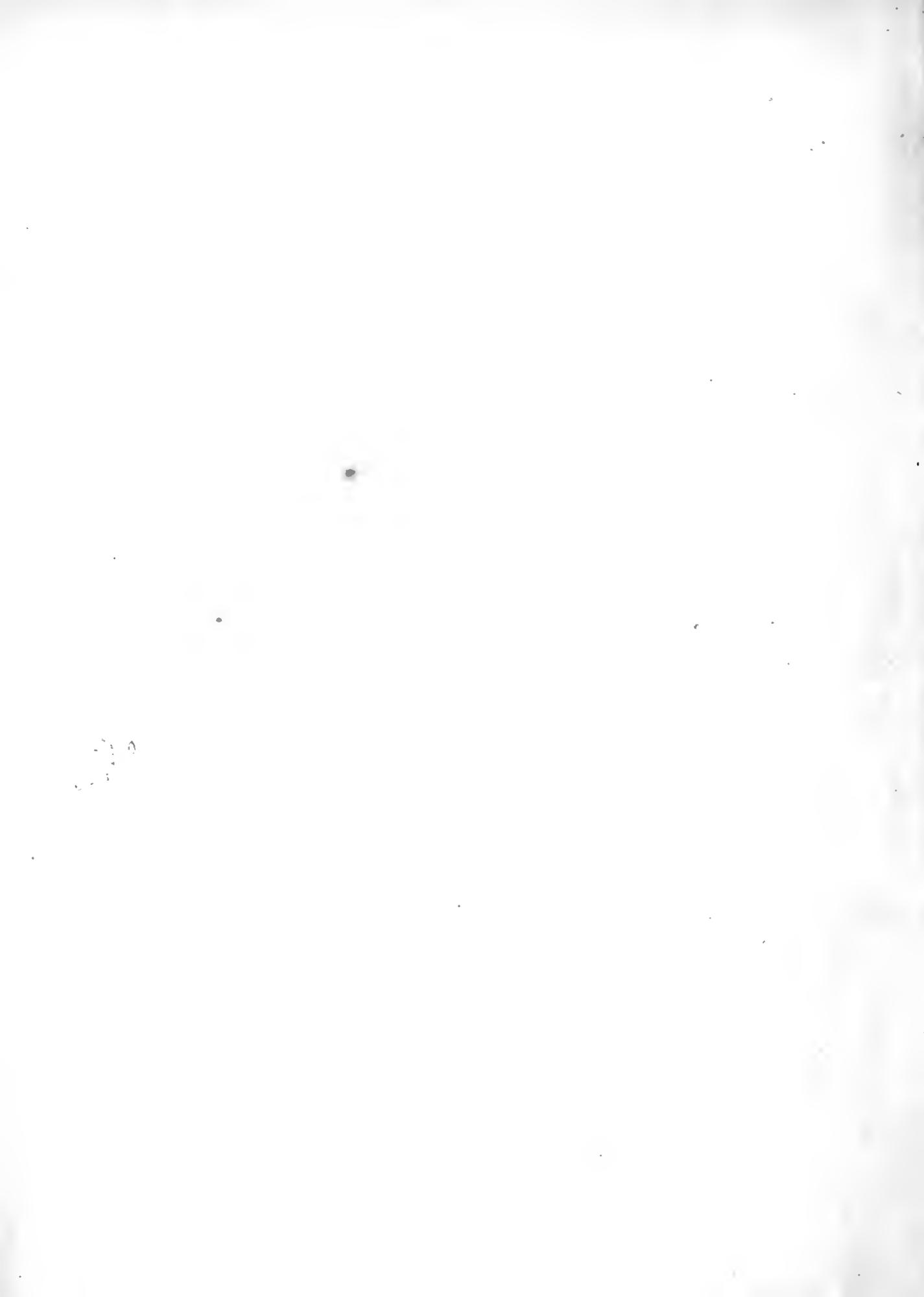

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/bullarumdiplomat01cath>

24 vols and
appendix pt I all publ
See

BULLARIUM ROMANUM

BULLARUM
DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM
SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM
TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIUM BREVIVM, EPISTOLARVM, DECRETORVM ACTORVMQUE S. SEDIS
A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ADLECTI ROMAE VIRORVM S. THEOLOGIAE ET SS. CANONUM PERITORVM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX
APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT

AUSPICANTE

EMO AC REVMO DNO S. R. E. CARDINALI

FRANCISCO GAUDE

33092
13/3/94

TOMUS I

A S. LEONE M. (an. CCCCXL) ad NICOLAUM II (an. MLXI)

AUGUSTAE TAURINORUM
SEB. FRANCO ET HENRICO DALMAZZO EDITORIBUS
MDCCCLVII

Huiusce operis Editores Taurinenses, Legum beneficio se uti velle, pro additionibus notisque,
declarant, ita ut, sine eorum facultate, aliquid praelo iterum committere liceat nemini.

E.
S. S.
H. 27
T. 27
L. 1

ILLUSTRISSIMO SIGNORE

I sentimenti, ond'era dettato il foglio di V. S. Illustrissima del 5 corrente sono veramente degni di un Ecclesiastico, il quale gareggiando con altri a preservare intatto il deposito della Fede, consacra volontieri le sue fatiche a sì nobile scopo. Io me ne rallegro assaiissimo, imperocchè ravviso in sì commendevole proposito apparecchiato un argine agli urti de'nemici del Cattolicesimo.

A que'sentimenti essendo poi consentaneo il foglio, che in pari tempo mi acchiudeva pel SANTO PADRE, mi recai a premura di rassegnarlo nelle venerate Sue Mani. La SANTITÀ SUA, presane contezza, non ha potuto non essere soddisfatta nello scorgere lo zelo da Lei spiegato nella direzione della stampa di quelle scelte opere, che il religioso Editore non esita a dare alla luce, siccome un antidoto alla moderna divulgazione di tante empietà. Ha poi appreso con piacere, che compiutisi i primi lavori, abbiano entrambi in animo di porre oggi mano alla ristampa del BOLLARIO ROMANO, per riprodurre così quanto dalla sapienza de' Sommi Pontefici si emanò nel volgersi de' tempi per provvedere ai bisogni della Religione e della Chiesa. Perchè, secondando di buon grado il desiderio manifestatosi, concede all'uno

*e all'altro l'APOSTOLICA BENEDIZIONE, dalla quale avvalorati,
si accingano con alacrità alla grande impresa, mentre intanto
prega il Signore che con l'aiuto della sua grazia li protegga e
li conservi.*

*Nel farla partecipe di questa lieta accoglienza di SUA SANTITÀ
a loro riguardo, mi riservo d'inviarle alla prima favorevole
occasione un esemplare degli atti Papali emanati dal principio del
presente Pontificato fino a tutto l'anno scorso 1854. E sicuro che
ciò sarà per riussirle grato, Le dichiaro i sensi della mia distinta
stima.*

Di V. S. Illustrissima

Roma, 26 febbraio 1855.

*Ass.mo per servirla
G. Card. ANTONELLI*

AL DIRETTORE LETTERARIO
del Bollario Romano

EMINENTISSIMO PRINCIPI
S. R. E.
FRANCISCO CARD. GAUDE
STUDIORUM OPTIMORUM ET AVITAE DOCTRINAE
TUTORI AC VINDICI
MAGNI BULLARII ROMANI
COQUELINII STUDIO A. MDCCXXXIX EVULGATI
CUI
QUAMPLURIMA SACRA MONIMENTA
PRISCI AC RECENTIORIS AEVI
AB LEONE M. AD PIUM PP. IX
QUAE MAXIMA POTUERUNT PUBLICARI
ACCESSERE
EDITIONEM HANC PRIMAM TAURINATEM
SECUNDIS CURIS ADORNATAM
STUDIOSIS FREQUENTER PROFUTURAM
SEBASTIANUS FRANCO ET HENRICUS DALMAZZO
EDITORES BIBLIOPOLAE
NOMINI EIUS MAIESTATIQUE DEVOTI
LAETI LUBENTESQUE
D. D. D.

LECTORI BENEVOLO

TAURINENSES EDITORES

Etsi praefandi munus in operis limine tam ampli minime nobis arrogemus, ne in alienam, uti aiunt, messem falcem immisisse videamur: tamen facere non possumus quin Lectori exponamus quid in hac nova Magni Bullarii Romani editione adornanda sequuti, quibusque copiis instructi opus, herculeis humeris fornidandum, aggressi simus. Cum enim Coequelinianam Collectionem in bibliopolarum Europae totius pluteis frustra requiri videremus (cuius sane exemplaria ad unum omnia ex eorum officinis exulavere), nova editione hominum eruditorum votis occurrentum esse duximus. Verum enim vero, licet

Romana illa recensio autaecoris omnibus longe locupletior sit et castigatior, nihilominus ad Summum tantum Pontificem Benedictum XIV usque pertingit. Lambertinianum porro Bullarium quatuor complectitur volumina, Romae evulgata, ubi etiam, Andrea Barberio edente, typis Reverendae Camerae Apostolicae, Clementis XIII et XIV, Pii VI et VII, Leonis XII, Pii VIII nec non Gregorii XVI bullae, constitutiones, epistolae allocutionesque venu prostant. Dum itaque Coequelinii Bullarium nos datus promittimus, illud ad tempora usque nostra productum, maxima cura elaboratum dandum esse arbitramur. Haec principio sparta nobis, hic laborum finis.

Nihil interea intentatum relinquenter ut tantum opus adamussim concinnatum ex officina nostra prodiret, fausto accidit ut Augustae Taurinorum sacra eruditione illustres Viri consilio et opera nobis irent opitulatum. Pronum hinc creditu est ab eis nos didicisse quas sequremur quasque fugeremus vias. Atque in primis, Pontificio Patrocinio fulti (uti Eminentiss. S. R. E. Cardinalis ANTONELLI SS. D. N. a secretis literae, Romae datae iv kal. martii MDCCLV, plenissime testantur), auspiciisque FRANCISCI S. R. E. Cardinalis GAUDE, pietate ac doctrina conspici, cuius nomini, quod felix faustumque sit, opus universum iam inscripseramus, haud mora, romano nos itineri commisimus, ex purissimo Vaticano fonte sacras haustum aquas, atque PII PAPE IX Pontificis Summi, feliciter reguantis, fausta omina operi nostro praesentes adprecatum, Eminentissimique Patroni consilia auditum. Ille, quo est in rem christianam animo, qua in Deum charitate flagrat, sua nos nostraque maiestate complectens, operi benedixit, cumetaque prospera auspicatus est. Nobis Vir Eminentissimus GAUDE ultro libensque occurrit, cui ut morem gereret

Illustrissimus et Reverendissimus D. D. Aloysius Tomassetti, praeclaris iampridem in Romana Curia numeribus perfunctus, ac plurimum sacrarum Congregationum Consultor, operam spondit suam, adlaborante Doctorum Virorum in Urbe Consessu, qui secretiora tabularia lustrantes, ditissimasque bibliothecas quaeritantes, emendationibus atque additionibus materiam uberrimam pararent. Quae omnia cum nostris oculis intueremur, mirifice laetati, Deo omnium honorum largitori grates innumeratas retulimus. Etenim inest animis nostris erga Sanctam Romanam Ecclesiam a teneris unguiculis amor; inest institiae ac veritatis studium; inest perseverendis laboribus adeundisque periculis firma et stabilis voluntas. Si igitur, non turpis luci gratia humanosque favores promerendi, praeolo admovemus manum, sed ut divam Christi Religionem, veluti parentem filii, honore debito prosequamur; quid, medius fidius, est quod nobis noceat? Equidem novimus aetatem nostram levioribus studiis addictam, graviora fastidire, sacra erubescere: novimus turbam homuncionum sexquipedalia verba circumstrepentem, profanasque novitates praedicantem, pecuniae interim honorisque cupidam, libidinumque servam, ut cum eius vita mirabiliter pugnet oratio; novimus rerum ad sacra aut ecclesiastica studia spectantium editoribus nihil saepe reliquum esse, quam canino dente lacerari, lacessiri maledictis, reique familiaris, penitentiis, iacturam pati: totum cognovimus aminem, si ita loqui fas est; at flocci haec omnia ducimus, ita nos Deus fortunet, neque bilum quidem ab incepto desciscimus.

Romae dum diversaremur coram Eminentiss. Principe Card. GAUDE, diu quaesitum est conduceret nec ne, veterum monumentorum reliquias colligere, epistolas Pontificum Romanorum, synodalia decreta atque id

genus alia, quae operi inserenda suo haud visa sunt Coequelinio (ut monet ipse in ea quam praeiecit Bullario praefatione), in primam novamve lucem proferre. Re bene perpensa, optimum visum est ea omnia, sive tabulis scriptis sive libris consignata, diligentissime conquisita veluti totius operis Supplementum esse in lucem edenda. Huic sententiae acquievimus libentissime, atque segete documentorum succrescente mirum in modum, opus non mediocriter amplificamus. Quod ut ordine graderetur, exordendum a Coequeliniana Collectione putavimus ad praesens usque protracta; mox Bullarii Appendicem addendam in qua, veluti in propria sede, hucusque inedita vel sparsim divulgata inque innumera volumina dispersa in unum apte digereremus. Illam si quae maculant, typographi vitio, mendae, quo fieri poterit accuratius, castigamus, dubiaeque lectionis loca adnotamus, nullam consulto typographi editorisque partem negligentes; non enim patiemur laborem nostrum requiri, desiderarique diligentiam. Volumina satis ampla, quater plicato folio, condimus, nitido charactere ac continenti, marginalibus brevibus summariis, adiectis ad cuiuscumque paginae calcem rebus verbisque declarandis notulis. Quae vero Taurinenses Recensores generatim de universo opere assari lectorem arbitrabuntur, ipsorum erit longo sermone in praefatione retexere, quam secundo volumini praeponemus, quum Coequeliniana primi, ut iuris erat, occupet frontem. Quod, ante Appendicem, Romani etiam Consessus DD. VV. praestabunt; ipsis enim longe difficilior ac salebrosior peragranda est provincia; per antiqua monumenta, quae iacent in tenebris, eruenda; quae sparsa in pluribus operibus ac magnis, colligenda in unum; quae temporum incuria corrupta depravataque, instauranda: apocrypha a genuinis, a spuriis germana, vera a suppositiis, integra ab corruptis

seligenda sunt. Opus sane negotii plenum: verum acre ipsis ingenium est, maxima in re diplomatica peritia, omnigena in Urbe adiumenta, ita ut non immerito speremus, perfectum aliquid ad commune commodum, eruditorum utilitatem, religionis catholicae deus evulgatum iri ab ipsis. Quid enim utilius dici exogitarique potest, quam ut educantur in lucem quae, alto pulvere referta, in archivorum tenebris tabesccebant, quaeque Religionis beneficia in omne genus hominum declarant, et obscurissimorum temporum historiam praebent, collustrant? Quid commodius quam, unico veluti obtutu, intueri quae sexcentis voluminibus disseminata continebantur, quorum hand prompta apud omnes notitia est, difficilis acquisitio magnisque facienda pecuniis, studium aridum ac diuturnum? Quae profecto ita sunt clara, ut in eorum utilitate demonstranda diutius immorari esset hominis prorsus tempore abutentis.

Mirari fortasse nobis nonnulli videntur, distinctis voluminibus, atque Magni Bullarii Romani Appendix vel Supplementi loco, nos praelo mandavisse Summorum Pontificum bullas, constitutiones, epistolas, propriis quae sedibus, temporum servata serie, interponendae fuissent. — Cur Leonis, Gelasii, Gregorii acta hinc illuc lectori colligenda; cur tempora divisa confusaque ordinanda traditis? Estne hic Incidus rerum eventuumque disponendorum ordo? — Nihil prima fronte verius; illud adiungimus, nihil nobis optatus, quodque, si aliquo modo fieri potuisset, utique praestitissimus. Verum cum Romanus DD. VV. Consensus, Taurinensi serius institutus, lucubrationes serius inchoasset suas; cumque eae sint huiusmodi ut unius saepe tabulae integritas diuturnum examen efflagitet, antequam de genuina eius indole omnis ambigendi tollatur occasio; nobis, in typographi officina iter facientibus et subitum et longum, necesse fuisset

nunc illud minuere, nunc deflectere, nunc retardari in via, ut excussa et eventilata tabula in lucem tandem prodiret. Quod quiam gravi fastidivissent stomacho qui non adornandis conclavibus pluteisque libros emunt, sed ut illos diurna versent nocturnaque manu, luce clarus patet. Consulto igitur Coequeliniana Recensioni supplementum paramus quo maturius eo uberius. Quae cum ita sint, non dubitamus quin Magno Romano Billario, typis nostris Augustae Taurinorum noviter excuso, maximum ex Appendice supplementove accessurum sit emolumentum et iubar.

Breviter huensque, Lector benevolc, quae de hac nova Taurinensi recensione praemonere necesse fuit exposuius: rationibus, quibus adducti amplissimum opus suscipere non formidamus, adumbratis potius quam copiose explicatis. Verum et locis Coequeliniana præfationi dandus, nee præcincta quae tam Taurinenses quam Romani DD. VV. sunt olim fuse dicturi, quaeque cognitione quadam inter se continentur. Quos tulerimus labores, quas sollicitudines perturbationesque animorum toleraverimus taciti praeteriemus: malumus enim aliquid eorum quae sumus in suscipiendo perficiendoque opere experti praeterire lectorem, quam illum aegritudine parumper afficere aerumnosis verbis. Deo Optimo Maximo opitulante, non modo opus typographi arte dignissimum nos confidimus datus; verum etiam sanae doctrinae confovandae, religionique honestandae, non contemnendae celsitudinis monumentum evecturos. Utinam qui studiis curisque nostris utentur, universis, quas superavimus improbo aduersu, difficultatibus perpensis, de christiana nos republica, deque severioribus disciplinis bene fuisse meritos non eant inficias! Tunc certe suavis praeteritorum laborum erit memoria: cuius quidem rei, quidquid sit olim futurum, nunc certe cognitione quadam speque delectamur.

Vale, Lector benevole, atque tuo nostrum opus ita ingenio adproba,
ut illud, uti assolet, multis probetur ingeniiis, quod ab humanissimo
homine et exculto non immerito speramus.

Augustae Taurinorum, kalendis novembris MDCCCLVII.

SEBASTIANUS FRANCO
HENRICUS DALMAZZO

V. ex delegatione DD. Archicpiscopi Taur.

P. CLODOVÆUS A COSTILIOLIS Ord. Min.

PRÆFATIO EDITIONIS COLLECTIONIS AMPLISSIMÆ BULLARUM, PRIVILEGIORUM AC DIPLOMATICI ROMANORUM PONTIFICUM

OPERA ET STUDIO
CAROLI COQUELINES

Typis Sancti Michaelis ad Ripam, sumptibus Hieronymi Mainardi

ROME PERACTÆ

ANNO DOMINI MDCCXXXIX

Ad quam, utpote amplitudine et copia prioris omnes artecellerent
et mendis expurgatam, hanc nostram Taurinensem notis nonnullis illustratam,
nec non indicibus locupletatam, conformandam esse duximus

Praefandi ratio in
limine operis maxi-
mi momenti.

SOVENT ii omnes, qui novam impendunt operam monumentorum ve-
terum collectionibus, in ipso editionis limine praefari aliquid, ut lecto-
rem admoneant, quid consilii habuerint, quam servaverint methodum,
ac praecipue quanta cum fide et integritate in re processerint. Quod si
prudenti ducti consilio caeteri praestant, id a me necessitatis quadam
specie impellente faciendum est gravissima hac in re, quam tractandam
suscepi. Gravissimam dico: quis enim eiusmodi esse non videat colle-
ctionem Apostolicarum Constitutionum, quam non tantum ad eorum,
qui in foro versantur, sed ad omnium quoque, qui ecclesiasticae historiae
operam dant, utilitatem in lucem proferre molitus sum?

Ex constitutionum
serie in eo contenta,
supremum S. R. E.
magisterium circa
dogmata et discipli-
nam declaratur:

Ex harum sane Constitutionum serie perpetua et inconcussa ostenditur Romanae Ecclesiae caeterarum matris ac magistralae traditio quoad sanctissima christiana fidei dogmata: ecclesiastica praecipue disciplina illustratur, variusque eius status pro temporum et locorum diversis conditionibus ob oculos ponitur. Hinc apparet indefessa pastoralis Romanorum Pontificum cura et sollicitudo in confirmandis in fide fratribus, in reducendis ad veritatis viam aberrantibus, in extirpandis subrescen-
tibus in dominico agro identidem vitiis, ac morum corruptelis, ac demum

Ceteraque omnia innotescunt quae Sedis Apostolicae beneficam auctoritatem adstruunt.

in propaganda ad extremos orbis fines, missis undequaque divini verbi praeconibus, evangelica doctrina. Hinc patet novarum Ecclesiarum erectio, vel erectarum mutua unio, aut etiam divisio: hinc monasticorum, vel militarium ordinum institutio, sacrarum societatum confirmatio, privilegiorum tum ecclesiis, tum monasteriis concessio. Denique innumerata hic congeruntur documenta, ex quibus evincitur Romanam Sedem semper et ubique primatus illius, quem sancto Petro, eiusque successoribus Christus Dominus singulari privilegio concessit, iura exercuisse: unde manifesto inscitiae aut impudentiae rei convincuntur novatores aliqui, qui Romanos Pontifices posterioribus tantum saeculis potestatem suam tam longe pretendisse, neque illius vestigia remotiori aevo uspiam adesse, falso et per calumniam nobis obtrudunt.

Ad consilium quod attinet: ad manus operi admovendas fateor me adductum fuisse ex perspecto antiquorum *Bullariorum* defectu, summaque *Constitutionum Pontificiarum* parcitate ac inopia, qua omnia laborant, cui non aliter consuli posse, quam uberiori, ampliorique novarum Bullarum collectione, mihi visum est. Omnes qui praeiere *Bullariorum* editores novis Bullis proprias collectiones semper augere studuerunt, alias, quae nondum impressae fuerant adicendo, vel compilationum suarum initium altius repetendo, et a remotioribus Pontificibus exordiendo.

Ex huiusmodi editionibus, quae diversis temporibus prodiere, quatuor praesertim hie adnumerare operae pretium duxi, ex quibus etsi aliae aliis copia Bullarum praestant, nihilominus nulla est, quae valde imperfecta, et Bullarum raritate manca non sit.

Prima collectio Romae prodiit anno 1550, sub titulo: *Bullae diversorum Pontificum a Ioanne XXII ad Iulium III ex bibliotheca Ludovici Gomes; Romae apud Hieronymam de Chartulariis, in-4°*, cui successit paucos post annos alia similis romanis vulgata typis, anno 1559, *apud Antonium Bladum*, quae incipit a Bonifacio VIII et desinit in Paulum IV, quae quam exiles et ieuniae sint, statim innotescit ex numero Bullarum quas continent. Prima enim vix Bullas sexaginta, altera non plus quam tres supra centum et sexaginta numerat, inter quas etiam nonnulla, quae vulgo nuncupantur, Bannimenta includuntur. Hinc iure optimo necesse fuit tertiam editionem iterum Romae excudi anno 1579, typis eiusdem Bladii, hoc titulo: *Collectio diversarum Constitutionum et Literarum Romanorum Pontificum a Gregorio VII ad Gregorium XIII*. Huius compilationis auctor est Caesar Mazzutellus Camerineensis, et septingentis ac viginti tribus Constitutionibus constat.

Bullarii antiquarum editionum defectus et inopia novae a-dornandae consilium praebnere.

In illis quatuor praecipue adnumerantur.

Prima excusa Romae, 1550, apud Hieron. de Chartulariis:

Secunda ibidem apud Bladum, 1559:

Tertia, elapsis vi-ginti annis, eodem Bladio curante.

Quarta tandem collectio Romae evulgata anno 1586 per haeredes iam dicti Bladii, quae usque ad tempora Sixti V protrahitur, est, quam celebris iurisconsultus Laertius Cherubinus in lneem edidit, et ex noningentis ac viginti duabus Constitutionibus conslatetur. Haec semel, et iterum per P. Angelum Mariam Cherubimum auctoris filium recognita et aucta postea est, qui paternis curis succeedens, postremam editionem factam anno 1634 a S. Leone Magno usque ad Urbani VIII pontificatum deduxit. Nam quod reliquum est ab hoc aevo usque ad annum 1669 in posterioribus praefatae Collectionis editionibus, referre acceptum debemus PP. Angelo a Lantusea, et Ioanni Paulo a Roma Ordinis Minorum S. Francisci strictioris observantiae.

Haec Bullarum collectio iterum praelato commissa est Lugduni anno 1673, ac novissime Luxemburgi (quod Genevae tacito nomine fixerunt editores) de quibus duabus editionibus notandum est, in Lugdunensi suppressas ac omissas fuisse nonnullas Bullas, quae in exemplaribus Romae impressis leguntur, quasque aequum fuerat summa fide referri; et quod attinet ad Luxemburgensem tam multis scatet erroribus et librariorum mendis, atque adeo involuta et inordinata est, ut vix usui esse possit quum praesertim indices opportuni in ea desiderentur.

Hoc vero *Bullarium*, quod sub Cherubini nomine circumfertur, quocumque tandem loco editum sit, quodque manibus iurisperitorum quotidie versatur, et foro ecclesiastico inservit, quam mancum sit, et Pontificiarum Constitutionum inops, quisquis in huiusmodi ecclesiasticis monumentis hospes non est, facile intelligit. At venia aliqua danda est Cherubino: suo quippe ore si fatetur, se ad proprium usum et utilitatem diversorum Pontificium Constitutiones collegisse, summisque Bladiorum typographorum precibus permotum fuisse, ut easdem typis vulgari pateretur. Huc accedit, quod Cherubini aevo haud prodierat vis illa ingens monumentorum, quibus hodie utimur ad historiam tum saeculare, tum civilem elucidandam: neque illi patuerunt archiva, unde copiosiorem educeret supellectilem, qua collectio eius abundantior, ac proinde utilior redderetur.

Quamobrem ut omnium istarum, quae praecesserant, Bullarii editionum defectus supplerentur, necesse fuit, diligentiorem atque uberiorem Bullarum collectionem instruere. Quod an praestiterim, facile est enique iudicare, qui tantum percurrere velit indicem, quem singulis praemisi (1) voluminibus. Et sane quae primo, alteroque continentur, sunt fere mille:

Quarta primum evulgata anno 1586;
aucta hinc multoties usque ad annum 1634,

Cum accessionibus
Angeli a Lantusea ad
annum 1639.

Quae bullarum collectio, quatuor post annos, Lugduni pri-
mum; postea Luxemburgi prodit:

Multis scatens erro-
ribus, involuta et
inordinata.

Cherubianum Bul-
larium utpote quod
privato usui accom-
modatum mancum
et constitutionum
pontific. inops.

Hinc diligentioris
uberiorisque neces-
sitas collectionis;

(1) Hac in nostra Taurinensi editione, singulis expletis voluminibus appositi habentur indices.

earum autem duae et triginta solummodo in Cherubinianis editionibus leguntur.

Quam mirifice promovit SS. Pontifex Clemens XII. facta adenodi secretiora archiva facultate.

At fausto contigit, ut ingens hoc et ardum opus sub felicissimo Sanctissimi D. N. CLEMENTIS PP. XII pontificatu meditarer, qui bonis artibus fovendis, ac literariis studiis, iisque praesertim, quae propius Ecclesiae utilitati ac bono conducunt, promovendis assidua cura intentus, currenti mihi liberalitate ac munificentia sua stimulus addidit, atque ut in secretiora archiva pateret aditus, Bullasque, quae tamquam pretiosus thesaurus in iis asservantur, transcribere liceret, singulari humanitate permisit.

In quibus ingens documentorum copia.

Itaque in sacrosancta haec urbis archiva itum est: secretiora S. R. E. scrinia perlustrata, eductae Bullae, summaque fide et diligentia exscriptae: et ne quid deesset tam utili ac necessariae editioni, Bullae ipsae, quas ediderat Cherubinus, diligentissime collatae sunt cum archetypis, exactissimeque emendatae.

Nihilominus per multa a R. Pontificibus emanata in ipsis tabulariis desunt;

Quidquid vero laboris et industriae in archivorum pervestigatione insumptum fuisset, perfectioni operis non erat satis, neque illud usquequaque absolutum, et praeformatae ideae plene respondens evadere poterat. Utetumque magna et quasi immensa Bullarum multitudo sit, quae adhuc in romanis archivis custoditur, negari tamen non potest, quin quamplurimae ex iis, quas Romani Pontifices tam longa saeculorum serie ediderunt, interierint, et iam earum arehetypa in Romanae Ecclesiae tabulariis amplius non extent. Quem enim latet S. R. E. archiva iisdem omnino eventibus, atque infortuniis, media potissimum aetate, fuisse obnoxia, quos caeterarum serinia urbium passa sunt? Roma ipsa (dolentes dicimus) barbarorum incursus tulit: Roma expilatoribus patuit: Roma crudelitatem, atque odium inimicorum, nec semel experta est. Pontificum Romanorum a S. Leone Magno ad Innocentium III regesta integra nondum datum est reperire, et S. Gregorii Magni, aliquanto aliis hac in re felicioris, dolent Gussanvilleus et Patres S. Benedicti ex Congregatione S. Mauri plures intercedisse epistolas.

Plures Roma depopulata, direpta, incensa.

Hinc archiva ecclesiistarum civitatum, monasteriorum adire necesse fuit.

Hinc perspicuum sit, quod ad complendam, quantum fieri poterat, perficiendamque Bullarum collectionem adeunda, ac vestiganda necessario erant tabularia, et archiva ecclesiistarum cathedralium, civitatum, ac monasteriorum, in quibus multa Bullarum autographa, quorum nulla amplius mentio, nullumque vestigium in romanis archivis superest, adhuc intacta, et ab iniuria temporum illaesa servantur. Qua in re singulare divinae Providentiae consilium venerari, atque admirari subit, quo factum est, ut ubique fere manerent tam insignia ac illustria pasto-

ralis sollicitudinis documenta, quam Romani Pontifices pro Christianae Religionis defensione, ac pro commissi sibi divinitus universi gregis cura impendere nunquam intermisserunt.

Hoc praesidii genus, quod ex publicis tabulariis et scriniis caeterarum nationum petendum erat, subministrarunt mihi scriptores, et praesertim qui magno numero elapso saeculo floruerunt, atque historiae tum sacrae cum prophanae illustrandae egregiam navarunt operam. Dici enim non potest, quam impigro labore eruditii viri hac aetate forulos omnes archivorum et bibliothecarum revolverint, ut inde eruerent bullas, diplomata, chartas veteres, et id genus omne, quod lumen aliquod historiis sive generalibus, sive particularibus, quas aggressi sunt, afferre posset, ut quidquid ad rem, quam tractabant, pertineret, apte suis locis insererent. Horum autem librorum ingentem copiam suppeditavit mihi selectissima, atque omnis generis librorum refertissima bibliotheca illustrissimi praesulnis Philippi de Montibus protonotarii apostolici, et Sacrae Congregationis de Propaganda Fide a secretis, viri literarum amantissimi, ac non minus morum probitate, quam doctrina et eruditione praestantis.

Equidem, ut verum fatear, facem mihi praeceteris scriptoribus praetulerunt magnus annualium ecclesiasticorum parens cardinalis Baronius, eiusque continuator Odoricus Raynaldus, quorum annualium ingentem molem diligenter evolvi, ut monumenta, quae ad rem meam faciebant, inde extraherem. Haec primo transcripsi, ac notavi, auditurus postmodo fontes ipsos, unde ea derivata esse deprehendi: neque id quidem, quod in tantae auctoritatis virorum fide noluerim quiescere, sed quia recitare uterque contentus, quidquid rerum gestarum veritatem comprobaret, referre supersedit monumenta integra, quorum pars magna nonnisi S. R. E. perlustratis archivis, codicibusque innumeris mss. Vaticanae et Vallicellanae bibliothecarum, suaee integrati reddi poterat. Horum autem praecipue auctorum usus sum ope in congerendis diplomaticis, quae spectant ad temporale, directumque dominium Apostolicae Sedis in patrimonium S. Petri, in regna utriusque Siciliae, Sardiniae, Corsicae, et in provincias, civitates, et castra caetera, quae aut pietas fidelium, aut liberalitas principum Apostolicae eidem Sedi concesserunt.

Praeter hos alios nonnullos praestat recensere viros clarissimos, quibus non inodicam huius collectionis partem acceptam referimus. Ii vero sunt summus vir Antonius cardinalis Carafa S. R. E. bibliothecarius, qui post diligentem Codicu[m] vaticano[rum], quos laudat, perquisitionem,

Quoad exterarum nationum tabularia, documenta in iis asservata suppeditarunt sacrae ac prophanae historiae scriptores;

Quorum scripta el. V. Phil. de Montibus copiose suppeditavit ditissima bibliotheca.

Baronius cardinalis in primis eiusque continuator Raynaldus magnam documentorum segetem praebuerunt;

Quae suaee integrati reddita est adiumento cod. mss. Vaticanae et Vallicellanae bibliothec.

Pluram item exercepta ex operibus cardinalis Carafa,

Epistolas Romanorum Pontificum tribus tomis vulgavit. Auctores do-

Philippi Labbei et ctissimi Collectionis maximaee Conciliorum Philippus Labbeus, et Gabriel Gabr. Cossartii, etc.,

Cossartius S. I.; Edmundus Martene ordinis S. Benedicti e Congregatione

Sancti Mauri, collector insignis *Anecdotorum*, seu *Monumentorum veterum*; Ferdinandus Ughellius, qui diligent studio eduxit tot documenta ad Italiae, insularumque adiacentium episcopatus pertinentia; P. Joannes

Ughellii, Mabillonii et Dacherii;

Mabillonius, qui serie annorum tam diuturna concinnans *Annales Ordinis S. Benedicti*, nullam fere bibliothecam reliquit intactam, codicesque

mss. perlustravit innumeros, ex quibus pretiosissima, quibus sua ornavit volumina, hausit monumenta; Lucas Dacherius, qui suo in *Spicilegio amplexus est quaecumque in Galliae bibliothecis latuerant scripta antiqua*. Praeter hos praesidio etiam mihi fuerunt *Annales Minorum Lucae*

Nec non Waddigni, *Bullaria ordinis Praedicatorum*, caeterarumque familiarum regularium, ex quibus eas exscripsi Bullas, quibus vel novi instituti fundatio confirmatur, vel ad collapsam disciplinam reformatio aliqua constituitur. Uberem quoque suppeditarunt supellectilem Rogeri Dodsworth, et Guillelmi Dugdale *Monasticon anglicanum*; Stephani Baluzii

Ac demum Dodsworth, Dugdale et Baluzii.

Miscellanea; historiae denique tum sacrae, tum prophanae, innumeraque alia volumina bonae notae, quotquot p[ro]e manibus habere potui.

Aliqua exhaeterodoxorum collectionibus abstinentiam aliquando putavi, ubi messem novae huic collectioni profuturam in iisdem deprehendi atque animadverti integrum ab auctoribus servatam fidem in huiusmodi documentis exhibendis. Inscrutabili siquidem divinae Providentiae consilio, ac supremi Numinis erga nos bonitate factum est, ut ipsimet sanctissimae Religionis nostrae hostes eidem arma subministrarent, quibus perversam eorum doctrinam refelleret, et de eorum pervicacia triumpharet; quandoquidem bullas quamplures in suis libris fideliter evalgarunt, quae in eorum archivis sepultae iacebant, nec forte unquam nobis innotuissent, nisi ab ipsis publica luce donatae fuissent.

Sicut in collectione actuum publicorum, foederum, ac omnis generis monumentorum collectio, quam ineunte hoc saeculo vulgavit Thomas Rymer, et Concilia Magnae Britanniae, et Hiberniae a Davide Weilkins ante duos annos Londini edita. Haec sane congeriem actorum, ac saepe occurrentia documenta si quis sedulo examine perscrutetur, equidem pro certo habeo, affirmaturum se nullibi vidiisse praeclariora iis documenta ad Romanae Ecclesiae praeminentiam supra caeteras comprobandam; ad Romanorum Pontificum potestatem summam demonstrandam in erectionibus episcopatum, et coenobiorum confirmandis; in episcoporum ordinationibus, in concedendo archiepi-

Sicut in collectione actuum publicorum, foederum, et concilio- rum Davidis Weil- kins.

scopis usu pallii, in probandis, improbandisve conciliis, mittendisque ad ea legatis, qui praesiderent; in privilegiis concedendis tum regibus, tum ecclesiis, atque in iis omibus exerceendis, quae demandatae illis universalis Ecclesiae curae propria esse dignoscuntur.

Ad Thomae autem Rymer laudatam nuper Collectionem quod attinet, sufficiat indicasse, optimum, doctissimumque nostrae actatis Pontificem CLEMENTEM XII, cum primum illa publici iuris facta fuit, singula volumina ad se quantocius adserri voluisse, ac duobus ex suis tunc temporis praelatis domesticis quos vocant, plurima eruditione praestantibus Nicolao Fortiguerrac, et Philippo de Montibus (quem superius honoris causa nominavi) in mandatis deditis, ut sparsa in eiusmodi collectione ecclesiastica monumenta colligerent, et in epitomen redigent: intelligebat enim id aliquando non mediocri usui et emolumento esse posse: qua uterque provincia optime functus est, servanturque huiusmodi excerptorum exempla in bibliotheca insigni Codicum mss. Albana.

His itaque ducibus usus sum in nova hac Bullarum collectione conficienda. Opportunum tamen visum est, imo plane necessarium fontes indicare, ex quibus singulas bullas depropmsimus. Quamobrem unicuique bullae notas nonnullas adiecimus, ex quibus patet, an ex romanis archivis, vel ex alicuius scriptoris operibus descripta fuerit; quae vero editae iam fuerant a Cherubino, sine ulla nota iacent, quo pacto a caeteris discerni possunt.

Hoc temperamento utendum erat, ut singulis Bullis, quae in collectione nostra continentur, sua constaret auctoritas, ac prudens iudicium de iis lector ferre posset; non enim putamus, omnes eodem loco habendas, unamque et indistinctam esse cunctarum auctoritatem. Nam quae a Laertio Cherubino, vel a nobis, tamquam ex romanis archivis eductae prolatae sunt, maiorem procul dubio prae caeteris merentur fidem. Verum de his quoque Bullis ex archivis extractis lectorem praemonitum volumus discriminis quod intercedit inter illas, quae remotioribus temporibus datae sunt, saeculumque undecimum antecedunt, atque alias aetatis inferioris: nam cum regesta epistolarum et diplomatum antiquiorum Pontificum ob temporum iniurias integra amplius non extent, prout habentur regesta posteriorum, erui ex iisdem priores bullae non potuere, quemadmodum erutae fuere, quae nobis proximiores sunt. Quamobrem necesse fuit plerasque ex chartariis et codicibus manuscriptis, quae in eisdem archivis custodiuntur, excerpti. Reliquae vero Bullae, quas scriptores ex publicis tabulariis et ex authographis,

Rymeri collectio tantam fidem promeretur ut illam in epitomen redigi cu- raverit ipse doctissimus Pontifex Cle- mens XII.

His auxiliis Bul- larium hocce conflatum;

Hac tamen ratione ut singularum Bullarum fons, unde de- propmsitae sunt, in- dicaretur;

Et tempus quo datae sunt, ut de illarum authenticitatetius possit iudi- cari.

Caute actum ubi de documentis ex operibus excerptis scriptorum qui illa ex suis originalibus reddidisse affirmant. quae prae manibus habuerunt, se derivasse affirmant, et operibus ac collectionibus suis inseruerunt, et a nobis in Bullarium nostrum delatae sunt, non tam firma auctoritate pollut. Caeterum sapientem, cautumque lectorem monemus, ne facile his quoque Bullis fidem abroget. Nisi enim aliqua gravi ratione, et ad sanioris criticae leges exacta ducatur, ut bullam aliquam falsitatis, aut interpolationis vitio laborare suspectur, non est illius fides in dubium revocanda. Quod ad nos spectat, certe diligentiam omnem adhibuimus in fideliter exscribendis his bullis, seu diplomatibus, quae impressa apud auctores invenimus, et inter scriptores ipsos eos selegimus, qui bonae notae sunt, et integritatis ac historicae fidelitatis apud eruditos viros famam obtinent. Haec dicta sunt de Collectione ipsa Diplomatatum, ac Bullarum. Addo tantum me,

Si quae tamen progressu temporis prodierint bullae, illae locum habebunt in supplemento ad editionis calcem. si forte tractu temporis, et dum opus praelo mandatur, Bullas aliquas nondum a me visas, mihiique incomptas, quae utilitatem aliquam afferre possint, invenero, illas non praetermissurum, et supplementum, quod illas complectatur, in fine editionis praebiturum, quod solemne est collectoribus veterum monumentorum, nostraque aetate non semel factum vidimus, et ab ipsis rerum italicarum scriptorum editoribus, dum haec scribimus, factum fuit.

Notulis appositis, chronologia restituatur, Bullarum vindiciae subduntur. Iam vero de notis, quas identidem Bullis subiecimus aliquid dicendum est: finis earum duplex: chronologiae nimirum restitutio, et Bullarum vindiciae; uterque necessarius, uterque utilis. Primo igitur characteres chronologicos, aut ab antiquis scriptoribus, aut a recentioribus, sive etiam a librariis vitiatos, quantum in me fuit, restitui. Deinde aliquot Bullas Pontifici cuiquam faiso adscriptas proprio earum auctori vindicavi. Si quae vero Bullae repertae sunt, quae nullum chronologicum characterem satis firmum praeseferant, cuins ope dies et annus, quo datae sunt, statui possit, illas in fine Bullarum illius Pontificis, cui adscribuntur, adiecimus.

Quod magni momenti est iis praesertim temporibus quae plumbata et obscura dicuntur.

Atque haec quidem chronologicorum characterum restitutio maxime utilis ac necessaria est ad Ecclesiasticam Historiam, quae decimo praesertim saeculo, quod sui asperitate ferreum, malique exundantis deformitate plumbatum, atque scriptorum inopia obscurum Baronius appellat, revera tam densis crassisque offuscatur tenebris, ut non nisi monumentis, rebusque quae in iis referuntur, bene perceptis, queat illustrari. Quod me praestitisse compertum erit restituendo Chronologiam, Bullasque singulas suis Pontificibus asserendo.

Quae diligentia non tantum in notis adhibendam mihi esse duxi, verum etiam in pontifica ordinanda chronologia a sancto Petro ad

Clementem XII feliciter regnante anno sui pontificatus decimo dum haec scribo. Bullarum siquidem collectores, qui seriem Romanorum Pontificum ad sua usque tempora pariter prodiderunt, id plerumque parum emendate praestiterunt, quod parum peritis ducibus usi sunt, neque adhuc res chronologica eum perfectionis gradum adepta fuerat, ad quem aevo nostro pervenit, postquam tot insignes viri egregiam eius elucidationi navarunt operam; quamobrem singulorum aetates Pontificum certiori calculo mihi licuit definire. Nec multo operosam suscepisse provinciam credi velim: nam usque ad S. Gregorium Magnum, qui ad sancti Petri cathedram ascendit anno 590, ducem habui optimum Franciscum Blanchinum tantae sapientiae atque eruditionis praesulem, ut academiac magis insignes Europae sibi eum certatim vindicarint. Quare quocumque Pontifices ante S. Gregorium recensui, eorum vitas ex tribus voluminiibus Anastasii bibliothecarii ab eodem Romae editis, brevitate, quae meum decuit institutum, transcripsi, eamdemque methodum tenuissem in Gregorii eiusdem, ac sequentium Pontificum usque ad Stephanum III al. IV, qui anno 768 sedere coepit, vitis describendis, si quartum Anastasii eiusdem volumen in promptu fuisset. At Blanchini prematura mors atque intermissa per plures annos continuatio Anastasiani operis spem mihi omnem eripuere huius praesidii, aliamque viam ingredi coegerunt. Prodiit tandem anno 1736 quartum id volumen studio et opera CC. VV., partemque illam, quae necessaria mihi erat, aeris ingenii vir Caietanus Cennius sacrosanctae Basilicae Vaticanae beneficiatus perite admodum pertractavit. Sed alia incedente via, aliisque utentem ducibus editio ista me inveniens, dum nimis longe processeram, a meta, ut dici solet, ad carceres non revocavit. Eaque propter Pontificum a bibliothecario descriptorum quod spectat tempora, nihil corum mutare libuit, quae iam statueram cum Francisco Pagio, quem Pagium iuniorem appellant, sive, ut melius dicam, cum *Chronologia* Fabrotti in Anastasium, cumque catalogis a V. Cl. Vignolio, aliisque eruditis viris in lucem editis: raro enim Pagius ab iisdem recedit. Si quando autem Bullarum datae (sic eas vocant) me admouerunt novi huius ducis vestigiis minime inhaerendum esse; eo libenter id feci, quod ipsum vidi usque ad extrema Innocentii III, ab Antonio Patruo manu esse ductum, nec novam ullam operam adiunxisse pontificiae, quam enarrabat, historiae. Multo etiam tutius id feci in Pontificibus reliquis usque ad Clementem V, videns eundem Franciscum Antonii praesidio destitutum transalpinis ut plurimum authoribus pontificiam chronologiam stabilire. Hunc nihilominus, et eius nepotem Franciscum,

et in ordinanda Pontificum chronologia exhibita.

Qua in re praestantiores chronologi facem praebuerunt;

Franciscus Blanchinus in primis; eoque mortuo, Caietanus Cennius;

Sed praeceps cum Pagio, seu cum Chronologia Fabrotti in Anastasiū, incessum est.

qui Pontificum vitas usque ad annum 1447, emortualem Eugenii IV, perduxit, ut plurimum sum sequutus raro admodum ab iisdem declinans, atque idecirco ad tempora ea felicia perveni, quum res pontifica satis aperta est ob copiam scriptorum immensam, qui postremis hisce saeculis floruerunt. Collegia Consulum, insignes eos scilicet characteres temporum quibus certiores nulli, duo dumtaxat singulis in Pontificibus adhibuit: primum videlicet, ut prioris ab iis Paschatis celebrati annum certum stabilirem Blanchini vestigiis inhaerens: alterum vero, ut emortualem eorumdem annum designarem. Fastos autem consulares secutus sum, quos laudatus nuper Blanchinus post doctissimorum tot virorum diligentiam emendavit, auxit, illustravit. Postquam desierunt consules, imperatorum annis uti coepi quos Baronius in annalibus, ac post eum severiores critici, historicorum et monumentorum, quae ad nos pervenerunt, ope examinarunt, et quam fieri potuit exactiores nobis posteris commendarunt.

Collegia Consulum,
Insignes temporum
characteres, duo a-
dhibita;

Fasti consulares
ex Blanchino de-
prompti.

Imperatorum anni
ex Baronio in an-
nalibus exscripti.

Chronologia Pont.
Romanorum, ex Pa-
gio aliisque clariss.
script. desumpta.

Breviter haec per-
tractata ac quasi in
incerto relicta ne im-
mutandae sententiae
occasio esset.

Supplementum
promittitur in quo
de pontifica chro-
nologia, de sacra
philologia, numis-
matica, archeologia
disserendum.

Singulorum aetates Pontificum, sive anni, menses et dies quibus sederunt, definiri tutius ut possint in tanta documentorum varietate, variantes lectiones addidi ex catalogis transalpinis, quos laudatus Antonius Pagius suae criticæ praemisit, et ex Vaticanis, Italique a Vignolio adhibitis in sua editione Anastasii. Nonnullas praeterea decerpsi ex authoribus chronicæ Farfensis et Vulturensis, quibus accessit Godefridi Viterbiensis Pantheon, quae tria opera habentur in novissima collectione rerum italicarum scriptorum.

Haec forte plenius tractanda erant: nec solis variantibus lectionibus illustranda, et adhuc quasi in incerto relinquenda. Sed praeterquam quod brevitatis constituae fines praeterire necesse fuisse (sunt enim quaedam in chronologia ita involuta, et ambagibus plena, ut integras dissertationes pro eorum dilucidatione requirant) veritus etiam sum, ne mihi documenta inquirere pergenti incomptae adhuc Bullæ supervenirent, quae sententiam mutare, et de aeris aliquorum Pontificum aliter sentire, quam ab initio statueram, mihi suaderent. Itaque consilium hoc coepi quod viris harum rerum peritis probatum iri opinor, ut supplemento illi, quod iam sum pollicitus me in fine huius collectionis evulgaturum, praemittam apparatus historico-chronologicum, in quo constitui disserere de pontifica chronologia, de variis vocis Bullæ significationibus; quo primum tempore sic coeperint nuncupari Pontificum Romanorum constitutiones, de sigillis, quorum nonnulla identidem impressa formis dabimus, et quo potissimum tempore a Romanis Pontificibus adhiberi ea coeperint, cera primum, mox plumbo, quandoque argento, vel auro, de indictionibus, annis Incarnationis, aliisque huius generis chronologicis notis; de S. R. E.

cardinalium institutione, eminentissimaque dignitate, de nonnullis Romanae Ecclesiae officiis puta seriniarii, bibliothecarii, cancellarii, notarii etc., ac demum de nonnullis aliis rebus, quas cursim in notis indicavi, et ad sacrarum harum legum enucleationem valde conferre arbitramur.

Interim observasse sufficiat pontificiae potestatis monumenta, quae collectione hac includuntur, duplicis generis esse, scilicet Bullarum et Diplomatuum: Bullas proprie dictas appello, quibus aliquid ad fidei dogmata, vel ad disciplinam et mores spectans decernitur. Diplomata ea voco quibus ecclesiarum, vel monasteriorum erectiones comprobantur aut bona iisdem collata confirmantur; quibus usus Pallii Archiepiscopis civitatibus episcopalibus sedes, exemptio coenobiis ab episcoporum iurisdictione conceditur: seu alio quocumque modo ecclesiarum utilitati, indemnitati et tranquillitati consulitur. A quorum natura parum discrepant ii actus, quibus Summi Pontifices regna et oppida iuris s. Petri in feudum, emphytheusim, aliove investiturae titulo principibus aut civibus bene de Romana Ecclesia meritis concessere. Deinde moneo quod haec inter monumenta encyclicas etiam litteras seu circulares et dogmaticas, ut vulgo appellantur, nonnullas congessi. Non illas dico encyclicas paschales nuncupatas, quibus ad omnes per christianum orbem primates directis indicebant futurum Pascha (quarum specimen ex s. Leone suppetit ea in Epistola, quam dedit anno 455, ad Ravennium primatem Arelatensem Pascha celebratum iri denuncians die x kalendarum aprilium), sed tantum eas, quas ad Fidei unitatem quam tutissime servandam, et ad catholicae communionis tesseram dabat unusquisque Pontifex initio sui pontificatus ad Patriarchas catholicos, et quandoque ad alios Episcopos, in quibus aliquando pro re nata, et ita exigente temporum conditione christiana dogmata dilucidius explicantur, et contrarii errores quibus ecclesiastica unitas tunc temporis forte perturbabatur, aut scindebatur, proscribebantur.

Denique quod spectat Gelasii decretum de libris in Ecclesia catholica legendis, vel reiiciendis, praemonendus est lector de causa, propter quam illud iterum in calce primi voluminis adiecinus prout a Iosepho Blanchinio congregationis Oratorii presbytero in lucem editum est in quarto tomo Anastasiani operis. Cum enim animadversum a nobis esset, decreti huiusmodi exemplum, quod suo loco inter constitutiones Gelasii praesertim fuerat, quodque ex appendice Insti Fontanini archiepiscopi Ancyranus ad antiquitates Hortanas descripsimus, valde imperfetum esse, praesertim ob libros canonicos veteris Testamenti qui in eo desiderantur: operaे pretium duximus, ut gravissimum eiusmodi ac

Monumenta in hocce inclusa opere sunt Bullae et Diplomata.

Quid in eis differuntiae.

Item literae encyclicheae, circulares et dogmaticae.

Quae a paschaliibus differunt encyclicis.

Decretum PP. Gelasii de libris in Ecclesia catholica legendis cur iterum in calce primi voluminis adiectum.

celeberrimum monumentum accuratius quo fieri poterat exhiberetur, illud iuxta laudatam editionem Blanchinianam iterum dare. Non solum enim caetera eiusdem Decreti exemplaria, quae cum Fontaniniano simul a Blanchinio repraesentatur, emendatoria sunt, sed praeterea singulorum collatione vera ac germana eiusdem Decreti lectio facilis ab eruditis lectoribus colligi potest.

Maec tamen colle-
ctio a S. Leone M.
principium sumit ut
pote quae bullas, non
decretales epistolas
continet;

Quae alioquin vul-
gatae fuerunt a V.
C. Coustant.

Caeterum, quamvis haec nova collectio tantum amplitudine et copia priores omnes antecellat, altius tamen principium non sumit, quam a s. Leonis Magni pontificatu, qua in re a Cherubiniana cacterarum uberiore non discrepat: Bullas enim, non decretales epistolas, a me colligendas esse putavi: Bullae vero ante Leonem nullae a me inventae sunt, quod causae fuit, ut ad Leonem cum Angelo Cherubino descenderem, ne alterius generis monumenta praemittens, principium cum natura operis minime congruens assuerem. Huc accedit quod decretales omnes epistolas Romanorum Pontificum ante s. Leonem summa litteratorum omnium laude vulgavit V. C. Petrus Coustant congregationis monachorum sancti Mauri, quo opere nihil magis elaboratum, et omnibus numeris absolutum desiderari potest.

* Nihil tam ex parte
recensoris quam edi-
toris omissum, ut
editio quam maxime
ornata et absoluta
prodiret in lucem.

Illud tandem ultimo loco adicimus, quod sicut nos nulli labori et industriae pepercimus, ut collectionem hanc quoad fieri poterat, uberem et castigatam emitteremus, ac ne quid, quod necessitatis aut utilitatis alicuius futurum esset, praetermitteremus, ita librarius ipse certavit nobiscum, ut editio ista quam maxime ornata et absoluta prodiret in lucem; nam praeter sigilla, aliaque signa, quae meo iussu euravit incidi ligneis tabulis a peritissimo artifice, omnium icones Pontificum aere incisas ab alio opifice praemisit brevissimis quas dedimus singulorum vitis, nec quidquam impensae aut diligentiae omisit, quod elegantiae et perfectioni operis prodesse posset.

Lector labore tam
improbo fruatur, at-
que si quid notatu-
dignum invenerit,
humanae tribuat in-
firmitati.

Hac igitur, quamvis privata, nec ulla publica auctoritate freta, collec-
tione nostra qualiscumque est, candide lector, fruere; nec meam forte
accuses acetatem quasi humeris impar onus subierim. Id enim vertendum
vitio est sistema aliquod novum excogitanti in litterariis disciplinis, non
autem collectori monumentorum veterum. Quod si reprehendendum
fortasse aliquid tibi occurrat in notis, et me esse hominem scias. Vale.

I M P R I M A T U R

Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Apostolici Magistro.

Ph. SPADA Archiep. Theodosien. Vicesg.

I M P R I M A T U R

Fr. ALOYSIUS NICOLAUS RIDOLFI Ordinis Praedicatorum, Sacri Palatii Apostolici Magister.

SANCTUS

SIMON PETRUS

PRIMUS PONTIFEX MAXIMUS

DICTUS ANNO AERÆ CHRISTI COMM. XXVIII

ROMANAM SEDEM FUNDAT ANNO EIUSDEM AERÆ XL

An. Ch. 40 **SIMON PETRUS**, antiochenus, filius
Ioannis, Andreae apostoli frater, provin-
ciae Galileeæ, vico Bethsaïdae; ad mare
Tiberiadis, a Christo vocatus, ut faceret
eum pescatorem hominum, ab eodem
ante ascensionem ad coelos princeps crea-
tus est Ecclesiæ, ac Pontifex maximus
anno aerae comm. 28, Tiberii Caesaris
xv, C. Furio Gemino et C. Rubellio Ge-
mino coss. Post evangelizatam multis re-
gionibus Samaritanorum Christi fidem,
anno a concesso sibi pontificatu quinto,
Antiochenam Ecclesiam fundat, ac post
annos septem Romanam, imperante C.
Caligula Tiberii filio, eodem C. Caes-
are IV et C. Sentio Saturnino coss.
Sequenti anno aerae comm. 41, per Mar-
cum, qui auditor eius fuit, et filius de
Baptismo, approbato Evangelio ab eodem
scripto, fundat Alexandrinam. Duas B.
Petrus scripsit epistolas, quae Catholiceæ
nominantur, post omnium quatuor Evan-
geliorum fontem, quae ad interrogatio-
nem et testimonio eius firmata sunt. Dnm
alius hebraice, alias latine consonent,

Bull. Rom. Vol. I.

4

tamen eius testimonio sunt firmata. Ro- An. Ch. 63
mae duos ordinavit episcopos sibi vice-
arios, qui ei in pontificatu successere,
Linum, et Cletum, ut praesentialiter
omne ministerium sacerdotale in urbe
Roma populo, vel supervenientibus exhibi-
terent; ille autem orationi et praedica-
tioni, populos erudiens, vacabat. Cum
Simone Mago multas disputationes habuit
prius in Iudea, postea Romae, tam
ante Nerone imperatore, quam ante po-
pulo; et dum diutius alterarentur, Si-
mon divino nutu interemptus est. Petrus
vero sentiens diem mortis sibi imminere,
Clementem episcopum consecravit, eique
suam cathedram, vel Ecclesiam omnem
disponendam commisit. Tandem marty-
rio cum B. Paulo coapostolo suo coro-
natur, iii kal. iul., anno aerae Christi
comm. 65, post passionem Domini 57,
imperante Nerone Claudio Augusto, coss.
A. Licinio Nerva et M. Vestinio Attico;
sepultusque est via Aurelia in templo
Apollinis, iuxta locum ubi crucifixus est,
iuxta palatum Neronianum in Vaticano,

iuxta territorium triumphale. Sedit in romano pontificatu annos xxv, menses ii, dies iii. Fecit ordinationes tres per menses decembris, ordinavitque episcopos tres, presbyteros decem, diaconos octo. Non vacavit sedes.

SANCTUS LINUS PAPA II

Anno aerae Christi comm. LXV.

Linus, natione italus, de regione Tu-

An. Ch. 65 sciae, patria Volaterranus, patre Hereniano, primus B. Petro in romano pontificatu successit prid. kal. iulias anno 65, Licinio Nerva, et Vestinio Attico coss; martyrio coronatus est 25 septembribus, anno 67, imperante Nerone Claudio Aug., Capitone et Rufo coss., sepultusque est in Vaticano iuxta B. Petrum. Sedit in romano pontificatu annos ii, menses ii, dies xxv, a suscepto vero vicariatu annos xi, mens. iii, dies xii (1). Duabus ordinationibus per mensem decemb. creavit episcopos quindecim, presbyteros octodecim. Non vacavit sedes.

S. CLEMENS I PAPA III

Anno aerae Christi comm. LXVII.

Clemens I, natione romanus, de re-

An. Ch. 67 gione Coelimontis, patre Faustino, Lino successit in pontif. die 24 septembribus. Eodem se abdicavit die 5 decemb. anno 76, imperante Caes. Vespasiano. Fuit a coss. Trachalo et Italico ad Vespasianum Aug. VII et Titum Vespasiani filium Aug. V coss. Sedit ann. ix, menses ii, dies x. Fecit ordinationes duas per mensem decembris, quibus presbyteros decem, diaconos duos, episcopos per di-

(1) In hoc convenient omnes sere Catalogi, si emendentur apertissimi scriptorum errores non nulli.

versa loca quindecim ordinavit. Septemnotarios in urbe instituit, qui acta martyrum scriberent. In exilium deportatus, decessit in Pontum, et tertio Traiani anno martyrii coronam accepit. Post Clementis abdicationem vacavit romana sedes menses ii, dies xii.

S. CLETUS PAPA IV

Anno aerae Christi comm. LXXVIII.

Cletus, natione romannus, de regione An. Ch. 78 Patricii, creatus die 16 februario anno 77, quae incidit in dominicam primam Quadragesimae; sedit annos vi, menses ii, dies x. Fuit autem temporibus Vespasiani, Titi et Domitiani imperatorum a consulatu Vespasiani Aug. VIII, Titi VI ad imperatorem Domitianum Augustum IV, et Q. Petilium Rufum II coss. Ex praecēto beati Petri vigintiquinque presbyteros in urbe Roma mense decembri ordinavit, quibus postea sanctus Evaristus Papa totidem titulos divisit, et successu temporis cardinales sanctae romanae Ecclesiae dicti sunt. Demum martyrio coronatus sanctus Cletus sepelitur iuxta corpus beati Petri in Vaticano 6 kalendas maias anno 83. Vacavit sedes menses iv, dies x.

S. ANACLETUS PAPA V

Anno aerae Christi comm. LXXXIII.

Anacletus I, natione graecus, de An. Ch. 83 Athenis, ex patre Antiocho. Creatus die 7 septembribus anno 83, Domitiani Augusti anno ii. Fuit autem a Domitiano Augusto X et Sabino coss. usque ad C. Antistium Veterem et C. Manium Valentem coss. Duabus ordinationibus mense decembri (quo solum tempore

fieri consueverunt ordinationes usque ad saeculum v) creavit presbyteros quinque, diaconos tres, episcopos per diversa loca sex. Tandem xv Domitiani Augusti Germ. anno, et aerae Christi communis 96, martyrium complevit die 15 iulii, eam sedisset annos xii, menses x, dies vii, sepultusque est iuxta corpus beati Petri in Vaticano. Vacavit sedes dies xiii.

—
S. EVARISTUS
PAPA VI

Anno aerae Christi comm. XCVI.

Evaristus, natione graccus, ex pa-
An. Ch. 96 tre iudeo nomine Iuda, de civitate Be-
thlehem, anno 96 successor Anacleto
eligitur, a quo superiori anno sibi vi-
carius constitutus, et ordinatus fuerat
episcopus. Fuit autem in romano pon-
tificatu temporibus Domitiani Augusti
Germ., Nervae, et Traiani imp., a
Vetere et Valente ad App. Annium Tre-
bonianum Gallum et M. Attilium Met-
tellum Braduam. Tribus ordinationibus
creavit episcopos quinque, presbyteros
sex, diaconos duos: titulos quoque divi-
sit in urbe Roma vigintiquinque pres-
byteris a decessore suo constitutis, et
regiones diaconis septem praecepitis, qui
adesserent episcopo praedicanti. Martyrio
coronatus est 26 octobris, anno aerae
Christi comm. 108, numeratque a sua
ordinatione episcopali annos xiii, men-
ses vi, dies ii, romani vero pontificatus
annos xiii, mens. ii; dies xii circiter:
sepultus est iuxta corpus beati Petri in
Vaticano. Vacavit sedes dies xxxix.

—
S. ALEXANDER I
PAPA VII

Anno aerae Christi comm. CVIII.

Alexander I, natione romanus, de re-
An. Ch. 108 gione Caput Tauri, ex patre Alexaudro,

successor Evaristo eligitur et in cathedra
Petri collocatur, die dominica 3 dece-
mbris, anno 108. Fuit autem temporibus
imp. Traiani Augusti ab A. Cornelio
Palma II, et C. Calvisio Tullo II ad
Ælium Lamiani et Ælianum Veterem
eoss. Fecit ordinationes tres, quibus
creavit episcopos quinque, presbyteros
sex, diaconos duos. Martyrium subiit sub
Traiano iussu Aureliani iudicis in urbe
Roma, depositusque est via Numentana
septimo ab urbe lapide, v nonas maii,
anno aerae Christi comm. 117, in eunte
iam ix sui pontificatus; ab ordinatione
vero episcopali absolutis ann. x, mens.
vii, diebus iii. Vacavit sedes dies xxv.

—
S. SIXTUS I
PAPA VIII

Anno aerae Christi comm. CXVII.

Sixtus, natione romanus, ex patre Pa-
An. Ch. 117 store, de regione via Lata, in Sede Apo-
stolica collocatur die dominica 7 iunii
codem anno, quo mortuus est Alexander
decessor. Fuit autem circa finem imperii
Traiani Aug. usque ad x Hadriani an-
num, a eoss. vero Quinetio Nigro et T.
Vispanio Apronianu ad M. Annium Ver-
rum III et Lucium Varium Ambibulum
eoss. Habitibus tribus ordinationibus, crea-
vit episcopos quator, presbyteros unde-
cim, diaconos quatuor: martyrio corona-
tur die 5 aprilis, anno sedis suae x
nondum completo, sed ab ordinatione
episcopali anno x, mense iii, die xxi,
sepeliturque in Vaticano iuxta corpus
beati Petri. Vacavit sedes dies ii.

—
S. TELESPHORUS
PAPA IX

Anno aerae Christi comm. CXXVII.

Telesphorus, natione graccus, ex Ana-
chorita, electus die 5 aprilis, et ad ca-

thedram evectus die dominica 7 eiusdem mensis, anno 127. Fuit sub Hadriano imperatore a Titiano et Galliano ad L. Aelium Verum Caes. III et P. Caelium Balbinum eoss. Quatuor ordinationes habuit presbyterorum quindecim, diaconorum octo; episcopos autem per diversa loca ordinavit tredecim. Martyr occubuit die 5 ianuarii 158, pontificatus sui xi nondum completo, sed ab ordine episcopali suscepito anno xi, mense iii, die xx; sepultusque est in Vaticano. Non vacavit sedes.

S. HYGINUS

PAPA X

Anno aerae Christi comm. CXXXVIII.

Hyginus, natione graecus, ex Philo-
An. Ch. 158 sophio de Athenis, sedere coepit die do-
minica 6 ianuarii anno 158. Fuit sub
Hadriano et Antonino Pio Aug. a Ca-
merino et Nigro ad M. Pedueacum Sy-
logam et T. Haenium Severum eoss.
Tres ordinationes fecit, quibus presby-
teros quindecim, diaconos quinque, epi-
scopos per diversa loca sex ordinavit.
Martyrium complevit circa diem 8 ianuarii, aerae comm. 142, depositus in
coemeterio Vaticano die 11 eiusdem,
sedis suae anno iv expleto cum die-
bus v, sed ab ordinatione episcopali
suscepta anno iv, mense iii, die viii.
Vaeavit sedes menses fere iii.

S. PIUS I

PAPA XI

Anno aerae Christi comm. CXLI.

Pius, natione italus, ex patre Rusino
An. Ch. 142 de civitate Aquileia, successor Hygino
electus, die dominica 9 aprilis in Petri
cathedra collocatur, Antonino Pio Aug.
imperante, anno aerae Christi comm. 142.

Fuit a L. Cispio Rosino et L. Statio
Quadrato ad Q. Romulum Gallicanum
et Antistitium Veterem eoss. Postquam
quinque ordinationibus presbyteros no-
vemdecim, diaconos vigintiunum, et epi-
scopos per diversa loca duodecimi crea-
verat, martyrio coronatus est die 11 iu-
lii, anno 150; cum sedisset ann. viii,
mens. iii, dies iii ab electione ad ro-
manum pontificatum; ab ordinatione au-
tem episcopali annos ix, mens. iii, dies
iii; sepultus est iuxta corpus beati Petri
in Vaticano. Vacavit sedes dies ii.

S. ANICETUS

PAPA XII

Anno aerae Christi comm. CL.

Anicetus, natione syrus, ex patre Ioanne An. Ch. 150
de Vice Humisia, eligitur die dominica
15 iulii anno 150. Fuit temporibus
Antonini Pii, et sub initio M. Aurelii
et Antonini Veri imp., a Condiano, alias
Gordiano, et Maximo ad duos Augustos
eoss. Quinque ordinationibus creavit pres-
byteros xvii, diaconos iv, episcopos per
diversa loca ix. Martyrio vitam finivit die
17 aprilis anno 161, sui pontificatus
romani anno xi nondum expleto; sed ab
ordinatione episcopali anno xi, mense iii,
die xx. Sepultus est via Appia in co-
arenario, quod postea coemeterium Ca-
lixi fuit ad catacumbas, xii kal. maii.
Vaeavit sedes ad huius anni finem.

S. SOTER

PAPA XIII

Anno aerae Christi comm. CLXII.

Soter, natione campanus, ex patre An. Ch. 162
Concordio, Fundis in Campania natus,
electus Anieeto successor circa finem
annii 161, ordinatur episcopus, et in
Petri sede collocatur kal. ianuarii se-

quentis anni. Fuit autem tempore M. Aurelii Antonini et Lucii Veri Aug. imp., a consulatu Q. Junii Rustici et C. Vettii Aquilini ad M. Cornelium Cethegum et G. Erueium Clarum coss. Fecit ordinationes tres, quibus creavit presbyteros octo, diaconos novem, episcopos per diversa loca undecim. Martyrii coronam accepit die 22 aprilis, anno 171, cum sedisset ann. vii, mens. iii, dies xx, et sepultus est in coemeterio Calixti, via Appia, x kal. maii. Vacavit sedes dies **xxii.**

S. ELEUTHERIUS

PAPA XIV

Anno aerae Christi comm. CLXXI.

Eleutherius, natione graecus, ex patre An. Ch. 171 Abundio de oppido Nicopoli, eligitur Soteri successor in pontificatu die 14 maii, anno 171. Fecit ordinationes tres presbyterorum duodecim, diaconorum octo, episcoporum per diversa loca quindecim. Sedit autem temporibus M. Aurelii et Commodi imp., a consulatu L. Septimii Severi et L. Alfidii Henniani ad Maternum et Braduam, et ab ordinatione sua episcopali, quae perfecta fuerat a Sotere PP. die dominica 22 ianuarii 170, annos xv, menses iv, dies v; a die autem initii pontificatus ann. xv, dies xiv. Martyrium subiit 26 maii 185, sepultusque est iuxta corpus beati Petri in Vaticano. Vacavit sedes dies v.

S. VICTOR I

PAPA XV

Anno aerae Christi comm. CLXXXV.

Victor, natione afer, ex patre Felicie, An. Ch. 185 eligitur Eleutherio successor mense ianuario, et ordinatur Pontifex max. die

dominica 18 iulii anno 185. Fuit temporibus Commodi Pertinacis et Septimii Severi imp., a consulatu imp. Commodi Augusti VI, et Man. Acili Glabriouis II ad Lateranum et Rufinum coss. Tribus ordinationibus creavit presbyteros quatuor, diaconos septem, episcopos per diversa loca duodecim. Tandem martyrii corona accepta, sepultus est iuxta corpus beati Petri in Vaticano v kal. augusti, anno 197, cum sedisset ann. xii et dies x. Vacavit sedes dies xx.

S. ZEPHYRINUS

PAPA XVI

Anno aerae Christi comm. CCXCVII.

Zephyrinus, natione romanus, ex patre Abundio, electus die 17 augusti, ac ordinatus die dominica 23 septembbris. Sedit in pontificatu ab ordinatione ann. xix, mens. x, scilicet temporibus Septimii Severi, ac Antonini, et Getae, a consulatu Saturnini et Galli ad C. Bruttium Praesentem et T. Messium Extricatum coss. Fecit ordinationes quatuor, creavitque presbyteros novem, diaconos septem, episcopos per diversa loca octo. Martyrii coronam consequitur die 26 iulii anno 217, sepeliturque in coemeterio suo iuxta coemeterium Calixti, via Appia. Vacavit sedes dies vi.

S. CALIXTUS I

PAPA XVII

Anno aerae Christi comm. CCXVII.

Calixtus, natione romanus, ex patre An. Ch. 217 Domitio, de regione urbis Ravennatum: electus die 2 augusti, et sequenti die, quae dominica fuit, anno 217, ordinatus romanus Pontifex. Sedit ann. 8, mens. 2, dies 10 sub Severo Macrino et Elagabalo imp., a consulatu Severi Macrini

Ang. et M. Coelatini Adventi ad M. Anselmum Antoninum IV et M. Aur. Severum coss. Fecit ordinationes quiaque, quibus creavit episcopos octo, presbyteros sexdecim, diaconos quatuor. Alexandri imperatoris iussu e fenestra domus, in qua custodiebatur, praecepitatus, atque in puteum demersus, victoriae triumphum promeruit die 12 octobris, biduoque post depositus est in coemeterio Calepodii, via Aurelia, m ab urbe millioario. Vacavit sedes dies vi.

S. URBANUS I

PAPA XVIII

Anno aerae Christi comm. CCXXII.

Urbanus, natione romanus, ex patre An. Ch. 222 Pontiano, electus die dominica 20 octobris. Fuit sub imperio Alexandri a consulatu G. Marii Maximi II et L. Rosei Aeliani ad L. Virium Agricolam et Sex. Catium Clementinum coss. Quinque ordinationibus creavit presbyteros novem, diaconos quinque, episcopos per diversa loca octo. Martyrium subiit 23 maii, anno 250, biduoque post depositus est in coemeterio Praetextati, via Appia, numeratis a romano pontifice ad depositionis diem ann. vii, mens. vii, d. v; ab ordinatione vero episcopali suscepta ann. viii, mens. ii, d. ii. Vacavit sedes dies xxx.

S. PONTIANUS

PAPA XIX

Anno aerae Christi comm. CCXXX.

Pontianus, natione romanus, ex patre An. Ch. 230 Calpurnio, electus (si temporis vacationis sedis ab Anastasio positae ratio habeatur) die 23 iunii, ordinatus vero 29 augusti eiusdem anni 250. Pontificatum administravit sub Alexandro et Maximino

impp., a Civica Pompeiano et Feliciano ad Severum et Quintianum coss. Fecit duas ordinationes presbyterorum sex, diaconorum quinque, episcoporum per diversa loca sex. In Sardinia insula, quo fuerat in exilium deportatus, martyrium passus est 5 kal. novembbris, anno 255, pontificiae vero suae sedis ab ordinatione v, mens. ii, d. ii. Corpus eius a B. Fabiano cum clero per navem Roman translatum in coemeterio Calixti, via Appia, sepultum est. Vacavit sedes dies x.

S. ANHERUS

PAPA XX

Anno aerae Christi comm. CCXXXV.

Antherus, natione graecus, ex patre An. Ch. 235 Romulo, ordinatus romanus Pontifex die dominica 22 novembbris; vixque emenso unius mensis et dierum 10 spatio, quo una ordinatione episcopum unum creavit, martyrio coronatus est. Corpus sepultum in coemeterio Calixti, via Appia, 3 nonas Ianuarii; reconditum deinde est in ecclesia S. Silvestri de Capite a Paulo I Pontifice, qui ecclesiam illam a Stephano III fratre a fundamentis domi suae inchoatam perfecit. Vacavit sedes diem unum.

S. FABIANUS

PAPA XXI

Anno aerae Christi comm. CCXXXVI.

Fabianus, natione romanus, ex patre An. Ch. 236 Fabio, altero post Antheri obitum die, indicio supervolantis columbae, Pontifex eligitur anno 256, et ordinatur die dominica 11 decembbris eiusdem anni. Sedit ann. xiii, mens. i, d. x. Fuit autem temporibus Maximini, Gordiani, Philippi et Decii imperatorum, a consulatu Maximini Aug. et Africani ad De-

cium Aug. II et Maximum Gratum coss. Quinque ordinationibus presbyteros vi-

gintiduos, diaconos septem, episcopos per diversa loca undecim ordinavit. Regiones urbis divisit diaconibus, et fecit septem subdiaconos, qui septem notariis im-

minerent, ut gesta martyrum in integro colligerent. Martyrio sub Decio affectus, in coemeterio Calixti deponitur 15 kalend. februarii. Vacavit sedes mens. IV, dies XIV.

S. CORNELIUS**PAPA XXII**

* *Anno aerae Christi comm. CCL.*

Cornelius, natione romanus, ex patre An. Ch. 250 Cassino, eligitur summus Pontifex die 4 iunii. Sedit annos 2, mens. 5, dies 10 sub Decio, ac Treboniano Gallo et Hostilliano Messio, a duobus Deciis ad Gallum II et Volusianum Caesarem coss. In exilium Centumcellas pulsus est, unde revocatus a Decio, eiusdem inssu capite obtruncatus est die 14 septembris, anno 252, ante templum Palladis, sepultusque in erypta iuxta coemeterium Calixti, via Appia. Duabus ordinationibus presbyteros quatuor, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca numero septem ordinavit. Vacavit sedes dies XXXV.

Schisma primum per Novatum, cuius consilio et opera Novatianus antipapa factus est.

S. LUCIUS I**PAPA XXIII**

Anno aerae Christi comm. CCLII.

Lucius, natione tuscus, de civitate An. Ch. 252 Luca, ex patre Lucinio, die dominica 18 octobris, eligitur romanus Pontifex. Sedit autem imperantibus Gallo et Volusiano,

Æmiliano ac Valeriano, et Gallieno, Volusiano II et Valerio Maximo coss.; ab ordinatione vero episcopali ann. 5, mens. 5, d. 5. Fecit ordinationes duas presbyterorum quatuor diaconorum quatuor, episcoporum per diversa loca trium. Martyr occubuit die 5 martii anno 254, sepultusque est in coemeterio Calixti, via Appia. Vacavit sedes dies 55.

S. STEPHANUS I**PAPA XXIV**

Anno aerae Christi comm. CCLIV.

Stephanus, natione romanus, ex patre An. Ch. 254 Julio, eligitur die IX aprilis, dominica Passionis. Sedit autem sub Valeriano et Gallieno impp., a primo consulatu Valeriani et Gallieni Aug. ad eiusdem Valeriani IV et Gallieni III; ab ordinatione sua episcopali annos IV, mens. II, dies XV. Post habitas duas ordinationes, quibus creavit presbyteros septem, diaconos quinque, episcopos per diversa loca tres, capite truncatur in sede sua ad Catacumbas die 2 augusti anno 257; sepeliturque in coemeterio Calixti, via Appia. Vacavit sedes dies XXVI.

S. SIXTUS II**PAPA XXV.**

Anno aerae Christi comm. CCLVII.

Sixtus, natione graecus, ex Philoso- An. Ch. 257 pho, eligitur Pontifex die dominica 29 augusti, anno 257. Sedit ab ordinatione sua episcopali ann. II, mens. XI, d. VI (1), sub Valeriano et Gallieno impp., Tusco et Basso coss. Fecit ordinationem unam presbyterorum quatuor, diacono-

(1) Ita numerat Anastasius, et Catalogus sub Liberio non quidem ab electione pontificali, sed ab ordinatione episcopali: a die enim electionis ad diem obitus annus non bene computatur.

rum septem, episcoporum per diversa loca duorum. Valeriani imperatoris iussu capite truncatur die 6 augusti, ann. 258, et sepelitur in coemeterio Calixti, via Appia. Vacavit sedes mens. iv, d. x, quo tempore praefuerunt presbyteri (1).

S. DIONYSIUS

PAPA XXVI

Anno aerae Christi comm. CCLIX.

Dionysius ex monacho eligitur romanus Pontifex die 16 iulii, ordinaturque die 19 septembbris, anno 259. Sedit ab hac die ordinationis sua ad 27 decembbris 268, qua obiit, annos xi, mens. iii, d. vii, scilicet sub Gallieno et Claudio impp., a consulatu Cornelii Secularis II et Iunii Donati ad Paternum II et Marianum coss. Duabus ordinationibus presbyteros duodecim, diacones sex, episcopos per diversa loca octo ordinavit. Sepultus est in coemeterio Calixti, via Appia. Vacavit sedes dies v.

S. FELIX I

PAPA XXVII

Anno aerae Christi comm. CCLXIX.

Felix, natione romanus, ex patre Constantino, electus kal. ianuarii anno 269, ordinatus est Pontifex romanus die dominica 3 mensis eiusdem. Sedit ann. v, mens. xi, d. xxv sub Claudio Quintillo

(1) Sic habet textus Anastasii: fortasse quia clerus esset, vacante pontificali Sede, suscepta Ecclesiae cura in causa praecipue lapsorum, epistolas dirigere et nimiam quorundam compescere libertatem in admittendis lapsis. Quid actum hoc tempore sit cum Cypriano docet nos epistola, quam ipse dedit *Presbyteris et Diaconibus Romae consentibus*. Anastasius de solis presbyteris mentionem tacit, quia cum Sixto archidiaconus S. Laurentius, et cum eo alii sex diaconi martyrium passi fuerant.

et Aureliano impp., a consulatu Claudii Augusti II et Nonii Paterni ad Aurelianum Aug. III et C. Iulium Capitolinum coss. Fecit ordinationes duas, creavitque presbyteros novem, diaconos duos, episcopos per diversa loca quinque. Obiit 3 kal. ianuarii, anno 274, sepultusque est via Aurelia, in basilica a se constructa, millario secundo ab urbe Roma. Vacavit sedes dics v.

S. EUTYCHIANUS

PAPA XXVIII

Anno aerae Christi comm. CCLXXV.

Eutychianus natione tuscus ex patre An. Ch. 275 Marino de civitate Lunae, electus Felici successor, ordinatur romanus Pontifex die 5 ianuarii anno 275. Sedit ann. viii, mens. ii, dies iii, imperantibus Aureliaeo, Tacito, Probo et Caro, a consulatu Aureliani Aug. III et Marcellini ad Carum Aug. II et Carinum Caesarem coss. Quinque ordinationibus habitis, presbyteros quatuordecim, diaconos quinque fecit, episcopos vero novem per diversa loca. Martyr ad coelestem patriam transit die 6 decembbris, anno 283, biduoque post depositum est sacrum corpus in coemeterio Calixti. Vacavit sedes dies viii.

S. CAIUS

PAPA XXIX

Anno aerae Christi comm. CCLXXXIII.

Caius, natione dalmata, ex genere An. Ch. 283 Diocletiani imperatoris, et patre Caio, eligitur Pontifex, et ordinatur die dominica 16 decembbris, anno 283. Sedit ann. xi, mens. iv, dies ix, primo sub Carino et Numeriano, mox sub Carino et Diocletiano, demum Diocletiano

et Maximiano una imperantibus, a consulatu Carini Aug. II et Numeriani Aug. II ad Tuscum et Anulinum coss. Fecit ordinationes quatuor, presbyterorum vi-

gintiquinque, diaconorum octo, episcoporum per diversa loca quinque, regiones que urbis ad septenarium numerum iam redactas divisit diaconibus. Martyrium complevit die 22 aprilis anno 295, sepultusque est in coemeterio Calixti, via Appia. Vacavit sedes mens. vii, dies xxvii.

S. MARCELLINUS PAPA XXX

Anno aerae Christi comm. CCCXV.

Marellinus, natione romanus, ex patre Projeto, eligitur Pontifex die 20 decembris, anno 295, biduoque post ordinatur die dominica 22 mensis eiusdem. Sedit ann. viii, mens. ii, dies xxv, imperantibus Diocletiano et Maximiano, a consulatu Diocletiani Aug. VI et Constantii Chlori Caes. II ad Diocletianum Aug. IX et Maximianum Aug. VIII coss. (1). Duabus ordinationibus creavit presbyteros quatuor, diaconos duos, episcopos per diversa loca quinque. Martyrium complet die 16 martii, et sepelitur via Salaria, in coemeterio Priscillae, 6 kal. maii. Vacavit sedes a Marellini obitu mens. ii, dies v.

S. MARCELLUS I PAPA XXXI

Anno aerae Christi comm. CCCIV.

Marcellus, natione romanus, ex patre An. Ch. 504 Benedicto de regione Via Lata, eligitur

(1) Certe his coss. non celebravit Pascha Marellinus, ei tamen ab omnibus attribuuntur, fortasse quia, cum kal. aprilis purpuram depositerint, Marcelli successor adscribi non possunt.

Marellini successor, et ordinatur die dominica 21 maii, anno 504. Sedit in pontificatu annos v, mens. vii, dies xxv sub Constantio et Maximiano, et deinde sub Constantino impp., a consulatu Constantii Caes. V et Maximiani Aug. V ad annum primum post consulatum X Herculei, et VII Gal. Maximiani. Ordinavit presbyteros viginti sex in urbe Roma, diaconos duos, et episcopos per diversa loca unum et viginti, et vigintiquinque titulos in urbe Roma restituit, quasi dioeceses. Martyrium consummavit die 16 ianuarii anno 510, et sepultus est in coemeterio Priscillae, via Salaria. Vacavit sedes dies xx.

S. EUSEBIUS PAPA XXXII

Anno aerae Christi comm. CCCX.

Eusebius, natione graecus, ex patre An. Ch. 510 medico, eligitur kal. aprilis, et ordinatur sequenti die dominica Paschæ, Constantino et Gal. Maximiano impp., anno ii post consulatum X Herculei et VII Gal. Maximiani. Fecit ordinationem unam presbyterorum tredecim, diaconorum trium, episcoporum per diversa loca quatuordecim. Obiit die 17 augusti eiusdem anni, cum sedisset in pontificatu mens. iv, dies xvi, ab ordinatione vero episcopali suscepta ann. ii, mens. ii, d. xxv. Sepultus est in coemeterio Calixti, in crypta, via Appia. Vacavit sedes dies circa xii.

S. MELCHIADES PAPA XXXIII

Anno aerae Christi comm. CCCX.

Melchiades, natione aser, electus Pon- An. Ch. 510 tifex circa finem mensis augusti anni 510. Sedit sub Constantino Augusto et

Maximiano VII solo coss. usque ad coss. Constantini Maximum Aug. III et Licinium Aug. III, ab ordinatione episcopali suscepit ann. III, mens. VII, d. vii (1). Fecit ordinationem unam, qua creavit presbyteros septem, diaconos quinque, episcopos per diversa loca septem. Post suum ad coelestem patriam transitum depositus est in coemeterio Calixti, via Appia, in crypta, iv idus ianuarii 314. Vacavit sedes dies XVI.

S. SILVESTER

PAPA XXXIV

Anno aerae Christi comm. CCCXIV.

Silvester, natione romanus, ex patre Au. Ch. 314 Rufino, eligitur die 26 ianuarii, et die dominica proxime consecuta, 31 mensis eiusdem, collocatur in throno sedis apostolicae, anno 314. Sedit sub Constantino Angusto annis XXI, mens. XI, a Rufo Volusiano et Aniano ad Constantimum et Albinum coss. Postquam ordinationes sex fecisset, presbyterorum quadraginta duorum et diaconorum viginti sex, ac episcopos sexaginta duos per diversa loca creasset, ad coelestem patriam transiit anno 333, pridie kal. ianuarii, depositusque est in coemeterio Priscillae, via Salaria. Vacavit sedes dies XV.

S. MARCUS

PAPA XXXV

Anno aerae Christi comm. CCCXXXVI.

Marcus, natione romanus, ex patre An. Ch. 356 Prisco, electus romannus Pontifex die 16 ianuarii anni 356, biduo post, die dominica, in sede collocatur. Sedit autem

(1) Non tamen arguendi sunt qui scribunt ann. III, IV, IV, d. VIII, ordinationem eius assignantes diei 2 iulii anni 310, cum nos assignemus diei 4 iunii anni eiusdem.

sub Constantino Aug. Nepotiano et Faundo coss. menses VIII, dies XX, a die autem episcopalis ordinationis ann. II, mens. VIII, dies XXI. Fecit ordinationes duas, quibus creavit presbyteros viginti quinque, diaconos sex, episcopos per diversa loca viginti septem. Sepultus est in coemeterio Balbinae, via Ardeatina, pridie nonas octobris. Vacavit sedes dies XX.

S. JULIUS I

PAPA XXXVI

Anno aerae Christi comm. CCCXXXVII.

Iulius, natione romanus, ex patre Pri- An. Ch. 557 sco, electus Pontifex die 27 octobris, ordinatur die dominica 6 februarii, anno 337. Sedit annos XV, mens. II, dies VI (1) sub Constantino, Constantino iu niore, Constantio, et Constante, ac Constantio Gallo imperatoribus, a consula Feliciani et Titiani ad Constantium V et Const. Gallum Caesarem coss. Tribus ordinationibus fecit presbyteros decem et octo, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca novem. Obiit die 12 aprilis anno 352, et sepultus est in via Aurelia, in coemeterio Calepodii, tertio ab urbe millario. Vacavit sedes dies XV.

S. LIBERIUS

PAPA XXXVII

Anno aerae Christi comm. CCCLII.

Liberius, natione romanus, ex patre An. Ch. 352 Augusto, electus die 8 maii, ordinatur 24 eiusdem mensis, anno 352. Sedit in pontificatu annos XIV, menses IV, sub Constantio et Gallo, mox sub Constantio et Juliano, deinde sub Juliano,

(1) Computandos tamen a die ordinationis, non ab electione.

Ioviano, Valentiniiano solis imperantibus, a consulatu Constantii Aug. VI et Constantii Galli Caesaris II ad Gratianum et Dagalaiphum coss. Duas fecit ordinationes, quibus creavit presbyteros decem et octo, diaconos quinque, episcopos per diversa loca novemdecim. Obiit die 24 septembbris anno 366, sepultusque est in coemeterio Priscillae, via Salaria. Vacavit sedes dies vii.

—
S. FELIX II
PAPA XXXVIII

Anno aerae Christi comm. CCCLVIII.

An. Ch. 558 Pulso in exilium Liberio idibus aucti gesti anni 553, sequenti anno Felix II in Romanam Sedem intruditur, ex quo secundum in Ecclesia Romana schisma factum est; ad eam iterum ipsius Liberii consilio legitime eligitur post alterum illius exilium, die scilicet 8 aug. anno 558, quasi Sedis Romanae invasorem (quod tamen factum primo Liberii exilio non negamus), sedit itaque post legitimam assumptionem annum i, mens. iii, dies ii; obiit kal. decembris. Nonnulli eum a Pontificum numero excludunt: nos cum Pagio, quem post vi saeculum senturi sumus, eorumdem catalogo ascribimus, ut diximus in praefatione.

—
S. DAMASUS I
PAPA XXXIX

Anno aerae Christi comm. CCCLXVI

An. Ch. 366 Damasus, natione hispanus (1), ex patre Antonio, electus post mortem Liberii, ordinatur romanus Pontifex kal. octobris anno 366. Sedit sub Valentiniiano et Valente, deinde Valentiniano et Theodosio impp., a Lupicino et Iovino

(1) Romæ tamen natum nonnulli contendunt.

ad Recimerem et Clearchum coss., annis scilicet xviii, mens. ii, dieb. x. Fecit ordinationes in urbe quinque, quibus ordinavit presbyteros triginta unum, diaconos undecim, episcopos per diversa loca sexaginta duos. Mortalitatem explevit die ii decembris, anno 384, sepultusque est via Ardeatina, in basilica sua, iuxta matrem suam et germanam. Vacavit sedes dies xxi (1).

Schisma tertium in Romana Ecclesia inter Damasum et Ursicinum.

Ursinus, romanus diaconus, quo tempore Damasus electus est Pontifex, intrusus est contra eum in Romanam Sedem, multosque ex clero populoque suas in partes pertraxit. Magna hinc seditione oborta, in basilica Siciniana fit magna caedes. Tandem allaborantibus pro extinguendo schismate catholicis imperatoribus, pulsoque semel iterumque cum suis Ursicino, mansit Damasus.

—
S. SYRICIUS
PAPA XL

Anno aerae Christi comm. CCCLXXXV.

Syricius, natione romanus, ex patre Tiburtio, eligitur Pontifex kal. ianuarii, anno 383. Fuit autem temporibus Valentiniiani et Theodosii et Arcadii, et deinde Honorii, a consulatu Arcadii Aug. et Bantonis ad Theodorum et Eutropium coss. Quinque ordinationibus creavit presbyteros triginta et unum, diaconos sexdecim, episcopos per diversa loca triginta duos. Sedit ab ordinatione episcopali suscepta (2) annos xv, mens. xi, dies xxv, in romano vero pontificatu annos xiv, mens. viii, dies xix. Obiit 19 septembbris, anno 399, et sepultus est in

(1) Anastasius habet d. xxxi, protrahens fortasse vacationem ad enthronisum Syricii, factum, iuxta hoc computum, die 12 seq. ianuarii.

(2) Die scilicet 24 septembbris anni 383.

coemeterio Priscillae, via Salaria. Vacavit sedes dies xx.

S. ANASTASIUS

PAPA XLI

Anno aerae Christi comm. CCCIC.

Anastasius, natione romanus, ex pa-
An Ch. 599 tre Maximo, eligitur et ordinatur die dominica 9 octobris, anno 599. Fuit temporibus Arcadii et Honorii Aug., Stilicone et Aureliano, hinc Vincen-
tio et Fravitta consulibus. Sedit annos ii, dies xxvi. Fecit ordinationes duas, quibus creavit presbyteros octo, diaconos quinque, episcopos per diversa loca de-
cem. Obiit die 5 novembris, anno 401, et sepultus est in coemeterio suo, ad Ursum Pileatum, via Portuensi (1). Va-
cavit sedes dies xx.

S. INNOCENTIUS

PAPA XLII

Anno aerae Christi comm. CDI

Innocentius, natione albanensis, ex pa-
An Ch. 401 tre Innocentio, creatus et ordinatus die dominica 24 novembris anno 401. Sedit in pontificatu annos xv, mens. ii, dies xx sub Arcadio, Honorio et Theodosio iuniore imperatoribus, a consulatu Arcadii et Honorii Aug. V ad Theodosium iuniorem Aug. VII et Iunium Quartum Palladium coss. Quatuor habitis ordina-

(1) Duplex coemeterium ad Ursum Pileatum distingui a sacrarum cryptarum enarratoribus adnotavi: via Portuensi primum, extra urbem, ubi sepulti sunt S. Anastasius et S. Innocentius suc-
cessor; in Exquiliis alterum prope ecclesiam S. Bibianaæ intra urbem, quo translata postmodum fuere horum Pontificum corpora. Ursus vero Pi-
leatum insigne vicinae utrique coemeterio Taber-
nae fuisse non dubitaverim; prout etiam *Gallinas Albas*, et alia huius generis.

tionibus, creavit presbyteros triginta, dia-
conos quindecim, episcopos per diversa
loca quinquaginta quatuor. Obiit die 14
februarii, anno 417, et sepultus quoque
est ad Ursum Pileatum. Vacavit sedes
dies xxn.

S. ZOSIMUS

PAPA XLIII

Anno aerae Christi comm. CDXVII.

Zosimus, natione graecus, ex patre An. Ch. 417
Abrahamo, electus die 9, et ordinatus romanus Pontifex die 11 martii, anno 417,
Honorio et Theodosio iun. Aug., quibus imperantibus sedit annum i, menses vii,
dies xxv sub consulatibus primum Hon-
orii Aug. XI et Constantii II; mox Hon-
orii XII et Theodosii VIII. Fecit or-
dinationem unam presbyterorum decem,
diaconorum trium, episcopos vero per
diversa loca octo creavit. Obiit die 15
decembris, anno 418, depositusque est
iuxta corpus beati Laurentii martyris, via
Tiburtina, 8 kal. ianuarii. Vacavit sedes
dies xi.

S. BONIFACIUS

PAPA XLIV

Anno aerae Christi comm. CDXVIII.

Bonifacius, natione romanus, ex pa-
An Ch. 418 tre Abundio presbytero, electus in perva-
gilio Nativitatis Domini, episcopalem ordinationem recepit proxima dominica infra octavam Nativitatis, 29 decem-
bris. Romanam rexit Ecclesiam per an-
nos iii, mens. viii, dies vii, Honorio et Theodosio impp., a consulatu Monaxii et Plintae ad Honorium XIII et Theodo-
sium iun. X coss. Unica ordinatione pres-
byteros tredecim, diaconos tres, epis-
copos per diversa loca triginta sex creavit.

Post felicem eius ad coelestem patriam transitum, depositus est die 4 septembbris, anno 422, in coemeterio Sanctae Felicitatis martyris, via Salaria. Vacavit sedes dies ix.

Schisma quartum in Ecclesia Romana per Eulalium.

Eadem, qua Bonifacius, die ordinatur antipapa Eulalins in basilica Constantiniiana, et fuit dissensio in clero mensibus vii et per dies xv. Eodem tempore audiens hoc Placidia Augusta cum filio suo Valentiniano Augusto, dum sederent Ravennae, retulit Honorio Augusto Mediolani sedenti, eodemque tempore ambo Augusti missa auctoritate hoc praeceperunt, ut ambo exirent civitate. Habitavit Eulalins in civitate Antii ad Sanctum Hermen, et Bonifacius in coemeterio Sanctae Felicitatis. Sed cum die Paschae Eulalius introisset urbem, et Pascha celebrasset in basilica Constantiniiana, hoc auditio, Augusti, revocato Bonifacio, Eulalium miserunt foras in Campania, ubi post annum mortis Bonifacii defunctus est.

S. CÆLESTINUS I

PAPA XLV

Anno aerae Christi comm. CDXXII.

Cælestinus, natione campanus, ex pa-
An. Ch. 422 tre Priseo, electus die 15 septembbris,
anno 422, ordinatur die dominica 17

mensis eiusdem. Sedit annos ix, mens. x, dies ix, Honorio et Theodosio iun., hinc Theodosio iun. et Valentiniano iun. imperantibus, a consulatu Asclepiodoti et Mariniani ad Valerium et Actium coss. Fecit ordinationes tres, quibus ordinavit presbyteros triginta duos, diaconos duodecim, episcopos per diversa loca quadraginta sex. Obiit die 21 iunii. Vacavit sedes dies xx.

S. SIXTUS III

PAPA XLVI

Anno aerae Christi comm. CDXXXII.

Sixtus tertius, natione romanus, ex An. Ch. 452 patre Sixto, Coelestimum exceptit die 10 augusti, anno 432. Sedit annos vii, mens. xi, dies xix, Theodosio iun. et Valentiniano iun. impp., a Theodosio Aug. XIV et Petronio Maximo coss. ad Valentinianum Aug. V et Anatolium coss. Ordinavit presbyteros viginti octo, diaconos duodecim, episcopos per diversa loca duos et quinquaginta. Obiit die 29 iulii, anno 440, et sepultus est via Tiburtina, in crypta, iuxta corpus beati Laurentii. Vacavit sedes dies xlii (1).

(1) Computandos tamen usque ad diem 8 se-
ptembbris seq., quo facta est Leonis successoris or-
dinatio.

SANCTUS LEO I

PAPA XLVII

Anno aerae Christi comm. CDXL.

An. Ch. 440 **L**eo Magnus, natione tuncens, ex patre Quintiano, ex diacono S. R. E. electus, qui amicitiae inter Aetium et Albinum redintegranda causa in Gallis tunc agebat, publica accusatus legatione, et patriae restitutus, ordinatus est die dominica 8. septembris anni 440. Sed annos **xxi**, mensem **1**, dies **xxvii**, Theodosio et Valentino iun. Aug. primum, mox Marciano et Avito, denum Leone et Maiorano imperantibus, a consulatu Cyri ad Fl. Severinum et Dagalaiphum coss. Quatuor habuit ordinationes, presbyterorum unius et octoginta, diaconorum triginta et unius, episcopos vero per diversa loca creavit centum octoginta quinque. Obiit die **5** novembris, anno **461**, et post septimam diem, **4** idus novembris, depositus est apud basilicam Beati Petri apostoli. Vacavit sedes dies **vii** (1).

I.

De sacris ordinationibus, de Donato et Donatistis, quam cum caeteris omnibus divi Leonis decretalibus epistolis ex card. Carafa deproprompsimus, in tomo I Epist. Decret. summorum Pontificum, quas eru-

(1) Exclusis tamen extremis.

An. Ch. 440 *ditissimus iste S. R. E. bibliothecarius ex vetustis codicibus Vaticanis edidit, non parva quidem dissimilitudine ab iis, quas canonistae ac S. Leonis operum collectores ediderunt.*

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Potentius legatus in Africam a S. Leone mittitur. — Indigni ad episcopatum non sunt promovendi. — 2. Quid sit cito manus imponere. — Episcopus super omnes gradus constituitur. — 3. Ordinandi sunt unius uxorii viri, et quidem virginis. — Sacerdotum Veteris Testamenti coniugium quid figuraverit? — 4. Sint probati per omnes christianaem militiae gradus. — Ambitus notandi, quos probitatis documenta non adinvant. — In Ecclesia diversa sunt merita, diversa ministeria. — 5. Ex laicis ordinati potius tolerandi quam bigami. — Cum bigamis aut viduarum maritis nullo modo dispensandum. — Episcopus ex laico ordinatus toleratur. — 6. Statuta canonum servanda. — Ordinantes contra statuta canonum, ordinationis ius amittant. — Episcopi non ordinandi ubi prius non fuerunt? — Non deneganda communio iis, quae per barbaricam vim virginitatem perdiderunt. — 7. De Donato Novatianorum episcopo. — De Maximo. — 8. De Aggaro et Tyberiano, qui ex laicis fuerunt ordinati. — 9. De virginibus sacris, quae vim barbaricam pertulerunt.

Leo episcopus universis episcopis per Caesariensem Mauritaniam in Africa constitutis, in Domino salutem (1).

Exordium. 1. Cum de ordinationibus sacerdotum quaedam apud vos illicite usurpata erebior ad nos commeantium sermo perficeret; ratio pietatis exigit, ut pro sollicitudine, quam universae Ecclesiae ex divina institutione dependimus, rerum fidem studeremus agnoscere, vicem curae nostrae proficisci enti a nobis fratri et consacerdoti nostro Potentio injungentes, qui secundum scripta, quae per ipsum ad vos direximus, de episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisque omnia fideliciter indicaret. Unde quia idem plenissime notitiae nostrae cuncta reseravit, et sub quibus, qualibusque rectoribus quaedam Christi plebes in partibus provinciae Cæsariensis habeantur, sincera nobis relatione patefecit, necessarium fuit, ut dolorem cordis nostri, quo pro dominieorum gregum periculis aestuamus, datis nunc quoque ad dilectionem vestram literis promeremus, mirantes tantum apud vos per occasionem temporis impacati, aut ambientium presumptionem, aut tumultum valuisse popularem; ut indignis quibusque et longe extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium et gubernatio Ecclesiae crederetur (2). Non est hoc consulere populis, sed nocere; nec praestare regimen, sed augere disserim. Integritas enim praesidentium salus est subditorum, et ubi est incolumitas obedientiae, ibi sana est forma doctrinae. Principatus autem, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupavit, etiamsi moribus atque

Indicii ad episcopat. non sunt promovendi;

(1) Primaen banc caeteraque D. Leonis decretales epistolæ ex card. Carala deprompsimus, in tomo I Epist. decret. Summor. Pontif., quas eruditissimus iste S. R. E. bibliothecarius ex vetustis codicibus Vaticanis edidit, non parva quidem dissimilitudine ab iis, quas canonistæ, ac S. Leonis operum collectores ediderunt.

(2) Dist. 62, c. Miramur.

actibus non offendit, ipsius tamen initii sui est perniciosus exemplo. Et difficile est ut bono peragantur exitu, quae malo sunt inclinata principio (1).

2. Quod si in quibuslibet Ecclesiae gradibus providenter, scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit ordinatum, nihilque praeposterum; quanto magis elaborandum est, ut in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiae Domini status et ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Ubi est illa beati Pauli apostoli per spiritum Dei emissam præcepit, qua in persona Timothei omnium sacerdotum Christi numerus eruditur, et proinde unicuique nostrum dicitur: Manus eito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis (a)? Quid est eito manus imponere, nisi ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinae, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? (2). Et quid est communieare peccatis alienis, nisi talen effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum seatur in eligendo sacerdote iudicium; ita gravi semetipsum afficit damno qui ad suae dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona praetermittendam est quod institutis generalibus continetur: nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit de prævaricatione collatus.

3. Dicente enim Apostolo ut inter alias electionis regulas, si episcopus ordinetur, quent unius uxoris virum suisse ait esse constiterit, tam sacra semper habita est ista præceptio, ut etiam de muliere sacerdotis eligendi eadem intelligatur servanda conditio, ne forte illa priusquam in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri

(1) I, q. 1, c. *Principatus*. (2) Dist. 78 *Quid est.* (a) 4 Timoth. 5.

Ecclesiae Episcopus super omnes gradus constitutur.

Quid sit etio manus imponere.

Ordinandi sunt unius uxoris viri, et quidem virginis.

esset experta coniugium (a). Quis ergo dissimulare audeat, quod in tanti sacramenti perpetratur iniuriam: cum huic magno, venerandoque mysterio, ne divinae quidem legis statuta defuerint, quibus evidenter est definitum, ut virginem sacerdos acceperit, et alterius torum nesciat coniugis, quae uxor est futura pontificis? (b).

Sacerdotum Veteris Testamento coniugium quid si guraverit. Iam tune enim in sacerdotibus figurabatur Christi et Ecclesiae spirituale coniugium, ut quoniam vir caput est mulieris, dicit Sponsa Verbi non alium virum nosse quam Christum, qui merito unam elegit, unam diligit, et aliam praeter ipsam suo consortio non adiungit.

4. Si ergo etiam in Veteri Testamento haec sacerdotalium coniugiorum forma servata est; quanto magis sub revelata iam gratia constituti, apostolicis debemus inservire praeeptis, ut quamlibet quis bonis moribus praeditus et sanctis operibus inveniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad diaconii gradum, vel ad presbyterii honorem, vel ad episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem eius non unius viri fuisse claruerit? Monente vero Apostolo atque dicente: Et hi autem probentur primum, et sic ministrent (c); quid aliud intelligendum in hoc putamus, nisi ut in his provectionibus non solum matrimoniorum castimoniam, sed etiam laborum merita cogitemus, ne aut a baptismo rudibus, aut a saeculari actu repente conversis, officium pastorale eredatur, cum omnis gradus militiae christiana de incrementis profectum debeat aestimari, an possint cuiquam maiora committi? Merito sanctorum Patrum venerabiles sanctiones,

Sunt probati per omnes christianae militiae gradus. cum de sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos sacris administracionibus censuerunt, quorum omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad provectiones annos per disciplinae ecclesiasticae stipendia eucurrisset, et uniuersique testimonium prior vita praeberet: nec posset de-

(a) 1 Timoth. 3. (b) Levit. 21. Ezech. 44. Ephes. 5. 1. Corinth. 11. (c) 1 Timoth. 5.

eius provectione dubitari ei pro labbris multis, pro castis moribus, pro actibus strenuis, celsioris loci praemium deberetur. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est pervenire, et notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuvant; quam diligens et quam prudens habenda est dispensatio divinorum munierum et coelestium dignitatum, ne in aliquo apostolica et canonica decreta violentur, et his Ecclesia Domini regenda creditur, qui legitimarum institutionum nescii, et totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium? Cum valde iniquum sit et absurdum ut imperiti magistris, novi antiquis, et rudes preferantur emeritis. In domo quidem magna necesse est (sicut Apostolus disserit) ut vasa diversa quaedam aurea et argentea, quaedam vero lignea et fietilia (a); sed horum ministerium pro materiae qualitate discernitur, nec idem est pretiosorum usus et vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fietilia aureis, et lignea preferantur argenteis. Sicut autem in lignis et fietilibus eorum hominum species figurantur, qui nullis adhuc virtutibus nitent: ita in aureis et argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longae eruditio*n*is ignem, et per fornacem diurni laboris excoeti, aurum probatum et argentum purum esse meruerunt. Quibus si merces pro devotione non redditur, omnis ecclesiastica disciplina resolvitur, omnis ordo turbatur: dum in Ecclesia, qui nullum subiere ministerium, peruerso diligentium iudicio, indebitum obtinent principatum.

5. Cum ergo inter vos tantum valuerint aut studia popularium, aut ambitus superborum, ut non solum laicos, sed etiam secundarum uxorum viros aut viduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale provectiones: nonne aptissimae exigunt caussae, ut Ecclesiae, in quibus ista commissa sunt, iudicio severiore purgentur,

(a) 2 Timoth. 2.

Ambitus notandi, quos probitatis documenta non adiuvant.

In Ecclesia diversa sunt merita, diversa sae molesta.

Et laicis ordinati potius tolerandi, quam bigam.

et non solum in tales praesules, sed etiam in ordinatores eorum ultio competens proferatur? (1) Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementiae, hinc censura iustitiae. Et quia universae viae Domini, misericordia et veritas (a), cogimur secundum sedis apostolicae pietatem, ita nostram temperare sententiam, ut trutinato pondere delictorum, quae constat non unius esse mensurae, quaedam definiamus uteunque toleranda, quaedam vero penitus amputanda. Eos enim, qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se coniugio sociarunt, nec apostolica, nec legalis auctoritas sacerdotium obtinere permittit; et multo magis illum, si fuerit vestro iudicio confitatus, qui (sicut ad nos relatorem est) duarum simul est maritus uxorum, vel istum, qui a prima uxore dismissus, alteram duxisse perhibetur, priuandum honore decernimus. Caeteros vero, quorum proiectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis ad officium episcopale delecti sunt, neque ex hoc quod uxores habeant, possunt esse culpabiles, susceptum sacerdotium tenere permittimus: non praeiudicantes apostolicae sedis statutis, nec praedecessorum nostrorum, nostrisque decretis, quibus salubriter statutum est, ne primum, vel secundum, aut tertium in Ecclesia gradum quisquam laicorum, quibuslibet suffragiis fultus, ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat (2). Quod enim nunc, uteunque patimur esse veniale, postmodum esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdicimus, usurpare praesumpserit; quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi.

6. Cum itaque de omnibus fere quae fratris nostri Potentii relatio continebat, plenissime dilectionem vestram per David fratrem et coepiscopum nostrum, qui et sacerdotii merito vobis est probatus et

(1) 1 q. 7. *Exigunt cause.* (2) Nic. Cone.
(a) Psalm. 24.

moribus, videatis instruetam: superest, fratres, ut concordi obedientia salubres suscipiatis hortatus, et nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium devotionis unanimis, divinis et apostolicis constitutionibus parcatis; et in nullo patiunti providentissima canonum decreta violari. Quae enim nunc certarum remissimis consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis; ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post haec ultiione plectamus; in eos specialius et propensius commovendi, qui in episcopis ordinandis sanctorum Patrum statuta neglexerint, et quos refutare debuerant, consecerant. Unde si qui episcopi talem consecraverint sacerdotem, qualiter non licet, etiam si aliquo modo damnum proprii honoris evaserint; ordinationis tamen ius ulterius non habebunt, nec ei sacramento intererunt, quod negligo divino iudicio inuenerito praestiterunt (1).

Illi sane quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia columnis canonum statuta servari, ut non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, et ubi ante non fuerunt, episcopi consecrantur (2): enim ubi minores sunt plebes, minoresque conventus, presbyterorum curia sufficiat: episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis et frequentioribus civitatibus oporteat praesidere: ne, quod sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta vetuerunt, vienlis et possessionibus, vel obsecris et solitariis municipiis tribuat sacerdotale fastigium et honor, cui debent excellentiora committi, ipse sui numerositate vilescat (3). Quod nunc in sua dioecesi restitutus episcopus factum esse causatus est, et rationabiliter postulavit; ut si episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa ad ius eius antistitis redigantur, eni suerant ante priora. Et inutile est,

(1) 1 q. c. *Si qui Episcopi*, et 1, 23, q. 2. *Si qui.*
(2) Dist. 80. *Illi* *sane.* (3) Sardie. Cone. cap. 9.

Ordinantes
contra statuta
canonum, or-
dinacionis ius
amittant.

ut sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate superflua, multiplicatione muniatur.

Episcopinon ordinandi ubi prius non fuerunt.

De his autem, quae in sacro virginitatis proposito constituta barbaricam pertulere violentiam, et integratatem pudoris non animo, sed corpore perdidierunt, ea nobis servanda videtur moderatio, ut neque in viduaram deiiciantur gradum, neque in sacraram et perseverantium virginum numerum eensemantur (1). Quibus, si in omnibus virginalibus observationibus perseverant, et castimoniae soliditatem mente custodiunt, sacramentorum non est neganda communio: quia iniustum est, eas in eo vel argui vel notari, quod non voluntas amisit, sed vis hostilis eripuit.

Non deneganda communio, quae per barbaricam virginitatem perdiderunt.

Causam quoque Lupicini episcopi illie iubemus andiri: cui multum, et saepius postulanti communionem hae ratione redidimus, quoniam ad nostrum indicium provocasset, iminerito eum, pendente negotio, a communione videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quod huic temere superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari antequam Lupicinus in praesenti positus, aut confutatus, aut certe confessus, instae posset subiacere sententiae; ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is, qui consecrabatur, exciperet.

De Donato Novatianerum episcopo.

7. Donatum autem Salicinensem ex Novatianiis cum sua (ut comperrimus) plebe conversum, ita dominico volumus gregi praesidere, ut libellum fidei suae ad nos meminerit dirigendum, quo et Novatiani dogmatis damnet errorem, et plenissime confiteatur catholicam veritatem. Maximum quoque ex laico licet reprehensibiliter ordinatum, tamen si Donatista iam non est, et a spiritu schismatica pravitatis alienus, ab episcopali, quam quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate: ita ut, et ipse libello ad nos edito catholicum se manifestet.

De Maximo.

(1) Similis Canon ponitur 52, q. 3. *Illae autem famulæ Dei.*

8. De Aggaro et Tyberiano, quorum a caeteris, qui ex laicis ordinati sunt, in hoc causa diversa est, quod eorum ordinationi atroces tumultus et saevae seditiones memorantur esse famulatae, vestro indicio cuncta commisimus, ut relata habitu apud vos examiniis fide, quid de supradictis statuendum sit, seire possimus.

De Aggaro et Tyberiano, qui ex laicis fuerunt ordinati.

9. Illae autem famulæ Dei, quae inTEGRITATEM pudoris oppressione barbarica perdidierunt, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia, si se incontaminatis non audeant comparare virginibus. Namvis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, et potuerit corruptione carnis mens invita non pollui; minus tamen hoe illis obserbit, si quod potuerint animo non amittere, doleant se vel corpore perdidisse. Si vero aliae emerserint causae, quae ad statum ecclesiarn et ad concordiam pertineant sacerdotum, illie sub timore Domini volumus ventilentur, et de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea, quae iuxta ecclesiasticum morem iuste et rationabiliter finierint definita, mea quoque sententia roborentur.

De virginibus saecris, quae vim barbaricam perdidunt.

Data iv idus angusti, vel die 10 augusti anno primo pontificatus, ut aliorum opinio est.

II.

Adhortatio ad Rusticum Narbonensem, nemum Ecclesiam solitudinis petendae causa deserat: et ad eiusdem consulta responsiones.

SUMMARIUM

1. De causa Sabiniani et Leonis presbyterorum. — 2. Perseverandum in episcopatus laboribus. — Quae persecutio in pace Ecclesiae ferenda. — 3. Nihil sine Christo, omnia per Christum possumus. — 4. Qui vere episcopi habendi sint, et qualis ordinatio rata esse possit. — 5. Presbyteri aut diaconi in aliquo crimen detecti per manus impositionem poenitentiae remedium non consequuntur. — 6. Diaconi sicut episcopus et presbyter cessare debent ab operi coniugali. — 7. Aliud est uxor, aliud concubina. — Non est coniugii duplicatio

quando, ancilla reicta, uxor assumitur. — 8. Poenitentiae tempus usque ad ultimum vitae finem. — 9. Nec post mortem iis communicandum, quibus viventibus non est communicatum. — 10. De his, qui poenitentiam agere differunt. — 11. Qui pro illicitis venianam poscit, etiam a multis licitis abstinere debet. — 12. Poenitentes negotiationis lucra exercere non debent. — 13. Post poenitentiam ad saecularem militiam redire non licet. — 14. Adolescentes si post poenitentiam se continere non valent, possunt uxores ducere. — 15. Monachus propositum deserere non debet. — 16. Puellae propositum virginitatis non servant, si nubant. — 17. De quibus ignoratur, an baptizati sint, baptizandi. — 18. Qui gentilium escis et immolatiis usi sunt, icumiis et manus impositione possunt purgari.

Leo episcopus Rustico Narbonensi episcopo.

De causa Sabiniiani et Leonis presbyterorum.

4. Epistolas fraternitatis tuae, quas Hermes archidiaconus tuus detulit, libenter accepi, diversarum quidem causarum connexione multiplices, sed non ita patientiae legentis onerosas, ut aliquid earum per intercurrentes undique sollicitudines fuerit praetermissum. Unde totius sermonis tui allegatione comperta, et gestis, quae in episcoporum, honoratorumque examine confecta sunt, recensitis, Sabiniiano et Leoni presbyteris actionis suac intelleximus fiduciam defuisse: nec eis instam superesse querimoniam, qui se ab inchoatis disceptationibus sponte subduxerint. Circa quos quam formam, quamve mensuram debeas tenere iustitiae, tuo relinquo moderamini: suadens tamen caritatis hortatu, ut sanandis aegris spiritualem adlibere debeas medicinam, et dicente Scriptura: Noli esse nimium iustus, mitius agas cum eis, qui pudicitiae zelo videntur modum excessisse vindictae, ne diabolus, qui decepit adulteros, de adulterii exultet ultiroibus (a).

2. Miror autem, dilectionem tuam in tantum scandalorum quaecumque occasione nasecentium adversitate turbari, ut vacationem ab episcopatus laboribus optare

(a) Eccles. 7.

Perseverandum in episcopatus laboribus;

te dieas et malle in silentio atque otio vitam degere, quam in his, quae tibi commissa sunt, permanere. Dicente vero Domino: Beatus qui perseveraverit usque in finem (a), unde beata erit perseverantia, nisi de virtute patientiae? Nam secundum apostolicam praedicationem: Omnis qui voluerit pie vivere in Christo Iesu, persecutionem patietur (b). Quae non in eo tantum computanda est, quod contra christianam pietatem, aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuscunque suppliciis: cum persecutionum sacvitiam suppleant, et dissimilitudines morum, et contumaciae inobedientium, et malignarum tela linguarum: quibus conflictationibus cum omnia semper Ecclesiæ membra pulsentur, et nulla priorum portio hic a tentatione sit libera, ita ut periculis nec otia careant, nec labores, quis inter fluctus maris navem diriget, si gubernator abscedat? Quis ab insidiis luporum oves custodiet, si pastoris cura non vigilet? (c) Quis denique latronibus obsistet et furibus, si speculatorum in prospectu explorationis locatum, ab intentione solitudinis amor quietis abdueat?

5. Permanendum ergo in opere est credito et in labore suscepito. Constanter tenenda est iustitia et benigne praestanda clementia. Odio habeantur peccata, non homines (d). Nunc corripiantur tumidi, nunc tolerentur infirmi: et quod in peccatis severius castigari necesse est, non sacvientis plectatur animo, sed mendacis. At si vehementior tribulatio incubuerit, non ita expavescamus, quasi illi adversitati propriis sit viribus resistendum, cum, et consilium nostrum et fortitudo nostra sit Christus, ut sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possimus (d); qui confirmans praedicatorum Evangelii et sacramentorum ministros: Ecce ego, inquit, vobisum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi;

(a) D st. 86, c. Odio. (a) Matth. 24. (b) 2 Tim. 5. (c) Joan. 10. (d) Iean. 15.

Quae perse-
cutione in pace
Ecclesiæ fe-
renda.

Nihil sine Chri-
sto, omnia per
Christum pos-
sumus;

et iterum: Haec, inquit, locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis, in mundo autem tribulationem habebitis. Sed bono animo estote, quia ego vici mundum. Quae pollicitationes (a), quia sine dubitatione manifestae sunt, nullis debemus scandalis infirmari; ne electioni Dei videamur ingratii, cuius tam potentia sunt adiutoria, quam vera promissa.

De consultationibus autem dilectionis tuae, quas separatim conscriptas archidiaconus tuus detulit, quid sentiendum sit inter praesentes opportunius quaeretur, si nobis tui conspectus copia proveuiret. Nam cum quaedam interrogations modum diligentiae videantur excedere, intelligo eas colloquiis aptiores esse, quam scriptis: quia sicut quaedam sunt, quae nulla possunt ratione convelli, aut pro consideratione aetatum, aut pro necessitudine rerum oporteat temperari (1); illa semper conditione servata, ut in his, quae vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec praecepsis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inveniatur adversum.

4. Nulla ratio sinit, ut inter episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebis expetiti, nec a provincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Unde cum saepe quaestio de male accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? (2). Si qui autem clerici ab istis pseudoepiscopis in eis ecclesiis ordinati sunt, quae ad proprios episcopos pertinebant, et ordinatio eorum cum consensu et iudicio praesidentium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis ecclesiis perseverent (3). Alter antea vana habenda est ordinatio, quae nec loco fundata est, nec anoritate unita.

5. Alienum est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore,

Presbyteri aut diaconi in aliquo criminis

(1) Dist. 14, c. 3. (2) Dist. 62, c. *Nulla ratio*.
(3) 1 quaest. 1 c. *Si qui clerici*. (a) Matth. 28, Ioan. 16.

aut in diaconii gradu fuerint consecrati, ii pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipient poenitendi: quod siue dubio ex apostolica traditione descendit secundum quod scriptum est: sacerdos si peccaverit, quis orabit pro eo? (1). Unde huiusmodi lapsis, ad promerendam misericordiam Dei, privata est expetenda secessio: ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

6. Lex continentalis eadem est ministris altaris, quae episcopis, atque presbyteris. Qui cum essent laici sive lectores, licite et uxores ducere et filios procreare potuerunt: sed cum ad praedictos pervenerint gradus, coepit eis non licere, quod licuit. Unde, ut de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere uxores, et quasi non habeant, sic habere, quo, et salva sit caritas coniugiorum, et cessent opera nuptiarum (2).

7. Non omnis mulier iuncta viro, uxor est viri: quia nec omnis filius haeres est patris (3). Nuptiarum autem foedera inter ingenuos sunt legitima et inter aequales, multo prins hoc ipsum, Domino constitente, quam initium romanii iuris existeret (a). Itaque aliud est uxor, aliud concubina: sicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apostolus, ad manifestandam harum personarum discretionem, testimonium ponit ex Genesi, ubi dicitur Abraham: Ecce ancillam et filium eius. Non enim haeres erit filius ancillae cum filio liberae (b). Unde cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut praeter sexuum coitionem habere in se Christi et Ecclesiae sacramentum, dubium non est, eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua non docetur nuptiale fuisse mysterium (i). Igitur eiuslibet loci clericus, si filiam suam viro habenti con-

detecti per manus impositionem poenitentiae remedium non consequuntur.

Diaconi sicut episcopus et presbyter esse sacerdos debent ab opere coniugali.

Aliud est uxor aliud concubina.

(1) Dist. 50. *Alienum est*, cap. 67. (2) Dist. 51, c. *Lex continentalis* 1. Reg. 1. (3) 52 quaest. 2. *Non omnis mulier*. (i) 27 quaest. 2. *Cum societas*. (a) Gen. 2, 21. (b) Galat. 4, Gen. 21.

enbinam in matrimonium dederit, non ita accepiendum est, quasi coniugato eam dederit, nisi forte illa mulier, et ingenua facta, et dotata legitime, et publicis nuptiis honestata videatur. Paterno arbitrio viris innatae carent culpa, si mulieres, quae a viris habebantur, in matrimonio non fuerunt, quia aliud est nupta, aliud concubina.

Non est coniugii duplicito quando, ancilla relata, uxor assumitur.

Poenitentia tempus usque ad ultimum vitao fiuum.

Nec post mortem iis communicandum, quibus viventibus non est communicatum.

De his, qui poenitentiam agere differt.

Qui pro illicitis veniam poscit, etiam a multis licitis abstinere debet.

8. Ancillam a toro abiicere, et uxorem certae ingenuitatis accipere, non duplicitatio coniugii, sed profectus est honestatis (1). Culpanda est sane talium negligentia, sed non penitus desperanda; ut ceteris cohortationibus incitati, quod necessarie expetierunt, fideliter exequantur. Nemo enim desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est, quia nonnunquam, quod dissidentia aetatis differtur, consilio maturore perficitur (2).

9. Horum causa Dei indicio reservanda est, in enies manu fuit, ut talium obitus usque ad communionis remedium differretur. Nos autem, quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus (3).

10. Dissimulatio haec potest non de contemptu esse remedii, sed de metu gravius delinquendi. Unde poenitentia, quae dilata est, cum studiosius petita fuerit, non negetur; ut quoquo modo ad indulgentiae medicinam anima vulnerata perveniat (4).

11. Aliud quidem est debita iuste reponere, aliud propria perfectionis amore contempnere (5). Sed illicitorum veniam postulante oportet a multis etiam licitis abstinere, dicente Apostolo: Omnia nihil licent, sed non omnia expedient (a). Unde si poenitens habet causam, quam negligere forte non debeat, melius exceptit ecclesiasticum, quam forense iudicium.

12. Qualitas lucri negotiantem aut

(1) 52 quaest. 2. *Ancillam.* (2) Dist. 7. *Nemo desperandus.* (3) 24 quaest. 2. *De Communione.* (4) Dist. 1. *Poenitentia quae dilata.* (5) Dist. 1. *Aliud quidem,* cap. 65 et 11, quaest. 1, cap. 3*h.* (a) *Corinth.* 6.

exensat, aut arguit: quia est et honestus quaestus et turpis (1). Verumtamen poenitenti utilius est etiam dispendia pati, quam periculis negotiationis obstringi; quia difficile est inter ementis, vendentisque commercium non intervenire peccatum.

13. Contrarium est omnino ecclesiasticis regulis, post poenitentiae actionem redire ad militiam saecularem; cum Apostolus dicat: Nemo militans Deo, implicet se negotiis saecularibus (a). Unde non est liber a laqueis diaboli, qui se militiae mundanae voluerit implicare (2).

14. In adolescentia constitutus, si urgente aut metu mortis, aut captivitatis periculo, poenitentiam gessit, et postea timens lapsum incontinentiae invenilis, copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurriteret, rem videtur fecisse veniale, si praeter coniugem nullam omnino cognoverit. In quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius aestimamus. Nam secundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui poenitentiam gessit, quam castitas perseverans et mentis et corporis (3).

15. Propositum monachi proprio arbitrio aut voluntate susceptum, deserere non potest absque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet et reddere. Unde qui relicta singularitatis professione, ad militiam, vel ad nuptias devolutus est, publicae poenitentiae satisfactione purgandus est, quia, etsi innocens militia et honestum potest esse coniugium, electionem tamen meliorum deseruisse transgressio est (4).

16. Puellae, quae non coactae parentum imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis propositum atque habitum suscepserunt, si postea nuptias eligunt, praavaricantur: etiam si consecratio non accessit, cuius utique non frandarentur munere, si in

(1) Dist. 5, c. *Qualitas.* (2) *Ibid.* cap. *Contrarium.* (3) 55 quaest. 5 et 1*h.* *In adolescentiu.* (4) 20 quaest. 5, c. 1. *Propositum.* (a) 2 *Timoth.* 2.

Poenitentes negotiations lucra exercere non debent.

Post poenitentiam ad saecularem militiam redire non licet.

Adolescentes, si post poenitentiam se continere non valent, possunt uxores duere.

Monachus propositum deserere non debet.

Puellae propositum virginitatis non servant, si nubant.

proposito permanerent. Ambigi vero non potest crimen magnum admissi, ubi et propositum deferitur, et consecratio violatur. Nam si humana paeca non possunt impune calcar, quid de eis manebit, qui corruperint foedera divini sacramenti? (1).

Dicitur quibus ignoratur, an baptizati sint, baptizand.

47. Si nulla existant indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter clericos aut vicinos quibus hi, de quibus quaeritur, baptizati fuisse doceantur, agendum est ut renascentur: ne manifeste pereant, in quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non sinit ut videatur iteratum. Qui autem possunt meminisse quod ad Ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur; quia non temeritatis intervenit presumptionis, ubi est diligentia pietatis (2).

Hi autem, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed eius fidei fuerint qui eos baptizavere, se nescire profiteruntur, quolibet modo formam baptismatis acceperint, rebaptizandi non sunt. Sed per manus impositionem, invocata virtute Spiritus Sancti, quam ab haereticis acepere non potuerunt, catholicis copulandi sunt.

Qui gentilium et immoraliatis usi sunt, ieiunis et manus impositione possunt purgari.

18. Qui convivio solo gentilium, et eis immolatiis usi sunt, possunt ieiuniis et manus impositione purgari, ut deinceps ab idolothitis abstinentes, sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idola adoravere, aut homicidiis, vel fornicationibus contumaci sunt, ad communionem eos, nisi per poenitentiam publicam, non oportet admitti.

Haec aliquibus data videtur anno Christi 443 vel 444.

(1) 20 quaest. 1, c. 8. *Pnella.* (2) *De Consecrat.* Dist. 4 et 15. *Si nulla existant.*

III.

Adversus ordinantes servos et bigamas, nec non contra clericos foeneratores (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Nullus episcoporum servum alterius ad clericatus officium promovere praesumat. — 2. Quicumque ad sacerdotium vel viduarum mariti, vel habentes numerosa coniugia promoti fuerint, ab omnibus ecclesiasticis officiis arceantur. — 3. Usuram non solum clerici exigere non debent, sed nec laici christiani. — 4. Clericus nec suo nec alieno nomine foenus exerceat. — 5. Si quis sacerdotum contra haec interdicta fecerit, a suo officio est submovendus.

Leo episcopus urbis Romae universis episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam, et per Italiae provincias universas constitutis, in Dominum salutem.

Ut nobis gratulationem facit ecclesiarum status salubri dispositione compositus, ita non levi nos moerore contristat quoties aliqua contra constituta canonum, et ecclesiasticam disciplinam praesumpta, vel commissa cognoscimus, quae si non, qua debemus, vigilantia reseccemus, illi, qui nos speculator esse voluit, excusare non possumus, permittentes sincerum corpus Ecclesiae (quod ab omni parum macula custodire debemus) ambientum improba contagione foedari: cum ipsa sibi membrorum per dissimilitudinem compago non congruat (a).

1. Admittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur, et qui a dominis suis libertatem consequi minime potuerunt, ad fastigium sacerdotii, tanquam servilis vilitas hunc honorem capiat, proueluntur, et probari Deo posse creditur, qui domino suo needum probare se potuit (2). Dplex itaque in haec parte reatus est, quod et sacrum ministerium talis consortii vilitate polluitur, et dominorum, quantum ad illicitae usurpationis temeritatem.

(1) Inter Decret. card. Carafa. (2) Dist. 5^a, c. Admittuntur. (a) Ezech. c. 5 et 55.

Exordium.

Nullus episcoporum servum alterius ad clericatus officium promovere praesumat.

tatem pertinet, iura solvuntur. Ab his itaque, fratres carissimi, omnes vestrae provinciae abstineant sacerdotes, et non tantum ab his, sed ab aliis etiam, qui originali aut alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari: nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vindicant potestatis (1). Debet enim esse immunis ab aliis, qui divinae militiae fuerit aggregandus: ut a castris dominicis, quibus nomen eius adserbitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

2. Qualis vero unicuique constiterit natalium honestas, et morum, esse debeat saeri altaris ministerio sociandus, et apostolo nos docente et divina praeceptione didicimus et canonum regulis, a quibus plerosque fratrum declinasse, et penitus deviasse reperimus. Nam constat ad sacerdotium pervenisse viduarum maritos: quosdam etiam quibus fuerint numerosa coniugia, et ad omnem licentiam vita liberior, ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permisso, contra illam beati Apostoli vocem, qua talibus exclamat dicens: unius uxoris virum (a). Et contra illud antiquae legis praeceptum, quo dicitur et cavitur: sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam (b). Hos ergo, quicumque tales admissi sunt, ab ecclesiasticis officiis et sacerdotali nomine, apostolicae sedis auctoritate, iubemus arceri. Nec hoc enim sibi potuerunt vindicare, cuius capaces per hoc, quod illis obsistebat, non fuerunt. Huius discussionis curam nobis specialiter vindicantes, ut si qua forsitan de his commissa sunt corrigantur, nec liceat ultra committi. Et ne qua excusatio de ignorantia nascatur, quanquam ignorare nunquam licenterit sacerdotem quid canonum regulis fuerit definitum. Haec ergo ad provincias vestras per Innocentium, Legitimum et Segetium fratres et coepiscopos nostros scripta direximus: ut quae

(1) Ead. dist. c. 1. Nullus episcoporum. (a) 1 Timoth. 5. (b) Levit. 21.

male pullulasse noscuntur, radicitus evellantur, et messem dominicam zizania nulla corrumpant. Ita enim fructum ulteriori quae sunt sincera, praestabunt, si ea, quae natam segetem enecare consueverunt, diligentius amputentur.

5. Nec hoc quoque praetereundum esse duximus, quosdam luci turpis cupiditate captos usurariam exercere pecuniam, et foenore velle ditescere, quod non dicam in eos qui sunt in clericali officio constituti, sed in laicos cadere, qui christianos se dici empiunt, condolemus, quod vindicari aerius in eos, qui fuerint confutati, decernimus: ut omnis peccandi opportunitas adimatur (1).

4. Illud etiam duximus praemonendum, ut sie ut non suo, ita non alieno nomine aliquis clericorum exercere foenus attente; indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere. Foenus autem hoc solum aspicere et exercere debeamus: ut quod hic misericorditer tribuumus, ab eo Domino, qui multipliciter et in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus (2).

5. Hoc itaque admonitio nostra de-nuntiat, quod si quis fratrum contra haec constituta venire tentaverit, et prohibita fuerit ausus admittere: a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostrae futurum esse consortem, qui sociis esse non voluit disciplinae. Ne quid vero sit, quod praetermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beatae recordationis Innocentii, quam omnium praedecessorum nostrorum, quae de ecclesiasticis ordinibus, et canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus, ut si quis in illa communiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari (3). Dat. vi id. octobris, Maximo iterum et Paterno VV. CC. coss.

Data die 40 octobris anno Dom. 443,
pontif. Leon. anno vi.

(1) 24 q. 4. Nec hoc. (2) Dist. 46, c. Si sicut non suo. (3) Dist. 19, c. Si Romanorum. § Quibus.

Usuram non
solum clericis
exigere non
debent, sed
ne laici chri-
stiani.

Clericus nec
suo nec alieno
nonine foenus
exerceat.

Si quis sacer-
dotum contra
haec interdi-
cta fecerit, a
suo officio est
solum movendas.

VI.

Anastasius Thessalonicensis vicarius Apostolicae Sedis per Illyricum constituitur: multaque disseruntur de iure vicarii metropolitanos ordinandi.

SUMMARIUM.

1. Proemium. — 2. Primatus Petri merces eius fidei. — Vices Apostolicae Sedis per Illyricum Anastasio committuntur. — 3. Bigamia, viduarum maritos aut repudiatarum a sacerdotio arendos. — Baptismus bigamiam non eluit. — 4. De Apostolicae Sedi vicarii auctoritate supra metropolitanos. — 5. Eosque ordinandi. — 6. Causae graviores et appellationes Illyrici Sedi Apostolicae cognoscendae reservantur.

Leo episcopus urbis Romae dilectissimis fratribus metropolitanis per Illyricum constitutis.

Proemium.

1. Omnis almonitio salutaris, quam Domino credimus aspirante contingere, in mercedem proficit monentis et moniti: et ideo nos hoc libenter arripimus, quoniam placere Deo nostro, non solum nostris, sed omnium fratrum consacerdotumque nostrorum actibus festinamus. In nostram enim recurrit gratiam, si ecclesiae sic regantur, ut nullus querimonii aditus reseretur. Sit itaque dilectioni vestrae, fratres carissimi, dulcis et incunda praceptio, quam de sedis apostolicae auctoritate, servata caritatis gratia, manare noscat; nec vobis aliquid iuris credatis imminui, si tam praesentibus, quam futuris rebus videatis, ne illicitis praesumptionibus reseretur aditus, praecaveri. Cantius enim usurpationibus, antequam tententur, obsistere, quam quae usurpatae fuerint vindicare.

Primitus Petri
merces eius
fidei.

2. Et quia per omnes ecclesias enra nostra distenditur, exigente hoc a nobis Domino, qui apostolicae dignitatis beatissimo apostolo Petro, primatum fidei suae remuneracione commisit universalem Ecclesiam in fundamenti ipsius soliditate constituens, necessitatem sollicitudinis, quam habemus, cum his, qui nobis collegii caritate iuncti sunt, sociamus. Vicem

itaque nostram fratri et coepiscopo nostro Anastasio, secuti eorum exemplum, quorum nobis recordatio est veneranda, commisimus; et, ut sit in speculis, ne quid illicitum a quoqnam praesumatur, iniunximus: eni in his quae ad ecclesiasticam pertinet disciplinam, ut dilectio vestra pareat, admonemus. Non enim tam illi obtemperabitur, quam nobis, qui hoc illi pro nostra sollicitudine per illas provincias cognoscimur commisisse.

3. Volumus enim tales fieri Domino sacerdotes, quibus cuncta convenient, quae sunt ecclesiasticis canonibus definita: ut episcopi, presbyteri, atque diaconi unius uxoris viri sint, secundum beati Apostoli sententiam, et hanc secundum legis praecepta virginem acceperint, non viduam, non repudiatam, sicut legis scriptura testatur. Nec se quisquam aestimet posse ad sacerdotium pervenire, qui, ante baptismum deficiente quam habebat uxore, alteram rursum postquam per gratiam baptismatis est renovatus, acceperit: cum in baptimate peccata deleantur, non uxorum numerus abrogetur. Adeo autem in excusationem sui hoc obtendere non poterit, ut eorum se patrem filiorum, quos ante baptismum suscepit, negare non possit. Neque enim uxor, quae ex legis praecepto ducitur, inter peccata, quae abluuntur baptimate, poterit numerari.

4. Ad Synodum quicunque fuerit evocatus occurrat, nec congregationi se deponet, in qua ad Deum pertinentes causas noverit esse tractandas. Quidquid causarum, ut assolet, inter sacerdotes evenierit, eius, cui vicem nostram commisimus, examini reservetur: ut illo sub Dei timore praesule omnis ambiguitas finiat. Nihil in eius, aut nostram, contra haec, quae constitutimus, praesumatur iniuria. Eius nobis relatione, si quid ad nos referendum fuerit, innotescat: ita enim vos ad illum pertinere volumus, ut ad vos provincialium vestiarum pertinent sacerdotes. Qui ergo iure sibi debito uti

Vices Apostolicae Sedi per Illyricum Anastasio committuntur.

Bigamia, viduarum maritos aut repudiatarum a sacerdotio arendos.

Baptismum bigamiam non eluit.

De Apostolicae Sedi vicarii auctoritate supra metropolitanos.

cupiunt, apostolicae sedis auctoritate concessa per suam contumaciam imminuere non nitantur.

5. Ut vero vestrae dilectioni provinciae suae ordinatio permittitur sacerdotum, ita fratrem et coepiscopum nostrum Anastasiū de ordinando antistite volumus consulatis. Cui metropolitani episcopi consecrationem statuimus reservari: ut, eo inquisitore atque custode, cum certus licentiae modus imponitur, ecclesiasticae disciplinae in omnibus ordo servetur. Ipsum vero, secundum definita canonum, hoc vestra dilectio nostris epistolis admonitum esse cognoscat; ut de statu ecclesiarum vestrarum certiores subinde sua relatione nos faciat; sciturns sibi a nobis imputandum, si quid de his, quae statuimus, a quoquam fuerit temeratum.

6. Si quae vero causae graviores vel appellationes emerserint, eas sub ipsius relatione ad nos mitti debere decrevimus: ut nostra, secundum ecclesiasticum morem, sententia finiatur. Haec vero, quae per filium meum Nicolaum presbyterum scripta direximus recurrentibus literis, ut vos eadem sciamus accepisse, reseribite.

Data pridie idus ianuarias Theodosio XVIII et Albino VV. CC. coss.

Data die 12 ianuarii, anno Dom. 444,
pontificatus Leonis anno IV.

V.

Italiae episcopos certiores reddit Leo, quid a se contra Manichaeos actum sit; hortaturque ut eos investigent, ne populos corrumpant.

SUMMARIUM

1. Quomodo resipiscentes haeretici ab Ecclesia recipiendi sint. — 2. Haereticorum haereses manifestandae, ut vitari possint.

Leo episcopus, universis episcopis per Italiae provincias constituti, in Domino salutem.

1. In consortium vos nostrae sollicitudinis, dilectissimi fratres, advocamus, ut

vigilantia pastorali, ne quid diabolicae fraudis astutia possit nocere commissis vobis gregibus diligentius consulatis, ne is, qui Domini misericordia revelante per nostram curam a nostris oīibus morbus abiicitur, needum vobis praemonitis, et adhuc quid agatur ignaris, per vestras se perget ecclesias et suarum furtim cuniculos inveniat latebrarum, ne quod a nobis in urbe extinguitur, tenebrosis apud vos radicibus seminetur.

2. Plurimos impietatis Manichaei se-
quaces et doctores in urbe investigatio no-
stra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas
et censura coercuit. Quos potuimus emen-
dere, correxiimus et ut damnarent Manichaei-
um cum praedicationibus et disciplinis suis
publica in Ecclesia professione et manus
suae subscriptione compulimus, et ita de-
voragine impietatis sua confessos, poenitentiam concedendo, levavimus. Aliquantu-
vero, qui ita se demerserant, ut nullum
his auxiliantis posset remedium subvenire,
subditi legibus, secundum christianorum
principium constituta, ne sanctum gregem
sua contagione polluerent, per publicos
iudices perpetuo sunt exilio relegati. Et
omnia, quae tam in scripturis, quam in
occultis traditionibus suis habent prophana
vel turpia, ut nesset populus quid refu-
geret aut vitaret, oculis christianaе plebis
certa manifestatione probavimus, adeo ut
ipse, qui eorum dicebatur episcopus, a
nobis tentus proderet flagitiosa in suis
mysteriis, quae tenerent, sicut gestorum
vos series potest edocere. Ad instructio-
nem enim vestram etiam ipsa direximus:
quibus lectis, omnia, quae a nobis de-
prehensa sunt, nosse poteritis. Et quia
aliquantos de his, quos ne absolverentur,
arector reatus involverat, cognovimus
austrigisse, hanc ad dilectionem vestram
epistolam misimus, ut effecta certior sau-
citas vestra sollicitius agere dignetur et
cautius, nec ubi manichaei perversitatis
homines plebes vestras facultatem lae-
dendi, et huius sacrilegii possit inveni-
doctores. Alter enim nobis commisso-

Quomodo re-
sipiscentes ha-
retici ab Eccle-
sia recipiendi
sint.

Haereticorum
haereses ma-
nifestandae, ut
vitari possint.

regere non possumus, nisi hos, qui sunt perditores et perditi, zelo fidei dominicae persequamur, et a sanis mentibus, ne pestis haec latius divulgetur, severitate, qua possamus, abscondamus. Unde hortor dilectionem vestram, obtestor et moneo ut qua debetis et potestis sollicitudine vigilatis ad investigandos eos, necubi occultandi se reperiant facultatem. Ut enim habebit a Deo ingens remunerationis praemium, qui diligentius, quod ad salutem commissae sibi plebis proficiat, fuerit exequutus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiae se non poterit excusare, quicumque plebem suam contra sacrilegias persuasionis auctores noluerit custodire.

Data iii kal. feb. Theodosio XVIII et Albino VV. CC. coss.

Data die 30 ianuarii anno Dom. 444,
pontificatus Leonis anno iv.

VI.

Nonnullas dubitationes a Thessalonicensi episcopo Apostolicae Sedis vicario propositas diluit.

SUMMARIUM

1. Thessalonenses antistites Apostolicae Sedis vicarii perpetui. — Inductio ad mansuetudinem. — Servanda in correctione dilectio. — Correctionis moderatio erga episcopos. — Narratio facti. — Violentia in coepiscopum adhibita. — 2. Metropolitanus sua iura servanda. — 3. Quales in episcopos sint eligendi. — 4. Subdiaconis carnale coniugium prohibetur. — 5. Episcopus cleri et populi consensu eligendus. — Nullus invitatis detur episcopus. — 6. Episcoporum electiones ad vicarium Sedis Apostolicae referenda. — Qui diu non differat eligere. — Metropolitani vero electio per episcopos de consensu populi facienda et a vicario apostolico confirmanda. — 7. Bini conventus per singulos annos ab episcopis celebrandi. — 8. Episcopus de ecclesia in ecclesiam non transeat. — 9. Invito episcopo alienum clericum nemo recipiat. — 10. In evocandis episcopis moderatio a Thessalonicensi antistite servanda. — 11. Contentiones inter episcopos ortae ad romanum pontificem referenda. — Primatus Petri.

Leo episcopus urbis Romae Anastasio episcopo Thessalonicensi.

1. Quanta fraternitati tuae a beatissimi Petri apostoli auctoritate sint communica, et qualia etiam nostro tibi favore sint credita, si vera ratione perspiceres, et iusto examine ponderares, multum possemus de iniunctae tibi solicitudinis devotione gaudere. Quoniam sieut praecessores mei praeceptoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuae, priorum sequutus exemplum vices mei moderaminis delegavi: ut curam, quam universis ecclesis principaliter ex divina institutione debemus, imitator nostrae mansuetudiniis effectus adiuvares, et longinquis ab apostolica sede provinciis praesentiam quodam modo nostrae visitationis impenderes; quia de continentia, opportunaque prospectu promptum tibi esset agnoscere, quid in quibusque rebus vel tuo studio componeres, vel nostro iudicio reservares. Nam cum maiora negotia, et difficiliores causarum exitus liberum tibi esset sub nostrae sententiae expectatione suspendere, nec ratio tibi, nec necessitas fuit in id, quod mensuram tuam excederet deviandi. Abundant enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter instruximus: ut commodatas tibi Christi ecclesias per exhortationem caritatis ad salubritatem obedientiae provocares; quia etsi plerunque existat inter negligentes, vel desides fratres, quae oporteat maiore auctoritate curari: sic tamen est adhibenda correptionis, ut semper sit salva dilectio. Unde et beatns apostolus Paulus ad ecclesiasticum regimen Timotheum imbuens, dicit: Seniorem ne incepaveris, sed obsecra ut patrem, invenes ut fratres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate (a). Quae moderationis si quibuscumque inferioribus membris ex apostolica institutione debetur, quanto magis fratribus et coepiscopis nostris sine offensione reddenda

(a) Timoth. 5.

Thessalonicenses antistites Apostolicae Sedis vicarii perpetui.

Inductio ad mansuetudinem.

Servanda in correctione dilectionis.

Correctionis moderatio erga episcopos.

est? Et licet nonnunquam accidant, quae in sacerdotalibus sint reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam severitas; plus cohortatio, quam commotio; plus caritas, quam potestas. Sed hi, qui quae sua sunt, quaerunt, non quae Iesu Christi (a), facile ab hac lege discernuntur, et dum dominari magis, quam consulere subditis quaerunt, placet honor, instat superbia; et quod provisum est ad concordiam, tendit ad noxam. Quod ut necesse habeamus ita dicere, non de parvo animi dolore procedit. Me ipsum enim quodam modo in culpa sentio, cum te a traditis tibi regulis immodece deviasse cognoseo. Qui si tuae aestimationis parum diligens eras, meae saltem famae parcere debheras: ne, quae tuo tantum facta sunt animo, nostro visiderentur gesta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniaque ad tuos missa maiores apostolicae sedis praesulum scripta percurrat, et vel a me, vel a praecessoribus meis inveniet ordinatum, quod a te cognovimus esse praesumptum.

Narratio facti. Venit namque ad nos cum episcopis provinciae suae frater noster Atticus, veteris Epiri metropolitanus antistes, et de indignissima afflictione, quam pertulit, lacrymabili actione conquestus est eorum adstantibus diaconis tuis, qui querelis flebilibus nihil contra referendo, ea quae nobis ingerebantur, fide non carere monstrabant. Legebatur quoque in literis tuis, quas iidem diaconi detulerunt, quod frater Atticus Thessalonicam venisset, quodque consensum suum etiam scripturae professione signasset ut de illo non aliud a nobis intelligi posset, quam proprii arbitrii, et spontaneae devotionis fuisse, quod venerat, quodque chartulam de obedientiae sponsione conscripserat, in cuius tamen chartulae mentione signum prodelbatur iniuriae. Non enim necessarium fuerat, ut obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso iam voluntarii adventus probbat officio. Unde deplora-

(a) Philipp. 2.

tionibus supradictis haec verba epistolae tuae testimonium praebuerunt, et per hoc, quod non est tacitum, nudatum est illud, quod silentio fnerat adopertum, adhibitat seilicet Illyrici praefectoram, et sublimissimam inter mundanos apices potestatem in exhibitionem insontis antistitis incitam, ut missa exequitione terribili, quae omnia sibi officia publica ad effectum praeeceptionis adiungeret, a saeculis Ecclesiae adytis nullo vel falso insimulatus crimine extraheretur sacerdos; cui non ob molestiam aegritudinis, non ob saevitiam hyemis darentur induciae, sed iter asperum et periculis plenum per invias nives agere cogeretur. Quod tanti laboris, tantique discriminis fuit, ut ex his, qui episcopum comitati sunt, quidam defessisse dicantur. Multum stupeo, frater carissime, sed et plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indicaveras quam quod evocatus adesse differret, et excusationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter et tam vehementer potueris commoveri; praesertim cum etsi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberemus (1). Sed ut video bene de moribus meis existimasti, et quam civilia pro conservanda sacerdotali concordia responsurus essem, verissime praeyidisti: et ideo motus tuos exequi sine dilatione properasti: ne, cum moderationis nostrae alius disponentia scripta sumpsisses, faciendi id, quod faetum est licentiam non haberet. Au forte aliquod tibi facinus fratris innotuerat, et metropolitanum episcopum novi apud te criminis pondus irgebat? At hoc quidem alienum ab illo esse etiam in nihil ei obiicendo confirmas: sed etiam siquid grave, intolerandumque gessisset, nostra erat expectanda censura: ut nihil prius ipse decerneret, quam quid nobis placeceret, agnosceres. Vices enim nostras ita tuae credidimus caritati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Unde

(1) 5 q. c. *Multum stupeo.*

Violenta In
coepiscopum a-
dhibita.

sient multum nos ea quae a te pie sunt curata, laetificant; ita nimium ea, quae perperam sunt gesta, contrastant. Et necesse est post multarum experimenta causarum sollicitius prospici, et diligentius praeceaveri, quatenus per spiritum caritatis et pacis omnis materia scandalorum de Ecclesiis Domini, quas tibi commendavimus, auferatur: praeminenti quidem in illis provinciis episcopatus tui fastigio, sed amputato totius usurpationis excessu.

2. Igitur secundum sanctorum Patrum canones, spiritu Dei conditos, et totius mundi reverentia consecratos, metropolitanos singularum provinciarum episcopos quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuae eura praetenditur, ius traditae sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus: ita ut a regnulis praestitutis nulla aut negligentia aut praesumptione discedant (1).

3. In civitatibus, quarum rectores obierint, de substituendis episcopis haec forma servetur: ut is, qui ordinandus est, etiam si bonae vitae testimonio fulciatur, non laicus, non neophytus, nec secundae coniugis sit maritus, aut qui vel unam quidem habeat, vel habuerit, sed nec qui sibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens est electio, ut haec, quae in aliis Ecclesiae membris non vocantur ad culpan; in illis tamen habeantur illicita (2).

4. Nam cum extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati et procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectae continentiae puritatem, nec subdiaconibus quidem connubium carnale conceditur, ut et qui habent, sint tamquam non habentes, et qui non habent, permaneant singulares (a). Quod si in hoc ordine, qui quartus a capite est, dignum est custodiri; quanto magis in primo, aut secundo, vel tertio servandum est, ne aut levitico, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia

quisquam idoneus existimetur, qui se a voluptate uxoria needum fraenasse detegitur?

5. Cum ergo de summi sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus praeponatur, quem cleri, plebisque consensu concorditer postularit, ita ut si in aliam forte personam partium se vota divisorint, metropolitani iudicio is alteri preferatur, qui maioribus et studiis invatur et meritis, tantum ut nullus invititus et non potentibus ordinetur, ne plebs in vita episcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit, et fiat minus religiosa, quam convenit, cui non lieuerit habere, quem voluit (1).

6. De persona autem consecrandi episcopi, et de cleri, plebisque consensu metropolitanus episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit seire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmet auctoritas (2). Quae rectis dispositionibus nihil morae aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini diu desit cura pastorum. Metropolitanu vero defuneto, cum in locum eius alius fuerit subrogandus, provinciales episcopi ad civitatem metropolitanam convenire debebunt, ut omnium clericorum, atque omnium civium voluntate discussa, ex presbyteris eiusdem ecclesiae, vel ex diaconibus optimus eligatur, de cuius nomine ad tuam notitiam provinciales referant episcopi, impleturi vota poscentium, si quod ipsis placuit, tibi quoque plausisse cognoverint. Sicut enim iustas electiones nullis dilatationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorantem praesumti (3).

7. De conciliis autem episcopalibus non aliud indicimus, quam sancti Patres salubriter ordinarunt, ut seilicet bini conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quae inter diversos Ecclesiae ordines nasci adsolent, indicetur. At si forte inter ipsos, qui

*Episcopos cleri
et populi con-
sensu eligen-
dus.*

*Nullus invitlis
detur episco-
pus.*

*Episcoporum
electiones ad
vicarium Sedis
Apostolicæ re-
ferendæ;*

*Qui diu non
differat eligere.*

*Metropolitanu
vero electio per
episcopos de
consensu po-
puli facienda et
a vicario apo-
stolico confir-
manda.*

*Bini conve-
ntus per singu-
los annos ab e-
piscopis cele-
brandi.*

(1) 23 q. 2 c. *Igitur secundum.* (2) Dist. 23. c. *Omnium sacerdotum.* (a) 1 Corinth. 7.

(1) Dist. 63, c. *Si.* (2) Dist. 63, c. *De persona.*
(3) Dist. 63, c. *Metropolitano.* Item. dist. 77, c. 1.

*Metropoli-
tans sua lura
servanda.*

*Quales in epi-
scopos sint ell-
gend.*

*Subdiaconi
carnale coniu-
gium prohibe-
tur.*

praesunt, de maioribus (quod absit) peccatis causa nascatur, quae provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate metropolitanus curabit instruere, et si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopia iudicio, ad nostram cognitionem quid illud est, transferatur (1).

8. Si quis episcopus mediocritate civitatis suae despeta administrationem loci celebrioris ambierit, et ad maiorem se plebem quacumque occasione transtulerit, non solum a cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit et propria, ut nec illis praesideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis, quos per superbiam sprevit. Suis igitur terminis contentus sit quisque, nec supra mensuram iuris suis affectet augeri (2).

9. Alienum clericum invito episcopo ipsius nemo suscipiat, nemo solleget, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem, accipientemque conveniat. Nam gravis iniuriæ rens est, qui de fratribus ecclesia id, quod est utilius aut pretiosius andet vel allieere, vel tenere. Itaque si intra provinciam res agatur, transfugam clericum ad ecclesiam suam metropolitanus redire compellet. Si autem longius praecepsit, tui praecepti auctoritate reverbabitur, ut nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur (3).

10. In evocandis autem a te episopis moderatissimum te esse volumus, ne per majoris diligentiae speciem fraternali videaris gloriari iniuriis. Unde si causa aliqua maior extiterit, ob quam necessarium sit fraternum advolare conventum, binos de singulis provinciis episcopos quos metropolitani crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam venire sufficiat; ita ut a praestituto tempore non ultra xv dies quo convenerit retardentur.

11. Si autem in eo, quod cum fratribus tractandum, definendumve eredi-

(1) Dist. 18, c. *De Conciliis*. (2) 7 q. 1. *Si quis episcopus*, c. 51. (3) 19 q. 2 c. *Alienum clericum*.

Episcopus de ecclesia in ecclesiam non transeat.

Invito episcopo, alienum clericum nemo recipiat.

In evocandis episopis moderatio a Thessalonice, anti-stite servanda.

Contentiones inter episcopos ortas ad Romanum Pontificem referendae.

deris, diversa eorum fuerit a tua voluntate sententia, ad nos omnia sub gestorum testificatione referantur, ut remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat decernatur. Ad hunc enim finem omnem affectum nostrum, curamque dirigimus, ut quod ad unitatem concordiae, et quod ad custodiam pertinet disciplinae, nulla dissensione violetur, nulla desidia negligatur. Et te igitur, frater carissime, et eos fratres nostros, qui de tuis offenduntur excessibus, eum tamen non similis sit omnium materia querealrum, hortor et moneo, ut quae pie sunt ordinata, salubriterque disposita, nulla concertatione turbentur: nemo quod suum est, quaerat, sed quod alterius, sicut ait Apostolus (a): Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bono ad aedificationem (b). Non enim poterit unitatis nostrae firma esse compago, nisi nos ad inseparabilem soliditatem vinculum caritatis adstrinxerit: quia sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra (c). Connexio totius corporis unam sanitatem, unam pulchritudinem facit. Et haec quidem connexio totius corporis unanimitatem requirit, sed praecepue exigit concordiam sacerdotum; quibus, etsi dignitas non sit communis, est tamen ordo generalis. Quoniam et inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quaedam discretio potestatis, et cum omnium pars esset electio, uni tamen datum est, ut caeteris praemineret. De qua forma, episcoporum quoque est orta distinctio, et magna dispositione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, et rursum quidam in maioribus urbibus constituti solicitudinem susciperent ampliorum, per quos ad unam Petri sedem universalis Ecclesiae cura confluenter, et nihil

(a) Philipp. 2. (b) Rom. 13. (c) Rom. 12, 4. Corinth. 12.

Primatus P. trl.

usquam a suo capite dissideret (a). Qui ergo seit, se quibusdam praepositum, non moleste ferat aliquem sibi esse praelatum, sed obedientiam, quam sibi exigit, etiam ipse dependat; et sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat aliis importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humiliis et mitis magistri diecentis: Discite a me, quia mitis sum et humiliis corde; et invenietis requiem animabus vestris: ingam enim menum nave est, et onus menum leve (b). Quod quomodo experiemur, nisi et illud in observantiam veniat quod idem Dominus ait: Qui maior est vestrum, erit minister vester; qui autem se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur?

VII.

*Refutatio haeresum Priscillianistarum
SUMMARIUM*

Proemium. — Priscillianus omnes haereses renovavit. — Fatalis necessitas ab eo indueta. — Mala ex huiusmodi haeresi provenientia. — Haereticci post Ecclesiae iudiciuni a principibus plectuntur. — Per sacerdotes haeresum falsitas opprimenda. — 1. Priscillianistae sanctam Trinitatem non personis, sed tantum nominibus distinguunt. — Sabelliani dogmatis, et Patripassianorum aenuli. — 2. Adversus id, quod dicunt, quasdam virtutes ex Deo processisse, quas ab aeterno non habuerit. — Priscillian. Arianorum suffragantur errori. — 3. Adversus id, quod dicunt ideo Unigenitum dici Christum, quia solus de Virgine natus, Hoc Panli Samosateni et Photini virus. — 4. De natali Domini, quod in eo Priscillianistae ieiunia celebrent. — Cerdoni, Marcioni et Manichaeis concordant. — 5. Adversus id, quod aiunt animam hominis ex divina esse substantia. — Dei summa perfectio, hominis vero indigentia. — 6. Contra id, quod aiunt, diabolum ex se, vel ex chao esse, et propriam habere naturam. — Omnia creaturarum substantia bona est: mali nulla natura. — 7. Contra illud quod nuptias et procreationes filiorum adstruant esse peccatum. — 8. Contra id, quod corpora humana diaboli dicunt (a) Matth. 25, 11, 20. (b) Marc. 10. Luc. 22, 14.

esse segmenta, et a daemonibus in utero formari. — 9. Contra id, quod filios reprobationis ex Spiritu Sancto dicunt esse conceptos. — 10. Contra id, quod animas in coelestibus peccare dicunt et secundum qualitatem peccati in hoc mundo accipere sortem vel bonam vel malam. — Animae simul et creatur et infunditur. — Renaturum in baptismate nulla discretio. — Ecclesia nihil de hoc mundo metuit, nihil concupiscit. — 11. Contra id, quod fatalibus stellis dicitur animas hominum obligatas. — 12. Contra id, quod sub aliis protestatibus partes animae, sub aliis corporis membra subiiciunt. — 13. Contra id, quod Scripturarum scientiam subvertunt. — 14. Contra id, quod duodecim signa, quae mathematici observant, per corpus omne distinguunt. — 15. De apocryphis eorumdem Priscillianorum scripturis. — Haereticci Scripturas corrumpunt. — Apocryphi libri non solum interdicendi, sed etiam igne cremandi. — 16. De libris Dictini. — Dictinius episcopus ab haeresi conversus. — Priscillianistae a Manichaeis non dissereti. — Concilium romanum contra Manichaeos in Hispaniam transmissum. — De episcopis gregi suo non vigilantibus quid existimandum. — 17. An earo Christi requieverit in sepulchro. — Manichaei et Priscillianistae Christi incarnationis, mortis et resurrectionis auferunt veritatem. — A communione separandi episcopi qui Priscilliani sectam in omnibus capitibus non damnant. — Repetuntur summarie praedicti Priscilliani errores. — Indictio generalis Synodi per Hispaniam.

Leo episcopus, Turibio episcopo salutem.

Quam laudabiliter pro catholicae fidei veritate movearis, et quam solicite dominice gregi devotionem officii pastoralis impendas, tradita nobis per diaconum tuum fraternitatis tuae scripta demonstrant: quibus notitiae nostrae insinuare curasti, qualis in regionibus vestris de antiquis pestilentiae reliquiis errorum morbus exarserit. Nam, et epistolae, sermo, et commonitorii series, et libelli tui textus demonstrant Priscillianistarum foetidissimam apud vos recalnisce sentinam. Nihil est enim sordium in quorumque sensibus impiorum, quod in hoc dogmate non confluxerit: quoniam de omnium terrenorum opinionum luto

Proemium.

Priscillianus
omnes haere-
ses renovavit.

multiplicem sibi faecem commiscerunt, ut soli totum biberent, quicquid alii ex parte gustassent. Denique si universae haereses, quae ante Priscilliani tempus exortae sunt diligentius retractentur, nullus pene invenitur error, de quo non traxerit impietas ista contagium: quae non contenta corum recipere falsitates, qui ab Evangelio Christi sub Christi nomine deviarunt, tenebris etiam paganitatis immersit, ut per magicarum artium profana secreta, et mathematicorum vana mendacia, religionis fidem, morumque rationem in potestate daemonum, et in effectu syderum collocarent. Quod si et credi liceat et doceri, nec virtutibus praemium, nec vitiis poena debetur, omniaque non solum humanarum legum, sed etiam divinarum constitutionum decreta solventur: quia neque de bonis, neque de malis actibus nullum poterit esse indicium, si in utramque partem fatalis necessitas motum mentis impellit: et quicquid ab hominibus agitur, non est hominum, sed astrorum. Ad hanc insaniam pertinet prodigiosa illa totius humani corporis per duodecim coeli signa distinctio, ut diversis partibus diversae praesideant potestates, et creatura, quam Deus ad imaginem suam fecit (*a*), in tanta sit obligatione syderum, in quanta est connexione membrorum (*b*). Merito patres nostri, sub quorum temporibus haeresis haec nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere ut impius furor ab universa Ecclesia pelleretur: quando etiam mundi principes ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, ut auctorem eius ac plerosque discipulos legum publicarum ense posternerent. Videbant enim omnem curam honestatis auferri, omnem coniugiorum copulam solvi, simulque divinum ius humanumque subverti, si huiusmodi hominibus usquam vivere cum tali professione licuisset. Et profuit diu ista districcio ecclesiasticae lenitati, quae etsi sacerdotali contenta iudicio, cruentas re-

Fatalis neces-
sitas ab eo in-
ducta.

Mala ex huius-
modi haeresi
provenientia.

Haereticorum post
Ecclesiae iu-
dictum a prin-
cipibus plectun-
tur.

(*a*) Gen. 1. (*b*) Severus Sulpitius lib. 2 *Sacrae Historiae*

fugit ultiones severis tamen christianorum principum constitutionibus adiuvatur; dum spirituale nonnunquam recurunt remedium, qui timent corporale supplicium. Ex quo autem multas provincias hostilis occupavit irruptio, et executionem legum tempestates interdixere bellorum, ex quo inter sacerdotes Dei difficiles commicatus et rari coeperunt esse conventus; invenit ob publicam perturbationem secreta perfidia libertatem, et ad multarum mentium subversionem his malis est incitata, quibus debuit esse correcta. Quae vero illic aut quanta pars plebium a contagione pestis huius aliena est, ubi (sicut caritas tua indicat) lethali morbo etiam quorundam sacerdotum corda corrupta sunt, et per quos opprimenda falsitas, et defendenda veritas eredebatur, per ipsos doctrinae Priscilliani Evangelium subditur Christi, ut ad profanos sensus pietate sanctorum voluminum depravata, sub nominibus prophetarum et apostolorum non hoc praedicetur, quod Spiritus Sanctus docuit, sed quod diaboli minister inseruit? Quia ergo dilectio tua fidei quantum potuit diligentia dannatas olim opiniones decem et septem capitulis comprehendit: nos quoque strictum omnia retractemus, ne aliquid harum blasphemiarum aut tollerabile videatur aut dubium.

4. Primo itaque capitulo demonstratur, quani impi sentiant de Trinitate divina, qui et Patris, et Filii, et Spiritus Sancti unam atque eandem asserunt esse personam, tanquam idem Deus, nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus Sanctus nominetur: nee aliis sit, qui genuit; alias qui genitus est; alias qui de utroque processit: sed singularis unitas in tribus quidem vocabulis, sed non tribus sit accipienda personis. Quod blasphemiae genus de Sabellii opinione sumpserunt, cuius discipuli etiam Patri-passiani merito nuncupantur: quia si ipse est Filius qui et Pater, crux Filii Patris est passio; et quicquid in forma servi Filius Patri obediendo sustinuit, totum in se Pater ipse suscepit. Quod catholicae

Per sacerdo-
tes haeresum
falsitas oppri-
menda.

Priscilliani-
stea Sanctam
Trinitatem non
personis, sed
tantum dominis
distinguit,

Sabelliani dog-
matis, et Patri-
passionarum as-
sumunt.

fidei sine ambiguitate contrarium est, quae Trinitatem unitatis sic *homousion* confitetur, ut Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum sine confusione indivisos, sine tempore sempiternos, sine differentia credit aequales: quia unitatem in Trinitate non ex eadem persona, sed eadem implet essentia.

2. In secundo capitulo ostenditur ineptum vanumque commentum de processionibus quarundam virtutum ex Deo, quas habere coeperit, et quas essentia sua ipse praecesserit; in qua Arianorum quoque suffragantur errori, dicentium, quod pater prior filio sit, quia fuerit aliquando sine filio, et tunc pater esse cooperit, quando filium genererit. Sed sicut illos catholica Ecclesia detestatur, ita et istos qui putant unquam Deo id, quod eiusdem est essentiae, defuisse. Quem sicut mutabilem, ita et proficentem dicere nefas est. Quam enim mutatur quod minuitur, tam mutatur etiam quod augetur.

3. Tertiū vero capitulo sermo designat, quod iidem impii asserant ideo Unigenitum dici Christum, quia solus sit natus ex Virgine. Quod utique non auderent dicere, nisi Pauli Samosateni et Photini virus hausissent: qui dixerunt Dominum nostrum Iesum Christum antequam nasceretur ex Virgine Maria, non fuisse. Si autem isti aliud de suo sensu intelligi volunt, neque principium de Matre dant Christo, asserant necesse est, non unum esse filium Dei, sed alios quoque ex summo Patre progenitos, quorum hic unus sit natus ex feminâ, et hic ob hoc appelletur Unigenitus, quia hanc nascendi conditionem alias filiorum Dei nemo suscepit. Quaque versum igitur se contulerint, in magnae tendunt impietatis abruptum, si Christum Dominum vel ex matre volunt habere principium, vel patris Dei unigenitum dissentient: cum et de matre sit natus sit, qui erat Deus Verbum, et de Patre nemo sit genitus praeter Verbum.

4. Quarto autem capitulo continetur,

quod natalem Christi, quem secundum susceptionem veri hominis catholica Ecclesia veneratur, quia Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (a), non vere isti honorent, sed honorare se simulent, ieiunantes codem die sicut et die dominico, qui est dies resurrectionis Christi (1). Quod utique ideo faciunt, quia Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credunt, sed per quamdam illusionem ostentata videri volunt, quae vera non fuerint, sequentes dogma Cerdonis atque Marcionis, et cognatis suis manichaeis per omnia concordantes. Qui sicut in nostro examine detecti atque convicti sunt, dominicum diem, quem nobis Salvatoris nostri resurrectio consecravit, exigunt in moerore ieiunii, Solis (ut proditum est) reverentiae, hanc continentiam devote, ut per omnia sint a nostrae fidei unitate discordes, et dies, qui a nobis in laetitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Unde dignum est, ut inimici crucis Christi et resurrectionis, tales excipiant sententiam, quam elegerunt doctrinam.

5. Quinto capitulo refertur, quod animam hominis divinae asserant esse substantiae, nec a natura Creatoris sui, conditionis nostrae distare naturam. Quam impietatem ex philosophorum quorundam et manichaeorum opinione manantem catholicâ fides damnat: sciens nullam tam sublimem, tamque praecipuam esse facultram, cui Deus ipse natura sit. Quod enim de ipso est, idem est quod ipse. Nec id alind est, quam Filius et Spiritus Sanctus. Praeter hanc autem summae Trinitatis unam consubstantialem et semipiternam atque incommutabilem deitatem nihil omnium creaturarum est, quod non in exordio suo ex nihilo creatum sit. Non autem quicquid inter creaturas eminet, Deus est, nec si quid magnum est atque mirabile, hoc est quod ille qui

(1) S. Leo. serm. 2 in Nat. Dom. cap. 5, et serm. 7, c. 3, 4, 5, 6. Item de Epiph. serm. 4, in fine c. 4. (a) Ioan. 1.

Adversus id, quod dicunt, quodam virtutes ex Deo processisse, quas ab aeterno non habuerit.

Priscilliani, Ariana- riorum suffragantur errori

Adversus id, quod dicunt, I- deo Unigenitum dici Christum, quia solus de Virgine natus. Huc Pauli Sa- mosateni et Photini virus.

De natali Do- mini, quod in eo Priscilliani- stac ieiunia celebrent,

Cerdoni, Mar- cioni et Mani- chaeis concur- dent.

Adversus id, quod ait animam hominis ex divina esse sub- stantia.

Dei summa
perfectio, ho-
minis vera in-
dignatio.

facit mirabilia magna solus (a). Nemo hominum veritas, nemo sapientia, nemo iustitia est; sed multi participes sunt veritatis et sapientiae atque iustitiae. Solus autem Deus nullius participationis indigens est. De quo quaequid digne ut cunque sentitur, non qualitas est, sed essentia. Incommutabili enim nihil accedit, nihil deperit: quia esse illi, quod est sempiternum, semper est proprium. Unde in se manens innovat omnia, et nihil accipit quod ipse non dedit. Nimum igitur superbi, nimiumque sunt caeci, qui cum dicant humanam animam divinae esse substantiac, non intelligunt nihil se aliud dicere, quam Deum esse mutabilem, et ipsum perpeti, quicquid potest naturae eius inferri.

6. Sexta adnotatio indicat eos dicere quod diabolus nunquam fuerit bonus, nec natura eius opificium Dei sit, sed eum ex chao et tenebris emersisse: quia scilicet nullum sui habeat auctorem, sed omnis mali ipse sit principium atque substantia: cum fides vera, quae est catholicæ, omnium creaturarum sive spiritualium, sive corporalium bonam consiteatur substantiam, et mali nullam esse naturam: quia Deus qui universitatis est conditor, nihil non bonum fecit. Unde, et diabolus bonus esset, si in eo, quod factus est, permaneret. Sed quia naturali excellentia male usus est, et in veritate non stetit, non in contrariam transiit substantiam, sed a summo bono, cui debuit adhaerere, descivit (b): sicut ipsi qui talia asserunt, a veris in falsa prouunt, et naturam in eo arguant, in quo sponte delinquunt ac pro sua voluntaria perversitate dominantur. Quod utique in ipsis malum erit, et ipsum malum non erit substantia, sed poena substantiae.

7. Septimo loco sequitur, quod nuptias dominant, et procreationem nascentium perhorrescunt: in quo (sicut pene in om-

(a) Psalm. 71, 55. (b) Ioan. 8.

Bull. Rom. Vol. I. 8

uibus) cum Manichaeorum profanitate concordant, ideo (sicut ipsorum mores probant) coniugalem copulam detestantes, quia non est illuc libertas turpitudinis, ubi et pudor matrimonii servatur, et spes sobolis.

8. Octavum ipsorum est, plasmationem humanorum corporum diaboli dicere esse figmentum, et semina conceptionum opera daemonum in mulierum uteris figurari: propterea resurrectionem carnis non esse credendam, quia concreatio corporis non sit congruens animae dignitati. Quae falsitas sine dubio opus diaboli est, et talia prodigia opinionum figura sunt daemonum, qui non in foeminarum ventribus fornant homines, sed in haereticorum cordibus tales fabricant errores. Quod immundissimum virus de Manichæi impietatis specialiter fonte procedens, olim fides catholica deprehendit atque damnavit.

9. Nona autem adnotatio manifestat, quod filios promissionis, ex mulieribus quidem natos, sed ex Spiritu Sancto dicant esse conceptos, ne illa soboles, quae de carnis semine nascitur, ad Dei conditionem pertinere videatur. Quod catholicæ fidei repugnans atque contrarium est, quae omnem hominem in corporis animaque substantia a conditore universitatis formari, atque animari intra materna viscera confitetur: manente quidem illo peccati, mortalitatisque contagio, quod in prolem a primo parente transeurrit, sed regenerationis sacramento subveniente, quo per Spiritum Sanctum promissionis filii renascuntur, non in utero carnis, sed in virtute baptismatis. Unde et David, qui utique erat promissionis filius, dicit ad Deum: Manus tuae fecerunt me, et plasmaverunt me (a). Et ad Ieremiam Dominus ait: Priusquam te formarem in utero novi te: et in vulva matris tuae sanctificavi te (b).

10. Decimo autem capitulo referuntur asserere, animas, quae humanis corpori-

nes filiorum adstrinxant esse peccatum.

Contra id,
quod corpora
humana dia-
boli dicunt
esse figura, et
a demoni-
bus in utero
formari.

Contra id,
quod filios re-
promissionis
ex Spiritu San-
cto dicunt esse
conceptos.

Contra id,
quod animas

(a) Psalm. 118. Job. 10. (b) terem. 4.

in coelestibus
peccare dicunt
et serendum
qualitatem
peccati in hoc
mundo acris-
pere sortim
vel bonam vel
malam.

Anima simul
et creatur et
infunditur.

Renatorum in
baptismate
nulla discretionis.

Ecclesia nihil
de hoc mundo
metu, nihil
concupisit.

bus inseruntur, fuisse in corpore, et in coelesti habitatione peccasse, atque ob hoc a sublimibus ad inferiora delapsas in diversae qualitatis principes incidisse et per aeras ac syderea potestates, alias mitiores corporibus esse inclusas, sorte diversa et conditione dissimili, ut quicquid in hac vita varie et inaequaliter provenit ex praecedentibus causis videatur accidere. Quam impietatis fabulam ex multorum sibi erroribus texuerunt, sed omnes eos catholica fides a corpore suae unitatis abscedit, constanter praedicans atque veraciter, quod animae hominum priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab alio incorporentur nisi ab opifice Deo, qui et ipsarum est creator et corporum. Et quia per primi hominis praevicationem tota humani generis propago vitiata sit, neminem posse a conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramentum baptismatis Christi, in quo nulla est discretio renatorum, dicente Apostolo: Quienque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est iudeus, neque grecus; non est servus, neque liber: non est masculus, neque foemina: omnes enim unum estis in Christo Iesu (a).

Quid ergo hic agunt cursus syderum, quid figura fatorum? quid mundanorum rerum mobilis status et inquieta diversitas? Ecce tot impares gratia Dei facit aequales, qui inter quoslibet vitae huius labores, si fideles permanent, miseri esse non possunt, apostolicum illud in omni tentatione dicentes: Quis nos separabit a caritate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an famae? an auditus? an periculum? an gladius? sicut scriptum est, quia propter te morte afficiunt tota die, aestimati sumus ut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus in eo, qui nos dilexit (b). Et ideo Ecclesia, quae corpus est Christi, nihil de mundo inaequalitatibus metuit, quia nihil de bonis corporalibus concupiscit. Nec ti-

(a) Galat. 5. (b) Rom. 8.

met inani strepitu fatorum gravari, quae patientia tribulationum novit angeri.

11. Undecima ipsorum blasphemia est qua fatalibus stellis, et animas hominum et corpora opinantur adstringi; per quam amentiam, necesse est, ut omnibus paganorum erroribus implicati, et faventia sibi (ut putant) sydera colere, et adversantia studeant mitigare. Verum ista sectantibus nullus in Ecclesia catholica locus est: quoniam qui se talibus persuasionibus dedit, a Christi corpore totus abscessit.

12. Duodecimum inter haec illud est quod sub aliis potestatibus partes animae, sub aliis corporis membra describunt, et qualitates inferiorum praesulum in patriarcharum nominibns statuunt, quibus e diverso signa sydera, quorum virtuti corpora subiiciantur, opponunt. Et in his omnibus inextricabili se errore praedidunt, non audientes dicentem Apostolum: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam et ianam fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, et non secundum Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis (a). Et iterum: Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum, quae nou vidit ambulans, frustra iullatus sensu carnis sua, non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum Dei (b). Quid ergo opus est in cor admittere quod lex non docuit, quod prophetia non cecinit, quod Evangelii veritas non praedicavit, quod apostolica doctrina non tradidit? Sed haec opera sunt eorum mentibus, de quibus Apostolus dicit: Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros pru- rientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem con-

(a) Coloss. 2. (b) Coloss. 2.

Contra id,
quod fatalibus
stellis dicunt
animas homi-
num obligatas

Contra id,
quod sub aliis
potestatibus
partes animae,
sub aliis cor-
poris membra
subiicitur.

vertentur (*a*). Nihil itaque nobisum commune habent, qui talia audent vel docere, vel credere, et quibuslibet modis nituntur adstruere, quod substantia carnis a spe resurrectionis aliena sit, atque ita omne sacramentum Incarnationis Christi resolvunt, quia indignum fuit integrum hominem suscipi, si indignum erat integrum liberari.

Contra id,
quod Scriptu-
rarium scien-
tiam subver-
tent.

15. Tertio decimo loco positum est eosdem dicere, quod omne corpus scripturarum canoniarum sub patriarcharum nominibus accipiendum sit, quia illae duodecim virtutes, quae reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis indicentur, sine qua scientia nullam animam posse assequi, ut in eam substantiam, de qua prodiit, reformatur. Sed hanc impiam vanitatem despectui habet christiana sapientia, quae novit vere deitatis inviolabilem et inconvertibilem esse naturam: animam autem, sive in corpore viventem, sive a corpore separatam, multis passionibus subiacere. Quae utique si divinae esset essentiae, nihil adversi posset incidere. Et ideo ineffabiliter aliud creator est, aliud creatura. Ille enim semper idem est, et nulla varietate mutatur: haec autem mutabilis est etiam non mutata, quia ut non mutetur, datum poterit habere, non proprium.

Contra id,
quod duode-
cim signa,
quae mathe-
matici obser-
vant, per cor-
pus omne di-
stingunt.

14. Sub quarto decimo vero capitulo de statu corporis, sentire dicuntur, quod sub potestate syderum atque signorum pro terrena qualitate teneatur, et ideo multa in sanctis libris, quae ad exteriorem hominem pertineant, reperiiri, ut in ipsis scripturis inter divinam, terrenamque naturam quaedam sibi repugnet adversitas, et aliud sit, quod sibi vindicent animae praesules, aliud quod corporis conditores. Quae fabulae ideo disseruntur, ut et anima divinae affirmetur esse substantiae, et caro eredatur malae esse naturae; quoniam et ipsum mundum cum elementis suis non opus Dei boni, sed conditionem mali profitentur auctoris: atque ut haec menda-

(*a*) 1 Timoth. 4.

ciorum snorum saerilegia bonis titulis colorarent, omnia pene divina eloquia sensuum nefandorum immissione violarunt.

15. De qua re quinti decimi capituli sermo conqueritur, et praesumptionem diabolam merito detestatur: quia, et nos istud veracium testium relatione compemus, et multos corruptissimos eorum codices, qui canonici titulantur, invenimus. Quomodo enim decipere simplices possent, nisi venenata pocula quodam melle paelinirent, ne usquequaque sentirentur insuavia, quae essent fatura mortifera?

De apocryphis
corundem
Priscillianor.
seri turis.

Haereticorum
scripturas
corrumptunt.

Curandum ergo est, et sacerdotali diligentia maxime providendum, ut falsati codices, et a sincera veritate discordes, in ullo usu lectionis habeantur. Apocryphae autem scripturae, quae sub nominibus apostolorum, multarum habent semi-narium falsitatum, non solum interdicendae, sed etiam penitus auferendae sunt, atque ignibus concremandae. Quamvis enim sint in illis quaedam, quae videantur speciem habere pietatis, nunquam tamquam vacuae sunt venenis, et per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione seductos laqueis cuiuscumque erroris involvant. Unde si quis episcoporum vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel sub canoniorum nomine eos codices in ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti, haereticum se noverit iudicandum: quoniam qui alium ab errore non revocat, seipsum errare demonstrat.

16. Postremo autem capitulo hoc, prodidit iusta querimonia, quod Dictini tractatus, quos secundum Priscilliani dogma conscripsit, a multis cum veneratione legerentur, cum si aliquid memoriae Dictini tribuendum putant, reparationem eius magis debeant amare, quam lapsum. Non ergo Dictinium, sed Priscillianum legunt, et illud probant, quod errans docuit, non quod correctus elegit. Sed nemo hoc impune praesumat, nec inter catholicos censatur, quisquis utitur scripturis non ab

Apocryphi
libri non so-
lum interdi-
cendi sed
etiam igne cre-
mandi.

De libris
Dictini.

Dictinus epi-
scopus ab
haeresi con-
versus.

Ecclesia solummodo catholica, sed etiam a suo auctore damnatis. Non sit perver-sis liberum simulare quod fingunt, nec sub velamine nominis christiani decreto-rum imperialium statuta declinent. Ideo enim ad Ecclesiam catholicam cum tanta cordis diversitate convenient, ut, et quos possunt, suos faciant, et legum severita-tem, dum se nostros mentiuntur, effugiant. Faciunt hoc Priscillianistae, faciunt hoc Manichaei, quorum cum istis tam foede-rata sunt corda, ut solis nominibus discreti, sacrilegiis autem suis inveniantur uniti: quia etsi vetus Testamentum, quod isti se suscipere simulant, Manichaei refutant, ad unum tamen finem utrorumque tendit intentio, cum quod isti recipiendo cor-rumpunt, illi abdicando impugnant. In execrabilibus autem mysteriis eorum, quae quanto immundiora sunt, tanto di-ligentius occultantur, unum prorsus nefas est, una est obscoenitas et similis turpi-tudo. Quam etsi eloqui erubescimus, so-llicitissimis tamen inquisitionibus indaga-tam, et Manichaeorum, qui comprehensi sunt, confessionibus detectam, ad publi-cam fecimus pervenire notitiam: ne ullo modo possit dubium videri, quod in iudicio nostro, cui non solum frequentissima praesentia sacerdotum, sed etiam il-lustrium virorum dignitas, et pars quae-dam senatus ac plebis interfuit, ipsorum, qui omne facinus perpetrabant, ore rese-ratum est, sicut ea, quae ad dilectionem tuam nunc direximus, gesta demonstrant. Quod autem de Manichaeorum foedi-simo scelere, hoc etiam de Priscillianista-rum incestissima consuetudine olim com-pertum, multumque vulgatum est. Qui enim per omnia sunt impietate sensuum pares, non possunt in sacris suis esse dis-similes. Decursis itaque omnibus, quae li-belli series comprehendit, et a quibus commonitorii forma non discrepat, suffi-cienter (ut opinor) ostendimus, quid de his, quae ad nos fraternitas tua retulit, censemus, et quam non sit ferendum, si tam profanis erroribus etiam quorum-

dam sacerdotum corda consentiunt, vel (ut mitius dixerim) non resistunt. Qua conscientia honorem sibi debitum vindicant, qui pro animabus sibi creditis non laborant? Bestiae irruunt, et ovum septa non claudunt. Fures insidiantur, et ex-eubias non praetendunt. Morbi crebre-scunt, et remedia nulla prospiciunt. Cum autem etiam illud addunt, ut his, qui solicitius agunt, consentire detrectent, et impietates, olim toto orbe damnatas, subscriptionibus suis se anathematizare dissimulent; quid se intelligi volunt, nisi quod de numero fratrum non sunt, sed de parte hostium?

De episcopis
gregi suo non
vigilantibus
quid existi-
mandum.

47. In eo vero, quod extrema familia-ris epistolae tuae parte posuisti, miror cuiusquam catholici intelligentiam labo-rare, tamquam incertum sit, an descen-dente ad inferna Christo, caro eius re-quieverit in sepulchro: quaè sicut vere et mortua est et sepulta, ita vere est die tertio resuscitata. Hoc enim et ipse Do-minus denunciaverat, dicens ad Iudeos: Solvite templum hoc, et in triduo resu-scitabo illud (a). Ubi evangelista subin-git: Hoc autem dicebat de templo corpo-ris sui. Cuius rei veritatem etiam David propheta praedixerat, loquens sub perso-na Domini Salvatoris, et dicens: Insuper et caro mea requiescat in spe. Quoniam non derelinques animam meam in in-ferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem (b). Quibus utique verbis manifestum est, quod caro Domini et vere sepulta requievit, et corruptionem non subiit: quia celeriter vivificata, redita animae resurrexit. Quod non credere satis impium est, et ad Manichaei, Pri-scillianique doctrinam pertinere non du-bium est: qui sacrilego sensu ita se Chri-stum simulant confiteri, ut incarnationis, mortis et resurrectionis auferant verita-tem. Habeatur ergo inter vos episcopale concilium, et ad eum locum, qui omnibus opportunus sit, vicinarum provinciarum convenient sacerdotes: ut secundum ea,

An caro
Christi requie-
verit in se-
pulchro

Priscillianistas
a Manichaeis
non discreti.

Concilium Ro-
manum contra
Manichaeos in
Hispaniam
transmissum.

Manichaei et
Priscillianiste
Christi incor-
nationis, mor-
tis et resur-
rectionis au-
ferunt verita-
tem.

(a) Ioan. 2. (b) Psalm. 15.

A communione separandi episcopi qui Priscilliani sectam in omnibus capitalibus non dominant.

Repotutor sommacie predicti Priscilliani errorum.

Indictionis generalis synodi per Hispaniam.

quea ad tua consulta respondimus, plenissimo disquiratur examine, an sint aliqui inter episcopos, qui huius haereseos contagio polluantur, a communione sine dubio separandi, si nefandissimam sectam per omnium sensum pravitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum est, ut qui praedieandae fidei suscepit officium, is contra evangelium Christi, contra apostolicam doctrinam, contra universalis Ecclesiae symbolum audiat disputare. Quales illuc erunt discipuli, ubi tales docebunt magistri? Quae illuc religio populi, quae salus plebis, ubi contra humanam societatem pudoris seissi verecundia tollitur, coniugiorum foedera auferuntur, propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur, contra verum autem veri Dei cultum Trinitas Deitatis negatur, personarum proprietas confunditur, anima hominis divina essentia praedicatur, et eadem ad diaboli arbitrium carne concluditur, Dei filius per id, quod ex virginine ortus, non per id, quod ex Patre natus est, unigenitus praedicatur, idemque nec vera Dei proles, nee verus filius virginis asseritur, ut per falsam passionem, mortemque non veram mendax etiam resurrectio resumptae de sepulchro earnis habeatur? Frustra autem utuntur catholico nomine, qui istis impietatibus non resistunt. Possunt haec credere, qui possunt talia patienter audire. Deinde itaque litteras ad fratres et coepiscopos nostros Tarracouenses, Carthaginenses, Lusitanos atque Gallicos, eisque concilium synodi generalis indiximus. Ad tuae dilectionis solicitudinem pertinebit, ut nostrae ordinationis auctoritas ad praedictarum provinciarum episcopos deferatur. Si autem aliquid (quod absit) obstiterit, quomodo possit celebrari generale concilium, Galliciae saltem in uno convenientia sacerdotes, quibus congregati fratres nostri Hydaci et Ceponius imminebunt coniuncta cum eis instantia tua, quo citius vel provinciali conventu remedium tantis

vulneribus afferatur. Data xii kal. aug., Alipio et Ardabure VV. CC. eoss.

Dat. die 21 iulii, anno Domini 447,
pontif. Leon. anno vii.

VIII.

De baptismo in die Paschatis et Pentecostes conferendo

SUMMARIUM

Primum. — 1. Quod prohibeat in die Epiphaniorum baptismum celebrari. — Petri sedes sacerdotalis dignitatis mater, et ecclesiasticae disciplinae magistra. — 2. Quod cuncta nobis per ordinem rerum, per incarnationem Domini nostri salutis sacramenta digesta sint. — 3. Quod in baptismo mors proveniat interfectione peccati, et sepulturam triduanam imitetur trina demersio, et ab aquis elevatio sit velut resurrectio de sepulchro. — 4. Quod beatus apostolus Petrus in die Pentecostes virorum tria milia baptizaverit. — 5. Quod haec duo tempora, idest Pascha et Pentecostes, ad baptizandum a romano pontifice legitime sunt praefixa. — 6. Quod omni tempore hi, qui necessitate mortis urgentur, idest aegritudinis, obsidionis, persecutionis et naufragii, debeant baptizari. — Ioannis baptismus gratianum non conferebat. — Exorcismus et iejunium baptismum ex apostolica regula antecedunt. — 7. Ut de Sicilia tres episcopi singulis annis ad Concilium veniant.

Leo episcopus universis episcopis per Siciliam constitutis in Domino salutem.

Divinis praeeceptis et apostolicis monitionis incitamus, ut pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ac siquid usquam reprehensione invenitur obnoxium, celeri sollicitudine, aut ab ignorantiae imperitia, aut a praesumptionis usurpatione revocemus. Manente enim dominiceae vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, ut Christi oves, qui Christum diligit, paseat, ipsius sedis, cui per abundantiam divinae gratiae praesumus, reverentia cohortamur (*a*); ut periculum desidiae, quantum possumus, declinemus, ne professio summi Apostoli,

(*a*) Ioann. 21.

qua se amatorem Domini esse testatus est, vana inventatur in nobis: quia negligenter pascens toties commendatum dominicum gregem convincitur summum non amare pastorem.

Quod prohibetur in die Epiphoniarum baptisum celebrari.

Petri sedes sacerdotalis dignitatis mater, et ecclesiasticae disciplinae magistra.

Quod cuncta nolis per ordinem rerum, per incarnationem Domini nostri sacramenta digesta sint.

1. Cum ergo mihi de caritatis vestrae actibus fraterno affectione solito certis indiciis innotuerit, vos in eo, quod inter sacramenta Ecclesiae principale est, ab apostolicae institutionis consuetudine discrepare, ita ut baptismi sacramentum numerosius in die Epiphonae, quam paschali tempore celebretis; miror vos, vel praecessores vestros tam irrationalabilem novitatem usurpare potuisse, ut confuso temporis utriusque mysterio, nullam esse differentiam crederecritis inter diem, quo adoratus est Christus a Magis, et diem, quo resurrexit a mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere, si unde consecrationem honoris accepistis, inde legem totius observantiae sumeretis, et beati Petri apostoli sedes, quae vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset ecclesiasticae magistra rationis. A quibus vos regulis recessisse minore posset aequanimitate tolerari, si aliqua commotionis nostrae increpatio non praecessisset. Nunc autem, quia non desperatur correctio, mansuetudo servanda est, et licet vix ferenda sit in sacerdotibus excusatio, quae praetendat inicitiam; malumus tamen, et censuram necessariam temperare, et ratione vos apertissimae veritatis instruere.

2. Semper quidem in aeterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter praordinata reparatio: sed ordo rerum per Iesum Christum Dominum nostrum temporaliter gerendarum in incarnatione Verbi sumpsit exordium. Unus alius tempus est, quo, annunciante angelo, beata Virgo Maria foecundandam se per Spiritum Sanctum eredit, et concepit (a); aliud, quo salva integritate virginica, puer editus exultante gaudio coelestium ministrorum pastoribus indicatur (b); aliud, quo infans circumciditur; aliud, quo ho-

(a) Luc. 1. (b) Luc. 2.

stia pro eo legalis offertur; aliud, cum tres Magi claritate novi syderis incitati in Bethlehem ab Oriente pervenient, et adoratum parvulum mystica munera oblatione venerantur (a). Nec iidem sunt dies, quibus impio Herodi, ordinata divinitus in Aegyptum translatione, subtractus est, vel quibus ab Aegypto in Galileeum, mortuo persecutore, revocatus est. Inter has autem dispensationum varietates accedunt augmenta corporea, crevit Dominus (sicut Evangelista testatur) prefectibus aetatis et gratiae (b). Per dies Paschae in templum Ierusalem cum parentibus venit, et cum abasset a societate redeuntium, sedens cum senioribus et inter admirantes magistros disputans invenitur, rationemque mansionis suae reddens: Quid est (inquit) quod me quaerebatis? nesciebatis quod in his, quae Patris mei sunt, oportet me esse? significans eins se esse filium, eniū esset et templum. Iam vero eum in annis maioribus apertius declarandus baptismum praecursoris sui Ioannis expetuit, quid deitatis eius remansit ambiguum, quando baptizato Domino Iesu, Spiritus Sanctus in columbae speciem super eum descendit et mansit, audita de coelis Patris voce dicentis: Tu es Filius meus dilectus, in te bene complacui? (c) Quae omnia ideo, quanta potuimus, brevitate perstrinximus, ut notum sit dilectioni vestrae, universos dies Christi innumeris consecratos fuisse virtutibus et in cunctis eius actionibus sacramentorum mysteria coruscasse: sed aliter quoque signis denunciari, aliter rebus impleri, nec quaecumque numerantur in operibus Salvatoris, ad tempus pertinere baptismatis. Nam si etiam illa, quae post beati Ioannis lavaerum a Domino gesta cognovimus, sub indiscreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verum quia Spiritus sapientiae et intellectus ita apostolos et totius Ecclesiae eruditivit magistros, ut in chri-

(a) Matth. 2. (b) Luc. 2. (c) Matth. 3. Luc. 3.

stiana observantia nihil inordinatum, nihil pateretur esse confusum; discernendae erant causae solemnitatum, et in omnibus institutis patrum, principumque nostrorum rationabilis servanda discretio: quia non aliter unus grex et unus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet, id ipsum dicamus omnes: Simus autem perfecti in eodem sensu et in eadem scientia (a).

Quod in Baptismo mors proveniat in imperfectione peccati, et sepulturam triduanam imitetur trina demersio, et ab aquis elevatio sit velut resurrectione de sepolcro.

5. Quamvis ergo et illa, quae ad humilitatem, et illa, quae ad gloriam pertinent Christi in unam concurrant, eamdemque personam, totumque quicquid in illo et virtutis divinae est, et infirmitatis humanae ad nostrae reparationis tendat effectum; proprie tamen in morte Crucifixi et in resurrectione ex mortuis potentia baptismatis novam creaturam condit ex veteri; ut in renascentibus, et mors Christi operetur et vita, dicente beato apostolo Paulo: An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitae ambulemus (b). Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus, et caetera, quae latius magister gentium ad commendandum sacramentum baptismatis disputavit, ut appareret ex huius doctrinae spiritu regenerandis filiis hominum, et in Dei filios adoptandis illum diem et illud tempus electum, in quo per similitudinem, formamque mysterii ea, quae geruntur in membris, his, quae in ipso sunt capite, gesta, congruere, dum in baptismatis regula et mors intervenit imperfectione peccati, et sepulturam triduanam imitatur trina demersio, et ab aquis elevatio, resurgentis ad instar est de sepolcro (1). Ipsa igitur operis qualitas docet celebrandae generanter gratiae eum esse legitimum diem,

(a) I Corin. 1. (b) Rom. 6. (1) *De Consecrat. Dist. 4. Proprie.*

in quo orta est et virtus munieris et species actionis. Ad eius rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus Jesus Christus, posteaquam resurrexit a mortuis, discipulis suis, in quibus omnes ecclesiarum praesules docebantur, et formam et potestatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo nunc, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti (a). De quo utique eos etiam ante passionem potuisset instruere nisi proprie voluisse intelligi, regenerationis gratiam ex sua resurrectione coepisse. Additur sane huic observantiae etiam Pentecostes ex adventu Spiritus Sancti consecrata solemnitas, quae de paschalis festi pendet articulo. Et cum ad alios dies alia festa pertineant, haec semper ad eum diem, qui resurrectione Domini est insignis, occurrit: porrigens quodam modo auxiliantis gratiae manum, ut hi, quos a die Paschae, aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas interclusit invitatos, aut quibuslibet necessitatibus impeditos, desiderii sui effectum, dono Spiritus Sancti, consequantur. Ipse enim Unigenitus Dei in fide credentium, et in virtute operum nullam inter se et Spiritum Sanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diversitas in natura, dicens: Ego rogabo Patrem et alium Paraclitum dabit vobis, ut vobiscum sit in aeternum, Spiritum veritatis (b). Et iterum: Paracillus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggesteret universa quaecumque dixi vobis (c). Et iterum: Cum venerit ille Spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem (d). Cum itaque veritas Christus sit, et spiritus veritatis Spiritus Sanctus, nomenque Paracilli utrisque sit proprium, non dissimile est festum, ubi unum est sacramentum.

4. Hoc autem nos non ex nostra persuasione defendere, sed ex apostolica

(a) Matth. 28. (b) Ioan. 14. (c) Ibid. (d) Ioan. 16.

Quod hec
apostolus Pe-
trus in die

Pentecostes
virorum tria
millia baptiza-
verit.

auctoritate servare satis idoneo probamus
exemplo, sequentes beatum apostolum
Petrum, qui in eo die, quo omnem credi-
tuum numerum promissus Spiritus
Sancti replevit adventus, trium millium
populorum sua prædicatione conversum
lavacro baptismatis consecravit; quod
Sancta Scriptura, quae apostolorum actus
continet, fidei historia docet, dicens: His
auditis, compuneti sunt corde, et dixer-
unt ad Petrum et ad reliquos apostolos:
Quid faciemus, viri fratres? Petrus vero
ad illos: Poenitentiam, inquit, agite, et
baptizetur unusquisque vestrum in no-
mine Iesu Christi in remedium peccatorum,
et accipietis donum Spiritus Sancti.
Vobis enim est repromissio, et filiis ve-
stris, et omnibus, qui longe sunt, quos-
cumque advoceaverit Dominus Deus no-
ster (a). Aliis etiam pluribus verbis testi-
ficatus exhortabatur eos, dicens: Salvami-
ni a generatione ista prava. Qui ergo re-
ceperunt sermonem eius, baptizati sunt,
et appositae sunt in illa die animae cir-
citer tria millia.

3. Unde, quia manifestissime patet bap-
tizandis in Ecclesia electis haec duo
tempora (de quibus loquuti sumus) esse
legitima, dilectionem vestram monemus,
ut nullos alios dies huic observantiae mi-
seatis (1).

4. Quia et si sunt alia quoque festa,
quibus multa in honorem Dei reverentia
debeatur, præcipitalis tamen, et maximi
sacramento custodienda nobis est mysti-
cae rationis exceptio, non interdicta li-
centia, qua in baptismo tribuendo quolibet
tempore periclitantibus subvenitur.
Ita enim ad has duas festivitates conne-
xas sibimet atque cognatas incoluimus,
et in pacis securitate degentium libera
vota differimus; ut in mortis periculo, in
obsidionis discrimine, in persequutionis
angustiis, in timore naufragii, nullo tem-
pore hoc verae salutis singulare reme-
diu[m] cuiquam denegemus. Si quis autem

(1) *De Consecrat. Dist. 4. Duo tempora.*
(a) *Act. 2.*

Epiphaniae festivitatem, quae in suo or-
dine debito honore veneranda est, ab hoc
aestimat privilegium habere baptismatis,
quia hoc quidam putant, quod in eadem
die Dominus ad baptismum sancti Ioan-
nis accesserit (1); sciat illius baptismi
aliam gratiam, aliam finis rationem, nec
ad eamdem pertinuisse virtutem, qua per
Spiritum Sanctum renascentur, de quibus
dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque
ex voluntate carnis, neque ex voluntate
viri, sed ex Deo nati sunt (a). Dominus
enim nullius indigens remissione peccati,
nec quaerens remedium renascendi, sic
voluit baptizari, quomodo voluit cirem-
cidi, hostiamque pro se emundationis of-
ferri (b): ut qui factus erat ex muliere
(sicut Apostolus ait), fieret et sub lege,
quam non venerat solvere, sed adimplere
et implendo finire (c): sicut beatus Apo-
stolus prædicat, dicens: Finis autem legis
Christus ad instituam omni credenti (d).
Baptismi autem sui in se condidit sacra-
mentum, quia in omnibus primatum te-
nens, se docuit esse principium, et tunc
regenerationis potentiam sanxit, quando
de latere ipsius profluxerunt sanguinis re-
demptionis et aqua baptismatis (e). Sicut
ergo vetus Testamentum testificatio fuit
novi, et lex per Moysen data est, gratia
autem et veritas per Iesum Christum facta
est: sic diversa sacrificia unam hostiam
præformarunt, et multorum agnorum occi-
sio illius immolatione finita est, de quo
dicitur: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit
peccatum mundi (f); sic et Iohannes, non
Christus, sed Christi prævius, non sponsus,
sed sponsi amicus fuit adeo fidelis
et non sua quaerens, sed quae Iesu Chri-
sti, ut se profiteretur ad solvenda caleca-
menta pedum eius indignum, quoniam ipse
ipse quidem baptizaret in aqua in poe-
nitentiam, ille autem baptizaturns esset
in Spiritu Sancto, et igni, qui duplice

(1) *De Consecratione Dist. 4. Si quis autem.*
(a) *Ivan. 1. Matth. 5.* (b) *Galat. 4.* (c) *Matth. 3.*
(d) *Rom. 10.* (e) *Ivan. 19. Ivan. 1.* (f) *Nicæn.*
Conc. c. 5.

Ioannis bap-
tisma gra-
tiam n. o con-
ferebat.

Exorcismus
et iejunium
baptisma ex
apostolica re-
gula antece-
dunt.

Ut de Sicilia
tres episcopi
singulis annis
ad Concilium
veniant.

potestate, et vitam redderet, et peccata consumeret (a). His itaque, fratres, tot, tantisque existentibus documentis, quibus omni ambiguitate submota evidenter agnoscitis in baptizandis electis, qui secundum apostolicam regulam, et exorcismis scrutandi, et ieuniis sanctificandi, et frequentibus sunt praedicationibus imbuendi, quo tantum tempora, id est Pascha et Lentecosten esse servanda, hoc vestrae indicimus caritati, ut ab apostolicis institutis nullo ulterius recedatis exeessu. Quia inultum post haec esse non poterit, si quisquam apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

7. Quorum illud primitus pro custodia concordissimae unitatis exigimus, ut quia saluberrime a sanctis Patribus constitutum est binos in annis singulis episcoporum debere esse conventus: terni semper ex vobis ad diem tertium kalendarum octobrium Romam fraterno concilio sociandi occurrant, et indissimulanter a vobis haec consuetudo servetur (1). Quoniam, adiuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in ecclesiis Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram beatissimo apostolo Petro semper in commune tractatum fuerit, ut omnia instituta, canonumque decreta apud omnes Domini sacerdotes inviolata permaneant. Haec autem, quae vobis inspirante Domino insinuanda credidimus, per fratres et coepiscopos nostros Bachillum atque Paschasimum ad vestram volumus notitiam pervenire, quibus referentibus cognoscamus, quam reverenter a vobis apostolicae sedis instituta serventur. Data xii kal. novembris, Alypio et Ardabure VV. CC. eoss.

Data die 21 octobris anno Dom. 447,
pontif. Leon. anno viii.

(a) Matth. 5. Luc. 5. (1) Nicaeu. Conc. c. 5.

IX. *De rebus Ecclesiae non alienandis.*

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causa huius constitut. —
2. Prohibitio alienandi bona Ecclesiae. —
3. Poenae contravenientium.

Leo episcopus urbis Romae universis episcopis per Siciliam constitutis, in Domino salutem.

Occasio specialium querelarum, curam nobis providentiac generalis indicit, ut quod in duabus provinciae vestrae ecclesiis improbe gestum, iniusteque praesumptum est, id constitutione perpetua ab omni episcoporum usurpatione resecemus.

Exordium.

§. 1. Tauromitanis enim clericis Ecclesiae deplorantibus nuditatem, eo quod emulia eius praedia, vendendo, donando, et diversis modis alienando, episcopus dissiparet, etiam Panormitani clerici, quibus nuper est ordinatus antistes similis querimoniarum, in sancta synodo, cui praesidebamus, de usurpatione prioris episcopi causam detulerunt.

Causa huius constitutionis.

§. 2. Quamvis ergo ordinatum a nobis sit quemadmodum utriusque Ecclesiae utilitatibus consulatur; ne tamen hoc perniciosum nequissimae depraedationis exemplum, cuiquam posthaec fiat innitibile, hanc praecepti nostri formam apud dilectionem vestram volumus esse perpetuam; qua sine exceptione decernimus, ut ne quis episcopus de ecclesiae suae rebus audeat quidquam vel donare, vel comittare, vel vendere. Nisi forte ita aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, et cum totius eleri tractatu, atque consensu, id eligat, quod non sit dubium Ecclesiae profuturum.

Prohibitio a-
lienandi bona
Ecclesiae.

§. 3. Nam presbyteri vel diaconi, aut cuiuscumque ordinis clerici, qui conniventiam in Ecclesiae damna miscerint, sciant se et ordine et communione privandos, quia plenum iustitiae est (fratres earissimi) ut non solum episcopi, sed etiam totius cleri studio, ecclesiasticae utilitatis incrementa serventur, et eorum munera illibata permaneant, quae pro ani-

Poenae con-
travenien-
tium

marum suarum salute, fideles de propria substantia ecclesiis contulerunt. Dat. 11 kalendas novembbris, Alypio et Ardabure VV. CC. coss.

Dat. die 31 octobris, anno Dom. 447,
pontif. Leonis anno viii.

X.

Quod omnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicam deserens haereticae se communioni miscuerit, si ad Ecclesiam reversus fuerit, in eo gradu, in quo erat, sine promotione remaneat.

Leo episcopus urbis Romae Ianuario
episcopo Aquileiensi.

Gratulatur e-
piscopo Aqui-
lei, do-
psto-
rati sua cura.

Lectis fraternitatis tuae literis, vigorem fidei tuae quem olim noveramus, agnivimus: congratulantes tibi, quod ad custodiam gregium Christi pastoralem curam vigilanter exequaris, ne lupi, qui subspecie ovium subintrarunt, bestiali saevitia simplices quosque dilacerent, et non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quae sunt sana, corrumpant (a). Quod ne viperea possit obtainere fallacia, dilectionem tuam duximus commoneundam, insinuantes ad animae periculum pertinere, si quisquam de his, qui a nobis in haereticorum, atque schismaticeorum sectam delapsis, et se utcumque haereticae communionis contagione malarit, resipiscens in communione catholica sine professione legitimae satisfactionis habeatur (1). Saluberrimum enim, et spiritualis medicinae utilitate plenissimum est, ut sive presbyteri, sive diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam iam pridem amiserant, rursum reverti ambiunt; prius errores suos, et ipsos auctores erroris damnari a se sine ambiguitate fateantur, ut sensibus pravis etiam peremptis nulla sperandi supersit occasio, ne ullum membrum ta-

Medes reci-
piendi dela-
pos.

lium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria coeperit obviare (1). Circa quos etiam illam canonicum constitutionem praecipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inveniuntur ordine, stabilitate perpetua maneat: si tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non levem apud Deum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promovendos ordines iudicari. Quod si cum grandi examinatione promotione conceditur inculpati, multo magis non debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, eius devotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris, et det operam, ut circumspete, atque velociter impleantur, quae ad totius Ecclesiae incolumentem, et laudabiliter digesta sunt, et salubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quae pro custodia canonum, et pro fidei integritate decernimus vehementius commoneundos, quia inferiorum ordinum culpae ad nullos magis referenda sunt, quam ad desides, negligentesque rectores: qui multam saepe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam (2). Dat. III kal. ianuarii, Alypio et Ardabure VV. CC. coss.

Dat. die 30 decembbris anno Dom. 447,
pontific. Leonis anno viii.

Delapsi ad Ec-
cles. rever-
in eo gradu,
in quo erant,
remaneant

Mouita.

XI.

*Expositio verae doctrinae ab Ecclesia ca-
tholica receptae de Christi Domini in-
carnatione.*

SUMMARIUM

1. Eutyches detestatur. — Fidei nihil addi, nihil minui potest. — 2. Nestorii error de incarnatione Verbi. — Eutyches et Apollinaris; in quo concordant. — Manichaei et Marcionitae. — 3. Ilujusmodi errores a sanctis Patribus damnati fuerunt. — Idem errores refutantur. — Solus Christus morti

(1) Item 1 q. 7 c. *Saluberrimum.* (2) *Dist.*
86 c. *Inferiorum.*

nihil debuit. — 4. In Christo Iesu omnes crucifixi, mortui, sepulti et suscitati sumus. — 5. Quid utrique Christi naturae proprium, quid commune in eius actionibus sit. — 6. Ad vitam aeternam nisi per Iesum Christum non possumus pervenire. — 7. Servi forma in Christo Iesu ditanda erat glorificationis augmento. — In Iesu nec sine homine divina, nec sine Deo acta sunt humana. — Quantus humanitatis et divinitatis nexus Iesu Christo. — 8. Christianus vocari nequit, qui haereticorum impietati praebet assensum. — Adhortatio ad episcopos Palaestinae — Symboli recitatione in baptismo. — Crucis signum frontibus praeferendum. — 9. Veritas nos nisi in nostra carne non salvat.

Leo episcopus, universis episcopis
per Palaestinam constitutis.

Eutyches de-
testatur.

4. Solicitudini meae, quam universalis Ecclesiae, omnibusque eius filiis debo, multorum relatione patesfactum est dilectionis vestrae animis quiddam offenditum illatum, dum aut imperiti (ut appareat) interpres, aut maligni, quaedam vos aliter intelligere, quam a me sunt predicta, fecerunt, non valentes in graecum eloquium apte et proprie latina transferre, cum in rebus subtilibus et difficilibus explicandis vix sibi etiam in sua lingua disputator quisque sufficiat. Quod tamen apud me eo profecit, ut dum ea, quae catholica fides respuit improbatis, intelligamus vos veris amicitiones esse, quam falsis, et id merito refutare, quod ex antiquae institutione doctrinae etiam ipse detestor. Quamvis enim epistola mea ad sanctae memoriae Flavianum episcopum data, satis sibi ad manifestationem sui ipsa sufficiat: neque in aliquo, aut purgationis, aut expositionis indigeat, et alia tamen cum eadem mea scripta concordant, in quibus similiter praedicationis meae sensus in aperto est. Necessitatem enim habens contra haereticos, qui multos Christi populos conturbaverant, disserendi, et clementissimis principibus, et sancto concilio synodali, et Constantinopolitanae Ecclesiae, quid de incarnatione Verbi, secundum evangelium, apostolicamque do-

ctrinam, deberemus sapere, ac sentire, patesfci, et in nullo a sanctorum Patrum confessione discessi quia una est, vera, singularis, perfecta, inviolabilis catholica fides, cui nihil addi, nihil minui potest. Quam Nestorius prius, et nunc Eutyches diversa quidem assertione, sed simili impietate impugnare conati sunt, et Ecclesiae Dei duas haereses sibimet contrarias inferre tentarunt, ut uterque a discipulis veritatis merito damnaretur: quia insanum nimis et sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo senserunt.

2. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam Virginem Mariam hominis tantummodo credit genitricem, ut aliam personam earnis, aliam faceret deitatis, nec unum Christum in Verbo Dei et carne sentiret, sed separatim, atque seiuinctim alium filium Dei, alium filium hominis praedicaret: cum tamen manente illa incommutabilis Verbi essentia, quae ei cum Patre et Spiritu Sancto intemporalis, atque coaeterna est, ita intra virginea viscera Verbum caro sit factum, ut uno conceptu, unoque partu eadem Virgo, secundum unionem utriusque substantiae et ancilla Domini esset, et Mater. Quod etiam Elisabeth (sicut Lucas evangelista declarat) intellexit, et dixit: Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? (a) Eutyches quoque codem percellatur anathemate, qui per impios veterum haereticorum voluntatis errores, tertium Apollinaris dogma delegit; ut negata humanae earnis, atque animae veritate, totum Dominum nostrum Iesum Christum unius adserat esse naturae, tamquam Verbi deitas ipsa se in carnem, animamque converterit, et concipi, et nasci, nutrir, et crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, et ascendere in coelum, et in Patris dextera, unde ad iudicandos vivos et mortuos veniet, considere, divinae eius tantum essentiae fuerit, quae nihil horum in se sine carnis veritate recepit: quoniam natura Unigeniti natura est Patris,

(a) Luc. 1.

Fidei nihil
addi, nihil
minui potest.

Nestorii er-
ror de incar-
natione Verbi.

Eutyches et
Apollinaris, in
quo concor-
dant.

natura est Spiritus Sancti, simulque impossibilis, simul est incommutabilis, semper Trinitatis indivisa unitas, et consubstantialis aequalitas. Unde si ab Apollinaris perversitate haereticus iste descicuit, ne convincatur, deitatem passibilem sentire atque mortalem, et tamen Verbi incarnati, idest, Verbi et carnis unam audet pronuntiare naturam; non dubie in Manichaei et Marcionis transit insaniam, et mediatorem Dei et hominum, hominem Iesum Christum simulatorie omnia credit egisse; nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium.

5. Quae impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, et talium sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum Patrum sunt damnata sententiis; quieumque illi sunt ita obsecrati et a lumine veritatis alieni, ut Verbo Dei a tempore incarnationis humanam, idest Ios ram negent inesse naturam; ostendant, in quo sibi christianum nomen usurpent, et cum evangelio veritatis, qua ratione concordent, si per beatae Virginis partum, aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest, quod Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (a); ita negari non potest, quod Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Quae autem reconciliatio esse potest, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque susciperet (b)? Qua vero ratione veritatem mediatores impleret, nisi qui in forma Dei aequalis erat Patri, in forma servi particeps esset et nostri; ut per unum novum hominem fieret renovatio vetustatis, et mortis vinculum unius praevaricatione contractum, unius morte, qui solus morti nihil debuit, solveretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium; ut si universitas captivorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vineula retinuerent: quoniam (sicut Apostolus ait) ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia (a). Et eum sub peccati praejudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi; validius factum est donum libertatis, quam debitum servitutis.

4. Quam itaque sibi in huius sacramenti praesidio spem relinquunt, qui in Salvatoris nostri corpore negant humanae substantiae veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati, dicant quo sanguine sint redempti? Quis est, qui tradidit semet ipsum pro nobis oblationem, et hostiam Deo, in odorem suavitatis (b)? Aut quod unquam sacrificium sacratus fuit, quam quod verus pontifex altari crucis per immolationem suae carnis imposuit? Quamvis enim multorum sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio, propitiatione fuit mundi (c). Acceperunt iusti, non dererunt coronas, et de fortitudine fideliuum exempla nata sunt patientiae, non dona iustitiae. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo sine personavit, eum inter filios hominum unus solus Dominus noster Iesus Christus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitat. De quibus ipse dicebat: Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me (d). Fides etenim vera iustificans impios, et creans iustos, ad humanitatis suac tracta participationem, in illo aequirat salutem, in quo solo homo se invenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem superbum in carnis nostrae humanitate congressus, his viatoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphavit.

5. Quamvis ergo in uno Domino nostro Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, Verbi et carnis una persona sit, et utraque essentia communes babeat actiones, intelligendae tamen sunt ipsorum operum qualitates, et sincerae fidei

In Christo
Iesu omnes
crucifixi, mor-
tui, sepulti et
suscitati su-
mus.

Quid utriquo
Christi natu-
rie proprium,
quid commu-
ne in eius ac-
tionibus sit.

(a) Ioan. 1. (b) 2. Corinth. 4.

(c) Rom. 5. (d) Ephes. 3. (e) Psalm. 113.
(f) Ioan. 12.

Manichaei et
Marcionitae.

Illuc in di-
erroes a san-
ctis Patribus
damnati fue-
runt.

Iudem erro-
res refutantur.

Solus Chris-
tus morti ni-
hil debuit.

contemplatione cernendum est, ad quae provehatur humilitas insinuitatis, et ad quae inclinetur altitudo virtutis: quid sit, quod caro sine Verbo non agit, et quid sit quod Verbum sine carne non efficit (a). Sine Verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret: et sine veritate carnis obvoluta pannis infanta non iaceret (b). Sine Verbi potentia non adorarent Magi puerum novo sydere declaratum: et sine veritate carnis non iubetur transferri in Aegyptum puer, et ab Herodis persecutione subduci (c). Sine Verbi potentia non diceret vox Patris missa de coelo: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complaeni: et sine veritate carnis non protestaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (d). Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium et vivificatio mortuorum: et sine veritate carnis, nec ei- bus ieuno, nec somnus esset necessarius fatigato (e). Postremo, sine Verbi potentia non se Dominus Patri profiteretur aequalem, et sine veritate carnis non idem diceret Patrem se esse maiorem: cum catholica fides utrumque suscipiat, utrumque defendat, quae secundum proprietatem divinae humanaeque substantiae unum Dei filium et hominem credit et Verbum (f).

6. Quamvis ergo ab illo initio, quo in utero virginis Verbum caro factum est, nihil unquam inter divinam, humanamque substantiam divisionis extiterit, et per omnia incrementa corporea, unius personae fuerint totius temporis actiones: ea ipsa tamen, quae inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus, sed quid eius formae sit, ex operum qualitate sentimus. Nec divina enim humanis praejudicant, nec humana divinis, cum ita in idipsum utraque concurrant, ut eis nec proprietas absuntur, nec persona geminetur. Dicant igitur isti phantasma-

tici christiani quae substantia Salvatoris adfixa sit ligno, quae iacenerit in sepulchro, et revoluto monumenti lapide, quae tertio die caro surrexerit, vel quale corpus Jesus discipulorum visui clausis ad eos ostiis ingressus, intulerit: cum ad abiendum cernentium dissidentiam inspeci oculis, digitisque tractari, patentes adhuc fixuras clavorum, et recens compuncti lateris vulnus exigeret (a). At si in tanta luce veritatis tenebras soas haeretica obduratio non relinquat; ostendant unde sibi spem vitae polliceantur aeternae, ad quam nisi per mediatorem Dei et hominum, hominem Iesum Christum, non potest perveniri. Non enim est aliud nomen datum hominibus sub coelo, in quo oporteat nos salvos fieri: nec est redemptio captivitatis humanae, nisi in sanguine eius, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus (b). Qui (sicut praedicat beatus Apostolus) eum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem erexit. Propter quod et Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genuflectatur, coelestium, terrestrium et inferorum, et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris (c).

7. Quamvis ergo unus sit Dominus Iesus Christus, et verae deitatis, veraeque humanitatis in ipso una prorsus eademque persona sit, neque huius unionis soliditas olla possit divisione sciungi: exaltationem tamen, qua illum exaltavit Deus, et donavit illi nomen, quod super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quae ditanda erat tantae glorificationis anguento. In forma quippe Dei aequalis erat Filius Patri; et

Ad vitam no-
ternam nisi
per Iesum
Christum non
possimus per-
venire.

Servi forma
in Christo Iesu
d' tandem erat
glorificationis
augmento.

(a) Luc. 1. (b) Luc. 2. (c) Matth. 2. Matth. 5. (d) Marc. 1. Ioan. 11. Matth. 4. (e) Ioan. 4. Matth. 4. (f) Ioan. 16. Ioan. 14.

(a) Ioan. 19. Matth. 28. Luc. 23. Ioan. 20.
(b) Acto 4. (c) 1. Timoth. 2. Philipp. 2.

inter genitorem atque unigenitum nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diversitas, nec per incarnationis mysterium, aliquid decesserat Verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem servi, per quam impassibilis deitas sacramentum magnae pietatis implevit, humana humilitas est, quae in gloriam divinæ potestatis evecta est, in tantam unitatem ab ipso conceptu virginis deitate et humanitate connexa, ut nec sine homine divina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut Dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex semipiternitate aequalis est Deo, dicitur exaltatus. Nec interest, ex qua Christus substantia nominetur: cum inseparabiliter manente unitate personae, idem sit et totus hominis filius, propter carnem, et totus Dei Filius, propter unam cum Patre deitatem. Quicquid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quae non habuit, conferuntur. Num secundum potentiam Verbi indifferenter omnia, quae habet Pater, etiam Filius habeat, et quae in forma servi a Patre accepit, eadem in forma Patris etiam ipse donavit, et idem ipse, et dives et pauper (a). Dives, quia in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil (b). Pauper vero, quia Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Quae autem est eius exinanitio, quaeve paupertas, nisi formae servilis acceptio, per quam, Verbi maiestate velata, dispensatio humanae redemptionis impleta est? Nam quia captivitatis nostrae resolvi originalia vineula non poterant, et ab hosti imperio relaxari, nisi extirpet homo nostri generis, nostraque naturae, quem veteris debiti praeiudicia non ternerent, et qui immaculato sanguine suo chirographium lethale dilueret, sicut ab initio erat divinitus praeordinatum, et prophetarum oraculis praennunciatum (c):

(a) 2 Corinth. 8. (b) Ioan. 1. (c) Coloss. 2.

In Iesu occ
sine Lomine
divina, nec
sine Deo nata
sunt humana.

Quantus hu
manitatis et
divinitatis ne
rus Iesu Chri
sto.

ita est in plenitudine praefiniti temporis factum, ut multis modis significata promissio, in diu expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguum, quod continnis significationibus semper fuerat nunciatum.

8. Destructis itaque tot haeresibus, quae per sanctam devotionem praesidentium Patrum a corpore sunt catholicæ unitatis abscissae, quaeque ideo extores a Christo esse meruerunt; quia Verbi incarnationem, quae singularis est recte credentium salus, fecerunt sibi lapidem offensionis et petram scandali, miror dilectionem vestram in discernendo veritatis lumine laborare (a). Et enim multis manifestationibus declaratum sit, quam recte et Nestorium, et Eutychen cum Dioscoro fides christiana damnaverit, nec christianus possit vocari, qui vel illius, vel horum impietati praebet assensum: doleo vos evangelicae et apostolicae doctrinae (nt audio) resultare: exagitando seditionibus civitates, conturbando ecclesias, nec solum iniurias, sed etiam caedes presbyteris atque episcopis inferendo; ut praefurore et saevitia propositi vestri et professionis sitis immemores. Ubi est regula mansuetudinis et quietis? ubi longanimitas patientiae, ubi tranquillitas pacis, ubi firmamentum dilectionis, et tolerantiae fortitudo? quae vos ab evangelio Christi aut persuasio abduxit, aut persecutio separavit? vel quae tanta extitit decipientis astutia, ut oblii prophetarum et apostolorum, oblii symboli salutaris et confessionis, quam pronunciantes coram multis testibus, sacramentum Baptismi suspicistis, diabolicis vos illusionibus subderetis? quid apud vos acturae fuerant unguiae, quid saeva tormenta, si ad expugnandam fidei vestrae integratem, tantum vana haereticorum commenta valueverunt? Pro fide vos agere creditis, et fidei contrahitis. Ecclesiae nomine armamini, et contra Ecclesiam dimicatis. Hoc a prophetis, hoc ab evangelistis, hoc ab apo-

(a) Petr. 2.

Christianus
vocari nequit,
qui haereticorum
impietati
praebet assen
sum.

Abdicatione ad
episcopos Pa
laestinae.

Symboli re
citatio in bap
tismo.

stolis didicistis, ut negantes veram Christi carnem, et ipsam Verbi essentiam passionis, mortique subdentes, alienam faciatis nostram a suo reparatore naturam, totumque, quod crux intulit, quod lancea vulneravit, quod sepulchri lapis suscepit et reddidit, solum fuisse opus divinae potentiae, non etiam humilitatis humanae? Propter quam Apostolus dicit: Non enim erubesco evangelium (*a*): quoniam novaret quale christianis obiiceretur opprobrium ab inimicis. Et ideo etiam Dominus protestabatur, dicens: Qui me confessus fuerit coram hominibus, et ego confitebor illum coram Patre meo (*b*). Hi enim non erunt digni confessione Filii et Patris, quibus nunc caro Christi verecundiam facit: probabuntque se nullam de signo crucis stampasse virtutem, qui quod praferendum frontibus acceperunt, promere labiis erubescunt.

9. Declinate, filii, ab his diaboliceis persuasionibus, declinate. Veritatem Dei nulla res violat, sed veritas nos nisi in nostra carne non salvat. Veritas quippe (sicut propheta ait) de terra orta est, et sic Verbum Maria Virgo concepit, ut uniadam sibi carnem de sua substantia ministraret (*c*): nec cum adiectione personae, nec cum evacuatione naturae; quoniam qui erat in forma Dei, ita accepit formam servi, ut unus atque idem in forma utraque sit Christus, inclinante se Deo usque ad infima hominis, et proficiente homine usque ad summa deitatis, dicente Apostolo: Quorum patres, et ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in saecula (*d*). Amen (1).

(*a*) Rom. 1. (*b*) Marc. 8. Luc. 12. (*c*) Psalm. 84. (*d*) Rom. 9. (1) Hanc epistolam ad Flavianum assere non dubitaverimus scriptam fuisse circa initium anni 449, vel finem praecedentis; P. enim Pagius in Breviar. Pontif. et Concil. in vita B. Leonis, § xiv, eam anno 449 datatam a legatis pontificis ad pseudo-synodum Ephesinum assert.

XII.
Adhortatio ad Ephesinam Synodum, ut Eutychetis errores damnet, cuius causa legati mittuntur: ei tamen, si resipiscat, communionem non esse denegandam.

SUMMARIUM

Incarnationis fidem ex confessione Petri probari. — Fides Petri exposita. — Concilium ad errores abolendos, et reducendos errantes convocari. — Legati apostolici. — Damnando iubet Eutychetis errores. — Dandam tamen eidem communionem, si errores suos damnaverit. — Una debet esse fides et una confessio.

Leo episcopus urbis Romae sanctae Synodo,
quae apud Ephesum convenit.

Religiosa clementissimi principis fides sciens ad suam gloriam maxime pertinere, si intra Ecclesiam catholicam nullius erroris german exsurgeret, hanc reverentiam divinis detulit institutis, ut ad sanetae dispositionis effectum, auctoritatem apostolicae sedis adhiberet: tanquam ab ipso beatissimo Petro euperet declarari, quid in eius confessione laudatum sit, quando dicente Domino: Quem me esse dicunt homines filium hominis? Varias quidem diversorum opiniones discipuli memorarunt: sed quum ab eis, quid ipsi erederent quaereretur, princeps apostolorum plenitudinem fidei brevi sermone complexus: Tu es, inquit, Christus filius Dei vivi (*a*): hoc est, tu qui es vere filius hominis, idem vere es filius Dei vivi: tu, inquam, verus in deitate, verus in carne, et sub geminae proprietate naturae utrinque unus. Quod si Eutychies intelligenter ac vivaciter eredaret, nequaquam ab huius fidei tramite deviaret. Propter quam ei respondetetur a Domino: Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater mens, qui est in coelis: et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Nimis autem a compage huius aedi-

(*a*) Matth. 16.

Incarnationis
fidem ex con-
fessione Petri
probari.

Fides Petri
exposita.

Crucis signum
frontibus praeferebundum.

Veritas non
nisi in nostra
carne non salva-
vit.

*Concilium ad
errores ablo-
lendos, et re-
decendos
errantes con-
vocari.*

*Legati apo-
stoli.*

*Demandatos
id est Eutyches-
tis errores*

*Demandam ta-
men eidem
communio-
nem, si erro-
res nos dam-
naverit.*

*Una debet esse
fides et una
confessio*

fictionis alienus est, qui ei beati Petri confessionem non capit, et Christi evangelio contradicit: ostendens se nullum unquam studium cognoscenda veritatis habuisse, et superfluo honorabilem visum, qui nulla maturitate cordis ornavit eanitatem senectutis. Verum quia etiam talium non est negligenda curatio, et pie ac religiose christianissimus imperator haberet voluit episcopale concilium, ut pleniore iudicio omnis possit error aboleri; fratres nostros Tullianum episcopum, Renatum presbyterum, et filium nostrum Hilarum diaconem, cumque his Dulcitium notarium probatae nobis fidei, misi: qui vice mea sancto conventui vestrae fraternitatis intersit, et communii vobiscum sententia, quae Domino sint placitura, constituent. Hoc est, ut primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsis, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur, si tamen doctrinam veritatis amplectens, sensus haereticos, quibus imperitia eius fuerit irretita, plene, aperteque propria voce et subscriptione damnaverit: quod etiam in libello, quem ad nos misserat, est professus, spondens per omnia nostram secuturum se esse sententiam. Acceptis autem fratri et coepiscopi nostri Flaviani literis, plenus ad eum de his, quae ad nos videbatur retulisse, rescripsimus: ut abolito hoc, quo iniquitatus videbatur errore, in tandem et gloriam Dei per totum mundum una sit fides, et una eademque confessio, et in nomine Iesu omne genuflectatur, coelestium, terrestrium, et inferorum; et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris (a). Data idibus iunii, Asterio et Protogene

VV. CC. coss.

Dat. die 13 iunii, anno Dom. 449,
pontific. Leonis anno IX.

(a) Philipp. 2.

Adhortatio ad Faustum et caeteros Archimandritas C.P., et detestatio actorum Synodi Ephesinae, quae irrita et nulla declarantur.

SUMMARIUM

Omne reprobum ab Ecclesiae puritate arcendum. — Irritatio actorum in Synodo Ephesina.

Leo episcopus, et sancta Synodus, quae in urbe Roma convenit, Fausto, Martino, Petro, et Magno, et Heliae presbyteris et Archimandritis, Constantinopolitanis, dilectissimis filiis in Domino salutem.

Quamvis ea, quae ad Constantinopolitanam Ecclesiam scripsimus, solicitudinem devotionis vestrae latere non possunt; tamen etiam specialibus dilectionem vestram literis cohortandam esse credidimus, ut memores sanctae professionis vestrae, quae proprie in fide et caritate consistit, omnia scandala, quae contra pacem Ecclesiae orta sunt, a vestris cordibus repellatis, beati Apostoli sententiam pia mente retinentes: Si quis vobis evangelizaverit praeter id, quod accepistis, anathema sit (a): et custodientes unitatem, cum fratre nostro Flaviano episcopo, quem ad tempus Dominus permisit impiorum factione tentari, ut probatum sibi sacerdotem suum, perseverantiae merito, faceret clarorem. Hae autem perturbationes, necesse est, ut auxiliante Dei gratia, celeriter destruantur, et omne quod reprobum est, ab Ecclesiae puritate, quae nec malam nec ragum recipit, respuantur, maxime cum ab insana imperitia in hoc usque proruptum sit, ut contra sacramentum salutis humanae incarnationis Domini nostri Iesu Christi veritas denegetur, atque antiquae fidei praedicator atque defensor, quia non acquevit blasphemias, quas olim sancti Patres nostri in multis haereticis damnavere, subiiciatur iniuriis: in quo utique omnium Domini sacerdotum reverentia caeditur, et

(a) Galat. 1. 8.

*Omne repro-
bum ab Eccl-
esiae puritate
arcendum.*

universa corporis Christi membra pulsantur. Sed quia gloriosum nobis est quicquid nos pati Deus voluerit, et pro veritate tolerare, in consortium vos patientiae paternis exhortationibus advocamus, ut per dilectionem vestram omnibus Deo servientibus, quae scripsimus, innotescant, et inimicis Evangelii resistentes, nec pastoris vestri dilectionem, nec unitatem catholicae fidei deseratis. Quoniam ea, quae in Epheso nuper contra iustitiam, vel canonum disciplinam per unius hominis impudentiam gesta sunt, nulla catholicae fidei ratio rata esse permittit. Data VIII idus octobris, Asterio et Protogene VV. CC. coss.

Data die 8 octobris, anno Dom. 449,
pontificatus Leonis anno x.

XIV.

Sententia super antiqua quaestione jurisdictionis inter Arelatensem et Viennensem Ecclesias, et utrarumque limitum assignatio.

SUMMARIUM

Series facti. — Sententia Leonis super antiqua controversia inter Arelatensem et Viennensem Ecclesias. — Quatuor civitates Viennensi episcopo subiectae.

Leo dilectissimis fratribus Constantino, Armatio, Audentio, Severiano, Valeriano, Urso, Stephano, Nectario, Constantio, Maximo, Asclepio, Theodoro, Iusto, Ingenuo, Augustali, Superventori, Unantio, Forteio, Palladio.

Series facti.

Leetis dilectionis vestrae literis, quas ad nos filii nostri Petronius presbyter et Regulus diaconus detulerunt, quam benevolum fratri et coepiscopo nostro Ravennio impendatis affectum, evidenter agnovimus: siquidem postulatis, ut ei quod decessor ipsius merito nimiae presumptionis amiserat, reformatetur. Sed petitionem fraternitatis vestrae Viennensis episcopus, missis literis et legatis, sua suggestione praevenerat conquerens Arelatensem episcopum ordinationem sibi

Irritatio
torum in sy-
nodo Ephesina.

Vasensis antistitis usurpasse. Cum itaque nobis ita et paternarum reverentia sanctionum, et omnium vestrum servanda sit gratia, ut in ecclesiarum privilegiis nihil convelli, nihil patiamur excindi: consequens fuit, ut ad conservandam intra Viennensem et Arelatensem provincias pacem, adhiberetur iustitiae moderatio, quae nec antiquitatis usum, nec desideria vestra negligaret.

Consideratis enim allegationibus utriusque partis praesentium clericorum, ita semper intra provinciam vestram, et Viennensem et Arelatensem civitates claras fuisse reperimus, ut quarundam eausarum alterna ratione, nunc illa in ecclesiasticis privilegiis, nunc ista praeceeleret; cum tamen eisdem commune ius quandam fuisse a gentibus proderetur. Unde Viennensem civitatem, quantum ad ecclesiasticam iustitiam pertinet, in honoretam penitus esse non patiamur, praesertim cum de receptione privilegii auctoritate iam nostrae dispositionis utatur: quam potestatem Hilario episcopo ablatam, Viennensi episcopo credimus deputandam: qui ne repente semetipso factus videatur inferior, vicinis sibi quatuor opidis praesidebit, id est, Valentiae, et Thiarantiae, et Genevae, et Gratianopoli, ut cum eis ipsa Vienna sit coniuncta, ad cuius episcopum omnium praedictarum ecclesiarum sollicitudo pertineat. Reliquae vero civitates eiusdem provinciae, sub Arelatensis antistitis auctoritate et ordinatione consistant: quem pro modestiae suae temperantia, ita futurum credimus studiosum caritatis et pacis; ut nequam sibi credat ablatum, quod fratri videat esse concessum. Data 5 non. maii, Valentiniano Augusto VII et Avieno VV. CC. coss.

Data die 5 maii, anno Dom. 450, pontificatus Leonis anno x.

*Sententia
Leonis super
antiqua con-
troversia inter
Arelatensem
et Viennensem
Ecclesias.*

*Quatuor civi-
tates Viennen-
si episcopo
subiectae.*

XV.

Decernit eos, qui e captivitate revertuntur, si se baptizatos probabiliter ignorent, non debere baptismu prohiberi: ab haereticis vero baptizatos per manus impositionem esse ab Ecclesia recipiendos.

SUMMARIUM

Procemium. — 1. Causa haec in Synodo cognita. — Qui nescit se baptizatum, nec habet alterius de hoc testimonium, rebaptizandus est. — Baptismum vero bis scienter subire, inexpiable est facinus. — In huiusmodi casibus longo examine discutiendum prius est. — 2. Ab haereticis baptizati non sunt regenerandi.

Leo episcopus Leoni episcopo Ravennati salutem.

Procemium.

Frequenter quidem in diversarum ambiguo quaestionum tribulantia fratrum corda, spiritu Dei instruente, solidavimus, responsionis formam vel ex sanctarum scripturarum disciplinis, vel ex Patrum regulis colligentes, sed nuper in Synodo novum et inauditum antea genus consultationis exortum est.

Causa haec
in Synodo co-
gnita.

1. Nam quorundam fratrum suggestione comperimus, aliquos captivorum ad sedes suas, libertatemque redeuntes (qui scilicet in captivitatem illa aetate pervenirent, quae nullius rei firmam poterat habere notitiam), remedium quidem implorare baptismi. Sed utrum eiusdem mysterii ante sacramenta perceperint, infaniae inscientia non posse se reminisci, et ideo sub hoc latentis recordationis incerto, animas suas in discrimen adduci, dum sub specie cautionis negatur his gratia, quae ideo non impenditur, quia putatur impensa. Cum itaque tribuere talibus dominici sacramenta mysterii, non immerito quorundam fratrum formido dubitaret, in synodali (ut diximus) coetu formam huiuscmodi consultationis accepimus, quam diligentius discuti, et pro uniuscuiusque sensu solicita voluimus ratione tractari, quo ad veritatem, adhibita cognitione multorum, certius pervenire possemus. Eadem ergo, quae in sensum nostrum

divina inspiratione venerunt, frequens etiam fratrum firmavit assentio. In primis itaque providere debemus, ne dum speciem quamdam cautionis tenemus, datum regenerandarum incidamus animarum. Quis enim ita sit suspicionibus suis deditus, ut verum esse definiat, quod omni manifestatione cessante, ex opinione ambigua suspicatur? Cum itaque baptizatum se nec ille recordetur, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit, quod nesciat consecratum; nihil est quo peccatum possit obrepere, cum in hac parte conscientiae suae nec ille reus sit, qui consecratur, nec ille qui consecrat (1). Scimus quidem inexpiable esse facinus, quoties iuxta haereticorum damnata a sanctis Patribus instituta, cogitur aliquis lavacrum, quod regenerandis semel tributum est, bis subire, apostolica reclamante doctrina, quae nobis unam praedicat in Trinitate deitatem, unam in fide confessionem, unum baptismate sacramentum. Sed in hoc nihil simile formidatur, quoniam non potest in iterationis crimen devenire, quod factam esse omnino nescitur. Atque ideo, quoties persona talis inciderit, solicita primum examinatione discutite, et longo tempore nisi forte supremus finis immineat, investigate, utrum nemo sit penitus, qui testimonio suo iuvare possit ignorantiam nescientis. Et cum constiterit hunc, qui baptismatis indigit sacramento, sola inaniter suspicione prohiberi, accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigium. Nec vereamur huic salutis ianuam aperire, quam numquam ante docetur ingressus.

2. Quod si ab haereticis baptizatum quempiam fuisse constiterit, erga hunc nullatenus sacramentum regenerationis iteretur: sed hoc tantum, quod ibi defuit, conferatur, ut per episcopalem manus impositionem virtutem Sancti Spiritus consequatur. Quam rem, frater carissime,

(1) *De Consecrat. Dist. 4. Cum itaque baptismi, c. 112.*

Qui nescit se baptizatum,
nec habet al-
terius de hoc
testimonium,
rehebaptizandas
est.

Baptismum
vero bis sci-
ter subire.
inexpiable est
facinus.

In huiusmodi
casibus longo
examine dis-
cutiendum prius
est.

Ab haereticis
baptizati non
sunt regene-
randi.

ideo generaliter ad omnium vestrum volumus pervenire notitiam: ne dum plus iusto metuitur, misericordia Dei salvari cupientibus denegetur. Data ix kal. novembris, consulatu Mariiani Augusti.

Data die 24 octobris anno Dom. 451, pontificatus Leonis anno xi.

XVI.

De Nestorio et Eutychie, eorumque haeresibus in Concilio, ad quod Leo legatos suos, fideique professionem miserat, damnatis.

SUMMARIUM

1. Eorum literas si opportuno tempore accepisset, legatis ad Concilium adducendas dedisset. — 2. De Eutychie et Nestorio. — Eorum sectatores a catholica Ecclesia seiuncti. — 3. Nestorii haeresis de B. Virgine. — Et de Christo. — Quare uterque damnatus est. — Haeresis Eutychis. — Refutatio eorum haeresum. — 4. De Concilio auctoritate apostolica coacto et confirmato. — De Dioscoro. — 5. Adhortatio ad episcopos quibus scribit.

Leo romanae urbis episcopus, Ravennio, Rustico, Venerio, Constantino, Maximo, Armentario, Floro, Savino, Valeriano, Constantio, Asclepio, Nectario, Maximo, Urso, Ingenuo, Iusto, Valeriano, Supervento, Chrysaphio, Fonteio, Petronio, Hydacio, Etherio, Eutalio, Eutychio, Fraterno, Venturo, Eugenio, Hilario, Vero, Amando, Gerontio, Proculiano, Juliano, Helladio, Armentario, Honorato, Hepartio, Amenio, Divamio, Maximinio, Hryniantio et Palladio episcopis per Gallias constitutis.

Eorum literas si opportuno tempore accepisset, legatis ad Concilium adducendas dedisset.

1. Optassemus quidem fraternitatis vestrae literas eo tempore, quo promiseratis accipere; ut profecturis ad Orientem fratribus nostris, quos ad sanctam Synodus vice nostra pro catholicae fidei defensione direximus; etiam vestrae sententiae professio iungeretur. Sed cum multa obstacula inopinatam vobis intulerint tarditatem, quamlibet seras et diu expectatas epistolas per fratrem et coepiscopum nostrum Ingenulum grataanter accepimus, easque cum gudio recensentes probavi-

mus, sicut confidehamus eruditione Spiritus Sancti coelestem in vobis vigere doctrinam, quam in orientibus Ecclesiis versutia hostis antiqui per eos, quos sequaces suos reperit, falsitasque fatigare conata est, cum catholica fides, quae nulla sui est parte mutantib[us], per ipsas adversantium exercitationes validior efficiatur semper et clarior, operante hoc gratia Dei, ut si qui forte ad haec subtilia inimici iacula declinanda minus erant instructi, minusque solliciti, perceptis veritatis armis, fierent contra impiorum mendacia fortiores. Quod ergo, sicut causa poscebat, fiduciam nostram, quam de vobis habemus in Domino, fideliter atque obedienter auxistis, multa exultatione gaudemus.

2. Et merito nos cognoscimus fratribus et coepiscopis nostris orientibus initimasse, quod secundum evangelicam apostolicamque traditionem de incarnatione Domini nostri Iesu Christi, una esset omnium nostrum, et indiscreta confessio, neque ullis eorum disputationibus detineri, ut aliter aliquid de summi et salutiferi sacramenti veritate sapiamus, quam ex praedicatione sanctorum Patrum, et ex auctoritate incommutabilis symboli dicimus ac docemus, damnatis ab universalis Ecclesia, et nunc Eutychie et antea Nestorio. Quorum si quis non ferendis impietatibus inhaerere delegerit, ipse se a corpore christianae unitatis abscedit. Non enim ultra iam cuiquam excusationis refugium de ignorantia et inscitia, vel de intelligentiae difficultate conceditur: eum hoc ipsum sexcentorum fere fratum, coepiscoporumque nostrorum Synodus congregata nullam artem ratiocinandi, nullum eloquium disserendi contra fundamentum fidei inspiratae permiserit: quoniam adtentibus per auxilium gratiae Dei fratribus, vicariis nostris, quorum plenissima extitit in omni actione devotio, non solum sacerdotibus Christi, sed etiam principibus et potestatibus christianis, cunctisque clericis, pleibus, ordinibus plene atque evi-

De Eutychie
et Nestorio.

Eorum se-
ctatores a ca-
tholica Eccle-
sia seiuncti.

denter apparet, hanc esse vere apostolicam fidem, ex divinae pietatis fonte manantem, quam sinceram, et ab omnifacie totius erroris alienam (sicut accepimus) praedicamus, et universo iam mundo consentiente defendimus: extinctis toto orbe dogmatibus, quae vel praecedens haeretici ausus est inferre, vel subsequens dissimili quidem commento, sed impietate compari.

Nestorii haeresis de B. Virgine.

5. Nam sicut Nestorius non est toleratus, affirmans, beatam Mariam hominis tantummodo fuisse genitricem, qui postmodum sit a Verbo deitatis susceptus, duabus scilicet naturis et personis distinetis, ut neque ipse esset filius Dei, neque unus Christus in utraque natura, sed alter sempiternus ex Patre, alter temporalis ex matre (a): cum evangelica auctoritas ita Verbum praedicit carnem factum, ut non duos Christos, nec duos filios, sed in uno Domino Iesu Christo, et Dei et hominis nobis insinuet veritatem, ut utriusque substantiae, idest, salvantis atque salvatae, nec proprietas possit confundi, nec persona geminari. Sicut ergo Nestorius in suo dogmate execrabilis, sic et Eutyches, damnatum olim sectatus errorum, alia profanitate blasphemans, a catholicae soliditatis compage resecatus est, quia indoctis quibusdam, nimiumque simplicibus persuadere tentavit, quod Verbum Dei ita sit caro factum, ut veram carnem de ventre Virginis non sumpserit, nec nostri illum generis corpus habuisse; sed divinitatis eius et carnis una esset natura, ut unum Dominum nostrum Iesum, et falsum hominem, et Deum dicceret esse passibilem. Quod nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti: ut aut in sua natura passibilis fuerit deitas, aut in susceptione humana mentita sit veritas.

4. Quae diabolicorum sensuum prodigiosa commenta, sancta nunc Synodus humilitatis nostrae scriptis, auctoritate Domini mei beatissimi Petri apostoli et mentito roboratis, religiosa unanimitate con-

Refutatio eorum haeresum.

De concilio auctoritate apostolica constato et confirmato.

(a) Ioan. t.

sentiens abominando, ab Ecclesia Dei amputavit: Dioscorum quoque Alexandrinum in sua impietate manentem, ne illa Ecclesia, quae inter ipsa Evangelii principia beatum Marcius beatissimi Petri apostoli discipulum in omnibus utique doctrinis, doctoris sui magisterio consonantem habuit fundatorem, queaque postea, recentioribus a nostra aetate temporibus Athanasium, Theophilum, et proxime Cyrillum probatissimos praesules habuit, indignam captivitatem sub haereticiei dominatione pateretur. Unde secundum magnam misericordiam Dei universos diaboli conatus, quibus Ecclesiam Domini conturbare molitus est, noveritis esse detinutos.

De Dioscoro.

5. Reddite igitur Deo gratias, fratres carissimi, et dignam gratiarum actionem, et oret nobiscum vestra dilectio, ut fratres nostros, quos expectatio nostra desiderat, incolumes quam primum rediisse laetemur, et de omnibus, quae Domino adiuvante sunt gesta, plenius vos possimus instruere. Nam fratrem Ingenulon nolumus hac acceptatione tardari, cum ob hoc ipsum properantius remanere debuerit, ne diutius vobis esset incognita omnium materia gaudiorum, quae voluntus per curam dilectionis vestrae etiam ad fratres nostros Hispaniae episcopos pervenire, ut quod Deus operatus est, nulli possit esse incognitum. Data kalendis februarii, Herenlano V. C. eos.

Adhortatio ad episcopos quibus scribit.

Dat. die 1 februarii anno Dom. 452, pontif. Leon. anno xii.

XVII.

Confirmatio sanctae Chalcedonensis Synodi in iis, quae ad fidei causam pertinent; et damnatio dogmatum Eutychetis et Dioscori, eorumque sectatorum.

SUMMARIUM

Suspicionem non receptae a se Synodi removet S. Leo ex pristino unitatis amore. — Ex epistolis. — Approbatio Chalcedonensis Synodi. — Damnatio sectatorum Eutych-

tis et Dioscori. — De statutis in Nicaena Synodo servandis. — Quae canonum reverentia apud Sedem Apostolicam.

Leo episcopus sanctae Synodo apud Chalcedonem habitae.

Suspicionem
non receptae a
se Synodi re-
moveret. S. Leo
ex pristino u-
niuersitate amore.

Ex epistolis.

Approbatio
Chalcedon-
ensis Synodi.

Dominatio
seccatorum
Eutychetis et
Dioscori

Omnem quidem fraternitatem vestram nosse non ambigo definitionem sanctae Synodi, quae ob confirmationem fidei in Chalcedonensi civitate celebrata est, toto corde me fuisse eomplexum: quia nulla sinebat ratio, ut qui unitatem catholicae fidei dolebam ab haereticis fuisse turbatam, non exultanter in integrum rediisse ganderem. Hoc autem non solum ab ipso beatissimae consensionis effectu, sed etiam ex epistolis meis, quas post redditum meorum ad Constantinopolitanae urbis antistitem dedi, potuisset agnoscere, si vobis responsionem sedis apostolicae manifestare voluisset. Ne ergo per malignos interpres dubitabile videatur, utrum quae in Synodo Chalcedonensi per unanimitatem vestram de fide statuta sunt, approbem, haec ad omnes fratres et coepiscopos nostros, qui praedicto concilio interfuerunt, scripta direxi, quae glorio-sissimus et clementissimus princeps (sicut poposcit) in notitiam vestram mittere pro catholicae fidei amore dignabitur, ut et fraterna universitas, et omnia fide- lium corda cognoscant, me non solum per fratres, qui vicem meam execunti sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodalium, propriam vobiscum iniisse sententiam, in sola videlicet fidei causa (quod saepe dicendum est), propter quam generale concilium, et ex praecepto christianorum principum, et ex consensu apostolicae sedis plenitudo congregari: damnatis haereticis, qui si corrigi voluissent, nulla penitus resideret de vera Domini Nostri Iesu Christi incarnatione dubitatio. Unde si quis unquam ausus fuerit vel Nestorii perfidiam tueri, vel Eutychetis ac Dioscori impium dogma defendere, a catholicorum communione reseeetur; nec habeat eius corporis participationem, cu-

ius abnegat veritatem. De custodi aliis quoque sanctorum Patrum statutis, quae in Synodo Nicaena inviolabilibus sunt fixa decretis, observantiam vestrae sanctitatis admoneo, ut iura ecclesiarum, silent ab illis cccxviii patribus divinitus inspirata sunt, ordinata permaneant; nihil alienum improbus ambitus concupiseat, nec per alterius imminutionem suum aliquis quaerat augmentum. Quantumlibet enim exortis assentiationibus sese instruat vanitatis elatio et appetitus suos conce- liorum aestinet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit quiequid a praedictorum Patrum canonibus disere- parit. Quorum regnulis apostolica sedes quam reverenter utatur, scriptorum meo- rum, quibus Constantinopolitanis antistiti- tis conatus repuli, poterit sanctitas ve- stra lectione cognoscere, me, auxiliante Domino, et catholicae fidei, et paterna- rum traditionum esse custodem. Data xu kalendas aprilis, Opilione V. C. eos.

Dat. die 21 martii, anno Domini 453,
pontif. Leon. anno xiiii.

De statutis
in Nicaena
Synodo ser-
vandis.

Quae canonum
reverentia a-
pud Sedem A-
postolicam.

XVIII.

De mulieribus, quae tempore captivitatis coniugum suorum aliis nupserunt, prioribus si de captivitate redeant, copulandi; et de baptizatis ab haereticis sola Spiritus Sancti invocatione firmandis.

SUMMARIUM

1. Foeminae, quae captis viris nupserunt aliis, regressis a captivitate prioribus copulandae. — Matrimonii vinculum indissolubile. — 2. Non esse culpabilem, qui uxorem capti in matrimonium sortitus est. — 3. Viris de captivitate regressis, si intemperantia uxorum non sint offensi, et voluerint eas in coniugium recipere, libera sit facultas. — 4. Mulieres, si ad priores maritos redire noluerint, velut impiae ecclesiastica communione privandae. — 5. Captivis terrore aut fame, non veneratione ci- bos immolatiios edere compulsis, poenitentia concedenda. — 6. Vi aut errore ad baptismi iterationem coacti quo remedio sublevandi. — Tempus poenitentiae epi-

scopi iudicio relinquitur. — 7. Ab haereticis baptizati sola S. Spiritus invocatione firmentur.

Leo episcopus, Nicetae Aquileiensi episcopo salutem.

Regressus ad nos filius meus Adeodatus diaconus sedis nostrae, dilectionem tuam poposeisse memoravit, ut de his a nobis auctoritatem apostolicae sedis accepentes, quae quidem magnam difficultatem diiudicationis videntur afferre. Sed pro inspectione temporalium necessitatium adhibenda euratio est, ut vulnera, quae hostilitatis adversitate illata sunt, religionis maxime ratione sanentur.

1. Cum ergo per bellicam cladem, et per gravissimos hostilitatis ineursus, ita quaedam dicatis divisa esse coniugia, et abductis in captivitatem viris, foeminae eorum remanserint destituta, quae viros proprios, aut interentos putarint aut nunquam a dominatione crediderint liberandos, et ad aliorum coniugium, solitudine cogente, transierint; cumque nunc statuerum, auxiliante Domino, in meliora converso, nonnulli eorum, qui putabantur periisse, remeaverint, merito caritas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quae alias iunctae sunt viris, a nobis beat ordinari (1). Sed quia novimus scriptum, quod a Deo iungitur mulier viro: et iterum praeceptum aguovimus, ut quod Deus iunxit, homo non separet: necesse est, ut legitimarum foedera nuptiarum redintegranda credamus, et remotis malis, quae hostilitas intulit unicuique, hoc quod legitime habuit reformatum: omniisque studio procurandum est, ut recipiat uniusquisque, quod proprium est.

2. Nec tamen culpabilis iudicetur, et tanquam alieni iuris pervasor, qui personam eius mariti, qui iam non esse aestimabatur, assumpsit. Sic enim multa, quae ad eos, qui in captivitatem ducti sunt, pertinebant, in ius alienum transire

(1) 5^a q. 1 c. Cum per bellicam.

Foeminae,
quae capti-
virus impse-
runt alii, re-
gressis a cap-
tivitate pri-
oribus copulan-
dae.

Matrimoni
vinculum in-
dissolubile

Non esse cul-
pabilem, qui
iuxtam capi-
tio in matrimo-
nium sortitus
est.

potuerunt; et tamen plenum iustitiae est, ut eisdem reversis propria reformatur. Quod si in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac possessionibus rite servatur; quanto magis in coniugiorum redintegratione faciendum est, ut quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformatur?

3. Et ideo si viri post longam captivitatem reversi, ita in dilectionem suarum coniugum perseverant, ut eas cupiant in suum redire consortium; omittendum est, et inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit, et restituendum, quod fides poscit.

4. Si autem aliquae mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captae, ut malint his cohaerere, quam in legitimum redire consortium, merito sunt notandae: ita ut etiam ecclesiastica communione priventur quia inexcusabiliter contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibi net pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio potuit expiare. Redeant ergo in suum statum voluntaria redintegratione coniugia, neque ulla modo ad opprobrium malae voluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit: quia sicut haec mulieres, quae reverti ad viros suos nolunt, impiae habendae sunt, ita illae, quae in affectum initum ex Deo redeunt, merito sunt laudandae.

5. De his autem christianis, qui inter eos, a quibus fuerant captivati, immolatiis cibis asseruntur esse polluti, consultationi caritatis tuae hoc etiam respondendum esse credidimus; ut poenitentiae satisfactione purgantur, quae non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione servanda est. Et sive hoc terror extorserit, sive fames suaserit, non dubitetur abolendum, cum huiusmodi cibus pro metu, aut indigentia, nou pro religionis veneratione sit sumptus.

6. His vero, de quibus dilectio tua similiter nos credit consilendos, qui ad iterandum baptismum vel metu coacti sunt, vel errore traducti, et nunc se con-

Viris de cap-
tivitate regres-
sis, si inten-
perantio uxori-
rum non sint
offensi, et vo-
luerint eas in
coniugium re-
cipere, libera
sit facultas.

Mulieres, si
ad priores ma-
ritos redire
voluerint, ve-
lut impiae ec-
clesiastica
communione
privandae.

Captivis ter-
rere aut fame,
non veneratio-
ne, cibos im-
molatiis edere compul-
sis, poeniten-
tia conceden-
da.

Vi aut errore
ad baptismum i-
terationem
coacti quomo-
do sublevandi.

tra eatholicae fidei sacramentum egisse cognoscunt, ea custodienda est moderatio, qua in societatem nostram non nisi per poenitentiae remedium, et per impositionem episcopalis manus, communionis recipient unitatem: tempora poenitudinis, habita moderatione, tuo constitente iudicio, prout conversorum animos persperheris esse devotos, pariter etiam habens senilis aetatis intuitum, et periculorum quorumque, aut aegritudinis respiciens necessitates, in quibus si quis ita graviter urgeatur, ut dum adhuc poenitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem solicitudinem communionis gratia subveniri (1).

Tempus poenitentiae episcopi iudicio relinquitur.

Ab haereticis baptizati sola S. Spiritus invocatione firmantur.

7. Nam hi, qui baptismum ab haereticis acceperunt, cum baptizati antea non fuissent, sola invocazione Spiritus Sancti per impositionem manuum confirmandi sunt, quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute sumpserunt. Et hanc regulam ut scite servandam omnibus ecclesiis praedicamus, ut lavaerum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: Unus Dominus, una fides, unum baptisma (2). Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est, sed (ut diximus) sola sanctificatio Spiritus Sancti invocanda est; ut quod ab haereticis nemo accipit, a eatholiceis sacerdotibus consequatur. Hanc autem epistolam nostram, quam ad consultationem tuae fraternitatis emisimus, ad omnes fratres et comprovinciales tuos episcopos facies pervenire, ut in omnium observantia data prosit auctoritas. Data xii kal. aprilis, Maiorano Augusto prim. cos.

Dat. die 21 martii, anno Domini 458,
pontif. Leon. anno xviii.

(1) 26 q. 7 c. *Tempora.* (2) 1 q. 1 c. *Ne qui bapt.* Ibid. c. *Hanc regulam.*

XIX.

De baptismo extra diem Paschatis et Pentecostes non conferendo: et de peccatis a confitentibus publice non recipiendis.

SUMMARIUM

Quae in baptizandis requirantur. — In periculo constituti quovis tempore baptizandi. — Confessio auricularis et secreta.

Leo universis episcopis per Campaniam, Samnium et Picenum constitutis.

Magna indignatione commovere, et multo dolore contristor quod quosdam ex vobis comperi ita esse apostolicae traditionis oblitos, et studio sui erroris intentos, ut praeter Paschae festum, cui sola Pentecostes solemnitas comparatur, andeant sibimet, non aliqua humanae infirmitatis necessitate cogente, sed sola indisciplinati arbitrii libertate, ius baptismatis vindicare, et in natalibus martyrum, quorum finis aliter honorandus est, quam dies dominie Passionis, regenerationis celebrare mysteria, ac sine ullis spiritualium eruditioibus praeparationum, ita rudibus et imperitis tradere saementum, ut circa renovandos nihil doctrinae ecclesiasticae, nihil in exorcismis impositio manuum, nihil ipsa ieunia, quibus vetus homo destruitur, operentur; neque in tanto mysterio salutis humanae illa diei habeatur exceptio, quo ipsum donum est conditum renascentibus. Admonemus igitur, et non sine periculo status eorum, qui haec faciunt, protestamur, ut ab hac praesumptione cestetur, et summam hanc, potentissimamque Dei gratiam, non nisi in Paschali et Pentecostes dies desiderantibus et credentibus conferatis; manente quolibet tempore gravium necessitatum, ac periculo rum consideratione, secundum quam oporteat subvenire, ne conditione mortali eoaretata infirmitas necessaria liberatione strandetur, cum servata (sicut praelogniti sumus) duarum tantummodo festivitatum

Que in baptizandis requirantur

In periculo constituti quovis tempore baptizandi.

reverentia, propter multa pericula sit evadendum, ne cuiquam aut in desperata aegritudine, aut in hostilitatis incursum, aut timore naufragii per sacerdotem Domini regeneratio denegetur. Si quis vero post hoc interdictum, in eadem fuerit usurpatione detectus, dignam pertinaciam suam incidet ultionem: quoniam ostendit se turpe potius lucrum, quam religionis cultum esse sectatum.

Confessio singularis et secreta.

Illam etiam contra apostolicam regulam praesumptionem, quam nuper agnoveram quibusdam illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo, submoveri (de poenitentia videlicet, quae ita a fidelibus postulatur) ne de singulorum peccatorum genere libellis scripta professio publice recitetur: cum reatus conscientiarum sufficiat solis sacerdotibus indicari confessione secreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quae propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur; tamen quia non omium huiusmodi sunt peccata, ut ea, quae poenitentiam poscunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabilis consuetudo, ne multi a poenitentiae remediis arceantur: dum aut erubescunt, aut metuant inimicis suis sua facta reserari, quibus possint legum constitutione percussi. Sufficit enim illa confessio, quae primum Deo offertur, tum etiam sacerdoti, qui pro delictis poenitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad poenitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis. Dat. pridie nonas martii, Recimero consule.

Dat. die 6 martii, anno Domini 459,
pontif. Leon. anno xix.

S. HILARUS

PAPA XLVIII

Anno aerae Christi comm. CDLXI.

Hilarus, natione sardus, filius Crispini, electus fuit summus pontifex die 11 no-

venubris, et ordinatus sequenti die dominica 12 eiusdem, anno 461. Sedit autem sub Leone et Severo a consulatu eiusdem Leonis Aug. II et Severi ad Busaeum et Ioannem coss. Sedit ann. vi, mens. III, dies x. Unica ordinatione creavit presbyteros vigintiquinque, diaconos sex, episcopos per diversa loca vigintidos. Obiit in osculo Domini die 21 februarii anno 468, sepultusque est ad S. Laurentium in Crypta iuxta corpus B. Sixti. Vacavit sedes dies III.

I.

Deletio controversiae inter Ingenuum et Auxanum episcopos, statutumque ut Comelensis cirtas et Nicaense castellum ad unius episcopi regimen revertantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Series facti. — Poena obrepationis. — Privilegia ecclesiarum non sunt mutanda.

Dilectissimis fratribus Vorano, Leontio et Vi-

ceturo episcopis, Hilarus papa.

Movemur ratione iustitiae, quae licet ab omnibus qui recta sapient, debeat custodiri, tamen praeceps Domini sacerdotibus non est temere negligenda, quorum caeteros informari convenit institutis. Frater igitur et coepiscopus noster Ingenuus Ebredanensis, Alpium Maritimorum provinciae metropolitanus, semper honore subnixus, in praeiudicium suum, sicut annexa declaravit querimonia, quaedam nos, petente fratre et coepiscopo nostro Auxanio, statuisse commemorat, quae universis in hac eadem causa defensionibus contrairent. Siquidem relationibus in nostro iudicio recensitis, quas frater et coepiscopus noster Voranus ad sanctae memoriae decessorem meum cum caeteris provinciae sacerdotibus misit, et apostolice sedis, quae tunc directa fuerat, patetfacta responsione manifestatum est, nihil postea debuisse tentari, nec ad iniuriam

Exordium.

Series facti.

(1) Card. Carafa ex mss.

Poena obrep-

synodalium regularum quidquam per obreptionem, quae proxime facta est oportere constitu. Nam licet ex hoc etiam quod a nobis est elictum censetur infirmum, quia ex ipso insinnum est exequi voluisse, qui meruit tamen ne odio, vel gratia moveamur, quae in causarum disceptationibus esse non debet: ita vestræ caritati cognitionem adnexæ querimoniacæ delegamus, ut nihil adversum venerandos canones, nihil contra sanctæ memoriae decessoris mei iudicium valeat, quidquid obreptum nobis esse constiterit. Nolumus namque, fratres carissimi, ecclesiarum privilegia, quae semper sunt servanda, confundi; nec in alterius provincie sacerdotis alterum ins habere permittimus; quia per hoc non minus in sanctarum traditionum delinquitur sanctiones, quam in iniuriam ipsius domini prosilitur, cum exspectatio fructus nostri ministerii non in latitudine regionum, sed in acquisitione ponitur animarum. Habeat itaque pontificium frater et coepiscopus noster Ingenius provinciae suae, de cuius dudum ab apostolica sede est illicita sessione culpatus: et custoditis omnibus, quae super ecclesiis Cemeliensis civitatis, vel castelli Nicaensis (1), sicut diximus, sanctæ memoriae decessoris mei definivit auctoritas, nihil ecclesiarum iuri noeat, quod in alterum memoratorum a predicto fratre ad excludendam cupiditatem quemadmodum prohibuit ambitionis alienæ, proxime est episcopus consecratus: sed statutæ correctionis forma permaneat, ut ad unius autistitis regimen predicta loca revertantur, quae in duos dividi non decuit sacerdotes. Dominus vos incolumes custodiat, fratres dilectissimi.

(1) Alter Niciensis

Bull. Rom. Vol. I.

41

Præ legia ecclæsiæ non sunt mutanda.

Poena obrep-

II

De Hermis invasoris Narbonensis Ecclesiæ temerario ausu: de conciliis celebrandis: de licentia per episcopos a metropolitano petenda, ut in aliam provinciam proficisci possint, et de bonis ecclesiasticis non alienandis (1).

SUMMARIUM

Silentium in culpis fratrum, coniuentiam indicat. — De Herme. — Quam benigne sentiat Hilars. — 1. Eum Narbonensi Ecclesiæ praesidere ita permittit, ut ordinandorum episcoporum careat potestate. — Quo mortuo huiusmodiis ad eam Ecclesiæ devolvatur. — 2. Ut concilia quotannis fiant, ex quibus provinciis poterunt, et a Leontio convocentur. — Maiores causæ ad apostolicam sedem deferendæ. — 3. Ut sine metropolitani literis episcopi in aliam provinciam non proficiscantur; quod si eas impetrare non poterunt, causam disscutiet episcopus Arelatensis. — 4. De parochiis Ecclesiæ Arelatensis, quas repeatet Leontius, iudicium ad episcopos remittit. — 5. Ut praedia ecclesiastica non alienentur; nisi apud concilium alienationis causa cognoscatur.

Dilectissimis fratribus episcopis provinciae Vienensis, Lugdunensis, Narbonensis primæ et secundie, et Alpium Poenninaram, Hilarus episcopus.

Quoniam notitiam dilectionis vestræ quanta, vel qualia in Narbonensi ac Biterrensi Ecclesia dudum sint admissa, non lateant, et præsumptionis improbitas ad nos usq[ue] perveniens, procul dubio regionibus manifesta sit gallicanis; apostolicae tamen solitudinis interest culpas in nostro deprehensas examine non tacere, ne per incongruum silentium eam iniqua agentibus habere videamur coniuentiae portionem. Olim igitur urbium praesides prædictarum sanctæ memoriae decessori meo non minus, quam nobis etiam tunc attulerunt doloris, illicitis petitionibus andendo prosequi, quod vix apud patientiam nostram sola necessitatum potuit deploratione leniri. Quibus

Silentium in culpis fratrum coniuentiam indicat.

(1) Ex edit. card. Carafa.

De Hermo.

Quam benigne sentiat illorus.

enim, sicut etiam vos probatis, factum constat exemplis, et qua non obiurgatione dignissimum est, quod sanctorum Patrum decretis, et ipsis repugnat canonum institutis? Cum ideo se frater iam et coepiscopus noster Hermes a Narbonensi Ecclesia credidit iure suscipi, quia indigne a Biterrensis, quibus ordinatis est, dicebat excludi. Qui si vere hoc in se factum doleret, et legitimo remedio subvenire propriae scisset iniuriae, vindictam magis debuit sperare per persistis, quam veniam perpetratis. Denique si nunc saltem communii omnium Domini sacerdotum utatur animo, si imitetur exemplum, si ad haec, quae ecclesiasticae quietis contemplatione uteumque sopita sunt oculis cordis intendat, et pro totius Ecclesiae pace vel fide, quae sunt multipliciter errata consideret: nihil est profecto, quod non etiam ipse reprehendet, et erbescat sibi annui, quod in altero laudabiliter improbarit. Scimus enim, et iam diu de memorati fratris conversatione nihil ambiguum, cum anteactae vitae ipsius cursum, et retro antepositum nostro revolentes animo, hos illum, quos in eo arguimus, incurrisse potius, quam fecisse, aestimamus excessus. De quibus praesidente fratrum numero concilio, et ex diversis provinciis ad diem natalis nostri in honorem beati Petri apostoli per Dei gratiam congregato, praesidentibus fratribus et coepiscopis nostris Fausto et Auxanio, atque agentibus plurimis, quae vi gorem respiciunt, auctoritatemque iudicii, id a nobis pacis est amore constitutum, ut in sententia, quam sub adversione utrinque legationis inde directae, Christo Domino nostro inspirante, protulimus, neque caritas evangelicae indulgentiae, neque apostolicae virga defuerit disciplinae. Namque in totum nec remittere nos fecit indulgentia, nec affectio coercere.

Eam Narbonensi Ecclesiae praesidere ita permitit, ut ordinans

trem et coepiscopum nostrum Constantiun Veticac Ecclesiae antistitem, quia aevi honoris primas esse dicitur, pertinere censumus, ut si superstite Herme episcopo defunctus fuerit, illum haec cura respiciat, quem repererit episcopalis ordo primatem. Herme autem episcopo deficiente, faciendorum mos autistitum Narbonensi mox reddatur Ecclesiae, quem non civitas, sed causa praeumptionis amisit. Unde vestrae fraternitatis in Domino sincera dilectio, solicitudinem pastoralis curae in suis sedibus partita nobiscum, commissarum sibi Ecclesiarum diligentiam vigilanter exerceat, et eorum taliter, quae in Narboneasi provincia emersere, meminerit, ut detestetur factum potius, quam statutum exemplum. Quod ita deinceps esse volumus, sicut novimus non fuisse. Itaque, fratres carissimi, necessariis studiis est agendum, ne error, quem invante Christo Domino nostro nuper abolevimus, aut similes, aut in novos unquam prodire possit excessus. Quod utique non aliter poterit praecaveri nisi statuta venerandiorum canonum in faciendis conventibus, quos hactenus omitti fecit certa necessitas, excipiamur, in quibus possint, pro emergentiis necessitate causarum, ad ecclesiasticae observantiam disciplinae, et quae secus facta fuerint, corrigi, et secunda constitui.

2. Per annos itaque singulos, ex provinciis, quibus potuerit congregari, habeatur episcopale concilium: ita ut opportunis locis, atque temporibus, secundum dispositionem fratris et coepiscopi nostri Leontii, cui solicitudinem in congregandis fratribus delegavimus, metropolitanis per literas eius admonitis, celebretur: ut si quid usquam vel in ordiuanis episcopis vel presbyteris, aut cuiuslibet locis clericis faciendis, contra praecepta apostolica reperitur admissum, aut in eorum conversatione quipiam reprobatur, communii omnium auctoritate resecetur. In ea praecipue celebritate conveniatur, quae praesidente Christo Domino nostro, et vene-

dorum episcoporum careat potestate.

Quo mortuo, huiusmodi ius ad eam Ecclesiam devolvatur.

Ut concilia quotannis habent, et quibus provinciis portantur, et a Leontio convocantur.

**Maiores em-
sa ad Aposto-
licam Sedem
deferendae**

randa sit sanctis, et formidanda perversis. Nec cuiquam licet a regulis evagari, quas sibi iuxta canonum definitio-nes unita fraternitas in commune prae- fixerit: eum immixtae quotannis examine ita singuli actus suos dirigent, ut his discussio iudicii optari magis debeat, quam timeri. In dirimendis sane gravioribus eau- sis, et quae illic non potuerint terminari, apostolicae sedis sententia consulatur.

**5. Illud etiam non possumus praete-
rire, quod solitudine diligentiore cu-
randam sit, ne praeter metropolitanorum
suorum literas aliqui ad quamlibet pro-
vinciam audeant proficisci: quod etiam in
omni genere officii clericalis, per singulas
debet ecclesias custodiri. Quibus e con-
trario hac ratione prospicimus, ut si hoc
impetrare per aliquam non meruerint si-
multatem, cum duobus metropolitanis pro-
vincialrum, quae congrua sunt Arelaten-
sis episcopus cuneta dissentiens pro eau-
sae qualitate observanda constitutus; nec
in iniuriam alterius alienum clericum sus-
cipi praeter testimonium proprii antistiti-
tis secundum canonum statuta praecepit.
Singuli autem fratres, universique cognos-
cant parendum esse praesentibus con-
stitutis, quibus etiam commonitio nostra
denunciat in eos Christi Domini nostri
indictum minime defuturum, qui decli-
nando superba rebellione conventus, con-
scientiae suae testimonio confutantur, sa-
cerdotalis innocentiae fiduciam non ha-
bere.**

**Da parochiis
Ecclesiae A-
relatensis,
quas repetebat
Leontius, in-
dicium ad e-
piscopos re-
mittit.**

4. Praeterea eiusdem fratis libellus oblatus est nobis, quo perhibet paro- chias Arelatensis Ecclesiae a praedeces- sore suo Hilario in alias (quod non li- cuit) fuisse translatas, petens illas pristino iuri nostra auctoritate restitui. Sed moderaminis apostolici memores, fraternitati vestrae querelam ipsius remissimus au- diendam: ut in vestro conventu ea, quae a nobis separata sunt, allegentur, et quae ecclesiasticis regulis congruant, decen- nantur.

5. Simil etiam super hoc universam

fraternitatem volumus esse commonitam, ne praedia, quae neque deserta, neque damnosa sunt, et ad Ecclesiam perti- nent, ex quibus plurimorum consuevit necessitatibus subveniri, aliquo iure in alte- rum transferantur nisi prius apud concilium alienationis ipsius causa doceatur, ut quid fieri debeat, communis omnium delibera- tionis tractetur. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi. Datum in nonas decembris, G. L. P. Severo Au- gusto eos.

Dat. die 3 decemb. anno Dom. 462,
Pontif. Hilari anno II.

Ut praedia
ecclasiastica
non alienentur
nisi apud con-
cilium aliena-
tionis causa
cognoscatur.

III.

*De Mamerto episcopo, qui extra suos fines
Diversibus episcopatibus ordinaveret, ac insuper statutum, ut in Galliae provinciis
Concilia quotannis Leontii episcopi opera
convocentur.*

SUMMARIUM

Non transcendendi termini a sanctis Patri- bus constituti. — Concilia celebranda in locis commodioribus; — et aptiori tem- pore.

Dilectissimis fratribus episcopis provinciae Vien- nensis, Lugdunensis, Narbonensis primae et secundae Alpinae, Hilarus episcopus.

Etsi meminerimus fraternitatem vestram ea, quae sunt a nobis statuta retinere, nec aliquid ex his dissimulare, quae scripsi- mus (1): ut scilicet pro disciplina ecclesiastica, et pro causis, quas inter Domini sacerdotes oboriri plerumque non dubium est, synodalia quotannis concilia, quorum maxime in fratre et coepiscopo nostro Leontio Arelatensis Ecclesiae sacerdote summam placuit esse, celebrentur: nec alind fieri posse credamus, quam quod pro communis Domini domo nostra ordi- natio vobis placitura constituit; tamen repetitis literis eadem nunc quoque obser- vanda decernimus; praecepit cum gravissima Viennensis civitatis episcopus invol-

(1) Concil. loc. cit.

vatur offensa, in iniuriam fratris et coepiscopi nostri Leontii Deensibus antistitem consecrando. De cuius facto vindictae congruae sententiam differentes, relationi fratrum, quae interim fuerant visa, respondimus. Sed quoniam tanti excessus maiorem nobis solicitudinis materiam detulerunt, haec ad universam caritatem etiam per fratre et coepiscopum nostrum Antonium scripta direximus, quibus admonita communis omnium solicitude procuret, ne quisquam fratrum in alterius prorupturus iniuriam transcendat terminos a venerandis Patribus constitutos. Unde omnia, quae a nobis sunt per fratres et coepiscopos nostros Faustum et Auxanum definita roborantes, congregations annuas, ordinante fratre et coepiscopo nostro Leontio, admonitis metropolitanis, quod saepe dicendum est, iis locis celebrare dignemini, ad quae conveniendi nulla sit cuiquam commen-tum difficultas. Cui diligentiae etiam provisio adhibenda est, ut opportunitas quemadmodum locorum, ita constituantur et temporum, ut inexcusabilior quisquis tam necessarium et salubre constitutum nostrum negligendum pntaret, appareat, fratres carissimi. Illius autem confirmationem, quem Viennensis episcopus alienum, et ad se minime pertinentem, graviter ordinare praesumpsit, fratris et coepiscopi nostri Leontii relinquimus voluntati, quem confidimus non praeter humanitatem pensare quae iuxta sunt. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

Non transcen-dendi tercii in-i-a sanctis Pa-tribus consti-tutis.

Concilia ces- tebrandi in loco-commodo-ribus.

Et apteri-um tempore.

privilegiorum periculo abstineat. — 3. Ut qui Deensibus a Mamerto consecratus est, Leontii Arelatensis episcopi arbitrio confirmetur.

Dilectissimis fratribus Victuro, Ingenuo, Ydatio, Eustasio, Fonteio, Viventio, Eulalio, Verano, Fausto, Auxanio, Proculo, Ansonio, Paulo, Memoriali, Goelestio, Projeto, Eutropio, Avistiano, Urso et Leontio, Hilarus.

1. Sollicitis admodum nobis, et ex eis, quae proxime ad nos relatio certa detulerat, multa expectatione suspensi, literae dilectionis vestrae, fratre et coepiscopo nostro Antonio, quem dignum tanta legatione probamus, interpretem deferente, sunt traditae, quae nos ipsis contextus sui contrastavere principiis (1). Nam qui requiescere solicitudinem nostram, et magna ex parte relevari in his, quae a sanctae memoriae decessore meo de Vienensi episcopo praefixa sunt, credebamus, evidenti assertione cognovimus, et non sine dolore miramur, definitiones illas a Mamerto episcopo nunc potuisse transcendti, per quas Ecclesiae privilegium probarat acquiri (2): cum praeceps fratris et coepiscopi nostri Leontii moderatio formam continentiae praebere debuerit ambienti: aut si spiritu aemulationis inflatus, enm (quod non oportuit) arbitratus est negligendum; decessoris sui saltem instructus exemplis, illius imitaretur temperantiam, eni honore perfungitur, nec transgrediendo violaret, quod iam nunc, nisi patientiae moderamina tene-remus, posset amittere. Cui unquam profuit mens rebellis? aut quem superbiae non inclinavit elatio? Altior est humilitatis gratia, cui paupertate spiritus ad prae-mium promissae beatitudinis iter regni coelestis aperitur. Nec perfunctorum prae-varicator existimet esse quod fecit, si eruditus doctrinis ecclesiasticis, quid uterque mereatur agnoscit: cum alter secundum propheticam vocem in medio dominicae domus, habitare prohibetur; alter respi-ciente se Deo semper iunctus asseritur,

Series facti.

Episcopi Pon-tificum adiu-vatores esse debent;

Humilitatis praestantia.

(1) Concil. loc. cit. (2) Praecit. constit. xiv.

IV.

In idem argumentum.

SUMMARIUM

1. Series facti. — Episcopi pontificum adiu-vatores esse debent. — Humilitatis praestantia. — Indebite ordinati, a sacerdotali con-sortio submovendi. — Lenitas in tolerandis peccatis adhibenda. — Sedis apostolicae statuta veneranter accipienda, tenaciter servanda. — 2. Monendus Mamertus, ut ab ordinationibus indebitis, ordinis sui et

enins consolatione salvatur. Possent venerabilium veterum multa replicari, quae iuxta veritatem dicta demonstrantur: sed ab eadem causa, quae se, ut loqueremur, ingessit, recentiora sunt exempla sumenda. Nam dignitatem Viennensis Ecclesiae Mamertus episcopus Arelatensis antistitis quondam transgressione crevisse, et pro corrigendis, quae perperam gerebantur, inviolabili postea definitione compositum, ne alter inglorius, alter in totum veteri honore per vitium praedecessoris reperiatur exutus. Sicut ergo, et vestrae dilectionis relatio, et fratri et coepiscopi nostri Antonii insinuatio reseravit, claret praedictum privilegia certis conclusa terminis velle perdere plus volendo, qui abusus fratris et consacerdotis Leontii moderantia, Deensibus contra fas episcopum, etiam si est meritus, non timuit consecrare. In quo factum eius conveniat sic resolvi, ut iuxta eorum, quae perpetrata sunt qualitatem, non sine iactura proprii ordinis, etiam illud a sacerdotali consortio submoveri cerneret, quem creavit indebite, quemque indignissime fecisse convincitur, correptum insta ultiōne sentiret, ne conceptae andaciae incastigata temeritas licentiae se peperisse putaret exemplum. Verum ad ecclesiarum quietem tantae transgressionis vulnera, memores apostolicae sapientiae, curare volumus ante fomentis, ut corporis nostri membrum forte sanandum in integritatem pristinam per mitiora medicamenta revocetur; nec credatur negligi, quod interim non monetur abscondi. Praevia mendendi semper austerioris est lenitas, nec omnis ferro statim culpa compescitur, aut inexplorato, vel quod facile prodesse possit, offertur. Nunc enim temporis opportunitas, nunc languentis necessitas, nunc medicinae ipsius et modus est quaerendus, et qualitas; ut omnis per sapientiam facta in viis reprimendis sollicitudo curandis gaudeat reparatione quod salvat, nec careat moderatione quod resecat. His igitur vestra fraternitas graviter,

prudenterque perpensis, talia apud nos dissimulari posse non aestimet, in quorum se maxime contumeliam, qui non immerito pulsatur, erexit. Fratri enim nostro Leontio nihil constituti a sanctae memoriae decessore meo iuris potuit abrogari, nihil valuit, quod honori eius debetur, auferri: quia christianorum quoque principum lege decretum est, ut quidquid ecclesiis earumque rectoribus, pro quiete omnium Domini sacerdotum, atque ipsius observantia disciplinae, in auferendis confusionibus apostolicae sedis antistes suo pronunciasset examine, veneranter accipi, tenaciterque servari, eum suis plebibus caritas vestra cognosceret: nec unquam possent convelli, quae sacerdotali ecclesiastica praeceptione fulcirentur, et regia. Unde, fratres carissimi, praeumptionem praedicti, quae in fratri et coepiscopi nostri Leontii processit iniuriam, ita convenit tollerari, dignae nunc interimi ultiōnis immunem, ut si transgressor remedii abutetur satisfactionis et veniae, nec culpam praesentis excessus curandam futurae observantiae sedulitate promittit, redeunte querimonia, et privilegia Viennensis Ecclesiae ad Arelatensem antistitem transferantur exemplo, quo mitigare principle.

2. Unde nostrae moderationis nomen tenentes ad Veranum fratrem et coepiscopum nostrum scripta direximus, ut praedictum ex nostra delegatione conveniat, quatenus quid de eo retuleritis agnoseat: quia onerosum esse non debet, delinquentem fratrem de propriis excessibus inerepare, quibus praeceptum constat frequenter ignoscere. Necesse est autem, si nullum correctionis eius indicium sumperimus (quod illa est professione retinendum, qua definitionem sedis apostolicae pericolo ordinis sui semper conservandam sine ulla deinceps transgressione testetur), ad Arelatensem Ecclesiam easdem quatuor civitates, quarum non fuit, aut non fuerit Mamertus episcopus ordinatione contentus, esse revocandas. Quod etiam tunc

Sedis Ap-
stolicae statuta
veneranter re-
cipienda, te-
naciter ser-
vanda

Indebet te or-
dinari, a sa-
cerdotali con-
sortio submo-
vendi.

Lenitas in
curandis pec-
catis adhi-
benda

Mamertus, ut
ab ordinario-
nibus indebi-
tis, ordinis sui
et privilegio-
rum pericolo
abstineat;

oportebit fieri, si ullus unquam post eum, quem nunc caritate corripimus, et ulteriorius ab illicitis confidimus abstinere, praeumptionis huius imitator extiterit.

5. De hoc sane, qui licet indebit Deensibus cognoscitur ordinatus, insti-tiae ratione censuimus, ut sacerdotium eius fratri et coepiscopi nostri Leontii confirmetur arbitrio, a quo rite debuit consecrari. Deus vos custodiat, fratres carissimi, aevo longiore. Data sexto kalendas martias, P. C. Basili V. Cl. cos.
Dat. die 24 februario, anno Domini 463, pontif. Hilari anno II.

V.

Mamerti episcopi causa Synodo examinanda committitur.

Dilectissimo fratri Leontio Hilarus.

Qualiter contra sedis apostolicae veniens constituta, sacerdotalem modestiam Mamertus episcopus Viennensis excesserit, dilectionis tuae debnimus relatione cognoscere, ut ausibus talibus maturum, et iuxta ecclesiasticarum ordinem regularem congruum iudicium proferremus (1). Quantum enim filii nostri, viri illustris, magistri militum Gunduici sermone est indicatum, praedictus episcopus, invitit Deensibus, et qui ad ecclesiarum eius numerum, quem ei apostolicae sedis deputavit auctoritas, sicut in seriniis nostris legimus, minime pertinebant, hostili more, ut dicitur, occupans civitatem, episcopum consecrare praecepsit (2). In quo, frater carissime, si ita est, quam multiplex culpa sit, pronunciare possemus, nisi iudicii, ut diximus, et moderatio nobis esset, et ordo servandus. Atque ideo memor solitudinis, qua dilectioni tuae scis esse commissam, quidquid nunc ad notitiam nostram brevi insinuationi delatum est, in conventu synodali, qui secundum statuta nostra annis sin-

(1) Concil. tom. v. (2) Vide superius in Leone I.P. Constitut. x v, anno 450.

gulis te sibi praesidente est congregandus, discentere quae sunt aeta, debebis, et a praedicto rationem facti sui sub universo coetu fraternitatis exigere, ac deinde omnium literis nostrae intimare notitiae, ut quod Sancto Spiritu dictante est facendum, ad comprimendos conatus illicitos ordinemus. Deus te incolorem custodiat, frater carissime. Data vi idus octobris, Basilio V. C. cos.

Dat. die 10 octobris, anno Domini 463, pontif. Hilari anno n.

VI.

Dispensat cum episcopo contra Nicaenos canones electo, praecipiens, ne deinceps huiusmodi electiones fiant: Irenaeum ad propriam Ecclesiam reverti, et Barcinonensis de suo clero antistitem eligi iubet (1).

SUMMARIUM

4. Episcopus non ordinandus sine consensu metropolitani. — 2. Episcopus, propria relecta, ad aliam ecclesiam transire non debet. — Anniversaria solemnitas creationis romanorum pontificum. — 3. Ut Irenaeus remotus a Barcinonensi Ecclesia ad propriam revertatur. — Episcopalis honor non ius hereditarium. — 4. De removendis episcopis, qui illicite ordinati sunt, et ne in una Ecclesia duo episcopi habeantur. — Qualitates, quae requiruntur in episcopo eligendo. — Graviora episcoporum peccata. — 5. De damnatione Irenaei si ad suam Ecclesiam non revertatur.

Dilectissimis fratribus Ascanio, et universis episcopis Tarragonensis provinciae, Hilarus episcopus.

Postquam literas vestrae dilectionis accepimus, quibus praeumptionem Silvani episcopi Calagurensium Ecclesiae retundi petitis, et rursum Barcinonensium quae-ritis nimis illicita nota firmari; honoratorum et possessorum Turiassonensium, Calcatensium, Calaguritanorum, Virgilien-sium, Triciensium, Legionensium, et Ci-vitatensium, cum subscriptionibus diversorum, literas nobis constat ingestas: per

(1) Ex Cresconio edidit card. Carafa.

quas id, quod de Silvano querela vestra deprompscerat, excusabant. Sed reprehensione iustissima eorum pariter iusta allegatio non carebat: quia praeter conscientiam metropolitani, fratris et coepiscopi nostri Ascanii, nonnullis civitatibus ordinatos claruit sacerdotes (1). Unde quoniam quidquid ab alterutra parte est indicatum, omni videamus perversitate confusum, temporum necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere, quod gestum est, ut nihil deinceps contra praecepta beati Apostoli, nihil contra Nicaenorum canonum constituta tentetur (a).

Episcopus
non ordinan-
des sine con-
sensu metro-
politani.

1. Hoc autem primum, iuxta eorumdem patrum regulas, volumus custodiri, ut nullus praeter notitiam atque consensum fratris Ascanii metropolitani aliquatenus consecretur antistes: quia hoc vetus ordo tenuit, hoc trecentorum decem et octo sanctorum Patrum definitivus auctoritas, cui quisquis obvias tenderit manus, eorum se consortio fatetur indignum, quorum praeceptionibus resultarit.

Episcopos,
propria reli-
cta, ad ali-
m Ecclesiam
te, n. n.
debet.

2. In quorum contumeliam a superbo spiritu etiam pro illa contemnitur, qua vetatur, ne quis relieta Ecclesia sua, ad alteram transire praesumat. Quod nimis improbe conniventibus, et (ut deleatur gravius) vobis asserentibus, Irenaeus episcopus conatur admittere, qui nostra auctoritate roborari cupitis, quos maxime e rebus illicitis magna indignatione probatis accendi (2). Lectis ergo in conventu fratrum, quos natalis mei festivitas congregarat, literis vestris, quae de ordinandis episcopis secundum statuta canonum, vel praedecessorum meorum decreta sunt, prolata sententia, gestorum, quae pariter direximus, tenore discectis.

Anniversaria
solemnitas
creationis Ro-
manorum Pon-
tificum.

U. Ir. a. us
r medus a Bar-
cinoensi. Te-
cle i. ad p. no-
priam r. ver-
tatur

3. Unde remoto ab Ecclesia Barcinonensi, atque ad suam remissso Irenaeo episcopo, sedatis per sacerdotalem modestiam voluntatibus, quae per ignoran-

tiam ecclesiasticarum legum desiderant, quod non licet, obtinere; talis protinus de clero proprio Barcinonensibus episcopus ordinetur, qualem te praecepue, frater Ascani, oporteat eligere, et deceat consecrare: ne si similiter forte factum fuerit, non sine obiurgatione tui maxime nouiniis retundat nostra praeceptio, quod in iniuriam Dei, a quo specialiter sacerdotium est gratia dignitatum, didicerimus admissum: nec episcopalis honor hereditarium ius putetur, quod nobis sola Dei nostri benignitate confertur (1).

Episcop. Es-
honor non ins-
her. d. taurum

4. Ordinatos ergo nunc episcopos (qui, licet te ignorantie proiecti sunt, cum suis auctoribus meruerunt submoveri) hac ratione firmamus, si nec viduarum maritus fuerit quisquam, et in unius virginis nuptias ac vota convenerit, sicut et legalia constituta praecipiunt, dicendo: Sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Secundum quod etiam beatus apostolus Paulus magister gentium, de his, qui fieri desiderant sacerdotes, propriam institutionem non tacuit, dicens: Unius uxoris virum. Cuius sanae terrore sententiae ita formati esse debetis, fratres carissimi, ut caetera, quae cavenda sunt, haec studeatis praecepue custodire, quae cognoscitis ante universa mandari (a): in quibus etiam prospiciendum est, ne duo sint in una Ecclesia sacerdotes: nec litterarum ignarus, aut carens aliqua parte membrorum, vel etiam ex poenitentibus aliquis ad saerum ministerium prorsus sinatur accedere. Nec tantum putetis petitiones valere populorum ut cum his parere cupitis, voluntatem Dei nostri qui nos peccare prohibet, deseratis. Cuius indignatio ex hoc gravius commovetur, quia benignitas eius, dum sunt illicita per eos, qui sunt interpretes placationis, offenditur.

De removen-
dis episcopis,
qui illicite or-
dinati sunt, et
ne in una Ec-
clesia duo ce-
piscopi ha-
beantur.

5. Ut autem omnia secundum haec, quae scripsimus, corrigantur, praesentes litteras Troiauo subdiacono nostro veniente, di-

Quod tales,
quae requiriun-
tur in episcopu-
eligendo.

Graviora ep-
iscoporum p-
recepta.

Dicitur in
stitutione Troiau-
si ad suam Ec-
clesiam non
reveratur.

(1) 4 quæst. 7 cap. *Quoniam quidquid.*

(2) Sard. Concil. c. 1 et 2.

(a) Timoth. 5. Hebr. 10. Nic. Concil. 4 et 6.

(1) 7 q. 4 c. *Remoto.* (a) Levit. 21. Ezech. 44. 1 Timoth. 2.

reximus. Quod si Irenaeus episcopus ad Ecclesiam suam, deposito improbitatis ambitu, redire neglexerit, quod ei non iudicio, sed humanitate praestabatur, removendum se ab episcopali consortio esse cognoseat. Deus incolumes vos eustodiatur, fratres carissimi. Data III kalendas Ianuarii, Basilisco et Hermenerio VV.
CC. coss.

Dat. die 30 decembris, anno Domini 465,
pont. Hilari anno v.

S. SIMPLICIUS I

PAPA XLIX

Anno aerae Christi comm. CDLXVIII.

Simplicius, natione tiburtinus, filius Castini, ordinatus pontifex summus die dominica 24 februarii, sedit annos xv, dies vii sub Leone et Zenone impp. et Odoacre rege, a consulatu Anthemii Aug. II ad Severinum et Trocondum coss. Fecit ordinationes tres per mensem decembrem et februarium, quibus ordinavit presbyteros quinquaginta octo, diaconos undecim, episcopos per diversa loca sex et triginta. Obiit in pace Christi die 2 martii anno 483, sepultusque est in basilica B. Petri apostoli. Vacavit sedes dies v.

I.

Hispalensis episcopus vicarius apostolicae sedis in omnibus Hispaniarum ecclesiis constituitur (1).

Dilectissimo frati Zenoni Simplicius.

Plurimorum relatu comperimus, dilectionem tuam servore Spiritus Sancti ita Eecliae gubernatorem existere, ut naufragii detrimenta, Deo auctore, non sentiat. Talibus ideoreo gloriantes indicis, congruum duximus, vicearia sedis nostrae te auctoritate fuleiri, eius vigore munitus, apostolicae institutionis deereta, vel san-

(1) Ex decretal. card. Carafae.

ctorum terminos Patrum nullo modo transcedi permittas, quoniam digna honoris remuneratione cumulandus est, per quem in his regionibus divinus crescere innotuit cultus. Deus te incolumem eustodiatur frater carissime.

II.

Gaudentius Aufiniensis episcopus ob illicitas ordinationes factas, munere sacerdotali, et ecclesiasticis redditibus privatur, quarta reddituum portione ei reicta (1).

SUMMARIUM

Illicite ordinati a sacris ministeriis removentur. — Erogatio proventuum Aufiniensis Ecclesiae in pios usus.

Simplicius episcopus, Florentio, Equitio et Severo episcopis.

Relatio nos vestrae dilectionis instruxit, et gestorum series plenius intimavit Gaudentium Aufiniensis Ecclesiae sacerdotem, contra statuta canonum, ac nostra precepta, ordinationes illicitas perpetrasse, quarum illi totam penitus auferri praecipimus potestatem. Seripsimus enim ad Severum fratrem et coepiscopum nostrum, ut (si necesse fuerit) ipse in supradicta Ecclesia, consideratis Patrum regulis, hoe fungatur officio, quo ille abusus esse convictus est; ita ut hi, qui illieite ab eodem sunt proveeti, ab ecclesiastice ministeriis sint remoti. Simul etiam de redditibus Ecclesiae, vel oblatione fidelium quid deceat nescienti, nihil licere permittat, sed sola ei ex his una portio remittatur (2). Due ecclesiasticis fabriceis, et erogationi peregrinorum, et pauperum profuturae ab Onagro presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur: ultima inter se clericis prorsus meritis dividatur. Ut vero ministeria Ecclesiae, quae alienata comperimus, reparare praesumptor praedicti fratri compellatur instantia, cui etiam hoc specialiter praecipimus imminere, in tres illas portiones, quas per triennium

Illicite ordinati a sacris ministeriis removentur.

Erogatio proventuum Aufiniensis Ecclesiae in pios usus.

(1) Edidit card. Carafa. (2) 12 q. 2. *De redditibus Ecclesiae.*

dicitur sibi tantummodo vindicasse, restituat. Data **xiii** kalend. decembrium, post consulatum Leonis Augusti.

Dat. die 29 novembris, anno Domini 475, pontif. Simpl. anno viii.

III.

Reprehendit Ioannem, quod Gregorium adhibita vi episcopum ordinasset, qui ut Mutinensem Ecclesiam nullam causam cum Joanne habiturus gubernet, praecipit (1).

SUMMARIUM

Acerrima ob*Acerrima ob*urgatio.** — Privilegium meretur amittere, qui concessa abutitur potestate. — Gregorio demandatur Ecclesia Mutinensis gubernanda. — Assignatio reddituum pro eodem episcopo.

Simplicius episcopus, Ioanni episcopo Ravennati.

Si quis esset intuitus ecclesiasticae discipline, vel si quid apud te sacerdotalis modestiae teneretur, nunquam plectibiles perpetrauerent excessus: a quibus si nullo te paternarum regularum poteras continere praecepto, saltem sanctae memoriae predecessoris tui fueras revocandus exemplo. Qui cum minus deliquisset, faciendo presbyterum invitum, senserat tamen dignum pro tali usurpatione indicium. Ubi ista didicisti, quae in fratrem et coepiscopum nostrum Gregorium non electione, sed invidia perpetrasti, quem inexensabili violentia pertrahi ad te passus es, atque vexari, ut ei honorem tantum, non per animi tranquillitatem, sed per amentiam (sicut dicendum est) irrogares? Neque enim talia potuissent fieri sanitate consilii. Nolumus exagerare quod gestum est, ne cogamur indicare quod dignum est. Nam privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate: sed una nos ratio facit esse sententiae melioris, quam maluimus te, fratre et coepiscopo nostro Projecto referente, cognoscere, non nostris iteris propter opprorium publicare. Nam

(1) Edidit card. Carafa.

scandalum, cuius auctor cognosceris, ita moderatio nostra compescuit, ut frater et coepiscopus meus Gregorius (quem non provocatum constat esse, sed pulsus) nullam causam, sicut petit, tecum habiturus, Mutinensem gubernet Ecclesiam, et contubernium spiritale, quod sortiri non oportebat invitum, non recuset amplecti. Cui si quid negotii forsitan emerserit, nostrum ab eo, vel contra eum petatur examen. Necessitatibus etiam, quas (faciente te) compellitnr sustinere, hac definitione consulimus, ut refugo praedio, quod ante annum sibi datum ibi esse commemorat, atque ad Ecclesiam Ravennatem reverso, possessio in Bononiensi xxx solidorum reddituum liberorum sine dubitatione tratur, in diem scilicet vitae eius, salvo proprietatis iure Ravennatis Ecclesiae, ad quam post praedicti obitum revertetur. Quod si non fuerit nostris paritum constitutis, quid post transgressionem maneat contumacem, ipse perpendis. Denunciamus autem, quod si posthae quicquam tale praesumpseris, et aliquem seu episcopum, seu presbyterum, seu diaconum, invitum facere forte credideris, ordinationes tibi Ravennatis Ecclesiae vel Aemiliensis noviris auferendas (1). Data **iii** kalendas iunii, Severino V. C. cos.

Dat. die 19 maii, anno Domini 482,
pontif. Simpl. anno xv.

IV.

Depositio et anathematizatio Petri Fullonis Antiocheni episcopi (2).

SUMMARIUM

Petri errores. — Petri haeresis priores haereses transcendentis. — Damnatio Petri. — Petrus Manichaei, Pauli Samosat. et Nestorii sectator: — Item et Sabellii: — Anathematizatur.

**Simplicius episcopus
Petro episcopo Antiochiae.**

Quoniam pestiferis doctrinis imbutus, et impietate verborum, non curasti sequi

(1) 13 q. 2 c. Denunciamus. (2) Ex vet. Cod. Vat. edidit card. Carafa.

Gregorio de-
mandatur Ecclesie Mati-
nensis gubernan-
da.

As. Ignatio
redditum pro-
cedem episco-
pi.

Petri errores.

Petri haeresis
priores haere-
ses transcen-
dens.

praeordinatos sanctos Patres, qui sedem beatae memoriae Ignatii gloriosi martyris ordinaverunt, quo etiam cum sis indignus, nescio quemadmodum adeptus fueris principatum, et sceleribus tuis profanis, impiusque dogmatibus inferre putaveris Ecclesiae catholicae novitatem, ut non propter nos Christum crucifixum dicas, sed passionem impassibili Deo iniquissime intulisti, et immortali spiritui mortem apponere praesumpsisti. Nec exterritus es, quae tibi a sanctis evangelii, et apostolis et viris beatissimis, ac probatissimis patribus tradita non sunt, sed callidis haec commentis astruere et sensum proprii languoris, et huius haereseos scandalum simplicioribus inculcare, ita ut nec similis prioribus videatur haeresibus, sed multipliciter potius haec transcendent nec ambulare in veritate, nec nostris duobus epistolis aurem voluisti commodare. Non igitur sum exorsus adversum te proferre sententiam (magis autem summus princeps apostolorum Petrus, qui inter sanctorum apostolorum praeconia veridicus est), et non solum adversum te (qui eius nominis non sententiae, neque fidei parem te esse cognoscens, quoniam ultra modum ab eius intentione recta inviolabili fide deviasti), sed etiam adversus eos, qui non erubescentes evangeliorum venerabiles characteres, neque horum sequacium apostolorum, perfectorumque virorum, doctorumque sermones, incostanti sententia inquis traditionibus tuis incumbunt; ita ut malae sectae delectabiliter revera sequantur amaritudinem, nec huiusmodi execrabilem aversantur impietatem. Dicimus ergo tibi sicut etiam illis, quoniam dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis quam loqui aequitatem. Dilexisti omnia verba praecipitationis, et linguam dolosam (*a*); propterea destruet te Deus in finem, non solum ab Antiochenae Ecclesiae sede, sed etiam ab omni civitate. Etenim sit in te haec fixa damnatio, a me et ab his, qui sub me constituti episcopales sedes

(*a*) Psalm. 3. 4.

gubernare noscuntur, et Acacio Constantiopolitanae Ecclesiae pastore, et venerabilibus episcopis eius iuri subiectis tamquam et ipsis minime consentientibus tuis commentis: sic aliquando siquidem dixisti, Trinitatem propter nos crucifixam, et non Christum; aliquando vero immortalem spiritum, Manichaei sequutus errorem; aliquando autem haec fugiens, nostrorum sermonum pignoribus increpatus, Christum post immortalem Spiritum passionem sustinuisse dixisti, sicut Paulus Samosatenus et Nestorius unum filium dividentes in dualitate filiorum, et cum hic putasti non immorandum, ad peiora venisti, ut hymni quos Cherubim cum tremore Trinitatis incessanter emitunt, ad Trinitatem glorificandam non referantur. Sed ut totus hymnus ad Filium dedicatur, confirmare volens sententiam velut cancer serpentem, quam adversus simplices extulisti, et hinc omnium haeresum laqueis praecipitatus es, a veritate declinando, nec praedicando propter nos Christum crucifixum Unigenitum Dei Filium, qui est in medio Patris et Sancti Spiritus, qui glorificatur. Quid enim hoc erit damnabilius, quam cum a vobis Pater et Spiritus Sanctus fiat inglorius, et calumnia Seraphim inferatur, quam cum non Trinitatem glorificare credatur, cum dicunt: Sanctus, sanctus, sanctus, sed solam personam? Quae infernalis haeresis ita crudeliter ut vos invercunda fuit? Verumtamen adhuc in ista discurrentes novitate usque ad fundamenta blasphemiarum Dei pertingitis Filium, Patrem, et Spiritum Sanctum dicentes: Sabellium sectamini, et confusionem inducitis, et Trinitatis confessionem pariter abnegatis in qua baptizati sumus, et credimus et fatemur. Quis ergo non lugeat talia dicentes de sancta et inviolabili Trinitate? Hoc nulli valde convenit allegare, et plantum sufficienter effundere, cum in hoc simplicium animae fuerint captivatae, quae tunc rem impiam, velut piam divulgaverunt, quos etiam indicamus extraneos ab orthodoxa fide, Ecclesiaque ca-

Domostio Pe-
tri.Petrus Mani-
chaei, Pauli
Samosateni
et Nestorii
seccator:Item et Sub. I.
iii:

Anathematis-
zatur.

tholica, et communione glorioi nostri principis Petri, qui claves regni coelorum a nostro Salvatore perecepit. Qui ergo voluntuerint esse communicatores Apostoli, eius quoque doctrinam sequantur, dicendo et credendo Christum propter nos crucifixum, neque cum negando, sicut Petrus, qui nuper damnatus est eo quod prave et nefarie in hymno trisagion noviter introduxit, qui crucifixum est propter nos, scientes quia non Trinitatem crucifixam ab apostolis accepistis, neque Patrem, neque Spiritum Sanctum, nisi carnem Christi, filium Dei unigenitum solum (a). Igitur fugite ab huius communione sacrilega, et ero vester socius, atque communicator, et vos quoque mei, peste dolosa a vestra rectitudine procul expulsa; custodite Christi discipuli, mei autem filii traditiones, quas sacris voluminibus accepistis (1).

S. FELIX III PAPA L

Anno aerae Christi comm. CDLXXXIII.

Felix tertius, natione romannus, filius Felicis presbyteri de titulo Fasciolae, electus et ordinatus fuit pontifex maximus die dominica 6 martii anno 483, sedit annos viii, mens. xi, dies xviii sub Zenone Aug. et Odoacre rege, a consulatu Fausti ad Olibrium iun. consulem. Duabus ordinationibus creavit presbyteros xxviii, diaconos v, episcopos per diversa loca xxxi. Obiit in osculo Christi die 25 februarii anno 492, et sepultus est in basilica B. Petri apostoli. Vacavit sedes dies iii.

(a) Matth. 16. (1) Petrus Fullo damnatus est in Synodis Constantinopolitana et Romana: eique damnationis suae sententiam graece scripsit Simplicius PP. quam hie latine translatam ex vetusto Codice Vaticano a cardinali Carafa S. R. E. Bibliothecario, qui tamen eam Felici III PP. tribuit, transcriptam impressimus et iuxta Baronianam Criticam Simplicio restituimus.

I.
Acatius munere sacerdotali et fidelium communione privatur (1).

SUMMARIUM

Acatii delicta.—Acatius Petri Fullonis fautor. — Aprocrisiariorum sedis apostolicae corruptor. — Acatii anathematizatio et depositio.

Felix episcopus sanctae Ecclesiae catholicae urbis Romae, Acatio.

Multarum transgressionum reperiris obnoxius, et in venerabilis concilii Nicaeni continencia saepe versatus, alienarum tibi provinciarum iura temerarie vindicasti. Haereticos pervasores, atque ab haereticis ordinatos, et quos ipse damnaveras, atque ab apostolica institisti sede damnari, non modo communioni tuae recipiendos putasti, verum etiam aliis Ecclesiis, quod nec de catholicis fieri poterat, praesidere fecisti; aut etiam honoribus, quos non merebantur, auxisti. Testatur hoc Ioannes, quem a catholicis Apameæ non receptum, pulsumque de Antiochia, Tyriis praefecisti: et Humerius tune de diaconio deieetus, atque christiani nominis appellatione privatus, a te etiam in presbyterii provectus officium. Et quasi haec maiora tibi viderentur, in ipsam doctrinæ apostolicae veritatem causa superbiae tuae tetendisti: ut Petrus quem damnatum a sanetæ memoriae decessore meo ipse retuleras, sicut testantur annexa, beati evangelistæ Marci sedem, te conivente, rursus invaderet, et fugatis orthodoxis episcopis, et clericis, sui procul dubio similes ordinaret; pulsoque eo, qui illie fuerat regulariter constitutus, captivam teneret Ecclesiam. Cuius tibi adeo grata persona est, et ministri eius accepti, ut episcopos et clericos plurimos orthodoxos nunc Constantinopolim venientes detegaris affligere, et apocriarios eius confovere, atque anathematizantem eundem Petrum Chalcedonensis decreta con-

Acatii delicta.

Acatius Petri
Fullonis fau-
tor.

(1) Ex Cresconio card. Carafa.

cili, et violentem sanetae memoriae Timothei sepulturam, sicut ad nos certiores nunc quoque nuntii detulerunt, per Messenum et Vitalem eredideris excusandum: nec eum laudare desieris, et multis efferre praeconiis, ita ut damnationem ipsius, quam ante retuleras, veram non fuisse iactaris Tantum autem perseveras in hominis defensione perversi, ut quondam episcopos, nunc vero honore et communione privatos, Vitalem, atque Messenum, quos ad eius expulsionem specialiter misseramus, sublatis chartis, custodiae passus fueris mancipari, et ad processionem, quae tibi cum haereticis habetur, exinde productos, sicut eorum professione patet factum est, ad haereticorum tuamque communionem, contempta, quae vel gentium iure servari debuit, legatione, per traxeris, praemissisque corruperis, et in laesione beati Petri apostoli, a cuius sede profecti fuerant, non solum infidicaces redire feceris, sed etiam impugnatores omnium, quae fuerunt mandata, monstraris. In quorum deceptione tuam nequitiam prodisti, et ad libellum fratris et coepiscopi mei Ioannis, qui te gravissimis obiecti- nibus impetivit, in apostolica sede secundum canones respondere diffidens, obiecta firmasti. Felicem quoque defensorem fidelissimum nobis, necessitate faciente serius subsecutum, indignum tuis censuisti oculis. Eos quoque tecum literis tuis communicare testatus es, quos constat haereticos. Quid enim sunt aliud, qui post obitum sanctae memoriae Timothei ad Ecclesiam sub Petro redeunut, vel qui se ex catholicis eidem tradiderunt, nisi quod Petrus ab universa Ecclesia, atque a te fuerat iudicatus? Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem ex sententia praesenti, quam per tuae tibi direximus Ecclesiae defensorem: sacerdotali honore et communione catholica, nec non etiam a fidelium numero se gregatus, sublatum tibi nomen, et munus ministerii sacerdotalis agnoscere Sancti Spiritus iudicio, et apostolica auctoritate

Aprocerisatio-
rum Sedis Apo-
stolicae cor-
ruptor.

Anatii anathe-
matizatio et
depositio.

damnatus, nunquamque anathematis vin- culis exuendos.

Coelitus Felix episcopus sanctae Ecclesiae catholicae urbis Romae, subserpsi.

Data v kalend. augusti, Venantio V. C. cos.

Dat. die 28 iulii, anno Domini 484, pontif. Felicis anno II.

II.

Quomodo qui rebaptizati sunt, ad Ecclesiam catholicae admitti debeant (1).

SUMMARIUM

1. Rebaptizatis non nisi per poenitentiam ad Ecclesiam catholicam patet regressus. —
2. Episcopis et rebaptizatis clericis usque ad finem vitae agenda est poenitentia, quibus usque ad eum diem negatur communio. — Ad secundam tinctiōnem. —
3. Rebaptizatis poenitentibus in fine vitae conceditor Viaticum. — 4. Impuberibus sub manus impositione reddatur communio. — De Catechumenis — Et caeteris rebaptizatis. — 5. Extra Ecclesiam baptizati, seu rebaptizati, ad ecclesiasticam militiam non admittantur. — 6. Poenitentes ab aliis, quam a suis episcopis vel presbyteris non suscipiantur.

Bilectissimis in Christo Iesu fratribus, universis episcopis per diversas provincias constitutis.

Qualiter in africanis regionibus astutia diaboli saevierit in populum, atque id in multiplice deceptione proruperit, ut non modo vulgus incantum, sed ipsos quoque in mortis profunda demerserit sacerdotes, nullus non orbis gemuit, nulla terra nescivit. Unde in grandi moe- rore positi, dissimilare non possumus percurentium atque a nobis exigendarum discrimen animarum. Quapropter competens adhibenda est talibus medicina vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera captis peste nihil prosit, sed segnius tracta pernicies, reatu non legiti- ma curationis involvat pariter saucios, et medentes.

1. In primis itaque venientis **ad vos**, et remedium postulantis, solicite discu-

(1) Ex mss. edidit card. Carafa.

*Rebaptizatis
non nisi per
poenitentiam*

tienda est professio et persona decepti, ut medela possit congruens exhiberi. Et qui satisfacturus Deo per poenitentiam, se rebaptizatum legitime doluerit, utrum ad hoc facinus concurrerit, an impulsus accesserit, requiratur, sciens, quod se decepit ipse, qui fallit: nihilque per nostram facilitatem tribunalis excelsi iudicio derogari, cui illa sunt rata, quae pia, quae vera, quae iusta sunt: et aliter necessitatis, aliter tractanda est ratio voluntatis. Deterior est autem causa illius, qui forte prelio solicitatus est, ut periret. Nihil enim intentatum relinquit inimicus, cui ne de sua liceat gaudere capture, succurrendum est irretitus: et contendens est venantis laqueus, ut infusatum lamentantibus lapsum tam iustitiae moderatione, quam compunctione pietatis ad aulam, quam reliquerant, sit regressus. Nec pudeat forsitan, aut pigrat iudicis ieiuniorum, gemituumque temporibus obediens, aut aliis observantiae salubrioris obtemperare praeeceptis: quia humilibus datur gratia, non superbis (a). Sit ergo ruinae suae dolore prostratus quisquis in Christo fieri querit erectus, et per dispositionis nostrae ministerium, quod vestram sequi convenit caritatem, nec alicui fas est velle vel posse transcendere causas eius, qui contra apostolicam doctrinam, ad intentionem se baptismatis nimis infaustum dedidit: vel eius qui aliquibus argumentis excusandum callide proprium putaverit esse consensum, sacerdotali vi-
gore et humanitate tractemus, ut in eis fides, quae nisi est una, iam nulla est, adiutorio Domini iudicis, ad salutem sine nostrae operationis offensione reparetur: qua cum peccatoris a nobis satisfactio protrahitur, non praeter laudem nostram, atque laetitiam, mens eius ad veniam purgationis invenitur. Et ideo memineritis, hanc super his non habere sententiam, ut servata discretione peccantium, non eadem cuncti, qui lapsi sunt, lance pen-
sentur; quoniam maioris castigationis ex-

(a) Petr. 1. 3.

gendum est usura, cui domus Domini commissa fuerit disciplina.

2. Ut ergo ab Ecclesiae summittatibus inchoemus, eos quos episcopos, presbyteros, vel diaconos fuisse constiterit, et seu optantes forsitan, seu coactos lavaerii illius unici, salutarisque claruerit fecisse iacturam, et Christum, quem non solunno regenerationis, verum etiam gratia percepti honoris indignerant, exuisse, cum constet neminem ad secundam tinctionem venire potuisse, nisi se palam christianum negaverit, et professus fuerit se esse pagnum (1). Quod cum generaliter sit in nobis execrandum, multo magis in episcopis, presbyteris, diaconibus auditu saltem, dictuque probatur horrendum. Sed quia idem Dominus atque Salvator clementissimus est, et neminem vult perire, usque ad exitus sui diem in poenitentia (si resipiscunt) iacere conveniet: nec orationi non modo fidelium, sed nec catechumenorum omnimodis interesse quibus communio laica tantum in morte reddenda est. Quam rem diligentius explorare, vel facere probatissimi sacerdotis cura debebit.

5. De clericis autem, et monachis, aut pueris Dei, aut saecularibus, servi variis praecepsimus hunc tenorem, quem Nicaena synodus circa eos, qui lapsi sunt, vel fuerint, servandum esse constituit, aut scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore, aut periculo, se, ut rebaptizentur, haereticis impie dediderunt: si tamen eos ex corde poeniteat, tribus annis inter audientes sint (2): septem autem annis subiaceant inter poenitentes manibus sacerdotum: duobus autem annis oblationes modis omnibus non sinantur offerre, sed tantummodo saecularibus in oratione socientur. Nec confundatur Deo colla submittere, qui non eum timuit abnegare. Quod si, utpote mortales, intra metas praescripti temporis cooperit vitae finis urgere, subveniendum est imploranti, et seu ab episcopo, qui poeniten-

(1) De consecrat. Dist. 4. Eos quos. (2) Nic. Concil. c. 14.

Episcopis et
rebaptizatis
ebrios usque
ad finem vitae
agenda est
poenitentia,
quibus usque
ad eum diem
negare con-
natur.

Ad secundam
tinctionem

Rebaptizatis
poenitentibus
in fine vitae
conceditur
Vita eam.

tiam dederit, seu ab alio, qui tamen datam esse probaverit, aut similiter a presbytero viaticum abeundi de saeculo non negetur.

4. Pueris autem, quibus, quod adhuc impuberis a pubertate vocabulum est, seu clericis, sive laicis, aut etiam similibus pueris quibus ignorantia suffragatur aetatis, aliquandiu sub manus impositione detentis, reddenda communio est: nee eorum expectanda poenitentia, quos excepit a coercitione censura. Quod est a nobis provide constitutum, ne hi, quibus in terreni labe contagii plus, minusve restat ad vitam, dum adhuc in poenitentia sunt, poenitenda committant. Quod si ante praesinitum poenitentiae tempus desperatus a medicis, aut evidentibus mortis pressus indicis, recepta quisquam communionis gratia convalescit; servemus in eo, quod Nicaeni canones ordinaverunt, ut habeatur inter eos, qui in oratione sola communicant, donec impleteur spatium temporis eidem praestitutum (1).

De catechumenis,

Nec eatechumenos nostros, qui sub tali professione baptizati sunt, praetermittimus, quia non est causa dissimilis (sicut iidem sancti canones ordinaverunt) eius, qui quolibet modo Christum, quem semel confessus, abiuravit, tribus annis inter audientes sint, et postea cum eatechumenis permittantur orare, per manus impositionem communionis catholicae gratiam percepturi, exceptis sane tantummodo episcopis, presbyteris, et diaconis, quos solo mortis suae tempore reconciliandos esse iam diximus (2). Caeteros id est, seu clericos, sive monachos, seu laicos, utriusque sexus personas, quos violentiae periculis coactos iterationem baptismatis subiisse constiterit, vel qui aliquo commento, cuius se facinoris piaculo dixerint non teneri, his poenitentiam per triennium durare decrevimus, et per manus impositionem ad societatem recipi eos sacramenti.

(1) Nic. Concil. can. 15. (2) Nic. Concil. can. 14.

5. Illo per omnia custodito, ne ex eis unquam qui in qualibet aetate alibi quam in Ecclesia catholica aut baptizati, aut rebaptizati sunt, ad ecclesiasticam militiam prorsus non permittantur accedere. Quibus satis esse debet, quod in catholicorum numero sunt recepti: quoniam de suo ordine et communione videbitur ferre iudicium, quisquis hoc violaverit institutum, vel qui non removerit eum, quem ex eis ad ministerium clericale obrepisse cognoverit.

6. Curandum vero maxime, et omnem cuncta est providendum, ne quis fratum coepiscoporumque nostrorum, aut etiam presbyterorum, in alterius civitatis, vel dioecesis poenitentem, vel sub manu possum sacerdotis, aut eum, qui reconciliatum se esse dixerit, sive episcopi vel presbyteri testimonio et literis ad eius pertinet parochiam, presbyter aut episcopus in civitate suscipiat. Quod si aliqua dissimulatione negligitur, culpa tangit etiam clerum, qui in locis, in quibus hoc minus curatum fuerit, commoratur. His itaque rite dispositis, et ad Ecclesiarum vestrarum notitiam nostra deliberatione perlatis, parere vos convenit: quibus licet ad animarum reparationem nihil deesse videatur, tamen si cui novi aliquid, et quod praeterire nos potuit, fuerit revealatum, secundum beatum apostolum Paulum, tacente priore, fideliter insinuet (a): Quia Spiritus Sanctus, ubi vult spirat (b). Maxime cum sua causa tractatur: Nec nos pigebit audire, et si quae sunt omissa, non arroganter abnuere, sed rationabiliter ordinare. Deus custodiat vos, dilectissimi fratres. Data idibus martii Dynamio et Siphidio VV. CC. coss.

Dat. die 15 martii anno Domini 488, pontif. Felicis anno VI.

(a) I Corinth. 5, 14.

(b) Ioan. 3.

Extra Ecclesiam baptizati, seu rebaptizati ad ecclesiasticam militiam non admittantur.

Poenitentes ab aliis, quam a suis episcopis vel presbyteris non suscipiantur.

Impuberibus sub manus impositione redditur communio.

De catechumenis,

Et caeteris rebaptizatis.

S. GELASIUS I

PAPA LI

Anno aerae Christi comm. CDXCII.

Gelasius, natione afer, ex patre Valerio, electus Felici successor, ordinatur kal. martii anno 492. Sedit sub Anastasio imperatore et Oloacere ac Theodorico regibus annos IV, mens. VIII, dies XVIII, a consulatu Anastasii Aug. et Roli ad Paulum solum consulem. Fecit ordinationes duas per menses februarii et decembris, quibus creavit presbyteros trintaduos, diaconos duos, episcopos per diversa loca sexaginta septem. Post expletam mortalitatem depositus est in basilica B. Petri apostoli XI kal. decembris anno 496. Vacavit sedes dies V.

I.

Tria praecipua Pelagianae haeresis capita refelluntur: primum scilicet, parvulos sine originali peccato nasci: secundum, hos pro solo peccato originali non damnari: tertium, gratiam ad salutem non esse necessariam, illamque secundum hominum merita conferri (1).

SUMMARIUM

1. Negligentiam episcorum damnat. — Episcopi in arduis rebus Sedem Apostolicam debent percunctari. — Cur haec scripsert Pelagius, rationem demonstrat. — Primum Pelagianae haeresis caput, parvulos scilicet cum originali peccato nasci iniustum videri. — In Adam humana natura peccavit. — Libertas est naturalis ex Dei creatione. — Servitus est ex legibus humanis. — Secundum Pelagianae haeresis caput, infantes sine baptisme non damnari. — Infantes cur insufflantur et catechizantur. — 2. Eiusdem erroris confutatio. — 3. Infantes non baptizati si non damnati, certe in morte perpetua constituti. — 4. Convincitur tertium caput. — Christus per passionem homines eruit de morte ex qua per solum liberum arbitrium salvari non potuissent. — Secunda pars tertii capituli Pelagianae haeresis gratiam secundum merita hominum dari.

(1) Ex vetusto Codice Vaticano edidit card. Carafa.

Viros non esse congregandos cum foeminis.
— Diversa habitatio virorum et saerarum virginum.

Gelasius episcopus universis episcopis per Piceum in Domino salutem.

1. Barbaricis hactenus dolebamus incursis maxime vicinas urbi provincias, et bellorum saeva tempestate vastari; sed quantum inter ipsa recentium calamitatum ferventia pericula comperimus, pernicioseum diabolus christianorum mentibus labem, quam corporibus hostilis feritas, irrogavit: quod malum principaliter illarum regionum respieit sacerdotes, qui tanta segnitia, tantaque ministerii dissimulatione suscepti, commissarum sibi negligunt regimen animarum, ut eas etiam ab exiguis quibusque bestiolis lacerari sub conspectibus suis impune patientur: quinimo subrepentes nequitias confovendo, et depravatoribus acquiescendo fidelium, non solum eas minime retrahant, sed ipsi magis praebent propria nutrimenta perditionis exemplo. Quid autem tales essent acturi pontifices, si (quod absit) vel aliqua nova pestis, et primitus ignorata prorumperet, vel ingeniis actoribus, sensibusque versutis, aut aliqua saecularium doctrinarum peritia callidis, sacrilega blasphemiarum dicta promerentur, qui tam veteris erroris detrita commenta, tamque maioribus ecclesiarum magistris, quam etiam nostra aetate convicta non recolunt, nec refutant, atque ab imperitis, stultisque prolata non respuunt. Gratias omnipotenti Deo agimus, quoniam snorum corda per huiusmodi personas examinat; qui hoc ipsum virus nesciunt quod loquantur Nam quid facerent populorum praesules sub astutioribus inimicis, qui se subiiciunt libenter indoctis? Quando utique etiam si tanta erat in rectoribus dominici gregis prorsus ignavia, ut ne tam vilem, hebetemque personam possint vel intelligere, vel frenare, potius pastorali eura debuerint a nobis cognoscenda perquirere, quam suasionibus inconsideranter absurdis facilem submittere voluntatem: oblatus est

Negligentia episcorum damnat.

Episcopi in arduis rebus Sedem Apostolicam debent percunctari.

*Cur huc scri-
psit Pelagius
rationem
demonstrat.*

enim nobis mirabimur senex Seneca nomine, qui non modo totius est eruditio nis alienus, sed ipsius quoque intelligentiae communis prorsus extraneus, in Pelagianae voragini coeno (sicut de quibusdam in Apocalysi legimus), velut una ranarum impudenter immersus, inque illa facie horribiliter volutatus, nullatenus inde qualiter emergere posset inveniens (*a*): quia puritatem relinqueus catholice veritatis, quanto se per lubricum falsitatis conatur attollere, tanto magis eius lutosis foveis circumclusus obruitur, de illis unus existens, de quibus Petrus dicit apostolus: *Hil vero velut irrationalia pecora, naturaliter in captionem et in perniciem in his, quae ignorant blasphemantes in corruptione sua, peribunt percipientes mercedem iniustitiae (*b*).* Reversa enim sic eius stolidus et obtusus est animus, ut de his venenis quae malae hausit et vomuit, nullam rationem, vel accipere valeat omnino, vel reddere. Sed induratus obcaecatione diabolica, sibi que iam traditus cordis sui funesta sit obstinatione damnatus; nihilque supersit ei, nisi ut Deus noster, qui dixit, quae hominibus impossibilia videntur, apud se facilia, huiusmodi mentem potenti compunctione transfigat, ut secundum beatum apostolum Paulum, resipiscat a diaboli laqueis, quibus captivus detinetur sententia divini iudicij (*c*). Multa illi quae de pelagianis sensibus nec in somnis omnino configerant, nos magis patefacta prodidimus ea, quae dudum convicta fuisse monstravimus. Haec etiam ipsa, quae idem proferre videbatur, olim et ab haereticis pelagianis in medium producta docuimus, et catholicis praedicatoribus competenter elisa. Pelagium, Coelestium, Julianum, caeterosque complures oratoriae facundiae viros in hac assertione probavimus fuisse convictos, et tam ecclesiasticis constitutis, quam imperialibus etiam percussos fuisse praeceptis; proinde istum ferre non posse

(*a*) Apocal. 16. (*b*) 2 Petr. 2. (*c*) Matth. 1, 6. Timoth. 1, 2.

firmavimus, in quibus illi tales tantique prostrati sunt, qui nec ipsa, quae ab illis sunt disputata, ad intellecta capere, vel eloquio simili possit astruere, sed ut dictum est, diabolica mens inspiratione possessa, in profundum veniens iam malorum ad remedia nulla consentit (*a*). Quapropter de innumeris blasphemiarum generibus, quas autores pelagianacharesis ediderunt, tria, quae sibi praecipue hic senex lugendus ascivit, credimus non tacenda, ut reserata manifestius panderentur, et Deo destruente facilius viderentur eversa. In eteris, inquit, matrum opere divino creantur infantes, propterea iustum videri non putant, quod factura Dei sine ullis propriis actionibus enquam peccato dignatur obstricta: iniustumque Deum faciunt, si rei efficiantur ante quam nati. Hoe velut acutissimum sui dogmatis exercunt argumentum, non advertentes, quia primi illi parentes generis humani de nullis utique genitoribus, sed de innoxia limi materia procreati, et pure atque sincere potenter arte divina compacti, factique rationales, propria voluntate seductorem secuti diabolum, pravis epiditatis per excessum praevaricationis infecti sunt. In quibus utique humana natura peccavit, et humana est facta natura vitiosa, receptrix sine dubio mali quod ante nescierat, quae a bono rectoque deficiens, in affectum mali pravique recidere ipso rerum consequentium tramite manifestum est. Tales igitur effecti principes nostrae substantiae semetipsos passibiles et corruptibles reddiderunt; in tantum conditionis divinae dona violantes, ut mortis fuerint ultione puniti. Hae enim die fuisse mortuos, qua mortales effecti sunt, ambiguum non habetur: proinde quidquid isti genitores de suo germine protulerant, opus quidem Dei est, secundum institutionem naturae; sed non absque contagio illius mali quod sua praevaricatione traxerunt: et utique hoc idem ipsius mali contagium, certum est (*a*) Proverb. 18.

*Primum Pelagi-
anae haere-
sis caput, par-
vulus scilicet
cum originali
peccato nasci
in iustum vide-
ri.*

*In Adam hu-
mana natura
peccavit.*

opus non esse divinum. Itaque non ex creatione Dei est vitium, quod voluntario motu natura collegit; sed etiam de vitiata per semetipsam natura Deus institutionem suam quidem suae creationis exequitur, sed creatio profert vitium, quod non ex institutione creatoris accepit, sed quod ipsa per lapsum transgressionis suae assumxit. Nam si ipsi primi homines, ex nullis, ut dictum est, parentibus nati, et sine ullo formati contagio, per ambitum praeumptionis illicitae semetipsos depravare potuerunt, et in opere Dei opus diabolicae fraudis annexere; quid mirum, si idem depravati protulerunt sobolem depravata? Nonne etiam eum Deus utique liberam considerit humanam sua creatione substantiam, etiam apud humanas tamen leges extrinsecus aeedens servitus naturaliter eam reddidit obstrictam et obnoxiam? Origine generantur obnoxii et ex conditione servili cognoscuntur addicti; et nascendo sunt prius obligati quam geniti. Si hoc agitur de rebus extra naturam positis, quanto magis de his provenire non mirum est, quibus ipsa humana substantia de institutione sincera actuum reproborum rea fecit voluntate pollutam; sic edidit sobolem, atque progeniem naturae suae ex actuum suorum rea voluntate maculosam: quia huiusmodi gennit prolem, cuiusmodi se ipsa reddidit praevaricationis excessu. Ideoque non solum de se profert quod bene Deus instituit, sed etiam quod male ipsa inconsequenter adiecit. Quemadmodum autem qualitas interior appetendi valet immutare naturam, divinae lectionis auctoritate firmatur. Sie denique pascente Iacob¹, commissus ille grex ovium, supposita canalibus varietate virgarum, dum potat, illectus affectionali delectatione, concepit, quod non habuit in natura, et molitus sensibus transfundit in prolem quod in creatione non sumpsit. Quod tune utique figuraliter gestum, et in ecclesi² signis significavit

Libertas est
naturalis ex
Dei creatione.

Servitus est ex
legibus huma-
nus.

gregibus hoc futurum, et Pelagianorum Deus praevident calumnias, et excitandas fidelibus suis decertationes intelligentiam praeparavit. Docent divina testimonia, et ipsa ecclesiastica saeramenta, et ab ipso Domino Salvatore catholicorum traditio magistrorum humanae generationis decorata primordia. Hinc est quod elamat Propheta: *Quis gloriabitur castum se habere cor, aut mundum esse a peccatis?* nee infans, cuius est unius diei vita super terram (a). Hinc est, quod item dicit Scriptura: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?* Nonne tu qui solus es? Et alibi: *Quia semen, inquit, erat maledictum (b); nec non etiam David propheta testatur: In iniquitatibus conceptus sum;* et in delictis peperit me mater mea (c): et si hoc ille dieit, quis aliter se asserat procreatum? Beatus Paulus quoque apostolus asserit: *Et nos aliquando eramus natura filii irae sicut et cacteri (d).* De qua ira in Evangelio dieit: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, habebit vitam aeternam: qui autem non erediderit, iam iudicatus est, et ira Dei manet super eum (e).* Illa utique, de qua dictum est: *Morte morieris (f).* Ipse Dominus Iesus Christus coelesti voce pronuntiat: *Qui non manducaverit carnem filii hominis, et biberit sanguinem eius, non habebit vitam in semetipsum (g), ubi utique neminem videamus exceptum: nec ausus est aliquis dieere, parvulum sine hoc sacramento salutari ad aeternam vitam posse perduci: sine illa autem vita in perpetua futurum morte non dubium est.* Cur igitur infans hac sorte concluditur, si nullum habet omnino peccatum? Magisque videbitur (quod absit) iniustus Deus, si illie infligatur poena, ubi nulla sit culpa. Unde cum de propriis aetibus nullo reatu teneatur obstrictus, nihil restat nisi ut sola sit vitiosa nativitate pollutus, et si non fuerit ministerii christiani participatione mundatus, ad vitam non potest

(a) Job. 14. (b) Sapient. 12. (c) Psalm. 50.

(d) Ephes. 2. (e) Ioan. 3. (f) Genes. 2. (g) Ioan. 6.

Secundum Pe-
lagianae haec-
esis caput,
infans sine
baptismate
non damari.

*Infantes cur
insufflantur et
catechizantur.*

pervenire perpetuam. Hinc est quod ex-sufflantur et catechizantur infantes, et quia in opere Dei, quod in auctore suo bene sunt instituti, opus diabolice malignitatis accessit, eruti de potestate tenebrarum (sicut docet Apostolus), ad filii Dei sortem, purgationemque legitimam transferuntur (a). Nisi autem prima generatio, quam bonam Deus instituit, praevaricatione venisset in culpam, et reprobabilis esset effecta, secunda generatio subroganda non fuerat: propter quod dicitheatus Paulus apostolus: Sicut per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt (b); et paulo post: Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae.

2. Sicut autem omnes in condemnationem dieit utique qui de Adam parente sunt geniti, sic omnes in iustificationem vitae non nisi illos adstrinxerunt, qui in Christi mysterio sunt renati. Innumeris talibus instrumentis haeresis pelagiana doctrina mortifera, et a nostris est convicta majoribus, et tunc eorum copiosa potest eruditio convinci: nec debent simplices animos ista turbare, quibus, quae non intelligunt, secundum ecclesiasticam formam credidisse sufficiet, aut si quis nosse desiderat, interrogare conveniet. De parvulis autem, quod asserit sine sacro baptismate pro solo originali peccato non posse damnari, satis impia, satis profana propositio est; quamvis enim recentes ab utero matrum in remissionem peccatorum baptizari, nullus christianus ignorat, quod utique non fallaciter, sed veraciter catholicæ celebrat Ecclesia, ne in sacramentis coelestibus (quod absit) mentita videatur; proinde quia propria non habeant nulla peccata, constat eius sola prorsus originalia relaxari. Itaque omnibus etiam solis remissis, vitam per baptismum conse-

Eusdem erroris confutatio.

(a) Coloss. 1. (b) Rom. 5.

quuntur aeternam; consequens est ut solis etiam non remissis, ad aeternam vitam pervenire non possint. Unde, et Dominus, sicut superius diximus, ait (quod utique nisi baptizatis non convenit): Qui non manducaverit carnem filii hominis, et biberit sanguinem eius, non habebit vitam in semetipso (a); sine vita autem esse perpetua, quid est nisi in seipiterna morte constitui? Quamvis idem sit regnum coelorum quod aeterna vita: tamen ot providentia Dei omnes Pelagianorum nequitia amputaret, non solum dictum est: Qui non fuerit renatus ex aqua et Spiritu Sancto non intrabit in regnum coelorum (b); sed etiam pariter dictum est: Qui non manducaverit carnem filii hominis et biberit sanguinem eius, non habebit vitam in semetipso. De vita autem aeterna hoc dictum nullus addubitat; quoniam multi non manducantes hoc sacramentum, vitam habere videantur praesentem.

3. Nihil est ergo quod dicant, quod non renati infantes, tantummodo in regnum coelorum ire non valeant; non autem perpetua damnatione puniantur, dum sine baptismate corpus et sanguinem Christi nec edere valeant, nec potare: sine autem hoc vitam in semetipsis habere non possent, sine vita vero non nisi mortui sint futuri. Dicant igitur in morte perpetua constituti, si non aestimentur esse damnati: tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciant locum. Et quia non nisi dexteram partem legimus et sinistram, non illos faciant in sinistra regione sine baptismate remanere, sed baptizatos sinant ad dexteram salutarem sacra regeneratione transferri.

4. Tertio capitulo iam toto mundo cognita, atque convicta Pelagianorum deliramenta circumferre, quibus dicunt, quod homo per liberum arbitrium, quod corrupit, foedavit, ac perdidit, bono suffragante naturae beatus efficiatur, cum de

*Infantes non
baptizati si
non damnati,
certe in morte
perpetua con-
stituti.*

*Convincitur
testium cap. 1.*

(a) Ioan. 6. (b) Ioan. 5.

beatitudine paradisi, ubi bona fuerat constituta substantia, nisi suo amissio bono nullatenus potuisse expelli, unde mortalis effecta, quia de bono utique praevaricatione transisset ad malum; et a participatione divina ad diabolica semet facinora contulisset: ideo deceptoris sua, cui volens assenserat, competenter addictus, ideo de felicitatis suae caritate seclusus, atque ad spinas et tribulos, miserasque multiplices coelesti voce damnatus est, quae utique poena iusti iudicii tam gravis et aspera in bono perseveranti nullatenus esset inflicta, et nisi malo non convenienter illata probaretur. Eece sine divino suffragio, quod in illa beatitudine positus numquam legitur expetisse: non solum homini naturale bonum prodesse non potuit, nou solum non effecit beatum; sed cum hoc solo confidit, atque ad eius non revertitur largitorem, et beatitudinem potius amisit, et malorum omnium sumpsit exordium. Quod autem libero arbitrio beatitudinem consequantur, quo male usus in perpetuam recidit servitutem, sicut scriptum est: Qui facit peccatum, servus est peccati (a): a quo quis superatur, huic, et servus addicetur. Nonne haec est illa praesumptio naturalis, quae ad detestandae captivitatis ira descendit, quam Scriptura sancta sic memorat: Grave iugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturae in matrem omnium (b); de qua genus humannum non nisi solus Dominus noster Jesus Christus commerceio suae redemit passionis, et mutata nativitate nos eruit; solus utique venit quaerere et salvare quod perierat, ut libertas, quae per temerariam fuerat deiecta superbiam, instauretur reparata per gratiam, mutuaque vice humanae voluntatis arbitrium, sicut secundo diabolum captivitatem meruerat sempiternam, sic reformatae subsequendo libertatis auctorem amissum rediret ad praemium. Hinc est quod ipse Dominus ait: Cum vos Filios liberaverit, tunc vere

(a) Ioan. II, 34. (b) Eccles. 40.

Christus per passionem homines eruit de morte, ex qua per solum liberum arbitrium salvi non potuerunt.

liberi eritis (a). Et apostolus beatus Paulus exequitur: Cum servi essetis peccati, liberi fuistis iustitiae, id est alieni a iustitia; liberati autem a peccato, servi facti estis iustitiae (b); et iterum idem ipse: Libertatem, inquit, qua vos Christus liberavit: nonne ipse vas electionis affirmat et dicit: Deus est, qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate? nec etiam in mala voluntate, et velle et perficere Deus potaretur operari (c). Illud autem Pelagianorum peccare virus est olimque detritum, quo putant gratiam ei secundum merita hominum posse conferri, quod absit a mentibus christianis, cum testetur Apostolus: Gratia est, quae gratis datur: alioquin si ex operibus gratia, iam non est gratia: quia merees redditur, non gratis, unde gratia nomen accepit, impenditur (d). Quis autem audeat dicere christianus, aliquid habere boni sine gratia? Quando magister gentium clamat, cuncta breviter in se dona concludens: Gratia Dei sum id quod sum; et gratia eius in me vacua non fuit (e); ut ostenderet quia dominum gratiae non ipse praecesserit, sed fuerit subsecutus; atque monstraret cooperatorem se esse gratiae subsequendo: Sed plus omnibus, inquit, illis laboravi (f). Ac rursus veritus ne de se presumere videretur, adiunxit: Non ego, sed gratia Dei mecum; non dixit: Ego et gratia Dei mecum, sed praeposuit gratiam praecedentem se, atque subiunxit: Quid autem haberi possit sine gratia, cum sit fides ipsa per gratiam? eodem Apostolo nos docente: Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem (g); nec aliud est misericordia divina, quam gratia. Audiamus etiam quemadmodum informat Eelesiam: Gratia, inquit, salvi facti estis per fidem (h); ut principium salutis et fidei a gratia coepisse dissereret, sicut secutus annexit; et hoc non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, ne quis extollatur; idem

(a) Rom. 6. (b) Galat. 5. (c) Philip. 2.
(d) Rom. 4. (e) 1 Corint. 13. (f) Ibid. (g) 1 Timoth. 1. (h) Ephes. 2.

Seconda pars
tertii capituli
Pelagianae
haeresis, gratia
secundum
merita
hominum dari.

ipse alibi generaliter et absolute pronuntiat, dicens: Quid enim habes, quod non accepisti? aut si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? (a) Quis sufficiet singula recensere? Quibus evidenter apparet, non naturalis libertatis arbitrium gratiam promereri, sed potius per gratiam recipere, ut a servitute, quam peccando mernerat, misericorditer absolutum esset. Huins sacramenti redemptione ante mundi principium sempiterna providentia preparati, sive nondum prolati lege, seu sub observatione legali, figuribus signis atque sacrificiis omnium sanctorum viorum, foeminarumque sanctorum vetus origo mundata est, universisque iustis per gratiae spiritum hoc de longe adorando mysterio salutis aeternae remedia contigerunt, cuius in Christo manifestata gentibus plenitudo, mundum purgat, et renovat, beatitudinique perpetuae vere facit esse participes. Quapropter nimis incensamus fratres et coepiscopos nostros, maxime per Piceni provincias Ecclesiam Domini gubernantes, qui non solum ineptissimi senis, abiectaque personae pravum non deterruere colloquium, verum et suo nutriri vere consensu. Quis audiat? quis ferat, passos esse pontifices, ut cadaver nescio quod indignum, presbyterum sibi non acquiescentem audire, communione privaret? Quomodo, talis vel susceptus ab aliquo, vel patienter auditus est? Qui insuper leges dedit libenter exceptus, ut servi Dei cum pueris sacris congregatione dedecorissima miserentur? Nam cum spirituales animi, etiam cum desint ista consortia, imaginariis infestentur illecebri, quemadmodum alterum tri sexus intuitu, qui illicite nolentes non vehementius incitentur? Adhuc manus scelus acribat, ut sub conspectu et praesentia sacerdotum, beatae memoriae Hieronymum atque Augustinum ecclesiastorum lumina magistrorum, musca mortitura, sicut scriptum est, exterminans oleum snavitatis, bearare contenderet (b).

(a) 1. Corinth. 4. (b) Eccles. 10.

Sed quid miremur ecclesiarn praesules ista negligere, quos sicut a multis audi-
vimus, contra canones omnia gerere, et contra apostolicam disciplinam passim cuncta miscere, manifestum est: non ser-
vatis regulis ordinare, liciteque non so-
lum monachos, sed etiam ministros Ec-
clesiae cum foeminis ad peregrina mi-
grantes remeare rursus, et ab aliis epi-
scopis in militiam provehi clericalem?
Quae cum singula toleranda non sint,
quis sustineat, tot et talia facinora per-
petrari, quibus spectaculum gentilibus,
indaeis et haereticis non immerito praebentes, in ipsum (quod absit) tendere
videatur religionis excidium? digneque
ista facientibus aptabitur illa sententia
dicentis Apostoli: Nomen enim Dei
per vos blasphematur in gentibus (a).
Sufficiat igitur hactenus suis haec com-
missa, et ut placetur Deus humanis rebus,
solicitus divina curentur: nusquam loci
prorsus inveniatur praefatae pestis asser-
tor, nec accessum prorsus Ecclesiae vel
nusquam participationem catholicae com-
munionis inveniat, qui haereticorum ma-
vult subsequi nefaria professione con-
sortium; et hi, cum quibus antea prob-
abuntur noxiun misueisse colloquium,
nisi resipiscunt, et ab eius societate di-
secedunt, ab ecclesiastico remoti servitio,
devota ultiione plectantur, quo caeteris
eavendi ministretur exemplum, nullum
audeat, nec nusquam loqui damnatae olim
blasphemiæ iam simantur. Discreta sus-
habitationibus virorum, atque foemina-
rum, sicut sanctum propositum decet,
exerceatur circumspeta devotion. Contra
canonum constituta nullus ad ecclesiasti-
cum permittatur officium: non ignoraturis
provinciae uniuscuiusque rectoribus, nec
de praeteritis se veniam reperturos erro-
ribus, si deinceps dissimulaverint vitare
patefactos: nec excusationis de caetero
relinquetur occasio, si post pracepta praes-
entia, quae per Romulum diaconum,
cuius solertia pro fide catholica et pro

(a) Rom. 2, 24.

Diversa habi-
tatio virorum
et sacer cum
virginum.

*Viros non esse
congregandos
cum foeminiis.*

religione vigilantiam gratissime comprohamus, duximus destinanda. Quisquis super his omnibus, aut contemptor, aut negligens deprehendetur antistes, sicut enim ad sedis apostolicae moderamina pertinet cunctis sollicitudinibus debitam ministrare congruenter ecclesiis; ita necesse est, ut in contumaces et desides traditam sibi divinitus non dissimulet potestatem. Data kalendis novembbris, Albino V. C. cos.

Dat. die 1 novembris, anno Domini 493,
pontif. Gelasii anno II.

II.

Nonnulla ecclesiastica instituta exponuntur (1).

SUMMARIUM

1. Pro temporum necessitate rigor canonum relaxatur. — 2. Nisi necessitas urgeat, Patrum instituta omnino servanda. — 3. Quae requirantur in monachis, qui ad clerum promoventur. — Tempora promotionis eius. — 4. Qui laici ordinari possint. — Cauta debet esse dispensatio. — 5. Qui ad clerum accedere prohibeantur. — 6. Ab episcopis sine praceptione papae novae basilicae non dedicandae. — 7. Abaptizandis vel consignandis pretia non exigenda. — 8. Quae presbyteris prohibeantur. — 9 et 10. Quae diaconi facere non possint. — 11. Ecclesiastici canones ab omnibus observandi. — 12. Baptisma in Paschate et Pentecoste conferendum. — 13. Sacri ordines statis temporibus conferendi. — 14. Virgines sacrae quando velandaes. — 15. Viduae non velandaes. — 16. Servi absque dominorum consensu non ordinandi. — 17. Clericis negotiationes, et turpia lucra prohibentur. — 18. Illiterati et corpore iniciati ad clerum non promoveantur. — 19. De his qui se ipsos abscindunt. — 20. Criminosi in clerus non promovendi. — 21. Daemoniacis, similibusque passionibus irretitis ministeria sacra non licet tractare. — 22. His, qui sacris virginibus se sociarunt, non nisi post publicam poenitentiam conceditur communio. — 23. Viduae propositum castitatis non servant peccant. — 24. Secundae nuptiae saecularibus permittuntur, qui tamen ad clerus accedere prohibentur. — 25. Episcopi propria reliqua ecclesia ad aliam se non transfe-

(1) Ex edit. card. Carafae.

rant. — 26. Simoniaci deponuntur. — 27. Ecclesiae sine auctoritate rom. pontificis non dedicandae. — 28. Foeminae sacris altaribus non ministrent. — Contra praelatorum negligentiam. — 29. Ecclesiae redditus, et fidelium oblationes quadripartito dividenda. — 30. Episcopus, presbyter, diaconus accusatus, quod contra haec statuta fecerit, potest sine dubitatione percelli.

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Lucanicam, et Brutios et Siciliam constitutis, Gelasius.

1. Necessaria rerum dispensatione constringimur, et apostolicae sedis moderamine convenimur, sic canonum paternorum decreta librare, et retro praeulumdecessorumque nostrorum praeepta metiri, ut quae praesentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda depositit, adhibita consideratione diligent, quantum potest fieri temperemus; quo nec in totum formam veterum videamur exceedere regularum, et reparandis militiae clericalis officiis, quae per diversas Italicas partes, ita belli, famisque consumsit incurso, ut in multis Ecclesiis (sicut fratribus et coepiscopi nostri Ioannis, Ravennatis Ecclesiae sacerdotis, frequenti relatione comperimus) usquequa deficiente servitio ministrorum, nisi remittendo paucisper ecclesiasticis promotionibus antiquitus intervalla praelixa remaneant (sine quibus administrari nequeant) sacris ordinibus Ecclesiae funditus destitutae: atque in plurimis locis per inopiam competentis auxiliis salutare subsidium redimendarum desit animarum, nosque magno reatu, si tanto coaretante periculo, non aliquatenus videamur innecti (1).

2. Priseis igitur pro sui reverentia manentibus constitutis; quae, ubi nulla vel rerum, vel temporum perurget angustia, regulariter convenit custodiri; catenus Ecclesiis, quae vel cunctis sunt privata ministris, vel sufficientibus usque adeo dissipilatae serviis, ut plebibus ad se pertinentibus divina munera supplere non valeant, tam instituendi, quam promovendi

Pro temporum
necessitate ri-
gor canonum
relaxatur.

Nisi necessitas
urgeat, Pa-
trum instituta
omnino ser-
venda.

(1) Gra. dispens. 1, q. 7. Necessaria.

clericalis obsequii sic spatio dispensanda concedimus (1).

Quae requiriuntur in monachis, qui ad clericum promoventur.

5. Ut si quis etiam de religioso proposito et disciplinis monasterialibus eruditus, ad clericale munus accedat, in primis eius vita praeteritis aeta temporibus inquiratur, si nullo gravi facinore probatur infectus, si secundam non habuit fortassis uxorem, nec a marito relictam sortitus ostenditur; si poenitentiam publicam fortassis non gessit, nec ulla corporis parte vitiatus appareret; si servili aut originariae non est conditioni obnoxius: si curiae iam probatur nexibus absolutus: si assecutus est literas sine quibus vix fortassis ostiarii possit implere ministerium; ut si his omib[us], quac sunt praedita, fulcitur continuo lector vel notarius aut certe defensor effectus, post tres menses existat acolytus, maxime si huic aetas etiam suffragatur; sexto mense subdiaconi nomen accipiat, ac si modestae conversationis, honestaeque voluntatis existit nono mense diaconus, completoque anno sit presbyter: cui tamen quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur praestituisse devotio (2).

Tempora promotionis curia.

Qui laici ordinari possint.

Cantus debet esse dispensatio.

4. Si vero de laicis, quispiam ecclesiasticis est aggregandus officiis tanto solicitus in singulis, quae superius comprehensa sunt, huiusmodi decet examinari personam, quantum inter mundanam, religiosamque vitam constat esse discriminis; quia utique convenientia Ecclesiae ministeria reparanda sunt, non in convenientibus meritis ingerenda, tantoque magis, quod sacris aptum possit esse servitiis, in eorum quaerendum est institutis, quantum de tempore, quo fuerant haec assequenda, decerpitur: ut morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior consuetudo non contulit; ne per occasionem supplendae penuriae clericalis, vita potius divinis cultibus intulisse indicemur, non legitimae familiae computemur procurasse

(1) Dist. 53, c. *Priscis* (2) Dist. 77. *Si quis de religioso cum c. seip.*

compendia: quorum promotionibus super anni metas, sex menses nihilominus subrogamus; quoniam sicut dictum est, distare convenit inter personam divino cultui deditam, et de laicorum conversatione venientem: quae tamen catenus indulgenda credidimus, ut illis Ecclesiis, quibus infestatione bellorum, vel nulla penitus vel exigua remanserunt, ministeriarenoventur: quatenus his Deo propitio restitutis, in ecclesiasticis gradibus subrogandis canonum paternorum vetus forma servetur: nec contra eos ulla ratione praevaleat, quod pro accidentis defectus remedio providetur; non adversus scita maiorum nova lege proponitur: caeteris Ecclesiis ab hac occasione cessantibus, quas non simili elade vastatas, pristinam faciendis ordinationibus convenit tenere sententiam. Quo magis hac opportunitate commoniti, observantiam venerandorum canonum propensius delegamus, singulorum graduum conscientias admonentes, ne in illicitos prorumpere moliantur excessus (1).

5. Nec fas esse confidat quisque pontificium, bigamos aut coniugia sortiente ab aliis derelicta, sive quoslibet poenitentiā vel sine literis, vel corpore viatiros, vel conditionarios, aut curiae publicarumque rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione discussos divinis servituros applicare mysteriis: neque pro suo libitu iura studeant aliena pervadere absque sedis apostolicae iusta dispositione mandante (2).

6. Basilicas noviter institutas, non petitis ex more praeceptionibus dedicare non audeant, nec ambiant episcopi sibi nec vindicare clericos potestatis alienae (3).

7. Baptizandis, consignandisque fidelibus sacerdotes pretia nulla praesigant, nec illationibus quibuslibet impositis exactare cupiant renascentes: quouiam quod

Qui ad clericum accedere prohibeantur.

Ab episcopis sine praeceptione. Popule novae basilicae non dedicandae.

A baptizandis vel consignandis pretia non exigenda.

(1) Dist. 77, c. *Fi.* § *Si vero laicus.* (2) Dist. 50, c. *Non confidat.* (3) *De consecrat.* Dist. 4. *Basilicas.*

gratis accepimus, gratus dare mandamus (*a*). Et ideo nihil a praedictis prorsus exigere moliantur, quo vel paupertate cogente deteriti, vel indignatione revo- cati, redemptionis sua causas adire despiant: certum habentes, quod qui prohibita deprehensi fuerint admisisse, vel commissa non potius sua sponte correxerint, periculum subitum proprii sint honoris (*1*).

8. Nec minus etiam presbyteros ultra modum suum tendere prohibemus: nec episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere: non conficiendi crismatis, non consignationis pontificalis alhibendae sibimet arripere facultatem; non praesente quolibet antistite, nisi fortasse iubeantur, vel orationis vel actionis sacrae supplendae sibi praesumant esse licentiam: neque sub eius aspectu, nisi iubeantur, aut sedere praesumant, aut veneranda tractare mysteria. Nec sibi meminerint ulla ratione concedi, sine summo pontifice, subdiaconum aut acolytum ins habere faciendi: nec prorsus addubitant, si quicquam ad episcopale ministerium specialiter pertinens suomotu putaverint exequendum, continuo se presbyterii dignitate et sacrae communione privari. Quod fieri necesse est, censeamus, si eorum praesule deferente, huiusmodi fuerit praevericatio comprobata, nec ipso eorum episcopo a culpa convenientiae et ultione vacaturo, si immoderata facientem dissimulaverit vindicare (*2*).

9. Diaconos quoque propriam constitutimus servare mensuram, nec ultra tenorem paternis canonibus deputatum, quipiam tentare permittimus (*3*): nihil eorum penitus suo ministerio applicare, quae primis ordinibus proprie decrevit antiquitas. Absque episcopo, vel presbytero baptizare non audeant, nisi praedictis fortasse officiis longius constitutis, necessitas extrema compellat. Quod et laicis christianis facere plerunque conceditur.

10. Non in presbyterio residere, cum

(1) *I. q. c. Baptizandis.* (2) *Dist. 93, c. Presbyteros.* (3) *Nic. Concil. c. 18.* (*a*) *Matth. 40.*

divina celebrantur, vel ecclesiasticus habetur quicumque tractatus. Sacri Corporis praerogationem sub conspectu pontificis seu presbyteri, nisi his absentibus, ius non habeant exercendi.

11. Cum enim decreta venerabilium sanctionum nos quoque magnopere condidre nitamur, ac sine eorum dispensadio etiam illa, quae pro aliquius utilitatis compendio fortasse videantur relaxanda, eredamus: cumque nobis contra salutarium reverentiam regularum cupiamus temere nihil licere; et cum sedes apostolica superior his omnibus, favente Domino, quae paternis canonibus sunt praefixa, pio devotoque studeat tenere proposito; satis indignum est, quemquam, vel pontificum, vel ordinum subsequentium, haec observantiam refutare, quam beati Petri sedem et sequi videat, et docere: satisque conveniens sit, ut totum corpus Ecclesiae in hac sibimet observatione concordet, quam illie vigere conspiciat, ubi Dominus Ecclesiae totius posuit principatum, dicente Scriptura: Ordinate in me caritatem (*a*). Et item: Omnia cum ordine siant. (*b*). Atque iterum psalmista praedicante: Circumdate Sion et complectimini eam, narrate in turribus eius: ponite corda vestra in virtute eius, ut enarratis in progenies alteras: quoniam hic est Deus, Deus noster in aeternum, et ipse reget nos in saecula (*c*). Hic prouul dubio, qui in ecclesiasticarum narratur altitudine dignitatum, et in eius virtute bonis operibus corda ponenda sunt, gradibus utique distributis, cunctis Deus noster et rector populis praedicandus est christianis: ubi nemo sibimet aliquid iam existimet immunitum, cum et de uniuscuiusque gradus perfectione nihil deperit, et convenienter retinendo, quod coelesti dispensatione collatum est, pariter nobis, et cognoscibilem Deum fieri, et tribuit esse rectorem. Nam, et si quid indulgetur de temporum quantitate, moribus aggregata strenuitate pensatur; si

(a) *Cant. 2.* (b) *I. Corinth. 14.* (c) *Psalm. 47.*

vitae iam proposito continetur, quod pro relata fuerat aetate curandum, dummodo illa nullatenus dissimulata subrepant, quorum quodlibet se inesse claruerit, merito clericalibus insulis reprobabilem convincent esse personam. Etsi illa nonnunquam simenda sunt, quae, si caeterorum constet integritas, sola nocere non valeant; illa tamen sunt magnopere praecavenda, quae recipi nisi manifesta decoloratione non possint. Ac si ea ipsa, quae nullo detimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum temporumque cogit intuitus, vel acceleratae provisionis respectus excusat; quanto magis illa nullatenus mutilanda sunt, quae nec ulla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet utilitas? (1)

Baptismi in
Paschale et
Pentecoste
conferendum.

12. Baptizandi sibi quisquam passim quocumque tempore nullam eredat inesse fiduciam, praeter Paschale festum et Pentecostes venerabile Sacramentum, excepto dumtaxat gravissimi languoris incursu; in quo verendum est, ne morbi crescente pericolo, sine remedio salutari fortassis aegrotans exitio praeventus abseedat (2).

Sacri ordines
status tempo-
ribus confe-
rendi.

13. Ordinationes etiam presbyterorum et diaconorum nisi certis temporibus et diebus exercere non debent, idest quarti mensis ieiunio, septimi et decimi, sed et etiam quadragesimalis initii, ac mediana quadragesimae die, sabati ieiunio circa vesperam noverint celebrandas. Nec cuiuslibet utilitatis causa, seu presbyterum, seu diaconum his praeferre, qui ante ipsos fuerint ordinati (3).

Virgines sa-
crae quando
veladur.

14. Devotis quoque Deo virginibus, nisi aut in Epiphaniarem die, aut in albis Paschalibus, aut in apostolorum natalitiis sacrum minime velamen imponant, nisi forsitan (sicut de baptismate dictum est), gravi languore correptis, ne sine hoc munere de saeculo exeat implorantibus, non negetur (4).

15. Vidiwas autem velare pontificum

(1) 2 q. c. *Et si illa.* (2) *De consecrat.* Dist. 4. *Baptizandi.* (3) Dist. 73, c. *Fi.* (4) 20 q. 1. *Devotis.*

nullus attentet, quod nec auctoritas di- vina delegat, nec canonum forma praestituit. Non est ergo penitus usurpandum, eisque sic ecclesiastica suu ferenda praesidia, ut nihil committatur illicitum.

Vidiwas non
velandur.

16. Generalis etiam querelae vitanda praesumptio est, qua propemodum cau- santur universi, passim servos et origi- narios, et dominorum iura possessionum que fugientes, sub religiosae conversa- tionis obtento, vel ad monasteria sese con- ferre, vel ad ecclesiasticum famulatum, convenientibus quoque praesulibus, indif- ferenter admitti: quae molis omnibus est amovenda pernicies, ne per christiani nominis, aut aliena pervadi, aut publica videatur disciplina subverti, praecipue cum nec ipsam ministerii clericalis haec obligatione fuscari conveniat dignitatem, cogaturque pro statu militantium sibi con- ditioneque iurgari, aut videri, quod absit, obnoxia (1). Quibus sollicita competenter interdictione prohibitis, quisquis episco- pus, presbyter, aut diaconus, vel eorum qui monasteriis praesesse noscuntur, huiusmodi personas apud se tenentes, non re- stitnendas patronis, aut deinceps vel ec- chesiasticae servituti, vel religiosis congre- gationibus putaverint applicandas, nisi vo- luntate forsitan dominorum, subscripturae testimonio primitus absolutas, vel legitima transactione concessas, periculum se hono- ris proprii non ambigant communionisque subituros, si super hac re cuiusquam vera nos querela pulsaverit. Magnis quippe stu- diis, secundum beatum Apostolum, praecavendum est, ne fides et disciplina Do- mini blasphemetur (a).

Servi absque
dominorum
consensu non
ordinandi.

17. Consequens fuit, ut illa quoque quae de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nunciavit, non praetereunda putaremus, idest, plurimos clericorum negotiationibus inhonestis, et lucris tur- pibus imminere, nullo pudore cernentes evangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores e templo verbieratos flagellis,

Clericis nego-
tiationes, et
turpis lucra
prohibentur.

(1) Dist. 54. *Generalis.* (a) Rom. 14. 1. Ti- moth. 6.

asseritur expulisse (*a*), nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus (*b*). Psalmistam quoque David, surda dissimulantes aure, cantantem (*c*): Quoniam non cognovi negotiaciones, introibo in potentias Domini (*1*). Proinde huiusmodi aut ab indignis post hac quaestibus novarint abstinentum, et ab omni eiuslibet negotiationis, ingenio vel cupiditate cessandum; aut in quocumque gradu sint positi mox a clericalibus officiis abstinere cogantur: quoniam domus Dei, domus orationis, et esse debet (*d*), et dici, ne officina negotiationis et spelunca potius sit latronum (*2*).

18. Illiteratos quoque, et nonnulla parte corporis imminutos, sine ullo respectu ad ecclesiasticum didicimus venire servitium. Quod simul antiqua traditio, et apostolicae sedis vetus forma non recipit: quia nec literis carens sacris esse potest aptus officiis, et vitiosum nihil prius Deo offerri legalia praecpta sauixerunt (*e*). Itaque de caetero modis omnibus haec videntur, nec quisquam talis suscipiat in clericum (*3*). Si qui vero vel temeritate propria, vel incuria praesidentium tales ante suscepti sunt, in his, quibus constituti sunt, locis eatenus perseverent, ut nihil unquam promotionis accipiant: satisque habeant hoc ipsum sibi pro nimia miseratione permissum (*4*).

19. De his autem, qui se ipsos abscondunt, paterni canones evidenter sequenda posuerunt, quorum tenorem sufficiat indicuisse (*3*). Dicunt enim, talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, a munere clericali debere secludi. Quod modis omnibus custodiri nos convenit, quia fas esse nulli suppeditat, quiequam praeter illa, quae memorabilis decrevit forma, censere.

20. Comperimus etiam horrendis quibusdam criminibus implicatos, tota discre-

tione submota, non solum de factis atrocibus necessariam poenitendum non habere, sed nec aliqua correctione penitus succedente ad divinum ministerium, honoremque contendere. Nonnullos autem etiam in ipsis ordinibus constitutos, gravibus delinquentes facinoribus, non repelli, cum et Apostolus clamet: Nemini cito manus impontendas, neque communicandum peccatis alienis (*a*): eo maiorum veneranda constituta pronuncient, huiusmodi, etiam si forte subrepserint, tam qui ante peccaverunt, detectos oportere repellli, quam sacrae professionis oblitos praevaricatores que sancti propositi, procul dubio submovendos (*1*).

21. Usque adeo sane conferimus, illicitia quaeque prouincere, ut daemonicis, similibusque passionibus irritatis ministeria sacrosancta tractare tribnatur. Quibus si hoc opere positis aliquid propriae necessitatis occurrat, quis de sua fidelium salute confidet, ubi ministros ipsos curationis humanae tanta perspexerit calamitate vexari? atque ideo necessario removendi sunt, ne quibuslibet, pro quibus Christus est mortuus, scandalum generetur infirmis (*b*). Postremo si corpore sanctatum fortassis aut debilem nequaquam sancta contingere, lex divina permitit (*c*): quanto magis doni coelestis dispensatores esse non convenient, quod est deterius, mente peruersos? (*2*).

22. Virginibus autem sacris temere se quosdam sociare cognovimus, et post dictatum Deo propositum incoesta foedera saerilegaque miscere. Quos protinus aequum est, a sacra communione detrudi: et nisi per publicam, probatamque poenitentiam omnino non recipi: sed tamen his Vaticum de saeculo transeuntibus, si tamen poenituerint, non negetur.

23. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis, superius late, sufficiente praevidimus. Quae si propria vo-

Daemonicis,
similibusque
passionibus ir-
ritatis mini-
steria sacra
non licet tra-
ctare.

Hs, qui sacris
virginibus re-
sociantur, non
nisi post pu-
blicam poeni-
tentiam con-
ceditur com-
muni.

Viduae pre-
positum casti-
tatis non ser-
vantes pec-
cent.

(*1*) Dist. 88. *Consequens.* (*2*) *14 q. 4. Clerici ab indignis* (*3*) *Dist. 36. c. Illiteratos.* (*4*) *1 q. 7. Si quis vel propria.* (*5*) *Nic. c. 1. (a) Matth. 21. Ioan. 2. (b) 2 Timoth. 2. (c) Psalm. 70. (d) *Lue. 19. Isai. 56. (e) Lev. 21. Deut. 17.**

1 Coriath. 8. (c) Levit. 21.

luntate professam pristini coniugii castitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum intererit, quali Deum debeant satisfactione placare, quia (iuxta Apostolum) primam fidem irritam fecerunt (a). Sicut enim si se forsitan continere non poterant, secundum Apostolum, nullatenus numerare vatabantur; sic habita secum liberatione, promissam Deo punitiae fidem debent custodire. Nos autem talibus nullum laquem debemus iniicere, sed solum adhortationes praemii sempiterni, poenasque proponere divini iudicii, ut et nostra sit absoluta conscientia, et illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cavendum est quippe de earum moribus, actibusque, beatus Paulus testatur (b), quod plenius exponere praeferimus, ne sexus instabilis non tam deterri, quam admoneri videatur (1).

Secundas nuptias ut saecularibus inire conceditur, ita post eas nullus ad clericale sinitur venire collegium. Alia est enim humanae fragilitati generaliter concessa licentia, alia debet esse vita, divinarum rerum servitio dedicata.

Episcopi, propria relata Ecclesia, ad aliam se non transferant.

25. Quisquis propriæ desertor Ecclesiae nullis existentibus causis, ad aliam putaverit transeundum, temereque susceptus fuerit, et promotus (c); reverendorum canonum vel ipse, vel receptor eius atque prosector constituta non effugiet, quae de huiusmodi praesumptoribus praefixere servanda (2).

26. De monachis, laicisque in prima copiosius praceptionis huius parte digestum est, quae vel quatenus his pro rerum, temporumque necessitate concessa sint, vel quemadmodum, ubi nullius necessitatis interesse probatur, non nisi vetus institutio debeat custodiri. Quos vero constiterit indignos meritis, sacram mercatos esse precio dignitatem, convictos oportet arceri non sine periculo faeinus tale perpetrantes: quia dantem pa-

riter et accipientem damnatio Simonis (a), quam sacra lectio testatur, involvit (1).

27. De locorum consecratione sanctorum quamvis superioris strictum fuerit comprehendens, nobis quoque patefactum est, quod absque praecerto sedis apostolice nonnulli factas ecclesias vel oratoria sacrare praeasnunt: hoc sumus tamen indicio detestabiliore permoti, quod in quocumque nomine defunctorum, et (quantum dicitur) nec omnino fidelium, coastrictiones aedificatas saeris processionalibus audacter instituere memorantur. Quae quoniam tam acerba, tam dura sunt, ut eadem vix noster ferre possit auditus, si revera christianitatis affectus in illis regionibus certus et fixus est, et districtus ista quaerantur, et a quibus fuerint gesta, prodantur: quoniam sicut latentibus in hac atrocitate nominibus non extat, in quem sententia debita proferatur: ita cum manifestis fuerit documentis expositus, quem tanti sceleris poscit immanitas, non effugiet nullatenus ultionem (2).

28. Nihilominus impatienter audivimus, tantum divinarum rerum subiisse despetum, ut foeminae sacris altaribus ministriare ferantur, et cuneta, quae non nisi virorum famulatu deputata sunt, sexum, cui non competit, exhibere: viso, quod omnium delictorum, quae singillatim praestrinximus, noxa omnis, et crimen eos respicit sacerdotes, qui vel ista committunt, vel committentes minime publicando, pravis excessibus se lavare significant: si tamen sacerdotum iam sint vocabulo nuncupandi, qui delegatum sibi religionis officium sic prosternere moluntur, ut in perversa quaque profanaque declives sine ullo respectu regulæ christianaæ praecipitia fuesta sectentur. Cumque scriptum sit: Minima qui spernit, paulatim decidet (b): quid est de talibus existimandum, qui immensis ac multiplicibus pravitatem maliibus occupati, ingentem ruinam multi-

Ecclesiae sine
sanctoritate
Rom. Pontificis
non dedi-
caude.

Foeminae sa-
cri altaribus
non mini-
strent.

Contra pro-
latorum neglig-
entiam.

(1) 27 q. 1. *De viduis.* (2) Nic. Gœnil. 5. 13.
(a) 1 Timoth. 5. 1 Cor. 7. (b) 1 Timoth. 8.
(c) 2 Cor. 7.

(1) 2 q. 1 c. *Quos constiterit.* (2) *De Consecratione.* Dist. 1. *De locorum.* (a) *Auctor.* 8.
(b) Eccl. 19.

modis impulsionibus ediderunt, quae non solum ipsos videatur obruere, sed et Ecclesie universis mortiferam, si non sa- nentur, inferre perniciem? (1) Nec ambi- gant, qui haec ansi sunt exercere, sed etiam qui hactenus cognita siluerunt, sub honoris proprii se iacere dispendio, si non quanta possint celeritate festinent, ut lethalia vulnera competenti medica- tione curentur. Quo enim more teneant iura pontificum qui pontificalibus excubiis eatenus iniuneta dissimulant, ut con- traria domui Dei, cui praesident, potius operentur? Qui quantum apud Dominum possent, si non nisi convenientia pro- curarent, tantum quid mereantur, adspiciant, cum execrabilis studio sectentur aduersa: et quasi magis haec regula sit, qua Ecclesiae debeant gubernari, si quid- quid est ecclesiasticis inimicum regulis, perpetratur, cum et si cognitos habuit canones unusquisque pontificum, intem- rata debuerit tenere custodia. Et si for- sitan nesciebat, consulere fidenter oportuerit scientem. Quo magis exensatio nulla succurrit errantibus; quia nesciens, proposuit servare quod noverat, nec igno- rans curavit nosse quod gereret.

Ecclesiae redditus, et fidelium obla- tiones quadri- portio divi- denda.

29. Quatuor autem tam de redditu, quam de oblatione fidelium, prout cuiuslibet Ecclesiae facultas admittit, sicut dudum rationabiliter est decretum, con- venit fieri portiones. Quarum sit una pon- tificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda. De quibus, sicut sacerdotis intererit, integrum mini- stris Ecclesiae memoratam dependere quantitatem, sic cleris ultra delegatam sibi summam nihil insolenter noverit ex- petendum. Ea vero, quae ecclesiasticis aedificiis attributa sunt, huic operi vera- citer praerogata, locorum doceat instan- ratio manifesta sanctorum, quia nefas est, si saeculi aedibus destitutis, in lucrum suum praesul impendia his designata con- vertat. Ipsam nihilominus adscriptam pau- peribus portionem, quamvis divinis ratio-

(1) Vide superius in praeced. § 1. Barbaricis.

nibus se dispensasse monstraturus esse videatur, tamen iuxta quod scriptum est, ut videant opera vestra bona, et glorifi- cent patrem vestrum, qui in celis est (a), oportet etiam praesenti testificatione praedicari, et bonae famae paeconiis non taceri (1).

50. Quapropter nec clericorum quis- piam se huius offensae futurum confidat immunem, si in his, quae salubriter se- quenda deprompsimus, sive episcopum, sive presbyterum, sive diaconum viderit exceedentem, non protinus ad aures no- stras deferre curaverit, probationibus dum- taxat competenter exhibitis; ut transgres- soris ultio fiat, et caeteris interdictio de- linquendi (2).

Sui vero modis omnibus erit unusquis- que pontificum ordinis, et honoris elisor, si cuiquam clericorum, vel Ecclesiae to- tius auditui haec pntaverit supprimenda. Data v idus martii, Asterio et Praesidio VV. CC. eoss.

Et alia manu: Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

Dat. die 11 martii, anno Domini 494,
pontif. Gelasii anno m.

III.

Commonitorium ad Faustum Magistrum fungentem legationis officio Constanti- nopolis (3).

SUMMARIUM

1. De Graecorum obstinatione in erroribus.
— Venia nisi se corrigentibus non danda.
— Acacius alienorum sectator errorum.
— A sede romana non datur appellatio.
— Prima sedes a nemine iudicatur. — 2. Epi- scopus Constantinopolitanus inter sedes per canones nullum nomen accepit. — In- dictio antiqua canonum constitutione fir- manda. — 3. Cum haereticis non disputan- dum. — Sedis apostolicae benignitas in Acacium. — Sedes apostolica de omnibus iudicat, secundum canones, et per Chri- stum tributam auctoritatem.

(1) 12 q. 2. *Quatuor autem.* (2) 2 q. 7. *Quapropter.* (a) Matth. 3, (5) Ex edit. card. Carafa.

Episcopus, prebyter, dia- conus acen- satus, quod contra haec statuta fecerit, potest si- ne dubitatione percelli.

Aeatium iure a sede apostolica damnatum, et in excommunicatione mortuum non posse absolviri, et cum illo non communicandum.

*De Graecorum
obstinatione
in erroribus.*

1. Ego quoque mente percepimus Graecos in sua obstinatione mansuros, ne cui vellet inspectum videri potest, quod est in ante praecognitionem. Quapropter non iam propter religionis causas student dispositionibus publicis obviare, sed potius per occasionem legationis regiae catholicam fidem molinuntur evertere, et tali commento nituntur sperata praestare. Quid sibi vult autem, quod dixerit imperator, a nobis se in religione damnatum, cum super hae parte, et decessor meus non solum minime nomen eius attigerit, sed insuper quando principia adeptus regiae potestatis exerent, in eius se rescripsit imperii promotione gaudere, et ego nulla ipsius unquam scripta percipiens, honos officiis (nt nostis) enim literis salutare enraverim? Decessores mei sacerdotes, qui praevaricatoribus se communicasse propria voce confessi sunt, a communione apostolica submoverunt. Si isti placet se miscere damnatis, nobis non potest imputari; si ab eis velit abscedere, tanto magis a nobis non potest esse damnatus, sed potius ad gratiam sinecrae communioonis admissus. Ad senatum vere pertinet romanum, ut memor fidei, quam a parentibus se suscepisse meminit, contagia vitet communionis aeternae, ne a communione huius sedis apostolicae (quod absit) reddatur externus. Veniam sibi dari proponunt. Legatur, ex quo est religio christiana, vel certe detur exemplum, in Ecclesia Dei a quibuslibet pontificibus, ab ipsis apostolis, ab ipso denique Salvatore, veniam nisi corrigentibus se fuisse concessam. Auditus autem sub isto coelo nec legitur omnino, nec dicitur, quod eorum voce depromitur: Date nobis veniam dum tamen nos in errore duremus. Id quoque pariter ostendant qui nobis canones nituntur opponere, quibus hoc cauonibus, quibus regulis, qua lectione,

*Veniam nisi se
corrigentibus
non dandi.*

quove documento, sive a maioribus nostris, sive ab ipsis apostolis (quos potiores merito fuisse non dubium est), seu ab ipso Domino Salvatore, qui iudicaturus creditur vivos et mortuos, sive factum est unquam, vel faciendum esse mandatur? Mortuos suscitasse legimus Christum, in errore mortuos absolvisse non legimus (a). Et qui certe hoc faciendi solus habuit potestatem, beato Petro principaliter mandat apostolo: Quae ligaveris super terram, ligata erunt et in cœlis, et quae solveris super terram, erunt solta et in cœlis (b). Super terram, inquit: nam hæ ligatione defunctum nusquam dixit absolviri. Quod ergo nusquam factum est, vel mente concipere formidamus, scientes in divino iudicio non posse penitus excusari. Si autem, quod nunc praetendunt, a romana Ecclesia se sunt divisri, id iamidum fecisse monstrantur. Emphe-mium vero miror, si ignorantiam suam ipse non perspicit, qui dicit Aeatium ab uno non potuisse damnari. Itane non perspicit secundum formam synodi Chalcedonensis, Aeatium fuisse damnatum? Nec novit eam, aut se nosse dissimulat: in qua utique per numerosam sententiam sacerdotum erroris huius auctores constat fuisse damnatos, sicut in unaquaque haeresi a principio christiana religionis et factum fuisse, et fieri, manifesta rerum ratione monstratur, decessoremque meum executorem fuisse veteris constituti, non novae constitutionis auctorem? Quod non solum præsuli apostolico facere licet, sed enicunque pontifici, ut quoslibet, et quemlibet locum, secundum regulam haereses ipsius ante damnatae a catholica communione discernant. Aeatius quippe non fuit novi, vel proprii inventor erroris, ut in eum nova seita prodirent, sed alieno facinori sua communione se miserit. Itaque necesse est, ut in illam recideret insta lancee sententiam, quam eum suis successoribus per convenientiam synodalem su-

Aeatius alienorum sectator errorum.

(a) Matth. 9. Marc. 5. Luc. 8. Ioan. 11.

(b) Matth. 16.

sceperat auctor eroris. Nobis opponunt canones, dum nesciunt quid loquantur. Contra quos hoc ipso venire se produnt, quod primae sedi sana, rectaque suadenti, parere fugiunt. Ipsi sunt canones, qui appellations totius Ecclesiae ad huius sedis examen volvere deferri: ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt: ac per hoc illam de tota Ecclesia iudicare, ipsam ad nullius communare iudicium, nec de eius unquam praeeperunt iudicio iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cuius potius decreta sequenda mandarunt. In hac ipsa causa Timotheus Alexandrinus, et Petrus Antiochenus, Petrus, Paulus, Ioannes et caeteri, non solum unus, sed plures utique nomen sacerdotii praeferrentes, sola sedis apostolicae sunt auctoritate deiecti, cuius rei testis etiam ipse docteur Acatius, qui praceptionis huius extitit executor. Quod utique sicut apostolicam sedem iuxta formam synodicanam fecisse manifestum est, sic neminem resultare potuisse, certissimum. Hoc igitur modo recidens in consortium damnatorum est damnatus Acatius, qui eorum damnationem, antequam praevericator existet, fuerat exequutus. Nobis ausi sunt facere canonum mentionem, contra quos semper ambitionibus illicitis fecisse monstrantur. Qua ipsi synodo, vel secundum eius synodi formam Alexandrinum Ioannem de Ecclesia, cui ordinatus fuerat, expulerunt? qui nullis causis evidentibus nec ante convinei, nec postea provocans, etiam in iudicio competenti potuit accusari. Quod si dicunt: Imperator hoc fecit: hoc ipsum quibus canonibus, quibus regulis est praceptum? Cur huic tam pravo facto consensit Acatius, cum auctoritas divina dicat, non solum qui faciunt prava reos esse, sed etiam qui consentiunt facientibus (a). Quibus canonibus, quibusve regulis Kalendion esclusus est, vel primi urbi diversarum catho-

(a) Rom. 4.

lici sacerdotes? Qua traditione maiorum apostolicam sedem in iudicium vocant?

2. An secundae sedis antistites, et terciae, caeterique bene sibi concisi sacerdotes depelli debuerunt, et qui religionis extitit inimicus, depelli non debuit? Viderint ergo, si alios habent canones, quibus suas ineptias exequantur. Caeterum isti, qui sacri, qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur, sedem apostolicam ad iudicium vocare non possunt, et Constantinopolitanae civitatis episcopus, quae utique per canones inter sedes nullum nomen accepit, in communionem recidens perfidorum non debuit submoveri? An qui homini mentitus dicitur imperatori, et qui imperatorem laesisse perhibentur, depelli debuerunt; et in Deum qui summus et verus est imperator, Acatum delinquentem, sincramque communionem divini sacramenti studentem miscere cum perfidis, secundum synodum, qua haec est damnata perfidia, non oportebat excludi? Sed velint, nolint, ipsius iudicio, antiquae canonum constitutiones firmabuntur.

3. Sed religiosi viri atque perfecti, secundum canones concessam sedi apostolicae potestatem nimirum conantur eripere, et sibimet eam contra caunes usurpare contendunt. O canonum magistros, atque custodes! Nobis nullum fas est inire certamen cum hominibus communionis alienae, divina Scriptura praedicante: Hominem haereticum post primam et secundam correptionem devita, sciens quod huiusmodi delinquat, proprio iudicio condemnatus (a). Ecce cognoscant, quia non solum ab alio, sed a se quoque ipso damnatur haereticus. Illud autem nimis est impudens, quod Acatium veniam postulasse confingunt, et nos extitisse difficiles. Testis est frater vester filius meus vir illustris Andromachus, qui a nobis abundanter instruetus est, ut cohortaretur Acatium deposita obstinatione resipiscere et ad sedis apostolicae re-

(a) Tit. 3.

Prima sedes a
nemine iudi-
catur.

Episcopos
Constantino-
politanus inter
sedes per ca-
nones nullum
non en-
ace-
pit.

Iudicia anti-
qua canonum
constitu-
tione
firmando.

Contra haereti-
cis non dispu-
taendum.

Sedis Apo-
stolicae Benigni-
tas in Aca-
tium.

meare consortium, quippe se sub iure iurando magnis cum eodem molitionibus egisse testatur, nec ad ea, quae recta sunt, potuisse deflecti, sicut rerum probatur effectu. Certe proferatur iudicium, quando miserit, quando veniam postularit, correptione inque suam nobis promiserit exhibendam; nisi forte hunc animum ges sit, quem successores eius habere perspicimus, ut tamen si veniam postularet, sic sibi vellet impendi, ut nihilo minus in errore persistaret: ubi utique non tam a nobis recipi videretur, quam nos potius in suam traduceret pravitatem. Quem reatum se confessuros asserunt ante certamen? Si reatus est, utique corrigendum est. Si corrigendum non putant, fallaciter se reatum perhibent profiteri; nisi, quod est infelicius, cum et fatentur reatum, et non aestimant corrigendum. Illud quoque me ridere libuit, quod ait si necesse fuerit veniam postulare: existimans nimirum tunc se peccati veniam necessario postulare, si ei concedamus, ne peccare desistat; imo etiam (quod absit) cum eodem consentiamus nos quoque peccare. Nescio inter quae mundi prodigia haec vox possit adhuciti. Remitti culpa de praeterito potest, correctione sine dubio subsequente. Nam si deinceps sinitur manus perversitas, non est benignitas remittentis, sed consentientis assensio. Non mirum, si isti sedem beati Petri apostoli blasphemare praesumunt, qui talia portenta, vel corde gerunt, vel ore diffundunt, et nos insuper superbos esse pronuntiant, cum eis prima sedes quidquid est pietatis, nou desistat offerre, illi cum ipso paterno spiritu subiugare se posse confidant. Sed captos mente facere ista non mirum est. Sic phrenetici solent medicantes, quosque velut hostes putare, vel caedere. Quapropter tamen ab his iudicium quod praetendunt, utinam possit agitari: an apud ipsos, ut iidem sint inimici, et testes, et iudices? Sed tali iudicio nec humana debent committi negotia, neclum divinae legis integritas. Si

quantum ad religionem pertinet, non nisi apostolicae sedi iuxta canones dehetur summa iudicij totius: si quantum ad saeculi potestatem, illa a pontificibus et praecipue a beati Petri vicario, debet cognoscere quae divina sunt, non ipsa eadem iudicare. Nec sibi hoc quisquam potentissimus saeculi (qui tamen christianus est) vindicare praesumit, nisi religionem forsitan persequens. Quid tamen dicerent, si non chartis suis in omnibus vincenterent? ineptias itaque suas sibi servent, nisi resipiscant, potius cogitantes Christi vocem non esse superfluam, quae confessioni beati Petri apostoli inferni portas nunquam praevalituras asseruit (a). Quapropter non veremur ne apostolica sententia revolvatur, quam et vox Christi, et maiorum traditio, et canonum fulcit auctoritas, ut totam potius Ecclesiam semper ipsa dijudicet. Sed cogitent magis, si quis in eis religionis est sensus, ne pravitatem suam nullatenus deponentes, apud Deum, hominesque sedis apostolicae perpetua constitutione damnentur. Sic autem dicitur fuisse definitum ut deinceps denegatio nihil dicatur, quasi, vel nunc eos (quemadmodum nostis) meo duxerim nomine specialiter alloquendos. Neque plane cum istis non corrigentibus ineunda congressio, quemadmodum cum aliarum quoque hacresum sectatoribus dimicatio renuenda. Vos autem salvos et sospites quantocius huc reverti, continuis divinitatem votis expetimus.

IV.

Ecclesiae facultates ab episcopis clericis et pauperibus distribui debere: dioecesis et bona Ecclesiae ab episcopis triginta annos possessa eis non auferenda (1).

Gelasius Romanae Ecclesiae episcopus, dilectissimus, et in Christi caritate unanimiter conexus fratribus episcopis, qui in Sicilia sunt constituti.

Praesulum auctoritas nostrorum emanavit, ut facultates Ecclesiae episcopi ad

(a) Matth. 16. (1) Ex edit. card. Carafæ.

regendum habeant potestatem; ita tamen, ut viduarum, pupillorum, atque pauperum, nec non et clericorum stipendia distribuere debant. Hoc eis etiam statuimus dari, quod hactenus decretum est. Reliquum sibi episcopi vindicent, ut (sicut ante diximus) peregrinorum, atque captivorum largitores esse possint.

Illi etiam annecti placuit, ut si (quod absit) facultates Ecclesiae, nec non et dioeceses, quae ab aliquibus possidentur episcopis, iure sibi vindicent, quod tricennalis lex conclusit, quia et filiorum nostrorum principum ita emanavit auctoritas, ut ultra triginta annos nulli licet pro eo appellare, quod legum tempus exclusit. Data idibus maii, Asterio et Praesidio VV. CC. coss.

Dat. die 15 maii, anno Domini 494,
pontif. Gelasii anno III.

V.

*De auctoritate summi Romani Pontificis
in damnandis a fide catholica deviantibus,
reprobandoque male actis conciliis,
et bene gestis confirmandis.*

SUMMARIUM

Eutychianae haeresis sectatores a sanctae R. E. traditionibus deviant. — § 1. Haeresis auctore damnato, omnes eius sequaces damnati censentur, nec de d. damnationis retractatione agi unquam potest. — § 2. Ideoque, damnato Sabellio, eius sectatores pro damnatis habiti sunt. — § 3. Idem de Ario. — § 4. Idem de Eunomio, Macedonio et Nestorio. — § 5. Resipiscentes et ab Ario discedentes a sancta R. E. recepti sunt. — § 6. Sedis apostolicae auctoritas est concilia approbare. — § 7. Quae Sedes Acatum ad se reducere multifariam tentavit. — Nullus episcopus primae Sedis iudicium vitare potest. — § 8. Acatus autem d. Sedem apostolicam despexit, et peiora commisit. — § 9. Ad eiusque iudicium venire contempnit, sed Anatolius legatos misit. — § 10. Acatus itaque se reum fassus est, et non iure ad legitimum recusavit comparere Sedis apost. iudicium, et etiam literis suis convincitur communicator erroris in Chalcedonensi concilio damnati. — § 11. Sedes apostolica omnes iu-

dicat, et a nemine indicatur, nec illo modo ab ea appellatur. — § 12. Damnatusque et absolvit omnes sive praecesserit synodus quae male indicaverit, sive non. — § 13. Flavianum quoque liberavit, et Diocorum condemnavit, ac Ephesinam synodum male secundo loco aetam improbabavit. — § 14. Synodus Chalcedonensis Ephesinam iure damnavit, quod universalis Ecclesia rationabiliter approbavit. — § 15. Synodus semel bene acta nusquam retrahatur, et ab ea deviantes damnari censentur. — § 16. Eutychen negantes fuisse haereticum, Eutychiani sunt, et damnati cum ipso Eutychie. — § 17. Eundem haereticum esse latentes, d. Synodum Ephes. illum recipientem, improbam fuisse admittunt, ac synodum Chalcedonensem eundem cum Diocoro damnantem iustum fuisse supponunt, ideoque iure a Sede apostolica comprobata latentes. — § 18. Et ideo deviantes a d. synodo Chalcedonensi, vel eis communicantes damnati sunt. — § 19. Et sectatores Eutychitis eadem damnatione ligantur. — § 20. Illorum vero excrantes, synodum Chalcedonensem non iterandam sed exequandam esse cognoscunt. — § 21. Acatii improbe facta. — § 22. Apostolica Sedes ab his abliorret, qui cum haereticis communicant. — § 23. Constantinop. Ecclesia non modo inter sedes, sed nec inter metropolitanarum iura censetur. — Quae in Chalcedonensi synodo ultra mandata gesta fuerunt, reprobavit Leo pont. — § 24. Acatum pro relig. catholica apud imperatores nihil egisse demonstrat. — §§ 25 ad 34. Exempla pontificum, qui imperatores de male gestis obiurgarunt. — § 35. Acatum non imperatori restitisse, sed potius favisse ostendit. — § 36. Imperator iniuste deiecit antistites absque aliqua synodo. — Acatius autem iuste absque synodo a papa damnatur. — § 37. Papa damnationem Acatii non debuit intimare episcopis Orientis, quia communicaverant Acatio, et ideo ut eius sectatores damnati quoque sunt. — § 38. In Acatum lata sententia plurimorum Italiae sacerdotum congregatio probata fuit. — § 39. Quae omnia Orientales cognoscentes et obdurati persistentes a salutis via aberrant. — § 40. Hortatur hic pont. Dardanos ut haec omnibus patefaciant.

Gelasius episcopus urbis Romae ad Dardanos.

Valde mirati sumus, quod vestri dilectio, quasi novam veluti difficultem quæstiōnem, et adhuc tamquam inauitum

Eutychianae haeresis sectatores a sancte R. E. traditionibus deviant.

quippiam nosse desiderat, quod Eutychianae pestilentiae communicatores, non habentes, quid pro suac perditionis obstinatione respondeant, frequenti iam ratione convicti, misera contentione submurmurrant, non quia sit alieius momenti quod garriunt, sed quia non inveniunt penitus quid loquantur. Ubi magis eos, qui catholicis sensibus instituti sunt, adhuc haerere miramur, quam illos, qui a veritate exciderunt, et ab antiqua Ecclesiae traditione sunt devii, profanasque vocum novitates, et ineptias eaduae perversitatis obtendunt, quibus eos vestra dilectio retulit iactitare. Ideoque Acatium non putare fore damnatum, quod non speciali synodo videatur fuisse deiectus; et insuper dementiam suaee vanitatis accumulant, pueriliter adiicientes praecipue pontificem regiae civitatis.

Haeresis auctore damnata, omnes eius sequaces damnati censentur, nec de d. damnato nisi retractatione agi namquam potest.

§ 4. Quapropter stultitiam respuentes inanum querelarum, perquirere vos oportet ab ipsis beatis apostolis, et considerare prudenter, quoniam patres nostri catholici, doctique pontifices, in unaquaque haeresi quolibet tempore suscitata, quicquid pro fide, pro veritate, pro communione catholica atque apostolica, secundum scripturarum trahitem, praedicationemque maiorum facta semel congregatione sanxerunt, inconvulsum voluerunt deinceps, firmumque constare, nec in eadem causa denuo, quae praefixa fuerant, retractari qualibet recenti praesumptione permiserint: sapientissime praevidentes, quoniam si decreta salubriter cuiquam liceret iterare, nullum contra singulos quosque prorsus errores, stabile persisteret Ecclesiae constitutum, ac semper iisdem furoribus recidivis, omnis integra definitio turbaretur. Nam si limitibus etiam praefixis positarum semel synodalium regularum, non cessant elisae pestes resumptis certaminibus contra fundamentum sese veritatis attollere, et simplicia quaque corda percutere; quid fieret si subinde fas esset perfidis iniire concilium? Cum quamlibet illa manifesta sit veritas, numquam desit, quod perni-

ciosa depromat et falsitas, tametsi ratione vel auctoritate deficiens, sola tamen contentione non cedens. Quae maiores nostri divina inspiratione cernentes, necessarie praecaverunt, ut contra unamquamque haeresim coacta synodus, pro fide, communione, et veritate catholica atque apostolica promulgasset, non sinerent post haec novis retractationibus mutilari: ne pravis occasio preeberetur, quae medicinaliter fuerant statuta pulsandi, sed auctore eiuslibet insaniae, ac pariter errore damnato sufficere iudicarunt, ut quisque aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententia damnationis eius esset obstrictus, quoniam manifeste quilibet vel professione sua, vel communione posset agnoscere.

§ 2. Et ut priora taceamus, quae diligens inquisitor facile poterit vestigare, Sabellium damnavit synodus, nec ut sectatores eius postea damnarentur, necesse fuit, in singulos viritim synodos celebrari, sed pro tenore constitutionis antiquae, cunctos qui vel pravitatis illius, vel communionis extitere participes, universalis Ecclesia duxit esse refutandos.

§ 5. Sic propter blasphemias Arii, Idem de Ario. forma fidei, communionisque catholicae, Nicaeno prolata conventu, arianos omnes, vel qui quis in hanc pestem, sive consensu, sive communione decenterit, sine retractatione conclusit.

§ 4. Sic Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condemnans, ulterius ad nova concilia venire non sinit, sed universos quocumque modo in haec consortia reincidentes, tradito sibi limite synodali, refutavit Ecclesia, nec unquam recte cessisse manifestum est, qualibet necessitate cogente, novis ausibns, quae fuerint salubriter constituta, temerasse.

§ 5. Propterea in tempestate quoque persecutionis Arianae plurimi catholici sacerdotes de exiliis, pace redditis, respirantes, sic cum catholicis nihilominus fratribus Ecclesias composuere turbatas, ut non tamen illius synodi Nicaenae quic-

Ideoque, damnato Sabellio, eius sectatores pro damnatis habiti sunt.

Idem de Ario.

Idem de Eunomio, Macedonio et Nestorio.

Resipicentes et ab Ario discedentes a sancta R. E. recepti sunt.

quid de fide et communione catholica et apostolica definierat, immutarent, nec nova quemquam prolapsum damnatione percellerent, sed illius tenore decreti, nisi resipuisserent, censerent esse damnatos.

§ 6. Quibus convenienter (ut dictum est) ex paterna traditione perpensis, confidimus, quod nullus iam veraciter christianus ignoret uninsecundisque synodi constitutum, quod universalis Ecclesiae probavit assensus, non aliquam magis exequi sedem prae ceteris oportere, quam primam, quae et unamquamque synodus sua auctoritate confirmat, et continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem beatus Petrus apostolus Domini voce perceptum (*a*), Ecclesia nihilominus subsequente, et tenuit semper et retinet.

§ 7. Haec dum Acatium certis compisseret indicium a communione catholica deviassse, diutius ista non credens, quippe quem noverat exequitorem saepe necessariae dispositionis suae contra haereticos extitisse, per triennium fere literis destinatis, eumdem monere non destituit, sicut per diversos missa frequenter scripta testantur. Quibus ille cum debito silentio diu non respondere proponeret, episcopalibus quoque directa legatio est, ac nihilominus pagina destinata, quae praemoneret, eum suorum ante memiuuisse gestorum, et quae primitus pro fide catholica desudasset, oportere respicere. Contestans et blandiendo pariter et minando, ne se a corpore catholicae unitatis abscondideret, simulque quoniam hunc Ioannes, saecundae sedis antistes, gravibus pulsaret obiectis; ad primae sedis audientiam cohortatus est, vel venire debere, vel mittere. Licet enim synodus iteranda non esset, tamen congrueret, ut cuiuslibet civitatis episcopus, primae sedis indicium non vitaret, ad quod convenerat secundae sedis antistes, qui nisi a prima sede non posset audiri, praecipue qui praecindicatis animis nulla synodo a Graecis suis exclusus,

(*a*) Matth. 16.

Bull. Rom. Vol. I.

Sedis Aposto-
lica autori-
tas est concilia
approbare.

Quae Sedes
Acatium ad se
reducere mul-
tilarium ten-
tavit.

Nullus episco-
pus primae
Sedis indicium
vitare potest.

etiam apud eos causam snam, nec posset omnino dicere, nec deberet, quia ab inferioribus episcopis potior nisi a prima sede (sicut dictum est) vel discuti potuisse, vel si ita ratio postulasset, addici etiam, cunctis orientalibus episcopis cum ipso Acatio in Petri communione recidentibus, cum secundae sedis episcopus catholicius ab externae communionis hominibus esset nullatenus indicandus.

§ 8. Sed Acatius non solum despexit satisfacte postulatis, verum etiam ipsam legationem sedis apostolicae blandimentis, praemiis, periuriisque deceptam, quibus ei cum imperatore promisit, integrum praesulim apostolici causam de omnibus esse servandam, Petri communione pollutam redire perfecit, in tantum sedis apostolicae despiciens potestatem, ut non solum eius auctoritati non cederet, sed etiam potius in consortium communionis externae per legatos suos niteretur abducere, fieretque apostolicae sedi necessitas eos ipsos, quos direxerat sacerdotes, honore pariter et communione privare, ne tali contagione videretur infecta, satisque monstraret, non se Acatii specialiter odisse personam, sed respire foedera perditorum, quae etiam in suis pontificibus detestata convenienter horreret, nihilominus antem literis suis Acatius indicarat, et in Alexandrini Petri se communionem, quem expedita sedis apostolicae auctoritate, exequitor ipse quoque damnaverat, sine eiusdem apostolicae sedis consultatione, promptissime recidisse, et accusationem Ioaunis, laudesque Petri proprio sermone deferre, de quibus, si utique confidebat magis, vel venire, vel mittere debuisset, ut et praesentem de mendaciis, quae dicebat, posset confutare Ioaannem, et praeconia Petri, quae digesserat rationabiliter, allegaret. Quod cum minimè fecerit, satis evidenter ostendit, nec Ioaannem se posse convincere, nec legitime receptum Petrum habere fiduciam perdocendi, solumque sibi monstravit inesse propositum laerandi catholicos, haereticosque laudandi; se-

Acatius autem
d. Sedem Apo-
stolicaem de-
spexit, et pe-
tiora venit sibi.

seque eorum potius, quos laudabat, docuit esse participem, quam catholicorum, quos nitebatur decolorare, consortem, tulitque de se ipse indicium, cum damnati hominis communione pollutus, damnationis eius factus est particeps (a). Ita et sedes apostolica, quod ad necessariam diligentiam respiceret, nil omisit; et Acacius secundum formam synodi Chalcedonensis, qua error, cui communicavit, elitus est, sicut de haeretico homine scriptum est, suo iudicio condemnatus apparuit, insteque sedes apostolica, quae utique se Alexandrinum Petrum damnasse, non etiam solvisse memorat, ne per Acacii pristinam communionem, Petri quoque collegium, cui Acacius communicaverat, incideret, ipsum competenter Acacium a sua communione submovit. Quapropter utrum errori vel praevicationi communicaverit Acacius, quid opus erat nova discussione cognoscere? Cum iam literis suis esset ipse confessus, ac sicut scriptum est, ore tuo iustificaberis, et ore tuo condemnaberis, verborum suorum vinculis, et reus teneatur, et iure plectendus.

§ 9. Cur ipse in nova causa, quam synodus nulla praecesserat, Ioannem, quem suis literis impetebat, qualecumque secundae sedis episcopum, in primae sedis B. Petri apostoli indicio confutare despexit, ut causam diceret, seu per se, seu per alium, vel venire, vel destinare contempsit, indignum habens cuiuslibet civitatis antistites ad primae sedis venire indicium, ad quod secundae sedis cerneret venisse pontificem, quod Anatolius Constantinopolitanae urbis episcopus missis legationibus pro sua persona fecisse monstratur. Ecce etiam in hac parte vocem non habent conquerentes. Ecce inquam ad legitimum est vocatus examen, ubi vel suas partes iustis allegationibus defensaret. Si ille apostolicae sedis refugit examen in Ioannis catholicorum pontificis negotio vestigando, quemadmodum sedes apostolica de receptione Petri haereticorum

(a) Tit. 3.

sua auctoritate resoluti, Acacii fuerat sentura indicium? An sedem apostolicam congruebat, paroeciae Heracliensis Ecclesiae, idest Constantinopolitani pontificis, vel quorumlibet aliorum, qui cum eodem, vel propter eum fuerant congregandi, indicium praestolari? Cum apostolicam eiusdem primae sedis audentiam Constantinopolitanus episcopus declinaret, qui utique etiam si metropolitani esset iure suffultus, etiam si inter sedes haberet locum, primae tamen sedis cognitionem fas non habuit refutandi, ad quam, secundum canones, appellante secundae sedis antistite, vocabatur ad nostrorum causam.

§ 10. Hoe ipso satis ostendit, remum se esse confessum, qui ad legitimum indicium postulatus, adesse contempsit; nec poterat ultra differri, ne sicut dictum est, antiqua illius communione durante, cum sese iam sociasset externe, sedes quoque apostolica per eum pollueretur contagis persidorum; dignumque esset, vel praevicatem, vel contemptorem iudicii competentis manifestissime scilicet de suo negoio desperantem, a catholica atque apostolica integritate et communione secludi. Hic si examinatio quaeritur, iau iudicio non erat opus, posteaquam et literis suis ipse confessus est, et ad legitimum indicium vocatus adire pertinuit. Si auctoritatis pondus inquiritur, Chalcedonensis synodi tenor cum apostolica sede consentiens, et illius definitionis exequatio, reperitur condemnati illic erroris communicator effectus; praefixaem nihilominus ibidem particeps damnationis apparuit. Quoniam idem ipse error qui semel est cum suo auctore damnatus, particeps quolibet pravae communionis effecto, et execrationem sui gestat, et poenam. Hoc tenore etiam Timotheus Hillerus, atque ipse Alexandrinus Petrus, qui secundam certe sedem quoquomodo tacuisse videbantur, non repetita synodo, sed auctoritate tantummodo sedis apostolicae, ipso quoque Acacio postulante, vel exe-

Acacius itaque se remum faxsus est, et non iure ad legitimum recusat compare Sedis Apostolicum, et etiam literis suis convicatoe iudiciorum in Chalcedonensi concilio damnatus.

Ad eiusque indicium venire contempsit, sed Anatolius legatos misit.

quente, probatur esse damnatus. Nunc autem ipsi doceant legitime fuisse Petrum purgatum, et ab omni haeretico rum contagione rite discretum, cum ei communicavit Acacius, si eius communicatorem potant Acacium aliquatenus excusandum, aut si, quod magis est verum, convenieuter atque legitime Petrum probare non poterunt expiatum, propter quod etiam ad apostolicae sedis iudicium Acacius vel venire, vel destinare ausus est, restat ut in eius communicatione fuerit, et qui ei communicavit infectus.

§ 11. Non reticemus autem, quod cuncta per mundum novit Ecclesia; quoniam quorumlibet sententiis ligata pontificium, sedes B. Petri apostoli ius habeat esolvendi, utpote quod de omni Ecclesia as habeat iudicandi, neque cuiquam de eius licet iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permisus. Quapropter cum satis constet, Acacium nullum habuisse pontificium, sententia sedis apostolicae damnatum, sine ulla eius notione solvendi, dicant certe qua synodo hoc ille praesumpsit, quod nec sit quidem absque apostolica sede fas haberet? Cuius sedis episcopus? Cuius metropolitanae civitatis antistes? Nonne paroeciae Heracliensis Ecclesiae? Si illi certe licuit sine synodo sententiam apostolicae sedis abrumpere, nulla eius consultatione quaesita, ita ne vero non licuit primae sedi Chalcedoniensis synodi constituta, sicut decuit, sequenti, huiusmodi praevericatorei sua citoritate detrudere?

§ 12. Sed nec illa praeterimus, quod apostolica sedes frequenter, ut dictum est, more maiorum, etiam sine ulla synodo praecedente, et absolvendi quos synodus inique damnaverat, et damnaudi nulla existente synodo, quos oportuit, habuerit facultatem.

§ 13. Sanctae memoriae quippe Athanasium synodus orientalis addixerat, quem tamen exceptum sedes apostolica, quia

damnationi Graecorum non consensit, absolvit.

§ 14. Sanctae memoriae nihilominus Ioannem Constantinopolitanum, synodus etiam catholicorum praesulum certe damnarat, quem simili modo sedes apostolica etiam sola, quia non consensit, absolvit.

§ 15. Itemque sanctae memoriae Flavianum pontificium congregatione damnatum, pari tenore, quoniam sola sedes apostolica non consensit, absolvit, potiusque, qui illie receptus fuerat, Diocorum secundae sedis praesulem sua auctoritate damnavit, et impiam synodum non consentiendo submovit, ac pro veritate, ut synodus Chalcedonensis fieret, sola decrevit, in qua pontificibus innumeris qui latrocino corruerant Ephesino, veniam poscentibus, sola concessit, et in sua perfidia permanentes nihilominus sua auctoritate prostravit, quam congregatio, quae ille pro veritate reparanda collecta fuerat, est sequuta. Quoniam sicut id, quod prima sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit iudicandum, Ecclesia tota suscepit.

§ 16. Ubi etiam consequenter ostenditur, quia male gesta synodus, idest contra Scripturas sanctas, contra doctrinam Patrum, contra ecclesiasticas regulas, quam tota merito Ecclesia non recepit, et praecipue sedes apostolica non probavit per bene gestam synodum, idest secundum Scripturas, secundum traditionem Patrum, secundum ecclesiasticas regulas, pro fide catholica et communione prolata, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime sedes apostolica comprobavit, ut debuerit et potuerit immutari. Bene vero gestam synodum iuxta supradictum modum nova synodo nullatenus immutandam. Proinde si Eutychen factentur haereticum, male gestam apud Ephesum synodum, qua est receptus, pariter fatebuntur, et per bene gestam synodum Chalcedonensem, quod Eutyches, vel cum eo sentientes talia, sunt reieci, velint, nolintque, consentiunt,

*Flavianum
quaque libe-
ravit, et Dio-
scorum con-
demnavit, ac
Ephesinum sy-
nodum male
secunda loci
actum impro-
bavit.*

*Synodus Chal-
cedonensis
Ephesinum in-
ro damnavit,
quod nonver-
sals Ecclesia
rationabiliter
approbavit.*

*Sedes Apo-
stolica omnes i-
udicat, et a
noiniis i-
ndicator, non ulli
modo ab ea
appellatur.*

*Damnaque et
absolvit om-
nes sive pre-
cesserit syno-
dus que inde
ind exver-
ti eam.*

atque ideo bene gestam synodum novis exagitationibus refricari non licuisse cognoscant. Qui si forsitan dixerint, eo tenore Ephesinam quoque synodum non licuisse mutari, rursus haec eadem, quae supra deprompsimus, planius repetita perpendantur, idest quia contra fidem, contra veritatem, communionemque catholicam vereque christianam modis omnibus secludenda est, et iniusta synodus, iusta synodo submovenda.

§ 17. Pro fide autem et veritate et communione catholica, bona synodus, vereque christiana, semel acta, nulla nec potest, nec debet novae synodi iteratione convelli; sed secundum bene gestam synodum, recteque praefixam, si quis ab eius tramite deviarit, consequenter, ac sufficienter eius definitione plectendus, meritoque illius subiacet constitutus. Nec opus est per singulos quosque deviantes, iureque plectendos, novas rursus synodos introduci, cum ex illius tramite, quae auctorem cum errore damnavit, quisquis quolibet modo, quolibet titulo complex eiusdem fuerit factus erroris, ut eins se contagione polluerit, competenter, et particeps eiusdem damnationis existat, eiusque poena puniatur obstrictus, cuius maluit inire consortium.

§ 18. Quaero ergo ab his, quid de Eutychen sentiant? fuisse ne haereticum, an asserunt non fuisse? si non fuisse contendunt, quid ambagibus agnnt? quid circumventionibus, praestigiiisque se contegnnt? palam se Eutychianos esse pronuncient, ut in eius sacrilego furore convicti, veritatis molibus obruantur, aperteque cognoscant, non solum haec ipsa pestis eutychiana, quantum christiano dogmati probetur inimica, sed quantas alias haereses, easque gravissimas in sua pravitate contineat, ut in quibus foveis voluntur, et in quod praecipitum, baratumque mergantur, intelligent. Simul autem si Eutychen haereticum negant, et omnimodis publicatur, quod ideo de omnibus eutychianae pesti communicantibus, sup-

presso veluti hoc ipso errore contendunt, ut nos per talium hominum, quod absit, insidias, captiosasque tendiculas, in Eutychetis insaniam nitantur inducere; quod quidem etiam si non negent, sive scientes, sive nescientes facere confutantur.

§ 19. Sin vero et Eutychen haereticum negare non audent, restat ut contra catholicam fidem non synodum nuncupandam, sed conspirationem potius perditorum fuisse consentiant, quae apud Ephesum, et Eutychete reducto, perculit sanctae memoriae Flavianum, cunctosque qui illic aderant sacerdotes, militari terrore compulerit tanto sceleri praebere consensum. Atque ideo nobis necesse est, pravam, perversamque conspirationis illius, et latrocinalem fuisse perhibeant actionem, eamque debuisse modis omnibus aboleri, et ideo iustum, bonam, veraciter christianam Chalcedonensem synodum processisse definiant, in his quibus, Eutychete depulso, cum sno fantore Dioscoro, haeresim eorum, erroremque damnavit. Hanc ergo synodum (ut dictum est), bonam, veram, iustum, christianamque esse non dubitant, per quam illa noxia sit remota.

§ 20. Perspiciant ergo, tandemque concedant, quod quisquis ab eius instae, christiana, veraequae synodi fide, communione et veritate deviarit, vel ab ea deviantibus communionem miscerit, sufficienter, atque competenter secundum ipsius definita, teneatur obstrictus, quoniam mala synodus bona debuit submovi. Bona vero synodus nulla causa est, cur alia debeat synodo retractari, ne ipsa retractatio eius constitutis deroget firmatatem.

§ 21. Proinde quicunque congregationis Ephesinae tenentur affectu, quid adhuc Acatii tantummodo nomen obtinent, et non palam se sectatores Eutychetis, qui illic receptus fuerat, profittentur?

§ 22. Qui si refugiant, atque Eutychen se perhibent execrari, simul ergo,

Eundem haereticum esse
faientes, d.
Synodum Ephes. illum recipientem im-
probam fuisse
admitunt, ac
synodum Chal-
cedonensem
cum Dio-
scoro dam-
nandum instam
fuisse suppo-
nunt, ideoque
iure a Sede
Apostolica
comprobant
suntur

Et ideo de-
viantes a d.
synodo Chal-
cedonensi, vel
eis communi-
cantes damna-
ti sunt

Et sectatores
Eutychetis ea-
dem damnatione
figuntur.

Illum vero
execrantes,
synodum Chal-

Synodus se-
meli bene acta
misquam re-
tractatur, et
ab ea devian-
tes damnari
consentur.

Eutychen ne-
gantes fuisse
haereticum,
Eutychiani
sunt, et dam-
nanti cum ipso
Eutychi.

cedonensem
non iterandam
sed exequen-
dam esse co-
gnoscunt.

et Ephesinam qua male receptus est, conspirationem iure cassatam, et Chaleedonensem synodum, qua reiecta est, merito consentient institutam, atque ita synodum, quae pro fide catholica sit praelixā, secundum vestram formam, sicut dictum est, perspicient, novellis non potuisse quae stionibus ventilari, sed iuxta eius tenorem semel legitime, iusteque de promptum, et iura probari recta sectantes, et sentientes contraria refutari, quod sedes apostolica, sicut decuit antiqua traditione custodiens, non synodum duxit iterandam, sed in eis praevaricatore pellendo, hanc eamdem synodum potius exequendam.

§ 25. Quapropter si quis adhuc secundum Chalcedonensem synodum haec ab apostolica sede gesta reprehendit, praeterquam quod et hae, qua superius astruximus, et multiplici potest ratione convinci, multo magis tamen Acatio non luisse fatebitur ista tentare.

§ 24. Dicat ergo quia ipse synodo Ioannem secundae sedis autistitem qualemcumque certe catholicum, et a catholicis ordinatum, nec de catholicā fide et communione aliquatenus impetratum, duxerit excludendum et haereticum manifestum Petrum, sua quoque exequitione damnatum, pontifici catholicō permiserit subrogandum? Cum etiam si reus manifestus esset Ioannes, post eum saltem catholicum convenisset praefici saecordem, sicut ipse quoque suis saecris sanctae memoriae Timotheo catholicō in Alexandria faciendum promisisse legitur imperator. Qua synodo tertiae sedis episcopum Kalandionem idem expelli fecit Acatius; nihilominus cumdem Petrum tam haereticum manifestum, ut eidem palam necesse communicare practenderet, sua passus est dispositione substitui? Qua denique per totum Orientem synodo electis orthodoxis nullo crimine maculatis, pravos quoque, et criminibus involutos, sua provisione supposuit? Qua synodo tot aliena privilegia nefandus populator invasit?

Acatius in pro-
be facta.

§ 25. Sed libri non sufficiunt, si tragedias eius, quas per ecclesias totius Orientis exereuit, singillatim scribere molliamur. An illud ipsius argumentum nobis aestimant opponendum, quo facinora sua in imperiale natus est iactare personam? Cur igitur quando voluit obstituit Basilisco tyranno certe et haeretico vehementer infesto? Cur ipsi imperatori Zenoni, quia palam Anthiocheno Petro noluit communicare, suam non subdidit voluntatem? Ecce potuit et in aliis resultare, si vellet, sed ut ea, quae latius explicanda sunt, omittamus, quidquid ipse Zenon imperator suis literis profitetur, cuncta sese ex Acatii gessisse consilio, nec hoc eum fallere literis suis, ipse pariter testatur Acatius, qui et eum nihilominus universa recte gessisse conscripsit, et suo consilio haec eadem gesta non taenit. Quasi vero tantum in Alexandrini Petri communione Acatius praevaricator extiterit, et non in omnibus quos vel fecit, depulsis catholicis pontificibus tamquam tyrannus, Ecclesiis quibusque praeponi, vel taliter praepositis perversa communione permixtus est, qui hoc ipso secundum canones fuerant ab ecclesiastica communione pellendi, quod se passi sunt successores vivis sacerdotibus adhiberi. Quis autem non perspiciat christianus, quod catholicis pontificibus propria sede deiectis, non nisi haeretici potuerint introduci? Quibus tamen cunctis vel auctor fuit Acatius subrogandis, vel subrogatis communicator accessit. His utique, qui a communione haereticorum nullatenus discrepabant. Cur ergo vel eum haec fieri videret Acatius, non, sicut sub Basilisco iam fecerat, ad apostolicam sedem referre curavit? Ut solus ipse non poterat, inunctis eum eadem consiliis, atque tractatibus, apud imperatorem possent, quae religioni competerent, allegari; nam si Basiliscus, ut dictum est, tyrannus et haereticus, scriptis apostolicae sedis vehementer infractus est, et a plurimis revocatus excessibus, quanto magis legitimus

Apostolica Se-
des ab his
abhorret, qui
cum haereticis
communicant.

imperator, qui se catholicum videri volebat, potuit cum apostolica sede connitorum quoque pontificum moderata suggestione mitigari? Praecipue cum eiusdem Acattii esset specialis fautor et amator, qui literis suis tam ipsum Acatium, quam sanetae memoriae papam Simplicium magnis laudibus extulisset; doceretur quod haereticis constantissime restitisset. Cur tanto tempore Acatius inter ista continebat? nisi quia praepediri solebat ultra-tenus, quae pro haereticis desiderabat impleri. Ponamus autem etiam si nulla synodus praecessisset, cuius apostolica sedes recte fieret exequentrix, cum quibus erat de Acatio, et per Orientem catholicis sacerdotibus violenter exclusis, perque exilia diversa relegatis, socii evidenter existabant communionis externae, prius se ad haec consortia transferentes, quam sedis apostolicae scita consulerent? Cum quibus ergo erat synodus ineunda? Catholicici pontifices fuerant undique iam depulsi; solique remanserant socii perfidorum, cum quibus iam nec licet habere conventum, quia moris ecclesiastici omnino non esset cum his, qui pollutam communionem tenerent, permixtamque cum perfidis, ullum miscere consilium. Prophetam quoque dicente: Non sedi in concilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi congregacionem malignorum, et cum impiis non sedeo (*a*). Recte igitur per Chalcedonensis synodi formam huiusmodi praevericatio repulsa est potius, quam ad concilium, quod nec opus erat post primam synodum, nec cum talibus habere licet, adducta est. Nam et quid ageretur de fide catholica, si intelligere voluissent, ignorare non poterant, cum viderant catholicos pontifices nulla synodi discussione, nullo concilio, praecipue cum novas causas esse perpenderent, toto Oriente depelli, et caeteri quid caverent ex illorum discere qualitate potuissent. Restat igitur ut illius partis eos fuisse sit clarum, cui se post

(*a*) Psalm. 25.

tot experimenta dediderunt, meritoque ab apostolica sede, caeterisque catholicis non tam consulendi erant, potius sed notandi.

§ 26. Risimus autem quod praerogativam volunt Acatio comparari, quia episcopus fuerit regiae civitatis. Nunquid apud Ravennam, apud Mediolanum, Syrmium, apud Treviros, multis temporibus non constitit imperator? Nunquid nam harum urbium sacerdotes ultra mensuram sibimet antiquitus deputatam, quippe suis dignitatibus usurparunt? Nunquid Acatius, ut Ioannem qualemlibet hominem, catholicum tamen, a catholicis ordinatum de Alexandria excluderet, Petrumque in haeresi iam detectum atque damnatum, absque sedis apostolicae consultatione reciperet, aliqua synodo saltem illis habita, hoc audacter arripuit ut Kalendionem de Antiochia pelleret, haereticumque Petrum, quem ipse quoque damnaverat, absque notitia sedis apostolicae rursus admitteret, aliqua synodo id fecisse monstratur? Si certe de dignitate agitur civitatum, secundae sedis, et tertiae, maior est dignitas sacerdotum, quam eius civitatis, quae non solum inter sedes minime numeratur, sed nec inter metropolitanorum iura censetur. Nam quod dicitis regiae civitatis, alia potestas est regni saecularis, alia ecclesiasticarum distributio dignitatum. Sicut enim quamvis parva civitas praerogativam praesentis regni non minuit, sic imperialis praesentia mensuram dispensationis religiosae non mutat. Sit clara urbs illa potestate praesentis imperii, religio tunc sub eadem firma, tunc libera, tunc proiecta constitit, si potius hoc praesente propriam teneat sine ulla perturbatione mensuram. Postremo si sibi de imperatoris praesentia blandiuntur, et inde putant Constantiopolitanae civitatis episcopi potiorem fieri posse personam; andiant Martianum eiusdem principem civitatis, posteaquam pro augmentatione urbis ipsius sacerdotis intercessor accedens, contra regulas obti-

Constantinop.
Ecclesia non
modo inter sedes,
sed nec
inter metropoli-
tanarum
iura censetur.

nere nihil potuit, sanctae memoriae papam Leonem summis laudibus prosequutum, quod canonum regulas violari nulla fuerit ratione perpessus. Audiant Anatolinum eiusdem sedis antistitem, clerum potius Constantinopolitanum, quam se tentasse talia confitentem, atque in apostolici praesulis totum dicentem positum potestate. Ipsum B. papam Leonem sedis apostolicae praesulem, cuius synodus Chalcedonensis auctoritate firmata est, quicquid ultra quam ab eodem pro fide et communione catholica, atque apostolica illie agendum, constaret esse delegatum, per occasionem congregacionis illius praeter Nicaenos canones, nova videretur actione tentatum, competenti refutatione vacuasse. Eaque nihilominus etiam sub sanctae memoriae papa Simplicio, legatum sedis apostolicae sanctae memoriae Probum Canusinae urbis episcopum, Leone principe tunc petente praesente, docuisse nullatenus posse tentari, neque hic prorsus praebuisse consensum. Atque ideo non ad civitatis cuiuslibet respiciant qualitatem, sed modum dispensationis ecclesiasticae, paterna traditione firmatum convenienter observent.

Quae in Chalcedonensi synodo ultra normata gesta fuerunt, probavit Leo Pont.

Acatium pro relig. catholica apud imperatorem n. h. legisse demonstrat.

§ 27. Dicatur autem de Alexandrino et Antiocheno episcopis certis ex causis principem magis illa, quae gesta sunt, non Acatium percepisse, sed principi christiano decuerat suggestere sacerdotem maxime cuius familiaritate et favore fruebatur, salvam fore de eiusdem iniuria contumeliaque vindictam, tantum ut Ecclesiae sineret christianus princeps regulas custodiri, quia et nova in utroque pontifice causa esset exorta, et novam discussionem consequenter inquireret, et sicut semper esset effectum, ac divinae pariter leges, humanaeque censerent, ut sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia provenirent, non a sacerulari viderentur qualescumque pontifices, etsi errore humanitus accedente, non tamen religionem ullatenus excedentes, potestate percelli. An adhuc iusta ratione principi

suggerenda non erat regiae civitatis honore sublimis? Si factus erat in regia civitate sublimior, tanto magis in his suggestis debuit esse constantior. Si autem in his, quae pro religione fuerant exerenda, existit contemptibilis, et aut segnis, aut fiduciam non habens intimandi, in quo per regiam civitatem maior effectus est? An ut per ea snae praevaricationis exereret potius tyrannidem, quam causas religionis legitime procuraret?

§ 28. Nathan propheta, palam, publice in facie regi David, et commissum pronunciavit errorem, et ipsum commisso non tacuit, et confessione correctum consequenter absolvit (a).

§ 29. Beatae memoriae Ambrosius Mediolanensis sacerdos Ecclesiae, maiori Theodosio imperatori communionem publice, palamque suspendit, atque ad poenitentiam redigit regiam potestatem.

§ 30. Beatae memoriae papa Leo, si-ent legitur, imperatorem Theodosium iu niorem, Ephesino latrocinio libere coar-guit, excedentem.

§ 31. Sanctae memoriae quoque papa Hilarius Anthemium imperatorem, cum Philotheus macedonianus eius familiari-tate suffultus diversarum conciliabula nova sectarem in urbem vellet inducere, apud beatum Petrum apostolum palam ne id fieret clara voce constrinxit, in tantum ut non ea facienda cum interpositione sacramenti idem promitteret imperator.

§ 32. Sanctae memoriae nihilominus papa Simplicius, et post eum sanctae memoriae papa Felix, non solum Basiliscum tyrannum, sed etiam imperatorem Zenonem, pro iisdem ipsis excessibus auctoritate libera saepius increpasse noscuntur, flectique potuisset, nisi Constantinopolitani praesulis accenderetur instinctu, qui particeps externae communionis effectus, necessario in quod inciderat, iam fovebat; malens in suae praevaricationis ob-stinatione persistere, quam curandus al-

*Exempla Pon-
tificum, qui
imperatores
deinde gestus
obvrgauit.*

(a) It. Reg. t2.

salubria remeare, sicut ipse rerum probavit eventus.

§ 55. Ecce nuper Honorico regi Vandalaicæ nationis vir magnus et egregius sacerdos Eugenins earthaginensis episcopus, multique eum eodem catholici sacerdotes, constanter restiterunt saevienti, cunctaque extrema tolerantes, hodieque persecutoribus resistere non omittunt.

§ 54. Nos quoque Odoacri barbaro haeretico regnum Italiae tunc tenenti, cum aliqua non facienda praeciperet, Deo praestante nullatenus paruisse manifestum est.

§ 55. Hic autem vir bonus Acatius, et sacerdos eximius, in tantum se et suggesterere potuisse monstravit, et noluisse deprompsit, imo favisse patefecit, ut et imperator cuneta se ex eius gessisse consilio non taceret, et ipse imperatorem magnis praeconiis elevaret ista facientem, se que prodiit his agendis rebus fuisse participem.

§ 56. Sed esto Kalendion imperatoris nomen abstulerit, Ioannes principi mentitus fuisse iactetur, quae tamen cum novae essent cause, nova debuit ecclesiastica praevenire discussio? An qui in hominem imperatorem peccasse dieebantur, nulla interveniente synodo deiici debuerunt? Et in Denim qui summus et verus est imperator, Acatium delinquentem, sinceramque communionem divini saementi studentem misere cum perfidis, secundum synodium, qua haec est damnata perfidia, non oportebat expelli?

§ 57. Quid de innumeris per totum Orientem catholicis sacerdotibus propria sede depulsis, et indubitanter haereticis intromissis? Novae certe erant causae, et his consequenter nova synodus debebatur. Cur tune non venit in mentem, ut in talibus causis peteretur a principe, saltem qualiscumque synodus celebranda? ut quocumque vel colorato iudicio traditionis ecclesiasticae, passim pontifices viderentur excludi, non solum quarumcumque urbium sacerdotes, sed metropolitani in-

cunctanter antistites? His omnibus cum non restitit suggestione, qua potuit, consensit Acatius, communicando cunetis, qui in catholicorum locum, haeretici fuerant subrogati. Apostolus autem dicit: Non solum qui faciunt, sed et qui consentiunt facientibus, reos indubitanter adscribi (a).

§ 58. An haec licuit saeculari potestati, et actis talibus Acatio consentiente absque ulla synodo, quam ipsa rerum novitas exigebat, absque sedis apostolicae consultatione perficere; et sedi apostolicae non licuit secundum tenorem synodi Chalcedonensis, in veteri utique causa, et veteri constituto iuxta definitionem damnata inimicis synodi Chalcedonensis Acatium communicantem a sua communione depellere?

§ 59. Sed inquiunt, Acatius principi obviare non potuit: cur Basilico, quia voluit, obviavit? Cur ipse Zenoni, ne palam Petro Antiocheno (quamvis latenter hoc fecerit) communicare videretur, non commodavit assensum? Ecce resultanti non institut imperator, ecce vim nolenti non intulit, ecce refugienti contagia manifesta concessit. Postremo, cur tanto tempore, cum ista gererentur, vel gerenda cognosceret, non ad sedem apostolicam, a qua sibi curam illarum regionum noverat delegatam, referre maturavit; sed prius laudator factus est ipse gestorum. quam vel praemoneret talia esse tentanda, vel ne tentarentur obsisteret, sicut Basilico iam fecerat? Cur illis caeteris communicare consensit, qui depulsis catholicis sacerdotibus, indubitanter haereticis singulis orbibus fuerant substituti? Postremo, ille defuit suis partibus, et quae sacerdoti catholico competenter, agere fastidivit: ideo sedes apostolica, quod ad eamdem pertinebat, vel potuit, vel debuit praeterire. Quolibet igitur modo haereticorum complicem refutavit, et consortem communionis externae a sua communione dimovit.

(a) Rom. 1.

Ae. C. non
imperatori re-
stituisse, sed
potius favisse
ostendit.

Imperator ini-
uste deiecit
antistites abs-
que al qua
synodo.

Acatius autem
inuste absque
synodo a Papa
dimovit.

Papa damnationem Acatii non debuit intimare episcopis Orientis, quia communicauerant Acatio, et ideo utriusque sectatores damnati quoque sunt.

40. Nec opus fuit nova synodo, cum veteris constituti sufficienter haec forma praescriberet; nec opus fuit, ut haec scienda Orientis episcopis intimaret, quos expulsionem catholicorum, quae agebantur in causa fidei, non ignorasse manifestum est, et communicando haereticis subrogatis, facto tali consensisse non dubium est, etiam cum externae communionis effectis nec potuisse, nec debuisse sedis apostolicae scita tractari. Ecce agnoverunt in eorum professione, qui constantissime perdurarunt, quod fidei, communionique catholicae deberetur. Ecce agnoverunt quemadmodum a talibus recedendo, immo talibus contra moliendo, a fide et communione catholica deviarit Acatius, seque pariter cum eodem, errori subdiderint. Ecce agnoverunt quam iustis ex causis, et pro fide et communione catholica atque apostolica (cui, et illi qui in ea perstitérant congruebant, et qui prostantibus obviabant, ab eadem docebantur alieni) sedis apostolicae auctoritate sit remotus Acatius, ad cuius praecipue vocatus examen, vel venire, vel mittere non curavit, ut se de his omnibus, ut confidebat, absolveret, eiusque pariter quicunque complices extiterunt, atque ab illa merito cum his communione discretus, a qua se ipse primum cum suis consortibus catholicis pontificibus discrepando cognoscitur separasse. Iureque sententiam ille damnationis exceptit, caeterique consortes cum suis consortibus promulgandam, qui solus pro omnibus suis consortibus in communione se recidisse perfidiae, ad apostolicam sedem missis literis est professus. Cui Acatio, si communicaverant orientales episcopi, antequam hue referret, pari utique reatu sine dubio probantur involvi, iureque per illum transgressionis sententiam suscepserunt, tamquam facti cum eodem communionis externae, qui utique non consultatamquam nostrae communionis homines, iam deberent, sed tanquam in consortium positi, in contrario refutari. Si vero non communicaverant an-

tequam Acatius hoc referret, et communicauentem notare debuerant, et ipsi de eodem potius hue referre, atque apostolicae sedis vigore percussum, merito comprobaret, cumque ea sede apostolica, tantisque illis catholicis pontificibus magis tenere concordiam. Sed quia ab illorum societate desciverant, et eorum successoribus communicare delegerant, ideo cum sede apostolica minime congruebant, quia in sortem reciderant praevaricatoris Acatii, et illius se sine dubio praevidebant sententia consequenter astringi. Ob hoc eum videri nolebant esse damnatum, quia se cognoscebant in eadem praevaricatione damnatos, in qua hodie quoque manere persistunt. Sed sicut ii simili conditione constricti, completem suum non possunt iudicare non iure damnatum, neque reum possunt competenter absolvere, sic illo iuste praevaricatore damnato, ipsi quoque pari iacent damnatione prostrati, neque ipsi resipescentes poterunt prorsus absolvi. Quia sicut per unum scribentem, eorum omnium vulgata transgressione, qui in eamdem perfidiae reciderant actionem; sic in uno, eodemque qui pro omnibus scripserat, vel scribendo omnium prodiderat voluntates, transgressione punta, pariter quoque, cum eodem, vel in eodem est complicium transgressio punta cunctorum.

41. Quae tamen sententia in Acatium destinata, etsi nomine tantummodo praevalens apostolice, cuins erat utique potestatis legitimae, probatur esse deprompta praecipue cum secreto dirigenda videtur, ne custodiis ubique praetensis dispositio salutaris, quibuslibet difficultatibus impedita, necessarium habere non posset effectum; tamen quia orthodoxis ubique deiecit, et haereticis tantummodo, eorumque consortibus, iam relictis in Oriente catholicci pontifices, aut residui omnino non essent, aut nullam gererent libertatem, plurimorum in Italia catholicorum congregatio sacerdotum, rationabiliter in Acatium sententiam cognovit fuisse pro-

In Acatium lata sententia plurimorum Italiae sacerdotum congregacione probata fuit.

latam. Quae congregatio facta pontificum, non contra Chalcedonensem, non tamquam nova synodus contra veterem, primamque cognovit, sed potius secundum tenorem veteris constituti, particeps apostolicae exequutionis effecta est: ut satis appareat Ecclesiam catholicam, sedemque apostolicaam, quia alibi iam omnino non posset ubi potuit, et cum quibus potuit nihil penitus omisisse, quod ad fraternum pertineret, pro intemperata et sincera communione, tractatum.

42. Quae cum universa noverint, qui videntur Ecclesiis orientalibus nunc praesesse, propterea christianam reparari legitima curatione refugiunt unitatem; quia occasionem dissensionis huius, suis ambitionibus suffragantem, deponere iani rebus, quia sine auctoritate sedis apostolicae omnium Ecclesiarum passim iura confundunt, magis eligentes in errore persistere, quam praeumptionum suarum perdere facultatem, plus usurpationum suarum licentiam diligentes, quam divini iudicii tenentes corde respectum. In quo necesse est, velint, nolint, tam de fidei communionisque catholiceae sinceritate neglecta, quam de paternis canonibus evidenter irruptis recipient, quod merentur, nisi, dum hic tempus admittit, haec damnationis aeternae pericula, correctis mentibus, studeant declinare, ut possint non tales permanere, quibus insolubilis est lata sententia, sed a talibus recentes, ab eadem sententia non teneri. Quae sicut in errore durantibus nunquam solvenda praefixa est, sic ab his erit aliena, qui extiterint puniendae pravitatis immunes.

43. Haec vero ad institutionem vestrae dilectionis, satis, abundeque sufficere indicamus, quamvis eadem latius, si Dominus concesserit facultatem, studeamus exponere, quatenus, et fidelium quisque cognoscat, nihil apostolicam sedem (quod absit) praeopere censuisse, et non habere quod iuste possit opponere, perversa doceatur improbitas. Reete autem faciet vestra dilectio, si ista, quae scribimus,

Quae omnia
Orientales co-
gnoscentes et
obdurati per-
sistentes a sa-
latis via aber-
rant.

Hortatur hic
Pont. Dardan-
nos ut haec
omnibus pate-
faciant.

pariter catholicis, et contraria sapientibus innotescant, quo et sanis necessaria firmitas, et male sanis competens medicina praebeat.

Dat. kalendis februarii, Viatore V. C. cos.

Data die 1 februarii, anno Dom. 495,
pontificatus Gelasii anno iii.

VI.

Decretum a Gelasio papa in secunda synodo romana factum, quo ordinem librorum quem Romana Ecclesia suscepseret, aut detestaretur, vel dubios tantum haberet, digessit (1).

SUMMARIUM

4. S. Paulus eadem cum Petro die martyrio coronatus. — Prima Petri Sedes Romana. — Secunda Alexandrina per Marcum Evangelistam consecrata. — Tertia Antiochenia. — 2. De libris, qui praeter N. et V. Testam. recipi possunt. — Prima Nicaena Synodus. — Synodus Ephesina, in qua Nestorius damnatus est. — Synodus Chalcedonensis, in qua Dioscorus, Eutyches, complicesque sunt damnati. — 3. Opuscula recipienda. — Epistola B. Leonis ad Flavianum. — Tractatus Patrum orthodoxorum. — Decretales epistole summ. pontif. — Acta martyrum. — Vitae Patrum eremitarum. — Acta Silvestri I. PP. — Historia de inventione S. Crucis. — De libris Rufini. — De operibus Origenis. — Eusebii Caesariensis Chronicon et Historia. — Orosii historia. — Sedulii opera. — Iuvenci quoque opera. — 4. De libris apocryphis, qui sunt reiiciendi.

Incipit (sic) decretalem Sancti Gelasii papae urbis Romae.

I. Post propheticas, et evangelicas, atque apostolicas Scripturas, quibus Ecclesia catholica per gratiam Dei fundata est, etiam illud intimandum putavimus, quod quamvis universae per orbem catholicae diffusae Ecclesiae unus ihalamus Christi sit, sancta tamen romana Ecclesia nullis synodicis constitutis caeteris Ecclesiis

(1) Ex antiquissimo Codice Palatino Bibliothecae Vaticanae n. 495. fol. 101, edidit V. Cl. Iustus Fontanus in appendice *Actorum veterum Antiquit. Itartae.*

praelata est, sed evangelica voce Domini, et Salvatoris nostri primatum obtinuit. Tu es Petrus, inquiens, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam, et tibi dabo claves regni Coelorum, et quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in coelo, et quaecumque solvereis super terram, erunt soluta et in coelo.

Cui data est etiam societas beatissimi Pauli apostoli, vas electionis, qui non diverso sicut haeresi garriunt, sed uno tempore, uno, eodemque die gloriosam mortem cum Petro in urbe Roma sub Caesare Nerone agonizans coronatus est, et pariter supradictam sanctam romanam Ecclesiam Christo Domino consecrarunt, aliisque omnibus in universo mundo sua praesentia atque venerando triumpho pertulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli sedes romana Ecclesia non habens maculam, nec rugam, nec aliquid eiusmodi.

Secunda autem sedes apud Alexandriam beati Petri nomen a Marco eius discipulo evangelista consecrata est. Ipseque a Petro apostolo in Aegypto directus, verbum veritatis praedicavit, et gloriosum consumavit martyrium.

Tertia vero sedes apud Antiochiam item beatissimi Petri apostoli habetur honorabilis eo quod illuc priusquam Romanum venisset, habitavit, et illuc primum nomen Christianorum novellae gentis exortus est.

II. Et quamvis aliud fundamentum nullus possit ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus; tamen aedificationem sanctam idem romanam Ecclesiam post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter suscipimus, etiam suscipi non prohibet Scripturas. Idem sanctam synodum Nicaenam CCC. rum X et VIII Patrum, mediante Maximo Constantino Augusto.

Sanctam synodum Efsinam, in qua Nestorius damnatus est, consensu Caelestini papae, mediante Cyrillo Alexandrinae sedis dominatus est. et Arcadio ab Italia destinato.

S. Paulus ea-
dem cum Pe-
tro die marty-
rio coroatus.

Prima Petri
Sedes Roma-
na.

Seconda Ale-
xandria per
Marcum Evan-
gelistam con-
secrata.

Tertia Antio-
chena.

De libris, qui
praeter N. et
Vet. Testam.
recipi pos-
sunt.

Prima Nicaena
Synodus.

Synodus Ephe-
sina, in qua
Nestorius
damnatus est.

Sanctam synodum Chalcedonensem, mediante Marciano Augusto, et Anatholio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana, Antiochiana et Eutichiana haereses simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatae sunt.

III. Incipiunt opuscula recipienda.

Item opuscula beati Cieili Cypriani martyris, et Cartagenensis epi.

Synodus Chal-
cedonensis, in
qua Dio-
scorus, Eutyches,
complicesque
sunt damnati.

Opuscula re-
cipienda.

Opuscula beati Gregorii Nazazensis epi.

Item opuscula beati Basili Capadociae epi.

Item opuscula beati Athanasii Alexandriae epi.

Item op. beati Iohannis Constantinopolitanae epi.

Item opuscula beati Theophili Alexandrinae epi.

Item opuscula bi Hilari Pictavensis epi.

Item op. bi Ambrosi Mediolanensis epi.

Item op. B. Augustini Ipponeregensis epi.

Item op. bi Hieronimi prb.

Item op. Prosperi viri religiosissimi.

Item epistola bi Leonis pap. ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum distinata, cuius textum quispiam suis, quae ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Epistola B.
Leonis ad Fla-
vianum.

Item op. tractatus omnium Patrum ortodoxorum, qui in nullo a sanctae Ecclesiae romanae consortio deviarunt, nec ab eius fide, vel praedicatione seiuneti sunt, sed ipsius communicatione per gratiam Dei usque in ultimum vitae suae fuere participes, legendos decernimus.

Item decretales epistolae, quas beatissimi pap. diversis temporibus ab urbe Roma pro diversorum Patrum consolatione dederunt, venerabiliter suscipiendas.

Item gesta sanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ista catholicorum dubitet maiora eos in agonibus fuisse perppersos, nec

Tractatus Pa-
trum orthodo-
xorum.

Decretales e-
pistolae Sem-
mor. Pontif.

Acta marty-
rum.

suis viribus, sed Dei gratia, et adiutorio? Singulari cautella iu saeta romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum qui conscribere nomina penitus ignoratur; et ab infidelibus, et idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, esse putantur. Sicut cuiusdam Cirieci et lulitae, sicut Giorgi, aliorumque huiusmodi passiones, q. ab haereticis perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi horreretur occasio, in sancta romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Ecclesia omnes martyres, et eorum gloriosos agones, qui Domino magis, quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramur.

Vitae Patrum
heremitarum
Acta Silvestri
I PP.

Item vitas Patrum, Pauli, Antoni, Hilarionis, et omnium heremitarum, quas tamen vir beatissimus descripsit Hieronimus, cum omni honore suscipimus.

Historia de
inventione S.
Crucis.

Item scriptura de Inventione Crucis dominicae, et aliam scripturam de inventione capituli Iohannis Baptiste novelle quidem relationis, et nonnulli catholici legunt. Sed cum haec ad catholicorum manus advenerint, beati Pauli apostoli precedet sententia, *omnia probate, quod bonum est tenete.*

De libris Ru-
boi.

Item Rufinus vir religiosus plurimos ecclesiasticae operis edidit libros, non nullas etiam scripturas interpretatus est. Sed qu.m beatissimus Hieronimus eum in aliquibus de arbitrio libertate notavit, illas sentim. q. praedictum beatum Hieronimum sentire cognoscimus, non solum de Rufino, sed etiam de universis, quos vir S. saepius memoratus, zelo Dei, et fidei religione reprehendit.

De operibus
Origenis.

Item Origenis nonnulla op. quae vir beatissimus Hieronimus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus rennendum.

Eusebii Caesariensis Chronicon et Historia.

Chromica Eusebi Caesariensis, atque eiusdem Historiae ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis suae libro tepuerit, et post in laudibus atque excusatione Origenis scismatici unum conscripsit liberum: propter rerum tamen singularum notitiam, q. ad instructionem pertinent, usquequaque non dicimus rennendos.

Item Orosium virum eruditissimum, Orosii histo-
riam conlaudamus, qui valde nobis necessarium adversus paganorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contextuit.

Item venerabilis Sedulii Paschale opus, Sedulii opera.

quod eruditis descripsit versibus insigni laude praeferimus.

Item Juvenei nihilominus laboriosum Iuvenci quo-
opus non spernimus, sed miramus. Cetera, quae ab haereticis scismaticis conscripta, vel praedicata sunt, nullatenus recipiet catholica et apostolica romana Ecclesia: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a catholicis vitanda sunt, credidimus esse subdenda.

IV. Notitiam librorum apochryphorum, De libr's apo-
qui non recipiuntur. cryph's, qui
sunt reliquendi

Arimenensium Synodus, a Constantio Caesare Constantini Augusti filium congregatam, mediante Tauro praefecto, ex tune et nunc et in aeternum confitemur esse damnata.

Itenerarium nomine Petri apostoli, quod appellatur S. Clementis, apogrum.

Actus nomen Andreae apl. apg.

Actus nomen Thomae apl. libros X, apg.

Actus nom. Petri apl. alias, apg.

Actus nom. Philippi apl., apg.

Evangelium nom. Matthiae, apg.

Evangelium nom. Petri ap. apg.

Evangelium nom. Jacobi minoris, apg.

Evangelium nom. Barnabae, apg.

Evan. nom. Thomae, quibus Manichei utuntur, apg.

Evangelium nom. Bartholomei ap. apg.

Evangelium, quem falsavit Lucianus, apg.

Evangelium, quem falsavit Eusicius, et
Lucius, apg.
Lib. de infantia Salvatoris, apg.
Lib. de nativitate Salvatoris, et de
Maria vel obsetrice, apg.
Liber qui appellatur Pastoris, apg.
Lib. omnes, quos fecit Leucius disci-
pulus Diaboli, apg.
Lib. qui appellatur Fundamentum,
apg.
Lib. qui appellatur Thesaurum, apg.
Lib. de filiabus Adae lectum gene-
seos, apg.
Lib. qui appellatur hactu Thecle, vel
Tholius, et Pauli ap., apg.
Liber, qui appellatur Nopotis, apg.
Lib. proverbiorum ab Hereticis con-
scriptus, et sancti Xisti nomen praeno-
tatus, apg.
Revelatio, qui appellatur Pauli, apg.
Revelatio, qui appellatur Thomae, apg.
Revelatio, qui appellatur Stephani, apg.
Lib. qui appellatur Transitus, idest
Adsumptio S. Mariae, apg.
Lib. qui appellatur penitentia Adae,
apg.
Lib. Eugenii a nom. gigante, qui cum
dracone post diluvium ab hereticis pu-
gnasse perhibetur, apg.
Liber, qui appellatur Testamentum Job,
apg. Non historia beati Job, set alias
ab hereticis concribuit.
Lib. qui appellatur poenitentiae Ori-
genis, apg.
Lib. qui appellatur poenitentia S. Ci-
priani, apg.
Lib. qui appellatur poenitentiae Jam-
nae, et Mambre, apg.
Lib. qui appellatur Sors apostolorum,
apg.
Lib. qui appellatur Lusa apostolorum,
apg.
Liber filosogus, qui ab hereticis con-
scriptus est, et beati Ambrosii nom. pre-
signatus, apg.
Historia Eusebi Pamphili, apg.
Opuscola Tertuliani, apg.
Op. Lactanti, apg.

Op. Africani, apg.
Op. Postumiani et Galli, apg.
Op. Montani, Priscillae et Maximillae,
apg.
Op. omnia Fausti Manichei, apg.
Op. Commodiani, apg.
Op. alterius Clementis Alexandrinae,
apg.
Opusc. Tarsi Cipriani, apg.
Op. Arnobi, apg.
Op. Tigoni, apg.
Opusecula Cassiani pbri Gallearum, apg.
Op. Victorini Petabionensis, apg.
Op. Fausti Reggensis Gallearum, apg
Op. Frumentini Coeci, apg.
Centonem de Xpo Virgilianis compa-
ginatum versibus, apg.
Epistola Jhu. ad Abgiarum, apg.
Epla Abgari ad Jhm, apg.
Passio Cirici, et Jolitae, apg.
Pass. Giorgi, apg.
Scriptura, quae appellatur contradictio
Salomonis, apg.
Filacteria omnia, quae non Angelorum,
ut illi consingunt, sed Daemonum magis
arte conscripta sunt, apg.
Haec et his similia, quae Simon Magus,
Nigolaus, Cirinthus, Marcion, Baselides,
Ebion, Paulus etiam et Samosetanus,
Futinus, et Bonosus, et qui simili errore
defecerunt, Montanus quoque cum suis
obscenissimis sequacibus Apolinaris, Va-
lentinianus, sive Manicheus, Faustus, Af-
fricanus, Sabelius, Arrius, Machedonius,
Eunomius, Novatus, Sabastius, Celestus,
Donatus, Eustacius, Iovianus, Pelegius, Iu-
lianu Elane, Celestius, Maximianus, Pri-
seelianus ab Hyspania, Nestorius Constan-
tinopolitanus, Maximus, Unicus, Lampe-
cius, Dioscorus, Eutychius Petrus et alius
Petrus: e quibus unus Alexandriam, alius
Antiochiam maculavit: Acacius Constan-
tinopolitanus cum consortibus suis; nec non
et omnes haereses, haereseorum discipuli,
sive scismatici, qui docuerunt, vel conscrip-
serunt, quorum nomina minime retenen-
tur, non solum repudiata, verum ab omni
romana, vel catholica et apostolica Ecclesia

eliminata, atque cum suis auctoribus, auctorumque sequacibus sub anathemate, insolubili vinculo in aeternum confitemur esse damnata. *Expliciunt Decretales* (1).

S. ANASTASIUS II

DICTUS IUNIOR, PAPA LII

Anno aerae Christi comm. CDXCVI.

Anastasius secundus Iunior, natione romanus, filius Petri de regione Quinta Taama Caput Tauri, eligitur, et ordinatur pontifex maximus die dominica 24 novembris anno 496; sedit anno 1, meus. xi, diebus xxiv sub Anastasio II, et deinde Scytha or. et Paulino occ. coss. Unica ordinatione creavit presbyteros duodecim, episcopos per diversa loca sexdecim. Obiit 18 novembris anno 498, et sequenti die depositus est in basilica beati Petri apostoli. Vacavit sedes dies tres.

I.

Precatur imperatorem, ut Acatii nomen aboleatur, unitatem Ecclesiae curet, et apostolicae sedis mandatis obtemperet: docetque eos, qui ab Acatio baptizati vel sacris fuere iniciati, vera suscepisse sacramenta (2).

SUMMARIUM

Sedes B. Petri ex divina ordinatione habet principatum in universalis Ecclesia. — 1. Quod pro Christo fungatur legatione, dum pro pace precatur Ecclesiae. — 2. Quod non sit temere indicandum de his, qui iam ad Deum migrarunt. — Solus Deus novit abscondita cordium. — 3. Ut specialiter in Ecclesia taceatur nomen Acatii. — Legati ad imp. in causa Acatii. — 4. Quod magnopere contentio sit cavenda. — 5. Ut Alexandrinos imperator admoneat ad fidem sinceram, et pacem redire catholicam. —

(1) In tanta scriptorum contentione de superalato decreto, nos illud Gelasio restituimus, Pagium sequentes, qui in Critica baroniana ad ann. 404 Gelasium celeberrimi huius decreti auctorem esse demonstrat, et romanum Concilium lxxii episcoporum, in quo emissum fuit, ante annum 496 non fuisse celebratum. (2) Ex Cresconio edidit card. Carafa.

— Dogmata Patrum tenenda. — 6. Divino precepto imperator pontificis mandatis obtemperare debet. — 7. Rata sunt sacramenta etiamsi a malis ministris administrentur. — 8. Quod mali bona ministrando sibi tantummodo noceant, nec Ecclesiae sacramenta commaculant.

Gloriosissimo et clementissimo filio Anastasio Augusto, Anastasius episcopus.

Exordium pontificatus mei, primitus oblata populis pace, pronuncio, et consequenter pro fide catholica humilis pietati tuae precursor occurro. In quo primum mihi divinum favorem propinquasse confido, quod nunc consonantia in me augustissimi nominis non dubium praestat auxilium, ut sicut praecelsum vocabulum pietatis tuae per universas gentes toto orbe praefulget, ita per ministerium humilitatis meae sicut semper est, sedes B. Petri in universalis Ecclesia assignatum sibi a Domino Deo teneat principatum: nec propter unum mortuum, diutius tunica illa Salvatoris desuper contexta per totum, malae sortis patiatur incertum, quae sola in discessionem pro firmitate sui venire non potuit, serenitate tua praecipue rempublicam gubernante (a). Cui etiam in privata vita tantum circa sincerae religionis studium fuit, ut (sicut fama certissima celebravit) nemo magis vel inter praecipuos sacerdotes, praefixas a sanctis patribus regulas Ecclesiae custodisse dicatur. Quod sanctum studium cum maiestate imperii crevisse confidimus.

1. Legatione itaque fungimur pro Christo, ne eos propter offensionem vel scandalum patiamini publice nominari, quorum merita, vel actus illum iudicem latere non possunt, in cuius iam sunt iudicio constituti. Nec illic se potest interserere in corpore mortali adhuc temeraria presumptio, in quo non solum confessio facit aperta merita singulorum, sed etiam silentii ipsius non potest latere secretum. Namque et praedecessor noster papa Felix, et etiam Acatius, illic procul dubio

(a) Ioan. 49.

Sedes B. Petri
ex divina ordi-
natione ha-
bet principi-
atum in univer-
sali Ecclesia.

Quod pro
Christo fun-
gatur legatio-
ne, dum pro
pace precatur
Ecclesiae.

sunt, ubi unusquisque sub tanto iudice non potest perdere sui meriti qualitatem.

2. Itaque monente nos beatissimo Paulo

*Quod non sit
temere iud-
cendum de
his, qui iam
ad Deum mi-
graverunt*

apostolo, ne quod sit in hoc offendiculum in Ecclesia, dum, quod facere non possumus, de his, qui iam transierunt, indicare conemur, observandum esse tranquillitas tua cognoscat. Ait enim de his, qui de rebus ad Deum solum pertinentibus iudicare praesumunt; nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur (a). Sive enim vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur: sive vivimus, sive morimur, Domini sumus (b). In hoc enim Christus resurrexit a mortuis, ut et vivorum et mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum (c)? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim: vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, et omnis lingua confitebitur Deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo (d). Non ergo amplius invicem iudicemus, sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum. Monet igitur B. apostolus,

*Solus Deus
novit abscon-
ditu cordia*

ne de his nobis praesumamus iudicium, de quibus nemo potest melius, vel verius iudicare, quam Deus: nec sibi in hoc quispiam temerarios ausus usurpet, et propter hoc pax, atque unitas Ecclesiae dissipetur. Nam et in Regnorum libro dicitur: Non quomodo vedit homo, videt et Deus, quia homo vedit in facie, Deus autem vedit in corde (e). Item in Paralipomenon libro primo: et nunc o Salomon scito Deum patrum tuorum, et servi illi in corde perfecto et animo volente (f); quoniam omnia corda scrutatur Deus et omnem cogitationem novit. Item in Ezechiele: Haec dicit Dominus Deus: sic dixistis domus Israel, et cogitationes spiritus vestri ego novi (g). Unde et de Domino iudice dicitur in Evangelio: Sciens

(a) Rom. 14. (b) Ibid. (c) 2. Corinth. 5.
(d) Philip. 2. (e) 2 Reg. 16. (f) 1 Paral. 28.
(g) Ezech. 11.

autem Iesus cogitationes eorum, dixit: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? (a)

3. Precamur itaque clementiam ve-

straint, ut specialiter nomen taceatur Acatii, ut quod ex multis causis scandalum vel offendiculum Ecclesiae concitavit, speciali appellatione taceatur, cum (sicut diximus) in generalitate sacerdotum uniuscuiusque meritum illum iudicem latere non possit, qui novit quid cuique tribendum sit pro aestimata dispensatione meritorum, cui soli cogitationes quoque manifestae sunt. Quantos vero excessus, atque praesumptiones habuerit Acatius, ne clementiae tuae suggestere per singula fortasse videatur onerosum, Cresconio vel etiam Germano, fratribus et coepiscopis meis, quos misimus ad serenitatem tuam, de causis singulis Acatii, qualis fuerit, instructionem plenissimam dedimus clementiae vestrae specialius recensendam, si hoc pietati tuae placuerit curiosius indagare, ne in aliquo suggestoribus nostris veritas defuisse videatur, ut pro divina sapientia vestra perspicie videare possitis, non superbia, vel elatione sedis apostolicae in Acatium tam processisse sententiam, sed facinoribus certis quantum nos extra illud iudicium, quod solum falli non potest, aestimamus, zelo magis divinitatis extortam.

4. Nos vero humiliter supplicantes

*Quod magni-
pere contentio
sit evocata.*

controversiam in Ecclesia remanere nolumus, cum magis vitanda contentio sit, sicut dicitur in proverbiis: Odium insciat contentiones. Omnes autem qui non contendunt, protegit amicitia (b). Nam et apostolus ad Corinthios: Cum enim sint inter vos aemulationes, et contentiones, nonne carnales estis, et secundum hominem ambulatis? (c) Item ad Philippienses: Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera et miseraciones, implete gaudium meum, ut id ipsum dicatis, omnes eandem charitatem habentes, nihil per contentiones. neque

(a) Matth. 9. (b) Proverb. 10. (c) 1 Cor. 3.

*Ita specialiter
in Ecclesia ta-
ceatur nomen
Acatii.*

*Legati ad imp.
in causa Aca-
tii.*

per inanem gloriam, sed in humilitate mentis invicem aestimantes semetipsis superiores non sua singuli respicientes, sed aliorum (a).

5. Hoc tamen praeceps insinuo serenitati tuae, glorioissime et clementissime fili Auguste, ut cum causae Alexandrinorum patuerint piissimis auribus vestris, ad catholicam, et sinceram fidem eos auctoritate, sapientia, divinisque vestris monitis redire faciatis. Nam quid tenendum sit in religione catholica secundum definita Patrum, et praedicationem omnium sacerdotum, qui in Ecclesia floruerunt, si hoc quoque praeceperitis, scientibus in memoriam transmittendo renovabimus, ignorantibus ad discendum pro officio nostrae instructionis offeremus, ut nulla extra haec ingeniorum iactantia vel pravitatis audiatur.

6. Illud vero peculiarius pro amore imperii vestri et beatitudine, quae consequi poterit regnum, pro apostolico officio praedicamus, ut (sicut deceat, et Spiritus Sanctus dictat) monitis nostris obedientia praeheatur, ut bona omnia vestram rempublicam consequantur, sicut in Exodo promittitor: Si audieris vocem Domini Dei tui, et quae placeant ei feceris coram ipso, et obedieris praeceptis eius, et custodieris omnem iustitiam eius, omnem infirmitatem, quam importavi Aegyptiis, non importabo in te: ego enim Dominus sum, qui salvum facio te (b). Et illie iterum tuba potentissima canitur: Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus postulat a te aliud, quam ut timeas Dominum Deum tuum, et ambules in omnibus viis eius, et diligas eum, et servias Domino Deo tuo ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, custodire, praecepita Domini Dei tui, iusticias eius, quas ego mando tibi? Haec me suggesterent frequentius non spernat pietas tua, ante oculos tuos habens Domini in Evangelio verba: Qui audit vos, me audit, et qui vos spernit, me spernit, et qui me sper-

*Ut Alexandri-
nos imperator
adubonem ad
Ed in sinec-
tum, et pacem
redire catho-
licam.*

*Dogmata Pa-
trum tenenda*

*Divino prae-
cepto impera-
tor Pontificis
mandatis ob-
temperare de-
bet.*

nit, spernit cum, qui me misit (a). Nam Apostolus concinens Salvatori nostro, ita loquitur: Quapropter qui haec spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit Spiritum Sanctum suum in nobis (b). Pectus clementiae vestrae sacrarium est publicae felicitatis, ut per instantiam vestram, quam velut vicarium Deus praesidere iussit in terris, evangelicis, apostolicisque praeceptis non dura superbia resistatur; sed per obedientiam, quae sunt salutifera compleantur.

7. Nam secundum Ecclesiae consuetudinem, sacratissimum serenitatis tuac pectus cognoseat, quod nullum de his, vel quos baptizavit Acacius, vel quos Sacerdotes, sive Levitas secundum canones ordinavit, ulla eos ex nomine Acacii portio laesionis attingat, quo forsitan per ini- quum tradita sacramenti gratia, minus firma videatur (1). Nam et baptismum, (quod procul sit ab Ecclesia) sive ab adultero, vel a sure fuerit datum, ad percipientem munus pervenit illibatum; quia vox illa, quae per columbam sonuit, omnem maculam humanae pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur: Hie est, qui baptizat in Spiritu Sancto, et igne (c). Nam si visibles solis istius radii, cum per loca foctidissima transeunt, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus nulla ministri indignitate constrin- gitur. Nam et Iudas cum fuerit sacrilegus, atque fur (d), quidquid egit inter apostolos pro dignitate commissa, beneficia per in- dignum data nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum Domino manifestissima voce: Scribae, inquit, et Pharisei super cathedram Moysis sedent: quae dicunt, facite, quae autem faciunt, nolite facere. Dicunt enim, et non faciunt (e). Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in Ecclesia minister officio suo videtur operari, hoc totum

*Bata sunt sa-
ceramenta ce-
ratis a mis
ministris ad-
ministrantur.*

(a) Philip. 2. (b) Exod. 13. Deut. 10.

(1) Dist. 19. c. Secundum. (a) Luc. 10. (b) 1 Thess. 4. (c) Matth. 3. Luc. 3. Ioan. 1. (d) Ioan. 12. (e) Matth. 23.

contineri implente divinitatis effectu, ita ille per quem Christus loquitur, Paulus affirmat: Ego plantavi, Apollo rigavit; sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat, Deus (*a*). A Deo autem non quaeritur quis, vel qualiter praedicet, ut invidos etiam bene praedicare Christum confirmet, quo malo diabolus ipse deiectus est, et hoc ipse praedicare non desinit.

Quod mali bona ministrando sibi tantummodo nocent, nec Ecclesiae sacramenta committantur.

8. Ideo ergo et hic, cuius nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando, sibi tantum noenit. Nam inviolabile sacramentum, quod per illum datum est, aliis perfectionem suae virtutis obtinuit, ei autem obfuit. Quod cum ita sit, aliquorum intantum se extendit curiosa suspicio, ut imaginentur pro lato a papa Felice iudicio, postea ineffaciter in sacramentis, quae Acacius usurpavit, egisse: ac perinde eos metuere, qui vel in consecrationibus, vel in baptismate mysteria tradita suscepérunt, ne irrita beneficia divina videantur. Meminerint, in hac quoque parte similiter tractatum praevalere superiorem, quia non sine usurpatione nominis sacerdotii adiudicatus hoc egit, in quo virtutem suam obtinentibus mysteriis, in hoc quoque aliis rea sibi persona non noenit. Nam ad illud pertinuit, quod tuba Davidica canitur: Veruntamen Deus conquassabit capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in delictis suis. Nam superbia semper sibi, non aliis facit ruinam (*b*). Quod universa Scripturarum coelestium testatur auctoritas, sicut etiam per Spiritum Sanctum dicitur in Propheta: Non habbit in medio domus meae, qui facit superbiā (*c*). Unde cum sibi sacerdotis nomen vindicaverit condemnatus, in ipsius verticem superbiae tumor infictus est: quia non populus, qui in mysteriis donum ipsius sitiebat, exclusus est; sed anima sola illa, quae peccaverat, iusto indicio

^l (*a*) 1 Cor. 5. — Philipp. 4. (*b*) Psalm. 87.
(*c*) Psalm. 100.

propriae culpae erat obnoxia. Quod ubique numerosa scripturarum testatur instructio. Unde remotis hominum studiis, sive versutiis, in haec adhuc praesenti fragilitate positorum, secundum preces nostras annisu et auctoritate imperiali offerte Deo nostro unam catholicam Ecclesiam, et apostolicam: quia hoc solum est, in quo non solum in terris, sed etiam in caelo triumphare possitis. (*Subscriptio*). Omnipotens Deus regnum, et salutem tuam perpetua protectione custodiat, gloriosissime, et clementissime semper Auguste.

Data est haec epistola post annum 496 initio pontificatus Anastasi papae.

S. SYMMACHUS

PAPA LII

Anno aerae Christi comm. CDXCVIII.

Symmachus, natione sardus, filius Fortunati, ex S. R. E. diacono ordinatur pontifex maximus die dominica 22 novembris anno 498. Sedit annos xv, mens. vii, dies xxvii, sub Anastasio imperatore, et Theodorico rege, a consulatu Gibbi, et Asclepii ad M. Aurelium Cassiodorum senatorem eos. sine collega. Habitis ordinationibus quatuor per menses decembrem et februarium, creavit presbyteros nonaginta duos, diaconos sexdecim, episcopos per diversa loca centum decem et septem. Confessor in pace Christi quievit, et sepultus est in basilica beati Petri apostoli die 19 iulii ann. 514. Vacavit sedes dies vii.

Schisma quintum per Laurentium antipapam.

Eodem ac Symmachus die, Festi senatoris opera, a nonnullis pecunia corruptis eligitur episcopus quidam natione romanus, Laurentius nomine, qui Zenonis Henotico subserberet. Facta in clero, et populo contentione, Rouae caedes, rapinae, et alia immumera perpetrantur. Non multo post Theodorici regis iussu sedem occu-

pavit Petrus Altinae civitatis episcopus: sed damnatis a synodo Petro Altinensi, et Laurentio sedis apostolicae invasoribus, Symmachus redintegratur.

I.

Responsiones ad Caesarii consultationes (1).

SUMMARIUM

1. Bona ecclesiastica non alienanda. — 2. Nullus honorem praemio accipiat. — 3. Raptore viduarum vel virginum a communione repellantur. — 4. Viduae et virgines continentiam professae nubere non possunt. — 5. Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat.

Dilectissimo fratri Caesario Symmachus.

Hortatur nos aequitas postulationis desiderio tuae fraternitatis grataanter annuere de singulis, quae ab apostolica sede concedi supplicas, quod a patrum cautela, et provisione non discrepat. Et quamvis ecclesiasticae pene regulae omnia comprehendant, tamen superfluum esse non credimus, nunc quae sunt saepius interdicta, repetere.

Bona ecclesiastica non alienanda. 1. Possessiones igitur, quas unusquisque Ecclesiae proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienare quibuslibet titulis atque distractionibus, vel sub quocumque argumento non patimur: nisi forsitan, aut clericis honorum meritis, aut monasteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis, si necessitas largiri suaserit: sic tamen, ut haec ipsa non perpetuo, sed temporaliter perfruantur.

Nullus honorem praemio accipiat. 2. Illud magnopere commonens, ut hi, qui non Dei gratia, sed promissione rerum ecclesiasticarum praemissa ad sacerdotium conantur accedere, desideriorum talium reprimantur effectus. Qui autem huiusmodi se intentione non cohibent, vindictis canonum seiant se sine dubitatione subiiciendos, ne facile ad sacerdotium permittantur accedere, quibus, et gradus, et tempora constituta sunt, per quae ad hanc dignitatem debeant adspirare: quia

(1) Ex mss. codicibus edidit card. Carafa.

quiunque sine statuto promovetur, non facile caret offensa, et sine experimento non potest quis electionis obtinere sententiam.

5. Raptore igitur viduarum vel virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur, illos vehementius persequendo, qui sacras virgines, vel volentes, vel invitatas, matrimonio sociare tentaverint: quos pro tam nefandissimi criminis atrocitate a communione suspendi praecepimus (a).

4. Neque viduas ad nuptias transire patimur, quae in religioso proposito diuturna observatione permanserunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monasteriis aetatem peregisse contigerit (b).

3. Nullus itaque per ambitum ad episcopalem honorem permittatur accedere. Nam cum hic excessus in laica conversione culpetur, quis dubitat, quod religiosis, et Deo servientibus incutiat opprobrium? Si quis episcopatum desiderat, data pecunia potentes personas minime suffragatrices adhibeat, nec ad decretum sibi faciendum clericos vel cives subscribere, adhibito cuiuslibet generis timore, compellat, vel praemiis aliquibus hortetur. Decretum sine visitatoriis praesentia nemo conficiat, cuius testimonio clericorum, accusatum possit unanimitas declarari (c). Hortamur itaque, et pro catholicae religionis intuitu, et Ecclesiarum pace, haec universi fideles devotamente custodian: quia non est dubium praevericatores interdictorum talium iuxta venerandos canones propriae communionis subire iacturam. Haec tamen ad omnium episcoporum voluntus affterri notitiam. Deus te incolumen custodiat, frater carissime. Data viii idus februarii, Probo V. C. os.

Dat. die 6 ianuarii anno Domini 502,
pontif. Symmachi anno v.

(a) 46 quaest. 2. Raptore. (b) 27 quaest. 4.
Neque viduas. (c) 1 quaest. 1. Nullus itaque;
1 quaest. 6. Si quis autem episcopatum.

Raptore viduarum vel virginum a communione repellantur.

Viduae et virgines continentiam professae nubere non possunt.

Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedit.

II.

*Confirmatio divisionis provinciae inter
Viennensem et Arelatensem Ecclesias a
Leone papa constitutae (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Causa dati privilegii. — Assignatio dioecesis Viennensi Ecclesiae. — Assignatio Arelatensi.

Dilectissimis fratribus universis episcopis
per Gallias consistentibus Symmachus.

Sedis apostolicae instituta praedicanda
solicitaut, ut de concordia universalis Ec-
clesiae, quae toto orbe diffusa est, per-
vigili cura tractemus: quae tunc praeci-
pne efficacius adolescit, si ea, quae a
patribus statuta sunt, actas subsequens
reverenter observet (2). Caesarius siquidem
frater, et coepiscopus noster, Metropoli-
tanae Arelate civitatis sacerdos, Ecclesiae
beati Petri apostoli liminibus praesentatus,
ea, quae pridem de privilegiis Ecclesiarum
constituta sunt, nostris postulavit inno-
vari sermonibus. Conncta igitur inter Ec-
clesias Arelatensem, et Viennensem a de-
cessore nostro beatae recordationis Leone
papa, quae super hae parte ordinata sunt,
Ecclesiae romanae fidelis declarat in-
structio. Atque ideo ne ea, quae semper
veritatis est aemula, sibi aliquid vindicare
queat oblivio, et prioris decreti vigor tem-
poris diuturnitate vergat in senium, neces-
sarium duximus olim promulgata in lucem
reddere nostris affatisbus. Idecirco quemad-
modum decessor noster Leo papa dudum
cognitis allegationibus partium definitivit
parochiarum numerum, vel quantitatem
Arelatensi, Viennensi sacerdotibus depu-
tandam, et nos praecipimus nullius usur-
patione transcendit: sed ut ante praedi-
ximus, iuxta indulgentiam supradicti
pontificis, Valentiam, Tarantasiam, Ge-
nevam, atque Gratianopolim oppida Vien-
nensis antistes iuri suo vindicet: nec
quidquam amplius ab his, quae semel ab
apostolica sibi sede concessa sunt, aesti-

Exordium.

Causa dati
privilegii.Assignatio
dioecesis
Viennensi Ec-
clesiae.

met praesumendum. Alias vero parochias, vel dioeceses cunctas privilegio, et honore suo Arelatensis episcopatus sub temporum continuatione defendat. Nec enim obser-
vatio, et vetustatis reverentia custoditur, si amplius de humilitate gloria sacerdo-
talis attollitur. Proinde, fratres carissimi,
singuli honoris sui distributione contenti,
nec per saecularia patrocinia, nec per cuiuslibet excusationis obtentum, illicita praesumptione terminos concessae potestatis
excedant. Studere siquidem unusquisque
debet devotionis officium magis gratia,
quam de ambitione, ne et Domini nostri
offensam, et humanam in se laessat in-
vidiam. Taceere nos ista commissae dis-
pensationis iura minime patiuntur: ut et
de his, qui ecclesiasticis regulis obsecun-
dant, perseverantibus in concordia sedis
apostolicae gratulemur, et illi, qui catho-
licis disciplinis obtemperare destiterint,
ab Ecclesiae gratia, et charitate, se alienos
ostendant. Deus vos incolumes custodiat,
fratres carissimi. Data idibus novembris,
Probo V. C. cos.

Assignatio A-
relatensi.

Dat. die 6 novembris anno Domini 502,
pontif. anno iv.

S. HORMISDA

PAPA LIV

Anno aerae Christi comm. DXIV.

Hormisda, natione campanus, filius Iusti
de civitate Frusinonis, electus die 26,
et ordinatus die dominica 27 (1) iulii
anno 514. Sedit in pontificatu annos ix,
dies xiii, sub Anastasio, et Iustino imp.
a consulatu Anthemii or. et Florentino occ.
ad Maximimum soli cos. Ordinavit
presbyteros viginti et unum, episcopos
per diversa loca quinquagintaquinque.
Depositus est 8 idus augusti anno 525,
in basilica beati Petri. Vacavit sedes
dies vii.

(1) Male habet Catal. Liber. die 29 iul. quae
anno 514 in dominicam non incidit.

(1) Vide superius in Leone PP. const. XIV,
edit. anno 450, die 4 maii, pontif. anno x.

(2) Conc. tom. v.

I.

Remigio Rhemorum episcopo vicaria sedis apostolicae praefectura in Gallia delegatur (1).

SUMMARIUM

S. Remigii laus, quod pastorale munus diligenter adimpleat. — Vices ei apostolicae committuntur. — Salvis tamen metropolitano rum privilegiis. — Quae debeat custodire declarat.

Dilectissimo fratri Remigio Hormisda.

Suscipientes plena fraternitatis tuae congratulatione colloquia, quibus nos germanae salutis tuae lactificavit indicio corporali cum spiritualibus officiis incolumentas subnixa; congruum esse perspeximus hanc ipsam, quam mente gerimus, verbis aperire lactitiam. Agis enim summi documenta pontificis, dum et praedicanda facis, et ea insinuare non differs. Praerogativam igitur de nostri sumpsimus electione iudicii, quando id operatum te esse dicieimus, quod eaeteris agendum obnoxius imperamus; ut in provinciis tanta longinquitate disiunetis, et apostolicae sedis vigorem, et patrum regulis studeas adhibere custodiam. Vices itaque nostras per omne regnum dilecti spiritualis filii nostri Ludovici (2), quem nuper, admixtante superna gratia, plurimis, et apostolorum temporibus aequiparandis signorum miraculis praedicationem salutiferam comitantibus, cum gente integra convertisti, et sacri dono baptismatis consecrasti, salvis privilegiis, quae metropolitanis deerevit antiquitas, praesenti auctoritate committimus: augentes studii huius participatione ministerii dignitatem, relevantes nostras eiusdem remedio dispensationis excubias. Et licet de singulis non indigeas edoceri, a quo iam probavimus acutius universa servari; gratius tamen esse solet, si ituris trames ostenditur, et laboraturis iniuncti operis forma monstratur.

S. Remigii laus, quod pastorale munus diligenter adimpleat.

Vices ei apostolicae committuntur.

Salvis tamen metropolitano rum privilegiis.

Paternas igitur regulas, et decreta a sanctissimis definita conciliis ab omnibus servanda mandamus. In iis vigilantiam tuam, in his curam, et fraternae monita exhortationis ostendimus. His ea (quantum dignum est) reverentia custoditis, nullum relinquit culpae locum sanctae observationis obstaculum: ibi fas, nefasque praescriptum est; ibi prohibitum, ad quod nullus audeat aspirare: ibi concessum, quod debeat mens Deo placitura presumere. Quoties universale poscit religionis causa concilium, te cuncti fratres evocante convenient. Et si quos eorum specialis negotii pulsat intentio, iurgia inter eos oborta compesce, discussa sacra lege determinando certamina. Quidquid autem illic pro fide, et veritate constitutum, vel provida dispensatione praeceptum, vel personae nostrae auctoritate fuerit confirmatum, totum ad scientiam nostram instructa relationis attestacione perveniat. Eo fit, ut et noster animus officii charitate dati, et tuus securitate perfruatur accepti. Deus te incolumen custodiat, frater carissime (1).

Incertum quo anno haec scripta sit epistola. In tom. v concil. data scribitur anno 514, qui erat primus Hormisda: verisimilius tamen putamus datam sequenti anno.

Quae debet
custodire de-
clarat.

II.

De sacerdotibus iuxta statuta canonum ordinandis et de concilio per singulos annos celebrando (2).

SUMMARIUM

1. Sacerdotes iuxta canonum statuta ordinandi. — Sacerdotes Christi vicarii. — Laici per saltum ad sacerdotium non transferendi. — Doctrina in sacerdotibus requirenda. — Poenitentes non promovendi. — 2. Pro episcopatu praemium non accipendum. — Cuique sua servanda privilegia. — 3. Concilia bis in anno celebranda.

(1) Suspectam fictionis, aut saltem interpolationis non negaverimus superallatam epistolam: cum tamen Hinemarus in vita Remigii asserat, ei vices apostolicas ab Hormisda papa fuisse delegatas, apponendam putavimus, prout iacet in tomo v Concil. edit. Venet. col. 561. (2) Ex VV. CC. editiis card. Carala.

(1) Ex Cone. tom. v. (2) Legendum putamus Clodovici, aut melius Chlodovici.

**Dilectissimis fratribus universis episcopis
per Hispaniam constitutis Hormisda.**

Benedicta Trinitas Deus noster, qui per misericordiam suam romanae reipublicae per universas partes sue pacis tranquillitate diffusa, nobis quoque viam demonstrandae circa nos invicem charitatis induxit, ut qui cohaeremus firmitate fidei, iungamur quoque votiva iucunditate colloquii, quo facilius, dum per literarum ministeria ad vos usque pertendimus, etiam corda vestra ad religiosum cultum apostolicis admonitionibus incitemus: et dum dilectionis nostrae pignus reddimus, velut quoddam debitum, plenum circa Deum monstremus affectum. Iungamus igitur, dilectissimi fratres, continuas et humiles preces, et Dominum nostrum oris, et cordis lacrymis supplicantes iugi depreciation poscamus, ut et institutione, et opere illi, cuius esse membra cupimus, haereamus: nec unquam ab illa via, quae Christus est, devio tramite declinemus, ne ab eo iuste, quem nos impie relinquisimus, deseramur. Quod cum superni favoris auxilio ea nobis potest ratione contingere, si apostolica dogmata, si patrum mandata servemus. Dicit enim Dominus noster: Qui diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (*a*). Et licet haec possint generaliter dicta sufficere, ut vel declineamus errata, vel custodiamus catholica constituta; tamen quia Ioannis fratris, et coepiscopi nostri nobis insinuatione vulgatum est, contra canonum reverentiam nonnulla praesumi, periculum, quod doctoribus imminet de taciturnitate declinans, et prophetica voce compunetus, quia dicitur, loquere, ne taceas, generalibus edicendum credidi constitutis (*b*).

1. Ut in sacerdotibus ordinandis, quae sunt a patribus praescripta, et definita cogitatis: quia sicut est caput Ecclesiae Christus, Christi autem vicarii sacerdotes, sic et in eligendis his curam oportet esse

(*a*) Ioan. 14. (*b*) Isai. 18.

Sacerdotes
iuxta canonicum
statuta ordi-
nandi.

Sacerdotes
Christi vicariorum.

perspicuum. Irreprehensibles enim esse convenient, quos praesesse necesse est corrigendis: nec quicquid illi deesse personae, penes quam est religionis summa, et substantia disciplinae (*a*). Estimet quis pretium dominici gregis, ut sciat, quod meritum constituendi deceat esse pastoris. Hoc ita fiet, si non sacerdotii gradus saltu quodam passim laicis transferantur. Longa debet vitam suam probatione monstrare cui gubernacula committuntur Ecclesiae. Non negamus esse in laicis Deo placitos mores, sed milites suos probatos sibi quaerunt instituta fidelia. Discere prius quisque debet, antequam doceat, et exemplum religiosae conversationis de se potius aliis praestare, quam sumere: emendationem esse convenient populo, quem necesse est orare pro populo. Longa observatione religiosus cultus retardatur, ut luceat, et clericalibus obsequiis erudiendus inserviat, ut ad venerandi gradus summa perductus, qui sit fructus humilitatis ostendat. Nec leve, nec vacuum fuit, quod nec apud veteres quidem, nisi levitici generis viri, ad sancta admittebantur altaaria, ne pessime, meritis contemptis, aut pretio, aut praesumptione ad sacros cultus impar accedere. Tunc migrabant per illam praerogativam familiarum ad instituta cultorum: nunc est doctrina pro genere. Quod illis facit nasei, hoc nobis imbuti. Illos tabernaculo dabat natura, nos altaris parturit disciplina. Nec tantum de laicis consecrari inhibemus, sed nec de poenitentibus quisquam quidem ad huiusmodi gradum profanus temerator adspiret. Satis illi postulanti sit veniam. Quia conscientia absolvat reum, qui se per peccata sua populo sit teste confessum? Quis enim, quem paulo ante vidit iacentem, veneretur antistitem? Praeferens miserandi criminis labem, non habet lucidam sacerdotis dignitatem.

2. Hoc quoque ad praemissa adiungimus, ne benedictionem, quae divina esse creditur per impositionem manus, quis

(*a*) 2. Timoth. 5.

Littera per sol-
tum ad sacer-
dotium non
transfundi;

Doctrina in
sacerdotibus
requirienda.

Poenitentes
non promovi-
vendi.

Pro episcopo
tu premium
non aere pie-
dom.

pretio comparet: quoniam ante oculos esse convenit, quod Simon Spiritum Sanctum volens redemptione mereari, Apostoli fuerit detestatione pereussus. Tunc deinde quis non vile putat esse, quod venditur? Istam sacerdotibus ordinandis reverentiam servet electio, ut in gravi murmure populorum divinum creditur esse iudicium. Ibi enim Dens, ubi simplex sine pravitate consensus. Verum nec hanc quidem partem solicitudinis, et admonitionis omittimus, nee vel ille se a culpa aestimet alienum, qui, etsi ipse quidem a redēptione liber, initiaverit benedictione mystica sacerdotem, et tamen ad alterius redēpti voluntatem vel sponte in hoc, vel necessitate consenserit. Quid prodest illi suo errore non pollui, qui consensum praestat erranti? Procul dubio contra mandata committit, et qui habet peccatum proprium, et qui peccatum sequitur alienum. Incassum animus resistit cupiditati, si non resistit et timori. Adversus haec facilius, Deo adinvante, providebitur, si circa metropolitanos privilegia a sanctis patribus constituta permaneant: si metropolitani circa parochias suas ordinem suum ea, quia deceat, veneratione custodian, ut nec electio praesulismēpta detur pretiis, et nec obsequentis sit quae sita operibus, sed ita fixa habeantur in cordibus, quemadmodum regentur in Scripturis, si nulla sint in templis emptionum semina, nulla erunt fomenta discordiae; sed regnante charitate, sub illa, quam nobis promisit Deus, et retribuit, pace vivatur (a).

3. Ob hoc patres providentia, qua Spiritus Sanctus cultores suos compungere dignatus est, incitati, bis in anno per parochias singulas concilia haberi debere docuerunt, ut in unum iuxta salubris institutionis dogmata congregati, pro ecclesiasticis causis tractandis libere convenirent, ut si iuxta votū universa consistunt, Deum iunctis vocibus, qui praestat desiderata, collaudent. Difficile est cuim, . (a) Act. 8.

Cuique sua
servanda pri-
vilegia.

Concilia b s in
anno celebran-
da.

ut cuiusquam cor pravis sic cogitationibus induretur, ut a se patiatur culpanda fieri, cum noverit, se iudicium subitum esse concilii. Praecinctos ad hanc viam semper lumbos habeant, scientes rationem actuum suorum esse reddendam. Suspendantur ab illicitis per formidinem, qui nequierint per pudorem. De conveniendo bis in anno, notum est canones sanctos constituisse: et praeſinitum quidem si possibile est, inviolabiliter convenit custodiri. Sed si aut temporum necessitates, aut emergentes causae hoc non patiuntur impleri, semel saltem (quamvis non lieuerit) sine nulla excusatione praeſipimus convenire. Haec, fratres carissimi, et alia, quae patrum regulis continentur, in labiis, et in cordibus nostris indivisa retractatione meditemur, et sicut scriptum est, narramus filiis nostris, ut ea meditentur in cordibus suis, sedentes in domo, ambulantes in itinere, dormientes, atque surgentes, quia beatus in Domino, qui in lege eius meditabitur die, ac nocte (a). Hoc, et Magister gentium, discipulum suum secutus instituit, admoniens: Hacc meditare, in his esto, et subiecti plenitudinem, attende tibi, et doctrinæ, inquit: Quia si fidelibus sine intermissione incombimus institutis, separarum a vitiis, dum impensa cura divino operi humano locum non relinquit errori (b). Data IV, nonas aprilis, Agapeto V. C. eos.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 517,
Pontif. Hormisdæ anno III.

III.

Ioanni Tarraconensi episcopo vices Apostolicae Sedis ad custodiam canonum in provinciis Hispaniarum committuntur (1).

SUMMARIUM

Quam sit Deo acceptabile deviantes ab errore revocare. — De Graecis clericis qui ad Ecclesiastis latinas accidunt. — Servatis me-

(a) Psalm. 77. — Deut. 6. — Psalm. 1. (b) 1. Thess. 5. (1) Ex VV. CC. edidit card. Carafa.

tropolitanorum privilegiis, Tarracensis antistiti demandantur vices apostolicae sedis ad custodiam canonum in Hispania. — Adhortatio ad Ioannem.

Dilectissimo fratri Ioanni Hormisda.

Feeit dilectio tua rem caritati, et fidei congruentem, ut adventum suum ad Italiam nobis directis literis indicaret, et quae in te sit summa religiosae voluntatis ostenderet. Atque utinam ad plenioris affectus satietatem praesentiae tuae nobis gaudia contigissent, ut gratulemnr nos, et colloquio, et praesentia frui, quam sumus ante per scripta complexi. Verumtamen prohasti, dilectissime frater, quo christianam fidem veneraris affectu, dnm ea, quae ad regulas Patrum pertinent, et ad iuncta catholica, sine aliqua cupis transgressione servare; speraus, nt prorogatis generalibus ad Hispanienses Ecclesias constitutis, quae aut negligenter, aut irreligious fiunt, ecclesiasticis disciplinis congruentia sanciamus: quod amplexi sumus, captata istius desiderii faulitate. Quid enim aut nobis dulcius, quam cum fidelibus loqui; aut Deo aptius, quam deviantes ab errore revocare? Salutantes igitur charitatem, qua iungimur, per Cassianum diaconum tuum significamus, nos direxisse generalia constituta, quibus, vel ea, quae iuxta canones servari debeant, competenter ediximus, vel circa eos, qui ex clero Graecorum veniunt, quam habere oporteat cautiouem sufficienter instruximus. Sed et cause ipsius ordinem, instructionemque abunde decretis ecclesiasticis vos docebunt, agnoscentes, et impiorum transgressionem, et apostolicae sedis curam pro patrum regulis execubantem ostendatis vos perosos damnatorum consortia, et amare fidelium. Et quia per insinuationem dilectionis tuae huius nobis est viae patefacta providentia, remuneramus solicitudinem tuam, et servatis privilegiis metropolitanorum vices vobis apostolicae sedis eatenus delegamus, ut inspectis istis, sive ea, quae ad canones pertinent, sive ea, quae a nobis sunt nu-

Quam sit Deo
acceptabile
deviantes ab
errore rever-
tore.

De Graecis
clericis qui ad
Ecclesias lati-
nus occidunt.

Servatis in
metropolitanorum
privilegiis.
Tarracensi
antistiti de-
mandantur
vices Apostoli-
cae Sedis ad

per mandata, serventur, sive ea, quae de ecclesiasticis causis tuac revelationi contingint, sub tua nobis insinuatione pandantur. Erit hoc studii, ac solicitudinis tuae, ut talem te in his, quae iniunguntur, exhibeas, nt fidem, integritatemque eius, cuius curam suscipis, imiteris. Data iv nonas aprilis, Agapito V. C. eos.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 517,
Pontif. Horm. anno m.

Custodiam ca-
nonum in His-
pania.

Adhortatio ad
Ioannem.

IV.

Archimandritas Syriae solatur, hortaturque, ut in fide catholica perseverent (1).

SUMMARJUM

De divini iudicii aequitate non dislidendum. — Spes retributionis excludit amaritudinem tribulationis. — Adhortatio ad archimandritas ad perseverandum in fide. — Exemplum Christi, qui in cruce passus est. — Iudei Machabaei. — Vitanda haereticorum societas. — Tenenda S. Leonis papae decreta, et observanda. — Eorumdem dignitas. — Eutychetus et Nestorii damnatae a conciliis haereses diversae quidem in materia, sed aequales in sacrilegio. — Communio ad archimandritas ad hos effugiendos errores. — Condemnatio caeterorum haereticorum. — Divisio sacerdotalis dignitatis, et laicalis potestatis. — Non auscultandi qui evangelizant contraria traditionibus apostolicis.

Hormisda presbyteris, diaconis et archimandritis secundae Syriae.

Lectis literis dilectionis vestrae, quibus inimicorum Dei patefacta vesania est, et infidelium pertinax furor dolenter expousitus, qui dum redivivo spiritu oderunt Dominum, membra illius impie perseguuntur, quantum ad constantiae vestrae agnitionem benedixi Deum, fidem militum suorum inter adversa servantem. Sed rursum Ecclesiarum concessionem, et servorum Dei molestias, laboresque considerans, propheta gemitus meos adiuvante, clamavi: Exurge Domine, indica causam tuam: memor esto impropriorum tuorum, eorum, quae ab insipiente sunt tota die (a):

(1) Ex VV. CC. editit card. Carafa. (a) Psalm. 75.

De divini iudicii aequitate non diffidendum.

Spes tribulationis excludit amaritudinem tribulationis.

Adhortatio ad archimandritas ad personam reverendum in gde.

libenter ea quoque, quae sequuntur, adjungens: Ne obliviscaris vocem quaerentium te: Superbia eorum, qui te oderunt, ascendat semper ad te. Nam sicut oportet nos stabilitatem fidei custodire, ita non convenit de divini iudicij aequitate diffidere. Non novus hic, fratres, Ecclesiae labor, et tamen dum humiliatur, erigitur, ac per ea, quibus alteri creditur, damna vitantur. Ex usu est fidelibus Dei, ut per mortes corporum vitas lucentur animarum: Amittunt quidem eaduca, sed merentur aeterna. Et dum persecutio viam facit probationi, probatio causa sit meriti, et sub caecitate saevientes neisciunt, quia quos conversationi hominum subtrahere se posse credunt, ad Dei regna perducunt. Hinc in ipsis periculis gaudia, et ambitus passionum: expectat enim agones suorum, qui magnorum retributor est munera. Nam quis non frangeretur malis, nisi consolaretur adversa de praemiis. Spes illa est, quae non sinit in desperatione deficere; excludit siquidem amaritudinem tribulationum dolei sapore virtutum. Quis enim magni habeat praesentia sciens aestimare ventura? Quis dispendia vitae renovat, si quae sunt recipienda, considerat? Persistite carissimi mihi, et inconcessam fidem fixa animi virtute servantes, perseverantiae laudem, in qua est salus, et bonorum hominum palma, praesumite. Magna sunt, ad quae vocamur indigni; non retardet infirmitas; quia qui vocat, retributor fidelis, et fortis adiutor est. Non prosperorum spe decipiatur, aut mollium: nec facilia proponamus: non delitiosa nobis Dominus noster, non est blanda pollicitus; praemia, promisit ille, non ocia. Laudi convenit, et quieti, qui locus erit remunerationi, si nulla est cura virtutis? Angusta porta, sed regna diffusa: paucis aditus, sed probatis. Nonne haec sunt ad eos praemia verba quos docuit? Persequentur et in sinagogis flagitabunt vos: per patientiam sicut scriptum est, possideamus animas nostras, ne eas per impatientiam doleamus

amissas (*a*). Primus crucem Dominus noster, et patientiae ipsius magister ascendit, suo informaturus exemplo, quos erat adiuturus auxilio. Ipse inter virtutes lanceum retinet, et labores, stans contra venena furentium, ut secundum persecutionis iras ille aeterni imperii det coronas. Revolvite, *Iudee Vachabaei.* *Exemplum Christi, qui in cruce passus est.* historia laudes prosequitur, quo Iudas, et illa suprema fidelium phalanx mortis honore referatur. In quanto ore sit constans populus in monte consumptus, et hae omnes pro custodienda lege virtutis species, et umbra futurorum tanta exempla meruerunt. Nos in Patribus vidimus, palpavimus, probavimus, quem seqnamur. Quid non deferendum est rei, quid denegandum est veritati, quid non debitum Redemptori? Libenter comunicamus dogmata ista vobiscum. Dicit enim sapientissimus Salomon: Beatus, qui praedicat verbum in aurem obedientis: gaudium est siquidem volentes alloqui, et ad rectam viam eos, qui non reluctantur, bortari (*b*). Tenemus enim obsidem fidei vestrae, sub literarum professione constantiam, qua aggressorum contagione divisi ad apostolicae sedis dogmata, et mandata recurrimus, sero quidem viam veritatis ingressi. Sed benedictus Deus, qui non in finem obliviscitur, qui corripit, et medetur, nec continue gregis sui oves patitur insidianum luporum rapacitate disceperit, qui per distinctionis temperantiam, nec coertionem suorum negligit, nec salutem. Sed quid mirum si oves relieto illo uno, et vero pastore dispersas, callidus, cruentus, et rapax turbavit insidiis? Qui tutelam suam deserunt, ipsi se periculis, quibus laniantur, exponunt. Ergo nunc saltem solidis passibus in viam Patrum, ad quam recurristis, insistite: potens erit misericordia Dei, aliorum quoque correctionem mercede vestrae, si a vobis ad rectum deducantur, adscribere. Sed in totum vos a coeno, quo immersi haeretici tenentur, avellite et excutientes immuniditiam pul-

(*a*) Matth. 10. (*b*) Proverb. 23. 12.

Vitanda haec
et ceterorum sa-
crae.

Tenenda S.
Leonis Papae
decreta, et ob-
servanda.

Eorumdem di-
goitas.

Eutychetis et
Nestorii dam-
natoe a conci-
liis haereses
diversae qui-
dem in wat-
eria, sed ae-
quales in sa-
cerdotio.

veris inhaerete: generaliter universos ab apostolicis dogmatibus declinantes religiosa detestatione damnate. Nulla tenebris cum luce communio, nec qui per recta itinera gradiuntur, vestigia sua cum deviantium errore coniungunt. Timendum est fidei vineulum, et vitandum de perfida societate contagium: quia secundum Apostolum, quemadmodum qui se adiungit Domino unus spiritus est: ita qui adhaeret meretrici, unum corpus efficitur (a). Amant virtutes collegia sua, et adhaerentes sibi secum impietas in profunda demergit. In conspectu, in oculis, in ore, in ipsis manibus sunt Patrum dogmata, quae eustodienda mandamus. Quotidie nos ad conservationem sui, concilia veneranda constringunt: longum est singillatim universam retexere Chalcedonensem synodum, in qua omnium reverentia centinetur. Sed et venerandi Leonis prolata, de ipsis apostolorum praecordiis instituta, et nosse nos, convenit, et tueri in his vexillum fidei, in his propugnaculum veritatis, in quo Christus agnoscitur, in his redemptionis nostrae spes, causa servetur. Hoe est illud, quod in Apostolo legimus, fundamentum, in quoseipsum decipit quisquis ligna, foenum, stipulas consumendas ignibus superaedificare tentaverit. His interfecerasunt Eutychetis et Nestorii venena conciliis: quia adversum dominicae dispensationis salubre mysterium, dum contraria inter se disputatione nituntur, sub quadam saerilegii aequalitate consentinent, sententiis disparates, et impietate concordes: quorum alter nolens beatam Mariam Virginem Dei esse genitricem, in Domino nostro, quae unita sunt, dividit; alter dum convenientium naturarum propria et certa confundit, mysterium nostrae redēptionis extinguunt: alter Photini sectam: alter Manetis insaniam, impia cognatione contingens adversum hos. Dilectissimi fratres, provisa remedia illa animi virtute defendite, qua in labe factionem eorum videntis haereticos impietate pugnare. Non

(a) Cor. 6.

Bull. Rom. Vol. I.

18

sit pigra veritatis assertio, quo studio oportet salutem diligi, cum videatis perditionem mortiferam sic amari: pudeat segniter asseri veritatis leges, cum tam pertinaciter defendantur errores. Et autores quidem inventionum malarum, quae praediximus, synodica constituta iustis condemnationibus insequuntur. Sed vos etiam, sequaces eorum ut declinetis, pariter admonemus, quos apostolica sedes et prehendit pares auctoribus suis et coniunxit addictis Diosecorum, et Timotheum parrieidam, Petrum Alexandrinum, Aeatium Constantinopolitanum, eum sequacibus suis, Antiochenum quoque Petrum praedicto similem, sieut errore, sic nomine, sed et Severum eiusdem loci nihilominus, et veneni xenam, item Hieropolitem Cyrum Eladensem: Petrum Apamiae, non iam pro sua tantum, sed pro aliorum quoque damnatione damnandos, qui eum se opinionum suarum sordibus indesinenter involvunt alias quoque dicendo, quae male assequuti sunt, polluerunt, generalitatis mandati salubritate vos moneo. Quidquid adversus regulas Patrum de quibuslibet commentariis profertur, abiicite. Nullus vos incongruentibus praceptis, aut novis moneat institutis. Si enim qui mundani sunt, Ecclesias tenere non possunt; quia eis convenit magis discere, quam docere. Nefas est enim altis pīis peregrina inferre libamina; quia certos religiosis disciplinis terminos Deus inter ipsa quoque cultus sui praescripsit initia inter Levitas, et populum suum divisit officium. Alia est potestas hominum, alia ministeria sacerdotum: incitat potius Dominum, quam placuit, qui externum ignem divinis adytis sacerorum temerator invexit (a). Quis est, qui sibi in alienis institutis iubendi auctoritatem possit assumere; cum non sit ambiguum, offerentis honorem debitum pro sola officii praesumptione punitum? Ut regia Ozias reverentia, et administratione permansisset, si monitus tantae destructionis exem-

(a) Levit. 10.

Commonitio
ad archiman-
dratas ad hos
effugiendo ei-
tores.

Condemnatio
ceterorum
haereticorum.

Divisio sacer-
dotalis digni-
tatis, et lai-
calis potesta-
tis.

ple ac religiosis institutis timendo quam assumendo meliora temperasset. Sed dum nee perhibentibus cultoribus templi pertinax temerator obsistit, inter ipsam leprae abominationem percussus, altaria et officia regni perdidit, dum ministeria sacerdotis invadit. Sciant ergo non esse accepta a Deo quae de mandatis eius a praesumptoribus assumuntur, quando unum ad dissertationem sententiae vivaci dedecoris poena servavit. Alios velox fama consumpsit: quod si sunt, quae religionis aliquo colore contempta sint, vires habere nequeunt, quae tantis auctoribus reluetantur. Clamat Paulus apostolus: Licet nos, aut angelus de coelo evangelizet vobis, praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Nec semel hoc dixisse sufficit; repetit salubre mandatum, sicut praediximus. Et nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit praeter id, quod accepistis, anathema sit (a). Servet ergo latam pro fidei conservatione sententiam, quisquis apostolicam sequitur disciplinam. Et quidem nobis eura non desuit: nam geminae legationis officio quicquid in precibus humile, quicquid in allegationibus rationabile, quicquid in mandatis salubre detulimus. Sed numquid ideo negligenda est iustitiae via? Qui errores suos diligit cum obstinatione persidia non sunt iungendi cum eadentibus lapsis: sine nostra contagione pereant, qui ab impietatibus suis nec castigato errore declinant. Data v idus feb., P. C. Agapiti V. C.

Dat. die 9 februarii anno Domini 518,
Pontif. Hormisdac anno IV.

V.

Divinitatis, et Incarnationis mysterium exponitur (1).

SUMMARIUM

Confutatio Nestorii, et Eutychetis. — Nulla diversitas praedicationis ubi una est forma veritatis. — Standum decretis Patrum sy-

(a) Gal. 4. (t) Ex VV. CC. Vat. edit. card. Carafa.

nodicis. — De Trinitate, unaque in ea Divinitate. — Non intelligi posse abscondita Trinitatis mysteria. — Proprium uniuersus personae. — Non est introducenda quarta persona. — Quae propria humanitatis Christi fuerint, quaeque divinitatis, explanantur. — Eadem persona Christi Deus et homo. — Sermo ad imperatorem.

Hormisda Iustino Augusto

Inter ea, quae ad unitatem Ecclesiae pertinentia, propter quam Deus clementiae vestrae elegit imperium, in literas contolistik; haec quoque venerabilis imperator cura fidei, cui multipliciter vos studere declaratis, adiecit; ut aliquorum preces, perferendae ad humilitatis meae notitiam iungerentur, quibus vel quid quaestzionis oriretur, agnoscerem; vel ad sammonendum propositae consolationis ambiguum responsum a me religiosae scientiae conveniens redderetur. Legi omnia solicitudine, qua decebat, et licet ad te responsi plenitudinem sufficere potuisse, si illa tantum quae a veteribus sunt diffinita rescriberem, tamen ut religiosi propositi vestri remuuerarem affectum, non sultrahendum credidi moi quoque sermonis obsequium. Quid enim est, quod emergentibus Nestorii, et Eutychetis venenis paterna omisit instructio? Pene omnes impietas cum inventoribus tam nefandorum dogmatum convenientia in unum synodica decreta presserunt. Nec ulterius remansit locus ullus tam diris persidia seminibus amputatis, aut Christum Dominum nostrum credere sine carnis fuisse veritate, aut eundem non Deum, et hominem de materni uteri intemerata foecunditate produisse: cum alter eorum dispensationem, qua salvati sumus, negando, quantum in se est irritam faceret; alter opinione contraria, sed impietate consimili, in eodem Domino nostro Iesu Christo potestatem divinam a vera humanitate secluderet: neque ille recordatus quia palpandam carnem suam Christus ostendit, nec ille evangelii memor Verbum carnem factum esse dicentis, cui vox Domini indeficienter insonare de-

Confutatio Nestorii, et Eutychetis.

buerat, qua dixit, et docuit, nemo ascen-
dit in coelum, nisi qui de coelo descen-
dit filius hominis, qui est in coelo (a).
Saepe haec, et multis praecedentium sunt
comprehensa sententiis: sed nec clemen-
tia vestra, licet iam dicta sint fastidiose,
poterit repetita cognoscere, nec nobis
pudor est ea, quae sunt a decessoribus
nostris praedicta revolvere: neque enim

Nulla diversitas
praedicationis
ubi una est forma
veritatis.

Standum de-
cretis Patrono
synodiceis.

De Trinitate,
unaque in ea
Divinitate.

possible est ut sit diversitas praedicatio-
nis, ubi una est forma veritatis: nec ab re
iudicabitur alenum si eum his, cum
quibus convenientius fide, congruamus et
dogmate. Revolvantur piis mansuetudiniis
vestrae auribus decreta synodica, et beati
papae Leonis convenientia sacrae fidei
constituta: eadem invenietis in illis, quae
recensueritis in nostris. Quid ergo est
post illum fontem fideliūm, statutorum,
qui amplius, si tamen fidei terminum ser-
vat, quamlibet curiosus serutator inquirat?
non opere aut institutione perfectis,
nisi forte mavult quisquam dubitare quam
credere, certare quam nosse; sequi du-
bia, quam servare decreta. Nam si tri-
nitatis Deus, hoc est Pater, et Filius, et
Spiritus Sanctus, Deus autem unus specialiter legislatore dicente: Audi Israel,
Dominus Deus tuus Deus unus est (b). Qui aliter habet necesse est, aut divinitatem
in multa dividens, aut specialiter
passionem ipsi essentiae Trinitatis impingat.
Et (quod absit a fideliūm mentibus)
hoc est, aut plures Deos more profanae
gentilitatis inducere, aut sensibilem poe-
nam ad eam naturam, quae aliena est
ab omni passione, transferre. Unum est,
sancta Trinitas non multiplicatur numero,
non crescit angemento, nec potest, aut
intelligentia comprehendi, aut hoc, quod
Deus est, discretionē sciri. Quis ergo
illi secreto aeternae, impenetrabilisque
substantiae, quod nulla vel invisibilium
naturarum potuit investigare natura, pro-
fanam divisionem tentet ingerere, et
divini arcana mysterii revocare ad catenulum
moris humani? Adoremus Patrem, et Fi-

Non intelli-
gi posse abso-
luta Trinitatis
mysteria.

(a) Iou. 3. (b) Deut. 6.

lium, et Spiritum Sanctum indistinctam
distincte, incomprehensibilem, et inenarrabilem substantiam Trinitatis, ubi etsi
admittit numerum ratio personarum, uni-
tas tamen non admittit essentiae separa-
tionem, ita tamen ut servemus divinae
propria naturae, servemus propria uni-
cuique personae, nec personis divinitatis
singularitas denegetur, nec ad essentiam
hoc quod est proprium nominum, trans-
feratur. Magnum est sanctae et incom-
prehensibile mysterium Trinitatis, Deus
Pater, Deus Filius, Deus Spiritus San-
ctus. Trinitas indivisa: et tamen uotum
est, quia proprium est Patris, ut gene-
raret Filium: proprium Filii Dei, ut ex
Patre Patri naseceretur aequalis: proprium
Spiritus Sancti, ut de Patre, et Filio pro-
cederet sub una substantia Deitatis. Pro-
prium quoque Filii Dei, et iuxta id, quod
scriptum est: In novissimis temporibus,
Verbum caro fieret, et habitaret in nobis;
ita intra viscera sanetae Mariae Virginis
genitricis Dei, unitis utrisque sine ali-
qua confusione naturis, ut qui ante tem-
pora erat Filius Dei, fieret filius hominis,
et naseceretur ex tempore hominis more,
matris vulvam natus non aperiens, et
virginitatem Matris deitatis virtute non
solvens. (a). Dignum plane Deo na-
secente mysterium, ut servaret partum
sine corruptione, qui conceptum fecit esse
sine semine, servans quod ex Patre erat,
et repraesentans, quod ex matre suscep-
pit. Nam iacens in praesepio videbatur
in coelo, involutus pannis adorabatur a
Magis, inter animalia editus, ab angelis
nunciatus, vix egressus infantiam, et an-
nuncians mysticam sime instituente dote
doctrinam, inter rudimenta annorum pne-
rilium edens coelestia signa virtutum (b).
Idem enim Dens et homo, non ut ab in-
fidelibus dicitur sub quartae introductione
personae, sed ipse Dei filius Deus, et
homo, idest virtus, et infirmitas, humili-
tas, et maiestas, redimens, et venditus,

(a) I. Petr. 4; Iou. 1. (b) Luc. 1; Matth. 2;
Luc. 2.

Proprium uni-
uersaque
personae.

Non est intro-
ducenda quar-
ta persona.

*Quo^e propria
humanitatis
Christi fue-
rint, quaeque
divinitatis,
explorantur.*

*Eadem per-
sona Christi
Deus et homo.*

in cruce positus, et coeli regna largitus; ita nostrae infirmitatis particeps, ut possit interimi, ita ingenitae potentiae Dominus, ne possit morte consumi, sepultus est iuxta id, quod homo voluit nasci, et iuxta id quod Patri erat similis, resurrexit, patiens vulnerum, et salvator aegrorum, unus defunctorum, et vivificator obeuntium; ad inferna descendens, et a Patris gremio non recedens, unde et animam, quam pro communi conditione posuit, pro singulari virtute, et admirabili patientia^m mox resumpsit. Haec ita esse, nec ullam dubitationem oportere recipere, idem Dominus noster Iesu Christus, ne inter corporis passiones Deus non esse crederetur, aut ne Deus tantum non etiam homo, inter opera mirabilium stupenda virtutum proposito nos duorum apostolorum informavit exemplo, Deum esse Christum Dominum nostrum Petri fide; hominem Thomae dubitatione declarantis. Quid enim intererat, ut quem se homines diearent, discipulos suos vellet inquerere, nisi ut respondente Petro: Tu es Christus filius Dei vivi^(a), notum faceret, hoc non de carne, et sanguine proditum, sed Patre Deo inspirante revelatum, et per testimonium laudatae responsionis fides patefactae fieret veritatis. Quid intererat, ut apparente post resurrectionem Domino, Thomas tamen aut deesse caeteris, aut solus ambigere, nisi ut mundus crederet, quod arbitratus discipulus explorasset, ut dum unius manibus se pateretur tangi, ad universitatatem fidellum, quid esset, possit agnoscere^(b). Non ergo ad implorandum discipulum interposita est dubitatio, sed quae sit posteritatis instructio. An ne aliud spectat, quod se idem Dominus Cleophae cum alio discipulo, cum ad Emaus tendentes de se loquerentur, inseruit: et quamquam de resurrectione Domini per mulieres, quae primae ad monumentum conveniebant, agnovissent^(c); tamen ut per eorum dubitationem daret credendi futuris

(a) Matth. 16. (b) Ioan. 20. (c) Luc. 24.

saeculis firmitatem, incipiens a Moyse, et omnibus prophetis oportuisse pati Christum, et ita intrare in gloriam suam, interpretatus ostendit, et per passionem humanam naturam et divinam in eo esse per gloriam. Multiplicibus haec sanctorum scripturarum testificantur exemplis: nec apud religiosam conscientiam tuam, venerabilis imperator, tamquam ignota dicuntur. Fides enim ipsa, quae a te constanter asseritur, sibi reddit hoc munus, ut sensibus tuis, et affectum sui inserat, et scientiam per quam diligentius asseratur, infundat: et tantum interest dispensationis mihi creditae, ut ego quoque vel apud scientes notam non taceam, ut succedente sibi per vices temporum, catholicorum praedicatione sensum, quod indeficierit asseritur, sine fine credatur. Latius haec, quae ad Deitatem, humanitatemque Domini nostri Iesu Christi pertinent, et in eo unitas duas sine confusione naturas, potui, secundum veterum definita disserrare, si adversum eos, qui his dissentient disputandum: sed cum in manibus omnium sint, et synodica constituta, et beati papae Leonis dogmata, perstrinxisse potius pauca, quam evolvere credidi convepienitius universa. Hunc vero agnosco satis est, et cavere ita proprietatem, et essentiam cogitandam ut sciatur, quid personae, quid nos oporteat deferre substantiae, quae qui indecenter ignorant, aut callida impietate dissimulant, dum omittent, quid sit proprium Filii, trinae tendunt insidias unitati: sed si quae praedicta sunt, validis teneantur fixa radicibus, nec a paterna traditione reeditur, et constanter quaestionibus obviatur. Data VII kal. aprilis, Valerio V. C. cos.

Dat. die 26 martii anno Domini 521,
pontif. anno VII.

*Sermo ad im-
peratorem.*

VI.

Epiphanio episcopo Constantinopolitano vicaria sedis apostolicae praefectura delegatur, ac examen committitur petitionis Iustini imp. ut dannato Aca- cii nomine, et erroris auctoribus anathematizatis, caeterorum nomina in Dip- tychis retinerentur (1).

SUMMARIJUM

Manifesta Dei misericordia quando principes saeculi fidem fovent et episcopi suum munus adimplent. — Fides nunquam defatigatur. — Non initium laboris, sed finis praemium habet. — Sedes apostolica omnium Ecclesiarum curare debet redintegrationem — Iuxta Ecclesiae ordinem, et iustitiae formam, benignitas, et rationabilis medicina poenitentibus est concedenda. — De separandis a grege Christi haereticis, et innocentiam simulantibus. — De Chalcedonensis synodi praestantia. — Nestorii, et Entychis haereses. — Earumdem haeresum confutatio. — Non ambigendum de rebus fidei iam definitis. — Thessalonicensium, et lustini imp. petitionis examen Epiphanio committit pontifex.

Hormisda Epiphanio episcopo Constantinopolitano

Multo gaudio sum repletus, quod circa Ecclesiae pacem, et sanctissimi imperatoris, et dilectionis tuae tale studium, quale literis indicasti, legaturum quoque meorum assertione cognovi. Manifesta enim hinc supernae misericordiae documenta produntur, quando et humani principes causam fidei republicae ordinatione coniungunt, et Ecclesiarum praesules quod ad dispensationem suam pertinet, officii memores exequuntur. Talibus indigebat post discordiae procellas religio christiana rectoribus, qui compressis provida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulsa tempestate reducerent, et in futura saecula propositi exempla tendentes, sibi adscribendum indubitanter ostenderent, quicquid Deo placitum posteri pro sua imitatione fecissent. Benedicamus Deum, frater charissime, nostris hoc diebus fuisse concessum, et totis orationum, et curarum vi-

Manifesta Dei misericordia quando principes saeculi fidem fovent et episcopi suum munus adimplent.

ribus annitamur, ut quae per Dei nostri opem bene correcta sunt, ipso adiuvante per omnia compleantur. Sperandum enim est, ut ad compagem corporis sui reliqua quoque, quae adhuc divisa sunt, membra festinent et a potioribus minora non discrepent: ad quod cum me dilectio tua christiana studio charitatis hortetur, debet, quod incitat sequi, et amandum suadet, amplecti. Similem enim iam fiduci curam gerentes per religiosam patientiam par etiam praemium de boni operis speramus effectu: neque enim difficultibus est cedendum. Non fatigatur asperis fides, nec ad coelorum ardua per proclive contenditur, nec remunerationem citra laboris exercitia quis meretur. Unde ne facientes bona deficiamus, specialiter admonemur, beati etiam (teste Psalmista) qui custodiant indicium, et faciunt iustitiam in omni tempore (1), quia non initium laboris remunerationem praemii consuevit invenire, sed terminus. Ergo par studium solitudinis assumentes, quibus est una in communione et credulitate societas, quemadmodum de adunata sedi apostolicae Constantinopolitana Ecclesia pariter exultamus in Domino, ita de reliquarum quoque (sicut affectuose admones) redintegratione euremus primum, ut fidem, integratemque nostram immaculatam ab omni contagione servemus. Nostri enim, frater sanctissime, quae ecclesiasticam servent vincula concordiam, quae nos ab haereticorum tueantur insidiis, per quae etiam canonum custodiant auctoritas. His in robore suo omni circumspectione servatis, remedia sperantibus conferantur. Habet enim et Ecclesiarum ordo regularum, et ipsius forma iustitiae, ut medicinae rationabilis benignae et fideliter sperantibus non negetur; nec quisquam ita est ab humanitate discrecus, quem non a rigore discretionis inclinet incauta simplicitas: sed ut caute hoc citra querelam, aut erroris aliquius naevum valeat expediri, dilectissime fra-

Fides non quam delatigatur

Non initium laboris, sed finis praemium habet.

Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum curare debet redintegracionem.

Iuxta Ecclesiae ordinem, et institiae formam benignitas, et rationabilis medicina poenitentibus est concedenda.

(1) Ex VV. CC. edidit card. Carafa.

(1) Psalm. 106.

ter, personam meam et in hoc oportet induere, scientem in huiusmodi causis (sicut praedictum est) quid faciendum sit, quid cavendum, ita omnia providenda, ut non ambigas rationem dispensationis huius Deo esse reddendam: ita tamen, ut eos, qui vobis fuerunt communione sociati, vel per vos sedi apostolicae, vestra nobis scripta declarant, quibus etiam continentia libellorum, quos obtulerint, inseratur. Sic enim et Severi, vel complicum eius, aut similium absolvemus errores, nec eorum, qui sanari potuerint, dispensia patiemur: quod ideo vobis specialiter credimus imponendum, ad diligentiam vestram nostra onera transferentes, quia non parva iam documenta resistentes haereticis edidistis, nec debet de eo ambigi, quem bene contigerit explorari: simul assume remedia medicinae, simul accingere auctoritate institiae, et sic circa supplies humanitate mollire, ut in haereticorum contagione perdurantes, aut eos qui innocentiam simulant, et cum nostris sola voce consentiunt, ab his, quibus pro Ecclesiae reintegrazione consulitur, et providetur, exeludas: nec enim expedit circa hos ecclesiasticam temperare censuram. Non enim erunt miserationis bona, pro eorum, quibus consuli oportet, necessitate collata, si indiscretè fuerint bonis, malisque communia. Et quia Hierosolymitanorum quoque faciebat in tuis literis tua dilectio mentionem, quorum etiam ad nos quaedam delata professio; necessarium duximus, vel recensere, quae scripta sunt, vel respondere, quae congrua. Qui si sanctorum Patrum constituta custodiantur, si illa fidei fundamenta venerantur, ab his, quae per eos Sancto Spiritu compungente definita sunt, non recedant. Aut enim perfecta sunt ita ut sunt, et adiectione non indigent, aut bene valida, et ideo non mutanda. Quando per ea omnia haereticorum venena compressa sunt, nec quicquam Chalcedonensis synodus, quod utile quaelibet diligentia potuisset excogitare, praeteriit,

quae praecedentium quoque dogmata, vel clarius manifestavit, vel repetita auctoritate firmavit, speciale quoddam adversus Nestorium, et Eutychen aggressa certamen, alterum Deitatem Dei nostri Iesu Christi a carne separantem, et ideo sanctam Mariam Dei genitricem pronunciare vitantem, alterum veritatem carnis in Domino rennentem; quando Dominus noster Iesus Christus idem filius Dei, idem filius hominis, una in duabus persona naturis divinitatis, et humanitatis carnis, nec naturis adunatione confusis, non levat quarta persona addita Trinitati, sed ipse filius Dei exinanis semetipsum, et formam servi accipiens (*a*), propter quod et unam, nec divisibilem profitemur essentiam Trinitatis, et proprietatem tamen suam scimus inesse personis, unam filii Dei cum assumpta carnae, unam Spiritus Sancti, et personas proprietatibus designantes, et per unitatem essentiae inseparabile Trinitatis mysterium confirmantes. Neque enim ambigi potest, Verbum Dei intra matris viscera per carnem, humanam assumpsisse naturam, nec post a se inter vulvam naturam uitione divisam. Nam ut humanitas sine Deo edita, sic in cruce non est impassibilis divinitas a carnis passione divisa: quod Virginis partus, et intemerata foecunditas, et singularis a mortuis resurrectio, et ad coelos declarat ascensio. Haec si quemadmodum a Patribus constituta sunt, servant, credant, nec definita transcendat, a quo trahite qui declinant, ipsi sibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud apostolicum contentiosis respondere necesse est: Nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei (*b*). Haec ideo breviter; quia nec ambigi convenit de rebus iuxta fidem saepius definitis, et pene supervacua est allegatio, quae adhibetur instructis, cum super hac re, et ad clementissimum principem filium nostrum non pauca perstrinxerim. Et quia de Hierosolymitanorum prepositione respons-

(*a*) Philip. 2. (*b*) 1 Corinth. 11.

Nestorii, et
Eutychis haer-
eses.

Ecclesiam
haereticorum con-
futatio.

Nec ambigen-
dam de rebus
fidei iam de-
finitis.

De separandis
a gregio Christi
haereticis,
et innocentiam
simulantibus.

D*e* Chalcedo-
nensi synodi
praestantia.

dimus, hoc quoque aestimavimus salutis eorum causa competenter addendum, ut si communionis apostolicae desiderant unitatem, professionem suum scripto inclytam, quam legatis nostris apud Constantinopolim positis obtulerunt, aut per suos ad nos dirigant, aut fraternitati vestrae tradant, eadem tamen, sicut diximus, tenore conscriptam, quae ad nos modis omnibus sub vestra ordinatione deferatur. Nam de Thessalonicensibus, quorum ad nos legati sub elementissimi, et fidelissimi principis filii nostri ordinatione venerunt, nequid omisisse credamus, nosse vos vobis; secundum hoc, quod Domino nostro Iesu Christo inspirante placuerit, causam omnem nostri dispositione tractandam, et si quod oportet, impleverint, ordinanda haec per fratrem nostrum et coepiscopum venerabilem virum Ioannem, sed et filios nostros Heraclianum presbyterum, et Constantium diaconum, ecclesiastico honore dignissimos, ad causam pertinentia conservasse contenti, gratulati sumus in viro ordinis nostri par meritum, et religiosum nos invenisse propositum, et cum legatione mandata sapientia, et moribus congruente. Votiva enim res, et plena gaudii est, ut sint iusta aestimatione probabiles, quos communionis et officii contingit esse consortes. Data vii kalendas aprilis, Valerio V. C. eos.

Dat. die 26 martii anno Domini 521,
pontif. anno vii.

VII.

Salustius apostolicae sedis vicarius constituitur per Beticam et Lusitaniam (1).

SUMMARIUM

Salustii laus, quod episcopali munere diligenter fungatur. — Vices ei apostolicae committuntur. — Salvis tamen metropolitanorum privilegiis. — Patrum, conciliorumque de creta servanda. — De conciliis per Salustum indicendis.

(1) Ex VV. CC. edidit card. Carafa.

Charissimo fratri Salustio Hormisda

Suscipientes plena fraternitatis tuae votiva gratulatione colloquia, quae nos geminae salutis tuae tactificaverunt iudicio (siquidem retulerunt te corporali cum spiritualibus officiis incolumente subnum) congressum esse perspeximus, hanc ipsam, quam mente gerimus, verbis expedita laetitiam. Edidisti enim boni documenta pontificis dum et praedicanda facias, et ea suadere non diffieras. Praerogativam de nostri sumpsimis electione iudicii, quando id te sponte amplecti didicimus, quod caeteris imperamus. Oramus siquidem divinam elementiam cunctos agnoscere, et haec ad studia ecclesiasticae pacis instrumenta transmisimus. Tu vota nostra, et fidei intelligentia perceperisti, et officii protinus devotione complecti, cunctis fratribus innotescens, quae per coelestem gratiam cunctis profutura cognoveras. Suffragantibus igitur tibi tot meritis piae solitudinis, et laboris, certe eam delectat iniungere, quae ad nostri curam constat officii pertinere, ut provinciis tanta longinquitate disiuntes, et nostram possis exhibere personam, et Patrum regulis adhibere custodiam. Vi-

Vices ei apostolicae committuntur.
Salvis tamen metropolitanorum privilegiis.

ces itaque nostras per Beticam, Lusitaniamque provincias, salvis privilegiis, quae metropolitaniis episcopis deerevit antiquitas, praesenti tibi auctoritate committimus, augentes tuam huius participatione ministerii dignitatem, et relevantes nostras eiusdem remedio dispensationis excubias. Et licet de singulis non indigeas edoceri, quem iam probavimus cautius universa servare, gratius tamen esse solet, si iterum trames ostendatur, et laboris iniunctio superius formata monstretur. Paternas igitur regulas, et decreta a sanctis definita conciliis, omnibus servanda mandamus: in his vigilantiam tuam, in his curam fraternae monita exhortationis extendimus. His ea, qua dignum est reverentia custoditis, nullum relinquit culpae locum, nec sanctae observationis obstatum. Ibi fas, nefasque praescriptum

Patrum, conciliorumque decreta servanda.

De conciliis
per Sabinum
indicendis.

est: ibi prohibitum, ad quod nullus audiat adspirare: ibi concessum, quid debat mens Deo placitura praesumere. Quoties universalis poscit religionis causa, ad concilium te cuncti fratres evocante convenient: et si quos eorum specialis negotii pulsat contentio, iurgia inter eos oborta compesce, discussa sacris legibus determinando certamina. Quidquid autem illis pro fide, et veteribus constitutis, vel provida dispositione praeccipies, vel personae nostrae auctoritate formabis, totam ad scientiam nostram instructae relationis attestatione perveniat, ut noster animus officii charitate dati, et tuus securitate perfruatur accepti. Deus te incolument custodiat, frater charissime.

S. IOANNES I

PAPA LV

Anno aerae Christi comm. DXXIII.

Ioannes, natione tuscus, filius Constantii, ordinatus est pontifex maximus die dominica 15 augusti anni 523. Sedit annos II, mens. IX, dies V (1) sub Iustino imperatore, et Theodorico rege in consilatu Iustini Aug. II et Opilionis ad eos. Olybrium sine collega. Postquam ordinaverat episcopos per diversa loca quindecim, defunctus est Ravennae in custodia 15 kal. iunias, cuius corpus translatum de Ravenna, sepultum est in basilica B. Petri apostoli sub die 6 kal. iunias anno 526. Vacavit sedes dies IV.

(1) In quamplurimis codicibus Anastasianis, Regio, Mazarino, Thuanis duobus, Palatino, Vaticano, Bergomensi praeter annos II tribuantur Ioannis mens. VIII, d. XVI. De diebus difficultatem non habemus, cum numerationem protraxerint ad d. 28 maii, anno 526, quo eius corpus Ravenna Romanum translatum. Sed quare m. IX non scripserint prorsus ignoramus cum computanti pateat a 15 augusti ad 15 maii sequentis anni numerari m. IX, et tamen ipse V. Cl. Blanchinus fortasse hoc non advertens in Anast., l. III, pag. 246, notata de diebus differentia dicit: — Sunt igitur revera a die ordinationis 15 augusti 523 ad diem 18 maii 526 etc., anni II, mens. VIII, dies V.

S. FELIX III

DICTUS QUARTUS, PAPA LVI.

Anno aerae Christi comm. DXXVI.

Felix, natione samnius, filius Castorii, ordinatus die dominica 4 idus iulii anno 526, sedit annos IV, mens. II, dies XIII sub Iustiniano Augusto, et Athalarico rege a eos. Mavortio sine collega ad Lampodium, et Orestem coss. Fecit ordinationes duas per menses februarii et martii presbyterorum quinquaginta quinque, diaconorum quatuor: episcopos vero per diversa loca creavit numero viginti novem. Obiit 25 septembris anno 530, sepultusque est in Basilica B. Petri apostoli 4 idus octobris. Vacavit sedes dies III.

S. BONIFACIUS II

PAPA LVII.

Anno aerae Christi comm. DXXX.

Bonifacius dictus Iunior, natione romanus, filius Sigibuldi, electus die 28 septembris, et sequenti die dominica ordinatus est romanus pontifex anno 530. Sedit annos II, dies XXVI, sub Iustiniano Aug. et Athalarico rege anno I, et II post consulatum Lampadii et Orestis. Obiit die 25 octobris, anno 532, sepultusque est in basilica B. Petri apostoli. Vacavit sedes mens I, dies XVII.

Schisma sextum Dioscori antipapae.

Cum Bonifacio Dioscorus ordinatur sub contentione in basilica Constantiniana, et sicut dissentio in clero et senatu dies XXVIII. Cum Dioscori morte schisma feliciter extinctum est. Ipsiis diebus Bonifaciū zelo, et dolo ductus cum grandi amaritudine sub vinculo anathematis chirographi reconciliavit clerum: quem chirographum archivio Ecclesiae reclusit, quasi damnans Dioscorum.

IOANNES II

PAPA LVIII

Anno aerae Christi comm. DXXXII.

Ioannes, qui et Mercurius, natione romanus, filius Proiecti, de Caelio Monte, creatus die 12 decembris, anno 532. Sedit annos ii, menses iv, dies vi, temporibus Iustiniani Aug., et Theodorici, inde Theodati regum, a consulatu Iustiniani Aug. III sine collega ad Belisarium solum eos. oc. Fecit ordinationem unam presbyterorum quindecim, diaconorum per diversa loca unius et viginti. In pace Christi quievit die 18 aprilis 553, sepultusque est in basilica B. Petri. Vacavit sedes dies septem.

S. AGAPETUS I

PAPA LIX

Anno aerae Christi comm. DXXXV.

Agapetus, natione romanus, filius Gordiani presbyteri, clericus ad S. Ioannem et Paulum, electus die 26 aprilis, ordinatur die dominica 6 maii, anno 535. Sedit in pontificatu sub Iustiniano Aug., et Theodato rege per consulatum Belisarii menses xi, dies xvii. Fecit ordinationes duas in urbe Roma, quibus creavit diaconos quatuor, episcopos per diversa loca undecim. Defunctus est Constantinopoli 10 kalendas maii, anno 536, eius corpus in loculo plumbeo translatum est Romam usque in basilicam B. Petri apostoli, ibique sepultum 12 kal. octobris. Vacavit sedes ab eius obitu mens i, dies xvi.

De praediis iuris Ecclesiae nullo titulo alienandis (1).

SUMMARJUM

Praedia ecclesiastica alienare Patrum instituta vetant. — Custodienda synodalia de-creta.

(1) Ex tom. v Concil.

Bull. Rom. Vol. I.

Dilectissimo fratri Caesario Agapetus

Tanta est, Deo propitio, et ad ea libentissime concedenda, quae almoniis proficiunt pauperum, et circa tuae fraternitatis affectum, nostra devotio, ut onerosum nobis nullatenus esse iudicemus, quod annui vestris desiderii postulatis. Sed revocant nos veneranda Patrum manifestissima constituta, quibus prohibemur, praedia iure Ecclesiae, cui nos omnipotens Dominus preesse constituit, quolibet titulo ad aliena iura transferre. Quia in re vestrae quoque sapientiae credimus esse gratissimum, quod in nullo contra priscae definitionis constituta, vel regulas, pro qualibet occasione, vel sub cuiuscumque personae respectu, venire praesumimus. Nec tenacitatis studio, aut saecularis utilitatis causa hoc facere non credatis, sed divini consideratione iudicii necesse nobis est, quidquid sancta synodalis decrevit auctoritas, inviolabiliter custodire. Quod ut caritati tuae indubitanter elucescat, ad locum de hoc articulo, ex constitutis Patrum fecimus revelari; quae cum praesentibus pariter assatibus vobis credimus dirigenda. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data xv kalendas aug. P. C. Paulini iunioris V. C.

Dat. die 18 augusti anno Domini 535.

Praedia eccl-
esiastica alien-
are Patrum
instituta ve-
tant.

Custodienda
synodalia de-
creta.

S. SILVERIUS

PAPA LX

Anno aerae Christi comm. DXXXVI.

Silverius, natione campanus, filius Hormisdae episcopi romani, ex praecedenti legitimo matrimonio natus, ordinatus est summus pontifex die dominica 8 iunii primum sub vi a Theodato ineussa clero, sed cuius electioni postmodum subscripserunt presbyteri. Fuit sub Iustiniano Aug. et Vitige rege, ii post consulatum Belisarii anno, et postea eos. Fl. Ioanne sine collega. Sedit usque ad mensem iunium 538

(quo tempore in exilio degens martyrium complevit) dies paucos supra annos **ii.** Una ordinatione creavit presbyteros quatuordecim, episcopos per diversa loca unum de viginti. Corpus eius sepultum est ad Pontias Insulas in loco exilii sui, **12 kal iulii.** Vacavit sedes dies **iv.**

Schisma septimum a Vigilio conflatur in romana Ecclesia.

VIGILIUS

PAPA LXI

Anno aerae Christi comm. **DXXXVIII.**

An. C. 538 **V**igilius, natione romanus, filius Ioannis consulis, diaconus S. R. E., ac sibi successor, a Bonifacio II ordinatur in romana synodo per constitutum, quod tamen idem Bonifacius in altera synodo incendio consumpsit. In pontificiam sedem intruditur a factione Theodorae Augustae die **xxii novembris** anno **DXXXVII** in locum Silverii per vim depositi, et in exilium pulsi: tandem post Silverii obitum cleri suffragiis eidem suffectus est mense iunio anni **DXXXVIII.** Sedit itaque a legitima sui electione annos **xvi**, mens. **vi**, dies **xvii**, ante quod tempus usurpatam sedem tenuerat mensibus **vii**, diebus **ii.** Fuit autem temporibus Iustiniani Aug., et Totilae regis a cos. Appione sine collega ad post consulatum Basilii Iun. ter et decies. Fecit ordinationes duas, quibus creavit presbyteros quadraginta sex, diaconos sexdecim, episcopos per diversa loca unum supra octuaginta. Syracuse in Sicilia moritur die **11 januarii** anno **555.** Corpus vero Romani delatum sepultum est ad S. Marcellum via Salaria in coemeterio Priscillae. Vacavit sedes menses **iii**, dies **v.**

I.
Iustiniani fidem laudat, simulque Anthimum Constantinopolitanum, aliosque Acephalos anathematizat, ac synodorum statuta confirmat (1).

SUMMARIUM

Hortatur imperatorem, ut procuret fidei unitatem. — Non sunt digni praesules, qui constituta sedis apostolicae non servant. — Anathema contra perverse disputantes, vel infideliter dubitantes de fide sedis apostolicae. — Anathematis confirmatio in Anthimum, eiusque sectatores, et socios. — De privilegiis sedis apostolicae conservandis.

Gloriosissimo et clementissimo filio
Iustiniano Augusto Vigilius papa

Literis clementiae vestrae, glorioso viro filio nostro Dominico ex consule, atque patrio deferente, assueta veneratione susceptis, iucunditate multiplici universalis Ecclesiae gaudendum esse perspeximus, quod christianam fidem, qua divina Trinitas honoratur, et colitur, in nullo dissimilem, in nullo permittitis esse discordem, et hac clementissimo imperio vestro Dei, cui serviendo regnatis et regnando servitis, gratiam indefessis cumulatis operibus, ut in his, quae vobis pro integritate, et devotione fidei vestrae Dominus singulari pietate concessit, agnoscantur, iuste ac convenienter impleri, quam prædicationem docet Apostolus: Quia sancti per fidem vicerunt regna (a). Qualia enim regna plus armis fidei, quam corporea fortitudine viceritis, docet immensitas gentium subiectarum, quae quanto maior assurgit numero, tanto mystici solius perfecta operatione miraculi superatur. Unde nos in Domino nimium convenit gloriari, quod non imperiale solum, sed etiam sacerdotalem vobis animum concedere, sua miseratione dignatus est, et quod omnes pontifices antiqua in offerendo sacrificia traditione deposcimus, exorantes, ut catholicam fidem adunare,

(1) Ex VV. CC. Vat. edidit card. Carafa.

(a) Hebr. II.

Hortatur imperatorem, ut procuret fidei unitatem.

regere Dominus, et custodire toto orbe dignetur, summis hoc pietas vestra viribus effecisse, cum per omnes regni vestri partes, et universos fines terre, eam fidem, quam per venerabiles semper christiane confessionis iudicio complectendam Nicaenam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, sed et Chalcedonensem synodos constat irreprehensibiliter solidatam, inconcussa iubeatis pace servari, nec christiano quemquam vocabulo nuncupetis, qui se a praefatarum synodorum unitate sciungit, et qui fidem earum in omnibus viribus omniq[ue] defendit annixi, non iudicandum potius existimetis. Cui non ergo sacerdotum iucundam exultationem et gaudia infinita conciliet, quod insertum per Dei nostri gratiam cordi vestro lumen evangelicae veritatis; perniciosorum, atque haereticorum dogmatum nocte discussa, universali resplendet Ecclesiae? Absit ergo a nobis, ut quod omnibus fratribus, et coepiscopis nostris generare gaudium profitemur nostrum non aut cum omnibus misceatur, aut (quod magis dignum est) supra cunctos emineat, ex qua re, venerabilis imperator, devota venerationis gratulatione suscepimus, quod ardore fidei, et suavis iracundiae commotione succensi, nobis etiam pios direxitis afflatus, in quibus beatae recordationis Caelestium, atque Leonem apostolicae sedis praesules, qui singulas haereses pro divina sibi dispensatione commissa, cum synodali congregatione damnantes, quid cuncti generaliter sequi debeant christiani, mansura in aevum lege sanxerunt, laudabili commemoratis affectu. Quorum probabilia constituta sanctae recordationis Hornisda, atque Ioanues senior, neconon et Agapetus decessores nostri per omnia conservantes, universos Nestorianae, atque Eutychianae sequaces haeresis iustae munrone sententiae perculerunt. Quod nos summis viribus sequi, summoque adinxu defendere pietatis vestrae clementia indubitabiliter agnoscat, sed et beati Leonis

epistolas ad sanetae recordationis Flavianum tune Constantinopolitanae civitatis antistitem, nec non ad clementissimae memoriae Leonem principem destinatos; quibus haereticorum, idest Nestorii atque Eutychetis perfidiam rationabili assertione, Deo sibi inspirante, confudit, omnino amplectimur, et qua oportet charitate defendimus. Et quamvis nos animi, fideique nostrae, Deo custodiente, sinceritas contra ea nullatenus venire permittat; perpendere tamen debet vestrae pietatis admiranda prudentia, quia non digni censentur antistites, qui praefatorum praesulum sedis apostolicae inviolabiliter minime constituta servaverint. Haec ergo, quae de fide a patribus sanctorum quatuor synodorum et a designatis beatae recordationis papae Leonis epistolis, atque a supercriptorum praedecessorum nostrorum constitutis, sunt venerabiliter definita, per omnia nos sequentes, et eorum doctrinae contrarios probabilis apostolicae sedis auctoritate damnantes, anathematizamus eos, quicumque de fidei eius expositione, vel rectitudine, aut disputare perverse, aut infideliter dubitare tentaverint: et contra eadem sentientes, quae de fide in Nicaena, Constantinopoli, Ephesina prima, et Chalcedonensi, sanctissimis syndis, nec non et beatae recordationis praedecessoris nostri Leonis epistolis, quarum fecimus mentionem, vel universis, quae ipsius sanxit auctoritas continentur, catholicae fidei unitate secernimus, amplectentesque, et in omnibus comprobantes fidei vestrae libellum, quem nostri obsequii famulatu tune praedecessori nostro piae recordationis Agapeto pietas vestra orthodoxa devotione contradidit, in quo ea, quae mente geritis, ad eruditionem futurae aetatis, Scripturae quoque testimonio declarastis, nihilque a saepe dictorum praedecessorum nostrorum fide deviantibus sub qualibet occasione servamus, nisi forte haeresis in qua voluntantur amputata caligine, suprascriptam de fide veritatem poenitentiae com-

Non sunt digni praesules, qui constituta Sedis Apostolicae non servant.

Anathema contra perverse disputantes, vel infideliter dubitantes de fide Sedis Apostolicae.

petenti voluerint correctione sectari; et damnatis in omnibus, quae contra ea, quae praefati sumus, pravissima quidam impietate dixerunt, subscriptionibus suis, et propriis vocibus cunctos haereticorum responentes errores, canonica fuerint distinctione conversi; ut tunc communionis sacrae mysterium mereantur, dum omnia, quae praefati sumus, canonica, et apostolica districione impleverint; quia nulli corrigentis se poenitentiae locum convenit amputare. In his vero, in quibus Mennam fratrem et coepiscopum nostrum, memorem libelli sui, quem predecessori nostro beatae memoriae Agapeto, ordinationis sua tempore, vestrae clementiae consensu porrexerat, sequentem revera sedis apostolicae disciplinam, haereticis inferius comprehensis, id est Severo Eutychiano, Petro Apameno, Anthimo, qui etiam Ecclesiam Constantopolitanam prava ambitione pervaserat Xeniae, sed et Theodosio Alexandrino, et Constantio Laodicensi, atque Antenio Versentano Eutychianae haeresis, sed et Dioscoro, qui in Chalcedonensi synodo inter alios legitur fuisse damnatus, et defensoribus, atque sequacibus anathema dixisse pietas vestra mandavit; in nullo a nobis quidem moleste suscipitur a praedicto fratre nostro, vel a quolibet alio in haereticos dicta damnatio: sed, et libenter amplectimur, et sedis apostolicae auctoritate firmamus, complices damnationum similis anathematis ultione plectentes; et videlicet ratione, ut (sicut supra meminimus) secundum praesulum sedis apostolicae constituta, his, qui resipuerint, et praecedentium synodorum, vel supra scriptorum apostolicae sedis pontificum suscepserint constituta, poenitentiae, et communionis aditum reseramus. Sed quia novimus potius plus illos, qui haereticam perfidiam destruunt, sibi magis prodesse errantium vitando consortium, quam sententiac suprascriptorum Patrum multipliciter solidatae aliquid firmitatis adiungere, quam constat suis indubitate

Anathematis
confirmatio in
Anthimum, e-
iusque secta-
tores et so-
cios.

viribus Deo auctore subsistere: ideo tanquam non noviter latam damnationem minime arbitrii sumus novo aliquo indigere responso. Qui enim haeresum, quarum supra meminimus, vel omnium aliarum, quae sunt apostolica definitione, et constitutione damnatae, sectatores fuerint inventi, non tantum ex nova lege, sed ex ipsa auctorum suorum iam pridem damnatione perculsi sunt, et licet pietatem vestram aliter de taciturnitate nostra suspicari, vel intelligere voluerit malignus interpres; nos tamen, quos beatus Petrus apostolus omni poscenti rationem reddere pia traditione constituit, libenti animo christianitati vestrae satisfaciendum esse perspeximus (a); suppliciter sperantes, ut nullius subrepentis insidiis privilegia sedis beati Petri apostoli christianissimis temporibus vestris in aliquo permittatis imminui. Quae si turbentur, quod nec credimus, aut minuantur in aliquo, violatae fidei instar ostendant. Scit enim sapientiae vestrae pietas singularis, illam se auctoritatis ipsius beati Petri apostoli retributionem modis omnibus meritaram, quam vel in illius privilegiis, vel in nostra humili vestra servaveritis, Deo vobis aspirante, persona. Tamen ut cuncta pietatem vestram informent, et nihil pro callidi insidiatoris astutia alterius relinquantur ambiguum, beatae recordationis predecessoris nostri papae Leonis, quae diversis ad Orientem sunt directa temporibus constituta, quanta de plurimis in praesenti necessaria credidimus, superadiecum, rogantes per ipsum, cuius causam integre agere festinatis, et cupitis christianitatis affectu, ut universa legere pietas vestra dignetur, ne aliquid supersit, quod minime relegatur. Scio enim quia sicut Deus vobis legem dederit voluntatem, ita cuncta tractantes, sapientia vobis singulariter a Deo concessa disponit, ut neque de religione, neque de aliquo praecordio quilibet fidelium sarcordatum possit in qualibet parte vexari,

(a) 1. Pet. 5.

rationeni. Hos igitur (prout christianitatis vestrae meritum postulabat) in quantum valimus, reddidisse sufficiat: quamvis nos nihil contra synodalia, vel praedecessorum nostrorum praesulum sedis apostolicae constituta, aut commisso aliquid, aut tentasse, quisquam licet astutus et subtilis, inveniet. Ea vero, quae fidei catholicae, vel animae nostra expediunt (de qua sicut novit pietas vestra, et pro sacerdotali officio, et pro multiplicibus praestitis clementiae vestrae, causam plus aliis habeo cogitandi) suggestere non omitto. In primis supplicantes, et ipsius beati Petri apostoli, quem dilligit intercedente suffragio, postulantes, ut semper ad hanc sedem apostolicam pro disponendis reipublicae vestrae utilitatibus orthodoxas et Deo placitas, et rugam, aut mæculam fidei non habentes dignemini destinare personas, per quas et ea, quae publico vestro conveniunt, salubriter ordinentur, et pro animae vestrae mercede catholicae discipline in nullo conturbetur integritas; ut universi revera illud gratiae coelestis manus iam, sicut et credimus, pietatem vestram habere cognoscant, quod Salomon adhuc a Domino postulabat, dicens: Dabis servo tuo cor audire, et iudicare populum tuum in iustitia, et intelligere inter malum et bonum (a). Et quia per filium nostrum Dominicum praesentium portitorem quaedam verbo suggestenda mandavimus, speramus ut ea, aspirante vobis Domino, et libenter audire dignemini, et maxime quae ecclesiasticae paci, ac de hinc generalitatis quieti profutura sunt, consueta christianitate vel providentia disponatis.

II.

Vices apostolicae sedis Auxanio in Gallia delegat, et pallii usum concedit, admonens, ut pro imperatore Deum oret pacemque inter ipsum, et Childebertum regem conservare studeat (1).

(a) Reg. III. 5, 9. (1) Cone., loc. cit.

SUMMARIUM

De episcoporum causis per vicarium apostolicum, adhibito caeterorum consensu, discutiendis. — Maiores cause ad sedis apostolicae iudicium deferendae. — Episcopi a suis Ecclesiis nisi obtenta prius ab eodem vicario licentia ne recedant. — De pace inter imp. et regem Childebertum concilianda. — Pallium Auxonio conceditur.

Dilectissimo fratri Auxantio Vigilius

Sicut nos pro tuae charitatis affectu, et pro gloriosissimi filii nostri regis Childeberti christiana devotione mandatis, vices nostras libentissima voluntate contulimus, ita fraternitatem tuam convenit Deo placitis operibus tantae sedis auctoritate digna conversatione uti, atque disponere, ut bonis actibus innotescens, rectum circa charitatem tuam iudicium nostrae dilectionis ostendas. Convenit enim nos doctoris gentium mandata recolere, quibus Thimotheum discipuluni suum instructib; sanctis hortatur, dicens: Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate (a). Et sicut item apostolorum primus saluberrima admonitione præcipiens: Pascite, qui in vobis est, gregem Dei (b), consequenti adhortatione subiungit: Forma facti gregis ex animo, et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarecessibilem gloriae coronam. Si quae ergo inter fratres, et coepiscopos nostros, in locis vestrae charitati praesenti auctoritate commissis, seminante illo auctore ex antiqua iniquitate zizanias, dissensiones emerint, adhibitis vobiscum sacerdotibus numero competenti, causas canonica et apostolica aequitate discutite, ea modis omnibus prolati iudicio finituri, quae Deo placitis decessorum nostrorum possint regulis convenire. Si qua vero certamina, aut de religione fidei, quod Deus auferat, aut de quolibet negotio, quod ibi prosui magnitudine terminari non possit, evenerint, totius veritatis indagine diligentiatione discussa relationis ad nos seriem

De episcoporum causis per vicarium apostolicum adhibito caeterorum consensu discutiendis.

Maiores cause ad Sedis apostolicae iudicium deferendae.

(a) 1. Timoth. 4 (b) 1. Petr. 5.

destinantes, apostolicae sedi terminanda servata: ut universis a fraternitate vestra competenti ratione dispositis, pax, quae Salvatoris voce collata est Ecclesiae Dei, quae una est in toto orbe diffusa, stabili firmitate servetur, nec antiqui hostis possit taxatione vexari, in illius petrae Christi Dei Domini, et Salvatoris nostri erectione firmata stabilitate persistens. Quae cuncta ut fraternitas vestra melius per Dei gratiam possit implere, universis episcopis, quibus te praesesse voluimus, auctoritatis nostrae est serie declaratum.

Episcopi suis Ecclesiis, nisi obtenta prius ab eodem vicario licentia, ne recedant. Nullus ergo de pontificibus tuae per basices ordinationi commissis, sicut et ad eos data loquitur nostra praeceptio, in longinquis quibuslibet locis audeat proficisci, nisi solemni more, sicut decessore nostro decessori vestro similiter concedente consueverant, formatam vestrae charitatis acceperit. Oportet ergo fraternitatem vestram incessantibus supplicationibus Deo nostro preces effundere, ut dominos filios nostros clementissimos principes Iustinianum, atque Theodoram, sua semper protectione custodiat: quae pro his vestrae charitati mandandis, et suggesterente gloriosissimo, et excellentissimo filio nostro patricio Belisario, pro quo item vos convenit exorare, pia praebuerunt devotione consensum. Hortamur quoque, ut sacerdotali opere inter gloriosissimum virum Childebertum regem, sed et antedictum clementissimum principem, conceptae gratiae documenta paterna adhortatione servetis. Bene enim Domini, et Salvatoris nostri, quae populis praedicamus, mandata ante oculos retinemus, quibus ait: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (a). Et quia digna credimus ratione compleri, ut agenti vices nostras pallii non desit ornatus, usum tibi eius, sicut decessori tuo praedecessor noster sanctae recordationis Symmachus legitur contulisse, beati Petri sancta auctoritate concedimus. Ea vero, quae de praesenti ordinatione nostra directa praeceptione

De pace inter imp. et regem Childebertum concilianda.

Pallium Auxanio conceditur.

(a) Matth. 5.

signavimus, ad universos episcopos per charitatem tuam volumus pervenire. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data xi kalen. iunias, iv post consultum Basilii V. C.

Dat. die 22 maii anno Domini 545,
pontif. Vigili anno vii.

III.

Auxanium vicarium sedis apostolicae constitutum esse nunciat: huius muneric partes explicat, omnesque Auxanio obtemperare iubet (1).

SUMMARIUM

Proemium. — De Auxanio vicario sedis apostolicae constituto. — Maiores causae ad eamdem sedem devolvendae. — De obedientia Auxanio praestanda. — Ne episcopi sine licentia vicarii apostolici a suis sedibus discedant.

Dilectissimis fratribus, universis episcopis omnium provinciarum per Gallias, qui sub regno vel potestate glorioissimi filii nostri Childeberti regis Francorum constituti sunt, sed et his, qui ex antiqua consuetudine ab Arlatensi consecrati sunt, vel consecrantur episcopo, Vigilius.

Quantum pro divina potentia apostolorum primi sedem, non pro nostris meritis, sed pro ineffabili suae misericordiae pietate habere constituit, tantum nos de universarum Ecclesiarum dispositione, et pace, et statu euram habere convenit, cum gentium dicat Apostolus: Instantia mea quotidiana, solicitude omnium Ecclesiarum (a). Quomodo ergo inter Domini sacerdotes sancta, et Deo placita potest manere concordia, nisi ut, si humani generis hostis antiqua nequitia consuetam zizaniam seminare voluerit, is, qui absentiam nostram sedis apostolicae vicibus perfruendo spirituali gratia representat, auferat certamen exortum? Quapropter Auxanio fratri, et coepiscopo nostro, Arlatensis civitatis antistiti, vices nostras charitas vestra nos dedisse

Proemium.

De Auxanio
vicario Sedis
Apostolicae
constituto.

(1) Ut sup. (a) 1. Corinth. 11.

cognoscat; ut si aliqua, quod absit, fortassis emerserit contentio, congregatis ibi fratribus, et coepiscopis nostris, causas canonica, et apostolica auctoritate discussiens, Deo placita aequitate diffiniat. Contentiones vero si quae, quas Dominus auferat, in fidei causa contigerint, aut emerserit forte negotium, quod pro magnitudine sui apostolicae sedis magis iudicio beat terminari, ad nostram discussa veritate perferat sine dilatione notitiam. Et quia necesse est, ut aptis Deo propitiante temporibus Arelatensis episcopus nostris vicibus fungatur; quoties iudicaverit expedire, ut pro facienda consolatione communi episcoporum debeant congregari personae, nullus inobediens eius forte mandatis sit. Quod si fuerit, a congregatione suspendatur: nisi aut corporalis infirmitas, aut iustae causae eum excusatio venire prohibeat, ita tamen, ut si se, quo minus occurrat, rationabili potest exceptione defendere, ad synodum pro suo presbyteri aut diaconi dirigat loco personam: quatenus quae a nostro vicario congregatis fratribus definita sententia fuerint terminata, ad eius qui absens est, per suos perdueta notitiam sincera, et inviolabili stabilitate serventur. Necesse est enim quoties in nomine Domini eius famuli ad tractanda, quae sunt ipsi placita, colligantur, Sancti Spiritus non deesse praesentiam. Ita enim Christi Dei Domini et Salvatoris nostri mandata nos instruunt, quibus ait: Ubi fuerint duo, aut tres in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum (a). Quid ergo se a estimat subitum, qui Deo odiosa superbia in illa congregatione interesse contemnit, in qua Dominus noster ad futurum pia promissione denunciat? Illud pari auctoritate mandamus, ne quisquam episcoporum sine praedicti fratris et coepiscopi nostri formata ad longinquiora loca audeat proficisci; quippe quia et decessorum nostrorumdecessoribus eius, quibus vices suas libentissime contulerunt,

(a) Matth. 18.

Maiores can-
sae ad eam-
dem Sedem
dovolvendas.

De obedientia
Auxanio pre-
stenda.

No episcopi
sine licentia
vicarii aposto-
lici a suis se-
dibus disce-
dant.

sanctae sic definiti iussiones: ut his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax, quae a Christo Deo Domino, et Salvatore nostro apostolis tanquam haereditario est nomine derelicta, in Ecclesia Dei, quae una est toto orbe diffusa, firma stabilitate servetur. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi. Data xi. kal. iunias, iv post consulatum Basilii V. C.

Dat. die 21 maii anno Domini 545,
pontif. Vigilii anno vi.

IV.

*Auxanio Arelatensi delegatur cognitio cau-
sae Praetestati episcopi. (1).*

SUMMARIUM

De laicis per saltum non ordinandis.

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius

Licet fraternitati vestrae apostolicae sedis vicibus attributis, quas directa auctoritate commisimus, generaliter emergentium causarum sit discussiendarum licentia: tamen quia filii nostri Iohannis presbyteri, sed et Teredii diaconi, qui ad nos tua charitate directi sunt, de Praetestati excessu est porrecta petitio, necessarium valde credimus, specialiter memorati negotii examinationem praesenti vobis auctoritate mandare. Quapropter echaritati, qua in Christo iungimur, redentes fraternae alloquia visitationis, hor tamur ut adhibitis vobisecum fratribus et coepiscopis nostris numero competente, discussa ratione canonica veritate, ea sapienti ordinatione disponat, quae decessorum nostrorum convenient statutis, charitas vestra ratione prospiciens, ne aliquem facile ex laicis ad sacros ordines saltu praecepit eni quam sacerdotum liceat aggregare. Dens te incolumem custodiat, frater carissime. Data xi kalen. iunias, iv post consulatum Basilii V. C.

De laicis per
saltum non or-
dinandis.

Dat. die 22 maii anno Domini 545,
pontif. Vigilii anno vi.

(1) Conc. tom. v.

V.

*Aureliano Arelatensi vices apostolicae sedis
in Gallia delegantur, palliique usus
conceditur (1).*

SUMMARIUM

Adhortatio ad Aurelianum, ut ea, quae episcopalis munieris sunt, adimpleat. — De causis ab eodem secundum apostolica statuta definiendis. — Causae maiores ad sedem apostolicam remittendae. — Adhortatio ad pacem Ecclesiae conservandam. — Episcopi a sua Ecclesia non recedant sine vicarii apostolici licentia. — Pallium Aureliano concedit pont.

Dilectissimo fratri Aureliano Vigilius

Administrationem vicium nostrarum fraternitati vestrae animo libenti committimus, credimus charitatis vestrae officio actibus Deo placitis diligenter universa compleri, quando, et summi sacerdotis consortio vos dignos divina esse gratia iudicavit, et glorioissimi Childeberti Francorum regis christiana, et Deo placita in perhibendo vobis testimonio voluntas accessit. Quapropter vices nostras vestrae charitati hac auctoritate committimus, ut universa, quae decessorum nostrorum vel canorum statuta sanxerunt, Deo congruis operibus faciendo, atque servando, et nostrum praedicti gloriosi regis iudicium circa charitatem tuam rectum fuisse possis ostendere. Sanctarum enim Scripturarum nos doceat auctoritas, quia Christus Deus Dominus et Salvator noster prius universa, quae bona sunt, facere voluit quam docere: scriptum est enim: Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quae coepit Iesus facere et docere usque in diem, qua praecepis apostolis per Spiritum Sanctum, quos elegit, assumptus est (a). Item quid commonendo Timotheum doctor gentium dicat Apostolus, Fraternitatem tuam semper ante oculos habere confidimus. Ait enim: Confortare in gratia, quae est in Christo Iesu; et quae laudisti a me per multos testes, haec commendanda fidelibus hominibus, qui idonei

(1) Ut supra. (a) Act. 4.

Adhortatio ad
Aurelianum,
ut ea, quae
episcopalis
munieris sunt,
adimpleat.

erunt et alios docere: et item ipse: Societe curate ipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem; reete tractantem verbum veritatis: et iterum: Labora sieut bonus miles Christi Iesu Intellige quae dieo; dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum (a). Si quam ergo inter fratres diabolus, humani generis hostis antiquus, zizaniam seminaverit calliditate nequitiae consuetae, aut de aliquo sacerdotum fraternitati tuae, servatis maiorum per omnia constitutis, fuerit querela deposita; exhibitis tibi fratribus et coepiscopis secundum qualitatem negotii numero competente, causam canonica et apostolica ordinatione discutiens, ea sententia definies, quae et decessorum nostrorum conveniat statutis, et Deo acquitate in omnibus diligentis sit gratia. Si quod vero de religione fidei, quod Deus auferat, fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fortassis emerserit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat definiri; veritate discussa, relationis serie distincta, ad nostrae sedis consultationem potius, ut remittas, hortamur; quae ita decessores vestros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur, fecisse testimonium nostri declarat serini: quatenus ea dispositione servata Ecclesiae unitas stabili firmitate persistens, pacis bono in omnibus perfruatur: cuius velut haereditarium munus Christus Deus Dominus, et Salvator noster, ad celos, unde nunquam defuit, redditurus, discipulis suis legitur reliquisse, dicens: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis (b): et ut universa fraternitas vestra diligenter possit ratione completere, episcopis, quibus pro vice nostra te praeesse voluimus, nos praeepta destinasse signamus, ut et illi vobis obedientiam exhibere debeant competentem, et fraternitas tua eos in Christi charitate complectens, exemplis bonorum potius operum, ad quae sunt Deo placita, facienda semper invitet. Illud parvis auctoritate signavimus, ne quis sing

(a) 2. Timoth. 2. (b) Ioan 14.

De causis ab
eodem secun-
dum aposto-
lica statuta de-
finiendis.

Causae maiores
ad Sedem
Apostolicam
remittendae.

Adhortatio ad
pacem Ecclesiae
conservandam.

Episcopi a sua
Ecclesia non
recedunt sine
vicarii aposto-
lier licentia.

Pallium Aure-
liano concedit
Pont.

formata tuae fraternitatis ad longiora loca
audeat proficisci: sed ut consuetudinem
illam debeat custodire, quam constat
semper nostrae sedis habuisse vicarium,
et a vobis formatam postulent, si cau-
sarum suarum necessitate compulsi, ad
longiora itinera destinare disponunt. Sed
ne in aliquo sedis nostrae vicarius mi-
nor suis decessoribus videatur, necessa-
rium fore credidimus pallii vobis usum
quemadmodum decessori vestro hactenus
dederamus, praesenti auctoritate concede-
re; ut morum et omnium bonarum re-
rum vobis beato Petro apostolo suffra-
gante, non desit ornatus. Oportet ergo
charitatem vestram sacerdotali semper stu-
dio inter dominos filios nostros clemen-
tissimos principes, et gloriosissimum vi-
rum, idest filium nostrum Childebertum
regem, gratiae intactae foedera custodire.
Scitis enim, nec vos convenit ignorare,
quod necessario praedicatis, quia Scriptura
pronunciat, dicens: Beati pedes evangeli-
zantium pacem, evangelizantium bona (a).
Et hoc quoque vestrum facere desidera-
mus affectum, ut gloriose viro filio no-
stro patricio Belisario destinatis scriptis
gratias referatis, qui homini vestro labo-
rem ad clementissimum principem ab-
stulit transeundi; sed mox ut responsum
recepit, nobis suis literis indicavit. Deus
te in columen custodiat, frater carissime.
Data x kalendas septembbris, v post con-
sulatum Basili viri clarissimi.

Dat. die 23 augusti anno Domini 546,
pontif. Vigilii anno ix.

VI.

In idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Vicarii apostolici constituuntur, ut conser-
vetur pax in Ecclesiis Dei. — Vices apo-
stolicae Aureliano Arelatensi commissae.
— De obedientia ab episcopis ei praestanda.
— De accedendo ad concilium quando fue-
rit ab Aurel. convocatum.

(a) Rom. 10. (1) Conc. tom. v.

Bull. Rom. Vol. I 20

Dilectissimis fratribus universis episcopis, qui
sub regno glorioissimi filii nostri Childeberti
regis sunt per Gallias constituti, Vigilius.

Admonet nos loci nostri ministerium
divinae misericordiae dono collatum,
Domini nos gratia protegente, negligentis
speculatoris evitando periculum, bonis
potius palmam retributionis promissae, et
studeamus, et mereamur accipere. Unde
nos Christus Dens Dominus et Salvator
noster primi apostolorum locum pro
ineffabili pietatis suae gerere largitate
concessit, tantum nos de universarum pace
Ecclesiarum, quae licet in multis, una
tamen est toto orbe diffusa, incessanti
studio convenit esse sollicitos. Quippe
quia nos sanctarum Scripturarum eloquia
reddant diligenter instructos, quod cum
Moyses Dei famulus divinis iussionibus
obsecundans, ad montem voluisset ascen-
dere, loco sui Aaron, et Hur legitur re-
liquisse, dicens: Expectate hic, donec
revertamur ad vos (a). Habetis Aaron et Hur
vobis, si quid natum fuerit quaestio-
nis, referetis ad eos. Ita enim inter sa-
cerdotes Domini potest pax super om-
nia Deo placita custodiri si fuerit qui vi-
cum nostrarum auctoritate subnixus,
personam nostram in Galliarum partibus
praesentans, secundum consuetudinem a
nostris decessoribus attributam, sapien-
tiam sollicita indagatione custodiens, si
quam humani generis hostis antiquus zi-
zaniam inter Dei famulos nequitia con-
sueta seminare tentaverit, sapientiae suae
moderamine, adhibitis sibi fratribus, ac
coepiscopis nostris, iustitia Deo placita
scandala orta submoveat. Unde quia du-
dum Auxanio quondam Arelatensis civi-
tatis antistiti, vicum nostrarum solitu-
dinem dederamus, sed cursum vitae praes-
sentis implendo de hac luce migravit, in
eius loco Aurelianus frater noster nosci-
tur successisse, necessarium valde credi-
dimus solitudinem hanc a nobis ante-
fato debere committi, confidentes illum,
et pro loci sui qualitate bonis acibus

(a) Exod. 24.

Vicarii apo-
stolici consti-
tuuntur, ut
conservetur
pax in Eccle-
siis Dei.

Vices apo-
stolicae
Aureliano
Arelatensi
commissae.

universa, quae Deo placeant posse complere; et maxime cum gloriosus filius noster Childebertus rex testimonium bonae conscientiae pro christiana suae voluntatis devotione prohibuit. Oportet ergo charitatem vestram ei in omnibus, quae servatis per cuncta canonibus salubriter secundum nostrorum definita maiorum pro nostra auctoritate censuerit, praebere obedientiam competentem. Et quia omnino necesse est, ut pro diversis cum fratribus Deo invante tractandis, statutis, aptisque temporibus episcoporum synodus debeat congregare; idcirco praesenti auctoritate censemus, ut nullus ubi aut quando constituerit, se audeat excusare, excepta infirmitatis causa, quam humana non potest evitare fragilitas, aut certe quem dignae excusationis ratio fecerit non venire. Omnibus nihilominus scientibus, quod Christus Dominus, et Salvator noster pia institutione pronuntiat, dicens: Quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, siet illis a Patre meo qui est in coelis (a). Quemadmodum autem quis sibi, quae postulat, credit posse concedi, si congregationis quis sanctae conventum, ubi Dominus praesentiam suam promisit modis omnibus ad futuram, sine aliqua rectae excusationis causa vitare crediderit? Sed sicut praefati sumus, si iusta causa illum ad Synodum fuerit non venire, pro se aut presbyterum, aut diaconum destinare non differat: quatenus quae fuerint constituta, per eos possit agnoscere et definita completere. Pariter auctoritate mandantes, ut nullus sine praedicti formata ad longinquiora loca audeat proficisci: praesertim quia et decessorum nostrorum decessoribus eius, quibus vices suas commisisse praeteritis temporibus releguntur, sic definiunt statuta; ut his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax Ecclesiarum stabili firmitate persistat, et sicut doctor gentium dicit Apostolus, Ecclesia Dei possit sine

De obedientia
ab episcopis
ei prestanta.

De accedendo
ad concilium
quando fuerit
ab Aurel. conve-
catur.

ruga et macula permanere (a). Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

PELAGIUS I

PAPA LXII

Anno aerae Christi comm. DLV.

Pelagius, natione romanus, filius Ioannis Vicariani, electus die 16 aprilis anno 553, ordinatur pontifex maximus die dominica sequenti 18 mensis eiusdem, post cons. Basilii iun. quater et decies. Seddit annos IV, mens. X, dies XVIII, sub Iustiniano Aug. Dhabus ordinationibus creavit presbyteros viginti sex, diaconos novem, episcopos per diversa loca quadraginta novem; obiit die 2 martii anno 560, post consulatum Basilii iun. XIX, sepultusque est in basilica B. Petri 4 nonas eiusdem mensis. Vacavit sedes menses III, dies XXV.

Sapaudo Arelatensi vices apostolicae sedis in Gallia delegat, palliumque usum impertitur (1).

SUMMARIUM

Antiquus mos constituendi vicarios apostolicos per provincias. — Ex ea dignitate reluet primatus romanae Ecclesiae. — Sapaudus vicarius apostolicae sedis. — Adhortatio ad eumdem. — Concessio pallii. — De obedientia ab episcopis ei praestanda.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagi.

Maiorum nostrorum, operante Dei misericordia, cupientes inhaerere vestigiis, et eorum actus divino iuvamine in omnibus imitari, charitati tuae per universam Galliam, sanctae sedis apostolicae, cui divina gratia praesidemus, vices iniungimus. Hoc enim antiquitatis memoria docet, hoc etiam romana testantur scrinia, a sanctis Patribus, et decessoribus nostris tuis decessoribus esse concessum, ut il-

*Antiquus mos
constituendi
vicarios apo-
stolicos per
provincias.*

(a) Matth. 18.

(1) Ephes. 5. (a) Ex Conc. tom. vi.

lius stabilis petrae sempiterna soliditas, supra quam Dominus Salvator noster propriam fundavit Ecclesiam, a solis ortu usque ad occasum primatus sui apicem successorum suorum auctoritate, tam perse, quam per vicarios suos firmiter obtinet. Nos autem sicut dicit beatus Apostolus, non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram regulae, qua mensus est nobis Deus mensuram pertinendi usque ad vos. Nec enim quasi pertingentes super exceedimus nos. Sic ergo participata solicitudine sanetam Dei universalem Ecclesiam nostri per Dei gratiam rexere maiores. Hinc est, quod et nos fraternitati tuae huiusmodi curas inungimus, ut sedis nostrae vicarius institutus, adinstar nostrum in Galliarum partibus primi sacerdotis locum obtineas, et quidquid ad gubernationem, vel dispensationem ecclesiastici status gerendum est, servatis Patruin regulis, et sedis apostolicae constitutis, divini iudicii consideratione dispenses; talemque te in custodientis canonibus sancta conversatione demonstres, qualem tanti loci decet esse vicarium: memor sententiae beati Pauli apostoli, qua Timotheum discipulum solicite magister informat dicens: Testor coram Deo, et Christo Iesu et electis angelis eius, ut haec custodias sine praediicio, nil faciens in aliam partem declinando (a). Ut erogetur, carissime frater, auctoritas pontificis et pastoris mansuetudo, per nos tibi locum vicarii, sicut decessoribus tuis, noveris gratiae largitate concessum. Quia licet apud Deum non sit acceptio personarum, tuam tamen charitatem etiam carnali generatione constat esse praeclaram. Et ideo convenit, ut quanto in te Dominus multiplicita bona largitus est, tanto in sacerdotalibus actibus probitatem morum exhibeas clariorem. Scriptum est enim: Cui commendaverunt multum, plus potest ab eo (b). Usum quoque pallii tibi alacriter, affectioseque concedimus pariter etiam pallium diri-

(a) 1 Timoth. 15. (b) Luc. 12.

*Ex ea dignitate
relinet prima-
tus Romanae
Ecclesiae.*

*Sapandas vi-
carius Aposto-
licae Sedis.*

*Adhortatio ad
eundem.*

*Concessio pal-
lii.*

gentes, ut in tanti loci fastigio constitutus, praeclaro quoque habitu decoreris: scituris omnibus ecclesiastici gradus hominibus nullam haberi licentiam, sine formata tuae charitatis ex quacumque Galliarum parte longiores petere regiones: ne prohibita prae sumentes ipsi se proprio videantur privare officio. Haec igitur per Flavianum diaconum, et Nestorium subdiaconum Ecclesiae tuae, per quos epistolas tuas accepimus, scribenda esse curavimus. In quorum etiam conversatione laudabile tuae charitatis agnovimus institutum. Deus te incolumem custodi at, frater carissime. Data III nonas februario, anno 46 post consulatum Basili V. C.

Dat. die 5 februario anno Domini 557,
pontif. Pelagii anno II.

*De obedientia
ab episcopis
ei praestanda.*

IOANNES III

PAPA LXIII

Anno aerae Christi comm. DLX.

Ioannes, natione romanus, ex patre Anastasio illustri viro, eligitur die 27 iulii, anno 560, et ordinatur dominica subsequenti kal. augusti. Sedit sub finem imperii Iustiniani, et tempore Iustini iun. Aug., annos scilicet XII, mens. XI, dies XXVII (1). Duas habuit ordinationes presbyterorum triginta octo, diaconorum tredecim, episcoporum per diversa loca unum et sexaginta. Obiit die 25 iulii, anno 575, sepaltusque est in basilica beati Petri. Vacavit sedes menses X, dies III.

*Exemplum bullae papae Ioannis III.
ubi dicit basilicam duodecim Apostolorum
initiatam per Pelagium praedecessorem
suum, et morte praeventum non abso-
lutam consummasse, Titulumque Cardi-*

(1) Ab electione computandos.

nalem eam constituisse, et assignat eidem basilicae parochiae fines et eam diversis donariis donat de suo vestiario (1).

SUMMARIUM

Termini parochiae basilicae Apostolorum.
— Bona eidem Ecclesiae a Ioanne concessa.

Iohannes episcopus servus servorum Dei dilectis filiis cardinalibus, et clericis Ecclesiae Apostolorum perpetuo in Christi servitio manentibus (2).

Quoniam primitivam Ecclesiam post incarnationem Christi duodecim apostoli praedicatione illustraverunt et operibus stabiliverunt, sicut in actibus eorumdem legitur, quibus erat eorū unum et in eisdem erant illis omnia communia ac pro Christi fide legitime decertantes gloriose coronatis, plaeuit mihi Iohanni urbis Romae humillimo pontifici Ecclesiam duodecim Apostolorum confirmare (3), quam Pelagius papa bonae mem. praedeceessor meus ante palatium Constantii initiaverat. Sed morte praeventus, inchoatam reliquid (4). Deinde patris nostri inepta captantes quod ipse dimisit gratia opitulante, vel (5) perfectum usque finem adduximus. Hanc etiam et in natali apostolorum Philippi et Iacobi, quod est in kal. maii ad honorem omnium apostolorum decenter dedicatum. Titulum cardinalem illam constituimus nec non et parochiam sicut ceteri tituli urbis habent de aliis. Et de aliis colligentes sie tanta et tam honorabili basilice ratam et inconcussam deliberamus. Non enim laudaremur si solum in edificeis extollendis laboravissimus, et alias dignitates ecclesiasticas ei non provideremus. Ideo presenti et consentiente fratrum nostrorum ceto novae basilicae concessam et attributam parochiam determinamus. Ita sane ut omnis (6) cappellae constituae, vel constituae, et populus, qui infra terminos istos comprehenduntur apostolicae basi-

Termini parochiae basilicae Apostolorum.

(1) Placuit diploma referre, prout legitur in apocrypho citato ne corrupta a nobis antiquitas videatur. (2) Ex mss. Biblioth. Vallicelliana sign. litt. C. n. 20, p. 52. (3) Consumare. (4) Rehequit. (5) Ad. (6) Omnes.

liae de parochiali iure deinceps penitus respondeant. Videlicet a via ubi est calix marmoreus et lapis marmoreus magnus in gradibus exeavatus cum omnibus domibus ante se, et inde itur iuxta ecclesiam Sancti Marelli et declinatur ad levam ante ecclesiam Sanctae Mariae, quae est in via lata et inde recto itinere producitur per viam quae est sub monte Tarpeio usque ad areum Clagentiariorum, et inde itur in viam ad levam per viam secus Ortum, qui dieitur mirabilis atque per sealam Mortuorum fit ascensus per eavam Montis usque ante caballos marmoreos reeta via ac. m. vertitur ante arcam Paeis, deinde ad dexteram extenditur iuxta latus Montis super Catricam et exinde derivatur per Calicem Montis usque ad Ortum Veneris et deinde itur in viam Salariam et exitur in Pineianam, deinde descenditur per silieem et fit transitus super formam Virginem iuxta Monumentum. Et deinde convertitur citra eandem formam continuo usque illuc ubi dieitur Cannella eiusdem formae. Et exinde recolligitur per vieulum Capralicum eum insula, et easis ex utroque latere viae ad praefatum Calicem marmoreum et lapidem in gradibus exeavatum. Insuper ex saero nostro vestario haec donaria contulimus, videlicet crucem unam auream pensantem libras sex, calicem unum pensantem libras duas. Calices duos argenteos pensantes libras quattuor. Veste quoque series cum albis et auro contextas quatuor, libris etiam multis ac variis eam adornare curavimus. Hiis ecclesiae Apostolorum nostris manibus conditae et dedicatae parochialibus terminis statutis, ac donariis imparitis, ex parte Dei omnipotentis et beatae Mariae, et auctoritate apostolorum Petri ac Pauli et omnium apostolorum benedictionem nostram et suorum peccatorum remissionem Capituli huius ac privilegii observatoribus et coadiutoribus condonamus: contradicentibus autem et praevericatoribus eadem auctoritate usque ad satisfactionem Dathau

Bona eidem
Ecclesiae a
Ioanne con-
cessa.

Chore et Abyron Moysi superbientium et contradicentium maledictionem et damnationem intendimus et confirmamus. Ipsi gloria laus potestas imperium qui vivit et regnat per infinita saecula saeculorum. Amen.

Bene valete.

Dat. temporibus Domini Iohannis Tertii PP. per manus Petri episcopi Canelarii sanctae sedis apostolicae mense madio (1) die tertia.

Ego Cumus in Dei nomine serarius (2) sanctae romanae Ecclesiae sicut inveni in Carticinio Privilegio TT. Apostolorum fideliter in hac membraria explicavi.

BENEDICTUS I

PAPA LXIV

Anno aerae Christi comm. DLXXIV.

An. C. 574 Benedictus, natione romanus, filius Bonifacii, electus die 27 maii, proxime subsequenti dominica 31 eiusdem anni 574 ordinatur summus pontifex. Sedit annos IV, mensem I et dies xxviii (5) sub Iustino, et Tiberio Constantino Augg. Fecit ordinationem unam, creavitque presbyteros quindecim, diaconos tres, episcopos per diversa loca unum et viginti. In laboribus, et afflictionibus ab Italiae calamitatibus sibi partis positus, venerabilis papa mortuus est die 27 iulii, anno 578, ac triduo post depositus apud S. Petrum in Secretario. Vacavit sedes menses III, dies X.

PELAGIUS II

PAPA LXV

Anno aerae Christi comm. DLXXVIII.

An. C. 578 Pelagius, natione romanus, ex patre Vinigildo, electus die 17 novembris anno 578, ordinatur die dominica 27

(1) Maio. (2) Scrinarius. (5) Ab ordinatione computandos.

eiusdem mensis pontifex maximus. Sedit in pontificatu annos XI, menses II, dies X, sub Tiberio Constantino Augusto. Fecit ordinationes duas, quibus creavit presbyteros octoginta duos, diaconos octo, episcopos per diversa loca octo et quadraginta. Mortalitatem explens, sepultus est ad B. Petrum apostolum 7 idus februarii anno 590. Vacavit sedes menses VI, dies XXV.

I.

Patriarchatus Aquileiensis Gradum cum eadem omnino iurisdictione et dignitate transfertur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae translationis. — Castrum Gradense fit Venetiarum et Istriae metropolis.

Pelagius sanctae Ecclesiae catholicae urbis Romae episcopus Heliae Aquileiensi patriarchae.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevolia compassione succurrere, et poscentium animis ab hac re devotione impartiri assensum. Ex hoc enim luceri potissimum a conditore omnium procul dubio promerebitur, si venerabilia loca opportuno transmutata tempore nostro fuerint studio ad meliorem sine dubio statum perducta. Igitur quia petisti a nobis per immissionis tuae, venerande frater, breviarium, consentientibus suffraganeis tibi episcopis, quatenus Gradense Castrum totius Venetiae fieri et Istriae metropolim ad regendam sanctam Ecclesiam, atque cum Dei timore dispensandam, emissa praeceptione concedere deberemus. Quapropter vestri compatientes moeroris necessitudinem, imo etiam rabiem furentium perpendentes Longobardorum, inclinati precibus vestris, per huius praecepti seriem suprascriptum Castrum Gradense totius Venetiae fieri cum omnibus vestrae Ecclesiae pertinentiis.

(1) Ughell. Ital. Sac. tom. v. In tabulis Aquiliensium Patriarcharum.

Causae translationis.

Castrum Gradense fit Venetiarum et Istriae metropolis.

tibus etiam Istriae metropolim perpetuo confirmamus. Statuentes quapropter apostolica auctoritate super interminatione futuri indicii, nulli licere nostrorum successorum, vel alii cuilibet haec, quae a nobis decreta sunt pie, in quoquam destruere, aut convellere; quae potius firma stabilitate inconvenia manere dissimus, atque sub anathematis vinculo perpetuis temporibus observanda. Quamobrem horror te semper relevare oppressos, semper corripere inquietos, ut zizania dominicam non possit suffocare messem. Gratia Domini nostri Iesu Christi et omnis charitas Dei sit semper vobiscum. Data 12 kal. martii imperante Tiberio II C. Augusto (1).

II

Confirmatio erectionis monasterii S. Mariae in Organo in dioecesi Veronensi, quod tamen apostolice sedis, et patriarchatus Aquileiensis iuri submittitur (2).

SUMMARIUM

Quae cura Ecclesiarum a pontificibus habenda sit. — Illoc monasterium constructum fuit a Feroce eius primo abbatte. — Confirmatio monasterii cum rebus ad illud spectantibus. — Cuiquam abbatem sine consensu S. S. consecrare interdicitur. — Anathema contra privilegii huius violatores.

Pelagius universalis (3) episcopus Paulo dilecto in Domino filio sanctae Aquileiensis Ecclesiae patriarchae perpetuam in Domino salutem.

Cum magna nobis solitudine insistit cura pro universis Ecclesiis Dei, ac piis locis vigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam patientur, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur: convenit nos tota mentis aperitione Ecclesiarum,

(1) Qnamvis non notetur annus, quo haec ad Heliam sunt scripta; anno tamen 579 data non negaverit, qui Pelagium ante mensem novembri anni 578 ordinari non potuisse pontificem perpendit, et hanc eius epistolam perfectam fuisse in Concilio Gradensi habito ab Helia patriarcha die 5 novembri eiusdem anni 579. (2) Ex archiv. monast. huius extractum edidit Panvinius, *Antiq. Veron.*, lib. v. (3) Adde Ecclesiae.

locorumque earundem stabilitatem et integritatem maxime procurare, ut Deo omnipotenti sit acceptabile id, quod pro eius sancti nominis honore et gloria studemus confirmare. Unde quia postulatis a nobis quatenus patriarchatus S. Aquileiensis Ecclesiae coenobium, quod Ferox abbas extra muros civitatis Veronae in loco, qui dicatur ad Organum, construxit, quod vestrae subiecit ditioni cum omni suo honore, et suis pertinentiis totum confirmaremus, inclinati vestris precibus, et per interventum, atque petitionem serenissimi Tiberii Constantini imperatoris, consentiente quoque Solacio Veronensis Ecclesiae episcopo, vobis, vestrisque successoribus apostolica auctoritate concedimus, et per huius nostri privilegii paginam coenobium S. Mariae ad Organum confirmamus, statuentes quoque ipsum vobis monasterium cum omnibus terris, cultis, et incultis, seu decimationibus, cum omnibus intentionibus, vel appenditiis quaestis, vel inquirendis, nec non ipsius loci Ecclesiae ab assuetis ordinationibus consecrationem et omnium sub iure nostro atque dominio, vestrorumque successorum subiacere atque pertinere corroboramus, statuimus, et apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdicto, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, nullusque episcopus, nullaque magna vel parva persona quamlibet ordinationem abbatis facere praesumat, nisi nostro consensu, nostrorumque successorum. Si quis vero, quod non optamus, temerario ausu nostri huius apostolici privilegii transgressor extiterit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis, et apostolorum Petri et Pauli, et nostra, qui eorum vice fungimur, maledictum et anathematizatum. Qui vero pro (1) intuitu euostos et observator huius privilegii extiterit, benedictionis gratiam a nostra sede, et a misericordissimo Deo nostro consequi meatur in saecula saeculorum.

Scriptum per manus Laurentii presby.

(1) Lege pro.

Illoc monasterium constructum fuit a Feroce, eius primo abbatte.

Confirmatio monasterii cum rebus ad illud spectantibus.

Cuiquam abbatem sine consensu S. S. consecrare interdicitur.

Anathema contra privilegii huius violatores.

teri S. R. E. bibliothecarii, mense martio, indict. III.

Bene valete.

Script. mense martio anno Domini 585,
Pelagii anno vii.

S. GREGORIUS I

MAGNUS PAPA LXVI

Anno aerae Christi comm. DXC.

An. C. 590 Gregorius primus Magnus, filius Gordiani, ordinatus est pontifex maximus die 5 septembris anno 590. Sedit in pontificatu sub Mauricio imperatore, primisque Phoenae temporibus; annos scilicet XIII, menses VI, dies X. Fecit ordinationes duas in Quadragesima, et aliam in mense septimo, creavitque presbyteros triginta octo, diaconos quinque, episcopos per diversa loca sexaginta duos. Ad immortalem profectus gloriam, corpus eius sepultum est in basilica B. Petri in Secretario, die 12 mensis martii anno 604. Vaeavit sedes menses VI, diem I.

I

Suas intra Siciliam vices Petro subdiacono commissas declarat: ut provinciae illius episcopi semel per annum convenient, statuit: ipsos quid in concilio cendum, quid agendum sit, monet (1).

Gregorius servus servorum Dei universis episcopis per Siciliam constitutus.

Valde necessarium esse perspeximus, ut siue decessorum nostrorum fuit iudicium, ita uni eidemque personae omnia committamus, et ubi nos praesentes esse non possumus, nostra per eum, cui praecepimus, repraesentetur auctoritas. Quamobrem Petro subdiacono sedis nostrae intra provinciam Siciliam vices nostras,

(1) Registr. lib. 1, epist. 1. — Dist. 94, c. 1,
Valde necessarium.

Deo auxiliante, commisiimus. Nec enim de eius actibus dubitare possumus, cui Deo auxiliante totum nostrum Ecclesiae noscimus patrimonium (1) commisisse.

Illud quoque fieri debere perspeximus ut semel per annum ad Syracusanam, sive Catanensem (2) civitatem universaliter honore, quo dignum est, sicut eidem iussimus, fraternitas vestra conveniat: quatenus, quae ad utilitatem ipsius provinciae Ecclesiarum pertinent, sive ad necessitatem pauperum, oppressorumque sublevandam, sive admonitionem omnium, atque correctionem eorum, quorum excessus contigerit demonstrari, congrua cum eodem Petro subdiacono sedis nostrae debeat moderacione disponere. A quo concilio procul absint odia, facinorum nutrimenta, atque invidia internatabescat, et nimis execrabilis animorum discordia. Sacerdotes suos concordia Deo placita, et charitas recognoscat. Haec igitur omnia cum ea maturitate ac tranquillitate gerite, ut dignissime episcopale possit concilium nuncupari.

Dat. mense septembris anno Domini 590,
pontif. Gregorii anno I.

II

Unio desolatae Minturniensis Ecclesiae Formensi (3).

SUMMARIUM

Corpus S. Erasmi martyris.—Unio redditum Minturniensis Ecclesiae Formensi.

Gregorius Bacaudae episcopo Formensi

Et temporis necessitas nos perurget, et imminutio personarum exigit, ut destitutis Ecclesiis salubri ac provida debeamus dispositione succurrere. Et ideo quoniam Ecclesiam Minturnensem funditus tam cleri, quam plebis destitutam desolatione cognovimus; tuamque pro ea petitionem, quatenus Formiana Ecclesiae, in qua corpus beati Erasmi martyris requiescit, cui fraternitas tua praesidet, adiungi de-

Corpus S. Erasmi martyris.

(1) Al. *Patrocinium.* (2) Al. *Catinensium.*

(3) Registr. lib. 1, epist. 8.

beat, piam esse ac iustissimam providentes; necessarium duximus consulentes tam desolationi loci illius, quam Ecclesiae tuae paupertati, redditus supradictae Ecclesiae Minturnensis, vel quidquid ei antiquo, modernoque iure vel privilegio potuit, potestre qualibet ratione competere, ad tuae Ecclesiae ius, potestatemque hac praecepti nostri auctoritate transmigrare: ut a praesenti tempore, sicut de propria Ecclesia, debeas cogitare, eique tua competentia disponere, quatenus deinceps, quod perire nunc usque potuit, pauperum Ecclesiae tuae utilitatibus, clerique proficiat.

Dat. anno Domini 590, pontif. Gregorii anno 1.

III.

Maximianus Syracusanus episcopus vicarius sedis apostolicae per Siciliam constitutus, reservatis tamen maioribus causis (1).

Gregorius Maximiano episc. Syracusano

Mandata coelestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur. Proinde super cunetas Siciliae Ecclesias reverendissimum te virum Maximianum fratrem et coepiscopum nostrum vices sedis apostolicae ministrare decernimus; ut quisquis illic religionis habita censemur, fraternitati tuae ex nostra auctoritate subiaceat: quatenus eis non sit necessarium post haec pro parvulis ad nos causis tanto maris spatio transmeando pervenire. Sed si qua fortasse difficultia existunt, quae fraternitatis tuae iudicio nequaquam dirimi possint, haec solummodo nostrum iudicium flagitent: ut sublevati de minimis in causis maioribus efficacius occupemur. Quas videlicet vices non loco, sed perso-

nae tribuimus: quia ex transacta in te vita didicimus, qui etiam de subsequenti tua conversatione praesumamus. Mense decembri, indictione decima.

Dat. mense decembri anno Domini 591,
pontif. Gregorii anno 11.

IV.

Unio Cumanae et Misenatis Ecclesiarum, quibus Benenatus episcopus praeficitur (1).

SUMMARIUM

Causa unionis. — Facultas residendi in utrilibet.

Gregorius Benenato episcopo.

Et temporis qualitas, et vicinitas nos locorum invitat, ut Cumanam atque Misenatem unire debeamus Ecclesias: quoniam ex non longo a se itineris spatio sciunctae sunt, nec peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeat sacerdotes. Quia igitur Cumam castri sacerdos cursum vitae huius explevit, utramque nos Ecclesiam praesentis auctoritatis pagina unisse, tibique commisso, cognoscere, propriumque utrarumque Ecclesiarum scito te esse pontificem. Et quaeque tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione, sive promotione iuxta canonum statuta visa fuerint ordinare, atque disponere, habebis ut proprius revera sacerdos liberam ex nostrae auctoritatis consensu atque permissione licentiam. Ubi vero commodius atque utilius esse perspexeris, habitato; ita sane, ut alteram Ecclesiam a qua corporaliter ad praesens absens es, sollicita, providentique cura disponas: quatenus divina illic mysteria solemniter, auxiliante Domino, peragantur. Fraternitas ergo tua tanto in adhortatione, lucrandisque animabus sollicitiori cura semper invigilet, quanto se unitarum Ecclesiarum gubernationis onera suscepisse cognoscit.

Causa unionis.

Facultas residendi in utrilibet.

Dat. mense iulii anno Domini 592,
Gregorii pontif. anno 11.

(1) Registr. lib. II, epist. vii.

(1) Registr. lib. II, epist. vii.

V.

Unio desolatae ab hostibus Trium Tabernarum Ecclesiae cum Velitrana (1).

SUMMARIUM

Causa unionis.

Gregorius Ioanni episcopo Velitrano

Causa unionis
Ecclesiae Tri-
um Taberna-
rum cum Ve-
litrana.

Postquam hostilis impietas diversarum civitatum ita peccatis facientibus desolavit Ecclesias, ut reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit: maiori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, reliquiae plebis nullo Pastoris moderamine gubernante per invia fidei hostis callidi rapiantur, quod absit, insidiis. Huius ergo rei sollicitudine saepe commoniti, hoc nostro sedit cordi consilium, ut vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuae curam, gubernationemque Trium Tabernarum Ecclesiae providimus committendam, quam tuae Ecclesiae aggregari, unirique necesse est: quatenus ultrarumque Ecclesiarum sacerdos recte, Christo adiutore, possis existere: quaeque tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione, seu promotione, vigilanti, ac canonica visa fuerint cura disponere: quippe ut pontifex proprius, liberam habeas ex nostra praesenti permissione licentiam. Quapropter, frater carissime, dominicorum reminiscens mandatorum, salubriter ita in commissae plebis regimine, lucrandisque animabus invigila, ut ante tribunal aeterni Iudicis constitutus, fructum bonae operationis, quod ad mercudem tuam pertineat, eidem Redemptori nostro, in quo laetari possis, exhibeas.

Dat. mense iulio anno Domini 592,
Pontif. Gregorii anno II.

VI.

*Unio Sancti Anthemii Ecclesiae
et Numentanae (2).*

Gregorius Gratiioso episc. Numentano

Postquam hostilis impietas diversarum civitatum ita peccatis facientibus deso-

(1) Regist. lib. vi, ep. L. (2) Reg. lib. iii, ep. xx.

Bull. Rom. Vol. I. p. 21

lavat Ecclesias, ut reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit, maiori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, reliquiae plebis nullo Pastoris moderamine gubernante per invia fidei, hostis callidi, quod absit, rapiantur insidiis. Huius ergo rei sollicitudine saepe commoniti, hoc nostro sedit cordi consilium, ut vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuae curam, gubernationemque Sancti Anthemii Ecclesiae, in Curium Sabinorum territorio constitutae, praevidimus committendam, quam tuae Ecclesiae aggregari unirique necesse est: quatenus ultrarumque Ecclesiarum sacerdos recte, Christo adiuvante, possis existere, quaeque tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione, seu promotione, vigilanti ac canonica visa fuerint, cura disponere; quippe ut pontifex proprius liberam habebis ex praesenti nostra permissione licentia. Quapropter, frater carissime, dominicorum reminiscens mandatorum, salubriter ita in commissae plebis regimine, lucrandisque animabus invigila, ut ante tribunal aeterni Iudicis constitutus, fructum bonae operationis, qui ad mercedem tuam pertineat, eidem Redemptori nostro, in quo laetari possis, exhibeas. Mense februario, in dictione XI.

Dat. mense februario anno Domini 593,
Pontif. Gregorii anno III.

VII.

*Confirmatio bonorum, possessionum, et
privilegiorum ab imperatoribus, et summis
pontificibus Ravennati Ecclesiae,
concessorum, cuius archiepiscopis usus
pallii conceditur in perpetuum (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Privilegia omnia ab imperatoribus — Et a summis pontificibus concessa confirmantur. — Ecclesiaeque Ravennati archiep. subiectae. — Concessio pallii Ravennatis archiepiscopis. — Confirmatio

(1) Ex v. monum. Bibl. Ursiana de proposito edidit Hieronymus Rubeus Hist. Rev. lib. IV.

S. Anthemii
Ecclesiae Nu-
mentanae uni-
tatur

donationum. — Consecratio episcoporum in Aemilia penes archiep. Ravennatein. — Confirmatio constitutionum ab imperatoribus pro ea Ecclesia factarum. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectissimo Mariniano Ravennati archiepiscopo fratri, filioque carissimo, et per eum in sanctam Ravennatem Ecclesiam, suisque (1) successoribus in perpetuum.

Exordium.

Cum omnis Ecclesia sanctorum ab ipso Domino, et beato Petro, et a sancta Romana Ecclesia, quam Deo auctore regendam suscepimus, duxerit principium, dignum est, ut a successoribus Petri, cui a Domino dictum est: Confirma fratres tuos, interius conformatio[n]is, et exterius meliorationis inde recipiat semper augmentum religionis, unde sumis exordium (a). Quapropter cognoscat devota fidelitas omnium populorum, tam praesentium, quam futurorum, quod dilectissimi filii nostri sanctae Ravennatis Ecclesiae Mariniani venerabilis archiepiscopi petitio[n]ibus, nec non piissimorum dominorum nostrorum Mauriti et filiorum eius iussionibus annuentes confirmamus omnia p[re]cepta, quae a piissimis imperatoribus Valentiniiano, Theodosio, Arcadio et Honorio, nec non Iustiniano, Tiberio, et domino nostro Mauritio piissimo Caesare semper Augusto, eidem sanctae Ravennati Ecclesiae sunt facta, et omnia, quae per eadem p[re]cepta eidem Ecclesiae sunt attributa, et omnia privilegia, quae a sanctis predecessoribus nostris Innocente, Innocentio, et sanctissimo Leone, et glorio[s]issimo Gelasio, Felicissimo, et Agapito, et Spiritu Sancti fervore replete beatissimo Pelagio ob amorem summi omnipotentis Dei, sanctique Apollinaris pontificis, et martyris, reverentiam eidem Ecclesiae, tibi, tuisque successoribus in perpetuum sunt data, et honores, et possessiones omnes, quae per eadem p[re]cepta, et privilegia vidimus collocata (2), et confirmata, idque maxime tuae dile-

Privilegia omnia ab imperatoribus

Et a summis Pontificibus concessa confirmantur.

(1) Suis. (2) Collata. (a) Luc. xxii. 52.

ctionis causa confirmantes, et corroborantes, quod in privilegio SS. Leonis I, huius apostolicae sedis pontificis, te aperiante, et monstrante reperimus. Confirmationem constitutionum piissimorum imperatorum sub sacrosanctae Ravennatis Ecclesiae ditione continentem, ita confirmamus episcopatrum totius Aemiliae provinciae civitatum omnium Deo amabilium episcoporum creationes, et consecrationes, idest Sassinatis, Caesenatis, Foripopuli, Forlivii, Faventiae, Fori Cornelii, Bononiae, Mutinae, Regii, Parmae, Placentiae, Brixilli, Vicohabentiae, Hadriensis, Comaclensis, Ficodensis, nec non et omnia monasteria, tam monachorum quamque monacharum sub eius ditione degentium, atque sub monastica, Domino militantium norma. Conferentes tibi, tuisque successoribus honorem palii in perpetuum, seu omuem pontificalem (1) decoris usum, sicut in epistola tibi transmissa concedendo confirmavimus, muniendo etiam sanctam Ravennatem Ecclesiam, te, tuosque successores in perpetuum roboramus per manus omnes collationes, atque conscriptiones quorumlibet hominum in eadem Ecclesia factas, vel faciendas, sive donationes christianorum fidelium, vel quae pii, ac religiosi homines hactenus per eulogia (2) suorum testamentorum, vel per quemlibet modum, vel titulum in eadem sancta Ravennate antiquitus dimiserunt Ecclesia, vel in futurum sunt pro redēctione animarum suarum tempore collaturi. Sciendo etiam confirmamus sanctae Ravennati Ecclesiae sicut primae inter ceteras sanctae huius Romanae Ecclesiae filiae secundum constitutiones Longobardorum regum, et aliorum piissimorum Romanorum imperatorum, ut si quisquam episcoporum ex consecratione Ravennatum pontificum totius Aemiliae decesserit, nullus dux, marchio, comes, aut aliquis minister publicus aliquam ibi prædationem, aut contrarietatem faciat, sed

Ecclesiæque Ravennati archiep. subiacet.

Concessio palii Ravennatis bus archiepi-scopis.

Confirmatio donationum.

Consecratio episcoporum in Aemilia penes archiep. Ravennalem.

(1) Forte *Pontificalis*. (2) Forte *Elogia*.

liceat archiepiscopis sanctae Ravennatis Ecclesiae, ad ipsum episcopatum, et ad ipsam Ecclesiam secundum antiquam consuetudinem pro descriptione facienda, atque electione missum transmittere, et ipsum electum ex more investire, et libere atque solemniter consecrare. Sed est istud censendo tuae dilectioni, carissime frater et fili, ob perversitatem futurae gentis, et Ecclesiarum Dei desolationem, quam appropriare, et fere in liminibus esse videmus, confirmamus, et sub divini iudicij obtestatione praecipimus, ut nulli unquam successorum meorum liceat ad ipsum episcopatum pro descriptione facienda sive electione, aut aliquid contra consuetudinem exigendo suum legatum transmittere, aut per ministrum publicum, vel per quamlibet personam ipsam Ecclesiam occupare, aut ibi episcopum indebitate consecrare, aut ibi aliquid absque Ravennatis Ecclesiae pontificis consensu ordinare. Quia abominabile, et nefandissimum, et omni fraude dignissimum atque plenissimum semel concessum revocari denuo. Confirmamus interea, et corroboramus omnes constitutiones in eadem Ecclesia a piissimis imperatoribus factas, et ita decernimus ab omnibus observandas, sicut pracepta huius sanctae Romanae Ecclesiae tradita scilicet de civitatibus, castellis, villis, vicis, viculis, pratis, pasenis, campis, silvis, salicetis, fundis, casalibus, et de omnibus publicis, ac privatis sibi concessis. De coloniis vero super terram eiusdem Ecclesiae habitantibus, et de eorum angariis, redditibus, placitis, sive distinctionibus, sicut in praceptoribus, et privilegiis vidimus, et legimus. De familiaribus vero ac famulis, et de centum annorum praescriptionibus rerum habeat ipsa Ecclesia sancta Ravennas, et omnia monasteria eius, sicut haec antiqua Roma. Haec omnia et alia multa, quae sancta Ravennas Ecclesia continet, praecipta, et privilegia confirmamus et confirmata corroboramus. Si quis vero, quod non credimus, aliquid de Ravenna-

tis Ecclesiae ditione ex his suprascriptis subtrahere tentaverit, vel in aliquo contra hoc nostrum privilegium molestare, diminuere temerario ausu praesumserit, sciat se ex parte Dei omnipotentis et sanctorum trecentum decem et octo Patrum, nec non et nostrae mediocritatis auctoritate, et sanctae synodi romanae praesenti inductione congregatae anathematis vinculis innodatum, et cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeternis suppliis deputatum. Qui vero observator extiterit, benedictionem a Deo Patre et Domino nostro Iesu Christo, et Spiritu Sancto Paraclito in perpetuum consequatur. Bene valete.

Dat. non. kalen. aprilis, Romae, per manus Ioannis Levitae, et sanctae Romanae Ecclesiae bibliothecarii.

Dat. die 24 martii anno Domini 595, Gregorii PP. anno v, quo anno habita fuit romana synodus, in qua Mariniano pallium concessum est.

VIII.

Vigilio Arelatensi vices apostolicae sedis in regno Childeberti iunioris Austriorum regis concedit: nonnullaque monet de simoniaca labe prohibenda, ac pallii usu (1).

SUMMARIUM

Proœnium. — Vinculum charitatis. — Pallii concessio. — Cum honor crescit, debet etiam solicitude proficere. — De ordinacionibus. — Sacerdotalis ordo intus cadens foris diu stare non potest. — De Simoniaca. — Simonia prima haeresis. — De laicis non subito ordinandis. — Vicum apostolicarum delegatio. — De pallii usu. — De causis episcoporum examinandis.

Gregorius Vigilio episcopo Arelatensi

O quam bona est caritas, quae absentia per imaginem, praesentia sibi metiopsis exhibit per amorem, divisa unit, confusa ordinat, inaequalia sociat, imperfecta consummat. Nam recte praedicator egregius vinculum perfectionis vocat: quia virtus

Proœnium.

Vinculum charitatis

(1) Registr. lib. v, Ep. LIII.

Confirmatio
constitutionum
ab imperatori-
bus pro ea Ec-
clesia factarum.

Anathema con-
tra violatores
privilegii hu-
mus.

tes quidem caeterae perfectionem generant, sed tamen eas caritas etiam ligat, ut ab amantis mente dissolvi iam nequeant. Hac itaque virtute, frater carissime, plenum te esse reperio, sicut mihi de te, et hi, qui ex Gallicanis partibus veniunt, et epistolae tuae ad me directae verba testantur.

1. Quod vero in eis iuxta antiquum morem, usum pallii, ac vices sedis apostolicae postulasti, absit aut ne transitoriae potestatis culmen, aut exterioris cultus ornatum in vicibus nostris ac pallio quaesisse te suspicere. Sed quia canetis liquet, unde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis apostolicae fraternitas vestra repetit; quid aliud quam bona soles ad sinum matris recurrit? Libenti ergo animo postulata concedimus, ne aut vobis quidquam de debito honore subtrahere, aut praecellentissimi filii nostri Childeberti regis petitionem contempsisse videamus. Sed iam nunc studio maiori res indiget, ut cum honor creseit, etiam solicitudo proficiat, et erga caeterorum custodiam vigilancia excrescat, vitae quoque merita subiectis in exemplum veniant, et nunquam sua per suscepti honoris gratiam, sed luera coelestis patriae vestra fraternitas exquirat. Nostis enim quid beatus Apostolus gemens dicat: Omnes enim, quae sua sunt, quaerunt, non quae sunt Christi Iesu (a).

2. Quibusdam namque narrantibus agnoxi quod in Galliarum, vel Germaniae partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat (1). Quod si ita est, flens dieo, gemens denuntio; quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex Evangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit, quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere, est de Spiritu Sancto, quem Deus

*Fallit concilio
sue*

*Cum honor
crescit, debet
etiam sollicitu-
do proficer.*

*De ordinatio-
nibus.*

*Sacerdotalis
ordo intus ca-
dens foris diu
stare non po-
test.*

(1) Grat. 1, q. 1, c. 117, *Quibusdam.*
(a) Philip. 2. 21.

omnipotens consubstantiale sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut praedixi, malo iam innuitur, quid sequatur. Quia in templo Dei columbas vendere praesumpserunt, eorum, Deo iudice, cathedrae ceciderunt (a).

3. Qui videlicet error in subditis cum *De simoniaciis.* augmento propagatur. Nam ipse quoque, qui pretio ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa proiectus sui radice viatus paratior est aliis venundare, quod emit. Et ubi est quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* (b)

4. Et cum prima simoniaca haeresis sit contra sanctam Ecclesiam exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia enim quem quis cum pretio ordinat, provehendo agit, ut haereticus fiat?

5. Alia quoque nobis res est valde destabilis nuntiata, quod quidam ex laico habitu per appetitum gloriae temporalis defunctis episcopis tonsurantur, et sunt subito sacerdotes. Qua in re iam notum est, qualis ad sacerdotium venit, qui repente de laico habitu ad saeculum transit ducatum. Et qui miles numquam extitit, dux religiosorum fieri non pertimescit. Quam iste praedicationem habiturus est, qui fortasse nunquam audivit alienam? (c) Aut quando aliena mala corrigat, qui neendum sua levavit? Et cum ad saeculos ordines Paulus apostolus neophyti venire prohibeat, sciendum nobis est, quia sicut neophyti tunc vocabatur, qui adhuc noviter erat plantatus in fide, ita nunc inter neophytes deputamus, qui adhuc novus est in sancta conversatione (1).

6. Scimus autem, quod aedificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi novitatis suae humore siccantur: ne si ante pondera, quam solidentur, accipient, cunctam simul fabricam ad terram deponant. Et cum ad aedificium arbusta succidimus, ut prius viriditatis humor exsiccati debeat, expectamus: ne

(1) Grat. dist. 48, c. *Sicut.* (a) Matth. 21. 12.
(b) Matth. 10. 8. (c) 1. Timoth. 3. 6

*Simonia prima
haeresis.*

*De laicis non
subito ordinan-
dis.*

si eis adhuc recentibus fabricae pondus imponitur, ex ipsa novitate curventur, et contracta citius corruant, quae immatura in altum levata videbantur; cur ergo hoc non subtiliter in hominibus custoditur, quod in lignis quoque ac lapidibus tanta consideratione perpenditur?

7. Qua de re necesse est, ut vestra fraternitas praeccellentissimum filium nostrum Childebertum regem admonere studeat, ut huius peccati maculam a regno suo funditus repellat: quatenus omnipotens Deus tanto illi apud se maiora retribuat, quanto eum conspicit, et amare quod ipse diligit, et vitare quod odit.

8. Itaque fraternitati vestrae vices nostras in Ecclesiis, quae sub regno sunt praeccellentissimi filii nostri Childeberti, iuxta antiquum morem Deo auctore committimus: singulis si quidem metropolitis secundum priscam consuetudinem proprio honore servato. Pallium quoque transmisimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam ad sola missarum solemnia natatur. Sicubi autem longius episcoporum quisquam pergere forte voluerit, sine tuae sanctitatis auctoritate ei ad loca alia transire non liceat. Si qua vero inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter episcopos causa emerserit, quae discerni difficultius possit, collectis duodecim episcopis ventiletur, atque decidatur. Si autem decidi nequiverit, discussa veritate ad nostrum iudicium referatur (1). Omnipotens autem sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vos in moribus servare concedat. Datum die XII augusti, indict. XIII.

Dat. die 12 augusti anno Domini 595,
pontif. Gregorii anno V.

(1) Grat. dist. 100, c. 6, *Pallium*.

Vicum apostolicarum delegatio.

De pallii uso.

De causis episcoporum examinaodis.

IX.
Concessio privilegiorum monasterio Sancti Cassiani (in Massiliensi civitate) (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatissa eligenda ex gremio a Monialibus. — Monasterii regimen ad solam abbatissam spectare declaratur. — Episcopo quibus diebus cathedram ibi ad missarum solemnia peragenda ponere permittatur. — Supremum eidem regimen in abbatissam conceditur.

Gregorius Respectae abbatissae.

Piae postulatio voluntatis effectu debet Exordium.

prosequenti compleri: quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Proinde monasterio, quod in honorem sancti Cassiani est consecratum, in quo praeesse dignosceris, iuxta petitionem filiorum nostrorum Dianam, atque Aurelianam, qui id religiosa devotione domui sueae iuris iunctis uniuersitate aedificiis compabantur, haec privilegia praevidimus indulgeri: constituentes ut obeunte antedicti monasterii abbatissa, non extranea, sed quam congregatio sibi de suis elegerit ordinetur, quam tamen si digna hoc ministerio iudicata fuerit, eiusdem loci episcopus ordinet. In rebus autem, vel in dispositione monasterii eiusdem, nec episcopum, nec ecclesiasticorum quemquam aliquam habere decernimus potestatem: sed haec ad solicitudinis tuae, vel quae post te in eodem loco fuerit abbatissa, curam statuimus per omnia pertinere. Die siquidem natalis vel dedicationis supradicti monasterii episcopus illuc missarum sacra conveniat solemnia celebrare; a quo tamen ita est hoc officium exolvendum, ut cathedra eius nisi predictis diebus dum illic missarum solemnia celebrat, non ponatur. Quo discedente similiter etiam cathedra illius de eodem oratorio auferatur. Caeteris vero diebus, per presbyterum, qui ab eodem episcopo fuerit deputatus, missarum officia peragantur.

Albatissa eligenda ex gremio a monialibus.

Monasterii regimen ad solam abbatissam spectare declaratur.

Episcopo quibus diebus cathedram ibi ad missarum solemnia peragenda ponere permittatur.

Praeterea erga vitam actusque ancilla-
(1) Registr. lib. vn, ep. xii.

Supremum eidem regimen

in abbatissam
conceditur.

rum Dei, sive abbatissae, quae in superscripto fuerit monasterio constituta, episcopum secundum Dei timorem sollicitudinem statuimus adhibere; ut si aliquam de illic habitantibus exigente culpa oportuerit ultiōi submitti, ipse iuxta sacrorum canonum vigorem modis omnibus debeat vindicare. His ergo a nobis statutis atque concessis, ita te in congregationis tuae dispositione stude sollicitiorem enixius in omnibus exhibere, ut iniqui hostis malitia nihil ibi, quod maculari possit, inventiat. Hace igitur omnia quae huic pagina praeceptionis amplectitur, monasterio suo in omnibus, et ab omnibus in perpetuum servari, Christo protegente, censemus: quatenus indultorum privilegiorum beneficia in sua semper inviolabiliter firmitate permaneant. Mense novembri, inductione xv.

Dat. mense novembbris anno Domini 596,
Pontif. Gregorii anno vii.

X.

Monasterii Sublacensis, sive Sacri Specus bona, et iura enumerat, et confirmat, ac regulam a sancto Benedicto exaratum approbat, et promulgat (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Petilio abbatis Honorati. — Omnia monasterio eidem pertinentia ipsi conceduntur, et confirmantur. — Nemini licet in eis aedificare sine abbatis assensu. — Poena transgressoribus inficta. — Confirmatur abbatiae castrum ipsum Sublacum cum omnibus pertinentiis. — Gregorius S. Benedicti vitam scripsit. — Regulam perlegit. — Et in synodo romana approbavit. — Confirmantur aliae donationes monasterio factae. — Donat S. Gregorius nonnulla ex sua haereditate. — Iuungit annum onus. — Anathema contra perturbatores quicumque ii sint, et qualemcumque molestiam afferant.

Gregorius episcopus servus servorum Dei reverentissimo, ac prudentissimo Honorato presbytere et monacho, ac peritissimo abbati monasterii Sancti Confessoris ac Patris Benedicti

(1) Nuper extracta ex Archiv. Vatic.

et S. Scholasticae virgins eiusdem sororis prope Sublacum siti, tibi tuisque successoribus inibi Deo servientibus vel legitime ad regimēn intrantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Si semper ea concedenda sunt quae piis votis congruunt, quanto magis ea quae ad divini cultus augmentum pertinere noseuntur ex eorum prerogativa omnino a largitoribus minime neganda immo potius labentissime Dei caritatis intuitu possentibus exhibenda? Petisti igitur a nobis concedi sive confirmari tuae religiositati si qua dicti monasterii Sancti Benedicti et Sanctae Scholasticae Sublacis sive prope Sublacum sibi habentur tam in celis quam in cenobiis, et cunctis eorum pertinentiis una cum specu ubi sanctissimus Benedictus eremiticam vitam duxit cum omnibus infra se positis et circum se scriptis ac omnibus edificeis ibidem existentibus; nec non lacum cum Piscariis et Molendinis suis aquam effluentem usque ad locum Mandra nuncupatum. Item Molendina et Piscarias suas ad arcum deformata pervenientes omnia insimul coherentia nostra auctoritate vestro monasterio sint confirmata ut nulla huminum magna parvaque persona in ipsa aqua vel possessionibus unquam edificare audeat, nec etiam in Auguste vel in Bullie aqua, neque in fluvio, neque in Tuccinelli aut Conarum aqua, seu in totius abbatiae Sublacensis finibus Molendinum edificare sub quovis quesito colore et studio sine abbatis assensu qui pro tempore Sublaci preerit, et qui id praesumpserit ipsum Molendinum iuri applicetur monasterii nostroque palatio ipso facto se obnoxium sciat solvendi auri coeti libras triginta. Item vobis castrum Sublacum confirmamus integrum cum omnibus suis pertinentiis et adiacentiis cum omni placito et ditione sua una cum glandatico herbarico atque publica functione sicuti nostro palatio annuatim persolvere solebat. Praeterea ego ipse Gregorius sanctae Romanae Ecclesiae praesul sancti Benedicti

Exordium.

Petilio abbatis
Honorati.Omnia mona-
steria eidem
pertinentia
ipsi conces-
dantur et con-
firmantur.Nemini licet
in eis aedi-
ficare sine ab-
batis assensu.Poena trans-
gressoribus
inficta.Confirmatus
abbatiae ea-
strum ipsum
Sublacum cum
omnibus per-
tinentiis.Gregorius S.
Benedicti vi-
tam scripsit;

Regulam per-
legit;

Et in synodo
Romana appro-
bavit.

Confirmator
aliae donatio-
nes monasterio
factae.

vitam scripsi et eius perlegi regulam quam ipse Sanctus manu propria scripserset laudavi eam et in sancta synodo edita apud Sanctum Petrum Romae in Vaticano vingtiquatuor episcorum confirmavi et per diversas Italiae partes et ubicumque latinae literae legerentur praecepi diligenter tissime eam a monachis observari qui ex eis ad conversionis gratiam accessuri essent perseverantes usque ad mundi finem. Etiam Tertulli romani patritii donationis chartulam de Tusculano Sublaco Foliano cum Sancti martyris Donati ecclesia cum Turri colonis et uxoribus suis et Sancta Maria in Surrisco usque ad mare insuper Eutitii Romanorum nobilissimi donationis chartam Eulisiae Sancti Laurentii in aqua alta ad catacumbas site, confirmo Gallian. et Donabelli donationis chartulam de iis quae monasterio Sublacensi donarunt cum omnibus suis pertinentiis quemadmodum finibus suis constant et apparent, et omnia quae sanctus Benedictus in vita sua acquisivit vel post suum obitum tam a pontificibus quam a regibus aut ducibus, seu quibusvis Christi fidelibus suo venerabili monasterio oblata ac dono contradicta fuerunt. Ceterum ex mea haereditate mea matre Silvia assensum prebente dono et concedo per hoc nostrum apostolicum privilegium ad omnipotentis Dei honorem sanctique Benedicti devotionem in ipsius cenobii sustentationem et commodum tibi supranominate Honorate pro te tuisque omnibus successoribus in perpetuum detinendam ac in ipsius cenobii utilitatem possidendum Appollonii Massam cum omnibus suis pertinentiis in redemptionem animae mei genitoris et omnium consanguineorum meorum vivorum et mortuorum cuius confinia incipiunt a monte Vultuilla a Sancta Maria vergentia in Piscianum perque rupes in Iuvenzani fluvium migrant deinde in Tiburtinum fluvium et in Masis collam suis finibus pertingunt ad Sanctam Mariam in Zizania tacto prius Sancto Stephano perque rupes in fluvium in Tibur-

tinam viam ad erectam columnam et rupem ad montem transmeantia sanctumque amplectuntur Pamphilum ad Leonis campum inde ad montem Malum ascendunt ad Sanctam Mariam Vultuille revertentia. Hanc denique premissam massam cum omnibus immobilibus suis locis a presenti decimaquarta inductione in perpetuum tibi tuisque successoribus concedimus et confirmamus in usum et utilitatem ipsius monasterii ita tamen quod per anni circulum sacerdotes et monachi ipsius monasterii pro animae nostrae nostrorumque successorum redemptione in eadem ecclesia centum Kyrie eleison centumque Christe eleison exolvant. Sacerdotes rursus dum celebrant missarum solemnia pro anime nostre nostrorumque successorum pontificum solute omnipotenti Deo oblationem et sacrificium offerant: diaconi vero singuli Psalterium recitant: statuentes apostolica auctoritate sub divini iudicii obtestatione et anathematis sententia ipso facto incurrienda ut nullus unquam aliquo modo sive magnus sive parvus homo sit audet vel presumat ex omnibus superius scriptis sive et Appollonii ipsa Massa cum omnibus suis pertinentiis vel adiacentiis aliquid auferre diminuere alienare seu iis molestiam inferre quovis quae sit colore contra huius nostri privilegii apostolici tenorem sed firmum perpetuis temporibus perseveret ut a nobis statutum est ita permanere decernimus. Si quis autem quod non optamus contra haec apostolica scripta temere contraire vel ea infringere prae sumperit vel despicerit noverit se Domini nostri apostolorumque Petri et Pauli anathematis vinculo innundatum et cum diabolo et eius atrocissimis poenis ac Iudei eiusdem Domini Nostri Iesu Christi proditore sempiterno igne comburendum simulque in voraginem tartareumque chaos cum impiis immergendum. Qui vero sincero ac bono animo ea servaverint atque huius nostrae salutiserae praeceptionis tenaces fuerint benedictionis gratiam aeter-

In iungit annu-
um onus.

Anathem.
contra pertur-
batores, qui-
cumque ii sint,
et qualemcum-
que molestiam
affrant.

Donat S. Gre-
gorius nonoul-
a ex sua hec-
reditate.

norum gaudiorum a iusto iudice codem Domino nostro consequi mereantur Amen Scriptum per manum Benedicti sanctae Romanae Ecclesiae scrinarii mense maio inductione decimaquarta. Bene valete. Datum quarto kalendas iulii per manum Ioannis Albanensis Ecclesie episcopi et sancte summe sedis apostolice bibliothecarii anno Deo propitio pontificatus nostri sexto (1).

Dat. die 28 iunii anno Domini 596,
pontif. Gregorii anno vi.

XI.

Defensores septem honore Regionariorum decorandos statuit (2).

SUMMARIUM

Proœmium. — Causae concessionis. — Defensores Regionariorum honore decorati instar notariorum et subdiaconorum. — Statuta aliqua pro eorum collegio. — Confirmatio privilegii.

Gregorius Bonifacio de privilegiis defensorum (3).

Ecclesiasticis utilitatibus fideliter insudantes congruae remunerationis sunt beneficio prosequendi: ut et nos respondisse eorum digne obsequiis videamur, et illi ex indulta consolationis gratia utiliores existant. Quia igitur defensorum officium in causis Ecclesiae et obsequiis noscitur laborare pontificum, hac eos concessa prospexitus recompensationis prærogativa gaudere: constituentes ut sicut in schola notariorum atque subdiaconorum per indultam longe retro pontificum largitatem sunt regionarii constituti; ita quoque in defensoribus septem qui ostensa sua experientiae utilitate placuerunt honore regionario decorentur. Quos quilibet per absentiam pontificis, et sedendi in conventu clericorum habere licentiam,

(1) Qui de hoc Gregorii Magni (si Deo placet) privilegio sentiendum sit, innuimus in præfatione, quo summo leetorem studio magnaquo cura remittimus. (2) Defensorum Romanae Ecclesiae munus erat potissimum pauperum atque Ecclesiarum defensioni, et commodis invigilare, ipsiusque Romanae Ecclesiae patrimonia in diversis Provinciis posita curare. (3) Registr. tib. viii, ep. xiv.

et honoris sui privilegia in omnibus statuimus obtinere. Praeterea si quis ad prioris locum veniens, in alia fortasse provincia propter utilitatem propriam degit, hunc necesse est primatus locum per omnia curare; ut ille prior defensorum omnium possit existere, qui et ante prioratus locum in ecclesiasticis utilitatibus obsequiisque pontificis non destitit per sedulam praesentiam permanere (1). Haec itaque constitutionis nostrae decreta, quae pro defensorum sunt privilegiis, et ordinatione disposita, perpetua stabilitate et sine aliqua constituimus refragatione servari: sive quae scripto decrevimus, seu quae in eis in nostra praesentia videntur esse disposita, nec a quoquam pontificum in totum partemve qualibet occasione convelli decernimus vel mutari. Nam nimis est asperum, et praecipue bonis sacerdotum moribus inimicum, niti quempiam quacumque rationis excusatione, et quae bene sunt ordinata rescindere, et exemplo suo docere caeteros sua quandoque post se constituta dissolvere. Mense aprilii, inductione prima.

Dat. mense aprilii anno Domini 598,
pontif. Gregorii anno viii.

XII.

Concessio privilegiorum monasterio sanctorum Ioannis et Stephani in civitate Classe Ravennatis dioecesis posito (2).

SUMMARIUM

Proœmium. — Causae concessionis. — Concessio exemptionis in administratione reddituum. — De causarum discussione. — Abbas non extraneus, sed de gremio per monachos eligendus. — De subordinatione monachorum respectu abbatis. — Capita aliqua a monachis, et abbe observanda. — De monasterio non praegravando ab episcopo visitationis causa.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennati.

Quam sit necessarium monasteriorum Proœmium. quieti prospicere, et de eorum perpetua

(1) Grat. 23, q. 2, c. 7, *Constit.* (2) Registr. lib. viii, ep. xv.

Praemium

Causae conces-

siones.

Defensores
Regionariorum
honore deco-
rari iustor
notariorum et su-
b diaconorum.

Statuta aliqua
pro eorum col-
legio.

Causee conces-
sionis.

securitate tractare, ante actum vos officium, quod in regimine monasterii exhibuistis, informat. Et ideo quia monasterium beatorum Ioannis, et Stephani, quod in Classiana est civitate constitutum, cui communis filius Claudius abbas praesesse dignoscitur, multa a successoribus vestris praeiudicia atque gravamina pertulisse cognovimus; oportet ut fraternitatis vestrae provisio eorum de futuro quietem salubri ordinatione disponat; quatenus conservantes illi in Dei servitio, ipsius quoque gratia suffragante, mente libera perseverent. Sed ne ex ea, quae magis emendanda est, consuetudine quisquam illic quolibet tempore quidquam molestiae praesumat inferre; necesse est ut haec, quae inferius enumeranda curavimus, ita fraternitatis vestrae studio debeat custodiri, ut ex eis non possit ulterius inferenda inquietitudinis occasio reperiri. Nullus igitur ultra audeat de redditibus vel chartis praedicti monasterii, vel de loco aliquo, qui ad ipsum pertinet quocumque modo qualibet exquisitione minuere, nec immissiones vel dolos aliquos facere. Sed si qua forte causa inter Ravennatem Ecclesiam, et praefatum monasterium evenerit, et pacifice non potuerit ordinari, apud delectos a partibus timentes Deum sine voluntaria dilatione mediis sacrosanctis Evangelii finiatur. Defuncto vero abbate, non extraneus nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate congregatio elegerit, et qui electus fuerit sine dolo, vel venalitate aliqua, ordinetur: quod si aptam inter se personam invenire nequiverint, solerter de aliis monasteriis sibi similiter eligant, ordinandum. Neque venienti abbatи quaecumque persona qualibet occasione in suo monasterio praeponatur, nisi forte extantibus, quod absit, criminibus, quae sacri canones punire monstrantur. Pariter autem custodiendum est, ut invito eiusdem monasterii abbate, ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros, vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant.

Concessio pa-
remptoris in
administratio-
ne reddituum.

De causarum
discussione.

Abbas non ex-
traneus, sed de
gremio per mo-
nachos eligen-
dus.

De subordi-
natione mo-
nachorum respe-
ctu abbatis.

Capita al qua-
a monachis et
abbate obs-
anda

Sed si abundantes fuerint, et ad celebrandas Deo laudes vel utilitates monasteriorum complendas sufficient, abbas cum devotione de his, qui superfuerint, offerat, quos dignos coram Deo invenire potuerit. Quod si sufficienter habens dare noluerit, tunc Ravennas episcopus ad ordinanda alia monasteria de his, qui supersunt, tollat. Ad ecclesiasticum tamen officium nullus exinde perducatur, nisi quem abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit. Quisquis autem ex praedicto monasterio ad ecclesiasticum ordinem pervenerit, ulterius illic nec aliquam potestatem, nec licentiam habeat habitandi. Observandum quoque est, ut descriptio rerum aut chartarum eiusdem monasterii ab ecclesiasticis fieri non debeat, si quando res exigit: sed abbas loci cum abbatibus aliis rerum inventarium faciat.

Quoties autem pro utilitate monasterii sui ad romanum pontificem abbas venire vel transmittere forte voluerit, ei modis omnibus liceat.

Praeterea cum episcoporum adventus desideranter a monasteriis debeat expetari, quia tamen hospitandi occasione praedictum monasterium temporibus predecessoris vestri nobis fuisse nuntiatum est praegravatum: oportet ut hoc sanctitas vestra decenter debeat temperare, ut visitandi, exhortandique gratia ad monasterium quoties placuerit, ab eiusdem civitatis antistite accedatur. Sed sic charitatis officium illic episcopus impleat ut gravamen aliquod monasterium non incurrat. Vestram vero fraternitatem praedictus abbas non solum non metuit ad monasterium frequenter accedere, sed etiam desiderabiliter concupiscit. Sciens quod per vos substantia monasterii omnino gravari non possit. Data mense aprili, inductione prima.

Data mense aprili anno Domini 598, pontif. Gregorii anno viii.

De monasterio
non praegra-
vando ab epi-
scopo visita-
tionis causa.

XIII.

Confirmatio privilegiorum per Vigilium papam Arelatensi monasterio concessorum (1).

SUMMARIUM

Arelatense monasterium a Childeberto Francorum rege constructum. — Eiusdem regis epistolae ad Vigilium pro illius confirmatione. — Quae reverentia decretis apostolicae sedis sit habenda. — Privilegia a Vigilio papa concessa. — Adhortatio ad Vigilium episcopum. — Confirmatio privilegiorum huiusmodi.

Gregorius Vigilio episcopo Arelatensi.

Cum piae desiderium voluntatis, et laudandae devotionis intentio sacerdotalibus sit semper studiis adiuvanda (2); cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea quae pro quiete monachorum religiosaeque conversationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quaedam valeat praesumtio perturbare. Sed sicut hoc quod ratio exigebat utiliter oportuit definiri, ita quod definitum est, non debet violari. Igitur gloriosae memoriae Childebertus Francorum rex catholicae religionis amore succensus, intra muros Arelatensis civitatis monasterium virorum, ut scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quaedam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas umquam duceretur in irritum, et ea quae pro quiete monachorum disposita fuerant, turbarentur, quaque contulit in iura eiusdem monasterii, epistolis suis apostolica petiit auctoritate firmari: hoc quoque suae petitioni subiungens, ut eidem monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis quaedam pariter privilegia largirentur. Sciens quippe eam apostolicae sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quae eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitae usurpationis molestia quaterentur. Unde quia effectum, et regia voluntas, et res valde desiderata poscebat,

Arelatense monasterium a Childeberto Francorum rege constructum.

Eiusdem regis epistolae ad Vigilium pro illius confirmatione.

Quae reverentia decretis apostolicae sedis sit habenda.

Privilegia Vigilio Papa concessa.

(1) Regist. lib. ix, Ep. cx. (2) Grat. 23, q. 2, c. 9, *Cum piae.*

a praedecessore nostro Vigilio romanæ sedis antistite, ad praedecessorem vestrum Anrelium scripta transmissa sunt, ubi omnia, quae amplectendae voluntatis studium deposcebat, apostolicae auctoritatis libenter annisu firmata sunt: quia difficultatem pati non potuit huiusmodi res petita. Sed ut fraternitas vestra, quae fuerint tempore illo decreta, cognoscat, antedicti praedecessoris nostri scripta his praevidiimus scriptis adiungi. Quibus lectione percursis, hortamur ut omnia sacerdotali, sicut decet, studio inviolata conserves, nihilque illic de indebitis, nihil permittas de illicitis irrogari, nec ea quadam patiaris usurpatione convelli. Nam licet ea, quae semel apostolicae sedis auctoritate sancta sunt, nil egeant firmitatis; ex abundantia tamen cuncta, quae pro huius rei quiete a praedecessore nostro statuta sunt, nostra iterum auctoritate in omnibus roboramus. Fraternitas ergo vestra ita se in custodiendis eis exhibeat, quatenus et omnem occasionem inquietudinis excludat, et aliis haec operari suadeat, dum se in custodienda defuncti piissima voluntate, sollicitam, ut decet, exhibuerit, et devotam.

Dat. anno Domini 599, pontif. Greg. anno ix.

Adhortatio ad Vigilium episcopum.

Confirmatio privilegiorum huiusmodi.

Decreta nonnulla pro monachorum liberitate (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Nec episcopi nec laici quidquam monasteriis proprium imminuant etc. — Si quae inter episcopum et abbatem lis surrexerit, mediis Evangelii tollatur. — Non eligantur exteri in abbatem. Sed de eadem congregatione concordibus omnium suffragiis. — Si apertos inter se non habeant, ab aliis monasteriis assumant. — Non iniungantur sacris ordinibus monachi invito abbat. — Descriptionem rerum monasteriab episcopos fieri prohibetur. — Nec se ullatenus etiam obenite abbatte immisceat. — Non collocet ibi cathedram. — Nec ordinationem nisi rogatus ab abbatte faciat. — Sine abbat. — Nuper erut. ex archiv. Vat.

batis consensu non promoveantur monachi ad honores. — Monasteria sint omnino libera. — Consensus episcoporum. — Subscriptiones.

Gregorius episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Quam sit necessarium monasteriorum quieti prospicere et de eorum perpetua securitate tractare, ante actum nos officium, quod in regimine cenobii exhibuimus, informat, et ne ex ea, quae magis emendanda est consuetudine, quisquam monachis quid molestiae praesumat inferre, necesse est, ut haec quae inferius enumerare curavimus, ita studio fraternitatis episcoporum debeant custodiri, ut ex eis non possit ulterius inferenda inquietudinis occasio fieri. Interdicimus igitur in nomine Domini nostri Iesu Christi, et ex auctoritate beati Petri apostolorum principis, cuius vice huic Ecclesiae romanae praesidemus, ut nullus episcoporum aut secularium ultra presumat de redditibus vel chartis monasteriorum de cellis vel villis, quae ad ea pertinent, quocumque modo seu qualibet occasione minuere vel dolos vel immissiones alias facere. Sed si qua causa forte inter terram venientem ad partem suarum ecclesiarum et monasteriorum evenerit et pacifice non potuerit ordinari, apud electos abbates et alios Patres timentes Deum sine voluntaria dilatione mediis sacrosanctis Evangelii finiatur. Defuncto autem abate cuiusque congregationis non extraneus eligatur nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit et qui electus fuerit sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur.

Quod si aptam inter se personam invenire nequeunt solerter sibi de aliis monasteriis similiter eligant ordinandum: nec constituto abbatи quaecumque persona qualibet occasione praeponatur nisi forte extantibus quod absit criminibus quae sacri canones punire monstrant. Pariter autem custodiendum est ut invito

Nec Episcopi
nec laici quid-
quam monas-
teriis propriu-
m inveniant etc.

Si quae inter
episcopum et
abbatem lis
insurrexerit,
mediis Evange-
liis tollatur.

Non eligantur
exteri in ab-
batem. Sed de
eadem congre-
gatione concur-
dibus omnium
suffragiis.

Si aptos inter
se non habeant,
ab aliis mo-
nasteriis assu-
mant.

Non initientur
sacris ordini-

abbate ad ordinanda alia monasteria aut ad ordines sacros vel clericatus officium tolli exinde monachos non debeant. Descriptionem quoque rerum aut chartarum monasterii ab episcopo ecclesiasticam fieri omnino denegamus hi sed si quando res exigit abbas loci cum aliis fratribus causas rerum inventarum faciat et eorum consilio sive iudicio finiat. Qbeunte quoque abbatе episcopus in describendis providendisque rebus monasterii acquisitis vel datis vel acquireudis nullatenus se permisceat. Missas quoque publicas ab eo in cenobio fieri omnino prohibemus, ne in servorum Dei recessibus et eorum receptacula ulla popularis praebatur occasio conventus, vel mulierum fiat novus introitus, quod omnino non expedit animabus eorum. Nec andeat ibi cathedralm collocare vel quamlibet potestatem imperandi habere, nec aliquam ordinationem quamvis levissimam faciendi nisi ab abbatе loci fuerit rogatus: quatenus monachi semper in abbatum suorum sint potestate. Nullusque monachus sine testimonio vel concessione abbatis Ecclesiam aliquam teneat vel ad aliquem promovetur honorem. Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore ab omnibus episcopis firmam statuimus illibatamque servari et ut suae Ecclesiae iuvante Domino tantummodo sint iure contenti et monasteria ecclesiasticis conditionibus seu angariis vel quibuslibet obsequiis secularibus nullo modo subiificant, nullis canoniceis iuribus deseruant, sed remotis vexationibus a cunctis gravaminibus divinum opus cum summa animi devotione perficiant. Universi episcopi responderunt: Libertati monachorum gaudemus et quae nunc de his statuit beatitudo vestra firmamus ego Gregorius episcopus sanctae catholicæ et apostolice romanae Ecclesiac huic constituto a nobis promulgato subserpsi -- Similiter Agnellus episcopus Ferentinas -- et Ioannes episcopus Velternensis et ceteri episcopi numero vigintiunius et presbyteri decem

bus monachi
invito abbate.

Descriptio-
nem rerum
monasterii ab
episcopo fieri
prohibetur.

Nec se ulla-
temus etiam
eleunte abbatе
imuseat.

Non collocet
ibi cathedralm:

Nec ordina-
tionem nisi roga-
tus ab abbatе
faciat.

Sine abbatis
consensu non
promoveantur
monachi ad
honores.

Monasteria
sint omnino
libera:

Consensus epi-
scoporum

Subscriptiones.

et septem et diaconi tres nonis aprilis inductione secunda.

Data die 5 aprilis anno Domini 599, pontif. Greg. anno ix.

XV.

Concessio pallii Augustino Anglorum episcopo qui Britanniae totius primas instituitur (1).

SUMMARIUM

Usus pallii. — De duodecim episcoporum ordinatione. — Episcopus Londonensis a propria synodo consecrandus. — Metropolitus honor Eboracensi episcopo post London. — De aequalitate honoris inter harum Ecclesiarum episcopos. — De primatu London. per Britanniam.

Reverendissimo fratri Augustino coepiscopo Gregorius servus servorum Dei (2).

Cum certum sit pro omnipotente Deo laborantibus ineffabilia aeterni regni praemia reservari; nobis tamen eis necesse est (3) honorum beneficia tribuere, ut in spiritalis operis studio ex remuneratione valeant multiplicius insudare. Et quia nova Anglorum Ecclesia ad omnipotentis Dei gratiam eodem Domino largiente, et te laborante perducta est, usum tibi pallii in ea ad sola missarum solemnia

agenda concedimus, ita ut per loca singula duodecim episcopos ordines, qui tuae dictioni subiaceant: quatenus Londoniensis (4) civitatis episcopus semper in posterum a synodo propria debeat consecrari, atque honoris pallium ab hac sancta et apostolica, cui auctore Deo deservio, sede percipiat. Ad Eboracam (5) vero civitatem te volumus episcopum mittere, quem ipse iudicaveris ordinandum; ita ut si eadem civitas cum finitimis locis verbum Dei receperit, ipse quoque duodecim episcopos ordinet, ut metropolitanus honore perficiatur: quia ei quoque si vita comes fuerit, pallium tribuere Domino favente

(1) Regist. lib. xi, Ep. LXV. (2) Beda lib. I, Hist. Eccl. c. 29. (3) Al. Bonorum. (4) Al. Londonensis. (5) Al. Eburachm

disponimus, quem tamen tuae fraternitatis volumus dispositioni subiacere. Post obitum vero tuum ita episcopis, quos ordinaverit, praesit, ut Londoniensis episcopi nullo modo ditioni subiaeat. Sit vero inter Londoniae, et Eboraceae civitatis episcopos in posterum honoris ista distinctio, ut ipse prior habeatur, qui prius fuerit ordinatus. Communi autem consilio, et concordi actione quaecumque erunt pro Christi zelo agenda disponant, unanimiter recta sentiant; et ea quae senserint, non sihabet discrepando perficiant.

Tua vero fraternitas non solum episcopos, quos ordinaverit, neque eos tantummodo, qui per Eboracensem episcopum fuerint ordinati, sed etiam omnes Britanniae sacerdotes habeat, Domino Deo nostro auctore, subiectos: quatenus ex lingua et vita tuae sanctitatis, et recte credendi et bene vivendi formam percipient, atque officium suum fide ac moribus exequentes, ad coelestia cum Dominus voluerit, regna pertingant (1). Deus te in columbam custodiat, reverendissime frater. Data die decima kalendarum iuliarum, imperante domino nostro Manricio Tiberio, piissimo Augusto an. 19, post consulatum eiusdem domini an. 18, indict. IV.

Data die 22 iulii anno Domini 601, Gregorii pontif. anno xi.

XVI.

Privilegium Xenodochii Augustodunensis (2).

SUMMARIUM

1. Procēdium. — Xenodochium a Siagrio episcopo et Brunichilde regina in civitate Augustodunensi constructum. — Immunitas eiusdem a qualibet molestia, vi, etc. — 2. Abbas a rege de monachorum gremio praevio eorumdem consensu eligendus. — 3. Nihil petendum ab abbatte pro eius ordinatione. — 4. Abbas nisi causa criminis non deponenendus. — Latae de eo querelae ab Augustodunensi episcopo, adhibitis sex aliis (1) In aliquibus deest. (2) Regist. lib. XIII, Ep. VIII.

M. tropolicus
honor Eboracensi episcopo
post London.

De aequalitate
honoris inter
harum Ecclesiarum episcopos.

De primatu
London. per
Britanniam.

Usus pallii.

De duodecim
episcoporum
ordinatione.

Episcopus
Londonensis a
propria synodo
consecrandus.

episcopis, examinandae. — 5. Abbas Xenodochii ad episcopatum accedere nequeat nisi renunciata prius abbatiali dignitate. — Monachi nec ordinationis causa a monasteriis abstrahendi. — 6. Dignitatis privatio, contra haec inobsvrantes, et nisi resipnerint anathema.

**Gregorius Senatori presbytero et abbati,
Xenodochii**

4. Quando ad ea, ad quae catholico-
rum regum corda pontificalibus sunt
monitis provocanda, ita ardenti desiderio
divina praeveniente gratia succenduntur,
ut ab eis ulti poscantur, tanto alaceri,
et laeto sunt animo concedenda, quanto
et ea ipsa quae capiunt, si nollent facere,
peti debuerant. Proinde iuxta scripta si-
liorum nostrorum praecellentissimorum
regum Brunichildis, ac nepotis ipsius
Theodorici, Xenodochio, quod in civitate
Augustodunensi a Siagrio reverenda memoriae episcopo, et predicta excellen-
tissima filia nostra regina constructum est,
cui tu præesse dignosceris, huiusmodi
privilegia præsentis auctoritatis nostræ
decreto indulgemus, concedimus, atque
firmamus: statuentes nullum regum, nullum
antistitum, nullum quacumque
praeditum dignitate, vel quemquam alium
de his, quae Xenodochio a suprascriptis
praecellentissimis filiis nostris regibus
iam donata sunt, vel in futuro a quibuslibet
aliis de proprio fuerint iure collata,
sub cuiuslibet causæ occasionis specie
minuere vel auferre, sive suis usibus ap-
plicare, vel aliis quasi piis causis, pro sua
avaritiae excusatione posse concedere:
sed cuncta, quae ibi oblata sunt vel
offerri contigerit, tam a te quam ab eis,
qui in tuo officio locoque successerint,
perenni tempore illibata, et sine inquietudine aliqua volumus possideri; eorum
tamen usibus, pro quorum sustentatione
gubernationeque concessa sunt, modis
omnibus profutura.

2. Ita constituimus ut obeunte abbate,
atque presbytero suprascripti Xenodochii
atque monasterii, non aliis ibi quacumque
obrepotionis astutia ordinetur, nisi

Promissum.

Xenodochium
a Siagrio epi-
scopo et Bruno-
nichilde regina
in civitate
Augustodu-
nensi constru-
ctum.

Immutatio
eiusdem a qua-
libet molie-
stiæ, vi, etc.

Abbas a rege
de monachis
pro die conser-
vando.

quem rex eiusdem provinciae cumi con-
sensu monachorum, secundum timorem
Dei elegerit, ac praeviderit ordinandum.

5. Hoc quoque præsenti capitulo sub-
iungimus, ut locum avaritiae excludamus,
nullum de regibus, nullum de sacerdotibus,
vel quemcumque alium se suppositamye
personam de ordinatione eiusdem abbatis,
vel quibuscumque causis ad Xenodochium
ipsum pertinentibus, audere in auro sive
alia qualibet specie commodi quidquam
accipere, neque euindem abbatem ordina-
tionis suae causa dare præsumere: ne hac
occasione, ea quae a fidelibus piis locis
offeruntur aut iam oblata sunt, consu-
mantur.

4. Et quoniam multæ occasiones in
deceptionem religiosarum personarum a
pravis illis, ut dicitur, hominibus exquiri-
runtur, abbatem atque presbyterum præ-
dicti Xenodochii nullo modo privandum
deponendumque esse censemus, nisi causa
specialiter criminis exigente. Unde ne-
cessæ est, ut si qua contra eum huius-
modi querela surrexerit, non solus epi-
scopus civitatis Augustodunensis causam
examinet, sed adhibitis sibi sex aliis
coepiscopis, suis subtili hoc investigatione
perquirat: quatenus cunctis concorditer
iudicantibus canonicae distinctionis cen-
sura, aut reum ferire, aut innocentem
possit absolvare.

5. Simili quoque definitio iuxta de-
siderium conditorum decernimus, ut nul-
lus eorum qui eidem Xenodochio atque
monasterio abbas aut presbyter in poste-
rum fuerit ordinatus, ad episcopatus of-
ficium quacumque obrepitione sit ausus
accedere, nisi prius abbatis officio sit
privatus, aliasque loco ipsius subrogatus,
ut ne res Xenodochii vel monasterii ini-
qua erogatione consumens, gravissimam
aegestatis necessitatem pauperibus ac pe-
regrinis vel caeteris exinde viventibus
generet. Episcopum vero tollendi de eo-
dem loco monachum ad ecclesiasticum
ordinem promovendum, vel pro aliqua
quacumque causa sine consensu abbatis

dem consensu
cligendus.

Nihil petendum
et aliate p.o.
eius ordinatio-
ne.

Abbas nisi
causa criminis
non deponen-
das.

Latae de ea
querdae ab
Augustodunen-
s. e. episcopo, al-
hibitis sex
ab his episcopis,
examinandæ.

Abbas xenodochii ad epi-
scopatum ac-
cedere ne-
queat, nisi re-
nunciata prius
abbatali digni-
tate.

Monachi nec
ordinationis
causa a mona-
steriis abstra-
hendi.

atque presbyteri, habere licentiam prohibemus: ne huius rei usque ad hoc usuratio perducatur, ut loca quae acquisitione hominum construenda sunt, ablazione destruantur.

Dignitatis pri-
vati contra
haec inobser-
vantes, et nisi
res puerat, a-
nationem.

6. Haec igitur omnia, quae huius praecetti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam eunetis qui in eo quo es ordine locoque successerint, vel eis quorum interesse potuerit, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regnum, sacerdotum, iudicium, personarumque saecularium hanc constitutionis nostrae paginam agnosceens contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi vel ea, quae ab illo male ablata sunt restituerit, vel digna poenitentia illicite acta desleverit, a sacerdatisimo corpore ac sanguine Dei, et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultiioni subiaeat. Cunctis autem eidem loco iuxta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic frumentum bonae actionis recipient, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Dat. anno Domini 603, pontif. Greg. anno xiii.

XVII.

Privilegium monasterii S. Mariae in urbe Augustodunensi (1).

SUMMARIUM

1. Iustis principum petitis per pontificem favendum. — Monasterium Sanctae Mariae a Brunichilde, et Theodorico rege Siagrii episcopi opera constructum. — Cuilibet personae molestiam aut vim ei ullam inferre interdicit. — 2. Abbatissa a rege cum consensu monacharum ordinanda. — 3. Nihil ab abbatissa ordinationis suae causa cuiquam persolvendum. — 4. Abbatissa nisi criminis specialis causa, ab episcopo cum interventu sex aliorum episcoporum exa-

(1) Regist. lib. xiii, Ep. ix.

minandi, deponi non posse statuit. — 5. Privatio dignitatis contra haec inobserantes, et nisi resipuerint anathema.

Gregorius Thalassiae abbatissae

4. Quando ad ea, ad quae catholico-
rum regum corda pontificalibus sunt
monitis provocanda, ita ardentis desiderio
divinae praeveniente gratia succenduntur,
ut ab eis ultiro poscantur, tanto sunt ala-
cri, et laeto animo concedenda, quanto
et ea ipsa, quae cupiunt, si nollent facere,
peti debuerant. Proinde iuxta scripta fi-
liorum nostrorum praeceilentissimorum
regnum Brunichilde, ac nepotis ipsius
Theodorici, monasterio Sanctae Mariae,
ubi ancillarum Dei congregatio est con-
stituta, in urbe Augustodunensi a reve-
rendae memoriae Siagrii episcopo con-
ditio, cui praesesse dignosceris, huiusmodi
privilegia praesentis auctoritatis nostrae
decreto indulgemus, concedimus, atque
firmamus; statuentes nullum regum, nul-
lum antistitem, nullum quacumque praedi-
tum dignitate, vel quacumque alium
de iis, quae eidem monasterio a supra-
scriptis filiis nostris regibus iam donata
sunt, vel in futuro quibuslibet aliis do
proprio fuerint iure collata, sub eiuslibet
causae occasionisve specie minucre
vel auferre, sive suis usibus applicare
vel aliis quasi piis causis pro suae avari-
tiae excusatione possit concedere. Sed
euneta quae ibi oblata sunt, vel offerri
contigerit, tam a te quam ab eis, quae
in tuo officio locoque successerint, a praesi-
enti tempore illibata, et sine inquietu-
dine aliqua volumus possideri, earum tam-
en usibus, pro quarum substenatione
gubernationeque concessa sunt, modis
omnibus profutura.

2. Ita constituimus, ut obeunte ab-
batissa praedicti monasterii, non alia ibi
quacumque obreptionis astutia ordinetur,
nisi quam rex eiusdem provinciae, cum
consensu monacharum secundum Dei ti-
morem elegerit, ac providerit ordinandam.

3. Hoc quoque capitulo praesenti sub-
iungimus, ut loeum avaritiae secludamus,

Iustis principi-
pum petitis
per Pontificem
faveendum.

Monasterium
Sanctae Marie
a Brunichilde,
et Theodorico
rege Siagrii
episcopi opera
constructum.

Cuilibet per-
sonae mole-
stiam aut vim
ei ullam infer-
re interdicit.

Abbatissa a re-
ge cum co-
sensu mona-
charum ordi-
nanda.

Nihil ab abba-
tissa ordina-

tionis sine cause cuiquam persolvend. nullum de regibus, nullam de sacerdotibus, vel quemcumque alium per se suppositamve personam, de ordinatione eius abbatissae, vel de quibuscumque causis ad monasterium ipsum pertinenteribus, audere in auro, vel alia qualibet specie commodi quidquam accipere: neque eamdem abbatissam ordinationis suae causa dare praesumere; ne hac occasione quae a fidelibus piis locis offeruntur, aut iam oblata sunt, consumantur.

Abbatissa nisi criminis specie causalis causa, ab episcopo cum interventu sex aliorum episoporum examinandi, deponi non posse statuit.

4. Et quoniam multae occasiones in deceptionem religiosarum personarum, a pravis illis, ut dicitur, hominibus exquiruntur, abbatissam eiusdem monasterii nullo modo privandam deponendamque censemus, nisi causa specialiter criminis exigente. Unde necesse est ut si qua contra eam huiusmodi querela surrexerit, non solum episcopus civitatis Augustodunensis causam examinet, sed adhibitis sibi sex aliis coepiscopis suis subtili hoe investigatione perquirat: quatenus cunctis concorditer iudicantibus, canonicae distinctionis censura, aut ream ferire aut innocentem possit absolvere.

Privatio dignitatis contra haec inobedientes, et nisi resipuerint aathema.

5. Haec igitur omnia, quae huius praecetti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis, qui in eo, quo est ordine locoque, successerint, vel eis quorum interesse potuerit, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, iudicium, personarumque saecularium hanc constitutionis nostrae paginam agnosces, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniuitate cognoseat. Et nisi vel ea, quae ab illo male ablata sunt, restituerit, vel digna poenitentia illicite acta defleverit, a sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultiioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae

actionis recipient, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Dat. anno Domini 603, pontif. Greg. anno xii.

XVIII.

Simile privilegium pro Ecclesia S. Martini in suburbano Augustodunensi (1).

Gregorius Luponi presbytero et abbati

Quando ad ea, ad quae catholiceorum regum corda pontificalibus sunt monitis provocanda, ita ardentis desiderio divinae praeveniente gratia succenduntur, ut ab eis ultra poscantur, tanto sunt alaci, et laeto animo concedenda, quanto ea ipsa quae cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde iuxta scripta filiorum nostrorum praecellentissimorum regum Brunichildis, ac nepotis Theodorici, Ecclesiae Sancti Martini, quae in suburbano civitatis Augustodunensi etc. ut supra in privilegio Xenodochii.

XIX.

Privilegium a S. Gregorio PP. basilica S. Pauli ad viam Ostiensem concessum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Causa concessionis. — Assigatio a pontifice facta Ecclesiae Sancti Pauli pro luminaribus eiusdem basilicae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei Felici subdiacono et rectori Patrimonii Appiae

Exordium.

Licet omnia, quae haec apostolica habet Ecclesia beatorum Petri, ac Pauli, quorum honore et beneficiis adquisita sunt, Deo sint auctore communia, esse tamen debet in administratione actionum diversitas personarum, ut in assignatis cuique rebus, cura adhiberi possit impensior. Cum igitur pro Ecclesia beati Pauli apostoli sollicitudo nos debita commoneret, ne minus ille habere luminaria isdem praeco fidei cerneretur, qui totum mundum lumine praedicationis implevit;

Causa conces-

(1) Ut supra, Ep. x. (2) Extat inter xx columnam et gradus ad sinist. in ead. basil.

et valde incongruum, ac esse durissimum videretur, ut illa ei specialiter possessio non serviret, in qua palmam sumens martyris, capite est truncatus ut viveret; ntile iudicavimus eamdem massam, quae Aquas Salvias nuncupatur cum omnibus fundis suis, idest Cellavinaria, Antoniano, Villa Pertusa, Bifureo, Priminiano, Cassiano, Silonis, Corneli Tesselata, atque Corneliano cum omni iure instructo, instrumentoque suo, et omnibus generaliter ad eam pertinentibus cum Christi gratia luminaribus deputare: adiuentes etiam eidem cessioni hortos duo positos inter Tiberim et Porticus ipsius Ecclesiae euntibus a porta civitatis parte dextra, quos dividit fluvius Almon inter adfines horti monasterii Sancti Stephani, quod est ancillarum Dei positum ad Sanctum Paulum, et ad fines possessionis Pisidianum, simul et terrulas, quae vocantur fossa Latronis positas idem iuxta eandem Porticum euntibus similiter a porta parte sinistra, ubi nunc vineae factae sunt, quae terrulae cohaerent ab uno latere possessioni Eugenitis quondam Scholastici, et ab alia parte possessioni monasterii Sancti Aristi. Quae omnia quoniam Deo adiuvante per antedictae Ecclesiacae praepositos, qui per tempora fuerint, a praesenti septima indictione volumus ordinari, et quidquid exinde accesserit, luminaribus eius impendi, atque ipsos exinde ponere rationes: idcirco experientiae tuae praecepimus ut suprascriptam massam Aquas Salvias, cum praenominatis omnibus fundis suis, nec non hortos, atque terrulas, quae superius continentur, de brevibus suis delere debeat, ac anferre, et cuncta ad nomen praedictae Ecclesiae Beati Pauli apostoli tradere, quatenus servientes sibi praepositi omni post hoc carentes excusatione de luminaribus eius ita sine nostra studeant solicitudine cogitare, ut nullus illic unquam neglectus possit existere. Facta vero suprascriptarum omnium rerum traditione volumus, ut hoc praeceptum in Scrinio Ecclesiae

experientia tua restituat. Bene vale. Dat. viii kal. februarias, imp. domino nostro Phoca PP. Aug. anno secundo, et consulatus eius anno primo, ind. septima (1). Data die 25 januarii anno Domini 604, pontificatus Gregorii anno xiv.

Assignatio a
Pontifice facta
Ecclesiae Sanc-
ti Pauli pro
luminaribus
eiusdem basi-
lieae.

SABINIANUS I

PAPA LXVII.

Anno aerae Christi comm. DCIV.

Sabinianus, natione tuscus, de civitate Volaterra, patre Bono, antea diaconus S. R. E. et Gregorii apocrisarius apud Mauricium imp. ordinatur pontifex die dominica 15 septembri anno 604, sed sit sub Phoca imperatore annum 1, mens. v, dies ix (2). Ordinavit episcopos per diversa loca sex et viginti. Evolavit ad coelestem gloriam, et corpus eius sepultum est in basilica Beati Petri die 22 februario anno 606. Vacavit sedes menses xi, dies xxvii (3).

BONIFACIUS III

PAPA LXVIII

Anno aerae Christi comm. DCVII.

Bonifacius, natione romanus, filius An. C. 607 Ioannis Cataandiocis, electus die 18 fe-

(1) Allatum diploma loco, quo adnotavimus, positum, perlegimus, et nisi notae chronologicae satis ostenderent, nonnisi Gregorio Magno esse adscriendum, ipsa characterum forma, quorum specimen non afferendum putavimus, cum diligentiae laudandaeque curiositatibus quisque sua possit per se satisfacere, haerere non sinit. Alterum vero in nova Portico Vaticanae Basilice positum et a Baronio, Blanchino, Pagio, Ciampino, cacterisque omnibus eidem S. Gregorio tributum, cur hic non attulerimus, inferius in Gregorio II indicabimus additis brevibus quidem, sed validissimis rationibus quibus adducti sumus, illud legitimo auctori restituere. (2) Sic habent i et iii Vignolii Catal. catalogus quoque Augustod., et v ex Crit., Baron. praelivis: primi vero tres habent d. viii, exclusis fortasse extremis, in reliquis appareat scriptorum error. (3) Anastas. 26, exclusis pariter fortasse extremis.

bruarii anno 607, proxima dominica die 19 ordinaturque pontifex maximus. Sedit, imperante Phoca menses **viii**, dies **xxii** (1). Fecit episcopos per diversa loca unum supra viginti: qui defunctus sepultus est in ecclesia Beati Petri die **12** novembris eiusdem anni. Vacavit sedes menses **ix**, dies **xii** (2).

BONIFACIUS IV

PAPA LXIX

Anno aerae Christi comm. DCVIII.

An. C. 608

Bonifacius, natione Marsorum, de Civitate Valeria, filius Ioannis Medici, ordinatus pontifex summus die 25 augusti anno 608. Sedit annos **vi**, menses **viii**, dies **xiii** (3), sub Phoca, et Heraclio Phocae successor. Duabus ordinationibus diaconos octo, episcopos per diversa loca creavit triginta quinque. Obiit die 7 maii anno 615, sepultusque est ad B. Petrum apostolum. Vacavit sedes menses **v**, dies **xii**.

S. DEUSDEDIT

PAPA LXX

Anno aerae Christi comm. DCXV.

An. C. 615

Deasdedit, natione romanus, filius Stephani subdiaconi, ordinatus est pontifex maximus die dominica 19 octobris. Sedit annos **iii**, dies **xx**, imperante Heraclio. Fecit ordinationes tres, quibus creavit presbyteros quatuordecim, diaconos quinque, episcopos per diversa loca viginovem. Defunctus, sepultus est ad B. Petrum apostolum die 8 mensis novembris anno 618. Vacavit sedes annum **i**, mensem **i**, dies **xvi**.

(1) Sic in Vignolii Catalogus: duoque ex Critic. Baron. praefixis. (2) Computandos a die depositionis. (3) In epitaphio legitur d. **xii**, exclusa die emortuali. (4) Annum omisit Anastasius, et Vignolius si adverlit, non tamen expressit.

BONIFACIUS V

PAPA LXXI

Anno aerae Christi comm. DCXIX.

Bonifacius, natione campanus, de civitate Neapoli, filius Ioannis, ex archipresbytero in titulo S. Sixti, ordinatus die dominica 25 decembris anno 619 summus pontifex. Sedit annos **v**, menses **x**, sub Heraclio imperatore. Duas habuit ordinationes presbyterorum viginoseptem, diaconorum quatuor, episcopos vero per diversa loca creavit viginoseptem. Obiit 22 octobris anno 625, ac triduo post sepultus est ad B. Petrum. Vacavit sedes dies **v** (1).

HONORIUS I

PAPA LXXII

Anno aerae Christi comm. DCXXV.

Honorius, natione campanus, filius Petronii viri consularis, ordinatus pontifex maximus die dominica 27 octobris anno 625, sedit imperante Heraclio annos **xii**, menses **xii**, dies **xiv** (2). Tribus ordinationibus creavit presbyteros tresdecim, diaconos duodecim, episcopos per diversa loca unum et octuaginta. Obiit die 11 octobris anno 638, sequentique die sepultus est in basilica Beati Petri apostoli. Vacavit sedes annum **i**, menses **vii**, dies **xviii**.

An. C. 625

I.

*Monasterium Bobiense sub protectione
sedis apostolicae suscipitur (3).*

SUMMARIUM

Exordium. — Cuiquam iurisdictionem in monasterio praeter abbatem habere interdicitur. Missarum etiam solemnia agere. — Adhortatio ad monachos.

(1) Ab obitu computandos. (2) Aliqui Anastasiiani Codd. habent d. **xvii**, inclusis fortasse ordinationis et depositionis diebus. (3) Ex Ughell. Ital. Sac. edit. rom. tom. iv.

Honorius episcopus servus servorum Dei
fratri Bertulpho abbati presbytero

Exordium.

Si semper sunt concedenda, quae piis desideriis congruunt, quanto potissimum ea, quae per cultus praerogativam poscuntur, non sunt omnia abneganda, quae sunt in largitoribus non solum postulanda, sed vi charitatis procul dubio exigenda. Petis nos igitur, ut monasterium SS. Petri et Pauli in Ecclesia Bobio constituto, quo praesesse dignosceris, privilegia sedis apostolicae largiremus, quatenus sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore praesidemus Ecclesiae, constitutum nullius Ecclesiae iurisdictionibus submitatur, pro qua re piis votis facilites, ac nostra auctoritate, id quod a tua dilectione exposuimus affectui mancipari, et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praedicto monasterio ditionem qualibet auctoritate ne extendere, atque sua auctoritate nisi a praeposito monasterii fuerit invitatus, missarum solemnitates celebrare omnino prohibemus. Curiae ergo tuae sit monasterii fratres quo poteris egregiis moribus, ac vita inrepsibili exornare, ut profecto iuxta id quod . . . apostolicis privilegiis maluit inconcusse dotandos, desideret potius, et anhelet inviolabili coelestis affluentiae munere, diurnis sanctae disciplinae precibus decorandos, sit profecto communis, et sincera vita, sit sobria communis sinceritas, ut quibus est mortuus mundus, ac sepultus pro incentiva contentionis via minimo fuitus (1) qua in cassum quis et frustra laborare cognoscitur, si superbiae vitiorum autrici colla submittere sentiat: sit excelsa inde humilitas, quia per hanc coelesti artem, coelestium munierum possidere. Sit igitur ante oculos mentis, et corporis traditionum regula paternarum, et unusquisque praelatus noverit qualiter debeat imperare subditis, nedum aspera, et nec unicuique fratri aptissima ratione impleri usque ad complementum . . . Dei imperantes indiscretione subiecti: sit ita-

Cuiquam iurisdictionem in
monasterio
praeter abbate
tem habere in-
terdicitur;

Missarum e-
tiam solemnia
agere.

Adhortatio ad
monachos.

missarum etiam solemnia agere.

Adhortatio ad monachos.

que moderata vivacitas, sit solicitudinis supereminens in fratribus strenuitas, ut dum regulariter omnes qui Deo integerime conferuntur per obedientiae lineam bene servientes exhibeant temporalia, ad gaudia coelestis patriae proveniat sempiterna. Et haec quidem, quae ad solicitudinem pertinent, dixisse sufficient: ante omnia cum Redemptoris nostri misericordiam, cui ingemiscere redemptionem nostram expectantem, enixius cum singulis, et gemitis expectamus, ut ea, quae pietas flagitat, fragilitas humanae conditionis sufficenter, atque considerenter de sui auctoris suffragatione adimpleat. Bene valete.

Datum 3 id. ianuarii imperante domino piissimo Ang. Eraclio anno 8, P. C. eiusdem anno 18, atque Eraclio Constantino novo filio ipsius anno 16, ind. prima.

Dat. die 11 ianuarii anno Domini 628, pontif. Honorii anno III.

II.

Privilegium, quo Ecclesiae Dorobernensi conceditur, ut primatum omnium Ecclesiarum Britanniae Cantuariensis archiepiscopus obtineat (1).

SUMMARIUM

Adhortatio ad Honorium episcopum ut perserret in Evangelii propagatione. — Cantuariensis episcopus Britanniae Primas.

Dilectissimo fratri Honorio Honorius episcopus servus servorum Dei

Suscepitis vestrae dilectionis literis, in eis reperimus vestri laboris solicitudinem circa vobis commissum gregem, multa fatigione occupatam, multo labore, et angustia crebescientibus malis; et mundanis usibus mentis vestrae difficultatis saepius sustinere gravitatem. Nos vero hortamur vestram dilectionem, ut opus Evangelii, quod coepistis, teneatis, quia

Adhortatio ad
Honoriū episcopū ut

(1) Suscitentur?

(1) Edidit Io. Seldenus Hist. Engl., script. x, col. 1750, et Michael Alfordus Annal. Eccles. Anglo. Sax. ad annum 654.

perseveret in
Evangelii pro-
pagatione.

in eo tibi laborandum, atque perseverandum magis quam omittendum necesse est: memento evangelici praecepti, quo dicitur: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (a); et item in Apostolo: Fratres stabiles estote, et immobiles, abundantes in opere Domini, semper scientes quod labor vester non est inanis in Domino (b). Ideo suppliciter vestram dilectionem admonemus, ut sine et opere in timore Dei et charitate vestra adquisitio, decessorumque vestrorum, quae per Domini Gregorii exordia pullulat, convalescendo amplius extendatur. Ut ipsa promissio dominici eloquii vos ad eternam festivitatem evocet: quae dicit: Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ergo reficiam vos (c). Et iterum: Euge serve bone, et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constitutum, intra in gaudium Domini tui (d). Inter ea tuae sedis auctoritatem nostrae auctoritatis privilegio firmari postulasti. Nos vero absque ulla dilatione gratuito animo annuimus, quia rectum est, ut quae semel statuta, atque disposita a praedecessoribus nostris cognovimus, hoc ipsum et nos confirmemus (1). Eorum itaque vestigia assequentes iuxta ritum priscae consuetudinis, quae a temporibus sanctae recordationis Augustini praedecessoris vestri nunc usque tua Ecclesia detinuit, ex auctoritate beati Petri apostolorum principis, primatum omnium Ecclesiarum Britanniae tibi Honorio, tuisque successoribus in perpetuum obtinere concedimus. Tuae ergo iurisdictioni subiecti praecepimus omnes Ecclesias Angliae, et regiones, et in civitate Dorobernia metropolitanus locus, et honor archiepiscopatus, et caput omnium Ecclesiarum anglorum populorum semper in posterum servetur, et a nulla persona per aliquam malam suasionem in

Cantuariensis
episcopus Bri-
tanniae Primas.

(1) Vide superius in Gregorio pont. (a) Luc. xxii. 52. (b) 1 Corinth. xv. 58. (c) Matth. xi. 28. (d) Ibid. xxv. 21, 25.

alium locum mutetur. Aliter autem si quis fecerit typo superbiae instinctus, et nostrae praceptioni inobediens, et prae-nominatae Ecclesiae concessis sua dignitatis rationibus contenderit reniti, sciat se separatum a participatione corporis et sanguinis Domini et Redemptoris nostri Iesu Christi. Deus te in columem custodiatur, dilectissime frater (1).

SEVERINUS I

PAPA LXXIII

Anno aerae Christi comm. DCXL.

Severinus, natione romanus, filius Abieni, consecratus pontifex maximus die dominica 28 maii anno 640, imperante Heraclio. Hic pontifex creatis episcopis per diversa loca numero quatuor, obiit die prima augusti eodem electionis sua anno, cum sedisset menses II, dies IV, et sepultus est ad B. Petrum sub die 4 nonas augusti. Vacavit sedes menses IV, dies XXIV (2).

An. C. 640

IOANNES IV

PAPA LXXIV

Anno aerae Christi comm. DCXL.

Ioannes, natione dalmata, filius Venantii Scholastici, ordinatus pontifex summus die 24 decembris anno 640, sedit sub Heraclio, Constantino, et Constante impp. annum I, menses IX, dies XVIII, usque ad diem II mensis octobris anno 642,

(1) Alfordus qui has Honorii literas a Guillermo Malmesburiensi transcripsit, eas refert (ut supra denotavimus) ad annum 654, nec incongruo quidem iure: quamvis enim magna sit inter scriptores rerum Anglicarum controversia de anno, quo Honorius Dorobernensis Iustum episcopum in Dorobernensi Episcopatu exceptit, magno tamen consensu approbant, pallium ei missum ab Honorio pontifice anno 655. Quare inopportum fuisset inconcessis adhuc Honorio episcopo dignitatis ornamentis, eiusdem privilegia confirmare. (2) A die obitus ad electionem Ioannis inclusis extremis.

qua mortalitatem explevit. Fecit ordinaciones duas, presbyterorum octodecim, diaconorum quinque, episcopos vero per diversa loca creavit duo de viginti. Corpus eius sepultum est ad B. Petrum apostolum 4 idus octobris. Vacavit sedes mensem i, dies xii.

I.

Privilegium immunitatis, et exemptionis ab episcopali iurisdictione pro sanctimonialibus cuiusdam coenobii Beatae Mariae in Gallia, quod sub protectione sedis apostolicae suscipitur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Causae concessionis. — Pontificum liberalitas in concedendis privilegiis. — Obedientia indultis apostolicae sedis debita. — Immunitas concessa huic monasterio. — Liceat monachis quemlibet vocare episcopum ad missarum solemnia, abbatissae consecrationem, etc. — Episcopo ordinario quidquam contra privilegium hoc attentare interdictum. — Immunitas a iurisdictione episcopi. — Abbatissae electio penes congregationem, ex qua illa eligi debeat. — Statuta nonnulla pro quiete monasterii. — Monacharum correctio ab abbatissa facienda. — Abbatissae vero a sede apostolica. — Episcopus tantummodo ad sedem apostolicam de monasterii licentia, si quae sit, per literas referat. — Dignitatis privatio, et anathema contra statuta huiusmodi inobservantes.

Dilectissimis fratribus coepiscopis per Galliarum provincias constitutis, Ioannes servus servorum Dei.

Quamquam priscae sacratissimae regulae decreta nos doceant, quae oportet

(1) In eatec Privilegii haec observat Mabillo-nius: « Praemissum privilegium ex veterissimo Codice Thuaneo olim a me eratum est, typisque vulgatum in appendice ad partem i saeculi IV Benedictini. In illo Codice, qui octingentus annos videtur superare, male compacta erant folia, adeoque illius postremae parti post illa verba suam exhibeat praesentiam, adjunctum erat folium, quod finem alterius privilegii continebat. Quamobrem cum vir cl. Stephanus Balutius genuinam superioris privilegii postremam partem in codice Colbertinae bibliothecae invenisset, illam mihi pro sua humanitate communicavit. Ne autem hoc fragmentum a suo corpore avulsum esset, integrum diploma hic exhibere visum est operaе pretium etc ».

perenniter custodire; et Patrum sanctorum consueta indiminute servare; atamen et nos quoque super haec regulariter vota supplicum christianorum, et maxime orthodoxa fide folgentium in omnibus debemus effectui mancipare: quatenus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis. Quoniam igitur Chlodoveus rex excellentissimus, filius noster, princeps Francorum, pia, et religiosa devotione perspicuus, suis nos scriptis postulasse dignoscitur, et apostolicae sedis caput omnium ecclesiarum privilegium monasterio Beatae Genitricis, et semper virginis Mariae, vel Sanctae Columbae, atque Sanctae Agatae, seu aliorum sanctorum martyrum in loco, qui nuncupatur il. super pago ill. quod viri magnifici ill. pia devotione dediti, nutu, et aspiratione divina construxisse noseuntur, in quo dereverunt, ut puellae Dei sacrae virgines in sanctis studiis, et venerabilibus diuturnis meditationibus, et assiduis, vitam piam atque contemplativam sub retrusione exercere videantur: pro qua re supplici expetierunt deprecatu, ut privilegium apostolicae sedis nostrae in eodem monasterio concedere deberemus. Quod salubriter annentes maxime domesticis fidei, et spe certa salubre futurorum honorum fulgentibus, hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulsimus pro divino intuitu. Haec enim nova postulantum vel indulgentium est auctoritas privilegii largiendi dum profectu (1) cuncti et plerique praedecessores nostri per praeterita tempora apostolicae sedis praesules, non solum sub ditione nostra constitutis, sed etiam in caeteris regionibus positis postulata semper indulgenda sanxerunt, praesertim in regione Francorum dum profectu (2) cuncta usque ad fines terrae et Oceani maris terminum sub B. Petri principis apostolorum ditione consistant. Unde oportet omnes omnino medullitus ac totis viribus modis omnibus obedire, quae per beati Petri auctoritatem apostolica sedes postulata

Causae concessionis.

Pontificum liberalitas in concedendis privilegiis.

Obedientia indultis Apostolicae Sedis debita.

(1) Profecto. (2) Profecto.

Immutitas
concessa huic
monasterio.

Licet mona-
chis quem li-
buerit vocare
episcopum ad
missarum sole-
mnia, abbatis-
sae consecra-
tionem, etc.

Episcopo ordi-
nario quid-

dignoscitur indulgere. Ergo antedictorum virorum, et praesertim interventu excellentissimi filii nostri praedicti regis, super hoc privilegium suis scriptis emixius expediti postulata concessimus, intercedentibus omnibus episcopis, et contestatione evidentissima decernimus, tam vicinis quam procul a praedicto monasterio constitutis, ut nihil audeant usurpare, nihil auferre, nihil contingere cogente pravae ambitionis ardore, quae sub tenore huius privilegii, et norma decernit (1), ut vide licet episcopus, quem mater spiritualis, paterque monasterii vel cuncta congregatio voluerit ad celebranda missarum solemnia in consecratione abbatissae, vel etiam reliquarum iuniorum, sacratae (2) Deo etiam tabularum altaribus, in quibus missae debeant celebrari, habeat facundiam (3) in eodem monasterio ingrediendi, ad officium scilicet sacerdotalis ministerii; et tales secum ipse pontifex introducat, quales vita et religio sancta commendat: quo peracto officio, nihil contingens, nihilque ambiens per concupiscentiae stimulum, vel rapinae pravitatis ingenia, sed gratis per omnia agens, ad propria mox regredi non moretur; nec convivium intra claustra monasterii eidem nullatenus praeparetur, nihil sic dictus usurpans de rebus monasterii, non de sacris altaribus indumentis, non de oruamentis neque sacris voluminibus, nec quicquam maius vel exiguum, sed nec concupisere attemptet, quia si privata concupiscere satis est uoxium; quanto magis sacra auferre, aut desiderare, aut iuri suo mancipare, Deo est inimicum? Unde bene cum iustum virum describeret, Propheta ait: Qui excutit manus suas ab omni munere (a). Neque enim dicit, qui excutit manus ab munere, sed adiunxit, ab omni. Tunc ab omni munere manus excutit, quando diuinis rebus, non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam non requirit. Interdicentes etiam episcopo, in cuius

(1) Decernuntur. (2) Sacrandi etiam tabulas altaris. (3) Facultatem. (a) Esai. xxxiii. 15.

parochia est praedictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem praesentis decreti pia postulatione indulti quicquam attemptet, vel eius successores praesumant prohibita contingere, nec in minimo hanc normam violare; sed plenius in omnibus per singula conservare. Chrisma igitur, vel quidquid ad sacra munisteria pertinet, si a matre et patre monasterii fuerit postulatum, aut benedictiones tradere Dei famularum, a quo praeviderit vel elegerit spirituali sancto que Dei sacerdote, modis omnibus annuendum: et (ut superius dictum est, et saepe dicendum) nullam potestatem habere convenit episcopo in eodem monasterio sub retrusione sancte viventibus, et theoricae vitam coenobialis regulae militantibus a beatissimis Patribus nostris (1), quibus non sicut dignus mundus, edicta continent, id est Antonii, Pachomii, et haut procul a nostris temporibus Benedicti abbatis istius Romae huius urbis. Illud praecepit statuendum decrevimus conservandum, ut neque in rebus ipsius monasterii, tam in villis, quam in locis ubique, vel in ordinandis personis ad regimen Dei famularum admittendis, non de alio monasterio, nec de saecularibus foeminis inibi introducendis, excepto quam cuncta congregatio elegerit post mortem matris monasterii, ut deberet, institui et ordinari. Super haec scilicet, neque vice dominus, neque archidiaconus, nec qualibet persona in eodem monasterio habere se potestatem, aut extendere ditionem, vel quicquam immutare vel agere nullatenus praesumat: cognoscentes, quia sub apostolica sede, id est B. Petri apostoli, ex praedicti regis consensu, et praeatorum virorum postulatione, dignoscimus praesentis privilegii indulta concedere. Rogatus vero episcopus ipsius civitatis a matre, a patre monasterii, vel cuncta congregatione, suam exhibeat praesentiam. Non autem petitus nec conductus ad secreta monasterii accedere non praesumat,

(1) Ali. Sicut beatissimorum Patrum nostrorum.

quam contra
privilegium
hoc attentare
interdicatur.

Immutitas a
jurisdictione
episcopi.

Abbatissae elec-
tio penes
congregatio-
nen, ex qua
illa eligi de-
beat.

Statuta non
nulli pro quiete
monasterii.

Monachorum
correctio ab
abbatissa fa-
cienda;

Abbatissae ve-
ro a Sede A-
postolica.

biscopis tan-
tummodo ad
Sedem Apo-
stolicam de
monasterii li-
centia, si que-
sit, per literas
referat.

Dignitatis pri-
vatio, et ana-
themata contra

nee ibidem contra regulae institutionem intra claustra eidem pontifici convivium praeparetur, ne quietem monacharum, qui vitam solitariam propter Deum peragere decreverunt, frequens sacerdotum insolentia atque ingressu puerilium (1) easu introeuntinm perturbare videatur, qualiter pie et sancte viventes, et diuturnis meditationibus in Dei iudicibus conversantes, pro excellentissimi regis Francorum stabilitate et fundatorum pia devotione assidue Dominum deprecare non cesserent. Si autem, quod non optamus, monachae in eodem monasterio constitutae tepidae in Dei amore aut institutis Patrum (2), ab abbatissa, ut est, mater monasterii, corriganter. Et si in grave facinore inventae fuerint, in secreto celula retrudantur, quo ad usque culpas suas Deo satisfaciant in gemitu et luctu ac lamentatione. Si autem et ipsa abbatissa in torpore negligentiae (contra) instituta Patrum fuerit, quod absit, reprehensa (3), et in aliquam vel sinistram partem inelinata, a sede apostolica, sub eius ditione consistit, statim corrigendam. Nec enim enidam episcopo damus licentiam, sub obtenu reprobationis aliquae in monasterio praedicto suam extendere ditionem aut potestatem, sed sub eius capite, id est apostolica sede, esse praecipimus. Si certe zelo Dei instinctu pietatis innitetur, suis epistolis debet suggestere, ut quid pontifici romanae Ecclesiae et apostolicae sedi placuerit, iuxta suam prudentiam ac discretionem provideat disponendum. Quo facto, tunc irreprehensibiores videantur existere, cum ad caput eorum, id est apostolicam sedem, videntur, quae vera conspexerint nuntiare, et non semetipsos in eorum laesionem vel machinationem quicquam immergere, nee insidiose callideque in aliquo calumniam inrogare. Quod si quidam episcopos tam de praesentibus, quam futuris, per ingenii articulum aut avaritiae pre-

(1) Populorum. (2) Add: fuerint. (3) Deprehensa.

eupitatis instigatione, quicquam prohibitis praesumpserit attemptandum, vel contra superius deereta quoqno modo obviandum, aut quacumque persona, sive strinna (1), sive exigua, decreverit resultandum, primum quidem sui ordinis gradu et dignitate privabitur, et a B. Petri apostoli anetitate, qui ligandi solvendique in coelo et in terra meruit habere potestem, sit a participatione corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi defraudandus et alienus, atque anathematis vinculum sortiatur vindictae Dei, et temeratoris praesenti decreti, si quis violare praesumpserit, aut infringere, in distrieto examine cum diabolo et angelis eins poenis multiplicibus debeat subiacere in aeterna damnatione. Superna gratia vos sospites custodiat in sua pace.

An. C. 643
statuta huins-
modi inobser-
vanties.

II.

Simile privilegium pro monasterio Luxoviensi (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Quis Luxoviense monasterium construxerit. — Causa dati privilegii.

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Galliam constitutis Ioannes episcopus servus servorum Dei.

Quamquam priscae regulae decreta nos doceant, quae oportet perenniter custodiri, constituta et Patrum indiminuta servari: attamen nos super hoc regulariter decer-

Exordium.

(1) Strenua.

(2) Mabilonii eiusdem observatio: « Vulgatissimum est in antiquis instrumentis privilegium Luxoviensis monasterii, etiam apud Marcusfum, sed a nomine hactenus publicatum. Eius fragmentum invenimus in chartaceo codice Dervensis coenobii: caetera supplevimus ex pontificis diplomatis subsequentium pontificum, Benedicti VIII et Leonis IX, qui iisdem pene verbis superiorum pontificum, adeoque Ioannis IV privilegia confirmarunt. An praemissum Ioannis privilegium sit primum Luxoviensi monasterii, quod verisimilius existimo, aut tantum confirmatio praecedentis, non omnino exploratum. Concessum est ad preces Chlodovei Francorum regis, qui proinde ante annum DCXL qui Ioannes post annos integros duos decessit, Dagoberto patri successerat etc. ».

nentes, vota supplicantim, et maxime catholica fide fulgentium, in omnibus debent effectui mancipari: quatenus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis. Cum igitur Chlodoveus, excellentissimus filius noster, rex Francorum, pia et religiosa devotione perspicuus, suis nos scriptis postulasse dignoscitur, ut apostolicae sedis privilegium impartiremus monasterio B. Petri apostolorum principis, in loco qui dicitur Luxovium, quod vir venerabilis Columbanus Scottus, sanctis studiis servens, etiam cum largitate regia suscepimus, et peregrinus in regnum Francorum adveniens, monasterium construxisse comperitur, in quo non parvam congregationem monachorum instituens, etiam se cum eis paribus piae devotionis studiis sociavit, in quo nunc venerabilis Waldebertus abbas cum multis monachis conversari videtur, in Dei laudibus uno regulae spiritu superna inspiratione commotus, ad laudem omnipotentis Dei pium exhibit famulatum. Pro qua re supplici expetierunt deprecatu, ut privilegium apostolicae sedis nostrae in eodem monasterio concedere deberemus. Quod salubriter annuentes, maxime domesticis fidei et spe certa futurorum honorum fulgentibus hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulsimus. Nec enim nova postulantum vel indulgentium est auctoritas privilegii largiendi, dum profecto cuncti retro apostolicae sedis praesules, non solum sub ditione nostra constitutis, sed etiam in caeteris longe regionibus postulata semper indulgenda sanxerunt, praesertim in regno Francorum: dum profecto cuncti usque ad fines terrae, et Oceani terminum, sub B. Petri apostolorum principis ditione consistunt: et oportet omnes omnino medullitus obediens, quae per B. Petri auctoritatem apostolica sedes postulata dinoscitur indulgere. Ergo antedictorum virorum, et praesertim interventu excellentissimi filii nostri praedicti regis super hoc literis expediti, postulata concessimus,

Quis Luxoviense monasterium construxerit.

Causa dati privilegii.

interdicentes omnibus episcopis vicinis, vel procul a dicto monasterio constitutis, nihil usurpare, nihil contingere, quod subtus tenor huius privilegii, et norma decernit: ut episcopus, quem pater monasterii, vel cuncta congregatio voluerit ad celebranda missarum solemnia, aut consecrationem abbatis, vel etiam tabularum, in quibus missae deheant celebrari, habeat facultatem in ipsum monasterium ingredi tantum ad pii opus mysterii (1), quo peracto, nihil contingens, sed omnia gratis peragens, ad propria mox regredi non moretur; nihil, sicut diximus, usurpans de rebus monasterii, non de sacris altaris, non de ornamentis, neque de vasis, neque de sacris voluminibus, neque quicquam maius vel exiguum, sed nec concupiscere attemtet; quia si privata concupiscere satis est noxiun, quanto magis sacra auferre, aut desiderare, et iuri suo mancipare, Deo est iniurium? Interdicentes etiam episcopo, in cuius parochia est praedictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem praesentis decreti pia postulatione indulti quicquam attemtet, vel eius successores praesumant prohibita contingere (2). Chrisma igitur, vel quicquid ad sacra mysteria pertinet, si a Patre monasterii fuerit postulatum, a quo praeviderit, spiritale Patre censemus modis omnibus annuendum. Et ut superius dictum est, et saepe dicendum est, nullam potestatem convenit habere episcopos in eodem monasterio, neque in rebus, vel in ordinandis personis, excepto, quem tota congregatio elegerit post mortem Patris monasterii, ut debeat ordinari. Super haec neque presbyteros, neque diaconos, nec aliquam quamlibet personam in eodem monasterio habere ullo modo potestatem, vel quicquam immutare, vel agere: cognoscentes quia sub apostolica sede, id est B. Petri apostoli, est constitutum. Rogatus

(1) Ministerii. (2) Huc usque Dervensis Codex; caetera supplevit idem Mabillonius ex aliis pontificiis diplomaticis.

vero episcopus a Patre monasterii, et a cuncta congregatione, suam exhibeat praesentiam; non tamen petitus ad secreta monasteria accedere praesummat, ne quietam monachorum vitam, qui solitaria propter Deum studia peragere deereverunt, frequens sacerdotum insolentia perturbare videatur. Si autem, quod non optamus, monachi in eodem monasterio constituti, tepidi in Dei amore aut institutis Patrum torpentes, quandoque conspiciantur existere, secundum regulas Patrum ab abbate, idest a Patre monasterii, corrigantur. Si autem et ipse in torpore instituae Patrum regulae fuerit reprehensus, in aliquam vel sinistram partem inclinatus, a sede apostolica, sub cuins ditione consistit, constituimus corrigendum. Nec enim cuiquam episcopo damus licentiam, sub obtentu reprehensionis aliquam in monasterio suam extendere ditionem; sed eins capiti, idest apostolicae sedi pertinere cognoscat; statuentes apostolica censura, ne ulla hominum persona, magna vel parva, contra hoc nostrum privilegium venire pertemtet.

THEODORUS I

PAPA LXXV

Anno aerae Christi comm. DCXLII.

^{n. C. 642} **T**heodorus, natione graecus, filius Theodori episcopi, de civitate Hierosolyma, ordiuatus pontifex maximus die dominica 24 novembris, sedit sub Constante imperatore annos vi, menses v, dies xviii. Fecit ordinationem unam: creavitque presbyteros unum et viginti, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca quadraginta sex. Ex humanis eruptus est die 45 maii anno 649, et sepultus ad B. Petrum pridie idus mensis eiusdem. Vacavit sedes dies XLII (1).

(1) Exclusa tamen obitus die.

Bobiensis coenobii initia per beatum Columbanum, eiusque insignes progressus enumerat, eidemque privilegia elargitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Preces regis et reginae Longobardorum. — Hoc monasterium constructum fuerat a S. Columbano. — Preces abbatis quoque, et monachorum. — Privilegium monasterio, et ecclesiae conceditur, ut abbas mitra, et pontificalibus utatur. — Et ut populo benedicat. — Ilace eadem concessa fuerant ab Honorio. — Omnes Ecclesiae cum subditione B. Petri consistant, debent apostolicae sedis indultis obedire. — Interdicitur omnibus episcopis quidquid a monasterio usurpare. — Sed post saera gratis peracta discedant. — Eximitur monasterium etiam ab episcopo, in cuius est diecensi. — Post obitum abbatis electio successoris ab ipsis monachis peragenda. — Episcopus non ingrediatur monasterium nisi rogatus. — Monachi ab abbatte corrigantur. — Ipse abbas solum a sede apostolica. — Poena contra inobedientes et violatores huius privilegii.

Theodorus episcopus servus servorum Dei venerabili Bobuleno presbytero, et abbatи venerabilis monasterii Beati Petri apostolorum principis, Boblio constituti eiusque congregatio in perpetuum (2).

Quamquam priscae regulae decreta nos doceant, quae oportet perenniter custodi et Patrum constituta indiminuta servari: attamen et nos super hoc reguliter decernentes vota supplicum, et maxime orthodoxa fide fulgentium iusto in omnibus (3) debent effectu mancipare: quatenus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis atque decretis. Dum igitur excellentissimus filius noster Rotharith rex, et glorioissima filia nostra Gundiberga regina gentis Longobardorum, pia et religiosa devotione propriei nos scriptis postulare noscuntur, ut apostolicae sedis privilegium monasterio beatissimorum Petri et Pauli in loco, qui dicitur Ebobio, constituto, in

Exordium.

Preces regis
et reginae
Longobardo-
rum.

(1) Vide superius in Honorio Const., *Si semper*, etc. Dat. 11 feb. anno III. (2) Nuper erut. ex Archiv. Vatic. (3) Debemus.

Hoc monasterium constru-
ctum fuerat a
S. Columban.

Præces abbatis
quoquo, et mo-
nachorum.

Privilégium
monasterio et
Ecclesiae con-
ceditur, ut ab-
bas mitra et
pontificalibus
utetur;

Et ut populo
benedictat.

Haec eredi-
tatem conces-
sa fue-

quo venerabilis Columbanus ex partibus Hiberniae, in quibus hortus fuerat, sanctis studiis servens cum largitate regia in regno gentis Longobardorum postquam alia fundavit monasteria accedens, monasterium construxisse perhibetur: ubi non parvam congregationem monachorum instituens, etiam se cum eis paribus piae devotionis studiis mancipavit: in quo nunc vir venerabilis Bobulenus presbyter et abbas una cum centumquinquaginta monachis conversari videtur, et in Dei laudibus uno regulae spiritu superna inspiratione commotus, ad landem omnipotentis Dei pium exhibit famulatum; conferre debeamus. In quo monasterio monachii sub regulae sanctae memoriae Benedicti, vel praedicti reverendissimi Columbani fundatoris loci illius conversari videntur. Pro qua re supplici expetierunt de precatu ut privilegium apostolicae sedis nostræ in eodem mirifice sanctitatis monasterio concedere deberemus: quod salubriter annuentes nec non etiam quia et caritatis debito provocamur, et apostolicae sedis benignitate ac benevolentia imitamur, honorem fratribus exhibere et specialibus sanctae romanae Ecclesiae filiis specialis praerogativæ gratiam elargiri, ut hominibus spectabiles actiones appareant, commissas sibi ecclesiæ apostolicae ditionis familiaritate suffulti tutius regant, atque ipsorum subditi maiorem eis reverentiam, et honorem exhibeant, hoc privilegium perenni auctoritate servandum ipsi monasterio et eius ecclesiæ alacriter indulgemus, ut videlicet liceat abbatii eiusdem venerabilis loci mitra et aliis pontificalibus uti. Et quia etiam de beati Petri et nostræ dilectionis gratia disponimus ipsum monasterium et eius ecclesiæ per amplius honorare: ex apostolicae sedis liberalitate concedimus, ut abbas eiusdem monasterii infra sacra ministeria (1) constitutus signaculo sanctæ Crucis populum valeat praemunire: ita quod ad honorem Dei et ipsius monasterii et eius ec-

(1) Mysteria.

Bull. Rom. Vol. I.

24

clesiae supradicta valeat exercere sicut a praedecessore nostro apostolic e recordationis Honorio eidem monasterio indul- tum esse conspicitur. Nec enim nova postulantum vel indulgentium est auctoritas privilegium largiendi dum profecto cunctis apostolicae sedis non solum subditione nostra constitutis, sed etiam in caeteris longis (1) regionibus postulata semper indulgenda sanxerunt præsertim in vicinitatem nostram, idest in regno Longobardorum: dum profecto cunetae ecclesiæ usque ad fines terræ et Oceani terminum sub beati Petri principis apostolorum ditione consistunt; oportet omnes omnino medullitus obedire, quae beati Petri apostolica sedes dignoscitur indulgere. Et ideo per interventum excellentissimi praedicti filii nostri regis Longobardorum et præcipue gloriosissimæ filiae nostræ Gundibergæ reginae super hoc literis postulata concessimus: interdicentes omnibus episcopis vicinis vel procul ab ipso monasterio constitutis nihil usurpare, nihilque præsumere contra haec, quae tenor huius privilegii et norma decernit: videlicet episcopus, quem Pater monasterii vel cuneta congregatio voluerit ad celebrandum missarum solemnia, aut consecrationes presbyterorum seu diaconorum vel etiam tabularum, in quibus missae debeant celebrari, habeat facundiam (2) in eodem monasterio ingrediendi ad pii opus ministerii: quo peracto nihil contingens, sed gratis omnia peragens ad propria mox regredi non moretur, nihil si- cuit diximus usurpans de rebus monasterii; non de sacris altaribus, non de paramentis, neque de vasis, neque de sacris voluminibus, nec quidquam maius vel exiguum: sed nec concupiscere attentet, quia si privata concupiscere satis est noxiun, quanto magis sacra auferre vel desiderare et iuri suo mancipare Domino est inimicum? Interdicentes etiam episcopo in cuius parochia esse videtur prædictum monasterium constitutum, ut ni-

(1) Longinquis. (2) Facultatem.

rant ab Hono-
rio.

Omnes Eccle-
siæ, cum sub-
ditione B. Pe-
tri consistant,
debent Apo-
stolæ Sedis
indulgitis obe-
dere.

Interdicatur
omnibus epi-
scopis quid-
quid a mono-
sterio usur-
pare;

Sed post sa-
era gratis per-
acta disce-
dant.

Eximuntur mo-
nasterium e-
statum ab epi-

scopo, in cuius
est diecesi.

hil contra tenorem praesentis decreti pia postulatione indulti quidquam attemet, neque ullo modo eius baptismales ecclesiias seu decimas sibi vindicet, nec ipse suique successores praesumant prohibita contingere. Chrisma igitur, vel quidquid ad sacra ministeria pertinet si a Patre monasterii fuerit postulatum, a quibuscumque praeviderit concedimus praesulibus tribuendum: et ut superius dictum est et saepe dicendum est, nullam potestatem habere permittimus episcopos in eodem monasterio neque in rebus vel ordinatis personis, sed quem cuncta congregatio elegerit post mortem Patris monasterii, ipse debeat in eodem monasterio ordinare super hoc; neque presbiteros neque diaconos, neque quamlibet personam in eodem monasterio habere ullo modo potestatem immutare quidquam vel agere: cognoscentes quod sub sede apostolica idest beati Petri apostoli ex predicti regis seu reginae consensu et postulatione, sub quorum defensione esse videtur, nostrum praesentis privilegii indulta concedere. Rogatus vero episcopus

a Patre monasterii vel a cuncta congregatione, suam exhibeat praesentiam, non autem petitus ad secreta monasterii accedere non praesumat, ne quietam monachorum vitam, qui solitaria propter Deum studia peragere decreverunt, frequens sacerdotum insolentia irrumpat, ut in Dei laudibus conversantes pro incolitate sanctae sedis apostolicae nostrae et pro excellentissimis regibus pia postulatione poscentibus assidue Dominum deprecari non cessent. Si autem quod non optamus monachi in eodem monasterio constituti tepidi in Dei amore, aut contra instituta Patrum torpentes quandoque existere visi fuerint, secundum regulas Patrum ab abbatte, idest a Patre monasterii corrigantur: si autem et ipse abbas in torpore contra instituta Patrum et regulae fuerit deprehensus, aut in aliquam vel sinistram partem inclinatus, a sede apostolica, sub cuius ditione consi-

Episcopas no^o
impeditur
monasterium
nisi rogatus.

Monachi ab
abbate corri-
gantur;

Ipse abbas so-
lum a Sede
Apostolica.

stit, instituimus corrigendum. Nec enim cuidam episcopo damus licentiam sub obtemperante reprobationis aliquam in supra scripto monasterio suam extendere potestatem, sed eius capiti, idest apostolicae sedi, si certo zelo Dei et instinctu pietatis innititur, suis epistolis debebit suggestere, ut quod pontifici romanae sedis apostolicae placuerit iuxta suam prudentiam praevideat disponendum: quo facto tunc irreprehensibiles actiones videtur existere, constituta sedis apostolicae inviolabiliter custodiendo si studuerit, quae contra hunc tenorem agi perspexit, fideliter nunciare et non semetipsum in eorum machinatione quomodo cumque immergere. Quod si quidam calliditate aliqua vel avaritia instigatione quidquam de prohibitis praesumpserit attentandum et contra superius decreta quoquomodo obviandum, primum quidem sui ordinis gradu et dignitate privabitur, et ex beati Petri apostoli auctoritate, qui ligandi solvendique in coelo et in terra meruit potestatem, sit a participatione Domini nostri Iesu Christi corporis et sanguinis immunis, ac a nostro consortio seclusus, et etiam excellentissimi qui tempore fuerit regis nihilominus submovendus queat, et quae statuta sunt perpetua possint diffinitione manere, et temeratores praesentis decreti de sua temeritate poenis multiplicibus subiacere. Bene valete. Datum quarto nonas maii imperii domini piissimi Augusti anno secundo, consulatus primo, inductione prima, anno Domini sexagesimo quadragesimo tertio (1).

Dat. die 4 maii anno Domini 643,
pontif. Theodori anno 1.

(1) Barbaricum hic a Longobardis in Italiā advectum, saeculoque huic proprium stylum legimus. Interpolatum vero diploma facile crediderim: multa enim in eo sunt, quae disciplinae ecclesiasticae illius temporis adversantur: illudque praecipue notatum velim, nonnisi post saeculum x notas chronologicas cum charactere annorum Domini usurpatas.

MARTINUS I

PAPA LXXVI

Anno aerae Christi comm. DCLXIX.

Martinus de civitate Tudertina, nunc vulgo *Todi*, provinciae Tusciae, filius Fabricii, ordinatus pontifex maximus die dominica 5 iulii anno 649. Sedit sub imperio Constantii imp. annos vi, menses ii, dies xii (1) usque ad diem 16 mensis septembbris anno 655, quo aerumnis, et inedia confectus, vitam finivit in pace Christi confessor in insula Chersona, quo deportatus fuerat in exilium imperatoris iussu. Fecit ordinationes duas, quibus creavit presbyteros undecim, diaconos quinque, episcopos triginta tres. Depositus est sequenti ab obitu die in eadem insula, inde corpus translatum post dies quatuor Constantinopolim, tandem Romam, repositum est in Ecclesia sui nominis Ss. Sylvestri et Martini in Montibus, ut vocant. Vacavit sedes dies xxviii (2).

I.

Damnat haeresim Monothelitarum, et acta synodi exponit, monens ut in fide catholica persistant (3).

SUMMARIUM

Mos pontif. bene precandi iis, ad quos scribabant. — Diaboli astutia in filios dissidentiae. — Nomina capitum Monothelitarum. — Monothelitarum haeresis. — Patrum doctrina de bina in Christo operatione. — Refutatur contraria haeresis. — Quae de huiusmodi haereticis habenda sit aestimatio. — Quae cur summis pontif. fuerit eos ad sanam doctrinam reducendi. — Omnem tamen pium laborem frustrata est illorum obdurata pravitas. — Constantis imper. Typus per Monothelitarum instigationem factus. — Haereticorum converratio cum orthodoxis catholicae Ecclesiae

(1) Error irrepsit in Cod. Anastas. ubi legitur dies xxvi. (2) Eugenius siquidem quasi Martini vicarius nonnisi post delatum de huius obitu numerum accedente rursus cleri consensu, sedere coepit. (3) Ex Conc. Later. edidit card. Carafa.

regulas destruit. — Monothelit. calliditas in suis erroribus propagandis. — Sacra lateranensis synodus a Martino convocata ad has haereses condemnandas. — Haereticci nihil habent commune cum Patribus. — In ea synodo confirmatae quinque universales synodi: — Damnataque haereticorum dogmata, Ethesis et Typus. — Eadem damnare admonentur catholici. — Nulla excusatio in fide errantibus post notitiam veritatis. — Admonitio ad catholicos episcopos de invigilando super Domini grege. — Haereticci sua ipsi dogmata evertunt. — Ethesis et Typus inter se contraria — Admonitio ad orthodoxos Ecclesiae catholicae ad perseverandum in recta fide; et haereticos redargendum.

Martinus servus servorum Dei, atque per gratiam eius episcopus sanctae catholicae atque apostolicae Ecclesiae urbis Romae una cum sancto Concilio nostro reverendissimum sacerdotum, regulariter hoc nobiscum venientium in confirmatione piissimorum catholicae Ecclesiae dogmatum, his qui coaequatem nobis sortiti sunt fidem Domini, et Salvatoris nostri Iesu Christi per lavacrum regenerationis, in omni loco dominationis eius, qui peregrinantur in sanctitate et instituta, spiritualibus fratribus nostris episcopis, presbyteris, diaconis, abbatibus monasteriorum, monachis, continentibus, atque catholicae Ecclesiae universae sanctaeque plenitudini.

Gratia vobis, et pax multiplicetur in agnitione, et communione Sancti Spiritus, in haereditatem incorruptibilem et immarecessibilem conservatam ante constitutionem mundi, nunc autem manifestatam in nobis, qui credimus in Iesu Christo Domino nostro, qui omnia nobis donavit, quae ad vitam, et pietatem respiciunt, per salutarem praedicationem, ut in hoc permanentes semper, et instructi per concordiae sinceritatem superaedificemus fundamento sanctorum apostolorum, et prophetarum, in ipso summo angulari lapide Christo, qui super omnia Deus existit, et Salvator nostrarum animalium, in quo omnis aedificatio constructa crescit in augmentum eius per architectoniam spiritus in regale sacerdotium et templum sanctum, qualiter in eo proficientes a gloria in gloriam, virtutes annunciemus eius, qui de tenebris nos vocavit in illum admirabile lumen suum, apud quem non est commutatio,

Mos Pontif.
bene precandi
iis, ad quos
scribabant.

D. holi astetia
in filios diffi-
dientiae.

Nomina capi-
tum Mono-
theitarum.

Monothelite-
rum haeresis.

Patrum doctri-
na de bina in
in Christo o-
peratione.

nec momenti obumbratio, omnium autem honorum perfectio: ex quo illuminati tenemus in eum confessionem immobilem, donec occurramus omnes in unitatem fidei et in agnitionem eius, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis eius, ut iam non simus parvuli fluetantes, et circumferamur omnivento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad machinationem erroris diabolii, qui semper propria festinat operari in filios dissidentiae (a). Itaque notum facimus vobis, dilectissimi fratres, quod et vos sine dubio nobiscum cognoscitis, vigilantem, et bene zelantem in Deum habentes proprium quoniam catholicae Dei, et apostolica Ecclesia in quiete et pace consistente, veluti leones rugientes, et quaerentes, quem devorarent, subintroierunt quidam homines, qui olim praescripti sunt in hoc indicium impietatis sponte procedere, hoc est Theodorus quondam episcopus Pharanitanus, Cyrus Alexandriae, Sergius Constantinopolitanus, vel eius successores Pyrrhus, et Paulus, magni Dei, et Salvatoris nostri dispensationem in haereticam novitatem retorquentes, et eum qui emit eos, Christum Dominum denegantes ex hoc, quod in scripto asserunt minime cum habere secundum formam servi, vel secundum quod propter nos factus est homo, voluntatem, aut operationem naturalem, sed sine substantia eum, sine natura et non solum sine anima, et irrationalib[ilem], et insensibilem secundum eos existere: quia sicuti nos gloriosi Ecclesiae Patres docuerunt, quidquid absque voluntate consistit, et operatione ab omni caret substantiali natura (b): pro qua re ipsum gloriae Deum et Dominum nostrum Iesum Christum per utramque, ex quibus consistit naturis atque appertinentibus eisdem naturalibus proprietatibus perfectum esse in omnibus absque tantummodo peccato, praedicarunt. Si ergo perfectum in omnibus, quomodo

(a) 1 et 2; Petr. 1; Ephes. 2; 1. Petr. 2; Heb. 10; Ephes. 4. (b) 1. Petr. 3; Iudae 1.

modo non et in voluntate, et operatione secundum nostram naturam? Certum est enim, quia proprietas naturalis nostrae substantiae, consistit essentialis eius operatio et voluntas: qua proprietate amputata utique et ipsa natura cum illa perimitur, quia iam cognosci natura nullo modo potest per essentialē designantem eam naturalem proprietatem. Propterea et pari numero unitis substantialiter ei naturis eiusdem voluntates, et operationes sapere nobis tradiderunt: hoc est incretam, et creatam, divinam, et humanam cohaerenter unitas, ut testantur verba eorum actibus nostris in approbatione veritatis inserta, et super omnem radium solis intentia. Igitur eorumdem sanctorum Patrum, qui haec nos docuerunt, rectam viam, hoc est, orthodoxam confessionem superius dicti contrarii veritatis respuentes ac delinquentes, ambulaverunt in viam Balaam de Bosor, hoc est, in perfidia haereticorum, et in spontaneo eorum errore effusi sunt, atque in contradictione inobedientiae suae obdutati sunt, sidera existentes erroris, et nubes sine aqua nec non arbores autumnales infructuosae, bis mortuae, eradicate, fluctus feroce maris spumantes proprias confusiones, quibus caligo tenerarum in aeternum conservata est, minime poenitentibus, sed huc illueque maneam propriae haereseos absque timore iactantibus, qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt, et praeponserunt catholicae Ecclesiae piis dogmatibus haereticorum seductiosa conscripta, properantes omnibus modis aut decipere simpliciores, aut persecui eos, qui in Domino permanent (a). Quid iam, et in plures orthodoxos viros operati sunt, corporaliter, eos afflentes, quoniam animam captare non valuerunt in petra orthodoxae fidei illorum collisi. Ideoque propter pravas eorum adinventiones, et praviora novitatis commenta, et in interiora cordis, iuxta B. Hieremiam, con-

(a) 2. Petr. 2; Iudae 1; Rom. 4.

Refutatio con-
traria haeresis.

Quae de huius-
modi haereti-
cis habenda
sit aestimatio

Quae cora
Suavis Pon-
titif. fuerit en-
ad sanam do-
ctrinam redu-
cendi.

turhati catholicae recordationis antecedentes nostri pontifices non destiterunt admonentes eos, et contestantes recedere a sua huiusmodi haeresi, et sanam doctrinam amplecti, ne quando irascatur Dominus et pereant funditus de via iustorum, hoc est, pia sanctorum Patrum confessione (a). Hoc autem consultissime non solum ipsi effecisse noscuntur, sed et alii plures diversas provincias habitantes reverendissimi episcopi, et maius est dicere generalitates synodorum persua scripta non solum invitantes emendare propriam haeresim, sed et nos ipsos, idest, apostolicam nostram sedem coniurantes, et protestantes erigere se secundum regularem auctoritatem, et non usque ad finem per tot tempora permettere contrariorum novitatem sanctas Dei catholicas depasci Ecclesias. Ideoque ex omnibus pene sacerdotibus cum charitate admoniti non inclinaverunt aurem suam ad audiendam vocem postulantium eos, neque cordis sui cervicem mitigare voluerunt, ut converterentur ad Deum. Sed quod ait Dominus de inobedientibus, hoc et in eis provenire certum est. Dicit enim per Prophetam: Misi ad eos omnes servos meos prophetas, per diem consurgens diluculo, et mandavi, et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem super petram (b). Quam vilis es facta, nimis iterans vias tuas? Addere peccata super peccata properaverunt (c): humanitatem Salvatoris, atque Deitatem eius blasphemare ac denegare per impiissimum typum qui ex maligna instigatione illorum factus est contra immaculatam nostram christianorum fidem a serenissimo principe, definientes in eodem typo, nec unam nec duas voluntates aut operationes hoc est, neque divinam, neque humanam voluntatem, et operationem in ipso Salvatore nostro quempiam omnino confiteri. Haec autem praedicaverunt, ut non solnm in humana eius natura, sed etiam

(a) Psalm. 2. (b) Hier. 7. (c) Hier. 2.

Omnem tamen
pium laborem
frustrata est
illorum obdu-
rata pravitas.

Constantis im-
per. typus
per Monotho-
litarum insti-
gationem fa-
etus.

in utraque omnino cum sine voluntate et operatione, hoc est, absque natura et essentia esse denunciant, quatenus cum perfidis haereticis, et orthodoxos Patres abiiciant, et cum scelerorum virorum vocibus hoc est una voluntate, et operatione, pariter denegari faciant orthodoxorum doctrinas, idest, duas eiusdem Christi voluntates, et operationes sicuti, et naturas unitas inconfuse et indivise, promulgantes illicite, etiam sine reprehensione, vel condemnatione, consistere in suis confessionibus haereticos, hoc est, in ipsa quae ab eis praedicatur, una voluntate, et operatione, aque eadem sine periculo libertate perfrui eos, qui in dogmatibus reprehenduntur, haereticos, cum eis qui in doctrina usque in finem irreprehensibiliter delucescant, sanctis Patribus, quod utique catholicae Ecclesiae sacratissimas regulas destruere certum est, magis autem totius a Deo inspirante doctrinae sanctam praedicationem, quae nullatenus noxios excusat, neque liberat de iudicio culpantes enim noxiis: hoc enim pravum et divinae aequitatis est alienum. Quoniam autem, et illud cum caeteris contrarii praesumpserunt, in deceptione simplicium, et cooperimentum suarum pravitatum, in scripto audacter proferre impiissimae suae novitatis invalida dogmata, dicentes haec esse pietatis dogmata, quae tradiderunt hi, qui ab initio speculatoris, et ministri verbi facti sunt, et sequenter successores eorum a Deo inspirati Ecclesiae Patres, sanctae et universales quinque synodi: ideo consultissime pertractantes terrible esse, et divinam provocans indignationem haec omnia despicer, quae oppugnant catholicam Ecclesiam, ut ne condemnemur, ut pote imperfectos, atque ineficaces habentes intellectus animae ad discernendum malum, et bonum, prompti secundum gratiam Dei convenisse dignoscimur in hac romana christianissima civitate ad confirmationem quidem piissimarum Ecclesiae praedicationum, condemnationem

Haereticorum
conversatio
cum orthodo-
xis catholicae
Ecclesiae re-
gulas destruit.

Monotheil.
calliditas in
eius erroribus
propagandis.

Sacra Latera-
nensis syno-
dus a Martino
convocata ad
has haereses
condemnand.

autem impiissimorum novitatis dogmatum, per similitudinem decessorum nostrorum sanctorum Patrum, qui per sinceram concordiam, et in id ipsum Deo amabilem conventionem destruxerunt, haeresim, et omnes haereticos superasse noscuntur, eripientes de eorum errore catholicam Ecclesiam. Quae enim ex sacra concursione, hoc est, spiritali consonantia sanctorum Patrum exequuntur, validiorrem habent contra adversarios, et expugnabilem virtutem. In ore enim, inquit, duorum vel trium testium stabit omne verbum: et fuiiculus triplex difficile rumpitur, et frater, quasi civitas firma, praevalebit autem sicut fundatum imperium (a). Propterea. et nos, ut dictum est, secundum indivisam communionem spiritus in id ipsum convenientes properavimus per gestorum seriem comparationem ad invicem per distinctionem discretam efficiere, tam sanctorum Patrum, et universalium quinque synodorum sacras promulgationes, et dogmata infidelium haereticorum, tam anteriorum, quamque nunc emergentium contra fidem cum impia eorum ethesi, nec non impiissimo typō proferentes, ut omnibus ostendamus regentibus differentiam luminis, et tenebrarum, hoc est, clarae Patrum doctrinae, et temulentae haereticorum vesaniae, et quia nulla communia haereticis existunt cum sanctis Patribus, sed quantum distat oriens ab occasu, tantumque distant impii haeretici verbo et mente ab a Deo inspiratis viris. Propterea sanctos quidem Patres sententialiter confirmavimus cum omnibus sacris praedicationibus eorum, nec non eis, qui nobiscum sincere ipsos, et easdem suscipiunt. Impios autem haereticos cum omnibus pravissimis dogmatibus eorum, et impiam ethesin, vel impiissimum typum, et omnes, qui eos, vel quidquam de his, quae exposita sunt in eis, suscipiunt aut defendunt, seu verba pro eis faciunt in scripto, anathematizavimus, ut et vos omnes, qui per omnem

haereticī nihil
habent commun-
ne cum Patri-
bus.

In ea synodo
confirmatae
quinque uni-
versales sy-
nodi.

Damnataque
haereticorum
dogmata, Fe-
tēsis et Ty-
pus.

(a) Deut. 19; Matth. 18; Eccles. 4; Prov. 18.

orbem terrarum inhabitare noscimini pii et orthodoxi, haec pie a nobis gesta cognoscentes pro tuitioe catholicae Ecclesiae consonanter nobiscum similia exequamini, et omnes quidem sanctos Patres confirmatis in scripto, consonantes illis nobisque in orthodoxa fide: anathematizetis omnes haereticos, qui praeumptive hanc olim, et nunc expugnaverunt, una cum scelerosa ethesi, et impiissimo typō, sed et qui eos aut quidam de his, quae ab eis implicite exposta sunt, susceperint, quatenus fructum piae confessionis vestrarum animarum haereditare valeatis salutem. Propterea enim ea, quae a nobis pro catholica Ecclesia synodaliter gesta sunt, omnibus direximus, ut nostri studii perficientes opus, nos quidem ipsos innoxios esse approbemus coram Deo et electis angelis, ante quos ab eo iudicandi sumus cum eis, qui haec a nobis susceperint in terribili eius adventu; inexcusabiles autem eos, qui non obediunt, demonstremus, utpote nullam habentes occasionem pro sua perfidia post veritatis ostentionem, Domino dicente: Si non venissem et locutus eis fuisset, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo (a). Sed et Apostolus iterum prohibet: Consideremus invicem provocatione charitatis, et bonorum operum non deserentes collocationem nostram, sicut est consuetudinis quibusdam: sed consolamini, et tanto magis, quanto viderimus appropinquantem diem (b). Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur hostia pro peccatis, terribilis autem quadam expectatio iudicij, et ignis aemulatio, quae consumptura est adversarios. Seimus enim dicentem: Mihi vindictam, et ego retribuam, dicit Dominus (c). Propter quod praemuniens nos praecepit, dicens: Et tu fili hominis, loquere ad filios populi tui, et dices ad eos: Terra super quam inductus fuerit gladius, et

(a) Ioan. 13. (b) Heb. 10. (c) Deut. 32.

Eadem dam-
bare admones-
tur catholici.

Nolla excusa-
tio in fide
erraōibus
post notitiam
veritatis.

tulerit populus terrae virum unum de novissimis suis, et constituerit eum super se speculatorum, et ille viderit gladium venientem super terram, et cecinerit buccina et annunciarerit populo: Audiens autem quisquis ille est sonitum buccinae, non se observaverit, veneritque gladius, et tulerit eum, sanguis illius super eam put ipsius erit; quia sonum buccinae audivit, et non se observavit: sanguis eius in ipso erit (a). Si autem custodierit, animam suam salvavit. Quod si speculator viderit gladium venientem, et non insinuerit buccina, et populus non se custodierit, veneritque gladius, et tulerit de eis animam; ille in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram (b). Propter quod testificamur omnibus in hodiernum diem; sicut inquit beatus Paulus, quia mundi sumus a sanguine omnium vestrum. Non enim subtraximus nos non annunciare omnibus, quae tradita est nobis a sanctis Patribus, et synodis, orthodoxam confessionem per ea, quae nuper apud nos synodaliter gesta sunt (c). Attendite itaque vobis et omni gregi, in quo vos Spiritus Sanctus constituit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit proprio sanguine, ut non sit, qui vos decipiatur aut seducat in subtilitate sermonis per philosophiam, et inanem fallaciam (d). Apertissime enim Spiritus Sanctus per Apostolum dicit: Quia in novissimis temporibus recedent quidam a fide attenientes spiritibus seculectoribus, et doctrinis daemoniorum, in hypoerisi mendaci-loquorum, cauteriatam habentium suam conscientiam, propter quod vigilate, et orate, ut non intretis in temptationem (e): quae mentis transgressio operatur in his, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, eo quod charitatem veritatis non perceperunt, ut salvi fierent: Deus enim intentator malorum est: ipse autem neminem tentat (f). Unusquisque

Admonitio ad
catholicos e-
piscopos de
iustigando
super Domini
grege.

vero tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus (a). Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum; peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem (b). Nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi, doctrinis variis, et extraneis circumducti, et licet nos aut angelus de coelo evangelizaverit vobis praeter quod accepimus tam a sanctis apostolis, et probabilibus Patribus, et universalibus quinque synodis, anathema sit. Igitur sicut praediximus, et nunc iterum dicimus: Si quis vobis evangelizaverit praeter id quod accepimus ex ipsis, anathema sit (c). Modo autem hominibus suademus, an Deo? aut quaerimus hominibus placere? Si adhuc hominibus placere, inquit B. Paulus, Christi servus non essem (d). Sicut ergo accepistis Christum a sanctis praedicatoribus, sic in eum credite, bonum depositum usque in finem custodite per Spiritum Sanctum, qui habitat in vobis, quoniam firmum fundamentum Dei stat habens signaculum hoc: novit Dominus, qui sunt eius, et discedat ab iniquitate omnis, qui invocat nomen Domini (e). Propterea fratres profanas vocum novitates evitantes, nullatenus eos, qui de terra elanant, et non ex ore Domini loquuntur, suscipiatis adversus fidem typos, aut leges vel definitio-nes, aut expositiones haereticas agnoscentes: quoniam haec omnia requisitorum, et iudicaturus est ipse gloriae Dominus, quia nullus hominum, quorum sicut foenum dies illorum pro nobis crucifixus est, neque in nomine cuiusquam eorum baptizati sumus, sed in mortem Christi Dei per lavaerum regenerationis renovati dignoseimur, qui crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato: maxime apertissime considerantes, quoniam et per se sua dogmata destruunt contrarii. Dicit enim Dominus: Omne regnum in se divisum non stabit: et omnis sententia lex adversum se divisa non stabit, et si typus de-

(a) Exech. 53. (b) Act. 20. (c) Act. 29.
(d) Coloss. 2. (e) 1. Timoth. 4: Matth. 26.
(f) 2. Thess. 2.

Haeretici sua
ipsi dogmata
overtant.

Ethesis et
Typus inter se
contraria.

(a) Iacob. 1. (b) Heb. 13. (c) Galat. 1.
(d) 2. Timoth. 1. (e) 2. Timoth. 2.

struit ecthesim, sed ecthesis destruit typum, illa quidem dicens: Unam habere, hic autem asserens non unam habere Dominum nostrum voluntatem, et operationem; ergo in se divisum est utrumque, et quomodo stabit adversariorum haeresis, magis a semetipsa invalida, et inanis existens, quam a nobis destructa (a)? Ergo nullo modo per transitoriam umbram, potius autem corruptelam dissolutam, Christi Dei vestram orthodoxam fidem emittatis, mirantes personas quaestus causa: quoniam sicut flos foeni transiet. Exortus est enim sol cum ardore, et arescit foenum, et flos eius decidit et decor vultus eius deperiit, ita et dives in itineribus suis marcescet (b): ut ne pro dilectione mundi compatientibus nobis dicatur etiam de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quam gloriam solidius Dei, et subiaceamus aeterno iudicio (c). Horrendum est, fratres, incidere in manus Dei viventis, qui protestatur, dicens: Quicumque me negaverit, et verba mea coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo, qui in coelis est (d). Revelatur enim ira Dei de celo super omnem impietatem, et iniustitiam hominum, qui veritatem per illicitam haeresim expugnant aut denegant: quia quod notum est Dei, manifestum factum est in illis. Deus enim illis manifestavit hoc per sanctos apostolos, et prophetas, et doctores, et universales quinque synodos, quorum dogmata lex catholicae Ecclesiae existunt: et tamen his omnibus propriam novitatem praeposuerunt (e). Nemo ergo vos seducat inanibus verbis. Propterea enim venit ira Dei super filios disideniae (f). Nolite ergo effici complices dogmatum eorum, neque communicetis infiuetosis verbis illorum: magis autem, et redarguite, quoniam coetus praevaricatorum sunt, et estenderunt linguam suam quasi arcum mendacii, et non veritatis. Completum est in eis; quia de

malo ad malum egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit Dominus. Veritatem enim non loquentur, docuerunt autem linguam suam loqui mendacium: ut impie agerent laboraverunt, et renuerunt seire me, dicit Dominus (a). State ergo vos, dilectissimi, super vias, et videte, et interrogate de semitis Domini antiquis, et videte, quae est via bona sanctorum Patrum, et ambulate in ea, et invenietis requiem animabus vestris (b). Sed et si patimini propter Christum, beati eritis, metum autem eorum ne timueritis, neque contrahemini. Dominum autem Deum sanctificate in cordibus vestris, ipso dicente: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere, sed potius eum timete, qui potest animam et corpus perdere in gehennam Nonne duo passeris asse veneunt, et unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Vestri autem, et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere eos: multis passeribus meliores estis vos (c). Rememoraini ergo fratres eum qui tales sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes: nondum enim usque ad sanguinem certavimus adversus peccatum repugnantes. Considerimus autem de vobis, fratres charissimi, meliora, et viciniora saluti, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque altitudo futura, neque fortitudines, neque profundum, neque creatura alia, Magistro gentium docente, poterit vos separare a charitate Domini nostri Iesu Christi, et quae in ipso est, recta fide (d). Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, ad collectationem adversariorum, quatenus fidem intemeratam usque in finem conservantes, re promissionem percipiamus quam re promisit his,

Admonitio ad
orthodoxos
Ecclesias ca-
tholicas ad
perseverandum
in recta fide,
et haereticos
redorgendum.

(a) Matth. 42. (b) Iacob. 1. (c) Ioan. 42; Heb. 10. (d) Matth. 10. (e) Rom. 10. (f) Ephes. 5.

(a) Ier. 9. 6. (b) 1. Petr. 5. (c) Matth. 10. (d) Rom. 8; Heb. 10.

qui legitime certare deproperant (*a*). Ad-huc enim modicum quantulum, qui ven-turus est, veniet, et non tardabit. Ecce enim iudex ante iannam assistit, coro-nam hilariter promittens his, qui pro eo passionibus submittuntur. Quod si sub-traherit se quis, non placebit animae meae, sed cadet de promissione propter negationem (*b*). Nos autem non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in acquisitionem animae. Propter quod assumite arma Dei, ut possitis resistere in die malo adversus omnem haereticum virum et dogmata, et induite vos loricam iustitiae calceati pedes in praeparatione Evangelii pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia ia-cula nequissimi ignita extinguere: et ga-leam salutis accipite, et gladium spiritus quod est verbum Dei, per omnem orationem, et obsecrationem, radicati, et fundati, ut idipsum nobiscum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata, di-videntes totum, et integrum corpus Ecclesiae in tortuosas novitates (*c*): sitis autem perfecti, et integri in eodem seusu, et in eadem scientia firmati, ut per eam vias nostras dirigentes in eumdem inflexibiliter occurramus, qui a nobis creditur Dominus: ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum pro eorum impia haeresi, a Deo autem electum, et honorificatum, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit, et vos tamquam la-pides vivi aedificemini domus spiritualis in sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias ipsi in odorem suavitatis (*d*). Sed et nunc, fratres, commendamus omnes vos Domino, et verbo gratiae eius, qui potest perficere, et dare haereditatem in omnibus sanctificatis. Ipse autem Deus pacis, et consolatiuis det vobis idipsum sapere in alterutrum, et in ipso semper ut in omnibus unanimes uno ore, et uno

(*a*) Heb. 10. (*b*) Heb. 10; Jacob. 10. (*c*) Heb. 10; Ephes. 10; 1. Corinth. 1. (*d*) 1. Petr. 2; Act. 20.

corde honorisicemus eum in concordia orthodoxae fidei, qui potens est confir-mare nos secundum Evangelium eius, et secundum revelationem misterii temporibus aeternis taciti, patefacti autem per Scripturas sanctas, et Patrum orthodoxorum doctrinas, secundum praeceptum aeterni Dei ad obediendum fidei in omnibus nobis cogniti (*a*). Soli sapienti Deo Domino nostro Iesu Christo, cum Patre, Spiritu Sancto, gloria, honor, imperium et potestas in saecula saeculorum. Amen. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi fratres.

II.

*Ioannem Philadelphiae episcopum consti-tuit in Oriente vicarium cum potestate constituendi episcopos, et presbyteros, lapsosque ad fidem redeuntes in pri-stino dignitatis gradu collocandi: im-probat Macedonii, et Petri electionem ab haereticis factam: mittit acta concilii publicanda (*1*).*

SUMMARIUM

Qualis beatum esse episcopus. — Ioanni vices apostolicae sedis delegantur. — Fines iurisdictionis eius constituantur. — Sub-lato sacerdotio religionis ignorantia obrepit. — Malis temporibus satagendum maxime ut numerosus ubique sit clerus, qualis hic ponitur. — Quales episcoporum qualitates esse debeant. — Quales pre-sbyterorum. — Quales diaconorum. — Quae sit facultas vicarii apostolici. — Summo pontifici in aedificationem magis, quam in destructionem potestas data. — Adhortatio ad Ioannem ut a fide lapsos ad Christi ovile reducere curet. — Quae cura sedis apostolicae ut errantes convertantur. — Praemium convertentibus peccatores. — Ioanni committitur, ut eos, qui ad fidem redeunt in suo ordine confirmet. — Nisi contraria sacris canonibus obstent peccata. — Summus pontifex defensor et custos canonum. — Quando et cum quibus dispen-sandum. — Eadem committit observanda in eos qui post Sophronii obitum ordinati sunt. — Quando a sacris canonibus dis-pensandum. — De causa Macedonii pseudo-(*a*) Rom. 15. 16. (*1*) Ex edit. card. Carafae.

episcopi Anthiocheni. — Eadem de Petro ab haereticis Alexandriae episcop. nominato. — Haeretici in lateranensi synodo a Martino PP. anathematizati. — Decreta in eadem synodo. — De missis Ioanni S. A. apocrisiariis, qui eadem decreta ad eum perferant. — De obedientia eisdem omnimode praestanda. — Adhortatio ad Ioannem.

Ioanni episcopo Philadelphiae Martinus servus servorum Dei, sanctae eius catholicae et apostolicae Romanorum Ecclesiae episcopus.

Fidelis sermo, et omni acceptione dignus, quem de te accepimus, dilecte frater, et ex iis, quae ad nos a te scripta sunt, et ab iis, qui experimentum iam coeperunt spiritualis tuac secundum Deum conversationis, Stephano nempe dilecto coepiscopo nostro, et comitibus eius monachis mansionis Sancti Theodosii. Notum enim fecerunt nobis, studium te de iis habere, in quibus episcopum esse oportere apostolicus sermo determinat: sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem, doctorem, et modestum, non litigiosum, non cupidum, suae Ecclesiae bene praeponitum (a). Haec igitur audientes gratiam habemus Deo, cui servimus a inventore nostra, qui confortavit vos cum omnibus, qui eum diligunt, ut ad mensuram perveniretis huiusmodi Deo amabilis virtutis, quoniam iis, qui secundum propositum vocati sunt, omnia cooperantur, qui nobis etiam omnia divinae eius virtutis, quae ad vitam, et pietatem pertinent, donavit per cognitionem eius, qui vocavit nos propria gloria, et virtute: per quae pretiosae, magnaenque promissiones donatae sunt, ut per haec simus divinae consortes naturae fugientes eius, quae in mundo est, concupiscentiae corruptionem. Sic igitur procedentem in Domino, et ascensiones ad eum facientem de gloria in gloriam charitatem tuam exhortamur, religiosissime frater, nostram istic vicem implere, idest in Orientis partibus, in omnibus ecclesiasticis functionibus, atque officiis: ut in hoc maxime,

*Qualis debet
esse episcopos.*

*Ioanni vice
Apostolicae
Sedis delega-
tur.*

(a) 1. Timoth. 3.

sicut oportet, suscites gratiam Dei, quae in te est per impositionem sacerdotalis dignitatis, et nostrae apostolicae vicis (a). Non enim dedit nobis Dens spiritum timoris, sed fortitudinis, et dilectionis, et prudentiae ad tollendam omnem haeresim, quae verbo fidei adversatur, et ad omne vitium expugnandum, quod virtuti divinae contrarium sit; ut sic prosperans in Domino, ea quae desunt corrigas, et constituas per omnem civitatem earum, quae sedi tunis Hierosolymitanae tum Antiochenae subsunt, episcopos, et presbyteros, et diaconos, hoc tibi omnimodo facere praecipientibus nobis ex apostolica auctoritate, quae data est nobis a Domino per Petrum sanctissimum, et principem apostolorum, propter angustias temporis nostri, et pressuram gentium: ne usque in finem in illis partibus deficiat sacerdotalis decoris eximius ordo, ac ne inde de cetero nostrae religionis magnum et venerandum mysterium ignoretur. Si iam non sit sacerdos, et sacrificium aut spirituale libamen, quod ingiter Deo in odorem suavitatis pro salute populi offeratur. Nam oportet in hoc maxime tempore pastoribus spiritualibus frequentari ac muniri, quae ubique sunt Dei catholicas Ecclesias, quo iuxta ipsius Domini predictiones, tribulationes propter peccata nostra venerunt, quales non fuerunt ab initio mundi usque modo, neque sient, cum quibus et magnae scandalorum tentationes ut in errorem inducantur, si fieri potest etiam electi (b). Quocirea ne differas omnimodo, dilecte, implere, iuxta praeceptum nostrum, episcopis, et presbyteris, et diaconis, quae istic sunt, catholicas Ecclesias, qui per propriam eorum conversationem in omnibus bonis testimonium habeant. Oportet enim episcopum, sicut beatus Paulus dicit, sine crimeni esse sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri

(a) 2. Timoth. 1. (b) Matth. 24.

*Fines iurisdi-
ctionis eius
constituantur.*

*Sublato sacer-
dotio, religio-
nis ignorantia
obrepit.*

*Malis tempo-
ribus catagen-
dum maxime
ut numerosus
ubique sit ele-
ctus, qualis hic
poitor.*

*Quales episco-
porum qualite-
tes esse de-
beant;*

Quales presby-
terorum;Quales diaco-
norum;Quae sit facul-
tas vicarii a
postolici.Summo Ponti-
fici in sedifi-
cationem ma-
gis quam in
destructionem
potestas data.Adhortatio ad
Iohannem ut a

cupidum (a): sed hospitale, benignum, prudentem, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt arguere: presbyteros sobrios, prudentes, sanos in fide, in dilectione, in patientia, diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes (b). Haec enim faciens, et te ipsum salvabis, et rationabiles Dei greges incursum effugientes luporum huiusmodi sacerdotum diligentia. Dolor enim mihi est magnus, et incessabilis molestia cordi meo, quoadusque per vestrum in Christo studium hoc opus absolutum videam, quandoquidem hoc et prius apostolica sedes haec fieri praecepit per memoratum Stephanum dilectum coepiscopum nostrum. Sed hoc salutare propositum ad effectum venire prohibuerunt, qui talia prohibere dignos seipso praestiterunt, qui pro arbitratu suo, ea quae aedificationis sunt, nota ei omnino non fecerunt, praecepta nempe demandatae vicis apostolicae huius cathedrae, quibus iussus est electiones ibi facere eorum, qui ad curam christianissimi populi diligendi sunt, solummodo autem ei significarunt de depositione, timorem Domini, minime cogitantes, neque in his formidabilem eius indignationem. Quoniam igitur, ut nosti, dilecte frater, in aedificationem magis quam in destructionem a Domino potestatem acceperimus, studio tibi sit ea, quae aedificationis sunt operari, dato tibi per nos eius discipulos apostolico praecepto, et potestate: et gratia dignos promovere nequamquam dubites ad incolumitatem, et securitatem Ecclesiae catholicae, cum magna dilectione exhortans eos, qui iam depositi sunt, converti ad Dominum; potest enim eos rursum in admirabilem lucem suam adducere, qui haec facit, et immutat, prout utilius est. Quo circa etiam hortatur Propheta, dicens eis: Accedite ad

(a) Tit. 1. (b) Tit. 2; 1. Timoth. 3.

eum, et illuminamini, et facies vestrae non confundentur, quae vero signantur lumine; et si fuerint peccata vestra, ut coecinum, quasi nix dealbabuntur, et si fuerint rubra, quasi vermiculus, veluti lana alba erunt (a). Si volueritis, et audieritis me, bona terrae comedetis. Lavamini, mundi estote, auferte novitates cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite a commentitiis vestris dogmatibus; disceite bene consiteri, quaerite orthodoxam fidem: et venite et recipiam vos, dieit Dominus. Quare nimium propter ipsos aprior, donec rursum formetur in iis per fidem Christus. Unde pro ipsis indesinenter diu noctuque cum lacrymis obsecrationem facio, ut ipse, qui propter nos in carne voluntarie passus est, rursum eos virtute propria et vivificie sanguinis ad seipsum, et nos indissolubiliter per sinceram concordiam uniat. Cognoscens igitur, dilecte, huiusmodi nostrum de ipsis moerorem, ne cesses per misericordiam Dei continenter eos hortari, et propheticam iis quotidie decantare vocem, quae dicit: Nunquid, qui cadit non resurget? et qui aversus est, non revertetur? (b) Appropinquate mihi, et appropinquabo vobis, dicit Dominus: quia Deus appropinquans ego sum, et non Deus de longe (c). Prope enim Dominus omnibus invocantibus eum in veritate, quae a sanctis Patribus praedicabatur (d). Et vero ne defatigeris hoc faciens. Scriptum est enim: Bonum facientes ne deficitatis (e). Optime autem audiens dicentem: Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate, et converterit quis eum; scire debet quoniam, qui converti fecerit peccatorem ab errore viae sua, salvabit animam eius a morte, et operiet multitudinem peccatorum. Et rursum: Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris, et convertentur ipsi ad te, et tu non converteris ad eos: et dabo te populo

(a) Isai. 1. (b) Ierem. 8. (c) Iacob. 4. Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis. (d) Ierem. 53, iuxta LXX. (e) Iacob. 5.

fidei ipsos ad
Christi ovile
reducere eu-
ret.Quae cura Se-
dis Apostoli-
cae ut erran-
tes convertun-
ter.Praemium
convertentibus
peccatores.

huic in murum acneum fortē (a). Quapropter si virtuti gratiae mentem obsequentem habebunt, et obedientem aurem, ut persuadeantur, et audiant vocem Domini, ut eum per veram confessionem cognoscant; confirmā unumq[ue]nque eorum in proprio ordine scriptos libellos ipsis dantibus de orthodoxa fide: ut fructum Deo ferant aliorum conversionem, et meliorationem, atque ut nūlūm fructum afferentes, maiore a Deo honore digni habeantur. Hoc etiam omnino adverteret charitas tua in iis, qui ab ipsa confirmantur, aut eliguntur, ne quomodo, praeter haereticū, quae ab ipsis dato libello evanescunt, alia quaedam peccata nota canone corum impediāt, vel confirmationem vel electionem. Impossibile enim est ea contegere vel pretermittere, quae convenientem locum defensionis non habent: sed omnino in iis, qui libenter peccant, et amant peccare, denegare oportet eam veniam, quae in huiusmodi lapsibus ex dispensatione datur: ne et ipsi propter canonis contemnum amplius graventur, et nos in culpa simus iniuste agendi iis licentiam permittentes. Defensores enim divinorum canonum et custodes sumus, non praevaricatores: quandoquidem praevaricationibus coniunctae manifesto retributiones sunt. Cuius rei gratia hortamur canonem observari in iis, qui praeter mentem et scientiam scipios elegerunt, vel delecti sunt in patriarchia beatæ memoriae Sophronii. Qui sane ante ipsius patriarchiam, vel post decepsum in Domino, a quibusdam non convenienter electi sunt propter angustiam (ut dictum est) temporis, vel quod eius copia non esset, qui iudicio adhibito sive iuxta canones eligere deberet, vel permittere; tales datis scriptis libellis confirmari mandamus nullatenus inde canoni praeiudicio facto.

Quando a sacris caouibus dispensandum.

Summus Pontifex defensor et custos eorum.

Quando et cum quibus dispensandum.

Eadem committit observanda in eos qui post Sophronii obitum ordinati sunt.

Huic in murum acneum fortē (a). Quapropter si virtuti gratiae mentem obsequentem habebunt, et obedientem aurem, ut persuadeantur, et audiant vocem Domini, ut eum per veram confessionem cognoscant; confirmā unumq[ue]nque eorum in proprio ordine scriptos libellos ipsis dantibus de orthodoxa fide: ut fructum Deo ferant aliorum conversionem, et meliorationem, atque ut nūlūm fructum afferentes, maiore a Deo honore digni habeantur. Hoc etiam omnino adverteret charitas tua in iis, qui ab ipsa confirmantur, aut eliguntur, ne quomodo, praeter haereticū, quae ab ipsis dato libello evanescunt, alia quaedam peccata nota canone corum impediāt, vel confirmationem vel electionem. Impossibile enim est ea contegere vel pretermittere, quae convenientem locum defensionis non habent: sed omnino in iis, qui libenter peccant, et amant peccare, denegare oportet eam veniam, quae in huiusmodi lapsibus ex dispensatione datur: ne et ipsi propter canonis contemnum amplius graventur, et nos in culpa simus iniuste agendi iis licentiam permittentes. Defensores enim divinorum canonum et custodes sumus, non praevaricatores: quandoquidem praevaricationibus coniunctae manifesto retributiones sunt. Cuius rei gratia hortamur canonem observari in iis, qui praeter mentem et scientiam scipios elegerunt, vel delecti sunt in patriarchia beatæ memoriae Sophronii. Qui sane ante ipsius patriarchiam, vel post decepsum in Domino, a quibusdam non convenienter electi sunt propter angustiam (ut dictum est) temporis, vel quod eius copia non esset, qui iudicio adhibito sive iuxta canones eligere deberet, vel permittere; tales datis scriptis libellis confirmari mandamus nullatenus inde canoni praeiudicio facto. Novit enim canon afflictorum temporum persecutionibus veniam tribnere, in quibus contemptus non praecessit praevaricationem redargens: sed angustia magis,

(a) Hierem. 13.

et penuria, quae propter necessitatem, et ex misericordia cogit multam diligentiam praetermittere. Sed haec de istis. Eius vero, qui falso episcopatus sibi nomen affixit, Macedonis dico, importunas literarum minas sive protestationem fortiter despuito, ut rabidi canis, et temerarii latratum; auscultans ei qui dicit: Nolite timere opprobrium hominum, et contemptu eorum ne vincamini (a). Hunc enim episcopum catholica Ecclesia nullo modo novit, non solum quod is praeter canones in externa regione sine consensu, et absque ullo certo decreto, hanc sibi appellationem usurpavit; sed et quod consentiat haereticis, qui haereses suae appendicem, eius electionem per contemptum tumultuariae fecerunt: quemadmodum et Petri, qui ab iis nominatus est et assimilatus episcopus Alexandriae, ut per plures, et adscriptitias personas, haeresim suam munitiorem utique reddant, quam una cum ipsis in praesentiarum canonice hic et synodaliter anathematizavimus. Theodorum videlicet, qui Pharan episcopus fuit, et Cyrum, qui Alexandriae, et Sergium, qui Constantinopolis, eiusque successores Pyrrhum, et Paulum, et eos qui similia ipsis senserunt, aut sentiunt, vel sentient, et usque in finem non poenituerint, aut se correxerint; quibus cum et typum quae ex suggestione ipsius Pauli nuper facta est contra integritatem nostrae christianaæ fidei; definientes ut utique omnes orthodoxi pie sentiant et confiteantur, sicut tradiderunt nobis praecipui Ecclesiae Patres, et sanctae universales quinque synodi, idest duas eiusdem, et unius Domini ac Dei nostri Iesu Christi secundum hypostasin unitas inconfuse et indivise naturas, ex quibus et in quibus constat: duasque iuxta naturam operationes, ac duas iuxta naturam voluntates, divinam, et humanam, in uno, et eodem connaturaliter unitas, et servatas, quae ut cognoscat tua in Domino spiritalis dilectio, ac per te omnes, quae istic sunt

(a) Esai. 52, iuxta LXX.

De causa Macedonii pseudoevêcopicoi Anthiochœi.

Eadem de Petro ab haereticis Alexandriæ episcop. nominato.

Haereticci in Lateranensi synodo Martino PP. anathematizati.

Decreta in eadem synodo.

De missis Jo-
anni S. A.
apocrisiariis,
qui eadem de-
creta ad eum
perferant.

Ecclesiae catholicae; haec ipsa a nobis hic synodaliter gesta, ad constituendam defendendamque catholicam Ecclesiam una cum eneyclis nostris, et synodalibus literis misimus per presbyterum, et apocrisiarium nostrum, abbatem Theodorum, et monachos Sancti Theodosii religiosissimae mansionis Ioannem, Stephanum Leontium, qui huiuscemodi nostrae apostolicae synodo interfuerunt, et per gratiam Dei ipso visu didicerunt, quae inse- cuta sunt omnia, et canonice definita. Quae ipse firmiter custodiens, denuntia quoque omnibus, qui istic suut fidelibus populis inviolabiliter tenere ut propriarum salutem animarum. Quapropter testifor coram Deo et Iesu Christo, et electis angelis, ut haec custodiens, amoto omni praedi- dio, nihilque placendi causa faciens, sed ex pura conscientia, Evangelium gratiae tradas omnibus, sicut accepisti, et a sanctis Patribus, et a nobis ipsis, qui synodaliter sanctiones eorum confirmavimus. Ne igitur erubescas testimonium Domini nostri Iesu Christi, sed conforteris gratia ipsius, et quae audiisti a nobis per multos testes, sive demonstrationes ex Scripturis et ex Patribus, ea commenda fidelibus hominibus, qui idonei sunt ad alias quoque docendos. Tu collabora Evangelio ex virtute Dei, ut bonus miles certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam (a). Quandoquidem manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, praedictum est gentibus, eruditum est in mundo, assumptum est in gloria. Propter quod haec doce, et exhortare, testificans coram Deo non excitare pugnas verborum absque utilitate ad subversionem fidei. Si quis autem aliter docet, et non acquiescit sacris sermonibus Domini nostri Iesu Christi, et ei quae secundum pietatem est doctrinae; superbus est nihil scieus, sed languens circa quaestiones, et pugnas verborum importunas, ex quibus oriuntur

(a) 1. Timoth. 5.

De obedientia
eisdem omni-
modo pre-
stantia.

Adhortatio ad
Ioannoem.

invidiae, contentiones, blasphemiae, sus- piciones malae, conflictationes hominum mente corruptorum, et qui veritate pri- vati sunt, reprobi circa fidem, sed ultra non proficien (a). Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut et illorum fuit; id est illorum qui ante ipsos fuerunt, haereticorum (b). Quos devitans, caris- sime, permane in iis, quae didicisti, et credita sunt tibi, sciens a quibus didiceris; nemo sacerdotium tuum contemnat: sed forma sis omnibus in sermone, in con- versatione, in dilectione, in fide, in san- ctitate. Attende lectioni, exhortationi, do- trinae. Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per sacerdotalem dignitatem, et functionem nostrae apo- stolicae vicis, ut profectus tuus omnibus manifestus, ac testatus sit, et ante omnes ipsi Deo, apud quem susceptorum pro virtute, et pietate laborum reposita est dignis laus, et corona iustitiae, quam reddet tibi iustus index, qui perfecte ser- ves eius orthodoxam fidem, et mandatum prompto animo impleas, in gloriosa eius ac tremenda apparitione. Ecce vero in auxilium, ut magno studio, ac sine ullo impedimento, charitas tua ministerium impleat a nostra apostolica auctoritate tibi commissum: hortati sumus Deo amabiles episcopos, ipsum dico Theodorum Esbun- torum, et Antonium Bacatherorum adesse in omnibus, ac pro viribus inservire huius- modi spirituali voluntati tuae, quibus- cum et Georgium dilectum presbyterum, et archimandritam, et Petrum Christi amantem Adraensem nempe, ac omnino eos, qui in illis partibus fidem Dei ve- rumque zelum habent: quorum merces plurima erit apud Deum, cum vobis prom- ptitudinem animi, studiique sui praesti- terint in omni obedientia, et gratiae per- fectione.

(a) 1. Timoth. 6. (b) 2. Timoth. 3.

III.

Paulus Thessalonicensis episcopus cum non modo, ut promiserat, non resipuerit, verum eo auctore apostolicae sedis apocrisiarii in haeresim fuerint inducti, anathematizatur et deponitur (1).

SUMMARIUM

Minora peccata vitanda ne incidamus in graviora. — Maiora peccata sunt, quae ex scientia per operationem fiunt. — Peccata quoque involuntarie, et ex obliuione perpetrata non inulta relinquuntur. — Peccati mortalis gravitas. — Quam gravia episcoporum et sacerdotum peccata sint. — Secunda haereticorum transgressio primae malitiae ostendit. — In longanimitatem, ac misericordiam propensior apostolica sedes, quam in severitatem. — Paulus Romanum vocatus est ut se ab obiectis expurgaret. — Sed apocrisiarios apostolicae sedis corrupit. — Perversorum fallaciee publicandae. — Paulus peccatum non est confessus. — Ideoque anathemate a Martino I, et synodo romana percussus. — Duodecim capita haeresum Paulus sequuntur est. — Qui condemnata ab Ecclesia catholica dogmata non damnat, ea confirmare supponitur. — Primum mandatum credere in Dominum I. C. — Adhortatio ad Paulum ut resipiscat, et se emendet. — Depositio Pauli Thessalonicensis, quoad apostolica et synodalia decreta scripto confirmet. — Pietas in Deum principium sensus, ac sapientiae. — Iterata adhortatio ad Paulum.

Paulo episcopo Thessalonicae Martinus servus servorum Dei, sanctae romanae catholicae et apostolicae Dei Ecclesiae episcopus.

Dominus ac Deus noster Iesus Christus qui humana ipsius incarnatione inveteratam nostram naturam renovavit, ac proprio labore plagam transgressionis nostra sanavit, cum velit nos non iam de caetero peccare, ne per peccatum deterius quid nobis contingat, et tradamur aeterno suppicio, cui traditur, qui hic disciplina emendatus non fuerit, dignatus est nimia bonitate poenis persecutientibus quasi quibusdam vallisanimae nostrae vias, et aditus ad peccatum obsepire, ac munire, idque significat per Oseam prophetam dicentem:

(1) Ex edit. card. Carafa.

Ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria: et semitas suas non inveniet, et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos: et quaeret eos, et non inveniet eos, et dicet: Vadam, et revertar ad virnum meum priorem, quia bene erat mibi tunc magis quam nunc (a). Unde ex humanitate immensa non ea sollem, quae a nobis per scientiam, sed etiam quae ex ignorantia peccantur condemnat quaeque ex obliuione, aut nuda cogitatione, aut cupiditate inutili; ne per ea, quae leviora esse videntur, malitia viam, ac semitam facientes, ex contemptu ad maiora, peioraque peccata adducamur, nullo iam existente metu, qui impetum malitiae nostrae per supplicium cohipeat. Maiora autem dico, quae ex scientia per operationem peccantur, et ad malum finem veniunt: per quae omnino excidimus a Deo et ultimae morti adiudicamur, ubi sempiterna quidem poena est, nulla autem remissionis est venia: Quoniam non est in morte, qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? (b) dicit beatus David. Quod antem Dens ea, quae ex ignorantia a nobis in ipsum delinquentur, punit, ipse testatur dicens: Ille autem servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, et non praeparavit, et non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis; qui non cognovit et fecit digna plagis, vapulabit paucis (c). Quod autem et ea, quae involuntarie, aut ex obliuione, praepterquam oportet, perpetrantur, non indulta relinquuntur: ostendit rursus per Moysen: Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere filii Israel: anima cum peccaverit per ignorantiam et de universis mandatis Domini, quae praecepit ut non fierent, quippiam fecerit; si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino; si peccaverit princeps, et fecerit unum ex pluribus per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur, et postea intel-

Minora peccata
vitanda ne in-
cidamus in
graviora.

Maiora peccata
sunt, quae ex
scientia per
operationem
fiunt.

Peccata quo-
que involunta-
rie, et ex obli-
uione perpe-
trata non inulta
relinquuntur.

(a) Osee 1. (b) Psalm. 6. (c) Luc. 12.

lexerit peccatum suum, offeret hostiam Domino hircum de capris immaculatum (a): et rursum: Anima si praevaricans caeremonias per errorem in his quae Domino sunt sanctificata, peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus (b). Sic quoque ea, quae in corde, idest, in sola cogitatione consistunt, damnat dicens: Cave ne forte subrepatur tibi impia cogitatio, et fiat tibi in peccatum (c). Et quae ex intemperativa cupiditate fiunt, percutit dicens: Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia, quae illius sunt (d). Quare si haec, quae a nobis ex oblivious, aut ignorantia, aut abruptione, aut cogitatione, aut cupiditate contra rationem fiunt, omnino non praeterit, sed aperte damnat universitatis Deus ut stimulum peccati nostri deleat, et damnationis nostrae mortem, quae ex eo oritur, perimat; quali, quae, aut quanta dignus est poena, qui divitias bonitatis eius, et patientiae, et longanimitatis, contemnit; atque idecirco omni studio ac proposito per cognitionem peccat, et propriam in ipsum Deum transgressionem, scripto nobis ostendit? quod ipse facere ausus es, idque non semel solum, sed iam iterum per synodales literas tuas ignorans, ut videtur, quod bonitas Dei ad poenitentiam te adducit, secundum autem duritiam tuam et imponitens cor thesanizas tibi iram in die irae, et revelationis iusti indicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera eius, iis quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam, et honorem, et incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; iis autem, qui sunt ex contentione et qui non acquiescent veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio, tribulatio, et angustia in omnem animam hominis operantis malum (e): episcopi maxime, et sacerdotis, qui aliorum dux esse debet, eosque regere, et in viam

pacis, per veram in Christum Deum confessionem adducere, non precipitare in viam perditionis gressus sequentium populorum per propriam haeresim: de quibus, et per beatum Ieremiam Dominus dicit: Vae pastoribus qui disperdunt, et dilacerant oves Paschae meae: grex perditus factus est populus meus; pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus, de monte in collem transierunt, oblii sunt cubilis sui (a). Omnes qui invenerunt comedunt eos, pastores enim multi demoliti sunt vineam meam, dederunt, conculeaverunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Idecirco haec dicit Dominus ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, et eieciis eos, et non visitastis eos. Ecce ergo visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum: et quia oblitus es mei, et sperasti in mendacio, et ego revelabo posteriora tua contra faciem tuam, et apparebit ignominia tua (b). Manifeste enim secunda dogmatum tuorum transgressio, etiam primam voluntariam demonstravit, et ex prava meditatione, sive sensu haeretico contra fidem a te factam fuisse, non ex involuntaria abruptione, aut corde non facto. Nos igitur oportuit creditum nobis onus pontificalis ministerii reputantes, idest providae animarum curae, ac diligentiae nullatenus morari, ac differre, cum fides a te procederet, sed rigore canonis praeceps utentes, ex prima interpellatione scriptum tuum una cum eo qui scripsisset, damnare; ne rationabilibus Domini oibus mortiferum doctrinae tuae porrigens gramen, eas tecum per malam fidem mortificares, privaresque aeterna secundum Christum vita: pro quibus ipse animam suam posuit bonus pastor, et propter quas coelos inclinans a Patris non discedens sinu, venit in terram ut perditam recuperans ovem, propriis humeris ad suum secundum naturam Patrem humaniter referret, ac per

(a) Ierem. 25. 30. 12. (b) Ierem. 14, iuxta LXX.

Peccati mortalis gravitas.

Quam gravia
episcoporum
et sacerdotum
peccata sint.

(a) Levit. 4. (b) Levit. 5. (c) Deut. 43.

(d) Exod. 20. (e) Rom. 2.

Secunda haereticorum transgressio
primae malitiam ostendit.

In longa imitatem, et misericordiam preponens Apostolica Sedes, quam in severitatem.

viseera misericordiae coelesti gregi connumeraret (a). Sed longanimitatem substinuimus, nec poenam infliximus, acceptis misericorditer precibus Philitani episcopi, et Ignatii diaconi tuorum apocrisiariorum, qui maxime asseverarent, et affirmarent, einsmodi literarum involuntariam esse abreptionem, nee mentis ac certae sententiae opus esse illam absurditatem dogmatis tui. Unde et dicebant statim, ac sine mora a peiore dogmate in melius mutationem in te fore, si te iuxta illorum postulatum de eo amanter monuissemus, cuins rei causa nos hortati sunt, ut tibi ostenderemus, nos ea, in quibus lapsus es, notasse, quod utique per apocrisiarios nostros fecimus rigorem canonis per caritatem omittentes, teque adhortantes non tamen praecipientes omnino tanquam subiecto huic apostolicae sedi, ut huc venires, teque canonic ex purgares de his, quae initio creationis tuae non pie docuisti. Sed euravimus, inquit, Babylonem, et non est sanata (b): quoniam pervenit usque ad coelos indicium eius. Non solum enim ipse incorrectus mansisti, sed memoratos apocrisiarios nostros decepisti; idque erga eos fecisti, quod astutus serpens fecit adversus Adam, desertorem una secum cum constituens, qui a Domiuo mandatum acceperat. Tu enim simili modo ut serpens eos induxisti ac persuasisti, ut extenderent manum, ac pro eo ut caperent de scripto nostro, ad te in modum formulae misso, non malum quendam, et promiseum gustum, ut illic, idest de ligno transgressionis, sed puram, et sinceram sanctorum Patrum confessionem: hanc enim pie ei scripto inseruimus ad animae tuae correctionem: tu eam a te repulisti, proque ea adulterine subiecisti absurditatis tuae doctrinam, quo manum adiicerent, quae omnino tibi non profuerunt; tametsi visus es eos irretire multis sermonibus et blandiis labiorum protraxisti eos, at illi levitate elati secuti sunt, nescientes animae

Paulus Romanum vocatus est ut se ab obiectis expargaret;

Sed apocrisiarios Apostolicae Sedis corrupti.

(a) Luc. 13. (b) Ierem. 81.

periculum adire, quod iis fraudulenter struxeras. Verba enim fraudulenter molia, et ferunt intima viscerum (a). Nec audivisti dicentem: Qui fodit foveam proximo incidet in eam, et qui volvit lapidem, in seipsum volvit (b). Lingua enim mendax odit veritatem: os vero in custoditum facit ruinas. Quomodo igitur cum haec perpetraris in ipsis, et io exemplum formulae praescriptum a nobis, et per ipsos ad te missum hortatu, ut dictum est, tuorum apocrisiariorum, constitueris ad nos seribere, te ipsum decipiens, non nobis obrepens. Idecirco certiores facimus patres, qui ubique terrarum sunt, quod ea, quae visa sunt ad effectum perducentes, omni studio exposuimus nostram in Domino fidem. Sed audi quid princeps apostolorum ad eum dicat, qui veritatem erat frustratus: Cur tentavit Satanus cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto? (c) Non es mentitus hominibus, sed Deo. Ac simile aliquid fecisti ei, qui per Samuelem prophetam audivit a Domino: Haec dicit Dominus exercituum. Recensui quaecumque fecit Amalec Israeli. Nunc ergo vade, et percutie Amalec, et demolire universa eius (d). Qui cum non obedisset ac dixisset Samueli quasi per impudentiam glorians in transgressione sua: Benedictus tu Domino, implevi verbum Domini. Dixitque Samuel: Et quae est haec vox gregum, quae resonat in auribus meis? Numquid vult Dominus holocausta et victimas, et non potius ut obediatur voce Domini? Melior est enim obedientia quam victima, et auscultare magis quam offerre adipem arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare. Pro eo ergo quod abieciisti sermonem Domini, abiecit te Dominus ne sis rex. Dixitque Saul ad Samuelem: Peceavi: quia praevaricatus sum sermonem Domini, et verba tua (e). At tu eius quidem transgressionem imitatus es, confessionem vero transgres-

Perversorum fallacioe publicandas.

Paulus peccatum non est confessus.

(a) Proverb. 7. (b) Proverb. 16 iuxta LXX.
(c) Act. 5. (d) 1. Reg. 13. (e) 1. Reg. 13.

sionis non es aemulatus, neque dixisti, peccavi; cum mutaveris Domini fidem, et deceperis nostros apocesisarios. Super quo tibi propitius esse potero? Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? et in gente tali non ulciscetur anima mea? (a) Quamobrem hos, qui diem in cinere, et saceo, et afflictione animae et corporum, et lacrymis poenitentiae opprobrium ipsis a te illatum, expugnare iussimus, quod non solum apostolicam contempserint potestatem, sed etiam sapientem non audierint parabolam, quae dicit: Quando submiserit inimicus vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiae sunt in corde illius (b). Te vero una cum haereticis tuis literis, id est literis synodalibus, quae, et prius, et nunc a te ad nos missae sunt, sententia anathematis damnavimus, ex eo die, qui scriptus a nobis ac distinxtus est, nempe a die prima praesentis mensis novembris inductione 8, qua die missas a te lubricas literas accepimus, et condemnavimus; quoad ea quae a te synodaliter gesta sunt, quaeque prius, et quae nunc tu cum omnibus, qui quomodocumque vel scripto vel sine scripto iis patrocinantur, aut ea defendunt, nobis consentiendo damnetis et anathematizetis, ut haeretica, et vana. Primum quidem propter haerentem in his absurditatem reprehensibilium dno-decim tuorum capitum, quae tibi scripto nota feci, ut inexcusabilis sis, si emendationem recuses. Deinde quod pium sermonem irritum facere in illis ansus es, impium vero dogma confirmare, qui hoc substuleris, quod per natrnam voluntas, et operatio salutis nostrae sit in Domino nostro Iesu Christo, secundum utramque earum, ex quibus et in quibus est, natrnam: in quo propter sublatas eiusmodi pias voces, sine voluntate, ac sine operatione, quinimo sine existentia in utraque natura eum esse adstruxisti: quod enim est expers omnis substantialis voluntatis, atque operationis, destruitur

(a) Ierem. 5. (b) Prov. 26.

Bull. Rom. Vol. I. 26

etiam ab omni substantiali existentia. Qui praeterea sustuleris in praefato tuo secundo synodali, et hoc omnia anathematizare, quaecumque anathematizavimus; ut per hoc non solum eos etiam, quos anathematizavimus, nempe ipsas impiorum haereticorum personas anathematizare reenses (nam si dogmata a te non anathematizentur, perspicuum est, te ne personas quidem nefariorum haereticorum anathematizare: signidem haereseos ipsorum causa, non causa natruae, eos anathematizamus), sed ut etiam omnem omnium errorem paganorum, indaeorum, haereticorum in te confirmes. Si enim omnia omnium horum dogmata condemnamus, ut contraria, et inimica veritati; tu vero omnia una nobiscum voce non anathematizas, quae anathematizamus; consequens est, te horum omnium errorum confirmasse, qui a nobis sive ab Ecclesia catholica anathematizatur. Qui igitur ista fecisti adversus catholicam fidem; Neglexisti me, dicit Dominus, et oblitus es foederis mei dicentis: Non transgredieris de omnibus sermonibus, quos ego praecipio tibi hodie, dextera, aut sinistra, ut eas post Deos alios, ut colas eos (a). Et erit si non audieris vocem Domini Dei tui, ut enstodias, et facias omnia praecepta eius, et statuta eius, quae ego praecipio tibi hodie: et venient super te omnes haec maledictiones, et apprehendent te. Viae enim tuae, et cogitationes tuae fecerunt haec tibi. Haec malitia tua, quia amara est, quoniam attigit usque ad cor tuum. Quomodo igitur dices, non sum pollutus, neque ambulavi post super induxitiam novitatem (b)? Vide vias tuas in errore impressas, et cognosce quid feceris, quoniam si ablueris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam, maculatus es in iniuriatibus tuis coram me, dicit Dominus: donec convertas te sincere, et eum per piam confessionem diligas in toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua (c). Hoc est enim pri-

(a) Deut. 28. (b) Ierem. 2. (c) Matth. 22.

Ideoque ana-
themata a Mor-
tino I, et sy-
nodo Romana
parcessus.

Duo locum ca-
pita haeresum
Paulus sequun-
dus est.

Qui conden-
nata ab Eccles-
ia catholica
dogmata non
damnat ea con-
firmare suppos-
nitur.

Primum man-
datum eredere
in Dominum
I. C.

Adhortatio ad
Paulum ut re-
spiscat, et se
emendet.

Depositi Pauli
Thessalonici-
ensis, quod
apostolica et
synodalia de-
creta scripto
confirmet.

mum, et magnum mandatum, recte credere in Dominum, ac Deum nostrum Iesum Christum, iuxta sanctorum Patrum, et probatorum, atque universalium conciliorum doctrinam. Et nunc meliores facias tuas, et dogmata cordis tui emunda ab omni haeretica pravitate, et audi vocem Domini Dei tui, et cessabit Dominus ab omnibus malis, quae dixit in te. Ne igitur amplius per ea quae scribis, aut insepte struis, ut alii pro te scribant, patrocinieris impietate, sed eam potius ut haereticam accusa. Non enim iam homo poenitens a malitia sua dicit, quid feci? Ecce enim iudicio contendo tecum, dicit Dominus, cum dicis: non peccavi: quia contempnisti me vehementer ut duplices faceres vias tuas (a). Quapropter cognoscens cognosces, quemadmodum diximus, quod depositus sis ab omni sacerdotali dignitate, et ministerio in sancta Dei catholica, et apostolica Ecclesia, quoad sineulla praermissione omnia, quae a nobis hic synodaliter sancita sunt ac definita ad commendationem, et confirmationem catholicae Ecclesiae, videlicet dictorum sanctorum Patrum et universalium quinque synodorum, scripto confirmes et nobis eum confitearis in uno sanctae, et consubstantialis et adoranda Trinitatis Deo verbo, qui propter nos incarnatus est et perfecte humanatus, duas naturas secundum hypostasim unitas inconfuse, et indivise: et duas naturales voluntates, duasque naturales operationes, divinam, et humanam connaturaliter unitas secundum sanctorum Patrum doctrinam, ad veram confirmationem, quod Deus natura perfectus, et homo natura perfectus idem existit: ut per omnia proprie similis Deo, et patri, praeter quod pater ingenitus est, et per omnia proprie similis nobis, solum absque peccato: et anathematizamus omnes haereticos quos anathematizamus, idest quos anathematizat catholica Dei, et apostolica Ecclesia, cum omnibus haereticis ipsorum dogmatibus:

(a) Ierem. 2.

et eos, qui nunc exorti sunt, haereticos, et qui a nobis synodaliter propter ipsorum haeresim anathematizati sunt. Theodorum dico, qui fuit episcopus Pharan, et Cyrum, qui Alexandriae, et Sergium, qui Constantinopolis, eiusque successores Pyrrhum et Paulum, cum omnibus ipsorum haereticis dogmatibus, et impia expositione, magisque impia formula eorum, quae ab ipsis nefarie firmata sunt, ad orthodoxae fidei eversionem, et omnibus simileiter, qui varie affirmant, unam sive nullam omnino confidentur divinitatis, et humanitatis Christi naturam, aut voluntatem, aut operationem, quos ut hostes, et adversarios suos catholica Dei, et apostolica Ecclesia iure abiicit, et anathematizat. Ne igitur repudies Domini sermonem in impiis permanens. Pietas enim in Deum, principium est sensus, ac sapientiae: et quaeres eam ut argentum, et sicut thesauros investigabis eam; tunc intelliges timorem Domini, et cognitionem Dei invenies: quoniam Deus dat sapientiam: et a facie eius cognitio, et intelligentia, reservat salutem recte agentibus. Quare revertere ad me, dicit Dominus, et non firmabo vultum meum super te: quoniam misericors ego sum, nec irasceri tibi in aeternum. Tantum cognosce iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum impie egisti, et effundisti vias tuas ad alienos fidei, voici autem meac non obedisti, dicit Dominus. Nam cognitio rerum tuarum conciliabit tibi celerem in iis correctionem: maxime si una cum proprio dogmatis errore corrigas etiam, quod in sacros canones peccasti, eos enim irritos facere ausus es, qui te ipsum per proprias literas non confessus sis, ut subditum huic apostolicae sedi vicarium. Qui igitur in utroque lapsus es, utrique studeto convenienter mederi: non enim aliter habebis perfectam a nobis veniam, nisi in utroque nobis correctionem tuam exhibeas.

Dat. die 4 novembris anno Domini 649.

Pietas in Deum principium sensus, ac sapientiae.

Iterata adhortatio ad Paulum.

IV

De Paulianathematizati fugienda haeresi (1)

SUMMARIUM

Divinae praedicationis effectus. — Episcoporum est gregem Domini de errantium pravis sententis admonere. — De Pauli Thessalonicensis erroribus et in eis disseminandis calliditate. — Studium apostolicae sedis ut ille errores suos eiuraret. — Pauli temeritas in adulterando fidei exemplo sibi missae, et apocrisarios S. A. in haeresim inducendo. — Adhortatio ad clerum et populum Thessalonicensem. — Paulus depositus est. — De recipiendis quinque synodis universalibus.

Christum diligenti clero et populo sanctae Dei catholicae Thessalonicensium Ecclesiae, Martinus, servus servorum Dei sanctae eius catholicae et apostolicae romanae Ecclesiae episcopus.

Universitatis opifex Dominus noster Jesus Christus, cum initio hominem fecisset, ad tutelam eius vitae proprium ipsi largitus est mandatum praecipiens id nullatenus transgredi, ne solutionis mandati fructum perciperet propriam dissolutionem, idest, mortem: quod cum accidisset, innotuit: ut omnes timore Dominum timerent, nec amplius ad mandati praevaricationem facile caperentur a diabolo, qui nos primitus deceperat. Unde humaniter saluti ipse nostrae prospiciens, inimicitias posuit inter nos et eum, qui se felissem, easque voluit perennes esse: quas artificiose augens, cum incarnatus Homo secundum nos factus est, clamabat dicens: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium (a); has qui non accipit, inimico vitae nostrae diabolo omnino sit amicus, inimicitias solvens, quas internos et ipsum Dominus posuit, deficiens que a Deo vivente per peccatum mortificatur, quo hominum natura in seipsam armata est, et affectionibus corruptitur: quam naturam pacificare volens ipsius opifex, proprium, ut dictum est, in terram adveniens gladium dedit, qui evangelicae

secundum ipsum praedicationis sermo est, omnem impietatem, atque iniquitatem caedens semper ac demetens, commendans vero orthodoxam in ipsum confessionem in iis, qui eam firme custodiunt. Quando igitur dilectissimi fratres nobis, qui per gratiam ipsius sacerdotes sumus, evangelicae praedicationis sermo eruditus est, ut eum sapientia, et fide tueamur eius domum, catholicam nempe Ecclesiam, integrum, atque immaculatum ab iis, qui eam violare ac laedere properant, necessario vobis notum facimus, iubente maxime hoc nos facere ipso Domino per Prophetam dicentem: Consolamini, consolamini, consolamini populum meum, dicit Dominus: sacerdotes loquimini ad eorū Ierusalem, consolamini eam quia impleta est humiliatio eius (a). Nam is, qui pastor eius vocatus est, mutatus est in lumen, eamque humiliare conatus est, per ea, quae impie in nos dogmatizavit: quippe qui coelestem panem, qui per carnem in terram ad nos advenit, non apposuit vobis sincere ac sine innovatione in eibum, et potum ad vitam aeternam per apostolicam paternamque doctrinam; sed apposuit eibum aegyptiacum, sive doctrinam haereticam, quae inquinare solet non confirmare cor hominis. Studuit enim noui solum initio propositionis suae, turbidam inquinamentorum suorum confusionem per literas suas huic apostolicae sedi imponere, sicuti ab eo commisis apocrisiariis, Pithano episcopo, et Ignatio diacono tum eoram ostendimus; sed nunc quoque doctrinæ suae coenitum augere: tametsi praefatorum virorum hortatu absurditates eius, et errores notos ei fecissemus, ac praeterea misissemus exemplum formulæ doctrinæ veræ ac salutaris, quae nobis tradita est a sanctis apostolis, et probatissimis Ecclesiae Patribus: ut id firmiter intuens, propriam sententiam corrigeret. Ille vero etiam post cognitionem veritatis non audivit dicentem: Initium superbiae hominis

Divinae praedicationis effectus.

Episcoporum est gregem Domini de errantium pravis sententis admonere.

De Pauli Thessalonicensis erroribus et in eis disseminandis calliditate.

Studium apostolicae sedis ut ille errores suos eiuraret.

(1) Ex edit. card. Carafae. (a) Matth. 10.

(a) Isai. 40.

apostatare a Deo (a): Qui tenuerit eam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhortavit Dominus conuentus malorum, et destruxit eos usque in finem. Quis igitur eum, qui in animam suam peccat, iustificabit? quis glorificabit eum, qui vitam suam exhortarat?

Pacii temeritas in adulterando Iudei exemplo subi mssae, et spocrisarios S. A. in haeresim inducendo.

Ausus est enim per summum divinorum iudiciorum contemptum missum a nobis exemplum adulterare, ac depravare, ex coepe demere orthodoxam Patrum confessionem, et damnationem quam facimus, idest quam catholica Ecclesia iure facit, detestandorum haereticorum: ac venenum propriae novitatis iniicere. Quoniam igitur, scriptum est, fratres: Quis miserebitur ineantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropiant bestiis (b)? Sic et qui comitatur eum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis eius. In labiis suis induleat inimicus, et in corde suo insidiatur, ut subverteat te in foveam. In oculis suis lacrymatur: et si invenerit tempus non satiabitur sanguine: et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput tuum movebit, et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum tuum. Et rursum dicit: Qui tetigerit piecem inquinabitur ab ea: et qui communicaverit superbo induet superbiam (c). Satagite vos omnes dilecti, ut filii obedientiae, et divinum praeceptum adimplentes, quod dicit: Salva animam tuam, noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione, sed in monte salvum te fac, ne et tu simul pereas (d); et: Recedite inde, pollutum nolite tangere, exite de medio eorum (e). Deponit omnem ad hominem huiusmodi, idest ad pessimam eius haeresim, coniunctionem, et amorem: mors enim est, separans a Deo eos, qui doctrinae talis viri obsequuntur. Atque idecirco eum canonice ab omni deposuimus sacerdotali dignitate et ministerio, quoad proprio corrigens ad apostolicam catholicae Ecclesiae redeat

(a) Eccl. 10. (b) Eccl. 12. (c) Eccl. 13.
(d) Gen. 19. (e) Isai. 23.

Adhortatio ad clerum et populum Tunc salomonensem.

Paulus depositus est.

fidem: in qua ipsi per Dei gratiam generati et educati, state semper radicati et fundati; et sicut accepistis a nobis, sive sanctis apostolis, et prophetis et doctribus, et universalibus quinque synodis, quomodo oporteat vos credere et ambulare, et placere Deo, sicut et ereditis, et ambulastis usque adhuc, ut abundetis magis orthodoxa fide, consistentes iuxta ipsorum sanctorum piam traditionem Dominum nostrum Iesum Christum, Deum verum, et verum hominem eundem, in nullo a divina sua deficiente natura, et in nullo ab humana natura deficiente, absque solo peccato: sed per omnia perfectum ipsum in utraque naturalium ex quibus et in quibus constat, tum in divina, tum in humana, in invenientia et in creata, sicut natura, ita voluntate, et operatione ad demonstracionem perfectae eius cum Deo et Patre, et cum Matre ac Virgine connaturalitatis, et consubstantialitatis. Habentes igitur talem spem, multa libertate utimur, et non sicut adversarii super inductis lasciviant formulis, et expositionibus, sed paternis synodalibus catholicae Ecclesiae muniti praeconiis, haec ubique, et omnibus per ea, quae nuper a nobis synodaliiter gesta sunt, intimavimus, quae et vobis nunc loquimur, nihil inductum aut peregrinum, ac novum praedicantes, sed quae audivistis, et didicistis, et accepistis, et in vobis ingiter radicata sunt. Quae enim est spes nostra, aut gaudium aut corona gloriae? non ne vos coram ipso Domino nostro Iesu Christo, et nunc et in ipsius adventu? Quandoquidem multa mihi ad vos libertas est, multa gloriatio pro vobis, repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra, quam propter dictum hominem substinximus: Quis enim infirmatur et ego non infirmor? (a) Quis scandalizatur, et ego non uror? inquit divinus Apostolus. Quocirea, et vos, carissimi, huiusmodi nostram pro vobis

(a) 2. Corinth. 11.

*De recipiendis
quinque syno-
dis universa-
libus.*

scientes solitudinem, et edocti diligenter a divinitus inspiratis Scripturis, quod nulla est participatio institiae cum ini-quitate, neque societas luci ad tenebras, nec conventio Christi ad Belial, nec pars fidei cum infidelibus, neque consensus orthodoxorum cum haereticis (a): omni custodia custodite cor vestrum, nullam participationem habentes, nec societatem, nec confessionem, nec connexionem, cum huiusmodi homine: ac nulla ratione assentiamini eius doctrinae, sed assidue permanentes in sanctissima nostra fide, servite Deo in conscientia pura. Synaxis autem ministeriorum perficiant vobis, qui ibi sunt presbyteri et diaconi, qui diligenter, et acceptabiliter rectam catholicae Ecclesiae nobiscum doctrinam suscipiunt, quae nuper ad vos a nobis scripta est: et abiicientes omnem haeresim, ac novitatem, quae ab apostolica praedicatione condemnatur; quo usque, ut dictum est, ille sua corrigat, aut alius pro illo canonice eligatur pastor bonus ac verus, quique animam pro oibis ponat, imitatione principis pastorum Christi in loco Pausae vos collocans, et super aquam refectionis educans. Ipse autem, qui nos vobiscum confirmat in divinissima eius confessione, quique uixit nos, ac signavit deditque arrabonem spiritus in cordibus nostris, sanctificet vos perfecte, spiritumque vestrum et animam, et corpus integra, atque irreprehensibilia custodiat receptu-ros in saecula saeculorum, quae repromisit diligentibus eum (b). Amen.

V.

Privilegium coenobio Elnonensi, cuius bona omnia confirmantur, et monachorum regimen sine alicuius interventu personae abbati committitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Coenobium Helnonense a Sieberto rege constructum. — Bona omnia

(a) 2. Corinth. 6. (b) Ioan. 10; psalm. 22. (1) Ex Bollandio Act. SS. februarii sub die 6 eiusdem in Commentario praevio ad vitam S. Amandi § 5.

confirmantur. — Immunitas ab episcopali iurisdictione in temporalibus. — Abbatis electio penes monachos. — De ordinandis monachis. — Episcopus missas publicas ibi non faciat. — Immunitas a saeculari potestate. — Anathema contra inobser-vantes.

Martinus episcopus, ultimus servorum Dei, omni- bus diligentibus Deum salatem.

De quotidiano sanctae matris catho-licae atque apostolicae Ecclesiae profectu, ac multiplicatione gaudere debemus, at-que in vinea Domini pro mercede labo-rantibus auxilium ferre debemus. Unde notum fore volumus sanctae universalis Ecclesiae filiis tam praesentibus, quam et futuris, qualiter sanctae dilectionis nostrae filius Amandus cum consensu, et peti-tione carissimi filii nostri . . . memo-riarie Dagoberti Francorum regis, sive filii eius Sieberti privilegium auctoritatis nostrae expetierit de quodam coenobio, cui Helnonis indidit nomen, quelque etiam ab ipso conseceratum est in honore beatissimi apostolorum principis Petri, doctorisque gentium Pauli intra decursum duorum fluminum Scarp, et Helnonis. Privilegium quidem sanctae auctoritatis nostrae, nostris futurisque temporibus memorato loco indulgemus. Ordinamus itaque atque firmamus de stabilitate ipsius loci de villis, et facultatibus de ecclesiis et ecclesiarum decimis sive familia, de quibuscumque stipendiis specialiter inibi Deo servientium. Interdicimus autem in nomine Domini nostri Iesu Christi, et ex auctoritate b. Petri apostolorum prin-cipis prohibemus, cuius vice huic Ecclesiae romanae, auctore Deo, praeside-mus, ut nullus episcoporum ultra praesumat de redditibus, rebus, vel chartis eorum, vel villis quocumque modo qua-libet exquisitione minuere, nec dolos vel intermissiones alias facere, nec illo-rum ingredi monasterium, neque placita, nec aliud quid facere. Sed si qua causa forte inter terram venientem ad partem . . . ecclesiae, et monasterii evenerit; et pa-cifice non potuerit ordinari, apud electos

Exordium.

Coenobium
B.-Inonense a
Sieberto re-
ge construc-
tum.

Bona omnia
confirmantur.

Immunitas ab
episcopali iur-
isdictione in
temporalibus.

Abbatis electio
penes monas-
chos.

De ordinandis
monachis.

Episcopus
missas publi-
cas ibi non
faciat.

Immunitas a
saeculari pot-
estate.

abbates, et alios Patres timentes Deum sine voluntaria dilatione, mediis saeculariis Evangelii, finiatur. Defuncto vero abate non extraneus, nisi de eadem congregatione, quem sibi concors congregatio elegerit, et qui electus fuerit, sine dolo, et venalitate aliqua ordinetur. Pariter autem custodiendum est, ut *in-vito* abate ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines saeculares vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant. Sed si abundantes fuerint, qui ad celebrandas Dei laudes, vel utilitates loci complendas sufficiant, de his, qui superfluerint, offerat abbas eoram quos dignos potuerit. Quisquis autem ex monasterio ad ecclesiasticum ordinem pervernerit, ulterius illie nec potestatem nec licentiam habeat habitandi. Missas quoque publicas ab episcopo in eodem coenobio fieri omnino prohibemus, ne in servorum Dei recessibus, et eorum receptaculis ulla popularibus praebeatur occasio conventiculi, nec audeat cathedralm ibi collocare, vel quamlibet potestatem imperandi, nec aliquam ordinationem quamvis levissima faciendi habeat, nisi ab abate eiusdem loci fuerit rogatus, quatenus monachi semper maneant in abbatis sui potestate. Hauc ergo scriptorum nostrorum paginam, omni in futuro tempore, ab omnibus episcopis firmam statuimus illibatamque servari, ut, et iam suae Ecclesiae iuvante Domino, suo tantum sint iure contentae, et abbas iam dicti monasterii atque monachi ecclesiasticis conditionibus, seu angariis, vel quibuslibet obsequiis saecularibus nullo modo subiaceant, nullis laicis viris deserviant, sed remotis vexationibus ac cunctis gravaminibus divinum opus cum summa animi devotione perficiant. Quicumque in apostolicis constitutionibus sincera dilectione observator extiterit, benedictionem et misericordiam a Domino percipiat: at qui ea, quae apostolica sedes stabilivit, pro nihilo ducere atque violare tentaverit, B. Petri apostolorum

principis, nostrique apostolatus auctoritate, anathematis vinculis irretitus, ut sacrilegus a sinu matris Ecclesiae, et participatione corporis et sanguinis Christi separatus, cum diabolo, et angelis eius sententiam damnationis accipiat. Scriptum per manum Stephani notarii et regionarii, et sacriferini sanctorae romanae Ecclesiae in mense Ianuario, indictione II (1). Datum XIV (2) februarii, per manum Amandi episcopi, bibliothecarii sanctorae sedis apostolicae.

Dat. die 19 ianuarii anno Domini 653,
Pontif. Martini I anno IV.

VI.

*Simile privilegium coenobio
Blandiniensi (3).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Blandiniense a Sigeberto Francorum rege constitutum, et dicatum. — Confirmatio honorum. — Libertas abbatum in regimine monasterii.

Martinus episcopus, ultimus servorum Dei, omnibus diligentibus Deum salutem.

De quotidiano sanctae matris catholicae atque apostolicae Ecclesiae profectu ac multiplicatione gaudere debemus, atque in vinea Domini pro mercede laboris operantibus auxilium ferre debemus. Unde notum fore volumus sanctae universalis Ecclesiae filiis, tam praesentibus, quam et futuris, qualiter sanctae dilectionis nostrae filius Amandus, cum consensu, et petitione carissimi filii nostri diaconi memoriae Dagoberti Francorum regis, sive filii eius Sigeberti privilegium auctoritatis nostrae expeterit de quodam coenobio, quod ipse deliminatis gentilium spuretiis fundo tenus extruxisse dignoscitur, cui nomen Blandinium intitulit, quodque etiam ab ipso consecratum est in honore beatissimi apostolorum principis Petri, doctorisque gentium Pauli; situm inter decursum duorum fluminum Scaldis

(1) Lege IX. (2) Adde kalendas. (3) Ex Bollandio, loco citato, § V.

Anathema
contra inob-
servantes.

Exordium

Monasterium
Blandiniense a
Sigeberto
Francorum re-
ge coconstitutum
et dicatum.

et Legiae. Privilegium quidem sanctae auctoritatis nostrae, nostris futurisque temporibus, memorato loco indulgemus, ordinamus atque firmamus de stabilitate ipsius loci, de villis et facultatibus, de ecclesiis, et ecclesiarum decimis sive familia, et de quibuscumque stipendiis specialiter inibi Deo servientium et ecclesiae ornamentorum atque luminariorum ac matriculariorum, hospitum, atque pauperum, iuxta petitionem charorum nostrorum praecellentissimorum regum Dagoberti atque filii eius Sigeberti, nostra apostolica auctoritate stabilimus, corroboramus, atque inconvulsa statuimus. Decrevimus itaque, ut liceat regulari abbatii Florberto ad praesens inibi subrogato vel constituto a filio nostro Amardo tam ipsi, quam in reliquum futuris abbatibus in universis utilitatibus loci, divino solatio, ita omnia disponere, et ordinare, absque ullius contradictione vel refragatione, ut libere invigilent mandatis Domini, secundum regulam S. Benedicti. Si quis vero (quod non optamus) temerario ausu contra huius nostri privilegii apostolici publica scripta agere presumperit, reum se divino iudicio existere de perpetrata iniuitate cognoscat, ac a sacratissimo corpore ac sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque perinde in aeterno examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco ius servantibus, et de suis bonis locum dictantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonaे actionis recipient, et apud districtum iudicem praeium aeternae pacis inveniant. Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii et sacriscribentis S. romanae Ecclesiae in mense ianuario, indictione II (1). Datum XIV kalendas februarii per manum Amandi ep-

(1) Lege ix.

scopi Theatrali sanctae sedis apostolicae (1).

Dat. die 19 ianuarii anno Domini 652,
pontificatus Martini I anno II.

S. EUGENIUS I

PAPA LXXVII

Anno aerae Christi comm. DCLIV.

Eugenius, natione romanus, de regione An. C. 654 prima Aventina, clericus a cunabulis, patre Rusiniano, ordinatus die 8 septembribus anno 654, Martino pontifice adhuc in exilio vivente, sed qui electionem dati sibi successoris probavit; sedit sub Constante imp. annos II, menses IX, dies XXIV, scilicet ab ordinatione suscepta usque ad diem primam mensis iunii ann. 657, qua decessit. Fecit autem episcopos per diversa loca numero vigintidos, et sepultus est ad Beatum Petrum 4 nonas iunii. Vacavit sedes mensem I, d. XXIX (2).

S. VITALIANUS I

PAPA LXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCLVII.

Vitalianus, natione signensis, provinciae Campaniae, filius Anastasii, electus Eugenio successor, ordinatur die dominica 50 iulii anno 657. Sedit in pontificatu sub Constante, et Constantino Pogonato

(1) In calee utriusque privilegii subdit Bollandus *indictionem II cum tempore sedis Martini non convenire; IX potius ponendam esse, ut anno 651, quo S. Amandus Romae fuit, videri datum queat;* in superiori vero legendum **XIV** *kalendas februarii* prout in hoc altero diplome: qui quidem scriptorum errores nonnullis fuerunt in causa ut utrumque diploma fictitium, aut saltem interpolatum assererent: quorum quidem argumenta cum sufficientem non habeant vim caeteros suas in partes adducendi, utrumque nos hic inserendum censuimus, nullum tamen pondus datae hucusque fideli adiuentes. (2) Sic habent editi Anastas. Codices reliqui omnes **XXVIII** exclusis extremis, scilicet, die obitus Eugenii, et die ordinat. Vitaliani.

impp. annos xiv, menses vi (1). Fecit ordinationes quatuor, quibus creavit presbyteros vigintiduos, diaconum unum, episcopos per diversa loca nonaginta septem. Vitam finivit die 27 ianuarii anno 672, et sepultus est ad Beatum Petrum. Vacavit sedes menses ii, dies xxv.

ADEODATUS

PAPA LXXIX

Anno aerae Christi comm. DCLXXII.

Adeodatus, natione romanus, ex Monachis, patre Ioviano, electus die 21 aprilis, sequenti die dominica ordinatur anno 672. Sedit in pontificatu sub Constantino Pogonato imp. annos iv, menses ii, dies v. Una ordinatione creavit presbyteros quatuordecim, diaconos duos, episcopos per diversa loca quadragintasex, obiit 25 iunii anno 676, alteraque die sepultus est ad B. Petram. Vacavit sedes menses iv, dies v (2).

De privilegio, quod concessum est abbati monasterii Sancti Martini Turonensis (3).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Abbatii Egirici preces. — Illoc monasterium constructum fuit a S. Martino Turonensi. — 2. Saeculo vi, restricta monachorum exemptio a iurisdictione episcopali. — Episcoporum praevius consensus in eximendis ab eorum iure monasteriis. — Episcopus nullam in hoc monasterio potestatem habeat; — 3. Nisi tantum monachis sacros ordines, et sanctum Chrisma conferendi. — 4. Anathema in repugnantes.

Dilectissimis fratribus universis episcopis in Galliae partibus commorantibus Adeodatus.

Aequitatis nos admonet norma, quam apprime custodire praecepimus, ut can-

(1) Rotundo tamen numero computandos; quare in Cod. Vat. vi sedisse legitur annos xix, menses vi (lege v), dies xxix. (2) Per errorem Anastas. dies xv. (3) Conc. Tm. vii, col. 558, ex Monsnyero, qui illud hausit ex autographo, quod servatur in eiusdem ecclesiae tabulario.

nica sanctorum Patrum consulta, praesertim a beatissimis apostoliceae sedis praesulibus praedecessoribus nostris, qui auctoritatem successione, ac vice sacra-tissimi apostolorum principis Petri per diligentem soleritiam naeti sunt, quemadmodum statuta reperimus, intemerata atque illibata custodia conservemus. Sed et quaeque a fratribus nostris Ecclesiarum episcopis pedissequa diu taxat imitatione consulto et salubriter fuerunt ordinata, utpote sancti apostolorum principis, licet impares ministerio, firmando simili ratione decernimus.

1. Qua ex redum Aegiricus religiosus presbyter, et abbas monasterii S. Martini, in quo et venerabile corpus eius est situm, visendas ex desiderio veniens apostolicas confessiones et atria, nostris se repraesentaret obtutibus, commendationeque fratris nostri Crotberti (1) Turonie Ecclesiae praesulis obtulisset; supplici voce precatus est, ut privilegium apostolica auctoritate subnixum ob munitionem venerabilis monasterii, quod beatae recordationis confessori Christi Martinus Turoneus Ecclesiae episcopus in Gallicanis partibus ad conversorum saltem sui sacratissimi corporis consecratione decoravit, cui nunc praesesse se perlibens scriptis ostenderat, ei concedere debemus.

2. Parumper antem ambigimus, idcirco quod mos atque traditio sanctae nostrae Ecclesiae plus non suppetat, a regimine episcopalium providentiae religiosa loca secernere. Verum ubi, et praedicti fratris nostri Crotberti Turonensis Ecclesiae praesulis monasticam libertatem, hoc est liberam dispensandi licentiam scripto concessam religiositate eius exemplaria proferente comperimus, in eius volumine, et aliorum per Galicanam videlicet provinciam constitutorum antistitum ad id consensum praebentium subscriptiones subter annexas inspeximus; nullatenus iam exortem (2) rationis ac canonicae re-

Abbatis Egiri-
ci preces.

Hoc monas-
terium con-
structum fuit a
S. Martino Tu-
ronensi.

Saeculo vi,
restricta mo-
nachorum e-
xemptio a iu-
risdictione e-
piscopali.

Episcoporum
praevius con-
securus in ex-
imendis ab
eorum iure
monasteriis.

(1) Roberti. son Crotberti. (2) Forte extorrem,

regulae tantorum episcoporum consonam sententiam fore perpendimus. Propterea, et nos erga quod iudicem frates nostri reverendissimi praesentes conferre providerunt, simili censura ex auctoritate profecto apostolorum principis, cui claves ligandi, atque solvendi Conditor, atque Redemptor omnibus tribuit, identidem firmari concessimus, ut apostolica fulti auctoritate, per privilegii seriem nullas gravedines a quolibet episcoporum sub praetextu discussionis religiosus abbas, vel monachi ibidem degentes sustineant: neque rursus hospitandi sibi apud eos licentiam vendicantes, dispendia his atque insolentias angariarum imponant, neque per occasionem regularis disciplinae rimandae atque servandae quilibet importent iniurias: sed liberam licentiam habere statim salva profecto monachicarum regularium custodia, religioso abate quicumque pro tempore praeerit, praefato venerabili monasterio id procurante, ut erga quod priscae traditionis eius articulus continet, et ipse conseruare nitatur, et quicumque sub eius reguntur dispensatione solerter custodire commoneat, districteque compellat.

*Nisi tantum
monachis sa-
cros ordines,
et sanctum
Chrismo con-
ferendi.*

Episcopus mul-
lam in hoc
monasterio
potestatem ha-
beat;

3. Reverendissimo vero episcopo, in eius paroecia venerabile memoratum monasterium, vel res eius ac possessiones constiterint, facienda tantum ordinationis ac promotionis sacerdotum, atque levitarum, vel conficiendi chrismatis sit tantum concessa licentia. Dispensationem autem venerabilis loci gerere, ac conversationem monachicam exquirere, religioso abbati eiusque praeposito, vel qui probatissimi in eodem monasterio fuerint (quod etiam praesules consona sententia definierunt) decernimus.

4. Quisquis igitur quolibet tempore (quod nullatenus credimus) huius decretum privilegii, quod auctoritate apostolica subnixi consentiendo firmavimus, in totum, vel in partem temerare tentaverit, suaque presumptionis audaciam digna emendatione minus correxit; in perpet-

tuum percellendum, vel anathematizandum se noverit, non solum tantorum sententia sacerdotum, sed etiam aequissimo condemnationis aculeo, quoniam violare pertinaciter visus est, quod salubriter conservare debebat. Et ita quoque huius privilegii sanctio firma, et rata indimicata persistat, atque permaneat. Erga quod, et praecellentissimi totius Galliae reges (ut scripto comperimus) ad reperiendas laicorum infestationes edicto prae munire idem venerabile monasterium, regali pietate dignati sunt. Bene valete, dilectissimi fratres (1).

DONUS

PAPA LXXX

Anno aerae Christi comm. DCLXXVI.

Donus, natione romanus, filius Mau-
ritii, ordinatus kal. novembris anno
676, sedit sub Constantino Pogonato
imp. annum I, menses v, dies x (2).
Unicam habuit ordinationem presbyterorum
decem, diaconorum quinque; epis-
copos autem per diversa loca creavit
numero sex. Mortalitate expleta, sepultus
est ad B. Petrum die 5 idus aprilis anno
678. Vacavit sedes menses II, dies xv.

An. C. 676

S. AGATHO I

PAPA LXXXI

Anno aerae Christi comm. DCLXXVIII.

Agatho, natione siculus, ex Monachis, ordinatus romanus pontifex die dominica

(1) Carolus Cointius in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad annum DCLXXVI post expensa Ioannis Launoi argumenta, quibus hic privilegiorum pontificiorum impugnator suppositum istud esse probare conatur, recte concludit in eo *nihil occurere, quod formulac privilegii a Marcufo lib. 1, cap. 1, exhibitas, refragetur*. Quo tamen anno datum illud sit nec ipse Cointius dicit, nec apud quemquam alium invenitur. (2) Exclusa a summa die sepulcrali.

27 mensis iunii anno 678, sedit in pontificatu sub Constantino Pogonato annos **xi**, menses **vi**, dies **xiv** (1). Fecit ordinationem unam, creavitque presbyteros decem, diaconos tres, episcopos per diversa loca numero decem et octo. Postquam hominem exxit, sepultus est ad B. Petrum 4 idus iannarii anno 682. Vacavit sedes menses **vii**, dies **vii** (2).

S. LEO II

PAPA LXXXII

Anno aerae Christi comm. DCLXXXII.

Leо junior, natione siculus, ex patre Paulo, Agathoni successor electus, ordinatur die 17 mensis augusti, anno 682. Sedit temporibus Constantini Pogonati imp. in romano pontificatu menses **x**, dies **xvii**. Fecit ordinationem unam per mensem iunii die 27 presbyterorum novem, diaconorum trium: episcopos vero per diversa loca creavit viginti tres. Obiit die 5 iulii, anno 685, sepultusque est ad B. Petrum 4 nonas mensis eiusdem. Vacavit sedes menses **xi**, dies **xv**.

BENEDICTUS II

PAPA LXXXIII

Anno aerae Christi comm. DCLXXXIV.

Benedictus junior, natione romanus, patre Ioanne, ex presbytero S. R. E. ordinatus pontifex die dominica mensis iunii, anno 684; sedit temporibus Constantini Pogonati imp. mens. **x**, dies **xii**. Ordinavit episcopos per diversa loca duo-

(1) Anastas. habet per errorem ann. **ii**, mens. **vi**, dies **iv**; errorem tamen scriptorum incuriae tribuerimus potius, quam Anastasio, nisi forte dicamus eum inter pontificio post Agatonis obitum dedito, quod eius pontificatui assignare debuerat: Sequendus tamen Pagius ad ann. 682, num. **ii**.

(2) Anast. adiicit annum **i**.

decim. Post celebratum Pascha in infirmitatem incidit, et post dies aliquot defunctus est, subindeque sepultus ad Beatum Petrum sub die 8 idus maii, anno 685. Vacavit sedes menses **ii**, dies **xv**.

IOANNES V

PAPA LXXXIV

Anno aerae Christi comm. DCLXXXV.

Ioannes, natione syrus, de provincia Antiochia, patre Quiriaco, a generalitate in Ecclesia Salvatoris, quae appellatur Constantiniana, electus, atque exinde in episcopum duximus est die dominica 25 mensis iulii, anno 685. Sedit in pontificatu sub finem Constantini imp., temporibus vero Iustiniani Constant. F. annum **i**, dies **x**. Diutina infirmitate detentus, vix ordinationem sacerdotum explere potuit; fecit autem episcopos per diversa loca tredecim. Post obitum sepultus est ad B. Petrum die 2 augusti, anno 686. Vacavit sedes menses **ii**, dies **xviii**.

Schisma octavum in Ecclesia romana.

Mortuo Ioanne pontifice, cum Conon ad episcopatum quaereretur, non minima contentio facta est, eo quod clerus in Petrum archipresbyterum intendebat: exercitus autem omnis in sequentem eius (1), Theodorum presbyterum, clero, et exercitu contendentibus, cum nihil proficerent ad concordiam, consilio ducti sacerdotes, et clerus Cononem elegerunt, in cuius persona post aliquot dies exercitus, et duces consenserunt.

CONON

PAPA LXXXV

Anno aerae Christi comm. DCLXXXVI.

Conon, oriundus, filius Tracesii, et educatus apud Siciliam, postmodum Ro-

(1) H. e. qui Petro erat in ordine proximus.

inam veniens, et in eadem Ecclesia militans ad presbyterii honorem devenit, ac tandem pontifex ordinatus est die dominica **21** octobris, anno 686. Sedit imperante Iustiniano iun. menses **xI**. Diutina infirmitate detentus, cum vix ordinationes sacras explere potuisset, creatis episcopis per diversa loca sexdecim, obiit die **22** septembris, anno 687. Vacavit sedes menses **II**, dies **xxIII**.

Schisma nonum in Ecclesia romana.

Defuncto Conone, romanus populus in duas partes divisus est, et una quidem pars elegit Theodorum archipresbyterum, alia vero Paschalem archidiaconum. Cumque unus alio locum non cederet, sed utriusque immaniter perdurarent, ut unus alium superaret, inito consilio primates iudicum, et exercitus romanae militiae, vel cleri plurima pars, Deo annuente, in personam Sergii concordantes se contulerunt. Theodorus quidem acquievit, ac se humiliavit: Paschalis vero permansit in cordis duritia, donec ipso quoque archidiaconatus officio pro aliquibus incantationibus privatus est, et in monasterium retrusus. Post quinquennium autem impoenitens defunctus est.

SERGIUS I

PAPA LXXXVI

Anno aerae Christi comm. **DCLXXXVII.**

Sergius, natione syrus, Antiochiae regionis, ortus ex patre Tiberio in Panormo Siciliae, ex presbytero tituli S. Susannae pontifex electus, ordinatur die dominica **15** mensis decembris anno 687. Sedit temporibus Iustiniani iun., Leontii, et Tiberii Apsimari impp., annos scilicet **xIII**, menses **viii**, dies **xxIII**. Fecit ordinationes duas per mensem martium, creavitque presbyteros decem et octo, diaconos quatuor, episcopos per diversas provincias nonaginta septem. Obiit die **7** mensis

septembris anno **701**, et sequenti die **iv** idus mensis eiusdem sepultus est ad B. Petrum. Vacavit sedes mensem **i**, dies **xx** (1).

I.

Privilegium monasterio Sanctorum Petri, et Pauli Melduni, seu etiam Meldunesburgense dicto (2).

SUMMARIUM

Quare monasteriis concedatur immunitas.
— Adhortatio ad monachos. — Apostolici privilegii concessio. — Monasterium Ss. Petri et Pauli, et aliud s. Ioannis Bapt. sub iure romanae Ecclesiae recipiuntur;
— Et ab alia quacumque iurisdictione libera fore declarantur. — Viciniori episcopo sacros ordines conferendi facultate tantummodo data. — Abbas a tota congregazione ex ipsius gremio eligendus. — Solitae clausulae contra inobservantes.

Sergius servus servorum Dei Aldelmo abbati eiusdem successoribus, et per vos venerabili vestro monasterio.

Ea quae religiosae conversationis intuitu monachis servis Dei pro libera vendi facultate conferuntur, non pro illecebrarum licentia, sed pro utilitate bene conversandi, et divinis servitiis scipos procul dubio mancipandi, a praesulibus atque cultoribus Deo decretae christianae religionis indulgentur, ut nuxum humanae conditionis exuti, dum ab omni munere sacerdotalium functionum efficiuntur immunes, sicut professionis eorum regula protestatur, Deo penitus vacent, et eius solius sint imbuendi servitio, pro cuius maiestatis reverentia non solum ab oneribus temporalium ditionum sint liberi, sed etiam amore religionis, maximo honore sunt digni. Unde poscente a nobis religione vestra, ut auctoris nostri beati Petri apostolorum principis vice, cui Creator, et Redemptor noster Dominus

Quare monasteriis concedatur immunitas.

(1) A die obitus computandos. (2) Ex Wilhelmo. Malmesburiensis, lib. v, De pontif. inter Hist. Anglic. script., xx edit. Thoma Sale, tom. II,

Adhortatio ad monachos.

Iesus Christus claves ligandi atque solvendi in coelo atque in terra dignatus est impetrare; cuius et nos licet impares ministerio fungimur, et Ecclesiam eius Dei dignatione disponimus, monasterium beatorum apostolorum Petri et Pauli, quod Melduni religiosae memoriae condidit, quod etiam nunc Meldunesburge vocatur, situm in provincia Saxonia, atque illud monasterium, quod in honore sancti Ioannis Baptiste est in eadem provincia positum, iuxta fluvium, qui vocatur From, quae tuam religionem, Deo cooperante, provide dispensare multorum veridica relatione cognovimus, apostolicis privilegiis roboremus, piae devotionis facientes assensum, hortamus vos in Dei laudibus et orationibus studiosis (1), atque per vigilias abstinentiae, castimoniae, purificationi tenaciter inhaerentes, hospitalitatis, atque humanitatis officiis deditos ac devotos obedientiae et humilitatis Christi existere vos amatores, circa invicem pia charitate concordes, mandatis spiritualibus, et sanctorum Patrum regulis serviendo apostolicae fidei, rectitudinem liberate servare, bonis studiis operam dare, humanitatem peregrinis et gentibus im pendere, Ecclesiarum Dei praesulibus, et sacerdotibus venerationem debitam exhibere, Deo vacare, saeculares curas, et quaestus effugere, temperantiam et paupertatem diligere, psalmis et hymnis spiritualibus, atque orationibus assiduis cum Deo colloquium inserere, abstinentiam tamquam purificationem corporis in eunctis vitae studiis adhibere, in omnibus Dei mandatis alterutros excitare, sollicitos circa sui salutem esse, et proficientes in melius aemulari, et in Dei praesidio confidere, immaculatos vos non solum a cogitatione carnali, sed etiam a sermonibus noxiis et cogitationibus custodire, ut castitas, atque sobrietas corporis simul et spiritus vestri ante Dei oculos luecat, quatenus et interior homo gratia virtutis illustretur, et exterior bonae conversa-

(1) *Legi studiosus.*

tionis laudem atque opinionis obtineat. Quia igitur talibus debetur pontificalis indulgentiae beneficium, praesentibus apostolicis privilegiis praedicta venerabilia monasteria decernimus munienda, quantum sub iurisdictione atque tuitione eisdem, cui et nos deservimus, auctoris nostri beati Petri apostoli, et eius quam dispensamus Ecclesiae, et nunc sint, et in perpetuum permaneant, sicut tua religio petiti, nulliusque alterius iurisdictioni sint subiecta, nec quisquam episcoporum aut sacerdotum, aut cuiuslibet ecclesiastici ordinis clericus, quoquo tempore sibi in ea qualemcumque iurisdictionem defendere, aut susceptionem, vel quaelibet munuscula, a religiosa congregazione extorquere, vel exposcere praesumat, neque in eorum oratorio episcopalem cathedralm constituere; aut missarum solemnia ibidem gerere, praeter si a religioso abbatte et congregazione ascitus advenerit. Presbyterum vero, si necesse habuerint, pro missarum solemnii ibi ordinari, aut diaconum a reverendissimo episcopo, qui e vicino est, consecrandum expostulent, illa dumtaxat, quae ad sacram regulam pertinent sub divino iudicio perquirente et absque muneris datione ordinante. Si autem et religiosum abbatem obedire contigerit, et ad electionem alterius fuerit ventum, illum, quem religiosa congregatio servorum Dei communi consilio elegerit, promovendum e vestigio, ut non detrimentum monachicae conversationis disciplina incurrat, vel res monasterii abbatis privatione depereant. Praesul quoque, qui similiter in vicinio fuerit, ex apostolici pontificis auctoritate (1), orationem ei abbatis attribuat. Dum haec ita siunt, si quisque episcoporum, presbyterorum, vel cuiuslibet ecclesiastici ordinis clericus, sive etiam laicus, cuimscumque dignitatis fuerit, haec a nobis sub divino iudicio statuta transgredi, vel temerare tentaverit, reum se noverit ante conspectum Dei, et a participatione corporis salutiferi, et

(1) *Legi orationem ei abbati.*

Apostolici privilegii concessio.

Mooasterium
SS. Petri et
Pauli, et aliud
S. Ioannis Ba-
ptistae sub in-
te Romanae
Ecclesiae re-
cipiunt;

Et ab alia
quacumque iuris-
dictione li-
bera fore de-
claratur.

Viciniori epi-
scopo sacros
ordines confe-
rendi facul-
tate tantum
modo data.

Abbas à tota
congregatione
ex ipsis pre-
mio eligendus.

Solitac clausu-
lae contra
inobservantes.

sanguinis Domini alienum, condemnationem, quam Iudas Iscariot assecutus est, assequatur, et ab eius apostolorum principe, ut Ananias et Sapphira, percelletur, nisi de incepto temerariae presumptionis poeniteat; vita vero, salus et beatitudo perpetua his, qui haec conservaverint, et conservari mandaverint. Bene valete, dilectissimi fratres.

IOANNES VI

PAPA LXXXVII

Anno aerae Christi comm. DCCI.

Ioannes, natione graecus, electus Sergii successor, ordinatur die 28 mensis octobris, anno 701. Sedit imperante Tiberio Apsimaro Aug. annos III, menses II, dies XII (1). Fecit ordinationem unam presbyterorum novem, diaconorum duorum, episcopos vero per diversa loca creavit numero quindecim. Obiit die 9 ianuarii anni 705, et sepultus est ad B. Petrum apostolum. Vacavit sedes mensem I, dies XVIII (2).

Farensis monasterii primordia, et bona a duce Spoletano eidem collata recenset, et confirmat (3).

SUMMARJUM

Exordium. — Monasterium a Laurentio episc. de peregrinis erectum. — Farealdus dux Spoletanus locis nonnullis donat. — Ut sint, qui pro eo preces Deo offerant. — Eiusdem ducis preces pontifici pro confirmatione donationum. — Nequid de monasterio quisquam subtrahat. — Interdicitur cucumque ecclesiastici, vel laici ordinis ius aliquod sibi supra monasterium huiusmodi usurpare. — Mortuo abbate, elegant monachi de seipsis vel aliunde pro libito successorem qui confirmabitur a summo pontifice. — Si congregatio presbyterum sibi vel diaconum consecrari cupiat,

(1) Inclusis extremis. (2) Ita Anastas.; legendum tamen m. I, d. xix, ut a die 9 ianuarii ad kal. maii computanti patet, exclusis tunc extremis. (3) Ex Archiv. Vatic.

ab episc. viciniori iuxta sacros canones consecretur. — Nullum tamen ius super illo sibi acquirat episcopus. — Hortantur monachi ad monasticam disciplinam conservandam. — Ad unanimitatem. — Ad obedientiam. — Ad humilitatem. — Ad caritatem. — Ad professionis integritatem. — Et ad orationem. — Poena contra huius privilegii contemptores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Thomae abbati religioso presbytero, et congregationi venerabilis monasterii sanctae Dei genitricis semperque Virginis Mariae, quod est in fundo Acutiano, territorio Sabiniensi, salutem, et apostolicam benedictionem.

Salubre nimis est, et complacens Domino pro securitate, atque inunitate religiose viventium providentiam facere pastoralem: praesertim autem dum religiosis studiis pro timore divino etiam saecularis potestas se accommodat, et quod pia devotione pro intuitu aeternae vicissitudinis contulit, cupid, quibus pro servitio Dei concessum est, illesum atque immutilatum perenniter conservetur. Hinc est quod venerabile monasterium sanctae Dei Genitricis semperque Virginis Mariae, quod Laurentius quondam episcopus venerandae, memoriae de peregrinis veniens in fundo, qui dicitur Acutianus, territorii Sabinensis, constituit, et propter religiosam eius conversationem, et sedulitatem divini servitii ibidem secum conversantium loca quaedam tam empta, quamque ex oblatione fidelium acquisivit. Post cuius ad Deum excessum, dum tantam religionem sedule Domino deservientium agnosceret gloriosus filius noster Faroaldus dux Spoletanus, etiam ipse pro Dei amore et sustentatione ibidem tecum deservientium Domino; habitacula quaedam, et loca, atque cultores, per donationis paginam contulit, et collaturum se pollicetur, ut sint, qui pro eo eiusque progenie orationum hostias frequenter offerant Deo, ut qui collaudatur in terris a fidelibus suis, misereatur de coelis et parcat excessibus nostris. Cupit autem et hortatus est idem gloriosus, ut tam priora,

Exod. VIII. 1.

Monasterium
a Laurentio
episc. de
peregrinis ere-
ctum.

I. realdus dux
Spoletanus lo-
cis nonnullis
donat.

Ut sint, qui
pro eo preces
Deo offerant.

Eiusdem ducis
preces Ponti-

fici pro con-
firmando de
monasterio

Noquid de mo-
nasterio quis-
quam subtra-
het.

Interdicitur
cuiunque ec-
clesiastici vel
laici ordino-
bus aliquod
sibi supra mo-
nasterium hu-
mmodi usur-
pare.

quam ea, quae ab eo sunt condonata, de iure eiusdem monasterii ne imposterum abstrahantur, sed ad sustentationem congregationalis proficiant ibidem conversantium servorum Dei, et per eos possit indigentium ac peregrinorum hospitalis suscepitio diligentius procurari: per quae pietatis officia donantium animae, de quorum munere celebrantur, aeternam requiem, et receptionem in sedibus beatis inveniant. Expeditioni itaque gloriosae, atque religiosae devotionis eius, ac postulationi vestracae concedentes effectum ex auctoritate beati Petri apostolorum principis, cui claves regni coelorum a Creatore, ac Redemptore nostro Domino Iesu Christo Dei filio concessae sunt, ut ligaret in terris quae in coelo liganda sunt, et in terris solveret, quae in coelo solvenda sunt, tamquam vicem eius, et locum dignatione omnipotentiae eius implentes statuimus, atque decernimus, ut quaeque in eodem monasterio usque hactenus conquisita sunt, postmodum conquirentur sive domicilia, seu loca, colonos, et mancipia, vel quaeque animantia, vel mobilia nullus de eodem monasterio praesumat usurpare, vel subtrahere, vel per cuiuscumque ingenii circumventionem alienare; magis autem pro timore Dei eorum studio, atque concursu, ut ibidem indiminuta permaneant procurare. Interdicentes omnibus, sive episcopi sint, seu presbyteri, vel diaconi, vel cuiuslibet ecclesiastici ordinis, seu laici cuiuscumque sint dignitatis, atque militiae, vel privati, ut nullus sibi ius aliquod, vel susceptionis usum in eo praesumat defendere, neque dationis, aut munerum consuetudinem quamlibet ibidem impone, vel exigere, neque angariis, et quibuscumque conditionibus novis submittere, scientes, quod in districto Dei iudicio etiam aeternae se poenae talia presumendo submittant, quisquis haec, quae auctoritate principis apostolorum statuantur, tamquam extors a fide christiana contempserit: praeterquam si religiositas

tua, vel qui post te tepefactum venerabile monasterium dispensaverit spontanea voluntate: in tempore dedicationis ecclesiae vicinum episcopum, vel quemcumque de clero ad charitatis convivium voluerit convocare, iuxta quod monasterialis mediocritas habet, et victus monasticus consuevit, in abbatis invitandi quem velit erit arbitrio. Si vero quoque tempore religiosum abbatem de hac vita migrare contigerit, quem ibidem posita congregatio de se ipsis vel ubi meliorem invenierint eligentes, ad dandam ei orationem rogatus atque vocatus adveniat reverentissimus episcopus, cumque dum ipsis voluerint exhortentur, et post huiusmodi orationem auctoritate principis apostolorum a pontifice, qui pro tempore fuerit, abbatis firmitatem hinc precipiat: si vero presbyterum vel diaconum sibi desiderat eadem religiosa congregatio consecrari, eligentes, quem ad hoc aptum de ipsis vel exteris invenerint, qui primi sunt ad reverentissimum episcopum, qui vicinus est, unanimi voto perducant, ut et illi requisitis regulariter quaeque ad disciplinam sacrorum canonum et ecclesiastican traditionem in presbytero vel diacono faciendo respiciunt, si irreprehensibilem et aptum invenerint, hac auctoritate, invocato Dei nomine, solemnam orationem faciens presbyterum consecret. Nullam tamen ex hoc in eo se ditionem habere cognoscat, neque licentiam habeat ad observationem publicae ecclesiae suae cum compellere et de monasterii mansione subtrahere. Idecirco vestra religio hanc apostolici privilegii tuitionem adeptam fructuosum atque laudabile concessum beneficium demonstret, ante omnia in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus diebus ac noctibus permanentes iuxta monasticam disciplinam et regulam a Patribus traditam, conversantes sincero proposito in professione vestra Domino servientes, et de monasterii salute portum non relinquentes, charitatem invicem et unanimitatem servantes: nullus sibi pro-

Mortuo abbate,
eligaot moa-
chi de scipis
vel aliudo pro
libito succe-
sorem qui cou-
firmabitor a
Summo Ponti-
fice.

Si congregatio
presbyterum
sibi vel diaco-
num consecrari
cupiat, ab epi-
scopo viciniori
iuxta sacros
canones conse-
cretur.

Nulla tamen
ius super illo
sibi acquirat
episcopus.

Hortentur mo-
nachi ad mo-
nasticam disci-
plinam conser-
vandam;

Ad unani-
tatem;

prium aliquando vendicet in honoribus vel rebus vel usibus; sed ut apostolorum Christi discipuli omnia habentes communia non divisa; nihilque vobis proprium defendantes iuxta quod ab illis est traditum et a successoribus observatum, obedientiam habentes religioso abbati atque praeposito et prioribus vestris: quod est sacrificium spirituale; humilitatem Christi demonstrantes in moribus vestris, benevolentiam quoque atque humanitatem et compassionem in eis, qui aliquatenus egrotaverint vel eguerint: charitatem etiam et religiosae conversionis studium, ut demonstretur in vobis et floreat piae professionis integritas, familiares vobis exhibentes Deo: religiosae vitae sedulitas et abstinentiae atque orationis perseverantia fructuosa, ut quantum haec ex puritatis devotione peragitis, tantum Deo in vobis operante eius clementiae propinquitis orantes etiam pro nobis, et pro stabilitate apostolicae Dei Ecclesiae proque pace atque securitate totius populi christiani, et pro sospitate gloriosi filii nostri, qui pro timore Dei et religiosae conversationis augmentatione huius apostolici privilegii utspte ab eo inspiratus tunctionem vobis visus est providere, ut et orationes vestras et aeternam de vobis mercedem acquireret. Quod apostolicum privilegium quicunque ille est, qui in parte vel in toto contempnere vel evacuare tentaverit, vel ad residendum contrariani attulerit voluntatem, noverit se aeternae damnationi submitti, Indae fieri traditori participem perpetui anathematis vineulis et alienationis a Deo pro suis se illicitis praeumptionibus submisisse. Benedictionem autem et gratiam a Deo se perceperatum non dubitet, sed confidat, qui fidelis observantiae reverentia haec quae sub divino conspectu statinuntur, custodit. Bene valete; data pridie kalendas in-

Ad obedientiam;

Ad humilitatem;

Ad caritatem;

Ad professionis integritatem;

Et ad orationem.

Poena contra huius privilegii contemptores.

iii, imperante domino nostro piissimo perpetuo Augusto Tiberio anno (1) octavo (2).

Dat. die 30 iunii, anno Domini 704,
pontif. Ioannis anno ii.

IOANNES VII

PAPA LXXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCV.

Ioannes, natione græcus, ex patre Platone, ordinatus est die dominica prima martii anno 705. Fuit autem temporibus Tiberii Augusti, et Iustiniani iterum imperatoris. Sedit in pontificatu annos ii, menses vii, dies xvii. Fecit episcopos per diversa loca decem et octo, et sepultus est ad B. Petrum apostolum ante altare oratoriæ sanctæ Dei Genitricis, quod ipse construxit, sub die 13 novembrii anno 707. Vacavit sedes menses iii.

An. C. 705

SISINNIUS

PAPA LXXXIX

Anno aerae Christi comm. DCCVIII.

Sisinnius, natione syrus, ex patre Ioanne, ordinatus die 18 mensis ianuarii anno 708, imperante Iustiniano Augusto, facto uno episcopo in insula Corsica, repentina morte correptus, defunctus est die 20 a suscepto pontificatu, sepultusque est ad B. Petrum sub die 7 februario. Vacavit sedes mensem i, dies xxix (5).

An. C. 708

CONSTANTINUS

PAPA XC

Anno aerae Christi comm. DCCVII.

Constantinus, natione syrus, ex patre Ioanne, ordinatus die dominica xxv

(1) Lege *septimo*. (2) Ipsa stylis barbaris si dem allato facit diplomati, quod a nobis multis in locis ab erroribus purgari veneranda antiquitatibus canities non permisit. (5) Tuclusa die 6 ianuarii, qua obiit Sisinnius.

An. C. 708

mensis martii anno 708, sedit imperantibus primo Iustiniano, mox Philippico, deinde Anastasio Augg. annos VII, dies XV (1). Fecit ordinationem unam, qua creavit presbyteros decem, diaconos duos, episcopos per diversa loca numero sexaginta quatuor. Obiit die VIII aprilis, anno 715, sepultusque est ad B. Petrum sequenti die V idus mensis eiusdem. Vacavit sedes dies XL.

S. GREGORIUS II

PAPA XCI

Anno aerae Christi comm. DCCXV.

Gregorius II, natione romanus, ex patre Marcello, ex diacono S. R. E. ordinatus est pontifex die dominica 19 mensis maii anno 715, sedit temporibus Anastasii, Theodosii, Leonis, atque Constantini Copronymi Augustorum annos XV, menses VIII, dies XXIV (2). Quatuor ordinationes fecit mense septembri, et unam mense iunio, quibus creavit presbyteros triginta quinque, diaconos quatuordecim, episcopos per diversa loca centum et quinquaginta. Obiit die 10 februarii anno 731, postridieque sepultus est ad B. Petrum. Vacavit sedes XXXV (3).

I

Bonifacium episcopum consecratum legatumque sedis apostolicae declaratum mittit ad catholicam fidem infidelibus praedicandam (4).

(1) Sic omnes fere Catalogi. (2) Inclusa die 11 februarii, qua sepulturae datum est. (3) Sic legitur in in Vignolii Catalogo, et tribus aliis ex Criticæ Baronianæ præfixis, qui tamen numerationem ad diem 18 martii, qua Gregorius III ordinatus est, protraxerunt, exclusis tamen extremis. (4) Libuit hic inserere formam professionis fidei, et iuramenti b. Gregorio secundo a Bonifacio præstiti, quod hic Germaniae apostolus ante sui consecrationem propria subscriptione munitum supra corpus s. Petri pro more depositum (ut re-

Gregorius servus servorum Dei Bonifacio religioso presbytero (1)

Exigit manifestata nobis religiosi propositi tui pie in Christo flagrantis intentio, et approbata sincerissima fidei tuae perlata relatio, ut ad dispensationem verbi divini, cuius per gratiam Dei curam gerimus, te comministro utamur experientes provide, te ab infantia sacras literas didicisse, proiectusque indolem ad augmentum crediti coelitus talenti prospectu divini amoris extendere, videlicet

fert Othlonus in eius vita cap. 14), qui mos episcoporum tunc erat, similiquo modo fidei professionem, et solempne iuramentum de fidei integritate, et unitate Ecclesiae conservanda, deque obedientia singulari sedi apostoliceae perpetuo praestanda emittebant.

In nomine Domini Dei, et Salvatoris nostri Iesu Christi, imperante domino Leone a Deo coronato Magno imperatore, anno sexto post consulatum eius, sed et Constantino Magno imperatore eius filio, anno quarto inductionis sextae, promitto ego Bonifacius gratia Dei episcopus, vobis, beato Petro apostolorum principi, vicarioque tuo beato papae Gregorio, successoribusque eius per Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem, et hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem, et puritatem sanctæ fidei catholicæ exhibere, et in unitate eiusdem fidei Deo operante persistere, in qua christianorum salus esse sine dubio comprobatur, nullo modo me contra unitatem communis, et universalis Ecclesiae suadente quopiam consentire, sed (ut dixi) fidem, et puritatem meam atque concursum tibi, et utilitatibus tuae Ecclesiae, cui a Domino Deo potestas ligandi solvendique data est, et praedicto vicario tuo atque successoribus eius per omnia exhibere: sed et si agnovero antistites contra instituta antiqua sanctorum Patrum conversari, cum eis nullam habere communionem, aut coniunctionem; sed magis, si valuero prohibere, probibebo: si minus, fideliter Domino meo apostolico renunciabo. Quod si (quod absit) contra huius promissionis seriem aliquid facere qualibet modo vel occasione tentavero, reus inveniar in aeterno iudicio, ultiōrem Ananiae, et Sapphiræ incurram, qui vobis etiam de rebus propriis fraudem facere, vel falsum dicere præsumperint. Hunc autem indiculum Sacramenti ego Bonifacius exiguis episcopus manu propria subscripsi, atque positum supra sacratissimum corpus tuum, ut superius legitur, Deo teste et iudice, præstisti Sacramentum, quod et conservare proumitto.

(1) Ex edit. card. Carafaæ.

gratiā cognitionis coelestis oraculi in laborem salutiferae praedicationis ad innotescendum gentibus inereditis, ministerium fidei instanti conatu expendere, conlaetamur fidei tuae, et adiutores esse cupimus gratiae praerogatae. Idecirco, qui praemissi conatus pium affectum usque ad apostolicae sedis modesta praevisione perduxisti consultum, ut membrum ex membro proprii corporis caput requirens, motum mentis probares, capitisque arbitrio humiliiter se submittens eius directioni, iusto tramite properans soliditati compaginis plenitudo existas; ideo in nomine indivisibilis Trinitatis, per inconcussum auctoritatem beati Petri apostolorum principis, cuius doctrinae magisteriis dispensatione fungimur, et locum sacrae sedis administramus, modestiam tunc religionis instituimus atque praecipimus, ut in verbo gratiae Deo, quo igne salutifero, quem mittere Dominus venit in terram, enitere in dies ad gentes quascumque infidelitatis errore detentas properare Deo annuente potueris, mysterium regni Dei per insinuationem nominis Christi Domini nostri, veritatis suasione designes, et per spiritum veritatis, et dilectionis, et sobrietatis, praedictionem utriusque Testamenti mentibus indoctis consona ratione transfundas. Disciplinam denique sacramenti, quam admittendos (Deo praevio) credituros tenere studeas, ex formula officiorum sanctae nostrae apostolicae sedis, instructionis tuae gratia praelibata volumus, ut intendas. Quod vero actionis susceptae tibi deesse perspexeris, nobis ut valueris, intimare enrabis. Bene vale. Data idibus maii, imperante domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato Magno imperatore, anno tertio imperii eius, indictione secunda.

Dat. 15 maii anno Domini 719,
portif. Greg. anno IV.

Bull. Rom. Vol. I. 28

II.

In idem argumentum (I).

SUMMARIUM

Causa legationis Bonifacii in Germaniam. — Reverentia et auxilium Bonifacio prestanda.

Gregorius servus servorum Dei, universis reverendissimis, et sanctissimis fratribus coepiscopis, religiosis presbyteris, seu diaconis, gloriiosis clericis, magnificis castaldis, comitibus etiam vel cunctis christianis Deum timentibus.

Solicitudinem nimiam gerentes pro speculatione credita, quia in umbra mortis aliquas gentes in Germaniae partibus, vel plaga orientali Rheni fluminis, antiquo hoste suadente, errare, et quasi sub religione christiana idolorum culturae eos servire cognovimus: aliquos vero, qui nec dum cognitionem Dei habentes, nec baptismatis sacri nuda sunt loti; sed comparatione brutorum animalium pagani, Factorem non recognoscunt, necessario pro utrorumque illuminatione ad praedicandum rectae fidei verbum, harum portitorem Bonifacium reverentissimum fratrem nostrum episcopum, ad easdem partes dirigerem studuimus, ut et illis praedicando verbum salutis, vitam provideat sempiternam: et si quos forte, vel ubicumque a rectae fidei tramite destitisse cognoverit, aut astutia diabolica persuasos erroneos repererit, corrigat, atque sui educatione ad portum reportet salutis, eosque ex apostolicae sedis huius doctrina informet, et in eadem catholica fide permanere instituat. Cui hortamur ob amorem Domini nostri Iesu Christi, et apostolorum eius reverentiam, ut in omnibus solarii uisibus totis debeat, cumque in nomine Iesu Christi recipiatis, ut scriptum est de suis discipulis: Qui vos recipit, me recipit (a). Providentes insuper necessaria itineris eius, comites tribuentes, eibum etiam, ac potum, vel si quo egerit, largientes, ut uno labore

Causa legationis Bonifacii in Germaniam.

Reverentia et auxilium Bonifacio prestanda.

(1) Ex edit. card. Carafae. (a) Matth. 10.

et socia voluntate opus sibi creditum pietatis, et negocium salutis (annuente Deo) perficiatur, atque praemia laboris percipere mereamini, deque conversione errantium merces vobis adseribatur in coelis. Si quis itaque huic Dei famulo, ad illuminationem gentium ab hac apostolica atque catholica Dei Ecclesia destinato, assensu vel concursum praebuerit, exorantibus apostolorum principibus, consortia mereatur sanctorum et martyrum Iesu Christi. Si quis vero (quod non optamus) adversando, eins praepedire conatus fuerit laborem, aut contrarius extiterit ministerio sibi credito, successorumque eius eundem laborem instantium, ex sententia divina anathematis vinculo percellatur, et perpetuae damnationi subiaeatur. Bene valete. Data kalendis decembribus, imperante domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato Magno imperatore, anno septimo, sed et Constantino Magno imperatore eius filio anno quarto, indictione sexta.

III.

Ad Leonem Isaurum imperatorem de stiris imaginibus (1).

SUMMARIUM

Literas imperatoris se accepisse commemorat. — Antiquissimus mos imperatorum literas in limine confessionis S. Petri ponere. — Primum imperii Leonis orthodoxa fidei consentanea. — Leonis haeretica sententia de sacris imaginibus, earumque cultoribus. — In dubiis, ut edoceamus a sapientibus, quaerere debemus. — Adhortatio ad imp. ut pontificis admonitionibus reflectat animum. — Idolatria a Deo prohibita in Veteri Testamento. — Manufacta veneranda ad gloriam Dei, eiusque ministerium. — Manufacta ex Dei praecepto per Moysen in Area foederis reposita. — Antiquissima traditio apostolorum, qui Christum et Iohannem depinxerunt. — Discipulorum qui Stephanum protomartyrem ac aliorum deinceps christianorum, qui martyrum facies depinxerunt. — Hae imagines idolorum loco a gentilibus adoratae sunt. (1) Conc. tom. viii. inter Acta Concilii Nicaeni.

Clausulae

— De facie Christi, quam ipse ad Augarum misit. — Iterata admonitio ad iop. — Quae mala peperit imp. hac sua haeresi. — Quare adorandae fidelibus propontantur imagines. — Imperatoris responsiones. — Pontificis responsio.¹ — Leo imp. dicendus haereticus, et quare. — De Germano patriarcha Constantinopolitano. — De Constantini iunioris humilitate, et in observandis conciliorum decretis sinceritate. — Ecclesiae dogmata non ab imperatoribus, sed a pontificibus provenire dehent. — De suac iurisdictionis finibus non excedendum. — Quod sit imperatoris in conciliis munus. — Quae fecerit pro Leone imp. Gregorius commemorat. — De imagine Salvatoris, quae Antiphonates dicitur, a Iovino imperatoris iussu eversa per Spatharum. — Quae hanc impietatem sclera sint sequuta. — Impia Leonis verba. — Pontificum romanorum quae semper cura fuerit. — De s. Martino I, pontifice, quem Constantinus imp. est persequitus. — Alia Constantii nefanda sclera. — Quam poenam tulerit. — Gregorii pontif. desiderium pro orthodoxa fide martyrum pati. — Noya adhortatio ad imp. ut resipiscat. — Imperatorem certiore facit se ad Septetum baptizandum profectum (1).

Literas vestrae a Deo custoditae maiestatis ac fraternitatis per augustalem Spatharo candidatum missas accepimus imperante te, indictione quartadecima: ipsius etiam 14, 15, et 1, et 2, et 3, et 4, et 5, et 6, et 7, et 8, et 9, indictionum acceptas epistolas tuas in sancta Ecclesia praepositas in limine confessionis sancti et gloriosi ac principis apostolorum Petri diligenter servamus, ubi et Christi amantum praedececessorum tuorum, qui pie imperarunt, sunt literae. Et in decem syllabis recte, ac pie, utque imperatorem christianorum decet, observaturum te ac custoditurum integre omnes sanctorum Patrum nostrorum, et doctorum admonitiones promisisti. Hinc autem imprimis praecepimus est quod literae tuae, et non alienae sigillis imperatoriis obsignatae diligenter sunt, et accuratae intus subscriptiones per Cinnabarin propria manu tua, ut mos est imperatoribus,

(1) Scripta fuit haec epistola anno Domini 750, ut ostendit Pagins in vita Gregorii, § xxxvi.

Literas imperatoris se accepisse commemorat.

Antiquissimus mos imperatorum literas in limine confessionis S. Petri ponere.

Primum imperii Leonis orthodoxae fidei consentanea.

subscribere: recteque admodum, et religiose confessionem inculpatae, et orthodoxae fidei nostrae edidisti, sed et scripsisti, eum qui solvit ac dissolvit terminos Patrum, execrandum esse. Cumque isthaec accepissemus, gratiarum actionis hymnos Deo offerebamus, quod a Deo tibi plane donatum esset imperium. Et cum recte curreres, quis auribus tuis insonuit et cor pervertit, velut arcum pravum, et in ea quae a tergo sunt, respexisti? Decem annos Dei benignitate recte ambulasti, neque sacrarum imaginum mentionem fecisti; nunc autem eas, dieis, idolorum locum implere, atque illos, qui eas venerantur, idolatras esse; teque ad eas revertendas penitusque delendas convertisti: neque indicium Dei reformidasti, cum scandala in hominum corda, non fidelium modo, sed et infidelium, ingruerent. Atque denunciat tibi Christus, ut ne num de pusillis scandalizes, et ob exiguum scandalum in ignem aeternum immissum iri (a): at tu mundum totum scandalizasti, ut qui mortem nolis subire, atque infelicem rationem reddere? Scripsisti autem non esse manufacta veneranda, nec ullam effigiem ad similitudinem effictam, sicut dixit Deus, neque in coelo, neque in terra (b): et demonstra mihi quis tradiderit veneranda, et adoranda esse manufacta, tum ego Dei esse mandatum fabebor. Quare vero tanquam imperator, et caput christianorum, sapientes non percontatus es, qui experientia pollent, et ab ipsis edoceri potuisses, propter quae manufacta Deus haec dixerit, prius quam confunderes, et commisceeres humiles populos atque conturbares? Veruntamen tu sanctos Patres nostros, ac doctores reiecasti, ac repudiasti, et foras amandasti, quibus manu propria scriptisque tuis te pariturum, eosque secuturum promisisti. Scriptura nostra lux, et salus nostra sancti ac Deo pleni Patres, ac doctores nostri sunt; et hoc sex in Christo synodi nobis tradiderunt, et tu eorum testimonia non

Leonis haeretica sententia de sacris imaginibus, eamrumque cultibus.

In dubiis, ut edoceamus a sapientibus, quaerere debemus.

(a) Luc. 14. (b) Exod. 20.

accipis. Necesse habemus crassa tibi, et indocta scribere, ut indoctus es et crassus, sed revera tamen virtutem ac veritatem Dei in se continent. Per Denum te obtestamur, ut arrogantiam deponas, et superbiam, qua circumfluis, multaque cum humilitate sincere nobis aures comedes. Fleetat animum tuum Deus ad veritatem sermonum suorum efficacitate. Propter idolatras enim, qui terram promissionis occupabant, verba faciebat, qui animalia aurea, et argentea ligneaque, et omnem creaturam adorabant, et volantes aves omnes; ac dicebant: Iсти sunt Dii nostri, et alius Deus non est. Propter haec manufacta diaboli noxia et execranda dicebat Deus, ne ea adoraremus. Nam quia sunt manufacta quaedam ad ministerium, et gloriam Dei, cum pecuniam populum suum Hebraeorum sanctificatum introducere vellet, prout ante Deus Abraham, Isaiae, et Iacob, promiserat se terram illis promissionis datum, et possessores ac haeredes possessionum idolatrarum illos redditurum, ac gentes illas concisurum, penitusque deleturum, quia terram, et aerem iniustitate sua, quam perpetraverant, contaminarunt; praedicebat Deus ac praemuniebat populum suum, ne in eorum adorationes prolaberentur. In populo Israelitico viros duos selegit Deus ac benedixit eos, et sanctificavit, ut opera manufacta fabricarentur, verum ad gloriam, et ministerium Dei, in monumentum generationum ipsorum, Bezaleel inquam et Eliab ex prima tribu Dan; dixit Moysi Deus: Praecide tabulas duas lapideas, et affer mihi; cumque praecidisset, advexit: et dígito suo decem et vivifica, et immortalia verba scripsit Deus: deinde fac Cherubim, et Seraphim, inquit Deus, et fac mensam, ac deaurato intus, et foras: et arcam fac de lignis imputribilibus, et impone testimonia tua in arcam in memoriale generationum vestrum; hoc est tabulas, urnam, virgam, manna (a). Sunt ne haec

(a) Exod. 31, et alibi in eod. lib.

Adhortatio ad imp. ut penitentibus admissiōnibus fleetat animum.

Idolatria a Deo probata in Veteri Testamento.

Manufacta ve- nunda ad gloriam Dei, eiusque mini- steri m

Manufacta ex Dei precepto per Moysen in Arca foederis reposita.

figurae ac simulacra manufacta, an non? Verumtamen ad gloriam et ministerium Dei, Moyses ille magis timore corruptus cum figuram vellet, et simulacrum intueri ne forte erraret, orabat Deum dicens: Ostende mihi te ipsum manifesto, ut videam te: et respondit Deus: Si videris me, morieris, sed ascende per foramen petrae, et videbis posteriora mea (a). Ostendit ei Deus in visione mysterium a saeculis absconditum, et a generationibus. Verum nostrarum generationum aetate in novissimis temporibus manifestum seipsum, et posteriora simul, et anteriora perfecte nobis ostendit. Cum vero genus hominum in perpetuum perire vidisset Deus, figmenti sui misertos, filium suum ante saecula genitum misit et de coelis descendens, in ventrem Virginis Mariae ingressus est, cum in eius utero verum lumen eluxisset; et seminis loco lumen factum est caro: et in Iordanie fluvio baptizatus est, et nos quoque baptizavit. Indiciorum nobis pignora dare coepit, ne fallamur, et Hierosolymam ingressus, in coenaculo sanctae et gloriae Sion in mystica coena sacrum nobis corpus sumum apposuit, et pretioso nos sanguine suo potavit. Ille et pedes nostros lavit, et cum ipso bibimus, et comedimus, et ipsius manus nostrae contrectaverunt, et familiaris noster est factus, et manifestata nobis est veritas; et error, et caligo, qua circumfusi eramus, a fugit, et e medio sublata est; atque in omnem terram exivit sonus eius, et in fines orbis terrae verba eius. Cooperunt ab universo terrarum orbe homines velut aquilae advolantes Hierosolymam venire, prout in Evangelii dicit Dominus: Ubi fuerit corpus, illie congregabuntur et aquilae (b). Christus autem cadaver, aquilae in sublime volantes religiosi sunt homines, et Christi tradidit apostolorum, qui Christum et Ioannem deponentes depinxerunt; cum Iacobum fratrem Domini vidissent, prout viderant, spe-

(a) Exod. 33. (b) Matth. 24.

Antiquissima
tradidit apo-
stolorum, qui
Christum et
Ioannem de-
ponentes depinxerunt.

coecasti, et obstaculo illis fuisti, tametsi pro nihilo istud habes, et imperitos redidisti, rectumque hominum eursum interrupisti, ac precibus ipsos privasti et vigiliarum loco atque assiduitatis, et studiis erga Deum, in somnum, et dormitionem, et in euriam humiles populos pervolvisti ac praeceperas egisti. Et dicens nos lapides, et parietes ac tabellas adorare. Non ita est ut dicas, imperator, sed ut memoria nostra excitetur, et ut stolida, et imperita, crassaque mens nostra erigatur, et in altum provehatur per eos, quorum haec nomina, et quorum appellations, et quorum haec sunt imagines; et non tamquam Deos ut tu inquis; absit; non enim spem in illis habemus, ac siquidem imago sit Domini, dicimus: Domine Iesu Christe fili Dei, succurre, et salva nos: sin autem sanctae Matris eius, dicimus: Sancta Dei Genitrix, Domini Mater, intercede apud Filium tuum verum Deum nostrum ut salvias faciat animas nostras: sin vero martyris: Sancte Stephane, qui pro Christo sanguinem sudisti, qui ut protomartyr loquendi confidentiam habes, intercede pro nobis. Et de quovis martyre, qui passus est martyrium, ita dicimus, tales per illos preces offerimus; nec ita est ut dicas, imperator, quasi Deos martyres appellemus. Averte cogitationes tuas malas, te obtistor, et libera animam tuam a scandalis, et execrationibus, quibus ab universo mundo incesseris, quandoquidem vel a puerulis parvis illuderis. Obiit scholas eorum, qui clementis imbuuntur, et die: ego sum evensor, et persecutor imaginum: et confestim tabellas suas in caput tuum proiecens, quandoque a sapientibus minime doceri potuisti, ab insipientibus edocebere. Sic ad nos scripsisti: Ozias rex Iudeorum post annos octingentos serpentem aeneum e templo eiecit (*a*), ego vero post annos octingentos idola ex ecclesiis eieci. Vere et Ozias frater erat tuus et eadem erat qua tu

Quare adorandum
dei fidibus
proponantur
imagines.

Imperatoris
responsiones.

Pontificis re-
sponsio.

(*a*) 4. Reg. 18.

pertinacia praeditus, illiusque temporis sacerdotibus vim afferebat, ut tu facis. Illum siquidem serpentem sanctificatus David una cum Area sancta in templum invexit. Quid enim illud erat, nisi consecratum a Deo aeramentum, et propter eos, qui tum aegri erant et a serpentibus laesi? ut populis demonstraretur is, qui primo figmento a Deo formato Adamo et Evae peccatum suggesserat, ipsum in medelam peccatorum constituit. At tu prout gloriaris, post annos demum octingentos benedictionem ex ecclesiis eieci, ac martyrum sanctificationem; et sicuti recte initio confessus es, data opera non ex aliqua necessitate: postremo autem manu propria subscribens, in capitulum ipsorum execrationem detorsisti. Voluimus et nos, utpote qui facultatem et potestatem, atque auctoritatem a sancto Petro principe apostolorum habemus, tibi pœnam irrogare: sed quoniam in te ipsum execrationem ingessisti, tibi habebito illam cum consiliariis tuis, quos complecteris. Qualem, quaeso, aedificationem, et eursum eorum, qui recte currabant, interrupisti? Novit charitas Christi. Nos ipsi cum ecclesiam ingredimur, et miraculorum Domini Iesu Christi picturas contemplamur, et sanctae Matris eius Dominum. Denique nostrum lactentem in uinis habentis, angelosque circumstantes ac ter sanctum hymnum eantentes, non sine compunctione regredimur. Equis enim non compungitur, et luget similiter intuens et vasa lavaeri, et sacerdotes in orbem circumstantes, et mysticam coenam, et coecorum illuminationem, et Lazari exuscitationem, et leprosi, ac paralitici curationem, recubitus in herba, coprinos, sportas, et reliquias montis Thabor transfigurationem, erucifixionem Christi, sepulturam eius et resurrectionem, sanctam ascensionem, et Spiritus Sancti descensum? Quis picturam Abrahae cernens, et gladium pueri cervieibus imminentem non compungitur, et collaerymatu? Et in universum omnes Domini passiones,

Expediret tibi, imperator, duobus propositis, ut haereticus potius, quam persecutor, et eversor historiarum, et picturarum, et imaginum et passionum Domini appellareris. At qui malum est, minimeque commodum, te haereticum appellari: verum tibi ego referam quam ob causam. Haereticus notus dicitur, paucis est notus, et non multis: et difficultia sunt offendientia, sententiaeque intricatae, neque diuidicari facile possunt: itemque qui doctrinam spargunt, et qui humilitate praediti non sunt, ob imperitiam, atque coecitatem ipsorum statim labuntur: neque tanti criminis illi sunt quanti tu damnandi. Tu ea quae cognita sunt, et spectata, ut lumen, aperte insectatus es, et ecclesias Dei denudasti: quas sancti Patres investierant, et ornarant, tu spoliasti atque denudasti; tametsi talen habebas pontificem, dominum inquam Germanum fratrem nostrum, et comministrum. Huius debebas tamquam patris, ac doctoris, et tamquam senioris, multaque rerum cum ecclesiasticarum, tum civilium experientia pollutis, consiliis obtemperare. Annum etenim agit hodie vir ille nonagesimum quintum, singulis patriarchis, et imperatoribus inserviens: perpetuoque fuit occupatus, quod utrisque rebus gerendis mirifice utilis et aptus esset. Illum igitur omittens, lateri tuo improbum illum Ephesium Apsum filium, cuiusque similes andisti. Cum enim dominus Germanus, quique tum temporis patriarcha erat dominus Gregorius suggestisset, persuasissetque Constantino Constantio filio, Iustiniani patri, ut Romam ad nos scriberet, sic interposito iure iurando scripsit ad nos, et nobis eum egit, ut ad universalem synodum congregandam viros utiles mitteremus: neque enim illis, inquit, tamquam imperator sedebo, aut imperio loquar, sed tanquam unus ex illis; et prout statuerint pontifices, ego exequar, et eos qui recte loquuntur admittemus; eosque qui male loquuntur, expellamus, et exiliis relegabimus. Si pater meus

quidpiam ex intemerata puraque fide perverterit, ego primus illum anathematizabo: tum nos Deo bene volente misimus; et cum pace sexta synodus celebrata est. Seis imperator sanctae Ecclesiae dogmata non imperatorum esse, sed pontificum, quae tuto debent dogmatizari. Ideo Ecclesiis praepositi sunt pontifices a re publicae negotiis abstinentes, et imperatores ergo similiter ab ecclesiasticis abstineant, et quae sibi commissa sunt, capessant. Consilium autem Christi amantium, imperatorum, et piorum pontificum virtus est una, quando cum pace atque charitate res administrantur. Scripsisti, ut concilium universale cogeretur: et nobis inutilis ea res visa est. Tu persecutor es imaginum et hostis contumeliosus, et eversor: cessa, nobis hoc largire ut taceas: Tum mundus pace perfuerit, et scandala cessabunt. Finge nos te audisse, ex universo terrarum orbe pontifices congregatos esse senatumque, ac consilium sedisse ubi est Christi amator, ac pius imperator, qui de more in senatu sedere debet, et eos qui recte loquuntur, munerari; eosque qui aliena a veritate blaterant, emendare, enm tu imperator vacilles, ac barbaros imiteris? Non animadvertis hunc tuum conatum, quo adversus imagines insurrexisti, facinus esse turbulentum, et insolens et superbum? Cum Ecclesiae Dei alta pace fruerentur, tu pugnas, et odia, et scandala suscitasti. Cessa, et quiesce, tum synodo minime opus erit. Scribe ad omnes, et in quascumque regiones orbis terrarum, quibus offendieulo fuisti, Germanum patriarcham Constantiopolitanum, et Gregorium papam romanum circa imagines peccasse: et nos ab hac cura quietum te praestabimus, ne peccatum, aut lapsus ullus sit tuis, omnipote, qui a Deo potestatem, et coelestia, et terrena solvendi acceperimus. Testis est Deus quascumque misisti ad nos epistolam, auribus cordibusque regnum occidentis obtulimus, pacem illorum tibi ac benevolentiam conciliantes teque lau-

Leo imp. di-
cendus haere-
ticus, et qua-
re.

De Germano
patriarcha
Constantino-
politano.

De Constantini
minoris boni-
tate, et io
observandis
conciliorum
decretis since-
ritate.

Ecclesiae dog-
mata non ab
imperatoribus,
sed a Pontifi-
cibus proveni-
re debent.

De sua iuris-
dictionis limi-
bus non excede-
endum.

Quod sit im-
peratoris in
conciis mu-
nus.

Quae fecerit
pro Leo
imp. Grego-
rius com-
memorat.

De imagine Salvatoris quae Antiphonetae dicuntur, a Iovino imperatoris insu- versu per Spatharum.

dantes, ac mirifice efferentes, prout te antea conversantem intuebamus. Idcirco etiam laurata tua repperunt, ut reges a regibus honore affici convenit, idque cum nondum incepsum hoc, conatumque tuum, quo adversus imagines insurrexisti, audivissent. Cum vero didicerunt, certioresque sunt facti, te Iovinum Spatharo candidatum ad Chalcoptalia misisse advertendum, et confringendum salvatorem, qui appellatur Antiphonetae, ubi, et miracula multa sunt, inventae sunt illic mulieres zelo succensae, et illarum aemulac, quae unguenta ferebant, quae Spatharo candidatum orarunt: Ne, obsecramus, ne hoc facias, aiebant. Ille vero preees earum non admittens, erecta scala condescendit: cumque ter securi faciem imaginis Salvatoris percussisset, hoc videntes mulieres, et iniquum illud facinus non ferentes, attracta scala fastibus concisum illic necarunt. Tum tu mali aemulator missis satellitibus mulieres nescio quot illic occidisti, astantibus utilibus viris romanis, et ex Francia, ex Vandalis, et ex Mauritania, ex Gothia, et ut generatim dicam, ex toto interiori Occidente. Cum autem advenissent, et in suis regionibus singuli juvenilia tua, pueriliaque facta narrassent: tunc proiecta laureata tua conculearunt, et faciem tuam conciderunt, ac delectu habitu Longobardi, et Sarmatae, caeterique, qui ad septentrionem habitant, miseram Decapolim incursionibus infestarunt, ipsamque metropolim Ravennam occuparunt, et electis magistratibus tuis, proprios constituere magistratus; et vicinas nobis sedes regias, ipsamque Romanam sic tractare statnerunt, cum tu nos defendere minime possis, et haec ob imprudentiam ac stultitiam sustinuisti. At enim eos perterrefacis, aisque: Romanam mittam, et imaginem sancti Petri confringam; sed et Gregorium illic pontificem vincutum adduci curabo, sicut Martinum Constantinus adduci iussit. Seire autem debes, ac pro certo habere, pontifices, qui pro tempore Romae extiterint, con-

Quae hanc im- pietatem see- tera sint se- quunta.

Impia Leonis verba.

Pontificum Ro- manorum quae semper cura fuerit.

ciliandae pacis causa sedere tamquam parietem integerrimum, septumque medium Orientis, et Occidentis, ac pacis arbitros, et moderatores esse; quique ante fuerunt imperatores in hoc componendae pacis certamine desudarunt. Quod si nobis insolenter insultes et minas intentes; non est nobis necesse tecum in certamen descendere: ad quatuor et viginti stadia secedet in regionem Campaniac romanus pontifex: tum tu vade ventos persequere. Praedecessor noster Martinus pontifex ad pacem hortans sedebat; idcirco malignus ille Constantinus de fide sanctae Trinitatis male sentiens, et haereticis pontificibus proscriptis adstipulans, Sergio, et Paulo, et Pyrrho missis satellitibus rapuit illum, et Bizantium tyrranica violentia abduxit, multisque malis obsessum in exilium mandavit. Quin etiam Maximo monacho, et huius discipulo Anastasio mala multa exhibuit, et Lazicam in exilium misit. At Constantinus, qui eos relegarat, interfectus, et in peccato suo mortuus est. Nezeuxius enim, qui tum comes obsequii eius erat, ab episcopis Siciliae certior factus haereticum eum esse, ipsum intus in templo trucidavit et in peccato suo interiit. Beatum vero esse Martinum testatur civitas Chersonis, in quam relegatus est, et Bosphori, totusque septentrio et incolae septentrionis, qui ad monumentum eius accurrunt, et curationes accipiunt. Atque utinam Dei munere nobis contingat, ut per Martini viam incedamus, tametsi ob plebis utilitatem vivere volumus et supervivere; quandoquidem Occidens universus ad humilitatem nostram convertit oculos, ac licet tales non simus nos, illi tamen magnopere nobis confidunt, et in eum, cuius denuncias te imaginem eversurum atque deleturn, sancti scilicet Petri, quem omnia Occidentis regna velut Deum terrestrem habent. Quod si hoc velis experiri, plane parati sunt occidentales uelisci etiam orientales, quos iniuriis affecisti. Verumtamen per Dominum te obsecramus a

De S. Mart- ino I PP. quem Constan- tinus imp. est persequuntur.

Alia Constan- tinii nefanda scelerata.

Quam poenam tolerat.

Gregorii Pon- tif. desiderium pro orthodoxa fide martyrium pati.

Nova adhorta- tio ad imp. ut resipiscat.

invenilibus, ac puerilibus factis avertere. Scis Romani ulcisci imperium tuum non posse, nisi forte solam urbem propter adiacens illi mare, ac navigia. Ut enim ante diximus, si ad quatuor et viginti stadia Roma fuerit egressus papa, nihil tuas minas extimescit. Unum est quod nos male habet, quod agrestes, et barbari mansueti fiant, et tu mansuetus contra agrestis, et feris. Totus Occidens sancto principi apostolorum fide fructus offert. Quod si quospidam ad evertendam imaginem misericordiae sancti Petri, vide protestamur tibi, innocentes sumus a sanguine, quem fusuri sunt; verum in cervices tuas, et in caput tuum ista recident. Nuper siquidem ab interiori Occidente preces illius, quem Septetum appellant, accepimus qui vultum expedit nostrum Dei gratia, ut ad impariendum ei sanctum baptismum illuc proficiscatur: ac ne sacerdotiae negligentiæque nostræ ratio nobis reddenda sit, ad iter nos accingimus. Deus autem timorem suum in cor tuum immittat, et te ad veritatem convertat ab iis quae in mundum perperam invexisti: tuasque litteras quam primum accipiam, quae nobis tuam annuncient conversionem. At is, qui de coelis descendit Deus, et in uterum sacrae Virginis Dei Genitricis propter nostram salutem intravit, inhabitet in corde tuo, citoque abigat eos, qui te inhabitant et scandala inveniunt; pacemque cunctorum christianorum Ecclesiis largiatur in saecula saeculorum. Amen.

IV.

*Ad Leonem Isaurum imperatorem.
In idem argumentum.*

SUMMARIUM

- Exempla praedecessorum imperatorum qui Ecclesiae dogmata fideliter sequuti sunt. — Leonis imperatoris improbe facta. — Depictae sacrae historiae videntium mentes ad Deum erigunt. — Pontificiae, et regiae potestatis fines describuntur. — Quae imponatur peccantibus poenitentia a pontificibus. — Quae pontificum arma sint

contra principum minas, et exercitus. — Adhortatio ad imperatores ut poenitentiam agat. — Imperatoris obiectio. — Gregorii responsio.

Accepimus vestri a Deo conservati imperii, atque in Christo fraternitatis litteras per Rufinum legatum vestrum delatas; meque prorsus vitae meae taeduit, quod sententiam non mutaris, sed in eisdem malis perseveres, nec ea, quae Christi sunt sapias, ut sanctos ac celebres miraculorum effectores Patres nostros ac doctores sectoris et imiteris. Neque vero simpliciter doctores peregrinos profero, sed eos tantum qui ex urbe ac regione tua prodierunt. Num sapientiores sunt Gregorio miraculorum effectore, Gregorio Nissenio, Gregorio theologo, Basilio Cappadociae, et Ioanne Chrysostomo? Ne infinita millia sanctorum illis similiunt, ac Deo plenorum Patrum doctorumque nostrorum commemorem. Sed obscurus es pervicaci animo tuo, ac domesticis perturbationibus, et scripsisti: Imperator sum, et sacerdos. Enim vero, qui ante te fuerunt imperatores, hoc opere ac sermone demonstrarunt, qui condiderunt, et curam gesserunt Ecclesiarum una cum pontificibus cupiditate, zeloque incensi rectaeque fidei veritatem perverstigantes Constantinus Magnus, Theodosius Magnus, Valentianus Magnus, et Constantinus Iustiniani pater qui sextae synodo interfuit: imperatores isti religiose imperarunt, et cum pontificibus uno consilio, ac sententia synodos congregantes, atque veritatem dogmatum perquirentes, sanctas ecclesias constituerunt et ornarunt. Hi sunt sacerdotes, et imperatores, qui id opere demonstrarunt: tu vero ex quo imperium occupasti, definitiones Patrum perpetuo non custodisti; sed cum sanctas Ecclesias simbriatis aureis vestibus convestitas, et variegatas invenisses, eas ornatu privasti, atque vastasti. Quid enim nostra sunt ecclesiae? nonne res manufactae, lapides, ligna, paleae, lutum, et calx? Verum picturis, historiisque mira-

Exempla praedecessorum imperatorum qui Ecclesiae dogmata fideliter sequuti sunt.

Leonis imperatoris improbe facta.

Depictae sacrae historiae videntiam mentes ad Deum erigunt.

culorum a sanctis editorum, et Christi passionum, ac sanctae gloriosae Matris ipsius, sanctorumque apostolorum exornatae sunt, et in historias ac picturas homines facultates suas insinunt, et viri ac mulieres pueros parvulos nuper baptizatos in ulos suis tenentes, itemque florentes aetate invenies, et ex gentibus diversis profectos, indicatis dixito historiis eos aedificant, eorumque mentes, et corda sursum ad Deum erigunt. At tu ab his abstinere iussos humiles populos in otiosis sermonibus, nudis, citharis, crepitaculis, tibiis, et tricis occupasti, et pro gratiarum actione ac celebratione ad fabulas illos traduxisti: haereditatem cum illis habeto, et cum iis, qui inutilia fabulantur, et insectias blaterant. Audi humilitatem nostram, imperator; cessa, et sanctam Ecclesiam sequere prout invenisti atque accepisti: non sunt imperatorum dogmata, sed pontificium; quoniam Christi sensum nos habemus: alia est ecclesiasticarum constitutionum institutio, et alias sensus saecularium in administrationibus saeculi: militarem, ac ineptum quem habes sensum, et crassum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non potes. Et ecce tibi palatii, et ecclesiarum scribo disserimen, imperatorum et pontificum: agnosc illud et salvare, nec contentiosus esto. Si quis a te regia indumenta, purpuram, diadema capitum, trabeam abstulerit, et obsequii ordines, futurum est, ut ab hominibus turpis, deformis, et abiectus habearis, quem in statum ecclesias redigisti: quod enim ipse non habes, sanctas ecclesias ornatus privasti, deformesque reddidisti. Nam quemadmodum pontifex intropisciendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates regias deferendi, sic neque imperator in Ecclesias intropisciendi, et electiones in clero peragendi, neque consecrandi, vel symbola sanctorum sacramentorum administrandi: sed neque participandi absque opera sacerdotis, sed unusquisque nostrum in qua vocatione vocatus est a Deo, in ea maneat. Vides,

Pontificiae et
regiae potesta-
tis fines descri-
bantur.

imperator, pontificum et imperatorum disserimen? Si quispiam te offendit, dominum eius publicas, et spolias, solam illum vitam relinquens, tandemque illum etiam, vel suspendio necas, vel capite truncas, vel relegas, eumque longe a liberis, et ab omnibus cognatis, et amicis suis amandas. Pontifices non ita; sed ubi peccarit quis, et confessus fuerit, suspendii vel amputationis capitis loco Evangelium, et erucem eius cervicibus circumponunt, cumque tamquam in carcere in secretaria, saerorumque vasorum eraria coniiciunt, in Ecclesiae diaconia, et in catechumenen ablegant, ac visceribus eius ieunium, oculisque vigilias, et laudationem ori eius inducunt. Cumque probe castigarint, proheque fame afflixerint, tum pretiosum illi Domini corpus impartient, et sancto illum sanguine potant: et cum illum vas electionis restituerint ac immunem peccati, sic ad Dominum purum insontemque transmittunt. Vides, imperator, Ecclesiarum imperiorumque disserimen? Imperatores, qui pie, et in Christo vixerunt, Ecclesiarum pontificibus obedire minime reensarunt, nec eos vexarunt: tu vero, imperator, cum transgressus fueris, ac perversus evaseris, et manu propria subscrisseris, te ipsum subiiciens, et confessus fueris, eum, qui terminos Patrum tollit, execrabilem esse; in hoc proprio iudicio condemnatus es, ac Spiritum Sanctum a te alienasti. Persequeris nos, ac tyrannice vexas militari carnalique manu. Nos inertes ac undi, qui terrenos, ac carnales exercitus non habemus, invocamus principem exercitus omnis creaturae sedentem in coelis, Christum, qui est super omnes exercitus, supernarum virtutum, ut immittat tibi daemonem, sicut ait Apostolus: Tradere huiusmodi satanae interitum carnis, ut spiritus salvis sit (a). Vides imperator, quo impudentiae, atque inhumanitatis te ipsum provexeris? animam tuam in barathra, et praerupta loca praecipitem egisti, quod

Quae impona-
tur peccanti-
bus peniten-
tia a Pontifi-
cibus.

Quae Pontifi-
cum arma sunt
corda princi-
pium manus, et
exercitus

(a) Corinth. 3.

Humiliari nolueris, duramque cervicem tuam submittere. Nam ubi praeclara commonitione adhibita, et doctrina pontifices Deo exhibuerint imperatores irreprehensibles, et mundos a peccatis, ac delictis, magnam apud eum laudem, et gloriam obtinent in sanctam resurrectionem, magnam, quo tempore res nostras occultas, opera nostra in lucem prolaturus est, in confusionem nostram coram Angelis suis. Tum vero futurum est, ut nos humiles erubescemus, quod te propter inobedientiam tuam fuerati non fuerimus, cum illi, qui ante nos fuerunt pontifices, eos, qui suis temporibus imperarunt, Deo obtulerint: quod nobis humilibus pudorem inveniet, qui temporum nostrorum imperatorem non offeramus gloriosum, et celebrem, sed ignominiosum, et adulterium.

Ecce nunc quoque te hortamur, poenitentiam age, et convertere, atque ad veritatem ingredere: sicut invenisti, et accepisti, custodi. Honore affice, et glorifica sanctos, et gloriosos Patres nostros ac doctores, qui cæcitatem a cordibus oculisque nostris secundum Deum dispulerunt, iisque visum restituerunt. At enim scripsisti: Qui fit ut in sex conciliis de imaginibus nihil sit dictum? Eum vero imperator, ne de pane quidem et aqua dictum est quidquam, sit ne comedendum, an non comedendum; bibendum, an non bibendum; quando quidem haec antiquitus, et a principio ad vitae humanae conservationem habes tradita: sic

patriarcham; et nos culpam peccati recipimus, utpote qui potestatem a Domino acceperimus, et auctoritatem terrena coelestiaque solvendi ac ligandi: teque ab hac cura quietum praestabimus: neque voluisti, neque vis: nos ut rationem Christo Domino redditri, monita atque documenta tibi adhibuimus, prout a Domino edoeti sumus: at tu refugisti atque obdire nobis humilibus recusasti, simulque Germano praesuli, et sanctis ac gloriosis miraculorum effectoribus, et doctoribus patribus nostris, et secutus es perversos, pravosque dogmatum magistros, qui a veritate aberrant. Habeto partem cum illis: nos prout ante scripsimus tibi, viam ingredimur Dei benignitate in extremas Occidentis regiones versus illos, qui sanctum baptismum efflagitant. Cum enim illuc episcopos emissem, et sanctae Ecclesiae nostrae clericos nondum adducti sunt, ut capita sua inclinarent, et baptizarentur eorum principes, quod exoptent, ut eorum sim susceptor. Haec de causa nos ad viam Dei benignitate accingimus, ne forte damnationis, et incuriae nostrae rationem reddamus. Det tibi Deus prudentiam ac poenitentiam, ut ad veritatem convertaris, a qua descivisti: rursusque restituat humilibus populis in unum pastorem Christum, et in unum ovile orthodoxarum Ecclesiarum ac praesulum, et pacem Dominus Deus noster praebeat universo terrarum orbi nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen (a).

Adhortatio ad
imperatorem
ut poeniten-
tiam agat.

Imperatoris
objectione.

Gregorii re-
sponsio.

etiam imagines traditae fuerant, ipsique pontifices imagines ad concilia deferabant: ne nullus ex Christi amantibus ac religiosis hominibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat, utpote qui virtute praediti atque apud Deum probi essent. Hortamur te, ut sis pontifex, et imperator, prout ante scripsisti. Quod si te pudeat hoc tibi ipsi tanquam imperatori tribuere; ad regiones omnes, quibus scandalo fuisti, scribe, Gregorium papam romanum circa imagines errare, itemque Germanum Constantinopolitanum

(a) Superiora duae ad Leonem Isaurnum directae epistolæ et graeca lingua in latinam redditæ a Frontone. Duæ dafæ sunt anno Domini 730, pontif. Gregorii anno v, putamus enim ante mensem maium datas: in priori enim, ut notat Pagius, meminit Gregorius: « Imaginis Salvatoris quæ Antiphonetæ appellatur, et necis Spathario ab imperatore misso ut eam deiiceret illatae, postquam ter securi imaginis Salvatoris faciem percussisset: meminit insuper martyrii sanctorum illarum mulierum, quæ iniquum illud facinus non ferentes, Spatharium necaverant, quod accidit postquam Anastasius S. Germani Constantinopolitanæ episcopi sedem occupavit, ideoque inenso Ianuarii anni 730 ».

V.

Privilegium donariorum a S. Gregorio II datorum pro luminibus ad corpus apostolorum.

Dominis sanctis et beatissimis Petro et Paulo apostolorum principibus, Gregorius indignus servus.

Quotiens laudi vestrae usibus servitnra quaedam licet parba conquirimus, vestra vobis reddimus, non nostra largimur: ut haec agentes non simus elati de munere, sed de solutione securi. Nam quid unquam sine vobis nostrum est; qui non possumus accepta reddere, nisi quia per vos iterum et ipsum hoc, ut redderemus, accepimus? Unde ego vester servus reducens ad animum, multum me vobis, beati apostoli Petre, et Paule, esse devitorem; propter quod ab nveribus Matris meae divinae potentiae gratia protegente, intro gremium Ecclesiae vestrae aluistis, et ad incrementum per singulos gradus, usque ad summum apicem sacerdotii, licet immeritum, producere estis dignati; ideoque hoc privilegii munusculum humili interim offerre devotione preevidi.

Statuo enim, et a meis successoribus servandum sine aliqua refragatione constituo ut loca, vel praedia cum olibetis, descriptis perpetuo luminaribus ante aram Ss. Apostolorum atenuatis inserviant.

Decrunt Pontifices ut praedia nonnulla cum olibetis infra descriptis perpetuo luminaribus ante aram Ss. Apostolorum atenuatis inserviant.

fund. Horano, ut sup. Olibet in fund. Prisciano, et Grassiano, ut sup. Olibet. in fund. Pasenrano, ut sp. Olibet. in fundo Mariniano, ut sup. Olibet. in fund. Cesariano ut sp. Mass. Pontiana. Olivetum in fund. Pontiano ut sp. Olibet. in fund. Casaromaniana, ut sp. Olibet. in fund. Tattiano, ut sp. Olibet. in fund. Casaflorana, ut sp. Massa Steiana. Olibet. in fund. Berrano, ut sp. Olibet. in fund. Caeciano, ut sp. Olibet. in fund. Pontiano, ut sp. Olibet. in fund. Aquiliano, ut sp. Olibet. in fund. Staiano, ut sp. Olibet. in fund. Cassis, ut sp. Mass. Tertiana. Olibetum in fund. Camelliano et fund. Tortilliano, ut sp. Olibet in fund. Casacueul., ut sp. Mass. Neviana. Olibet. in fund. Arcipiano, ut sp. Olibetum in fund. Corelliano, ut sp. Olibet. in fund. Ursano, ut super. In Patrimonio Labicanensi Mass. Algistica. Olibet. qui est ad tuf. iuxta Anagnias, in integro. Olibet. qui est in Silbula, et modicas talias Catagemulum a Comilit. Olibet. in Applineas in integro. Olibetum qui est in Claviano, Olibet. quam tenet Franculus colonus in fundo Ordiniano in integro.

Interpretatio praecedentis Bullae facta a R. D. Carolo Coequelines.

Privilegium hoc (ait Coequelines) in nova portie S. Petri lapidi insculptum et apud pontificiae historiae scriptores celeberrimum, sanctoque Gregorio Magno adscriptum, gravibus de causis adductus sum, ut alteri Gregorio restituerem. Ac primo quidem diplomatis huius stylum cum altero in ecclisia S. Pauli columnae inciso, quod Gregorii primi foetum esse ipsae chronologicae notae dubitare non simunt, conferens, dissimilitudinem quam maximam adnotavi; sed cum inde satis validum argumentum meae dubitationi non adstruerem, ipsos quoque caracteres utriusque lapidis conferre libuit. Quare mihi satis non fidei, comitem adhibui Gaetanum Cenni virum eruditissimum,

Coequelines
in superioris
altitudini privi-
legiorum distinc-
tiones;

Quibus privilegiis verus auctor demonstratur:

et ecclesiasticae antiquitatis peritissimum, unaque in Vaticanum profecti perlegimus seduloque caracterem huius lapidis granitiusculis literis non satis affabre rotundaque exenptis ab illo altero valde absimilem adverimus. Multa deinde sunt hocce in privilegio, quae Gregorio I convenire non possunt: quamvis enim maximo in pretio habenda sit auctoritas Baronii, Panvinii, Ciampini, Pauli de Angelis, Josephi Blanchini, Patrumque Benedictinorum congregationis S. Mauri, qui magno consensu donationem hanc S. Petro factam saneto Gregorio primo asserunt: licet, opinor, mili, quae sentiam exponere: praesertim enim ab illorum nemine lectum in Lapide privilegium credam: in eo enim Oliveta trigintanovem pro luminaribus data legantur; Baronius vero caeterique trigintaquinque solummodo donata affirmant.

Hinc quod ad styli barbariem pertinet; quamvis nonnulli sibi suaserint s. Gregorii epistolas multis mendis, quae barbarae gentes saeculo septimo Italiani occupantes secum advexerant, fuisse expurgatas ab iis, qui pontificis huius opera ediderunt (cuins rei tamen penes ipsos fides sit) ipsum tamen Gregorium qui privilegium illud dictare debuisse, tam inconveniendum, tamque solecissantem erga s. Petrum quis eredat, eodem fere tempore, quo eleganti stylo usus fuerat in diplomate sancto Paulo concesso?

Hanc difficultatem praesentiisse Mairini Patres videntur: nam cum regist. lib. xii, ep. 19 retulissent diploma donariorum s. Paulo datorum, tomo etiam iv post enarratas res a s. Gregorio probe, sancteque gestas, utramque marmoream tabulam reponentes totis viribus suadere nobis (sibi ipsos non crediderim) contendunt, tabulam in porticu S. Petri affixam recentioribus temporibus fuisse descriptam, adhibita tamen omni vel etiam futili industria, ut vetusta scribendi consuetudo adamussim vel ad minimum usque apicem repraesentaretur, et vo-

ces illas obsoletas *parba* pro parva, *Olibetum* pro Olivetum, *intro* pro intra, *super* pro supra, aliasque huiusmodi littera pro littera usurpata *priscam illam veterum scriptorum aetatem sapere*. Sed praeterquam quod levia nimis haec sunt argumenta, adnotanda diligentius ab illis potissimum fuissent verba ipsa diplomatici, ne tota de sancti Gregorii monachatu coniectatio destrueretur. Quis enim sibi suadeat monachum fuisse illum, qui se asserat apostolis Petro et Paulo devitorem propter quod ab ueribus matris suae divinae potentiae gratia protegente intro gremium Ecclesiae corum aluerint, et ad incrementum per singulos gradus usque ad summum apicem sacerdotii licet immeritum producere fuerint dignati?

Iam vero ad ea venieundum momenta, quae laudatum privilegium S. Gregorio secundo videntur tribuere: ac primo quidem titulum illum *indignus servus a S. Gregorio Magno usurpatum nusquam legi*, qui caeteroqui exemplum christianaे humilitatis in suis epistolis caeteris relinquentis pontificibus, nomen tamen suum nunquam postposuit, qui mos infeliciissimus illis toti Italiae, nec minus romanae Ecclesiae temporibus S. Gregorio II fuit a secundo hunc papam: parva *aetate in patriarchio nutritum* asserit Anastasius in eius vita, quod de S. Gregorio Magno opinari non licet: quamvis enim adhuc aliqua supersit de eius monachatu superanda difficultas, eum tamen novem ante pontificiam dignitatem annis praefecturam urbanam gessisse diserte probat Baronius *tom. viii ad ann. 58*, eiusque monachatus vindictus Mabillonius non negat in praefatione *in saec. prim. ord. Benedict.* Neque vero cum de patriarchio loquuntur scriptores, de sola Lateranensi basilica intelligendum est: Vaticana siquidem, S. Pauli in via Ostiensi, S. Laurentii extra muros, et Liberiana eodem fruebantur honoris titulo quatnror alios patriarchatus, Alexandrinum nempe, Antiochenum, Constantinopolitanum, et Hie-

Praesertim ex
styli barbarie.

Momenta
que laudatum
privilegium S.
Gregorio II
tribuendum
esse videntur.

rosolymitanum exprimentes, uni romano pontifici reservato Lateranensi patriarchio cui attributi fuere a Stephano PP. IV episcopi septem ex fuitimis, suburbicarii dicti, ad singillatim administrandum in illa basilica intra hebdomadae eirenum officium hebdomadarii per dies singulos. Addendum ad haec Gregorium II dimisisse ad *luminaria beati Petri apostoli solidos mille*, ut refert Anastasius: qui fortasse solidi vel ex olivetis in nostro privilegio enunciatis deducti sunt, vel pontifex eadem dedit oliveta, ex quibus deducerentur anni solidi mille pro *cincinnatione luminariorum*, ut legitur in eodem privilegio. Denique in fine exemplaris a Vaticanae basilicae canonico relatis, cuis mss. Codicem edidit P. de Angelis, suas addens adnotaciones, leguntur characteres hi chronologici: *Datum idibus novembris, imperante piissimo Leone*: qui quidem Gregorii secundi temporibus optime convenientiunt.

Huic vero exemplari non deneganda videtur fides, quamvis in eo post *Fundum Ordinianum* aliae octo massae et septemdecim oliveta legantur; quae hic subiectimus *Massa Pelagiana. Olivetum in fundo Casamutis iuxta Anagnias. Massa Pontiana. Olivetum in fundo Pacciano. Olivetum in fundo Riccianis. Massa Russellens. Olivetum iuxta Signias in fundo Perpiniano, in integro. Massa Hectriana. Olivetum in fundo Rasiniano. Olivetum in fundo Carnatiano. Massa Pistis. Olivetum ibidem. Massa Silanis, in fundo Siliano; factorio suo in integro, cata Petrumarum in patrimonio Tyburtino. Massa Aliana. Olivetum in fundo in Casa Simiana, in Vico Passiano, quod tenuere haeredes Sergii seriniarii. Olivetum in fundo Iunianello quod Simon abbas..... Massa Pollonis. Olivetum in fundo Tana, et Prandaria. Massa Cornutis. Olivetum in fundo Plantiano et c. Olivetum in fundo Stutiano, quod temuit Claudio nepos Demetrii. Olivetum in fundo Surrio. Olivetum in fundo Sacrosancto, quod tenet Sergius*

gener Petri. Olivetum in fundo Sacrosancto, quod tenet familia etc. Olivetum in fundo Paterno, quod tenet familia etc. Si quis autem temerario ausu infraire praesumpserit etc. Datum idibus novembris imperante piissimo Leone. Huic inquam exemplari deneganda fides non est. Canonicus siquidem ille si coaevus Eugenio tertio fuit, teste Paulo de Angelis, integrum privilegium ex indiminuto Lapidem, vel saltem ex aliquo mss. Codice Vaticanae basilicae fortasse transcripsit. Tabula quidem marmorea, quae nunc visitur a Paulo V, qui porticum restauravit ablatis quatuor aliis (septem enim fuisse auctor est Blanchinus), ibidem affixa in extrema sui parte aeris iniuriis magis exposita, ipsaque vetustate corrosa ab artificiis punienda manu videtur absissa. Pluribus haec erant adnotanda, ne inconsulto audacterque nimis a tam illustrium pontificiae historiae, et ecclesiasticae antiquitatis scriptorum sententia discessisse me quis existimaret.

Quae enim abundant in eo;
tacet desunt in
privilegio, vel
ex integro
marmore, vel
ex aliquo mss.
Codice tran-
scripta fuerunt.

GREGORIUS III

PAPA CXII

Anno aerae Christi comm. DCCXXXI.

Gregorius tertius, natione syrus, ex patre Ioanne, ex presbytero S. R. E. eligitur pontifex, dum in Gregorii predecessoris obsequio esset intentus: ordinatur vero die dominica 18 mensis martii, anno 731 (1). Sedit imperantibus Leone, et Constantino Copronymo annos x, menses viii, dies xi (2). Fecit ordinationes tres, quibus presbyteros vigintiquatuor, diaconos tres, episcopos per diversa loca octuaginta quatuor inauguravit.

An. C. 731

(1) Dilata est ordinatio, quia confirmatio petenda fuit ab exarcho Ravennatensi propter miseram, qua tenebatur Ecclesia, servitatem. (2) Standum enim putamus Pagio, quamvis Catalogi fere omnes habeant d. xx, alii d. xxiv.

Obiit die 27 novembris anno 741, et sequenti die sepultus est in basilica B. Petri. Vacavit sedes dies IV (1).

I.

Adhortatio ad episcopos per Boioarium, et Alemanniam constitutos, ut Bonifacio archiepiscopo vicario sedis apostolicae debitam praestent obedientiam (2).

SUMMARIUM

Bonifacius, vicarius sedis apostolicae. — Obsequium ei debitum. — Obedientia praestanta qualis.

Dilectissimis nobis episcopis in provincia Boioaria, et Alemanniae constitutis; Wigoni, Luidoni, Rudolfo, et Vivilo seu Addae, Gregorius papa.

Catholica sanctorum Patrum auctoritas iubet, ut bis in anno pro salute populi christiani, seu exortatione adoptionis filiorum, synodalia debeant celebrari, ut caussarum canoniarum exhortatio provenire possit, atque ut necessitas uniuscuiusque poposcerit, pia educatio agatur. Unde secundum Apostoli doctrinam, admoneo, et hortor vos earissimi per misericordiam Dei, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, ut ministerium vestrum perfectum sit coram Domino (a).

Oportunum est namque vos nosse, fratre, ac coepiscopum nostrum praesentem Bonifacium, nostram agentem vicem, cum digno ac debito honore pro Christi nomine suscipere, et ministerium ecclesiasticum cum fide catholica, secundum morem, et normam sanctae catholicae, et apostolicae Dei Ecclesiae, cui misericordia Dei praeveniente praesesse videmur, sicut apostolica auctoritate a nobis destinatus est, ab eo suscipientes, dignanter teneatis, et gentilitatis ritum, et doctrinam vel venientium Britonum, vel falsorum sacerdotum et haereticorum, undecumque sint renuentes ac prohibentes abiiciatis,

(1) Incluso utroque extremo. (2) Ex edit. card. Carafae. (a) Ephes. 4.

et ut populam vobis a Deo commissum piis admonitionibus edoceatis, et a sacrificiis mortuorum omnino abstineatis, et iuxta quod fueritis a praedicto nostro consacerdote edocti, ita catholicam, et apostolicam doctrinam tenentes, Domino Deo Salvatori nostro placeatis, et in quo vobis loco ad celebranda consilia convenire mandaverit, sive iuxta Dannibium, sive in civitate Augusta, vel ubique indicaverit, pro nomine Christi parati esse inveniamini (a); quatenus cognoscamus per eius mandatum de vestro conventu, ut in die adventus Christi Iesu, cum fructu boni operis ante eius tribunal assistere mereamini, dicentes: Ecce nos et pueri, quos dedisti nobis, Domine, non perdidimus ex eis quemquam (b). Ut et vos dominicam vocem audiri mereamini, venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi (I).

II.

Confirmatio gestorum ab eodem Bonifacio archiepiscopo in provincia Boioaria: et commissio nonnullarum rerum ad presbyterorum, et episcoporum ordinationem spectantium (2).

SUMMARIUM

Divisio Boioariae in quatuor episcopatus. — Adhortatio ad Bonifacium. — De ordinatione presbyterorum. — De baptizatis per diversitatem linguarum. — De concilio ea in provincia celebrando. — Facultas Bonifacio ordinandi episcopos vice sedis apostolicae.

Reverendissimo, et sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Gregerius servus servorum Dei.

Doctoris omnium gentium egregii, et beati Pauli apostoli vox est, dicentis: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum (c). Agnoscentes itaque in syllabis

(1) Script. anno Domini 758, ut putatur a Velsero, qui eam retulit lib. v *Rer. Boicarum*, et ut notat Pagius in vita Gregorii II, §. x. (2) Ex edit. card. Carafae. (a) Isai. 8. (b) Matth. 25. (c) Rom. 8.

Obedientia
prestanda
qualis.

fraternitatis tuae, quia de Germaniae gentibus, quas sua pietate Dens noster de potestate paganorum liberavit, et ad centum millia animas in sinu sanctae matris Ecclesiae, tuo conamine, et Caroli principis Francorum, aggregare dignatus est, sed et in Boioariorum provincia quae a te acta sunt agnoscentes, Datori omnium honorum Dominu Deo nostro, extensis ad coelum manibus gratias retulimus: quia iannam misericordiae, et pietatis in illis partibus hesperiis, ad cognoscendum viam salutis aperuit, et misit angelum suum, qui praeparavit viam ante te. Igittur quia indicasti, perrexisse te ad gentem Boioariorum et invenisse eos extra ordinem ecclesiasticum viventes, dum episcopos non habebant in provincia, nisi unum nomine Vivilum, quem nos paulo ante ordinavimus, et quia cum assensu Utilonis dueis eorundem Boioariorum, seu optimatum province illius, tres alios ordinasses episcopos, et in quatuor partes illam divisisti, idest in quatuor parochias, ut nusquamque episcopus suam habeat parochiam, bene et satis prudenter pre-registi, frater, quoniam apostolicam praeceptionem ex nostra vice implesti, et sicut tibi pracecepimus, ita egisti. Itaque non desinas, frater reverendissime, docere eos sanctam catholicam et apostolicam romanae sedis traditionem ut illuminentur rudes, et viam salutis teneant, per quam possint ad aeterna praemia pervenire. Presbyteros autem quos ibidem reperisti, si in eogniti fuerint viri illi, a quibus fuerint ordinati, et dubium est eos episcopos fuisse, qui eos ordinaverunt, si bonae actionis et catholici viri sunt ipsi presbyteri, et in ministerio Christi, omnique lege sancta educati, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, et consecrantur, et sic ministerio sacro fungantur. Illi vero, qui baptizati sunt per diversitatem, et declinationem linguarum gentilitatis, si tamen in nomine sanctae Trinitatis baptizati sunt, oportet eos per manus impositionem, et sacri chrismatis

confirmari. Nam Vivilus episcopus a nobis est ordinatus. Hie si aliquid exceedit extra canonicam regulam, doce, et corrige eum, iuxta romanae Ecclesie traditionem, quam a nobis accepisti. De concilio vero, ut iuxta ripam Danubii debebas celebrare, nostra vice, praecepimus fraternitati tuae apostolica auctoritate, te ibidem praesentari. Et in quantum tibi Dominus vires dederit, praedicare verbum salutis non cesses, ut religio christiana in nomine Domini crescat, et multipliceatur. Nec enim habebis licentiam, frater, pro incepti laboris utilitate in uno morari loco, sed confirmatis cordibus fratrum et omnium fidei, qui rarecent in illis hesperiis partibus ubi tibi Dominus aperuerit viam salutis, praedicare non desistas. Et ubi locum inveneris, secundum canonicam regnam episcopos ordina ex nostra vice, et apostolicam, atque canonicam traditionem eos tenere edoce. Ex hoc enim magnum mercedis praemium tibi praeparabis, quoniam omnipotenti Deo facies plebem perfectam (a). Non pigeat, dilectissime frater, itinera carpere aspera, et diversa, ut christiana fides longe lateque tuo conamine extendatur, scriptum namque est, areta et angusta via est, quae ducit ad vitam. Operare itaque, frater, opus bonum, quod coepisti, ut in die Christi Iesu merearis dicere: Ecce ego et pueri, quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quemquam (b). Et iterum: Domine, quinque talenta dedisti mihi, ecce alia quinque superlueratus sum (c): ut subsequenter merearis audire vocem Domini dicentis: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Data iv kalend. novembris, imperante Domino piissimo Augusto Leone, imperii eius anno xxiii, sed et Constantini imperatoris eius filii anno xx, indictione viii.

Dat. die 29 octobris, anno Domini 739,
pontif. Gregorii anno ix.

(a) Matth. 7. (b) Isai. 8; Ioan. 18. (c) Matth. 25.

De concilio
in provincia
celebrando.

Facultas Boni-
facio ordinandi
episcopos vice
Sedis Aposto-
licae.

Divisio Boio-
ariorum in qua-
tuor episcopa-
tos.

Adhortatio ad
Bonifacium.

De ordinatiorum
presbyterorum.

D. baptizatis
per diversitas-
tem Linguarum

S. ZACHARIAS

PAPA XCIII.

Anno aerae Christi comm. DCCXLII

Zacharias, natione graecus, ex patre Polychronio, vix persolutis Gregorio extremis, in eius locum ordinatur pridie kal. decembris anno 741. Sedit imperante Constantino Copronymo annos x, menses iii, dies xiv: tribus habitis ordinationibus per mensem martium creavit presbyteros triginta, diaconos quinque, episcopos per diversa loca octoginta quinque. Obdormivit in Domino die 14 mensis martii anno 752, et sequenti die sepultus est ad B. Petrum. Vacavit sedes dies dodecim, numerandos usque ad electionem Stephani II.

I.

Confirmat tres episcopatus a Bonifacio episcopo institutos, factaque potestate congregandae synodi in ditione Carolomanni eiusdem Bonifacii consultationibus respondet (1).

SUMMARIUM

In villulis et modicis civitatibus episcopi non ordinandi. — Episcopatus Wirtzburgensis ad Maenam institutio, nunc Heripoleensis. — Buraburgen, seu Buriburgensis inter Friteslariam et Paderbonam (*vix supersunt ruinae*). — Erphesfurdensi, nunc Ephoradiensis. — Thuringiae capit ad Ceram fluvium. — Quibus de causis episcopi, presbyteri et diaconi dignitate privandi. — Neque clericus secundam uxorem ducere potest iuxta canones. — Vivente episcopo successorem designare contra omnem ecclesiasticam regulam est, et instituta Patrum. — Bonifacio conceditur singulari dispensatione ut imminente obitu, praesentibus cunctis successorem sibi eligat, ab ap. tamen sede ordinandum. — De laico, qui avunculi sui viduam, ab altero viro consobrino suo digressam, sibi assumendi licentiam a Gregor. III habuisse se asserebat. — Negat Zacharias hoc a Gregorio concessum, quia ab apostolica sede illa

(1) Ex mss. Cod. edidit card. Carafa.

non diriguntur, quae contraria esse Patrum, sive canonum iustititis reperiuntur.

— Admonendos itaque, et increpandos ut a sceloso matrimonio recedant. — De kaledis ianuarii, de auguriis, phylacteriis, incantationibus, et observationibus. — Iam absissa a Patribus — Et Greg. III suisque decretis amputata declarat Zach. — In episcopos et presbyteros adulteros et fornicatores canoniam vindictam omnino exercendam. — Nihil aliud praedicandum nisi quod a sanctis Patribus summis edocti. — Adhortatio ad Bonifacium de perseverando inceptis pro fide laboribus.

Reverendissimo et sanctissimo fratri Bonifacio episcopo Zacharias servus servorum Dei.

Suscepitis sanctissimae fraternalitatis tuae literis per Deneardum religiosum presbyterum tuum, quia sospitem te (ut semper cupimus) esse cognovimus, omnipotenti ac misericordissimo Deo nostro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis prosperari dignatur. Magnam enim in cordibus nostris infundis laetitiam quoniam nobis sanctitatis tuae scripta mituntur, quanto reperimus quae ad saltem respiciunt animarum, dum quotidie in gremio sanetae matris Ecclesiae per tuam praedicationem novi populi adduntur, ubi et tres episcopos per loca singula secundum seriem syllabarum tuarum te ordinasse cognovimus, qui eidem populo, quem tibi Dominus Deus noster per tuam sanctitatem aggregare dignatus est, praesse debeant, et petisti, ut per auctoritatem nostrae sedis, episcopales ibidem sedes firmentur. Sed tua sancta fraternalitas pertractet mature et subtili consideratione discernat, si expedit, aut si loca vel populorum turbae talia esse probantur, ut episcopos habere mereantur. Memineris enim quid in sacris canonibus praecipimur observare, ut minimis villulas vel in modicas civitates episcopos ordinemus, ne vilescat nomen episcopi. Sed nos tuis sincerissimis atque nobis dilectis syllabis provocati, quae poposcisti, absque mora concedi patimur, et statuimus per apostolicam auctoritatem episcopales illuc esse sedes, quae per suc-

In villulis et
modicis civi-
tatis episco-
pi non ordi-
nandi.

Episcopatus
Wirtzburgon-
sis ad Mainum
institutio;
Baraburgon-
sen Barabur-
gensis inter
Frideslariam
et Paderbor-
num.

Erphesfuri-
diensis, nome
Erphardensis,
Thuringiae
caput ad Germa-
niam

Quibus de
causis episcopi-
pi, presbyteri
et diaconi di-
gitate pri-
vandi.

cessionem episcopos mereantur, et populi praesint, atque in quibus verbum praedicationis subiectis insinuetur; id est in castello quod dicitur Wirtzburg, et alterum in oppido quod nominatur Baraburg, tertium in loco qui dicitur Erphesfurt, ita ut nulli post haec lieeat cuiquam haec quae a nobis sancta sunt, quo modo violare, quae auctoritate beati Petri apostoli firma esse decrevimus (1). De eo autem, quod intimasti nobis, quod te Carolomannus filius noster ad se rogavit accedere, ut in urbe regni Francorum in sua ditione sive potestate constituta synodus celebrare debeas, eo quod omnis ecclesiastica regula sive disciplina ab eadem provincia funditus abolita est, quod nimis moerendum est, quod per spatia temporum ibidem synodus sacerdotum minime celebraretur: unde neque quid sit sacerdotium, neque quid fiat ab eis, qui se sacerdotes existimant, cognoscitur; sed dum iuvante Deo, quae a praefato filio nostro promissa sunt, ad effectum perducta fuerint, tunc fraternitas memorato concilio considererit, cum eodem excellentissimo viro, si quos repererit episcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones vel statuta Patrum excessisse, id est in adulterio, vel si plures uxores habuerint, aut si sanguinem christianorum sive paganorum effuderint, vel etiam aliis capitulis, quibus canonibus obviasse eos repererit tua sanctitas, nulla ratione apostolica anciatoritate permittat sacerdotio fungi: quia tales a suo proprio ore falsi nominantur sacerdotes, et peiores, ac deteriores saecularibus esse noscuntur, qui se neque a fornicationibus, neque a nefariis matrimoniis abstinent, neque ab hominum sanguinis effusione manus servant innocias. Quales se esse sacerdotes existimant, aut quid inde sentiunt, dicente Deo: Sacerdotes mei semel imbuti? Et Apostolus, unus uxor virum (a) etc., et hoc ante susceptum sacerdotium uti licitum est.

(1) *Lege discernimus.* (a) 1. Timoth. 5.

Nam a die suscepti sacerdotii etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt. Quomodo sacerdotio fungi considerant qui talibus sceleribus involuti esse monstrantur, ut neque saeculares fideles his facinoribus obvolvatos optemus? Quomodo non pertimescent divina mysteria contingere? Aut quomodo ad orandum pro pecatis populi accedere presumunt, dum sacri canones neque purum clericum, cui sacerdotium non est, secundis copulari nuptiis praecipiant? Isti enim e contrario non solum post susceptum sacerdotium se abstinerent ab una uxore nolunt, immo luxuria obvolviti peiora saecularium sceleris committunt, ut plures uxores habere presumant, quibus neque unam concessum est post susceptum ministerium attractare. Sed ista parvi pendentes, atque Deum ad iracundiam provocantes, maiora committunt facinora, dum propriis manibus christianos atque paganos homines necant. Et fit, ut quibus in remissionem peccatorum debuerint lavaerum regenerationis impendere, atque Christi sacramenta donare, ne in aeternum perirent, eorumdem sacrilegis manibus ipsi extinguantur. Quis enim sapiens habens cor, eos aestinet sacerdotes, qui neque a fornicationibus abstinent neque ab effusione sanguinum manus servant innocias? Quisve eorum sacrificiis Deum credit esse placatum, dicente Propheta: Virum sanguinum, et dolosum abominabitur Dominus? (a) Isti namque (ut praemisi) ne sacerdotio fungi patientur, neque divina contingere mysteria, commonemus. Quiequid vero aliud (ut dictum est) eos contra ecclesiasticam regulam excessisse repereris, canones sive instituta Patrum prae manibus habeto, iuxta quod in eis edictus fueris, discerne. De eo antem, quod tibi successorem constitucere dixisti, et te iubente in tuo loco eligatur episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem ecclesiasticam regulam, vel instituta Patrum esse mon-

(a) Psalm. 4.

Neque clericus
secundam uxori-
rem ducere
potest iuxta
canones.

Vivente epi-
scopo suc-
cessorei desi-
gnare contra
omnem ecclesi-
asticam re-
gulam est, et
instituta Pa-
trum.

stratum. Sed volumus, ut tibi ministret et sit in Evangelium Christi adiutor, dicente Apostolo: Si quis bene ministraverit, gradum sibi bonum acquiret (a). Nimirum enim reprehensibile manifestum est, ut te vivente, tibi alium substituamus, sed hoc commonemus, ut quamdiu te divina iusserit elementia superesse, sine intermissione orare non cesses, ut tibi Deus illum successorem concedat, qui ei possit esse placabilis: et populum, quem ad suam gratiam per tuae sanctitatis industriam vocare voluit, irreprehensibiliter regere valeat, atque ad viam vitae elaboret perducere. Nam quomodo haec, quae poposeisti, si et vulnerimus, concedere possumus, dum nos fragiles homines existentes, et sub conditione mortis constituti, ignorantes quid superventura dies pariat, non volentes investigare quis de nobis prior de praesenti saeculo migreret? Sin autem, et eundem divina vulnerit elementia post tui diei transitus superesse, si eum aptum cognoveris, et in tua voluntate fuerit definitum, ea hora, quae de praesenti saeculo migraturum cognoveris, praesentibus cunctis tibi successorem designa ut huc veniat ordinandus: hoc nulli alii concedi patimur, quod tibi (charitate cogente) largiri censimus. De illo namque, qui viduam avunculi sui et ipsa fuit uxor consobrini sui, et sacrum velamen habere monstrata est, et a beatae memoriae praedecessore nostro sibi licentiam concessam esse divulgavit, ut eam in perniciose matrimonio assumere debuisset (absit hoc, ut praedecessor noster ita praeciperet: nec enim ab hac apostolica sede illa diriguntur, quae contraria esse Patrum sive canonum institutis prohibentur), admonere, adhortari, increpare eos frater ne cesses, quantum a tali seculo recedant matrimonio, ut non in aeternum pereant. Reminiscentur enim se Christi sanguine esse redemptos et non sponte se contradicant (nisi ab ipso recesserint incesto matri-

monio) diaboli potestati: sed magis ipsi Deo et Christo filio eius, Spiritui Sancto quoque, in cuius nomine ab illius antiqui hostis erupti sunt potestati. Elabora namque, sanctissime frater, in eis quia scriptum cognoscis: Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte et suorum operit multitudinem peccatorum (a). Nam et nos ei pro hoc comonitoria scripta direximus. De kalendis vero ianuarii, vel caeteris auguriis, phylacteris et incantationibus, vel aliis diversis observationibus, quae gentili more observari dixisti, apud beatum Petrum apostolum, vel in urbe Roma, hoc et nobis et omnibus christianis detestabile, et perniciosum esse iudicamus, dicente Deo: Non angribimini, nec observabitis sonnia (b); et iterum: Non est augurium in Israel, nec observatio in domo Iacob (c). Ita et a nobis cavendum esse censemus, ut nullis anguriis vel observationibus attendamus, quia omnia haec abscissa esse a Patribus sumus edocti. Et quia per instigationem diaboli iterum pullulabant, a die qua nos iussit divina elementia (quamquam immeriti existamus) Apostoli vicem gerere, illie omnia amputavimus. Pari etenim modo volumus tuam sanctitatem populis tibi subditis praedicare, atque ad viam aeternae perducere vitae. Nam et sanctae recordationis praedecessoris atque nutritoris nostri domini Gregorii papae constitutione omnia haec pie ac fideliter amputata sunt, et alia diversa quam plura, quae diabolo suggestente pullulabant in Christi ovile, eius instrumenta pro illius populi salute dirigere maturavimus. Nam et de sacerdotibus, qui falsa opinantur, qui etiam adulteri et fornicatores probantur, et sibi ab apostolica sede indulsum esse, et e contrario sibi licentiam praedicationis largitam esse, hoc nulla ratione eredat tua sancta fraternalitas, sed similiter in eis canonicam exercere vindictam, quemadmodum de his, de quibus superiorius a nobis electus

Admonendos itaque, et increpandas ut a seculo matrimonio recedant.

De kalendis ianuarii, de anguriis, phylacteris, incantationibus, et observationibus.

Iam abscissa a Patribus

Et Greg. III suisque decreta anputata declarat Zach.

In episcopos et presbyteros adulteros et fornicatores canonicam vindictam omnino exercendum.

Bonifacius conceditur singulare dispensatione ut immunitate obitu, praesentibus cunctis, successorem sibi eligat, ale Ap. tamen Sede ordinandum.

De Iaco, qui ayunculi sui viduam, ale altero viro consobrino suo digressam, sibi assumendi licentiam ^a Gregor. III habuisse se asse-rebat.

Negat Zacharias hoc a Gregorio concessum, quia ab Apostolica Sede illa non dirigitur, que contra esse Patrum, sive canonum institutis reprobatur.

(a) 1. Timoth. 5.

(a) Iacob. 3. (b) Levit. 19. (c) Num. 25.

monstraris, non enim aliud te agere voluntus, praeterquam quae saecūlū p̄aeccipiunt canones, vel etiam ab hac apostolica sede instruetus esse dignosceris. Secundum tuāe namque sanctitatis petitionem, et tribus episcopis tuis singulas confirmationis epistolas misimus, quas per tuae sanctitatis manus eis largiri voluntus: et Carolomanno filio nostro alia scripta direximus, ut quae tibi promisit, adimplere festinet, atque adminicula p̄aeest. Sed haec, frater carissime, de omnibus superius comprehensis capitalis, ut Dominus donavit, respondemus, ad omnia amputanda diabolicae fraudis scandala. Tua vero sancta fraternitas, si quid de cætero evenerit, ut saecūlū docent canones, studeat emendare in plebis sibi a Deo commissis. Non enim aliud nobis convenit praedicare praeter quod a sanctis Patribus summis edocti. Si vero, et novi aliquid (inimici astutia agente) acciderit, quod tua sancta fraternitas minime per canonum instituta discernere possit; hoc nobis non pigeat insinuare; quatenus (Deo invante) quaecunque ad emendationem novae plebis esse possunt, tibi absque tarditate respondere maturemus. Cognoscat enim, frater carissime, tua sancta fraternitas, ita dilectionem tuam nos habere in nostris praecordiis, ut te præsentem aliter quotidie videre desideremus, ut ita te in nostro consortio habeamus, ut certe ministerum Dei et dispensatorem Ecclesiarum Christi. De cætero namque confortare in Domino, frater carissime, et esto robustus, et elabora in opus, ad quod te divina voluit evocare clementia. Magna enim te spes remunerationis expectat, quam promisit Deus diligentibus se (a). Et nos licet peccatores existamus, tamen Dei nostri non cessamus absque intermissione immensam exorare clementiam, ut qui coepit, in vobis perficiat opus bonum usque adhuc (b). Et beatus apostolorum princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis, quae ei parere desideras. Deus

(a) Ioseph 1. (b) Philip. 1.

Nihil aliud
praedicandum
nisi quod a
sanctis Patri-
bus sumus e-
dicti.

Adhortatio ad
Bonifacium de
perseverando
in coepio pro
inde. Edictus.

te incolumē custodiāt reverentissime et sanctissime frater. Data kalendis aprilis, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato Magno imperatore, anno vigesimo quarto, imperii eius anno secundo, indictione undecima.

Dat. die I apilis anno Domini 742,
pontif. Zachariae anno 1.

II.

Episcopales sedes a Bonifacio in Germania constitutae confirmantur, et præscribuntur aliqua ad easdem pertinentia (1).

SUMMARIUM

De gestis a Bonifacio in Germania. — Confirmatio episcopatum institutorum. — Soli apostolico vicario ibidem episcopos eligere licere, determinatur. — De non invadenda alterius dioecesi. — Condemnatio inobseruantium hanc præceptionem. — Adhortatio ad episcopos Germaniae.

Dilectissimo nobis Wittae episcopo sanctae Ecclesiae Barbaraae Zacharias papa (2).

Domino cooperante, et sermonem confirmante (a) ad dilatandam christianitatis legem, et orthodoxae fidei tramitem, ad docendum iuxta quod praedicat sancta haec romana, cui Deo auctore præsedit, Ecclesia, imotuit nobis, sanctissimum, ac reverentissimum fratrem, et coepiscopum nostrum Bonifacium, nuper decrevisse et ordinasse in Germaniae partibus episcopales sedes, ubi præest vestra dilectio, et provinciam in tres divisisse parochias: quo cognito, cum magna exultatione extensis ad sidera palnis, Hl. Minimatori, et Datori omnium bonorum Domino Deo, et Salvatori nostro Iesu Christo gratias egimus, qui facit utraque

De gestis a
Bonifacio in
Germania.

(1) Ex mss. Cod. ed. dicit card. Carafa. (2) In tom. vii Concil. inscribitur: Burchardo sanctae Ecclesiae Wirtzburgensis episcopo, et nihil de huicmodi differentia mirum, cum s. Pontifex iisdem verbis communem dederit epistolam ad tres episcopos nuper a Bonifacio constitutos, ut constat ex ipsis ad Bonifacium supra allatis literis, Burchardum scilicet episcopum Wirtzburgensem, Wittam Buraburgensem, et Adelbarium Erphesfurdensem. (a) Marc. 16

unum (a). Fligitavit autem a nobis per suas syllabas iam dictus sanctissimus vir, per apostolicam auctoritatem vestras confirmari sedes. Pro quo et nos ardentissimo animo et divino iuvamine, ac auctoritate beati Petri apostolorum principis, cui data est a Deo, et Salvatore nostro Iesu Christo ligandi solvendique potestas peccata hominum in coelo, et in terra (b),

*Confirmatio
episcopatum
institutorum.*

confirmamus, atque solidas permanere vestras episcopales sedes sancimus. Interdicentes ipsius principis apostolorum auctoritate omnibus praesentibus et futuris generationibus, ut nullus audeat contra eandem vestram venire ordinacionem; quae dignante Deo ex nostra praeceptione in vobis facta est. Et hoc interdicentes, ut nullus audeat, iuxta sanctorum canorum traditionem, ex alio episcopatu ibidem translatare, aut ordinare episcopum, post vestram de hoc seculo evocationem, nisi is, qui apostolicae nostrae sedis in illis partibus praesentaverit vicem. Sed nec unus alterius parochias invadere, aut Ecclesias subtrahere praesumatis. Nam (quod non credimus), si quis ille fuerit qui contra hanc nostram praeceptionem temerario ausu venire tentaverit, sciat, se aeterno Dei iudicio anathematis vinculo esse innodatum. Si quis vero apostolica servaverit praecepta, et normam rectae, et orthodoxae fidei fuerit assecutus, benedictionis gratiam consequatur. De caetero petimus divinam clementiam, ut confirmet, et corroboret hoc, quod operatus est Dominus in vobis. Et charitas Dei, gratia, et pax sit cum spiritu vestro. Sanctissimi et dilectissimi nobis, toto conamine elaborate pro fide Christi, et ad ministerium eius perficiendum decertate, ut cum egregio Apostolo mereamini dicere: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi (c), de reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam redlet mihi Dominus in illum diem iustus index. Salutantes vos in Domino valere optamus. Bene valete. Data

*Soli Apostoli-
ca Vicario ibi-
dem episcopos
eligere licere,
decernitur.*

*De nou-
denda alterius
dioecesi.*

*Condemnatio
nonobservan-
tium haec
praecep-
tionem.*

*Abhortatio ad
episcopos Ger-
maniae.*

(a) Eph. 2. (b) Matth. 16. (c) 1. Timoth. 6.

kalendis aprilis imperante domino Constantino Magno imperatore, anno xxiv, imperii eius anno ii, indictione xi.

Dat. die 1 aprilis anno Domini 742,
Pontif. Zachariae anno i.

III.

*Sancti Benedicti regula a Gregorio PP.
primo approbata confirmatur, festum-
que sanctorum Scholastiae et Mauri
constituitur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Regulam a S. Benedicto scriptam, et a S. Gregorio M. in libro Dialogorum approbatam confirmat. — Anathema in attentatores. — Concedit monachis ut festum P. Benedicti, Mauri et Scholastiae celebrent. — Ut quolibet anno solemnum pro Tertullo patritio persolvant. — Atque etiam Gregorio III, et sibi soli concedenti anniversario depositionis die.

Zacharias episcopus servus servorum Dei omnibus Christi sanguine redemptis salutem et apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo cuius melior est misericordia super vitas gratias agimus, quod gloriosus in sanctis suis, atque mirabilis est, et virtutes, ac dona ineffabili largitate dispergit. Ipse quippe beatissimum Benedictum patrem omnium monachorum; ipse illius meritis Casinense monasterium in solo Tertulli patritii fundatum omnibus per totum orbem eoc nobis elementi benignitate praefecit ubi ipse Sanctus monachorum regulam scripsit, quam sanctae memoriae praedecessor noster Gregorius in libro Dialogorum satis approbat, et laudat, et nos approbamus, et sanctam constituimus, et ordinavimus in dedicatione eiusdem ecclesiae, dum ibidem cum tresdecim archiepiscopis, et sexaginta et octo episcopis adessemus: consūtuentes etiam, ut qui contra hoc venire attentaverit anathematis vinculo innoderetur. Ut ita patris Benedicti, Mauri, ac virginis Christi Scholastiae festivitates

Exordium.

*Regulam a S.
Benedicto
scriptam, et a
S. Gregorio
M. in libro
Dialogorum
approbatam
confirmat.*

*Anathema in
attentatores.*

*Concedit mon-
achis ut fe-
stum P. Be-
nediti.*

(1) Ex Archiv. Vatic.

nedicti, Mauri et Scholastiae celebrent;

Et quolibet anno solemnem commemorationem pro Tertullo patrício persolvant;

Atque etiam Gregorio III, et sibi soli concedenti anniversario depositionis die,

Scriptum per manum Leonis notarii regionarii, atque seriniarii sanetae romanae Ecclesiae in mense ianuario per indictionem subscriptam primam.

Dat. mens. ianuario, anno Domini 750,
pontif. Zachariae anno vii.

IV.

Moguntina Ecclesia metropolis creatur, eidemque assignatur provincia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — De rebus a Bonifacio gestis in Germania et Francia. — Moguntina sedes Bonifacio conceditur. — Eius dioecesis assignatio.

Reverendissimo, et sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo Zacharias servus servorum Dei.

Qualiter Dominus Dens noster sanctae Ecclesiae propitiatus sit, et laboribus sanctissimae fraternitatis tuae cooperator extiterit, per singula edicere longum est: tamen, ut haec, quae obiiciimus confirmemus, quae ex parte, te narrante, perspeximus, euarramus. Igitur dum in Germania provincia tua fraterna sanctitas ad praedicandum fuisse directa a sanctae recordationis praedecessore nostro domino

De rebus a Bonifacio gestis in Germania et Francia.

Gregorio papa, et post inclinatum opus, et aliqua ex parte spiritualiter aedificatum, Romam reversus, ab eo episcopus ordinatus, et illic ad praedicandum denno remissus es, et laborasti Deo praevio nunc

(1) Ex mss. Cod. edidit card. Carafa.

sicut diem Natalis Domini celebrent. Necnon Tertullo patrício plenariam, et solemnem commemorationem unoquoque anno persolvant quartadecima die mensis iulii. Et beatissimo Placido similiter eadem die commemorationem missarum celebrent. Pari etiam modo constitutimus, ut praedecessori nostro Gregorio tertio ac nostrae parvitiati anniversario depositionis die solemnem, et festivam commemorationem faciant. Observatoribus huius electi apostolicam benedictionem, contradictoribus divinae sententiae vineulum inferentes. Scriptum per manum Leonis notarii regionarii, atque seriniarii sanetae romanae Ecclesiae in mense ianuario per indictionem subscriptam primam.

Dat. die 4 novembris anno Domini 751,
pontif. Zachariae anno x.

V.

Monasterium Fuldense a Bonifacio Moguntino episcopo constructum in immediatam sanctae sedis apostolicae protectionem recipitur, nec non ab omni alia iurisdictione liberum declaratur (2)

(1) Vide superior. (2) Ex mss. Cod. Carafa; aliud privilegii huius exemplum edidit ex veteri membrana Ioannes Fridericus Schammat in Probationibus dioecesis et hierarchiae Fuldensis, Francofurti 1727. At cum recentioris aevi stylum sapient, varia tantummodo iuxta illud lectiones apponendas censimus, ex quibus profusis magis, magisque elegantibus nostra de interpolatione suspicio nonnulli augetur.

Moguntina sedes Bonifacio conceditur.

Eius dioecesis assignatio.

SUMMARIUM

Bonifacii episcopi preces. — quicunque personae praeter S. A. iurisdictionem ullam eo in monasterio exercere interdicuntur. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Zacharias papa Bonifacio episcopo, et per eum in monasterio ab eo constructo successoribus abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationalibus congruunt desideriis; oportet ut devotione conditoris (1) piae constructionis oraculo in privilegiis praestandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Salvatoris a te constructum situm in loco (2) vocatur Bothonia erga ripam fluminis, qua Fulda, privilegii sedis apostolicae insulis decoretur, ut sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus Ecclesiae constitutum, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionis submittatur. Pro qua

*Bonifaciu
scopu
preces.*

*Cuicunque
personae praes-
ter S. A. iuris-
ditionem
ullam eo in
monasterio
exercere inter-
dicuntur.*

re piis desideriis faventes hac nostra auctoritate, id quod expositur, effectui (3) mancipemus: et ideo omnem eiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio ditionem quamlibet habere (4) hac autoritate praeter sedem apostolicam prohibemus: ita ut nisi ab abate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnitatem ibidem quispiam praesumat omnimodo celebrare, ut profecto iuxta id, quod subiecti (5) apostolicis privilegiis consistunt inconcusse dotatus permaneat:

(1) Oportet ut devotione conditoris piae constructionis auctoritas in privilegiis praestandis minime denegetur. (2) Qui vocatur Boonia erga ripam fluminis Vultaha. *Subsunt nonnulla alia nuncius alteriusve verba discrimina, quae brevitatibus ergo omittimus.* (3) *Lege manipanus.* (4) *Lege ac auctoritatem.* (5) *Tuxta id, quod subiectum apostolicae sedi firmitate privilegii consistere inconcusse dotatum permaneat, locis et rebus tam eis, quas moderno tempore tenet vel possidet, quam quae futuris temporibus in ire ipsius monasterii divina pietas voluerit augere ex donis et oblationibus, decimisque fidei cum absque ullius personae contradictione firmitate perpetua fruatur.*

Anathema con-
tra privilegii
huius temera-
tores.

constituentes (1) per huius decreti nostri paginam, atque interdicentes omnibus cuiuslibet omnino Ecclesiae praesulibus, vel quacumque dignitate praeditis personis sub anathematis interpositione, qui huius praesumpserit praesentis constituti a nobis praefato monasterio indulti quolibet modo existere temerator. Bene valete.

STEPHANUS II

ALHS TERTHUS, PAPA XCIV

Anno aerae Christi comm. DCCLII.

Stephanus secundus, natione romanus, ex patre Constantino, S. R. E. ordinatus pontifex die dominica 26 martii, anno 752, sed sit imperante Constantino Copronymo annos v, dies xxviii. Unam habuit ordinationem mense martio, qua presbyteros undecim, diaconos duos, episcopos per

(1) Constituimus quoque per huius decreti nostri i paginam, ut quicunque cuiuslibet Ecclesiae praesul, vel quacumque dignitate praedita persona hanc nostri privilegii chartam, quam auctoritate principis apostolorum firmamus, temerare temptaverit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu sanctorum omnium extorris existat, et nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetuiter inviolata permaneat apostolica auctoritate submixa.

In calce adiicitur: *data pridie nonas novemboris, imperante Domino Augusto Constantino anno xxx imperii eius. Indict. v. Hanc clausulam additiam non negaverit idem vir cl. Schannat, vel saltem imperfectam; in reliquis enim Zachariae epistolis clare legitur duplex nota chronologica annorum imperii Constantini. Atque eisdem in epistola scripta ad eumdem Bonifacium pro constitutione metropolitanae Ecclesiae Moguntinae, quae eadem die, annoque eodem legitur data, postquam nota anni xxxii imperii Constantini, legitur etiam annus xi imperii eius, qui mos fuit Zachariae papae*

Non inficiamur profecto aliquibus in locis errores aliquos apparere in exemplaria card. Carafa relato; sed eos ex scriptorum incuria ortos crediderimus, ut passim in epistolis tam obscurorum temporum occurrit: hoc tamen nobis in causa non est, ut totum privilegium reiiciamus, cum privilegiorum scribendorum methodum exemplo a Schannat relato similem circa ea tempora difficulter quis repererit.

diversa loca viginti inauguraravit. Dei vocatione vitam finiens, ad aeternam migravit requiem die 24 mensis aprilis, anno 737, sepultusque est in basilica B. Petri 6 kalendas maii. Vacavit sedes dies xxxv (1).

Schlussa decimum in Ecclesia romana.

Adhuc aegrotante Stephano pontifice, alii ex populo romanae urbis cum Paulo diacono, alii cum Theophilacto archidiacono divisi in eius domo congregati residencebant. Paulus vero nequaquam a Lateranensi patriarchio recessit: quare mortuo Stephano sanctissimo pontifice, continuo eadem populi congregatio, quae cum Paulo tenebat, quoniam validior, et fortior erat, eum in pontificatus culmen elegerunt. Post haec hi qui cum praefato archidiacono aggregati erant, dispersi sunt.

I.

*Confirmatio iurium omnium, et bonorum
ad Vulturense monasterium spectan-
tium (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Monasteria et cellae Vulturensei subiectae enumerantur. — Et cum pertinentiis omnibus Attoni abbati, successoribusque, iuxta illius postulationem subiiciuntur. — Liberum sit abbatibus quem libuerit episcopum invitare ad ecclesias consecrandas, et ordinationes habendas. — Nec episcoporum iurisdictioni sint addicti. — Chrismia, a quo plenerit, recipiant Episcopo. — Quare sacerdotum nemo monasterio ullam habeat auctoritatem praeter sedem apostolicam. — Divini obtestatio indicii, atque anathema in auferentes, vel alienantes bona monasterii huius. — Monasterium sub apostolicæ sedis iurisdictione firmatur. — Confirmatio donationum eidem a principibus factarum, et faciendarum. — Liberum monachis sit abbatem eligere. — Clausulae.

Stephanus episcopus servus servorum Dei Attoni venerabili abbatи monasterii Christi martyris Vincentii super fontem Vultureni fluminis con-

(1) Incluso utroque extremo. (2) Ex Chronico Vulturensei inter Rer. Ital. script., tom. I, p. ii.

stituti, partibus Samniae, territorio Beneventano, et per te ia eodem venerabili monasterio tuis successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Cum magna nobis solicitudine cura institut̄ pro universis Dei Ecclesiis, et piis locis vigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propria utilitate stipendia consequantur: ideo evenit, nos pastorali tota mentis integritate procurare, et sedule eorum utilitat̄ subsidia conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sanctimoniis, honore etiam, laude, atqne gloria eius divinae maiestatis, venerabilibus nostris concessisse locis, sitque acceptabile nobis, quae ad eius locum plenissima misericordia dignum huinsmodi pii operis, in sydere eius conferatur arcibus remunerationem. Igitur quia petitis a nobis, quatenus monasterium Beati Vincentii martyris situm super fluvium Vulturenum, territorio Beneventano, partibus Samniae, una cum suis pertinentiis, et monasteriis, videlicet venerabile monasterium Beati Petri apostoli situm iuxta fluvium Sabatti, territorio dicto Beneventano: sed et monasterium Santae Dei Genitricis Mariae, quae vocatur loco Sano; item monasterium Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, quod positum est in Aliphe, nec non et monasterium in honor Sanetae Mariae aedificatum in territori Marsicano, loco Apinianico. Porro monasterium S. Petri apostoli in valle Tretense et aliud monasterium Sanetae Dei Genitricis Mariae positum in territorio Pinense, in loco, qui dicitur Nušano: nec non et monasterium aliud constructum in honore sanetae Dei Genitricis Mariae in loco, qui vocatur Duas Basilicas; item et alia cella Sanetae Mariae in Duas Basilicas et una cum aliis monasteriis, et cellis cum casis, et massis, casalibus cum servis, et ancillis utriusque sexus ibidem residentibus, vel cum omnia, et in omnibus suis pertinentiis, tibi tuisque successoriis abbatibus, qui ibidem in tempore

Proemium

Monasteria et
cellae Vulture-
nsei subiectae
enumerantur;

Et cum per-
tentii omni-
bus Attoni ab-
bati, successo-
ribusque, iuxta
illius postula-
tionem, subi-
ciuntur.

fuerint sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus Ecclesiae, concedamus detinendum, ut nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus subiungatur: pro qua re piis desideriis faventes, haec nostra auctoritate quod exposcitis, mancipamus. Et ideo concedimus vobis, vestrisque successoribus abbatibus licentiam apostolicae sedis nostrae, ut quamlibet christianitatem indigentibus in praefato venerabili monasterio, qualem episcopum ad invitandum ire volueritis, habendi potestatem omnimodo concedimus ad ecclesias consecrandas, et similiter ordinationem de subdiaconibus et diaconibus per tempora faciendum, et omnem gradum ecclesiasticum ibidem in tempore adimplendum. Protestanunt etiam ut nullus episcopus exinde debeat subdiaconum ad suam synodum provocare, nisi sua fuerit propria voluntas, aut abbatem, vel monachum nullo modo indicare vel excommunicare; volumus etiam, et apostolica iniungimus auctoritate vobis, vestrisque successoribus abbatibus, qui ibidem in tempore praeordinati fuerint, ut sacerdotes, vel clerici, si venerint ad habitandum, aut in conversatione fratrum, sive monachicum suscipiendi habitum se contulerint, statim sint recipiendi.

Liberum sit
abbatibus quem
liberit episcopum
invitare ad ecclesias
consecrandas,
et ordinationes
habendas.

Nec episcopos
potestas iurisdi-
ctionis sunt ad-
dicta.

Chrisma, a
quo placuerit,
recipient epi-
scopo.

Quare sacer-
dotum nemo
monasterio ul-
lam habeat au-
toritatem
praeter Sedem
Apostolicam

Divini obte-
statio iudicij
atque anathema
in auferen-
tes, vel alienan-
tes bona
monasterii
huius.

vel ecclesiis subiectis, vel quicquid de his, quae exinde inesse videtur, quoquomodo auferre, aut alienare, sed nec quamlibet malitiam aut iactrae molestiam ibidem inferre, dum praefatum perenniter, ut dictum est, monasterium firma stabilitate decernimus sub iurisdictione sanctae Ecclesiae nostrae permanendum. Promulgantes nempe, et hoc auctoritate beati apostolorum principis coram Deo, et eius terribili examine futuro, per huius nostri apostolici privilegii, atque constituti sancimus, atque decernimus, ut divisorum possessiones locorum, quae a regibus, et dueibus, sive castaldeis, et universis christianis in eodem sancto loco largita, atque oblata sunt, aut in postmodum concessa fuerint, firma stabilitate in iure ipsius praefati venerabilis monasterii existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus; nec licentia sit, ut dictum est, ei vel omnibus eiusdem monasterii pertinentiis, cuiquam molestias inferre, vel sibi donata auferre a praefato iuxta id, quod subiectum iisdem venerabilibus locis, apostolicis institutis, atque privilegiis consistit, ineoneussa permaneant. Et licet eosdem monachos de sua congregacione abbatem, et licet ipsum abbatem suos, qui fuerint, iudicare monachos, non solum virile monasterium, sed et muliebre sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu presumperit haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate praesenti venerabilis monasterii statuta refragare, aut in quoniam transilire voluerit, anathematis vinculo innodatus, et cum diabolo, et eius atrocissimis sociis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, aeterno incendio concremandus deputetur: at vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens tenorem nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicientem; benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps fieri mereatur. Scriptum per manus Benedicti

Monasterium
soli Apostol.
potest iurisdi-
ctione firma-
tur.

Confirmatio
donationum
eodem a prin-
cipibus facta-
rum, et facien-
dum.

Liberum mo-
nachis sit ab-
batem eligere.

Glossulae.

seriniorii S. R. E. in mense iulio, indict. v., in sacratissima sede beati Petri apostoli tertio anno pontificatus domini Stephanii secundi papae. Bene valete.

Dat. mense iulii anno Domini 752,
pontif. Steph. anno 1 (1).

H.

Anselmo abbatи monasterii Nonantulae constructi ab Aistulphо rege conceditur corpus S. Silvestri, ut illud in coenobio recondat; monasteriumque amplissimo donatur privilegio (2).

SUMMARIUM

Series facti. — Aistulphus Italiae rex Nonantulanum monasterium construxit. — Eiusdem Aistulphi regis preces, ut Nonantulanum monasterio beati Silvestri corpus concederetur. — Ravennati archiepiscopo conceditur monasterii protectio vice tamen apostolicae sedis, si abbas a Mutinensi episcopo molestiam ferens emi requisiwerit. — Anselmo abbatи conceditur corpus S. Silvestri, ut in suo coenobio condat, ecclesiamque ei dedicet. — Monasterio sequens conceditur privilegium.

Stephanus servas servorum Dei omniaibus venerabilibus fratribus, et cœpiscopis, canetisque religiosis christianis Deo deservientibus regno italicico, et patriarchatu romano.

Residentibus nobiscum plurimis episcopis ad beatorum Petri et Pauli apostolorum principum limina, synodale commandente concilio, venit Fluvius Aistulphus, vir excellentissimus, rex italicorum regni; ad predictorum apostolorum vestigia inter eaetera, quae contulit dona beati Petri apostoli ecclesiae obtulit praecipum unum, in quo continebatur quod ob reverentiam Domini Salvatoris, atque beatae semper virginis Mariae omniumque sanctorum apostolorum construxisset mon-

(1) Quamvis in exemplari loc. cit. relato scribatur *tertio anno pontificatus; primo lauen rediidimus anno scilicet 752*, quo decurberat indicatio v., sed non annus ut pontif. Stephanii II, quare dicendum: vel *indictio v., anno primo*, vel *indictio vii, anno tertio*. (2) Ex opusculo De Foundatione monast. Nonantulan. inter Rer. Ital. script. tom. I. p. II.

nasterium in territorio Mutinensi loco nunquam pato Nonantula, ipsumque praeeceptum concessisset viro venerabili nomine Anselmo abbati; et cumdem virum Anselmum cum secum haberet, obtulit illum pariter et praeeceptum supra sacratissimum corpus s. Petri apostoli, sieque dotavit predictum monasterium sanctae sedis romanae, quanto Deo auctore regere cernimur. Petuit praefatus rex nostram munificientiam, ut corpus sanctissimi papae Silvestri cum aliis sanctorum pignoribus eidem Anselmo abbati ad predictum venerabile monasterium deferre concederemus, et per benedictionem protinus nostris manibus consecraremus ipsum abbatem, et cœcula indueremus secundum regulam sancti Benedicti; eius manibus tradiceremus sianul et baculum pastoraile, et pedales secundum ordinem: eaius sanctissimam petitionem hilari vultu, quam petebat, concessimus. Et quoniam nobiscum aderat sanctissimus confrater noster Sergius sanctae Ravennatensis Ecclesiae archiepiscopus, commendavimus ipsum venerabilem abbatem, et eius monasterium sub suo regimine nostra vice gubernandum omni tempore tantum si ab abbate monasterii fuerit invitatus, et si ei, vel suis successoribus aliqua adversa contigissent a quoenamque praesule, maxime ab episcopo Mutinensis Ecclesiae, in cuius parochia constat esse constructum, sub sancta Ravennatensi Ecclesia haberet refugium propter terrarum longitudinem, qua distat a sede. Praecepimus ei etiam ut predictum sanctum corpus sancti Silvestri, et alias sanctorum reliquias per se ipsam ad iam dictum coenobium deferat, et recondat, altariaque simul, et ecclesiam nostra apostolica anerioritate consecraret. Robur etiam nostrae sanctae romanæ Ecclesiae eidem sancto loco per apostolicum privilegium contulimus, veluti sanctissimus papa Gregorius plurimis Ecclesiis protulit, et iussimus hunc opusculo subterscribi.

Eiusdem Aistulphi regis preces, ut Nonantulanum monasterio beati Silvestri corpus concederetur.

Ravennati archiep. concedatur monast. protectio, vice tam non Apostolicae Sedis, si abbas a Mutinensi episcopo molestiam ferens cum requisiwerit.

Anselmo abbati conceditur corpus S. Silvestri, ut in suo coenobio condat, ecclesiamque ei dedicet.

Monasterio sequens concedatur privilegium.

III.

Sequitur Stephani II PP. privilegium Nonantulano monasterio concessum, quo confirmatis bonis omnibus ad hanc abbatiam spectantibus, ea ab omni cuiuscumque personae iure, et potestate libera declaratur.

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium cum omnibus pertinentiis abbatum inrisdictioni confirmatur. — A cuiuscumque saecularis vel ecclesiasticae personae potestate, et iure liberum declaratur. — Item et ab episcopi Mutinensis potestate, cui missas ibidem celebrare, ordines ecclesiasticos, aut Chrysma in monasterii ecclesiis conferre, nisi vocatus fuerit, interdicitur. — Abbas semper de congregatio elegatur. — Irritatio concessionum, quae in posterum contra hanc paginam obtineri possint. — Anathema in privilegii huins temeratores.

Stephanus servus servorum Dei S. R. E. apostolicus, Anselmo religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Silvestri siti Nonantula territorio Mutinensi, et per te in eodem venerabili monasterio in perpetuum (1).

Quaecumque ad laudem Redemptoris Domini nostri Dei, et Salvatoris pertinere noscuntur, et ad stabilitatem venerabilium locorum respiciunt, cum magno solicitudinis studio nos convenit apostolica et rationali censura procurare, quatenus ex hoc inges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolvi possint cardinum laudes, et nobis, qui licet immeriti, divina tamen gratia proveniente pastoralis regiminis enram gerimus, optimis in sideris areibus remunerationis praemia adscribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse praeceptum D. piissimi regis Aistulphi de praefato monasterio, et omnibus ei pertinentibus locis, ac possessionibus, atque petiustis, ut per nostri apostolici privilegii paginam reconfirmaremus: Unde nos precibus vestris inclinati, hac hora, praesenti xiv (2)

(1) Loc. cit. (2) Legendum vi, ut in calce privilegii huius: etenim neque cecidit sub Stephani pontificatu xiv indictio: putamus tamen errorem irrepisse ex confusione cum Pauli I supposititia bullæ super eadem re, quæ a sui fautoribus data dicitur indictione xix.

indictione, in perpetuum supradictum monasterium successori a tuorum abbatum ditione, et potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes, et irrefragabili iure decernimus permanenda: id est monasterium Sancti Silvestri, quod et Nonantula territorio Mutinense. Quapropter anoritate beati Petri apostoli, cui a Domino Deo nostro coelorum regni claves traditae sunt, et potestas ligandi, et solvendi coelo terraque concessa est, promulgantes decernimus, et firma stabilitate censura statuimus, ut ipsum venerabile monasterium cum omnibus locis, mansis, fundis, et casalibus, domibus, atque familiis, servis, originalibus, simulque rebus, et possessionibus, et frugibus, et decimationibus, neenon aquis, molis, olivetis, vel quidquid in quibuscumque locis habere, vel tenere videtur; vel siqñd in potestate legaliter donatum, vel largitum fuerit, aut quolibet modo iuste evenerit, tenere, et possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeat, et nulli unquam licet regum, episcoporum, ducum, vel actorum parvae, vel magna personae in praedicto venerabili monasterio, vel in eis, quae eidem pertinere noscuntur, quoecumque modo incombere, aut invasionem facere, nec quispiam sacerdotum ibidem praesumat accedere, vel missarum solemnia celebrare, et neque episcopus, neque abbas, vel comes, aut qualibet magna, parvaque persona in praefato monasterio, vel in eius cellis, aut ecclesiis missiones facere, aut expensas expetere, aut aliquod per potestatem servitium, praeter peregrinos, et hospites, et neque colloquium qualecumque, aut placitum in ipso monasterio, aut in eius prænominitatis cellis tenere, quis audeat, nisi ab abbatte fuerit invitatus, quatenus hoc, quod ad laudem Dei, et stabilitatem praedicti monasterii statuimus, firma stabilitate permaneat: interdicentes omnino episcopo, in cuius parochia esse videtur supradictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem praesentus

Monasterium cum omnibus pertinentiis abbatum iurisdictioni confirmatur

A cuicunque saecularis vel ecclesiasticae personae potestate et iure liberum declaratur;

Item et ab episcopi Mutinensis potestate, cui missas ibidem celebrare, ordines ecclesiasticos aut Chrysmam in monasterii ecclesiis conferre, nisi vocatus fuerit, interdicitur

decreti pia postulatione induiti quidquam attentet, neque ullo modo eius baptismales ecclesias sibi vindicet, neque ipse suique successores praesumant prohibita contingere, sed neque missarum solemnia ibidem persolvere praesumat, nisi ab abbatе suprascripti monasterii fuerit invitatus: neque ordinationem sacerdotum quilibet episcoporum in praefato monasterio, vel eius iure, aut suo clero agere audeat, nisi ut praefatum est ab abbatе fuerit invitatus: chrismaque, vel quidquid ad sacra mysteria pertinet, nisi a Patre monasterii fuerit postulatum a quibuscumque praevoluerit praesulibus concedimus tribendum. Sed neque decimas unquam dare concedimus nisi ecclesiis venerabilis monasterii ad nostram dioecesim pertinentibus. Sed et hoc statuimus, et inviolabili sanctione apostolica auctoritate firmamus, ut nullus aliquando in praedicto monasterio de aliis monasteriis, seu quibuscumque ecclesiis, atque locis abbas esse praesumat, neque a quacumque potestate eis introducta: sed cum in divina vocatione abbas praefati monasterii pertinxerit, et resolutionis tempus advenerit, de propria semper congregazione eligatur abbas, qui ab omnium monachorum consensu in eis constituantur ad augmentum et solertissimam gubernationem eorum pro Dei amore morantium monastico ordinem militantium: nihilominus omnibus huius nostri pontificij interdictione inhibemus, aliquam scripturam, vel confirmationem de praedicti monasterii rebus, vel de praenominata abbatia quoquo ingenio contra hoc nostrum praeceptum petere. Si qua vero scriptura vel petitio impetrata fuerit, vel in aliquo apparuerit, has irritas esse, vacuasque omni labore inbeamus. Si quis praeterea (quod non credimus) praesumpserit hoc nostrum apostolicum privilegii constitutum in aliquo transgredi, aut contemnere, sciat se, auctoritate beatorum Petri et Pauli apostolorum principum, et cccxviii Patrum anathematis vinculis esse inmodatum, et cum diabolo,

et eius atrocissimis pompis, atque cum bula traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concremandum deputatum, et e regno Dei penitus segregatum. Porro qui observator, et custos extiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro, et vitam perpetuam consequatur.

Scriptum per manum Sergii S. R. E. serinarii, inductione sexta mense ianuario. Data idus ianuarii per manum Anastasii primi episcopi Dioecesanorum sanctae sedis apostolicae, anno, Deo propitio pontificatus domini Stephani summum pontificis, et universalis papae in sacratissima sede beati Petri apostoli, primo. Bene valete.

Dat. die 13 ianuarii anno Domini 753,
Pontif. Steph. anno 1.

IV.

Confirmatio privilegiorum ac liberatum monasterii Fuldensis cum rebus, locis, ac hominibus ad illud quoquo modo pertinentibus (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Fuldense monasterium sub defensione et ditione S. R. E. fore declaratur. — Ab omni cuiuslibet Ecclesiae iurisdictione eximitur. — Confirmantur eiusdem bona omnia. — Commonitio ad abbatem de conservandis rebus ad monast. pertinentibus. — Solitae clausulae.

Stephanus papa dilecto filio Sturmioni abbatи monasterii Sancti Salvatoris, quod situm est in Boemia super ripam fluminis Fuldaha, salutem.

Cum semper sint concedenda quae rationabilibus congrunt desideriis, maxime in his locis, quae nostrae apostolicae sedi specialiter subiecta sunt: quapropter decrevimus ut locum tuum, Fuldense scilicet monasterium, quod venerabilis frater noster Bonifacius archiepiscopus construxit et dedicavit, omnibusque bonis ditavit, in nostra semper habeamus defensione, ac romana et apo-

stolicorum

(1) Ex veteri membra editit Ioan. Fridericus Schannat in Probationibus dioecesis monarchiae Fuldensis.

Abbas semper
de congrega-
tione eligatur.

Teritatio con-
cessioneerum,
quae in poste-
rum contra
hanc paginam
obtineri pos-
sunt

Anathema in
privilegii huius
temperatores.

Fuldense mon-
asterium sub
defensione et
ditione S. R.
E. fore decla-
ratur.

stolica auctoritate munatum, tum propter iustitiam, tum propter beatissimi fratris Benifacii votivum desiderium, qui tam te, quam ipsum Fuldensem locum in nostra romana commendavit defensione: igitur quia postulasti a nobis, quanto praeferatum monasterium S. Salvatoris privilegio apostolicae auctoritatis decoretur, ut sit in ditione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae constitutum, ac nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur: idcirco omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio ditionem quamlibet habere praeter apostolicam sedem prohibemus: itaut nisi ab abate fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnia praesumat celebrare. Locus autem simul eam rebus, hominibus tam iis quae moderno tempore tenet, quam quae futuris temporibus in iure ipsius monasterii divina voluntas pietas augere ex donis et oblationibus fidelium, absque ullius personae contradictione firmitate perpetua perfruatur.

Precipimus etiam tibi, cunctisque tuis successoribus abbatibus, ut locum tibi commendatum omni studio et diligentia excolas, res et facultates sub Dei timore conserves, et nihil ex his, quae Deo sunt oblata et consecrata, cuiquam laico vel clericio beneficium concedas vel praestes. Constituimus quoque per huius decreti paginam, ut quaecumque cuiuslibet dignitatis praedita persona, hanc nostri privilegii chartam, quam auctoritate principis apostolorum firmavimus, temerare tentaverit, anathema sit (1). Data viii kalend, augustas, imperante Pippino gloriose rege, indict. vii (2).

Dat. die 25 iulii anno Domini 754,
pontif. Steph. anno iii.

(1) Leg. i pontif. huius similem constitutionem: *Cum magna*, anno 752. (2) Fridericus Schannat in margine ad hoc privilegium, datum notat anno 769, quoquidem anno et quidem sub Stephano PP. III, aliis IV, mense iulio, cecidit vii in iugio; sed advertendum eo tempore iuxta probitam unigis magisque communem auctorum sententiam, fere ab anno mortuum fuisse Pippinum regem, et quamvis mensi septembribus eius mors foret assi-

Ab omni causa-
babet Ecclesiae
iurisdictione
eximitor.

Confirmantur
eiusdem bona
omnia.

Communitio
ad abbatem de
conservandis
rebus ad mo-
nast. perti-
nentibus.

Solitae clau-
sulae.

V.

*Fuldrado abbatij, et successoribus licentia
conceditur monasteria aedificandi in
Francia, quae sub protectione, et iuri-
dictione sedis apostolicae fore decla-
rantur, multisque donantur privilegiis (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Fuldrado et successoribus facultas datur construendi ubi libenter monasteria. — Eadem monasteria sub sola sedis apost. iurisdictione fore declarantur. — Episc. quenquam in iis sine abbatis consensu ordinare interdicuntur. — Abbas consecretur a quo maluerit episcopo accedente tamen regis consensu. — Eadem conceditur causas omnes, seu lites ad apost. sedem deferre. — Anathema contra inobserantes.

Stephanus servus servorum Dei Fuldrado Deo amabilis archipresbytero et abbatij venerabilium monasteriorum ab eundem auctore fundatorum, et per seriem omnibus successoribus vicissim abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda que rationabilibus congruent desideriis, oportet, ut devotio conditoris piae constructionis (2) oraculi in privilegiis praestantis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, dilectissime noster fili, quanto in provincia Franciae, et ubi tibi placitum fuerit in diversis locis, sive in iis quae proprietatis tuae iuri (3) pertinent, sive etiam iis, quae per emptionis paginam tibi advenerint, quamque etiam

gnanda, notitiam tamen eius obitus post novem, et amplius menses ad Stephanum PP. non fuisse defatam quis sibi suadeat? Referendum igitur putamus allatum diploma Stephano PP. II (quem Schannat iuxta Baronum vocat) quidem anno 736, quo incurrerat vii indictione. Haec cum ipse illustris Schannat adverterit, vito in margine expressae notae aliam substituendam fatetur in *Indictio diplomatum Fulensem a Io. Georgio ab Eckart impugnatorum*. Epocham vero dati privilegii adnotatam *imperante Pippino rege* suspicione non inducere ab eodem valetur innui: quod Stephanus PP. quo tempore Fuldense monasterium in primigenia sua libertate confirmavit, Parisiis esset, ubi Pippinum regem a Bonifacio archiepiscopo inunctum solemniore ritu inauguaverat, ac diametra regium ei imposuerat in aede S. Dionysio sacra. (1) Ex Concil. tom. viii. (2) *Oraculo*, meius tamen *auctoritas*. (3) Adde *tuo*.

Exordium

in rebus parentina tuorum, vel unde tibi contingat, monasteria construendi licentiam tribueremus, ipsa monasteria a te fundata privilegiis sedis apostolicae in futuro munirentur, ut sub iurisdictione sanctae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, constituta nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittantur. Pro qua re piis desideriis faventes, haec nostra auctoritate, id quod exponitur, effectui mancipiamus. Et ideo per hanc apostolicam auctoritatem tibi, cui supra, dilecto filio nostro Fuldrado, vel eacteris tuis successoribus abbatibus, licentiam, et protestatem largientes concedimus aedificandi monasteria ubicumque in Franciae provinciis volueritis, sive in locis proprietatis vestrae, sive etiam in iis, quo per comparationis seriem tibi praedicto filio nostro obvenerunt, aut obvenerint, vel uide ad te pervenerint, vel pervenerint. Et omnem eiuslibet Ecclesiae episcopum, aut aliumque priuilegii sacerdotem, in praefatis monasteriis ditionem qualibet habere, praeter sedem apostolicam, haec auctoritate prohibemus, ita ut nullus episcopus, aut alias sacerdos, vel etiam quispiam e laicis in quocumque contrarietatem eisdem monasteriis inferre praesumat, nisi tu Deo amabilis vir, vel successores tui abbates, quempiam forsitan sacerdotum permiseris ad quodlibet spiritale opus peragendum, quando ipsa venerabilia loca aedificaveris, sed et hoc omnino interdicimus, ut nullus episcorum praesumat presbyterum, aut diaconum, vel reliquos ordines ecclesiasticos in praedictis monasteriis ordinare, vel missas ibidem celebrare, nisi ille, qui ab abbe in tempore existente fuerit invitatus. Episcopum illum, qui huiusmodi consecrationem sacerdi ordinis in ipsis coenobii constituerit, nullo modo aliis eiuslibet Ecclesie episcopus pro eadem causa condemnare audiet. Sed et tabulas, et chrisma similiter consecrandi vobis licentiam tribuimus. Et hoc b. Petri principis apostolorum auctoritate promulgantes, sanc-

mus, ut nullo modo concilium episcoporum, et laicorum absque voluntate excellentissimi filii nostri Pippini regis, vel tuae directionis, Deo amabilis vir, te audiat quoquo modo episcopum consecrare. Et omnes causas tuas, vel coenobii tui per sedem sacratissimam apostolicam reclamare licentiam habeas, et proprietate tua in omnibus fruari, dum rationes deducere malueris. una cum misso Francorum ad spem apostolicam: et interius nullus te condemnet: potius antem, sicut verae sacratissimae sedis apostolicae proprius familiaris ab omnibus optimi vigoris honorem percipias; ipsaque venerabilia aedificata a te monasteria, sub directione sacratissimae sedis beati Petri apostolorum principis confirmata protectione apostolica in omnibus, ut tueantur, promulgamus; qualiter profecto iuxta id, quod stabilita apostolicis privilegiis consistunt incoenussa dotanda permaneant. Constituentes per huius decreti nostri paginam atque interdicentes omnibus eiuslibet Ecclesiae praesulibus, vel eiuscumque dignitati praedictis potestate sub anathematis interpositione, qui praesumperit praesentis constituti a nobis praefatis monasteriis indulti quolibet modo existere temerator. Bene valete; iv kalendas martias imperante Domino piissimo Constantino a Deo coronato Magno imperatore anno XXXVIII, sed Leone maiore imperatore eius filio, anno iv, indictione x.

Dat. die 26 februarii anno Domini 757,
pontif. Steph. anno v.

VI.

Abiit privilegium Fuldrado abbati Dionysiano (1).

SUMMARIUM

Prooium. — In monasterio Dionysiano sex diaconi constituantur, eisdemque dalmaticae usus ad missarum solemnia conceditur. — Monachi teneantur apostolicos legatos hospitio recipere.

(1) Ex mss. exemplaribus edidit V. C. Nicolaus Coletus. Cone. tom. viii, et Mabillon, ex codice Thuaneo n. 80, De re diplom., lib. vi.

Fidelium concessio-
nator causas
omnes, seu
lites ad Apo-
stolicam Se-
dum deferre.

Anathema
contra inob-
servantes.

Fuldrado et
successoribus
fidentia datu-
struendi
ubi libenter
monasteria.

Eadem mona-
steria sub sola
Sedis Apost.
iurisdictione
fore declaran-
tur.

Episc. que-
quam in iis
sine abbatis
consensu ordi-
nare interdi-
citur.

Abbas conse-
cetur a quo
maluerit epi-
scopo, aco-
derte tamen
regis consen-
su.

Stephanus episcopus servus servorum Dei Faldrado religioso presbytero abbatii venerabilis monasterii Sancti Christi martyris Dionisii, et per eum in eodem venerabili monasterio in perpetnum.

Promissum

Cura nobis atque solicitude est nimia illis conferre sacerdotalem honorem, qui per omnia religiose, casteque vivere, ac Deo placere norunt, quatenus et hi, quibus dignitas confertur, in diem illum terribilem, eum ante divinum iudicem adstiterint, irreprehensibiles comprobentur, et nos si digni extiterint, de sibi (1) collato saero honore noxam peccatorum minime incurramus. Itaque nimio duci amore praedicti honorabilis monasterii protectoris nostri, atque fautoris beati Christi martyris Dionysii intus provinciam Franciae constituti, congruum prospicimus apostolica nostra anerioritate ad honorem sacri altaris dignos ordinis, et testimonio bono comprobatos sex constituere diaconos, qui stolam dalmaticae decoris induantur, ut sie sacrum peragant omni tempore ministerium, quatenus nostris temporibus ob decoratum ordinem diaconatus in praefato venerabili monasterio et merces nobis aderescat, et nunc pro tali beneficio in posteris temporibus sine dubio nostri nominis inde sinenter memoriam ad sacras missas facere non obliviscantur, atque etiam impenso beneficio (2) missis sanctae nostrae Ecclesiae cunctibus et redemptibus, in quantum possilitas erit, humanitatis susceptionem in iam fato venerabili monasterio facere non desistant, ut ex hoc et religiosi monachi illi degentes laudem sibi bonam apud hanc sanctam sedem apostolicam adquirant, et apud omnipotentem Deum, et Salvatorem, et (3) ipsum Dominum, et auctorem nostrum beatum principem apostolorum Petrum aeternam possideant (4) bonitatem. Bene valete.

In monasterio
Dionysius anno
sexu diaconi
con titulator
eisdemque dalmaticae usus
ad missarum
solemna a con-
ceutor.

**Monachi te-
mperantur apud
studios lega-
tos hospitos
recipere.**

(1) Mabill.: *Collato sacri honoris beneficio.* (2)
Mabill. add.: *mortua vicissitudine.* (3) Mabill. recte
ipsorum. (4) *Beatitatem.*

S. PAULUS I

PAPA XCIV

Anno aerae Christi comm. DCCLVII.

Paulus, natione romanus, ex patre Constantino, Stephani II, praedecessoris pontificis germanus frater, ex diacono S. R. E. consecratus est pontifex die dominica 29 mensis maii anno 757. Sedit in pontificatu sub Constantino Copronymo imp. annos x, mensem i. Fecit ordinationem unam presbyterorum duodecim, diaconorum duorum, episcoporum per diversa loca trium. Obiit ad S. Paulum die 28 mensis iunii anno 767; et primus in basilica S. Pauli sepeliri se voluit, ubi fere trimum mensium spatio eius inhumatum permansit funus: postmodom in Vaticanum translatum est, et in oratorio, quod ipse Paulus prope altare maius crexerat, conditum. Vacavit sedes annum i, et mensem i.

Schisma undecimum in Ecclesia romana.

Paulus papa in aegritudine positus, cum nondum spiritum exhalareret, Toto quidam dux Nepesimae civitatis cum armatis germanis suis rusticisque quam multis subito fratrem suum Constantinum hominem laicum existentem per vim in pontificiam sedem intrusit, occupatoque Lateranensi patriarchio, fecit per Gregorium Praenestinum episcopum, licet reluctantem, in clericum tonsurari, a quo altera die subdiaconus, atque diaconus contra sanctorum canonum instituta consecratus est: sieque universum populum sibi sacramentum praebere fecit, et per anni spatium, et mensem unum sedem apostolicam invasam detinuit. Quo expulso, Philippum quendam presbyterum Waldipertus presbyter elegit, qui tamen eodem die ad monasterium suum S. Viti redire coactus est, ac electus Stephanus pontifex: nec multo post multi ex armatis Constantini eruerunt ei oculos, et cae-

cum in platea reliquerunt, nec nisi post multas caedes, et nefanda scelera Ecclesiae pax restituta est.

I.

Diploma pro immunitate monasterii Sancti Hilari Galatensis sub Ravennate Ecclesia positi (1).

SUMMARIUM

Historia itineris Stephani II ex Gallis reducis. — Monasterium Anscauso abbatii a Stephano PP. concessum et eidem confirmatum a Paulo. — Acta per quae monasterium substractum fuit a iure Raven. Ecclesiae, irrita declarantur. — Monasterium iurisdictioni Raven. Ecclesiae submittitur.

(Deest initium).

Igitur de divino mutu ante horum.... annorum sanctae recordationis dominus et germanus noster beatissimus Stephanus huius apostolicae sedis praesul ad redimendam Italiae provinciam, simulque et exarchatum Ravennatum de manibus gentium, Franciae properasset regionem; contigit eo revertente, suum peragrari iter per monasterium Beati Hilari, situm in territorio Populiense cessante aemulorum sevitia, gratissime atque cum maxima honoris humilitate susceptus est ab Anscauso quondam Populiensi episcopo, et abbatie ipsius venerabilis monasterii et.... enidem beatissimum pontificem.... praedictus quondam Anscausns episcopus affluerter ipsius itineris subsidia illi tribuit: et dum idem beatissimus praedecessor noster huius apostolicae sedis antistes suo laborioso cerlamine provinciam illam, videlicet exarchatum Ravennatum, a iugo servitutis ditionis gentium Dei providentia redemit: tunc vicissitudinem propensi beneficii eidem Anscauso episcopo irrogans, praedictum monasterium diebus vitae suae fruendum illi concessit. Unde et nos huinsmodi concessi praesidiu largitatem sub apostolicae praee-

Historia itineris Stephani II ex Gallis reducis.

Monasterium Anscauso abbatii a Stephano PP. concessum et eidem confirmatum a Paulo.

(1) Hieronym. Rub. Histor. Ravenn., lib. v.

ptionis pagina confirmavimus, atque iurisdictioni sanctae nostrae Ecclesiae submissimus eum. Nunc vero divina vocazione ipso Anscauso de hac migrante luce, agnoscentes rei veritatem, praedictum venerabile monasterium iuris sanctae Ravennatis Ecclesiae a diuturnis existere temporibus, ideoque perpendentes contra omnem rationem esse, ut ipse venerabilis locus a sancta Ravennate Ecclesia abstrahatur.... ea, quae pridem pro eius subtractione promulgata sunt, incongrue atque irrationaliter omnia irrita, et invalida esse statuentes, statim. Unde per huius nostre apostolicae praceptionis paginam, denouo ipsum venerabile monasterium Beati Hilari cum omnibus ei pertinentibus, sub iurisdictione Ravennatis Ecclesiae atque reverenda fraternitatis tuae, successorumque tuorum perpetuis, perennibus temporibus statim. permanendum: et ut tuae.... successoribusque tuis placuerit perenniter ipse venerabilis locus disponatur. Statuentes apostolica censura sub anathematis interdictione, et divini iudicij obtestatione nulli cuiilibet personae parvae vel magnae quoniammodo licere idem venerabile monasterium a iurisdictione sanctae Ravennensis Ecclesiae, atque tuae fraternae reverentiae successorumque tuorum auferre: sed et si quodlibet monimen de eodem monasterio contrarium Ecclesiae vestrae Ravennati repertum fuerit, vacuum et inane esse decernimus. Datum nonis februarii, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato, Magno imperatore, anno xi, et (1) pacis eius anno xx, sed et Leone imperatore eius filio anno vii, inductione xii.

Dat. die 5 februarii anno Domini 759,
pontif. Pauli anno ii.

(1) Lege post consulatum eius anno xix.

Acta per quae monasterium substractum fuit a iure Raven. Ecclesiae, irrita declarantur.

Monasterium iurisdictioni Raven. Ecclesiae submittitur.

II.

Constitutum seu diploma de ecclesia et monasterio a Paulo PP. erectis in paternis aedibus sub titulo Ss. Stephani papae, et martyris, nec non Silvestri pontificis et confessoris (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Coemeteria collapsa antiquitate a Longobardis diruta. — Et Ss. martyrum ablata corpora. — 2. Quare Paulus Ss. corpora e coemeteriis substulerit. — Monachū in hoc monasterium introducti. — 3. De cultu Ss. martyrum reliquiis dehito. — 4. Ecclesia et monasterium erectum a Paulo papa. — Donatio ab eodem facta monasterio. — 5. Quae monasterio donata sunt per successores pontifices eidem manutendā. — 6. Nequid oblatum monasterio auferatur. — Nec alienandum quidquam. — 7. Quae monachis imponatur obligatio. — Nilla vis, nulla molestia monasterio, eiusque rebus inferenda. — 8. Dirum anathema illarum in violantes iura monasterii. — 9. Fausta appreciatio constituti huīs decreta observantibus. — Subscriptio PP. — Subscriptio episcoporum.

Paulus episcopus servus servorum Dei Leontius (2) religioso presbytero et abbati venerabilis monasterii Sanctorum Stephani martyris, atque Silvestri confessoris Christi, et aliorum innumerabilium martyrum et confessorum Dei in eodem sancto monasterio a nobis annuente Deo fundato quiescentium, et cum eis ipsi venerabili monasterio in perpetuum.

Proemium.

Inter diversa studiorum examina, et varias humanae inconstantiae operationes, quae nimirum in hac temporali vita pertractantur; illa praesertim toto mentis misericordia sunt, quae ad laudem Domini Dei nostri, et sanctorum eius celebrerrimum respiciunt honorem. Et profecto omnia sequuntur prospera, si primitus, quae Deo sunt gloriosa, et sanctis eius perfulgida, procuramus. Oh hoc nempe, dum divina Redemptoris nostri ineffabilis potentiae gratia in meam respicere dignata est exiguitatem; magna cura insistere, et anhelante fere dilectionis affectu, diurna eius benignitate ac miseri-

(1) Ex Baronio ad annum 761, n. 1, qui tamen haec notat: *extat apud Moniales S. Silvestri, Romae.* (2) Leontius.

cordia procuramus laudes, et meorum ipsi offerre maiestati desideria votorum. Atque ex hoc divinae illustrationis compunctus inspiratione, vehementer, licet immeritus, procurare studi ea, quae ad cultum Dei, et dignam sanctorum pertineant venerationem, et maxima roborationis censura confirmare.

Quoniam valde me, fateor, opinis beneficiorum eorumdem sanctorum suffragiis apud divinam adjutum misericordiam pro eo quod nullis virtutum profectibus mereor institutum, scilicet gravi peccatorum mole prægravatum, adeo magnum et terribile apostolicae (1) sedis officium prosequi, nisi eorum praesidio divina me prævenerit dignatio; verumtamen in hoc omnipotentiae suae cunctorum praescius, Conditor et Redemptor Dominus noster Jesus Christus demonstrat indicia, quod ea, quae apud eos ipsos despecta sunt, nobis ad spem profectus, potentiae suae gratia illustrante, perdueit: quod in membrum cernitur evenisse. Ideo in genti gratulationis laetitia refectus, laudem Domini loquitur os meum, cor et lingua benedicet sanctum nomen eius, atque intra cordis affectum, eius magnae pietatis clementiae congruenter confero vota.

1. Igitur enim per evoluta annorum spacia, diversa sanctorum Christi martyrum atque confessorum eius foras muros huius romanae urbis sita antiquitus coemeteria neglecta, satis manerent dirita; contigit postmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione suaditus esse demolita. Qui etiam et aliquanta ipsorum effodiētes martyrum sepulchra, et impie devastantes: quodam sanctorum depredati, auferentes secum deportaverunt corpora. Et ex eo tempore omnino desidiose atque negligenter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam et (quod diei nefas est) etiam et diversa animafia in aliquantis eisdem sanctorum coemeteriis aditum habentia: illic etenim

Coemeteria
collapsa anti-
quitate a Lon-
gobardis dimi-
ta.

Et Ss. Mart-
yrum ablata
corpora

(1) Vici.

eorum existebant septa animalium, in quibus foetoris egerebant squallorem.

2. Unde conspecta eorumdem sanctorum locorum desidiosa incuria, et ex hoc valde ingemisens, atque plurima doloris attritus moestitia aptum prospexi, Deo annuente, eosdem sanctos martyres et confessores Christi et virgines ex iisdem dirutis auferre locis. Quos et eum hymnis et canticis spiritualibus in haec romanam introduximus urbem, et in ecclesiam, quam noviter a fundamentis in eorum honorem construxi (intra moenia, scilicet in domo, quae mibi parental successione obvenit, in qua me natum constat, atque nutritum), eorum sanctissima colleucus condidi corpora. Ubi congregationem constitui monachorum speciali censura in honorem, et nomine beatorum Stephani papae, et martyris, atque Silvestri papae, et confessoris Christi. In quo veneranda eorum quiescent corpora.

Monachi in hoc monasterium introducti. Monasterium virorum monachorum esse censui, scilicet ad modulationis exercendam psalmiodiam, in perpetuum esse decrevi: constitutus sedulas ibidem Domino Deo Redemptori nostro referri laudes, et aeternam eorumdem sanctorum illie quiescentium venerationis memoriam ad gloriam divinae potentiae celebrari, atque pro dilatatione, atque stabilitate reipublicae, neconon et salute omnium fidelium christianorum, et ob meorum veniam delictorum quotidianas fundi preces, et debitum et condecorantem eisdem omnibus Dei sanctis exhiberi honorem.

De cultu Ss. martyrum reliquiis debito. 5. Quoniam dum ipsi martyres Christi, contemptis humanae gloriae blandimentis, atque diversa tormentorum supplicia persessi, pro Christi sunt nomine capite truncati, et amici Dei effecti; omnino congruit, ut sicut eorum animae in coelstibus regnis cum angelis triumphant, ita et in terris quoque eorum sacerissima corpora lucidissimis habitaculis collocata optime ab omnibus venerentur christianis, dum nimis impensis pro suis cultoribus divinam non desistunt implor-

rare omnipotentiam. Ipsorum quippe mensuorum confero praesidiis, confidens eorum me suffragiis a peccatorum, qua premor exui mole.

4. Et(1) ecce, propitiante Domino, idem a nobis in eorum honorem fundatum monasterium diversis praediis atque rebus et possessionibus urbanis, vel rusticis, et eunctis necessariis utensilibus optime ditantes, omnia quae ad concinnationem luminarium, et sedulam sacrificiorum oblationem, vel ea, quae ad usus illie consistentium monachorum sufficientia, concessimus, idest massas, fundos, casales, colonias, vineas etiam atque hortos, et oliveta, seu domos, et salinas, aquimolas, vel piscarias, et reliqua possessionum praedia in diversis locis, et civitatibus sita, simulque et servorum famulantium secum peculia. Addentes etiam, et sub iure et ditione ipsius nostri monasterii confirmantes aliqua monasteria, et venerabilia loca enm universis possessionibus et omnibus eis generaliter et in integro pertinentibus.

5. Haec nempe omnia loca, possessiones vel praedia urbana vel rustica, cum universis generaliter, et in integro eis pertinentibus, ubi, et quounque loco, et civitate consistunt: et a nobis iam praefato nostro monasterio concessa sunt, vel in posterum fuerint largienda, per praeepta pontificalia et caeteras monitiones ibidem sint vel fuerint confirmata; praesidente sacerdotali concilio, statuentes, sancimus apostolica censura, sub divini iudicij obtestatione a nostris successoribus pontificibus servanda; decernimus, ut in eodem venerabili monasterio perenniter permaneant, atque in eius usu pro quotidiana sacrificii oblatione, in luminarium concinnatione, atque substantiatione illie existentium monachorum semper in iure proficiant.

6. Unde et sub terribili et tremenda futura eavemus die adventus magni Domini nostri Jesu Christi, in qua indica-

Ecclesia et monasterium creatum a Paulo Papa.

Donatio ab eodem facta monasterio.

Quae monasterio donata sunt per successores Pontifices eidem manutenenda.

Ne qual odiata monasterio auctoratur;

(1) Legit. Sed et.

turus est vivos et mortuos et saeculum per ignem, etiam et maximis sub anathematis interdictionibus, Domini nostri Iesu Christi, et beati Petri principis apostolorum auctoritate decernimus, nulli quoquomodo nostrorum successorum pontificium licere, vel alieni magnae parvaeque personae, cuiuscumque sit honoris praedita dignitate, qualibet exquisitione ingenii arte dissolvere haec, quae a nobis pio intuitu ad laudem Redemptoris nostri et honorem sanctorum eius constituta sunt. Nec penitus ex iisdem locis vel possessionibus atque rebus, et facultatibus, familiis etiam et peculiis, vel quicquid ad idem venerabile monasterium pertinere dignoscitur, auferre, neque quoquo modo alienare: potius autem omnia (ut praelatum est) in eodem sancto loco perenniter in integro permaneant. Sed nec abbas, qui pro tempore curam ipsius monasterii gesserit, quoquomodo praesumat quemlibet locum, qui in usu existit monasterii, cuiquam locare, aut vendicare, ne quicquam ex rebus ei pertinentibus usurpare ac fraudare.

7. Statuentes interea et hoc decernimus, ut enīta congregatio monachorum in eodem sancto consistentium monasterio septies in die Domino Ieo nostro referant laudes, et debitum illie quiescentibus martyribus atque confessoribus Christi persolvant honorem. Sed etiam ei qui vires subvenit, amplissimas omnium Redemptori nostro studeant referre laudes: quoniam scriptum est: Et adiiciam super omnem laudem tuam (1). Nam et hoc promulgantes sancimus, et per omnipotentis Dei nostri virtutem, sub terribili anathematis obligatione omnes obtestantes decernimus, nullum unquam praesumere quamlibet contrarietatem aut malitiam in eodem nostro monasterio, vel pertinentibus ei causis inferre; sed magis pro Dei timore et maximo sanctorum eius honore cuncti iuvannina, et auxiliū opem ipsi, vel pertinentibus ei causis atque

utilitatibus ingerant, ut participes et ipsi huius boni efficiantur operis, et mercedis praemia huiuscmodi beneficio ab omnipotenti Deo consequantur.

8. Haec vero omnia a nobis ad laudem Redemptoris nostri promulgata, et ab universo sacerdotali concilio confirmata, et maximis obligationibus corroborata, Deo vivo et vero decernimus perenniter conservanda. Si quis autem ex nostris successoribus pontificibus aut ex quocumque homine potente vel inferiore, magna scilicet, parvaque persona, cuiuscumque sit honoris praeditus et dignitatis, praesumpserit quocumque argumento vel exquisita occasione, haec quae a nobis ad cultum Dei statuta sunt, destruere aut dissolvere, vel quoquo modo temerare, aut etiam frangere, et (quod non optamus) quemlibet locum, aut possessionem, vel quicquid praedicto venerabili monasterio pertinere dignoscitur, auferre, aut alienare ex eodem sancto loco conatus fuerit; sciat se Domini nostri Iesu Christi, atque beati Petri principis apostolorum auctoritate, insolubili anathematis vinculo innodatum esse et a regno Dei alienatum, contrarios sibi sentiens omnes eosdem sanctos martyres, et confessores, et virginis Christi, et cum ipsis ante tribunal Dei omnipotentis in tremenda examinis die iudicii debeat cum eisdem sanctis facere rationes.

Ipsum enim indicem peto, qui est retributor omnium, pro enīus laude haec nos constituisse cognoscimur, ut iram sue potentiae omnibus huius nostri apostolici constituti transgressoribus inferat, et insanabili ultiōis vulnerē percutiat cunctos, qui praedictum nostrum monasterium laedere, vel contrariam mentem in causis pertinentibus ei exhibere temptaverint, vel quicquam ex omnibus ei pertinentibus (1) abstollere praeceperint, ut sit vita eorum laboriosa et pessima, nimisque lugubris; atque languentes deficiant, et suorum minimie consequantur, nisi resipuerint, veniam delictorum, seu

(a) Psalm. 70.

Datum anathema datum in violentes iura monasterii.

Nec alienandum quidquam.

Quae monachos inponatur obligatio.

Nulla vis, nulla molestia monasterio, eiusque rebus inferenda.

tentiam sumentes Ananiae et Saphirae, qui mendacii noxae insepi, ante pedes apostolorum exspiraverunt: contingatque eis sicut Dathan, et Abiron, quos, aperiens terra os suum, vivos deglutivit. Et cum diabolo, eiusque atrocissimus, et terroris pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Salvatoris Iesu Christi, et omnibus impiis deputati in tartareo igne, et inextinguibili incendio, et in voragine chaos demersi crementur in aeternum.

9. Porro qui inventi fuerint monasteriorum nostrorum defendere, quod ad laudem Dei et honorem sanctorum eius constituiimus, et omnia quae in hoc apostolico continentur constituto annexa custodientes, integra mentis sinceritate observaverint; a dextris Dei inveniantur in loco lucis constituti, et omnes sanctos Dei martyres confessores, et virginis Christi, qui in eodem venerabili monasterio quiescent, firmos habeant protectores, corumque suffragiis et in praesenti vita adiuvetur, et in futura beatitudine coelestis regni gaudere cum angelis Dei, et omnibus sanctis et electis per infinita consequantur saecula.

PAULUS EPISCOPUS sanctae catholicae et apostolicae romanae Ecclesiae huic constituto a nobis facto subscripti.

Ioannes humilis episcopus sanctae Ecclesiae Nepesinae huic constituto a nobis facto interfui, et subscripti.

Ioannes humilis episcopus Ecclesiae Tiburtinae huic constituto a nobis facto interfui, et subscripti.

Gratianus humilis episcopus Velintrenis Ecclesiae huic constituto a nobis facto interfui, et subscripti.

Petrus humilis episcopus Ecclesiae Labicanensis huic constituto a nobis facto interfui, et subscripti.

Parvus humilis episcopus sanctae Ecclesiae in Tribus Tabernis hinc constituto a nobis facto interfui, et subscripti.

Bonifacius humilis episcopus Ecclesiae Tifernae, etc. *ut supra*.

Domnus humilis episcopus Ecclesiae (1) Maturanensis, etc. *ut supra*.

Epiphanius peccator episcopus sanctae Ecclesiae Perusinae, etc. *ut supra*.

Constantinus humilis episcopus sanctae Ecclesiae Amaguinae, etc. *ut supra*.

Anastasius humilis episcopus sanctae Ecclesiae Senogalliensis, etc. *ut supra*.

Leo humilis episcopus sanctae Ecclesiae Salernitanae, etc. *ut supra*.

Petrus humilis episcopus sanctae Ecclesiae Cerensis, etc. *ut supra*.

Leo humilis episcopus sanctae Ecclesiae Albanensis, etc. *ut supra*.

Gregorius humilis episcopus sanctae Ecclesiae Praenestinae, etc. *ut supra*.

Iordanus humilis episcopus sanctae Ecclesiae Senensis, etc. *ut supra*.

Adam humilis episcopus sanctae Ecclesiae Hortanae, etc. *ut supra*.

Rodulphus humilis episcopus sanctae Ecclesiae (2) Cellensis, etc. *ut supra*.

Gregorius humilis episcopus sanctae Ecclesiae Silvae Candidae, etc. *ut supra*.

Sunalbus humilis episcopus sanctae Ecclesiae Amerinae, etc. *ut supra*.... Et alii caeteri qui capere non possumus (*ita ibi*).

Sequitur post hunc subscriptio cardinalium

S. E. R.

Gregorius archipresbyter S. R. E. tituli sanctae Balbiniae.

Philippus humilis presbyter S. R. E. tituli S. Marci.

Gregorius S. R. E. presbyter tituli S. Anastasiae.

Theophilus S. R. E. humilis presbyter tit. S. Sabinae.

Eustochius humilis presbyter S. R. E. tituli

Stephanus humilis presbyter S. R. E. tit. S. Ceciliae.

Constantius humilis presbyter S. R. E. tit. Ss. Quatuor Coronatorum.

Martinus humilis presbyter S. R. E. tit. S. Laurentii qui vocatur Damasi.

(1) Marturanensis. (2) Calliensis, *vel* Vercellensis.

Fausta appro-
ratio consti-
tuti Iesu de-
creta obser-
vantibus.

Subscriptio
PP.

Subscriptio
episcoporum.

Hos sequitur subscriptio trium episcoporum qui residui erant, sed defectu chartae absque subscriptione praeterierant.

« Suthinius episcopus Tranensis Ecclesiae.

« Leontius episcopus Amiterninae Ecclesiae.

« Stephanus episcopus Ferentinatis Ecclesiae.

Sequitur subscriptio reliquorum cardinalium.

Theopemptus presbyter S. R. E. tit. S. Eusebii.

Leontius presbyter S. R. E. tit. S. Susanna.

Eusebius presbyter S. R. E. tit. S. Laurentii in Lucina.

Benedictus presbyter S. R. E. tit. S. Marelli.

Clemens presbyter S. R. E. tit. S. Anastasiae.

Christophorus presbyter S. R. Ecclesiae tit. S. Vitalis.

Donatus presbyter S. R. E. tit. S. Sixti.

Andreas presbyter S. R. E. tit. S. Mariæ in Callisto.

Saxolus presbyter S. R. E. tit. S. Cyriaci.

Hermogenes presbyter S. R. E. tit. S. Priscae.

Petrus humilis archidiaconus sanctae sedis apostolice.

Datum quarto nonas iulii, imperante domino Constantino Augusto a Deo coronato Magno imperatore anno quadragesimo primo, ex quo cum patre regnare coepit: et post consulatum eius anno vi gesimo primo, indictione decimaquarta (1).

Dat. die 4 iulii anno Domini 761,
pontif. Pauli anno v.

(1) De huiusmodi diplomate legendus Baronius ad citatum annum 761.

III.

Monasterium monialium SS. Salvatoris, et Iuliae Brixensis a' episcoporum iurisdictione exemptam fore, et esse declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Preces abbatissae. — Nullus episcopus quamlibet iurisdictionem in eo monasterio habeat. — Nec missarum solemnia ibi celebret non vocatus. — Abbatissa possit consecrari — Et clerici ei subditi ordinationes suscipere a quolibet episcopo. — Anathema contra privilegii huius violatores

Paulus episcopus servus servorum Dei Ansilperiae religiosae abbatissae venerabilis monasterii Domini Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi siti intra civitatem Brixiam, quod a nobis fundare visa est Ansa excellentissima regina, eiusque congregationi cum religiosis simis, et sanctissimis coepiscopis in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationalibus congruunt decretis, oportet ut piae devotionis implorationi in praestandis privilegiis minime denegetur. Igitur quia postulatis a nobis quatenus venerabile monasterium Domini Salvatoris nostri Iesu Christi sito (2) infra civitatem Brixianam, quod noviter fundare visa est Ansa excellentissima regina; privilegii sedis apostolicae insulis decoretur, concordantibus nobis reverendissimis coepiscopis nostris, ex communis assensu statuere decrevimus, ut praefatum monasterium Domini Salvatoris cunctaque monasteria cum universis basilicis ad se pertinentibus, quae a piissimae reginac Ansae iure constructa esse noscuntur, apostolicae sedis privilegii insulis, cui Deo auctore, deservimus, decoretur. Quapropter piis desideriis vestris et nostra ac coepiscoporum nostrorum auctoritate quod recte exposcitur mancipamus. Et ideo omnem cuiuscumque Ecclesiacae sacerdotem vel pontificem seu cuiuscumque dignitatis spiritualis ministrum quam-

Exordium.

Preces abba tissae.

Nullus episco pus quandlibet iurisdic tionem in eo monasterio habeat.

(1) Ex Archiv. Vatic. (2) Situm.

Nec missarum
solemnia ibi
celebret non
vocatus.

Abbatissa pos-
sit consecrari

Et clericis ei
subditis ordina-
tiones susci-
pere a quo
libenter epi-
scopo.

Anathema
contra privile-
gia huius mo-
litorum.

libet habere ditionem in praefato mona-
sterio prohibemus, ita ut, nisi ab abbatissa
praenominati monasterii fuerit invitatus,
nee etiam missarum ibidem solemnitatem
quispiam praesumat omnimode celebrare,
nee ibi aliquod ecclesiastici officii praepter
abbatissae voluntatem andeat tractare. De
eius insuper monasterii uniuseiusque
abbatissae consecratione sanciti communi-
niter decrevimus, ut sibi liceat a quo-
cumque et de quacumque civitate vol-
uerit episcopo consecrari, eunuscumque
vero ordinis clerici eiusdem abbatissae
rogatu, similiter a quo cumque, et de qua-
cumque civitate voluerit episcopus ex-
petantur vel consecrantur, quibus etiam
licentiam concordi institutione concessi-
mus chrisma tempore baptismatis et oleum
ad exercenda divina mysteria, seu cuius-
libet spiritualis negotii subsidium a quo-
cumque episcopo, cum res exigit, apo-
stolica largitione percipere. Constituentes
per huius nostri decreti paginam, atque
omnimodo interdicentes, hoc nostri privi-
legii decretum infringere omnibus eiusus-
libet Ecclesiae praesulibus vel eiusus-
cumque dignitatis praeditis potestate sub
anathematis interpositione et damnatione,
iudicij obtestatione coetero anathemate
plectendum esse censemus quicunque
praesumpserit per quodvis ingenium, vel
argumentum aut exquisita occasione praes-
sentis constituti a nobis praefati mona-
sterii existere temerator. Data septimo
kalendas novembbris imperante Domino
Augusto Constantino a Deo coronato Ma-
gno imperatore anno vigesimotertio, sed
et Leone imperatore filio eius anno de-
cimo, indictione prima.

Dat. die 26 octobris anno Domini 763,
pontif. Pauli anno vii.

STEPHANUS III

ALHS QUARTUS (1), PAPA XCVI.

Anno aerae Christi comm. DCCLXVIII.

Stephanus III, natione siculus, filius
Olivii, ex S. R. E. presbytero electus 3
augusti, ordinatur biduo post die domini-
nica 7 mensis eiusdem anno 768. Sedit
imperante Constantino Copronymo annos
iii, menses v, dies xxviii (2). In Latera-
nensi synodo una cum Patribus statuit
*sub anathematis interdicto, ne ullis un-
quam praesumat laicorum, neque ex alio
ordine, nisi per distinctos gradus ascen-
dens, diaconi, aut presbyter cardinalis
factus fuerit, ad sacrum pontificatus ho-
norem posse promoveri.* Fecit ordinatio-
nem unam presbyterorum quinque, dia-
conorum quatuor (de episcoporum nu-
mero non constat); obiit die 2 mensis
februario anno 772, sepultusque est ad B.
Petrum. Vacavit sedes dies viii (3).

(1) Defuncto Zacharia PP. I, a populo statim
electus est pontifex, et in Lateranense patriarchalium
immissus Stephanus presbyter romanus,
ubi biduo manens, tertio die, postquam a suo sur-
geret somno, ac domesticas res disponeret, su-
bito, dum sederet, alienatus obmutuit, et sequenti
die defunctus est, antequam suscepit ordinacionem.
Hic Stephanus quidem ab Anastasio ponti-
fex non nominatur; lego tamen, et sequenteum
Stephanum dici III, et numerari papam xcvi, cum
omisso Felice II Liberii tempore electo ad Za-
chariam, quem Stephanus III iuxta illum exceptit
in pontificatu, pontifices solum numeret xcii.
Nos ut chronologiae pro viribus consulamus, quippe
qui Felicem II cum Pago, aliisque inter Petri suc-
cessores recensimus, omisso Stephano electo,
sequentem Stephanum II dicimus, et pontificem
nonagesimum quartum numeramus, et Stepha-
num hunc PP. xcvi, quem alii quartum, tertium nos
appellamus. Haec clarius adnotata legere est
in praefatione, ubi de chronologia pontificia ab
Anastasio edita, quem nos sequimur, pluribus
disserimus. (2) Sic habet Anatas. inclusa obitus
die; sic quoque Vignolii catalogus iii, vero cum
nonnullis a chronologis editis catalogis tantum d.
xxvii. (3) Incluso utroque extremo.

S. HADRIANUS I

PAPA XCVII

Anno aerae Christi comm. DCCLXXII.

Hadrianus, natione romanus, filius Theodori, de regione Via Lata, ex S. R. E. diacono ordinatus pontifex die dominica 9 februarii anno 772, sedit annos XXIII, menses x, dies XVII, imperantibus Constantino Copronymo, mox Leone, deinde Constantino Iraenio F., ac Carolo Magno rege. Fecit ordinationes duas mense martio, quibus inauguravit presbyteros vigintiquatuor, diaconos septem, episcopos per diversa loca numero centum octuagintaquinque; ad Denim transiit die 25 decembris anno 795, et sequenti die sepultus est in basilica B. Petri apostoli. Non vacavit sedes.

I.

Deputatio prioris vestiarii sanctae romanae Ecclesiae in iudicem pro causis monasterii Farfensis (1).

SUMMARIUM

Procemium. — Frequens in causis ad pontificem interpellatio facta ab abbatore. — Et expostulatio personae ad easdem diuidendas. — Deputatio prioris vestiarii S. R. E., et eius successorum. — Quibus datur potestas supra quasunque personas, etiam ecclesiasticas, vel exteris etc. — Anathema contra huius decreti transgressores.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei Probato religioso domino ancibili abbati venerabilis monasterii sanctae Dei Genitricis semperque virginis Mariae dominiae nostrae siti in territorio Sabinensi, et post eum in venerabili monasterio successoribus in perpetuum.

Cum maxima nobis solicitudinis cura insistit solertia atque efficaci studio erga diversa sanctorum loca solicitudinem gerendi et indeficierenter praecogitandi ne in rebus vel possessionibus atque ceteris eius pertinentibus, utilitatem stipendiis aliquando commoditatis iactura per quarundam insurgentium causarum eventus

Procemium.

(1) Ex Archiv. Vatic.

quoquomodo inferatur. Idecirco congruus procul dubio considerationis censura convenit, eorum salutis integritatem procurare, et omnes, quae euntes retro temporibus supervenerunt causas iustitiae telo abscindi, atque sub aequitatis intuitu definiri, ut ex hoc et eorumdem venerabilium locorum, maxime in quibus multitudo congregationum servorum Dei monachorum consistens sedulas Redemptori nostro referre videntur laudes, stabilitatis integritas proficiat; nobisque ob huins pii operis, quod gerimus, studium copiosa insidereis arcibus a rerum omnium officie Domino Deo nostro adseribatur remuneratio. Ideo constat Deo amabilem religiositatem tuam nobis intimasse, plura incommoditatis damna vestrum praeformatum venerabile monasterium in suis utique utilitatibus, in eo, quod plures ae diversi nefarii homines nostrae Romanorum reipublicae tam per farta, quam per alias perversas operationes plura mala eidem sancto ingerere noseuntur monasterio: unde crebro a tua religiositate nobis hac de re interpellatio facta est, ut nostro intuitu earumdem causarum merita perpendentes, vestro studieremus monasterio iustitiam faciendi: quod quidem, nos diversis super ingruentibus causis ex omni parte praeeoccupati nequaquam continuo in vestris decidendis causis nostrum accommodare valuimus auditum, pro quo laboriosae tuae religiositati vel directis a te monachis utile esse videtur dum dilatienis mora ad easdem vestras decidendas causas pervenire. Et ecce abnixe nos religiosissime Dei cultor dignoseceris poposcisse, ut ex nostri persona studiissemus aderari, qui sine nostra inquietudine easdem vestras causas subtiliter perscrutare; vobisque iusticias facere deberet, quod quidem libentissime tuae religiositatis precibus annuentes id, quod a te expectatum est, effectui mancipavimus; constitentes ex nostri persona Miccioarem notarium regionarium, et priorem vestiarii sanctae Ecclesiae, atque eius omnes suc-

Frequens in causis ad Pontificem interpellatio facta ab abbatore;

Et expostulatio personae ad easdem diuidendas.

Deputatio prioris vestiarii S. R. E., et eius successorum;

Quibus datur
potestas supra
quacumque
personas, e-
stiam ecclesia-
sticas, vel
exteras etc.

cessores apostolicae sedis vestiarii priores, ut quoties quaecumque causa vestro monasterio accesserit; confessim ad eos omni tempore monachi atque missi ipsius monasterii adveniant, suasque illius referant causas, et ab ipsis prioribus vestiarii proprias iustias recipiant. Unde ecce auctoritate beati principis apostolorum, caius licet immeriti, Deo tamen dignante, vices gerimus, ita decernentes sancimus, ut praefatus fidelissimus noster Miccio prior vestiarii, vel omnes qui pro tempore post eius decepsum priores vestiarii extiterint, licentiam habent potestate distingendi tam ecclesiasticam personam, quamque ex militia existentem, vel etiam famulum ecclesiae, aut servum eiusquam sive ex civitate romana, seu de diversis caeteris locis, et civitatibus istius nostrae romanae reipublicae, sive ut dictum est, liber, sive servus fuerit, et de praesenti absque qualibet anteposita occasione ipse prior vestiarii, qui in tempore fuerit sine inquietudinibus molestia beatissimorum pontificum, qui in tempore apostolatus enhinc gesserint, plenarias iustias tam de furtis, quam de aliis super accidentibus causis partis monasterii vestri Sanetae Dei Genitricis perpetuis temporibus usque in finem saeculi studeant, et quodecumque ab eisdem prioribus vestiarii pro eiusdem monasterii vestri perficiendis iustitiis definitum fuerit, irrefragabiliter persistat corroboratum. Haec vero quae a nobis pro salute antefacti venerabilis monasterii sanetae Dei Genitricis virginis Mariae dominae nostrae statuta sunt; decernentes coram Deo vivo et eius futuro iudicio promulgamus firmiter permanenda, et neque nullus successorum nostrorum pontificum, vel alia quacumque magna, vel parva persona quinuscumque sit dignitatis, quoquomodo praesumat contra haec, quae a nobis statuta sunt, penitus agere, sed neque prior vestiarii, qui pro tempore fuerit, neglectum ponere audeat ad faciendas eidem sancto monasterio plenarias iusticias. Nam

si quis, quod non optamus, nefario temeritatis ausu praesumpserit, haec omnia a nobis statuta atque confirmata refragare, veniam quoemque transgredi; sciat, se auctoritate beati Petri principis apostolorum anathematis vinculo esse inmodatum, et a regno Dei alienum atque cum diabolo, et omnibus impiis aeterno incendio deputatum. At vero qui observator istius nostri apostolici constituti extiterit, divina protectione adiutus suorum veniam consequi delictorum, et vitam mereatur adipisci aeternam. Bene valete. Data decimo kalendas martii, imperantibus domino nostro Augusto Constantino a Deo coronato Magno imperatore, anno actatis quinquagesimo tertio, et imperii eius trigesimotertio, sed et Leone Mai. imp. eius filio anno vigesimoprimo, in dictione dectima (1).

Dat. die 20 februario anno Domini 772,
pontif. Hadriani anno 1.

II.

*Monasterio Dionysiano, confirmatis sum-
morum pontificum privilegiis, proprius
conceditur episcopus (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmantur privilegia a Stephano II huic monasterio concessa. — Eadem proprius conceditur episcopus. — Episcopus ab abbate et monachis electus a vicinis episcopis consecrandus. — Quando consecrationis causa Romani possit accedere. — Monasterium ab omni alterius episcopi iurisdictione liberum declaratur. — Lites episcopi cum altero episcopo non iudicandae sine abbatis consensu. — Sed ad sedem apostolicam deferendae. — Dignum anathema contra privilegii huius decreta inobserantes.

Hadrianus episcops servus servorum Dei, Maginario religioso abbatи venerabilis monasterii Sancti Christi martyris Dionysii, siti in Parisiaco, ubi venerabile Sancti corpus quiescit, et per eum eidem venerabili monasterio in perpetuum.

(1) Ioannes PP. VI, constit. *S. tubre nimis*, anno 704, confirmavit primordia et bona monasterii huius. (2) Conc. tom. VIII, inter Hadriani I epistolas.

Anathema
contra homines
decreti trans-
gressores.

Proemium

Tum summae apostolicae dignitatis apex
in hoc divini prospectus nitore dignoscitur
praefulgere, cum in exercendis Dei laudibus
sui impensis studebit laboris exhibere
certamen. Ob hoe debita nobis eiusdem
apostolicae pastoralis compulit sollicitudinis
cura, quaeque ad stabilitatem priorum per-
tinere dignoscitur locorum, ubertim pro-
mulgari, atque olitam consuetudinem
eisdem venerabilibus locis apostolicae in-
stitutionis censura confirmari. Igitur quia
postulastis a nobis, quatenus privilegium,
quod praedecessoris nostri sanctae recordationis domini Stephani iunioris papae
in praedicto monasterio vestro apostolica
cens sanxit auctoritas, denunti confirmare-
mus (1): ideireo vestris annuentes votis
praelati (2) praedecessoris nostri institutionis,
decretem prorsus apostolicis insulis
sanctimus, simulque eadem roboramus apostolica in aye serie. Quapropter auctoritate
beati Petri apostolorum principis fulti
in iam dicto venerabili monasterio sta-
tuentes promulgamus, ut penitus licet
ibidem habere episcopum; sicut a prisca
temporibus, et usque hactenus fuit, per
cuius praedicationem populus, qui a di-
versis regionibus devota mente quotidie ad
sancta eiusdem martyris Christi monasterii
limina convenerit, remedium consequi me-
reatur animarum. Et quando episcopus
praefati sancti loci de hoc saeculo migra-
verit, et alius ab abbatte, et monachis dignus
electus fuerit, sine qualibet controversia
pro longitudine itineris, a vicinis episcopis,
sicut mos exitit, consecretur. Quod si pro
qualibet occasione, aut invidia, ordinandi
se distulerint, tunc licentiam tribuimus, ut
ad sedem apostolicam cum testimonio ab-
batis, et monachorum, propriis corum ma-
nibus simul decretum subscriptum ferens,
consecrationis causa adveniat, et consecra-
tionem accipiat, quia nolumus, ut lumen,
quod ibidem hactenus tanto tempore per
episcoporum praedicationem claruit, nostris
temporibus extinguitur. Et nemo episco-

Monasterium
ab omni alteri-
bus episcopi
jurisdictione
liberum decla-
rator.

Lites episcopi
cum altero
episcopo non
inductae si-
ne abbatis
consensu:
sed ad Seden
Apostolicam
defenda.

Confirmator
privilegia a
Stephano II
hunc monasterio
concessa;

Eidem pre-
prius coedi-
tor episcopus;

Episcopus ab
abbate et mo-
nachis electus
a vicinis epi-
scopis conser-
vandus.

Quando con-
secrationis
causa Romam
possit acce-
dere.

porum parochianis in praefato monasterio,
in cellis, ecclesiis vel titulis, seu oraculis
sub ditione ipsius constitutis, ordinationes
facere, sive pro chrismate confiiendo aut
quacumque exquisita re, agere, aut di-
stringere, vel ad se presbyteros convocare
praesumat, sed per hanc auctoritatem apo-
stolici privilegii nostri, episcopus ex ipso
venerabili monasterio canonice curam pa-
storalem sollicitudinis ministerii sui (1) in
praelatis adiacentibus locis habeat, et quae-
cumque emendanda, et corrigenda sunt,
cum consensu abbatis sui, canonica insti-
tutione, et secundum ordinem capta per-
agat. Si vero qualibet discordia inter vi-
cinos episcopos, seu episcopam praedicti
monasterii, quod non optamus, orta fuerit;
nullus audeat, abbate minime annuente,
saepius nominati monasterii episcopum di-
stringere, vel in qualibet iudicare parte.
Quod si abbas eiusdem monasterii ullo
modo voluerit inter eos declamari, nostris
apostolicis veniant obtutibus concordia re-
formandi; statuentes apostolica censura
sub divini iudicij obtestatione, et anathematis
interpositionibus, ut nullus nequam
nostrorum successorum pontificum, aut
qualibet dignitatis praeditus potestate, vel
alia quaecumque magna, parvaque per-
sona, praesumat contra hoc nostrum apo-
stolici privilegii praeeceptum agere; potius
autem firmum atque stabile nostris tem-
poribus illud decernimus permanendum.
Si quis autem qualibet tempore, quod nullo
modo credimus, huius decretum privilegii,
apostolica auctoritate firmatum in totum,
vel in parte temerare tentaverit, suamque
praesumptionem digna emendatione minus
correxerit, sciat se auctoritate domini mei
beati apostolorum principis Petri anathematis
vinculo esse inmodatum, et a regno
Dei alienum, atque cum diabolo, et eius
atrocissimis pompis, aeterni incendiū sup-
plicio deputatum, et perpetuae condemna-
tioni summissum. At vero qui observator
et custos huius nostri apostolici privile-
gii extiterit, benedictionis gratiam, vitam-

(1) *Lege praefatis.*

Primum an-
athematis contra
privilegii hu-
iis decretis
indiservantes.

(1) Vide superius in Stephano II, *Cura nobis*, etc. (2) *Lege praefatis.*

que aeternam a misericordissimo Domino
Deo nostro consequi mereatur. Scriptum
per manum Christophori notarii, et scri-
marii sedis nostrae, in mense iunio, in
indictione ix. Bene valete. Datum kalendis
iulii per manum Anastasii primicerii, re-
guante Domino Deo, et Salvatore Iesu
Christo, cum Deo Patre omnipotente, et
Spiritu Sancto, per infinita saecula. Anno
Deo propitio pontificatus Domini nostri in
apostolica saeratissima beati Petri sede xv.
indictione ix (1).

Dat. die 1 iulii anno Domini 786,
pontif. Hadr. anno xv.

LEO III

PAPA XCVIII

Anno aerae Christi comm. DCCXCV

Leо tertius, natione romanus, filius Azupii, ex presbytero S. R. E. eligitur pontifex die 26 decembris anno 795, et sequenti die dominicae 27 ordinatur. Sedit in pontificatu annos xx, menses v, dies xvii, imperantibus in Oriente Constantino Iraenis F., mox Nicophoro, hinc Michaeli Curopalate, et deinde Leone Armeno, in Occidente vero Carolo Magno imperatore, mox Ludovico Pio. Feuit ordinationes tres mense martio, quibus creavit presbyteros triginta, diaconos undecim, episcopos per diversa loca numero centum sex et vi- ginti. Ad coelestem patriam transit die 11 mensis iunii, anno 816, et sequenti die sepultus est in basilica B. Petri apostoli. Vacavit sedes dies 10.

I.

*Cantuariensi Ecclesiae primatus super omnes
Angliae totius Ecclesias restituitur (2).*

SUMMARIUM

Procenium. — Dorovernensis Ecclesiae pri-
vilegia confirmantur. — Omnes Angliae

(1) Privilegia huic monasterio concessa leguntur in Stephano PP. II, Constit. v, *Quoniam semper*, etc., et sequentem n. vi. (2) Malmesberien, Dc. pontif. lib. I, fol. 210; ex illo Alfordus Annal. Eccles. et Civil. Britan. ad annum 802.

Ecclesiae Dorovernensi subiectantur. — Poena in violatores privilegii suius.

Leo episcopus servus servorum Dei Ethelardo archie-
piscopo Dorovernensis Ecclesie ia perpetuum.

Pontificali discretioni principue conve-
nit, praesulibus Ecclesiaram, secundum
eorum irreprehensibilem fidem, audienc-
iam praebere: et eorum, qui per beatum
Petrum apostolorum principem, et vos
gerere desideraverint; quae canoniceis non
refragentur sanctionibus, effectum conce-
dere. Ut eum id quod desiderant, obti-
nuerint, flagrantiores erga religionis amo-
rem existant. Exhortanda itaque nobis
est, ac praedicanda fraterna almitas pro
dioecesisibus Angliae tibi commissis; vide-
bilet episcoporum, seu monasteriorum,
tam monachorum, quam clericorum, et
puellarum. Quae sicut ab olitanis tempo-
ribus tua Ecclesia tenuit, ut in saero seri-
nio nostro requisita cognoscimas; ita tibi
tuisque successoribus tenenda confirmam-
mas. Omnes Anglorum Ecclesias sanctus
ac egregius praedicator Gregorius ordi-
navit (1), atque catholice confirmavit beato
Augustino archiepiscopo, sinello suo,
subiectas fore in aevum per sacrum usum
pallii: et ideo ex autoritate beati Petri
apostolorum principis, cui a Domino po-
testas ligandi, atque solveundi concessa est,
dicens: «Tu es Petrus: super hanc pe-
tram aedificabo Ecclesiam meam: et portae
inferi non praevalebunt adversus eam: et
tibi dabo claves regni coelorum: et quod-
cumque ligaveris super terram, erit ligatum
et in caelis et quodcumque solveris
super terram, erit solutum et in caelis»;
imo et secundum instituta sacrorum ca-
nonum, censuram, licet immeriti, ciudem
Petri clavigeri regni caelorum vicem ge-
rentes; tibi Ethelardo, tuisque successo-
ribus omnes Anglorum Ecclesias, sicut a
priscis temporibus fuere, in perpetuum,
in ipsa tua metropolitana sede, per su-
biectonis cognitionem, irrefragabili ure,
concedimus optimandas.

(1) Vide superioris in Gregorio I, Constit. xv,
Quoniam semper, etc.

Procenium.

Dorovernensis
Ecclesiae pri-
vilegia confir-
mantur.

Omnes Angliae
Ecclesiae Do-
rovernensis sub-
iectantur.

Poena in via-
latores privile-
giū huius.

Si quis vero, quod non optamus, contra hanc dilinitionis nostrae, vel apostolicei privilegii autoritatem, venire tentaverit; ex apostolica authoritate statuimus, ut si archiepiscopus, vel episcopus fuerit, ex ordine praesulatus sit deiectus; similiter presbyter vel diaconus, vel alius quislibet minister sacri ministerii si fuerit, ab ordine sit depositus. Si antem ex numero laicorum fuerit, tam rex, quam princeps, aut quelibet, sive magna, sive parva persona, a sacrae communionis participatione se neverit alienum. Hanc privilegii paginam, auctoritate beati Petri apostolorum principis, eius ministerio fungimur, tibi Ethelardo, tuisque successoribus, in perpetuum, concedimus obtinendam; ad enins firmitatem manibus nostris subseripsimus, illudque nomine nostro signari mandavimus. Quam etiam a Sergio serinario scribi praecepimus, mense ianuario. Data decimo quinto kalend. februarii, per manum primicerii Eustathii sanctae sedis apostolicae: imperante domino Carolo, piissimo consule Augusto, a Deo coronato M:go, pacificeoque imperatore, anno secundo, post consulatum eiusdem Domini, indictione decima.

Dat. die 18 februarii anno Domini 802,
Pontif. Leonis anno vi.

II.

Divinam, humanamque vindictam adversus usurpantes bona, et iura monasterii Sancti Pauli de Urbe, atque alienantes contestatur (I).

Dona altaris et templi propria abstrahentes,
— Vел rectorem per pecuniam ordinantes,
— Condemnantur.

Leo episcopus servus servorum Dei omnibus christianis notitiam contestationis.

Dona altaris et
templi pro-
pria abstra-
hentes,

Quicumque dona vel oblationes sacra-
tissimi altaris gloriosi Pauli apostoli to-
tiusque templi eius ab usu et utilitate
hic Domino servientium tollere praesum-

(1) Ex Archiv. Vatic.

pserit, aut qui rectorem per pecuniam vel aliquod malum ingenium in hoc loco contra statuta Patronum, nostromque praecipsum ordinaverit, sive qui haereditatem huius loci destruendo vendere vel comparare ausus fuerit, omnipotentis Dei maledictionem in corpore suo suisque rebus habeat: quod facere praesumpserit evaevetur, infamis, saerilegns ab omnibus habeatur; testimonium eius in nullo placito recipiat, quidquid possederit ad rem publicam transferatur. Et si non resipuerit, auctoritate ecolorum Principum in inferno dampnetur. Fiat. Fiat. Fiat.

Vel rectorem
per pecuniam
ordinantes,

Condemnantur.

III.

Donatio nonnullorum honorum facta per Leonem PP. III, ac Carolum I Magnum imperatorem monasterio Sancti Anastasii ad Aquas Salvias unito monasterio Sancti Pauli (1).

SUMMARIUM

Numeratio rerum, quae donantur. — Anathema contra huiusmodi bona usurpantes. — Decretum Caroli M. — Poena 50 libr. acrii contra dictas res auferentes et retinentes. — Subscriptiones.

In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Christi: Leo episcopus servus servorum Dei et Carolus Magnus et praesens rex hac die nullo prohibente nec contradicente, sed propria nostra voluntate concedimus, tradimus, et per paginam eream exarata in perpetuum donamus tibi beate martyris Anastasi, ut pro te, tuoque monasterio, quod est positum ad Aquam Salviam, idest totam et integrum civitatem, quae ab omnibus vocatur Ansidonia: item et portum qui vocatur Herculis, nec non et montem totum, qui vocatur Gilimi infra mare, ubi et tremor apprehendit eos, et parentes irruerunt; inimici vero nostri in nostris manibus devenerint, et omnes imperfecti fuerint Idecirco, ut dictum est, tradimus, concedimus, et in praefato monasterio

Numeratio re-
rum que do-
natur.

(1) Ex Archiv. Vatic.

Sancti Anastasii perpetuo largimur, ut de praesenti die habeant tui servitores potestatem in praefatis omnibus ad utilitatem sancti Anastasii, introeundi, utendi, tenendi, fruendi, et usque in saeculum saeculi possidendi: quatenus per te, gloriose martyr, mereamur nos audiire illam vocem, quam Dominus dixit in Evangelio: Euge, serve bone et fidelis, qui in pauca fuisti fidelis, supra multa te constitutam, intra in gaudium Domini Dei tui (a): de qua Dei promissione multum confidimus nos et omnes sperantes in te. Et si quis nos, vel alius qualisunque homo, tam presbyteri, quam laici praefata omnia, quae dicta sunt, ab eodem monasterio subtrahere vel alienare voluerit, non valeat; sed ex parte omnipotentis Dei et beatae Mariae semper Virginis ac beatorum apostolorum Petri, et Pauli, et istius praefati martyris excommunicatus, maledictus, anathematizatus maneat in perpetuum, et cum Anna, Caipha, et Herode, atque Pilato et Iuda Scariote traditore Domini nostri Iesu Christi particeps efficiatur, et a liminibus universarum Ecclesiarum extractus, existat hic et in perpetuum. Observantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi. Amen.

Insuper ego Carolus imperator Augustus anerioritate omnipotentis Dei, et nostri imperii, decretum decernimus, ut nulli personae hominum sit facultas praefata omnia quo-cumque modo ingenii praefato monasterio S. Anastasii auferre, vel ablata retinere, aut aliquam molestiam erogare: nisi de perpetrata iniuitate congrua satisfactione infra quindecim dies emendaverit, componat pro poena romano imperio quinquaginta libras auri purissimi. Actum est hoc traditum anno dominicae incarnationis octingentesimoquinto, indictione decima tertia et domini Leonis summi papae tertii anno decimo, Caroli imperatoris anno quinto.

Ego Leo episcopus romanae Ecclesiae subscripsi.

(a) Matth. xxv. 21.

Anathema
contra huic-
modi bona
usurpaues.

Decretum Ca-
roli Magni.

Poena 50 libr.
auri contra
dictas res au-
ferentes et re-
tinentes.

Subscriptio-

Ego Carolus imperator Augustus subscripsi.

Sequitur subscriptiones episcoporum et aliorum, quas archivum custos non transcripsit.

Dat. anno Domini 805,
pontif. Leonis anno x.

IV.

Privilegium S. Benedicto de Cupersano (I).

SUMMARIUM

Proemium. — Causae concessionis. — Abbatis electio per monachos facta a Leone PP. confirmata. — Adhortatio ad abbatem. — Quales esse debeant qui aliis praesunt. — Ius belli ab Ecclesia depellitur. — Ludovici Pii regis decretum. — De rebus Ecclesiarum restituendis. — Ad quos iudices deferendae sint monachorum, vel monasterii huic lites. — Confirmatio exemptionum, libertatum, et chartarum, huic coenobio concessarum. — Dignitatis privatio, atque anathema contra privilegii huius violatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilecto Dei filio Eustasio abbati electo monasteri S. Benedicti de Cupersano ad sanctam sedem nullo medio pertinentis, salutem, et in regulari vita perfectionem.

Proemium

Apostolicae sedis administrationi, cui licet indigne deservimus, omniumque Ecclesiarum enra nobis, et solicitude viget, et illarum provisioni praecipua convenienter affectione intendere, quae ad romanam spectare Ecclesiam dignoscuntur. Nuper per Dorotheum subdiaconum et monachum nos humili prece supplicasti, istud monasterium, in quo olim quadraginta monachi Deo famulabantur, ob Suracensorum impietatem in Italia confluentiam, et principum Graecorum schisma, post dilecti filii Theophilacti praedecessoris tui in praefato monasterio abbatis obitum adeo destitutum reperiebatur, ut monachorum, qui in eo post istius regionis devastationem superfluerint, neque maior, neque sanior esset pars pro successore eligendo. Consilio tandem Canfridi dilecti

Causae conces-
siones.

(I) Ex authentico exemplari edidit Ughellus Ital. Sac. tom. v.

m Christo filii abbatis saec coenobii S. Benedicti de Baro, eum ad urbem tunc non esset tutus accessus, aliqui sui monasterii monachi, atque pars monachorum prioratus S..... de Portu aspero nunquam pati de Monopoli, quos de vestro gremio reputamus, in spiritu Paracliti charismate congregati 12 kalendas maii, te dilectum filium Eustasim elegere. Quare nos, et hanc s. Sedem certiores fecisti, humiliter petens, ut candem electionem de benignitate apostolica confirmare dignaremur. Nos precibus tuis benignis annuentes, te praefatum Eustasium canonicice electum in abbatem praefati monasterii, quod Cupersani situm est, auctoritate apostolica confirmamus, et stabilimus cum omnibus honoribus, redditibus ipsius monasterii, et iurisdictionibus suis, praedecessoribusque tuis hactenus per hanc sanctam sedem indultis, momentes dum in eo praefueris vigilantia, doctrina, morumque probitate, subditos ceterosque antecellas, cosque in charitate moneas, corrigas et exemplo aedifices. Scire enim debes religiosis viris in hoc sancto famulatu, dum praesunt, non in se ordinis potestatem, aut dignitatis sua pastoriiae, sed qualitatem conditionis ostendere, convenire: nec talem te ostentare, hominibusque praesesse, et recordari, quod antiqui Patres nostri non tam reges hominum, quam pastores pecundum fuere. Specula lucidissima Ecclesiae sunt hi, qui in locis regiminis positis apparent primi in subeundis ecclesiasticis muniberibus, ut eorum exemplo laetantes subditu subeant ipsum iniuncta ministeria, et obsequium praestent dilectione iucundum.

Subiunxit etiam Dorothens tui coenobii, ac totius conventus nomine, quod non sine huius sanctae sedis, et nostri... post exactos Longobardos, contentiones non parvae ortae sint propter patrimonii Ecclesiarum invasionem a potentioribus que regionis, et militibus facinus perpetratum, et quod inclemencia Sarac-

Abbatis electio
per monachos
facta a Leone
PP. confirmata.

Abhortatio ad
abbatem.

Quales esse
debeant qui
alii praesunt.

cenorum, et Graecorum impietate inesse remanserat, relictum conterraneorum foeda avaritia, ininstaque hostilitas usurpavit, iuris et pietatis tramite praetermissa, namque ius belli, quod vocant, tanquam prophanan ab Ecclesia christiana depellitur. Idecirco studio tuo ad antiquam possessionem placide retrahere coneris, istique sacro coenobio restitui curabis vigente in omnibus partibus Italiae piissimi dilecti filii principis regis Francorum sanctione, ut comites, indices quoque istie Statigo, et Cathapani absque figura indicii ad Ecclesias res Ecclesiarum revertantur. Praecipientes nos modo, quod arma hostilia conquiescent, ne monachi ad iurgia saecularia accendant, nec quaestiones inconsulto moveant, aut ad instar audacie militaris in elationem propter libertatem incident. Absurdum videatur apud religiosos S. Benedicti ecclesiasticam libertatem in licentiam temerariam difformari, ne ministeria monachorum contemni a pravis hominibus videantur. Sed quidquid quaerendum, vel respondendum praefato vestro monasterio sit, per advocatorem hoc facere ne obliiscare; et si res Ecclesiarum a graecis principibus in Oriente et in aliquibus Italiae ditionibus Graecanici imperii Saracenorum appulsi impie devastata repetitur, laetamur in Domino, quod cito ad omnia redintegrantur. Si quis autem post praefatam regis Francorum piissimi sanctionem adversus istud monasterium Cupersaneuse se patet habere querelam, et apud te tamquam abbatem, vel monachos, litem suam decidere, aut deferre noluerit, volumus, et statuimus, ut ante nos, aut legatos nostros querimonia deferatur quo..... indicis sine personarum acceptione, sna enique iustitia Deo auctore servetur. Praeterea omnes libertates, immunitatesve praedicti monasterii, neconon libertates episcoporum et exemptiones saecularium ab dil. fil. imperatoribus, et aliis fidelibus praememoratis sacro coenobio, totipue conventui illius

Ius belli ab
Ecclesia de-
pellitur.

Ladocii Pù
regis decre-
tum.

De celo Ec-
clesiarum re-
stituenda

Ad quos indi-
ces deferenda
sint monacho-
rum, vel mo-
nasterii huins
lites.

Confirmatio
exemptionum,
libertatum et
charitatem
hunc coenobiu
concessorum.

indultis, quorum diplomata a vesana ho-
stium rabie sanctae Ecclesiae romanae
perduellum cremata maior pars fuisse
subdictus Dorotheus nobis retulit, aucto-
ritate apostolica confirmamus, et indulge-
mus, praecipientes praesentium serie a
dilecto in Christo fratre nostro biblioth-
ecario in regestris referri ea omnia, confir-
mationemque ipsam praesentis scripti pa-
trocino communimus. Si quae ergo in
futurum ecclesiastica, sacerularisve per-
sona hanc nostram confirmationis, et con-
stitutionis paginam sciens contra eam tem-
tere venire tentaverit, secundo, tertiove
commonita, nisi rebus suis congrua sa-
tisfactione prospexerit, potestatis honoris-
que sui careat dignitate, reamque divino
iudicio se existere de perpetrata iniqui-
tate cognoscat, et a sanctissimo corpore,
et sanguine Domini nostri Iesu Christi
repellatur. Auen. Amen. Amen.

Datum Romae in monasterio S. An-
astasii per manus Ioaannis bibliothecarii, et
cardinalis nostrae romanae Ecclesiae vii
kal. decemb. anno Domini mcccxxv, in-
diit. ix, pontif. vero D. Leonis divina
providentia papae III anno xx.

Nicolaus presbyt. S. R. E. card. tit.
S. Crucis in Hierusalem.

Eustachius tit. S. Praxedis presb. card.
S. Teophylactus S. R. E. card.

Stephanus S. R. E. tit. S. Marii.

Bonifacius card. tit. S.....

Ioannes S. R. E. bibliothecarius (1).

Dat. die 21 novembris anno Domini 815,
pontif. Leonis anno xx.

V.

Confirmatio translationis sedis episcopalis

Ratisponensis ex monasterio S. Emmerammi ad ecclesiam S. Stephani, illiusque omnimodum exemptionis promulgatio (2).

(1) Contextus ipse huiuscem privilegii, ut illud interplatum patet, facit: non enim obscurorum illorum temporum stitus esse videtur in omnibus, quamvis positivum diplomatis morem sapiat in quam multis; illud ne animadvertis, cardinalium S. R. E. subscriptione suspicionem non parum augeri.

(2) Ex Cod. diplomatico Ratispon. in Collect. Aneidot. novissima P. Pezii, tom. i. pac. iii.

SUMMARIUM

Monasterium S. Emmerammi in civitate Tyburniae (scilicet Teurniae nomine Villach) a Carolo Magno constructum. — Ab eodem sedis episcopalis translatio ad ecclesiam S. Stephani. — Et donationes ab imp. Carolo factae confirmantur. — Census ab abbatte S. Emmerammi altari S. Petri Romae quolibet anno debitus. — Monachis S. Emmerammi conceditur abbatis electio. — Et monasterium in sedis apost. immunitatem recipitur.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei omnipotentis,
Leo papa.

Agnitum esse volumus cunctis chris-
tianae religionis fidelibus, tam praesentibus,
quam futuris, qualiter christianissimus imperator et Augustus, nomine Karolus, Deo aspirante, Christum haere-
ditatis suae desiderans fieri possessorem,
quoddam monasterium iuxta muros civi-
tatis Tyburniae, quae a Tiberio Caesare
Augusto aedificata est, quae modo vulgo
appellata est Reganispurch, quod est con-
structum in honore sanctae Mariae Mat-
ris Domini nostri Iesu Christi, et prin-
cipis apostolorum Petri et Sancti Gregori-
ni martyris, ubi praeclarissimus martyr,
et episcopus Pietaviae corpore requiescit,
Emmeramus in nostram immunitatem,
successorumque nostrorum gratia defen-
sionis transfudit. Et nos continuo pro
Christi amore gratuita mente petitioni
eius pie annentes, decrevimus ita fieri,
et iussimus hanc cartam auctoratis no-
straue inde conserbi, et episcopus eius-
dem civitatis tertius nomine Adalvinus
iuxta decreta canonum, et cum auctoritate
nostra in praesentia piissimi impera-
toris Karoli recta ratione in synodali
concilio cum iudicio episcoporum, cleri-
corum, nec non nobilium laicorum de
eodem loco cathedralem pontificalem mu-
tavit, et canonica auctoritate in civitate
ad ecclesiam Sancti Stephani protomar-
tyris statuit, et sua, suorumque sue es-
sorum proprietati, ac potestati deinceps
in futurum abalienavit. E contra ante di-
ctus christianissimus imperator dedit ad
illum locum, ubi modo sedes episcopalis

Monasterium
S. Emmeram-
mi in civitate
Tyburniae (scilicet
Teurnia, nomine
Villach) a Ca-
rolo Magno
constructum.

Ab eodem se-
dis episcopalis
translatio ad
ecclesiam S.
Stephani;

Et donationes
ab imp. Ca-
rolo factae
confirmantur.

est, a parte meridiana ipsius monasterii perticas decempedas XL, et in alia parte C. in longitudine duecentas VII, et ecclesiam Sancti Petri, et ecclesiam Sancti Pauli iuxta muros praedictae civitatis, et Wimintingen, et Egilofesheim, et ecclesiam iuxta Happurh, quae vocatur Bersana; et confirmavit monasterium pretiosi Dei martyris Emmerammi in potestate imperatorum sive regum usque in aevum permanere, et ita confirmavit; ut rector, et abbas eiusdem coenobii immo quoque anno VII aureos Romam ad altare S. Petri persolveret. Haec mutatio, et confirmatio fuit anno ab incarnatione Domini CCCXCVIII (1) auctoritatis nostrae; ita ut si quis imperator aut rex eandem ecclesiam tam sanctam alicui praestet, anathema sit. Congregatio autem monasterii liberam habeat potestatem, et electionem abbatis iuxta decretum S. Benedicti sine omnium contradictione substituendi, et praefaturn monasterium cum monachis et omnibus ibidem in praesens collatis, vel in posterum conferendis, in nostram successorumque nostrorum immunitatem recepimus, feliciter. Amen.

Census ab abbatate S. Emmerammi alteri S. Petri Bonae qualiter anno debitus

Monachis S.
Emmerammi
concedit ab-
batis electio;

Et monas-
terium in Sedis
Apost. immu-
nitatem reci-
pitur.

loca creavit numero quinque. Diem clausit extrellum 4 kalendas februarii altero a suscepso pontificatus anno. Vacavit sedes dies II (1).

*Confirmatio omnium bonorum monasterii
Sanctae Mariae Farren. (2).*

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio honorum, quae enumerantur. — Alia donat de suo patrimonio Stephanus PP. — Cum onere tamen annuae pensionis scut. 10 auri. — Anathema contra quidquam praedicto monasterio usurpantes. — Fausta apprecatio privilegii huius decretarib[us].

Stephanus episcopus servus servorum Dei dilecto in Domino filio Ingualdo religioso presbytero et monacho atque abbatu[m] venerabilis monasterii Sanctae Dei Genitricis Mariae, quod ponitur in Farla in loco qui nomenpatetur Aeutianus, tuisque successoribus in perpetuum.

Cum magna nobis solitudine insistat cura pro universis Dei Ecclesiis ac bonis locis vigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur: ideo convenit, nos pastorali tota mentis avitate corumdem venerabilium locorum maxime stabilitatis integritatem procurare, et sedule eorum utilitatum subsidia illie conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore etiam et laudem atque gloriam eius divinae maiestatis, eiusque venerabilibus nos certum est contulisse locis, sitque acceptabile nobis, ad eiusque locupletissimam misericordiam dignum pii operis in sidereis conferatur arcibus remuneratio. Igitur quia petistis a nobis quatenus ex nostra largitate, nostroque dono concederemus vestrae religiositati, ac monasterio vestro confirmationem omnium bonorum, quae habet modo et habiturum est in perpetuum; confirmamus autem vobis, et vestris successoribus fundum Aeutianum, ubi ipsum venerabile mona-

Exordium

Confirmatio
bonorum,
quae enumera-
runtur.

STEPHANUS IV

ALIIS QUINTUS, PAPA XCIX

Anno aerae Christi comm. DCCCXVI.

AN. C. 816 Stephanus IV, natione romanus, filius Marini, ex diacono S. R. E. ad sacrum pontificatus culmen evectus, consecratus est pontifex die dominica 22 mensis iunii anno 816. Sedit menses VII (2) imperantibus in Oriente Leone Armeno, in Occidente Ludovico imp[er]p[er]t. Fecit ordinacionem unam presbyterorum novem, diaconorum quatuor, episcoporum per diversa

(1) Deest aliquid. (2) Male in Anastas. ann. VII, m. VII, quod etiam scribitur in I et III editis a Vignolio Catalogis. Augustodunensis vero, duo ex Critiae Baromanae praefixis, aliisque m. solum VII Stephano tribuant.

(1) Sie in Anastasio numerando scilicet ipsam obitum Stephani diem et sequentem electionis Paschalis. (2) Ex Archiv. Vatic.

sterium constructum est cum finibus et appendicibus suis in integrum, fundum Calistrianum, in quo est ecclesia Sancti Laurentii, fundum Pompeianum, fundum Pinianum, fundum Cervinarium, fundum Marianum, in quo est ecclesia Sancti Paterniani, fundum Artatianum, fundum Ordeolum, fundum Mittellum, ubi est ecclesia Sancti Angeli, sicut a tempore domini Adriani papae ab ipso venerabili monasterio possessum est; fundum Urbanum qui et Vieus etiam vocatur, ubi est ecclesia Sancti Viti, cum pratis, silvis, et aquimolis, vel oinnibus ad eum inre pertinentibus; ex fundo Adriani uncias tres in quo est ecclesia Sancti Valentini: fundum Medicinum, fundum Casalamantis, ex fundo Arcuniano unciam unam, ex fundo, ex fundo Terniano uncias sex, ex fundo Antiano uncias novem, ubi est ecclesia Sancti Felicis: fundum Agellum, fundum Cicilianum, in quo est ecclesia Sancti Donati; fundum Patrinionem, fundum Gignanum, ex fundo Seandiliano uncias quatnor, fundum Craptulae, fundum Mareianellum pro uncias quatnor; fundum Apicianum, in quo est ecclesia Sancti Gordiani, fundum Scaplidianum, fundum Testa, fundum Centum, fundum Alimianum, fundum Turris, ubi est ecclesia Sancti Laurentii; ex fundo Pendigiano uncias duas, fundum Cesarianum, fundum Vintilianum, fundum fornicata cum traieeto suo seu guado in integrum, in quo est ecclesia Sancti Gethulii et Sancti Benedicti cum omnibus eis generaliter et in integrum pertinentibus: ex fundo Germanicano uncias novem, ubi est ecclesia Sancti Petri; fundum Masileum, fundum Cassianum, ex fundo Avveriano uncias sex, fundum Casula, fundum Læcanianum, fundum Mediaua, fundum Marcellianum, fundum Monatianum, fundum Fisinianum, fundum Canianum Larignianum, fundum Bulburianum, ex fundo Classicelle uncias tres, ubi est ecclesia Sancti Petri: ex fundo Fuliniano uncias sex, ex fundo Pontianello uncias sex

fundum Porticatule; ex fundo Anificis uncias sex, fundum Parilianum, ex fundo Cassiano uncias sex in quo est ecclesia Sanctae Instinae; fundum Mallianum, in quo est ecclesia Sanctae Eugeniae; ex fundo Figniano uncias sex; ex fundo Cisternule uncias octo; ex fundo Occiano uncias septem semis, fundum Olivula, fundum Pontianellum, ex fundo Ursuli uncias novem et scipulos tres. Item ex fundo Buxuli unciam unam, ex fundo Macerule uncias sex, ex fundo Rofiniani uncias tres, in quo est ecclesia Sancti Stephani: ex fundo Macerule uncias quatuor, ex fundo Cassiani unciam unam, ex fundo Repieiani unciam unam semis; ex fundo Mediana uncias duas, ex fundo Marciani uncias duas semis, ubi est ecclesia Sancti Victorini: ex fundo Prata uncias tres; ex fundo Argasiano uncias tres; ex fundo Catoniano uncias duas, in quo est ecclesia Sanctae Savinae; ex fundo Arsure uncias quatuor, ex fundo Agellari uncias duas, ex fundo Latiniano uncias duas, ex fundo Altariolo uncias duas, ex fundo Argasiano uncias tres partes de uncia, ex fundo Petiniano uncias duas, ex fundo Pupitano uncias quatuor, ex fundo Domitianus uncias quatuor, in quo est ecclesia Sancti Stephani; ex fundo Crispiniano uncias tres, ex fundo Casiniano uncias novem, in quo sunt ecclesiae Sanctae Mariae et Sancti Silvestri; ex fundo Læcaniano unciam unam, ubi est ecclesia Sancti Petri; ex fundo Begiano uncias duas, ex fundo Cipiniano unciam unam, ubi est ecclesia Sancti Calistrati; ex fundo Belgiani unciam unam semis, fundum Catilianum, fundum Craptulae, fundum Montanianum, fundum Betianum, in quo est ecclesia Sancti Abbundii; ex fundo Lamiano uncias tres, fundum Turianii, in quo est ecclesia Sanctae Mariae; fundum Moriample, fundum Follianum in quo est ecclesia Sancti Savini; ex fundo Monumenti Cupi uncias sex, fundum Tervilianum, ex fundo Preteriolo uncias sex, ex fundo Serviliani

uncias sex, ubi est ecclesia Sancti Anthimi; ex fundo Gaviniani uncias duas, ex fundo Lavariani uncias quatuor, ubi est ecclesia Sancti Gethalii; ex fundo Lengianello uncias quatuor, fundum Arrianum, in quo est ecclesia Sancti Laurentii; ex fundo Mucciani uncias tres, fundum Paternum, in quo est ecclesia *in quo est ecclesia Sancti Valentini*; ex fundo Vassiano uncias sex, in quo est ecclesia Sancti Victorini; ex fundo Goriano uncias sex, ubi est ecclesia Sancti Gerigii; ex fundo Oricelagni uncias sex, ubi est ecclesia Sancti Petri; ex fundo Silignano uncias tres, ubi est ecclesia Sancti Angeli; ex fundo Graniano unciam unam, fundum Mignanum, in quo est ecclesia Sanctae Helenae; fundum Mallianum in quo est ecclesia Sancti Iuvenalis; ex fundo Atriani uncias sex, ubi est ecclesia Sancti Petri; ex fundo Iobe uncias sex, ex fundo Prentionalo uncias sex, ubi est ecclesia Sancti Sebastiani; ex fundo Ursiano, qui est Hilanus vocatus, uncias sex, in quo est ecclesia Sanctae Anatholiae; ex fundo Feclimule uncias sex, ubi est ecclesia Sanctae Victoriae; ex fundo Patrino uncias tres, ubi est ecclesia Sancti Victorini; ex fundo Saliano uncias tres, ubi est ecclesia Sancti Martini; ex fundo Curiliano uncias tres, fundum Forianum, in quo est ecclesia Sancti Tholomei; ex fundo Lusiano uncias tres, ex fundo Auliano uncias quatuor, seu medietatem de Gualdo, qui dicitur Lauro, et medietatem de Portione probati Castaldii; ex fundo Paterno unciam unam semis, ex fundo Valeriano uncias quatuor, in quo est ecclesia Sancti Martini; ex fundo Corviano uncias sex, ubi est ecclesia Sancti Pancratii; ex fundo Bagiano terram modiorum septem; ex fundo Horriano unciam unam semis, ex fundo Lu vignano unciam unam semis, ex fundo Varii uncias tres, ex fundo Auctiano uncias octo, in quo est ecclesia Sancti Gregorii; fundum Montianum, in quo est ecclesia Sancti Angeli; fundum Fariatum,

fondum Paternum, positos in Variano et in Tulliano, fundum Iussianum in integrum; ex fundo Agelli uncias novem, fundum Lentianum, in quo est ecclesia Sancti Anthimi, fundum privatum, fundum Albicianum cum appendicibus suis. Gualdum Tanciens in integrum per loca designata, sicut primitus ab ipso monasterio possessum est, fundum Eudilia num, ex fundo Passiani uncias sex, ex fundo Antariani uncias sex, ex fundo Casesurde uncias duas, ex fundo Ter viliani uncias sex, ex fundo Cesa can dida uncias sex, ex fundo Polliani uncias sex, ex fundo Leonis terram modiorum decem, ex fundo Leogniani uncias sex, ex fundo Baiani uncias sex, ex fundo Betusiani uncias sex, ex fundo Serviliani uncias quatuor, ex fundo Mus simi uncias septem, ex fundo Seriole uncias sex, ex fundo Mariani uncias sex, ex fundo Semiliani portiunculam unam, ex fundo Pretorii portiunculam unam, ex fundo Galigna portiunculam unam, ex fundo Sisiani uncias octo, ex fundo Cat tiniani unciam unam, ex fundo Gaime diani unciam, ex fundo Turiani uncias undecim, ex fundo Bariani uncias undeci m, ex fundo Salisiani uncias decem, ex fundo Basiani, ubi est ecclesia Sanctae Mariae; fundum Carbonianum, fundum Lucianum, ubi est domus culta...; ex fundo Ariani uncias duas, ex fundo Septiniani unciam unam semis. Item ex fundo Septiniani uncias sex. Inter ea casales Pipilianum cum easis et vineis seu olivetis et colonis. Item casale Scandalianum pro uncisi octo, nec non et casalichium, qui nominatur Antiquus; ex casale Ab tiano uncias tres et Olivetum in Purpuraria, ad quorum vices suscepit sancta nostra Ecclesia temporibus domini Adriani PP. a suprascripto venerabili monasterio tuo commutationis nomine, idest in casale Flaeniano uncias duas semis. Item casale Canapum in integrum enim easis, vineis et olivetis atque colonis; in casale Hor risano uncias quatuor; in casale Argar

siano uncias tres: in easale Cesariano uncias sex; item: ex easale Fabriciano unciam unam; item in easale Valeriano uncias duas; in easale Secundiliano uncias sex, utrosque vero casales cum domibus, vineis, olivetis, atque colonis tam, qui a praedecessore meo domino Adriano dati sunt, quam qui recepti: nunc autem praeominatos fundos vel uncias superscriptorum fundorum seu ecclesias, casas, vineas, prata, silvas, salecta, rivos, aquas nec non aquimolas, oliveta cum universis appendicibus suis, et colonis atque familiis vel omnibus ad eos generaliter in integrum pertinentibus, sicut a praedecessoribus nostris pontificibus per privilegia sanctae recordationis domini Adriani quondam papae eidem venerabili monasterio confirmata sunt, et sicut primitus, et nunc ab ipso venerabili monasterio possessa sunt, permanenda a praesenti decima indictione tuae religiositati usque successoribus abbatibus superscripti monasterii in perpetuum concedimus detinendum, sub ea videlicet ratione, ut omnibus diebus vitae vestrae, dum ipsum constiterit venerabile monasterium, quotidianis diebus quando cantilenas persicitis in eodem sancto monasterio, pro remissione peccatorum nostrorum centum kyrie eleysion exclamare studeatis; nos vero omnes praefatos fundos vel uncias existentes ex corpore patrimonii nostri Sabiniensis iuris sanctae romanae, cui Dominus auctore deservimus, Ecclesiae, habentes ita sane, ut a te tuisque successoribus singulis quibusque indictionibus pensionis nomine rationibus ecclesiasticis decem iuri solidi persolvantur difficultate postposita, omnemque qua indigent defensionem seu meliorationem praedicta loca indeficienter vos sine dubio procurantes efficiatur; nullaque praeterea ad dandam annuam pensionem a vobis mora provocat, sed ultra actionariis sanctae nostrae Ecclesiae apto tempore persolvatur: statuentes apostolica censura sub anathematis interdictione, et divini iudicij obstatione,

Privilegia pro
iisdem locis
ab Adriano
PP. concessa
confirmantur.

Alia doceat de
suo patrimonio
Stephanus PP.

Cum onere
tamen annuae
pensionis seu
torum 10 anni

Anathema
contra quid-

nt nulli unquam nostrorum successorum pontificum vel aliae magnae parvaeque personae ex ipsis locis, fundis et casalibus, quae a praedicto domino Adriano papa data sunt et a nobis confirmata, sicut superius legitur, in integrum in usu et utilitate superscripti monasterii penitus auferre, aut ex eiusdem venerabilis loci iure alienare: sed nec ulla violentia iacturae ibidem inferre praesumat: potius autem omnia superius haec annexa loca sub annua sanctae nostrae Ecclesiae persolvenda pensione, neenon et centum kyrie eleysion pro nostris facinoribus exclamandum. Eeee per huius nostri privilegii paginam ab auctoritate domini nostri beati Petri principis apostolorum sub iure et ditione ipsius monasterii sancti perenniter permanenda confirmamus ad laudem Dei Redemptoris Domini nostri, pro substantiatione monachorum illie eius divinae servientium clementiae, quatenus beneficio ipsi Dei famuli adepti nostri memores in suis existant crebris orationibus: ipsos centum kyrie eleysion pro nobis exorando. Haec vero omnia a nobis corroborata in perpetuum immutata permanenda sancimus. Si quis autem quod non optannus, temeritor extiterit de his, quae a nobis pia consideratione confirmata sunt, sciat se Domini nostri apostolorum principis beati Petri auctoritate anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et omnibus teterrinis pompis eius, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi in aeternum et extinguibili igne colligatum. Porro qui custos, et observator extiterit huius sanctae apostolicae institutionis, quae a nobis in ipso venerabili monasterio concessa est, benedictionis gratiam vitamque aeternam a misericordissimo Deo nostro cum sanctis omnibus mereatur. Scriptum per manus Christophori serinarii in mense ianuario, indictione decima. Bene valete. Datum decimo kalendas februario per manus Theodori nomenclatoris sanctae sedis apostolicae, imperante domino Ludovico

quam praedi-
cto monasterio
usurpatos.

Fausta appre-
hensio privile-
giis huius de-
creta servan-
tilis.

piissimo perpetuo Augusto a Deo coronato Magno pacifico imperatore anno III, post consulatum anno III, indictione decima (1).

Die 23 ianuarii anno Domini 817,
pontif. Stephani mens. vii.

PASCHALIS

PAPA C

Anno aerae Christi comm. DCCCXVII.

Paschalis, natione romanus, filius Bonosi, ex presbytero S. R. E. in sedem apostolicam pontifex elevatus est die 24 mensis ianuarii, anno 817; eademque die, utpote dominicali, consecratus. Sedit aunos vn, dies xvii (2), imperantibus in Oriente Leone Armeno, mox Michaelie Balbo, in Occidente vero Ludovico Pio simul et Lothario imperatoribus. Feicit ordinationes duas, unam quidem mense decembris, et aliam mense martio, quibus diaconos sex creavit, presbyterorum vero, et episcoporum numerus ignoratur. Obiit die 10 mensis februario, anno 824, et Eugenii successoris iussu sepultus est in loco, quem ipse vivens construxerat in ecclesia S. Praxedis. Vacavit sedes dies iv.

I.

Bonorum sacri Farfensis coenobii confirmatione oblationumque ac legatorum oboeuntium concessio (3).

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmatio honorum. — Concessio exemptionum. — Anathema contra privilegi huius temeratores.

(1) Huic monasterio pariter bona confirmavit Ioannes VI anno 704, Constit. *Salubre nimis*, Italiarius I priorem vestiarii S. R. E. iudicem dixit pro definiendis causis in Constit. dat. anno 772, *Cum maxima*. (2) Sic legitur in Augustodunensi in i, iii, v (in quo error inest in annis) et vii ex Criticae Baroniana praelivis. Non enim sequendus Anastasius, apud quem legitur ann. vii, m. v, d. xvi, vel ann. vii, m. iii, d. xvii (3) Ex Archiv. Vatic.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Ingualdo abbati monasterii Sanctae Mariae, quod ponitur in Farfa, in loco qui nominatur Acutianus, tuisque successoribus in perpetuum.

Com magna solicitudine nobis insistat cura pro universis Dei Ecclesiis ac bonis locis vigilandi, ne aliquam necessitatis iactram sustineat, sed magis propriae utilitatis stipendia consequatur; ideo convenit nos pastorali tota mentis aviditate eorumdem venerabilium locorum maxime stabilitatis integritatem procurare, et sedule eorum utilitatim subsidia illic conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis amore et laude atque gloria eius divinae maiestatis, eius venerabilibus nos certum est contulisse locis; sitque acceptabile, nobisque ad eius locupletissimam misericordiam digna huiusmodi pii operis in sidereis arcibus conferatur remuneratio. Igitur quia petitis a nobis, quatenus ex nostra largitate nostro dono concederemus vestrae religiositati monasterii vestri confirmationem, eorumdemque honorum, quae habet amodo et habiturum erit in perpetuum. Confirmamus autem vobis vestrisque successoribus castella et villas, campos et silvas, prata et aquas, vineta et oliveta, et aquamolos cum universis appendicibus, vel omnibus ad eos generaliter et in integrum pertinentibus, sicuti primitus et nunc ab ipso venerabili monasterio possessa sunt, tam in comitatu Sabinensi, neenon et Narniensi, sive in comitatu Reatino, vel Furconino, Asculano, Firmano, Apruensi, et Pinnensi, et Balbensi, et Theatino, Romano etiam, et Tuscano, omnesque adiacentias eorumdem monasteriorum, atque pertinentias cum omni integritate, concedimus detinenda tam ea, quae modo iure possidetis, quam ea quae in futuro largiente Dominio poteritis acquirere tu et successors tui, sicuti per privilegia sanctae recordationis domini Adriani quondam papae eidem venerabili monasterio confirmata sunt permanenda. Confirmamus autem vobis, vestrisque successoribus in

Proemium.

Confirmatio
bonorum.

Concessio re-
ceptionis.

perpetuum oblationes, decimationes, vestraque ditione colligendas obligationes mortuorum a cunctis recipiendas, et a nullis interdicendas. Nullus autem episcopus audeat synodare vel excommunicare monachum vel clericum ipsius monasterii, quos praedicto abbatii suisque successoribus concedimus monendos et corrigendos a praesenti decima indictione tuae religiositati, tuisque successoribus vestri monasterii in perpetuum concedimus detinenda: statuentes quippe apostolica censura ex auctoritate beati Petri apostolorum principis sub divinis obtestationibus et anathematis interdictionibus, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel aliae cuilibet magnae parvaeque personae ipsa praeponitata loca vel insuper auxiliante Deo acquisita, et sicuti supra sunt instituta a potestate et ditione vestra, vestrorumque successorum, ac vestri monasterii quoquomodo licet auferre vel alienare. Siquis autem temerario ausu magna parvaeque persona contra hoc nostrum privilegium agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innovatum, et a regno Dei alienum, et cum omnibus impiis aeterno incendio ac suppicio condemnatum: at vero qui pio intuitu curator et observator huius nostri privilegii extiterit, gratiam atque misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen. Scriptum per manus Christophori scriularii sanctae romanae Ecclesiae in mense februario, indictione supradicta decima. Bene valete. Datum kalendis februario per manus Theodori nomenclatoris sanctae sedis apostolice, imperante domino Ludovico piissimo perpetuo Augusto a Deo coronato Magno pacifico imperatore, anno III, indictione decima (1).

Dat. die 1 februarii anno Domini 817;
pontif. Paschalis anno I.

(1) Vide in Ioanne VI. Stephano V, et Hadriano I non dissimilia privilegia.

Anathema
contra privile-
giū huius te-
meratores.

II.
*Privilegium Ravennati Ecclesiae, quo pri-
vilegia omnia a summis pontificibus vel
imperatoribus eidem concessa, et bona
omnia oblata confirmantur.*

SUMMARIUM

Procēdium. — Petronacii archiepiscopi postulatio. — Hadrianus PP. I confirmavit privilegia huic Ecclesiae a Leone imper. concessa. — Confirmatio privilegiorum, et oblationum eidem Eccel. factarum. — Nullum ius cuiquam sit in rebus, possessionibus etc. ad eam spectantibus conceditur. — Poenae spirituales et corporales in contravenientes.

Paschalis episcopus servus servorum Dei reve-
rendo et sanctissimo fratri Petronaciu archie-
piscopo sanctae Ravennatis Ecclesiae, et per
te in eadem Ecclesia in perpetuum.

Cum piae desideriis voluntate, et laudande devotionis intentio apostolicis sit semper studiis adiuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea, quae legaliter geruntur et equitati personae convenient, nulla valeat refragatione perturpare (1) sed irrefragabile (2) iure Deo valeat permanere et ob hoc apostolicis promulgatis sanctionibus propria quae rationis suppetuit fīs exigit possidenda confirmari. Igitur quoniam quidem fraterna sanctitas tua direxit nobis per Sergium religiosum diaconem sanctae tuae Ravennatis Ecclesiae *privilegium* domini Adriani quondam papae praedecessoris nostri, in quo confirmabit (3) privilegia Louis quoniam imperatoris facta ab Epiphanio quoniam religioso notario, et scriulario, et apocrisario *santae Ravennatis Ecclesiae* qui directus est a venerandae memoriae Damiano archiepiscopo, ut confirmatae saerae essent praecedentes formulas ab ipso Leone imperatore *tam divae memoriae* prisae Justiniani quamque ceteris piissimis imperatoribus *privilegia sanctae ve- strae Ecclesiae* prelargita in quibus et aliis capitulis et ut sine sacrilegio vel feritis

Procēdium.

Petronacii ar-
chiepiscopi
postulatio.Hadrianus PP.
I confirmavit
privilegia huius
Ecclesiae a
Leone imper
concessa.

(1) Perturbare. (2) Irrefragabile. (3) Confir-
mayit.

Confirmatio
privilegiorum
et oblationem
eisdem Eccel-
factarum

Xullum ius
eniquam sit in
rebus, posse-
sionibus etc.
ad eam spe-
ctantibus con-
ceditur.

rapinae eius fines praelargitae sunt et pro-
mulgationes postulabit (1) quoque nobis
tua almitas eadem ipsa per nostros apo-
stolicos apices firmitatem accipere. Unde
annuentes praeparatius sancimus et con-
firmamus omnia quaecumque sunt privilegia
edita in sancta vestra ravennatis ecclesia
tam praedecessorum nostrorum pontificum
scilicet sanctae recordationis hadriani et
leonis seu praedecessorum illorum quam-
que imperatorum vel dona regum aut a
christianis hominibus per donationibus vel
venditionibus seu testamentis oblata insto
ordine generaliter et specialiter omnium
sanctae tuae Ecclesiae largitatem conro-
vorationis (2) firmitatem in perpetuum ha-
bere praecepimus et confirmamus ut nullum
locum aut ius subiacentem sub di-
cione sanctae tuae Ecclesiae per quolibet
ad inventionis argumento potentia quoquo-
modo andente iudicari suffultum civili aut
militari praecinto usurpari vel subtrahere
aut violare vel novatione edificationis in-
ducere, sed si quis corutum aut caden-
tem templum renovare aut edificare tem-
ptaverit non habere licentiam ante hoc
agere nisi prius per solitam benedictionem
paterna sanctitati vestrae sancta et vene-
rabilis (3) crux ibi figuratur neque ex alio
episcopato dicione aut civitatis ibidem
venientes et commorantes Deo amabiles
clericos praesumere in subiacentibus vobis
Ecclesiis sine praeceptionem vestram sa-
cerdotalem agere ministerium, magis an-
tem et omnes advenarum religiosissimos
clericos limites atque actiones vestram
sanctitatem obaudire ac definire et secun-
dum divinarum legum ei sacratissimarum
regularum tenore effectum in eis inferre
monasterio vestro sancti primi martiris
Stephani qui sic nominatur fundamenta
et reiacet iuxta palatiom cum omnibus
eisdem pertinentibus religiosis monachis
omnia veneranda oracula ac monasteria
et ceteros venerandos locos sub parrochia
existentes sanctitati vestrae sub dicione

(1) Postulavit. (2) Conprobationis. (3) Vene-
rabilis.

et potestate sanctitati vestrae subiacent,
et per te sanctae tuae Ecclesiae et quecum-
que sacris eis privilegiis in integro obser-
vandis super his nec nullum molestia aut
angarias aut gravamina, aut excubias (4)
quilibet inferre parti sanctae tuae Ecclesiae,
nec non colonos aut partiarios et servos
subiacentes parti sanctae vestrae Ecclesiae
a quilibet omnium ad militandum subtra-
here, sed si militati fuerint eos discingi
et dismilitari iuvemus (2) vestrae vene-
randae reddituros parti, ut si quis talia te-
meran praevericari temptaverit de his quae
a nobis piae sancta sunt et inste a nobis
petitis et per praesentem nostram apo-
stolicam continetur formulam non solu-
nihil praevaleat, sed etiam pro talem atro-
cem audaciam et omnium suarum facul-
tatum ammissione faciantur nec non et
animarum adversionis periculum minime
declinare poterint sufficientibus omnibus
in ostensione sola huius apostoliceae nostrae
exaracionis. Si quis vero contra hoc no-
strum apostolicum praeceptum egerit com-
ponat aurum obrizi (5) libras quinque insu-
per et anathematis vinclis sit inmodatus
et perpetuae condemnationi summissus.
Quod praeceptum confirmationis a nobis
factum scriendum (4) praecepimus Ti-
motheo notario et scriuario sedis nostrae
in mense iulio inductione duodecima †
Bene valete †.

Datum v idus iulias per manum Sergii
bibliothecarii sanctae sedis apostoliceae ini-
perante domino nostro perpetuo angusto
Hudovico a Deo coronato magno pacifco
imperatore anno sexto et post consulatum
eius anno sexto sed et Illothario novo im-
peratore eius filio anno..... inductione
duodecima (5).

Dat. die 11 iulii anno Domini 819,
Pontif. Pasch. anno iii.

(1) Excubias. (2) Iubemus. (3) Obrizi. (4) Scri-
bendum. (5) Praesens privilegium a Paschali Pa-
tronacio Ravennae archiepiscopo concessum pri-
mum a Hieronymo Rubeo, Hist. Rav., pag. 257,
exhibitum (ex quo eacteri exscripsere), Mediola-
nenses Palatini socii in celeberrimo et utilissimo
quod nuper ediderunt, Rerum Italicarum scripto-
rum Corpore et quidem tom. ii, pag. 220 (111)

Poenae spiri-
tuales et cor-
porales in con-
traventientes.

III.

*Confirmatio bonorum monasterii Vultur-
nensis, quod sub apostolica protectione
recipitur, et liberum ab omni cuiuscum-
que personae iurisdictione declaratur.*

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium sub apostolicæ sedis protectione recipitur et a cuiuslibet iurisdictione eximitur. — Enumeratio monasteriorum et honorum Vulturini coenobio spectantium, quæ in eadem libertate constituntur. — Liberum sit abbatis quæcumque voluerint vocare episcopum ad ordinationes in monasterio habendas. — Sicut etiam ad conferendum Chrism. — Nella cuique in eo sit iurisdictionis, neque in spiritualibus. — Anatematica censura contra invadentes, vel alienantes quidquam a monasterio, vel ullam ei molestiam inferentes. — Monasterium sub S. R. E. tuitione et iurisdictione. — **Confirmatio** bonorum monasterio concessorum, et quæ in posterum concedentur. — Libera sit monachis abbatis electio. — Et liberum abbati monasterii regimen. — Solitae clausulae.

Paschalis episcopus servus servorum Dei viro venerabili losue abbati, et monasterio Christi martyris Vincentii, quod situm est super Vulturni fluminis fontem, partibus Samniae, territorio Beneventano, et per te eidem venerabili monasterio, et omnibus suis successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Divinis præceptionibus in sanctuarii cultibus nos debere sedule deservire pro animarum regimine, scientes, quod in his maximum est pietatis opus, pro quiete monachorum, submoventes quorundam gravamina ipsorum, vel tyrannidem comprimentes laicorum, statuimus, atque firmanus iuxta nostrorum deereta præde- resliterunt ex autographo aegyptiacæ papyro inscripto, quod inter monumenta Ambrosianæ Bibliothecæ asservatur, tibi inspicere est Longobardici characteris specimen, pulchrum quidem, apteque expressum; sed multis in locis atramenti acredine corrosum cum esset, restitutas lacunas adhibito alterius formæ charactere scripserunt: nosque eorum sequuti exemplum, tam illustro venerandæ antiquitatis monumentum miro prorsus casu a temporis iniuria superstes eadem prorsus forma, characterumque diversitate transcriptum hic imprimi curavimus.

cessorum. Itaque decernimus, et confirmamus sub iurisdictione sanctæ nostræ cui Deo auctore deservimus Ecclesiae, perpetuo munendum, ita ut nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur praedictum monasterium Christi martyris Vincentii, cum omnibus sibi iure pertinentibus, cellis, et terris, villis, castellis, aliis quoque redditibus. In primis vide licet monasterium Beati Petri apostoli situm iuxta fluvium Sabbati in territorio Beneventano, monasterium Sanctæ Dei Genitricis Mariae in loco Sauro cum omnibus suis pertinentiis, monasterium Sanctæ Mariae in duas basilicas iuxta fluvium Sangro, et aliam ecclesiam Sanctæ Mariae in Duas Basilicas in territorio Teatino, ecclesiam Sanctæ Mariae in Quinqemillia, ecclesiam Sanctæ Mariae in Canneto, ecclesiam in Palene Sanctæ Mariae, ecclesiam Sanctæ Mariae iuxta fluvium Trinum, ecclesiam Sanctæ Mariae in Musano, ecclesiam Sanctæ Mariae in Arole, ecclesiam Sanctæ Mariae in Planisi, ecclesiam Sanctæ Mariae in Casale Plano. Item monasterium Beati Petri apostoli Trite cum omnibus suis pertinentiis, cellam Sancti Petri in Vipera, cellam Sancti Petri in Vairano, cellam Sancti Petri in Tonbole. Item monasterium Domini Salvatoris in Alifas, cellam Sancti Iohannis in Lisine, et Sancti Focati, cellam Sancti Iohannis et Sancti Martini in Lucceria, cellam Sancti Vincentii in Canusia, cellam Sancti Vincentii in Tranis, cellam Sancti Vincentii in Siponto, cellam Sancti Vincentii, et Sancti Angeli in Telesia, cellam Sancti Vincentii in Tocen, cellam Sancti Vincentii in Cajati, cellam Sancti Vincentii in Cumis, cellam Sancti Vincentii in Tremiola, cellam Sancti Vincentii in Fluvio Thusciano, cellam Sancti Vincentii in fluvio Tersa, cellam Sancti Vincentii in Petitoriano, cellam Sancti Vincentii et Sancti Angeli in Isernias. Item monasterium Sancti Georgii infra Salernitanam civitatem, monasterium Sancti Martini in Monte Marsico, monasterium Sanctæ Columbae

Monasterium
sub apostolicæ
Sedis
protectione
recipitur et a
cuiuslibet iurisdictione
eximitur.

Enumeratio
monasteriorum
et honorum
Vulturini
coenobio spe-
ctantium, quæ
in eadem liber-
tate consti-
tuntur.

In Sera, cellam Sancti Donati in Camino, et Sancti Iuliani, ecclesiam Sancti Mauri in Anglone, et Sancti Valentini, cellam Sanctae Crucis in Monte Marsico, cellam Sancti Hilarii in Calinole, cellam Sancti Vincentii in Suessa, cellam Sanctae Agathae in Tercino, et ecclesiam Sancti Gregorii in Matese, cellam Sancti Sossi in Liburias cum inclyto Gualdo. In his omnibus et aliis sibi iure pertinentibus, praecipimus, interdicimus, ac protestamus ut nullus qualibet occasione dolos, vel immisiones aliquas ingerere praesumat. Concedimus etiam vobis, vestrisque successoribus abbatibus haec nostra praesenti auctoritate licentiam apostolicae sedis nostrae quamlibet christianitatis formam indigentibus in praefato venerabili monasterio invitandi quemque volueritis episcopum, similiter ad ecclesias consecrandas, vel ordinationes clericorum, aut sacerdotum per tempora faciendas. Chrisma vero et Confirmationem a beneplacito vobis episcopo acquiratis. Protestamus etiam, ut nullus episcopus exinde debeat subdiaconum ad suam synodum provocare, nisi illius fuerit propria voluntas, aut abbatem, vel monachum nullo modo indicare, vel excommunicare, aut omnem eniilibet Ecclesiae sacerdotem in praefato venerabili monasterio quamlibet habere ditionem, praeter sedem apostolicam, hac nostra auctoritate prohibemus, ita ut nisi ab abbatte monasterii fuerit invitatus tres, missarum solemnia ibidem celebrare praesumat. Volumus, et apostolica iniungimus auctoritate vobis, vestrisque successoribus abbatibus, qui ibidem in tempore fuerint ordinati, ut si sacerdotes, vel clerici de quacumque Ecclesia venerint ad habitandum in congregazione fratrum, sive ad monachicum suscipiendum habitum, statim recipientur. Statuentes apostolica insuper censura, sub divini iudicij obtestatione, sed et validis atque atrocioribus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam praesumat cuiusquam praeditus dignitatis potestate in eodem venerabili monasterio, vel eius causis incumbere,

aut de rebus, aut possessionibus, vel Ecclesiis subiectis, vel quidquid de his exinde inesse videntur, quoquomodo auferre, aut alienare, sed nec quamlibet malitiā, aut iacturae molestiam ibidem quoquomodo inferre, cum praefatum penniter, ut dictum est, monasterium firma stabilitate decreverimus sub iurisdictione, et iurisdictione sanctae nostrae Ecclesiae permanendum. Promulgantes quoque, et hoc auctoritate beati apostolorum principis, coram Deo, et eius terribili examine futuro per huius nostri apostolice privilegii, atque constituti paginam, sanemus, atque decernimus, ut diversas locorum possessiones, quae a regibus, vel dueibus, vel castaldeis, et reliquis christianis largita, atque oblata sunt, aut in postmodum illic concessa fuerint, firmastabilitate iuri ipsius praefati monasterii existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus. Nec liceat, ut dictum est, ex eius vel omnibus eiusdem monasterii pertinentiis cuiquam molestias inferre, vel sibi donata auferre a praefato iuxta quod subiectum iisdem venerabilibus locis apostolicis institutis, atque privilegiis constitutis, inconcusse permaneant. Et liceat eosdem monachos de sua congregazione semper abbatem eligere, et liceat ipsum abbatem suos, qui fuerint indicare monachos, et non solum virile monasterium, sed muliebre sibi subiectum. Si quis autem (quod non optamus) nefario ausu praesumpserit, haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare, aut in quocum transilire praesumpserit, nisi digna poenitundine emendaverit, anathematis vinculo innodatus et cum diabolo, et eius atrocissimis poenis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, aeterno incendio concremandus deputetur. At qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens nostrum apostolicum constitutum ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur,

Monasterium
sub S. R. E.
iurisdictione.

Confirmando,
bonorum mo-
nasterio con-
cessorum, et
quae in per-
petuum conve-
derunt.

Liberum sit
monasterium
abbatis electio;

Et liberum
abbati mona-
sterii regimen.

Solitae clau-
sulae.

Liberum sit
abbatis
quemcumque
vulnerum ad
care episco-
pum ad ordi-
nationes in
monasterio ha-
bendus;

Sicut etiam ad
conferendum
Chrismam.
Nulla enim in eo sit iuris-
dictio, ne-
que in spiri-
tuoddus.

Anathematis
censura con-
tra invadentes
vel alienantes
quodcumque
monasterio,
vel ullam ei-
molestiam infi-
reentes.

et aeternae vitae particeps effici mereatur. Bene valete. Scriptum per manus Theodorici serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense iulio, indictione duodecima, in saeratissima sede beati Petri apostoli, quarto anno pontificatus domini Paschalis papae primi (1).

Script. mense iulii anno Domini 819,
Pontif. Paschalis anno III.

IV.

Decretum missionis Ebbonis archiepiscopi Remensis, et Halitgarii ad evangelizandum gentibus in partibus Septentrionalibus (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Ebbo Remensis ep. ad partes Aquilonis missus ad evangelizandum gentibus. — Quae tamen ad religionem etc. insurrexerint dubia, per eum ad rom. Ecclesiam deferenda. — Socius Ebboni datus Halitgarus. — Adhortatio ad Christi fidèles, ut illis in necessitatibus subveniant. — Pia appreccatio hanc missionem adiuvantibus. — Anathema contra impidentes etc. Paschalis episcopus servus servorum Dei universis sanctissimis fratribus, coepiscopis, presbyteris, seu caeteris ecclesiasticis Ordinibus gloriissimisque principibas, ducibus, sive magnificis comitibus, et cunctis christianis Dei fidelibus.

Proemium.

Ebbo Remensis ep. ad partes Aqui-

Cum religiosissimum constet curam, ac solitudinem erga dominicum gregem gerere, quem divina dispensatione suscepimus gubernandum, atque coelestia parvula salubri communicatione subministrandum, maxime his qui in compitis et pagis sub principe tenebrarum callida persuasione persistunt, et vitam viae ignorantibus devii, non quae sursum sunt, sed quae deorsum, stulta instigatione perquirunt; sed quia in partibus Aquilonis quasdam gentes consistere, quae needum

(1) Simile privilegium iam concessit Stephanus PP. II, anno 752, p. 1, Const. *Quoniam magna* (2) Edidit ex mss. Cod. Bibliothecae Iuliae Lindenborgius in Auctario diplomat. veter. num. LXXXIX Rer. German. Septentrional. Scriptor. Alb. Fabritio, et Bollandus die III febr. in Commentario praevio ad vitam S. Anscharii, § xv.

agitionem Dei habere, nec sacra unda baptismatis sunt renati, sub umbra mortis existere, et magis creaturae, quam Creatori ignara mente servire, cognovimus: idecirco praesentem reverendissimum fratrem ac coepiscopum nostrum Ebbonem sanctae Remensis Ecclesiae archiepiscopum necessarium, cum consensu fidelium Dei, duximus illis in partibus pro intimatione veritatis dirigendum; quatenus auctoritate heatorum principum apostolorum Petri ac Pauli nostra fraterna vice informatus ante corpus et confessionem ipsius apostolorum principis, evangelizandi publica auctoritate liberam tradidimus in omnibus facultatem, ut verbum vitae viamque salutis ubique provideat, et fidei normam coelesti educatione confirmet, atque apostolicae institutionis doctrinam omni diabolico errore depulso, viva voce corroboret. Et si fortasse ad hoc divinum pertinens officium aliquid dubium emerserit, ad sanctam Dei catholicam atque apostolicam romanam Ecclesiam recurrendo semper, et ex eius hauriet purissimo fonte latices, unde et a cordibus mortalium divina interveniente gratia noxios emundare possit errores. Collegam denique huic divinae administrationis legationi ei providentes Halitgarum religiosum adiuvantes ministrum constituimus, quatenus ad sedem apostolicam opportuno valeat tempore de credito negotio facilius praestante Domino intimare, et nunquam se in qualibet parte huic nostrae auctoritatis ministerio commisso negligere. Cui coram districto indice inde rationem reddere, et de destituto ministerio poenas recipere sempiterinas non dubium esse praeligimus. Pro quo omnes exhortantes unanimiter commendemus ob amorem omnipotentis Dei, et Domini nostri Iesu Christi, atque apostolorum eius venerationem, ut in omnibus necessitatibus legationis huius totis viribus eis solatiari certetis, et in nomine Domini nostri Iesu Christi, sicut scripsit, recipere debatis; qui vos, inquit,

tonis missus
ad evangelizandum gentibus;

Quae tamen ad
religionem
etc. insurre-
xerint dubia,
per eum ad
Rom. Eccle-
siā deferē-
da.

Socius Ebboni
datus Halitga-
rius.

Adhortatio ad
Christi fidèles,
ut illis in ne-
cessitatibus
subveniant

recipit, me recipit; et qui vos spernit me spernit (a). Et iterum: Qnod unius minimis meis fecistis, mihi fecistis (b). Unde magis magisque commonemus, ut provida devotione, et largo charitatis affectu, puraque mente, ac sincera intentione, quaque itineri huic necessaria prospicitis, ne pia benignitate pro viribus succurrere renunatis; ut pro certo huins pietatis opere particeps apud Dominum dignae retributionis meritum percipiatis, sive in coelesti descriptione huiusmodi pro compensationis munere in consortio sanctorum consumerari valeatis. Si quis vero huic

*Pia appreca-
tio bane mis-
sionem ador-
vantibus*

*Anathema
contra impe-
dientes etc.*

Deo officio ad intimationem gentium a sancta catholica et apostolica Ecclesia pio consultu ecclesiastico destinato, adsevnum vel auxilium praebuerit, per interventionem beatorum apostolorum, martyrum quoque, atque sanctorum omnium in coelestibus gaudiis talibus pro meritis merentur adscribi. At vero si quis, quod non optamus, contrarius adversator huie divino cultui institerit, vel in quoquam praepeditare conatus fuerit; his vel cooperatoribus eorum, ad hoc peragendum ministerium temerator extiterit et divina iussione, et apostolica auctoritate anathematis vincllo puniatur, et perpetua condemnatione reus diabolica sorte damnetur (1).

(1) Datum putamus hoc decretum anno Domini 822. Anscharius enim in epistola *omnibus S. Dei Ecclesiae praevalibus in regno duxit* Ludovici regis commarentibus data, ait Ebbonem consensu *Ludovici, ac pene totius regni ipsius synodi congregatae Romam adiisse: nec de alia synodo loqui potuit, quam de Actiniacensi anno 822, mense augusto coeta, cui sedis apostolicae legati adfuererunt. Eginhardus referens gesta in conventu Compendiensi a Ludovico Pio imper. mense novembri anni 725 celebrato, haec habet: Ebbo Remorum archiepiscopus, qui consilio imperatoris et auctoritate romani pontificis praedicavit gratia ad terminos Danorum accesserat aetate praeterita, et multos ex eis ad fidem venientes baptizaverat, regressus est. Quare eius missio medio inter mensem novembrem anni 823 et mensem angustum anterioris anni 822 tempori est adscrivenda.*

(a) Matth. 10. 40. (b) Matth. 25. 40.

EUGENIUS II

PAPA CI

Anno aerae Christi comm. DCCCXXIV.

Eugenius II, natione romannus, ex archipresbytero S. R. E. tit. S. Sabinae die dominica 14 mensis februario anno 824 ordinatus est summus pontifex. Seddit temporibus Michaelis Balbi in Oriente, Ludovici Pii, et Lotharii in Occidente impp. annos III, menses circiter VI (1). Obiit mense augusto anni 827.

Schisma duodecimum in Ecclesia romana.

Contra Eugenium electus est per contentionem Zimzinus quidam R. E. presbyter, ad quod componendum schisma missus est Romam a Ludovico imp. patre Lotharius. Zimzinus vero coactus non longe post electionem abdicavit.

*Laureacensi episcopatu pristinum in gra-
du restituto, Yrolphus archiepiscopus
pallio donatur, eique in regionibus Hun-
niae, seu Avariae, Moraviae, et Pan-
noniae provinciis vices apostolicae com-
mittuntur (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Historia Laureacensis Ecclesiae. — Yrolpho vices apostolicae in Moravia delegantur. — Pallium ei conceditur. — De obedientia per caeteros episcopos ei praestanda. — Auxilium ei in praedicatione verbi Dei praebendum. — Idonei episcopi ordinandi, ubi sunt signa fuisse olim episcopales sedes.

Eugenius episcopus servus servorum Dei Rathfredo sanctae Favianensis Ecclesiae, et Methodio Ecclesiae Speculi Iuliensis, quae et Sorigutturensis nuncupatur, atque Alewino sanctae Nitraviensis Ecclesiae, parique modo Annoni S. Vetuarensis Ecclesiae episcopis, simul etiam

(1) Ad firmandam saeculi huius pontificiam chronologiam, reiectis catalogis, sequendus omnino Pagius, authoresque ab eo citati, stabilienda quo sessionum tempora iuxta datas bullarum suppositarum. (2) Edidit Gewobius in appendice variorum diplomatum S. R. E. pontif. post Chronic. Reichenbergens.

Tuttundo, neenon Meimaro decibus et optimatis, exercitibusque plebis Huniae, quae et Avaria dicitur, et Moraviae.

Proemium.

Historia Lau-
renciae Et-
clesiae.

Desiderio salutis animarum vestrarum, filii in Christo charissimi, cum andivimus charissimam conversationem vestram, et sanctae fidei bonorumque operum vestrorum processum, summo gudio atque laetitia fuimus exhilarati, quia divina in vobis operante clementia, ut Apostolus ait, ubi abundavit delictum, ibi superabundat gratia (a), atque quomodo sancta Dei Ecclesia nostris temporibus quotidianum in electione vestra suscepit incrementum. Cuus optabilis rumor index fuit reverendissimus Yrolphus sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopus, ut sanctissimus frater noster, vester autem spiritualis pater, qui per suam sanctam praedicationem adoptivos Deo vos genuit filios: is itaque ad apostolorum limina orationis causa veniens, novam Ecclesiam nostris apostolicis benedictionibus informandam subnixe commendavit, quia Dominu auxiliante, catholice gubernandam suscepit. In quibus etiam quondam Romanorum quoque Gepidorumque aetate, ut lectione certum est, in septem episcoporum parochias antecessores sui iure metropolitano obtinuerant dioecesis. Qua ex iustitia et lege praeformatus Deo digeissimus archiepiscopus debito obligatur, ut illi terrae prius christicoleae, atque snotrum antiquitus antecessorum creditae providentiae, quam nunc vos Dei omnipotentis occulto mediante iudicio velut haereditariam possidetis, ipse evangeliens agricola dum negata coelestis spargat semina vitae, atque in lucrandis Domino Christo animabus redivivam de vobis nutrit segetem. Quem nos doctissimum divini oraculi ministrum saluti vestrae cognoscentes per omnia necessarium fide, et exemplo probatum, merito erga illum apostolicam servantes sententiam, qua dicitur: Quomodo credent sine praedicante, aut quomodo praedicabunt nisi

(v) Rom. v. 20.

Bull. Rom. Vol. I.

35

mittantur? (a) ab sancta romana Ecclesia matre vobiscum rectorem transmisimus, atque in praefatis regionibus Huniae, quae et Avaria appellatur, sed et Moraviae provinciarum, quoque Pannoniae, sive Maesiae apostolicam vicem nostram, et dioecesis, atque ius ecclesiasticum exercendi, et usum ac potestatem antecessorum snorum, videlicet sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscoporum sibi, successoribusque suis canonica auctoritate committimus, atque huius constitutionis nostrae decretum subscriptio nis privilegio roboramus. Pallium praeterea iuxta consuetudinem antiquam sanctitati suae dedimus, quod ita concessimus, sicut praedecessores nostri suis praedecessoribus concedere, privilegiorum snorum scilicet integritate servata. Cuus dilectioni, quamvis hoc debito permettemus, propter vestras autem petitiones super haec re flagitantibus ad honorem suum nostram apostolicam vicem, atque auctoritatem insuper accumulavimus, quod nunquam suis permisum est prioribus. Quatenus et vos, confratres et coepiscopi, deinceps ei reverentiam ampliorem exhibere sciatis, et in sana doctrina coelestis eruditionis ad aedificationem vestram, ut filii sapientes obediatis, atque vos, laici primates et vulgus, saluherrinis praceptis suis non velut homini, sed tanquam Deo humiliter obtemperetis, et in fide catholica, quam per Dominum Iesum consenti estis, fortes permaneatis. Nam totius doli artifex diabolus, eni dominio et pompis in baptimate abrenunciasti, iacturam et damnum vestrae salutaris surreptionis moleste patitur, ac per varias occasiones zizaniam perfidiae seminando, velut multa iniuria bacchatur, et ut vestrum aliquis terga vertat sanctae professioni, incessanter molitur. Quapropter saepe dicti archiepiscopi videlicet pastoris vestri a Deo destinati institutionibus benignas aures praebete, qui vos, et veritatem Satanae cavere, atque eius aeter-

(a) Rom. 10.

Yrolpho vices
apostolicæ in
Moravia dele-
gantur.Pallium ei
concedatur.De obedientia
per caeteros
episcopos ei
praestanda.

nos erueiatus evadere instructi, ac ipse in die iudicii de bonis operibus vestris saeculorum Domino perpetua remunerandos gloria praesentabit. Ad perfectam autem, et necessariam eruditio[n]is vestrae salutem, ut comperimus, non sufficiente p[ro]p[ri]e[ti]a, qui modo constituti sunt vobis episcopi, quia plures sunt adhuc gentilitatis errores ibidem detenti, ad quos propter inopiam praecolum divini verbi nondum pervenit notitia; Christi idecirco enim ut accrescat turba fidelium, studeat solertia vestra pro mercede, et remissione peccatorum vestrorum adiumentum atque iuvanien praebere reverendissimo Yrolpho archiepiscopo, quatenus dudum illuc constitutorum episcoporum numerus impletatur, qui congrue constituti, et vobis posterisque vestris poterunt esse profici, si ad restorationem Ecclesiarum propter nomen Domini de possessionibus vestris, quas reditus dotesque earum fama divulgate quondam fuisse noveritis, aeternam sufficientiam vobis comparantes, eisdem Ecclesiis ipsi conferatis, idoneis viris ad hoc ministerium electis, maxime in illis locis, si opportunitas et utilitas commendaverit, ordinentur antistites, ubi indicia ecclesiarum, et aedificiorum sedes pontificalis olim fuisse demonstrant: si autem illius arbitrio deliberatione, qui vel ubi disponantur episcopi concedimus, cui vicem nostram apud vos ecclesiastici regimini per omnia commisimus.

Auxiliu et in
praelectione
verbi Dei pre-
bendum.

Idonei episco-
scopi ordinan-
di, ubi sunt
signa fuisse
olim episco-
pales sedes.

te, Ludovico Pio, et Lothario in Occidente imperantibus, dies xl. Quibus elapsis, ad coelestia, Christo vocante, corporis oppressus molestia, exitu pretioso transiit eodem electionis suae anno.

GREGORIUS IV

PAPA CHI

Anno aerae Christi comm. DCCCXXVII.

Gregorius, natione romanus, filius Ioannis, antea S. R. E. presbyter tit. S. Marii statim, vel paulo post mortem Valentini ei successor eligitur (1), ac postmodum pontifex ordinatur. Sedit annos xvi (2) imperantibus in Oriente Michaeli Balbo, mox Theophilo, inde Michaeli III, in Occidente vero Ludovico Pio et Lothario. Fecit ordinationes quinque, quibus creavit episcopos per diversa loca centum octuaginta quinque, sed de presbyterorum et diaconorum numero non constat. Obiit die 25 ianuarii anni 844, sepultusque est in basilica B. Petri. Vacavit sedes dies xv (3).

I.

Sublaciensi monasterio castrum Sublacum omnimoda iurisdictione sua in ceteris eiusdem monasterii castris confirmatur (4).

SUMMARIUM

Exordium. — Petatio abbatis. — Bonorum enumeratio, et poenae contra in ea atten- tantes. — Sub monasteriis iurisdictione ponuntur. — Gregorii, Ioannis et Zachariae pont. super hoc constitutiones. — Eadem bona cuiuscumque iurisdictione exi- muntur.

(1) Mense circiter decembri. (2) Adde menses duos, dies aliquot ab electione tamen computan- dos; putamus enim Anastasium, caeterosque ab ordinatione rotundo tamen numero annos xvi compitasse. (3) Sic in duabus ex Criticæ Baronio- nae prædictis catalogis. (4) Ex Archiv. Vatic.

VALENTINUS I

PAPA CH

Anno aerae Christi comm. DCCCXXVII.

Valentinus, natione romanus, ex patre Petro, de regione Via Lata, ex S. R. E. archidiacono electus, ac post intronizationem in Lateranensi patriarchio ordinatus summus pontifex mense augusto anni 827, sedit Michaeli Balbo in Ori-

Exordium. Gregorius episcopus servus servorum Dei, reverendissimo ac prudenter Petro presbytero, ac monacho, nec non peritissimo abbatи venerabilis monasterii Sancti confessoris patris Benedicti et Sancte virginis sororis eius Scholasticae prope Sublacum siti, tibi, tuisque successoribus inibi Deo servientibus vel legitime introuentibus in perpetuum.

Petitio abbatis. Si semper ea, quae piis congruant votis, sunt concedenda; quanto magis ea, quae pro divini cultus praerogativa noscuntur, ampliori largitate donari exponunt. Igitur quia a nobis petistis, ut sive religiositati omnia bona praenominati monasterii, videlicet ipsum monasterium cum omnibus suis pertinentiis confirmaremus: quod utique confirmamus omnino una cum cellis coenobii, et omnibus ad se pertinentibus; specum ubi beatus Benedictus eremiticam vitam duxit, cum omnibus sibi adiacentibus criptis et aedificiis; similiter et lacum cum piscariis suis, et molendinis et aquis usque ad areum Ferratae decurrentibus, integra omnia et cohaerentia: quae omnia nostra auctoritate sint confirmata vestro monasterio. Praecipientes, ut nulli unquam hominum magna parvaque persona audeat in ipsa aqua, vel in aqua Timida seu Augusta, vel in aqua Bulhea, neque in fluviolo, nec in Tuccianelli aqua dicta Cona, neque in aqua totius territorii Sublacensis audeat aedificare sine eiusdem monasterii abbatis facultate, vel in ipsis praemissis locis molendinum construere quovis quaesito colore, et qui id attentare praesumpserit, constructum molendinum ipsi monasterio in ius cedat, ac insuper muletam duarum librarum auri coeti nostro palatio solvendam incurrat: item castri Sublaci integrum possessionem confirmamus cum omnibus suis pertinentiis et adiacentiis possidendam ac detinendam cum omni placo suo, suaque ditione, glandatico, herbarico, atque tota publica functione, sicuti nostro palatio singulis annis persolvi solet. Item confirmamus vobis integrum montem Augustum ad castellum construendum ad montem Gervasium cum omnibus pertinentiis: integrum etiam castel-

Bonorum conuincionis, et poenaes contra in ea attentantes.

lum Arsularum, castellum Rubianum, castellum Ansieulum, unumquodque cum suis ecclesiis, cellis, domibus, intus et foris, vineis, terris, campis, pratis, pascuis, silvis, salicetis, arboribus fructiferis et infuctiferis diversi generis, fontibus, puteis, rivi, flumiibus, molendinis, castanetis, paludibus, montibus, collibus, plagiis, et appendicibus, cultum et incultum, vacuum et plenum, integra omnia territorio Sublacensi seu in dioecesi Tiburtina sita, ubi per terminos suos designantur et demonstrantur, incipientes a Petra Imperatoris, unde fluminis aqua fluit, vaditque ad Romanum montem, et tendit in campum Longum, indeque in Piretum, ubi Sancti Petri ecclesia sita est, et inde iuxta effidem prope campum Sacrum, et inde pergit ad areum Sancti Georgii, et vadit in montem Flaoutinum; indeque ad Aquam Foratam usque ad areum de Ferrata, et ab ipso excurrit in Tiberim fluvium, et transmeat ipsum fluvium pertingentes usque ad montem Crofum, qui monasterio Sublacensi proprius est, inde per cacumina montium, per concava vallium, petrarumque cavernas Geminos ingrediuntur montes sic appellatos, et inde in Fenestellas descendunt, et deinde in alium rivum Cone Crucis, quae Cona in locum Oratum ascendunt, et inde in montem Aquerinae recto tramite in pontem Terraneum, indeque in fluvium usque ad Imperatoris Petram descendunt, post in Romanum ascendunt montem. Item confirmamus vobis integrum Trellanum castellum una cum colle Ferrari, et monasteriolum, et massas cum villis, fundis, casalibus, vineis, terris, campis, pratis, pascuis, omnibusque suis pertinentiis, ut siues ipsi extenduntur usque ad Piscianum, et integrum casale Ursanum, Sambueum cum Sancti Thomae ecclesia in solitudine sita: item integrum montem Gordianum cum casalibus et fundis suis, atque medietatem loci nuncupati Illeis, locumque Castaneolam cum vineis, terris, fundis, et eorum casalibus

ex integro: item vallem Maiorem, in qua sita est ecclesia Sancti Eleutherii cum vineis, et terris, ac omnibus pertinentiis, in quibus eonfinibus mons Buberanus cum suis pertinentiis situatus est: item castrum Appollonium integrum cum suis ecclesiis, domibus intus et extra, una cum vineis, terris, fundis, casalibus, omnibusque ad se pertinentibus: item locum Pentoma ex integro cum omnibus suis pertinentiis: item medietatem castelli, quod vocatur Sancti Pamphili cum medietate omnium ad se pertinentium, castellum quoque Collismali integrum, et loem dictum Romanum integrum, similiter medietatem villaec Papi cum omnibus suis pertinentiis iuxta priorum nominum nuncupationem cum fundis, casalibus, vineis, terris, campis, pratis, pasenis, silvis, salicetis, fontibus, molendinis ex integro in Tiburtino territorio sitas: item cellam Sanctae Barbarae in integrum cum dominibus et mansiunculis suis in Tiburtina civitate cum suis molendinis vel pristinis intus et extra eam cum fundis et casalibus, vineis, terris, campis, pasenis, silvis, omnibusque suis pertinentiis. Quae omnia vobis confirmamus: item, et cellam Sancti Erasmi, quae posita est in monte Celio cum dominibus, cella vinaria, et fenili, cum hortis, et vineis circa se, cum arboribus olivarum, aliisque diversi generis, una cum eaeteris vineis, et casalibus, ac prato, quod positum est foris pontem Salarium, et casale, quod vocatur Quartum, et alterum quod dicitur Quintum in territorio Albano cum vineis, quae sitae sunt iuxta criptam, quae vocatur Ragula, et silicem Albanensem in loco qui appellatur Zizinni, cum eaeteris, quae in aliis locis reperiuntur sub quibusvis vocabulis, sicuti in vestris scripturis assignatur. Quae omnia a praesenti decima indictione usque in perpetuum vestro venerabili monasterio Sublaeensi, tibi, tuisque successoribus sub vestra iurisdictione cum Dei timore gubernanda et regulariter dispensanda moti vestris

Sub monasterii iurisdictione ponuntur.

precibus hac nostra anctoritate apostolica huinsmodi pagina in perpetuum confirmamus: quemadmodum ipsum venerabile monasterium olim possedit temporibus sanctae recordationis Gregorii, Ioannis, et Zachariae pontificum praedecessorum nostrorum, necon et tui praedecessores abbates possederint, sie modo tu, et tui successores cum omni quiete possideatis cum omnimoda eorum omnium iurisdictione in perpetuum: super quibus sub divini iudicii obtestatione promulgantes decernimus, quod nullus hominum cuiuscumque conditionis, vel gradus sit, audeat praesumere aliquam iurisdictionem habere, nec in ipso monasterio, nec in castellis, massis, fundis, casalibus, praediis, terris cultis et incultis, aquis, vel molendinis, piscariis, nec in aliqua eiusdem a monasterii possessione, vel in quibuscumque eius rebus, ubicumque fuerint, ex eodem sancti monasterii loco nullus omnino andeat aliquid auferre, vel diripere, vel aliqua laesione perturbare, vel quovis quaesito colore ei obesse; sed omnia in potestate tua, ac ditione, tuorumque successorum perpetuo permanere. Si quis autem, quod non optamus, temerario ansu contra huius nostrae praeceptionis apostolicae tenorem sic a nobis promulgatum venire tentaverit, sciat se Domini nostri et apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo, cinsque atrocissimis poenis, nec non cum Iuda proditore Domini nostri Iesu Christi in aeternum ignem fore concremandum, inque tartarei chaos voragine demergendum. Qui vero pie, ac reverenter, et cum omni obedientia hanc nostrae praeceptionis paginam servaverit, pro coelesti remuneratione aeternae vitae gaudia a iusto iudice Domino nostro consequatur. Scriptum per manum Benedicti serinarii sanctae romanae Ecclesiae, decima indictione. Bene valete (1). Da-

Gregorii, Ioannis et Zachariae Pont. super hoc constitutiones.

Eadem bona a cuiuscumque iurisdictione eximuntur.

(1) Similem Constitutionem pro bonis monasteriis edidit Gregorius I, anno 596, *Si semper ea*, etc.

tum quarto kalendas iulias per manum Ioannis episcopi sanctae Albanensis Ecclesiae, bibliothecarii summae et apostolicae sedis, anno Deo proprio pontificatus domini Gregorii quarti universalis papae in saeratissima beati Petri apostoli sede sedentis anno eius primo et domini Lotharii secundo, indictione decima (1).

Dat. die 19 iunii anno Domini 832,
ponit. Gregorii anno v.

H.

Confirmatio bonorum, et iurium Sanctae Iustinae Patarinae intuitu Lotharii primi imperatoris (2).

SUMMARIUM

Monachorum postulatio. — Ecclesiam monasterii huius Opilius patritius romanus fundavit. — Illi bona omnia in proprietate confirmantur. — Eorundem enumeratio. — Cuicunque personae ingredi quoque in monasterium, et eius bonis molestiam inferre interdicitur. — Poenae in violatores privilegii huius non resipescentes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei Miloni reverendissimo abbatи monasterii Sanctae Iustinae virginis et martyris Christi, et Sancti Psocimi Christi confessoris siti locis a civitate Patavii: in quo ipsorum et aliorum plurimorum Sanctorum corpora requiescent, tuisque successoribus in perpetuum.

Quia iuste et rationabiliter vestra humilitas nostro apostolatui reverenter postulavit, quatenus pro Dei amore, animaque nostrae remedio per praesentis nostri privilegii auctoritatem, quamque per auctoritatem domini Lotharii imperatoris Augusti spiritualis in Christo dilectissimi filii nostri concederemus, et confirmaremus, scilicet omnes res, et proprietates praedicti monasterii, cuius ecclesiam Opilius patritius Romanorum fundavit, ibique eius corpuseulum in pace requiescit in antro eiusdem ecclesiae super duas columnas, qui etiam

Monachorum
postulatio.

Ecclesiam mo-
nasterii huius
Opilius patri-
tius romanus
fundavit.

(1) Error irrepsit in hanc notam; anno enim primo pontificatus Gregorii, scilicet anno Domini 828, et quidem mense iulio in cursu erat indiction sexta: quare vel dicendum: *anno primo, indictione sexta*, vel *anno quinto, indictione decima*; quid vero de huiusmodi chronologicis notis sentiendum sit, disserimus suo in loco in praeclarione. (2) Ex Archiv. Vatic.

multa tribuit dona in eodem monasterio; ideoque per praesens privilegium apostolicae auctoritatis confirmamus, et corroboramus, et ipsum monasterium cum omnibus rebus sibi pertinentibus, tam intus civitatem Patavii consistentibus, quam foris, seu in fluvio Rodolone, Molendina quatuor, ecclesiam Sancti Angeli cum eiusdem villa, eum decimis et quartis, atque ecclesiam Sancti Danielis martyris, et ecclesiam Sanctae Julianae virginis et martyris Christi, atque ecclesiam Sancti Matthaei apostoli, nec non villam, quae vocatur Macerata, integra cum servis et ancillis, cum decimis et quartis, et vilam, quae vocatur Roncho cum omnibus suis pertinentiis, cum decimis et quartis, seu cella Sancti Martini in Montesilice, eum iure suo, et ecclesiam Sancti Salvatoris, et ecclesiam Sancti Thomae apostoli cum omnibus suis rebus, atque Trillianum, et Pernumium, seu Montegutuli, atque Insaceum, et Lignarium cum eiusdem ecclesia in honorem sancti Blasii aedificata cum decimis, et quartis, et ecclesiam Sancti Michaelis in honorem dedicata cum decimis et aliam ecclesiam similiter in honorem sancti Michaelis in Villa, quae vocatur Brozola, aedificatam, atque ecclesiam Sancti Nicolai in Villa, quae vocatur Flumisello, aedificatam, seu in territorio Vicentino, castrum Sancti Galli cum decimis et quartis eiusdem castri, seu totam decimam et quartam villae, quae vocatur Maxone, sive totam decimam et quartam villae, quae vocatur Rovolone, et ecclesiam Sancti Georgii eiusdem villae, et omnes alias res cum servis, et ancillis, atque cum decimis ubique persistentibus, neenon ecclesiam in honorem Sanctae Iustinae virginis et martyris Christi in villa, quae vocatur Correza, aedificatam, atque in territorio Bononiae tam infra civitatem, quam foris, seu in Salto Plano vocato quantascumque Opilius patritius Romanorum in ipso monasterio emisit quasque a iure praec-

Illi bona omnia in proprietate confirmantur.

Formam e-
numeratio.

dicti monasterii sub pensionis nomine detinuit, similiter vel per quemcumque modum detinere in eodem territorio Bononiensem visus est, seu monasterium unum in honorem sanctae Iustinae dedicatum infra civitatem Bononiam cum area sua, et cum omni domo cultu suo tam in ipsa civitate, quam foris, cum casis, domibus, aedificiis, et cum omnibus ibi pertinentibus in integrum; idest fundum Turenta, et Sadriacum Eminianum, seu Pulianum, et Silva Munda, et Valle de Lambris, seu Votoriana, et Frassenito, et Momoriola, et alia Momoriola nova, seu Uncianum, et Viecarneias, seu Carpenetolo, et Soldeniceus, et Iudicosus, praedium, seu fundum Cassiniis et alio Mocianus, et in loco Paretes inges sex seu saxorias, et Marruano, et Caxillie, et Valle Furtida, et in fundum Pusilianum terra culta, et sterpeta, insimul inges triginta, et in casale Socioro terrae iuges decem, et in fundo Veterana casale, qui vocatur Granariolo, et fundum Scalianum, et Centum Paulinis et in fundo Crimano seu quinquagintula deserta, et Preseletulo Senpissiano, et Mariano, et Gaviano, et Barbiano, seu Fisiolis, et Gabiano, qui vocatur Vicocchorum, et fundo Columbiano, et Gramariolo, et Villa Magna cum casis, et massaritis, et cum omnibus sibi pertinentibus; et fundum Quingentula, et Sacroro, et Vilianum, seu Omichauri, qui est supra naves, et casale, qui vocatur Laurentiacns, atque casale, uti vocabulum est Numianum hoc est Lilisii inter Missianum et Columbianum. Item fundo malio loco Socioro, et alio fundo Michauri, quod est supra ripam de Barbiano et Gabiano: inter Claudia et steata, area vero, quae est in vico Romanolo et fundo ortus in integrum, et fundo Sitruano. Et Monsido, et Vindemiolo, seu Martio; et Arneias cum casale Palmis, et Fotario, seu Satnriorio, et vico Frassenito. Ipsas omnes supradictas res cum servis, et ancillis, cum silvis, et molendinis aquarumque decursibus, usibus, ac iuribus, et

cum omnibus sibi pertinentibus sibique subiacentibus, ubique consistentibus in integrum. Iubemus itaque, ut nullus archiepiscopus, episcopus, dux, comes, aut alia quaevis persona in superscriptis rebus praedicti monasterii Sanctae Iustinae lieeat ingredi, sive per hospitalitatem, aut per quemcumque modum, neque aliquam violentiam facere praesumat; sed potius sub beati Petri principis apostolorum prae detestatione tam deservientes quam residentes, ac ipsae res salvi et illesi persistant omnium hominum remota controversia: nam si quispiam contra hanc nostri privilegii auctoritatem violator reputus fuerit, sciat se in iram beati Petri principis apostolorum et omnium praedecessorum nostrorum, atque sub gravissima indignatione praedicti dilectissimi filii nostri domini Lotharii imperatoris Augusti et iram easurum, et sub anathematis vinculo damnaturum; insuper nisi a malo resipuerit, sciat se compositurum auripum multam Manchosos duo millia, medietatem nostro saero palatio, et medietatem superscripto monasterio. Qui vero pio intuitu custos et observator in omnibus extiterit, benedictionis gratiam, vitamque aeternam cum omnibus sanctis sine fine mereatur habere in saecula saeculorum. Amen. Scripta per manum Gregorii prothoscirarii in patriarchio Lateranensi. Datum Romae duodecimo kalendas iulias, anno eius sedis primo, et domini Lotharii secundo, inductione decima (1).

Dat. die 20 junii anno Domini 832,
Pontif. Gregorii anno v.

III.

Confirmatio sanctae sedis Hamburgensis in ultima Saxoniae parte trans Albiam; cui Ecclesiar. Anscharius praeficitur archie-

(1) Idem omnino error quod in superiori.

Cuiuscunque
personae in-
gredi quaque
in monas-
terio, et eius
bonis mole-
stiam inferre
interdicuntur.

Poenae in vi-
olatores privi-
legii huic non
resipescentes.

piscopus, datoque ei pallio, sibi subiectis gentibus apostolicae sedis legatus constituitur (1).

SUMMARIUM

Carolus Magnus Saxones ad Christi fidem perduxit — Hamburgensem sedem episcopalem constituit. — Anscharius et successores Hamburgenses archiepiscopi legati sedis apostolicae apud Danos, Sveones, Slavos etc. delegantur. — Sedes Hamburg vulgo d. archiepiscopal is efficitur. — Ius eligendi archiepiscopos penes Palatinos principes. — Anathema contra decreti huius temeratores. — Pallium Anschario et successoribus. — Ad eundem Anscharium saluberrimae adhortationes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei

Omnium fidelium diosceniae certum esse volumus, qualiter beatae memoriae praecellentissimus rex Carolus, tempore praedecessorum nostrorum, divino afflatus spiritu, gentem Saxonum sacro cultui subdidit, iugumque Christi, quod suave, ac leve est, adusque terminos Danorum sive Slavorum, corda ferocia perdomans docuit, ultimamque regni ipsius partem trans Albiam inter mortifera Paganorum pericula constitutam, videlicet ne ad ritum relaberetur Gentilium, vel etiam quia lucrandis adhuc gentibus aptissima videbatur, proprio episcopali vigore fundare decreverat. Sed quia mors effectum prohibuerat, succedente eius praecellentissimo filio Hudewico imperatore Augusto, pium studium sacri genitoris sui efficaciter impedit. Quae ratio nobis per venerabiles Ratoldum, sive Bernoldum episcopos, nec non et Geroldum comitem, vel missum venerabilem relata est confirmanda. Nos igitur omnem ibi Deo dignam statutam providentiam cognoscentes, instructi etiam praesentia fratris filiique nostri Anscharii primi Hordalbingorum archiepiscopi, per manus Drogonis Metensis episcopi consecrati, sanctum studium magnorum imperatorum, tam praesenti auctoritate, quam

(1) Cointius Annal. Benedict. tom. viii, et Bollandus die 5 febr. in Comment. praevio ad vitam S. Anscharii, § xvii.

Carolus Magnus
Saxones
ad Christi fidem
perduxit;

Hamburgensem
sedem episcopalem
constituit.

etiam pallii datione, more praedecessorum nostrorum roborare decrevimus; quatenus tanta auctoritate fundatus praedictus filius noster, eiusque successores lucrandis plebis insistentes, adversus tentamenta diaboli validiores existant, ipsumque filium nostrum iam dictum Anscharium, et successores eius legatos in omnibus circum-quaque gentibus Danorum, Sveonum, Northwearum, Tariae, Gronlandan, Hal-sigolandan, Islandan, Scridevindum, Slavorum, nec non omnium septentrionalium, et orientalium nationum quocumque modo nominatarum delegamus, una cum Ebbone Remensi archiepiscopo; statuentes ante corpus, et confessionem sancti Petri, publicam evangelizandi tribuimus auctoritatem, ipsamque sedem Nordalbingorum, Hammaburg dictam, in onore Salvatoris, sanetaeque eius, et intemeratae genitricis semper virginis Mariae consecratam, archiepiscopalem deinceps esse decernimus. Consecrationem vero succeedentium sacerdotum, donec consecrantum numerus ex gentibus augeatur, sacrae Palatinae providentiae interim committimus.

Strenui vero praedicatoris persona, tan-toque officio apta in successione semper eligatur: omnia vero a venerabili principe ad hoc Deo dignum officium deputata, nostra etiam auctoritate pia eius vota firmamus: omnemque resistentem, vel contradicentem atque prius nostris studiis his quolibet modo insidiantem, anathematis mucrone percutimus, atque perpetua ultione reum diabolica sorte damnamus, ut culmen apostolicum more praedecessorum nostrorum, cansamque Dei pio affectu zelantes ab adversis hinc inde partibus tutius muniamur. Et quia te, carissime fili Anschari, divina clementia nova in sede primum dispositus esse archiepiscopum, nos quoque pallio tibi ad missarum solemnia celebranda tribuimus, quod tibi in diebus tuis, uti et Ecclesiae tuae perpetuo statu manentibus privilegiis uti largimur. Idecirco huius indumenti honoris a te vivacitate servandus est: si

Anscharius et
successores
Hamburgenses
archiep. legati
Sedis Aposto-
licae apud Da-
nos, Sveones,
Slavos etc.
delegantur.

Sedes Ham-
burg vulgo d.
archiepiscopa-
lis efficitur.

Ius eligendi
archiepisco-
pos penes Pa-
latinos prin-
cipes.

Anathema
contra decreti
huius temera-
tores

Pallium An-
schario et suc-
cessoribus.

Ad eundem
Anscharium
saluberrimae
adhortationes.

ergo pastores ovium sole, geluque pro gregis sui custodia, neque ex eis aut errando pereat, aut ferinis lanianda mortibus rapiatur, oenlis semper vigilantibus eiremnspectant, quanto sudore, quaataque cura debeamus esse pervigiles, nos qui pastores animalium dicimur, attendamus. Et ne susceptum officium in terrenis negoii aliquatenus implicare debeas amonemus. Vita itaque tua filii tuis sit via; in ipsa si qua fortitudo illis inest, dirigant, in ea quod imitantur, aspieiant; in ipsa se semper considerando proficiant, ut tuum post Deum videatur esse bonum, quod vixerint. Cor ergo tuum neque prospera, quae temporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa deiiciant; districtum mali cognoscant, pium benevoli sentiant. Insontem apud te culpabilem malitia aliena non faciat, reum gratia excusat; viduis, ac pupillis iniuste oppressis defensio tua subveniat. Ecce, frater carissime, inter multa alia ista non saecdotii, ista sunt pallii, quae si studiose servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Sancta Trinitas fraternitatem tuam din conservare dignetur incolunem, atque post huius saeculi amaritudinem ad perpetuam perdueat beatitudinem. Amen (1).

IV.

Floriacense monasterium liberum ab omni saeculari, vel ecclesiastica iurisdictione declaratur, variisque donatur privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Floriacense in pago Aurelianensi a Leodebodo abbatte constructum fuit. — Ibidem sepultum corpus S. Benedicti. — Bona confirmantur, et libera ab omni molestia statuuntur futura. — Abbas Floriacensis primus abbatum in Gallia, ac liber ab omni ecclesiastica iurisdictione declaratur. — Abbatis electio penes monachos. — Abbas in synodo in-

(1) Data est haec bulla post annum 854, quamvis ab aliquibus et praesertim a Pontano in rebus Daniellis eo anno adscribatur. (2) Galvius Miseelian. tom. II, lib. II.

dicandus, — Vel a sede apostolica. — Monachis vagari per dioeceses interdictum. — Concessio privilegiorum. — Dignitatis privatio, et anathema contra privilegii humins temeratores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis atque aliis Dei fidelibus per Galliam constitutus.

Quoniam ex apostolica successione sollicitudinem omnibus Ecclesiis debemus impendere, sic cupimus generali consulere necessitatibus, ut etiam quorumque singulares causas sine fastidio cognoscamus. Igitur cum propter multiplices Ecclesiae Dei curas Gallicanam adeentes regionem ad gloriosum devenissemus imperatorem Hudovicum, inter alia suggessit auctoritati nostrae idem serenissimus, augustus, et venerabilis partium vestiarum abbas ex coenobio, quod nominatur Floriacus in pago Aurelianensi, quod idem monasterium quidam religiosus abbas Leodebodus nomine monachis extruxerit in honorem Dei, et sanctae Genitricis Mariae, nec non beati principis apostolorum Petri, quodque revelatione divina per monachos eiusdem loci a Caprana provincia corpus illuc sancti Benedicti fuerit allatum, ibique reverenter humatum, sicut manifestissima constat historia. Nam propter stabilitum monastice religionis piae memoriae imperator Karolus pater eius per praeceptum suae auctoritatis eidem loco multa contulit, et ab aliis collata testamento firmavit. Unde postulavit idem amabilis Deo princeps supramemoratus praefatus abbas ad reprimendam quorundam cupiditatem privilegiorum nostrae auctoritatis eidem monasterio conferri. Quapropter constitimus, cum consilio omnium, qui adsunt episcoporum, quantum possesiones et res eiusdem monasterii mobiles, sive immobiles, quae nunc datae sunt, vel in futurum a religiosis dabuntur, sine ulla inquietudine perpetuiter teneant atque possideant. Nullus deinceps episcopus, dux, comes, vicecomes, vicarius, telonearius, actionarius,

Exordium

Monasterium
Floriacense in
pago Aurelianensi a Leo
deboldo abbatte
constructum
fuit;

Ibidem sepul-
tum corpus S.
Benedicti.

Bona confor-
mantur, et li-
bera ab omni
molestia sta-
tuuntur futura.

Abbas Flora-
censis primus
abbatum in
Gallia, ac lib-
ber ab omni
ecclesiastica
in iurisdictione
declaratur.

vel magna parvaque persona audeat ipsum monasterium, vel res ad ipsum pertinentes inquietare, homines sine voluntate abbatis distringere, vel quicquid fiscus exigere poterit, aliquo modo praecipere. Addimus etiam, ut quia venerabilis pater Benedictus monachorum legislator, et dominus, dux est religionis monasticæ, sit etiam qui eidem coenobio praefuerit primus inter abbates Galliae; nec aliquis de ordine sacerdotali, archiepiscopus scilicet, episcops, aut clericus, cum inquietare nec sine voluntate ipsius ad idem monasterium venire aut aliquam ordinationem facere vel missas celebrare praesumat; ut omni tempore quieti et securi absque omni molestia vel controversia monachi in eodem monasterio Deo deservire possint.

Abbas electio-
penes mona-
chos

Abbas vero, qui ordinandus ibi est, cum electione fratrum, propter vitae meritum, et honestatem morum, et non propter turpia luera seu per pecuniam eligatur, et absqueulla calumnia a quocumque episcopo, prout sibi placuerit, benedicatur. De sacerdotibus vero aut diaconibus ordinandis id observetur, quod in regula praecipitur, ne saltem aliquis episcopus subiectionem ab eis requirat, quos ordinavit, nec unquam officio dignos ordinare differat (1). Denique si contigerit, ut abbas accusetur de criminalibus causis, non unius episcopi iudicio determinetur sententia, sed provincialis concilii expectetur censura: aut si forte maluerit appellare sedem apostolicam, res ad remani pontificis differat audienciam. Et quotiescumque necessitas urget, cum venire Romam modis omnibus licet. Solvendi, et ligandi potestatem in viros, et foeminas sui ordinis habeat. Si vero abbas vel monachus de eodem monasterio ad clericatus ordinem promotus fuerit, non illic habeat ulterius potestatem remorandi aut aliquid faciendi.

Abbas in sys-
modo indican-
dus;

Quia vero de eodem monasterio monachi exigente culpa communione privantur, eius dioecesos diversa loca adeunt, et communionem sine aliqua reservatione

(1) Regula S. Benedicti, c. 62.

perecipiunt, presbyteris districtus interdicere necesse est, ut facere de caetero non praesumant: quia, et regularis ordo dissolvitur, et perditionis ex hoc materia ministratur. Quod si peccatis habitatorum terrae exigentibus anathema ad eos per venerit, vel privilegium eidem monasterio indulsimus, ut fratres eiusdem congregationis peragant divinum officium in omnibus absoluti. Visum quoque nobis est, ut hanc licentiam eidem tribuamus, quatinus fratres, qui in quibusdam coenobiis genuit, quod vivere regulariter nequeant, si voluerint, studio meliorandæ vitae ad ipsum ducem monachorum divertere, permittatur eis tandem in ipso coenobio degere, si contenti fuerint uti monastica consuetudine, quousque in suis monasteriis videatur ordo redire. Permittimus etiam, ut si alienus de ipsis fratribus onerosa conservatio fuerit, ipse potius cum suo detimento discedat, quam alios inquietet. Haec igitur omnia, quae huius praeecepti decretique nostri pagina continet, tam eidem abbatii, quam cunctis, qui in eo quo est ordine locoque successerint, vel quorum interesse poterit, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, iudicium, atque saecularium personarum hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniuritate cognoscat, et nisi, vel illa quae ab illo sunt male ablata restituerit, vel digna poenitentia illicita acta desleverit, a sacratissimo corpore, et sanguine Domini Dei Redemptoris Iesu Christi alienus sub anathematis interdictione fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iuxta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus, et hic fructum bona actionis recipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Scriptum per manus Theofori notarii, et

Concessio pri-
vilegiorum.

Dignitatis pri-
vatia, et ana-
thema contra
privilegii hu-
ius temerato-
res.

Vel a Sede
Apostolica.

Monachis va-
gori per doce-
ses interdi-
citur.

seriniarii sanctae romanae Ecclesiae in
mense aprili, et inductione (1) vii (2).

Script. mense aprili anno Domini 834,
pontif. Gregorii anno vii.

V.

Privilegium quo monasterium S. Petri prope Perusiam sub apostolicae sedis potestate recipitur; confirmatisque bonis omnibus ei oblatis a cuiuscunque persona, etiam dioecesani episcopi iurisdictione eximitur (3).

SUMMARIUM

Proemium. — Contra infestantes quoscumque privilegio innuitur. — Confirmantur ei bona omnia, monasteria, ecclesiae etc. — Eadem bona libera ab omni extranea potestate declarantur. — Episcopis quoque, aliisque ecclesiasticis viris ditionem quamlibet habere prohibetur. — Ne missarum quidem solemnia celebrare. — Sed monasterium romanis pontificibus semper sit subiectum. — Abbatibus liberum sit illius moderamen. — Nemo tamen quid possit ab eo auferre aut alienare. — Libera sit monachis abbatis electio. — Electi consecratio a suomis pontif. peragatur. — Monasterium ab ordinarii iurisdictione liberum declaratur. — Nemini contra privilegium hoc agere licet. — Anathema contra privilegi huius temeratores, et haec statuta inobsvantates. — Poena quoque pecuniaria.

Gregorius episcopus servus servorum Dei reverentissimo in Domino nostro filio spirituali Bonizoni religioso presbytero et monacho, atque coangelico abbati ven. monasterii Beati Petri apostolorum principis, quod situm est prope civitatem, quae dicitur Perusia, fundatum in loco qui vocatur Caprarius, tuisque successoribus abbatibus, perpetuam in Domino Iesu Christo salutem.

Quoniam si quid ad honorem Dei ordinamus, mercedem inde in futuro nos

Proemium.

(1) Lege: xii. (2) Optime mendum notavit Balzus: cum enim dicat in contestu Gregorius, imperatorem Ludovicum Gallieunam sibi adeunti regionem suggestisse de buiismodi concedendo privilegio; restituendum erat inductioni xii anno scilicet 854, quo Gregorius ex Francia Romanam redierat, non inductioni vii, quo tempore in Franciam iter nec meditabatur quidem. (3) Ex Bullar. Margarini, tom. I.

recepturos ab ipso non dubitamus; idcirco nos, quibus Ecclesiarum Dei regimen commissum est, ecclesiae Beati Petri apostoli providentes in posterum de rebus suis, quae iure competere sibi videntur, privilegium nostrae auctoritatis constituere ratum duximus. Arbitramur etenim ad futurae utilitatis fructum plurimum valere, quod contra infestationem tyrannorum, et quorumlibet pravorum hominum iure videtur habere. Igitur anctoritate apostolica constitutimus defensionis privilegium de omnibus rebus praedicti monasterii, quatenus praedictae res quiete maneant, et monachi Deo servientes securi eas possideant. Hoc est ipsum praedictum monasterium undique circumdata, et readificatum in integrum, cum cellis, et caeteris ecclesiis suis, seu curtis, et fundis et casalibus. Videlicet monasterium Sancti Sergii quod nuncupatur Canelium, situm Romae regione quarta in Suburra, cum ecclesia Sanctae Euphemiae iuxta se positam, et cum omnibus suis pertinentiis intus, et de foris, et plehem Sancti Constantii, et sancti Rufini, et Sancti Martini, cum omnibus eorum pertinentiis, et ecclesiam Sancti Iuliani et medietatem Sancti Iuliani in Casale, et ecclesiam Sancti Andreae in Ripula, et ecclesiam Sancti Benedicti in Albutiano, et ecclesiam Sancti Benedicti, quae posita est in Agilione, et ecclesiam Sancti Benedicti in Petra Valliola, nec non ecclesiam Sanctae Mariae in praedicto Agilione; et caetera omnia quae ibidem habere videtur; simulque ecclesiam Sancti Marci positam sub Papiano, et ecclesiam Sancti Sylvestri in Murella, et ecclesiam Sancti Andreae apostoli in Colle, et ecclesiam Sancti Angeli in Aliano et unam portionem ecclesiae Sancti Petri Ceriano, et ecclesiam Sancti Sylvestri in Petriolo, et ecclesiam Sancti Sixti in Coloniola, et ecclesiam Sancti Petri in comitatu Assisinato, in loco qui vocatur Petroniano, pariterque ecclesiam Sancti Petri apud Montem in ipso comitatu, et medietatem ecclesiae

Contra infestantes quoscumque privilegio innuitur.

Confirmantur ei bona omnia, monasteria, ecclesiae etc

Sancti Donati de Valle Pontis iuxta Civitatem cum omnibus eorum pertinentiis, et adiacentiis; nec non curtem de Petroniano, et de Petriolo, et quartam partem de castello de Raucureduo, cum omnibus eorum pertinentiis, et curtem de Casale, cum sua pertinencia. Confirmamus etiam ipsi monasterio Sancti Petri massas duas, unam, quae vocatur Casalini, et alteram, quae vocatur Posulo, cum ecclesiis, casis, vineis, et campis, hortis, montibus, cultis, et iunctis sylvis, et arboribus pomiferis, fructiferis, et infructiferis, aquis, aquarumque decursibus, vel cum omnibus adiacentiis, ac pertinentiis earum, territorio Perusino positis. Immob autem concedimus, et confirmamus vobis ecclesiam Sanctae Mariae in Pitiniano, et ecclesiam Sancti Clementis in Ripa fluminis positam, cum omnibus earum pertinentiis, ac adiacentiis; caeterasque terras cultas, et incultas, servos quoque, et ancillas, vel omne quod dici, et nominari potest, eidem ven. monasterio pertinentes, sive quicquid in futuro a regibus, et ducibus, vel a qualibet persona fidelium ibidem concessum, et oblatum fuerit, nostra auctoritate, liberum, et securum ab omni extranea potestate permaneat. Unde volumus, ut nullus rex, nullus marchio, nullus princeps, nullus dux, nullus archiepiscopus, nullus episcopus, nullus comes, nec vicecomes, neque ulla magna, parvaque persona in eis, quae supradicta sunt, potestatem exerceat, aut vim facere praesumat, vel contra hoc nostrum privilegium aliquod adversitatis agere audeat. Et omnes episcopos, caeterosque clericos in praefato monasterio, et in omnibus suis ditionem quamlibet habere prohibetur;

Eis missarum quaque, aliisque ecclesiasticis viris ditionem quamlibet habere prohibetur;

Ne missarum quidem solemnia celebrare; sed monasterium Romanis Pontificibus semper sit subiectum.

Eadem bona libera ab omni extranea potestate declarantur.

potestate consistat. Abbates vero eiusdem loci liberam moderandi, atque ordinandi ea, quae necessaria fuerint, habeant potestatem, et non audeant confundere, seu dissipare, nec non vendere, seu quolibet modo alienare ea, quae monasterii esse videntur, nisi ad utilitatem, et honorem eiusdem venerabilis monasterii, et nostri apostolatus. Statuimus autem, cum abbas ipsis monasterii obierit, neque a regibus, neque ab archiepiscopis, seu episcopis, neque a marchionibus, vel comitibus, neque a qualibet persona hominum, aliqua cupiditatis causa ibidem eligatur, neque consecretur abbas, sed qualis a encta congregazione monachorum ibidem degentium eligatur, et communis consilio a nobis, nostrisque successoribus pontificibus consecretur. Inbemus insuper, ut omnes nocivae ecclesiae vestri monasterii bullae omnino vacuae, et inanes consistant; damus quoque licentiam vobis, vestrisque successoribus abbatibus ordinandi vestros clericos a qualcumque volueritis episcopo chrisma accipiendi. Similiter volumus, ut nullus episcopus, vel ipse, in cuius parochia sitam est idem ven. monasterium, aliquem vestrorum clericorum servientium tam in eodem monasterio, quam in caeteris vestris cellis audeat excommunicare, vel ad synodum provocare. Quandoquidem vero ad nostram synodum, sive pro aliqua nostra utilitate vocati fueritis, remota contradictione omnium clericorum, ac laicorum, venire non recusetis. Quapropter sub obtestatione divini iudicii, et anathematis interdictu promulgantes discernimus, ut nullus nostrorum successorum pontificem, vel aliqua magna, parvaque persona hominum audeat, vel praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium aliquid iniuste agere. Si quis autem (quod non credimus) temerario ansu contra hoc nostrum apostolicum privilegium venire tentaverit, nisi resipuerit, auctoritate beati Petri apostolorum principis anathematis vinculo sit innodatus, et a regno Dei alienus, et cum Iuda tra-

Abbatibus liberum sit illorum moderamen.

Nemo tamen quid possit ab eo auferre aut alienare.

Liberum sit monasterius ab abbatis electo.

Electi consecratio a Summo Pontifici peragatur.

Monasterium ab ordinariis iurisdictione liberum declaratur.

Nenini contra privilegium hoc agere licet.

Anathema contra privilegium huius temporum, et hanc statuta indiscripientes.

Poenam quoque pecuniaria.

ditore Domini nostri Iesu Christi in inferno consistat sociatus. Insuper autem nostro palatio viginti libras auri purissimi coactus exsolvat. At qui pio intuitu custos, et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, benedictionis gratiam a nostra sede, et coelestis regni gaudia a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manus Iohannis sermarii et notarii nostri palatii mense maio, indictione tertiadecima. Bene valete.

Script. mense maio anno Domini 835,
Pontif. Gregorii anno viii.

VI.

De mutua inter episcopos servanda concordia multa disserens iubet, ut si Aldricus Cenomanensis fuerit accusatus et appellaverit, causa ad apostolicam sedem deferatur, multaque de apostolicae sedis privilegiis commemorat (1).

SUMMARIUM

1. Quae pontificum cura de Ecclesiis. — De Aldrico Cenomanensi. — Nihil decernendum contra qui ad apostolicam sedem appellant. — 2. Poena contra secns facientes in causa Aldrici. — De appellationibus ad romannum pontificem. — De auctoritate sedis apostolicae in diiudicandis episcoporum causis. — Benigne agendum cum ecclesiasticis errantibus. — 6. De obediendo sedis apostolicae praceptis. — 8. Censura contra inobedientes monitis sedis apostolicae. — Adhortatio ad episcopos. — 10. Compatiendum coepiscopis. — Omnia ad Rom. Ecclesiam prout caput est Ecclesiarum, deferenda.

Dilectissimis fratribus universis coepiscopis per Galliam, Europam, Germaniam, et per universas provincias constitutis. Gregorius episcopus servus servorum Dei.

1. Divinis praceptis et apostolicis saluberrimis incitamus monitis, ut pro omnium statu impigo vigilemus affectu. Et quia cunetarum divina dispensatione Ecclesiarum curam gerimus, omnibus nostra

poscentibus suffragia, apostolica auctoritate subvenire optamus, quoniam divinae virtutis, et infirmitatis humanae sanctio est ut omnium Ecclesiarum negotia ad nostrae reparationis tendat effectum (1). Quapropter has ad vos literas destinamus, in quibus decreto nostro (2) vestram rogantes charitatem mandamus, ut si aliquis, quod non optamus, suorum aemnorum Aldricum Cenomanieae Ecclesiae episcopum accensare attemptaverit damnabiliter, ut honoretur beati Petri apostolorum principis memoria, Ecclesiaeque romanae, cui praesedit privilegium, et nostri nominis auctoritas, liecat illi post auditionem primatum dioeceseos si neccesse fuerit nos appellare, et nostra auctoritate aut ante nos, aut ante legatos nostros e latere missos iuxta Patrum decreta, suas exercere, atque finire actiones: nullusque illum ante haec indicet, aut indicare praesumat: sed si quid (quod absit) grave, intolerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura, ut nihil prius de eo, qui ad sinum sanctae romanae confugit Ecclesiae, eiusque implorat auxilium, decernatur, quam ab eiusdem Ecclesiae fuerit praeceptum auctoritate: quae vices suas ita aliis impertivit Ecclesii, ut in partem sint vocatae sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.

2. Proinde dilectio vestra, quorum devotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris, et det operam ut non eniusquam praesumptione circa memoratum fratrem vestra provisione, vel successorum vestrorum, si ipse superstes fuerit, aliter quam hic insertum estullo modo,.... sed haec, quae ad eius tuitiorem, atqne defensionem praedicta hic auctoritate suggesta sunt, atque salubriter ordinata, absque ulla apologia pleniter impleantur. Si autem (quod non arbitramur) a quoquam secus praesumptum fuerit, et ab officio cleri submotus, et iniur-

De Aldrico
Cenomanensi.

Nihil decernendum contra eos qui ad Apostolicam Sedem appellant

Poena contra secns facientes in causa Aldrici.

Quae Pontificis
cum cura de
Ecclesiis.

(1) Ex mss. Cod. edidit card. Carafa et Baronius anno 839.

(1) 23, quaest. 1, c. 2. (2) 2, quaest. 6, c. Decretum nostro.

riarum rens ab omnibus iudicetur; ne lupi qui sub specie ovium subintrarunt, bestiali saevitia quosque andant dilacerare, et quod sibi fieri nolunt, aliis inferre praesumant. Nec quisquam frivolus aut contentiosus, sive contumax haec nos irrationabiliter praecepere contendat: enim et auctoritate canonum, et praedecessorum nostrorum decretis sanctum est, ut episcopus accusatus, si voluerit, appellat romanum pontificem, et ad eum, si libuerit, confugiat, ut ab eo eius audiatur causa, aut ipse a latere suo legatos, qui eam audiant mittat, qui iniuste omnibus cum episcopis provincialibus, eius auctoritate iudicent: quae omnia hic necesse non est inserere, ne proditoris magis quam praeceptrores esse videamur. Et sanctae recordationis Innocentius antecessor noster inter caetera sic ait: Si maiores causae in medio fuerint devolutae, ad sedem apostolicam, ut Nicaena synodus definivit, et beata consuetudo exigit, referantur, et multa talia, quae in suis auctoribus pleniter inveniuntur.

5. Nec alicui fratri haec gravia, aut inutilia videri debent: quoniam sicut praedicto fratri sancti Petri, et nostrae sedis auctoritate succurrimus, ita omnibus, quibus necesse fuerit, et debemus subvenire, impigre volumus: et sicut quisquam subveniri cupit, ita alium adiuvare debet, et non eius auxilium moleste ferre, cum Apostolus moneat omnes gaudere cum gaudientibus, flere cum flentibus (a). Nos vero ad hunc finem omnem nostrum affectum, curamque dirigimus, ut quod ad exaltationem sanctae Dei Ecclesiae, et quod ad custodiam, et profectum pertinet sacerdotum, nulla dissensione videntur, nulla dissidia negligatur. Super quibus si quis nos arguere voluerit, aut extra auctoritatem nos facere contendenterit, veniat ad sedem apostolicam, quo omnia ecclesiastica negotia, de quibus quaestio habetur, confluere iussa sunt, ut ibi ante confessionem sancti Petri

De auctoritate
Sedis Aposto-
licae in diu-
dicandis epi-
scoporum cau-
sis.

(a) Roman. 12.

mecum iuste decretet (1): quatenus nulli unus ex nobis sententiam suscipiat suam

4. Vos fratres hortamur, et monemus, ut quae a nobis circa predictum fratrem mandata sunt, eiusque pro simplicitatis defensione salubriter ordinata, atque inneta, nulla concertatione turbentur: quoniam non intervenit temeritas prae-
sumptionis ubi est diligentia. Nemo ve-
strum quod suum est, quaerat, sed quod alterius. Et quod Apostolus inquit: Unus-
quisque proximo suo placeat in bonum (a), et reliqua. Praeceptis ergo apostolicis non dura superbia resistatur, sed per obedienciam, quae a sancta romana Ec-
clesia, et apostolica auctoritate iussa sunt, salutifere impleantur, si eiusdem sanctae Ecclesiae, quae est caput vestrum, com-
munionem habere desideratis (2). Qui autem se sciunt quibusdam esse praepositos, non ferant moleste, aliquem sibi esse praelatum; sed obedientiam quam exigunt, etiam ipsi dependant (3). Unde liquet, quod omni studio devotionis una-
nimis divinis, et apostolicis praeceptioni-
bus parere debeatis, et in nullo inobe-
dientes (quod absit) effici. Nam licet ple-
rumque accident sacerdotibus, quae sunt reprehendenda, plus tamen erga corri-
gendas agat benevolentia, quam severitas,
plus cohortatio, quam commotio,
plus charitas, quam potestas: cum nemo
nostrum sine reprehensione, aut sine
peccato vivat (4). Nam si Dominus statim post trinam negationem beatum Pe-
trum apostolum praeceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum,
sicut fecit, receperisset. Expectandi sunt
ergo magis, atque corrigiendi rectores
Ecclesiae, quam statim, et absque nostro
consulto iudicandi, cum maiora nego-
cia, et difficiliores causarum exitus sanctorum
Patrum canones spiritu Dei conditi, et
totius mundi reverentia conservati iubeant

Benigne agen-
don cum ec-
clesiasticis er-
rantibus.

(1) 2. quaest. 7, cap. 42, *Si quis.* (2) Cap. 2, *Praeceptis,* 12 distinct. (3) 2. quaest. 6, c. 14.

(4) 43 distinct. in cap. *Licet.* (a) Rom. 15.

sub nostrae sententiae expectatione suspendi, nostroque moderamine finiri.

5. Unde necesse est haec et alia ecclesiastica quaeque negotia post multarum experimenta causarum sollicitius perspicere, et diligentius praeeaveri, quatenus per spiritum charitatis et pacis omnis materies scandalorum, et presumptio iudeorum, atque oppressio simplicium fratrum de Ecclesiis Domini anferantur. Et sicut non vult quisquam fratum se aliorum iudicio praegravari, ita non andeat alii inferre quod sibi non vult fieri: reminiscens Domini praeceptum Salvatoris, quo ait: Nolite iudicare, ut non iudicemini: in quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini (*a*), et reliqua. Nihil enim per nostram facilitatem tribunal excelsi iudicis derogare debemus, cui illa sunt rata, quae pia, quae vera, quae iusta sunt: et aliter necessitatis, aliter tractanda est ratio voluntatis. Nullum enim intemeratum reliquit inimicus, idecirco succurrentum est irretitus. Conterendus est ergo venantis laqueus, ut fugatis lamentationibus, tam iniusta moderatione, quam compunctione pietatis apostolica auctoritate solletitia in oculis splendeat corruentium; nec pigeat forsitan, aut pudeat nostris obedire mandatis, aut apostolicae sedis observare praecepta, quia humilibus dat gratiam, non superbis.

6. Nam nulli fas est vel velle, vel posse transgredi apostolicae sedis praecepta, nec nostrae dispositionis ministrinum, quod vestram sequi oportet charitatem (1). Si ergo ruinae suae dolore prostratus quisque apostolicis voluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter saecundos habeat, sed extorris a sancto fiat ministerio, nec de eius iudicio quisquam postea curam habeat, quoniam iam damnatus a sancta apostolica Ecclesia ac auctoritate sua de inobedientia, atque presumptione a quoquam esse non dubitatur, quia maioris excommunicationis deiectione est exigendus cui

*De obediendo
Sedis Aposto-
lische praece-
ptis.*

sanctae Ecclesiae commissa fuerit disciplina, qui non solum praelatae sanctae Ecclesiae iussionibus parere debuit, sed etiam aliis, ne praeerirent, insinuare: sitque alienus a divinis, et pontificalibus officiis, qui noluit praeceptis obtemperare apostolicis.

7. Maneat itaque memoratus Aldricus hac apostolica auctoritate usque ad presentiam sedis apostolicae semper episcopus, nec antequam huc veniat, talioni, aut aliquorum verbis intendat nocivis, neque eorum succumbat iudicio, aut ullam naevam suscipiat sententiam, nec nobis sicut illi (quod minime arbitramur) inobediens existat, praedictaeque apostolicae si voluerit sedis nostrae sanctae, et necesse fuerit, appellat antistitem, et ad eum libere absque ullius pergit impedimento: nec colligari, nec iudicari, vel damnari a quibusdam possit episcopis, qui apostolicis fuerint fulti auctoritatibus. Quanto minus ab illis si factum (quod fieri non credimus) fuerit: qui eorum inobedientia, atque protervia facta iam sunt damnati auctoritate? quia non aliter persecutores fratrum, neque sedis sanctae iussionibus, cui omnis orbis caput inclinat, inobedientes corrigere, seu regere iuxta praecedentium Patrum exempla possumus, nisi eos zelo fidei dominicæ prosequamur, et a sanis mentibus, ne pestes haec latius divulgetur, severitate, qua possumus, abscidamus.

8. Quisquis namque conatus tentare fuerit prohibita, sentiet censuram sedis apostolicae minime defuturam: et qui monitis obediens apostolicis noluerit, necesse est, ut severitatis regula vindicetur, nec aliquis ut faciat, aut fieri sinet unde alium capiat, vel capiendo decipiat, sibi que causas generet, quibus reus constitutus decretalibus fiat. Cavete fratres negligere praefata, cavete tentare prohibita, ne praedictis (1) involvamur in retinaculis. Nolite saepe dictum fratrem absque nostra (*ut dictum est*) praesentia, aut au-

(1) Dist. 19, c. 5, *Nulli*. (*a*) Matth. 7.

(1) Baronius: *involvamini retinaculis*.

*Censura contra
inobedientes
monitis Sedis
Apostolicae.*

Adhortatio ad
episcopos.

etoritate indicare, vel condemnare, aut gravare: sed sicut apostolicis est innitus praesidiis, ita vestris soleciatur auxiliis, sitque ab omni sacerdotalis catalogi laqueo, aut oppressione, vel iudicio humano, intactus et liber usque ad nostrum, ut praefatum est, iudicium, qui beati principis apostolorum Petri meruit adipisci auxilium. Contra caput ergo nolite extollere, nolite beati clavigeri Petri, cuius vice pro Christo legatione sanguinur, sedem eiusque sedis anctoritatem spernere, nec eius patiamini offendionem, aut scandalum Ecclesiae generetis; sed magis solliciti pro fratum salute et liberatione estote, et pro sanctae Dei Ecclesiae salute summopere laborate: armamini charitate, non severitate: omnibus vobis, ac siagillatim occurret charitas, et vineulis, quae nullis modis a Christo solvuntur, vobiscum patiter in perpetuum connexa lactetur in Domino.

9. Caeterum insectatores fratrum ecclesiastica disciplina comprimere, et errare debetis, qui statuta maiora non tenentes Dei sacerdotés, atque sanctam Ecclesiam, quae in sacerdotibus maxime constat, principum, ac populum favorem sequentes, et Dei iudicium non timentes, sua violare persaepe nituntur prae-
sumptione. His ergo nec factis, nec consiliis, nec manifesto, nec occultiis, vos oportet praehere consensum, dicente Domino: Videbas furem, et cum eo currebas (*a*). Non tantum qui faciunt, sed qui facientibus consentiunt, rei tenentur. Illud duntaxat vestram debet mentem vehementius excitare, ut ab omni labe saeculi istius immunes ante Dei conspectum, et securi inveniamini, ut charitatem non admittentes, et sustentatores fratrum existetis, quatenus iuxta Apostolum, unanimes unum sentientes permaneatis in Christo. Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam vindicantes, non hominibus, sed Deo Salvatori nostro per omnia placeentes. Hae ergo charitatis conglutina-

tione compescite queso a memorato fratre, si quorumcunque cognoveritis animi insidias, ac aemulationem, eisque dare quoquonodo nolite consensui, quod omnibus duris rebus durius arbitramur.

10. Si quo pacto conversations non habet amabiles, habendus tamen pro reverentia sancti Petri, cuius munitus auctoritate dilectus, non novum aliquid praesenti iussione praecipimus: sed illa, quae olim videntur indulta, firmamus, eum nulli dubium sit, quod non solum pontificalis causatio, sed omnis sanctae religionis relatio ad sedem apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debeat referri, et inde normam sumere unde sumpsit exordium, ne caput institutionis videatur omittere: cuius auctori sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab apostolice petrac, super quam Christus universalem fundavit Ecclesiam, soliditate divelli. Si quis haec apostolicae sedis praecincta non observaverit, percepti honoris hostis esse non dubitetur: sed fortis vestrique predecessores in hodierno non reluctati sunt, et ne quando contingat, ut reluctentur. Idecirco denuo repetentes saepius admonemus, ut vitentur qui huiusmodi fratres turbare nituntur, et prohibeantur, aliud, quam ille noster iussit agricola, seminare. Nam qualiter nos, qui neinimem volumus perire, hic contristet qui electorum percussunt animos, dominicus in Evangelio sermo testatur. Ait enim Salvator ipse, quod expedit scandalizanti de pusillis, in maris profunda demergi (*a*), et caetera quae ad hunc sensum pertinent. A quibus non sacerdotes, sed omnes christiani se cavere omnino debent: quoniam sacerdotes, qui throni Dei vocantur, quieti ab omnibus turbationibus esse debent, nec ab re ipse Salvator vendentes columbas, et nummulariorum meusas proprio flagello everit, et proiecit a templo (*b*). Unde liquet summos sacerdotes ipsius expectare iudicium, ad cuius rei confirmationem plurimum

Compliendum
eupiscopi.Omnia ad
Rom. Ecclesiam,
prout
caput est Ec-
clesiarum, de-
ferenda.(*a*) Psalm. 49.(*b*) Matth. 21.

valet, quod alibi inquit: Dominus stetit in synagoga deorum (*a*), in medio autem Dominus discernit, et reliqua talia, quae in suis inveniuntur auctoribus.

II. Illi ergo qui nos speculatores esse volunt, excusare non possumus, si fratres quos tueri, et adiuvare pro viribus debemus, improba foedari contagione perniciemus. Unde hortamur dilectionem vestram, testamur, et monemus, ut qua debetis, et potestis sollicitudine super his vigiletis, quia in specula esse debetis, ne qua infestantium prorumpat audacia. His ergo pro viribus resistite; quia nefas est praedicare religiosos pati fratres, quorum afflictione, quia membra nostra, nos quoque conveuit macerari, erueamque, iuxta Domini Salvatoris voem ferre, qui ait: Qui vult venire post me abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me (*b*). Quamquam maneat his beatitudo promissa, quicunque probantur persecutionem propter institutam sustinere: quibus quod promittat ipse Salvator in futurum, sequens sermo declarat. Intelligamus haec ipsa vobis, quae nobis non placent, displicere: quod ita demum probare poterimus, si quibus manum porrigimus, vos nobiscum porrigitis, qui non aliter unus grex, et unus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet, dicens: Ilipsum dicamus omnes, simusque perfecti in eodem sensu, et in eadem sapientia (*c*). Dens vos incolumes memores nostri custodiat, fratres charissimi.

SERGIUS II

PAPA CIV

Anno aerae Christi comm. DCCXLIV.

An. C. 844

Sergius secundus, natione romanus, filius Sergii regionis quartae, ex S. R. E. archipresbytero pontifex ordinatus est circa diem 10 februario, in quam dominica

(*a*) Psalm. 81. (*b*) Matth. 16; Lue. 9; Matth. 5.
(*c*) 1. Corinth. 1.

incidit, anno 844. Sedit annos III (1), Michaele III in Oriente, Lothario in Occidente impp. Unica ordinatione presbyteros octo, diaconos tres, episcopos per diversa loca numero viginti tres ordinavit. Obiit die 27 mensis ianuarii, anno 847, et sepultus est in basilica B. Petri. Vix vacavit sedes.

I.

Drogo Metensis archiepiscopus vicarius apostolice sedis in Gallia et Germania dicitur (2).

SUMMARIUM

Quare creentur vicarii apostolici. — Drogo Metensis archiepiscopus. — De obedientia vicario sedis apost. praestanda. — Auctoritas vicariorum qualis. — Appellationes ad s. sedem recognoscendae prius ab eius vicario. — De causis ad episcoporum fororum spectantibus. — De concordia ab episcopis inter se servanda.

Ad episcopos Transalpinos.

Optaveram equidem, fratres charissimi, tam glorioso certamine nostram corporalem exlibere praesentiam, et pro recuperanda tam excellentis ordinis gloria modis omnibus desudare; sed quia nos cunctarum solicitude angit Ecclesiarum, ibi ipsi esse non possumus, more praecedentium nostrorum moderationis nostrae vicarios damus. Ad nostrae igitur humilitatis vicem, cunctis provinciis trans Alpes constitutis, Drogonem archiepiscopum Metensem, gloriosi quondam Caroli imperatoris filium, cuius beatissimi moderatoris industria Romanorum, Francorumque concoloravit imperium, cauta deliberatione constituimus. Ut quia serenissimi, atque piissimi filii nostri Magni imperatoris Lotharii, eiusque fratum dilectissimorum filiorum nostrorum Iludovici et Caroli regum avunulus est, insuper sanctitate, doctrinaque conspi-

Quare creentur vicarii apostolici.

Drogo Metensis archiepiscopus.

(1) Tredecim minus diebus, ut computanti patet; omnes tamen fere Catalogi habent cum Anastasio (rotundo quidem numero) annos III. (2) Edidit. Sirmondus, tom. 5, Concil. Galliae.

De obedientia
vicario Sedi
Apost. praes-
tanda

Auctoritas vi-
cariorum qua-
ris.

Appellaciones
ad S. Sedis
recognitione
iae primi ab
eius vicario.

euns, ab hac sede sanctissima apostolorum principis auctoritate perepta, vestris necessitatibus vice nostra idoneus ubique minister existat, et quia omnium vestrorum sollicitudinem illi gerere perceperimus, omnium volumus obedientia comitari. Debet sane, fratres, ut qui pro omnibus laborat, euncorum subsidio sustentatur. Huic ergo in congregandis generalibus synodis, in omnibus supradictarum regionum partibus nostram commodidamus auctoritatem: et quicquid provinciali synodo fuerit definitum, ad eius usque dilatione statuimus notitiam perducendum. Si enim autem ab illis partibus hanc sanctam sedem appellare opus fuerit, et in nostra auctoritate se andiri poposcerit, hunc commonemus, ut ad eius primum auctoritatem se submittat, et ecclesiasticorum gestorum in sua regione rationabili digestione prolata, si episcoporum de eo, qui forte criminibus impeditus sententia discordaverit, ut ab aliis reus, innocens indicetur ab aliis; tunc ipsis gestis ad nos delatis, literis etiam praefati fratris nostri, cui vicem nostram concessimus, commendatus, sive ad nos, sive ad beatissimi Petri sedem securus accedat, nulloque eum in veniendo mora praepediat. Quam etiam conducto fratri nostro Drogoni archiepiscopo in examinandis ac perquirendis episcopis et abbatibus sub hoc tenore hanc nostram licetiam et auctoritatem concessimus, salvo in omnibus huius universalis romanae sedis primatu, nostraque praeulatus honore, vigoreque atque exaltatione charissimi, ac spirituallis filii nostri Hlotharii magni imperatoris. Nam vobis valde placuit, propter diversas Ecclesiarum Dei perturbationes, hoc necessarium satisque dignum opus explere. Si vero hac admonitione contempta sola improbitate se criminibus exendum (*deest forte quis, vel quid simile*) existimaverit, neverit nostra mansuetudine nequaquam se temerariam absolutionem adepturum, nisi primum provinciali synodo, et postmodum generali, praedicti

fratris nostri auctoritate, eius fuerit actio ventilata. Illic enim causa subtilius examinatur, ubi perpetrata dignoscitur. Tamen si se ad nos venire poposcerit, ut ante praediximus, non tecatur. Si autem vel sui metropolitani provincialem synodum evocatus adire voluerit, vel ad generalem praefati vicarii, legatique nostri conventum venire contempserit, cum haec nostris apostolicis auribus per suas literas intimare decreverit, nostra et totius Ecclesiae catholicae se neverit auctoritate iudicandum. Quod si violentiam sibi a religiosis filiis nostris regibus quilibet episcoporum, quo minus canonum statuta custodiat, queritur irrogatam; nos hoc suffigimus, annuente Domino, literis ad eos missis credimus amputandum. Nequaquam enim auditu tolerabile est, ut germanorum fratrum in fide Trinitatis terna societas a sni dilectione, et communione iuris aequitate dissiliat. Quod si eorum quilibet post discordiae principem abire maluerit, nec catholica pace fuerit contentus, hunc merito, Deo auxiliante, canonicis auctoritatibus, prout melius possumus castigare studemus. Caeterum, fratres, tanquam sub uno charitatis globo constitutam vestram alloquor sanitatem, ut id ipsum omnes sentiatis, et ita non sint in vobis schismata, neque per aliquos inanum argumentationum enucleos, vel vobis ipsis, vel populo vobis commisso, veritatem subducatis, quae absque refractionis diverticulo vera prosequitur dicens: Beati pacifici, quia filii Dei vocabuntur (a). At contra qui bella volunt, quia diaboli filii sunt, palam datur intelligi. Sed nos in eo, qui vincit mundum, beato Petro apostolo intercedente, confidimus, quod nullo typho saecularis audaciae vestra succumbit auctoritas, tamen etsi ad tempus praevaluerint, quia in aeternum dominabuntur, ambiguum non est. Vos autem etsi persecutionem patimini propter iustitiam, beati. Deus vos incolumes custodiat, fratres. Amen.

(a) Matth. 5.

De causis ad
episcoporum
forum spectan-
tibus.

De concordia
ab episcopis
inter se ser-
vanda.

II.

Confirmatio bonorum et privilegiorum ab Audace et Ehilulpho Asten. episcopis canonicis cathedralis ecclesiae Sanctae Mariae Asten. concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio bonorum ab Audace canoniciis Astensis concessorum. — Enumerantur bona. — Immunitas bonorum a cuiuscumque molestia. — Confirmatur privilegium ab Audace factum. — Execratio inobsvrantium.

Sergius papa servus servorum Dei, omnibus sacerdotibus et levitis, seu clericis, atque canoniciis servientibus, secundum statutum numerum, a rev. et sanctiss. Audace S. Astensis Ecclesiae episcopo in Canonica episcopii ab eodem venerab. Audace episcopo pro remedio animae suea, pro laudibus et honorificentia omnipotentis Dei constructa, ipsisque ac successoribus corum in perpetuum.

Exordium

Cum divina simus institutione in capite omnium Dei Ecclesiarum constituti, debemus humiliter petentibus animos inclinare, non solum de propriis impartiri suffragia, verum etiam ad confirmationes eorum, ut perpetua ea, quae sibi aedificant, manere in sanctis ac inviolabilibus possint statutis, qui apostolicum poseunt invamen, sine quo nihil ecclesiasticis perfectum videtur negotiis, braehium apostolica mansuetudine extendere, et magna nimietatis virtute secundum concessam nobis a beato Petro apostolorum principe potestatem roborare. Ideoque postulante Audace venerabilis sanctae Astensis Ecclesiae episcopo, quatenus firmemus privilegio omnibus sacerdotibus et levitis, seu clericis, atque canoniciis, servientibus secundum statutum numerum ab eodem in Canonica, cum claustra sua, quae est constructa iuxta basilicam Sanctae Dei Genitricis, semperque Virg. Mariae dominiae nostrae in suo Astensi episcopio de omnibus rebus et possessionibus, quas iisdem reverendissimus Audax in eandem Canonicam pro remedio animae suea ibi-

*Confirmatio
bonorum ab
Audace cano-
nicis Astensi-
bus concessio-
rum.*

(1) Ughell. Ital. Sac., tom. iv.

denu militantibus conferre visus est. Id est curtem unam, quae dicitur Quartum, et alteram eniticellam, quae dicitur Azanis, sitam ultra fluvium Tanarum, quam antecessor eius Ehilulphus ecclesiae Sanctae Mariae contulerat: cum omnibus rebus, et familiis ad praedictas curtes pertinentibus: simulque cum omnibus decimis de eisdem solvendis, ut eas sub omni integritate canonice de praefata Canonica, et ministri eorum, qui ibidem pro tempore servierint, possideant, disponantque ad proprios, et communes usus, secundum quod ecclesiastica et canonica dietat regula, absque ulla nostra, vel successorum nostrorum contradictione. Item plebem unam in honorem S. Dei Genitricis Mariae dicatam, sitam in villa, quae dicitur Pisentiana cum titulis, et omnibus decimis eorum, simulque cum omnibus rebus et familiis ad eandem plebem pertinentibus: et decimas suea Astensis civitatis, et villarum decimas, quae ad suam Ecclesiam pro tempore solvuntur; simulque et vineam, quae coniaceet prope murum Sanctae Mariae una cum claustro, et omne eius integritate. Haec autem prae-nominata loca cum pertinentiis suis, et decimis, quemadmodum ab eodem sanctissimo Audace episcopo in praefata Canonica, et ibidem militantibus concessa sunt, similiter nostra apostolica auctoritate stabilientes firmamus, et in perpetuum, quieto, et pacifice ordine eos decernimus sub omni integritate possidere. Contradicimus autem apostolica sanctione, ut nullius officii; vel dignitatis persona eodem canonicos, qui pro tempore in iam dicta Canonica fuerint constituti, inquietare de his, quae superius scripta sunt, et in eadem Canonica concessa sunt (1), absque longe andeat. Sed magis magisque monemus, quatenus quicunque praevalent praefatorum apostolorum amore, canonici iam dictae Canonicae adiutorium praebant, uti omnipotenti Domino omni remota perturbatione cuncto servire valeant tempore.

Emumerantur
bona

(1) Error istud non facile emendandus.

*Immunitas bo-
norum a cu-
iuscumque
molestia.*

Confitemor
privilegium ab
Audace et
Audace
etiam.

Exercitio
undeservan-
tum.

Privilegium quoque, quod de praedictis rebus, et possessionibus, seu decimis, ac plebibus, vel curtibus cum omnibus eorum pertinentiis, fecit praeonominus Audax venerabilis episcopus in praedicta Canonica, et canonicis eius in perpetuum stabilivit: etiam inconcussum, per hanc nostram apostolicam anctoritatem fore statuimus. Si quis autem contra nostram apostolicam censuram ire praesumpserit, et minuere de rebus praedictae Canonicae conatus fuerit: aut privilegium de his firmatum frangere, quoquomodo tentaverit, sit a liminibus sanctae Dei Ecclesiae externus, donec resipiscat, et ad plenam veniam sacerdotum satisfactionem. Scriptum per manum Melchisedech protoscriptriarii sedis nostrae in mense maio (1), indictione decima.

† Bene valete †

Nonas maias (2) per manum Theodori archieancellarii sedis apostolicae anno Deo propitio pontificatus domini Sergii summi pontificis et universalis orbis papae in sacresancta B. Petri apostoli 4, indictione 14 (5).

Dat. die 7 martii anno Domini 847,
pontif. Sergii anno iv.

S. LEO IV

PAPA CV

Anno aerae Christi comm. DCCCXLVII.

Leo quartus, natione romanus, ex patre Radoaldo, ex S. R. E. presbytero tit. Ss. Quatuor Coronatorum pontifex eligitur, Sergio needum ad sepulturam debitam deportato: ordinatur vero post menses dnos ab electione sua, et dies aliquot (4),

(1) Lege *martio*. (2) Lege *martias*: et nos emendavimus in data notam chronologiam, et loco mensis maii, martium utrobius reposuimus. Mense enim maio anni 847, quo in cursu erat indictione x et annus iv pontificatus Sergii, iste pontifex naturae debitum iam persolverat. (5) Lege x ut supra. (4) Ad hoc tempus sedis vacationem protraxisse dicendi sunt, qui asserunt vacasse eam m. ii, d. xv.

die scilicet 11 mensis aprilis anno 847. Sedit in pontificatu annos viii, menses iii, dies v (1) imperantibus in Oriente Michaeli III, in Occidente Lothario et Ludovico II imp. Fecit ordinationes duas, inaugurauitque presbyteros decem et novem, diaconos octo, episcopos per diversa loca numero sexaginta et tres. Obdormivit in Domino 16 kal. augusti anno 855. Sepultus vero est in ecclesia B. Petri apostoli. Vix vacavit sedes (2).

I.

Privilegium pro Ecclesia Hamburgense (3).

SUMMARIUM

Provinciae quae ad fidem conversae ab Anschario fuerint, Hamburgensi Ecclesiae subiiciuntur. — Hamburg, episcopis pallii usus ad statutos dies conceditur. — Item et mitrae (4). — Adhortatio ad Anscharium. — Confirmatio bonorum ad Hamburg, Ecclesiam spectantium. — Damnatio violatorum privilegii huius.

Leo episcopus servus servorum Dei beatissimo Anschario sanctae Hammaburgensis Ecclesiae archiepiscopo, aeternae vitae beatitudinem.

Quoniam apostolicae dignitatis est, non solum Ecclesias fundare, sed et ab aliis Ecclesiarum spiritualibus architectis fundatas sublimare, dignum duximus, frater carissime, pro petitionis tuae voto aures debitae benignitatis inclinare. Concedimus igitur sicut a praedecessore nostro beato Gregorio concessum est, scilicet ut gentes Wimodiorum, Hordalbingorum, Danorum, Norwenorum, Suevorum, vel quascunq; septentrionalium nationum iugo fidei praes-

(1) Ab ordinatione tamen computandos, ex causa obitus die. (2) Quartos et vi ex Catalogis Criticæ Baronianæ praefixis habent m. ii, d. xv, computando scilicet ad diem ordinationis Benedicti III, ad quae tamen procedendo inclusis licet extremis non numerantur ad summum, nisi m. ii, d. xi. (3) Edicti Lindenbrog, Privilegia Archieclesiae Hammaburgensis inter scriptor. Rer. German. septentr. (4) Bene notat Mabillonius in praefatione partis ii, saeculi iv Benedict. n. 182, cuivis episcopo eo tempore extra privilegium non licuisse mitra, quam alii *cidarim*, alii *tumam*; vocant, caput ornare.

Provinciae
quae ad fidem
conversae ab
Anschario fu-
erint, Ham-
burgensi Ec-
clesiae subiiciun-
tur.

Hamburg. episcopis pallii
usus ad statu-
tos dies con-
ceditur;

Item et mi-
trae.

Adhortatio ad
Auscharium.

Confirmatio
bonorum ad
Hamburgens.

Ecclesiam
spectantium.

Dominatio vio-
litorum privi-
legii huius.

dicatione tua subdideris, ad sedem Hammaburgensem spirituali dominatione possideas, et omnibus successoribus tuis ad eandem sedem perpetuo possidendo relinquas. Decernimus quoque tibi, et omnibus successoribus tuis ad sedem Hammaburgensem, usum pallii in festis et temporibus, a praedecessore nostro tibi denominatis, scilicet in Paschate, in Pentecoste, in Natale Domini, in Assumptione, in Nativitate, in Purificatione S. Mariae, in natalitiis apostolorum et dominicis diebus et omnibus festis in dioecesi tua celebribus. Ornari quoque caput tuum mytra, portari ante te erucem. Age ergo, frater beatissime, opus bonum, quod incepisti, ne desistas donee perficias. Funda in locis opportunitis ecclesias, consecra presbyteros, et per disternatos ordina episcopos, quorum omnium tu archiepiscopus existas: omnesque supradictarum nationum amplius profuturi episcopi, cum subiectis sibi pleibus tibi et omnibus successoribus tuis ad sedem Hammaburgensem perpetua subiectio et obedientia subiecti permaneant. Praeterea quae tibi, et sanctae Hammaburgensi Ecclesiae tuae iam a christicolis tradita sunt, vel amplius delegata fuerint in parochiis, in praediis, in omnibus rebus mobilibus, vel immobilibus, in mancipiis utriusque sexus, ut ea Ecclesia praedicta inviolabili potestate perpetuo possideat. Si quis autem contra huius nostrae auctoritatis privilegium ire tentaverit, et quoquomodo in parte, vel in toto frangere natus fuerit, etiamsi sit apostolicae dignitatis persona, aeterna excommunicatione cum Iuda traditore Domini pereat, nisi resipiscat, et Ecclesiae Hammaburgensi satisfaciat (1).

Data per manuи Stephani cancellarii sanctae romanae Ecclesiae mense martio, indictione XII.

Dat. mense martio anno Domini 849,
pontif. Leonis anno II.

(1) Hamburgensem Ecclesiam a Ludovico Pio imp. fundatam confirmavit Gregorius III, Constit. quam supra retulimus n. m., *Omnium fidelium*, dat. anno 854.

II.

*Excommunicatio et depositio Anastasiи
S. R. E. cardinalis tituli S. Marcelli,
quia parochiam suam per quinquennium
deserens, in exteris regionibus sine pon-
tificis licentia latitasset (1).*

(Imperantibus dominis nostris imperatoribus Lothario, et Ludovico Augustis, mensis decembribus die decima sexta, indictione XIV).

Leo episcopus servus servorum Dei (2)

Auastasius presbyter cardinis nostri, quem in titulo Beati Marelli ordinavimus, quique secedens ab eo ad alienas parochias absque nostra pontificali scientia demigratus est, quem per missos, et literas nostras vocavimus, et pro quo dominos imperatores supplicati per missos nostros, ut eum ad suam parochiam redire inberent, qui huc illuc latitando, in ipsa demigratione per biennium moratus est, et ad duo vocatus concilia nostra minime venit, sed neque inventus est; quia, ut praediximus, veluti ovis errans extraneis regionibus, suadente diabolo, occulte inhabitat; secundum canonica instituta ex Dei omnipotentis, et beati Petri apostoli, nostraque simul apostolica auctoritate, ab hodie sit communione priuatus, donec ipse meae speciali praesentiae in canonico iudicio fuerit praesentatus, et si non venerit, nunquam communicet.

*Post romanum pontificem in hac ex-
communicatione consenserunt archiepiscopus
Ravennatis, et Mediolanensis, aliisque nu-
mero LXXV.*

Sequitur sententia.

SUMMARIUM

Factum. — Contra statuta Patrum est snam Ecclesiam deserere. — Anastasius card. vocatus ad duo concilia, non venit. — Anathematizatur.

Leo episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, et universis clericis, cunctoque populo christiano.

Quod heue, ac pleniter vobiscum simus, charissimi fratres, scitis. Nunc iterum

(1) Actum die 16 decembribus anno Domini 850, pontif. Leonis anno IV. (2) Ex Annal. Bertinian. apud Duchesnium Rer. Frane. script., tom. III, ad ann. 868.

Factum.

Contra statuta
Patrum est
sanam Ecclesiam
deserere.

Anastasius
card. Vocatus
ad duo concilia,
non venit.

Anathemati-
zatur.

pro cautela et memoria temporum sati-
rorum, dilectioni vestrae cognitum esse
volumus, quomodo instigante, ac suadente
diabolo, Anastasius presbyter cardinis no-
stri, quem nos in titulo Beati Marcelli
ordinavimus, contra statuta Patrum pro-
vinciam, Ecclesiamque deserens, ecce iam
per quinquennium tempus in alienas pa-
rochias, velut ovis errans discurrit, quem
etiam auctoritate suffulti canonica, apo-
stolicis literis per tertiam, quartamque
vicem vocavimus: at ubi redire distulit,
duo pro eo episcoporum concilia con-
gregavimus, quorum conventu cum eius
non potuisse videre, vel habere spe-
cialem praesentiam, communī enim decreto
sancta communione privavimus: volentes
siquidem suam per huius excommunicationis
censuram ad gremium sanctae, a
qua discesserat, matris Ecclesiae personam
reducere. Sed apostolica monita sancteque
concilii pro nihilo dicens, erroris irretitus
caligine, redire nullatenus voluit. Proinde
sicut Ravenna nobis degentibus, de eo
ecclesia B. Vitalis martyris mense maio,
die **xxix**, inductione **i**, ore proprio, nunc
iterum in ecclesia Beati Petri apostoli
mense iunio, die **xix**, inductione superius
annotata, similiter promulgavimus, sit ille
a sanctis Patribus, et a nobis anathema,
et omnes, qui ei, sive in electione, quod
absit, aut pontificeatus honore adiutorium
praestare, vel solatium quodecumque vo-
luerint, simili anathemati subiaceant (1).

BENEDICTUS III

PAPA CVI

Anno aerae Christi comm. DCCCLV.

Benedictus III, natione romanus, ex patre
Preto, tituli S. Callixti presbyter, Leone

(1) Huinsmodi damnationis sententiam in synodo
romana latam Leo super valvas argenteas scribi
iussit, ut in eadem synodo legitur: Huus pictu-
ram Anastasius cum pontificiam sedem invasisset,
deiecit, quam Benedictus papa restauravit. Illum
vero iterum ab Hadriano II depositum, excommu-
nicatumque legemus.

ex hac luce subtracto, summus pontifex
eadem die 17 mensis iulii, anni 855
eligitur, et in patriarchium Lateranense
perdueitur. Ordinatur vero die 29 sep-
tembris eiusdem anni. Sedit annos **ii**,
menses **vt**, dies **x** (1), imperantibus in
Oriente Michaeli, in Occidente Lothario,
mox Ludovico II impp. Fecit ordinationem
unam presbyterorum quinque, diaconi
unius, episcopos vero per diversa loca
creavit numero sexaginta et sex. Obiit
die mensis aprilis anno 858, quem Nicolaus
successor in basilica B. Petri propriis
manibus collocavit. Vaeavit sedes dies **xv**.

Schisma duodecimum in Ecclesia ro-
mana.

Legati a clero ad Ludovicum, et Lo-
tharium impp. missi, ut decretum elec-
tionis Benedicti papae deportarent, ab
Eugubino episcopo in itinere in partes
tracti, fidem fefellerunt, et Anastasium pre-
sbyterum a romana synodo sub Leone IV,
dignitate depositum, pontificatus insula
perornarunt: quibus coniuncti sunt legati
imperiales. Pseudo papam itaque prius
ad basilicam S. Petri ductum, qui multa
nefanda scelera ibi perpetravit contra Iesu
Christi, Virginis Genitricis eius, aliorumque
sanctorum imagines, in Lateranense pa-
triarchium intruserunt, ex quo electum
Benedictum, pontificalibus spoliatum per
vim vestibus, multisque iniuriis verberi-
busque affectum, custodibus, qui eum
aretius constringerent, tradidit Anastasius.
Clerus, ac Dei populus sancta sanctorum
ingressi, tundentes pectora sua, profusis
lacrymis intra vestibulum et altare solo
prostrati iacebant, Dei orantes maiestatem,
ut tanti erroris caligine sua eos victrice
dextera liberaret. Dei igitur voluntate
factum est, ut imperiales missi, cleri con-
stantiam cognita, Anastasio cum turpi-
tudine depulso e patriarchio, in Benedicti
electionem consenserint.

(1) Ab ordinationis die computatos, in exclusis-
que extremis.

I.

*Confirmatio synodi Suessionensis in cum
privilegiis Ecclesiae, et archiepiscopi
Rhemensis (1).*

SUMMARIUM

Procemnum. — Synodus Suessionensis. — Eiusdem definitiones, prout delatae ad sedem apost. sunt, confirmat pontifex. — Ne quis Rhemensi subiectus archiep. alienum petat tribunal interdicit. — Salvo tamen iure sedis apostolicae. — Non damnandus Hincmarus nisi a romano pontifice. — Confirmat privilegia Rhemensis Ecclesiae.

Benedictus episcopus servus servorum Dei reverentissimo et sanctissimo confratri nostro Hincmaro archiepiscopo sanctae Rhemensis Ecclesiae.

Probabilium sacrorumque definitione gestorum audientium mentes exhilarant, faciuntque alacres, et in tantum mortaliuum laetitia corda replent, ut in conditoris omnium exuberent laudes, facilique intuitu illarum confirmant prospicias intentiones, et actus, validoque et inconvulso propagare fundamine certamine ingenti procurent. Nostri quemadmodum pontificii eor dulcisonis tuae benignitatis apieibus laetius effectum est et hilarius: strenua quos perlegentes inquisitione, nostrae te esse coniunctum dilectioni internis novimus oculis, divinisque prospexitatibus effacieam. Synodique textum imminentि ventilantes intuitu, eiusque actus, quam apud Suessionis civitatem tua beatitudo studuit celebrare, cum episcopis tuae dioecesos, venerabilibusque archiepiscopis, Wenilone scilicet Senonensi, Amalrico Turonensi, aliisque episcopis, ut scriptis in ea contulisti, subtilique demonstratione pandere precurasti; quae ad profectum sanctae noseuntur Ecclesiae piis auctoritatibus statuta saeptaque reperimus. Præcipite quibus aequiparare te viros illos prospexitimus, qui non terrenis actibus, eadneisque delectati sunt obser-

(1) Ex scripto Codice Antonii Augustini in Vaticanam Biblioth. relato edidit Baronius ad annum 855.

vationibus, infinitoque zelo accensi ecclesiastica promulgarunt statuta, et ordines. Haec cernentes, ad ea quae cupis nullatenus nos inclinare ambigimus, tuae venerationis adimplere cupientes affectum. Et quia ut devotus fidelisque in omnibus filii pro instructione, seu confirmatione gestorum ac regularum ecclesiasticarum, semper ad hanc te sedem recurrere contemplamur; definitiones fraternitatis tuae, et caeterorum episcoporum, quas in praefata synodo apostolicis canonicasque auctoritatibus propriis digitis roborasti, sita est, nostro ut scriptis praesulatu intimasti, et gestorum serie demonstrasti, ratas eas quidem definitiones apostolica fore promulgamus auctoritate, semperque manere statuimus ut inde quaestio nullis aliquando temporibus oriatur, aspirantes indebitate anhelitus compressi funditus perpetuo maneant: ne amplius ullorum contradicentium adversitatibus Dei conturbetur Ecclesia; sed omnibus eruta saeve pertractionis erroribus unita semper in Christo permaneat. Inter haec quidem, et hoc sancimus, ne quilibet tuae dioecesos regulis subiectus Ecclesiae, te contempto, impune audeat, seu valeat aliena expetere aut expectare indicia, ut almorum traditionibus Patrum, canonumque promulgationibus est constitutum: salvo in omnibus iure apostolicae nostrae sedis, ut ab ipso veluti Christo et sacris est cautum canonibus. Sed eneti, sive in praelatione, sive in subiectione debita, ordinem ab ecclesiasticis regnulis traditum observantes obedient, et studiosius obtemperare procureat. Et hoc promulgamus, atque statuimus, ut te, qui eius provinciae primas dignosceris, nullius unquam infestatione contra canonica apostolicaque decreta, sive indicia ecclesiastica tibi commissa, aut virtute, aut facultate nudari, aut audientiam romani pontificis a quo cumque daunari statuimus: sed si compellatus appellare ad hanc sanetam sedem volueris, apostolici papae iudicio reservari, nostra, immo beati Petri auctoritate præ-

Eiusdem defi-
nitiones,
prout delatae
ad Sedem Apo-
stoli, sunt con-
firmata Ponti-
fex.

Nc quis Rhem-
ensi subiec-
tus archiep.
alienum petat
tribunal inter-
dicit;

Salvo tamen
iure Sedis A-
postolicae.

Non damna-
ndus Hincma-
rus nisi a Ro-
mano Ponti-
fice.

Confirmat privilegia libe-
romensis Ecclesiae.

cipimus: nec alieno cuiuscumque iuri, vel
indicio te subiici, excepta potestate sedis
romanae pontificis. Et hoc volumus, ne
quilibet ex province et dioecesi metropoli-
tuae, tibique subiecta ius secundum ec-
clesasticas constitutiones primatui Ec-
clesiae tuae et tibi debitum quoquomodo
per contemptum convellere, aut tibi, vel
Ecclae tuae quamcumque violentiam
contra eadem canonica constituta, et de-
creta romanorum pontificum pertinaciter
inferre praesumat, cum anathematis in-
terpositione nostra apostolica, et beati
Petri apostolorum principis auctoritate
prohibemus. Optamus fraternitatem tuam
in Christo nunc et semper bene valere (1).

II.

Confirmatio privilegiorum Corbeiae (2).

Proemium. — Romanus pontifex omnium Ecclesiarum caput et princeps. — Quam necessaria inter sacerdotium et imperium concordia. — 1. Causa concessionei privilegiū luniū. — Corbeiense monasterium in pago Ambianensi ad Ruvium Sonnue. — Odonis abbatis preces. — Privilegia ab episcopis Galliae huic monasterio con- cessa. — Confirmata ab imp. Lothario, a Ludovico et Carolo Calvo (3). — 3. Cor- beia a Bathilde regina constructa fuit — Antiquum ius Corbeiae monachorum sibi eligendi abbatem. — 4. Supradicta et cae- tera omnia privilegia a Benedicto PP. con- firmantur. — Res ad monasterium spe- ciantes eximuntur ab episcopi dioecesani iurisdictione. — Similis exceptio caeteris concessa monasteriis. — 5. Gallorum munificentia in Ecclesiis ditandis. — Clerici qui de proprio abundant, de Ecclesiarum redditibus communicare non dehent. — Qui sint Christi pauperes. — 6. De his, qui res ecclesiasticas rapiunt. — 7. Nullam in

(1) Hincmarum Rhemensem relatam hic Sues-
sionensis synodi confirmationem, quam a Leone IV
PP. obtinere nullimode post iteratas legationes po-
tuerat, a Benedicto PP. in ipso eius pontificatus
initio subripuisse, nulla penes scriptores contro-
versia, quamvis postea Hincmarus quaedam eidem
confirmatione subdole addiderit, substulerit vero
quaedam. (2) Cocil. tom. ix, loc. cit. Dache-
rius Spicil. tom. vi in Miscellaneis epistolarum et
diplomat. (3) Caroli Calvi privilegium idem
Dacherius refert Spicileg., tom. vi, pag. 408.

Corbeia ditionem per episcopum haberi
aut aliam quamlibet ecclesiasticam perso-
nam declarantur. — Depositio et anathema
contra haec inobligantes. — Episcopus,
si rogatus fuerit consecrare, possit mona-
sterii altaria, chrisma et sacros ordines
monachis conferre. — 8. Monachis con-
firmatur ius eligendi abbatem. — Adhortatio ad Francorum reges ut monachos in
iure huinsmodi defendant et manuteneant.
— Quae Ecclesie donantur ab humano in
divinum ius cedant. — 9. Adhortatio ad
principes saeculi de ecclesiasticas res sibi
insurpando. — 11. De extraneo in monasterii
abbatem non introducendo. — Contra haec
attentantes imprecatio. — 12. Quantum mali
agit, qui saeculares personas monachis
praeficit. — 13. Iterata adhortatio ad Fran-
corum reges. — Corbeiae neque canonici
ordinis quilibet praeponendus. — Anathe-
mate damnantur, qui ex monachis per
canonicam electionem non praeficiuntur —
14. Monachi si ipsis praeficiatur non ele-
ctus cum ordinario loci, ad Rhemensem
archiepiscopum recursum habeant. — Rhe-
mensis archiepiscops vel solus vel cum
caeteris episcopis regem aeat. — Si rex
audire noluerit, excommunicetur. — Simi-
larem poemam incurvant episcopi si pro mo-
nasterio haec agere reconsaverint.

Benedictus episcopus servus servorum Dei
universis episcopis Galliarum.

Cum romanae sedis pontificem constet
omnium Ecclesiarum Christi caput, atque
principi fore, tamquam beati Petri prin-
cipis apostolorum vices agentem, cui
Christus totius Ecclesiae committens prin-
cipatum, fatur: Tu es Petrus, et super hanc
petram aedificabo Ecclesiam meam, et
tibi dabo claves regni coelorum (a): en-
statio nulli fidelium relinquitur, quod
universis Ecclesiis solitudinem praeten-
dere, et omnium in Christo credentium
saluti, paci, atque quieti prospicere nos
oporteat, ut, et quae prava sunt, corri-
gantur, et quae recta roborentur, quae
corrupta sunt, restaurentur, quae autem
integra conserventur. Cumque hanc curam
circa universalis Ecclesiae corpus per
totius orbis latitudinem diffusae custodire
debeamus; speciali tamen praerogativa
post romanam atque italicam erga Ec-

Proemium
Romanus Pon-
tifex omnium
Ecclesiarum
caput et prin-
cips.

(a) Matth. xvi. 18.

Quam nec sa-
cra inter sa-
cerdotium et
imperium con-
cordia.

Causa conces-
sionis privile-
giū hominē

Corbeianense
monasteriorū
in pago Am-
bianensi ad
fluvium Soma-
mam.

editio ab abbatis
privilegia.

Privilegia ab
episcopis Gal-

clesias Gallianas nobis convenit observare, quemadmodum praedecessores nostros fecisse manifestum est. Quod competentius nunc quoque fieri oportere ipse reipublicae status testificatur: quandoquidem utramque provinciam unius imperii seeptrum non dividit et romanae dignitas Ecclesiae una cum terreno principatu utriusque provinciae regnum communione disponit, ut et rerum principes sua decreta romanae Ecclesiae sanctis praeimunt, et ecclesiastica iura principum statutis adiumentur, aestimantes terrena reipublicae rectores tunc se feliciter imperare, si suis sanctionibus apostolica confoederetur auctoritas, quam dum in nobis suscipiunt, ac venerantur, illum se suscipere gratulantur, qui discipulis suis loquitur dicens: Qui vos recipit, me recipit (a); hinc e contrario de contemptoribus ait: Qui vos spernit, me spernit (b).

1. Igitur cum, sicut dictum est, apostolicae sollicitudini universalis Ecclesiae credita sit dispensatio, et pro cunctorum fidelium statu perpetuas nostrae sollicitudini vigilias practendere convenient; maxima tamen diligentia enram earum debemus Ecclesiarum gerere, quarum specialius providentiam ratio suscepti officia nobis docet agendum; ut non solum ea, quae hactenus in suo statu permanent, intemerata serventur, verum ea, quae lapsed sunt, ad prioris formae dignitatem reducantur. Unde cognoscat omnium prae-

sulū sanctorum per Gallias commorantium reverenda fraternitas, quod vir venerabilis Odo abbas ex monasterio Corbeiae provinciae Galliarum, quod est constructum in pago Ambianensi super flumen Sommam, adiūt nos per venerabilem (1) Anselmum abbatem petens, ut nostrae auctoritatis privilegium super electionis propriae statu, et rerum suarum libera possessione, seu dispensatione praedicto monasterio Corbeiae concederemus. Ostendit quoque nobis privilegia ab episcopis edita, nūn a praesule Ambianensi, ad

(1) Anrelmum. (a) Matth. 10. (b) Luc. 10.

enīs dioecesim locus ille pertinet, et a coepiscopis suis factum atque roboratum iam antiquis temporibus: et aliud ab archiepiscopo Rhenensis Ecclesiae Hincmaro, et universalī concilio episcoporum Galliarum paucis intercedentibus annis conscriptum, et subscriptionibus propriis roboratum, potestibus, ut ad quoscumque sive episcopos sive abbates pervenerit, subscribere non graventur. In quibus privilegiis decretum est, ut praefatum monasterium Corbeiae, et rerum suarum liberam obstruant dominationem, et eligendi sibi abbatem de suis semper habeant potestatem. Contradictores vero, et repugnantes huic sanctioni anathematē perpetuo damnandos. Super haec antem magnifici imperatoris Lotharii, et Ludovici, ac Caroli mandatum, ac supplicatio accessit idipsum postulantis; videlicet, ut episcoporum privilegia nostra quoque auctoritate firmarentur.

2. Nos itaque cernentes, religiosam fore postulationem, neque ab apostolica solitudine praetereundum, quod pro servorum Dei quiete, et sancti pontifices pie statuerunt, et magnifici principes religiose rogabant, et abbas congregationis eiusdem necessario postulabat, censuimus rogati concedere, quod ultiro docebat nostram pastoralem sollicitudinem exhibere.

3. Cognovimus etiam referente venerabili (1) Anselmo abbate, coenobium, de quo agimus, a præclarissima Francorum regina Bathilde nobiliter aedificatum, et a primæ fundationis snæ statu cum nobilitate sanctorum virorum et religionis monachicæ observantia, tum quoque principum Francorum favoris prærogativa, et muniminiis protectione semper floruisse. Qua de re factum est, ut immunitates rerum suarum et privilegia eligendi abbatem, omnes ei concederent, concessumque fore perpetnis diebus decernerent, suarumque manimenta cessionum in archivis monasterii ad memoriam futurorum servandam reponerent. Quibus cognitis

(1) Anrelmo.

Iiae huic mo-
nasterio con-
cessa,

Confirmata ab
imp. Lothario,
a Ludovico et
Carolo Calvo.

Corbeia e Ba-
thilde regina
constructa
fuit.

Antiquum ins
Corbeiae mo-
nachorum sibi
eligendi abba-
tem.

omnibus, nefas esse duximus, si non religiosorum principum devotionem sequentes, et sanctorum praesulum exempla co-nitantes, nostrae cessionis auctoritatem monasterio Corbeiae tribueremus, ne qui primi propter apostolicae sedis primatum in ecclesiasticis negotiis disponendis iuueniri debeamus, ipsi posteriores repe-riamur: et qui ad servorum Dei quietem comparandam caeteris auctoritatis lumen praestare iubemur, loquente Domino: Vos estis lux mundi (a); ipsi per negligentiae temorem minime boni operis fulgorem aliis praebeamus.

4. Qua de re noverit omnis Ecclesia Galliarum et universus episcoporum coetus eidem Ecclesiae praesidentium, quod pri-vilegia sanctorum praesulum, sive quae diebus antiquis, sive quae moderno tempore gesta sunt, monasterio Corbeiae, quod est constructum in pago Ambianensi supra fluvium Sonnum in honore sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et sancti Stephani protomartyris, praesenti auctoritatis nostrae edicto roboramus; id est, ut res monasterii, sive quaecumque a fidelibus oblata fuerint Deo et congregatiōni fratrum ibidem Christo famulantium, in dispositione abbatis, et fratrum maneat; neque episcopus Ambianensis, ad cuius dioecesim coenobium illud respicit, aliquid exinde praesumat, vel aliquis episcoporum, quorum in parochiis res aut basilicas habere cognoscuntur, neque in agris, villis, praediis, aut cellis, aut in his omnibus, quae ad ius et dominationem eorum respiciunt, aut episcopus, aut oeconomus, seu archipresbyter, aut archidiaconus, aut quilibet ministrorum, seu praepositorum eius, aut conventus faciant, aut convivia praeparent, aut aliquid potestatis iure sibi vindicent aut exigant vindicanda. Hac quoque conditionis lego omnes episcopi se convenire noverint, quorum parochias res Corbeieus monasterii respicere cognoscuntur: nec novum, nec inusitatum causetur quisquam

fore: quod decernimus, quandoquidem et hinc coenobio constat olim iam hoc cessum, et multis aliis non solum in Gallia, vel in Italia, verum toto terrarum orbe, non solum monachorum, verum canonice-orum monasteriis, hodieque conspicimus manere indultum; et unaquaque Ecclesia debet manere suis privilegiis contenta, nec ab alia pervadi, vel usurpari, quod alterius iuris esse conspicitur.

5. Cumque Galharum per maxime Ecclesias fidelium collationibus a Deo constet esse ditatas, ut nemo sit fere episcoporum, cui suae sumptus Ecclesiae satis superque non sufficiant, cuius gratia necessitudinis, quae servorum Christi sunt usibus collata, in suos convertere sumptus praesumant. Si enim clericorum qui de propriis abundant redditibus, communicatio prohibetur cum eis, quae consernuntur Ecclesiae, ne dum illi acceperint, qui de propriis abundant, eorum, qui nihil habent, inopia non levetur; qua conscientia episcopus sua sumptibus Ecclesiae sufficiens, quae servorum Dei fuerint usibus collata praesumat contingere? Nec veretur quod per Prophetam Dominus exprobat sacerdotibus dicens: Rapina pauperis in domibus vestris (a). Pauperes enim Christi esse quis nesciat, qui contemnentes substantiam mundi, Salvatoris nostri vestigia sectantes, qui cum esset dives, pro nobis pauper effectus est, sanetae professionis titulum sibi dignitas arbitrantur (b).

6. Quisquis igitur aliquid horum, quae fuerint ad necessitates eorum collata, praesumpserit, et suis commodis applicuerit, rapinam in dominum suam de substantia pauperis congregat. Omnia quoque, quae sunt Ecclesiis oblata, vel delegata, in pauperum, pupillorum, viduarum, certum est, necessitates destinata. Quare quisquis ex his aliquid in suas utilitates exigit, rapinam pauperis in dominum suam congestam detinet. Et Apostolus ait: Quia rapaces regnum Dei non possidebunt (c).

*Similis exem-
ptio caeteris
concessa mo-
nasteriis.*

*Galliarum mu-
nificentia in
Ecclesiis di-
fundandis.*

*Clerici qui de
proprio abun-
dant, de Eccl-
esarum reddi-
tibus communi-
care non de-
bent.*

*Qui sunt Chri-
sti pauperes?*

*De his, qui
res ecclesi-
sticas rapinat.*

(a) Matth. 5.

Bull. Rom. Vol. I. 38

(a) Isai. 5 (b) 2 Coriath. 8. (c) 1 Coriath. 6.

Unde ab omnibus, quae monasterio Corbeiae fuerint vel oblata, vel quo cumque legitimo iure possessa, in pecuniis, in agris, in praediis, in domibus, in cellis, aut ecclesiis, nihil ex iis sibi prae sumat aut episcopus, aut quemcumque ministrorum eius, ne contra nostram et maiorum auctoritatem faciens, regum quoque de creta pro servorum Christi quiete constituta contemnens, reum se sancti concilii, et perpetuae damnationis efficiat.

7. Et quoniam monachi tranquillitatis pacem et securitatis otium habere debent, ut Deo vacantes professionis sua regulam valeant observare, nec episcopus, nec archidiaconus eius accedant ad praefatum monasterium, nec servorum Dei quietem perturbare prae sumant; nisi forte aut abbas, aut fratres aliquius utilitatis gratia enim vocare voluerint: alias neque in abbatem, neque in aliquem de fratribus quidquam potestatis obtineat, neque per episcopalem fastum aliquid in eos ei liceat; verum abbas secundum regulam S. Benedicti liberam monasterii habeat potestatem, et monachi ad eius, tamquam ad pastoris sui solummodo respiciant gubernationem, nec episcopale ministerium aliquid ditionis super eos obtineat. Quoniam cum abbas vices Christi in monasterio creditur agere, pastoris officium super creditas sibi oves habere cognoscitur; utque dispensationis suae ministerium exercere praevaleat digne, nullius debet perturbari potestate subiectus, sed ab omni episcopali liber dominatione, Christum tantummodo iudicem sustineat, cui redditurus est de creditis sibi ovibus rationem. Qua propter modis omnibus statuimus, ut episcopus adventus sui praesentia monasterii tranquillitatem non inquietet, nec aliquid in eo episcopali potestate facere prae sumat, nec fratribus, aut abbati ullam molestiam, aut inquietudinis perturbationem ingerat. Quod si violare prae sumperit, non pastoris officium, sed eversoris, atque contrabatoris dominici gregis noverit se agitare tyran-

Nullam in Corbeiae ditionem per episcopum haberi aut abbam quamlibet ecclesiasticam personam declaratur.

Depositio ei anathema contra hanc inob servantes.

nidem: ac per hoc, non ut pastor suscipiendus, verum tamquam lupus ab ovili Christi removendus, damnationis suae poenas anathematis mucrone percussus excipiat. Altaria vero seu basilicas in monasterio rogatus ab abbe pro Christi nomine consecret, atque benedicat. Chrisma quoque sive sanctificationis oleum singulis annis praebeat, sed et si quem petierit abbas, aut de monachis, aut de canonicis suis ad aliquem gradum ecclesiasticum consecrandum, nullatenus contradicat, nisi forte is, pro quo petitur, indignus tali honore veritatis testimonio deprehendatur: quoniam sicut divinae benedictionis sacramentum, aut pro gratia largiri cuiquam non decet indigno, ita gratis debet exhiberi dignis, sicut Salvator ait: Gratis accepistis, gratis date (a).

8. Electionis autem privilegium, ut habeant fratres eiusdem monasterii discernimus, idest, ut quemcumque de scipsis, qui sit monachicae professionis, dignus tamen pastorali praelatione, voluerint eligere secundum regularem auctoritatem, potestatem habeant eligendi. Et super hoc monentes obsecramus filios nostros gloriosos, Lotharium, Ludovicum, Carolum Augustum, ut sicut memorabilis Angusti genitor, et avus eorum, et priores ante se reges Francorum, eidem coenobio concesserunt, eligendi de semetipsis abbatem, atque ipsi suis praeceptis hoc idem sanxerunt, ita quoque conservare suis temporibus pro Christi amore dignentur, et conservanda perpetuis diebus aeternitatis suae legibus constituant: ut dum famulis Christi libertatem electionis concesserint, et concessam servare studuerint, et praesentis vitae regnum, et semipiterna beatitudinis gloriam a Domino ipsi percipere mercantur. Atque quod est, aut regio munere, aut fidelium devotione ad idem coenobium Deo famulisque eius oblatum, nec ipsi auferant, nec alios auferre permittant. Quoniam valde iustum constat atque religiosum, ut qui a Domino

(a) Matth. 10.

Episcopus, si rogatus fuerit consecrare, possit monasterii altaria, chrisma et sacros ordines monachis conferre.

Monachis confirmatur in eligendi abbatem.

Adhortatio ad Francorum reges ut monachos in iure huiusmodi defendant et manuteneant.

meruerunt pereipere regni honorem, ipsi Deo conservent, quod ei collatum est: quia credentium devotione, et qui a Christo regali magnificentia praelati sunt cacteris, ipsi famulis Christi eligendi sibi pastorem non auferant libertatem. Nam quis ignorat, illa, quae collata sunt Deo per fidelium manus, divinitate possidenda consignari, et ab humano iure in ius divinum concedi: nec etiam hominum dominationi posse transcribi, quod constat divinitatis possessione semel fore contradictum? Unde quisquis ea sui iuris dominationi conatur adiungi, alterius, idest Dei iuris pervasorem certum est fore eum. Etenim si quis alieuius hominis possessionem per violentiam sibi conatus fuerit usurpare, rens publici iuris efficitur, et tamquam raptor, et pervasor haereditatis alienae legali iudicio puniendus subiicitur. Multo magis igitur quicunque res Deo consecratas in ius suae possessionis transfluderit, non humani tantum, sed etiam divini iuris innoxius tenetur, et non solum raptoris, aut pervasoris criminis, verum etiam sacrilegii nota damnandus, eaelesti iudicio multabitur.

Adhortatio ad principes saeculi ne ecclesiasticis res sibi usurpent.

9. Unde magnifici principes cogitent quanto se criminis ante conspectum divinae maiestatis obligent, qui res Deo traditas invadere, et ab ecclesiasticis usibus in suas utilitates convertere non metnunt. Si vero privatorum quamvis ingenuorum hominum tamen possessiones iniuste pervaserint, atque violenter abstulerint, non reges, idest insti, et modesti, sed tyranni, idest crudeles, et iniqui vocantur, et habentur. Quo nomine, quove honore censendi sunt, qui divinam haereditatem, idest Ecclesiae Christi possessionem iniuste invadunt, et violenter auferunt? Unde haec cogitantes filii nostri religiosissimi principes, res monasterii Corbeiensis inviolatas, illibatasque tamquam sacra divinitatis custodian, nec ipsi eas tollentes, nec ab aliis auferri sinentes, ut ante conspectum superni Regis, quod dicuntur nomine reges merito censeantur; ut dum Deo, quae sua sunt, custodiunt, eis a Deo, et ter-

reni regni principatus custodiatur, et sempiteruae beatitudinis corona tribnatur.

10. Quapropter monentes eos hortamur, ut tam sua quam priorum principum concessa inconvulta custodientes, pontificum quoque nostraque decreta nullatenus praevericantes, monasterio saepe dicto electionis privilegium tam suis quam futuris temporibus, et conservent, et servanda sanctionis perpetua stabilitate decernant. Veritatis etenim voce docemur, quoniam si quis in ovile Christi non per hostium ingreditur, sed aliunde ascendit, hic fur est et latro. Et talis non dominici regis salutem, sed sua luera, non ut salvet, sed ut perdat, requirit. Ovile autem Christi fore collegium sanctum monachorum nullus prudentium dubitat. In hoc ovile per hostium ingreditur, quando per electionis ordinem secundum regularem constitutionem aliquis pastorale ministerium sortitur: qui vero regia dominationis potestate suffalus, et non per electionis gratiam supra dominicum gregem primum arripit, hic non pastor, idest vicarius Christi, sed fur et latro esse cognoscitur: nec ut dominicum gregem custodiat, sed ut perdat et dissipet intrare deprehenditur. Unde quisquis ei potestatis huius tribuit dominationem, de morte tantarum animarum in die iudicii rens indicabitur, quantis hic per pravitatis exempla causa fuit perditionis.

11. Qua de re gloriosi principes monasterio huic electionis praerogativam concedite, neque aliquam personam, aut laicam, aut canonicam, quod contra omnem ecclesiasticum ordinem est, aut etiam monachum, ex alio monasterio, vel secundum regulam non electum, super illud regali potentia constitutatis, ne domus Dei, quae dominacionis esse debet, per vos fiat spelunca latronum (a). Neque enim ignoratis huiusmodi praelatos, et auctores huiusmodi praelationis a domo aeternitatis divina censura exturbandos, et ad supplicia ultionis perpetuae deportandos. Unde quae

(a) Ioan. 10.

De entrance in monasterio sub hanc modum introducendo

Contra haec attentantes imprecationem. sententia damnationis a nobis est in tales exerceenda, nisi quam Spiritus Sanctus ore propheticō protulit, dicens: Omnes principes eorum, qui dixerunt: haereditate possideamus sanctuarium Dei: Deus meus pone illos ut rotam, et sicut stipulam ante faciem venti: sicut ignis qui comburit silvam, et sicut flamma comburens montes; ita persequeris eos in tempestate tua, et in ira tua turbabis eos (*a*). Qui sunt enim, qui sanctuarium Dei haereditate possidere dicuntur, nisi illi, qui res Deo dicatas, et ad usus pauperum servorumque eius collatas, saecularis potentiae dominatu, non electionis gratia quaerunt obtinere? Principes autem illorum sunt hi, qui votis suffragia praestando, aut Ecclesiae res illis tradendo consentiunt. Quali autem utriusque feriantur divinitus ultiōne superius dicta sententia comprehendit, quae ostendit eos a coelestis patriae stabilitate proiciendos, et temporalis (*1*) volubilitate lapsus quasi rotae vertigine circumferendos, postque praesentis terminum vitae, turbine divinae animadversionis velut stipulam ariditatis vanitate levissimam rapiendos, et infructuositatem eorum, atque superbiam, tanquam silvestrem sterilitatem, et contra Deum elatum tumorem terrae igni, flammaque vorante comburendos.

12. Ut hanc igitur ultiōnis divinae severitatem non subeant, studeant christianissimi principes Christi Ecclesiis electionis sua iura conservare, et quod universae debetur Ecclesiae, Corbeiensi non auferant monasterio: ut dum ei propter honorem Dei ins electionis indulserint, et res monasterii violentiorum ambitionibus ne deserviant incontaminatas servaverint, ipsi coelestis regni cum Christo participium consequantur. Nec illum aliquando in saecularium manus, aut canonicam dominationem permittant quod habitatorum summa destractio est, at dantis, sive accipientis summa damnatio. Nam quid est aliud saecularem

(*1*) Dacher.: temporali nobilitate lapsos.
(*a*) Psalm. 82.

personam pastoris vice Ecclesiae Dei praeferi, quam abominationem desolationis in templo Dei constituere? Quicumque igitur hoc faciunt, Pilato similes inveniuntur, qui Caesaris imagines in templo Domini statuit venerandas. Et eum Apostolus fidelibus loquitur, dicens: Nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri (*a*): qui saecularem personam monachis praeficit, quantum in saeculo de forma spiritus ad formam saeculi, et de imagine Christi ad imaginem terreni regis eos impellit: quoniam omnis subditus praelati sui debet imaginem sequendo imitari. Unde non parvo se delicti scelere potest involvi, qui tales Ecclesiae praeponit, ut quorum forma servi Christi, non Christi humilitatem sed superbiam mundi, non ecclestis patriae desiderium, sed concupiscentiam saeculi contemplentur semper, et addiscant.

15. Quod quia videtis, excellentissimi principes, celestissimum fore hoc impietatis sacrilegium, a monasterio Corbeiense propellite semper; sed nee canonici ordinis personam super illud aliquando vel praeponatis, vel praeponi sinatis. Memores estote, quod Nadab, et Abiū, quia ignem alienum Domino in incensum obtulerunt, divino igni consumuti sunt. Ignem siquidem alienum in incensum offert Dominus, qui monasticae religioni aliquem sub canonica professione militantem, ut pastoris vicem obtineat, praerogat. Verum quia tales ultiōne feriuntur, illorum signat interitus qui mox praesentis poenae, supplicio consumti, quid eorum imitatores mercantur, suae damnationis exemplo posteris signaverunt. Omnes quoque licet monasticae sint professionis, si non per electionem regularem constituti fuerint rectores eidem monasterio, de quo loquimur, quia tales per munera cognoscuntur admissi, idest, aut per pecuniam, aut per gratiam, aut per obsequium, universa a nobis Petri principis apostolorum auctoritate cum Simone, cuius imitatores

(*a*) Rom. 12. 2.

Quantum mali agat, qui saeculares personas monachis praeficit.

Iterata adhortatio ad Francorum reges.

Corbeiae neque canonici ordinis quilibet praeponendus.

Anathematizantur, qui ex monachis per canoniam electionem non praeficiuntur.

existunt, anathemate damnantur. Et ut religiosi priucipes ab hac damnationis sententia maneat immunes, studeant omnibus modis circa monasterium praefatum electionis privilegium servare semper inviolatum, quoniam secundum iam olim a sanctis Patribus definitam promulgationem, Ecclesiae Corbeiensis praelationem non per legitimam monachorum in eodem coenobio Christo militantium electionem, sed contra regularem, atque canonicam auctoritatem, et dantem, et accipientem a Christi regno sanctorumque consortio anathematizamus, neque societatem poterunt habere Hierusalem coelestis, qui eam in terris peregrinantem dissociare conantur. Quod agere certum est omnes, qui non pastores, sed latrones, nec Christi vicarios, sed Antichristi sequaces, super eam constitutre non verentur, ut domus Dei non domus orationis, sed spelunca latronum existat, nec in ea forma Christi, sed abominationis desolationis emineat.

14. Sed si reipublicae, rectores divinorum contemptores praceptorum, atque nostram super hac re decernentem contemnentes auctoritatem, non quem regularis electio decreverit, sed quem eorum dominatio voluerit, illi praeposuerit congregatiōni, monachi loci eiusdem episcopum, ad cuius dioecesim monasterium pertinet, obsecrant, ut aut per seipsum, aut unum eis ad archiepiscopum Rhemensē referant, atque simul principem convenient, et eum super transgressionis suae pericula commoneant. Quod si episcopus dioecesis illius aut propter timorem, aut favorem principis, aut propter imprudētiā, vel pastoralis curae negligentiam, ferre auxilium vel noluerit, vel contempserit, fratres per seipsos praefatum archiepiscopum, et vicinos archiepiscopos adeant, et necessitudinis suae causam eis manifestent, utque sibi ferant auxilium supplicent. Archiepiscopus autem vel ipse solus, vel cum caeteris episcopis suae dioecesos regem adeant, et super electione violata cum commoneant, utque cor-

rigere diguetur et verbis suadere, et precebus obsecrare non desistant. Quod si eos audire contempserit, nec peccati sui corrigeret culpam maluerit, excommunicationis apostolicae sententiam damnatus excipiat. Si vero vel episcopus eius parochia est, aut archiepiscopus aut caeteri suffraganei negligentes super hoc fuerint, aut contempserint, aut irritum duxerint, damnationis eius sententiae teneantur obnoxii, non ignorant. Dicit enim Propheta: Si non aūnuntiaveris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram (a). Unde neverint se eodem vincendos anathemate, si neglexerint pro grege dominico pastoralis curae solicitudinem adhibere.

† BENEDICTUS †

Scriptum per manum Theodorici scrinarii(1) sanctae romanae Ecclesiae in mense octobrio, indictione quarta. Bene valete(2). Actum nonis octobris per manum Theophilii laeti secundicerii sanctae sedis apostolicae, imperante D. piissimo Augusto Ilotario a domino coronato imperatore Magno anno XXXIX et post eiusdem annum XXXIX, sed Iludovico novo imp. eius filio anno VII.

Dat. die 7 octobris anno Domini 855,
pontif. Benedicti anno I.

III.

Confirmatio privilegiorum monasterii S. Dionysii in Francia.

SUMMARIUM

Causa concessionis. — Bona monasterii in possessionem abbatis sine alicuius molestia confirmantur. — Anathema contra haec inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei Iludovico abbatii venerabilis monasterii sanctorum martyrum Dionysii, Rustici, et Eleutherii, ubi eorum sacra corpora requiescunt, et omni congregationi fidelium monachorum, quae cum eo est, paz a Deo Patre et Domino Iesu Christo.

Questi estis, filii mei carissimi, quod in terris, quas apud Anglos Saxones habere

Si rex audire
noluerit, ex-
communicetur.

Similem poe-
nam incurant
episcopi si
pro monasterio
hac agere re-
cusaverint.

Causa conces-
sionis.

(1) In edit. Conc.: *notarii et scrinarii*. (2) Iluc usque Dacherius; caetera in edit. Concil. loc. supracit. (a) Ezech. iii. 5. 55.

Monachi, si ip-
sis praeficia-
tur non electus
cum ordinario
loci, ad Rhe-
mensem ar-
chiepiscopum
recursum ha-
beant.

Rhemensis ar-
chiepiscopus
vel solus vel
cum caeteris
episcopis re-
gem adeat.

videmini, multi per insolentiam illius terrae homines vobis iniurias important; et praeceps enī supra sorte funguntur reges, et alii succeedunt in regno. Quapropter petistis, ut vobis donationes illas regum seu principum, vel cuiuscumque, qui ad vestrum monasterium pro amore Dei summi, ac veneratione praedictorum martyrum, seu pro salute sua, aliquid in illa terra largiti sunt, auctoritatis nostrae pagina firmaremus. Iustum ergo considerantes, quod nobis utiliter postulatur, auctoritate Dei Patris omnipotentis cum Filio, et Spiritu Sancto, et beati Petri sanctorum apostolorum principis, enī nos immeriti vicarii existimus, cum invocatione coelestium virtutum sancimus, et firmantes roboramus, ut quidquid in omni terra Britanniae, vel ubique sive a regibus, principibus, seu a quolibet homine, sive in terris, sive in aquis, qualicumque sit illa possessio, quae ad monasterium Ss. martyrum Dionysii, Rustici, et Eleutherii tradita est, absque invasione, et violentia quorūcumque hominum, sub potestate abbatis, et provisione monachorum eiusdem monasterii in perpetuum perseveret. Quod si aliquis hoc infringere, vel per alium aliquem voluerit auctoritatis nostrae privilegium, sciat se anathemate insolubile damnatum, et a regno Christi alienum, et enī impiis aeternis incendiis deputandum, nisi resipuerit, et ad satisfactionem congruam venerit. Qui autem ista conservaverit, auxerit, adiuverit, benedictionem percipiat a D. N. I. C. in saecula saeculorum. Amen. Bene valete. Scriptum per manum Theodori notarii regionarii sanctae romanae Ecclesiae in mense maio, indictione (1) septima. Datum per manum Megisti episcopi, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis, quinto idus maii, imperante domino piissimo perpetuo Augusto a Deo coronato Magno

(1) *Lege quinta.*

Bona monasterii in possessionem abbatis sine aliquā molesta confirmantur.

Anathema contra haec inobseruantes.

imperatore, consulatus eius anno octavo, indictione (1) septima (2).

Dat. die 11 maii anno Domini 857,
pontif. Benedicti anno n.

IV.

Privilegium Interamnensibus, quo eisdem bona omnia confirmantur (3).

SUMMARIUM

Proemium. — Descriptio finium Interamnensis dominii. — Cur Benedictus PP. tanta Interamnensibus donaverit. — Spiritualis et temporalis poena contra inobseruantes quae hoc in diplomate constituuntur. — Subscriptiones testium.

In nomine Domini et Salvatoris I. C. anno ab incarnatione eiusdem D. N. I. C. 857, mense maii, indict. 6 (4).

Honestum nimis, et necessarium videatur esse negotium.... assequi servitia pro remuneratione sui laboris, ex nostris rebus ac publicis causis eis concedimus, et condonamus. Divinum namque praecipuum est, ut sequatur vota fidelium, fructum tamen laborum ac praemium, qua authoritate Domini nostri Iesu Christi Salvatoris atque B. Mariae semper virginis, sanctorumque apostolorum principis Petri et Pauli, omniumque simul sanctorum,

(1) *Lege quinta;* et Labeus recte observat loco *indictione septima* legendum esse *indictione quinta*: sed nec ipse, nec ullus alius animadvertisit annum consulatus Ludovici II Augusti mendose etiam a librario descriptum fuisse; quia scilicet consulatus perpetui parum hactenus fuere cogniti. Quare cum Ludovicus ann. 850, mense decembri, imperium et consulatum uno eodemque die, ut moris erat, suscepit, et Benedictus III anno sequenti ante mensem maium obierit, haec epistola serius quam currenti anno indict. v et consulatu vii Ludovici II Aug. notato dari non potuit. Pagius ad ann. Ch. 857, n. 8. (2) Huiusmodi privilegia lege superius in Stephano II, Constit. v, *Quoniam semper*, etc., dat. anno 757, Constit. vi, *Cura nobis*, etc., dat. anno fortasse eodem: et in Hadriano PP. I, Constit. *Tum summae apostolicae*, etc., dat. anno 786. (3) Ex Archiv. Interamnensi edidit Ughell. Ital. Sac. tom. i, et scriptum fuit mense maio, anno Domini 857, pontif. Bened. anno n. (4) *Lege v*, ob supra allata rationem.

Proemium.

Descriptio 6.
nium Interam-
nensis dominii.

ego dominus Benedictus III papa, ac gubernator sanctae et apostolicae sedis, totiusque Ecclesiae universum per orbem de praesenti die, Domini concedente gratia, atque eius divina auspicante clementia, simulque suggestente gratuata pietate, damus, et concedimus authoritate Domini Salvatoris vobis habitatoribus civitatis Teramensis maiori, et minori natu, vestrisque haeredibus, et successoribus in perpetuum, idest totam iam dictam civitatem, cum muris et aedificiis, decursibus aquarum, et alveis, ac marginibus, indeque concurrentibus et cum tota sua pertinencia, cum vallibus, collibus, montibus, ac planiciis, fundura, ac vocabula circumquaque posita. Insuper concedimus vobis alias res per hos fines, sicut transire videtur per stradam Domnitam, et exire videtur per portam, quae dicitur Romana, et per antiquum pontem; subiuste in eolle, qui vocatur Altilianum, et per iam dictum collem descendit in fossatum, quod regulari nomine dicitur Cuda: deinde pergit in Lagia, et per decursus iam dictae Lagiae descendit in furcam, quae vocatur Petra de confinio, deinde subit per montem ubi dicitur Aquaevivae, atque deinceps ascendit in montem, qui dicitur Matum, ac pro montanis vallibusque transire videtur per montem ad agrum, qui dicitur Ruselum, atque deinde descendit per viam, quae pergit in Marmora: deinde descendit per marginem montis in alveo fluminis in loco, ubi mergere videtur aqua iam prae nominata Marmora, ac per decursus iam supradicti fluvii decurrit in iam dictam civitatem Teramensem. Infra hos vero fines, atque vocabula concedimus vobis, vestrisque haeredibus, et successoribus in perpetuum (1) castris, muris, aliisque aedificiis, terris, vineis, pomis, aliisque arboribus fructiferis, et infructiferis, montibusque, cum vallibus, cultum, et incultum, aquis, decursibusque earum cum introitu et exitu suo, cum omnibus, et in omnibus quantum infra

(1) Deest aliquid.

se, et super se habere videtur, vel in antea haberi, apparere habetur, ad honorem D. N. Iesu Christi, et B. Mariae semper virginis, et B. Petri apostolorum principis, ad utilitatem vero vestram, successorumque vestrorum sane videlicet ratione, et convenientiae concedimus vobis iam supradictas res, vestrisque haeredibus, et successoribus in perpetuum, quia in omnibus semper nobis obedientes fuistis, atque in utilitatem, servitiumque nostrum parati estis, et in futurum sponte promittitis adimplere in sancta, summaque sede apostolica, confirmo habere vos, ac possidere vos, vestrosque haeredes, vel successores in perpetuum cum Domini benedictione, nostraque, nostrorumque successorum. Insuper oblico, atque confirmo. Si quis autem vel temerarius in aliquo molestare, aut inquietare, ac litigare per quodlibet inge- nium voluerit, aut contra hanc nostrae concessionis chartulam contrarius extiterit, fiat anathema, et anathemata, insuper fiat compositor in summa, et apostolica sede c. lib. aurum optimi; soluta vero poena, haec chartula semper fiat stabilis in perpetuum.

Ioannes nepos domini pontificis, Gualterius similiter nepos eius, testes, Sanxo, comes Raynerius de Joseph, Adam de Alberto testes.

Ego Petrus serinarius sanctae romanae Ecclesiae hunc (1) praeeceptionem per iussionem Domini Benedicti III papae, manu mea subscripsi.

Cum Benedic-
tos PP. tanta
Interamnen-
sis donaverit.

Spiritus et
temporalis
poena contra
inobservantes
quae hoc in
diplomate
constitutum

Subscriptiones
testium.

NICOLAUS I

PAPA CVII

Anno aerae Christi comm. DCCCLVIII.

Nicolaus, natione romanus, filius Theodori regionarii, diaconus S. R. E. ordinatur pontifex die dominica 24 men-

(1) Lege hoc.

sis aprilis anno 858. Sedit annos ix, menses **vi** (1), dies **x**, Michaele III in Oriente, Ludovico II in Occidente imperantibus. Fecit ordinationem unam per mensem martium, qua presbyteros septem, diaconos quator, episcopos per diversa loca numero sexagintaquinq[ue] creavit. Ex hae linee idibus novembbris anno 867 migravit ad Dominum: corpus eius sepulrum est ante portas basilicae S. Petri. Vacavit sedes mensem i.

I.

Unio Bremensis Ecclesiae et Hamburgensis ita tamen ut metropolitana dignitas penes Hamburgum remaneat (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Fundatio Hamburgensis Ecclesiae per Ludovicum Pium imperatorem. — Confirmatio fundationis huiusmodi. — Et legationis apostolicae Anschario demandata. — Monasterium Throhl ab Hamburgensi Ecclesia disiunctum. — Ludovici regis preeces ad Nicolaum pro unione Bremensis Ecclesiae cum Hamburgen. — Causa concessionis. — Unio Bremensis E. cum Hamburgensi sub conditione restitutioonis partis, quae a Verdensi prius fuerat ablata. — Bremensis Ecclesia libera a Coloniensis archiep. iurisdictione declaratur. — Anathema contra inobservantes. — Confirmatio privilegiorum Hamburg. Ecclesiae. — Adhortatio ad Anscharium archiep. — Conditiones quibus haec conceduntur indulta.

Nicolaus episcopus, servus servorum Dei, omnibus fidibus sanctae Dei Ecclesiae praesentis temporis sciens, et futuri.

Quisquis Dominum et Redemptorem nostrum Iesum Christum de sinu Patris ad terram pro demonstranda cordibus hominum vera et certa fide descendisse non dubitat, profecto non ignorat, omnes, qui

(1) Sic in Augustodunensi, in Chronico. Vulturnensi apud Rer. Ital. script., tom. i, part. ii, pag. 555, et Catalogis nonnullis, male enim in Anastas. mens. ii. (2) Ex Crantio in sua Metropoli lib. i, 58 et 59, et Philippo Caesare in append. Triapost. Septentr. pag. 182, edidit Lambec. Chronol., et Auctar. lib. i, Rer. Itamb. apud Lindenbrogum, edente Fabricio.

eiusdem fidei per gratiam ipsius particeps facti sunt, et praecipue nos, qui per primum tantae virtutis ministram locum praecipuum retinemus, hominibus dehere fuerandis insistere, et per universas gentes verbi semina serere, et solatio serentibus ministrare. Hunc autem quia Ludovicus sublimissimus rex per Salomonem venerabilem episcopum civitatis Constantiae nostro studuit apostolatu intimare, quod piae memoriae Ludovicus imperator genitor suus quendam monachum nomine Anscharium de monasterio Corbeia tulisset, et collocasset eum iuxta Albianum flumen in confiniis Danorum, et Selavonum, sive Saxonum, in castello Hammaburgae, inter duos episcopatus Bremen, et Verde, de quibus tollens Ecclesias, et decimas ad sustentationem provehendi iam fati episcopi, clericorumque eius, condonasset in praedicto loco, annuente, ae solemnia sedis apostolicae privilegia praebente praedecessore nostro beatae memoriae papa Gregorio: eni etiam auctoritate in supradicto Nordalbingorum populo sedes constituta est archiepiscopalis, in castello superius memorato Hammaburg; et in eadem quoque sede archiepiscopus, accepto a sede apostolica pallio, primus est ordinatus Anscharius, cui a praefato pontifice delegata est cura seminandi verbum Dei, et animas fuerandi Deo: cuius delegationis et auctoritatis, et pallii acceptionis pagina nobis est a praefato filio nostro Ludovico rege per iam dictum Salomonem sanctissimum episcopum destinata, iuxta morem sanctae romanae Ecclesiae chullata; per eni tenorem pagina haec ita fuisse comperimus, sicut pietas nolis iam praefati regis per fidelem virum Salomonem, scilicet episcopum intimavit. Unde nos vestigia tanti pontificis, et praedecessoris nostri sequentes, Gregorii, omnemque ibidem Deo dignam statutam providentiam agnoscentes, magnorum principum votum, Ludovici videlicet divae recordationis Augusti, et aquivoici eius filii excellentissimi regis,

Fundatio Hamburgensis Ecclesiae per Ludovicum Pium imperatorem.

Confirmatio fundationis huiusmodi.

tam huius apostolicae authoritatis praecēpto, quam etiam pallii datione, more praedecessorum roborare decrevimus. Quatenus tanta fundatus auctoritate prae-nominatus Anscharius primus Nordalbingorum archiepiscopus, et post ipsum successore eius lucrandis plebibus insistentes aduersus tentamenta diaboli validiores existant: ipsumque filium nostrum iam dictum Anscharium legatum in omnibus circumquaque gentibus Sueorum, sive Danorum, nec non etiam Slavorum, vel in eacteris ubique illis in partibus constitutis divina pietas ostium aperuerit, publicam evangelizandi tribuum auctoritatem, ipsamque sedem Nordalbingorum, Hammaburg dictam, in honorem sancti Salvatoris, sanetaque eius intemeratae Genitricis semper virginis Mariae consecratam, archiepiscopalem deinceps esse decernimus; atque ut strenni praedicatores episcopi, post disseuum cerebro dicti Anscharii archiepiscopi, persona tanto officio apta eligatur semper successio, sub divini iudicii obtestatione statuimus. Verum quia Karolus rex frater saepe dicti regis Ludovici post discessum imperatoris patris sui piae memoriae Ludovici abstulit a praefato loco, qui dicitur Hammaburg, monasterium, quod appellatur

Et legationis
apostolicae
Anschario de-
mandatae.

Turohlt ab Hammburgensi Ecclesia dis-
iectum.

Monasterium
Turohlt ab Hammburgensi Ecclesia dis-
iectum.

Ludovici regis preces ad Nicolaum pro
unione Bre-

(1) Adde dioecesos.

Dei permittente occulto iudicio, per barbarorum saevitiam admodum attenuatam, quaerere coepit, qualiter praedicta Bremensis Ecclesia praedictae quoque novellae archiepiscopali uniretur, et subderetur sedi, nostro hoc votum roborante decreto: unde persaepe nominatum missum Salomonem videlicet Constantiae civitatis episcopum nobis confirmandum, ac postulatum est nostra auctoritate roborandum. Nos igitur id subtili perpendentes examine, animo advertimus propter instauram necessitatem, et animarum lucra in gentibus demonstrata, utile fore: omnia enim, quae proficia Ecclesiae probabantur existere, et divinis non resultant (1) praeceptionibus, licita et facienda esse non dubitamus: maximic in tam novellae christianitatis plantatione, in qua varii solent eventus contingere. Quamobrem omnipotens Dei, et beatorum apostolorum Petri ac Pauli et hoc nostro decreto decernimus secundum reverendissimi Ludovici votum, ipsa spraeditas dioeceses Hammaburgensem et Bremensem scilicet non deinceps duas, sed unam esse, et vocari, subdique sedi, quae praedecessoris nostri decreto archiepiscopali est munere sublimata, restituta duntaxat de Bremensis Ecclesiae rebus episcopatui Verdensi parte inde ante ablata. Nullus vero archiepiscopus Coloniensis ullam sibi deinceps in ea dioecesi vindicet potestatem: quinimo et ipsis, et omnibus omnino suadimus verae religionis cultoribus, ut sacra hac legatione fungentibus adiutorio, et solatio sint; quatenus gratia huius beneficij plenam mercedem recipere mereantur ab eo, qui dixit: Ite, docete omnes gentes, et quicumque reeiperit vos, me recepit. Itaque omnia a dilecto filio nostro rege Ludovico ad hoc Deo dignum officium deputata, nostra etiam pia eius vota auctoritate firmamus. Et quia easus praeteritorum nos cantes faciunt in futurum, omne quoque adversantem, vel contradicentem, atque prius

mensis Eccle-
siae cum Ham-
burgensi.

Causa conces-
sionis.

Unio Bremen-
sis Eccl. cum
Hamburgensi
sub conditione
restitutio-
nis
partis, quae a
Verdeni prius
luerat ablata.

Bremensis Ec-
clesia libera a
Coloniensis
archiep. juris-
dictionis de-
claratur.

Anathema
contra inob-
servantes.

(1) *Lege resistunt, vel melius opponuntur.*

nostris his studiis quolibet modo insidiantem, anathematis muerone percutimus, atque perpetuae ultionis reum diabolica sorte damnamus: at culmen apostolicum more praedecessorum nostrorum, cansamque Dei pro affectu zelantes ab adversis hinc inde partibus totius muniamus. Et quia te, charissime fili Anschari, divina clementia nova in sede primum dispositus esse archiepiscopum, nosque pallium tibi ad missarum solemnia celebranda tribuimus, quod tibi in diebus tuis, ut Ecclesiae tuae perpetuo statu manentibus privilegiis, nti largimur. Quo circa huins indumenti honor morum a te vivacitate servandus est. Si ergo pastores ovium sole geluque pro gregis sui custodia ne, qua ex eis aut errando pereat, aut feruus lanianda morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant; quanto sudore, quantoque cura debeamus esse praevigiles nos, qui pastores animarum dicimus, attendamus, et ne susceptum officium in terrenis negotiis aliquatenus implicare debeamus, admonemus. Vita itaque tua filii tuis sit via: in ipsa si qua fortitudo illis inest, dirigant: quod imitentur aspiciant, in ipsa se semper considerando proficiant, ut tuum post Denni videatur esse bonum, quod vixerint. Cor ergo tunum neque prospera, quae temporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa deficit: districtum mali cognoscant, pium benevoli sentiant, insontem apud te culpabilem malitia aliena non faciat, reum gratia non exensem, vindicis, ac pupillis iniuste oppressis defensio tua subveniat. Eeee: frater charissime, inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt pallii; quae si studiose servaveris, quod foris acceperis ostenderis, intus habebis. Verumtamen ista omnia superius annexa ab apostolica sede beatitudini tuae indulta agnoscet, si a fide et decretis sanctae catholicae et apostolicae romanae Ecclesiae in nullo penitus declines: quod si a fide, et institutis, aut sanctionibus te tanto sublimantis honore sedis

*Confirmatio
privilegiorum
Hamburgi. Ec-
clesiae.*

*Adhortatio ad
Anscharium
archiep.*

*Conditiones
quibus haec
conceduntur
indulta.*

licae declinare studiose praesumpseris, his nostris tibi collatis careas beneficis. Porro te pallio uti nou nisi more sedis concedimus apostolicae: scilicet, ut successores tui per semetipsos, vel per legatos suos et scriptum, fide nobisem tenere, et sanctas sex synodos recipere, atque decreta omnium romanac sedis praesulum et epistolas, quae sibi delata fuerint, venerabiliter observare, atque perficere omnibus diebus suis, scripto se et iuramento profiteantur. Scriptum per manum Zachariae notarii regionarii, et serinarii sanctae romanae Ecclesiae, in mense maio, indictione duodecima. Bene valete. Data pridie kalend. iunii, per manum Tiberii primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante Domino piissimo Augusto Ludovico a Deo coronato Magno imperatore, anno quintodecimo, indictione duodecima (1).

Dat. die 31 mai anno Domini 858,
pontif. Nicolai anno 1.

II.

*Confirmatio fundationis monasterii Vizelia-
ensis in pago Arvalensi, dioecesis Augu-
stodunensis, quod multis donatur pri-
legiis (2).*

SUMMARIUM

Monasterium Vizeliacense extrectum fuit a Gerardo comite in dioecesi Augustodunensi. — Omnilius regibus et episcopis quidquam de monasterio minuire, vel auferre etc. interdicitur. — Census ab abbatissa sedi apostolicae debitus. — Pontificibus tamen eius incumbat protectio. — Libera abbatissae electio penes monachas. — Nemini licet quidquam ab abbatissa, vel monachis pro chrismate vel quacunque alia causa accipere. — Episcopus, nisi fuerit invitatus, nec missarum quidem

(1) Lambecis loco supracitato ante quam referat hoc diploma Nicolai pontificis, haec praemittit: *Notandum est pro Ludovici II anno 5, perperam istice anno 3, et pro inductione IV, arque male indiet, XII legi.* Sed non minor in Lambecii emendatione erit typographi fortasse incuria inest: loco enim inductionis IV, indicatio VI fuerat apponenda. (2) Edidit Lucas Daetherius in tom. II Spicilegii.

solemnia peragere possit. — De numero regularium. — Augathena dignitatisque privatio contra inobservantes huiusmodi statuta.

Nicolaus episcopus S. S. S. Dei, religiosae et Deo dilectae, quae divino nata, divinaque providentia in monasterio fuerit constituta, quod a vobis Gerardo scilicet clarissimo filio nostro illustrissimo comite, et nobilissima filia Berta in nomine Domini nostri Iesu Christi, et veneratione beatissime Virginis Mariae Genitricis eiusdem Dei, et Domini nostri Iesu Christi, in loco vel agro, qui dicitur Vizeliacum, in pago Avalensi, in finibus Burgundiae, constructum est, opibusque ditatum, et omnibus, quae post eam in eodem monasterio abbatissae regimenter tenuerint in perpetuum: de quo monasterio cum omnibus iure ad se pertinentibus pro remedie, et futura retributione animarum vestiarum hanc sanctam haeredem Romanam Ieristicis Ecclesiam, illudque per donationis paginam, B. Petro Apostolorum principi confulstis.

Quando (1) ea (2), quae catholicorum virorum corda pontificum sunt monitis provocanda, ita ardenti desiderio divina praeveniente clementia succenduntur, ut ab eis ultro poseantur; alaeri, et laeto sunt animo concedenda, quanto ea ipsa quae cupiunt si nollent facere, peti debuerint. Proinde iuxta vestram petitionem monasterio in honore Domini nostri Iesu Christi, quod in parrochia urbis Augustodunensis in loco et regno praenominato a vobis religiosa devotione fundatum est, huiusmodi privilegia praesenti nostrae apostolicae auctoritatis decreto indulgentes concedimus, confirmamus atque statutus, ut nulli regum, nulli autistitum, nulli quaecumque praedito dignitate, vel eniquam aliis de his, quae eidem monasterio a vobis, vel a quibuslibet aliis de proprio fuerint iure collato; sub eiuslibet causae, occasione specie minuere, vel auferre, sive suis usibus applicare, vel aliis quasi prius causis pro suae avaritiae excusatione liceat quocumque modo concedere: sed cuncta, quae ibi oblata sint, vel offerri contigerit, tam a vobis, quam ab eis quae in eodem loco in officio abbatissae vel conversatione religiosa successerint, seu qui pro animae suae remedio ibidem oblationes suas ob-

tulerint, a praesenti tempore illibata, et sine inquietudine volumus, et apostolica auctoritate praeceperimus possideri, earum tantum usibus, pro quarum substantiatione ac gubernatione concessa sunt fuerintque, modis omnibus profutura, ea conditione, ut nullus successorum nostrorum in sancta hae sede, cui authore Domino deserimus, unquam, vel usquam quiddam de eisdem rebus eniquam beneficiare, commutare, aut sub censu concedere, vel retinere, per futura tempora patiatur. Sed censum tantummodo in testamento traditionis vestrae, quo ex eodem monasterio haereditatis haue sanctam fecistis matrem Ecclesiam, unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipientes, piae paternitatis suffragium eidem monasterio, et abbatissae, ac monachis sub regula S. Patris Benedicti ibidem degentibus, solicitudine pastorali vigilanter contra omnes infestantes impendere studeant. Item constituimus, ut obeunte abbatissa praedicti monasterii, non alia ibi quaecumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quam consensus monacharum secundum timorem Dei et institutionem regulae B. Benedicti elegerit; et huius apostolicae sedis pontifex praeviderit ordinandam, aut suggestione monacharum consenserit ordinatam.

Hoc quoque capitulo praesenti subiungimus, ut locum avaritiae secludanius, nullum de sacerdotibus, nullum de regibus, vel quemcumque fidelium per se, suppositamve personam de ordinatione eiusdem abbatissae, vel clericorum, atque presbyterorum, vel de largitione chrismatis, aut consecratione basilicae, aut de quaeunque commoditate, specialis aut temporalis obsequii, sive quibuscumque causis ad idem monasterium pertinentibus audere in auro, vel alia qualibet specie commodi, vel exenii loco quicquam accipere, neque eandem abbatissam ordinationis sua causa quicquam dare prae sumere, ne hac occasione, ea quae a fidelibus pio loco offerruntur, aut iam oblata sint, consumentur.

(1) Adde ad. (2) Adde ad.

Monasterium
Vizeliacense
extuctum fuit
a Gerardo
comite in die-
cesi Augusto-
dunensi.

Omnibus regi-
bus et epis-
copis quidquam
de monasterio
minuere, vel
auferre etc. in-
terdictatur.

Census ab ab-
batissa Sedi
Apostol. deli-
tus;

Pontificibus
tamen eius in-
cumbat protec-
tio.

Libera abba-
tissae electio
penes mona-
chias.

Nemini licet
quidquam ab
abbatissa, vel
monachis pro
christiane vel
quaeunque
alii causa ac-
cipere.

episcopus, nisi
fuerit invi-
tatus, nec mis-
sarum quidem
solemnia per-
agere possit.

Neque episcopus civitatis ipsius parro-
chiae, nisi ab abbatissa ipsius monasterii
invitatus ibidem publicas missas agat,
neque stationes in coenobio eodem indicat,
ne ancillarum Dei quies quoquomodo
populari conventu valeat perturbari, neque
paratas, aut mansionaticos exinde praes-
sumat exigere. Susceptionem autem sile-
linum, et religiosarum, atque beneficentiam,
quam inbet Apostolus cunctis exhibendam
pro possibilitate loci, et facultatum; non
modo ibidem gratis fieri non denegamus,
verum etiam suademos. Sed et modus in

De numero
regularium.

numero congregationis adeo conservetur
ut pluritas penuriam, nec paucitas inhab-
itantium destitutionem loci indicere valeat.
Haec igitur omnia, quae huic praecepti
decretique nostri pagina continet, cunctis
post vos succedentibus, qui idem mona-
sterium a vobis extrinetum, et S. R. Ecclesiae traditum sub usu fructuario retinetis,
vel eis, quorum interesse poterit, in per-
petuum servanda decernimus.

Anathema
dignitatisque
privatio con-
tra mollescian-
tes huiusmodi
statuta.

Si quis vero sacerdotum, iudicium, atque
saceularium personarum hanc constitutionis
nostrae paginam agnoscens contra eam
venire tentaverit, potestatis, honorisve sui
dignitate, percussus apostolico anathemate,
careat, reumque se divino iudicio existere
de perpetrata iniustitate cognoseat, et nisi
vel ea, quae ab illo sunt male ablata,
restituerit, vel praesumpta correxerit, vel
digna poenitentia illicite acta desleverit a
sacratissimo corpore Dei, et Domini ac
Redemptoris nostri Iesu Christi alienus
fiat, atque in aeterno examine districtae
ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem
loco iusta servantibus sit pax Domini
nostrri Iesu Christi, quatenus et hic fructum
bonae actionis recipient, et apud distri-
ctum iudicem praemia aeternae pacis inven-
iant.

Scriptum per manum Sofronii regio-
narii, scribenti romanae Ecclesiae in

mense maio. Datum (1) Tiberii primicerii
sedi apostolicae.

Datum putamus praesens diploma anno Domini
864, pontif. Nicolai anno vi, quo primice-
rii fuisse Tiberium dicit Ciampinus in
exaudiene libri pontificalis.

III.

*Confirmatio monasterii Ramesloae, eius-
que subiectio archiepiscopis Hamburgen-
sibus (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Hamburgensis Ecclesiae in-
stitutione per Gregorium IV PP. — Anschari-
ni primus Hamburg. episcopus. — Haec
vero Ecclesia post dismembrationem mo-
nast. Turtolt a clericis derelicta. — Ham-
burg. vero civitas a paganis capta. — S.
Anscharius cum suis clericis aufugiens
Ss. reliquias secum asportat. — Mono-
sterium Ramesloae in Verdensi dioecesi
ab eodem Anschario constructum. — Mo-
nasterium hoc Auscharii, successorumque
Hamburg. episcoporum iurisdictioni sub-
iectum. — Vicinis episcopis ullam in eo
potestate habere interdicuntur. — Ana-
themata contra inobserantes.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, omnibus
fidelibus sanctae Dei Ecclesiae praesentis sci-
licet temporis et futuri.

Quisquis Dominum, et Redemptorem
nostrum Iesum Christum de sinu Patris
ad terram pro demonstranda cordibus ho-
minum vera et certa fide descendisse non
dubit, profecto non ignorat, omnes qui
eiusdem fidei per gratiam ipsius partici-
pes facti sunt, et praecepue nos, qui per
primum tantae virtatis ministrum locum
praecipuum retinemus, hominibus debere
lucrandis insistere, et per universas gen-
tes verbi semina serere, et solatia seren-
tibus ministrare. Nunc autem quia Hlu-
dowicus sublimissimus rex per Salomo-
nem venerabilem episcopum civitatis Con-
stantiae nostro studuit apostolatui intimare,
quod piae memoriae Hluodowicus impe-
rator genitor suus quendam monachum

Proemium.

(1) Adde per manus. (2) Edidit Lambecius
lib. i Rer. Hammab. apud Lindenbr. ed. Fabricio.

Hamburgensis
Ecclesiae in-
stitutio per
Gregorium IV
PP.

Ansecharius
primus Ham-
burg. episco-
pus;

Haec vero Ec-
clesia post
dismembra-
tione monast.
Turholz a cle-
ricis derelicta.

Hamburg. vero
civitas a paga-
nis capta.

nomine Anscharium de monasterio Corbeia tulisset, et collocasset enim iuxta Albiam fluvium in confinibus Slavorum, et Danorum, atque Saxonum in castello Hammaburg, amnente, ac solertia sedis apostolicee privilegia praecepente praedecessore nostro beatae memoriae papa Gregorio, cuius etiam auctoritate in supradicto Hordalbingorum populo sedes constituta est archiepiscopalis in castello superius memorato Hammaburg (1); et in eadem quoque sede accepto a sede apostolica pallio archiepiscopus primus est ordinatus Anscharius: cui a praefato pontifice delegata est cura seminandi verbum Dei, et animas lucrandi Deo. Cuius delegationis, et auctoritatis, et pallii acceptationis pagina nobis est a praefato filio nostro Hludowico rege per iam dictum Salomonem episcopum destinata iuxta monrem sanctae romanae Ecclesiae bullata. Per cuius tenorem paginae haec ita fuisse comperimus, sicut pietas nobis iam fati regis per fidem virum Salomonem scilicet episcopum intimavit. Verum quia Karolus rex frater saepe dicti regis Hludowici abstulit a praenominato loco, qui dicitur Hammaburg monasterium, quod appellatur Turholz, utpote quod post partitionem inter fratres suos in regno suo coniacere videbatur, situm in occidentali Francia, quod illis genitor suis ad supplementum, et victimum episcopo, et clericis eius dederat, coepere, sicut fertur, omnes ministri altaris recedere. Deficientibus quippe necessariis sumptibus, ab ipsis recesserunt gentibus, et eademi ad gentes legatio per huiusmodi factum defecit. Ipsa quoque metropolis Hammaburg, Dei permittente occulto iudicio, per barbarorum saevitatem prorsus devastata est. Contigit namque ex improviso piratas advenientes civitatem navigio circumdeisse, filius vero noster archiepiscopus Anscharius ibi positus cum his, qui ade-

(1) Vide sup. in Greg. IV, Constit. *Omnium fidelium*, etc., anno 854, et Leone IV, *Quoniam apostolicae*, anno 859, et Nicelai Upaullo praeced. Constit. *Quisquis Dominum*, anno 858.

rant, in urbe ipsa, vel in suburbio manentibus, primo quidem audito adventu eorum locum ipsum continere voluit, donec maius eis veniret auxilium, sed impellentibus paginis, et civitate iam obcessa, cum eis resisti non posse conspexit, quomodo pignora sanctorum reliquiarum asportarentur praeparavit: sieque ipse clericis suis huic illueque fuga dispersis, etiam sine cappa sua vix evasit. Denique hostes arrepta civitate ae succensis omnibus, et direptis egressi. His ita peractis, cum filius noster iam dictus Anscharius multis esset pressuris et calamitatibus oppressus, et fratres congregationis eius una cum sanctis pignoribus per variis loca circumneundo huic illueque vagarentur, et nusquam sedem haberent quietam, matrona quadam nomine Ikia divino amore traeta ex sua laereditate possessiunculam ei tradidit in sylva Ramesloa nominata in pago Berdangoa, in episcopatu Waldgarii Verdensis Ecclesiae episcopi, ubi, et celum construxit, et reliquias sanctorum una cum fratribus, qui supererant, collocavit. Quamobrem elementissimus rex iam saepe dictus Hludowicus, quaerere coepit quomodo ei solatium subsistendi faceret, quo legationis suae mandatum perficere posset. Et quia in eadem provincia cellam nullam huic legationi habebat congruam, suggerere voluit praedicto Waldgario Verdensis Ecclesiae episcopo, ut eius permissione ei liceret in supradicto loco Ramesloa monasterium ex suis impensis construere, ubi fratres, qui tanti clade superfuerant, sustentarentur, et ipse locum suspirandi, et si quia unquam faenitas suppeteret, propter vicinitatem eiusdem loci Hammaburgensem Ecclesiam restarandi, haberet suo successoriisque eius regimine et potestate mansurum. Cui quidem rei ipse admodum contrarius exitit. Quia de causa postmodum in Wormatia civitate positus duobus regibus Hludowico, et Hlotario praesentibus archiepiscopis Ebone Rheensi, Hetti Treverensi, et Hotgario Mengoniacensi cum plurimis aliis generali

S. Anscharius
cum suis cle-
ricis autugens
Ss. rel quis
secundum aspor-
tat.

Monasterium
Ramesloa in
Verdeusi due-
cesi ab eodem
Anschario
constructum

interventu utriusque regni praesulibus congregatis haec eadem res posita est. Quod cum ab omnibus bene ita ordinatum probaretur, ut praedictus pontifex Waldgarius hoc ipsum sua auctoritate concederet, et firmaret, cuncti rogarerunt. Qui primo quidem fortiter his reniti coepit, iustum non esse multipliciter asserens, ut honorem suae sedis in aliquo minneret, postremo tamen, et ipsis regibus, et cunctis episcopis ibi aggregatis pro hoc ipso cum rogantibus, et omnino causa necessitatis id licetum fore dicentibus respondit, si apostolica auctoritate firmaretur, ex se quoque ratum esse. Unde per saepe nominatum venerabilem missum Salomonem, videlicet Constantiae civitatis episcopum, hoc relatum est confirmandum, ac postulatum est nostra auctoritate roborandum. Nos igitur id subtili perpendentes examine, animadvertisimus propter instantem necessitatem, et animarum lucra in gentibus demonstrata utile fore. Omnia enim, quae proficia Ecclesiae probantur existere, et divinis non (1) resultant praceptionibus, licita, et facienda esse non dubitamus: maxime in tali novellae christianitatis plantatione variis solent eventus contingere.

Quamobrem omnipotentis Dei, et beatorum apostolorum Petri et Pauli et hoc nostro decernimus decreto, secundum reverendissimi regis Hludowici votum, et praeconimitati episcopi Waldgarii, aliorumque episcoporum consensum, ut praedictum monasterium Ramesloa nominatum, sub potestate et regimine Anscharii Hammaburgensis Ecclesiae archiepiscopi, eiusque successorum perpetualiter constat. Nullus ergo Fardensis, vel quilibet episcopus ullam sibi deinceps in eodem monasterio vindictet potestatem. Quinimo et ipsi, et omnibus suademus, et verae religionis cultoribus, ut sacra hac legatione fungentibus adiutorio et solatio sint, quatenus pro gratia huius beneficii plenam mercedem recipere mereantur ab eo qui dixit: Ite, docete omnes gentes:

(1) *Lege resistunt.*

Monasterium
hoc Anscharii,
successorum
que Hamburgi,
episcoporum
misericordi
subicitur.

Viciniis epi-
scopis ullam in
eo potestatem
habere inter-
dictum.

et quicumque receperit vos, me recepit. Itaque omnia a dilecto filio nostro rege Hludowico ad hoc Deo dignum officium deputata, nostra etiam pia eius vota auctoritate firmamus, et quia casus praetitorum nos cautos faciunt, in futurum omnem quoque adversantem vel contradicientem, atque piis his nostris studiis quolibet modo insidiantem, anathematis munerone perentimus, atque perpetuae ultiionis reum diabolica sorte damnamus, ut culmen apostolicum more praedecessorum nostrorum, causamque Dei pio affectu zelantes, ab adversis hinc inde partibus tutius muniamus. Observator vero et custos huius nostrae salutiserae praeceptionis benedictionis gratiam a beato Petro apostolorum principe, et cœlestis retributionis aeternae gaudia a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Leonis notarii regionarii, et scribenti S. R. Ecclesiae in mense maio, indiet. xii. Datum kal. iunii per manus Tiberii primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo (1) papa, anno pontificatus eius v, indictione xii (2).

Dat. die 1 iunii anno Domini 862,
pontif. Nicolai anno v.

IV.

*Confirmatio synodi Suessionensis anni 855
cum privilegio Hinclmari archiepiscopi
et Ecclesiae Rhemensis (3).*

SUMMARIUM

Exordium. — Synodus Suessionensis habita anno 855. — Eam Benedictus III PP. con-

(1) *Supplet*: imperatore Augusto Hludowico imperi eius anno vii, et in sede B. Petri Apostoli Nicolao, (2) Idem Lambecius in Chrouolog. et Auctar. lib. i Rer. Hamburg. ad annum Christi 862 post positas more suo chronologicas *notas* haec subdit: Ad hunc annum pertinet pontificis Nicolai I diploma de confirmatione Ramesloac, quod extat lib. primo Rer. Hamb. a pag. 151 usque ad pag. 158. Notandum autem est tam ibi, quam apud Erpoldum Lindenbrogiun in privilegiis Archiecclesiae Hammaburgensis in fine eius pro *indictione* x bis perperam, legi *indictione* xii. (5) Ex tom. ix Conc. inter epistolam Nicolai PP.

Anathema
contra inob-
servantes.

firmavit. — Eius confirmatio et ratificatio per Nicolaum I. — Obedientia ab episcopis Belgii Rhemorum archiep. metropolitano suo debita. — Salvo tamen iure sedis apostolicae. — Primatus Ecclesiae Rhemensi a summis pontificibus concessus, — A Nicolo PP. confirmatur. — Rhemus. archiep. non nisi a romano pontif. iudicandus. — Neque ad alterius metropolitani synodum vocandus. — Nec illius Ecclesiae aut dioecesi ulla inferenda molestia. — Huiusmodi decreta a quoquam violari sub anathematis poena interdictum. — Irrita tamen ac nulla fore declarat si archiep. Rhem. apostolicae sedis decretis non obedierit.

Nicolaus servus servorum Bei reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Hinckmario Rhemorem archiepiscopo.

Exordium.

Pastoralis solicitudinis cura constringimur et loci sublimitate, qua nos superna providentia totius domus suae generalitati praeposuit, provocamus, ut apostolatus nostri apex in ea tanquam lapis positus angularis, ad imitationem ipsius, fidelibus quidem, et humilibus tutissimum, et firmissimum refugium, quo cuncti frangantur timentes hostium fructus, exhibeat. His autem qui offendunt verbo, nec credunt in quo et positi sunt, sit lapis offensionis, et petra scandali. Proinde quia dilectio tua sequens instituta maiorum, ea quae possunt aliquam recipere questionem ad nos quasi ad caput et apicem episcopatus referre episcopaliter studuit (quod nos libenter accepimus, quia hinc dilectionem tuam memorem canonum comprobamus), synodum illam, quae a te, et caeteris venerabilibus archiepiscopis atque episcopis in urbe Suerionum anno incarnationis dominicecccliii, indictione prima, v kalendas maii fuerat celebrata, et a decessore nostro beatae memoriae Benedicto papa est confirmata, sicut idem sanctae recordationis pontifex illam confirmavit, ita et nos illam confirmatam, et irrefragabilem perpetuoque mansuram, apostolica auctoritate decernimus, salvo tamen romanae sedis in omnibus iussu, atque iudicio (1). Praeterea quidem san-

Synodus Suer-
sionensis ha-
bita anno 853;

Eam Benedit-
tus III PP.
confirmavit

Eius confirma-
tio et ratifica-
tio per Nico-
laum I.

(1) *Lege:* Constit. eius i, *Probabilium*, etc., dat. anno circiter 853.

cimus, ne quilibet ex Rhemorum Durocortorum provincia regionis Belgeiae regulariter subiectus Ecclesiae, te contempto, vel posthabita coepiscoporum ipsius dioecesos provinciali synodo, impune audeat, seu valeat aliena expetere, aut expectare iudicia, aut alienas contra canones ordinationes suscipere, vel ad alias provincias irregulariter convolare: sed ita, ut Nicaenorum, et certorum conciliorum canonici definitionibus est promulgatum, et heatorum Syrici, Innocentii, Zosimi, Caelestini, Bonifacii, Leonis, Hilari, Gelasii, Gregorii, ac caeterorum romanae sedis pontificum constitutionibus est decreta, salvo in omnibus iure apostolicae sedis, velut ab ipso Christo et a sacris est cautum canonibus, cuncti sive in praelatione, sive in subditione debita ordinem ab ecclesiasticis regulis traditum obseruantes, metropolitanae tuae auctoritati, honeste tamen, et canonice praecepsidenti obedient, et studiosius obtemperare procerent. Et hoc promulgamus, atque apostolica auctoritate statuimus, ut te, quem primatem ipsius provinciae sanctae memoriae praesules praedecessores nostri, Leo scilicet in largitione usus pallii, et Benedictus privilegio suae corroboracionis, ut et antecessores eorum tuos praedecessores canonica auctoritate et antiqua consuetudine, pro metropolis Ecclesiae genio confirmaverunt, et nos primatu beati Petri Dei voce percepto pariter confirmamus. Nullius unquam infestatio contra canonica apostolicaque decreta, sive iudicia opprimat, aut ab Ecclesia tibi commissa virtute, vel facultate nudare, aut ante audientiam romani pontificis, quia nec regulae hoc permittunt ecclesiasticae, indicare te vel condemnare praesumat. Quod et si temerarius quisquam forte praesumpserit, nullius excommunicationis, vel obligationis, seu condemnationis sententia sine decreto romani pontificis tenearis astriktus: sed si a quoquinque vel undecimquinque fueris compellatus ut debebas indicari, apostolici papae iudicio te reservari, nostra, imo

Obedientia ab
episcopis Bel-
gii Rhemorum
archiep. ac-
trop. habita
eua dicitur.

Salvo tamen
iure Sedis Ap-
postolicae.

Primatus Ec-
clesiae Rhemensi a Sum-
mis Pontifici-
bus concessus,

A Nicolo PP.
confirmatur.

Rhemens ar-
chiep. non ni-
si a Romano
Pontif. iudi-
catur.

Neque ad alterius metropolitani synodum vocandas;

beati Petri apostoli anctoritate decernimus: ne alterius cuiuscumque iuri, vel iudicio te subiici, excepta potestate sedis romanae pontificis, nec ad alterius primatis provinciae synodum, nisi ex communis placito, posse convocari mandamus, ita tamen, si in nullo negotio apostolieae romanae sedis iussionibus inventus fueris inobediens. Et hoc constituimus, ne quilibet ex provincia metropoli tuae, tibique subiecta, ius secundum ecclesiasticas constitutiones primatni Ecclesiae tuae, et tibi debitum et secundum saeculos canones, et decreta romanorum pontificum, ex antiqua consuetudine traditum, ac constitutum, quoquomodo per contemptum convellere, aut provinciam dividere, aut tibi, vel Ecclesiae tuae, quamcumque violentiam contra eadem canonica constituta, et decreta romanorum pontificum pertinaciter inferre praesumat. Quae omnia supra scripta violari a quoquam cum anathematis interpolatione, beati apostolorum principis auctoritate, et nostra apostoliea sententia prohibemus: eo dumtaxat tenore, et conditione, haec per huius praeecepti decretique paginam, tibi omnibus vitae tuae diebus habenda concedimus, ad tuaeque securitatis quietudinem ac decorem valere disponimus: si tam in praesenti, quam semper dum tamen in hae vita superstes extiteris, in nullo ab apostolieae sedis praeectionibus quoquomodo discrepaveris. Quod si a sanctae romanae Ecclesiae constitutis, vel ab eius praeulum iussionibus, quilibet tempore inventus fueris segregatus, eorumque sive per epistolam, sive per verba mandatis obedire neglexeris, huius privilegii atque praeecepti tenor nullius momenti penitus indicetur, et cuncta quae in eo continentur, irrita in perpetuum atque inania prorsus existant. Si quis suteum temerario ausu magna, parvaque persona contra hoc nostrum apostolieum decretum agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienum, et cum omnibus impiis aeterni incendi suppicio conde-

minatum. At vero, qui observator extiterit praeecepti huius, gratiam atque misericordiam vitamque aeternam a misericordissimo Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Zachariae notarii regionarii, et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilii, indictione xi. Bene vale. Data iv kalendas maii, per manus Tiberii primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante piissimo domino imperatore Augusto Hindowico a Deo coronato, Magno, pacifice, imperii anno xiv, indictione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 863,
Pontif. Nicolai anno vi.

V.

Privilegium monasterii Corbeiensis (1).

Proemium. — Libera dispositio monasterii et rerum penes abbatem. — Nulla episcopi Ambianensis in eodem potestas. — Ambianensi episcopo, eiusque ministris negatur accessus ad monasterium non consentiente abbatem et monachis. — Conferat tamen sacramenta secundum abbatis petitionem. — Eadem caeteris Galliae, Germaniaeque episcopis mandantur. — Abbatis electio penes monachos. — De non intrudendo abbatem monachum alterius monasterii vel ordinis, vel laicorum, vel canonicum. — Debent principes honorem Deo praestare quem sibi a Deo praestari volunt. — Abbas a nemine eliciendus nisi cognita criminis causa. — Ambianensi episcopo facultas datur inquirendi contra inobservantes haec constituta. — In casu negligientiae episcopi Amb. eius iuri succedat metropolitanus. — Si haec non prosint, monachi appellare possunt ad papam. — Poena contra privilegii huius temeratores.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Trasulpho religioso abbati, et per te venerabili monasterio Beatorum principum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeia in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini, quod beatus Petrus apostolorum eximius, per attributam et revelatam sibi divinitus gratiam, licet suis longe imparibus meritis, nobis tamen singulari praerogativa, ut in totius christianae religionis univer-

Proemium

(1) Ex edit. card. Carafae inter epistolas Nicof. pp.

sitate principaliter excelleremus, contulit; quatenus sicut dignitate et auctoritate per ipsius singulare privilegium omnibus praeminemus, ita universarum Ecclesiarum Dei solicitudinem habeamus, et singularis quibusque fidelibus atque paucis locis, in quibus iugis Deo famulantium sedulitate placatur divinitas, opportuna suffragia conferamus. Unde quia non multis intercedentibus annis monasterium beatorum apostolorum Petri ac Pauli, quod appellatur Corbeia, venerabilis qui tunc fuerat abbas Odo, et gloriosus dilectus filius noster Rex Francorum Carolus decessorem nostrum sanctae recordationis Benedictum pontificem, directis ad eum tam literis missis postulaverant, ut predicto monasterio et rerum suarum liberam concederet dispositionem, et in eligendo de semelipsis abbatem regularem daret canonicamque licentiam (1). Quorum petitionem ille gratanter accipiens, petita concessit, et ut concessionis eius perpetuitas servaretur, privilegium monasterio iam dicto fecit. Nunc vero adveniens venerabilis Odo Belvacensis episcopus, qui prins abbas monasterii Corbeiensis fuerat, innotuit nobis tam petitionem ipsius benigni principis, quam postulationem tuam, qui praefati monasterii Corbeiae abbas esse dignececeris, qua postulasti, ut quae prius monasterio illi a decessore nostro beatae recordationis papa Benedicto concessa fuerant, auctoritatis nostrae primumulgatione firmare non abnueremus. Nos itaque considerantes religiosam esse petitionem tuam, et nihil novi nos constituturos si praedecessorum deereta sequamur, pastoralis quoque pariter esse officii, servorum Dei iugiter utilitati, commodisque prospicere: decernimus ut monasterium Corbeiae, quod ad laudem Dei in honorem sanctorum apostolorum Petri et Pauli constructum esse dignoscitur, et a Balthilde regina Francorum, filioque eius Chlotario a principio fundatum, et donariis

rebusque necessariis locupletatum, quod est in pago Aubianensi super fluvium Somma situm, rerum suarum liberam in omnibus habeat disponendi regulariter potestatem, ut quaecumque eidem monasterio in anno, vel argento, in agris, vel famulis, seu quibuslibet rebus fuerint oblata, sive in praesenti die collata esse constant, in tua, tuorumque successorum abbatum, fratrumque maneat dispositione: ut quidquid secundum Dei timorem ad Ecclesiae ipsius utilitatem regulariter et canonicis disposeritis agere, liberam in omnibus habeatis faciendi potestatem. Episcopus vero Ambianensis nullam ex eis vel accipiat, vel exposeat portionem: neque vel in abbat, vel in fratribus, vel in ipso coenobio potestatem obtineat, neque in cellis ipsius monasterii dominatione potiatur ulla, neque in clericis, neque in famulis, et in omnibus, quaecumque ad monasterium illud videntur habere possessionis respectum, sicut iam olim concessum illi monasterio cognovimus ab episcopo Ambianensi, et ab aliis episcopis Galliarum, et privilegio cessionis firmatum, tam temporibus dilecti filii nostri Caroli praesenti tempore regnantis, quam antiquis temporibus Balthilde Chlotarioque Francis principantibus: nisi quantum canonicus ordo permittit (2). Nec ad monasterium, seu celas eiusdem, vel ipse per se episcopus, vel oeconomus eius, vel archipresbyter, vel archidiaconus illius, aut quelibet ex eius agentibus persona, potestatem habeat accedendi, nisi forte ab abbat monasterii, vel fratribus, necessitatis causa, vel dilectionis gratia vocatus advenerit, ne importunitate sui, ministrorumque suorum inquietudine, fratres, vel abbates sustineant ullam molestiam. Neque in ecclesiis predicto monasterio subiectis, vel in presbyteris eisdem ecclesiis ordinatis aliquam tentet facere perturbationem, vel abbat, vel fratribus novam constitendo, et antiquam consuetudinem violando:

(1) Vide in Benedicto.

Bull. Rom. Vol. I.

(2) Vide ut supra.

Liberis dispositionis monasterii et rerum posses abbatem.

Nolla episcopi Ambianensis in eodem potestas,

Ambianensi episcopo, eiisque ministris negatur accessus ad monasterium non consentiente abbatte et monachis;

sed sicut regulariter, et canonice disposita sunt, et longo iam tempore manentia, ita quoque futuris temporibus manentiae incoenusa. Nec potestate episcopalis fastus abutens, violenter contra constituta maiorum disponere velit aliquid adversus voluntatem abbatis, et fratrum in ipso coenobio Deo quoemque tempore militantium. Ordinationes, quae necessarie fuerint in monasterio sive de monachis, sive de canoniciis et quas petierint abbas, et fratres, agere non differat. Altaris quoque, et basilicarum benedictiones, sive consecrationes, prout necessitas postulaverit, vel in ipso monasterio, vel in agris ipsius monasterii libenter concedat: chrisana quoque, oleumque consecratum per singulos annos praebere non differat: et pro his omnibus nullum munus accipiat, ne Spiritus Sancti gratiam vendere conatus. Simonis damnationem, quod absit, sustineat. Hoc constitutum non solum episcopum Ambianensem, verum etiam omnes per Galliae, Germaniaeque provincias episcopos, ubiennique praefatum monasterium, vel ecclesias, vel agros, vel famulos habere dignoscitur, observare sine cunctatione, seu contradictione decernimus, ut nullus potestatis iure de rebus praefati monasterii sine voluntate abbatis, fratrumque ipsius coenobii abutatur: sed manent omnia, quae collata sunt, fuerintque in rectoris ipsius monasterii potestate, et regulari dispositione: neque sit aliquis vel regum, vel ullius potestatis seu dignitatis faltus gradu, qui de monasterii praefati rebus, vel violenter, vel potenter invadat aliquid, vel diripiatur. Abbatem vero fratres ipsius monasterii de seipsis eligendi semper habent potestatem, et eam personam elegant, quae monachi propositum et habitu, et moribus profiteatur: non canonicum, aut laicum, neque alterius monasterii monachum; quoniam monachico ordini praeficere vel laicum, vel canonicum non est servare ordinis professionem, sed evertere: quod unusquisque

praepositus, cuius est ordinis, eius quoque erit et propagator: nec bene disponet aliquando cuiuscumque militiae vitam, cuius non fuerit ipse, qui disponit aemulator. Sed neque rex, neque potestas aliqua ullam monasterio Corbeiensi praeponat personam, quam non fratres ipsius elegerint monasterii. Debet enim mundi principes honorem praestare Deo, quem sibi volunt praestari a Deo: videlicet, ut quemadmodum cupiunt a Deo sibi collatum regni honorem conservari; sic Ecclesiae Christi suam non dedignetur servare legem. Non enim decet, neque iustum videri poterit, ut sibi militantibus de Ecclesiae Christi professionibus mercedem restinat, et quod de republica sua retribuere debent, id reddere velint de his, quae collata sunt Deo. Qua de re praecipimus omnino, ut monasterio Beatorum Petri et Pauli, quod Corbeiae dictur, nullam praeficiant personam, vel ex sibi militantibus, vel ex alieno monasterio sumptum, quae non per electionem sumatur probabilem, sive de laico, sive de canonico, sive de quoemque fuerit ordine. Quoniam vero multae quaeruntur ab importuniis hominibus malignitatis occasiones et necesse est semper adversarii tela elygeo protectionis repellere; decernimus, ut abbas, post quam electus fuerit, et ordinatus, nulla potestate praevalente deficiatur, nisi in criminis causa fuerit reprehensus, cuius merito rectoris non debeat administrare officium. Infamiae vero maculis, seu criminis alienius denotatione si fuerit appetitus, non praeter canoniam et regularem deponatur examinationem. Hoc vero constitutum si fuerit ab aliquo praevericatu, per episcopum Ambianensem quisquis ille fuerit, ex nostra conveniatur auctoritate, ut eum, qui huius sedis constituta convulserit, conveniat, et iniquitatis suae culpam commoneat, cuique periculo subiciatur, notum faciat. Quod si vel ipse neglexerit vel despicerit, vel timuerit perficere, metropolitanus episcopus conventus a fra-

monasterii vel ordinis, vel laicum, vel canonicum.

Dicitur pri
cipes honorem
Deo praestare
quem sibi a
Deo praestari
volunt.

Abbas a nem
ine efficiendus,
nisi cognita
criminis causa.

Ambianensi e
piscopo faculta
tis datur inqui
rendi contra
inobservantes
hac constituta

In caso neglig
entiae episcopi
pi Ambianen.,

Conferat ta
men sacra
menta secun
dum abbatis
petitionem.

Eadem ceter
is Galliae,
Germaniaeque
episcopis man
dantur

Abbatis electio
penes mona
chos.

De non intro
duendo abba
tem mona
chum alterius

*eius iuri suu-
cedat metropo-
litanus;*

*Si haec non
prosim, mona-
chi appellare
possint ad
Papam.*

*Poena contra
privilegio huius
temeratore.*

tribus ipsius coenobii personam huius sanctionis violatricem adire non differat, et huius nostri decreti testificationem innotescat, atque ab eo quod prave gessit, recedere non moretur, ex sua, nostraque auctoritate contestetur. At si ille contumaciter in sui facti perpetratione permanere decreverit, et non quod inique gessit, corrigere maluerit, licentiani habeant fratres monasterii praedicti romanam apostolicamque sedem adire, et necessitatis suae causas ante papam, qui tunc fuerit urbis Romae, deponere, et praesentis praecepti constitutionem manifestare, sive que romanus pontifex, cognita causa, instae damnationis sententia reum multare non cunctetur. Si quis vero sacerdotum, vel clericorum hanc constitutionis nostrae paginam agnosceat, contra eam venire tentaverit, ordinis sui dignitate careat: laiens vero cuinsemque sit potestatis, vel dignitatis, si huius privilegii decreta in aliquo violaverit, reum se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et nisi vel ea, quae ab eo sunt male ablata restituerit, vel digna poenitentia illicite acta desleverit, Dei et beatorum apostolorum Petri ac Pauli auctoritate, ac nostra sententia anathematis vinculo innodatos, a saceratissimo corpore, ac sanguine Domini nostri Iesu Christi alienus existat, ac in aeterno examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem venerabili monasterio iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus, et hic fructum bonae actionis recipiant, et apud districtum indicem praemia aeternae quietis inveniant. Seriptum per manum Leonis notarii regi- narii, et serinarii sanctae romane Ecclesiae, in mense aprili, inductione xi; data iv kalendas maias per manum Tiberii primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Lu-

dovico a Deo coronato, Magno, pacifico imperatore, anno xiv, et post (1) eius annum xiv, inductione vi (2).

Dat. die 28 aprilis anno Domini 863,
pontif. Nicolai anno vi.

VI.

*Monasterium sancti Carilefi esse immune,
et apostolicae sedi immediate subiectum
declaratur (3).*

SUMMARIUM

Exordium. — Caroli Calvi pro monasterio S. Carilefi in dioecesi Coenomanensi posito cura. — Eiusdem privilegia immunitatis a Nicolao PP. confirmari petuit. — Itaque eximitur a Coenomanensis episcopi subiec- tione. — Episcopus nisi vocatus ad monasterium non accedat. — Terminus ecclasiasticarum quaestionum. — Privilegia libertatis huius monasterio a Francorum regibus concessa. — Coenomanens. episcopis ullam sibi in monasterio potestatem usurpare interdicitur. — Sed conferant monachis sacramenta prout petierint. — Abbatis electio libera penes monachos. — Electus consensum regis obtineat ante quam regimen accipiat monasterii. — Abbas deponi non possit, nisi aperti criminis fuerit reus. — Pro cuius examinare sex epis- coporum quibus Coenomanicus praesit, habeatur conventus. — Dignitatis privatio, et apostolica censura contra haec statuta inobservantes. — Fratres monasterii a Coenoman. episcopo vel in rebus monasterii, vel in libertatibus affecti vi, vel molestia, ius habeant ad metropolitanum Turonensem appellandi. — Si metropolitanus pro iure ipsis non adiudicaverit, ad sedem apostolicam appellare possint.

Nicolaus romanae sedis episcopus, Galliarum episcopis universis et pontificibus (4) semipermanit in Deo Patre et Domino nostro Iesu Christo salutem.

Regum corda divinitus inspirata quando pro religiosis locis solicitudinem gerunt, divinitati gratiae sunt agendae, et in omnibus, quae pie, religioseque procurant, eorum voluntati cum omni devo-

Exordium.

(1) *Lege* post consulatum eius anno xiv. (2) *Privilicia a summis pontificibus concessa huic monasterio, quae confirmat hic Nicolaus, lege in Be- nedicto III PP., Constit. *Questi estis*, etc. (3) *Ex edit. card. Carafae.* (4) *Potius principibus.**

tionis alacritate est parendum: orandi denique essent, ut de sanctorum locis pietatis, affectum, et solicitudinis curam susciperent: nunc autem ultra se ad haec peragenda praebentes, et illis est congratulandum, et quae iusserint, sine retractione perficiendum. Gloriosus itaque rex Francorum Carolus, coelitus animum inspiratus inter caetera suae devotionis studia, quae circa Dei Ecclesiam prompta semper impedit devotione, encam quoque dignatus est assumere de monasterio Sancti Carilefi confessoris, quod est in pago Coenomanico constructum super fluvium Anisola, in quo a prima sua conditionis die, ex quo beatus confessor Christi Carilefus in eo corpore quievit, religiosum monachorum habitavit examen, habuitque libertatis privilegium, et in rerum suarum dispositione, et in abbatis de semetipsis electione. Verum quia impugnare Ecclesiam Christi numquam hostis humani generis omittit, securitatem libertatis, quam iam multis ex annis possederat, etsi non penitus abseidit, conussit tamen, et convellere conatus est, et paucis quidem ante iam annis, praesentibus quoque, id est ipsius Caroli regis temporibus. Quia vero divina clementia deserit numquam se confidentes, principis animum ad hoc movit, ut non solum inimici persuasio non praevaleret; sed etiam procurare voluit, ut sequentibus temporibus libertatis privilegium olim monasterio illi concessum a nullo deinceps nec everti posset, nec violari. Unde dignatus est ad nos pius princeps praefatus, et missum dirigere sum, id est venerabilem Odonem Bellovacensem episcopum, et literas suae digoationis destinare, quibus postulavit, ut libertatem illi monasterio, et ab episcopis, et a regibus Francorum concessam, nostra firmaremus auctoritate, et futuris mansuram temporibus roboraremus. Considerantes itaque piam esse postulationem, et servorum Dei quieti pernecessariam, et quae a pastoribus Ecclesiarum postulanda esset, atque procul-

*Caroli Calvi
pro monasterio S. Carilefi
in diocesi Coenomanensi
posito cura.*

*Eiusdem pri-
vilegii immu-
nitatis a Ni-
colao PP. con-
firmari petiti.*

randa, si minus eam mundi principes procurarent; decernimus apostolatus nostri auctoritate, ut monasterium Sancti Carilefi confessoris, intra Gallias situm in pago Coenomanico super fluvium Anisola, rerum suarum habeat liberam in omnibus secundum Ecclesiae ipsius utilitatem et servorum Dei compendia dispensationem, ut episcopus Coenomanicae urbis, sive Rothbertus, qui nunc illi sedi praest, sive successores eius, nullam obtineant in eo monasterio possessionis dominationem, neque praefatum monasterium ad suae urbis inclinare conentur subiectionem: sed abbas ille, qui nunc ibi est Engilarius, et fratres ipsius monasterii, dominationis ius secundum ecclesiastica statuta, et praesentibus et futuris obtineant semper temporibus: videbilet, ut quidquid oblatum est, vel fuerit deinceps illi coenobio, vel in auro, vel in argento, vel in agris et famulis, vel in quacumque rerum substantia, nec episcopos Coenomanicus, sive Rothbertus, qui nunc illi urbi praest, sive qui post eum Coenomanicam Ecclesiam rexerint, nec nulla alia persona, sive sacularis, sive ecclesiastica ullam obtineant vel sibi vindicent portionem, sed maneat omnia in ipsius abbatis et fratribus ibidem Deo militantium dispensatione: ut quidquid secundum ipsius monasterii utilitatem regulariter, et canonice voluerint agere, in eorum situm sit potestate. Neque episcopus ad praefatum monasterium, quasi propriae potestatis abutens iure, nisi vocatus ab abbatte et fratribus, accedat, ne sui adventus pressura fratribus quietem perturbet; neque dolos, aut machinationes ullas vel abbatii, vel fratribus, sive per se, sive per suos aliquando facere praesumat: quin potius quid Dei servis in praedicto monasterio commorantibus, conferre ad ordinis sui conservationem utiliter, et modeste, et benigne potuerit, id pro Dei amore, et sempernae remuneracionis gratia perficiat. Nec violenter, aut callide mali quidquam, aut perturba-

*Itaque eximi-
tur a Coeno-
manensis epi-
scopi subie-
ctione.*

*Episcopus oisi
vocabus ad
monasterium
non accedat.*

tionis molitatur in illos, sicut audivimus quosdam facere voluisse, quasi inscriptio-nes quosdam monstrantes, quibus mona-sterium suae civitati possessionis iure sub-ditum fieri conati sunt, quas constat om-nino falsas fuisse, quandoquidem privile-gia regum, quae ex antiquorum regum Francorum temporibus olim monasterio illi concessa sunt, hoc destruant, sicut et ipsa testantur, quae in archiviis monaste-rii ob testimonium sibi concessae libertatis, hodie quoque servantur. Quod si fortassis contigisset, quod aliquando mona-sterium illud sub potestate Coenomanici fuisset episcopi, quod rebus ipsis probatur, et testimonii monasterio collatis nunquam fuisse, tamen secundum leges saeculi, post tot iam saecula, et annorum spatia re-peti nullatenus iure potuisset, et quod semel acceperat libertatem, iam sub di-tione nequaquam mancipari potuisset; in legibus enim habemus, ut omnes quaestiones infra xxx annos terminum accipiant: de ecclesiasticis autem causis post quadragesimum annum nulla querela moveri potest, si non intra hoc spatium an-norum fuerit mota. Et eeee hoc mona-sterium a primo rege Francorum christiano, idest Clodoveo, filioque eius Childeberto, cum habuerit libertatem, et deinceps ab omnibus regibus semper manserit liberum, et in rerum suarum dispositionibus, et in abbatis electione; nunc repetitur, quasi in proprii iuris dominationem, cum si terrena possessio fuisse, et per tot annos possessoris sui dominatione caruisset, nullo modo secundum leges, sive mundi, sive ecclesiasticas, antiquis possessor eam sibi vindicare potuisset. At vero, quod est dictu nefas, Christi possessionem, et servorum Dei contubernium, quod terrena potestas liberum esse concessit, episcopalis ambitio in servitutis ius vindicare con-natur. Apparet itaque, quisquis haec per-verse molitur, non lucrum requirere, quod velit animalium, sed magis dominationis fastum, et lucra cupiditatis inhiare. Unde omnibus modis hanc perniciosa repri-

Terminus ecclesiasticarum
quaestionum.

Privilegia li-
bertatis huic
monasterio a
Francorum re-
gibus concessa.

Coenomanicus
episcopus ullam
sibi in mona-

mentes ambitionem praecipimus, ut Rot-berthus episcopus Coenomanicus, et qui-cumque successor eius fuerit, nullam in praefato monasterio sibi vindicet ditionis potestatem; sed maneat secundum con-cessam sibi iam multis annis absolutio-nem ab omni episcopali pressura, et do-minatione remotum. Nullus in eo quid-quam vindicet sibi praefatae civitatis episcopus, neque per se, neque per mi-nistros suos, neque ex clericis, neque ex monachis, neque ex laicis potestatis irre, aut episcopali fastu sine voluntate abba-tis ipsius loci, et fratrum ibi degentium praesumat aliquid, vel ad ordinandum, vel ad disponendum, vel ad dominandum. Ordinationes vero, quas petierit abbas, vel ipsi fratres, vel ecclesiarum consecra-tiones, vel altaris benedictionem, chris-matis quoque, oleique sanctificationem, prout petierint abbas et loci illius habitatores, non moretur praestare: quia munus of-ficieii sui episcopus non pro lucri gratia, sed pro creditae sibi dispensationis mi-nisterio debet impendere: et providentiae pastoralis extitit, ut creditis sibi ovibus ex amore potius, quam ex potestate con-sulere quaerat, licet in subiectos nostra que secundum tempus sint necessaria: sed amor debet generare solertiam, potestas vero temperanda est amore, ut potius Christi charitas seruat, quam potestatis rigor insolecat. Abbatem vero de se eli-gendi fratres coenobii Sancti Carilefi sem-per habeant potestatem, neque in electione episcopi Coenomanici respiciant constituti-onem, aut dispositionem: sed quemcum-que dignum vita, moribus, atque doctrina prospexerint pastoreli officio, et sibi uti-lem, et aptum dispensatorem esse, ipsum eligant, regisque in notitiam deferant, ut eius, et concessione, et consensu potesta-te regiminis accipiat. Neque pro eius vel ordinatione, vel constitutione munus, aliquod accipiatnr, vel detnr; quoniam Spiritus Sancti donum non debet pretio, sed gratia promereri. Et quoniam multi per pravorum insidias hominum servis

steria potestis-
tem usurpare
interdicto.

Sed conferant
monachos sa-
cramenta pro-
ut petierint.

Abbatis electio
libera penes
monachos.

Electus con-
sensum regis
obtineat ante
quam regimen
accipiat mona-
sterii.

Abbas deponi
non possit,

visi aperte criminis fuerit
rensis.

Pro eius causa
minus sex episcoporum, quibus Coenomanus praesul
habeatur conveetus.

Dignitas pri-
vativa, et apo-
stolica censura

saepe Dei fabricantur dolii, decernimus, ut ordinatus deponi non possit, nisi criminalis eum causa monstraverit rem. Quod si fuerit infamiae calumniis denotatus, ex regali providentia episcoporum habeatur, non minus quam sex, conventus, quorum de numero Coenomanus constitutus episcopus; et eorum iudicio secundum canones illius causa discessa, non aliter deponi possit, nisi rens manifestis, certisque patuerit iudiciis. Non est enim aequum, ut electus, et ordinatus Ecclesiae pastor, fortuita, et sine iudicio, absque ullius manifesta criminis denotatione pellatur. Nullus enim apud leges saeculi damnatur, nisi in criminali causa apprehensus veritatis testimonio patuerit: nullus Ecclesiae qui fuerit ordinibus consecratus, merito deponendus erit, si non certis crimibus apparuerit convictus. Si itaque abbas, et electus a pluribus, et ordinatus sacerdotali benedictione (1), nullo modo debet sui ordinis honore privari, nisi manifestis crimibus fuerit denotatus, atque convictus. Unde sub hac auctoritate praecipimus, ut abbas coenobii Sancti Carilefi, postquam electus regulariter, atque canonice fuerit ordinatus, a nullo nec episcoporum, nec regni, nec alia qualibet persona deponi possit, si non criminalis intercesserit causa, pro qua merito secundum regulam sancti Benedicti et canonomi instituta deponi debet. Haec autem constituta volumus omnibus omnino modis inviolabilia praesentibus et futuris temporibus permanere, et a nomine vel regum, vel episcoporum, vel aliquius ordinis violari. Quod si quis constitutionis nostrae parvi dueens decretum, coenobio Sancti Carilefi, vel abbatii, vel fratribus violentiam fecerit, et vel in ipsis, vel in famulis eorum, vel in omni ipsis monasterii possessione invasor apparuerit, reum se in divino iudicio non dubitet apparere, et divinae censurae puniendum damnatione. Unde constitutus, ut primum quisquis hoc molitus fuerit, sui ho-

(1) *Adde facit.*

noris dignitate privetur, sive sit saecularis, sive ecclesiastica persona, deinde ab ecclesiasticae communionis societate sit alienus, corporis quoque, sanguinisque Christi participatione non communicet, donec vel quod inique gessit, corrigat, vel digna poenitentia satisfactionem emendet. Fratres vero ipsius monasterii siquid horum, quae constitutus, violatum esse cognoverint, idest si abbatis electionem quis eis prohibere molitus fuerit, vel ipsius monasterii possessiones, aut quae ibi oblatas fuerint, suo iuri mancipare decreverit, vel ipsum monasterium episcopus Coenomanus ad civitatis suae subdivisionem subiungare tentaverit, licentiam habeant metropolitatum episcopum Turonensem convenire, et pressuram innotescere suam: et metropolitanus, causa cognita, personam, per quam vexantur, conveniat, et cui pericolo tradita sit, ex praesenti auctoritate relecta edeat, utque emendare velit quae prave gessit, moneat. Quod si non libenter audire, et reatum corrigerem stum maluerit secundum praesentis constitutionis decretum, eum a communione Christianorum, et corporis sanguinisque Christi participatione efficiat alienum, quaecumque fuerit persona, et cainscumque fuerit dignitatis. Quod si metropolitanus episcopus eorum precibus, et acclamacionibus adiutorium praestare detrectaverit, licentiam habeant S. Carilefi monasterii fratres apostolicam idest romanam sedem adire, et necessitudinis causam ante episcopum, qui tunc fuerit, urbis romanae deponere, et praesentis edicti constitutionem manifestare: ut romanus pontifex, cognita causa, eam anathematis condamnationem in reum exercere non moretur: ut monasterium praefatum propriam possit suae libertatis munitionem habere, et pontificale decretum, regamque immunitates, romanique pontificis constitutum, invio-

contra hanc statuta inob- servantes.

Fratres mona-
sterii, a Coeno-
man. episcopo
vel in rebus
monasterii vel
in libertatibus
affecti vi vel
molesto, ius
habent ad me-
tropolitatum
Turonensem
appellandi.

Si metropoli-
tanus pro iure
ipsos non adju-
dicaverit, ad
Sedem Apost.
appellare pos-
sint.

tabilem perpetuis obtineant temporibus firmitatem (1).

VII.

Sueri Sublacensis coenobii bonorum, et iurium confirmatio (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Causa concessionis — Abbati factae de regimine abbatiae, et eius bonorum; — Quae enumerantur. — Prohibendo unicumque personae sub anathematis poena, quoniam molendinum in aquis eidem abbatiae propriis construtor. — Aliorum bonorum concessio. — Confirmatio privilegiorum ab aucto. pontificibus concessorum, et iurisdictionis omnimodae. — Exemptione a qualibet eniisque molesta — Sub anathematis poena.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilectissimo filio nostro Azoni religioso abbati, presbytero et monacho venerabilis monasterii Sanctissimi patris Benedicti, et Sanctae virginis Scholasticae apud Sublacum siti, usque successoribus iubil Deo servientibus, ac legitime introemutibus, salutem in perpetuum.

Exordium.

Causa concessio-

Cum piae voluntatis desiderium, et laudandae devotionis, ac apostolicae intentionis sit, piorum locorum curam, et solicitudinem semper gerere, in quantum cum Deo possumus, hac ratione nitimus, ut spiritualibus remediis elementer tuae Ecclesiae, ac venerabili vestro coenobio Sublacensi in omnibus necessitatibus favorabiliter occurratur. Ut autem haec scripta ad notitiam successorum nostrorum pontificum, qui in beati Petri apostolorum principis sede sessuri sunt, et nostrorum filiorum imperatorum serenissimorum in perpetuum veniant, iis salutem, et indesierentem mereerdem exoptamus, ut eob libentius, quae his inserta sunt apicibus, exequantur. Sane ob Dei servitium ex

(1) Huius privilegii meminit Baronius ad annum 865. his verbis: *Hoc anno Nicolaus pontifex amplissimum privilegium contulit monasterio Corbieae etc., idque cum ad hoc Romanum venisset Odo episcopus Belliacensis, qui a Carolo rege missus impetravit pariter ab eodem Nicodao papa privilegium exemptionis monasterio S. Gardeli in eiusdem regni Caroli constituto pago Coenobienensi.* (2) Ex Archiv. Vatic.

nostra benignitate moti, ac sancti patris Benedicti abbatis reverentia et honore duci, qui ut matutinus lucifer in christianum orbem clarissime effusit, ac in praesertiarum miraculis coruseat, et ut eius regulae observatio magis, magisque exercusat, apostolica liberalitate religiositati tuae tradimus, et confirmamus praenominati monasterii regimen, et Sublacensem abbatiam cum omnibus rebus, et possessiōnibus, iuribus, et ditionibus suis, quae ad ipsum pertinent, monasterium videlicet, terras, vineas, fundos, praedia, castella, munitiones, domos, moenia, hortos, molendina, piscarias, colonias, massas, servos et ancillas, peculia, et omnia supellectilia cum omnibus suis pertinentiis in integrum; specialiter autem seu nominatum integrum casale Storacianum, seu Opianum, nec non et coloniam vocatam Seminarium, seu quovis alio nomine dicatur, cum fundis, casalibus, fluminibus, rivis, fontibus, puteis, campis, agris, pratis, paseuis, silvis, salicetis, arenariis, parietibus, montibus et collibus, plagiis, appendicibus culto et inculto, vacuo et pleno, cum omnibus suis pertinentiis: ex corpore massae Lubenzanae pariterque concedimus vobis duos laeui cum molendinis suis, et piscariis, fluvium quoque ab ipso decurrens lacu per rectam Alanetaum cum molendinis, et piscariis suis perveniens ad locum Mandre, omnibusque suis pertinentiis, quae partes inde descendunt usque ad dictum locum Alanetae transcurrentes. Insuper praecepimus, firmiterque constituimus, ut nulla magna, parvaque persona, neque in aqua Bullica, neque Tuccianelli vel Augustae, seu in loco Comarum, aut in Mandra, neque in aquis totius territorii Sublacensis, molendinum construere audeat absque consensu, ac placito abbatis praedicti monasterii: et qui hoc fecerit, anathema sit, hancque poenam patiatur, ut idem molendinum penes ipsum monasterium ascriptum renunciat, et insuper multatae librarium auri coeli diuarium nostro solvendarum palatio

Abbatis factae
de regimine
abbatiae, et
eius bonorum;

Quae enumera-

Prohibendo
unicumque
personae, sub
anathematis
poena, quoniam
molendinum in
aquis eidem abbatiae
propriis con-
stractor.

Aliorum hono-
rum concessio-

subdatnr. Item concedimus vobis Montenovo-
Angustum, et alterum Cervasium cum
omnibus eorum pertinentiis ad aedificanda
castra, et in integro fundo Sanctae Felicitatis, fundo Marano, fundo Anteulo cum
Pantano, Rudimondi. Item concedimus, et
confirmamus vobis montem Arsularum
Seyoste, fundum Rubianum cum Sanctae
Mariae ecclesia, montemque Auricula, nee non Sancti Georgii fundum et Saxam
montem, qui vulgo dicitur Sicco, seu
Malo, in quo sita est ecclesia Sancti
Georgii, et aqua, quae vocatur Frigida,
seu Timida cum omnibus suis pertinentiis,
quemadmodum iuxta Otterani civis Rea-
tini haereditatem extenduntur, inde in
vallem Bonam, et usque ad locum Respu-
lum ascendunt, et recto tramite descendunt,
in aquam dictam Licensa revertentes ad ar-
enam Ferratum: super his omnibus con-
cedimus vobis insuper integrum fundum
Marmora, et fundum Mascianellum, fun-
dum Lucianum, fundum Sambucetum
cum omnibus eorum pertinentiis et adia-
centiis, montemque Crofum cum omnibus
suis pertinentiis, montem integrum Gor-
dianum, montem Gemini, montem Can-
toranum, collem Octie, et fundum Cor-
netum, fundum Musenli transenitem reete
in rivum Trabis. Item concedimus vobis
Montem. Praedicta omnia quemadmodum
ipsius monasterium tenuit, ac possedit
temporibus Zachariae papae, aliorumque
praedecessorum nostrorum pontificum,
ita et nunc secure, et pacifice possideatis;
concedimus vobis, et confirmamus suam
inrisditionem in perpetnum potiri, et
detinere valeatis, et in utilitate mona-
sterii absque ullo impedimento peren-
niter frui. Pro quibus omnibus subdivini
indicii obtestatione promulgantes decernimus, ut nullus, sive praepotens homo,
seu quisquis ille fuerit, andeat sibi inris-
ditionem dicti monasterii, vel massas,
fundos, casalia, praedia, cultum, vel
enclitum, seu alias possessiones, colonos,
et familias, vel alias diversas res, ubi-
cunque fuerint, usurpare, diripere, ac de-

Confirmatio
privilegiorum
ab ante. Pon-
tificibus con-
cessorum, et
inrisditionis
omnimodo.

Exemptio a
qualibet eius.
quam molestia;

vastare, seu ab ipso monasterio amovere,
aut aliquam laesionem, aut contrarietatem
malitiose inferre, vel suis ipsis pertinentiis
quovis quaesito colore, et ingenio
damnatum aliquo modo inferre praesumat,
sed potius ince perpetuo, ut superius as-
seritur, idem venerabile monasterium
fruatur, inque eius iurisdictione sit, ae
tuorum successorum abbatum perpetuo.
Si quis autem temerario ausu contra huius
nostrae apostolicae constitutionis seriem
pie a nobis promulgatae venire, vel agere
tentaverit; sciat se Domini nostri Iesu
Christi, et apostolorum principis Petri
anathematis vinculis inuodatum, et cum
diabolo, et eius atrocissimis poenis, atque
cum Iuda proditore eiusdem Domini no-
stri in aeterno igne concremandum, inque
voraginem tartarei chaos demergendum
cum impiis. Qui vero bona voluntate hu-
ius nostrae salutiferae, ac apostolicae
praeceptionis observator exiterit, bene-
dictionis gratiam, caelestisque retributionis
aeterna a isto indice Domino nostro gau-
dia consequatur. Scriptum per manum
Gregorii notarii sanctae romanae Ecclesiae,
meuse ut supra, et indictione undecima,
anno Deo propitio pontificatus domini
Nicolai summi pontificis, universalisque
papae huius nominis primi, imperii au-
tem domini Ludovici püssimi imperatoris
Augusti a Deo coronati Christo inbente
anno octavo, die vigesima augusti (1).

Dat. die 20 augusti anno Domini 863,
pontif. Nicolai anno vi.

VIII.

Ostendit Rothaldum iniuste ab episcopis Gal-
liarum absque sedis apostolicae consensu
depositum fuisse, cumque sua Ecclesiae
restituit. Malta praeterea de decreta-
lium epistolarum auctoritate comme-
morat, et de sententia in episcopos non-
nisi a rom. pont. ferenda (2).

(1) Similia privilegia vide in concordantiis a nobis
positis in Stephano V, Constit., *Cum magna*, edit.
die 25 Ianuarii, anno 817. (2) Ex edit. card.
Caralae et Baronii ad annum 863.

Sub anathema-
tis poenit.

SUMMARIUM

1. Dispositio Ecclesiae facta per Christum. — Ordo inter episcopos. — 2. Iudicia episcoporum inter maiores causas numerantur, et summo pont. reservantur. — 3. Sedes apostolica Ecclesiarum caput, eaque inconsulta episcoporum causas agere non licet. — Rothaldus episcoporum iudicium non posuit. — 4. De veneratione et obedientia epist. decretalibus debita. — Romana Ecclesia probat et reprobat per decretales epist. — 5. Episcoporum Galliarum error de decretalibus. — Decretalium epistoliarum auctoritas. — 6. Decretales epistolae aequae omnes suscipienda. — S. Leonis PP. decretum de decretalibus. — Codex canonum. — 7. Item et Gelasii decretum. — 8. Nullam discriben inter decretalia, sive sacris canonibus inserantur, sive non. — De Rothaldo, qui sine apostolicae sedis censura non fuerat damnandus. — 9. Episcoporum digni. — 10. Episcopatus unus ex septem Ecclesiae ordinibus. — Episcoporum causae aequae a metropolitanorum iure apostolicae sedi reservatae. — 11. Irritatio eorum quae ab episcopis Galliae contra Rothaldum acta sunt, eiusque Ecclesiae suae, ac pristino gradu restitutio. — 12. Eiusdem absolutio a vinculis quibus ab episcopis Gall. fuerat vincitus suae ne precesset Ecclesiae. — 13. Sedis apostolicae potestas probatur solvendi ea, quae ab aliarum Ecclesiarum praesulibus sint ligata. — Sedes apostolica de omnibus Ecclesiis iudicat. — Non indiget consensu synodi ut damnare possit episcopum. — 14. A Christo data privilegia romanae Ecclesiae. — Per Petrum apostolatum et episcopatus sumpsit exordium. — 15. Adhortatio ad episcopos Galliarum de recipiendo Rothaldo. — 16. Dignum anathema contra decretum hoc contemnentes atque inobserantes. — Ea conditio Rothaldo imponitur ut sit paratus coram sede apostolica ab obiectis expurgare.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, reverendissimis et sanctissimis confratribus nostris archiepiscopis et episcopis apud Gallias constitutis.

1. Quamvis singularium Ecclesiarum, quae propter diversitatem terrarum multae esse dicuntur (cum una sit et unica Sponso suo, sicut ipse in Canticis canonicorum dicit: Una est columba mea (a);

(a) Cant. 2.

Bull. Rom. Vol. I.

II

et per Psalmistam: Erue de manu eanis unicam meam (b), pastor, et episcopus, ac pontifex Dominus noster Jesus Christus, qui hauc creavit, et redemit, existat: ita ut ille veraciter, ac principaliter ista sit omnia, iuxta quod fidibus per primum Apostolum dicitur: conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum (b): et iuxta quod egregius praedicator de eo loquens: Talis, inquit, decebat, ut nobis esset pontifex (c): subiturus tamen ad caelos hanc apostolis commendavit, ac per eos tamquam haereditario iure successoribus eorum, nobis scilicet, quos pastores et episcopos ac pontifices super ipsam constituit, eius providentiae enram indulxit: quatenus pro patribus nati filii, et pro eis constituti principes in omnem terram imitatores eorum essemus, sicut et ipsius Christi (d). Verum et inter beatissimos apostolos, sicut et ille magnus Leo scribit, in similitudine honoris fuit quaedam discretio potestatis, et cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut caeteris praemineret. De qua forma episcoporum quoque est orta distinctio, et magna dispositione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent: sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia. Et rursus quidam in maioribus urbibus constituti, solicitudinem eius susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri sedem universalis Ecclesiae cura confluueret, et nihil unquam a suo capite dissideret.

2. Quod nisi quidam ex vobis nullo interiori comprehendissent obtuta; nunquam Rothaldum episcopum Sessonicae urbis siae consensu nostro deposnissent, depraedarentur, et in exilium pulsum monasteriali custodia manciparent. Nam quomodo non omnes vobis omnia vendicatis, qui iudicia episcoporum, quae merito inter maiores numerantur negotia, vestrae deliberationi tribuistis? An modicum vo-

*Dispositio Ec-
clesiae facta
per Christum.*

*Ordo inter e-
piscopos.*

*Iudicia epi-
scoporum inter
maiores causes
numerantur et
Summo Ponti-
fici reservan-
tur.*

(a) Psalm. 12. (b) 1 Petr. 2. (c) Hebr. 7.

(d) Psalm. 43.

Ils esse videtur, fratres et coepiscopos vestros, praeter apostolicae sedis consen-tam, depositioni subiicere? Quod si damnationes episcoporum non inter maiora negotia dinumeratis; quorum iam causas inter maiora computatis negotia? Quid ergo de presbyteris, vel de inferioris gradu clericis agitur, quorum apud nos quoque causa, Chalcedonensis concilii revalis, cum ratio exigit, audiri iubetur? Si episcopos tanta facilitate deponitis; quomodo rogo, per vos, quorum vel in singulis provinciis habetur prima sententia, vel qui maioribus urbibus constituti sollicitudinem suscipitis ampliorem, ad unam Petri sedem universalis Ecclesiae cura constituit, qui de maioribus deponendis episcopis, nihil ad eius notitiam deferre curatis? An episcopi de universali Ecclesia non sunt, ut de illis damnandis per vos aliquid ad unam Petri sedem deferri non curetur? vel quomodo nil capiam a suo capite dissidet cum de indicandis praecipuis membris Ecclesie, idest, episcopis a capite, sede idest apostolica, dissentitis? an sedes apostolica caput non est?

5. Frustra ergo, ut multa praeteream, concilium Sardicense ad Iulium episcopum foder caetera dixit: Optimum et valde conuentissimum esse videtur, si ad caput, idest ad Petri apostoli sedem de singulis quolibet provinceis Domini reverant sacerdotes, et te sedem Petri, caput appellatum, cui de singulis provinceis Domini referre sacerdotes debent. E contra vos adeo hanc despiciatis, ut ad eam nihil de maioribus Ecclesiae negotiis referre curetis, ac episcopum, inconsulta et contempta illa, deponere presumatis et praeceipue sedem apostolica appellantem. Numnis namque absurdum est quod dicatis, Rothaldum, qui ad iudicium sedis apostolicae provocavit, iterum mutata voce, vestra iudicia postulasse. Quod etiam si ita fuisset, a vestra fuerat fraternitate corrigendus, et quia a maiori ad minoris auctoritatis provocasset iudicium,

emendandas; licet certis non patere possit ullis indicis, a nostro illum ad vestra eucurrisse iudicia, quem constat in ipso articulo contra se preferendae sententiae sedem apostolicae appellasse, et quod se ab illa indicari posceret, coram omnibus exclamasse. Equinon non foret si ad nostra se iudicia convertisset, quamvis et sedem apostolicae nullatenus appellasset; contra tot tamen, et tanta vos decretalia effterri statuta, et episcopum inconsultis nobis deponere nullo modo debuistis. Quod tamen vos, ut servata vobisnum medullitus charitate dicam, postposuisse dolemus, et diversorum sedis apostolicae praesulum decreta, in hoc vos contempsisse negotio, non immerito reprehendimus.

4. Absit enim, ut eniusecumque usque ad ultimum vitae suae diem, qui in fide catholica perseveravit, vel decretalia constituta, vel de ecclesiastica disciplina quaelibet exposita, debito cultu, et cum summa discretione non amplectamur opuscula, quae dumtaxat, et antiquitus sancta romana Ecclesia conservans, vobis quoque custodienda mandavit, et penes se in suis archiviis et vetustis rite monumentis recondita veneratur. Absit ut scripta eorum quoquomodo parvi pendenda ducamus, quorum videmus Deo auctore sanctam Ecclesiam, aut roseo eruore floridam, aut rorifluis sudoribus et salubribus eloquiis adornatam. Si enim ipsorum decreto, caeterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur, ita ut quod sedes apostolica probat, hodie teneatur acceptum, et quod illa repulit, haec tenus inefficax habeatur; quanto potius quae ipsa pro catholicis profanis dogmatibus repellendis, pro variis et multifariis Ecclesiae necessitatibus, et fidelium moribus diverso tempore scripsit, omni debet honori praefterri, et ab omnibus persus in quibuslibet opportunitatibus discretione vel dispensatione magistra reverenter assumi?

5. Quinquam quidam vestrum scri-

Cedes Apostolica Ecclesia non caput, eoque inconsulta, episcoporum causas agere non faciet.

Rothaldus episcoporum iudicium non poposicit.

De veneracione et obediencia epist. decretalis debito.

Romana Ecclesia probat et reprobat per decretales epist.

Episcoporum
Gallicorum or-
der de decre-
tibus.

psent hand illa decretalia priscorum pontificum in toto codicis canonum corpore contineri descripta, cum ipsi ubi suae intentioni haec suffragari conspiciunt, illis indifferenter utantur, et solum nunc ad immisionem potestatis sedis apostolicae, et ad suorum augmentum privilegiorum, minus accepta esse perlibeant. Nam nonnulla eorum scripta penes nos habentur, quae non solum quorundamque romanorum pontificum, verum etiam priorum decreta in suis causis praeferre nosecuntur. At nunc ubi suis animis resultare, et privilegia tantopere nos, ut in sui status incolumitate persistant, elaborare non cessamus, quanto universae Ecclesiae profuisse, prodesse, ac profutura semper esse probantur. Dignum ergo est, ubi universa fabricae moles inititur, ibi firmum validumque habeatur in omnibus fundamentum. Porro si ideo non esse decretales epistolas priscorum pontificium romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur ascriptae; ergo nec Gregorii sancti, nec ullius alterius, qui ante vel post ipsum fuit, est aliquid institutum vel scriptum recipiendum, eo quod in codice canonum non habeatur ascriptum: ergo doctrinam eorum et sanctiones de codicibus suis evadant: ut quid vel membranas occupant, postquam non habentur acceptae?

6. Sed quare multam immoremur, cum nec ipsas divinas Scripturas novi et veteris Testamenti ius recipiemus, si istos duixerimus audiendos? Etiam neutrum horum in codice ecclesiasticorum canonum habetur insertum. Sed responsuri sunt isti, qui non ad obediendum potius, quam ad resistendum semper parati sunt, dicentes, quod inter canones inveniatur capitulum sancti papae Innocentii, cuius auctoritate, doceatur a nobis utrumque Testamentum iam esse recipiendum: quamquam in ipsis primitivis canonibus nullum eorum continetur ex toto insertum. Quibus ad haec asserendum est: quoniam si vetus novumque Testamentum recipienda sunt,

non quod codiei canonum ex toto habeantur annexa, sed quod de his recipiendis sancti papae Innocentii prolata videtur esse sententia; restat nimis quod decretales epistolas romanorum pontificum sunt recipienda, etiamsi non canonum codici compaginatae: quoniam inter ipsos canones unum beati Leonis capitulum constat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis apostolicae custodiri mandantur, ut si quis in illa commiserit, noverit sibi veniam negari. Ait enim capitulo quinto suorum decretalium: Ne quid vero sit quod praetermisso a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta, tam beatae recordationis Innocentii, quam omnium decessorum nostrorum, quae de ecclesiasticis ordinibus, et canonum promulgata sunt disciplinis, ita vestrae dilectioni custodiri mandamus, ut si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. Dicendo vero, omnia decretalia constituta, nullum de decretalibus constitutis praetermisit, quod non mandaverit esse custodiendum. Et rursus asserendo, omnium decessorum nostrorum, nullum pontificium romanorum, qui ante se fuerit, excepti, cuius ita non praeeperit decretalia constituta ab omnibus custodiri, ut si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. Itaque nihil interest, utrum sint omnia decretalia sedis apostolicae constituta inter canones conciliorum immixta, cum omnia in uno corpore compaginari non possint, et illa eis intersint, quae firmitatem his, quae desuet, et vi- gorem sumum assignent. Praesertim cum synodalia gesta, inter quae ipsi canones statuti sunt, in codice canonum non habentur, sed a nobis omni cultu debito venerantur.

7. Consonat autem huic beatissimo papae Leonii sanctus, et foecundissimus in decretis suis papa Gelasius, ita inquiens: Decretales epistolas, quas beatissimi papae diversis temporibus ab urbe Roma pro diversorum Paucum consulta-

Decretales es-
pistolas neque
canones suscep-
tiendi.

S. Leonis PP.
decreto de
decretalibus.

Decretalium
epistolarum
auctoritas.

Codex cano-
num.

Item et Ge-
lasi decretum.

tione dederunt, venerabiliter suscipiendas decernimus. In quo notandum, quia non dixit, decretales epistolas, quae inter canones habentur, nec tantum, quas moderni pontifices ediderunt, sed quas beatissimi papae diversis temporibus ab urbe Roma dederunt. Dictis autem diversis temporibus etiam illa tempora vir sanctus comprehendit, quae crebrescentibus paganorum persecutionibus, ad sedem apostolicam deferri causas episcoporum difficillime permittebant.

8. His ita divina favente gratia prælibatis, ostendimus nullam differentiam esse inter ea decreta, quae in codice canonum habentur sedis apostolicae præsulum, et ea quae p[re]a multitudine vix per singula voluminum corpora reperiuntur. Cum omnia et omnium decessorum s[an]ctorum decreta constituta, atque decretales epistolas, quas beatissimi papae diversis temporibus ab urbe Roma dederunt, venerabiliter esse suscipiendas, et custodiendas, eximios præsules Leonem simul et Gelasium mandasse probavimus. Quamvis et hoc, quod saepe commemoratus beatus Leo apostolicae sedis antistes ad Anastasium Thessalonicensem archiepiscopum scribit, quorundam vestrorum præsumptionem potentissime feriam, et quod talia negotia nobis inconsultis diffinire minime debeatis, manifeste demum ei; ait enim: Nam cum maiora negotia et difficiliora causarum exitus liberum tibi esset sub nostrae sententiae expectatione suspendere, nec ratio tibi nec necessitas fuit in id, quod mensuram tuam excederet, deviandi. Et item deinceps: Praesertim, inquit, cum etiam si tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerit, quid ad tua consulta rescriberetur. Et paulo post: Sed etiam si quid grave intolerandumque committeret, nostra erat expectanda censura, ut nihil ipse prius decerneret, quam quid placeret, agnosceret. Quod nos quoque de Rothaldo vobis non inrationabilius dicere possumus: quia dum octo fere annos ventilareritis, nec

Nulum discrimen inter decretalia, sive sacris canonibus inseruntur, sive non.

*De Rothaldo,
qui sine Apo-
stolicae Sedis*

ratio vobis, nec necessitas fuit in id, quod mensuram vestram excederet, indicandi: sed etiam si quid grave intolerandumque committeret, nostra erat expectanda censura, ut nihil prius decerneret, quam quid nobis placeret, agnosceret.

9. Sed dicitis: iudicia episcoporum non esse maiora negotia, nec difficiliores causarum exitus indicamus. Qui quanto gradus sunt præcipui, et in Ecclesia Christi sublimiores, tanto enim de horum statu vel eas agitur, maiora negotia et difficiliores causarum exitus agitari vel haberi creduntur. Ipsi quippe primi in Ecclesia, ipsi arundinem tenentes metantur sanctam Hierusalem, ipsi fabrieae Dei præsunt, ipsi speculatori civitatis Dei sunt, ipsi arietes, ipsi pastores gregis domini, ipsi columnae domus summi regis existunt: an maiora negotia causas inferiorum clericorum esse coniicitis, ut horum causas nobis, et episcoporum vobis negotia tributatis? Quamvis et inferioris gradus clericorum causas apud nos, cum tempus vel res exegerit, esse finiendas: et diversa procul dubio colligamus, sicut beatus papa dicit Innocentius: Si quae autem causae vel contentiones interclericos tam superioris ordinis, quam inferioris etiam fuerint exortae, ut secundum synodum Nicaenam congregatis eiusdem provinciae episcopis iurium terminetur, ne alieni liceat, sine præiudicio tamen romanae Ecclesiae, relictis his sacerdotibus, qui in eadem provincia Dei Ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias.

10. An maiora negotia metropolitarum tantum esse fateniini? Sed audite rursus quod de episcopis sanctus asseveret Leo: Quidam, inquiens, etsi dignitas communis est, ordo tamen generalis est. Et revera unus de septem Ecclesiae gradibus est, metropolitanorum scilicet, et reliquorum episcoporum ordo. Et quod dicit Apostolus: Oportet episcopum irreprehensibilem esse (a); non video minus me-

(a) 1 Timoth. 5.

*censura non
fuerat damnan-
dus.*

*Episcoporum
dignitas.*

*Episcopatus
unus ex se-
ptem Ecclesie
ordinibus.*

tropolitanis quam caeteris episcopis convenire, nisi forte episcopatu se privet, quisquis metropolitanorum ad se hoc Apostoli dictum non aestimet pertinere. Unde nos non minoris numeri, nec alterius famae accusatores, testes, vel iudices querimus in negotiis episcoporum, quam exigimus in causis metropolitanorum.

Episcoporum
causae aequae
ac metropoli-
tanorum iure
Apostolicae
Sedi reservata.

Unde tao illorum, quam istorum negotiorum nobis exitus reservari merito volumus, et iure decrevimus. Totius enim Ecclesiae, Deo auctore, generaliter sollicitudinem gerimus, et omnium utique, qui Ecclesiam faciunt, cura constringimur, atque omnium quorum nos maxime cura expectat, nostrum praecipue debent promereri iudicium, sicut Innocentius ad Alexandrum scribens Antiochenum, non scilicet solum metropolitanum, sed et omnium omnino sacerdotum, quinimo universorum, qui se de ovibus principaliter divinitus Petro commendatis esse non nesciunt: idest non solum cunctorum, qui de illorum numero sunt, de quibus Dominus principi apostolorum dixit: Tu aliquando conversus, confirma fratres tuos (*a*); sed etiam qui de his piscibus sunt, qui intra rete, quod ab ipso ad litus trahi specialiter iussum, esse se recognoscunt. Adhuc tamen percontari propter contentiosos libet, quaenam iudicia, vel quorum esse maiora negocia praedieatis, si episcoporum causas non inter praecipua computatis negocia? An laicorum et vulgarium populorum iudicia inter maiora negocia ponitis, quos pene quotidie eum vestris, et sine vestris epistolis ad discutiendos et iudicandos suscepimus, et discussos vel indicatos, vel absolitos dimittimus? Denique aut saecularium iudicia inter maiora, et episcoporum inter minora negocia collocabitis, et vobis episcoporum, nobis laicorum iudicia reservabis: aut certe si episcoporum iudicia sunt maiora negocia, iuxta Leonem, licet vobis esse debuit, haec sub nostrae sententiae expectatione suspendere. Aut si persona iudicandi tale aliquid mereretur,

(*a*) Luc. 22.

expectandum vobis fuerat, quid ad vestra consulta rescriberem. Absurdum est enim, ut laicos quosque et minimos, qui sunt in Ecclesie vestris, nostro mittatis indicandos et addatis quotidiano labore, et episcoporum, qui praecipua Ecclesiae membra sunt, vestrae subdati deliberationis arbitrio.

11. His vero tandem omissis, Deo due seitote, nos quod temeritate magistr perperam a vobis commissum est, e quod inconsultis nobis in Rothaldo fratre et coepiscopo nostro praesumptuose perpetratis (etiam si numquam sedem apostolicam appellasset) contra Dei auctoritatem, et beatissimorum Petri, ac Pauli principum apostolorum, seu omnium predecessorum meorum; nec non et sanctorum trecentorum decem et octo Patrum, qui apud Nicaenam sub Constantino Pio principe convenerunt, penitus evançantes, et in irritum ducentes, praefatum Rothaldum pristino gradu, pristinae dignitati, pristino reddidisse prorsus honori: ita ut divina mysteria conficiendi priorem facultatem adeptus, omnique sacerdotali restitutus officio, sine cuiuslibet contradictione, propriae receptae prosit Ecclesiae, a qua inconsultis nobis expulsus est.

12. Denique cum ante biennium scriptis et verbis instanter egissemus, ut idem Rothaldus, aut propriae redderetur Ecclesiae, aut certe Romam cum vicariis vestris, et ipsis accusatoribus, ad examinandum et indicandum nobis destinaretis, et nihil apud vos impetrare potuissimus, dummodo hoc modo illum ad excusandas excusationes in peccatis obiceritis; tandem aliquando, Deo inspirante, et Nicaenae nobis synodi decreto suffragante, quo inter caetera praecepitur, ut suis privilegia serventur Ecclesiis, ratum duximus, iam fatum Rothaldum, memores scilicet privilegiorum apostolicae sedis, vinculis, quibus illum, ne uteretur officio, nec suae praesesset Ecclesiae, colligastis, quia nos noa censuitus, absolvendum. Neque enim tam stolidus, tamve poterit

tritatio eorum que ab episcopo Galbae contra Rothaldum acta sunt, eiusque Ecclesiae suae ac pristino gradu restitutio.

Eiusdem ab solutio a vinculis quibus ab episcopo Galli fuerat vincitus suae ne praesesset Ecclesiae.

traditionis terminatae devius inveniri, qui caeteris Ecclesiis privilegia servari, et soli romanae Ecclesiae adimi debere perhibeat, quae omnium Ecclesiarum magistra, mater et capit est.

15. Si quis antem tacita sorte non audet aperta assertione fateri romanae huiusmodi Ecclesiae privilegia non fuisse, quibus sedes apostolica aliorum ligata praesulum facultatem habuerit dissolvendi, praeter quod prisca rerum probatione, et nonnullarum recitatione scripturarum convincitur; testis est beatus Gelasius, quem idecirco ad testimonium super his perhibendum produximus, quia hunc non solum vita, et doctrina plurimum commendat; verum etiam rem, de qua agitur, in paucis astruit, et ostendit, nobis videlicet brevi sermone propinaps, quod de multorum voluminum fontibus hausit: scribebas enim episcopis per Dardaniam constitutis, inter caetera, nec plane, ait, tacemus quod cuncta per mundum novit Ecclesia; quoniam quorumlibet sententias ligata pontificum sedes Petri apostoli ius habeat resolvendi, utpote, quae de omni Ecclesia fas habeat iudicandi. Item idem ad episcopos orientales: Quingentos, inquit, annos constituta Christi eos velle subvertere, cum triginta annorum lex hominum non possit abrumpi; sanctum Athanasium ideo non damnatum a synodo Orientis quia sedes ista non consenserit, vel sanctum Ioannem Constantiopolitanum, sanctum Flavianum. Si ergo, hac non consentiente sola, si damnati a synodo Orientis non potuerunt esse damnati; consequens est etiam, qui, eadem sola damnante, sine synodo damnatus fuerit, damnatus sit. In quo inter caetera notandum est, quia si hos, qui post quingentos annos statuta Christi tentabant subvertere, tanta vir sanctus inerepatione redarguit, cum triginta annorum lex hominum non possit abrumpi; quanto magis exprobandi sunt, qui ea etiam post octingentos et eo amplius annos nituntur evellere?

14. Quae vero statuta Christi dixerint,

Sedes Apostolica
privilegia
predicatorum solu-
tione ea, quae
ab aliis
Ecclesiarum
praesulibus
sunt ligata.

Sedes Apostolica
de omni-
bus Ecclesiis
indicat.

Non indiget
consensu syno-
di ut damnum
possit episco-
pum.

inferius declaravit, cum sola sede apostolica non consentiente, neminem posse damnari, et sola ea consentiente qui damnatus fuerit, datumatum haberit exposuit. Statuta itaque Christi dixit post quingentos annos subvertere: quia iam quinquecentum circiter anni praepterant, quando venerabilis papa dicit, sedem apostolicam haec statuta Christi promeruisse. Privilegia enim sua a Christo Ecclesia romana per Petrum consecuta est, et ipsa sunt statuta Christi, quae quidem tunc post quingentos, nunc post octingentos annos exinanire conantur: Ecclesiae inquam romanae adeo sunt antiqua, et vetera privilegia, ut Nicaena synodus, sieut Bonifacius praesul apostolicus episcopis per Thessalam constitutis scribens, ait: Non aliquid super eam ausa est constitutere, cum videret nihil supra meritum suum posse confiteri: omnia denique huic noverat Domini sermone concessa: si omnia, ergo et episcoporum iudicia. Perhibente autem beato Bonifacio, quod Nicaena synodus super eam (haud dubium quin romanam Ecclesiam) non ausa sit aliqua constituere; cum videret nihil supra meritum suum posse confiteri; omnia denique huic noverat Domini sermone concessa: et oblungante sancto Gelasio eos, qui constituta Christi volebant subvertere, cum privilegia romanae sedis moliebantur infringere; manifeste datur intelligi, eadem esse constituta Christi, quae sunt omnia illa, quae huic Ecclesiae synodus Nicaena noverat Domini sermone concessa. A tempore quippe quo synodus Nicaena fuerat consummata, nondum quingenti usque ad Gelasium anni transierant, ut de Nicaenae synodi statutis tantus vir dixisse videatur, eos post quingentos annos statuta Christi velle subvertere. Restat ergo, ut illius temporis mentionem fecerit, a quo quingentorum circiter annorum curricula usque ad se devoluta poterant comprehendi. Christus enim privilegia constituta, in Petro disposita, vel firmata romanae contulit Ecclesiae, super quam

A Christo data
privilegia Ro-
manae Eccle-
siae.

Per Petrum
apostolatus et
episcopatus
sumpsit exor-
dium.

nihil synodus quaelibet ausa est merito
constitnere, cum seiat illi Domini sermone
concessa. Dispensationem quippe redem-
ptionis humani generis ante tempora sae-
cularia Dominus omnipotens penes se
ordinatam custodiens, tempora carnis
ostendens ascensum ad celos, in apostoli
Petri, per quem et apostolatus, et episco-
patus sumpsit exordium, confessione eu-
ague praecipua collocavit, qui tunc per
se, et deinceps per suae sollicitudinis
haeredes circa humanum genus, quae sibi
Dominus commendavit, non destitut exhibe-
re. Haec enim ille, et successores eius
ex tunc agere non omittunt modo verbis,
modo decretorum snorum epistolis ab
urbe romana diversis temporibus datis,
commissarum sibi ovum providentiam
principaliter exerceentes.

15. Itaque Rothaldum episcopum, de
quo haecens nostris contempnsitis obedire
mandatis, tandem a nobis, immo a Deo
pristino gradu restitutum benignus susci-
pite: quia ille evangelicus filius rediens
non solum suscipi meruit, sed et dignus
paternis complexibus invenitur, et annu-
lum fidei recepit, et stola circumdatur (*a*),
per quam quid aliud, quam sacerdotii
declarantur insignia? Nec probabilis extitit
apud patrem senior filius, quod inviderit
recepto, nec tantum meriti habuit penes
patrem perseverando, quantum novae con-
traxit non recipiendo germanum. Ergo
suscipite illum ut fratrem, suscipite
inquam illum ut mea viscera. Sollicitos
autem vos pro salute libenter audio:
contra caput etiam si faciendum est, non
libenter admitto. Cui manus porrigena
est, vobiscum porrigo: cui porrigo, mecum
porrigite. Si cui autem aliquid donasti,
et ego: nam et ego si quid donavi pro-
pter vos, in persona Christi, ut non pos-
sideamus a Satana: non enim ignoramus
versutias eius, qui super discussione lae-
tatur (*b*). Apostoli vero declaratae beni-
gnitatis verba sunt, sicut ea viri beatissimi
sedis apostolicae praesules, Inno-

(a) *Luc. 15* (b) *2 Cor. 2*.

centius et Bonifacius sapientissime re-
plicarunt.

16. Porro quisquis contra hoc nostri
apostolatus decretum post notitiam eius
se offerens, saepetato Rothaldo episcopo
ad recipiendam, et regendam Suessonice
urbis Ecclesiam aliquod palam, vel oe-
cule praeparaverit offendiculum, vel si
personae ipsius quoquomodo insidiatus
extiterit; quinimo si quis vestrum ad Ec-
clesiam recipiendam illi tamquam frater
fratri adiutorium non praestiterit, utpote
qui videt fratrem suum necessitatem ha-
bere, et claudit viseera sua ab eo, et
velut is, in quo charitas Dei non manet,
ab ipsa charitate, quae Deus est, et a
corpo sanguinis Christi, et a nobis, qui
membra illius sumus, habeatur omnimodis
aliens. Porro ne iustitiam tegere nostrae
tantum videamus voluntatis arbitrio, ae
per hoc aestimemur canoniciis legibus con-
traire, sancimus, atque decernimus, qua-
tenus saepe dictus Rothaldus venerabilis
episcopus paratus sit omni regulariter po-
scenti de se, quia Deo propitio nulli parti
favere voluntas circa institutam, coram sedis
apostolicae praesule reddere rationem: ita
dimittaxat ut secundum maiorum diffini-
tiones ante omnia, quae prius possederat,
integro inre recipiat, adeo ut talis sit in
omnibus, qualis ante sententiam costra-
se prolatam fuisse dignoscitur. Siegne de-
cimum Ecclesia recepta, et episcopatu libera
securitate possesto proximis, et amissis
rebus, et ipsis resumptis viribus, vestitus
quoque, et spiritualibus armis tectus, ac-
cusatoribus respondet suis: et unde im-
petitur, plenissima studeat hos, qui foris
atque intus sunt, satisfactione certificare.

Dicitur anath-
ema contra de-
cretum hoc
contemnentes
atque inobser-
vantes.

Ea conditio
Rothaldo impo-
nitur ut sit
paratus coram
Sede Apostolica
ab obiectis
expurgare.

IX.

*Rothaldi Suessionis episcopi absolutio,
et restitutio in suam Ecclesiam (1).*

SUMMARIUM

Series facti. — Episcoporum Galliae perse-
cutione in Rothaldum. — Eius vero inno-
centia. — Pristino gradu restitutior.

(1) Ex edit. card. Carafae.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, sanctae catholicae Ecclesiae Romanae episcopis, presbyteris et diaconis, et cunctae in Christo generalitatibus romanae plebis.

Notum sit dilectioni vestrae, fratres mei,
et filii charissimi, quod quidam Gallorum
episcopi zeli, et invidiae diaboli facibus
aceensi, quia mors, sicut scriptum est,

per invidiam introivit in orbem terrarum (a), huic fratri nostro Rothaldo ve-
nerabili viro insidiante, et per octo cir-
citer annos, quemadmodum illum proprio
privarent episcopatu, iudicio meditati sunt.

Sed cum diutissime laborantes, nihil dis-
criminis potuissent super eum inducere,
novissime mundanis potestatibus usi de-
positionis sententiam in eundem sedem
apostolicam appellantem immanissime pro-
tulerunt, et immunitiuncam, et abominationem
privilegiorum sanctae romanae Ecclesiae, immo beati Petri apostolorum
principis, gradu proprio pulsum, carcerali custodie manciparunt. Unde istum
clamantem, ut adducerent, et ad nostrum
illum iudicium, ad quod ante depositionem
et postea imprætermisse provocava-
verat, cum suis vicariis, qui illum si val-
erent, accusatione digna appeterent de-
stinare, plurimis epistolis eisdem episcopis
missimus, et hortati sumus. Sed ecce, di-
lectissimi, sicut ipsi seitis, sex mensibus
iam praesente Rothaldo Romae apud nos
manente, et nobis accusatores, vel vicari-
os eorum praestolantibus, nullus, qui
hunc accusaret adesse videtur. In quo,
fratres, quid aliud datur intelligi, nisi
quod sanctus papa dicit Bonifacius, quia
sunt, qui est innocens, ut absolvatur,
quaerit, ita indicium noeius subterfugit,
verum nos, Deo auctore, beatorumque
apostolorum principis Petri apostoli fulti
suffragio, decessorum quoque nostrorum
secuti vestigia, privilegia sedis apostolicae,
quae illi male fregisse probantur, recu-
perare studentes, iam latum virum, prae-
sentem videlicet Rothaldum pristino gra-
dui, pristinis officiis, ac pristino episco-

Series facti.

Episcoporum
Galliae perse-
cutione in Ro-
thaldum;

Eius vero in-
nocentia;

Pristino gra-
dui restitutor.

(a) Sap. 2.
Et invidiam introivit in orbem terrarum (a), huic fratri nostro Rothaldo ve-
nerabili viro insidiante, et per octo cir-
citer annos, quemadmodum illum proprio
privarent episcopatu, iudicio meditati sunt.
Sed cum diutissime laborantes, nihil dis-
criminis potuissent super eum inducere,
novissime mundanis potestatibus usi de-
positionis sententiam in eundem sedem
apostolicam appellantem immanissime pro-
tulerunt, et immunitiuncam, et abominationem
privilegiorum sanctae romanae Ecclesiae, immo beati Petri apostolorum
principis, gradu proprio pulsum, carcerali custodie manciparunt. Unde istum
clamantem, ut adducerent, et ad nostrum
illum iudicium, ad quod ante depositionem
et postea imprætermisse provocava-
verat, cum suis vicariis, qui illum si val-
erent, accusatione digna appeterent de-
stinare, plurimis epistolis eisdem episcopis
missimus, et hortati sumus. Sed ecce, di-
lectissimi, sicut ipsi seitis, sex mensibus
iam praesente Rothaldo Romae apud nos
manente, et nobis accusatores, vel vicari-
os eorum praestolantibus, nullus, qui
hunc accusaret adesse videtur. In quo,
fratres, quid aliud datur intelligi, nisi
quod sanctus papa dicit Bonifacius, quia
sunt, qui est innocens, ut absolvatur,
quaerit, ita indicium noeius subterfugit,
verum nos, Deo auctore, beatorumque
apostolorum principis Petri apostoli fulti
suffragio, decessorum quoque nostrorum
secuti vestigia, privilegia sedis apostolicae,
quae illi male fregisse probantur, recu-
perare studentes, iam latum virum, prae-
sentem videlicet Rothaldum pristino gra-
dui, pristinis officiis, ac pristino episco-

patui restituimus, et per omnia talem cum
reddimus, qualeum illum suisse constat
ante excommunicationis et depositionis
sententiam in eum prolatam, vel quando
sedent apostolicam appellabat, et canonice
provocabat.

Acta haec sunt anno Domini 865.

X.

*Rothaldum sua Ecclesiae tamquam inno-
centem restituit, et omnes qui sibi con-
tradicuerint, aut rem aliquam Suessio-
nensi Ecclesie usurparerint, excommu-
nicat (1).*

SUMMARIUM

Exordium — Depositionem Rothaldi nullam
irritumque declarat. — Quare eum Eccle-
sie sua ac pristino gradu restituit. —
Et a ministerio episcopali impeditentes ana-
thenate damnat. — Rothaldi innocentia.
— Illum restituit ea lege, ut semper ad-
versariis, et eorum accusationibus paratus
sit respondere. — Excommunicatione contra
eos, qui bona ad Suessionem Ecclesiam
spectantia eidem usurpata noluerint restituere.

**Nicolaus episcopus servus servorum Dei, revo-
rendissimo et sanctissimo Rothaldo episcopo
sanciae Ecclesiae Suessoncae.**

Decessorum exempla meorum imitans,
mirabiliumque virtutum eorum fragran-
tiam seqnens, oportet omnibus larga me-
buins Ecclesiae, quae mater est omnium
Dei Ecclesiarum, pietatis ubera praepara-
re, atque universis undique ad eam con-
fluentibus, tamquam fidelem et prudentem
summi patris familias servum, apertum
eius exhibere misericordiae gremium. Et
ideo quia constat sanctitatem tuam metro-
politano tuo, et quibusdam eius sequa-
ribus te impetentibus, nobis inconsultis
gradus tui iacturam sustinuisse, et Eccle-
sia propria carnis: ac deinde nobis etiam
decerentibus ac minime haetenus rece-
pisse, et iuxta quod iusseramus, nullam
tue dilectionis restitutionem habere; nos

Exordium.

(1) Indicit card. Gero alio inter epist. Nicolai PP.

Depositionem
Rodaldi nullam irritamque declarat.

Quare cum Ecclesiae suae ac pristino gradui restituit;

Et a ministerio episcopali impedientes anathematice damnat.

Rodaldi inno-
centia;

banc depositionem, utpote quae sineulla nostra ratione irregulariter est effecta, depositionem nec fuisse nec esse delibera- ramus, eum etiam nec fuerit dies, qua et absentem et praesentem non inter epis- copos habuerimus, scripserimus, et co- luerimus. Et ideo auctoritate Dei omnipo- tentis, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, et omnium decessorum meorum sedis apostolicae praesulum, pristino gra- dui, ac pristinae reformamus Ecclesiae: ita ut quicunque tibi ad recipiendam Ecclesiam olim tibi commissam, vel ad episcopale ministerium peragendum ali- quatennus impedierit, donec acquiescat, et tibi obsistendi conatum deponat, sa- crosanctis ministeriis, et ab Ecclesiae sit ingressu remotus, atque ab omni com- munione fidelium sequestratus. Quia quem praesimaliter neuno accusat, nos inter damnatos habere nec possumus nec de- bemus. Praecipue cum damnatores tuos, vel vicarios eorum, frequentibus aposto- latus nostri vocaverimus apicibus, et nullum ipsorum te accusantium videre penitus quiverimus: sed tantum quidam praesens positus, et alii scriptis suis nobis significaverunt, quod nulla te accusatione impetere voluissent: sed nec etiam si se- condum iussionem nostram venire potuis- sent, adversus sanctitatem tuam accusa- tiones alias attulissent. Et proinde quia per tot encrycula temporum, sufficientibus datis iudiciis, nullus ad tui accusationem accessit; praecipue cum tu ad reddendam rationem paratus semper extiteris; nos te nee damnare possumus, nee inter damnatos relinquimus. Resumat ergo venerabilitas tua officium olim commissum, fruatur be- neficio divinitus tibi collato, utatur epis- copali ministerio, pristina dignitate re- sumpta recipiat Ecclesiam, quam tibi Do- minus commendavit, et quam tu quoque bonis initiis perceperisti, et veraci, ac multipli fama testimonium tibi dante, dignis successibus adornasti: ita ut sine qua cumque, et cuinsecumque contradictione vel impedimento talis habearis in omnibus,

qualis ante prolatam in te excommunicati- onis et depositionis sententiam extitisse agnosceris. Sane, ne iustitiam regere nostrarae tantum videamus voluntatis arbitrio, ac per hoc aestimemus ecclesiasticis legibus obviare; sancimus, ut sanctitas tua prius receptis omnibus, quae ante possedisse dignoscitur, et Ecclesiae potes- tate frens, et per aliquod tempus inof- fense gubernans, resumptis viribus, et sibi ablatis omnibus redintegratis; sic demum si qui sunt, qui tibi aliquid conentur obvi- cere, fortis iam, et valida cum ipsis dis- ceptationis luctamina aggrediatur. Et iuxta quod ratio dietat, et sacrae praeci- piunt sanctiones, vestitus enim vestito, et armatus cum armato, ecclesiastico more, tempore a nobis praordinando sedis apo- stolicae praesules contra tuos adversarios conflictum, quicquid regulariter diffinitum fuerit, procul dubio suscepturus.

Quia vero de sanctae Ecclesiae Suessoniaca, vel de sibi competentiis adver- sorum locorum rebus, multi multa detra- xisse ac diverso modo hactenus illi frui dicuntur; sancimus atque decernimus, ut post secundam et tertiam conventionem et admonitionem sanctitatis tuae, quisquis res praefatae Ecclesiae, quibus tu ali- quando ad usum vel sustentationem illic servientium, vel tibi obsequentium frutus fuisse dignosceris, retinere, sibi ultius absque voto tuo vindicare tentaverit, et illas qualescumque et ubicumque, et quando tecum fuerint possidentas, praedi- tae Ecclesiae Suessonicae minime di- miserit, tamquam sacrilegus anathematis rens vinetus ab Ecclesiae gremio, atque saero corpore, et pretioso Domini nostri Iesu Christi sanguine, donec praesenti decreto nostro acquieverit, habeatur omni- bus modis alienus: et tamquam violentus invasor, atque tyrannus, sit christianorum communione privatus; ita ut qui huic- modi in communione suscepere, simili poena teneatur astriktus.

Scripta per manum Petri notarii regio- narii et seruarii sanctae romanae Eccle-

Illam restituit
ea lege, ut
semper adver-
satris et con-
rum accusa-
tionibus para-
tus sit responsi-
dere.

Excommunicati-
onem contra
eos, qui bona
ad Suessionem.
Ecclesiam spe-
ciantia eidem
usupata no-
buerint resti-
tutere.

siae, mense ianuarii, indictione tertia decima; bene vale in nomine Domini.

Dat. mense ianuario anno Domini 865,
pontif. Nicolai anno vii.

XL.

*Confirmatio primatus, et privilegiorum
Viennensis Ecclesiae (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Adonis archiepiscopi preces. — Confirmatur ins Viennensis Ecl. super quatuor Ecclesias sibi subiectas. — Sine praeiudicio privilegiorum Darentasiens. Ecclesiae.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Adoni archiepiscopo decretum perpetuum Viennensis Ecclesiae.

Exordium
Adonis ar-
chiep. preces.

Quod reverenter petuit sanctitas tua a sede apostolica, et humiliter expositulavit, ut privilegium antiquum a Patribus, et praedecessoribus nostris Viennensi sacrae sedi concessum renovaremus, anctoritas huius sanctae sedis, quia digna res petebatur, non abmit. Sicut ergo ab antecessoribus nostris, beatissimo scilicet Leone, et a reliquis peue ad nostra tempora, tuis antecessoribus praestitum est largitione apostolica, ut iuri Viennensis Ecclesiae quatuor civitates, vel oppida, Gratianopolis scilicet, Valentia, Genava, Darentasia, perpetuo subiectae manerent, ita modo noster praesulatus futuris temporibus firmum et inconvenitum durare praesenti decreto constituit, et ut ad potestatem, et dispositionem Viennensis metropolis pertineant, immobiliter definivit. Nec tamen propterea Darentasiensis Ecclesia, si aliquod minus privilegi illi concessum est, perdet, quia nec hoc modo Viennensis archiepiscopus et primas ipsius a nostra anctoritate postulavit, ut iisdem in tribus oppidis, vel civitatibus, quae nunc additae et commissae videntur, non ordinaret, et episcopos carum ad se, enim opportuum videret, non advocaret. Sed

Confirmator
ins Viennensis
Ecl. super
quatuor Ee-
clesias sibi sub-
iectas.

Sine prei-
dictis
privilegio-
rum Darenta-
sien. Eccle-
siae.

¶ 22. concil. tom. ix.

ut sub iure Viennensis Ecclesiae ita se possum semper sciat, ut per dispositio- nem ipsius haec omnia ecclesiastice agat, et ad synodum eiusdem archiepiscopi, et primatis vocatus pariter cum eisdem ipsis sibi concessis occurrat. Et quantum ad generalem observationem attinet, nihil praeter anctoritatem Viennensis praesulis definire presumat. Sitque humiliter, sicut a sanctae recordationis praedecessoribus nostris salubre firmatum et statutum est, Viennensis Ecclesiae ita suppositus, ut postmodum liberius dignitatem suam a nobis sibi concessam tenere, et habere praevaleat, ne forte si aliter fecerit, aut praesumpserit, non solum aliqua sibi concessa amittat, sed etiam propter transgressionem, et inobedientiam durius damnatus in futurum humilietur. Data idus iunii, indictione xv (1).

Dat. die 13 iunii anno Domini 867,
pontif. Nicolai anno x.

HADRIANUS II

PAPA CVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCLXVII.

Hadrianus, natione romanus, filius Talaris postepiscopi regionis tertiae, antea S. R. L. presbyter tituli S. Marei, consecratur pontifex die dominica 14 decembris anni 867, sedit annos v (2), imperantibus in Oriente Basilio Macedone, in Occidente Ludovico II imp.; obiit circa finem mensis novembris anni 872, et sepultus est ad S. Petrum.

(1) Huius Ecclesiae limites assignavit Leo PP. I, Constit. xiv, *Lectis*, etc., itemque dixerunt inter Arelatensem et Viennensem. (2) Rotundo putamus numero, habent enim ii, iii et ix ex Criticæ Baromanae praefixis Catalogi ann. iv, m. xi, d. xii. Godefrid. Averbiensis Pantheon inter Ber. Pol. Script. tom. vii, pag. 485 omissit dies.

I.

*Concessio pallii Actardo Hammetiae
Ecclesiae episcopo (1).*

SUMMARIUM

Exorditur a commiseratione debita adversa patientibus propter fidem. — Actardi constantia in persecutionibus. — Causae concessionis. — Ei pallium conceditur. — Et primo vacanti episcopatu incardinatur. — Pallii usus non concedendus nisi metropolitis, vel eorum accedente consensu. — Usus pallii ad vitam. — Quibus diebus intendunt pallio. — Eius curae committitur quidquid a barbarorum direptione superfluerit. — Nulli metropolitanorum, vel caeterorum episcoporum licet Actardum in iudicium vocare aut sententiam ullam in eum ferre praeter sedem apostolicam.

Hadriamus episcopus servus servorum Dei reverendissimo et sanctissimo Actardo sanctae Ecclesiae Hammetiae diebus vitae tuae tantummodo.

Si secundum divinae pietatis viscerum cirea neminem consistit reprehensibilis quantumque miseratio, quanto potius erga illos exhibenda est totius charitatis affectio, qui circa divinum enlum irreprensibiles apparentes, diversarum dein temptationum exercitia pertulerunt: nec tamen in temptationibus Christo propitio defecerunt? Qua de re benedicimus Deo Patri Domini nostri Iesu Christi, Deo scilicet totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Tibique, frater Actarde, qui dira fatigatus, et diurna captivitatis miseria quassatus, nec inter enses infideliū defecisti, quin etiam Dei providentia mirabiliter erutus, et liberatus circumquamque peregrinando procul a propria Ecclesia, procul a notis et proximis, propter eorumdem rabiem barbarorum, et continuam Britonum oppressionem, quibus haunum vicinus nosceris, et pene peius ab eis, quam a piratis inseptionem patenter, curriculis iam multis incedis; deus pallii pro Dei solius amore, quem inter forentium paganorum manus et gla-

Exorditur a
commiseratio-
ne debita ad-
versa pa-
tientibus propter
fidem.

Actardi con-
stantia in per-
secutionibus.

Causae con-
cessionis;

Ei pallium
conceditur;

(1) Ex tom. x Concil. in Hadriani II epist.

dios confessus es, praevidimus concedendum. Qao videlicet pallio, cum fueris auctore Deo nostroque decreto aliquem vacantem adeptus episcopatum, scias nobis eidem testabiliter incardinatum; vel si contigerit forsan in proprio, caeteris valeas uti temporibus. Quod non aliter tibi, nec cuiilibet absque metropolitis concederemus, nisi multoties exilia, mare, vincola passo, etiam ad capitalem sententiam frequenter traxo, teste tuo metropolitano, qui et id nobis literis innotuit, et tibi spem in sede propria non superesse significavit; hoc tua ad celerimae consolationis solatia tanta exigent detimenta, quin potius merita: ut videbile habeas pro exilio, et catena pallii ornamenta, non in tuae Ecclesiae perenne decretum, sed ad tuum certo tempore, vitaeque praesentis specialiter usum. Ut ergo igitur aumente Deo pallio a nobis tibi solo miserationis, et consolationis affectu collato; et nisi sedis apostolicae praesulibus ingratis extiteris, praenotato tenore illius, dum vixeris ornare decore. Quod tamen fraternitati tuae ad missarum solemnia tantum celebranda concedimus in die dimicatae sanctae, ac venerandae Domini nostri Iesu Christi resurrectionis, ac nativitatis, seu ascensionis die, et in assumptione beatae Dei genitricis semper virginis Mariae, seu in natalitiis beatissimorum apostolorum, sive in nativitate sancti Iohannis Baptiste, neconon et in natali sancti Christi confessoris Martini dic, pariterque in solemnitatibus Ecclesiae tuae die; verum etiam et in ordinationis tuae natalicio concedimus die, sicuti a beatissimo praedecessore nostro Gregorio huius apostolicae sedis prae-
sule sanctum est. In secretario vero induere tua fraternitas pallium debeat, et ita ad missarum solemnia proficisci, et nihil sibi amplius ansu temerariae prae-
sumptionis arrogare: ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripitur, ordinate etiam, quae licere poterant, amittantur. Siquid autem de rebus Hammetiae

Et primo va-
canti episco-
patum incardi-
natur.

Pallii usus non
concedendus
nisi metropo-
litis, vel eorum
accidente con-
sensu.

Usus pallii ad
vitam.

Quibus diebus
intendunt pallio.

Eius curae
committitur
quidquid a
barbarorum
direptione su-
perfuerit.

dioecesos, tam a depopulatione nefandae gentis Northmannicae, quam Britannorum subreptione remansit, ad tuam decernimus pertinere solicitudinem. Porro censemus, apostolicaeque institutionis auctoritate definimus, ut nullus metropolitanorum antistitum, vel caeterorum episcoporum locat Vicarum Auctordum in iudicium verare aut sententiam ullam in eum ferre praeter Seden Apostolicam.

Nolle metras
politaorum,
vel caeterorum
episcoporum
locat Vicarum
Auctordum in
iudicium verare
aut senten-
tiam ullam in
eum ferre
praeter Seden
Apostolicam.

dioecesos, tam a depopulatione nefandae gentis Northmannicae, quam Britannorum subreptione remansit, ad tuam decernimus pertinere solicitudinem. Porro censemus, apostolicaeque institutionis auctoritate definimus, ut nullus metropolitanorum antistitum, vel caeterorum episcoporum locat Vicarum Auctordum in iudicium verare aut sententiam ullam in eum ferre praeter Seden Apostolicam.

Dat. die 25 februarii anno Domini 868,
pontif. Hadriani anno 1.

II.

Confirmatio, et renovatio sententiae depositionis, et excommunicationis in syphalo Romana latae a Leone IV pontifice contra Anastasium presbyterum S. R. E. tituli S. Marcelli (1).

SUMMARIUM

Anastasius a Leone IV et Benedicto III pontif. anathematizatus — et depositus. — Anastasii sceleris post condemnationem. — Eum Hadrianus PP. iterum excommunicat, et totaliter a gremio Ecclesiae separat.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei.

Omnis Dei Ecclesiae notum est, quid Anastasius tempore praedecessorum no-

(1) Ex Annal. Bertinianis inter Hist. Franc. Script. Duchesnii tom. iii, et Rer. Italie. Script. tom. ii, part. ii.

strorum pontificum gesserit, sed qualiter ab eis de illo sanctae recordationis Leo, et Benedictus eximii praesules instituerint, palam est cunctis. Quorum unus cum depositus, excommunicavit, et anathematizavit: alter vero sacerdotalibus expolians vestimentis, inter laicos in communione recepit. Decessor itaque noster sanctissimus papa Nicolans enim postea, si fideliter erga sanctam romanam Ecclesiam incederet, in gremio pari modo receperisset Ecclesiae. Sed infidelitas eius nunc in tantum apparuit, ut post depradationem patriarchii nostri, ablationemque synodali scripturarum, quas tam super se, quam super huiusmodi, a sanctissimis praesulibus diversis temporibus decretas repererat, institutionem quoque venerandae synodi ab ipsis sanctis pontificibus factam, atque interpositione anathematis retactam violari nobis suscipiendo fecerit, et homines ad seminandum inter piissimos principes et Ecclesiam Dei discordias, per muros huius civitatis more furis exire coegerit, quemdamque Sedalgrimum ad Ecclesiam confugium facientem, oculis et lingua privari suggesserit. Modo vero sicut multi vestrum mecum a quodam presbytero consanguineo eius nomine Adone andistis, et aliis modis nobis revelatum est; beneficiorum quoque nostrorum immemor, hominem ad Elentherium visit, exhortans homicidia perpetrari, quae, sicut scitis, pro dolor! facta sunt. Et ideo pro his omnibus, et pro aliis multis, quibus Ecclesiam Domini perculit, atque laesit; quam etiam subdolis machinationibus haec tenet non desistit; auctoritate Dei omnipotentis, omniumque sanctorum Patrum, ac venerandorum conciliorum, praedictorumque pontificum, simul et iudicij nostri sententia sancimus, illum eundem Anastasium esse tenendum, quemadmodum de eo iudicem domini pontifices Leo, et Benedictus solemniter, et synodice statuerunt, nihil in eius anathemate, vel causa penitus adiungentes, vel minuentes, nisi ut omni communione ce-

Anastasius a Leone IV et Benedicto III Pontif. anathematizatus et depositus.

Anastasii sceleris post condemnationem;

Eum Hadrianus PP. iterum excommunicat, et totaliter a gremio Ecclesiae separat.

clesiastica privatus existat, donec de omnibus, quibus impetratur, nobis coram synodo rationem ponat, et qui cum eo in locutione, cibo, vel potu communiaeaverit, pari excommunicatione cum eo teneatur annexus: quia pro eo quod altiora se petens, quod sibi totiens interdictum fuerat, temere usurpavit, ac vetitum locum eousendit, satis nostra Ecclesia murmuravit, et murmurat. Sane si vel ab urbe Roma quantisper discesserit, vel sacerdotium, vel clericalem aliquem ordinem, sive ministerium quodlibet repetere, aut recipere praesumpserit, qua contra statuta praefatorum praesulum, contraque insurrandum, quod pollicitus est, nunquam se ab urbe plus XL millibus abscessurum, sacerdotium, vel gradum clericalis esse ministerii petitum, facere videbitur; cum omnibus fautoribus, consentaneis, et sequacibus suis, anathemate perheuni subiaceat. Prolata in conspectu totius sanctae romanae Ecclesiae ante hunc eundem Anastasium apud Sanetam Fayedem positum, anno pontificatus domini Hadriani summi pontificis et universalis pape I, per IV idus octobris, iudictione II (1).

Dat. die 12 octobr. anno Domini 868,
pontif. Hadriani anno I.

JOANNES VIII

PAPA CIX

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXII.

Ioannes octavus, natione romanus, filius Gundis, S. R. E. archidiaconus, non multo post Hadriani mortem electus pontifex, ordinatus est die dominica 14 mensis decembri anno 872. Sedit annos x, dies II (2), temporibus Basili Macedonis in Oriente, Ludovici II, mox Caroli Calvi, hinc Caroli Crassi in Occidente.

(1) Vide superius in Leone IV pontif., ubi huiusmodi sententiam posuimus. (2) Sic Fuldense Chronicum Fossae Novae, i et iv Vignoli Catalogi, quatuor abi ex Criticæ Baromandæ praefatis. Honorius Augustodunensis, aliquæ quampluram.

dente imperatorum. Obiit die 17 decembris anno 882, et sepultus est ad S. Petrum.

I.

Privilegium quo monasterium Fuldense cum universis cellis, ecclesiis, decimis, curtibus, aliisque rebus ad idem pertinentibus exemptum ac liberum iterato declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis preces. — Quique episcopo iurisdictionem in Fuldense monasterio habere praeter S. Ap. interdicitur. — Omnia ad illud pertinentia confirmantur. — De observantia regulari ibidem conservanda. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei Singahardo religioso abbati venerabilis monasterii Domini Salvatoris, et per te in eodem venerabili monasterio successoribus tuis abbatis in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruunt desideris, oportet, ut devotioni conditoris piae constructionis auctoritas in privilegiis praestandis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Salvatoris a Sancto Bonifacio archiepiscopo constructum in loco, qui vocatur Bocanta, erga Ripam Fluminis Fuldae, privilegii sedis apostolicae amminiculis decoretur, ut sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo autore deservimus Ecclesiae, constitutum nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur, pro qua

re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate id quod exposcitur affectui mancipamus, et ideo omnem ejuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio ditionem quamlibet habere ant auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus: insuper locum Fuldensem cum omnibus cellis, ecclesiis, decimis, curtibus, ac cunctis rebus suis, tam eis, quas moderno tempore tenet, vel possidet,

Quique episcopo iurisdictionem in Fuldense monasterio habere praeter S. Ap. Interdicitur.

Omnia ad illud pertinentia confirmantur.

(1) Ex authenticō edidit to. Frider. Schannat in Probationibus dioec. et hierarch. Fuldensis, n. vii.

De observantia
regulari diri-
ctam conserva-
vanda

Anathema
contra peccati-
lego huius
temeratores.

quam quae futuris temporibus in iure ipsius loci divina pietas augere voluerit, privilegii nostri praceptione firmamus. Hoc vero deliberantes decernimus, ut congenis temporibus nostrae solicitudini ecclesiasticae intimetur, qualiter religio monastica regulari habitu dirigatur, concordiaque convenienti ecclesiastico studio mancipetur, ne forte, quod absit, sub huius privilegii obtentu, animus gressusque rectitudinis vestrae a norma iustitiae aliquo modo retorqueatur. Constituimus quoque per huius decreti nostri paginam, ut quicumque cuiuslibet Ecclesiae praesul, vel quacumque dignitate praedita persona hanc nostri privilegii chartam, quam auctoritate principis apostolorum firmamus, temerare temptaverit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu omnium sanctorum extorris existat, et nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetualiter inviolata permaneat, apostolica auctoritate submitta. Scriptum per manum Pauli notarii scribentis sanctae romanae Ecclesiae in mense octobris, indictione vi. Bene valete.

Datum v non. octobris per manum Gregorii nomenemissi (1), et apocrisarii sanctae sedis apostolicae. Regnante imperatore Domino Iesu Christo, anno pontificatus domini Ioannis summi pontificis et universalis papae et episcopi primo, indict. (2) sexta.

Dat. die 3 octobris anno Domini 873,
pontif. Ioannis anno 1.

II.

*Confirmatio donationum a Carolo Galvo
imperatore factarum monasterio S. Vedasti Atrebateni inveniupato (3).*

SUMMARIUM

Proemium. — Caroli Galvi petitiones. — Confirmatio bonorum ab imp. Carolo huic monasterio concessorum. — Eorumdem

(1) *Lege* nomenclatoris, missi. (2) *Lege* septima. (3) Ex chartario Vedastino edidit Martenius nov. collect. vet. script. et monument., tom. I Miscell. epist. et diplom.

enumeratio. — Nemini licet quid a Caroli privilegio imitare, vel aliter ordinare. — Anathema contra violantes privilegia huiusmodi.

Iounnes episcops servus servorum Dei fratibus monasterii B. Vedasti, quod vocatur Nobilium vel Altrebas, ubi ipse S. Vedastus confessor Christi corpore quiescit in perpetuum.

Si utilitatibus servorum Dei pie consulumus, locaque Christo dicata apostolicis folcimus sauctionibus, quo divini cultus servitores inibi Deo vacantes a turbibus, et variis tempestatis saecularium muniantur excursibus, nihil hoc holocausto gratius Redemptori nostro credimus offerendum. Quia de re luce clarius patet omnibus Ecclesiae filiis, quia charissimus filius noster Karolus rex adiens limina beatissimorum apostolorum Petri et Pauli honorifice a nobis acceptus, postquam solemniter vota regia persolvisset ad sepulcrum B. Petri, die Nativitatis Domini, in ecclesia ipsius B. Petri apostolorum principis, dignitatem imperialem per impositionem manuum nostrorum adeptus est. Delinc non minus sincere quam devote a nobis expetiit, ut B. Petri apostolorum principis, simulque apostolatus nostri auctoritate decernimus privilegium romanæ atque apostolicae sedis astipulatione roboratum, fratribus iam dicti monasterii confessoris Christi Vedasti, per quod stabili iure, ac sine perturbatione possiderent claustrum,

ac praedictum monasterium, et omne, quod eis per suum praceptorum concesserat, ac gallicanorum episcoporum decreto muniri fecerat: eius rei gratia, quia eundem Augustum divino contractum amore id fecisse perspeximus, grantanter eius petitionibus assensum praebuimus deceruentes apostolica auctoritate, ea quae hic inserta habentur inconvulsa manere. Ad matriculam scilicet Ecclesiae Maishodvillam, Bais, Senous, Herbodesternam, Pomerias, Herlineurtem, et in Bonicurtem, mansos, et cum Longobragio, Maninum, Morsle, et Sceldogothem inventiacum, et in Dominica curte man-

Proemium

Caroli Galvi
petitiones.

Confirmatio
bonorum ab
imp. Carolo
huc monaste-
rio concesso-
rum;

Eorumdem e-
numeratio.

snunt et in Carreolo mansum i, ad necessaria vero fratum, vietus scilicet, et potus, medietatem Viei, qui vocatur Novavilla, et tabernam unam, Filiciaeum, Dominicam curtem, Theoludum, Bigartium, Heenam curtem, Bernevillam, Mediolanes, Puteas aquas, Angeli-curtem, Vallis cum camba una, et duobus molendinis, Stagras, Saltiacum, Atramontarius, Mast, Marchheim, Seringheim, precaria Emmonis, et Tagingarri. Ad camera vero villas sitas in pago Batua, quem circumfluit Rhenus bicornis fluvius his nominibus Rehxnam, Ulfrum, una cum capella ibidem posita, Rotheim super flum Versiam sitam. Item in altera Rotheim mansos vi, praeterea etiam ultra Rhenum per libatum flavum mansos numero xxxvi, pariter cum silvis appendentibus. Deinde in pago Atrebateni Athias, et Saltiacum, Liniacum, Campanias, et in Fontanido mansos iii, et in Lambras mansum i et alterum in Hadas, et tabernam i in vico monasterii. Ad portam Berneiam villam, et in Anzino mansum i cum molendino, et in Evez mansos v cum molendino, et decimam omnis abbatiae. Ad hospitale pauperum in Dagineilla mansos vii, in Boneiam villam, et Lentales mansos iii, et quintam partem omnis decimae. Ad domum vero infirmorum omnem theloninum ex mereato, et has villas, quas pro remedio animae suae dedit vel redditum S. Vedasto; Frontellicurte, Cilliacum, Luthosum montem atque Tilgidum. Has ergo villas cum omnibus appenditiis, et redditibus, et mancipiis, quemadmodum per praecepsi paginam ordinata sunt, atque tradita, per nostri apostolatus auctoritatem sancimus, ut nulli mortalium licet aliter ordinare, mutare, vel aliud quid quoquo modo exinde vel parum agere, praeter quod a saepe dicto filio nostro piissimo Augusto constitutum est: sed omnis ordinatio in arbitrio abbatis pendeat. Qui ergo ea quae sancta, atque apostolica sedes stabilivit pro nihilo duxerit, temerarioque ausu avaritiae, dia-

Nomen
quod a cordi
privilegio nomi-
nare, vel alter
ordinare.

holicaeque cupiditatis instinctu qualiter-
enique violare tentaverit, si ex toto, aut
ex parte transgressor apparuerit, B. Petri
apostolorum principis, nostrisque aposto-
latus auctoritate anathematis nexibus, ut
fur, et sacrilegus astrictus, atque ab uni-
tate matris Ecclesiae, et participatione
corporis et sanguinis Christi sequestra-
tus cum Iuda traditore Domini nostri
Iesu Christi, et diabolo, eiusque atrocis-
simis pompis in tremendo die magni ex-
aminis sententiam damnationis accipiat.
At qui his apostolicis constitutionibus
sinecero amore observator extiterit, bene-
dictionem, et misericordiam a Domino
Iesu Christo percipiat, et partem, et so-
ciatem cum eis, quorum nomina sunt
scripta in libro vitae Agni a constitutione
mundi. Amen.

Data per manus Anastasii primiceri-
i anno primo imperii Karoli serenissimi
Augusti, et post consulatum eius anno i,
indictione viii.

Dat. anno Domini 875 vel 876,
pontif. Ioann. anno iii.

III.

*Ovetensis Ecclesia Gallaeciae metropolitana
efficitur (1).*

SUMMARIUM

Pontificum cura quae esse debeat de Ecclesiis inferioribus. — Omnes episcopi, reliquaque Gallaeciae clerici Ovetensi Ecclesiae subdutior. — Bona illi Ecclesiae oblatia, vel in posterum offerenda eidem confirmantur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Adelphus regi christianissimo, seu cunctis venerabilibus episcopis, abbatis et orthodoxis christianis.

(Deest principio)

Quia igitur in cura nos totius christianitatis B. Petri apostolorum principis semperita providentia efficit successores, ea Domini nostri Iesu Christi constrin-
gimur ad fortificatione, qua beatum Petrum apostolum monuit, dicens quadam voce:

(1) Ex edit. Concil. tom. xi.

Anathema
contra violon-
tes privilegia
Iesusinodi.

Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et ego tibi dabo claves regni coelorum (a), et reliqua. Hinc rursus imminente Domini nostri articulo gloriosae passionis, inquit: Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (b). Ideoque quia vestrae notitiae forma per hos fratres limina apostolorum lustrantes, per Severum, et Desiderium presbyteros vobis miro odore honitatis est revelata, paterna vos adhortatione commoveo, in coeptis bonis operibus, gratia dñe perseverare, quatenus copiosa vos beati Petri protectoris vestri, et nostra protegat benedictio. Et quotiescumque, filii carissimi, ad nos venire quilibet vestrum, aut transmittere voluerit, tota cordis exultatione, et animi gudio de ultimis Gallaeciae finibus, cui vos praeter me Dominis rectores constituit, tanquam inre filios nostros, vos colligimus: et Ecclesiae Ovetensi, quam vestro consensu et assidua petitione metropolitanam constituimus, omnes vos subditos esse mandamus. Et concedimus etiam praedictae sedi, ut ea quae reges, seu siveles iuste obtulerint, vel in futurum, Domino opitulante, contulerint, rata, firma, et inconcessa manere in perpetnum praeceipimus, hos quoque latores literarum nostrarum omnes hortor ut habeatis commendatos. Bene valete (1).

IV.

Frotarii Burdigalensis archiepiscopi translatio ad Ecclesiam Bituricensem (2).

SUMMARIUM

Causae translationis Frotarii Burdigalensis.
— Ioannis haerens animus ad eam faciendam.

(1) Data videtur circa finem anni 873, vel initium sequentis 876; mense enim martio anni 877 coacta est Ovetensis synodus postquam mense maio praecedenti ecclesia S. Iacobi fuerat consecrata, ut ostendit adnotator Baronii ad ann. 882 a. n. iv ad tol. vii. (2) Ex edit. card. Carafa.

(a) Matth. 16. (b) Luc. 22.

Ioannes episcopus Carolo imperatori.

Petitionem vestram, filiorum carissime, quam non abnegando sed dispensando dadum distulimus nunc nos ad votum nostrum ob id vel maxime, Christo praedue, perduxisse gaudemus, quod et vestram gloriam perseverantem testificatricem cognovimus, et provincialium praesulum consentaneas probationes probavimus, et legatorum nostrorum subtilissimas disquisitiones advertimus. Quocirca, licet nos multis canonieis testimoniis provocati petitionem vestrae devotionis implere magnopere moliremusr, et solius maiestatis vestrae testimonio super exterritio Burdigalensis provinciae credere minime cunctaremur; tamen quia pietatis vestrae testimonio comprovincialium quoniam praesulum literas convenire, sicuti rehamur; nuper cognovimus, secundum pietatis vestrae religiosissimum libitum, Burdigalensis dioecesis episcopum, fratrem seilicet nostrum Frotarium, in Biturieensem Ecclesiam cardinali sieri decernentes, metropolitanae dignitatis privilegio iterato munire curavimus; et studii vestri soleritiam, quo semper idoneos Ecclesiae viros quadam naturalis ingenii nobilitate diligitis, admirantes, congruas literas his, quorum interest, ex auctoritate sedis nostrae direximus, atque magnanimitatem vestram, quam istius religiosi negotii circa nos incentricem cognovimus, eam nihilominus execentricem fore nec immerito delegamus. Quatenus propter Deum, enihi filii pretioso sanguine tota per mundum redempta consistit Ecclesia, sic istius necessariae dispensationis instituta custodiatur, ut a paternis regulis constitutis antiquitus, in parte altera nunquam omnino discedat. Praeterea quod filiolitatis vestrae petit industria, ut quorum suggestionibus dndum vestra sit dilata petatio, detegamus; omnino sciatis, quia nos licet indigne simus, tamen quoniam per consequentiam priorum nostrorum pontificum matura cogimur esse iudicia, causam tantae deliberationis ideo non facile tunc delibe-

Causae translationis Frotarii Burdigalensis.

Ioannis haerens animus ad eam faciendam.

randam credidimus, ne diffinisse, quod Dens everterit, minus ordinabiliter vide-remur. At postquam Dens omnipotens petitionem serenitatis vestrae comprovin-cialium praesulum testimonio decoravit, imo testimonia praesulum pietatis vestrae sufragio confirmavit; nos religiosam petitionem vestram complevimus, et suggestio-nibus fratrum, coepiscoporumque nostro-rum manus porrexiimus, et Ecclesiae Dei tantis necessitatibus consilentes, de the-sauro pontificalis pectoris ita vobis protu-limus, ut a doctrinis deviasse veteribus nullo modo videamur. Data kalendis se-ptembris, indictione decima.

Dat. die 1 septembri anno Domini 876,
pontif. Ioannis anno iv.

V.

Confirmatio donationis a Carolo imperatore factae monachis Herensibus S. Philiberti de abbatia S. Porciani vulgo nuncia-pata (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Postulatio Geilonis abbatis. — Confirmatio donationum a Carolo imp. monasterio Herensi factarum. — Quemlibet episcopum non vocatum sacra peragere in abbatia S. Porciani; — Et quodcumque tribunal molestiam ullam eidem inferre interdicit. — Decreto hunc inobe-dientes anathemate damnantur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Geiloni religioso abbati venerabilis monasteri Saeculae Dei Genitricis, semperque virginis Mariae dominas nostras, et S. Phi-liberti, ac per te eidem venerabili monasterio in perpetuum.

Convenit apostolico moderanini pia religione pollutibus benevolia compas-sione succurrere, et poscentium animis alaci devotione impertiri assensum. Ex hoc enim luci potissimum praeium a conditore omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint sine dubio statum perdueta.

(1) Ex Dacherio Spicileg. tom. iii, ed. Paris. 1725.

1. Igita, omnibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, et nostris praesentibus, et futuriis notum fieri volumus, qualiter reverentia tua per Adalgarium sanctissimum epi-scopum sanctae Eduensis Ecclesiae nostro suggessit apostolatui, observans, quod ab-batiolam, quae vocatur Sanctus Portianus, quamque pia memoriae Karolus impe-rator, spiritualis scilicet filius noster, ob sui pereunem memoriam per praeepti seriem in eodem venerabili monasterio conferens largitus est, nostri apostolici privilegi auctoritate confirmaremus.

2. Nos autem considerantes hanc pet-tionem salubrem fore, et eidem vene-rabili monasterio, cui priusse dignosceris, stabilimentum consistere: praecepue eum omnia pia loca proprium robur, et mu-nimentum habere optemus; inclinati pet-tionibus tuis a praesenti nona indictione praefatam abbatiolam cum omnibus rebus suis mobilibus, vel immobilibus, sibi inste, et legaliter pertinentibus, quemadmodum ex praedicto eodem Augusto concessum est, et per hoc apostolicum nostrum privilegium in saepe dicto venerabili mo-nasterio confirmamus, et perpetualiter sta-bilimus, et ad mercedem nostram robo-ramus; ita quoque apostolica auctoritate munientes decernimus, ut nullus episco-porum ad negotia divina illuc, aut pro alia-re peragenda, nisi a te, successoribusque tuis abbatis fuerit invitatus, ire pertentet; imo ne iudicaria potestas quamcumque vel molestiam, aut destructionem quamlibet pergens facere audeat, quam secundum ipsius venerabilis monasterii ritum, et praedicti Augusti concessionem; necnon et hanc apostolicam concessionem, et confirmationem ab omnibus Christi fidelibus observandam sancimus.

5. Si quis autem cuilibet dignitatis homo contra hoc nostrum apostolicum privilegium (quod non credimus) in toto vel in parte ire presumperit, ac quod a nobis salubriter sanctum est, in aliquo frangere ausus fuerit, auctoritate Dei om-nipotentis, et beati Petri apostoli, atque

Postulatio
Geilonis abba-tis.

Confirmatio
donationum a
Carolo imp.
monasterio
Herensi factar-
rum.

Quemlibet e-
piscopum non
vocabum sacra
peragere in
abbata Sancti
Porciani;

Et quodcumque
tribunal molesta-
m uolum eidem in-
ferre interdi-
cit.

Decretum huius
marchionis
anathematizante
dicitur.

nostra, sciat se propria communicatione
privatum: et nisi cito resipuerit, ac ca-
nonicae sanctioni obedierit, anathemate
perpetuo condemnatum; qui vero custos,
et observator extiterit, benedictionem et
gratiam a Domino Deo nostro consequi
mereatur.

Scriptum per manum Anastasii notarii
regionarii, et seruarii sanctae romanae
Ecclesiae in mense octob. indictione nona.

† Bene valete. †

Datum idus octob. per manum Christophori primicerii sanctae summae sedis
apostolicae, imperante domino piissimo
Augusto Karolo a Deo coronato Magno
imperatore, post consulatum eius anno
primo, indictione nona.

Dat. die 15 octobris anno Domini 876,
pontif. Ieanis anno IV.

VI.

*Confirmatio privilegiorum vel regionorum, vel
episcopatuum, quae Trenorensi mona-
sterio concessa sunt: ac insuper decla-
ratio, ut liberum sit ob omni saeculari,
vel ecclesiastica iurisdictione (1).*

Proemium. — Caroli Galvi imp. postulatio.
— Confirmantur privilegia ab eodem Car-
olo concessa. — Quidam cuiuscumque
gradus personis quid ab hoc monasterio
qualibet ratione vel iure auferre interdi-
citur. — Libertas monachorum in eligendo
abate.

Iohannes episcopus servus servorum Dei, Gerlomi inclite
abbati, dilectisque filiis nostris in Tornutio mona-
sterio a spirituali filio nostro glorioso Karolo im-
peratore Augusto, sanctae et intercessione, semper
que virginis Dei Genitrici Mariae, atque pretioso
confessori Christi Philiberto targilo, sub regula Sancti
Benedicti religiosa conversatione degentibus, nunc
et futuris temporibus.

Quando ad ea, quae catholicorum im-
peratorum corda pontificalibus sunt mo-
nitis provocanda, ita ardenti desiderio,
divina praeveniente gratia, tam succen-

(1) Ex autographo in plulyra literis uncialibus
gotieis descripto, longo pedes circiter duodecim,
lato duos edidit Franc. Chiffletius in probationi-
bus dictae abbatae Trenorensis. Divice 1664.

duntur, ut ab eis ultro poseantur; tanto
alaeri, et laeto sunt animo concedenda,
quanto et ea ipsa, quae cupiunt si nollent
facere, peti debuerant. Proinde iuxta
scripta petitoria filii nostri praecellentissimi
imperatoris Karoli, huiusmodi privilegium
praesenti auctoritatis nostrae decreto eidem
venerabili monasterio vestris, futurisque
temporibus indulgemus, concedimus, atque
confirmamus, ut sicut ipse glorioissimus
lilus noster, divino ductus amore, de villis,
ac facultatibus, seu stipendiis specialiter
monachorum, et Ecclesiae ornamentorum,
vel luminariorum, ac matriculariorum, seu
hospitum, atque pauperum usibus servata,
vel emeliorata, seu aueta ordinatione,
praecepto snae auctoritatis firmavit privi-
legium; quod venerabilibus fratribus, ac
filis nostris episcopis illarum regionum
fieri, et confirmari fecit; ita sicut in eodem
privilegio, atque praeeceptis in primis
filii nostri Karoli, exinde factis conti-
netur, perpetuo inconvulta permaneant.
Quamvis enim fama fuerit, hoc tenuisse
ad episcopatum Matisconeensem, nullaque
ibi auctoritate, qua teneri possit, adiunetur
longo interveniente tempore fuerit, melius,
multoque sanctius apostolicae discretioni
nostrae visum fuit, ut monasticis utilita-
tibus in praedicto monasterio confirmetur,
quam laicalibus sine aliqua acquisitione
sanctorum locorum depopulationibus in-
dulgeatur. Constituimus alia auctoritate
beati Petri, ut nullus regum, nemo anti-
stitutum, vel abbatum, seu quilibet qua-
cumque praeditus dignitate, de his, quae
in praefato privilegio, seu in praeeceptis
ipsius filii nostri Karoli ex his, quae
praemissimus, factis continentur, vel in
futuro, ab eo vel a quibuslibet aliis de
proprio fuerint his specialibus usibus iure
collata, sub eiuslibet causae occasione,
sive specie, quidquam minuere, et auferre,
sive suis usibus applicare, vel aliis quasi
piis causis pro sua avaritiae excusatione
praesumat concedere: sed cumeta, quae
praefatis usibus monachorum, et Ecclesiae
ornamentorum, vel luminariorum, matri-

Caroli Galvi
imp. postulatio

Confirmandur
privilegia ab
eodem Carolo
concessa.

Quidam cuius-
cumque gra-
duis personis
quid ab hoc
monasterio
qualibet ratio-
ne vel iure
auferre inter-
dicitur.

culariorum, hospitum, vel pauperum oblata sunt, vel offerri contigerit, perenni tempore inlibata, et inconvulsa, ac sine aliqua inquietudine, eorum usibus, pro quorum substentatione, gubernationeque concessa sunt, modis omnibus profutura permaneant. Haec igitur omnia, quae huius praecepti decretisque nostri pagina continent, tam vobis, quam cunctis, qui in eo, quo estis ordine, locoque, successerint, in perpetuum conservanda decernimus; salva in omnibus, quae huius decreti pagina continentur, auctoritate et honore sanctae romanae Ecclesiae, et sedis apostolicae privilegio. Placet etiam, ut per futura tempora ipsi monachi ex seipsis habeant licentiam eligere abbatem. Si quis autem temerario ausu, magna, parvaque persona, contra hoc nostrum apostolicum decretum agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienum, et cum omnibus impiis aeterni incendii suppicio condemnatum. Qui antem verus custos, et observator huius confirmationis extiterit, benedictionem, et gratiam, et caelestem misericordiam a Domino consequi mereatur. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scribarii sanctae romanae Ecclesiae, in mense octobrio, inductione decima. + Bene valete. †

Subscriptum (I) idus octobrias, per manum Christophori primicerii sanctae summæ sedis apostolicae, imperante domino piissimo principe Angusto Karolo a Deo coronato Magno imperatore anno primo, et post coronationem eius anno primo, inductione decima.

Dat. die 15 octobris anno Domini 876,
ponit. Ioannis anno iv.

VII.

Ut Frothario Burdigalensi archiepiscopo, cui tamdiu Bituricensis Ecclesia committitur, quamdiu pagani Burdigalensem dioecesim obtineant, omnes obdiant (2).

(1) Datum. (2) Ex edit. card. Carafæ.

Liberitas
a chorum
eligendo ab-
bate.

SUMMARIUM

Burdigalensis provincia a paganis invasa. — Frotharii ad Bituricensem Ecclesiam translatio. — De obedientia per episcopos Bituricensis provinciae ei praestanda.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, clero, plebi et ordini S. Bituricensis Ecclesiae.

Suggestionis vestrae relegentes epistolam, quod ab apostolatus nostri auctoritate de fratre nostro Frothario reverendo archiepiscopo postulant; hoc nos aliorum testificationibus, et praeceps serenissimi semper Augusti spiritalis quoque filii nostri relatione comperimus, sed et legatis apostolicae sedis, Leone videlicet venerabili episcopi apocrisario, et missis sanctae romanae ecclesiae Petro aequo venerabili episcopo revertentibus didicimus, pene totam provinciam Burdigalensi metropoli pertinentem, sicut ab his, qui causam illam neverunt, iudicem nostri legati discere potuerunt, ita esse paganorum persecutionibus desolatam, ut non solum ipse confrater noster illic Iheri aliquid subiectis conferre non possit, verum etiam habitatio fidelium inde subtracta consistat. Quapropter quia enundem virum Frotharium reverendum archiepiscopum probis moribus actibusque praelaris, et ad lucrum animabus hominum conferendum idonem esse comperimus, ne talis, tantusque vir, otio, quo prodesse aliis valeat, minime vacet, eiusdem sanctae Bituricensis Ecclesiae, cui subestis, ei pastoralem curam apostolica auctoritate committimus, et in ipsa eum incardinandum necessario esse censemus. Cui vos ita decentem obedientiam, et canonicam subjectionem humiliter exhibete, ntpote revera metropolitani iura tenenti, proprio rectori, et vestro antistiti convenit, et ex nostra apostolica auctoritate diffinitum advertitis. Et ecce mandatum habetis, quatenus de bono vestrae obedientiae nobis Deo gratias referentibus, et vobis, reverentia competenti ipsum præfatum archiepiscopum excolatis, et ille vobis, tamquam pro vobis rationem redditurus, modeste

Burdigalensis
provincia a
paganis invasa.

Frotharii ad
Bituricensem
Ecclesiam
translatio.

De obedientia
per episcopos
Bituricensis
provinciae ei
praestanda.

praesce studens, ut dilectos filios amplectatur. Porro sciatis quia sic ista non modica interveniente necessitate barbara modo concedimus, ut tali necessitate remota, removeatur etiam id, quod necessitas imperat. Data v kal. novembris, inductione x.

Dat. die 18 octobris anno Domini 876,
Pontif. Ioannis anno iv.

VIII.

Eiusdem argumenti (4).

SUMMARIUM

Non sine evidenti necessitate, praevioque maturo examine, a sacris canonicis dispensandum. — Cum quibus dispensandum. — Ubi nec rerum, nec temporum urget necessitas canonicae regulae sunt observandae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverentissimis fratribus nostris episcopis per Bituricensem provinciam constitutis.

Quia Burdegalesem urbem, sed et totam pene provinciam quorundam vestrum literis, sed et Leonis apostolicæ sedis apocesisarii, sanctissimorum nostrorum expressa relatione didicimus, diversis cladiis, sed præcipue incursum Normandorum deletam, et in solitudinem partim gladii, partimque captivitate deductam: necessaria rerum (ut cum saneto papa Gelasio decessore nostro dolentes, gementesque fateamur) dispositione constringimur, et apostolicæ sedis moderamine conveniuntur, sic canonum paternorum decreta librare, et retro præsulum decessorumque nostrorum præcepta metiri, ut quae præsentium necessitas temporum pro instaurandis Ecclesiis relaxanda depositit, adhibita consideratione diligent, quantum potest fieri, temperatus. Ecce (2) enim de civitate ad civitatem episcopi transmigrent, sancti canones provide sancint (5), sed si huiusmodi sanctiones sine olla discretione vel dispensatione ducimus observandas, nullam compassionem fratribus exhibemus; quos gentilium gladios

Non sine evi-
denti neces-
tate, prævio-
que ma-
turo ex-
amine, a sacris
canonicis dis-
pensandum.

passos eausa fidei christianaæ servandæ, videntis egentes, angustiatos, afflictos, haec illaque palantes (1) incedere: præser- tim cum nonnulli eorum ita sint per Dei gratiam illustrati, ut non solum scientia, sed et moribus, non solum verbis, sed et exemplo plurimos valeant erudire. De quorum numero quia Frotharins Burdegalensis dudum antistes (ut testatur vestra fraternitas) extat; necessario duximus, eundem virum alii Ecclesiae præponendum, et incardinandum, Bituricensi videlicet, quae et vacans esse nobis denunciata est, et tanti viri digna regimine; ne per minus idoneum rectorem salubre salvandarum animarum desit ei præsidium: et nos e contra ingentis culpæ involvamus annexu, si tanto urgente discrimine, tantæ nimis consulamus Ecclesie, propugnatori hanc probabili minime committentes. Prioribus itaque manentibus regulis inconvulsis, quas ubi nec rerum, nec temporum urget necessitas, iure convenit observari, vacante sede, Frotharium fratrem et coepiscopum nostrum in sede Bituricensi præficiendum ordinamus sa- cerdotem: ita ut in ea incardinatus et quodammodo auctoritatis apostolicæ pri- vilegio radicatus, cactera metropolitana Bituricensis Ecclesiae, ac dioeceseos iura tamquam Deo contemplante obtineat, dispensem, et ordinet, omni posthac que- rimonia invidorum prorsus ablata. Qui vos tamquam proprio metropolitano con- venit obedire, et competentem exhibere, secundum pristinum morem, reverentiam et honorem. Sane latere vos nolamus, sic nos ista interveniente non modica barbarica necessitate nunc concedere, ut tali necessitate remota, consuetudinarie ulterius non requiratur, quod removeatur etiam illud, quod necessitas imperat.

Optamus sanctam fraternitatem vestram in Christo nunc, et semper valere. Data vii kal. novembris, inductione x.

Dat. die 7 novembris anno Domini 876,
Pontif. Ioannis anno iv.

(1) *Forsitan pallentes,*

com. quibus
dispensandum

Ubi nec rerum,
nec temporum
urget neces-
tates canonicae
regulæ sunt
observandæ.

IX.

In idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Bituricensis Ecclesiae iura in Frothorium transmittuntur. — Poenae contra huius apostolici privilegii nostri statutum, quod necessitate barbarica, et dispensatione cogente loci et temporis, exemplo etiam maiorum protulimus, agere forte tentaverit, divinis ministeriis tamdiu privetur, quamdiu minime resipiscens, apostolico praeccepto per frusta manserit inobediens. Data id. mar., iudictione decima.

Reverentissimo et sanctissimo confratri nostro Frothario dudum quidem Bardegalensi, nunc autem Bituricensi archiepiscopo.

Ad hoc nos divina provisio, supernaque inobedientia Ecclesiis suis voluit praesesse rectores, ut dispersa congregare et servare congregata summo studio procureremus, non solum earundem Ecclesiarum sollicitudinem, sed et ipsorum quoque rectorum habeamus industriam, et exerceamus solertiam: quatenus, sicut rectoribus destitutis Ecclesiis alias subrogantes consulimus; ita rectoribus vacantibus Ecclesias Domini committentes, providam curam nos earundem Ecclesiarum gerere demonstremus: maxime his, qui cum robusti praeliatores Domini sint, intra ociositatis angustiam arcei remunnt, et per hoc expeditius contra vitia certaminum exercitia quaerant. Quia igitur Burdegalensem Ecclesiam, totamque pene sub eius habitam regimine dioecesim, ita paganorum frequentes gladii, praedaeque continuae consumpsit irruptio, ut pene omne illie episcopale vacet officium; necessario praevidiimus Dei omnipotentis auctoritate, beatorumque Petri ac Pauli apostolorum principum, fraternitatem tuam, cuius vacatio defectus est fidei, et fere virtutum omnium detrimenta: in Ecclesia Bituricensi, quae vacare pastorali enra dinoscitur, ab hac praesenti decima iudictione preferre simul et incardinatam praelicere; habito in eadem Bituricensi Ecclesia totius iure metropoleos, ac dioecesos priscis temporibus a sacris canonicis praestituto, et in illa Ecclesia eantibus conservato, ita ut pastor eiusdem sanctae Bituricensis Ecclesiae, rector, et antistes ex hoc revera dicaris, habearis,

(1) Ex edit. card. Carafae.

Proemium.

Bituricensis
Ecclesiae iura
in Frothorium
transmittun-
tur.

et Christo propitio percolaris; ea quea Dei sunt iugiter agens, et utilitate proximorum semper intendens. Qui vero contra huius apostolici privilegii nostri statutum, quod necessitate barbarica, et dispensatione cogente loci et temporis, exemplo etiam maiorum protulimus, agere forte tentaverit, divinis ministeriis tamdiu privetur, quamdiu minime resipiscens, apostolico praeccepto per frusta manserit inobediens. Data id. mar., iudictione decima.

Dat. die 15 martii anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

Poenae contra
huius mandato
inobedientes.

X.

Apostolicae sedis vice in Gallia, et Germania Ansegiso Senonensi archiepiscopo committuntur (1).

SUMMARIUM

Vicario apostolicae sedis quae incumbant. Joannes episcopus servus servorum Dei, omnibus sanctissimis episcopis per Gallias et Germanias constitutus.

Vestrae omnium innotescimus sanctitati quia pro alienandis multiplicibus oneribus ecclesiasticis, quibus quotidie satis abundeque deprimimur, quibus maxime super negotiis ex Galliarum, et Germaniarum partibus nobis assidue destinatis arcantur, Ansegismum fratrem, et coepiscopum nostrum Senouensis Ecclesiae praesulem, qui quoties utilitas ecclesiastica dictaverit, sive in vocanda synodo, sive in aliis negotiis exercendis per Gallias, et Germanias vice nostra fruatur, et volumus, ut decreta sedis apostolicae per ipsum vobis manifesta efficiantur, et rursus, quae gesta fuerint, eius nobis relatione, si necesse fuerit, pandantur: ut maiora negotia, ac difficiliora quaque suggestione ipsius a nobis disponenda et enucleanda quaerantur; quapropter vos huic piae sanctionai omnimodis intenden-tes, quae super hoc apostolica auctoritate decernimus, unanimes admittitis.

Vicario Apo-stolicae Sedis
quae incum-bant

(1) Ex Conc. tom. xi.

Talem quippe illum agnovimus, talemque circa sedem apostolicam devotum, et in commisso fidelem reperimus ut merito ei talia committi posse ducamus: quin et his maiora conferri debere illi sine cunctatione credamus, pro sua scilicet sanctitate, et fidei merito, atque divinitus sapientiae dono concessso. Optamus vos bene valere. Data **IV** nonas iannarias, indictione **X**.

Dat. die 12 iannarii anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno V.

XL.

Confirmatio donationis, et partitionis bonorum ab imperatore Carolo Calvo fratrum monasterio, et monachis Sancti Medardi (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Caroli Calvi imp. preces pro confirmatione bonorum monasterii huius.
— Quae hic enumerantur. — **Divisio et applicatio bonorum per imperatorem facta.**
— Superius dicta confirmantur a pontifice.
— Anathema contra quid auferentes, alienantes etc. ab eodem monasterio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, venerandæ congregationi religiosorum monachorum venerabilis monasterii Sancti et confessoris Christi Medardi, nec non et Beati martyris Christi Sebastiani in perpetuum.

Quotiens illa a nobis tribui pro desiderio postulantis (2), quae omni rationi incunctanter convenient, animo nos debet libenti concedere, et pie petentibus impartiri suffragium. Igitur omnium Christi fidelium cognoscat solertia, quoniam dilectissimus filius noster Carolus imperator Augustus, beatorum Petri et Pauli apostolorum principum adiens lumina, nobis mente devota suggestit, quatenus eidem praedicto monasterio ad utilitatem et usum tam nominatorum monachorum ibidem Domino servientium, per apostolatus nostri privilegium confirmata.

(1) Ex chartulario S. Medardi edidit Mabillonius in appendice Annal. Benedict. tom. III. (2) *Lega pio desiderio postulantur.*

remus, et immobilia loca, quae idem christianissimus Caesar tam pro veneratione coramdem sanctorum, quamque pro mercede sua augumento, per regale praeceptum contulisse dinoseatur, quorum nomina inferius scripta leguntur: Berneum scilicet, Croiacum, domino-regium Sodenum, Berziaecum una cum molendino, Berziso marisiacos duos, atque spicarium, et propter has Murocinctum, Cerniacum-vadum, sicut Hilduinus anterior abba ad suum tenuit dominicatum, super addens in Murocineto mansum unum, Maleas etiam, et piscinas super mare, et Cubonimai cultae terrae bonaria **xxiv**, et Ruminaco mansos quinque, et partem prati de loco Geigio, et mansos duos in villa, quae dicitur Lentgere-vicinium; deerunt ut camera vestimentorum monachorum habeat tres villas, Capram, Albiaecum, et Solnam, et hospitalis nobilium accipiat nonam ex villis ipsius abbatiae secundum prisam consuetudinem, et habeat Canciacum simul cum lignariis de Pivone, et hospitalis peregrinorum accipiat decimam, et habeat Hatonis-curtem. Thesaurarius autem, et Portarius atque Hospitalarius, nec non et Camerarius intra octo dierum dominicae nativitatis et resurrectionis dominicae spacia, bis in anno plenariam refectionem habeant; insuper ex praefatis aliis villis terminum nativitatis dilectissimi filii sui Carolomanni plenariam refectionem habeant, et post eius obitum diem transferant in diem depositionis. Similiter ex villa Bernoilo decrevit refectionem abundanter fieri eisdem monachis in anniversario Bertae suae, et luminaria exhibeat ecclesiae Sanctae Sophiae inferiori, et Sanctae Trinitatis superiori, sicut in privilegio eiusdem pii Augusti de his omnibus facto continetur; ut quiequid ab eodem illustrissimo Caesare tam de mobilibus, et immobilibus rebus, quam de thesauro collatum est, et in futuro conferetur, pro animae suea remediis firmum et inviolabile in perpetuum omnino consistat. Huius rei gra-

Quae hic enum-
erantur.

Divisio et ap-
PLICATIO BONO-
RUM PER IM-
PERATOREM FA-
CTA.

*Superius dicta
confirmatur a
Pontifice;*

*Anathema
contus quod
auferentes
al euntes etc.
ab eundem mo-
nasterio*

tia, quia cumdem sublimem imperatorem divino amore contactum pie egisse confidimus, congruis suggestionibus eius facere voleates, decernimus, stabilimus, et apostolica auctoritate omnimodis confirmamus euneta superius dicta immobilia loca, cum nobilibus seu famulis utrinque sexus, una cum thesauro ad usum et utilitatem supradictorum monachorum, utpote idem praestantissimus imperator augustali praecepto eidem monasterio ab salutem animae concessit vel concessurus erit. Statuimus autem sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdico, ut nemini mortalium liecat, quoquomodo aliquid dare de his omnibus a iure venerabilis monasterii vel utilitate monachorum auferre, alienare, subripere, per qualecumque modum, vel argumentum subtrahere: sed omnia haec, et quae adhuc in thesatro ab ipso pio Caesare, vel ab aliis Deum timentibus in ins. dominium, vel utilitatem nostri venerabilis monasterii ac monachorum ibidem morantium conferentur, perennibus consistat omnino temporibus. Si quis autem, quod nunquam optans, contra hoc nostrae confirmationis praeceptum aliter agere non formidans, aliquid inde alienare, minuere, subtrahere, vel temerario ausu mutare praeumpscerit, aut aliter ordinare, praeter quod iam ordinatum est, tentaverit, vel in toto vel in parte transgressor apparuerit; Dei omnipotentis indicio sciatis se esse anathematis vinculis innotatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum India traditore Domini nostri Iesu Christi, et cum impius omnibus portionem habeat, et a regno Dei alienus existat. Qui vero pio in omnibus intuitu verus observator et curator extiterit, benedictionem et gratiam, et caelestem misericordiam, sive veniam defectorum suorum a iusto indice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Benedicti notarii et regiarii sacrosanctae romanae Ecclesiae in mense ianuarii, inductione IX. Bene valete

Quarto nonas ianuarii per manum Anna- stasii bibliothecarii sanctae sedis apostoli- lae anno Deo proprio pontificatus domini Ioannis quarto (1), imperante domino piissimo perpetuo Augusto Carolo a Deo coronato Magno imperatore anno primo, et post consulatum eius anno primo, inductione (2) nona.

Dat die 2 ianuarii anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno V.

XII.

*Confirmatio cellae Godith a Desiderio Lon-
gobardorum rege donatae monasterio
Trenoreensi, ac privilegiorum eisdem
cellae et monasterio a Carolo Calvo im-
peratore concessorum (5).*

SUMMARIUM

Primum. — Caroli imp. preces. — Desiderius Longobardorum rex cellam Godith Trenoreensi monasterio donavit. — Confirmatio chartarum Desiderii reg. et Caroli imp. — Cella Godith ab omni saeculari, vel ecclesiastica potestate exiuitur. — Anathema contra cellae huius, eiusque bonorum perturbatores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, spirituati filio nostre glories Karolo imperatori Augusto, ac filio eius abbati, dilectisque filiis in Trenoreensi monasterio sancta: et intemeratae, semperque Virgini Dei Genitrici Mariae, atque pretioso confessori Christi Filiberto largito, sub regula sancti Benedicti degentibus nunc et futuris temporibus.

(Deest fortasse initium).

Postquam enim auxiliante Christo Ecclesiae coepit origo, semper impiorum flatibus agitatur. Sed quia nostris temporibus alis imperialibus sustollitur, nos in quantum valimus apostolicis anerioribus confirmare debemus. Proinde iuxta petitionem filii nostri praecellentissimi imperatoris Karoli privilegium huiusmodi auctoritatis nostrae eidem monasterio, vestris futurisque temporibus, indulgemus,

(1) *Lege quinto.* (2) *Lege decima.* (5) Ex anno 870 in philyra ed. Frane. Chiffletus in propositus istis, abbatae Trenorensis.

Primum

*Caroli imp
preces.*

Desiderius
Longobardorum rex cel-
lum Godith
Tremecius monasterio donavit.

Confirmatio
chartarum Desi-
derii regis et Karoli imp.

Cella Godith
ab omni sae-
culari, vel ec-
clesistica po-
testate eximi-
tatur.

Anathema
contra collae-
lus, eiusque
bonorum pot-
tentiorum.

concedimus, atque confirmamus; ut sicut ipse gloriosissimus filius noster, per depreciationem Desiderii principis cellam, quae vocatur Godith, in pago Valvensi, in loco, qui dicitur Vallis Angusta, loco praedicto, neene praescriptis sanetis, cum villis, ac facultatibus, seu stipendiis concessit, et praecepto suae auctoritatis corroboravit, atque privilegio fratrum, et filiorum nostrorum episcoporum illarum regionum confirmari fecit: ita sicut in eadem charta nobilitatis, quam fecit Desiderius, et praecepto filii nostri Karoli continetur, inconvolsa permaneant: ut nullus regum, nemo antistitum vel abbatum, seu quilibet quacunque praeditus dignitate, de his, quae in hoc privilegio, vel in praeceptis ipsius filii nostri Karoli continetur, quicquam exinde manuere vel auferre praesumat; sed cuncta, quae praefatae Ecclesiae Godith oblata sunt, vel offerri contigerit, inconvolsa, et inlibata permaneant. Constitutus alia auctoritate beati Petri, ut ecclesia in valle praedicta constructa, et in honore Salvatoris, eiusque Genitricis dicata, immunita habeatur ab omni dominatione terrena: quia iniustum decernimus, ut gloria mundi regina, quae cum filio iuncta exaltata est super choros angelorum, humanis subdatur potestatibus. Anathematizamus igitur, ut nemo antistitum locum sibi vindicare audeat, seu qualibet occasione absolutionis, atque excommunicationis, vel sacrae ordinationis adire praesumat, nisi ab abbe loci, vel a monachis ibi Deo servientibus fuerit invitatus. Caeterum ab omni saeculari persona decernimus esse liberum, et quietum, ut in praeceptis filii nostri Karoli continetur. Si quis autem temerario ausu, magna parvaque persona, contra hoc nostrum decretum agere praeumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum et a regno Dei alienum, et cum impiis aeterno incendio condemnatum. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae,

in mense iunio, indictione quinta (1). Bene valete.

Script. mense iunio anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

XIII.

Confirmatio testamenti Angilbergae imperatricis, ac bonorum omnium, quibus illa per huiusmodi testamentum monasterium S. Sixti a se Placentiae constructione redditibus dotavit (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium S. Sixti confirmatur, ac sub tuitione S. Petri et sedis apostolicae recipitur. — Confirmantur quoque bona per Angilbergam ei data. — Abbatissae consecratio per Mediolanensem vel Aquileiensem archiepiscopos fieri mandat, ad quos etiam spectat de monasterii causis cognoscere. — Duodecim clerici monasterio deserviant ad missarum solemnia, in quos Placentinus episcopus ordinationis et vocationis synodicae ius habeat, nullum vero in monasterium ipsum. — Decimae ali episcopo nullo modo exigantur. — Confirmantur bona omnia monasterio per Angilbergam, Ludovicum imper., reges, vel alios quoscumque donata. — Anathema contra invadentes huiusmodi bona, et haec statuta inobservantes.

Johannes episcopus servus servorum Dei, Angilbergae dilectae filiae imperatrici Augustae, et per te tuo venerabili monasterio Placentiae noviter costructo in perpetuum.

Omnibus quidem iusta potentibus apostolica sollicitudine, praecipiente Domino, favere debemus; praecepit tamen devotioni tuae, dulcissima, ac spiritualis filia nostra Angilberga olim imperatrix Augusta, quam merito honore ac reverentia sancta mater nostra romana Ecclesia ut dilectissimam, et principalem prolem amplectitur semper et resovet. Quapropter monasterium, et xenodochium, quod ad honorem dominice resurrectionis et Bb. apostolorum, et martyrum Bartholomaei,

Exordium.

Monasterium
S. Sixti con-
firmatur ac
sue tuitione
S. Petri et S.
A. recipitur.

(1) *Lege* decima: neque enim sub Ioannis VIII pontif. cecidit v. indictione. (2) Ex archiv. cathed. Placen. edidit Petrus M. Campi in Regesto privilegiorum, bulularum etc. in prima parte hist. Placen.

Sixti, et Fabiani prudenti provisione a fundamento nuper Placentiae aedificare voluisti, landibili complectimur desiderio, paternoque affectu..... Apostolica illud auctoritate ratum, ac stabilitum perenniter instituentes, et ut ab omni impulsione, atque inquietudine quorumlibet infestantium beatissimi Petri tuitio me illae-
sum semper, et inconvolsum Domino protegente permaneat. Hoc etiam omnimodo providemus et stabiliter decernimus, ut universae, quae ibidem in rebus mobilibus, intus, forisque in familiis utriusque sexus, cunctoque ornatu ecclesiastico, atque omni suppellecili semel Domino a vobis distributac sunt, futuris temporibus inconvolsa in eodem saerato loco persistant omnium penitus diminutione vel invasione sopita; in eis etiam familiis, quas ob redemptions animae vestrae prudenti respectu libertate donastis, vel in reliquum donaveritis. Simili modo nos vobis favemus, aspiramus, et apostolicum praebemus assensum, quatenus et illi secura libertate potiti et gratia Dei duce semipaternae suscipiant gaudia vitae. Consecrationem porro abbatissae loci ipsius, ut filia devota petisti, Mediolaneum archiepiscopo concedimus, vel Aquileiensi, qui secundum vocem Evangelii per ostium canonice ingressus fuerit, cuique etiam reformandae pauci studium delegamus cum moderamine disciplinae si (quod absit) humano more obortum fuerit ibidem discordiae malum. Et si aliqua pro tempore necessitate malignantum gravedo impulerit, licenter hoc ad sedem apostolicam referre mandamus, ut quod rectius, et praestantius fuerit, iudicii sui liberamine diffiniat, sopiaque opprimere suprafatum venerabilem locum. Inter haec Paulo venerabili episcopo, qui eiusdem urbis Placentiae praesulatum gerit, praebente consensum, ut clerici cuiuscumque ordinis ad numerum duodecim in eodem sancto loco ingiter deservant missarum solemnia celebrantes, servato dumtaxat in episcopi proprii regulari respectu, vocatione

scilicet synodica, et ordinatione consecrationis, ita tamen ut in dicto coenobio, et xenodochio, rebusque ipsorum nullum se neverit amodo et deinceps ius potestatis habere, neque etiam ad missas celebrandas iuxta Patrum instituta, nisi invitatus, adveniat. Decimas vero iuris vestri, quas propter Dei amorem, vestrorum bonorum recordationem, devote, atque libenter iam dictus episcopus suprataxato venerabili loco largitus est; ut absque refragatione tam ipsius, quam et successorum eius, velut ipsa instituisti, saero xenodochio perpetualiter habeantur. Insuper statuimus vobis, et auctoritate apostolica stabilimus, ut iuxta quod nostri praecessores suis tibi privilegiis concessisse, et roborasse videntur, universa, quae olim divae memoriae Hludovicus serenissimus imperator, et vir tuus per suam munificentiam augustalibus apicibus tibi, dum adviceret, contulisse probatur, seu etiam et ea, quae ipsa postmodum imperialibus largitionibus, vel etiam quibuslibet iustis acquisitionibus, et emptionibus, vel commutationibus in proprios, sive iam dicti monasterii tui usus acquisisti, seu imposterum acquisitura es; similque et ea, quae ad supplementum eiusdem saerati loci, tam regum, quam aliorum quorumlibet fidelium donatione, vel liberalitate nunc vel post haec addita fuisse comprobantur; eodem tenore, et ordine, quo tibi, vel tuo prae nominato coenobio advenierint, illibata, et inviolata, atque inconcessa permaneant, et secundum tuae ordinationis statuta persistant. Et si quis, quod non optamus, contra haec statuta in Dei omnipotentis oblata, vel concessa servientium agere tentaverit, vel quidquam horum infringere temerario ausu voluerit: excommunicationi submissus omni ecclesiastico consortio careat, et nisi se continuo a tali nequitia corrigat, et resipiscat, s. Petri, nostrique apostolatus auctoritate anathematis vineculo innodatus reus in futuro iudicio permaneat, et pro excessu sue tantae transgressionis cum

Decimae ab episcopo nullo modo exigantur.

Confirmantur bona omnia monasterio per Angilbergam, Endovi-
com imper., reges, vel aliis quoscumque donata.

Confirmantur
quoque bona
per Angilber-
gam ei data.

Abbatissae
consecratio
per Mediola-
nensem vel
Aqileiensem
archiep. fieri
mandat, ad
quos etiam
spectat de mo-
nasterii causis
cognoscere.

Duodecim elec-
trici monaste-
rios deseruant
ad missarum
solemnia, in
quos Placent.
episc. ordina-
tionis et voca-
tionis syn. ins-
tahat, nullum
ipsum.

Anathema
contra inva-
dentes huins-
moli bona,
et haec statu-
ta inobservan-
tes.

Inda traditore infronitus, atque rebellis Sancti Spiritus sententia, qui semper sicutum et mendacem effugit, noverit se habituram portionem in gehenna ignis aeterni. Scriptum per manum Leonis notarii regionarii, et scribicularii sanctae romanae Ecclesiae in mense augusto, indictione decima. Bene valete. Kalendis augusti per manum Ioannis episcopi, missi, et apocrisarii s. sedis apostolicae, imperante domino nostro Carolo, a Deo coronato, Magno imperatore secundo, et post cons. eius anno secundo, indictione x.

Dat. die prima augusti anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

XIV.

Privilegium monasterio Floriacensi concessum in synodo Tricassina: quo eidem bona omnia propria, ac privilegia a Carolo Calvo imperatore concessa confirmantur: monachisque abbatem de gremio monasterii eligendi, conceditur facultas (1).

SUMMARIUM

Generalis Ecclesiarum, quae apostolicae sedi incumbit cura, ad singulares quoque causas debet deferri. — Ioannis PP. in Gallias iter anno 878. — Synodus Tricassina. — Floriacense monasterium in dioec. Aurelianensi. — Carolus Calvus privilegia dedit huic monasterio in bonorum confirmationem. — Hospitalia Floriaci ab eodem Carolo constructa duo. — Abbas eligendus de gremio monachorum. — Res monasterii immunitare, auferre etc. cuiquam interdicitar. — Anathema contra inobservantes quae hoc in privilegio continentur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis atque aliis Dei fidelibus per Galliam constitutus.

Generalis Ecclesiarum, quae apostolicae sedi incumbit, cura ad singulares quoque causas debet deferri.

(1) Ex edit. Conc. tom. xi inter epist. Ioannis VIII PP.

Igitur cum propter multiplices Ecclesiae Dei euras Gallicanam adeuntes regionem, Trecas civitatem devenissemus, anno incarnationis dominicae DCCCLXXVIII, et ad resecanda quaelibet inutilia, vel statuenda ecclesiastica iura, synodum generalem plurimorum celebraremus episcoporum, inter alia suggestis auctoritati nostrae venerabilis partium vestrarum abbas, nomine Theotbertus, ex coenobio, quod vocatur Floriacus, in pago Aurelianensi, quod idem monasterium quidam religiosus abbas Leodehodus nomine monachus extruxerit in honore Dei, et sanctae Genitricis Mariae, nec non beati principis apostolorum Petri, quod revelatione divina per monachos eiusdem loci a Beneventana provincia corpos illius s. Benedicti per venerit olim allatum, ibique reverenter humatum, sicut manifestissima constat veritate: et quod propter stabilimentum monasticæ religionis piae memoriae gloriose imperator Carolus praeceptum suae anerioritatis eidem loco res denominatas delegaverit, partim a religiosis hominibus pro amore Dei illic contributas, ut victum atque vestitum monachi ibidem domino militantes deberent habere: neconon et hoc, quod beatæ recordationis pater eius serenissimus Augustus in ipso loco hospitalie nobilium, quod Porta appellatur, iuxta regularem institutionem, itemque hospitale pauperum in sui parentumque suorum eleemosyna statuerit, et res ad hoc opportune agendum, nec non alias ad hunc Ecclesiae administrandum iusserit deputari. Quae omnia par iam dictos monachos haecens ibidem comperimus observari. Nunc tam scipsum, quam unanimum congregationem sibi commissam, humiliter postulare, quamvis privilegia multorum meruerint episcoporum, ad reprehendam quorumlibet illicitam cupiditatem, ut super abbate regulari ex eis eligendo etiam nostre auctoritatis privilegia consequantur. Quo circa nos potestatem, quam gratis a Christo accepimus, secundum evangelicam auctoritatem gra-

Ioannis PP.
in Gallias iter
anno 878.

Synodus Tri-
cassina.

Floriacense
monasteriom
in dioec. An-
relianensi.

Carolus Calvus
privilegia de-
dit huic mona-
sterio in ho-
norum confor-
mationem.

Hospitalia Flo-
riaci ab eo-
dem Carolo
construc-
tua.

tis prodesse omnibus cupientes, vice beati Petri apostoli decernimus, ut in saepe memorato loco servi Dei absque inquietudine debitum suae religionis persolvere possint servitiam secundum regulam patris Benedicti, a propriis abbatibus, monachis videlicet, ex eodem coenobio regulariter electis, in perpetuum gubernentur. Nec illarum rerum, quae vel in praelibato praeecepto nominatum continentur; vel a praedicto abate venerabili non eiusdem loci Theotberto praefati monasterii officiis deputatae habentur, ullam ab aliquo unquam patientur imminutionem, et etiam rebus, quae deinceps a quibuslibet religiosis hominibus eidem loco pervenerint condonatæ. Quod si quis hoc nostrum beneficium irrumpere præsumpsit, et stipendia servorum Dei in alios usus converterit, ab apostolica communione anathematis animadversione illum separamus, ut nisi admonitus e vestigio se corixerit, cum rapacibus a regno Dei exclusus, quae meretur tormenta persolvat. Ut autem hoc privilegium certam obtineat fidem, et Dei famulis in iam dicto Floriacensi coenobio securitatem conferat, quandiu Deus, et dominus noster Ecclesiam suam durare voluerit, nostra id subscriptione roboravimus. Scriptum per manum Georgii seriniarii sanetae sedis apostolicae in mense augusto, indictione XI. Bene valete. Data nonis septembribus per manum Walberti humillimi episcopi sanctae Portuensis Ecclesiae, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis, et universalis papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli (1) sexte. indictione XI.

Dat. die 5 septembribus anno Domini 877,
pontif. Ioannes anno V.

XV.

Episcopos, et cacteros clericos graecos qui Bulgariae regiones irradentes illicitas ibi ordinationes fecerunt, excommunicati
(1) *Lege quinto*

Abbas eligendus de gremio monachorum.

Res monasterii immutare, anferre, etc., cuiquam interdicuntur.

Anathema contra iacob-servantes quae hoc in privilegio continetur.

catos declarat; dignitate etiam privando nisi intra triginta dies ex omni Bulgarica regione decesserint (1).

SUMMARIUM

Illyrici provinciae sub iure sedis apostolicae. — Excommunicatio contra Bulgarum provinciae invasores. — Dignitate privandi nisi intra 30 dies decesserint. — Qui paruerit restituendus episcopatu, quem in Graecia habebat. — Si nullum habebat, vacans ei conferendum, si dignus sit.

Omnibus episcopis et eacteris clericis graecis Bulgariae dioecesos invasoribus, ac per hoc excommunicatis.

Miramur vos, et vehementer obstupescimus, sanctorum Patrum canones obturatis oculis relegisse, et calcata conscientia terminos aeternos a Patribus positos (2) transtulisse, et in alienam messem iudicij fateem misisse, in Illyrici provincias, quas nunc Bulgarum natio retinet, ingredientes, et ordinationes illicitas perpetrantes, cum et sacra concilia, sub sede beati Petri apostolorum principis has olim provincias degnisse, patenter innuant, et rerum gestarum a S. Damaso papa conscripta manifeste denunciant. Et statu causarum, Deo auxiliante, in melius iampridem converso, sedes apostolica sit ab eis, qui hanc habitant regionem, recognita, requisita et multis precibus invitata: nosque illuc episcopos, et inferioris ordinis sacerdotes cum praeeptis sedis apostolicae miserimus, et multos labores pro instructione illius regionis arripuerimus. Nam, et si quidam vestrum clandestina illue sorte venerunt, apte de illis dicere possumus illud Domini dictam asseverantes: Omnes qui ante me venerunt, fures fuerunt, et latrones (a); ipse quippe Dominus per Prophetam dicit: Veniebant, et ego non mittebam eos. Nam quidam vestrum pro criminibus suis fugientes; quidam autem ambitus, et avaritia causa illue accessuri, profecti sunt; non autem vocati, nec invocati: licet nee sic in vestrarum vos dioecesim ad aliquam dispositionem faciendam introire convenerit.

(1) Ex edit. card. Carafee. (2) *Legendum putamus transiliisse.* (a) *Ioan. 10.*

Illyrici provinciae sub iure Sedis Apostolicae.

Excommunicatio contra Bulgarum provinciae invasores;

Quia igitur contra sacras vos multiplicititer egisse regulas deprehendimus; excommunicavimus vos, et estis excommunicati. Quisquis autem ex vobis intra triginta dierum spatium cognitae huius apostolicæ sanctionis, omni Bulgaricæ regioni non cedens, in ea quantilibet ordinationem, vel dispositionem patrare ultra praedictum spatium obstinate praesumpserit; sanctorum Patrum auctoritate, nostrique iudicij sententia proprio careat officio, non nisi resipiscens poenam evasurus, aut veniam aliquo modo speratus. Si quis autem vestrum humiliiter, ac obedienter his salubribus monitis nostris parens Bulgaricæ locum dederit dioecesi: noverit nos decreuisse sibi episcopatum restitui, quod eum in regione Graecorum prius habuisse constiterit: porro etsi nunquam habuit, vacans illi tribui: si tamen talis persona sit, eui nulla in hoc regula Patrum valeat obviare. Missa per Paulum et Eugenium episcopos. Data xvi die mens. aprilis, indictione xi.

Dat. die 16 aprilis anno Domini 878,
pontif. Ioann. anno vi.

XVI.

Excommunicat eos, qui sibi equos, et argenteum vas furati fuerant, nisi intra tres dies restituant (1).

Omibus episcopis, comitibus, et eneto populo christiano.

Notum sit, quia dum pro pace, et unitate sanctorum Dei Ecclesiarum in Gallias venissemus, apud Cavillonam civitatem ad iniuriam sautorum apostolorum Petri et Pauli et nostram, multam in honorationem sustinuimus, inter quae equi nostri nocturno silentio nostris hominibus secure quiescentibus, a concubibus praedictae civitatis latrocinarter furati sunt. Quapropter nos, qui secundum officium ministerii nostri pululantia vitia gladio spirituali resecare mature debemus: hoc malum caelesti muercone persecutus: ita

(1) Ex edit. card. Carafae.

ut nisi praedicti equi, et alia furtæ nostris hominibus intra tertium diem redditæ fuerint, praedictos fures cum omnibus consentaneis suis, eo quod latronibus latreras præbeant, et excommunicabimus, et anathemati submittemus. Inter haec Aduvardum presbyterum qui nobis in monasterio Flaviniaco ministravit, cuius homines scutellam argenteam sancti Petri, pescio utrum consensu illius, au non, furati sunt, pro sacrilegio furti similiter excommunicamus, et pari sententia, ut supra, nisi eam reddiderit, constringimus. Data iv kalendas maii, indictione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 878,
pontif. Ioann. anno vi.

XVII.

Rostagnum Arelatensem archiepiscopum legatum sedis apostolicae declarat in Galliae, et Germaniae partibus (1).

SUMMARIUM

Charitatis vis. — Charitas vineulum perfectionis. — Ioannis PP. in Gallias iter. — Rostagno vices apostolicae delegantur et pallium conceditur. — Eum Ioannes PP. hortatur, ut magis in dies virtutibus crescat. — Simoniam, quae in Galliae, et Germaniae partibus emerserat, detestatur. — Simoniacæ prima haeresis in Ecclesia Dei. — Monet quid in causis difficultioribus sit agendum. — Arguit metropolitanos Gallicos, quod ante pallii receptionem episcopos consecrent. — Praecipit Rostagno, ut se certiorem faciat de his quae gesta fuerint.

Reverentissimo et sanctissimo fratri Rostagno archiepiscopo Arelatensi.

O quam bona est charitas, quae absentia per imaginem praesentia sibi met ipsi exhibet, per amorem divisa unit, confusa ordinat, inaequalia sociat; imperfecta consumat; quam recte praedicator egregius vineulum perfectionis vocat (a): quia virtutes quidem caeteræ perfectionem generant, sed tamen eas charitas etiam ligat, ut ab amantis mente dissolvi iam nequeant.

(1) Ex tom. xi Conc. (a) Coloss. 3.

Charitatis vis.

Charitas vineulum perfectionis.

Iohannis PP. in
Gallias iter.Rostagno vi-
ces apostolicae
delegantur et
pallium con-
ceditur.Eum Iohannes
PP. hortatur,
ut magis in
dies virtutibus
crescat.Simoniam,
quae in Galliae
et Germaniae
partibus emer-
serat, detesta-
tor.

Hac itaque virtute, frater carissime, plenum te esse reperiens, cum pro sanctarum Dei Ecclesiarum restaurazione in Arelatensium civitate corporalem praesentiam exhibuissem, sicut mihi de te multorum testimoniorum fama vera longe lateque narraret. Quod vero iuxta antiquum morem usum pallii ac vices sedis apostolicae postulasti, absit ne aut transitoriae potestatis culmen, aut exterioris cultus ornamentum in vicibus nostris ac pallio quaesiisse suspicer. Sed quia cunctis liquet, unde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis apostolicae vestra fraternitas repetit, quid aliud quam bona soboles ad sinum matris recurrit? Libenti ergo animo postulata concedimus, ne aut vestrae Ecclesiae quidquam de debito honore subtrahere, aut condignam petitionem vestri contemptisse videamur. Sed iam nunc studio maiore res indiget, ut cum honor crescit, etiam sollicitudo proficiat, et erga caeterorum custodiam vigilantia exerceat; vitae quoque merita subiectis in exemplum veniant, et nunquam sua per suscepti honoris gratiam, sed lucra cœlestis patriæ vestra fraternitas exquirat. Nostis enim quid beatus Apostolus gemens dicat: Omnes enim quae sua sunt quaerunt, non quae sunt Christi Iesu (a). Quibusdam namque narrantibus agnovi, quod in Galliarum, vel Germaniarum partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuncio, quia cum saecordalis ordo intus ecedit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex Evangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit: quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit (b). Columbas enim vendere est de Sancto Spiritu, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manum hominibus tribuit, communodium temporale percipere. Ex quo, ut praedixi, malo iam innuitur, quid sequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere prac-

(a) Philipp. 2. (b) Matth. 21.

sumperunt, eorum Deo iudice cathedras ecclerunt, qui videlicet error in subditis cum augmento propugnatur. Nam ipse quoque qui pretio ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa provectus sui radice vitiatus, parator est aliis venundare, quod emit. Ubi est quod scriptum est: Geatis accepistis, gratis date? (a). Et cum prima contra sanctam Dei Ecclesiam simoniaca haeresis sit exorta, cur non penditur, cur non videtur, quia eum, quem quis eum pretio ordinat, provehendo agit, ut haereticus fiat (l).

Itaque fraternitatibus vices nostras in Ecclesiis, quae sub regno Galliarum sunt, iuxta antiquum morem Deo auctore committimus: singulis quidem metropolitis secundum priscam consuetudinem proprio honore servato. Pallium quoque concessimus, quo fraternitas tua decoretur. Sic ubi autem longius episcoporum quisquam pergere forte voluerit, sine tuae sanctitatis auctoritate ei ad loca alia transire non liceat. Si qua vero inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter episcopos causa emer- serit, quae discerni difficultius possit; collectis duodecim episcopis ventiletur atque decidatur: sin autem decidi nequiverit, discussa veritate ad nostrum iudicium referatur. Proh dolor! cum in Galliae partibus essemus, inter caetera unum valde prohibendum invenimus: metropolitae antequam pallium a sede apostolica suscipiant, consecrationem facere prae- sumunt: quod antecessores nostri, et nos canonico decreto, ne fieret, interdiximus. Unde fraternitatem tuam per Galliam nostram vicem tenente hortamur, quatenus super hoc sollicitudinem habeas, et ne istud adoleat, auctoritate prohibeas: et ut secundum antiquum morem quae- rere festinent, moneas, incites, atque prae- cipias: et si ipsi obdiant, nec ne, nostro

(l) Hucusque card. Carafa, qui ea, quae se- quuntur, separata quasi epistolam alteram, et quidem ante allata edidit. Nos vero recentiores rerum pontificiarum eruditos viros sectantes, ex dualibus unam confecimus epistolam, unanquamque suo loco restituentes. (a) Matth. 19.

Simoniaca pri-
ma haeresis in
Ecclesia Dei.Monet quid in
causis diffi-
cilloribus sit a-
gendum;Arguit metro-
politanos Gal-
licos, quod
ante pallii re-
ceptionem e-
piscopos con-
secrarent;Præcipit Ro-
stagni, ut se
certiorem fa-
ciat de his
quæ gesta
fuerint.

apostolatui super omnia renuncies, si potest in nativitate apostolorum, aut per vos, aut per nostrum legatum aliquem certis literis intimare ne differas. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vos in moribus servare concedat. Data iv kalendas maii, inductione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 878,
Pontif. Ioann. anno vi.

XVIII.

In idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Diversi gradus in Ecclesia constituti, ut alteri alter sit in auxilium. — Vices apostolicae in Gallia Rostagno demandatae. — Ad eum deferendae episcoporum, et caeterorum ecclesiasticorum causae. — In gravibus causis adhibendus competens episcoporum numerus. — Maiores vero de fide etc. ad sedem apostolicam deferendae. — Episcopis ante pallii receptionem non licet consecrationes facere. — Obedientia legatis S. A. debita. — Episcopi vocati ad synodum nisi fuerint impediti, per se veniant. — Qui fuerint impediti presbyterum, vel diaconum mittant. — Sine vicarii apostolici licentia suis a dioecesisibus non discedant. — Adhortatio ad eosdem ut credito sibi gregi invigilent. — Ordinationes per simoniam non facienda.

Omnibus reverentissimis et sanctissimis episcopis
et fratribus per Gallias constitutis.

Ad hoc divinae dispensationis provisio, gradus, et diversos constituit ordines inter se distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus diligentiam impenderent, una concordiae fieret a diversitate contextio, et recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim universitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiae ordo servaret. Quia vero creatura in una eademque aequalitate gubernari, vel vivere non potest, ecclesiis militiarum exempla nos instruunt: quia dum sint angeli, sint ar-

Diversi gradus
in Ecclesia
constituti, ut
alteri alter sit
in auxilium.

changeli, liquet, quia non aequales sunt, sed in potestate, et ordine, sicut nostis, differt alter ab altero. Si ergo inter hos, qui sine peccato sunt, ista constat esse distinctio, quis hominum abnuat, huic se libenter dispositioni submittere, cui novit etiam angelos obedire? Hinc etenim pax, et caritas mutua se vice complectitur, et manet firma concordiae in alterna, et Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur unumquodque tunc salubriter compleetur officium, cum fuerit unus, ad quem possit recurri, praepositus: ideireo opportunum esse perspeximus, in Ecclesiis, quae sub regno Galliarum secundum antiquam consuetudinem sunt, fratri nostro Rostagno Arelatensis civitatis episcopo vices nostras tribuere: quatenus et catholice fidei integritas, id est sanctorum quatuor syndicorum, Deo protegente, solicita devotione serventur; et si inter fratres, consacerdosque nostros aliqua evenierit forte contentio, auctoritatis suae vigore, vicibus nempe sedis apostolicae functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunxit ut si quarundam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum praesentia opus sit, congregatis sibi numero competenti fratribus, et coepiscopis nostris, salubriter servata in hoc aequitate disientiat, et canonica auctoritate definiat.

Si qua vero contentio, quod longe faciat divina potentia, de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerserit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, et pro sui magnitudine iudicio sedis apostolicae indigat, examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari. Cui etiam iniunxit, ut nullum archiepiscopum in his partibus sine pallio a romano pontifice directo consecrationem facere permittat, et facientes nostra auctoritate arguat. Et quoniam necesse est, ut ad eum cui nostras vices indulsimus, quoties oportere perspexerit, pro facienda collatione aptis debeat episcopi temporibus convenire;

Vices apostolicae in Gallia Rostagno demandatae;

Ad eum deferendae episcoporum et caeterorum ecclesiasticorum causae.

In gravibus causis adhibendus competens episcoporum numerus;

Maiores vero de fide etc. ad Sedem Apostolicam deferendae.

Episcopis ante pallii receptionem non licet consecrationes facere.

(1) Ex edit. card. Carafa.

Obedientia legatis S. A.
debita.

Episcopi votati ad synodum, nisi fuerint impediti, per se veniant;

Qui fuerint impediti, presbyterorum, vel diaconorum mittant.

Sin vicarii apostolici licentia suis a dioecesibus non discedant.

Adhortatio ad eosdem ut credito sibi regi invigilent.

Ordinationes per simoniam non facienda.

hortamur, ut nullus mandatis eius inobediens esse praesumat, nec communis congregationi interesse postponat, nisi ut corporis infirmitas quempiam fortasse veteratur, ant cuinsdam eum causae instae excensatio minime venire permiserit. Hitemen, qui prohibente aliqua necessitate, nequierint in synodum convenire, loco suo presbyterum aut diaconum dirignant: quatenus quae a nostro vicario, Deo auxiliante, fuerint diffinita, ad eum, qui absens est, per ipsum quem misericordia relatione perveniant, ut inconvulsa firmitate serventur, et nullius ea andeant occasionis excensatione violare. Hoc etiam vos pariter praevidimus admonendos, ut nullus vestrum ad longinquiora loca, sine praefati fratribus et coepiscopi nostri Rostagni auctoritate tentet aliquo modo proficisci: scientes quia et praedececessorum nostrorum, qui vices suas eius praedececessoribus concesserunt, sic procul dubio mandata definivint. Hortamur praeterea, ut de officio suo sit quisque vestram sollicitus, et qui promissam capit patriae mercem portionis accipere, commissum sibi gregem solicitudine, et oratione custodiat: ne lupus insidians oves creditas invadendo dilaniat: et sit in retributione poena prominere. Optamus igitur, fratres carissimi, et totis omnipotenter Dominum precibus exoramus, ut dilectionem vestram boni amoris sui constantia faciat magis magisque fervescere, atque in pace Ecclesiae, et nra vos concedat manere concordia. Nunciatum vero nobis est, quia per simoniacam haeresim ad sacros ordinates quidam addueuntur, et hoc saneto fratri, et coepiscopo nostro Rostagno per omnia prohibendum mandavimus: quod ut fraternalitas vestra cognoscat, et studiose custodiat, ipsa vobis est epistola relegenda. Data iv kalendas maii, indictione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 878,
pontif. Ioannis anno vi.

Confirmatio privilegiorum a S. Hormisda PP. Papiensi Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Pontificum cura pro sacerdotum locorum stabilitate. — Episcopi Ioannis preces. — Pontificiorum, imperialeque privilegiorum confirmatio. — De clericis, et sanctimonialibus in dioec. Papiensi comorantibus solius episcopi iudicio et potestati subiectis. — Sic pariter de monasteriis quorum abbates, vel abbatissae ab eodem consecrandi. — Nulla facienda corundem abbatum electio sine episcopi consensu — Salvis tamen iuribus sedis apostolicae. — Eadem decernuntur pro monasterio S. Donati in Scogialo. — Et S. Mariae in Cariata. — Item et de caementiis. — Eadem episcopo conceditur usus pallii, crucis et equi albi in dominica Palmatur secundoque festo paschali. — Papiensis clerus vacante sede de suo gremio alterum eligendi episcopum ius habeat. — Si extraneus providendus de hac Ecclesia sit, requiratur prius cleri consensus. — Electus vero sit liber a cuiuscumque familiatu. — Bona ad hanc Ecclesiam spectantia libera sint ab omni vi etc. — Illi confirmatur xenodochium S. Mariae in Dicimen, civitate. — Immunitas Papie. Ecclesiae. — Virum anathema contra huiusque privilegii temeratores. — Subscriptiones episcoporum. — Subscriptio seminarii S. A. — Sigillum plumbeum Ioannis papae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverendiss. Ioanni sanctae Ticinensis Ecclesiae etc. in perpetuum.

Supernae miserationis (2) ad hoc regimini curam suscepimus, et apostolicae miserationis solicitudinem gerimus, ut iuste precentium votis libenti animo (3) habeamus, et libramine aequitatis cunetis in necessitatibus positis subvenire debemus. Nam summae sedis gerentes auctoritatem de venerabilium locorum stabilitate, quantum ex divino adiutorio possibilitas datur, satagere debemus. Hoc namque studio, et divina placatur clementia, et laus atque utilitas Christi Ecclesiae proenratur. Igitur postulante a nobis tua reverentia, quatenus ea quae

Proemium.

Pontificum cura pro sacerdotum locorum stabilitate.

Episcopi Ioannis preces.

(1) Ughelli. Ital. Sacr. tom. i, ubi de episcopis Papiensibus. (2) Addit. gratia. (3) Sic.

ad stabilitatis integritatem, et ad profectum honoris sanctae tuae pertinere noscuntur Ecclesiae, cui ex divina largitate praesesse dignosceris, enucleanter perficere studeamus; inclinati precibus tuis, per hoc nostrum apostolicae auctoritatis privilegium confirmamus tibi, successoribusque tuis omnia privilegia tam sacrorum pontificum, quam gloriissimorum Augustorum praeepta, quae pro honore sanctae tuae Ecclesiae, et rerum omnium mobilium, et immobilium stabilitate collata sunt, neenon et apostolica censura statuimus, ut secundum sacros canones spiritu Dei conditos, clericie vel sanctimoniales, ant viduae sub tua, tuaeque Ecclesiae cura, et solicitudine stare debeant; nullusque tam sacri ordinis praeditus honore quam etiam saecularium minister dignatum, quocumque modo eos, easque ad publicum pertrahere iudicium, aut ob res illorum, illarumque in banum ponere praesumant: sed aequo iudicio, specialisque praesentia tua, successorumque tuorum de quibuscumque causis, vel negotiis, quae secundum temporis qualitatem acedent, iustitiam iudiciumque faciant.

Sancimus etiam apostolica auctoritate largiendo tibi, tuisque successoribus crucem habere, et quoquo volueris ferre: pallium quoque similiter concedimus, neenon album equum coopertum equitare in ramis palmarum, et secunda feria post Pascha. Sancimus etiam, ut secundum tenorem capituli decimi, quod synodali deereto Ravennae statuimus per inductionem decimam, nullus unquam cuiuscumque dignitatis, ant potentiae homo, quasi sub obtentu hospitalitatis in tuo venerab. episcopio, aut in domibus sacerdotum tuorum, et omnium clericorum sine tua tuorumque successorum voluntate applicare praesumat. His ita praelibatis decerimus, ut si humana contradictione tuae sedis episcopus, ex hoc mundo migraverit, de proprio clero, quem idoneum praeceteris cleris, et populus repererit, potestatem habeant, secundum statuta venerabilium Patrum, et romanae sedis antistitutum, nulla saeculari contradicente potentia eligendi episcopum. Quod si fortasse in eadem plebe (quod minime credimus) tantae sedis honore dignus

tuae procul dubio pertinere videntur; te, successoresque tuos perpetuis temporibus iurisdictionem tenere habereque decernimus: et quamvis in alienis parochiis consistat; apostolica iubemus auctoritate, in omnibus, quae ibi agenda, vel ordinanda erunt, liberam sine alienius contradictione habeas potestatem. Presbyteros vero, et monachos praedictorum omnium coenobiorum ad tuum canonicon, prout ecclesiastica necessitas exigent, sine aliqui contradictione statuimus venire concilium. Quod si aliqua in eisdem monasteriis praeepta, quae canonicas in aliquo regulis obviare videntur, fuerint reperta, maiorem hoc canonice factum illis habere auctoritatem decernimus. Ita etiam de caemeteriis, quae intra, vel extra civitatem Tiranen consistunt, praecepimus, ut sub tuae Ecclesiae cura et potestate antistitis absque alicius controversia perpetuo maneant. Sancimus etiam apostolica auctoritate largiendo tibi, tuisque successoribus crucem habere, et quoquo volueris ferre: pallium quoque similiter concedimus, neenon album equum coopertum equitare in ramis palmarum, et secunda feria post Pascha. Sancimus etiam, ut secundum tenorem capituli decimi, quod synodali deereto Ravennae statuimus per inductionem decimam, nullus unquam cuiuscumque dignitatis, ant potentiae homo, quasi sub obtentu hospitalitatis in tuo venerab. episcopio, aut in domibus sacerdotum tuorum, et omnium clericorum sine tua tuorumque successorum voluntate applicare praesumat. His ita praelibatis decerimus, ut si humana contradictione tuae sedis episcopus, ex hoc mundo migraverit, de proprio clero, quem idoneum praeceteris cleris, et populus repererit, potestatem habeant, secundum statuta venerabilium Patrum, et romanae sedis antistitutum, nulla saeculari contradicente potentia eligendi episcopum. Quod si fortasse in eadem plebe (quod minime credimus) tantae sedis honore dignus

Pontificiorum imperialiumque privilegiorum confirmatione.

De clericis et sanctimonialibus in dioec. Papiensi comorantibus solum episcopi iudicio et potestate subiectis;

Sic pariter de monasteriis, quorum abbates vel abbatissae ab eodem consuecrandi.

Nulla facienda corundem abbatum electio sine episcopi consensu;

Salvis tamen iuribus Sedis Apostolicae.

Eadem decrevuntur pro monasterio S. Donati in Scoglio,

Et S. Mariae in Cariata;

Item et de caemeteriis.

Eidem episcopo conceditur usus pallii, erenis et equi albi in dominica Palmarum secundoque festo Paschali.

Papiensis clerus, vacante sede, de suo gremio alterum eligendi episcopum inshabent.

Si extraneus providendus de hac Ec. sit, requiratur prius cleri consensus;

repertus non fuerit; tunc, si alter de altera Ecclesia canonice providendus est, consensu tamen, et voluntate ipsius plebis non nisi antea electus ordinetur antistes.

*Electus vero
sit liber a co-
incommodo fa-
miliatu.*

Atque in his partibus mala, molestaque conscientia a quibusdam sacras leges ignorantibus clericali ordinis viros sub iugo servitutis post consecrationem teneri, famulosque velle vocari audivimus; quod dici nefas est; volumus, atque expresse iubemus, ut sicut is, qui nullius unquam conditionis fuit, ita etiam, et ille, cui ad hoc officium suscipiendum moram (1) dignitas suffragaverit, nullius viri vinculo postmodum teneatur astrictus; quia humana lege non debet aretari, quem divina gratia ad tantam saeri ordinis dignitatem provehere dignata est. Praecipimus etiam, ut in omnibus mobilibus et immobilibus, rebusque sanctae tuae Ecclesiae pertinentibus, hominibus quoque utriusque sexus tam liberis, quam servis, nullam a quoque contrarietatem, aut fortiam, nullam violentiam, aut invasionem absque legali calculo patiaris. Confirmamus etiam sanctae Ecclesiae tuae xenodochium fundatum intra Ticinensem civitatem iuxta ecclesiam Sanctae Mariae, quae dicitur Minor, quod filius noster dom. Carolus imperator Augustus eidem Ecclesiae, a qua iniuste subtractum fuerat, legaliter per praecepsi sui paginam restituere curavit, ut sub iure, ac ditione tua, tuorumque successorum sine aliqua refragatione perpetualiter maneat: immunitatem etiam ipsius Ecclesiae secundum imperialia praecpta statuimus, et hoc nostro apostolico privilegio inconcessam stabilemque manere iubemus. Si quis autem temerario ausu contra huius nostrae apostolicae praceptionis seriem pie a nobis, et canonice promulgataim venire, agereque tentaverit, et omnia, quae superius statuta sunt, tuae sanctae Ecclesiae sine tenus non observaverit, sciat se Domini nostri apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodata.

(1) *Lege morum.*

*Bone ad hanc
Ecclesiam
spectantia li-
bera sint ab
omni vi etc.*

Illi confirma-
tor xenodo-
chium S. Ma-
riae in Tici-
nen. civitate.

*Immunitas Pa-
pae. Eccle-
siae.*

*Dirum anatha-
ma contra hu-
iusec privilegii
temeratores.*

Dicitur anatha-
ma contra hu-
iusec privilegii
temeratores.

tum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini Dei, et Salvatoris nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandum. At qui pio intentu custos, obediens, atque observator huius nostrae salutiferae praceptionis extiterit, benedictionis gratiam, et cœlestis retributionis aeterna gaudia a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Leonis seriniarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense septemb. Bene valete. Datum est hoc nono kal. septembris, per manum Leonis episcopi missi, et apocrisiarii sanctae sedis apostolicae, imperante domino Carolo a Deo coronato Magno imperatore. Et ut certius appareat hoc nostrum privilegium, et inconcessum permaneat, sigillo nostro iussimus insigniri. Anno secundo, et post consulatum eius anno secundo, indictione undecima (1).

Zacharias humilis episcopus sanctae Ecclesiae Anagniensis in hoc privilegio consensi, et scripsi.

Petrus episcopus Forosemponiensis Ecclesiae in hoc privilegio consensi, et scripsi.

Laureatus humilis episcopus Campaniae Ecclesiae consensi, et scripsi.

Leo humilis seriniarius, et notarius sanctae romanae Ecclesiae, cum iussione reverendissimi domini Ioannis papæ serpsi, et aliis roborandum protuli, et ut est sigillatum sigillo plumbeo magno impresso habente imaginem sanctissimi papæ Ioannis cum literis infrascripti similibus, videlicet, Ioannes papa.

Dat. die 24 augusti anno Domini 878,
pontif. Ioannis anno vi.

(1) Quantis seateat erroribus hoc privilegium, quisque noverit. Quae tamen causa sufficiens non est, ut apocriphum omnino existimat: nihil enim, quod vidimus, ecclesiasticae disciplenæ, libertatique non consentaneum inibi potuisse adiungere: scriptores caeteroqui, ac typographi de hac culpa fore semper sunt arguendi.

*Subscriptiones
episcoporum.*

*Subscriptio
seriniarii S.A.*

XX.

Privilegium Ecclesiae Pictaviensis, ne quis eius bona invadat, et diripiatur, et ut ablata restituantur (1).

SUMMARIUM

Præmimum. — Pictaviensis Ecclesiae bona non auferenda, nec molestia ullá ei danda.
— Antiquus mos in Ecclesia ut episcopi nihil agant nisi consensu sui capituli. — Poenae contra statuta in hocce privilegio inobservantibus.

Omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae, praesentibus scilicet atque futuris.

Præmimum. Divino quia romanum pontificium largitu enitet universis, illud luce clarissim constat, largita defendere cunctis: quoniam indubitati iuris est, semel concessa perenui cultu fore tenenda. Caeterum omnium religiositas, orthodoxorumque pernoseat fidelitas, quod ut relatione quorundam didicimus. Pictavensis quidem Ecclesia, quam diutinus pagauorum hostis persequitur, multa christianorum iniquorum incommoda patitur: quibus pressuris nos convenit perdolere, eademque nihilo minus tanto fasce levare. Quapropter præcipimus, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, quod nemo vestrum, tam sacerdotali ordine perfrens, quanquam militare officium tenens, ipsius Ecclesiae Pictavensis aliquam ecclesiam, aliquodve monasterium, vel praedia ipsi quoquomodo pertinentia invadere præsumat, ullosve colonos, servos, ancillasve, contra sui episcopi velle, tollere audeat:

Antiquus mos. in Ecclesia ut episcopi nihil agant nisi consensu sui capituli. sed licet ipsius Ecclesiae Heesfrido videlicet episcopo, suisque successoribus, illa, quae sui antecessores legitimo trahite canonicae anerioritatis habuerunt, sub nostra trinitate habere, et ut ordinaverunt suo arbitrio ordinare, cum consulto consensuque suae Ecclesiae canonicorum, ut prisca consuetudo cognoscitur, sine vestro vestrorumque obstaculo, et omnium haec tenuis talia præsumendum. Inter haec volumus, quasque causas prædicto Heesfrido episcopo inde motas in nostra præ-

(1) Ex edit. card. Carafae.

sentia adducendas. Si quis vero sacerdotum, iudicium, atque saecularium, personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestate honoris sui ac dignitate perennus apostolico anathemate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniuritate cognoseat. Et nisi, vel ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel præsumpta correxerit, vel digna poenitentia illicite acta defluerit (1), a sacraissimo corpore Dei Domini ac Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat. Cunctis autem eidem praefatae Ecclesiae iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus, et hic fructum bonae operationis recipient, et apud summum arbitrum præmia aeternae pacis inviant. Data tertio kalendas septembribus, indictione xi. Trecis.

Dat. die 28 augusti anno Domini 878,
potaf. Ioannis anno vi.

XXI.

Praeceptum ne quispiam monasterio Sancti Augentii quicquam detimenti affert (2).

SUMMARIUM

Poenae in contumaces.

Omnibus fidelibus Ecclesiae.

Solicitudinem omnium Ecclesiarum nos habere oportet et singulorum causas aequitatis iudicio allevare. Quapropter cum de omnibus agere haec eadem convenient, præcipimus atque præsenti decreto sanctimus, ut de abbatis Sancti Augentii, quam divae memoriae Carolus imperator fidei suo et filio Ecclesiae nostrae ante iure beneficiario tribuit, nullus de ipsis rebus aliiquid iniuste auferre præsumat: nec prædicto episcopo, et monachis ipsius loci aliquam in distrahendo illicite inferre molestiam. Quod si quis ab hinc agere præsumpsit, separetur a communione fideliuum Ecclesiae: quod si pertinaciter persistiterit, et emendare noluerit, iudicio

(1) forsitan delleverit. (2) Ex edit. card. Carafae.

Poenae contra statuta in hocce privilegio inobservantibus.

Poenae in contumaces.

Saneti Spiritus anathematis vinculo feria-
tur. Dat. iii kalendas septembbris, indi-
catione xi.

Dat. die 30 augusti anno Domini 878,
Pontif. Ioann. anno vi.

XXII.

*Confirmatio, et renovatio privilegiorum a
Nicolao PP. I Vizeliacensi monasterio
concessorum (1).*

SUMMARIUM

Proemium. — Vizeliacense monasterium a Gerardo comite, et Berta uxore constructum.
— Preces Eudonis abbatis. — Nulli regum, antistitum, aut cuiquam alii liceat illi molestiam ullam in bonis inferre. — Nec successuris pontificibus. — Census sedi apostolicae ab hoc monasterio debitus. — Obeunte abbatte, libera sit penes monachos successoris electio. — Episcopus nihil accipiat ab abbatte in eius vel clericorum ordinatione, aut sacramentorum collatione. — Episcopo ordinario, nisi invitatus ab abbatte vel monachis fuerit, solemnes missas agere interdicitur. — De numero monachorum. — Confirmatio privilegii a Nicolao I PP. concessi. — Derogatio in aliquibus. — Privatio dignitatis, et anathema contra inob- servantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Eudoni
venerabili abbatii Vizeliacensis coenobii omni-
que congregacioni eiusdem monasterii in
perpetuum.

Proemium. — Vizeliacense monasterium a Gerardo comite et Berta uxore constructum.
Preces Eudoni abbatis.

Quotiens illa tribui a nobis optantur, quae rationi incunctanter convenient, animo nos debet libenti concedere, et pe- tentium desideriis congruum impertiri suffragium. Atque ideo quia postulasti a nobis, quatenus privilegium sedis apostolicae monasterio Vizeliaco, cui praesesse dignosceris, quod constat olim a Gerardo nobilissimo et christianissimo viro, nec non et Berta uxore eius, in honore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi et veneratione beatissimae semper Virginis Mariae Genitricis eiusdem Domini nostri Iesu Christi constructum: in regno sci- licet Burgundiae, in pago Avalensi, quod-

(1) Ex Dacher. Spicileg. tom. iii, Hist. Vizeliac. lib. i.

que a praefatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi pia devotione et testamen- ti pagina coliatum est, facere debe- remus; inclinati precibus tuis libenter fieri decrevimus, per quod nimiram apo- stolicae sedis privilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli regum, nulli antistitum, nulli comitum, nulli cuiquam alii liceat ipsum monasterium perturbare, vel ea, quae ibi a iam dictis fundatori- bus, vel ab aliis fidelibus oblata sunt, vel in futurum offerri contigerit, sub eu- iuslibet causae occasionisve specie, mi- nuere, vel auferre, sive suis usibus ap- plicare, sed sine inquietudine in suspen- tatione eiusdem monasterii, et usibus abbatum et monachorum sub regula sancti Patris Benedicti ibi Deo militantium, volumus ea et praecepimus possideri: ea videlicet conditione, ut nullus successorum pontificum in hac sancta sede, cui aucto- re Deo servimus, unquam, vel usquam quiddam ex eisdem rebus cuiquam, be- neliicare, committare, aut sub censa quo- libet concedere per futura tempora pa- tiatur: sed censum tantummodo in testa- mento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam haere- dem Romanam fecerunt Ecclesiam, etiam delegatum: unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipien- tes per paternitatis suffragium eidem mo- nasterio solitudine pastorali vigilanter contra omnes infestantes impendere stu- deant. Item constituimus, ut obeunte ab- batte praedicti monasterii, non alius ibi quacunque obrepotionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secun- dum timorem Dei, et institutionem regu- lae S. Benedicti elegerit, et huius apo- stolicae sedis pontifex praeviderit ordi- nandum, aut suggestione monachorum consenserit ordinatum.

Hoc quoque capitulo praesenti subian- gimus, ut locum avaritiae seculdamus, nullum de regibus, nullum de episcopis, vel sacerdotibus, vel de quibuscumque fi- delibus, per se suppositamve personam,

Nulli regum,
antistitum, aut
cuiquam alii
liceat illi mo-
lestiam ullam
in bonis inferre;

Nec successo-
ribus Pontifi-
cibus.

Census Sedis
Apostolicae
ab hoc mon-
sterio debitus.

Obeunte abba-
te, libera sit
penes mona-
chos succes-
soribus electio.

Episcopus nihil accipiat ab abate in eius vel clericorum ordinatione, aut sacramentorum collatione.

Episcopus ordinario, nisi invitatus ab abate vel monachis fuerit, solemniter missagere interdicatur.

De numero monachorum.

Coconfirmatio privilegii Nicolao I PP. coaccessi.

Derogatio in aliquibus.

Privatio dignitatis et anathema contra inobservatores.

de ordinatione eiusdem abbatis, vel clericorum, aut presbyterorum, vel de largitione chrisma, aut consecratione basilicae, vel de quibuscumque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quicquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare praesumere, ne haec occasione, ea quae a fidelibus pio loco offeruntur, consumantur. Neque episcopus civitatis ipsius parochiae nisi ab abate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem coenobio indicat, ne servorum Dei quies quoquomodo populari conventu perturbari valeat, neque paratas, aut mansionaticos exinde praesumat exigere. Susceptionem autem fidelium, et religiosorum virorum atque beneficentiam, quam iubet Apostolus cunctis exhibendam, pro possibiliitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri non denegamus, verum etiam

suademus: sed et modus in numero congregationis adeo conservetur, ut nec pluralitas penuriam, nec paucitas inhabitantium destitutionem loci inducere valeat. Privilegium quoque a praedecessore nostro piae memoriae papa Nicolao eidem monasterio collatum nostra auctoritate confirmamus: excepto duntaxat, quod ipse sub nomine ancillarum Dei, quae ibidem pro crebris infestationibus saeculi nunc ordinabiliter manere nequeunt, illud delegavit: nos vero aptioris utilitatis gratia, seu habitu monachorum esse congruentem decernimus. Siquis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, iudicium, comitum, aut saecularium personarum, contra hanc uostre institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se coram divino iudicio cognoscat, et nisi ea, quae a se male acta sunt, defleverit, a saeratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque aeterno examini districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pri-

Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hie fructum bonae actionis recipient, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Gregorii notarii regionarii, et scrinarii sanetae romanac Ecclesiae in mense septembri, indict. xi.

Datum per manum Walperti episcopi S. Portuensis Ecclesiae iii kal. octobris, domini Ioannis papae VIII anno vi, inductione supradicta xii (1).

Dat. die 29 septembbris, anno Domini 879,
Pontif. Ioannis anno vi.

XXIII.

Monasterio Caput Trebiae a Carolomanno constructo, monasterium S. Sixti ad Angilbergae imperatricis preces a Ioanne PP. confirmatur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Cuiquam regali, vel alia potestate præditæ personæ haec violare, bona alienare, etc., sub anathematis poena interdictum. — Episcopus Placentinus si quam molestiam monasterio Caput Trebiae intulerit, omne ius chrisma, ordinationis conferendæ etc. admittat.

Ioannes episcopus servus servorum Dei dilectæ filiae Angilbergæ imperatrici Augustæ.

Ex largitate nostri Redemptoris semper sunt annuenda ea, quae ad tuitionem rerum ecclesiasticarum, et piorum locorum esse noscuntur.

Quapropter monasterium Caput Trebiae, quod Carolomannus rex per Praecepti donationem, et perennem firmitatem monasterio tuo, quod in honore sanctæ Resurrectionis Placentiae construxisti, cum omnibus pertinentiis suis, pro remedio animæ suæ suorumque praedecessorum condonavit; petis, filia dilectissima, ut super hoc apostolicae auctoritatis san-

(1) Privilegium Nicolai I, seu confirmationem fundationis monasterii huius, lege superius in eodem pontif. Constit. *Quando ad ea*, etc. Dat. anno 864. (2) Ex Archiv. Eccles. Maio, Placent. edidit Ioan. Bpt. Campani. Etiam privilegiorum, bularum etc. ad His. Placent.

Cuiquam regali vel alia potestate praeditae personae haec violare, bona alienare, etc., sub anathematis poena interdictum.

Episcopus Placentinus si quam molestiam monasterio Capit Trebiae intollerat, omnes in chrismatis, ordinationis, conferendas etc. amittat.

ctionem firmemus. Ideoque iustis petitibus tuis eo tenus apostolica auctoritate effectum annuimus; ut amodo et deinceps supradicti loci, si quis regum, vel eniuslibet potestatis homo ratam, et stabilem donationem irrumperet, aut alienare, seu quamlibet violentiam temerario ausu praesumpserit inferre, sciat se a nostra communione divelli, et anathematis vinculo iudicatum cum Anania, et Zapphira, et sada traditore portionem nihilominus habaturum: et si haec nostra iussa obedienter observaverit, Dei omnipotentis benedictionem, et Ss. apostolorum Petri et Pauli mereatur accipere plenissima largitatem. Caeterum quod ad ecclesiasticae unctionis rationem pertinet ac ministriam, idest chrismatis, vel cuiuslibet sacerdotalis officii, si episcopus eius loci aliquia causa ductus, contra ius, et rectitudinem, quamlibet gravationem, et superpositum ibidem inferre praesumpserit, cunctum inde penitus ordinationis ins et protestateni amittat, et liceat ei, qui praeferuerit monasterio, quemcumque voluerit, ad totius Ecclesiae officii ministerium invitare. Scriptum per manum Gregorii serinarii S. R. E. in mense martio, indictione duodecima, 4 kal. aprilis, per manum Zachariae episcopi sanctae Ecclesiae Anaguinae, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis papae octavi septimo in mense martio, indictione duodecima (1).

Dat. die 29 martii, anno Domini 879,
pontif. Ioannis anno vii.

XXIV.

Hadericum abbatem monasterii Ss. Gervasii et Protasii, atque Simpliciani Mediolani, et xenodochii Ss. Cosmae et Damiani Romae sub tutela sedis apostolicae recipit, et excommunicat omnes

(1) Confirmationem mon. S. Sixti edidimus super*Const. xiii, Omnebu., etc.*

qui illi, vel eius Ecclesiis molestiam ullam intulerint (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis hujusmodi
— Hadericum cum omnibus suis bonis, ac beneficiis ecclesiasticis recipit sub tutela sedis apostolicae. — Eique ullam inferri quacumque in re molestiam prohibet. — Excommunicat omnes, qui decreto huic fuerint refragati.

Omnibus reverendissimis episcopis et sacerdotibus, seu clero, ac populo sanctae Mediolanensis Ecclesiae.

Boni patresfamilias, quam bene et fideliter laborantes remunerasse cognoscimus, informati exemplo et apostolicae auctoritatis et miserationis magisterio, seu benevolentia, omnibus, quos pro Ecclesia Dei utilitatibus fideliter desuadere conspicimus, subvenire debentes, opportunum, ac necessarium nos oportet praebere auxilium. Igitur quia te Hadericum venerabilem presbyterum, et abbatem sacerorum monasteriorum, beatorum seilicet Gervasii et Protasii, atque Simpliciani, neenon et xenodochii Sanctorum Cosmae et Damiani, quod Romanorum dicitur, et alia tua beneficia, vel patrimonia intra vel extra civitatem Mediolanensem constituta, fidei devotione, totoque mentis conamine, pro pristino statu, et vigore, atque restitutione sanctae Mediolanensis Ecclesiae ter quaterque in obsequio Ansberti reverendissimi archiepiscopi tui, atque confratratis nostri devotum, atque in omnibus fidelissimum permanere, atque decertare omnino, et evidenter compemus, et legationem Ambrosianae Ecclesiae catholica fide, te et prout vires supplerunt, ardentissimo amore explere, crebro cognovimus. Et ob hoc aliquos contumaciae livore adversum tuam commotos esse dilectionem, vel ob alias causas invidiae, qui et modo labiis dolosi zeli contra te concitati, et postmodum callidis argumentis nociva tibi molieruntur, nostro statuto decernimus, atque Dei omnipot-

Exordium.

**Causae con-
cessionis hu-
iusmodi.**

(1) Ex edit. card. Catalae.

Hadericum
cum omnibus
suis boatis ac
beneficiis ec-
clesiasticis re-
cipit sub intela
Sedis Aposto-
licae;

Eique ullam
ioferri qua-
cumque in re
molestiam
prohibet.

Excommunicat
omnes, qui
decreto hoie
fuerint refras-
gati.

tentis auctoritate, beatique Petri apostolorum principis, et nostra sanctione statuimus, nulli unquam archiepiscoporum, vel sacerdotum, aut cuiuslibet ordinis clericorum eiusdem sanctae Mediolanensis Ecclesiae, nec aliarum Ecclesiarum, neque alicui magnae parvaeque personae cuiuscumque honoris praeditae esse licitum, pro tuae laudabilis devotionis affectu, et pro tuae fidei sinceritate, atque charitatis certamine, quod pro ipsis Ecclesiae utilitate nostris te diebus habuisse cognovimus, aliquam tibi quoquaque modo, vel sub ecclesiasticarum rerum obtentu, inferre calumniam, aut his praefatis, quae pro tui digni laboris merito retines, beneficiis, et patrimoniiis, vel a quibus propriis rebus mobilibus privare: sed diebus vitae tuae, secundum anoritatis nostrae deeretum, pro amore Dei, et mercede animae nostrae, tuaque fidelitate, quam tuae te novimus habere Ecclesiae, licet tibi sub apostolicae sedis, successorumque nostrorum tutamine, cum propriis beneficiis, et cum omnibus tuis hominibus, utriusque ordinis, manere quietum atque securum. Porro quoquaque contra hoc nostrum statutum, temerario ausu agere, teque pro huiusmodi negotio calumniare praesumpserit, omni eum ecclesiastica iudicamus communione carere, quoquaque per congruam satisfactionem in nostra successorumque nostrorum praesentia, quod perperam laeserat, emendare curaverit. Et ideo nostra etiam apostolica auctoritate praecepimus, te quoquaque cuinslibet episcopi, vel sacerdotis subiacere iudicio, quoquaque in nostram, vel successorum nostrorum libere ac securiter sine alicuius obstacle vel impedimento praesentiam venias. Data iv id. martii, inductione xiv.

Dat. die 12 martii, anno Domini 881,
pontif. Ioannis anno ix.

Monasterium Cassinense, et monasterium S. Scholastiae libera ab omni iurisdictione declarantur, confirmatisque bonis omnibus, soli apostolicae sedi subiiciuntur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — S. Bertharii abbatis preces. — Monasterii Cassinensis, et monasterii S. Scholastiae, ac bonorum ad eadem pertinentium immunitas ab episcopali iurisdictione. — Eadem monasteria soli sedi apostolicae subiecta declarantur. — Anathema contra privilegi huius temeratores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Berthario religioso abbatи venerabili monasterio B. Benedicti confessoris Christi sito in Casino, et per eum in eodem venerabili monasterio, vel cunctaeque congregationi in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruunt desideriis. oportet, ut devocio in me petitoris humiliter acquisita in privilegiis concedendis minime deenegetur a nostra clementia. Igitur quia petisti a nobis, quatennus monasterium B. Benedicti confessoris Christi, atque monasterium B. Scholastiae, seu et Ecclesiae per singula loca constructae predictis monasteriis pertinentes, privilegiis apostolicae sedis insulis decorarentur, ut sub iurisdictione sanctae, cui Deo authore deservimus, Ecclesiae constitutae, nullius Ecclesiae cuinslibet episcoporum ditionibus promoveatur, vel submittatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra anoritate id, quod exposcitur petitione, mancipamus: et ideo omnem cuinslibet Ecclesiae episcopum in praefata venerabili loca quaecumque diccionem habere omnino prohibemus, praeter ad sedem nostram apostolicam habeant respectum amodo, et deinceps: amissa videlicet omni novitate, et violencia, ex eisdem monasteriis prohibemus, ita ut nisi quis ab abate monasterii fuerit invitatus, neque ad consecrandam ecclesiam, vel

(1) Ex veteri regesto Petri Diaconi, p. 4, edit. P. Erasmus Gattula saeculo IV Hist. Cassinensis, Venet. 1755.

Proemium.

S. Bertharii
abbatis pre-
ces.

Monasterii
Cassineosis
et monasterii
S. Scolasti-
cae, ac bono-
rum ad eadem
pertinentium
immunitas ab
episcopali iu-
risdictione.

sacerdotem de praefatis monasteriis sive in omnibus cellis ibidem pertinentibus prae sumat ingredi, nec missarum ibidem solemnitatem quispam episcoporum prae sumat omnimodo inibi celebrare. Ad consecrandam autem Ecclesiam in suis monasteriis vel cellis quemcumque episcoporum invitare voluerit ipse abba, sine cuiuslibet impedimento concedimus potestatem, ut profecto iusta id quod subiecti apostolicis privilegiis consistunt, inconveniente donanda permaneant, sed et constituentes una cum sacerdotali nostro collegio, per hoc nostrum apostolicum privilegium omnia loca, quae aliquando posse derent ipsa venerabilia monasteria, vel quae nunc eis, aut postea a fidelibus hominibus fuerint concessa per diversa territoria, nulli castaldo, aut episcopis, non magno, vel parvo homini per quodlibet ingenium, aut argumentum liceat quomodocumque easdem invadere possessiones, vel censum tollere, aut affligere monachos, vel servos, sed magis ad laudem Christi, et aeternam memoriam largitoris perpetuo tempore maneat intacta ab omnibus, et deserviant solummodo sanctae matri romanae Ecclesiae, et nullus praesul audeat amodo in his monachis subiectis sanctae nostrae Ecclesiae quamconque ingerere excommunicationem: sed liceat illis ita peragere deificos cursus, sicut a B. Benedicto per illius regulam habent in mandatis, atque constitutis, ut quispam praesul non praesumat segregare ab ecclesiis ex dictis monasteriis pertinentibus populum ibidem percurrentem ad audiendum verbum Dei, et confitentem delicta sua tam in urbibus, quam extra urbes, sed canonice ingrediatur ibidem, et egrediatur devotus populus. Et Ecclesiae vestris diccionibus subditae omnibus pateant. Sed quoniam pastoralis propterea nobis a Deo cura commissa est, ut viriles in omnibus existere mereamur, ne, quod absit, dominicae oves luporum morsibus lanientur; qua de re omnibus venerabilibus episcopis, pre-

Eadem mona-
steria soli Sedi
Apostolicae
subiecta de-
clarantur.

shyteris, abbatibus, diaconibus, ducebus, tribunis, comitibus, e. staldiis, actoibus, vel cunctis Deum timentibus, nostrae apostolicae auctoritatis, sub contestacione beati Petri principis apostolorum praecipimus, atque iubemus; qui ligandi, solvendique peccata hominum in caelo ac terra a Domino Deo nostro potestatem percepit, cuius nos gracia divina vices gerimus, statutum est, per huius decreti nostri paginam interdicimus omnibus omnino cuiuslibet Ecclesiae praesulibus, vel cunctum dignitatis praeditis potestate sub anathematis interdictione, et aeterni iudicii obligacione, qui ei presumserit praesenti constitutioni a nobis praefati monasterii indulti quolibet modo existere temerator. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scrinarii S. romanae Ecclesiae in mense maii, indicione quinta decima. Bene valete. Undecimo kal. iunii, per manus Walperti episcopi S. Portuensis Ecclesiae, anno Deo proprio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis papae in sacratissima sede B. Petri apostoli decimo, imperante domino piissimo Carolo Augusto a Deo coronato Magne imperatore anno secundo.

Dat. die 21 maii, anno Domini 882,
pontif. Ioannis anno x.

XXVI.

Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Turonensis (1).

SUMMARIUM

Romana Ecclesia mater omnium Ecclesiarum.
— Cleri Turonensis preces ad Ioannem PP. — Confirmatio privilegiorum. — Poenae contra hoc statutum inobsvantes.

Reverendissimo et sanctissimo Adalardo venerabili archiepiscopo Turonensi, successoribusque tuis, nec non et omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae, praesentibus scilicet atque futuris.

Decet enim romanam Ecclesiam, quae mater est omnium Dei Ecclesiarum, ut

(1) Ex edit. card. Carafae inter epist. Iohan. VII.

Anathema
contra privi-
legii huic te-
meratores.

Romana Ecl.
mater omnium
Ecclesiarum.

Cleri Turonensis
precis ad
Ioannem PP.

Confirmatio
privilegiorum.

Poena contra
hoc statutum
inobseruantes.

quanta viget dignitate praecclara, eo magis consistat in misericordia pia: quatenus quae digna postulantur a fidelibus, sine mora cum pietate largiri mereantur a nobis. Omnium vestrum religiositatem volumus scire fideliter, quoniam presbyteri dioecesis Turoniae pugi ad nostrum accesserunt pontificum, suggestentes ut firmaremus apostolica auctoritate illis et capitulare regum, et coepiscoporum scriptum, ut debeat unaquaque Ecclesia proprium mansum habere cum mancipiis, quatuor vineas, aripenos tres, prata similiter, et coemeterium cum mansionibus, sine personali et civili munere exigendo, nisi divino solummodo in ecclesiasticis rebus obsequio, sicut canonum priscā auctoritas et moderna concedit: ubi vero res nominatae antiquitus condonatae, et moderno tempore abstractae esse videntur, pontificali auctoritate et regali potestate sine mora aliqua aut tarditate restituuntur. Nos illorum precibus inclinati volumus, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, ut praefata scripta, a nostro pontificio delata, a coepiscopis firmata, a regibus iussa, sint rata, et modis omnibus observanda. Si quis huius apostolicae censurae temerario ausu violator extiterit, si sacerdos fuerit, proprio honore privetur, et christiana communione cassus, anathematis vinculo innodetur; si laicus perpetua similiter damnatione cum Iuda traditore torqueatur: conservator vero perenni benedictione apostolorum principum Petri et Pauli modis omnibus perfruatur.

MARINUS I

PAPA CX

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXXII.

Marinus primus, seu Martini secundus, ex Gallesio Faleriorum in Etruria ortus, filius Palumbi presbyteri, archidia-

conns S. R. E., non post multos a Ioannis morte dies ei successor eligitur, et consecratur circa finem mensis decembbris anni 882. Sedit annum 1, menses 5⁽¹⁾, imperantibus in Oriente Basilio Macedone, in Occidente Carolo Crasso imp. Obiit mense maio, anno 884, et sepultus est ad B. Petrum.

I

Masterium Solemniacense cum bonis ac rebus omnibus sub tuitione sedis apostolicae recipitur, confirmatisque Francorum regum donationibus, ac chartis, multa alia conceduntur privilegia (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis et monachorum preces. — S. Eligius Noviomagensis Solemniacense monasterium construxit. — Monasterium et monachi sub defensione ac tuitione sedis apostolicae recipiuntur. — Eidem bona omnia, et a Francorum regibus concessa privilegia confirmantur. — Permittitur monachis arcem in monasterio facere contra infestationes infidelium. — Cuiquam cuiuscumque sit dignitatis, bona monasterii minuere, auferre, vel in alienos usus convertere interdicuntur. — Nullus episcoporum vel comitum mansionaticum, aut stationes a monasterio requirat. — Abbatis electio conceditur monachis. — Anathema contra inobservantes privilegii huius statuta.

Marinus episcopus servus servorum Dei, dilecto abbatii Danieli ex coenobio Sancti Petri Solemniacensis, quod olim a beato viro Eligio est constructum, successoribusque tuis ac monachis inibi nobiliter degentibus, in perpetuum.

Convenit enim nostro pontificio, ut quantum prae omnibus eminet dignitate, tanto supra universos eniteat serenissima pietate. Postulasti itaque a nobis, ut praeformatum coenobium sub defensione, ac tuitione beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra statueremus, sicut factum legimus ab antecessore nostro beato viro papa,

(1) Conveniunt omnes fere catalogi et chronistae, quibus adde Ptolomaeum Lucensem. (2) P. Simondus edidit ex ipsomet autographo.

Exordium.

Abbatis et monachorum preces.

S. Eligius Noviomagensis
Solemnitatem monasterium construxit.

Monasterium et monachii sub defensione ac toiture Sedis Apostolicae recipiuntur.

Eidem bona omnia et a Francorum regibus concessa privilegia confirmantur.

Permititur monachis artem in monasterio facere contra infestationes infidelium.

Cuiquam eiuscumque sit dignitas bona monasterii minuere, auferre, vel in alienos usus convertere interdicitur.

postulante nobilissimo Francorum rege Dagoberto, et constructore ipsius loci sanctissimo viro Eligio episcopo Noviomagensi, quatenus quieti ac tuti esse per futura tempora valeatis. Nos vero, vestram sanctitatem agnoscentes, vestraeque religioni assensum praebentes, tanta alacritate laeto animo concedimus, quanto vos Deo propinquiores in saera conversatione cognoscimus fore. Igitur iuxta petitionem vestram, huiusmodi privilegiorum praesentis auctoritatis nostrae decreto eidem venerabili monasterio vestris, futurisque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus. Et sicut nobilissimus Francorum rex Dagobertus, et gloriosissimi Augusti Carolus et filius eius Ludovicus, et filii, et nepotes eorum Carolus imperator, et eiusdem Caroli filius Ludovicus, nec non et Karlomannus Ludovici filius, qui nunc regnum Francorum feliciter gubernare videtur, ducti divino amore de villis ac facultatibus seu stipendiis propriis, ac quilibet modo ibi a fidelibus viris condonatae res, a vobis quoquomodo acquisitae sunt, sicut in praecoptis praedictorum regum continetur, vel in charta eiusdem monasterii fundatoris insertum est, scilicet Eligii episcopi, omnia illibata et inconvulta nostrae auctoritatis privilegio confirmamus. Damus etiam licentiam, propter persecutionem infidelium christianitatem devastantium munitionem ibi fieri. Constituimus alia auctoritate beati Petri, ut nullus regum, nemo antistitum, vel abbatum, seu quilibet sua praeditus dignitate, de iis, quae in praelibatis praecoptis continentur, vel in futuro ab eis, vel a quibuslibet de proprio fuerint his specialibus usibus in collata, sub cuiuslibet causae occasione, sive specie, quidquam minuere vel uferre, vel aliis quasi piis causis pro suae avaritiae excusatione praesummat concedere. Sed cuncta, quae usibus monachorum, vel Ecclesiae oblata sunt, vel offerri conigerit, perenni tempore absque ulla inquietudine ipsis, quibus concessa sunt,

profutura permaneant. Statuimus etiam, ut nullus episcoporum, seu comitum mansionaticum ibi, vel paratas, vel stationes requirere seu exigere praesumat, sed liceat servis Dei sine aliqua inquietudine Deo servire, et hospitalitatis benevolentiam, prout eis libuerit, enetis fidibus impendere. Placuit hinc paginae inserere, nt obeunte abbate praedicti coenobii, nullus ibi, quacumque subreptionis ambitione, abbatem statuere praesumat, nisi quem eiusdem loci monachi secundum authenticam et regularem institutionem ex se ipsis elegerint ordinandum. Si quis autem hanc paginam constitutio- nis agnosces, contra eam venire tentaverit, sit alienus a sacratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi, et nisi prae sumpta correxerit, vel male ablata non restituerit, ultionem enim Iuda proditore excipiat, et beatum Petrum sentiat hostem. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis inveniant. Scriptum per manum Zachariae serinarii sanetae romanae Ecclesiae mense maio, indictione prima. Bene valete. Pridie idus iunias, per manum Valentini Ecclesiae Portuensis episcopi, regnante in perpetuum Domino Deo nostro. Anno pontificatus domini Marini universalis papae primo. Indictione pri. a

Dat. die 12 iunii, anno Domini 883,
pontif. Marini anno I.

II.

Privilegium monasterio S. Savinonis in dioecesi Laudensi: eiusque bonus confirmatis, ius abbati conceditur ad secundum apostolicam appellandi (1).

SUMMARIUM

Causa concessionis. — Enumeratio bonorum ad monasterium S. Savinonis spectantium. — Abbas a monachis ex gremio congregatur.

(1) Ex Archiv. Cathedralis Laudensis edidit Ughell. Ital. Sac. tom. iv.

Nullus episcoporum vel comitum mansionaticum, aut stationes a monasterio requirantur.

Abbatis electione coedetur monachis.

Anathema contra inob- servantes privilegia huius statuta.

gationis eligendis. — Statutor modus visitationis a Landensi episcopo facienda. Abbas si ab episcopo gravetur, ins habeat appellandi ad sedem apostolicam. — Anathema contra monasterio molestiam inferentes, et privilegium hoc violantes.

Marinus episcopus servus servorum Dei, dilecto, reverendissimo et sanctissimo Gerardo sanctae Laudensis Ecclesiae episcopo, et praesente in eadem Ecclesia, et monasterio Saviniorum in perpetuum.

Te narrante cognovimus, munificentia imperatorum et regnum, qui nostris fuerunt temporibus, quique erga eos industria obsequii coenobium Saviniorum Ecclesiae tuae concessum, atque praeeptis suis firmatum esse; eo videlicet ordine, sen tenore, quod semper in eodem coenobio regularis institutio disciplinabiliter observaretur salvo iure concessarum sibi rerum in usus proprios. Tu vero praeevens, ne post discessum tuum quilibet successorum tuorum, aut alia saecularis potestas a proprio statu, et ordine idem coenobium subvertere possit, res, aut familias inde subvertendo, vel invadendo, petisti fideliter autoritate sedis apostolicae et privilegio ea, quae ad usus monachorum, ac totius eiusdem coenobii utilitatem, ennetis possessionibus, a recordandae memoriae piissimo Hudovico quondam Augusto per praecettum summudum delegata, atque concessa, et postea diligenter provisa aequanimitate sibi mette firmari, et quae deinceps a quibusdam timentibus Deum ibidem collata fuerint: videlicet ab urbe Derthona quiequid de ipsa est abbatiola usque ad ipsum monasterium in eodem comitatu Derthonensi, Ianuensi, maris litore et Tuscia, neenon vicum Arderatum, et Pasqualini, et casam de Papia cum massario in Aurelio. Reliquum vero ipsius abbatiae Laudensis episcopus ad utilitatem sua Ecclesiae pro defensione et excusatione eorundem monachorum refineret, ac possideret, implorasti scilicet pro omni exubia, et expeditione tam palatina quam et hostili. Nos igitur per gratiam, et potestatem, quae nobis a Deo apostolorum meritis collata,

Causa coe-
sionis.

Eenumeratio
bonorum ad
monasterium
S. Saviniorum
spectantium.

sicut superioris continetur, ambabus partibus iuxta commune votum, et moderationem aequam, apostolicaque confirmantes auctoritate statutum auctore Domino Iesu Christo inviolabile amodo sic permanere. Sancimus quoque, ut cum praesens eiusdem loci abbas Adalbertus, vel eius successores ab hae luce divina vocazione subtraeti fuerint non alii, sed de ipsa congregatione concorditer substituantur alter. Si vero pro ipsa electione, aut fratrum dissensione, vel etiam alia qualibet ipsius loci necessitate Laudensis episcopus ubique non aliis, vel eius missi idem monasterium aut cellas, aut curtes eius vocati in adiutorium venerint, non plusquam xxx homines et caballos xi conduceant, quibus ex ipsis monasterii rebus dentur stipendia, et ultra triduum non ibi morentur, nisi cogente caritate aut necessitate abbas cum fratribus postulaverit: ter siquidem per annum aut abbas, aut eius inde monachi Landensem episcopum in sua Ecclesia honorifice et visent, et recipientur. Praeterea decernimus, ut si eiusdem monasterii abbas se aliquando praegravari iniuste cognoverit ab eodem episcopo, vel aliis, libere ad nostram sedem apostolicam appellat, atque ad eam confugium faciat, ut suam mereatur obtinere irrefragabiliter iura apostolica sibi clementia roborata. Quae si quis praecognita corrumpere, ipsamque sanctam congregationem perturbare, vel inquietare praetermissio apostolico, seu regalari iudicio tentaverit, et hoc nostrum privilegium quoquo modo corrumpere, in virtute Sancti Spiritus, ac beatorum apostolorum a communione omnium sit separatus instorum, quoad usque digna satisfactione humiliatus emendare studuerit, quaeque contra ipsum reverendum locum ad periculum sui deliquit. Qui vero custos et observator huins apostolici nostri privilegiis fuerit, benedictionem, et gratiam a Domino consequatur. Scriptum per manum Georgii scrinarii sanctae ro-

Abbas a mo-
nachis ex pre-
mio congrega-
tionis elige-
dus.

Statutor mo-
dus visitatio-
nis a Landensi
episcopo fa-
cienda.

Abbas si ab
episcopo gra-
vetur, ius ha-
beat appellandi
ad Sedem A-
postolicam.

Anathema
contra mona-
sterio mole-
stiam inferen-
tes, et privi-
legium hoc
violantes.

manae Ecclesiae, mense iunio, indictione prima. Bene valete.

Datum x kal. iulii per manum Zachariae episcopi, et bibliothecarii, atque missi s. sedis apostolicae, imperante Domino nostro piissimo perpetuo Augusto Carolo a Deo coronato Magno imperatore anno iii, et post consulatum eius anno iii, indictione i.

Dat. die 22 iunii, anno Domini 883,
pontif. Marini anno i.

HADRIANUS III

PAPA CXI

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXXIV.

Hadrianus tertius, natione romanus, filius Benedicti, electus et consecratus romanus pontifex mense et die ineptis (sed coniicere est factam fuisse ordinationem vel circa finem mensis maii, vel initio mensis iunii) anno 884; sedit annum i, menses iv (1), imperantibus Basilio Macedone in Oriente, in Occidente vero Carolo Crasso, imp. Obiit in itinere, dum in Franciam pergeret, Heridano (seu Pado) flumine transito, mense circiter septembri anni 885, et sepultus est in monasterio Nonantulas. Vacavit sedes circa mensem.

Confirmatio bonorum omnium, et privilegiorum a summis pontificibus, imperatoribus, et Angilberga Augusta monasterio S. Sixti Placentiae concessorum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio monasterii, et bonorum omnium ad illud spectantium. — Abbatissae consecratio ad Mediolanensem archiepiscopum spectet, qui tamen nullum habet potestatis ius in monasterium.

(1) Idem Chronicorum et Catalogorum consensus, quibus adiuce Chronicum Vulturnense: rotundo tamen numero computandos putamus men. illos iv, nec enim desunt, qui scribant men. iii. (2) Ex Archiv. S. Sixti Placent. edidit Ioan. Bapt. Campi in regesto privileg. et bullarum ad Hist. Placent.

— Pacem tamen in monasterio servandam curet. — Si Mediolanensis haec neglexerit, omnia ad Aquileiensem archiep. devolvantur. — Ius tamen ad apostolicam sedem appellandi semper habeant moniales. — Clericorum ordinatio, qui Ecclesiae monasterii huius inserviunt, spectet ad Mediolan. archiepiscopum, vel patriarcham Aquileiensem. — Placentinus vero episcopus nullam in monasterio potestatem habeat. — Confirmatio bonorum, decimarium, et pertinentiarum monasterii. — Confirmatio donationum per Ludovicum imper., Angilbergam, aliasque factarum. — Anathema contra bona huiusmodi auferentes, monasterio molestiam inferentes, et privilegii huius statuta inobservantes.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, Angilbergae dilectae filiae imperatrici Augustae, et per te tuo venerabili monasterio Placentiae noviter constructo in perpetuum.

1. Omnibus quidem iusta potentibus apostolica sollicitudine, praecipiente Domino, favere debemus, praecepit tamen devotioni tuae, dulcissima, ac spiritualis filia nostra Angilberga olim imperatrix Augusta, quam merito honore, atque reverentia sancta mater nostra romana Ecclesia, ut dilectissimam, et principalem prolem amplectitur semper, et refovet. Quapropter monasterium, et xenodochium, quod ad honorem dominicae Resurrectionis, et Bb. apostolorum, et martyrum Bartholomaei, Sixti, et Fabiani prudenti provisione a fundamentis nuper Placentiae aedificare voluisti, laudabili complectimur desiderio, paternoque affectu apostolica illud auctoritate ratum ac stabilitum perenniter instituentes, et ut ab omni impulsione, atque inquietudine quorumlibet infestantium beatissimi Petri tuitione illassem semper, et inconcussum Domino protegente permaneat. Hoc etiam omnimodo providemus, et stabiliter decernimus, ut universa, quae ibidem in rebus mobilibus, et immobilibus, intus, forisque in familiis utriusque sexus, cunctoque ornata ecclesiastico, atque omni suppellestili semel Domino a vobis distributa sunt, futuris temporibus inconvulsa in eodem sacroto

Exordium.

Confirmatio
monasterii, et
bonorum om-
nium ad illud
spectantium.

loco (1) praesistant omnium penitus diminutione, vel invasione sopita. In eis etiam familiis, quas ob redemptionem animae vestrae prudenti respectu libertate donasti, vel in reliquum donaveritis, simili modo nos vobis favemus, aspiramus, et apostolicum praebemus assensum, quatenus et illi secura libertate potiti, et gratia Dei duee sempiternae suscipient gaudia vitae.

2. Consecrationem porro abbatissae loci ipsius, ut filia devota petisti, secundum quod in tuo testamento a te prudentissime ex eodem monasterio tuo coaptato continetur, modis omnibus fieri concedimus: scilicet, cum ordinanda ibidem fuerit abbatissa, Mediolanensis archiepiscopus, qui in eo tempore fuerit, vocatus ab illis personis, quas ex progenie tua ipsi loco praefecesis, quibusque curam potiorem dimiseris, ad eligendam et conserrandam abbatissam simpliciter ibidem adveniat, et non ultra quam a te statutum est, in eodem moretur loco, aut amplius exigendo stipendia, praeterquam praefixum est, idem monasterium gravet. Similiter quoque, si ortum fuerit discordiae, aut cuiusque dissentionis malum, veniens sedare illud, et formare pacem studeat cum moderamine disciplinae. Si autem qualibet occasione, aut tuae institutionis praevaricatione Mediolanensis archiepiscopus neglexerit hanc habere curam et solitudinem, ut praeposuimus; Aquileiensis patriarcha similiter ut supra vocatus haec omnia fideliter prosequatur.

Et si aliquando aut pro praescriptis negotiis, aut pro aliqua temporis necessitate, aut etiam pro malignantium hominum gravedine oportuerit, hanc nostram apostolicam sedem appellare, obsecramus, et obtestamur omnes successores nostros per merita Bb. apostolorum, quatenus ad sublevationem, et defensionem loci ipsius operam viriliter usque ad effectum dare, donec omnes eius sopianter controversiae, studeant.

(1) Sic.

Abbatissae consecratio ad Mediolanensem archiepiscopum spectet, qui tamen nullum habet potestatis ius in monasterio;

Pacem tamen in monasterio servandam curret.

Si Mediolanensis haec neglexerit, omnia ad Aquileiensem archiepiscopum devolvantur.

Ius tamen ad Apostolicam Sedem appellandi semper habeant moniales.

3. Inter haec Ravennate archiepiscopo cum Ticinense et Placentino, et Regiense, et Mntinense cum Mantuano, et Veronense cum Laudense, et Vercellense aliisque coepiscopis, nobisenum sanctam synodus celebrantibus, et tuae voluntati assensum praebentibus, volumus atque instituimus, ut cuiuscumque ordinis clericos, qui in eodem saerato loco missarum solemnia celebrantes deservint, et eos, qui in eiusdem monasterii capellis ubicumque divina iugiter officia faciunt, licet praeceipue Mediolanensi archiepiscopo, aut patriarchae supradicto promovere, et consecrare, vel alii etiam cui libet episcopo, quem abbatissa loci illius voluerit rogare. Haec, et alia ecclesiastici officii ministeria sint in abbatissae voluntate, ut possit videlicet chrisma, et Ecclesiarum suarum consecrationem a quocumque ei libitum fuerit, omni tempore impetrare; ita tamen ut si aliquando ad haec forte rogabitur Placentinus episcopus, in praedicto coenobio, et xenodochio, rebusque ipsorum, nullum se noverit amodo et deinceps ius potestatis habere, neque etiam ad missas celebrandas iuxta Patrum instituta, nisi iuritus, adveniat.

4. Decimas vero universi fundi cum pertinentiis ad ipsum monasterium, quas episcopi, qui esto sunt, et in quorum quidem adiacent parochiis, pro Dei amore vestrorumque bonorum recordatione devote atque libenter supradicto venerabili loco largiti sunt, volumus, et apostolica corroboramus autoritate, ut absque refragatione tam ipsorum, quam et successorum eorum, velut ipsa instiuiti, sacro xenodochio et capellis perpetuiter habeantur. Insuper statuimus, et apostolica auctoritate stabilimus, ut iuxta quod nostri praecessores tam Hadrianus, quam Ioannes, et Marinus praesules suis tibi privilegiis concessisse, et roburrasse noscuntur, universa, quae olim diuae memoriae Hludovicus serenissimus imperator, dominus, et vir tuus per suam

Clericorum ordinatio, qui Ecclesiae monasterii huic inserviunt, spectet ad Mediolanum, archiepiscopum vel patriarcham Aquileiensem.

Placentinus vero episcopus nullum in monasterio potestatem habeat.

Confirmatio bonorum, decimorum, et pertinentiarum monasterii.

Confirmatio donationum per Ludovicum imper. Angilbargam, aliasque factarum.

magnificentiam augustalibus apicibus tibi, dum adviveret, contulisse probatur, seu etiam et ea, quae ipsa postmodum imperialibus largitionibus, vel etiam quibuslibet iustis acquisitionibus, emptionibus, vel commutationibus in proprios, sive iam dicti monasterii tui usus acquisisti, seu in posterum acquisitura es (1); simulque et ea, quae ad supplementum eiusdem sacrae loci, et tam regum, et quam aliorum quorumlibet fidelium donatione, vel liberalitate nunc, vel posthaec addita fuisse comprobantur; eodem tenore, et ordine, quo tibi, vel tuo praenominato coenobio advenerunt, illibata, et inviolata, atque inconcussa permaneant, et secundum tuae ordinationis statuta persistant. Et si quis, quod non optamus, contra haec statuta, in Dei omnipotentis oblata, vel concessa servitium, agere tentaverit vel quippiam horum infringere temerario ausu voluerit, excommunicationi submissus, omni ecclesiastico consortio careat, et nisi se continuo a tali nequitia corrigat, et resipiseat, S. Petri, nostrique apostolatus auctoritate anathematis vinculo innodatus, reus in futuro iudicio permaneat, et pro excessu suae tautae transgressionis cum Iuda traditore infrunitus, atque rebellis Sancti Spiritus sententia, qui semper fitum, et mendacem effugit, noverit se habiturum portionem in gehenna ignis aeterni. Scriptum per manum Leonis serinarii S. R. E. in mense aprilii, indictione tertia. Bene valete. Dat. 15 kal. maii, per manum Gregorii nomenclatoris, missi, et apocrisarii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Carolo a Deo coronato Magno imperatore, anno eius quinto, indictione tertia.

Dat. die 17 aprilis anno Domini 885
pontif. Hadriani anno 1.

(1) Vide superius in Ioan. VIII, Constit. XIII et XXIII.

STEPHANUS V

ALHS SEXTUS, PAPA CXII

Anno aerae Christi commun. DCCCLXXXV.

Stephanus quintus, natione romanus, filius Hadriani, de regione Via Lata, presbyter tituli Ss. Quatuor Coronatorum, electus pontifex, consecratur die dominica circa finem mensis septembbris anno 885. Sedit annos vi, dies ix (1), imperantibus in Oriente Basilio Macedone, mox Leone Philosopho, in Occidente vero Carolo Crasso, et eius successore Arnulpho. Migravit e vita circa finem septembbris, anno 891, et sepultus est in basilica B. Petri.

Privilgium quo Placentina Ecclesia sub tutione sanctae sedis apostolicae recipitur: eiusque bona omnia, iura, privilegia pontificia, imperialia, rei regia confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Episcopi Placentini preece. — Confirmatio privilegiorum Placentinae Ecclesiae. — Item et iurum. — Cuilibet regiae, imperialiae etc. personae molestiam nullam ei inferre interdicitur. — Monasteriorum et ecclesiarum in dioces. etc. Placentina existentium consecratio ad episcopum Placent. spectat. — Anathema contra privilegiis huius temeratores.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo Bernardo episcopo sanctae Placentinae Ecclesiae, et per te in eodem venerabili episcopio in perpetuum.

Si consacerdotum, fratrunque nostrorum piis supplicationibus impetrinur assensum, et Deum nobis propitium facimus, et ipso favente, eos contra diaboli

Exordium.

(1) Sic praeter Cod. ms. Colbertinum et Martinum Polonum Catalogi duo ex praefixis Criticae Baroniane, ac alii tres a Vignolio editi, et praeterea Farfense Chronicou: Chronicou vero Fossae Novae praeter annos vi, dies solum vii tribuit Stephano; Vulturnense vero cum plurimis Catalogis, Pantheon Godefredi Viterbiensis, etc. solum annos vi. (2) Ex Archiv. Eel. Maioris Placent. edidit Ioan. Bapt. Campi in regesto privilegiorum, bullarum etc. ad Hist. Placentinam.

Episcopi Pla-
centini Pre-
ces.

Confirmatio
privilegiorum
Placentinae
Ecclesiae;

Item et iu-
rium.

Quilibet regie,
imperatorie
etc. personae
molestiam ul-
lam ei inferre
interdicitur.

Monasteriorum
et ecclesiastarum
in diocesi etc.
Placentina exi-
stentium con-
secratio ad e-
piscopum Pla-
cent. special.

insidias, ne grex dominicus laedatur, sollicitiores reddimus: quia status et honor Ecclesiarum Dei, quibus ipsi divinitus praesesse videntur, communis omnium profectus est, et communis ubique salus et gloria. Et ideo, quia specialis tua devotio in his, quae Dei sunt, haerens a nobis expedit, ut sanctam Placentinam Ecclesiam sub nostra apostolica susciperemus tutione, atque nostro privilegio stabiliremus; inclinati Deo dignis petitionibus, a praesenti nona indictione in eadem sancta Placentina Ecclesia confirmamus, ac stabilimus omnia privilegia, seu debitas exhibitiones, et consecrationes monasteriorum omnium tam virorum, quam puerularum, quae constituta in eiusdem Ecclesiae parochia esse nesciuntur, seu praecpta, et instrumenta chartarum, et iura, sive traditiones, quas a decessoribus nostris pontificibus, vel a christianissimis imperatoribus, seu a regibus, vel reginis, aut a catholicis hominibus, quicquid ipsa Ecclesia iuste praemereri potuit, pacifice iure possideat, itaut nullius impulsu, nulliusque infesta audacia, nullius etiam favore, vel gratia quilibet tyrannus, comes, index, vel cuiuslibet reipublicae exactor, contra ius sibi antiquitus traditum et hactenus conservatum eam molestare praesumat, aut praeciducium inferat, vel sine nostro consulo quoquo modo dehonestare pertinet. Etsi fortassis, quod penitus abhorremus, quislibet consecrationes monasteriorum, vel monachorum in eiusdem Ecclesiae parochia consistentium ad alteram sedem transferre voluerit; vel, si fortassis, quod absit, a quibusdam quasi potentibus saeculi decimae minime trandantur; hi, nisi resipuerint, admoniti, donec canonice omnia emendent, ab Ecclesiae liminibus censuimus esse pellenbos: quominus et honor debitus, et vigor ecclesiasticus ei sicut condebet, praebatur, et canonicus ordo illibatus hac nostra apostolica praeeceptione in perpetuum conservetur; et si quid inordinatum in praedieta Ecclesia esse digneatur, a

tua providentia et solitudine ordinetur nostra plenissima auctoritate suscepta. Quoniam nosse unusquisque poterit, quod si posthae postposita Patrum regula, negligaque praesenti interdictione, contra hoc nostrum pontificale decretum peregerit, noverit se districtius vindicandum. Qui vero custos et observator huius nostri apostolici privilegii fuerit, benedictionis gratiam et misericordiam a Domino nostro Iesu Christo consequi mereatur. Si quis autem, quod absit, magnus, vel parvus hanc nostram apostolicam sanctionem in totum, sive in parte violare tentaverit, et non in omnibus custodierit, sciat se anathematis vinculo innodandum, et a regno Dei alienandum, nisi resipuerit, et plenam satisfactionem praebuerit, exurendum. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scrinarii S. R. E. in mense februario, indictione suprascrita. Bene valete.

Data 4 kal. martias, per manum Zachariae primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Vuido a Deo coronato Magno, pacifice imperatore anno primo, et post consulatum eius anno primo, indictione noua.

Dat. die 26 februario anno Domini 891,
pontif. Stephani anno vi.

Anathema
contra privi-
legii huius le-
mentares.

FORMOSUS III

PAPA CXIII

Anno aerae Christi comm. DCCCXCI.

Formiosus, filius Leonis, antea episcopus Portuensis, paucis a Stephani morte diebus (1) ad regendam Ecclesiam electus, ordinatur circa finem mensis septembris, vel initium octobris anni 891. Sedit in pontificatu annos IV, menses VI (2), tem-

(1) In viii ex Criticæ Baron. præfixis Catalogis sedes vacasse dicitur d. v. (2) Sic iii et iv Vignolii Catalogi: Godefridi Viterb. Pantheon habet annos IV, m. vii; rotundo putamus numero, cum dies aliquot numerandi sint post annos et menses supradictos ante Formosi obitum.

poribus Leonis philosophi in Oriente, et Arnulphi in Occidente impp. Obiit die sancto Paschae 4 aprilis anno 896. Corpus a Stephano VI, vulgo VII, per summum facinus de sepulchro eiectum, ac tribus abscessis digitis, in Tyberim iactatum, tandem a piscatoribus inventum est, et ad B. Petri ecclesiam deportatum.

I.

*Privilegium monasterio S. Teudericum Vien-
nen. concessum, quo confirmatis eius
bonis omnibus, abbas, et monachi cum
pertinentiis singulis sub protectione sedis
apostolicae recipiuntur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis. — Monasterium S. Teudericum sub regula S. Benedicti confirmatur. — Censu annus per monachos archiep. Viennensi solvendus. — Archiep. praedicto, caeterisque quibuscumque abbatem ponere interdicitur. — Sed eius electio ad monachos tantummodo spectet. — Molestia nulla bonis monasterii inferenda. — Abbas et monachi liberum semper habeant ad sedem apostolicam accessum. — Monasterium cum rebus omnibus ad illud spectantibus sub protectione sedis apostolicae recipitur. — Anathema contra privilegii huius statuta inobser- vantes.

Formosus episcopus servus servorum Dei, venerandae congregationi monachorum venerabilis monasterii Sancti Teudericum confessoris Christi, siti in territorio Viennensi in perpetuum.

Exordium. — Quanto nos piorum locorum, iuxta quod nobis divinitus est commissum, studiosius curam gerimus, tanto nobis copiam mercedis acquirimus, et status illorum potiori vigebit regimine: et ideo vera devotio per Barnoinum reverentissimum archiepiscopum Viennensem nostro suggestis apostolatu, ut ipse venerabile monasterium una vobis cum apostolica muniremus auctoritate. Unde nos omnium solicitudinem gerentes, et maxime audientes vos de Tricassino comitatu ex

(1) Ex Dacherii Spicileg. tom. III, ed. 723 in Miscellaneis epistolarum et diplomatum.

monasterio Dervo a facie paganorum clausos, et quod ab eodem venerabili archiepiscopo misericorditer suscepti estis, inclinati precibus vestris per huius apostolicae nostrae auctoritatis privilegium vos inibi firmiter, et quiete Deo militare confirmamus, et quae necessaria esse vindicantur loco, et monasterio, die noctuque instantissime operari, et canonicae, immo B. Benedicti regulae obedire, tam in Ecclesiae restauratione, quam ubi, et ubi expedit: ea scilicet ratione, ut neque eisdem venerabili archiepiscopo, neque cuilibet successorum suorum licitum sit illis durum servitium imponere, neque longissimi itineris profectionem, sed neque mansionaticos onerosos, neque censum praeter id, quod impositum est in festivitate praedicti sancti Teudericum in fine anni libram argenti. Et praeterea decernimus, et ordinamus, et constitui- mus, et contestamur, ut decedente more humano praedictae congregationis abbate, neque praesens praefatus episcopus, nec quisquam successorum illius, aliquo typo, et fastu superbiae, aut et cupiditatis avariae, et iracundiae alium abbatem aliquo tempore, et aliquo modo ipsi congregatiom imponere praesumat, nisi quem ipsi monachi libera electione et devotione secundum regulam S. Benedicti sibi elegeri.

Sed neque ex his omnibus, quae praesentialiter obtinent, mobilibus et immobilibus, et quae deinceps a senioribus, et aliquo modo iuste promerent potuerint.ullo modo exinde aliquid auferatur ab aliquo, neque minatur, sed nec commutetur, nisi per voluntatem monachorum: quin etiam si contra hanc auctoritatem quis agere tentaverit, nullatenus a quolibet, nostram adeundi praesentiam, successorumque nostrorum, abbatii et monachis denegetur et prohibeat, sive insidietur facultas: et propter adiutorium omnipotentis Dei impetrandum, et intercessionem sancti Petri, et nostrae charitatis auxilium, abba illorum, nomine

Census annus per monachos archiep. Viennensi solvendus.

Archiep. praedicto, caeterisque quibuscumque abbatem ponere interdicitur;

Sed eius elec-
tio ad mona-
chos tantum-
modo spectet.

Molestia nulla bonis mona-
sterii inferen-
da.

Abbas et mo-
nachi liberum
semper habe-
ant ad Sedem
Apostolicam
accessum.

Monasterium
cum rebus om-
nibus ad illud
spectantibus
sub protectio-
ne Sedis Apo-
stolicae reci-
pitur.

Aosthema
contra huic
statuta inob-
servatores.

Adalricus, taliter enim reverentissimo ar-
chiepiscopo Barnoino limina sancti Petri
acceleravit. Qua dilectione et apostolatus
nostra auctoritate commoti regamus, et
petimus, et ex Deo per Deum, et per
sancti Petri meritum ministerii reveren-
tiam adiuramus, et contestamur ut nullus
nobilium, et potentium vicinorum, et ex-
tra advenientium, et circumnaque de-
gentium aliquatenus mala illis inferre
praesumat, et absque legi inquietare, et
mobilia et immobilia usurpare: sed ne-
que servientes illorum destruere quisquam
pertent; et amodo volumus, eos servos,
et quietos permanere, apostolica protec-
tione tutos atque munitos, cum omnibus
rebus immobilibus, et mobilibus ad ipsum
venerabile monasterium pertinentibus. Si
quis autem, quod non optamus, temerario
ausu contra hoc privilegii nostri statutum
(quod ad laudem Dei omnipotentis, et
eiusdem pii loci stabilitatem fieri decre-
vimus) in toto et ex parte agere praes-
sumperit, et in omnibus non observaverit,
sciat se auctoritate beati Petri apostoli
atque nostra amathematis vinculo inno-
dandum, et a regno Dei, nisi resipuerit,
alienandum. Qui autem verus custos et
observator extiterit, benedictionem et gra-
tiam a Domino consequi mercatur. Seri-
ptum per manum Anostasii scriarii san-
ctae romanae Ecclesiae in mense novem-
brio, inductione x. Bene valete. Data vii
kal. decembris per manum Sergii primi-
cerii, defensoris sanctae sedis apostolicae,
imperante domino piissimo PP. Augusto
Vidone a Deo coronato Magno impera-
tore anno i, et post consulatum eius
anno i, inductione x.

Dat. die 25 novembris anno Domini 891,
pontif. Formosi anno i.

II.

*Confirmatio bonorum et possessionum ad
sanctam Gerundensem Ecclesiam spe-
ctantium (1).*

(1) Ex ms. Colbertino edidit Martenne, N. Col-
lectio vet. script. et monumentorum.

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio donationum om-
nium regalium etc.

Formosus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo
et sanctissimo servo Dei sanctae Gerundensis Eccle-
sie episcopo, et per te in eadem venerabili Ec-
clesia in perpetuum.

Sicut per donum Spiritus Sancti bea-
torum apostolorum principi Petro ea-
lestis regni clavigero ligandi atque sol-
vendi ab ipso Domino tradita est potestas,
evangelica subsequente (1) sectione, quae
ita inter caetera ait: Tu es Petrus, et su-
per hanc petram aedificabo Ecclesiam
meam, et tibi.... Ita sedes apostolica ca-
nonica, legalique auctoritate sussulta, om-
nibus Ecclesiis Dei per universum orbem
diffusis suffragia, et insta postulationis
subsidia ut praebeat, tam divini quam
humani iuris ratio postulat. Igitur veniens,
iam dicte serve Dei venerabilis episcope,
causa orationis ad eorum sacratissima
apostolorum limina, suggesti nobis,
quatenus huius apostolicae nostrae con-
firmationis privilegio confirmare debere-
mus omnes res mobiles eiusdem Ger-
undensis Ecclesiae in honorem sanctae Dei
Genitricis, et semper Virginis Mariae,
dominae nostrarae, ubi B. Felix Christi
martyr corpore quiescit, hoc est domos,
plebes, cellas, ecclesias, villas, et insu-
las, Maioricam scilicet et Minoricam, seu
curtes, parrochias, terras, vineas, prata,
silvas una cum familiis utriusque sexns,
cum omnibus adjacentiis, quae a piis im-
peratoribus, regibus, vel ab aliis Deum
timentibus in eadem Gerundensi Ecclesia
collata sunt, sicut ipse nunc usque legali
ordine tenere videris: unde salubribus
petitionibus tuis inclinati decernimus, et
a praesenti decima inductione per hoc
apostolicum nostrum privilegium robora-
mus, confirmamus, et in perpetuum sta-
bilimus.... (caetera desunt) (2).

Exordium.

Confirmatio
donationum
omnium rega-
lium etc.

(1) Forte lectione. (2) A Gerundensium re-
rum Scriptoribus datum putatur hoc privilegium
anno 892.

III.

Decretum quod in civitate Dorobernia metropolis et prima sedes sit totius regni Anglorum (1).

SUMMARIUM

Anglorum episcoporum negligentia in oppugnandis ritibus paganorum. — Adhortatio ad eosdem, ut diligenter commisso sibi gregi invigilent. — Defuncto episcopo statim alter ei subrogandus. — Cantuariensis civitas prima sedes episcopalibus Angliae. — Cantuariensis archiepiscopus vicarius sedis apostolicae. — Anathema contra haec statuta inobobservantes.

Fratribus et filiis in Christo omnibus episcopis Angliae Formosus.

Auditis nefandorum ritibus paganorum partibus in vestris repullulasse, et vos tenuisse silentium, ut canes non valentes latrare, gladio separationis a corpore Dei Ecclesiae vos ferire deliberavimus: sed quia, ut nobis dilectus frater noster Pleigmundus intimavit, tandem invigilastis, et semina verbi Dei olim venerabiliter iacta in terra Anglorum coepistis renovare, muneronem denotationis retrahentes, Dei omnipotens, et beati Petri apostolorum principis benedictionem vobis mitimus, orantes, ut in hene coepitis perseverantiam habeatis. Vos enim estis fratres, de quibus Dominus loquens inter alia inquit: Vos estis sal terrae, et si sal evanuerit, in quo salietur? Et iterum: vos estis lux mundi, significari volens per verbi sapientiam condiri mentes hominum a vobis dehere: et in moribus et vita vestrae bonae actionis studium quasi lumen apparere fidei, per quod gradientibus ad vitam, quomodo cante ambulent, videant, ut ad promissionem aeternae beatitudinis sine offensa currentes valeant pervenire. Nunc ergo accingimini, et vigilate contra leonem, qui circuit quae-rens quem devoret, et non patiamini ulterioris in regione vestra penuria pastorum christianam religionem violari, gregem

(1) Edidit Ioan. Seldenus Hist. Anglic. script. x, col. 1731 ex Wilhel. Malmesburiensi, De gest. reg. angl. lib. 2.

Dei vagari, dispergi, dissipari: sed cum unus obierit, alter, qui indonus (sic) fuerit, canonice protinus subrogetur. Nam secundum legem plures facti sunt sacerdotes, eo quod morte prohibeantur permanere. Quod David considerans, et in spiritu Christi Ecclesiam futuram fore permansuram ad finem usque saeculi propiciens, ait: Pro patribus tuis nati sumi tibi filii, constitues eos principes. Nulla itaque mora sit subrogandi alium, cum quilibet sacerdotum ex hac vita migraverit; ut (1) illi qui primae sedis principatum gerens inter vos caeteris episcopis praesesse dignoscitur, fratris obitus fuerit demunatus, facta electione canonice alter consecratus succedat. Quis autem inter vos principatum tenere debeat, quaeve sedes episcopalibus caeteris praepolleat, habeatque primatum, abolitanis temporibus notissimum est. Nam ut ex scriptis beati Gregorii, eiusque successorum teneamus, in Dorobernia civitate metropolim, primamque sedem episcopalem constat regni Anglorum, cui venerabilis frater noster Pleigmundus nunc praesesse dignoscitur: eius honorum dignitatis nos nullo pacto immixtui permittimus: sed ei vices apostolicas per omnia gerere mandamus, et sicut beatus papa Gregorius primo gentis vestrae episcopo Augustino omnes Anglorum episcopos esse subiectos constituit (2); sic nos prae nominato fratri Doroberniae, sive Canterburyae archiepiscopo, eiusque successoribus legitimis eamdem dignitatem confirmamus: mandantes, et auctoritate Dei, et beati Petri apostolorum principis praecipientes, ut eius canonice dispositionibus omnes obediant, et nullus eorum, quae ei, suisque successoribus apostolica auctoritate concessa sunt, violator existat. Si autem quivis hominum contra haec aliquando nitit, ac imminuere temptaverit, sciat se procul dubio multandum fore gravi anathemate,

Defuncto epi-
scopo, statim
alter ei sub-
rogandus.

Cantuariensis
civitas prima
sedes episco-
palis Angliae.

Cantuariensis
archiepisco-
pus Vicarius
Sedis Aposto-
licae.

Anathema
contra haec
statuta inob-
servantes.

(1) *Deest fortasse cum.* (2) Pallium S. Augustino I Contuar archiepiscopo concessit, eumque Primatem Angliae constituit Gregorius I, Constit. *Cum certum, etc., dat. die 22 iulii 601.*

et a corpore sanctae Ecclesiae, quam inquietare molitur, perpetuo, nisi resipuerit, separandum (1).

IV.

Monasterium Gigniacense in dioecesi Lugdunensi sub apostolicae sedis protectione recipitur, liberum ab omni aliena iurisdictione declaratur, eiusque bona omnia cum pertinentiis confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Gigniacense in dioecesi Lugdunensi a Bernone ac eius consobrino constructum — Cum bonis ad se pertinentibus confirmatur, eximunturque a quacumque iurisdictione. — Abbas a monachis ex eorum gremio eligendus. — Monasterium decimas non persolvat. — Anathema, ac spirituales poenae contra eius bona auferentes, molestantes etc.

Formosus servus servorum Dei, Bernoni religioso a venerabili abbati coenobitarum sito territorio Lugdunensi, quod in honore beati Petri apostolorum principis constructum esse dico scitur in loco qui Gigniacens perhibetur, ac in eodem venerabili monasterio in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderanini pia religione pollutibus benevola compassionem succurrere, et poscentium animis alaceri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lueri potissimum pretium a conditore omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perduta. Igitur properans ipse Berno venerabilis abbas ad beatorum apostolorum limina, nostramque aliens apostolicam praesentiam, retaliisti nobis ipsum memoratum coenobium a te tuoque consobrino nomine Laifino de propriis rebus vestris

Monasterium
Gigniacense in
dioecesi Lug-
dunensi a Ber-
none ac eius
consobrino
constructum.

(1) Allatam Formosi epistolam refert Bironius ad annum 894 Formosus PP. IV, ubi Malmesburiensis, aut potius scriptoris mendum corrigit: nam apud eum scripta legitur anno nonagesimo quarto, ad quod tempus certum est non potuisse pervenire Formosum, sed longe ante esse defunctum, ut videre est in nostra Chronologia. Nos eam epistolam sic referendam duximus, cum diplomatis loco sit, potiusve decreti. (2) Ex Bauzi Miscellan. tom. 2, lib. 2.

dontaxat in honorem sancti Petri constru-
ctum atque dicatum existere, et ut ab omnibus immutatum servetur, per te-
stameati pagina, quod nobis servandum contulitis, eidem beato Petro coelestis regni clavigero, nobisque per Dei gratiam vicario obtulitis ad sempiternum vobis remedium conferendum. Ideo suggestis-
tis nostro apostolatu, ut apostolici no-
stri privilegii illud sanctione muniremus.
Quapropter quod statuistis devote admit-
tentis, petitionemque vestram ratam ar-
bitrantes, inclinati precibus vestris per
huius praeceptionis seriem praedictum
venerabile coenobium cum cellis, seu casis,
terrulis, vineis, easalibus, fundis, pratis, sil-
vis, una cum colonis, et colonabus, nec
non et cellulam, quae vocatur Balma, cum
adiacentiis suis, omnia, et in omnibus,
quae tam a gloriosis regibus, quam ab
aliis Deum timentibus inibi data vel prae-
cepta sunt, vel deinceps Domino adiu-
vante donanda erunt, hae praesenti tertia
decima indictione apostolica auctoritate
confirmamus, munimus, et in perpe-
tuum sub iure, et ditione atque pot-
estate beati Petri apostoli, et nostra con-
firmatum stabilimus: ita scilicet, ut nulli
homini qualibet dignitate fulcite victimum
sit, aut etiam de ipsis donatoribus, quam-
cumque vim, aut aliquem oppressionem
ibidem inferre, aut res donatas, vel amodo
devote donandas, quoquo modo auferre;
potius autem firmum, et ab omnibus im-
mutatum custodiatur ad ius et protec-
tionem beati Petri apostolorum principis.
Si autem, quod humanum est, abbas praedi-
ti coenobii obierit, congregatio ipsius
monasterii ex se secundum Deum
et regulam beati Benedicti, quem idoneum
praeviderint, concordi voto habeat
semper eligendi, et secundum morem in
abbatem sibi praeficiendi. De decimis au-
tem questi estis, eo quod de propriis ve-
stris a vobis persolvi quaerantur. Quod
si ita se res habet, hoc ne sat interdic-
mus; maxime cum scriptum sit, ne sa-
cerdotes decimas dare cogantur. Quisquis

Cum boois ad
se pertineti-
bus coconfirmar-
tur, eximuntur
qui a quacum-
que iurisdi-
ctione.

Abbas a monas-
terio ex eorum
gremio eligen-
dus.

Monasterium
decimas non
persolvat.

Anathemata ac
spirituales pœ-
nae contra eius
bona auferen-
tes, molestan-
tes etc.

autem, quod non optamus, tam ex ipsis donatoribus, quam ex aliis temerario ausu de donatis rebus, vel donandis aliquid auferre praesumpserit, sive quamlibet (calumiam) eidem monasterio ipsiusve monachis ingerere tentaverit, et contra hoc nostrum apostolicum privilegium agere non formidaverit; sciat se anathematis vinculis innodandum, et nisi resipuerit, a regno Dei alienandum; qui autem verus custos et observator huius pii nostri statuti extiterit, benedictionem et gratiam a Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Sergii scribarii sanctae romanae Ecclesiae in meuse novembrio, inductione suprascripta, per manum Stephani cancellarii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Arnulpho a Deo coronato. Bene valete.

Script. mense novembris anno Domini 894,
pontif. Formosi anno IV.

V.

*Adiudicatio Bremensis Ecclesiae in suffra-
ganeam archiepiscopi Coloniensis, ea ta-
men conditione, ut Hamburgensi Eccle-
siae suffragetur, usque dum haec epi-
scopalem sedem instituerit (1).*

SUMMARIUM

Series facti. — Patres, qui Triburiensi concilio interfuerunt ad dirimendam item Hamburgensem inter et Colonensem archiep. — Bremensem Ecclesiam Coloniensi adiudicarunt. — Hamburgensis Ecclesia ad vocationem gentium instituta. — Bremensis Ecclesia Hamburgensi suffraganea, quo adusque illa episcopalem sedem instituit. — Dilatata Hamburgensi ad Colonensem recedat. — Quam indecens sit episcopos aliena iura pervadere.

Formosus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Adalgaro archiepiscopo Hammaburgensi.

Arbitramur tuam sanctimoniam, prout inunctum fuerat, ad apostolicam sedem

(1) Ex Philippo Caesare in appendice Triapost. Septentr. elidit Lambecius Chronol. et Auctar. lib. i Rer. Hamb. apud Lindenbrogium, edente Fabritio.

festinare, quatenus disceptatio, quae inter te, et Hermannum Agrippinae Coloniae reverendissimum archiepiscopum ventilatur de Bremensi Ecclesia, finem perciperet. Sed ipso per suos vicarios insistente, et querimoniam multiplicante, cur tuam non exhibueris praesentiam saltim per defensorem vicarium, non modicum mirramur. In quo suspicere tribuitur summopere, contentionem non odire, qui iudicii aequitatem conatur subterfugere; praesertim cum et Moguntiae sanctissimis archiepiscopis, cui de hac re, ut veritatem inquireret per confrates et conlimitaneos episcopos, inunctum fuerat, ad nos scribens significaverit, quatenus ve- nientibus reverendissimis episcopis ad Frankenford, de hac eadem re diligentissima facta fuerit inquisitio, omnesque dioecesani eiusdem Coloniensis episcopi, Franco videlicet Tungreensis, Vodelbalbus Traiectensis, Wolfelanus Müniger Malfur- densis, Druogo Mindoneusis, Egilmarus Osnabrugensis, sub testificationis praetextu testificati sunt, usque ad te nullum Bremensis Ecclesiae praesulem modo subiectionis Coloniensi antistiti contem- sis, sed semper decessores snos, qui eidem Bremensi Ecclesiae praefuerant a temporibus suaे christianitatis, sedi Coloniensi fuisse subiectos. Verum quia tan- torum virorum testimonium frustrari non expedit, et ad statutum veniendi tempus festinare, vel delegare vicarium distulisti, tanti temporis querimoniam, ac legato- rum constantem instantiam nihil pendere inhumanum videbatur: quapropter arctati, hinc ne Coloniensis Ecclesia iustitiam perderet, inde ne Hammaburgensis Ecclesia, quae ad gentium vocationem insti- tuta fuerat, subsidio destituta desiceret, dispensative censimus, quatenus quo adusque divina suffragante gratia praelibata Hamburgensis Ecclesia in tantum dilate- tur, ut episcopiam instituere valeat, iam memoratam Bremensem Ecclesiam ad sub- sidium habeat, quotiens in magnis ac praenecessariis canoniciis negotiis opor- tum.

Patres, qui
Triburiensi
concilio inter-
fuerunt, ad di-
rimendam ti-
tem Ham-
burgensem inter
et Colonien-
sem archiep.,

Bremensem
Ecclesiam Co-
loniosi ad-
iudicarunt.

Hamburgensis
Ecclesia ad
vocationem
gentium insti-
tuta.

Bremensis Ec-
clesia Ham-
burgensi suffra-
ganea, quo
adusque illa
episcopalem
sedem insti-
tuit.

tuerit, non subiectione aliqua, sed affectu fraternae charitatis Hammaburgensis archiepiscopus, qui eiusdem Bremensis Ecclesiae regimen obtinet, per se, aut vicarium suam vicem gerentem, in adiutorium Coloniensis archiepiscopi invitatus accedit: dilatata autem Hammaburgensi Ecclesia Largitore omnium bonorum ammuniante, et fundatis episcopiis, saepe memoratae Coloniae sedes Bremensem recipiat Ecclesiam (1).

Dilatata Hammaburgensi ad Coloniensem recedat.

Quam indecens sit episcopus aliena iura pervadere: quanto magis sanctissimos episcopos statutos a Patribus transgredi terminos, et eos litigare, qui pacis debent subditis exempla praebere. Haec autem ad hoc decreta est dispensatio, ut pax vigeat, ccesset contentio, et institiae rigorem misericordiae compassio temperet, scientes sine pacis bono nullum Deo munus fore acceptabile (2).

BONIFACIUS VI

PAPA CXIV

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVI.

An. C. 896 Bonifacius sextus (3), natione romanus, filius Hadriani. Formoso successor eligitur, et ordinatur pontifex mense aprilii anni 896, qui podagrico morbo corruptus,

(1) Bremensem Ecclesiam Hammaburgensi univit Nicolaus I, Constit. *Quisquis Dominus*: dat d. 51 maii 858. (2) Dat. dicitur hoc diploma anno 895 pontif. Formosi certe v, quamvis enim subdat Lambecius datum ante initium octavi anni archiepiscopatus Adalgarii, qui a die 11 iunii numerabatur, quo mense Formoso annus IV currebat (cum tantia auctoris venia dixerimus) incongruum videtur, ut cum hoc eodem anno coactum fuerit Triburiense concilium, in quo, ut ipsemet asserit Formosus PP., de controversia huiusmodi inter Hammaburgensem et Coloniensem archiepiscopos actum est, paucis elapsis eiusdem anni mensibus, quo seiheet tempore vix dimissi Concilii rumor Romanum asseri potuerat, Formosus PP. eam item definierit. (3) Sunt qui Bonifacium ex pontificum Catalogo expungunt: sequendum vero putamus Pagium cum quimplurimis ab eo citatis.

vix xv dies supravixisse repertur. Eum Giacconius refert obiisse Romae, et sepultum esse ad S. Petrum.

STEPHANUS VI

ALIIS SEPTIMUS, PAPA CXV

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVI.

Stephanus sextus, natione romanus, filius Ioannis presbyteri, antea Campaniae episcopus, ordinatur pontifex anno 896, mense et die incertis; constat vero ante diem 20 augusti eius ordinationem peractam esse. Sedit annum I, menses III (1). Quod tempus enumerandum ab electione ad obitum eius putamus, quem fuisse anno 897, iuxta Pagium, invicte demonstratur ex rescriptis Romani papae eius successoris, etc. Stephanus, sede pulsus, detrusus est in carcere, atque ibi strangulatus. Eius corpus ad apostolicam tumbam redixit Theodorus II papa.

Schisma decimumtertium in Ecclesia.

Stephano propter nefaria scelera pulso, et carcere mancipato, Romanus I pontificiam sedem occupavit.

I.

Privilegium Narbonensi Ecclesiae concessum, quo bona omnia ad eam pertinentia confirmantur, et a cuiuscumque sacerdotalis personae iurisdictione libera declarantur.

SUMMARIUM

Exordium. — Archiep. preces pro obtainenda bonorum confirmatione. — Confirmatio bo-

(1) Ut constat ex duobus Catalogis a Vignolio V. Cl. editis, ac v, vii, viii, ix ex Critice. Baron. praefixis, ac Vulturnensi Chronicis: alii vero quinque ex dictis Catalogis hab. ann. I, m. I, d. XVIII, et Pantheon Godefr. Viterb. praeter annum et mensem d. xv scribunt, sed ab hoc ex die ordinationis, ab illis ex die electionis ad diem qua Stephanus carcere mancipatus est, numerari putantur, non ad diem obitus.

norum cum pertinentiis omnibus Narbonensis Ecclesiae. — Confirmatio donacionum regalium, imperialium etc. — Anathema contra molestiam ullam huic monasterio inferentes. — Clerici dioecesis huius a solo archiep. in iudicium vocari possint. — Mortuo archiepiscopo successor a clero ex eius gremio eligatur. — Idem privilegium extenditur ad Ecclesias suffraganeas. — Si in eorum clero dignus episcopali munere non reperiatur, penes archiep. sit electio. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Arnusto episcopo primae sedis sanctae Narbonensis Ecclesiae, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Exordium. Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevola compassione succurrere, et posecentium animis alaceri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium a conditore omnium Domino promiceremur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perduta ... Igitur reverentia vestrae fraternitatis postulavit a nobis, quatenus huins apostolicae nostrae auctoritatis privilegio confirmare debemus omnes res immobiles eiusdem sanctae primae sedis Ecclesiae Narbonensi, constructae in honore sanctorum Insti et Pastoris, ubi beatus Paulus confessor Christi corpore quiescit, hoc est omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque medietatem salinarum, et telonei, seu rafiam atque naufragii, monasterio Sancti Laurentii, et cellis, vel (1) cum omnibus adiacentiis et pertinentiis earum, una cum famulis utriusque sexus, et alia omnia, quae a piis imperatoribus et regibus, vel ab aliis Deum timentibus, in eadem Ecclesia collata sunt, vel conferenda erunt, tam in ipso comitatu Narbonensi, quam in Reddensi, seu et Minerensi, atque Ausonensi, nec non et Biterrensi, sive etiam Nemausensi. Haec vero omnia ita iure finissimo a te, tuisque successoribus possideri, ac dominari volumus, sicut olim possessum est a sanctae memoriae decessore tuo Daniele episcopo, sed et reverendo Sigebodo eiusdem primae sedis Narbonensis praesule, sub tua tuorumque successorum ditione, potestate, ac utilitate omnimodis confirmantes. Statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam magno, vel parvo homini licet quilibet foreiam vel oppressionem in omnibus rebus eius facere, aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distingere, aut qualcumque teloneum ab eis exigere, sive ad placitum eos ubicumque pro quibuscumque causis provocare praesumat, nisi in praesentia archiepiscopi causa illorum audiatur et regulariter finiatur. Illud quoque nostra auctoritate iuxta canonicam sanctionem nobis addere placuit, ut si quando divina vocatione vos, vestrique successores ex hac luce migraveritis, quaudiu in ipsa Ecclesia Narbonensi repertus fuerit, qui dignus sit officio pontificatus ipsius fungi, nulli licet ex alio loco inibi ingredi, nec iam dictum

tionis privilegium roboramus, stabilimus, et in perpetuum nostra apostolica auctoritate confirmamus, in usu et solatio eiusdem sanctae primae Ecclesiae Narbonensis, cui praesesse dignosceris, idest, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque medietatem salinarum, et telonei, seu rafiam atque naufragii, monasterio Sancti Laurentii, et cellis, vel (1) cum omnibus adiacentiis et pertinentiis earum, una cum famulis utriusque sexus, et alia omnia, quae a piis imperatoribus et regibus, vel ab aliis Deum timentibus, in eadem Ecclesia collata sunt, vel conferenda erunt, tam in ipso comitatu Narbonensi, quam in Reddensi, seu et Minerensi, atque Ausonensi, nec non et Biterrensi, sive etiam Nemausensi. Haec vero omnia ita iure finissimo a te, tuisque successoribus possideri, ac dominari volumus, sicut olim possessum est a sanctae memoriae decessore tuo Daniele episcopo, sed et reverendo Sigebodo eiusdem primae sedis Narbonensis praesule, sub tua tuorumque successorum ditione, potestate, ac utilitate omnimodis confirmantes. Statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam magno, vel parvo homini licet quilibet foreiam vel oppressionem in omnibus rebus eius facere, aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distingere, aut qualcumque teloneum ab eis exigere, sive ad placitum eos ubicumque pro quibuscumque causis provocare praesumat, nisi in praesentia archiepiscopi causa illorum audiatur et regulariter finiatur. Illud quoque nostra auctoritate iuxta canonicam sanctionem nobis addere placuit, ut si quando divina vocatione vos, vestrique successores ex hac luce migraveritis, quaudiu in ipsa Ecclesia Narbonensi repertus fuerit, qui dignus sit officio pontificatus ipsius fungi, nulli licet ex alio loco inibi ingredi, nec iam dictum

(1) Deest aliquid.

Confirmatio
donacionum
regalium, im-
perialium etc.

Anathema
contra mo-
lestiam ullam
huic monaste-
rio inferentes.

Clerici dio-
cesis huius a
solo archiep.
in iudicium
vocari possint.

Mortuus archi-
episcopo, suc-
cessor a clero
ex eius gremio
eligatur.

Archisp. pre-
cessus pro obti-
nenda hono-
rum confirma-
tione.

Confirmatio
honorum cum
pertinentiis
omnibus Nar-
bonensiis Ec-
clesiae.

sibi praeditus quacumque dignitate aut regia auctoritate usurpare sedem, sed conventum vicinorum coepiscoporum occurrere volentium facto absque alieuius potestatis interdico, benedictionis eleri vel plebis perecipiat dignitatem. Si vero

Idem privilegium extenditur ad Ecclesiastas suffraganeos.

Si in earum clero dignos episcopali munere non reperiatur, penes archiepiscopum electio.

Anathema contra privilegii huins temporatores.

aliquem de suffraganeis coepiscopis contigerit mori, perquirenus metropolitanus episcopus electionem plebis ipsius, eam visitare studeat, utpote viduatam Ecclesiam. Quod si forte ibi talis non repertus fuerit, qui onus sacerdotale ferre queat, per canoniam auctoritatem, et nostram apostolicam permissionem licentia sit illi absque ulla retractatione de sua Ecclesia talem inthronizare, qui suffraganeae suae Ecclesiae dignus praesesse valeat pastor. Si quis, quod non optamus, contra hoc nostrum apostolicum privilegium pie a nobis statutum temerario ansu agere presumperit, sciat se anathematis vinculis innodatum, et a regno Dei alienus existat. Qui autem verus custos, et observator extiterit, benedictionem et gratiam a Domino consequatur.

Scriptum per manum Nicolai scribentarii sanctae romanae Ecclesiae in mense angusto, indictione XIV. Bene valete. Datum XIII kalendas septembries, per manum Stephani episcopi sanctae Ecclesiae Nepesinae, arcarii sanctae Ecclesiae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Arnulpho a Deo coronato Magno imperatore, anno primo (1).

Dat. die 20 augusti anno Domini 896,
pontif. Stephani anno I.

II.

Privilegium monasterio Vizeliacensi concessum (2).

Stephanus episcopus servus servorum Dei Endoni venerabili abbatii monasterii Vizeliacensis, omniq[ue] congregationi eiusdem monasterii in perpetuum.

(1) Multa, quae in Catellio desiderabantur, supplicium ex Bibliotheca mss. Labbeana et tom. XI Conciliorum, ut emendatius plenisque legeretur.

(2) Ex Dacherio, Spicileg. tom. II

Quotiens illa tribui a nobis optantur etc. (*omnino simile privilegio Ioannis PP. VIII superius relato, pag. 542.*)

Scriptum per manus Samuel notarii et scribentarii sanctae romanae Ecclesiae mense ianuario, indictione XV.

Datum X kalend. februarias per manum Samuelis notarii et scribentarii S. R. E. imperante domino nostro Landeberto piissimo Augusto a Deo coronato Magno imperatore, indict. XV.

Dat. die 23 ianuarii anno Domini 897,
pontif. Stephani anno I.

ROMANUS

PAPA CXVI

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVII.

Romanus, patria galesianus, filius Constantini, romanam sedem occupavit ante diem 15 octobris, anno 897, ut ex eius literis colligitur. Sedit menses III, dies XXII (1), quare eius mortem contigisse dicendum circa finem ianuarii anno 898.

I.

Privilegium, quo Rossilionensis Ecclesiae (nunc Heleneus dictae) bona omnia confirmantur, liberaque ab omni cuiuscumque personae molestia sub anathematis pena futura decernuntur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Riculfi episcopi preces. — Confirmat bona Rossilionensis Ecclesiae, quae superius numeravit, atque etiam, quae futuri temporibus eidem donabuntur. — Alia eiusdem Ecclesiae bona. — Nemini licet eidem Ecclesiae molestiam ullam inferre. — Subiiciuntur monasteria ad eam spectantia. — Anathema contra statuta in praesenti privilegio inobserantes, vel quidquam contra tentantes.

(1) Ut constat ex duobus Vignolii catalogis, et ex Criticæ Baron. praefixis. Hoc quoque tempus Romano tribuunt Chronica Vulturnense, et Fossæ Novæ. (2) Ex Chartulario Ecclesiae Helenensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan.

Romanus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo Rieulfo episcopo sanctae Rossillionensis Ecclesiae, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Exordium. Quotiens illa a nobis concedi postulantur, quae sanctorum Ecclesiarum utilitatibus congruant, decet nos libenti concedere animo, et potentium desideriis congruum impetrari suffragium. Et ideo, praedicti Rieulfe sanctissime episcope, ad sanctorum apostolorum Petri ac Pauli sanctissima limina causa orationis veniens, nostro apostolatui suggestisti, quatenus eamdem sanctam, cui praesesse dinosceris, Rossillionensem Ecclesiam cum cellula Sancti Felicis, et villa, quae vocatur Torrente, sen et villa quae vocatur Alamannis, atque Spedulia, et pro congruentia Ecclesiae tuae, a Petrafitta super suam claustram, atque cellulam Sancti Iuliani, cum aquis, molendinis, nec non terris de monte, qui vocatur Auriolum, cum omnibus generaliter ad eas pertinentibus, et quidquid Miro, qui dicitur comes, in eamdem tuam Ecclesiam concessit, nec non et villare, quae vocatur Nogaretum, et caetera omnia, quae a piis imperatoribus ac regibus vel ab aliis Deum timentibus viris in eadem Ecclesia collata sunt, vel collatura erunt, tam in ipso comitatu, quam in aliis locis in ipsa praeponitata sancta Rossillionensi Ecclesia confirmantes, apostolatus nostri privilegio muniremus. Unde nos, cui omnium Ecclesiarum Dei cura commissa est, salubri tuae petitioni faventes, inclinati precibus tuis, qui ecclesiasticam rem per vigorem immunitatam servari cupimas, per hoc nostrum apostolicum privilegium suprascriptam sanctam tuam Rossillionensem Ecclesiam cum cunctis rebus praedictis apostolica autoritate nobis in beato Petro apostolorum principe concessa munimus, perpetuoque illasam permanendam confirmamus una cum ecclesia Sanctae Mariae a quadam foemina nomine Anastasia, quae et Mater vocabatur, constructa, tuncque Ecclesiae subdita consistente, ad annue persolvendum in pra-

Riculfi episcopi preces.

Confirmat bona Rossillionensis Ecclesiae, quae superiorius numeravit, atque etiam quae futura temporibus eidem donabatur.

fata tua Ecclesia penset solidum unum. Confirmamus etiam inibi iuste et canonice medietatem telonei, et rafieae, seu mercati cum pascuario, et medietatem salinarum, omnesque ecclesias ad eamdem Ecclesiam in Rossillionense pertinentes, et confluentibus a portu lardonis usque ad mare, et a termino Narbonensi usque Bisillonense, et quidquid, ut praedictum est, idem Miro memoratus comes inibi concessit, nec non et villare ipsum, quae vocatur Nogaretum, et alia quae priorum imperatorum ac regum, caeterorumque christifidelium ibi decretis collata sunt, vel ubique collatura erunt, iuste et canonice stabilimus; si tamen iuste et rationabiliter a nobis petistis, et ab aliis hominibus minime detinentur. Ita quoque, ut nulli homini fas sit, in iis omnibus quamlibet tibi tuisque successoribus episcopis generare calumniam, aut qualescumque contrarietates facere: quia nos volamus, ut uniuscuiusque Ecclesiae privilegium inconvolsum servetur. Nam de monasteriis eidem tuae Ecclesiae canonice competentibus similiter statutus subdita existere iuxta petenti. Si quis autem comes aut iudex publicus vel qualiscumque alias homo contra hoc nostrum apostolicum privilegium qualcumque tempore, quod non optamus, agere vel contendere praesumpserit, sive ea, quae pro divini cultus amore statuimus, in aliquo frangere tentaverit, sciat se anathematis vinculis innodatum, et a regno Dei alienum. Qui autem verus custos et observator extiterit, benedictionem et gratiam a Domino Deo nostro consequi mereatur. Bene valete.

Scriptum per manum Gregorii serinarii S. R. E. in mense octobrio, inductione prima. Idibus octobris, per manum Stephani nomine Calatoris sanctae sedis apostolicae, imperatore D. N. piissimo PP. Aug. Lamberto a Deo coronato imperante anno VI, et pontificatus anno I, inductione prima.

Dat. die 15 octobris anno Domini 897,
pontif. Romani anno I.

Alio eiusdem Ecclesiae bona.

Nemini licet eidem Ecclesiae molestiam ullam inferre.

Subiiciuntur monasteria ad eam spectantia.

Anathema contra statuta in praesenti privilegio inobservantes, vel quidquam contra tentantes

II.

Simile privilegium pro bonis ad Gerundensem Ecclesiam pertinentibus (1).

SUMMARIUM

Confirmatio bonorum ad Gerundensem Ecclesiam spectantium. — Immunitas bonorum huinsmodi ab omni molestia et iurisdictione cuiuscumque personae. — Anathema contra privilegii linius temeratores.

Romanus episcopus servus servorum Dei eisdem Gerundensis Ecclesiae episcopo, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Sicut per donum Sancti Spiritus beato apostolorum principi Petro, et coelestis regni clavigero ligandi atque solvendi ab ipso Domino tradita est potestas evangelica subsequente lectione, quae inter ea cetera ait: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (a), et reliqua: ita sedes apostolica, canonica regalique auctoritate suffulta, omnibus Ecclesiis Dei per universum orbem diffusis suffragia et iusta postulationis subsidia ut praebeat, tam divinis, quam humani iuris ratio postulat. Igitur veniens iamdictae serve-Dei venerabilis episcope ad sedem apostolicam, et Ecclesia Gerundensi inste et canonice recepta, expulso inde Hermanno deposito et excommunicato, suggestisti nobis quatenus huins apostolicae nostrae confirmationis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles eiusdem sanctae Ecclesiae Gerundensis in honore sanctae Dei Genitricis semper virginis Mariae dominae nostrae, ubi beatus Felix Christi martyr corpore requiescit, hoc est, domos, plebes, cellas, ecclesias, villas et insulas, Majorica scilicet et Minorica, seu curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas, una cum familiis utriusque sexus, cum omnibus adiacentibus seu pertinentiis suis, quae a plus imperatoribus vel religiosis viris vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia Gerundensi collata sunt, sicut ipse nunc

usque legali ordine tenere videris. Unde salubribus petitionibus tuis inclinati decernimus, et a praesenti prima indictione per hoc apostolicum nostrum privilegium roboramus et confirmamus, et in perpetuum statuimus, et in uso et utilitate eiusdem Ecclesiae Gerundensis cui praesesse dinoscetis, idest, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas una cum familiis, et alia omnia, quae ab imperatoribus et religiosis viris, vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia collata sunt, vel conferenda erunt, tam in ipsis comitatibus, quam in aliis locis, simul cum rascia seu paseuario, sub tua tuorumque successorum ditione ac potestate omni modo confirmamus, statuentes apostolica censura sub divini indicii obtestatione, et anathematis interdictione, ut nulli unquam magno vel parvo homini liceat quamlibet forciam vel oppressionem in omnibus rebus eius facere aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distingere, aut qualitercumque telorem ab eis exigere, sive ad placitum ubicumque eos pro quibuslibet causis provocare praesumat, nisi in providentia sui episcopi causa illorum audiatur, et canonice finiatur. Si quis antem, quod non optamus, contra hoc nostrum privilegium pie a nobis statutum temerario ausu agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculis innodatum, et nisi resipuerit, a regno Dei alienus existat. Qui vero custos et observator extiterit, benedictionem, et gratiani a Domino consequatur. Scriptum per manum Sergii serinarii S. R. E. in mense octobri, indictione prima. Bene valete (1).

Script. mense octobris anno Domini 897,
pontif. Romani anno 1.

(1) Simile privilegium concesserat Formosus PP. III, anno Domini 892.

Confirmatio
bonorum ad
Gerundensem
Ecclesiam spe-
cialium.

Immunitas bo-
norum huins-
modi ab omni
molestia et iu-
risdictione cu-
iusecumque
personae.

Anathema
contra privi-
legi huins te-
meratores;

THEODORUS II

PAPA CXVII

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVII.

Theodorus II, natione romanus, filius Photii, mense et die incertis in Romani locum suffectus est, sedemque romanam diebus tantum xx (1) rexit, quo tempore, actus Stephani reprobans, facta Formosi confirmavit. Obiit ante mensem iulium eodem electionis sua anno.

Schisma decimumquartum.

Theodo ro papa mortuo, Sergius romanae Ecclesiae presbyter electus est pontifex, sed post dies aliquot, antequam ordinaretur, Roma pulsus est.

—

IOANNES IX

PAPA CXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVIII.

Ioannes IX, patria tiburtinus, filius Ram poaldi, seu Rampaldi, ordinis Benedictini monachus diaconus, electus est et ordinatus pontifex mense circiter iulio in finem, vergente anno 898; sedit annos ii, dies xv (2), temporibus Leonis philosophi in Oriente, Arnulphi in Occidente imp. Obiit circa initium mensis augusti anno 900, et sepultus est ad B. Petrum.

—

BENEDICTUS IV

PAPA CXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCC.

Benedictus IV, natione romanus, filius Mamnuli, ordinatus pontifex i post Ioannis

(1) Sic Augustodunensis quamplurimi Catalogi, et uno Chronica, Farfense scil. et Voltturnense.
 (2) Prout ex dictis Catalogis et Chronicis; qui enim annos tantum ii assignant, rotundo numero compuisse dicendi sunt.

Bull. Rom. Vol. I.

49

mortem dominica, mense augusto anno 900. Sedit annos iii, menses ii, ut constat ex epocha successorum, Leonis scilicet et Christophori pontif. Fuit autem temporibus Louis philosophi in Oriente, in Occidente vero Ludovici III imp. Obiit initio mensis octobris anni 905, et sepultus est ad B. Petrum.

LEO V

PAPA CXX

Anno aerae Christi comm. DCCCCIII.

Leo V, patria ardeatinus, de loco qui An. C. 903 dicitur Priapi, statim subrogatus est Benedicto IV, mense scilicet octobris, seditque mensem i, dies xxvi (1), usque ad finem circiter mensis novemboris eiusdem anni 905, quo electus fuerat pontifex. Illum, de pontificia sede pulsus, in vincula coniecit Christophorus successor, ubi prae doloris angustia obiit paulo post.

CHRISTOPHORUS

PAPA CXXI

Anno aerae Christi comm. DCCCCIII.

Christophorus, patria romanus, filius Leonis, presbyter cardinalis tituli Damasi, pontificatum invasit circa finem mensis novemboris anni 905. Sedit menses vii (2), quo tempore elapsi, a Sergio deiectus est mense iunio anni 904, et factus est monachus: inde a monasterio extractus ab

(1) Ut habetur ex Codice Vat. iii et Catalogis iii et iv a laudato Vignolio editis, et tribus aliis ex Criticis Baronianae praefixis: alii enim ad obitum usque protrahunt. (2) Praeter auctores a Pagi citatos sic habent ii Vignolii Catalogi, iv aliis ex Criticis Baronianae praefixis, ac duo Chronicæ, Fossæ Novæ scil. et Voltturnensi, ac Pantheon Godefridi Viterb.; caeteri vero quamplurimi Catalogi men. solum vi ei tribuant, fortasse quia sextum pertransiens, septimi medietatem solummodo attigerit.

eodem Sergio, et in vincula coniectus, diem obiit in illa misera conditione, et sepultus est ad S. Petrum.

Confirmatio bonorum omnium, donationum, ac privilegiorum Corbeiensi monasterio a regibus, imperatoribus, ac summis pontificibus concessorum (1).

SUMMARIUM

Pontifex romanus Ecclesiarum omnium caput. — Franconis abbatis preces ad obtinendum privilegium. — Privilegium a Bertefrido Ambian. ep. Corheiæ concessum. — Aliud ab Hinemaro Rhemensi. — Quae omnia confirmantur. — Cuicunque ecclesiasticae vel saeculari personæ quidquam contra monasterii privilegia, vel in eo praeter abbatis voluntatem agere interdicuntur. — Anathema contra inobserantes.

Christophorus episcopus servus servorum Dei universis episcopis Galliarum.

Pontifex Romanus Ecclesiarum omnium caput.
Cum romanae sedis pontificem constet omnium Ecclesiarum Christi caput fore, ac si beati Petri apostolorum principis vices agentem, cui Christus ait: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo claves regni coelorum (a): nulli cunctandum est, quod cunctæ Ecclesiae paci, saluti, et quieti prospicere nos oporteat; praecipue tamen his, qui ad nos necessitatis sua causas deferre voluerint. Unde cognoscat omnium sanctorum Galliae præsulum carissima fraternitas, quod vir venerabilis Franco abbas ex monasterio Corbeiæ provinciae Galliarum, quod est constructum in pago Ambianensi super fluvium Somnam, adjunxit nos per venerabilem coepiscopum nostrum Orgarium, petens, ut nostræ autoritatis privilegio præcepta vel edicta regum et imperatorum antiquis aut modernis temporibus eidem loco concessa firmaremus, nec non privilegia episcoporum, unum a præsule Ambianensi Bertefrido, ad cuius dioecesim locus ipse pertinet, et coipi-

Privilegium a Bertefrido Ambian. ep. Corbeiæ concessum.

(i) Ex Spicileg. Dacherii tom. vi. (a) Matth. xvi. 18.

scopis suis factum, et primitus aedificato suo monasterio datum; aliud longe postea regnante Carolo ab Hinemaro Rhemensi archiepiscopo, et universalis concilio episcoporum Galliae conscriptum: praeterea privilegia beatae memoriae Benedicti, et Nicolai predecessorum nostrorum: in quibus omnibus statutum est, ut præfatum monasterium Corbeiæ rerum suarum liberam obtineat dominationem, et eligendi sibi abbatem de suis semper habeat potestatem: contradicentes vero, et repugnantes huic sanctioni anathemate damnandos (1). Qua de re noverit omnis coetus episcoporum Galliae, quod privilegia sanctorum episcoporum Galliae, sive sedis romanae, cuius authore Deo praesidemus, iam dicto monasterio Corbeiæ concessa, nostræ autoritatis edicto roboramus, et omnem resistentem divino iudicio damnandum denunciamus. Super haec autem iam dictus abbas Franco cum congregazione sibi commissa obsecrat, ut, quia divina decernente iustitia, piratarum saevitie maritima Galliae loca, in quibus et ipsius monasterium situm est, adeo devastantur, ut nulli extra munitiones manenti liber relinquatur locus, cuius etiam vastitatis impulsu cogente saepe membratum monasterium muro muratum est; quatenus idem, sicut prius, in abbatis et fratrum potestate perpetuo maneat, ita ut neque conies, neque quilibet index, aut manenali, aut aliquid contra voluntatem abbatis et fratrum inibi agendi potestatem præsumere audeat, ne forte concessa ab initio privilegia violentur: quarum petitionem iustum, et pro tempore opportunam iudicantes decernimus, ne aliqua sive ecclesiastica sive saecularis persona contra roborata nostra autoritate privilegia venire audeat, sed sicut haec tenus, ita deinceps in futurum inconvulsa permaneant. Et quia praeteritorum casus nos cautos faciunt in futurum, omnem hinc sanctæ autoritati remitentem, nisi eis, quos laesit,

(1) Adnotata hic privilegia vide superiorius suis locis.

Aliud ab Hinemaro Rhemensi.

Quae omnia confirmantur.

Cuicunque ecclesiasticae vel saeculari personæ quidquam contra monasterii privilegia, vel in eo praeter abbatis voluntatem agere interdicitur.

Anathema contra inobserantes.

digne satisfecerit, alienum a coetu fidelium et hic in futuro decernimus: omnes vero his nostris, sancti scilicet Petri successoris, decretis faventes gratiae suae ubertate Dominus replere dignetur.

Scriptum per manum Sergii scrinarii sanctae romanac Ecclesiae in mense decembri, inductione vii (1), septimo kalendas ianuarii, imperante domino nostro piissimo Augusto Ludovico a Deo coronato imperatore sanctissimo. Valete.

Dat. die 26 decembris anno Domini 903,
pontif. Cristoph. mense 2.

SERGIUS III

PAPA CXXII.

Anno aerae Christi comm. DCCCCIV.

Sergius tertius, natione romanus, filius Benedicti. S. R. E. presbyter (a quo schisma xiv post Theodorum papam exicitum est in Ecclesia Dei) postquam vii annos profugus latitaverat, tandem misso in carcerem Christophoro, pontificiam sedem occupavit, et ordinatus est ineunte circiter mense innio anni 904. Sedit annos vii, menses iii, dies xvi (2), imperantibus in Oriente Leone philosopho, in Occidente vero primo Ludovico III, mox Conrado I, impp. Obiit mense septembri anni 911, et sepultus est in basilica vaticana (3).

(1) Labbeus tom. ix Concil., pag. 517, quem sequitur V. Cl. Nicolaus Coletus tom. xi Concil. edit. Venet., pag. 721, ex Dacherio referens alatum diploma, inductionem vii in xi mutavit; Papabrochius vero in Conatu Chronico historico ubi Benedicti et Leonis V mortem cum anno 904 copulat, quemadmodum et Christophori initium inductionem vii in viii mutandam esse monuit. At ex Chronologia per nos firmata, duce Pagio ac Vignolio, inductionem illam puram esse apud Dacherium consequens est. (2) Sic Augustodunensis, Vulturense Chronicum, ac Fossae Novae, ac tres a Vignolio editi Catalogi. (3) Farfense Chronicum, saeculo xi circiter inennte contextum, Sergium et Christophorum ex pontificum Catalogo expungit, quasi pseudopapas, cum sedem vi occupaverint.

Concessio, seu confirmatio bonorum omnium ad Ecclesiam Silvae Candidae pertinentium, quibus vim, molestiamque ullam irrogare sub anathematis poena cuique interdicitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Concessio, seu confirmatio bonorum. — Ad quae Ecclesiae huius clerus teneatur pro compensatione privilegii huius. — Cuicunque personae molestiam ullam aut vim huic Ecclesiae, eiusque bonis inferre interdicitur. — Anathema contra inobedientes.

Sergius episeopus servus servorum Dei dilectissimo ac sanctissimo Hildebrando fratri et coepiscopo nostro Sanctae Silvae Candidae, et per te in eodem venerabili episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevolia compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impetriri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum reponitur, quando venerabilia loca oportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta; et ideo considerantes desolationem ecclesiae Sanctae Russiae et Secundae quae appellatur Silva Candida, quam passa est a nefandissima Saracenorum gente, sicut ruina ipsius loci testatur, et plebs, atque casalia, quae pene absque agricolis et habitatoribus esse noscuntur, ob restitutionem et reparacionem sacri loci ipsius, et remedium animae nostrae concedimus, tibique, frater Hildebrande, venerabili episcopo, et per te in eadem sancta Ecclesia in perpetuum, massam, quae appellatur Caesarea, in integrum cum fundis et colonis suis, qui appellantur Fureulae, Tondilianum, Martinianum; item coloniam de Solario, et coloniam de Cortina, atque coloniam de Gradolfo, et coloniam de Micinno: coloniam de Valle, seu coloniam de Fontana, et coloniam de Sancto: coloniam de Coriliiano, neenon et coloniam

Exordium.

Concessio, seu
confirmatio
bonorum.

(1) Ex Registro Vat. Gregor. IX edidit Ughelli. Ital. Sac. tom. I.

de Castanea Cupa: coloniam de Gabellis, et de Caesario, sive quibuscumque aliis vocabulis nuncupentur, cum casis, vineis, casalibus, seu appendicibus, ac cum omnibus finibus, terminis, limitibusque suis, terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, salicetis, arboribus pomiferis, fructiferis vel in-fructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivi, aquis perennibus, aedificiis parietinibus, arenariis adiunctis, adiacentibusque suis, cum ecclesia, quae vocatur S. Andrea apostoli infra ipsam aedificata: massam una cum colonis, atque massaritiis, tributariis, atque angariabibus, masculis et foeminiis, filiis et filiabus, ac nepotibus eorum ibidem residentibus, aut exinde pertinentibus: ubicumque inventa fuerint, cum omni censu, atque dationibus et functionibus, nec non angariis, vel quidquid de eadem massa, quae vocatur Caesarea, in integrum in nostra sancta romana Ecclesia solita consuetudine persolvi debet, et cum omnibus ad dietam massam, quae vocatur Caesarea generaliter et in integrum pertinentibus positis in territorio Neppesino milliarium ab urbe romana xx, ex corpore patrimonii Tusciae, iuris sanctae romanae, cui (Deo auctore) deservimus Ecclesiae, et inter affines ab uno latere terra monast. S. Stephani, quod vocatur Maior a S. Petro, et a secundo latere sylva et terra de Ioanne Grammatico, et a tertio latere pars Torricia Donica, et a quarto latere massa Elodiana, a praesenti octava indictione tibi tuisque successoribus in eodem venerabili episcopio donamus, largimur, concedimus, et stabilimus pereuiter in usu et utilitate ipsius venerabilis episcopii et episcoporum, qui pro tempore fuerint, ita tamen, ut quotidianis diebus sacerdotes, et clerici ipsius Ecclesiae pro remedio animae nostrae element in eadem ecclesia centum kyrie eleyon, et centum Christe eleyon; et sacerdotes sacras oblationes in missarum solemnibus tribus vicibus per singulas hebdomadas pro absolutione nostrae animae nostrorumque successo-

rum pontifex omnipotenti Deo offerant; statuentes apostolica censura sub divini iudicij attestatione (1), et anathematis interdicto, ut nulli unquam successorum nostrorum pontificum, vel qui per publicas funes fuerint actiones, vel magna, vel parva persona de supradictis massis, cum omnibus locis, seu familiis, ac colonis, massaritiis, atque tributariis, cum omnibus suis pertinentiis, vel adiacentiis, ut superius legitur, contra hoc nostrum pontificale privilegium agere, vel alienare, aut anferre praesumat, sed potius firma atque stabilia perennibus atque perpetuis temporibus, ita ut a nobis statuta sunt, decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, contemptor extiterit contra hoc nostrum apostolicum privilegium, et in quoquam ire, transgressor esse maluerit, vel frangere praesumpserit, ac in omnibus obediens, et observator esse noluerit; sciat, se auctoritate Dei omnipotentis, et Domini nostri apostolorum principis Petri, eius, licet immerito, Dei dispositione gerimus vices, anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienum. Qui vero pio intuitu verus custos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, meritis atque precibus S. Petri apostolorum principis, et Ss. martyrum Russinac et Secundae in aethereis arcibus praemia, et benedictionis gratiam, atque misericordiam a iusto iudice Domino nostro, vitamque aeternam consequi mereatur. Scriptum per manus Melchisedech protonotarii s. sedis apostolicae in mense maio, indictione suprascripta VIII. Dat. kal. iunii per manus Theophilati cancellarii sanctae sedis apostolicae. Anno Deo proprio pontificatus domini Sergii summi pontificis, et universalis tertii papae, in saceratissima sede B. Petri apostoli tertio in mense, et indictione supradicta octava.

Dat. die 4 iunii anno Domini 905,
pontif. Sergii anno I.

(1) Oratione.

Cuiusque
personae mo-
lestiam ullam
aut vim huic
Ecclesiae ei-
iusque bonis
inferro inter-
dicuntur.

Anathema
contra inobe-
dientes.

Ad quae Ec-
clesiae huius
clerus teneatur
pro compensa-
tione privile-
giis huius.

ANASTASIUS III

PAPA CXXIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXI.

Anastasius tertius, natione romannus, filius Luciani, post 1, aut alterum vacationis sedis diem (1) Sergio successor eligitur, et ordinatur mense circiter septembri anni 911, sedit annos 11, menses 11, temporibus Alexandri, linea Constantini Porphyrogeniti in Oriente, in Occidente vero Conradi I, mox Henrici Aucipis dicti imperatorum. Obiit ineunte mense novembri anno 913, et sepultus est in vaticana basilica (2).

LANDO

PAPA CXXIV

Anno aerae Christi comm. DCCCCXIII.

An. C. 913 Lando, patria Sabinus, filius Trani, ordinatus pontifex mense novembri anno 913, sedit menses 5 (3): quare obiisse dicendus est exeunte mease martio, vel saltem sub initium aprilis anni 914. Vacavat sedes dies xxxvi.

IOANNES X

PAPA CXXV

Anno aerae Christi comm. DCCCCXIV.

An. C. 914 Ioannes decimus, natione romannus, filius Ioannis, primum Bononiensis episcopus electus, tum archiepiscopus Ravennas

(1) viii Catalogus ex Critie. Baron. praefixus habet die iv. (2) Praecitus vii Catalogus ex Crit. Baron. praefixus inter pontificio dies assignat. (3) Sic cum duobus Vignoli Catalogis fere omnes illi ex Criticæ Baronianæ praefixis, qui dies tantum aliquos supra m. iv Landoni tribuunt. Nec adversam hoc modo Pagiu, cum illius sit instituti in hoc pontifice ostendere, cum mense februario papam fuisse, quem mensem nos non exclusimus.

consecratus, inthronizatus est et coronatus mense maio anni 914 si vacationi sedis dies xxxvi iuxta Vignolium sint assignandi, quamvis a Pagio non numerentur. Sedit annos xiv, menses 11, dies iii (1) temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, et Henrici Aucipis in Occidente in pp. A militibus Widonis marchionis Tusciae, et Maroziæ eius uxoris a sede deiectus, et custodiae mancipatus, obiit non multo post, mense scilicet iulio ineunte anni 928.

Confirmatio privilegiorum, exemptionum et iurium monasterii Sanctae Mariae in Organo Veronae (2).

SUMMARIUM

Confirmatur abbatia sub iure Aquileiensis Ecclesiae. — Nemini licet quidquam ibi exercere praeter abbatem et patriarcham. — Enumeratio bonorum ad eam spectantium. — A Veronen. episcopi iurisdictione eximitur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Benedicto Veronensi abbati pro sua Ecclesiae bonis lacrimanti Dei nostramque misericordiam interpellanti ut eins Ecclesiam apostolico iure regendo et Sanctae Aquileiensi Ecclesiae confirmingando iuxta Romanae electionis modum abbatiam veronensem ut quibusdam feliciter praesidentibus Benedicto abbati Veronensi abbatiam aquileiensi Ecclesiae subditum apostolico stabilimus irre lamentanti ploranti se multum in hoc passum inesse quod quia nostrum est pupillis adiuvare et viudas et monasteria sublimare et ad nos fugientibus de quacumque sit tribulatione Benedicto Veroneni. abbati fugienti lacrimabili querela lamentanti de eius Ecclesiae bonis concrematione et de quibusdam adversanti Ecclesiae consilium damus consolamur hanc Ecclesiam sic resolidare ut fuit eiusdem Ecclesiae ponti-

Confirmatur
abbatia sub
iure Aquileien-
sis Ecclesiae.

(1) Parva de diebus differentia inter Catalogos, convenienter tamen de annis et mensibus, qui sunt emendatores, et confirmantur auctorum sententia fere unanimi. (2) Ex Archiv. Veron.

ficibus tempore Pauli et Ecclesiae patriarcharum et Ferocis abbatis eiusdem Ecclesiae scimus hanc ipsam ad sanctam sedem Aquileiensem Ecclesiae respicere sub iure omni illi obedire hoc concedimus landamus stabilimus ut nulli sit licetum illam conserandi vel quidque requirendi nisi Aquileiensis Ecclesiae pontifici et Benedicto abbatи et successoribus eius aut quem vel Benedictus abbas vel patriarcha voluerit exorare et successoribus eorum et quosecumque ipsos delectat interpellare haec quia eius privilegio ei dicimus nostra manu scriptum hoc illi adiungimus ut Veronensem abbatiam Benedictio abbatи ex collatione pontificis sedi Aquileensi datam cum omnibus quae ad eam pertinent videlicet ecclesiae Sanctae Mariae Antiquae Sanctae Margarithae Sanctae Mariae Insulario Sanctae Mariae de Xenodochio et Sanctae Mariae in Siciano et Canonica Sancti Laurentii in Siciano et Sanctae Conservallie ecclesiae Sancti Martini Faustini et Iovitae cum omnibus ecclesiis et xenodochiis pertinentibus ad monasteria Sanctae Mariae in Organo et Sanctae Mariae in Geio et de clericis ad easdem pertinentibus ecclesias concedimus Ecclesiae Aquileensi consecrare regere rogare aut quemcumque ipsa voluerit rogare et sicut fuit Pauli et Eliae tempore patriarcharum sic nostris sit Poponis patriarchae suorumque successorum et Benedicti abbatis potestate Ecclesias consecrando clericos ad eas pertinentes corripiendo et emendando et ipsi Benedicto abbatи et successoribus eius obedientiam exhibendo et quidquid iuxta regulam sanctorum Patrum illis praecepue aut animo sub apostolica autoritate praeceperimus nemo praesumat violare nec aliquam vim inferre neque in supradictis ecclesiis neque clericis ad easdem pertinentibus nec in locis neque in paseuis nec iu risis nec in montibus nec in collibus nec in aliquibus eius ecclesiis locis et specialiter Veronen. episcopo interdicimus, sub iure apostolico ut nec operi-

Nemini licet
quidquam ibi
exercere prac-
ter abbatem et
patriarcham.

Enumeration
bonorum ad
eam spectan-
tium.

A Veronen.
episcopi juris-
dictione exi-
mitur.

bus nec modis aliquibus sit eidem Ecclesiae adversarius et si quis in his iniiciens aliquid adversari nitatur tam laici quam clericи in nostro anathemate damnati a communī consortio repellantur (1). Scriptum per manus Ioannis cardinalis et cancellarii vice Petri diaconi in mense septembri et inductione octava. Datum per manus Dodonis episcopi et bibliothecarii sanctae romanae Ecclesiae in mense et inductione suprascriptis in sacratissima sede beati Petri Apostoli anno septimo Deo propitio pontificatus Domini Ioannis summi pontificis et universalis papae dicitur.

Dat. mense septembri anno Chr. 919,
pontif. anno vi.

LEO VI

PAPA CXXVI

Anno aerae Christi comm. CMXXVIII.

Leo sextus Ioanni statim subrogatur An. C. 928 mense iulio (si positam Ioannis Chronologiam sequamur) anno 928. Eum Christophori primicerii filium dicunt Baronius, et Papelrochins: nuda hanserint nescimus: sedit menses vii, dies xv (2). Quare

(1) Monasterii huius erectionem confirmavit Pelagius II, Constit. superallata II, dat. ann. 585, pontif. vii. (2) Quocumque fuerit anno Joannes X electus pontifex (ait Cocquelines), vel 912 cum Baronio, vel biennio post iuxta nostram Chronologiam et Pagium seniorem in Criticala ad ann. 912, annus eius primus octavae inductioni, quae die i septembri anni 919 coepit, non potest convenire. Hacc tamen causa sufficiens non est, ut monumentum hoc Archivii Vaticani praestantia et dignitate decoratum, fictitium existimemus, quamvis non ignoramus solo Ferocis abbatis nomine, quod in eo legitur, suspicionem aliquibus induci, ac praesertim doctissimo marchioni Mafeio, qui in sua *Verona Illustrata*, et quidem lib. x pluribus de hoc Feroce agit. Nos vero diploma iisdem omnino verbis, quo traditum est, edidimus nulla addita interpunctione, ut liberum lectoris examini locum relinquemus. Caeterum in fine toco anni primi, anno sexto legendum putamus. Monendum autem lectorem volumus, privilegio, quod tamquam huic eidem monasterio a Pelagio I datum superiorius ad ann. 585 retulimus ex Panvinio, nullam nos addidisse, vel immunuisse fidem. Laudatus marchio Mafeius loc. cit. doctissime refutat; quam maluerit, sequatur quisque partem.

eum obiisse dicendum mense febr. anno 929 (1).

STEPHANUS VII

ALIIS OCTAVUS, PAPA CXXVII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXIX.

Stephanus octavus, natione romanus, filius Thendemundi, Leoni in pontificatu successit mense februario anni 929, sedit annos 11, mensem 1, dies xii, imperantibus in Oriente Constantino Porphyrogenito, in Occidente Heario Autice imp. Ab hoc spatio Stephani pontificatus dando non dissentunt quamplurimi ex chronologis: quare cum Leonem februario anni 929 obiisse dixerimus, Stephani mors assignanda erit mensi martio exeunti, anno vero 931.

I.

*Confirmatio fundationis abbative Broniensis
in comitatu Namureensi (1).*

SUMMARIUM

1. Monasterium Broniense a Gerardo abate ad meliorem disciplinam redactum. — 2. Corpus s. Eugenii archiep. Toletani in monast. Broniensi. — 3. Gerardi abbatis preces ad Stephanum PP. pro immunitate bonorum monast. — 4. Ac privilegiorum omnium hactenus concessorum. — 9. Anathematizatio contra agentes in immunitatem monasterii, eiusque honorum. — Subscriptions episcoporum.

In nomine Sanctae et individuae Trinitatis, et Sanctae Mariæ semper Virginis Stephanus sedis apostolicae summus episcopus, servus servorum Dei, fratribus ac nostris filiis per universum orbem terrarum in fide catholica degentibus.

4. Notum cupimus esse omnibus tam praesentibus, quam futuris, qualiter filius

(1) Cum non convenient Catalogi et Chronica inter se (pergit Coequelines) in praescribendo mensium numero, Frodoardia Pagio citati sententiam libenter sequuti sumus: aegro tamen animo abiisdein recessissemus in assignando diierum numero, cum maximus sit consensus Catalogorum, Chronicorumque eorumdem, dies xv supra menses vii Leonis pontificatus concedentium. (2) Edidit M. raeus Oper. Diplom. tom. i, pag. 237.

ac frater noster divina annuente clementi: Gerardus abbas nobis innotuit de monasterio Broniensi, quod in melius reformatum et restauravit in honore S. Dei Genitricis semper Virginis Mariae, sanctorumque apostolorum Petri et Pauli, et S. Ioannis Baptistae.

2. Post vero multorum sanctorum pignora congregavit ibi corpus etiam S. Eugenii martyris, archiepiscopi Toletanae sedis, discipuli et ordinati sancti Dionysii archiepiscopi, et cum magna reverentia et honore inibi attulit: haereditatem quoque propriam tam in agris, quam mancipiis, et in omnibus iure haereditario adiacentibus devote ac voluntarie ad praefatum dedit monasterium.

3. Postquam autem nobis hoc indicavit, provolutos pedibus nostris petit, quatenus auctoritate apostolorum Petri et Pauli malediceretur omnis, qui de eodem monasterio aliquid conaretur, tam de reliquiis sanctorum, quam de vestimentis, et librīs, et de territoriis auferre, atque de mancipiis, vel de aliis quibuslibet rebus, quas nunc habet sibi datas, vel ultra possit Dei misericordia obtinere.

4. Hoe quoque magnopere expetiit, ut eodem constringatur anathemate quicunque privilegium, quod de eodem loco, et monasterio iam regia magnificentia, et imperialis sanxerat auctoritas, aliquatenus praesumeret infringere.

5. Scilicet, ut nullus episcopus, nullus comes, nullus advocatus, nullus iudex publicus, nec quilibet ex iudicaria potestate in ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquias possessiones memorati monasterii praesumat ingredi, aut ad causas audiendas, aut freda, vel tributa, aut obsonia quilibet exigenda, vel mansiones, aut sylvas, vel paradas faciendas, aut fidelissores tollendos, aut homines eiusdem monasterii, tam ingenuos, quam seruos, super terram ipsius commandantes iniuste distringendos, nec ad illas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendas nostris et futuris temporibus.

Monasterium
Broniense a
Gerardo ab-
bate ad me-
liorem disci-
plinam reda-
ctum.

Corpus s. Eu-
genii archiep.
Toletani in
monast. Bro-
niensi.

Gerardi abba-
tis preces ad
Stephanum
PP. pro im-
munitate hono-
rum monast.

Ac privilegio-
rum omnium
hactenus con-
cessorum.

6. Sed licet memorato Dei servo Gerardo, suisque successoribus, res praediti monasterii cum monachis suis sub immunitatis nostrae defensione quieto ordine possidere, et ordinare absque euinslibet arbitri communione, nisi ipso abate, et suis monachis id rationabiliter fieri potentibus.

7. Hoc quoque firmari expetit nihilominus, ut eadem damnetur maledictione quicunque locum ipsum, et loci incolas infra suos terminos hostili incendio, vel caede, aut aliqua iniusta oppressione praesumpserit aliquatenus depopulari, vel infringere.

8. Adstantibus igitur episcopis et confratribus huius sanctae romanae sedis, et consentientibus, petitionem famuli Dei Gerardi apostolica auctoritate firmare decrevimus.

9. Igitur auctoritate Patris et Filii, et Spiritus Sancti, et sanctae Mariae semper virginis Dei Genitricis, et omnium caelestium virtutum; et sancti Iohannis Baptiste, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, S. Eugenii martyris, eiusdem loci patroni, et provisoris, et sanctorum quorum reliquiae inibi sunt, simulque omnium sanctorum quorum nomina scripta sunt in libro vitae; excommunicamus, anathematizamus, damnamus omnes, qui horum quidpiam, quae de immunitate et libertate Broniensis Ecclesiae et loci praelibata sunt, irritum fecerint, vel infregerint, nisi resipuerint, et poenituerint, et ab abate et fratribus eius veniam promeruerint, et de caetero emendaverint.

At vero qui observator extiterit huius nostrae praeceptionis, et regiae sanctonis, gratiam et misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Ego Castorius notarius regionarius, et scribarius sanctae Romanae Ecclesiae, corroborante apostolica auctoritate, et sancto Stephano suggestente, recognovi.

Signum domini Stephani papae gloriosi.

Anathematiza-
Go contra a-
gentes in im-
munitatem mo-
nasterii eius
que bonorum.

Data v kalendas maii anno ab incarnatione Domini (1)... Actum Romae fe- liciter, amen.

Ego Leo sanctae romanae Ecclesiae ^{Subscriptiones} archipresbyter, rogante domino nostro ^{episcoporum.} Stephano, subscrispsi. Amen.

Ego Dairiuus episcopus, iubente eodem episcopo, subscrispsi. Amen.

Ego Valentianus episcopus subscrispsi. Amen.

Ego Agapitus episcopus ipso iubente subscrispsi. Amen.

Ego Emerentianus episcopus subscrispsi. Amen.

Ego Simphorianus episcopus subscrispsi. Amen.

Ego Liberius episcopus subscrispsi. Amen.

Ego Laurentius episcopus subscrispsi. Amen.

(1) Anno 959, regnante Henrico in regno Lotharii, imperante in Italia Hugo anno secundo, iunctio septima: ita supplevit Paulus Cronendalii in sua Historia Namorensi manuscripta: et si tempora Stephani PP. VIII cum Rotgerio Trevirensi et Bennone Metensi (non enim Benedicti Rhotherti nomina in Trevirensium antistitutum Catalogis leguntur per illud tempus) connectamus, non convenire certum est; quare deceptos eos putamus, qui hoc diploma Stephano PP. VIII adscribunt. Audiamus enim libet, Sammarthanum Gall. Christ. edit. anno 1723, ubi de Richario Metensi episcopo: Sub eius episcopatu S. Gerardus ex regali S. Dionysii prope Parisios abbatis projectus, secum partem reliquiarum S. Eugenii martyris Bronium translatus ann. 928... Et paulo post: edito decreto (ab episcopo Tungensi) ut per totam decaniam sancti solemnitas, ut dominica dies duceps observaretur; et corobrum ab omni obsonio episcops Leodicensibus debito immutare haberetur. Duo haec in Historia continentur: translatio scilicet reliquiarum s. martyris Eugenii, et immunitas monasterii a ditione Leodicensis episcopi: quae omnia superallato in diplomate memorantur. Illud praeterea inducit animum, ut Stephano potius VII tribuam, quod Stephanus VIII, iuxta Martinum Polonum a Pagio citatum in Vita Stephani PP. VIII, cum pontificatum suscepisset, ita Romanorum seditionibus vexatus est, ut nil memoria dignum ab eo geri potuerit. Quare allatum diploma, duce etiam Pagio in Critica Baroniiana, in fine anni 959 Stephano PP. VII tribuens, anno 929, vel 950 facile restituimus.

Ego Florentinus episcopus subscripti.
Amen.

Ego Gregorius episcopus subscripti.
Amen.

Ego Gaudentius episcopus subscripti.
Amen.

Ego Clementinianus episcopus subscripti.
Amen.

Ego Urbanus, iussu Domini Stephani
papae, subscripti. Amen.

Hilarius Mediolanensis archiepiscopus
subscriptis. Amen.

Wido Placentinus episcopus subscriptis.
Amen.

Petrus Cumensis episcopus subscriptis.
Ainardus Rasulae episcopus subscriptis.
Amen.

Rinchvinus Stratburgis episcopus subscriptis.
Amen.

(1) Rotherus Treveris archiepiscopus
subscriptis. Amen.

(2) Benedictus Metensis episcopus subscriptis.
Amen.

Richarius Leodicensis episcopus subscriptis.
Amen.

Stephanus Cameracensis episcopus subscriptis.
Amen.

Dat. die 27 aprilis anno Domini 930,
pontif. Stephani anno II.

II.

Confirmatio iurium et bonorum mona-
sterii Sancti Vincentii Vulturnensis (5).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium Vulturnense sub iurisdictione S. R. E. — Ab omni alterius Ecclesiae iure liberum declaratur. — Enumeratio bonorum. — Confirmatio donationum. — Nemini licet molestiam ullam quoquo modo ei inferre. — Libera sit penes monachos abbatis electio. — Liberum quoque eisdem sit ordinationes a quo maluerint episcopo suscipere. — Poenae contra inobsvrvantes.

(1) *Lege* Rotgerius. (2) *Lege* Benno. (3) Ex Rer. Ital. Scriptor. tom. I, part. II.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, Rainaldo
viro venerabili abbatii monasterii Christi martyris
Vincentii, quod situm est in partibus Samniae ter-
ritorio Beneventano super fontem Vulturni Hanninis,
et per te eundis successoribus tuis in eodem ve-
nerabili monasterio regulariter promovendis in per-
petuum.

Pia solitudine curam agentes sacra-
rum Dei Ecclesiarum, utpote pro salute

Proemium.

ovium a Deo nobis commissarum, et ma-
xime Deo famulantum monachorum sa-
tagimus, ut divinae contemplationi insi-
stentibus opem ferre possimus, ut cum

Monasterium
Vulturnense,
sub iurisdi-
ctione S. R.
Ecclesiae,

eis et divinae remuneracionis gratiam con-
sequamur. Potentibus igitur vobis, ut mo-
nasterium Beati Vincentii martyris Christi

Ab omni alte-
rius Ecclesiae
iure liberum
declaratur.

cum omnibus sibi pertinentibus cellis,
cappellis, castellis et terris, sub iurisdi-
ctione sanctae romanae Ecclesiae nostri

Enumeratio
bonorum.

privilegii auctoritate muniremus, conce-
dimus illud vobis, vestrisque legitimis

successoribus abbatibus detinendum, ut
nullius alterius Ecclesiae ditionibus sub-
mittatur, sed cum omnibus sibi pertinen-
tibus cellis, sive monasteriis, monasterium

utique beati Petri iuxta fluvium Sabbati
territorio Beneventano, monasterium Do-
miae Salvatoris in Alife, cellam Sanctae

Confirmatio
donationum.

Mariae in Duas Basilicas, cellam Sanctae
Mariae iuxta fluvium Trinium, cellam San-
cta Mariae in Castaneto, cellam Sanctae
Mariae in Paene, cellam Sanctae Mariae

in Apinianici, cellam Sancti Petri in Vi-
pera, cellam Sancti Vincentii in Taceo
cum omnibus monasteriis et cellis sub

apostolicae sedis protectione permaneant.
Praeterea quaecunque a regibus, dueci-
bus, principibus, vel reliquis fidelibus ad

idem monasterium collata sunt, vel in
posterum conferri contigerit, et quae praed-
ecessorum nostrorum privilegiis confir-
mata vestris praedecessoribus constat,

firma vobis, vestrisque successoribus, et
illibata permaneant. Decernimus quoque,

ut nulli omnino hominum licet praedi-
ctum monasterium temere perturbare,
aut eius possessiones auferre, vel ablatas

retinere, minuere, vel contrariis vexatio-
ibus fatigare; sed omnia integra con-

Nemini licet
molestiam ul-
lam quoquo
modo ei in-
ferre.

serventur, eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimode profutura. Obeunte vero

Liberu sit pene monachos abbatis electio.

eius loci abbate, vel suorum successorum, nullus ibi qualibet astutia, seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communis consensu, vel seniori consilio elegerint secundum timorem Dei et beati Benedicti regulam, a romano pontifice consecrandum. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarii, sive basilicarum, ordinationes monachorum, sive clericorum monasterio pertinentium, a quo maluerint, accipietis, catholico episcopo.

Liberum quoque eisdem sit ordinationes a quo maluerint episcopo suscipere.

Interdicimus etiam, ne quis episcoporum ex eodem monasterio abbatem vel monachum ad suam synodum audeat provocare, aut excommunicare, nec ibi cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem, praeter sedem apostolicam, ditionem alijnam habere permittimus, adeo ut nisi ab abate fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem celebrare praesumat. Sacerdotes et clerici de quicunque Ecclesia, si venerint ad habitandum in congregatione fratrum, aut monachicum suscipiendi habitum, statim recipientur, nec a quolibet prohibetur. Nec praesumat quispiam eidem monasterio, et cellis, vel possessoribus, vel rebus eius violenter inenmberet, vel quamlibet malitiae iacturam inferre; sed omni tempore idem locus cum pertinentiis libere et quiete sub apostolicae sedis protectione servetur. Si quis autem huius nostri apostolici privilegii constitutionem temerare praesumpserit, nisi digne emendaverit, honoris sui dignitatem amittat, et alienus a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi fiat, et cum diabolo et eius ministris aeterno incedio damnetur. Qui autem iuste et pie haec observaverit, benedictionis gratiam plenissime a Domino consequatur, et aeternae vitae particeps esse mereatur (1).

Poenae contra inobedientes.

(1) Vide in Stephano II et Paschali I alia huius generis diplomata.

Scriptum per manus Stephani primicerii anno pontificatus domini Stephani summi pontificis septimi...

Script. circa annum Dom. 939,
pontif. Stephani anno 2.

IOANNES XI

PAPA CXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXXII.

Ioannes XI Sergii III successor, ex An. C. 931 Marotia Scorto (1), Widonis Tusciae marchionis potentia pontifex constitutus est post Stephani VIII obitum. Sedit annos iv, menses x (2). Fuit autem temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, Henrici Auepis in Occidente imp. In custodia ab Atherico fratre detentus obiit inueniente mense ianuario anni 956: enim menses x supra annos iv illi tributi numero rotundo computati intelligendi sint.

Confirmatio privilegiorum et metropolici iuris sanctae Toletanae Ecclesiae (3).

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmatio honorum. — Anathema contra molestiam huic Ecclesiae inferentes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino Iesu Christo filio Raymundo veneratissimo episcopo sedis Tolosae, tuisque successoribus ia perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus, benivola compassione succurrere, et posecentim animis alacri devotione impari consensem: ex hac enim luci potissimum praemium apud conditorem omnium reponitur Dominum, quando venerabilia loca opportune

Proemium.

(1) Si fides Luitprando lib. 2, cap. 15. (2) Tuxta Vignoli Catalogo, in quorum primo mendose notatur m. iv. d. x, septemque annos ex Crit. Baron. praefixis, Chronica, Chronologosque fere annos. (3) Ex Archiv. S. Stephani Tolosae editio Guillielmus de Gotei Comment. Linguadoc. lib. v.

Confirmatio
bonorum.

ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia vestra dilectio nostro apostolatui humiliiter postulat a nobis: quatenus concedamus, et confirmemus tibi iam dicto episcopo ecclesiam protho-martyris Stephani, et Sancti Saturnini, et Sanctae Mariae, quod vocatur Sedis Tolosae, cum omnibus fundis, et casalibus, vel adiacentiis eorum, hoc est, casis, vineis, terris et sylvis, atque villis, campis, pratis, pascuis, salietis, arboribus pomiferis, fructiferis vel infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, nec non et salinarum filas cultum vel incultum, una cum servis et ancillis, colonis et colonabus ibidem pertinentibus, et cum omnibus superscripto episcopo (1) generaliter et in integro pertinentibus, situm in comitatu Tolosano, tibi atque successoribus tuis detinendum, emissa praceptione concedere et confirmare deberemus; inclinati precibus tuis per huius privilegii seriem suprascriptum episcopum (2) cum omnibus fundis, et casalibus suis, vel cum omnibus pertinentiis, et adiacentiis, ut superius legitur, a praesenti quinta indictione, et usque in perpetuum tibi, tuisque successoribus concedimus, et confirmamus detinendum. Insuper decerimus, ut nullus episcopus in illis partibus habeat licentiam in toto fine episcopii tui quamlibet ordinationem facere, nisi fuerit tuo consensu. Quapropter statuentes, apostolica censura sub divini iudicij obtestatione anathematis interdictum, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel aliae cuiilibet magnae personae contra te, successoresve tuos aliquam molestiam, aut damnum facere liceat, sed potius autem in usu, et utilitate tui episcopii in perpetuum maneat. Si quis autem temeratio ansu contra huius nostrae apostolicae praceptionis paginam a nobis promulgatain agere praesumpserit, aut in suprascripto episcopio consecra-

Anathema
contra mole-
stiam huic Ec-
clesiae infe-
rencia.(1) *Lege* episcopatui, *vel* episcopio. (2) *Lege* episcopatum, *vel* episcopium.

tionem fecerit, nisi tuo fuerit consensu, aut aliquam rem ipsius episcopii minuere voluerit, sciat se in dieo humilitatis nostrae per autoritatem Dei omnipotentis, et beatorum apostolorum Petri et Pauli anathematis vineculo ligatum, et eam diabolico, et omnibus impiis, quorum ignis non extinguetur, et vermis non morietur, sine fine damnatum, nisi ad plenam emendationem festinare studuerit. Qui vero custos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, in omnibus benedictionis gratiam et misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Scriptum per manus Stephani notarii, et sacri scrinariorum Lateranensis palatii in mense , et indictione quinta. Bene valete (1).

Script. mense maio anno Domini 932,
pontif. Ioannis anno II.

LEO VII

PAPA CXXXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXXV.

Leо VII, italus, patria romanus, ordinatus est ante diem 9 mensis ianuarii, anno 936. Sedit annos III, dies X (nti convenienter praeter alios antores quatuor a Vignolio editi catalogi), imperantibus in Oriente Constantino Porphyrogenito, in Occidente vero Othono Magno Henrici filio imp. Obiit circa diem 18 iulii anni 959, sepultusque est ad Sanctum Petrum.

An. C. 935

(1) Guillelmus de Catel Comment. Linguadoc. lib. v, a nobis suprarelatus, privilegium hoc Ioanni PP. VIII tribuit, Raymundum t Tolosanum episcopum imperante Carolo Calvo vixisse existimans: at illud fortasse non advertit Ioannem VIII a mense decembri anni 872, quo iam currerat sexta indictione, pontificatum perduxisse ad finem anni 882, indictione I. Quare nos Sammarthanos sequentes, qui Raymundum circiter ann. 931 sedem Tolosanam obtinuisse assertum, privilegium Ioanni XI reddimus, in cuius anno 2 occidit quinta indictione.

I.

Decretum, ne foeminae ingrediantur coenobium S. Martini Turonensis nisi orationis causa (1).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Martini Turonensis episcopi encomium. — Populorum frequentia aë devotio ad eius reliquias. — Foeminae vero intra ambitum monasterii nunquam habuerunt accessum. — Haec regula postmodum collapsa est. — Romana Ecclesia caeterarum Ecclesiarum utilitati debet invigilare. — Commonitio ad abbates ne foeminas intra muri ambitum commorari, sed nec ingredi quidem nisi orationis causa permittant. — Abathema contra inobser- vantes.

Leo episcopus servus servorum Dei, gloriose principi Francorum filio nostro, Hugoni videlicet abbatii Beatisimi Martini, et perpetuis successoribus in perpetuum.

Exordium. Conditor universitatis, atque dispositor Christus Bonus per sacrosanctum suae incarnationis mysterium universalem Ecclesiam sibi copulare dignatus est: diversos vero sanatos in eadem Ecclesia, quasi diversa in uno corpore membra dispositi, et unumquemque, prout interno eius consilio placuit, in ipsius Ecclesiae corpore, cuius ipse caput fieri dignatus est, mirabiliter ordinavit. Quosdam excellentius decorans, ut sicut membra in corpore quaedam honestiora sunt, et suis officiis apta, ita et in Ecclesia, vel excellentior, vel inferior quisque vices suas ipso auctore disponente convenienter expleat, ut seilicet iuxta Apostolum stella differat a stella in claritate. At vero inter eos, quos divina dispensatio sublimius evexit, praedictus beatissimus Martineus Turonicæ sedis archiepiscopus non mediocriter effulget; cuius videlicet gloriam universalis christianitas attestatur, quae illum divino instinctu quodam speciali affectu communiter amat, ita ut nusquam alio post sanctorum apostolorum limina, de tam longinquis, ac diversis nationibus confluant.

(1) Ex Decherii Spicileg. edit. anno 1723 tom. III, pag. 373.

oratores, sicut faciunt ad ipsius venerabile sepulchrum. Nam et ipse sacer locus, ubi quiescit in magna reverentia, specialiter ab antiquis diebus non solum apud vulgares, sed et apud excellentissimos reges ac principes fuit, sicut nonnulli vestrum videndo scint. Ut enim audivimus nulli unquam foeminae intra ambitum monasterii etiam sub tempore paganorum permettebatur accessus: cum vero necesse fuit, ut propter illorum incursionem in civitate collocaretur, plangebant sui cultores, qui non valebant eum sic in tanta reverentia ut olim venerari, nec mulierum prohibere concursum: ob quod etiam iuxta eius basilicam fundari murum stu- duistis, ut ita, vel ab incendio defendi, vel in pristina honestate constet ipse locus haberri. Sed res in contrarium versa est, quia per occasionem castelli mulieribus, et impudens, et libera conversatio est; cum tamen hoc nil aliud facit, nisi sola negligentia, et tepr servitorum eius. Si quidem veniet et dies iudicii, et unusquisque in suo ordine insurget, et manifestum erit, per quos religio sit erecta, vel per quos neglecta. Dolendum nobis est tempora iam periculosa venisse, et sic apparel caritatem apud multos refrixisse, iniuriam vero nimium superabundasse. Verum quia sancta Ecclesia beato Petro apostolorum principi specialiter commissa est, et per eum successoribus eius, necesse est, ut quisque nostrum, prout Deo largiente potuerit, eiusdem Ecclesiae, quousque indiget, utilitatem per aliquam auctoritatem sustentet. Et idcirco videtur nobis, ut vestram negligentiam, quae est erga cultum illius loci sanctissimi, per nostrum interdictum commoneamus.

Itaque in primis obsecramus in Domino, ut tu abbas excellentissimus Hugo, et ipsius coenobii praepositi, curam summopere adhibeatis, quatenus per totum veteris muri ambitum usque ad viam, quae iuxta latus basilicæ aquilonare vergit, nulla, postquam hanc epistolam videritis, foemina licentiam habeat commorandi,

Populorum frequentia aë devotio ad eius reliquias.

Foeminae vero intra ambitum monasterii nunquam habueront accessum.

Haec regula postmodum collapsa est

Romana Ecclesia caeterarum Ecclesiarum utilitati debet invigilare.

Commonitio ad abbates ne foeminas intra muri ambitum commorari, sed nec ingredi quidem nisi orationis causa permittant.

Anathema
contra iacob-
servantes.

sed nec intrandi quidem, nisi solius causa orationis. Si quis vero de ministris hoc apostolicum interdictum neglexerit, aut aliqua foemina intrare praesumpserit, tamdiu excommunicatus sit, quousque promissa emendatione absolvi mereatur. Sin autem, quis per audaciam et contumaciam ad hoc transgrediendum pertinax extiterit, illum prorsus, vel illam excommunicamus. Observantibus haec gratia, et pax Christi per suos apostolos et beati Martini preces multiplicetur. Scriptum per manum Theodori notarii, et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, et in fictione undecima, Ludovico Francorum rege.....

Script. mense ianuario anno Domini 938,
pontif. Leonis anno III.

II.

*Privilegium monasterio Floriacensi con-
cessum quo eius bona, iura, et immu-
nitates omnes confirmantur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — S. Benedictus monachorum pater et dux. — Monasterium Floriacense ordinis S. Benedicti caput. — Causae concessionis privilegii huius. — Monasterium a cuiuscumque potestate praeterquam regis Francorum eximitur. — Abbas a nomine inibi intrudatur. — Sed eum sibi monachi pro libito per suffragia eligant. — Anathema contra monasterii quietem, abbatis ordinationem etc. quoquomodo perturbantes. — Confirmatio villarum, rerumque omnium monast. hactenus donatarum. — Rex et episcopus solum habeat facultatem invigilandi, ut optimus semper abbas eligatur. — Elapsa regulari disciplina in monasteriis O. S. B. monachi ad Floriacense decidere possint, donec illa suis in monasteriis restituatur. — Firmitas privilegii huius. — Absolutio peccatorum eis concessa qui in bono monasterio hinc fuerint adiumento. — Anathema in contrariantes.

(1) Ex Archiv. Floriacensi edidit Mabillon. in appendice tom. II Annal. Benedict.

Leo episcopus servus servorum Dei, Odoni religioso abbatii venerabilis monasterii Sancti Benedicti, qui et Floriacensis, in quo ipse requiescit in corpore, ac per te in eodem monasterio venerabili tuis successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benigna compassionem succurrere, et poscentium animis alaci devotione assensum impertiri: ex hoc enim luci potissimum praemium apud conditorem omnium Deum obtinere confidimus, dum venerabilia loca nostro fuerint adminicculo reparata. Et in hoc debemus omne studium habere, ut quia nostris peccatis exigentibus, rerum ordo nimis turbatus est, illum, in quantum Deo largiente possumus, sustentare curremus. Inde ergo valde gavisi sumus, quia praedictum coenobium beatissimi Benedicti, qui est pater et dux monachorum, refloscere ad normam monasticæ religionis audimus: nam cum ille monasticus ordo nimium ubique sit immutatus, spes nobis inest, quia, si in illo coenobio, quod est quasi caput et principium, observantia regularis refluerit, caetera circumquaque posita quasi membra convalescant. Ut enim ait Apostolus: Gaudente uno membro, reliqua membra congaudent; sic et contra: omne caput languidum, et omne cor moerens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitatis (a). Ut ergo vestrae conversationis propositum sicut certa verissimaque relatione comprimus, quod filius noster Odo venerabilis abbas in hoc monasterio, et venerabilis vir, Hugo videlicet dux Francorum, ibidem nuper stabilierunt, alacrius et secundus in regulari disciplina proficiat, omnino loco illi favere ac suffragari nostra apostolica admonitione, ac auctoritate permanere decrevimus... Itaque per illam auctoritatem et potestatem, quam Christus Dominus noster in beato Petro apostolorum principe rectoribus Sancte Ecclesiae concessit, per eius quoque apostolicæ

Exordium.

S. Benedictus
monachorum
pater et dux.

Monasterium
Floriacense
ordinis S. Be-
nicti caput.

Causae conces-
sionis privile-
gii huius.

Monasterium
a cuiuscumque
potestate praes-
terquam regis
Francorum e-
ximitur.

(a) Isai. 1. 8

nostrae auctoritatis.... constituiimus, atque ordinamas, ut numquam locus ille, aut res quaelibet ad ipsum pertinentes sub alienius potestate, nisi tantum regi submittatur, neque ipse rex vel aliquis princeps unquam ipsum locum tradat aut episcopo, aut canonico, vel alieni abbatii, sive laico homini, aut cuiilibet personae ad dominandum, sed, sicut praedictus pater Benedictus constituit, tale post discessum supradicti abbatis Odonis monachi habeant, qualem omnis congregatio, vel minima pars saniori consilio secundum Deum elegerint, sive de ipsa congregatione, sive de alia qualibet monastica fraternitate fuerit. Si autem, quod absit, talem personam eligere maluerint, qui vel per munus, vel per cupiditatem manus gloriae praesesse voluerit, hoc per nomen Domini, et sanctae Genitricis eius, in cuius honore locus ipse dedicatus est, nec non beati Petri omnium Ecclesiarum principis omnia mors prohibemus, et quicunque, vel de ipsis monachis, vel de quolibet ordine qualisunque persona, aut in ordinando abbate, aut in laesione rerum, sive in detrahenda, vel impedienda conversatione, quam novelli fratres tenere visi sunt, contrarius existerit, hunc sub anathematis vinculo inmodamus, donec humiliatus resipiscat. Villas vero, quas in opus fratrum per testamenti auctoritatem ab antiquis constat esse decretas, idest ipsam vallem totam, et Caput-Cervium, et Everam, et Arminie cursum, et Diaenum, atque Toriacum, et Sarmaciola, vel quod apud stampis habere videtur, et Vinolium, sive caetera quaecumque in praedicto testamento continentur, ita sibi communiter fratres habeant, ut nec ipse abbas, nec aliqua persona in potestate alterius quidquam dirigere possit. In ordinando autem albate, tam rex, quam episcopi, vel boni principes, vel laici, hanc potestatem iuxta beati Benedicti praeceptum habeant, ut pravorum non permittant praevalere consensum, sed talem constituant, qui secundum regulam, et reli-

Abbas a nemine inibi intrudatur.

Sed cum sibi monaci pro libito per suffragia elegant.

Anathema contra monasterii quietem, abbatis ordinacionem etc., quoqnomodo perturbantes.

Confirmatio villarum, rerumque omnium monast. haecne domatrum.

Rex et episcopus soli habent facultatem invigilandi, ut optimus semper abbas eligatur.

giosas praedictorum Patrum consuetudines praesesse studeat. Quia vero iam dictus ordo nimis pene ubique erat praevaricatus, et nonnulli fratres in quibusdam coenobii ingemiscant, quod nec ipsi absque proprietate conversari, vel alios habere volentes, emendare non possunt; visum nobis est, ut hanc licentiam tribuamus, quod eis, qui voluerint studio melioranda vitae ad ipsum dueem monachorum confugere, a suis abbatibus non negetur, sed tandem licet illis permanere iuxta consuetudinem, quam invenerint, apud fratres praedicti coenobii, quoisque in suis monasteriis ordo regularis florere videatur. E contra permittimus, ut si alii cui de... onerosa conversatio fuerit, ut suo potius detimento... discedat, ut non alios inquietet. Caeterum immunitas... auctoritatis nostrae constituta sic illibata in omnibus locis... potestatis persona familiam distringere, aut res ipsas usurpare, aut inquietare praesumat. Verum ut haec omnia firmius teneantur, quicunque adiutores ipsius coenobii fraternitatis in bono fuerint, hos, quantum nobis potestas a Deo per B. Petrum collata est, sicut sanctae Ecclesiae fideles, si emendare voluerint, absolvimus. Illos vero, qui contraria quolibet modo extiterint, sub anathematis vinculo, ut iam dictum est, nisi resipuerint usque in diem Domini obligamus. Pax, et gratia Christi observantibus multiplicetur. Scriptum per manum Theodori notarii, et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, indictione xi. Bene valete. Datum v idus ianuarii per manum Nicolai primicerii summae apostolicae sedis, anno Deo propitio pontificatus, et universalis VII papae domini nostri Leonis pontificis in sacrasissima sede beati Petri apostoli iii, in mense, et indictione suprascripta.

Dat. die 9 ianuarii anno Domini 938,
pontif. Leonis anno iii.

Elapsa regulari disciplina in monasteriis O. S. B., monachii ad Floriacense decepero possint, donec illa suis in monasteriis restituatur.

Firmitas privilegii huic.

Absolutio peccatorum eis concessa qui in bona monasterio huic fuerint adiumento.

Anathema in contrariantes.

III.

*Donatio monasterii Sancti Erasmi Romae
in monte Caelio, aliorumque bonorum
Sublacensi coenobio (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Causa donationis. — Monasterium S. Erasmi cum omnibus suis pertinentiis, — Quas enumerat, — Concedit monasterio Sublacensi in perpetuum. — Exemptio a cuiuscumque molestia. — Poenae in perturbatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Leoni monacho presbytero, atque abbatи ve-
nerabilis monasterii Sancti Benedicti apud Sublacum, sanctaeque tiae congregationi,
successoribusque tuis eiusdem monasterii in
perpetuum.

Exordium.

Creditae speculationis cura impellimur, nec non christianaе religionis ardore pro studio divini cultus permovemur, pro ve-
nerabilium locorum stabilitate, atque Deo servientium securitate auxios esse, ut hoc proveniente pio labore animae Christo dicatae, quae se illi diebus et noctibus servire decreverunt, imperturbate perse-
verent, nec non illae permaneant firmae, quae a christianiis in Dei landem construc-
tae sunt. Quia igitur monasterium Sancti Christi martyris Erasmi, quod in hac civitate romana in Caelio monte constructum est, omnino iam elapsо tempore congregazione servorum Dei iudatum esse constat, et solitudine nullo in eo, aut praeposito, aut monacho habitante, praevidimus interventu nostri dilecti spiritualis filii Alberici glo-
riosi principis, et senatoris, predictum monasterium sancti Erasmi vobis com-
mittere, et eidem vestro monasterio Sub-
lacensi sociare pro refugio et utilitate congregacionis fratrum in eodem venerabili loco laudes Domino Deo nostro exol-
ventium. Decernimus in perpetuum, ne,
quod absit, a persequitione paganorum, vel ab iniquis hominibus supradictum mo-
nasterium Sancti Benedicti destruantur: ideo iam dictum monasterium Sancti Erasmi cum cellis, domibus, aliisque aedificiis,

(1) Ex Archiv. Vatic.

Mona-
sterium
S. Erasmi cum
omnibus suis
pertinentiis,

parietinis suis, in circuitu eins, una cum hortis, terris, sementalibus, olivetis, arboribus fructiferis et omnibus suis per-
tinentiis, situs Romae in regione se-
cunda, ante venerabilem sancti Christi prothomartyris Stephani ecclesiam in praedicto Caelio monte, inter hos affines. A primo latere est curtis Gregorii integra, et via publica, et domuncula Petri Ioannis, et domuncula plurium hominum, aliorumque aedificiorum cum cripta, et terra sementaria, vulgo appellata Centum Scutorum: a secundo latere terra sementaria Leonis religiosi presbyteri, et via publica, quae ducit ad Decennias: a ter-
tio latere terra sementaria haeredum Hadriani, quondam de Balneo Neapolitano, et hortum vineatum Sergiae nobilis foeminae: a quarto latere est domuncula oratorii Sanctorum Cosmae et Damiani: e via publica pars confinium monasterii Sancti Erasmi cum omnibus ad se per-
tinentibus, tam intus, quam extra, et circa se, seu ubicumque posita fuerat una cum casali, quod appellatur Qaintum, omnibusque suis pertinentiis in integrum a praes-
enti undecima indictione vobis, vestrisque successoribus eiusdem monasterii ab-
batis concedimus, et confirmamus in
perpetuum cum timore Dei regendum, et detinendum ad usum, et utilitatem praedi-
ci monasterii Sublacensis. Pro quo sub
divini iudicij obtestatione promulgantes
decrevimus, ut nulli unquam nostrorum
successorum, pontificum, aut cuiuscumque
dignitatis persona, aut conditionis sit,
audiat a vestra iurisdictione auferre aut
aliquam laesionem inferre, quovis ingenio,
seu argumento, quin potius in iurisdictione
vestri monasterii stabiliter possidenda per-
maneat. Si quis autem id praesumpserit,
sciat se anathematis vinculo innodatum,
atque a regno Dei alienum, nisi resipue-
rit, et cum diabolo, eiusque atrocissimis
poenis, et cum Iuda traditore Domini Dei
et Salvatoris nostri Iesu Christi aeterno
igne comburendum, et in voraginem, tar-
tareumque chaos demergendum cum im-

Quas enum-
rat,

Concedit mo-
nasterio Sub-
lacensi in
perpetuum.

Exemptio a
cuiuscumque
molestia.

Poenae in
perturbatores.

piis se sciat. Qui vero pio intuitu custodes et obedientes observatores huius nostrae salutiferae praeceptionis extiterint, benedictionis gratiam, et cœlestis retributionis mercedem a iusto iudice promerentur. Scriptum per manum Leonis sanctæ romanae Ecclesiac serinarii in mense februario, suprascripta inductione undecima. Bene valete. Datum quinto idas februario per manum Nicolai primicerii, pontificatus anno tertio.

Dat. die 9 februarii anno Domini 938,
pontif. Leonis anno III.

IV.

Ad Gherardi Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopi consultationes respondet Leo PP., variosque abusus, qui adversus veterum rituum puritatem obrepserant apud Gallos et Germanos, emendari iubet (1).

SUMMARIUM

1. Diversitas rituum in Ecclesia ex eo sequitur, quod non omnes pari modo apostolicas servant traditiones. — Hinc fit scandalum populis. — Facile posset tolli, si episcopi temporalia non quaerent. — Gerardus Lauriacensis archiep. quare Romanum venerit. — Quae cura sedis apostolicae pro observantia canonum caeteris in provinciis. — 2. De auguratoribus, incantatricibus et maleficiis. — De exhortationibus ad poenitentiam trahendi. — Nisi resipuerint, statutis per leges poenis in eos animadverterendum. — 3. De formula *Pax vobis et Dominus vobiscum*, quando ab episcopo dicenda. — Tenendum in hoc Ecclesiae romanae mos. — 4. Orationem dominicam non adhibendam in benedictione ciborum. — 5. Apostoli eam solummodo in sanctificatione corporis et sanguinis I. C. cantabant. — De matrimonio non celebrando ubi spiritualis affinitas intercedit. — 6. A presbyteris non accipiendam uxorem. — 7. A chorepiscopis non facendas ordinationes. — 8. De his, qui coniunctas sibi mulieres tertio vel quarto gradu consanguinitatis in uxores ducunt. — 9. De valetoribus Ecclesiarum. — Obedientia Gerardo sedis apostolicae vicario praestanda. — Commendatio Leonis PP. ad Eberardum ducem Bavrorum pro Gerardo Lauriacensi.

(1) Ex tom. xi Concil. pag. 821.

Leo episcopus servus servorum dei, regibus, ducebus, episcopis, abbatibus, comitibus, pari etiam modo Egilolpho Iuvanensis, Isingrimo Ratisponensis, Lantberto Frisingensis, Wisundo Sebonensis Ecclesiae venerabilibus episcopis et eacteris per Galliam, Germaniam, Bavariam, Alemanniam commorantibus.

Si instituta ecclesiastica, ut sunt a beatis apostolis tradita, integra vellent servare Domini sacerdotes, nulla diversitas in ipsis ordinibus et consecrationibus haberetur: sed dum unusquisque non quod traditum est, sed quod visum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diversa in diversis locis, vel ecclesiis, aut teneri, aut celebrari videatur. Hac de re sit scandalum populis, dum multa in vestra provincia contra canones ecclesiasticos, decretaque maiorum usurpare vindicentur; quae quidem possent facile rereari, si episcopi in his non viderentur authores: qui saecularibus intenti, humandum favorem captantes, religionem violant, ordinesque corrumpunt. Nos si quidem divinis praeceptis, et apostolicis incitamus monitis, ut pro omniam Ecclesiarum statu, impigro vigilemus affectu.

Diversitas rituum in Ecclesia ex eo sequitur, quod non omnes pari modo apostolicas servant traditiones.

Hinc fit scandalum populis.

Facile posset tolli, si episcopi temporalia non quaerent.

Gerardus Lauriacensis archiep. quare Romanum venerit.

Quae cura Sedis Apostolicae pro observantia canonum caeteris in provinciis.

(a) Matth. 26. (b) Ioann. 21.

gerimus, et vefuti in specula positi, quid per totius orbis provincias geratur, vigilanti cura insistimus. De quibus ergo apostolicam sedem consuluit, et qualia nos ei responsa dedimus, per hos nostros apices vobis intimare curamus: eius namque interrogatio seriatim talis erat.

2. De auguratoribus, et incantatricibus, et maleficiis vario modo mortificatis a populo, si aliqua poenitentia debeat exigi. De talibus namque personis, quid veteris ac novi Testamenti pagina censeat manifestum est. In lege namque Mosayea scriptum est: Maleficos non patieris vivere (*a*). Similiter in Samuelis libro legitur, quia exterminavit Saul omnes Pythonissas de terra, et alia, quae enumerare longum est. Sed nos etiam tales nostris exhortationibus ad poenitentiam trahere debemus, ut magis ecclesiastico iudicio poenitendo vivaot, quam gladio vindice puniantur, dicente

B. Paulo apostolo: Non enim posuit nos Deus ad iram, sed in acquisitione salutis (*b*). Quod si ecclesiastica iudicia spreverint, humanis subiaceant legibus. Meminisse enim debent, a Deo potestates fuisse concessas, et ad vindictam noxiornum gladium fuisse permisum, et Dei ministrum fuisse datum in huiusmodi vindictam. Et dum in talibus improbis legum exercetur auctoritas, dicente beato Innocentio, erit dictator immnnis.

5. Consulim est etiam, ntrum episcopi *pax vobis*, an *Dominus vobiscum* pronunciare debeant. Sed non aliter per omnem vestram provinciam tenendum est, quam in sancta romana Ecclesia. In dominicis etiam diebus, et in praecepsis festivitatibus, atque sanctorum natalitiis *gloria in excelsis Deo*, et *pax vobis* pronunciamus. In diebus vero quadragesimae, et in quatuor temporibus, sive in vigiliis sanctorum, et in reliquis ieuniorum diebus, *Dominus vobiscum* tantummodo dicimus.

4. Post haec consuluit: si dominica oratio in benedictione ciborum debeat

(*a*) Exod. 22. (*b*) 1. Thessal. 5.

Bull. Rom. Vol. I. 50

usitari: quod fieri non oportet, quia in sanctificatione corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi, hanc solammodo orationem sancti apostoli decantabant: et in Evangelio legitur, quia post coenam a Domino factam, hymno dicto, exierunt in montem Olivarium.

5. Post haec interrogavit de eo, qui matrem et filiam spirituales in coniugio ducit; quod ne fiat sacri canones per omnia vetant. In canonibus Zachariae ita habetur: Ut presbytera, diacona, monacha, vel etiam spirituali committare aut spirituali filia nullus natatur. Nam qui huiusmodi opus perpetravit, sciat se anathematis vineculo innodatum, et Dei iudicio condemnatum, atque a sacro corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi alienum: et quicumque sacerdotum eius communicare presumperit, eorum iudicio condemnatus, sacerdotii sui honore privet.

6. Dehinc intulit lamentabile, et nimis lugendum, ut Domini sacerdotes publice ducent uxores, etsi filii eorum valeant promoveri. Quod scelus, quia omnis scriptura contradicit, quia sanctum et venerandum Nicaeum concilium vetat, ne sacerdotes cum foemini habitare praesumant, multo magis, ne copulari, vel sociari mulieribus debeant, iuxta sacros canones modis omnibus prohibemus. In Neocaesariensi namque concilio ita habetur: Presbyter si uxorem acceperit, ab ordine deponatur; et qui in tali scelere fuerint reperti, nostra apostolica autoritate ab omni preventur honore: filii vero eorum immunes ab eorum peccato sunt, dicente Propheta: Filius non portabit iniuriam patris (*a*): et in saero baptismate omnia dimittuntur peccata (*l*).

7. Dehinc perquisivit, si a chorepiscopo Ecclesiae debeant consecrari, aut presbyteri ordinari, vel consignatio chrismatis, et manus impositio fieri. Quae omnia a chorepiscopis ne siant, interdicimus iuxta canenum decreta. In concilio Antiocheno capite decimo sic habetur: Qui in vicis,

benedictione ciborum, Apostoli eam solammodo in sanctificatione corporis et sanguinis Eccl. caerabat.

De matrimonio non celebrando ubi spiritualis affectus intercedit.

A presbyteris non accipientia uox.

De augurato-ribus, incanta-tricibus et maleficiis.

De exhortationibus ad poenitentiam tra-hendis;

Nisi resipue-rint, statutis per leges poe-nis in eos ani-madverten-dum.

De formula Pax vobis et Dominus vo-biscum, quan-do ab episcopo dicenda.

Tenendus in hoc Ecclesiae Romane nos.

Orationem do-minicam non adhibendam in

et possessionibus chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem episcoporum perceperint, tamen sanctae synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, et gubernent subiectas sibi Ecclesiis, ordinent etiam lectors, et subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istae sufficiant, nec presbyterum, nec diaconum audeant ordinare (1). Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quo utebatur honore, privat.

8. Perquisivit etiam, si vir et mulier tertio vel quarto gradu consanguinitatis coniuncti, et inseci coniugio copulantur, postea Dei respectu compuneti, ostendunt se sacerdoti secrete confitentes peccata sua, utrum valeant eleemosynarum largitione, ac bonorum operum exhibitione purgari. De talibus enim personis in veteri et novo Testamento multa reperiuntur exempla, maxime in conciliis Gregorii, et Zachariae, in quibus haec continentur, ut consobrinam, novicem, neptem, fratris uxorem, nurum, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus coniugio praesumat sibi copulare. Si quis vero hoc nefario coniugio convernerit, et in eo permanserit, sciat se auctoritate apostolica anathematis vinculo innodatum, et nullus sacerdos ei tribuat communionem: et si inclinatus divisusque fuerit ab illieita eopula, poenitentiae submittatur, ut sacerdos loci consideraverit.

9. Devastatoribus autem Ecclesiarum unde inquisivit, nihil aliud scribinus. nisi quod Paulus apostolus ad Timotheum scribens ait: Argue, incerepa, obseera cum omni imperio. His vero omnibus praelibatis fraternitatem vestram monemus, per hanc nostram apostolicam iussionem, ut huic Gerardo archiepiscopo, cui vicem nostram in cunctis finibus vestris commisimus, in omnibus, quae ad ecclesiasticum ordinem pertinent, obedientes, et adiutores sitis: quatenus in una concordia persistentes, ut ecclesiastica iura, et christianitatis religio in vestris partibus, quae

De his, qui
coniunctas si-
bi mulieres
tertio vel quar-
to gradu con-
sanguinitatis
in uxores du-
cunt.

De vastatori-
bus Ecclesiarum.

Obedientia
Gerardo Sedis
Apostolicæ
vicario praec-
stanta.

(1) Antioch. Conc. can. 10.

paganorum incursione, et malorum christianorum persecutione corrupta et depravata esse videntur, Domino largiente, et beato Petro apostolorum principe cooperante, ad rectitudinis normam valeant reformari, et vos in futuro examine securi possitis audire vocem Domini dicentis: Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui (a).

Præter haec Eberardo duci Bavariorum nostra autoritate iniungimus, ut praefato Gerardo archiepiscopo in omnibus auxilium praestet, ut suae Ecclesiae status, et rectiulo, ac proprius vigor ad integrum enlumen et primum decorem suo invamine habeat pervenire, si Dei indulgentia, et sancti Petri etiam suorum delictorum a nobis vult accipere remissionem.

Commendatio
Leonis PP. ad
Eberardum
ducem Bava-
rorum pro Ge-
rado Laur-
censi.

STEPHANUS VIII

ALIIS NONUS, PAPA CXXX.

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXXIX.

Stephanus octavus, alii nonus, quem natione Germanum fuisse plerique omnes scribunt, Leoni VII statim subrogatus. ordinatur mense julio anno 959 (extant enim in iv Vignolii catalogo haec: *Huius tempore, scilicet anno dominice incarnationis MCCCXXXIX, obscuratus est sol ab hora secunda usque ad horam tertiam mense iulii die 19, indictione xii*). Sedit itaque in pontificatu annos III, menses IV, dies XV. Quare Stephanum obiisse dicendum est die 2 vel 3 mensis decembris anno 942. Corpus eius in basilica principis apostolorum tumulatum est.

(a) Matth. xxv. 21.

MARINUS II
SEU
MARTINUS III
PAPA CXXXI

Anno aerae Christi comm. DCCCCXLII.

Marinus secundus, seu Martinus tertius dictus, natione romanus, in locum Stephani papae sine mora subrogatus est. Sedit in pontificatu temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, Othonis Magni in Occidente impp. annos III, menses VI (addunt quinquaginta dies XIII, sed cum Pagius ex ipsis Agapeti successoris literis, eum pontificem iam fuisse die 15 iunii anno 946 ostendat, in Vignolii catalogus ex Cod. Vat. III sequendus videtur, in quo nonnisi anni III, in VI assignantur). Obiit itaque Marinus circa diem 5 vel 6 mensis iunii anno 946.

Confirmatio iurium et bonorum omnium ad monasterium S. Vincentii Vulturnen. spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monachorum preces. — Monasterii Vulturnen. exemptio a iurisdictione cuiuscumque personae praeter abbatem. — Confirmatio bonorum, quae enumerantur. — Monasteria omnia cum pertinentiis ad Vulturnense spectantia sub sedis apostolicae tutela recipiuntur. — Ad consecrationem ecclesiarum, et sacerdotum ordinationes peragendas quem libuerit vocandi episcopum facultatem abbas habeat. — Immunitas ab episcopali potestate. — Abbes quemcumque voluerint, possint recipere. — Chrisma a quolibet episcopo recipient. — Sacerdotes non vocati nec missarum solemnia in monasterio celebrare possint. — Aliquid ab eo auferre, alienare, aut molestiam ullam illi inferre cuicunque personae sub anathematis censura interdictitur. — Abbatis electio penes monachos. — Monachorum correctio et iudicium penes abbatem. — Anathema contra privilegii huius statuta inobserantes.

(1) Ex Chronic. Vulturnen. inter Rer. Italie. Script. tom. IV, part. I, pag. 452.

Martinus episcopus servus servorum Dei, Leoni venerabili abbati ex monasterio Christi martyris Vincentii, quod situm est in partibus Samnias, territorio Beneventano, super fontem Vulturni fluminis, et pro te eundis successoribus tuis in eodem venerabili monasterio regulariter promovendis in perpetuum.

Quoniam pia solicitudine convenit nos pro universis Dei Ecclesiis semper invigilare, et tota mentis intentione venerabilium locorum integritates procurare; ideo utilitati illorum, et maxime pro quiete monachorum, optamus subsidia conferre, ut divinae misericordiae remunerationem in sidereis arcibus consequamur. Igitur quia petistis a nobis, ut monasterium Beati Vincentii martyris, una cum omnibus sibi pertinentibus monasteriis, cellis, capellis, terris, et castellis, servis, et ancillis, cum universis redditibus suis, sub iurisdictione sanctae romanae Ecclesiae, cui Deo auctore servimus, nostri privilegii auctoritate muniremus: idecirco tibi tuis pre successoribus legitimis abbatis illad concedimus detinendum, ut nullius alterius Ecclesiae ditionibus submittatur: sed cum omnibus sibi subiectis monasteriis, et cellis, videlicet monasterium Beati Petri apostoli positum iuxta fluvium Sabbati territorio iam dicto Beneventano, monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae in loco Sano, monasterium Domini Salvatoris, quod positum est in Alife, monasterium Sanctae Mariae in loco Apinianici territorio Marsicano, monasterium Sanctae Mariae in Duas Basilicas, monasterium Sanctae Mariae in Castanieto, monasterium Sanctae Mariae in Palere, territorio Domo, monasterium Sanctae Mariae in Planisi, monasterium Sancti Petri in Vipera cum ipso casale Leonis, monasterium Sancti Petri in Tonbole, monasterium Sancti Petri in Trite, monasterium Sanctae Mariae in Musano, monasterium Sanctae Mariae in Arole, monasterium Sancti Georgii in Salerno, monasterium Sancti Vincentii in Capua, monasterium Sancti Martini et Sanctae Grueis in monte Marsico, monasterium Sanctae Columbae in Sora, monasterium

Exordium.

**Monachorum
preces.**

**Monasterii
Vulturnensis
exemptio a iurisdictione en-
tusque
personae pre-
ter abbatem.**

**Confirmatio
bonorum, que
concedantur.**

Monasteria
omnia cum
pertinentiis ad
Vulturineuse
spectantia sub
Sedis Aposto-
licae intela-
recipiuntur.

Ad consecra-
tionem ecclae-
siarum, et sa-
cerdotum or-
dinaciones per-
agendas quem
libuerit vocan-
di episcopum
facultatem ab-
bas habeat.

Inmunitas ab
episcopali po-
testate.

Abbas quem-
enque volue-
rint, possint
recipere.

Chrisma a quo-
libet episcopo
recipient,

Sacerdotes
non vocati nec
missarum so-
lemnia in mo-
nasterio cele-
brare possint.

Aliquid ab eo
auferre, alien-
are, aut ma-
lestiam ullam
illi inferre cui-
cumque per-
sonae sub a-
nathematis
censura inter-
dictatur.

Sancti Mauri et Sancti Valentini in Atine, monasterium Sancti Donati cum inelyta valle Sorana. Haec omnia, et cum omnibus sibi iure pertinentibus rebus sub tutela sedis apostolicae (a), nostra ita recipimus, ut quamlibet christianitatem indigentes in praefato venerabili monasterio, qualis episcopus ad invitandum volueritis, habeatis omnimodo potestatem. Similiter ad Ecclesias consecrandas, et ordinationem de sacerdotibus et diaconibus per tempora faciendam, et de omni gradu ibidem adimplendum. Protestamus etenim, ut nullus episcopus debeat exinde sacerdotem, vel diaconum ad suam synodum provocare, nisi sua fuerit propria voluntas, aut abbatem, vel monachos, quoquomodo indicare, vel excommunicare. Volumus, et apostolica iniungimus auctoritate vobis, vestrisque supradictis abbatibus de qualcumque Ecclesia sacerdotes, vel clericos, si venerint ad habitandum in congregazione fratrum, sive monasticum suscipiendi habitum se contulerint, statim recipientur. Chrisma vero a quali episcopo voluntas fuerit impetrandi, liceat semper, secundum quod diximus, sub apostolica nostra potestate. Et omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato venerabili monasterio quamlibet ditionem habere, prater sedem apostolicam prohibemus, itaut nisi ab abate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem celebrare prae sumat. Statuentes apostolica insuper censura, sub divini iudicij obtestatione, sed et validis, atque atrocioribus anathematis interdictionibus prohibemus, ut nullus unquam praesumat cuinsque dignitatis praeditus potestate, vel in eodem venerabili monasterio, vel eius causis incumbere, aut de rebus, et possessionibus, vel Ecclesiis subiectis, vel quiequid de his, quae eius esse videntur, quoquomodo auferre, aut alienare, sed nec quamlibet malitiam, aut iacturae molestiam ibidem, sive pacis sive barbarici temporis aliquo modo inferre, dum praefatum perenniter,

(a) Additum est.

ut dictum est, monasterium firma stabilitate decernimus sub iurisdictione sanctae romanae Ecclesiae permanendum. Promulgantes nempe, et hac auctoritate beati Petri apostolorum principis coram Deo, et eius terribili examine, per huius privilegii nostri constitutionem sancimus ac decernimus, ut loca, quae a quolibet episcopo, vel abate commutata sunt, nec non, et diversorum locorum possessiones, quae a regibus, ducibus, principibus, castaldeis, et a caeteris christianis, concessa, largita, vel oblata sunt in eodem sancto et venerabili monasterio, aut in postmodum concessa, vel oblata fuerint, ipsius iure monasterii in perpetuum permanenda statuimus: nec licentia sit, ut dictum est, et eius, vel omnibus eiusdem monasterii pertinentibus enique maguae, parvaeque personae auferre, ut pro recto, iuxta id, quod subiectum idem venerabile monasterium apostolicis constitutis, atque privilegiis consistit, inconcusse permaneat. Et licet eisdem monachis de sua congregazione abbatem semper eligere et licet ipsi abbati suos indicare monachos, non solum virile, sed et muliebre monasterium sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad laudem Dei nostri pro stabilitate iam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare, aut in quocumque transilire voluerit, anathematis vinculo innodatus, et cum diaholo, et angelis eius, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandus deputetur. At vero, qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huius nostri privilegii constitutum ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a Domino Deo nostro misericordissimo multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps fieri mercatur. Bene valete. Scriptum per manum Hadriani scribentis sanctorum romanae Ecclesiae in mense martio, inductione secunda. Data per manum Stephani primicerii defensorum summorum apostolicae sedis anno pontificatus

Abbatis electio
penes mona-
chos.

Monachorum
correctio et
iudicium pe-
nies abbatem.

Anathema
contra privile-
giū huius sta-
tuta inobser-
vantes.

domini Marini summi pontificis secundi
in sacratissima sede beati Petri apostoli.

Dat. mense maio anno Domini 944,
pontif. Marini anno II.

AGAPETUS II

PAPA CXXXII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXLVI.

Agapetus secundus, natione romanus, ordinatus est pontifex paulo ante medium
taenensis iunii anno 946. Sedit annos X,
taenses VI, dies X (1). Fuit autem tem-
poribus Porphyrogeniti in Oriente, et
Othonis Magni in Occidente impp. Obiit
circa diem 25 mensis decembbris anni
956, et sepultus est in basilica Latera-
nensi.

Selisma decimumquintum in Ecclesia
romana invectum per Octavium clericum,
et urbis patricium, qui postea fuit Ioan-
nes XII.

I.

*Confirmatio privilegiorum, quae Marini II
papa Fuldensi monasterio concessit (2).*

SUMMARIUM

Exordium. — Hadamari abbatis preces. —
Marini II PP. simile privilegium Fuldensi
monasterio concessit. — Eius immunitas a
quamcumque ecclesiastica iurisdictione. —
Praesentia, futurae bona eidem confir-
mantur. — Abbas et monachi congruis
temporibus rationem sui, servataeque mo-
nasticae disciplinae sedi apostolicae red-
dant. — Monasterii exemptio a potestate
laicali. — Decreta nonnulla pro eius quiete.
— Abbatem eligendi ius penes monachos.
— Anathema contra privilegii huius te-
meratores.

(1) Ut habetur in II Vignolii catalogo, quamvis
eum in I et IV m. VII describantur, cum tamen
die 2 Ianuarii anni 957 Ioannem XII iam in pon-
tificatu sedisse constet, II catalogus sequendus vi-
detur, ne in magnam confusionem chronologiam
incidamus. (2) Ex authentico edidit Ioann. Frid.
Schannat inter probationes dioecesis et bierar-
chia Fuldensis.

Agapetus episcopus servus servorum Dei, Hadamare
religioso abbati venerabilis monasterii Domini Sal-
latoris, et per te in ecole venerabili monasteri
successoribus tuis abbatibus in perpetuum.

Summam gereutes solicitudinem om-
nium venerabilium locorum quantum ex
divino adiutorio possilitas datur, de eou-
rum stabilitate satagere studemus. Hoc
namque studio, et divina placatur ele-
mentia, et laus Ecclesiae Christi procu-
ratur: nam potiori et nos fiducia pro
impetranda venia delictorum, aeternam
pietatem audemus implerare: et ideo re-
verentia tua postulavit a nobis, quatenus
iam dictum venerabile monasterium Do-
mini Salvatoris a sancto Bonifacio episcopo
constructum in loco qui vocatur Boconia
erga ripam fluminis Fuldaea, privilegii
sedis apostolicae munimine decoretur, et
sub iurisdictione sanctae nostrae, cui, Deo
authore, deservimus Ecclesiae, constitutum
nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus
submittatur: de qua re piis desideriis
tuis faventes, hac nostra apostolica au-
toritate id, quod exposcis, effectui man-
cipamus secundum privilegii seriem, quod
ab antecessore nostro bonae memorie
Marino huius aliae sedis praesule inibi
perpetualiter factum nobis ostendere sa-
tegisti: et ideo omnem eniusslibet Eccle-
siae sacerdotem in praefato monasterio
ditionem quamlibet habere, aut auctorita-
tem praeter sedem apostolicaem prohibe-
mus, ita ut nisi ab abbatte monasterii fuerit
invitatus, nec missarum ibidem sole-
nitatem quispiam praesumat omnino ce-
lebrare: ut profecto iuxta id, quod sub-
iectum apostolicae sedi firmitate privilegii
consistit, in eoneusse dotatum permaneat,
loisque, ac rebus, tam eis quas moderno
tempore tenet, vel possidet, quam quas
futuris temporibus in iura monasterii di-
vina pietas voluerit augere ex donis et
oblationibus, decimisque fidelium, absque
ullius personae contradictione firmitate
perpetua perfruatur. De caetero vero hoc
deliberantes, decernimus, ut congruis tem-
poribus, nostrae solitudini eccl. statuae

Exordium.

Hadamari ab-
batis preces.

Marini II PP.
simile privile-
gium Fuldensi
monasterio
concessit.

Eius immuni-
tas a quacum-
que ecclesia-
stica iurisdi-
ctione.

Praesentia
futurae bo-
na eidem con-
firmantur.

Abbas et mo-
nachi congruis
temporibus ra-
tionem sui,

servataeque monasticæ disciplinae Sedi Apostolice reddauit.

Monasterii exemptio a potestate laicali.

Decreta nonnulla pro eius quiete.

intimeretur, qualiter religio monastica regulari habitu dirigatur, concordiaque convenienti ecclesiastico studio mancipetur; ne forte, quod absit, sub huius privilegii obtentu animus gressusque rectitudinis a verae norma institiae aliquo modo retorqueatur; et neque regi, neque episcopo cuilibet, vel comiti, vel aliae magnae parvaeque personæ licitum sit quamlibet vim inferre, sive aliquam controversiam facere in rebus et familiis eiusdem saepedicti venerabilis monasterii.

Auctoritate nostra etiam interdicimus, ut nulla foemina inibi ingredi unquam pœsumat, nemo in eodem venerabili monasterio, vel in caeteris eius locis platem habeat, nemo servos, vel colonos ad aliquod servitium adstringat, illis tantum exceptis personis, quibus abbas ad utilitatem suæ necessitatæ assensum præbuerit.

Abbatem eligendi ius personæ monachos.

Eligendi sibi abbatem, quando opus fuerit, fratres inter se potestatem habeant, secundum regulam sancti Benedicti, sine nullius personæ contradictione; tibique, dilecte fili Hadalamare, quia te bene eruditum, et eloquentem viram novimus, verbum Dei prædicare anotoritate sancti Petri, et coæcedimus, et præcipimus. Igitur statuantes apostolica censura decernimus per huius dæcreti nostri paginam, ut quicunque cuiuslibet Ecclesiae antistes, vel quacunque dignitate prædicta persona hanc privilegii nostri auctoritatem, quam prærogativa principis apostolorum firmamus, temerare præsumpscerit, nisi eito resipuerit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu omnium sanctorum extorris existat, et nihilominus præfati monasterii dignitas a nobis indulta perpetualiter inviolata permaneat apostolica anotoritate roborata. Qai autem custos, et observator huius nostri privilegii (¹), benedictionem, et gratiam a Domino consequatur.

Scriptum per manus Leonis serinarii sanetae romanae Ecclesiae in mense octo-

(¹) *Adde extiterit.*

bris, inductione v. Datum vn kal. novembris per manum Stephani primicerii summae apostolicae sedis. Anno, Deo proprio, pontificatus domini Agapeti summi pontificis et universalis papæ II in sacratissima beati Petri apostoli sede n, in mense octobris, indict. v.

Dat. die 28 octobris anno Domini 946,
Pontif. Agapeti anno 1.

II.

Monasterium Ganderesheimense in Saxonia constructum sub protectione sedis apostolicae recipitur, variisque donatur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub apostolicae sedis protectione receptum a quolibet episcopali iure liberum declaratur. — Bona quaecumque ad illud spectantia eidem confirmantur. — Abbatissa a monachis eligenda, et si digna inter eas non inveniatur, rex dignam aliquam abbatissam ordinandi habeat potestatem. — Anathema contra privilegi huius temeratores.

Agapetus episcopus servus servorum Dei, Windilgradi abbatissae venerabilis monasterii Ganderesheim constructi ab Ottone comite de Saxonia, aliisque sue sortis abbatissis in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quæ rationabilibus congruunt desideriis, oportet, ut devotioni conditoris piae conservationis auctoritas in privilegiis præstandis minime denegetur. Igitur quia postulavit a nobis Hathumarus venerabilis abbas, ut per eius interventum atque deprecationem vestrum monasterium Ganderesheim situm inulta fluvium Aternam, apostolica anotoritate vobis confirmaremus, sub iurisdictione sanctæ nostræ, eni Deo anctore deservimus, Ecclesiae constitutum, nullius alterius Ecclesiae jurisdictionibus submittatur: pro qua re piis desideriis faventes (*per*) hanc nostram anotoritatem id, quod exposcitur, effectu mancipamus, et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in præfato mona-

Exordium.

*Monasterium
hoc sub Apo-
stolicae Sedis
protectione
recepimus a
quolibet epi-*

(¹) Leibnit. Script. Rer. Brunswic. tom. 2, p. 573.

**scopali iure
liberum declarator.**

**Bona quaecumque ad illud
spectantia ei-
dem confirmantur.**

sterio ditionem quamlibet habere auctoritate nostra, praeter sedem apostolicam prohibemus. Auctoritate namque beatorum a postolorum Petri et Pauli iubemus, ut nullus rex audeat, praeter licentiam vestram, monasterium aliquibus hominibus in beneficium dare, ut profecto iuxta id, quod subiectum apostolicae sedi firmitate privilegii consistit, inconcusse ditatum permaneat locis, ac rebus, tam his, quas moderno tempore habet, vel possidet, quam quae futuris temporibus in iure ipsius monasterii divina pietas voluerit angere, et donis, oblationibus decimisque fidelium absque ullius personae contradictione firmitate perpetua perfruatur.

Quando antem abbatissa ipsius monasterii de hoc saeculo migraverit, nulli sit licetum, aliquam ibidem ordinare abbatis, nisi ex ipsa congregatione, si talem invenerit, quae digna Deo sit: et si fortasse ibidem inventa non fuerit, tunc rex habeat potestatem talem ibidem ordinare abbatis, quam digna Deo placere possit. Constituimus etiam per huius decreti nostri paginam, ut quaecumque dignitate praedita persona hanc nostri privilegii chartam, quam auctoritate principis apostolorum firmamus, temerare temptaverit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu sanctorum omnium extorris existat, ut nihilominus praelati monasterii dignitas a nobis indulta, perpetualiter inviolata permaneat, apostolica auctoritate subuixa. Scripta per manus Stephani serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, inductione sexta. Bene valete. Datum in nonas ianuarias per manus Andreæ divini respectu gratia arcarii sanctae sedis apostolicae. Anno Deo propitio pontificatus Agapeti summi pontificis junioris papae in sanctissima sede beati Petri apostoli secundo.

Dat. die 5 ianuarii anno Domini 948,
pontif. Agapeti anno II.

**Abbatissa a
monachis eli-
genda, et si
digna inter-
eas non inve-
niatur, rex di-
gnam aliquam
abbatis, sam
abbatis, sam
ordi-
nandi habeat
potestatem.**

**Anathema
contra privile-
gii huius tem-
pore.**

*Cluniacense monasterium in pago Matiseconensi a Guillermo I Gienensi duce auctum sub apostolicae sedis recipitur iurisdictione, confirmatisque bonis omnibus, a donationibus, immune a qua-
cu[m]que laica vel ecclesiastica iurisdictione constituitur (1).*

SUMMARIUM

Monachorum preces. — Monasterii immunitas a regia, episcopali, et alia quavis iurisdictione. — Abbatis electio penes monachos ablato cuiuslibet principis consensu. — Exemptio a solutione decimarum, quae prius ad episcopum spectabant. — Matisconen. episcopi donationes confirmantur. — Confirmatio abbatiarum subiectarum. — Omnimodo earum exemptio a quaecumque iurisdictione. — Confirmatio pariter bonorum omnium ad Cluniacense monasterium spectantium. — Census a monasterio sedi apostolicae debitus in signa suae dependentiae. — Anathema contra inobservantes quae hoc in privilegio decernantur.

Agapetus servus servorum Dei, dilecto filio Aymardo venerabili abbatи monasterii Cluniacensis, aedificat in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli, sit in pago Matisconensi, et per te in eodem monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini benevolia compassione pie poscentium votis succurrere, et alaci devotione his praebere assevsum. Ex hoc enim potissimum praemium a conditore omnium Deo promerebimus. Igitur quia petistis a nobis, quatenus monasterium praedictum, illo statu, quo a Guillermo duce per testamentum manere decretum est, nostra apostolica auctoritate decerneremus, sanctae romanae, eni Deo authore deservimus, Ecclesiae subiectum esse; inclinati precebus tuis, tibi ad regendum concedimus. Itaque sit illud monasterium cum omnibus rebus, vel quas nunc habet, vel quae deinceps ibi traditae fuerint, liberum a dominatu cuiuscumque regis, aut episcopi,

Fundatum

**Monachorum
preces.**

**Monasterii im-
munitas a re-
gia, episcopali
et alia quavis
iurisdictione.**

(1) Ex Concil. tom. xi, inter Agapeti 2 epistolas. Edidit quoque ex Tabulario S. Dionysii toannes Besly in probationibus ad Historiam Duenni Pietaviensem in Guillermo I duce Guienne.

Abbatis elec-
tio penes mo-
nachos ablatio
cuuslibet
principis con-
sensu.

Exemptio a
solutione do-
cimorum, que-
prius ad epi-
scopum spe-
ctabant.

Matisconen-
episcopi do-
nationes con-
firmantur.

Confirmatio
abbatarum
subiectorum.

Omnimoda ca-
rum exemptio
a quacunque
indictione.

Confirmatio
pariter bono-
tum omnium

sive comitis, aut cuiuslibet ex propinquis ipsius Guillelmi. Nullus ibidem contra voluntatem monachorum praelatum eis post tunum decessum ordinare presumat; sed habeant liberam facultatem, sine cuiuslibet principis consilium, quemcumque secundum regulam sancti Benedicti voluerint sibi ordinare: nisi forte, quod absit, personam suis vitiis consentientem eligere maluerint. Hoc quicunque (1) voluerit, eum Dei zelo prohibeat (2). Decimas vero, quae olim ad vestras capellas pertinuerunt, et per modernam quasi auctoritatem, sive licentiam, a quolibet episcopo subtracta sunt, vobis ex integro restituimus. Capellas autem quae iam factae, vel facienda inibi sint, ita manere concedimus, ut vestris Ecclesiis nihil ex decimis minatur. Hoc vero quod dilectus filius noster Bruno episcopus (3) de predictis capellis vobis concessit, ratum et firmum esse decrevimus in perpetuum. Praeterea quicquid excusat, vel culturis ad vestram partem pertinet, partem quoque decimorum ad hospitale vestrum pertinere sanctimus. Similiter de his rebus quas percepturi estis. Hoc etiam quod Leobaldus ad predictum monasterium dereliquit. Similiter illud quod magiona, aliquibus rebus, vel ad id monasterium pertinere debent. Confirmamus etiam nostra apostolica auctoritate abbatiam Cariloensis coenobii, quae eidem collata est monasterio. Abbatias S. Ioannis, atque Beati Martini in subirbio Matisensi sitas, nullominus in perpetuum constare decernimus ad predictum locum, ut nullus episcopus vel comes, vel aliqua persona inibi temerario ansu quicquam ordinare praesumat sine iussione rectoris iam dicti loci. Similiter censemus de Celsiniacas alodo Aefredi comitis, quem filius noster Stephanus iusta lance causam examinans, pro omnium remedio christianorum praecipitato legavit loco. Praeterea villas omnes, quae pertinent ad idem coenobium Clunia-

(1) At. valuerit. (2) Haec desuat apud Besly.
(3) Matisconensis.

cense, soliditate apostolica roboramus, Solustriacum, videficit, Canonicas, Seneciacum, Arpagiacum, Sanctum Victorem, et Seociolas, Kaerdasemsem, Dabormacum, et piscatoriam, quam Osam vocant, Toscacum, et ecclesiam Sancti Desiderii, Anbariaeum, Saviniacum alodium quem Engelbaldus dedit, et alodium quem Waldo, veniens ad conversionem, dedit. Similiter et Amberiam, et ecclesiam S. Abundii, quam Artaldus moriens ad predictum reliquit coenobium. Ecclesiam Sancti Saturnini cum omni alodo quem Geraldus archiepiscopus dedit predicto coenobio. Et quia ordo monasticus summam desiderat immunitatem, ita vobis concedimus, sicut locis sanctis tibique reverentia debetur, ut nullus vestra municipia, aut res quaslibet, sine vestro consilium distingere, aut invadere ullo modo praesumat. Sane, ad recognoscendum, quod predictum coenobium sanctae apostolicae sedi, ad tuendum, atque sovendum pertineat, dentur per quinqquennium x solidi. Si quis autem contra haec nostram saluberrimam constitutionem resistendo venire tentaverit, aut aliquid horum corrumpere conatus sit, et omnia quae in hoc privilegio sancimus non observaverit, sciat se sub divini iudicij obtestatione, anathematis vinculo aeterniter, nisi resipuerit, innodatum, a regno Dei alienandum, et cum diabolo sine fine cruciandum. Qui vero nostrae huius saluberrimae sanctionis custos et observator extiterit, a Christo Domino benedictionem, et a sanctis apostolis mundi indicibus absolutionem hic et in futuro consequi mereatur.

Scriptum per manus Leonis notarii regionarii et scribentarii sanctae romanae Ecclesiae in mense martio per indicti-
nem vii.

Dat. mense martio anno Domini 949,
pontif. Agapeti anno iii.

ad Cluniaceose
monasterium
spectantium.

Census a mon-
asterio Sedi
Apostolicae
debitus in si-
gnum sue de-
pendentiae.

Anathema
contra inobser-
vantes que
hoc in privi-
legio decer-
nuntur.

IV.

Confirmatio monasterii Cuxanensis, bonorumque omnium ad illud spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis preces pro confirmatione monasterii, bonorumque ad illud spectantium. — Situs monasterii, et bonorum eius descriptio, quae eidem confirmantur. — Primitiae, decimae, oblationesque omnes conceduntur. — Monasterium cum pertinentiis omnibus iuri S. R. E. subiectum declaratur. — Eius monachorumque regimen penes abbatem fore stabilitur; exemptio ab aliena jurisdictione. — Hospitalitas inibi exercenda. — Abbas de gremio a monachis eligendus. — Vim, molestiamve ullam monasterio inferre interdicetur. — Anathema contra haec statuta inobservantes.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, Gondefredo religioso abbatii venerabilis monasterii Sancti Germani atque Michaelis situm in valie confluente, in loco qui vocatur Coxano, et per te tuisque successoribus abbatis eiusdem monasterii in perpetuum.

Cum magna nobis sollicitudine insistitur exordium pro universis Dei Ecclesiis vigilandum, ne aliqua necessitatis iactura dispensia consequantur. Igitur quia Soniarus religiosus presbyter et monachus vice vestra ante nostram praesentiam veniens postulavit a nobis quatenus confirmaremus tibi tuisque successoribus abbatis supradictum monasterium in integrum eum omnibus finibus suis, terminis, et adiacentiis, suisque omnibus pertinentiis in perpetuum; inclinati tuis precibus pro omnipotentis Dei, et sancti Petri amore iam dictum monasterium cum finibus, et suis terminis, sicut incipit a parte orientis, a fronte per summitem serrae, quae pergit de Bovaria ad iovem de Clerano, et vadit ab ipso monte, qui dicitur Laccarias, usque in monte Canigone, et a meridie afrontat in monte Canigonis, et descendit per serra super miliarias, et pervenit ad crucem super curtes, deinde ad clero Clarinto, et pervenit per summitem de serra usque in rivo Merdario:

(1) Ex chartulario monasterii huic edidit Balutius in appendice Marcae Hispanicae.

et ab occidente ipsa serra de clero Clarinto, et pervenit in rivo Merdario, et dueit usque in fluvium Tede, et a parte circi afrontat in strata publica quae dieunt ad Duas Sorores, et pervenit per ipsa via publica usque in Litterano, deinde subtus saneto Felicio, et pervenit usque in alode Sanetae Mariae, et villa Tauriniano, cum ipsa ecclesia Sancti Fructuosi, cum decimis, et primitiis, et ecclesiam Sancti Martini de Clerano, et ecclesiam Sancti Andreæ, quae est fundata in villa Castellano cum suo alode, et villam de Torrente cum finibus, et terminis, sicut in scripturis veridicis vestris resonat, et valle Taresago, et curtes, et de cella Sancti Vincentii cum suo alode, sicut in vestris continentur scripturis, et alode Tonogale, Manzueulas, Ocenias, Tres Valles, Lare cum ecclesia Sancti Andreæ, cella Sancti Thomae cum suo alode, ecclesia Sancti Petri, quae est fundata in villa Inforecadijs, laguna cum sua ecclesia, et alodiis vestris in his locis. In comitatu Rossilionense, in villa Miliarii, in Camellas, in Relano, in Sancto Felice, in valle Ventosa, in monte Aariolo, in villa Insula, in valle Lotas, in Puio Nadalino, in villa Vineano, et in Saorla, in Arbusolas, et in Planicolas, et Interrivos, et in valle Molegica, in villa Orto Falguerias, in villa Arriano, in villa Foliloliis, in Vernet, in Corneliano, in valle Foliano, in valle Saorra, in Torresindo, in Pino, et in Campelias, et in Segondaniano, in Juloss, et in Flazano, et in Angerro, et in Eune, et in Poreiliarios, et in Evole, in Altino. Et in comitatu Cardaniense, in villa Saltagosa, in Onzes, in Aunes. In Fenioletense, in villa Taverunas, in Sanriuiano, sive in Perolas, Vallemagna cum sua ecclesia, et in valle Stavia. In comitatu Bergitano, in ipso villari de Gilmari, in ipsa villa de Cales, et in caeteris locis, ubicumque res monasterii reiaceant, et in comitatu Rossilionense, et in valle Confluentis, et in comitatu Cardaniense, et in comitatu Fenioletense,

vel in Bergitano, in his locis supradictis, et in comitatibus, quantum ipsum monasterium habet, et in scripturis vestris continentur, vel resonat, et in ante auxiliante Deo acquisituri estis, cum finibus, et terminis, limitibusque vestri monasterii. Simul et concedimus vobis de vestris locis primitias, et decimas, et oblationes concedeimus recolligendas, iamdictum monasterium cum omnibus suis pertinentiis iuris sanctae romanae Ecclesiae, cui Deo auctore deservimus, vobis per huius privilegii seriem vestrum monasterium, et locis, seu ecclesias ubique pertinentes, et a praesenti nona indictione in perpetuum tibi, tuisque successoribus servorum Dei imbi comorantibus coenobiticam vitam ducentibus stabiliimus Dei eam timore regendum, detinendum, et securis, atque quietis sub norma, et apostolica tuitione permanendo, sed sub nullius aliae cuiusquam potestate subiectimus. Item apostolica auctoritate iubemus Christifidelibus benignae secundum Deum hospitio recipiendis. Et tu cum ab hac luce fueris subtractus, a nulla persona ibi eligatur abbas, nisi de ipsa congregacione eligatur abbas secundum Deum a praedicta congregacione. Praecipimus autem apostolica auctoritate, ut nulla magna, parvaque persona aliquam vim, aut invasionem in supradicto monasterio, aut in suis rebus unquam facere praesumat. Pro quo sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione, promulgantes decernimus, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel nulla magna, parvaque persona, cuiuscumque ordinis sit, episcopus excommunicet, et huius nostri apostolici privilegii frangere (1). Nam, quod non credimus, qui aliter agere praesumpserit, sciat se excommunicatum, et anathematis vinculis innodatum, et a regno Dei alienatum, et in voraginem tartareumque chaos demersus cum impiis deficiat. Qui vero custos et obser-

vator extiterit, gratiam benedictionis a Christo Domino Deo nostro multipliciter consequi mereatur. Scriptum per manus Leonis notarii regionarii, et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense decembrio per indictionem supradictam. Bene valete.

Script. mense decembris anno Domini 950,
Pontif. Agapeti anno V.

V.

Confirmatio bonorum et privilegiorum omnium S. Urgellensis Ecclesiae, cuius episcopi multis aliis privilegiis donantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Wisadi Urgellensis episcopi postulatio. — Enumeratio bonorum ad Urgellensem Ecclesiam spectantium, quae eidem confirmantur. — Donatio primitiarum, et decimiarum de eisdem bonis. — Exemptio clericorum huius Ecclesiae ab exteris tribunalibus. — Urgellensis Ecclesia Francorum regum privilegiis donata, quae confirmantur. — Confirmatio bonorum, quae Urgell. Ecclesia in posterum fuerit acquisitura. — Omnimoda eius exemptio a saeculari potestate. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Wisadi sancte Oriellensis Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.²

Convenit apostolico moderanini pia religione pollutibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impetrare assensum. Ex hoc enim Iueri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum procul dubio promeremur, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statim perdueta. Igitor quia postulasti a nobis quatenus supradictum episcopatum sanctae Oriellensis Ecclesiae cum omnibus suis aedificiis, seu, et villis, ecclesiis, parrochialis, casis, vineis, terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, saletris, arboribus pomiferis, fructiferis vel infructu-

Exordium

Wisadi Urgellensis episcop postulatio.

Vim molestiamve ullam monasterio inferre interdic-tor.

(1) *Deest* aliquid.

Primitiae, decimae, oblationesque omnes conceduntur.

Monasterium cum pertinentiis omnibus iuri S. R. E. subiectum declaratur.

Eius monasteriorumque regimen penes abbatem fore stabilitor; exemptio ab aliena iurisdictione.

Hospitalitas ibi exercenda.

Abbas de premio a monachis eligendus

Vim molestiamve ullam monasterio inferre interdic-tor.

Anathema contra haec statuta inob-servantes.

(1) Ex chartulario Ecclesiae Urgellensis edidit Balatius in appendice Marcae Hispanicae.

et iferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, molendinis, piscariis, aquis, aquarumque decursibus, castellis, montibus, vallibus, collibus, rupturis, adiacentiisque eorum, cultum, vel incultum, ne non et pertinentiam eiusdem episcopii, scilicet Cerdaniensis pagus, Libianensis, Bergitanensis, Paliarense quoque, atque Ribaeurensis, Iestabiensis, atque Cardosensis, Anabiensis, ac Tirbiensis, et locus Sanctae Deodatae cum finibus suis, easternum etiam Sananga cum finibus suis, Calbiciano cum finibus suis, et Feneris cum finibus suis, et Submonte cum finibus suis. Confirmamus etiam et tertiam partem telonei eiusdem episcopii, cum pertinentiis mercati, vel cum omnibus ad ipsum episcopium ex suis omnibus locis ubiquecumque generaliter, et in integro pertinentibus infra supradictum episcopatum a territorio Oriellensis, Cerdaniensis, Bergitanensis, Paliarense, atque Ribaeurensis.

Donatio primiaticum et decimaram de eisdem bonis.

Exemptio clericorum huic Ecclesiae ab exteris tributis.

Urgell. Ecclesia Francorum regum privilegiis doata, quae confirmantur.

Confirmatio bonorum, quae Urgell. Ecclesia in posterum fuerit acquisitura.

Omnimoda eius exemplio a saeculari potestate.

que persona aliquam vim, aut invasionem in eodem episcopio, neque in suis pertinentiis unquam facere praesumat. Pro quo sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto promulgantes decernimus, ut nullus nostrorum successorum pontificum, neque ulla magna, parvaque persona audiat, neque praesumat contra hoc nostrum apostolieum privilegium in aliquibus agere iniuste neque frangere tentet. Si quis autem, quod non credimus, in aliquibus frangere tentaverit, sciat se, nisi resipuerit, auctoritate Dei, et sancti Petri apostoli, atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculis indissolubiliter inmodandum, et a regno Dei alienandum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi incendio concremandum, et in voragine, tartareoque chaos demersus cum impius deficiat. Qui vero custos, et observator extiterit, benedictionis gratiam, et caelestis retributionis a iusto iudice Domino nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps esse mereatur. Amen. Bene valete. Scriptum per manus Leonis notarii regionarii, atque scriinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense decembrio in supradicto anno, indictione supra nominata.

Script. mense decembris anno Domini 951,
pontif. Agapeti anno vi.

VI.

Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium Rivipullensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monachorum preces. — Confirmatio bonorum monasterii. — Ius eligendi abbatem penes monachos. — Sits monasterii. — Omnimoda eius exemptio ab aliena iurisdictione et molestia. — Monasterium huiusmodi a Francorum regibus privilegiis confirmatum abbatum regimini committitur. — Cuiquam sub anathematis poena molestiam aut vim ullam ei inferre interdicitur.

(1) Ex chartulario monasterii Rivipullensis edito Balutius in appendice Marcae Hispanicae.

*Anathema
contra viola-
tores privile-
giū huius.*

Agapitus episcopus servus servorum Dei, Arnulfo religioso abbatи venerabilis monasterii Sanctae Mariae Virginis Dei Genitricis dominae nostrae, quod est situm in comitatu Ausonae in valle Riopollensi inter duo flumina; et post te in eodem venerabili monasterio tuis successoribus in perpetuum.

Exordium. Conveavit apostolico moderamini pia religione pollutibus benivola compassionem succurrere, ac potentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim potissimum praemium a conditore omnium Deo procul dubio promeremur, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur, quia postulatis a nobis, quatentus supradictum monasterium eum omnibus suis locis, videlicet ecclesiis, parrochiis, villis, fundis, easis, casalibus, terris, vineis, pratis, pascuis, silvis, garris, areis, torculariis, aquarum viis, molendinis eum suis caputaquis, et suis piscatoriis, cultum, et incolutum, sive etiam et in his locis, et quantum in eirenitu ipsius monasterii habere dinoscitur. Confirmamus vobis etc. Statuimus autem, ut quando abbas ipsius coenobii de hoc saeculo migraverit, neque a comitibus, neque a qualicunque persona pro cupiditatis pecuniae causa, neque pro qualicunque favoris inanis gloria ibidem abbas sit constitutus, sed a cunctis servis Dei eiusdem suprascripti coenobii secundum Denm, et secundum sancti Benedicti patris regulam digna persona eligatur abbas. Situm namque est supradictum coenobium territorii Ausonensis in valle Riopollensi inter duo flumina. Item etiam constituimus tibi, tuisque successoribus de suprascripti coenobii locis et pertinentiis primitias et decimas; neenon et iterum stabilimus, ut nulla quaelibet persona monachis in suprascripto vestro coenobio consistentibus iniuste inferre aut districcionem, aut ad iniustum legem deportare cum laicali persona praesumat.

Coconfirmatio bonorum monasterii. Omnia modis eius exemptione ab aliena iurisdictione et molestia. **Ius eligendi abbatem peccatum monacos.** Situm monasterii. **Monasterium huosmodi a Francorum regibus privilegiis confirmatum.**

ita et nostra apostolica auctoritate, ut superius insertum est, amodo in antea vos, vestrique successores legaliter acquisituri fueritis futuris temporibus, a praesenti decima inductione, inclinati preeibus vestris, et per suprascripta regalia preecepta, et huius privilegii seriem, ut superius missum est, in perpetuum vobis, vestrisque successoribus confirmamus, et stabilimus detinendum, et amodo dispensandum, atque regendum, ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus index, neque ulla magna, parvaque persona aliquod damnum, aut invasionem in eodem coenobio, neque suis pertinentiis unquam facere praesumat. Pro quo sub divini iudicii obtestatione, anathematis interdicto promulgantes decernimus, ut nec magna, parvaque persona audiat, neque praesumat contra hoc nostrum apostoliennum privilegium in aliquibus frangere (1) tentaverit, scilicet se nisi resipuerit, auctoritate Dei omnipotentis, et sancti Petri apostolorum principis, atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculis indissolubiliter esse innodandum, et a regno Dei alienandum, et eum diabolo, et eius atrocissimi pompis, atque cum Iude traditore Domini nostri Iesu Christi in aeterno incendio concremandum, et in voraginem tartareumque chaos mersus cum impiis deficiat. Qui vero custos, et observator extiterit, benedictionis gratiam, et celestis retributionis a iusto iudice Domino nostro Iesu Christo multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps esse mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii, atque serinarii sanctae Ecclesiae romanae in mense decembrio per inductione supradicta decima. Bene valete.

Script. mense decembbris anno Domini 951,
pontif. Agapeti anno vi.

(1) Sic.

tum abbatis
regimini com-
mittitur.

Cniquam sub
anathematis
poena mole-
stiam aut vim
ullam ei infer-
re interdicatur.

VII.

Assignatio limitum Salisburgensis metropolis, et Lauriacensis: quarum haec metropolitae restituuntur dignitatibus confirmatis privilegiis omnibus, quae eidem hactenus concessa sunt (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Quae mala ex episcoporum discordia oriuntur. — Revocatio causae ad pontificem. — De antiquitate pallii et archiepiscopalium dignitatis in Lauriacensi Ecclesia. — Lauriacensi Ecclesiae metropoliticus honor restituuntur, in ea Gerardo residere iniungitur. — Adhortatio ad Lauriacensem et Salisburgensem archiep. ad concordiam inter se conservandam. — Assignatio limitum Salisburgensis Ecclesiae. — Item et Lauriacensis. — Lauriacensis archiep. vicarius sedis apostolicae. — Ius ei conceditur episcopos ubi opus fuerit constituendi. — Salisburgensis archiepiscopi depositio nisi huic definitioni acquiescerit, eius diocesis archiep. in tali easu subiecta declaratur. — Anathema contra huiusmodi decreti violatores.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, fratri dilectissimo et reverendissimo Gerardo sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepoco, in Christo salutem.

Series facti. — Petitiones tuas pro renovandis sive approbandis Ecclesiae tuae privilegiis, venerabilis Fuldensis monasterii abbas Hademarus hoc causa orationis veniens, cum magna benevolentia nostrae experientiae suggestisset, pariterque iurgia, et disceptationes gravissimas inter te et Heroldum archiepiscopum pro utrinque suscepta in una provincia pallii auctoritate exortas, fellebili nunciavit, quod et ipsi ex debita pastorali cura nimio cordis moerore dolimus; detestabiliterque profanamus. Quippe sancta et universalis Ecclesia, cui, auctore Deo, praesidemus, a religiosis atque pacatis sacerdotibus suis, et in caritate non fieta soliditatis, quasi totidem columnis innisa fulleatur; discordantibus autem et adversum se hostiliter inflante superioria animum tollentibus praesertim tantis

Quae mala ex episcoporum discordia oriuntur.

(1) Ex mss. Codice monasterii Reichersberg de prompsit Christophorus Gerwoldus, inseruitque suo Chronicus.

pontificibus velut evulsis sustentaculis causa non sine magno periculo, et vigoris sui detrimento a proprio statu concutitur. Insuper etiam dum de foris inter vos pro pallii honore pertinaciter huiusmodi contentio exercetur, agitur, ut in fraterna emulatione decor sacerdotii intus evacuetur.

2. Inde ergo, frater, officium nostrum illud esse perpendentes, ne inimicitiarum fomite in vobis succrescente, dissidium sanetae Dei Ecclesiae atque scandalum sine consilio et utilitatis vestrae respectu diutius nutriatur, ad sequestrandum item vestram accedimus nos arbitres tam ex sollertia in domine a Domino reginine iniuncta nostro, quam amborum vestrorum amore ad hoc permotis; ita videlicet ut de praelibata conflictus vestri querimonia rationabilibus iudiciis rite iustitiae satisfaciamus, et vos omni explosa controversia in fraternam concordiam Christo moderante revocemus.

3. Notum est igitur, literisque penes nos commendatum, quibus Ecclesiarum locis dignitas pallii ab hac apostolica sede debeatur. Lauriacensem autem urbem antiquitus metropolitanam fore, et archiepiscopii sedem, cui sanctitas tua praesesse dignoseitur, sicut in privilegiis antientibus ad nos usque ad te directis legimus; ita quoque, inventis quibusdam exemplaribus chartae ex vetustate admodum attritis in archivio S. Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis Ecclesiae, et immanissima christianorum persecuzione a doctoribus istius sedis catholicae fidei noviinus rudimenta perecepisse, et exinde a succendentibus praedicatoribus in superioris atque inferioris Pannoniae provincias eiusdem fidei emanasse gratiam. Quibus etiam duabus provinciis, illarumque pontificibus usque ad tempora Hunnorum non alius, quam sanctae Lauriacensis praecluit archiepiscopus, quorum barbarica feritas non solum praedictam Lauriacensem civitatem, verum etiam in circuitu adiacentes regiones depopulavit, atque fundites desolavit. Ideo quidem

Revocatio causae ad Pontificem.

De antiquitate pallii et archiepiscopalium dignitatis in Lauriacensi Ecclesia.

contigit, ut episcopi hac necessitate compulsi, sede illa deserta, atque alio translata, simul etiam archiepiscopalem ipsius sedis desererent honorem, modernis autem, nec multum retro elapsis temporibus, vacante ab apostolice vicario Bavariorum, regno Arno primus sanetae Salzburgensis Ecclesiae subrogatur archiepiscopus. Haec testatur annosa memorialis saeculi serinii historia. Modo autem mortalibus propitiante Christo ab hostibus sanctae Lauriacensis Ecclesiae quiete, et inhabitandi securitate concessa, non alibi, quam ibidem fraternitatis tuae cathedra oportet haberi. Quapropter reinthronizamus te eidem Ecclesiae, sanctorum Patrum, videlicet praedecessorum nostrorum, sed et beatae memoriae domini Leonis papae, a quo excellentia tua pallio, ac privilegio donata est, sanctiones atque statuta exequentes, ac saepedictam sanctam Lauriacensem Ecclesiam potestate, et vice beati Petri apostolorum principis absolvimus, et archiepiscopamus, et in culmen metropolitanum sublimamus, et privilegia nobis transmissa manu propria munimus, et corroboramus, ac rata esse firmamus, denuoque tibi pallium cum presenti praeecepto secundum usum prius concessum, successoribusque tuis perpetim tenendum tradimus. Hisque ex amissi ita ad iustitiam reintegratis, decrevimus rixas vestras et dissensiones praefata ex causa derivatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, sic ut utrique vestrum modo susceptus servetur pallii honor illaesus, hortantes quatenus apostolice iustitui, amodo non in contentione, et aemulatione maneatis. Constat quidem quod canonice singulis provinciis singuli ordinantur metropolitani, proinde distribuere atque determinare, ita vobis parochias bonum et pacificum aestimamus, ut divisis duabus Noriae regionis provinciis, Heroldo archiepiscopo occidentalis Pannoniae cura committatur, et custodia; tibi autem successoribusque tuis, propter

emeritam antiquitatem sanctae Lauriacensis Ecclesiae, cui iure iurauimus reverentia assurgit in benedictionis, et sedis ordine praelatis atque praepositis providentiam Orientalis Pannoniae, regionemque Avarorum, atque Maraharorum, sed et Slavorum, qui modo christiani, vel adhuc per baptismum Christo lucrandi sunt, circumquaque manentium credens, nostramque apostolicam vicem in illi partibus praedicandi, et pro arbitrio vestro ubi opus est episcopos constituendi omniamque disponere atque ordinare tali auctoritate, atque potestate delegamus, ac si ipsi praesentes affuissemus. Quod si iam dictus Heroldus archiepiscopus deinceps, suorumve quispiam successorum minime diffinito limite contentus, sed interdictam atque in sua potestate separatam dioecesim repetere pervicaciter contumaciter, nec a prohibitae contentionis schismate per istas nostras apostolicas traditiones atque determinationes compescitur. Ipse etiam pie concessa dignitatis munificentia penitus privetur, atque secundum ius pristinum superior Pannonia inferior tuae, tuorumque successorum, ambae perpetualiter subiaceant ditioni. Allubentes autem, assensumque praebentes istis nostris saluberrimis decretis, benedicimus, et catholicos approbamus: resistentes vero atque infirmare vel omnino pervertere contendentes, anathematem maranatha sanctae Trinitatis districte percutimus, et apostolica sententia, qua multatam Anania et Saphira expraverunt, damnamus, et cum blasphematoribus Sancti Spiritus sempiternis cruciatibus puniendos destinamus (1).

(1) Pagios Breviar. pontif. et concil. in vita Agapeti II. postquam de dissensione inter archiepp. Lauriacensem et Salisburgensem, et de epistola ab Agapeto ad eam compromissam Gerardo Lauriacensi missa agit: *Nullus porro, subdit, est temporis character, quo dignosciri possit annus, quo data est haec epistola, sed eam datum oportet ante annum nouagesimum quinquagesimum quartum, quo Geraldus, seu Haroldus excucratus est: Nos ultimo eam loco de more reposauimus, ne aliorum diplomatum chronologiam inverteremus.*

Lauriacensi
Ecclesiae me-
tropoliticus ho-
nor restitu-
tur, in ea Ge-
rardo residere
intenditur.

Adhortatio ad
Lauriacensem
et Salisburgen-
sem archiep.
ad concordiam
inter se con-
servandam.

Assignatio li-
mitum Salis-
burgeonis Ec-
clesiae.

Herm et Lau-
riacensis.

Lauriacensis
archiep. vic-
arius Sedis A-
postolicae.
Ius ei conces-
satur episco-
pos ubi opus
fuerit consti-
tuendi.

Salisburgensis
archiep. depo-
silio nisi huic
definitoni ac-
quieverit, eu-
ins dioecesis
archiepiscopo
Lauriacensi in
tali easu sub-
iecta declara-
tur.

Aetabam
contra huic-
modi decreti
violatores.

IOANNES XII

PAPA CXXXIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCCLVI.

Io^tavianus, natione romanus, ex regione Via Lata, clericus, et urbis patricius, ex Alberico patre quondam patricio, Agapeto mortuo, sedem apostolicam invasit annos natus tantum vix bene XVII, nomineque mutato, Ioannes XII appellari voluit: ordinatus circa finem measis decembris anni 936, sedit annos vii (1), menses circiter v, imperantibus in Oriente Constantino Porphyrogenito, mox Romano C. F., deinde Nicephoro Phoca: in Occidente vero Othono Magno, imperatoribus. Obiit die 14 maii anno 964, et in Lateranensi basilica sepultus est.

Schisma decimum sextum.

In romana synodo deposito Ioanne XII, die 6 decembris anni 963, Leo VIII S. R. E. protoscrinarius in eius locum ordinatus est, quem tamen, Romam rediens sequenti anno Ioannes post Othonis imperatoris recessum, fugere coegit, usurpatamque dimittere dignitatem. At eum Ioannes die 14 maii obiisset, Romani Benedictum, de quo mox dicemus, sine Othonis consensu et voluntate apostolicae sedi imposuerunt. Quare imperator cum Leone Romanum perrexit, factoque conciliabulo, Leo pallium Benedicto absulit, et simul pontificalem ferulam, quam fregit, et iterum pontificiam sedem invasit, quam annum i tenuit, et menses III.

(1) De annis vii testem habemus Chronicorum Fossae Novae authorem, sed cum in maxima catalogorum, authorumque confusione neminem reperebimus m. ix Ioanni adscribentem, catalogos duos rotundo fortasse numero exprimentes m. iv illos, compunctumque adhuc dedacrum sequenda putavimus, quamvis alia Pagio sententia sit.

I.

Confirmatio bonorum S. Beneventanae Ecclesiae et privilegiorum a summis pontificibus eidem concessorum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Landulphi episcopi preces. — Confirmantur bona, quae ab antecessoribus episcopis concessa sunt. — Molestiam, vimque aliquam hinc Ecclesiae in eius bouis vel privilegiis inferre cuique interdicitur. — Anathema contra inobedientes, cuiuscumque generis aut conditionis illi sint.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Landulpho sanctae Beneventanae Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Cum summae et apostolicae dignitatis apex in divini profectus nitore dignoscantur praefulgere, et in exerceendis Dei laudibus, sui impensis studeat laboris exhibere certamen; ob hoc debita nos eiusdem apostolicae pastoralis compulit sollicitudinis eura, queque ad stabilitatem piorum locorum promulgare, et apostolicae institutionis censura confirmare. Igitur quia postulasti a nobis quatenus sancta Beneventanensis Ecclesia (cui Deo favente praes) privilegiis sanctae sedis apostolicae decoraretur, et antiquos terminos eidem concessos ab antecessoribus nostris pontificibus confirmaremus; plus tuis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, id quod exposcitur, effectui mancipamus. Concedimus tibi, tuaeque sanctae Beneventanensi Eccl. quaecumque legaliter et rationabiliter antiquo iure tempore praedecessorum tuorum visa est possidere, idest Bivium, Asculum, Larinum, Sipontum, et ecclesiam S. Michaelis Archangeli in Monte Gargano cum omnibus eorum pertinentiis, et omnia praedia cum ecclesiis, familiis utriusque sexus, et massis, cunctaque infra tuae pa-

Proemium.

Landulphi episcopi preces.

Confirmantur bona quae ab antecessoribus episcopis concessa sunt.

(1) Alia duo privilegia refert Ughellus, Vitaliani unum, Marini II alterum, sed cum eisdem omnino verbas constent, omittenda putavimus. Hoc autem edidit Ughell. Ital. Sac. tom. viii, Venetis 1717, col. 17.

rochiae loca ditionis antiquae tuae religioi, successoribusque tuis concedimus dominanda, et legaliter, atque canonice disponenda cum omnibus suis pertinentiis, sive sint civitates, seu quaecumque

castella possessa dudum ab antecessori bus tuis episcopis. Censentes siquidem

insuper apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et validis, atque atrocioribus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alienus dignitatis potestate praeditus homo presumat, sive sit

illa magna, sive parva persona, aut Graecus in praedicta tua S. Beneventanensi Ecclesia aliquam vim facere, vel de his quae ei pertinere videntur, quoquomodo auferre, aut alienare, vel ei immuinere terminos, sed nec quilibet malitiani,

aut iactrae molestiam in eadem inferre quoquaque tempore: nec licentia sit, ut dictum est, ex eis, vel omnibus eidem

pertinentibus cuiquam magnae, parvaeque personae auferre, ut prolecto iuxta id quod a nobis statutum est, eadem ve-

nérab. Beneventanensis Ecclesia apostolicis constitutis atque privilegiis consis-

tens ornata, inconcusse dotata permaneat. Si quis autem (quod non optamus)

nefario ausu haec, quae a nobis ad lau-

dem Dei pro stabilitate iam dictae E-

ccllesiae Beneventanae statuta sunt, refragare, aut in quoquam transgredi, sive

Graecus sit, seu quicunque alter homo, qui dominationem, aut primatum habere voluerit, per se, aut per alterum quemlibet hominem in praefatis Ecclesiis sine

voluntate, et iussione Beneventani epi-

scopi, et illi qui eos fortasse recipere

praesumpserint; omnes pariter sub eodem

nostro apostolico, et districto insolubili

anathemate permaneant, et in nullam ec-

clesiam intrare praesumant, aut aliquod

officium ecclesiasticum faciant. At vero

qui pio intuitu observator, et in omnibus

extiterit custodiens huius nostri consti-

tuti (1) ad cultum Dei respiciens, bene-

ditionis gratiam a misericordissimo Do-

Molestationi,
vime que aliquam huic Ec-
clesiae in eius
bonis vel pri-
uilegiis inferre
enique inter-
dicatur.

Anathema
contra inhe-
dientes, enim-
cumque gene-
ris aut condic-
tions illi sunt.

(1) Deest aliquid.

nino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur.

Scriptum per manum Leonis serinarii S. R. E. in mense decembri indiet. 13. Bene valete.

Datum 18 kal. ianuarii per manum Marini episcopi, et summae sedis apost. bibliothecarii, Domino proprio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis XII papae in sacratissima sede B. Petri apostoli (1), mense et indiet. suprascripta 13.

Dat. die 15 decembbris anno Domini 956,
pontif. Ioannis anno I.

II.

Privilegium quo praecepitur, ut abbatiam Humolariensem nemo unquam successarium possideat, neque ex rebus eiusdem quidquam sibi usurpet (2).

(1) *Lege 1.* Et errorem irrepsisse scriptorum fortasse incuria nemo non videt: Ioannes enim vel ordinatus sit pontifex mense augusto, quod nemo dixerit, vel decembri anni 956, ut nos notavimus in eius vita; prolecto eodem mense et anno secundum pontificatus sui annum numerare non poterat, nisi annos sessionis a tempore, quo pontificatus desiderium induerat, numerasset. Videat quoque Venetus Italicæ Saerae editor, ne cum duxerit in Beneventanis episcopis n. **Li Vincen-**
tiūm Landulphi praedecessorem *sodisse ab anno 934 ad 937 ipse sibi contrarius sit*, Landulpho concessum dicens relatum *privilegium inductione* xv, quae quidem in cursu erat anno 937, sed initium summendo a mense septembri anni superioris, in mense decembri nonni anni 956 indicabat. Nos vero potius putaverimus emendandam esse inductionem, et loco xv ponendam i, et tunc fortasse annus non esset emendandus. (2) Cum Sanctimoniales Humolariensis monasterii siti prope muros Augustae Veronanduorum ad Samuan, non satis honeste viverent, et regulari distinctioni subiici nollent, Ludovicus Transmarinus Franciae rex adhibuit in consilium Artaldo Rhemensi archiepiscopo, moniales ex illo monasterio removit, eamdemque abbatiam abbati regulari in perpetuum concessit anno 948. Lotharius autem Ludovici regis filius et successor postulavit a Ioanne PP. XII, ut quod a patre factum fuerat, apostolica auctoritate fulciret, et hasce literas obtinuit, quas nos habemus a Mabil. saec. secund. Benedict. **in vita S. Hunegundis.**

SUMMARIUM

Exordium. — Lotharii regis preces. — Abbatia a saecularibus non possidenda. — Abbas secundum regulam S. Benedicti sit constitutus. — Enumerantur bona monasterii. — Quae eidem confirmantur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, venerabilis abbatii Bernero Beatae Dei Genitricis Mariae Virginis ecclesiae, et per eam cunctae congregationis in perpetuum.

Exordium. — **Lotharii regis preces.** rum asseusum praebemus, voluntati Domini nos militari credimus. Ergo notum sit universis catholicae matris Ecclesiae filii tam praesentibus quam faturis, quod misit ad nos filius noster gloriosae indolis puer, scilicet Lotharius rex Francorum (1), paternitatem nostram humiliter obseeras, ut quandam cellam in pago Veromanensi sitam, in honore beatae Dei Genitricis Virginis Mariae et S. Hunegandis virginis constructam, auctoratis praesidio muniremus; quam suggerebibus genitori suo Ludovico videlicet regi comite Adalberto et idoneo satis viro Gilberto, qui eamdem abbatiolam ire beneficium possidebat, ad sacrae religionis venerabilem cultum erigere conatur, atque regiae potestatis praeecepto corroborare nittitur. Cuinus petitione congaudentes, ecclesiastici vigoris manum exerimus, et ex ea qua fulcimur apostolica auctoritate praeceperimus, ut praefatam abbatiam nemo inquam saecularium possideat, neque ex rebus eiusdem cellae quidquam sibi aliquis usurpet, non rex, non comes, non episcopus, nec quilibet princeps quacumque potestate praeditus, nisi forte tuendi, ac defendendi causa, et hoc non nisi eiusdem loci regularis abbatis fiat permissione. Si quis vero pro hac adipiscenda pecuniam, vel quodlibet munus regi aut cuiilibet principi dederit sive promiserit, subiungerenda maledictioni subiacebit. Sit igitur eidem cellae abbas secundum regulam S. Benedicti constitutus, et monachi regulari districione subiecti, quos de re-

(1) Ludovici Transmarini filius.

Bull. Röm. Vol. I. — 52

bus eiusdem cellae aliquod dispendium perpetui cum omni imperio prohibemus. Res vero eiusdem Ecclesiae sunt Hunolarias villa, in qua eadem cella construeta est, cum mansionib[us] euanis ad se pertinentibus; Meruli curtis cum adiacentiis suis; Endoldi curtis cum appendiciis suis; Caviniensis cum mansis ad se pertinentibus: in villa quae dicitur Frisia, super fluvium Somnam, xii mansi, quos pro commoditate piscium eidem Ecclesiae perpetualiter habere licet. Haec itaque et si qua alia Ecclesia eidem Domino opitulante adquirere sibi potuerit, apostolica anctoritate licenter, et sine aliqua contradictione possidebit etc. (1).

Scriptum per manum Leonis sacrissimii sanetae sedis apostolicae in mense ianuarii pro indict. XIV (2). Datum IV non. ianu. per manum Georgii secundi episcopi sanctae sedis apostolicae anno primo Domino proprio pontificatus domini Ioannis S. P. et universalis papae.

Enumerantur bona monasteriorum:

Quae eidem confirmantur.

III.

Confirmatio bonorum, iurium, ac privilegiorum Vulturnensis monasterii (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Quae cura ecclesiarum ac monasteriorum pontificibus inesse debeat. — Pauli abbatis preces. — Enumeratio monasteriorum Vulturnensi adiectorum. — Confirmantur iura omnia, bona pertinentiae. — Concessio vocandi quem libuerit episcopum ad sacras ordinationes et consecrationes in monasterio, eiusque ecclesiis peragendas. — Omnimoda abbatis ac monachorum ab epis. iurisdictione exceptio. — Bandus statim monachicus habitus iis, qui in monasterium se receperint. — Sola apostolica sedes potestate hoc in monasterio habet. — Anathema contra ius

(1) Caetera ex aliis diplomatis non supplevimus, ne interpolationis notaretur totum privilegium. (2) Pagus in Vita Ioannis XII, §. in, ubi de superlativo privilegio haec nota: *loco indict. XIV legendum indict. XV, quae in cursu erat mense ianuarii anni 957, nam eo mense, anno 956, Ioannes XII nondum pontificatum adeptus erat.* (3) Ex Chronico Vulturnensi Ioannis monachi inter Rer. Ital. Scriptor. tom. I, part. II, pag. 447.

Abbatia a saecularibus non possidenda.

Abbas secundum regulam S. Benedicti sit constitutus.

aliquid in eo sibi vindicantes, bona afferentes vel alienantes, vel molestiam ullam inferentes. — Abbatis electio penes monachos. — Dirum anathema contra privilegii huius decreta inobseruantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Paulo venerabili abbati et monasterio Sancti Vincentii martyris Christi sito super fontem Vulturini fluminis, partibus Samniae, territorio Beneventano, et per te in eodem venerabili monasterio tuis successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Exordium. Cum magna nobis solitudine cura insistit, pro universis Dei Ecclesiis, ac piis locis invigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propria utilitate stipendia consequantur; ideo conveuit nos pastorali tota mentis integritate eorumdem venerabilium locorum maxime stabilitatis integratatem procurare, et sedule eorum utilitatibus subsidia conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore etiam ad laudem atque gloriam eius divinae maiestatis venerabilibus conlatum est locis, sit acceptabile nobis, quod ad eius locum plenissima misericordia dignum huinsmodi pii operis in sydereis conseratur arcibus remuneratio. Igitur

Quo cura Ecclesiarum ac monasteriorum Pontificibus inesse debeat. quia petistis a nobis, quatenus monasterium Beati Vincentii martyris situm supra fluvium Vulturum territorio Beneventano, partibus Samniae, una cum pertinentiis suis, et monasteriis; videlicet monasterium Beati Petri apostoli situm iuxta fluvium Sabbati territorio item dicto Beneventano; sed et monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae in loco Sano; item monasterium Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, quod positum est in Alife; neenon et monasterium in honore sanctae Marie aedificatum videlicet in territorio Marsicano loco Apianieci; porro monasterium Sancti Mauri infra comitatum Atinensem; quam et aliud monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae situm in territorio Pennense in loco qui dicitur Marano: neenon et monasterium aliud consecratum in honore sanctae Dei Genitricis Mariae

loco qui dicitur Duas Basilicas; quam una cum aliis monasteriis, et cellis, massis, et easis, easalibus, cum servis et ancillis utriusque sexus ibidem residentibus, cum omniis, et in omnibus suis pertinentiis, tibi aliisque successoribus abbatis, qui ibidem in tempore fuerint, concedamus, ut sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, vobis detinendum, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, quod expositis mancipamus. Et ideo concedimus vobis, vestrisque successoribus abbatis licentiam apostolicae sedis nostrae, ut quamlibet christianitatem indigentibus in praefato venerabili monasterio, qualis episcopus vobis ad invitandum ire volueritis, habendi potestatem omnimodo concedimus, ad ecclesiastis conserandas, et similiter ordinacionem de subdiaconibus, et diaconibus per tempora faciendam, et de omni gradu ecclastico ibidem in tempora implendam. Protestamus etiam, ut nullus episcopus exinde debeat subdiaconum ad suum synodum provocare, nisi sua fuerit propria voluntas, aut abbatem vel monachum illo modo iudicare, vel excommunicare: volumus etiam, et apostolicam (1) iungimus auctoritatem vobis, vestrisque successoribus abbatis, qui ibidem in tempore ordinati fuerint, ut si sacerdos, vel clericus de quaenamque Ecclesia venerint ad habitandum congregationem fratrum, sive monachicum suscipiendi habitum se contulerint, statim recipientur. Chrisma vero, et firmatam, a quali episcopo vobis voluntas fuerit impetrandi, liceat semper et secundum, ut diximus, sub apostolicam nostram potestatem. Et omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato venerabili monasterio ditionem quamlibet habere ac auctoritatem praeter sedem apostolicam, prohibemus, ita ut nisi ab abate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibi solemnitates quispiam

(1) Lega apostolica iniungimus auctoritate.

**Confirmantur
intra omnia,
bona, pertinentia.**

**Concessio vo-
candi quem
libuerit epi-
scopum ad sa-
cerdos ordinatio-
nes et conse-
crationes in
monasterio, e-
iusque ecclae-
sias peragen-
das.**

**Omnimoda ab-
batis ac ma-
nachorum ab
episcopis iuris-
dictione exem-
ptio.**

**Dandus statim
monachicus
habitus illis, qui
in monasteriis se rece-
perint.**

**Sola Aposto-
lica Sedes po-
testatem hoc
in monasterio
habet.**

celebrare praesumat. Statuentes insuper apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, sed et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam praesumat quispam alias eniuscumque dignitatis praelitus potestate vel etiam in eodem monasterio venerabili, vel eius causis incumbere, aut de rebus et possessionibus, vel ecclesiis subiectis, vel quidquid de his exinde inesse videtur, quoquomodo auferre, aut alienare, sed nec quaralibet malitiam, aut iacturae molestiam ibidem, sive pacis, sive barbarorum tempore quoquomodo inferendum, cum praefatum perenniter, ut dictum est, tam pacis, quam barbarorum tempore firma stabilitate decreverimus sub iurisdictione sanctae Ecclesiae nostrae permanentium. Promulgantes quoque, et hac auctoritate beatorum apostolorum principis, coram Deo et terribili eius examine futuro, per huins nostri apostolici privilegii atque constituti paginam saicimus atque decernimus, leca, quae abbatibus cuiuslibetque vobis in eodem venerabili monasterio Sancti Vincentii martyris Christi commutata, vel et concessa sunt, neconon et alias locorum possessiones, quae a regibus, vel ducibus, vel castaldeis, et universis christianis largita, atque oblata sunt, vel in postmodum illie concessa fuerint, firma stabilitate iuri ipsins praefati monasterii existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus; nec licentia sit, ut dictum est, ex eius, vel omnibus monasterii pertinentiis, etiunquam molestias inferre, vel sibi donata auferre a praefato, iuxta id quod subiectum eisdem venerabilibus locis apostolicis institutis, atque privilegiis incontra permaneant. Et liceat eosdem monachos de sua congregazione abbatem semper eligere. Et hecat ipsum abbatem suos qui fuerint indicare monachos, non solum virile monasterium, sed etiam muliebre sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ansu praesumpserit, haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabili-

tate iam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare, ut in quoqnam transilire voluerit, anathematis vinculo innovatus, et cum diabolo, et eius atrocissimis (1), atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concrematus deputetur. At vero, qui pio intuitu observator in omnibus exstiterit, custodiens nostri apostolici constitutum ad cultum Dei respicieat, benedictionis gratiam a misericordiosissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Bene valete.

Scriptum per manus Benedicti serinarii sanetac romanae Ecclesiae in mense iulio, indictione v, in sacratissima sede beati Petri apostoli, vii anno pontificatus domini Ioannis (2).

Script. mense iulio anno Domini 962,
Pontif. Ioannis anno vii.

BENEDICTUS V

PAPA CXXXIV

Anno aerae Christi comm. DCCCCXLIV.

Benedictus quintus, cognomento **Grammaticus**, natione romanus, ex S. R. E. diacono post mortem Ioannis XII statim electus pontifex, nonnisi circa finem mensis maii ordinatur anno 964. A Leone antipapa, ut dictum est, depositus, et ab Othoni imperatore Adalgago Hammarburgensi archiepiscopo traditus apud Hamburg custodiae mancipatus, ad caelostem patriam transiit die 4 iulii eiusdem anni 964, post mensos fere ii a sua electione in pontificem. Corpus, iubente Othoni III imp., Hamburg Roniam

(1) *Addit. poenis.* (2) *Alia huiusmodi privilegia leg. in Stephano II anno 752, p. i Constit. Cum magna; et in Paschali I anno 819, p. iii Constit. Divinis praeceptionibus, etc., et Stephano VII anno 950, pontif. ii Constit., Pia solicitude, etc., et Marino II anno 946, p. ii Constit. Quoniam pia, etc.*

redictum est. Ab eius obitu ad Ioannis XIII electionem vacavit sedes legitimo pontifice annum 1, menses fere III.

JOANNES XIII

PAPA CXXXV

Anno aerae Christi comm. DCCCCXLV.

Leone antipapa, ineunte circiter mense martio anni 965, demortuo, Romani Benedictum petierunt, sed eum iam obiisset, Ioannes XIII, natione romanus, filius Ioannis episcopi, ex Narnensi episcopo pontifex ordinatus est die dominica mensis octobris anni eiusdem 965. Sedit annos vi, menses xi, dies v (1), imperantibus in Oriente Nicophoro Phoca, hinc Ioanne Zamisee, in Occidente vero Othono Magno impp. Vitam eum morte commutavit die 3 vel 6 septembribus anni 972, et sepultus est in basilica B. Petri. Vacavit sedes menses fere III.

I.

Erectio Magdeburgensis monasterii in archiepiscopatum, et Mersburgensis in episcopatum, quarum Ecclesiarum variis utraque donatur privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Otto I coronatus romanus imperator. — Eiusdem imper. preces pro huismodi erectionibus. — Causae concessionis. — Erectio Magdeburgensis archiepiscopatus. — Constitutio Mersburgensis episcopatus, eiusque subordinatio archiep. Magdeburg. — Concessio Ottoni et successoribus ut noviter ad fidem convertentes, cui libuerit subdant Ecclesiae. — Facultas Magdeburgensi archiep. sibi suffraganeos constitutendi. — Anathema contra inobservantes haec decreta.

(1) Ita legitur in iii et iv Vignolii catalogis, et sex aliis ex Critic. Baron. praefixis et Farfensi Chronic. (2) Ex mss. Sagneti Germani a Prato edidit Martenne in tom. i, col. 517 Vet. Script. et Monument. nova coll., etc.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverentissimis confratribus archiepiscopis, epis copis, abbatibus, monachis, primatibus, omnibus clero et populo in Gallia, Germania, Bavaria constitutis.

Quotiens ad profectum novae christianitatis, concessionis firmitatisque privilegium a sancta romana Ecclesia, cui Deo auctore deservimus, espostitur; toutes omni diligentia, omnique amore impertiri operae pretium duximus, ne quod erga pia desideria propensius impendi convenit, callidi hostis invidia ob desidiam indesinenter subripiat. Totis ergo viribus, carissimi fratres, certandum est, ut christianitatem, quam Deus omnipotens per servos suos caelesti trophaeo extendit, et provehit, nostro quoque per eum adiutorio in eodem solidetur. Nunc vero Dei operante clementia, charissimus et christianissimus filius noster rex Otto, devictis barbaris, gentibus scilicet, aliisque quam pluribus, ut ad defensionem sanctae Dei Ecclesiae triumphalem victoriæ imperii culmen per nos a beato Petro apostolorum principe susciperet coronam; summam et universalem, cui Deo praesidemus auctore, adiit sedem. Quem paterno affectu suscipientes, oh defensionem S. Dei Ecclesiae in imperatorem cum beati Petri benedictione unximus. Cumque in ecclesia B. Petri apostoli de statu, et regimine totius christianitatis

Exordium.

Otto I corona tus romanus imperator.

Eiusdem imper. preces pro huismodi erectionibus.

Causae conces sionis.

eundum Deum tractarentur, praefatus piissimus imperator Otto, qualiter Slavos, quos ipse devicit, in catholica fide noviter fundaverat, nostrae innuit paternitati; deprecans, et obnoxie postulans, ne oves, quas ipse in Christo adquisierat, ob pastoris defectionem, antiqua serpentis versutia dominaretur. Ad hanc itaque petitionem assensum, fratres charissimi, merito praebuimus. Totis ergo medullis cordis, prout dignum est, ut novella haec plantatio super verticem montis in petra, quae Christus est, fundetur, intendamus, dabit vires qui neminem vult perire. Cu-

Erectio Magdeburensis archiepiscopatus.

Constitutio Mersburgensis episcopatus eiusque subordinatio archiepisc. Magdeburg.

Concessio Ottoni et successoribus noviter ad fidem convertendos, cui libuerit subdant Ecclesiae.

Facultas Magdeburensi archiep. sibi suffraganeos constituti.

ius annuente clementia volumus, et per hanc privilegii paginam iubemus, ut Magdaburgense monasterium in regno Saxorum inulta Albim constructum, quod praelibatus sanctissimus imperator ob novam christianitatem construxit, quia vicinus id locorum gentibus est, in archiepiscopalem transferatur sedem, quae per subditos suffraganeos totum Dei gregem regere et gubernare valeat; volumus, et per hanc privilegii paginam iubemus, ut Mersburgense monasterium, quod ipse piissimus imperator, quia Ungros prostravit, intimum Deo devotus, in episcopalem debeat sedem, quae Magdaburgensi sit subdita sedi. Et quia tot gentes sub uno pastore regi minime possunt;

volumus, et per nostrae auctoritatis privilegium censemus, ut censum ac decimationem omnium gentium, quas idem piissimus imperator baptizavit, et per eum unumque filium equivocum regem successoresque eorum, Deo annuente, baptizandae sunt, ipsi successoresque eorum potestatem habeant distribuendi, subdendi, Magdaburgensi, Mersburgensi, vel cuique velint futurae sedi. Volumus etiam, carissimi confratres, et ex B. Petri apostoli iussione praecepimus, ut Moguntiensis, Trevirensis, Coloniensis, Salzburgensis, Hammaburgensis archipraesules Magdaburgensis monasterii in archiepiscopalem, et Mersburgensis translationem in episcopalem sedem totis cordis, corporisque viribus consentanei fautores persistant. Cum vero Deus omnipotens per praetaxatum servum suum invictissimum imperatorem, unumque filium regem, successoresque eorum vicinam Slavorum gentem ad cultum christiana fidei perduxerit, per eos in convenientibus locis secundum opportunitatem episcopatus constitui, et in eiusdem per consensum praedicatorum quinque archipraesulum, successorumque eorum, ab archiepiscopo Magdaburgensi episcopos consecrari volumus suffraganeos. Sed tamen si praefati filii nostri piissimi imperatoris suique filii

equivoici regis, successoresque eorum statuta frangere tentaverint, aut praedictarum Ecclesiarum, caeterarumque praesulles successoresque eorum Magdaburgensi archiepiscopo, suisque successoribus, eorumque suffraganeis et eorum successoribus adiutores consentaneique non fuerint, anathematis inuicione feriantur, a summoque Retributore damnationem sine fine recipiant. Omnipotens itaque Deus serenissimo imperatori Ottoni, suoque nato equivoco regi spiritualibus filiis nostris, longaevam tribuat vitam, quatenus in hoc saeculo tranquille viventes, in futuro immarcescibilis gloriae percipient palma.

Scriptum per manum Leonis scribentis sanctae sedis apostolicae in mense februario, inductione v (1).

(t) Post serum maturumque rerum examen mendosissimum hanc clausulam dicam oportet, totumque diploma interpolationis accusem. Certissimum enim est Magdaburgensem Ecclesiam in archiepiscopatu erecatum esse in concilio Ravennatis sub Ioanne XIII, habito anno 967, quod dissidente probat annotator Baronii ad eum lem annum. Mox si quis curiosa quadam diligentia ductus erectionis huius historum cum allato contulerit diplomate, hoc usdem pene verbis compactum noverit. De interpolatione potissimum constat ex iis verbis: *Nunc vero Dei operante clementia, charissimus et christianissimus filius noster rex Otto, derictis barbaris, gentibus scilicet, atque quoniam pluribus, summum et universalem, eum Deo praesidemus auctore, adiit sedem. Quem paterno affectu suscipientes, ob defensionem S. Dei Ecclesiae in imperatorem cum B. Petri benedictione auximus: cum caeteroqui Otto imperator a Ioanne XII coronam imperii anno 962 acceperit; et hoc Iorsan in causa fuit, ut vir. clar. Edmundus Martenne loco supra eit. diploma hoc Ioanni XII tribuefit: quod tamen totam Magdaburgensis erectionis historiam confundet. Firmum hoc itaque sit, Ioannem XIII Magdaburgum metropolica dignitate ornasse, et quidem anno 967, cum sequenti pallium Adelberto archiep. concesserit et allatum diplomam eidem anno 967 esse restitendum, cum interpolatum non tamen fictilium omnino putandum sit. Data igitur sic erit emendanda: Scriptum per manum etc. in mense februario, inductione x. Dat. 2 idus februario per manum Georgii (Widonis crediderit) secundiarii (bibliothecarii). Noto tamen me non confundere secundiarios cum bibliothecaris; sed non in hoc est quaestio) s. sedis apostolicae, anno Deo proprio pontificatus domini Ioannis summi pontificis secundo, imperii domini piissimi Augusti Ottonis a Deo coronati Magni imperatoris anno sexto in mense et inductione suprad. decima (s. Coequelines).*

Anathema contra inob-servantes haec decretalia.

Data ii idus februario per manum Georgii secundiarii sanctae sedis apostolieae, anno Deo propitio pontificatus domini Ioannis summi pontificis et universalis papae vii, imperii domini piissimi Augusti Ottonis a Deo coronati Magni imperatoris anno primo... in mense, et indictione supradicta v.

Dat. die 12 feb. anno Domini 967,
pontif. Ioan. anno ii.

II.

Confirmatio privilegii a Leone V papa Bononiensi Ecclesiae concessi (1).

SUMMARIUM

Cleri Bononiensis preces. — Causae concessionis. — Cleri Bononiensis immunitas ab exactionibus.

Ioannes episcopus servus servorum Dei.

Cum ego Ioannes sanctae et apostolicae romanae Ecclesiae XIII papa reconsiderem in Ravennate civitate una cum meis, et italicis episcopis, afferunt praesentiae nostrae religiosi presbyteri et diaconi S. Bononiensis Ecclesiae, ac pro universo clero canonicæ congregationis humo prostrati nostros osculantibus pedes obtulerunt epistolam tuitionis sanctae recordationis domini Leonis V papae, ut nullam donationem, vel redditum publicum facerent; unde compuneti divina misericordia, ad eorum petitionem commadavimus sensum, et ideo a praesenti decima indictione omnibus ducibus, marchionibus, comitibus, iudicibusque, et universo populo a magno usque ad parvum in Bononiensi oppido commorantibus, dilectis fidelibus nostris notum esse volumus, ut omnes Bononiensis Ecclesiae filii, idest sacerdotes, et levitae, seu cunctus clerici, ingesserunt nostro apostolatum vim ac violentiam perpeti in suis facultatibus, et rebus, et possessionibus, et publica ab illis exigi servitia, tam in ecclesiasticis, quam in suis mobilibus et

Cleri Bononiensis preces.

Causae concessionis.

immobilibus substantiis: quod contra omnium statuta sanctorum Patrum, et canoniam auctoritatem esse cerneretur: quare illorum calamitatibus condolentes, per has nostras literas omnino interdicimus, et prohibemus, eorum nihil ab eis, vel successoribus illorum exigi ab aliqua magna parvaque persona, quae illis iure et legaliter competit; insuper interdicimus, ut nec portaticum, neque ripaticum, aut teloneum, sive ostalicum, neque paratam, vel sacramentum, quod dici nefas est, faciant. Sed sine aliquorum hominum publicas ibi gerentium actiones perturbatione atque molestia persistere securi quietique nullam sustinentes violentiam, in suis facultatibus, vel omnibus rebus tam mobilibus, quam immobilibus, tam de suis propriis quam et de ecclesiasticis, sed in Dei servitio et laudibus quieti et pacifiei perseverent, quatenus pro nobis et cuncto populo christiano securi Dominum quotidie exorent. Datum xviii kal. maii, pontificatus nostri anno secundo, Ottonis imperii anno sexto, indictione superscripta.

Dat. die 14 aprilis anno Domini 967,
pontif. Ioan. anno ii.

III.

Heroldus Salisburgensis archiepiscopus in concilio Ravennatensi deponitur et excommunicatur; Fridericus vero eius loco archiepiscopus creatur (1).

SUMMARIUM

Series facti, seu causae depositionis. — Antea iam officio suspensus Heroldus, — Damnatur. — Cum eo communicantes excommunicantur. — Fridericus Salzburgensis archiepiscopus confirmator, cui ut omnes obediant, imponitur. — Ioannis PP. subscriptio. — Subscriptiones episcoporum Ravennatensis concilii.

Ioannes sanctae romanae et apostolicae Ecclesiae praesul, omnibus archiepiscopis et episcopis nostris dilectis in Christo fratribus apud S. Synodum Ravennae nobiscum aggregatis, aeternae beatitudinis gaudia.

(1) Ex Sagonio, de Episc. Bononiensibus lib. 2.

Cleri Bononiensis immunitas ab exactionibus.

(1) Ex Conc. tom. xi, col. 909.

*Series facti,
seu causae de-
positionis.*

Sanctitati ac dilectioni notum vestrae esse volumus, quod Heroldus dudum Salzburgensis Ecclesiae archiepiscopus, contra canonicam et apostolicam autoritatem nefaria praeceptione post suorum oculorum amissionem videatur sacram celebrare mysterium; et, quod ridiculum est, pallium gestare solemniter. Hoc namque non ad modicam haereses vesaniam attinet, et nobis, omnimodo fratum orthodoxorum prudentiae debet videri execrabile: praesertim cum ipse pro sua culpa et perfidiae temeritate exoculatus sit, eo quod ecclesias Dei ex poliaverit, thesaurum paganis erogaverit, seseque eis iniunxerit in christianorum necem, et depraeationem, contra dominum et piissimum imperatorem suum seniorem rebellis et infidelis extiterit: et proinde a decessoribus nostris sanctae memoriae pontificibus omne sacerdotale officium saepe ei sit interdictum: atque electione, et postulatione omnium pene nobilium, Bawariorum scilicet clericorum et laicorum, sancta romana matre Ecclesia, suae auctoritatis privilegio Fridericum virum venerabilem et cunctis ladbilem loco eiusdem Heroldi fieri esse que archiepiscopum omnino deereverit: itaque nostrum decessorum authoritatem sequentes, vestraeque omnium fraternalitatis assensione roborati, ipsius Heroldi haereticam et temerariam pravitatem amodo ac deinceps damnamus ac penitus confutamus ex vice beati Petri principis apostolorum, neconon omnes sequentes caecitatem corporis et mentis eius in tali praeceptione; eique communicantes excommunicamus primo, et anathematizamus usque ad plenissimam emendationem. Insuper iam dieto Friderico per authoritatem sedis apostolicae dignissimo archiepiscopo honorem et dignitatem Salzburgensis archiepiscopatus confirmamus et corroboramus, et universos humilitati eius allubescentes benedicimus, et catholicos approbamus. Unde rogantes hor-

*Antea iam of-
ficio suspensus
Heroldus;*

Dannatur.

*Cum eo com-
municantes
excommuni-
cantur.*

*Fridericus
Salzburgensis
archiepiscopus
confirmatur,
qui ut omnes
obediant, im-
ponitur.*

tatur sanctitatem vestrae fraternitatis (1), et in hoc nobiscum pariter assentias, et huic nostre apostolice sanctioni vestram confirmationem praebatis.

IOANNES sanctae catholicae et apostolice romanae Ecclesiae huius sanctioni editae a me in synodo apud Ravennam subscripti.

*Ioannis pp.
subscriptio.*

† Signum domini OTTONIS seruissimi imperatoris.

Rodoaldus patriarcha Aquileiensis Ecclesiae interfui, et subscripti.

*Subscriptiones
episcoporum
Ravenatensis
concilii.*

Petrus S. Ravennatis Ecclesiae archiepiscopus.

Walpertus S. Mediolanensis Ecclesiae archiepiscopus.

Lanwardus S. Mindensis Ecclesiae episcopus.

Otkerus S. Spirensis Ecclesiae episcopas (2).

Windo (3) S. Silvae Candidae Ecclesiae episcopus, et bibliothecarius apostolicae sedis.

Martinus (4) S. Sutriensis Ecclesiae episcopus.

Benedictus S. Portuensis Ecclesiae episcopus.

Everardus episcopus Arretinensis.

Sichelius episcopus Florentiae.

Petrus episcopus S. Volternensis Ecclesiae.

Ioannes Ariminensis Ecclesiae episcopus.

Hubertus (5) S. Lunensis Ecclesiae episcopus.

Honestus episcopus S. Perninae Ecclesiae.

Petrus S. Camerinae Ecclesiae.

Ingizo (6) episcopus S. Assisinatae Ecclesiae.

Leo episcopus S. Asinatae (7) Ecclesiae.

Ioannes episcopus S. Gallensis Ecclesiae.

Erfemarius Anconitanae Ecclesiae episcopus.

Attingus episcopus Auximanensis Ecclesiae.

(1) *Alius ut.* (2) *Has subscriptiones editor mendissimas fatetur.* (3) *Fortasse Guido.* (4) *Inferius* in diplomate pro Ecclesia Beneventana legitur *Marinus.* (5) *V. Cl. Coletus legit Adalbertus,* sed in citato diplomate Hubertus. (6) *Inferius* Ignizzo. (7) *Legendum Ostiensis ut infra.*

Benedictus Humanatae Ecclesiae episcopus.
 Eberardus Esinatae Ecclesiae episcopus.
 Benedictus Fuliginae Ecclesiae episcopus.
 Julianus Lucerniae Eccl. episcopus.
 Gregorius Comaclensis Eccl. episcopus.
 Rodo S. Cesinatae Ecclesiae episcopus.
 Arualdus Popiliensis episcopus.
 Radaldus Rosiliensis episcopus.
 Martinus Mantuanensis episcopus.
 Stephanus Ficodensis episcopus.
 Ioannes Bellunensis episcopus.
 Albericus Perulensis episcopus.
 Rodulphus Vicentinus episcopus.
 Gerhardus Faventiae Eccl. episcopus.
 Petrus Metaumaneensis episcopus.
 Hubertus Parmensis episcopus.
 Luizo Cremonensis.
 Ermenaldus Regionensis episcopus.
 Gorboldus Polonensis episcopus.
 Gauslinus Patavensis episcopus.
 Arnaldus Tridentinus episcopus.
 Teutpertus (1) Feltrensis episcopus.
 Zenobius Fesulanus episcopus.
 Gothofredus Aquensis episcopus.
 Roilo Astensis episcopus.
 Luido Glosinensis episcopus.
 Adalbertus Bonensis (2) episcopus.
 Wido Matinensis episcopus.
 Ioannes Imolensis episcopus.
 Ratherius Veronensis episcopus.
 Antonius Brisvensis episcopus.
 Udalriens Bergomensis episcopus.
 Ioannes Tordanensis episcopus.
 Anpaldus Novariensis episcopus.
 Lupus Spoletinae Ecclesiae.
 Sigihardus Cetensis episcopus.
 Rihelardus Fanensis Ecclesiae episcopus
 subscripsi.

Actum Ravennae vii kal. maii, per
 manum Stephani scrinarii sanctae ro-
 manae Ecclesiae, in mense aprilii, et in-
 dictione decima: in praesentia omnium
 sanctorum episcoporum.

Dat. die 25 aprilis anno Domini 967,
 pontif. Ioan. anno ii.

(1) *Al.* Rupertus. (2) Bononiensis.

IV.

*De expellendis clericis ab episcopatu Win-
 tonensi et introducendis monachis (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Edgari regis encomium. —
 Eiusdem preces. — Monachorum mores
 effraenati et impoenitentia. — Mortuo epi-
 scopo Wintoniensi successor ex clericis
 monasterii huius eligatur. — Si dignus
 nemo inter eos reperiatur, eligatur regu-
 laris ex alio quolibet monasterio. — Ana-
 thema contra privilegii huius temeratores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Edgardo
 regi excellentissimo, atque omnibus episcopis,
 ducibus, comitibus, abbatibus et cuncto fidei
 populo Anglicae gentis, christianam salutem
 et apostolicam benedictionem.

Quoniam semper sunt concedenda, quae
 rationabilibus quaeruntur desideriis, oportet
 ut vestre piae petitionis studium in
 privilegiis minime offendatur praestandis.
 Scimus enim, gloriose fili, imperii vestri
 dignitatem zelo divinae legis ita undique
 manitam, ut inde sine tenero pro venerabilium
 locorum procogitet stabilitate: quan-
 tenus proveniente pro labore schola do-
 minici multiplicetur servitii, et largitoru
 omnium Deo abunde fructus referantur
 milleni. Quare, rex inclyte, ac fili caris-
 simae, quod vestra excellentia per fratrem
 et coepiscopum nostrum Dunstanum ab
 hac apostolica sede, cui licet immeriti
 praesidemus, exposcit, omnibus modis
 concedimus, auctoritate apostolica san-
 cientes, ut de monasterio in Wintonia
 civitate in honorem sanctae Trinitatis et
 beatissimorum apostolorum Petri et Pauli
 construeto, quod vetus differentia novi illi-
 lins, quod iuxta est coenobii, cognomi-
 uantur canonici, domino, episcopo, et om-
 nibus catholicae fidei cultoribus ex pa-
 tentibus culparum suarum turpitudinibus
 odibiles, et in eisdem secundum impoe-
 nitentis eorū inverecunde perduran-
 tes, cum suo Praeposito, utpote vasa
 diaboli, efficiantur: et sicut vestra subli-

(1) Ex Alfordianis omnibus Ecclesiae Anglicanae ad
 ann. 970, num. iv.

Exordium.

Edgari regis
 encomium.

Eiusdem pre-
 ces.

Monachorum
 mores effra-
 enati et impoe-
 nitentia.

mitas desiderat. dilectissimus frater et coepiscopus noster Ethewaldus, regularibus disciplinis apprime iabutus, monachorum secundum praecpta regulae viventium gregem enutriat, eisque inibi perpetuam mausonem statuat ille, qui eorum vitam ita sanctitatis moribus exornet. ut, pastore ad laboris sui praemium vocato, non alinude, quam ex illa congregatione alter in locum regiminis succedat. Quid si impedientibus, quod absit, peccatis, ad hoc pontificale officium in eadem congregatione idoneum inveniri minime posse contigerit; autoritate apostolorum principis Petri cui Dominus ac Salvator noster ligandi solvendique potestatem contradidit, praecepimus, ut nemo ex clericorum ordine ad huius regimen Ecclesiae promoveatur: sed potius ex alia qualibet congregatione, qui dignus inventus fuerit monachus, assumatur, et huic Ecclesiae praeificetur. Si quis enim interea, quod non credimus, haec apostolicae sedis privilegii decreta irrita facere, et ea, quae a nobis pie indulta sunt, intaminare praesumperit; autoritate eiusdem coelestis clavigeri Petri, omniumque successorum eius sciat se anathematis vinculo innodatum, et in illo magni indicii die perpetualiter dominandum. In Christo valeas, domine fili (1).

Mortuus episcopo Wioto-nensi, successor ex clericis monasterii huius eligatur.

Si dignos de-mo inter eos reperiatur, eligatur regularis ex alio quo-libet monas-terio.

Anathema contra privili-gium huius temeratores.

V.

Abbatii Fulde-ni, eiusque successoribus inter alia privilegia ius primatiale conceditur (2).

SUMMARIUM

Abbatis postulatio. — Libertas monasterii a cuiuscumque iurisdictione. — Primatus Fulde-nensis super omnes Galliae et Germaniae abbates. — Censura contra inobservantes.

(1) Quamvis in fine nulla sit temporis nota: datam tamen putamus allatam constitutionem circa ann. 967, ad quem ab Arfoldo refertur. Anno enim 965 agi coepit de huiusmodi mutatione, et anno 967 Edgarus rex ecclesiasticos canones a Spelmanno fol. 447 relatios edidit ad ecclesiastorum mores formandos. (2) Ex anteh. edidit lo. Frider. Schannat loc. saepe en. u. xi.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, karissimo in Christo filio Werinario sacri coenobii Fulde-nensis abbatii religiosissimo, et per eum suis successoribus abbatibus in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum, sanctorumque locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua dilacione est, Deo autore, perficiendum, ut ex hoc vigor sanctae religionis roboretur, et eisdem sanctis locis salus et indemnitas solidetur, nobis quoque lucri potissimum praemium a conditore omnium Deo in regnis coelestibus adseribatur. Igitur quia per interventum domini Ottonis excellentissimi piissimique imperatoris Augusti, nostrique spiritualis filii, et sanctae Ecclesiae defensoris prae nominatus Werinarius abbas postulavit a nobis, quantum venerabile monasterium, cui processus videtur, quod olim a sanctae memoriae Bonifacio episcopo ad honorem Dei, et Domini nostri Salvatoris in loco, qui vocatur Boconia erga ripam fluminis Vultaha constructum; privilegii summae sedis apostolicae insulis decoretur, et sicut per sanctissimi papae Zachariae constitutionem, aliorumque venerabilium pontificum praedecessorum decessorumque nostrorum praecpta dicioni sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, suppositum est, ita perpetuis temporibus perseveret, nullius unquam alterius Ecclesiae iurisdictionibus summittatur. Quapropter prius desideriis faventes, hac nostra authoritate id, quod exposcitnr, digno effectu mancipamus, ideoque omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio dicionem quamlibet habere, aut auctoritatem, praeter sedem apostolicam, prohibemus, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnia quispam celebrare omnino prae sumat, ut profecto iuxta id, quod subiectum apostolicae sedi firmitate privilegii consistit, inconcusse omni tempore dotatum permaneat, locis, et rebus universaliter tam eis, quas a primordio sibi

Abbatis postu-latio.

Libertas mo-nasterii a cuius-cumque iuris-dictione.

vindicare debet, vel quas moderno tempore tenet, et possidet, quam eis, quas futuris temporibus in ius ipsius sacri monasterii divina providentia augere ex donis et oblationibus, decimisque quorumlibet christifidelium voluerit, absque ullius personae contradictione, firmitate perpetua perfruatur: adiicientes autem pro magno amore praefati piissimi domini Ottonis imperatoris Augusti specialiter constituimus, ut idem Falderensis abbas ante omnes alios abbates Galliae, seu Germaniae primatum sedendi in omni loco, quo convenerint, obtineat, neenon et archimandrita consultior et honorabilior nostra apostolica auctoritate permaneat: constituimus quoque per huius nostri decreti paginam, ut quicunque cuiuslibet Ecclesiae praesul, vel quacumque dignitate praedita persona, hinc nostri privilegii tenorem, quem auctoritate beatissimi apostolorum principis, cuius vice fruimur, confirmamus, et recorroramus, violare et transgredi temptaverit, anathema sit, et iram Dei omnipotentis incurrens a coetu omnium sanctorum alienus existat, et nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetualliter permaneat apostolica in omib[us] auctoritate submixa (1).

Scriptum per manum Stephani serinarii, notarii, et regionarii sanctae romanae Ecclesiae in mense octobris, et indictione undecima.

Datum vi idus novemb. per manum Widonis episcopi, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno pontificatus domini nostri Ioannis XIII papae un(2), imperii vero domini Ottonis Augusti maioris vi, minoris ii.

Dat. die 8 novembris anno Domini 968,
pontif. Ioann. anno iii.

(1) Aba Fullensi monasterio concessa privilegia leg. in Agapeto II. (2) Leg. iii.

Primatus Ful-
densis super
omnes Galliae
et Germaniae
abbates.

Censura contra
inobseruantes.

Monasterium Arulense in comitatu Helle-
nensi constructum sub protectione sedis
apostolicae recipitur; confirmatisque bo-
nis omnibus ad illud spectantibus, libe-
runt ab omni saeculari vel ecclesiastica
potestate declaratur (1).

VI.

Exordium. — Monasterium Arulense constructum fuit a comitibus Rossilionensibus in eodem comitatu. — Sub protectione et ditione s. sedis permanere determinatur, — Eique bona omnia confirmantur. — Eius immunitas a quacumque saeculari, vel ecclesiastica potestate, aut molestia. — Si abbas regulariter non vixerit, Rossilionensis comes, vel monachii alium in eius locum eligere possiat. — Anathema contra privilegii huius temeratores nisi resipuerint.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, universis Christi fidelibus praesentibus et futuris salutem in Domino perpetuam.

Si semper concedenda sunt quae piis congruentdesideriis, quanto magis ea quae pro divini cultus constantia pertinere noscuntur omnimodo non sunt neganda. Et ideo sciat omnium vestrorum bonitas, atque industria quia vir Deum timens, et inclitus comes nomine Oliba veniens oratum Romam ad beatissimorum apostolorum Petri et Pauli sacratissima corpora, postulavit a nobis, ut monasterium, quod vocatur Arulas, constructum a fratre avi sui ad honorem Domini, et semper virginis Rei Genitricis Mariae, positum territorio comitatus Rossilionensis, in loco qui vallis Asperi vocatur, iuxta ripam fluminis Theti, quod vulgari nomine etiam nuncupatur, sub perpetua immunitate sanctorum Patrum sub defensione sanctae nostrae sedis apostolicae manendum decerneremus cum omnibus rebus et possessionibus sibi pertinentibus: inde inclinati precibus eius humilitatis, per hanc nostram apostolicam et inviolabilem praeceptionem statuimus id ipsum Dei Genitricis.

(1) Ex chartario monasterii Arulensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan.

Exordium.

Monasterium
Arulense con-
structum fuit
a comitibus
Rossilionensi-
bus in eodem
comitatu.

Sed protec-
tione et ditione
s. Sedis per-
manere deter-
nitor.

tricis monasteriorum ex integro pro sua stabilitate perpetualiter ad ditionem atque tuitionem sanctae matris Ecclesiae persisti debere, confirmantes illi omnes res, quae iure, et rationabiliter sibi a principio pertinent, et usque in finem saeculi pertinere debent in cellis, ecclesiis, ornamentiis, sacris vasis et utensilibus, in villis, casis, casalibus, servis, ancillis, libertis, et affrancitiis, aquis, eum ipsis aquarum ex utraque parte riparum verdigariis, et circumiacentibus, terris, et aquamolis cum suis caputaquis, et ipsis aquae ductibus, ac piscariis, omnibusque locis cultis et incultis, et eum universis usibus, redditibus, seu decimationibus et tributis: proualgantes etiam haec omnia, et quaecumque legaliter dici et nominari possunt per fines et terminos suos, inconcussa et indemnia manere ad dominium ipsius sacri coenobii et utilitatem regularis abbatis seu monachorum ibidem Deo servientium. Quoquo tempore nequam licentia sit alicui episcopo, duei, comiti, aut ulli hominum magistrorum parvaeque personae aliquid de omnibus quae ei pertinent, et inantea pertinere debent, tollere aut violenter possidere, sive in quoquam molestiam et contrarietatem facere; sed cuncta mobilia et immobilia generaliter et integre salva seu integra persistant ad usum et incrementum ipsius sacri monasterii sub protectione nostrae sedis apostolicae perpetuis temporibus a praesenti XII indictione. Decernimus etiam ut abbas qui ibidem pro tempore fuerit, si, quod absit, a regulari proposito, et institutione beati Benedicti deviaverit, sive res monasterii eiusdem alienaverit, licentiam habeat praedictus comes Oliba sive sui cumdem abbatem expellendi foras, et quod ab eo alienatum fuerit, ad proprium ius revocandi, et pro ipso alium Deo dignum abbatem constituendi approbata rei veritate. Constituentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione haec quae a nobis decreta sunt perpetuis temporibus inviolabiliter ab omnibus observanda.

*Ego homo
omnia confirmans;*

*Eius immunitas
a quacumque
sacerdotali vel
ecclesiastica
potestate aut
molestia.*

*Si abbas regu-
lariter no-
vixerit, Rossi-
onensis co-
mes vel mo-
nachi alium in
eius locum o-
ligere possint.*

Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu adversus huiuscemus nostrae praeceptionis seriem contrae praesumperit, sciat se, nisi resipuerit, iudicio Dei omnipotentis, et praedictae semper virginis Dei Genitricis Mariae beatissimorumque apostolorum Petri et Pauli, et omnium episcoporum, nostraeque apostolicae humilitatis auctoritate cum omnibus impiis perpetuo incendio, et indissolubili anathemate damnatum. At vero qui observator et custos eius in toto extiterit, gratiam et misericordiam a coelesti rege obtineat omniumque peccatorum suorum in praesenti absolutionem, et in futuro aeternam gloriam cum sanctis angelis consequatur. Scriptum per manum Leonis notarii regionarii atque scribentarii sedis apostolicae in mense decembri, indictione XII. Bene valete.

Script. mensi decembris anno Domini 968,
pontif. Ioannis anno III.

*Anathema
contra privi-
legii huius te-
moniales nisi
resipuerint.*

VII.

*Confirmatio privilegiorum S. Trivirensis
Ecclesiae, cuius antistes Galliae, Ger-
maniaeque primas declaratur (1).*

SUMMARIUM

Ecclesiae Treverieae excellentia et vetustas. — Confirmatio et renovatio privilegiorum eiusdem. — Trevirensis episcopus post legatum apostolicum omnibus Galliae Germaniaeque pontificibus loco et sessione antecelbit. — Absente vero legato, vicarii apostolicae sedis munere fungatur. — Obsequium illi ab universa dioecesi debitum. — Confirmatio ecclesiarum, monasteriorum bonorumque omnium d. Ecclesiae concessorum. — Anathema contra praeceptum hoc inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, charissimus nobis in Christo fratribus universis episcopis, ac totius dignitatis et ordinis catholicis viris, praesentibus scilicet et futuris, perpetuam salutem.

Quia, licet indigni, divinae tamen dignationis gratia disponente, B. Petri apo-

(1) Ediderunt Browerius et Maseanus annual. Tre-
virens. lib. x

stolorum principis sacratissimam sedem, universalemque in toto orbe terrarum (1) ministerium suscepimus, necesse est omnium Ecclesiarum ut diligentissimam solitudinem ita continenter habeamus, ne earum iura auctoritate eiusdem apostolorum principis caeterorumque successorum eius venerabilium Patrum inviolabiliter statuta et confirmata, nostro minuantur, ae pereant tempore, sed potius corroborata decenter augeantur atque proliferant. Ideoque omnium vestrum nosse volumus sanctitatem, et industriam quod Theodorico dilectissimo fratre nostro Treverensis Ecclesiae archiepiscopo veniente Romanum, oratum ad sanctorum apostolorum limina, andivimus, sicut etiam pridie audiendo, inno et legendo, compertum habuimus, eamdem ipsam praecae teris Galliarum Ecclesiae christianaee religionis exordium, catholicaque fidei prima rudimenta percepisse, per sanctissimorum virorum Eucherii, Valerii et Materni, et caeterorum evangelicam doctrinam, quos tempore suo praedictus beatissimus Petrus apostolus ordinavit, et instruxit, nec non illue ad praedicandum direxit. Unde totius ordinis nostrae sedis apostolicae consultu, gratuitoque assensu iura privilegiorum, quae a sancta romana matre Ecclesia praefatis sanctis eorumque reliquis successoribus, idest, Agricio, Maximino, Paulino, Severo alumnis et apostolicis viris a primordio hucusque authenticice concessa sunt; quaeque etiam ipsius civitatis excidio, incendio, aliove easu consumpta probantur, eidem Treverensi Ecclesiae, praedictoque fratri nostro Theodorico, et per eum cunctis ipsius successoribus, reconfirmare, recorborare, et omnimodo restituere dignum duximus: decernentes per huius nostri apostolice privilegii validissimam constitutionem; ut quandocumque a nostra principali et apostolica sede episcopus, presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, sive quilibet ordinarius legatus rei ecclesiasticae, seu

Ecclesiae Trevericae excellenti et vetustas.

Confirmatio et renewatio privilegiorum eiusdem.

Trevirensis episcopus, post legatum apostolicum, omnibus Galliac Germaniaeque.

(1) *Magisterium legit Browerius.*

cogendae synodi causa in Galliam, Germaniamve destinatus fuerit, Trevirensis praesul post quemlibet ordinarium legatum ap. sedis primum inter alios pontifices locum obtineat. Et si missus romanac Ecclesiae defuerit, similiter post imperatorem, sive regem sedendi, sententiam edicendi et synodale iudicium canonice promulgandi, primatum habeat; utpote in illis partibus vicarius nostrae sedis apostolicae merito constitutus. Neque enim dignum est, ut illius Ecclesiae praesul aliquo tempore caeteris non habeatur praelatus, cuius honor in illis partibus sub ipso apostolorum principe extitit primitus. Pari quoque modo sancimus, omnes in parochiis eius degentes, sive ordinationem et promotionem cuiuslibet ecclesiastici gradus a pontifice ipsius percipientes, eidem ipsi matrici Ecclesiae, episcopoque illios debere canonice placere, obsequi, et iure obedire. Siquidem decreto B. Clementis papae super hoc ita cantum videtur: si vobis episcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, subdiaconi, ac reliqui clerie cuncti omnesque principes, tam maioris ordinis, quam inferioris, atque reliqui populi tribus, et linguae non obtemperaverint, a liminibus sanctae Dei Ecclesiae alieni erunt, dicente Domino: Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit. Inter haec quoque omnia, quae ad saepe dictam Trevirenssem Ecclesiam intra et extra civitatem pertinere videntur; idest ecclesias cum universis rebus sibi attinentibus, seu monasteria tam monachorum, quam virginum, quae ex praeceptis, sive scriptis regum, seu imperatorum, sive eorumdem fundatorum auctoritate, ad se pertinent, et pertinere debent, et quidquid omnino illa ipsa Ecclesia ubique et quoquo merito possidet et possidere debet, generaliter et specialiter concedimus; reformamusque praefato Theodorico fratri, et coepiscopo nostro suisque successoribus, ad perpetuam sanctae Trevirensis Ecclesiae donationem, atque ditionem, per huius no-

Pontificibus
loco et sessio-
ne autocellat.

Absente vero
legato, vicarii
Apostolicae
Sedis munere
funguntur.

Obsequium illi
ab univer-
sae dieceesi debi-
tum.

Confirmatio
ecclesiarum,
monasteriorum
bonorumque
omnium dictae
Ecclesiae co-
cessorum.

Anathema
contra prae-
ceptum hoc
inobedientes.

strae apostolicae praceptionis seriem a praesenti XII indictione, et usque in finem saeculi valitaram. Contra quam, si quis quid quolibet modo agere praesumperit, et quod in iste et canonice a nobis decretum est, in aliquo infringere tentaverit, sciat se ex Dei omnipotentis, et predicti beatissimi apostolorum principis, omniumque sanctorum, ac deinde nostra auctoritate damnandum, et anathematizandum, et cum omnibus impiis aeternis suppliciis deputandum. Qui vero hoc privilegium nostrum observare, custodire, adimplere fideliter studuerit, benedictionis gratiam, et misericordiae plenitudinem in caelestibus castris inter electorum numerum efficaciter a Domino Deo consequi mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii, et scrinarii sanctae sedis apostolicae in mense ianuario, et indictione XII. Data xi kalend. februarii per manum Sieconis episcopi sanetae N. (1) Ecclesiae ad vicem Guidonis episcopi, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno, Deo propitio, pontificatus domini Ioannis pontificis et universalis XIII papae, in sacratissima sede D. Petri apostoli IV, imperii autem domini Ottonis maioris VII (2), minoris vero II, et indictione XII.

Dat. die 22 ianuarii anno Domini 969,
pontif. Ioannis anno IV (3).

VIII.

*Beneventana sedes archiepiscopatus titulo
insignitur in concilio Romano celebrato
anno 969 (4).*

(1) Bleriana adiecit Browerius. (2) Leg. viii.
(3) Browerius emendavit III; nescio tamen quo fundamento, cum constet Ioannem XIII electum fuisse pontificem mense octobri anni 963. At fortasse bene legendum notavit *imperii autem D. Ottonis maioris VIII*; luculententer enim probat Pagius Breviar. Pontif. et Concil. in vita Ioannis XIII. § vi, Ottonis coronationem a pontifice factam esse ante diem 15 mensis februarii anni 962, postquam solemnem Christi natalitum Papiae celebrasset. (4) Ex Labbei appendice tom. 9. Ugbell. Itd. Sac. tom. VIII, ubi de Beneventana Ecclesia et Concil. tom. XI, col. 958.

SUMMARIUM

Exordium. — Causae potiores concessionis. — Ottonis imperatoris, praesulumque omnium consensus. — Concessio pallii Landulpho archiepis. et successoribus. — Episcopatus suffragani. — Usus pallii in festivitatibus S. Michaelis archangeli et Translationis corporis S. Bartholomaei — Ecclesia Sipontina, et S. Michaelis in Monte Gargano Beneventanae iterum subiicitur. — Anathema contra privilegi huic contemptores. — Subscriptio Ioannis PP. — Subscriptio imperatoris Ottonis; — Item et Patrum concilio praesentium.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo nobis Landulpho, venerabili atque merito honorabili Beneventanensis et Sipontinae sanctae Ecclesiae, et rado per nostrae apostolicae authoritatis concessionem archiepiscopo.

Cum certum sit, Deo servientibus infabilia aeterni regni praemia reservari; nobis tamen necesse est horum beneficia eis tribuere, ut in Dei laudibus ex remuneratione valeant multipliciter insudare. Et quia Beneventanensis Ecclesia, in exercendis Dei laudibus magno conatu piaque religione insistit, atque erga reverentiam sanctae et apostolicae romanae Ecclesiae praecipue exuberasse cognovimus, quod nobis olim apud eam manentibus omnino constat inventum; debemus itaque ex ardore caritatis atque studio divini cultus eam causa honoris ac reverentiae sublimiorem inter caeteras ordinare. Et quoniam sancta sedes est, ubi beati Bartholomaei apostoli corpus requiescit, merito decet augmento cultus amplioris decorare, quoniam et ad hoc divinae miserationis respectu curam regiminis suscepimus, et ad exhibenda Deo sedula servitia, et canores laudes potentiae suae devotos deheamus solcite invitare. Itaque praesidentibus nobis in sancta synodo acta ante confessionem beati Petri apostolorum principis septimo kalendas iunias, propositis in medio sacro-sanctis, quatuor evangelii, praesente domino Ottono glorioissimo imperatore Augusto romanique tristis luto, uoc

Exordium.

Causae potiores concessionis.

Ottonis imperatoris, presulique omnium consensus.

Concessio pallii Laudulpho archiepisc. et successoribus.

Episcopatus suffraganei.

Ums pallii in festivitatibus S. Michaelis archangeli et Translationis corporis S. Bartholomaei.

Ecclesia Sipontina, et S. Michaelis in successoribusque tuis similiter Sipontum,

Romanis, atque Italicis, et occidentalibus religiosis quamplurimis, atque etiam catholicis, et sapientissimis totius ordinis viris; hortatu siquidem benigno ipsius praefati domini elementissimi imperatoris Augusti, una cum consensu infradictorum praesulum, atque sacerdotum, omniumque clericorum S. R. E. qui inferius subscriperunt, quibus. Beneventanam cathedralm velle exaltare, intervenientibus videlicet Pandulpho Beneventanae, et Capuanae urbium principe, seni Spoleti, et Camerino dueatus marchione, et duee, simulque et Candulpho excellentissimo principe filio eius, usum pallii tibi, praefate praesul, ad solam missarum solemnia peragenda concessimus, scilicet in his festivitatibus, id est in Nativitate Domini, Epiphaniae, Purificationis sanctae Dei Genitricis et virginis Mariae, similiter et in Annuntiatione eiusdem beatae Mariae, et in Paschali festivitate, et in Ascensione Domini, et Pentecoste, et festivitate S. Ioannis Baptiste, et in natalitiis beatorum apostolorum, et in Assumptione beatae Mariae, pariterque in Nativitate eiusdem, simulque et in Dedicatione sanctae Ecclesiae tui archiepiscopatus, nec non et in die consecrationis, et in consecratione episcoporum, tribuentes tibi insuper cum eo potestatem et honorem archiepiscopatus, ita ut fraternitas tua, et successores tui infra statum dioecesis, in locis, quibus olim fuerant, semper in perpetuum episcopos consecret, qui vestrae subiaeant ditioni, scilicet sanctae Agathae, Abellini, Quintodecimi, Ariani, Asenli, Bibini, Vulturariae, Larini, Tholesiae, Aliphae. Adiecimus etiam ut utaris pallio in festivitatibus B. Michaelis archangeli, et translatione B. Bartholomaei apostoli. Posteriora vero tuae Ecclesiae rectores post obitum tuum consecrationem ipsius archiepiscopatus, ac honorem pallii ab haec sancta et apostolica, cui Deo authore deservio, sede percipient. Confirmamusque tibi et successoribusque tuis similiter Sipontum,

et ecclesiam B. Michaelis archangeli in monte Gargano, et Verranum oppidum cum massis, et villis, et omnibus pertinentiis ecclesiarum suarum, qualiter ab antecessoribus nostris per concessionem privilegiorum possidere videntur. Statentes insuper apostolica censura sub divini indicii obtestatione, et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alieius dignitatis potestate praeditus homo praesumat, vel etiam quaecunque magna parvaque persona quoquomodo andeat destruere, dum profecto perenniter irrefragabili iure deerimus, ut ordinata in suo esse maneant: si tamen, ut supradictum est, successores tui a sancta romana et apostolica sede consecrationem, et usum pallii decretaliter accepere non distulerint. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec refragare, aut destruere, vel aliquam iacturam, aut molestiam inferre, sit anathematis vinculis innodatus, et eum diabolo, et eius atrocissimis pompis, et eum Iuda proditore Domini nostri Iesu Christi, aeterni supplicii incendio concremandus. At vero qui pio intuitu observator, et in omnibus extiterit custodiens huiusmodi apostolici instituti, ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliceiter consequatur, et vitae aeternae parteeps effici meatur. Amen.

Scriptum per manum Stephani scriptarii S. R. E. in mense maii, indiet. XII. EGO IOANNES sanctae Ecclesiae catholicae romanae et apostolicae XIII papa in hoc privilegio a nobis promulgato manu propria subscripsi.

¶ Signum D. OTTONIS piissimi imperatoris.

Sico-S..... Ecclesiae in hoc privilegio consensi, et subscr... .

Ioannes episcopus Galisanae Eccl.

Ioannes episcopus Anagninae Eccl.

Marinus episcopus sanctae Sutrensis Ecclesiae.

Monte Gargano Beneventanae iterum subiunctur.

Anathema contra privilegii huic contemptores.

Subscriptio Ioannis PP.

Subscriptio imperatoris Ottonis;

Item et Partem concilio praesentium.

Benedictus episcopus sanctae Terracensis Eccl.
 Leo episcopus sanctae Ostiensis Eccl.
 Benedictus episcopus sanctae Portuensis Ecclesiae.
 Gregorius episcopus sanctae Albanensis Ecclesiae.
 Ioannes episcopus S. Salernitanae Eccl.
 Ioannes humilis episcopus sanctae Castricensis Eccl.
 Ioannes episcopus sanctae Sarsinaten. Ecclesiae consensi et subse.
 Stephanus episcopus sanctae Ficodensis Ecclesiae consensi.
 Constantinus episc.....
 Ignizzo episcopus Floren..... Eccl.
 Hubertus episcopus (1)..... subscripti.
 Gnifridus episcopus sanctae Virodunensis Ecclesiae.
 Sigulphus sanctae Placentinae Ecclesiae consensi, et subscripti.
 Luitprandus episcopus interfui.
 Bozzo episcopus sanctae Astensis Eccl. consensi.
 Abraham sanctae Frisingensis Ecclesiae episcopus consensi.
 Raterius episcopus sanctae Marsicanae Eccl. consensi, et subscripti.
 Reginaldus sanctae Rubilamensis Ecclesiae episcopus consensi, et subscripti.
 Albericus S. Reatinac Ecclesiae episcopus subscripti.
 Domininus archipresbyter S. R. E. consensi, et subscripti.
 Crescentius presbyter card. S. R. E. consensi, et subscripti (2).
 Theophylactus S. R. E. presbyter consensi, et subscripti.
 Benedictus archidiaconus S. R. E. consensi.
 Ego Bonifacius humilis diaconus S. R. E. consensi.
 Leo diaconus S. R. E. consensi.
 Ioannes subdiaconus S. R. E. consensi.
 (1) Fortasse Lunensis ecclesiae. (2) Quoad invenerimus, primo hic cardinalis nomen in subscriptionibus reperitur cum semper S. R. E. presbyteros se caeteri, ut hic quoque videre est, subscripterint.

Datum viii kal. iunii per manum Guideronis episcopi sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae et biblioth. sanctae sedis apostolicae anno pontif. domini nostri Ioannis XIII papae quarto, imperatoris Ottonis maioris vii, et minoris ii, indiet. supradicta duodecima, anno dominicae incarnationis DCCCCLXIX.

Dat. die 26 maii anno Domini 969,
 pontif. Ioannis anno iv.

IX.

Confirmatio erectionis et bonorum monasterii S. Vincentii martyris ordinis S. Benedicti Meten. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium S. Vincentii Meten. a Deodorico, alias Theoderico, episcopo fundatum (2). — Quare monasteriis privilegia concedantur. — Deodorici expostulatio. — Confirmatio eiusdem monasterii cum bonis omnibus. — Unus abbas in eo constituendus. — Nemini liceat ab eo monasterio ad alia divagari. — Cuicunque personae aliquid ab eo afferre vel alienare interdictum. — Abbas episcopo Metensi sit omnino subiectus. — Sede episcopalii vacante, conceditur abbatii usus dalmaticae et sandaliorum in ecclesia cathedrali. — Anatema contra privilegii huius statuta inobserantes.

Ioannes episcopus servus serverum Dei, dilectissimo Deodorico filio nostro sanctae Metensis Ecclesiae praesuli.

Cum in exarandi Dei laudibus debita pastoralis compulit solicitudinis cura, quaeque ad stabilitatem piorum dinoscuntur pertinere locorum, ubertim promulgare, et apostolicae institutionis in privilegiis, atque decretis censura confirmare: convenit nempe nos apostolico moderamine sancta venerabilia loca, quae

(1) Ex Leibnitio scriptor. Rer. Brunswic. tom. I, p. 501. (2) De hoc Deodorico, alias Theoderico, haec habet Albericus in Chronicō ad annum 966: *Theodoricus consobrinus Ottouis imperatoris Hic fertur dixisse se in episcopatu tanta bona esse facturum, ut ipsa sui nominis litera deberet auro annotari: enī bonae intentionis initium ostenditur in coenobio S. martyris et levitae Vincentii fundato in ipsius urbis insula.*

dudum fuerant in ruinis, maguaque inopia, et paupertate degentia, oportune ordinare, seu ad meliorem sine dubio statum perducere: praesertim ubi illa pertinunt, quae non ad commodum temporale sed ad perpetuam providentiam pertinent Domino servientium animarum:

Monasterium S. Vincentii Meteo, a Deoderico, alias Teoderico, episcopo fundatum.

Quare monasterii privilegia concedantur.

Deoderici ex postulatio.

Confirmatio eiusdem monasterii cum bonis omnibus.

Fons abbas in eo constitutus.

Nemini licet ab eo monasterium ad alios divagari.

Cuiuscumque personae aliquid ab eo auferre vel alienare interdictum.

etiam magna parvaque persona aut quispiam (1) cuiuscumque sit dignitatis praeditus potestate ea, quae a predicto Deoderico dilecto filio nostro pie venerabilis loco tradita atque concessa fuerint, quoquo modo, a quoquam licentiam habeant, saepius nominatum locum Sancti Vincentii in unum adunatum, atque spiritualiter apostolicae exarationis stylo coniuncta disiungere vel aliquid ex inde alienare. Et illud monasterium Sancti Vincentii respiciens sit ad sedem episcopalem protomartyris Christi Stephani, iubemusque ut abbas in potestate illius loci eligendus sit. Si vero episcopus defuerit, licet abbatii in festivis diebus ad sedem episcopalem accedere, ibique cum dalmatica, et sandalis, quas illi mittimus, missas celebrare. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire temptaverit; vel haec, quae a dicto Deoderico dilecto filio nostro Mettenium praesule, ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii videlicet Sancti Vincentii, statuta sunt, refugare, auferre, vel alienare praesumpserit; sciat se auctoritate B. Petri apostolorum principis anathematis vinculo immodatum, atque cum Iudea traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendiis supplicio concremandum. Sic deputatus ne unquam a praefati anathematis nexibus sit absolutus. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, gratiam benedictionis a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps efficiatur, et haec catena B. Petri aperiat ei ianum paradysi: si vero aliquis episcopus id aliquid minuere voluerit, haec, ut diximus, catena claudat polorum regna.

Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii sanctae romanae Ecclesiae in mense septembri et indictione quarta-decima. Bene valete.

(1) Sic.

Abbas episcopo Metensi sit omnia subiectus.

Sede episcopali vacante, conceditur abbatii usus dalmaticae et sandaliorum in ecclesia cathedrali.

Anathema contra privilegii huic statuta inobser-vantes.

Data III die kalend. octobris per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae; anno pontificatus domini Ioannis summi pontificis et universalis tertii decimimi praesidentis in sacratissima sede B. Petri apostoli quinto; imperii domini Ottonis maioris nono, minoris tertio, anno denique incarnationis Domini nostri Iesu Christi MCCCCLXX.

Dat. die 29 septembris anno Domini 970,
pontif. Ioannis anno V.

X.

Erectio Ecclesiae Pragensis Ss. Viti et Venceslai martyrum in sedem episcopalem, et Ecclesiae S. Georgii martyris in abbatiam sub regula S. Benedicti (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Boleslai (cognomento Pii) regis preces per sororem Mariam porrectae Ioanni PP. — Ecclesia Ss. Viti et Venceslai episcopalis. — Et S. Georgii martyris abbatialis cui Maria praeficitur abbatissa. — Eligendus episcopus ex ritu latino.

Iohannes servus servorum Dei, Bolezlao catholicae fidei alumno, apostolicam benedictionem.

Iustum est benivolias aures iustis accommodare petitionibus, quia Deus est iustitia, et qui diligunt Deum instibuntur; et omnia diligentibus Deum cooperantur in bonum. Filia nostra soror tua (2), inter caeteras haud abnegandas petitiones, cordi nostro dulces intulit ex parte tui preces, scilicet ut nostro assensu in tuo principatu, ad Dic laudem et gloriam Ecclesiae, licet fieri episcopatum. Qnod nos utique laeto animo suscipientes, Deo gratias retulimus, qui suam Ecclesiam semper, et ubique dilatat, et magnificat in omnibus nationibus. Unde apostolica anctoritate, et sancti Petri potestate, cuius, licet indigni, tamen vicarii sumus, annuimus, et collaudamus, atque

(1) Ex Mabillonio saeculo quinto Benedictino in vita V. Mariae abbatissae Pragensis. (2) Nempe Mlada, quae mutato nomine Maria dicta est.

incanonizamus, ut ad ecclesiam Sancti Viti et sancti Wenceslai martyrum fiat sedes episcopal; ad ecclesiam vero Sancti Georgii martyris sub regula sancti Benedicti, et obedientia filiae nostrae Mariae sororis tuae, constituantur congregatio monialium, verumtamen non secundum ritum aut sectam Bulgarae gentis, vel Ruziae, aut Slavonicae linguae: sed magis sequens constituta et decreta apostolica, unum potiorem, ad placitum Ecclesiae totius, eligas in hoc opus clericum latinis apprime litteris eruditum: qui uti vomere, novalia cordis gentilium scindere, et triticum bona operationis serere, atque manipulos frugum vestrae iustitiae Christo reportare sufficiat. Vale (1).

Ecclesia ss.
Viti et Vences-
lai episco-
palis,
Et S. Georgii
martyris abba-
tilis, cui Ma-
ria praeficitur
abbatissa.

Eligendus epi-
scopus ex ritu
latino.

XI.

*Declaratio quod Ausonensis Ecclesia pri-
matum gerat super Tarragonensem,
cuius archiepiscopus ab Ausonensi or-
dinari debeat (2).*

SUMMARIUM

Huiusce decreti causa. — Ausonensis Ecclesia Tarragonensi praeficitur. — Exempla similibus concessionum a pontif. factarum. — Otho antea episcopus, archiepiscopus constituitur. — Solitae clausulae. — Poena contra inobservantes.

Iohannes episcopus servus servorum Dei, omnibus in Christo dilectissimis confratribus nostris in Gallicarum partibus commanentibus, carissimis, reverendissimis archiepiscopis atque episcopis, apostolicam benedictionem, et perpetuam in Christo salutem.

Dilectionem et fraternitatem vestram scire volumus, qualiter Borellus honorabilis et laudabilis comes orationis et redemptionis suae causa apostolorum Petri et Pauli limina veniens, prostratus

Huiusce de-
creti causa.

(1) Datam putamus hanc epistolam circa ann. 970. Bolezlau enim cognomento Pius, qui fuit praepositus ecclesiarum fundator, nominis anno 967 successit Boleslao Soevo, ut constat ex Chronico Magdeburgensi mss. Dubravio, et Cosma Pragensi.

(2) Ex miss. Colbertino edidit Edmundus Martennus in tom. I, col. 525 Nov. Collect. Vet. Script. et Monument.

Ausonensis
Ecclesia Tar-
raconensi pra-
ficitur.

Exempla simi-
lium conces-
sionum a Pon-
tif. factarum.

Otho antea e-
piscopus, ar-
chiepiscopus
constitutus.

pedibus nostris, lacrymabiliter quaestus est, quemadmodum Tarragonensem archiepiscopatum, qui olim caput in illis partibus fuerat, Ausonensi Ecclesiae subderemus, eo quod peccatis merentibus, ipsa iam dicta civitas Tarragonensis a Saracenis capta, et pastore destituta, nullum recuperandi locum, aut inhabitandi usque haecennus reperire valeat. Propter quam causam praedecessorum meorum secutns anctoritatem, amodo et usque imperpetuum volumus, atque statuentes roboramus, et confirmamus, ut Ausonensis Ecclesia potestatem et primatum teneat Tarragonensis Ecclesiae. ad Ausonensem Ecclesiam, et quando aliquis ex illis ab hac luce migraverit, successor illius ab Ausonensi archiepiscopo, qui a nostra apostolica sede confirmatus est, succedat, et consecretur. Unde quia sine sanctorum Patrum auctoritate hoc nostrum privilegium confirmare nolumus, ante omnia et super omnia beatissimi et egregii papae Gregorii instrumenta et documenta declarare deponimus, ubi ait ad Benenatum episcopum Musitanae « Ecclesiae, et temporis qualitas, et vicinitas nos locorum invitat etc. (1) ». Similiter episcopo Willitrano atque Fundano (2), et Squalitano, ita in cunctis: « Temporis qualitas admonet episcoporum sedes antiquitus certis civitatibus constitutas, ad alia quae securiora putamus, eius dioecesos loca transponere, quo et habitatores nunc degere, et barbaricum posset periculum facilis declinari ». Et quia longum esset enarrare qualia, et quanta documenta a sanctis doctoribus exinde dicta sunt, et prout melius sciens et possumus nostrum privilegium abbreviare curavimus, et Othonem virum venerabilem nuper episcopum ex modo, et in antea, Deo favente, archipraesulem eiusdem Ausonensis Ecclesiae praesesse de-

(1) Reliqua lege in Gregorio PP. (2) S. Greg. Registr. lib. 2, epist. XIV, et epist. L, quam retulimus suo loco.

crevimus: ita sane, ut nullus nostrorum successorum pontificum dictum Othonem archipraesulem confratrem nostrum, in omnibus quae superius exarata sunt vel scripta, audeat inquietare, vel in aliquo diniuere: sed magis quiete et securae conservet ipsum successoresque suos. Nam si aliter, quod absit, qualiscumque homo sit dignitatis qui hoc nostrum privilegium qualibet causa de omnibus, quae superius scripta sunt, infringere, aut diminuere voluerit, sciat se anctoritate Dei, apostolorumque Petri et Pauli principum, quamvis nos indigni eorum vicariatione fungamur, a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi alienum esse et cum iniquis et transgressoribus a gremio sanctae Ecclesiae segregatum. At vero qui pio intuitu custos et observator in omnibus extiterit, benedictionis gratiam, et misericordiam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Gregorii notarii, et secretarii, et serinarii S. R. E. in mense ianuario, inductione XIV. + Bene valete. +

Script. mense ianuario anno Domini 971,
Pontif. Ioannis anno VI.

XII.

Confirmatio institutionis monasterii S. Vintonis dioecesis Virdunensis a Berengario huius Ecclesiae episcopo construetti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc a Berengario Virdun. episcopo constructum, atque dotatum — Confirmatur a Ioanne PP. cum bonis omnibus ac privilegiis. — Enumeratio honorum, ac pertinentiarum. — Confirmantur quoque bona quae in futurum eidem monasterio accesserint. — Virdunensium episcoporum ius in monachos. — Anatheara contra privilegii huius temperatores.

(1) Ex chronicis Virdunensi Hugonis Flavinianensis, edito a Labbeo in tom. 1 Bibliothecae mss. pag. 455.

Solite clau-
sulae.

Poena contra
inobedientes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Berengario fratri nostro Virdunensis Ecclesiae episcopo, cum omnibus sibi a Domino commissis, bravium aeternae remunerationis.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevoli caritate favere, et poscentium animis alacri devotione assensum præbtere. Ex hoc enim potissimum praemium luci a conditore omnium Domino promerebimur, si venerabilia sanctorum loca opportune ordinata ad meliorem fuerint statum nostra auctoritate perducta. Igitur quoniam te, carissime frater, inter caetera sauctae conversationis exercitia comperimus quoddam monasterium in tuo episcopio iuxta civitatem Virduni in ecclesia Beati Petri pro amore Dei construisse, in quo requiescent corpora sanctorum confessorum atque praefatae ecclesiae Sanctae Mariae quondam episcoporum, Vitoni, Puleronii, Possessoris, atque Firminii, et de rebus tuae Ecclesiae provida consideratione sublevasse, ut si quando filii Ecclesiae tuae divino compuncti amore, terrena despicientes, ad contemplative vitae perfectiōnem consurgere desiderarent, ne a tua penitus Ecclesia dissociati viderentur, in monasterio, quod membrum est eiusdem Ecclesiae, solatii refugium sub habitu religionis sibi invenirent, et Domino quieta tranquillitate inibi famulentur. Noverit omnium fidelium tam praesentium, quam et futurorum industria, nos idem monasterium tua ordinatione constructum cum omnibus rebus, regalibus præceptis tuo consultu sibi sanctis in aeternum velle permanere inconvulsum: Scanciam cum suis pertinentiis, abbatiam Sancti Amantii, et quidquid ad eam pertinet: Novam Villam cum suis locis: Amantionis curtem quantum ad eam pertinet: Paridum cum suis adiacentiis; Harbodi villam cum suis pertinentiis; Castonis curtis ecclesiam cum his quae ad eam pertinent: ecclesiam de Marleio cum suis adiacentiis: ecclesiam de Marculsi curte cum suis adiacentiis: ecclesiam de Amouzei

Monasterium
hoc a Beren-
gario Virdun.
episcopo con-
structum at-
que donatum.

Confirmitur
a Ioanne PP.
cum bonis om-
nibus ac pri-
vilegiis.

Euumeratio
bonorum ac
pertinenti-
rum.

villa cum suis adiacentiis, cum terris, vineis, molendinis, cum servis, et ancillis: abbatiam Sancti Petri, et ecclesiam de Marca: ad Liriacum quidquid ad illum locum pertinet: ad Novam-Villam in Barrensi comitatu, quod ad eum locum pertinet. Haec vero omnia praedicta loca cum suis omnibus generaliter, et specialiter pertinentiis, et quidquid Domino optulante voto fidelium huic monasterio concessum fuerit in futuro tempore, per hoc nostrum apostolicum privilegium permanent firmamus tam vobis, quam vestris successoribus: et insuper hoc nostrae auctoritatis privilegium esse corroboratum volumus; quatenus eadem Virdunensis Ecclesia, quae hactenus de filiis ab ipsis infantiae rudimentis, in gremio suo expositis, dum ad externa monasteria configerunt, fraudabatur; abhinc et deinceps in membro sibi subiecto consilio sui episcopi atque providentia gloriosi abbatis Numberti de eorum sancta conversatione sublimata glorietur. Si qua autem temerario ausu magna parvave persona, cuiuscumque ordinis aut potestatis, contra hanc nostram apostolicam præceptionem ire tentaverit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis excommunicatum atque anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienum, cum omnibusque impiis aeterno incendio, atque suppicio condemnatum. Qui vero observator extiterit huius nostri præcepti, gratiam, atque misericordiam, vietamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Leonis serinarii sanctae sedis apostolicae in mense ianuario per inductionem XIV. Datum quinto idus ianuarii per manum Marini episcopi, et sanctae sedis apostolicae bibliothecarii, anno Domino propitio pontificatus domini Ioannis summi pontificis et universi XII (1) papac in sanctissima sede beati Petri apostoli decimo (2), primo in mense, in-

(1) Leg. XIII. (2) Leg. septimo.

Confirmantur
quaque bona
quae in futu-
rum eidem
monasterio ac-
cesserint.

Virdunensem
episcoporum
ius in mons-
chos.

Anathema
contra privi-
legii huius te-
meratores.

dictione xiv, anno ab incarnatione Domini DCCCCLXXI (1).

Dat die 9 ianuarii anno Domini 971,
pontif. Ioannis anno vii.

XIII.

Privilegium pro Glastoniensi monasterio Dorobernen, dioecesis, quod sub protectione sedis apostolicae recipitur, et ab alia cuiusque iurisdictione liberum declaratur (2).

SUMMARIUM

Edgari regis et Dunstani Dorobernensis ep. preces. — Edgarus et Dunstanus huic monasterio multa contulerunt, privilegiisque regalibus illud muniverunt. — Sub protectione sedis apostolicae recipitur. — Abbas ex monachis eligendus. — Monachi elegant, qui suos ordinet. — Anathema in perturbatores monasterii.

Noxerit cunctorum notitia fidelium quod ego Ioannes XIII, Conditoris clementia, sanctae romanae sedis existens indigens papa, gloriosi Anglorum regis Edgari neenon et sanctae Dorobernensis Ecclesiae archipraesulis Dunstani, summisso pulsatus sum rogatu pro monasterio Sanctae Mariae videlicet Glastingeberi, quod ipsi acti amore superni regis, in multis, et magnis possessionibus ditaverant, monachorum inibi multiplicantes, normam, praecceptaque regali firmaverant, quod et ipse facere non differam. Quorum assentiens benignae petitioni, in sinu romanae Ecclesiae, et beatorum apostolorum protectione, eundem locum suscipio, et privilegiis astruo, et corroboro; quo sine te-

(1) Hac in clausula errorem inesse non negaverit quisquis pontificiam bene callens chronologiam, Ioannem XIII romanae sedi praepositum fuisse anno 963 noverit. Quare, ticeat anno 971 in cursu quidem esset xiv indictione, mensisque ianuarii epocha sessionis Ioannis firmaret; nullo tamen pacto decimus pontificatus annus poterat numerari. Quodsi praesens diploma Ioanni XII tribuamus (video enim a Labbeo non emendatam notam illam XII), maior parietur confusio, locoque unius menda scirent quamplurima. (2) Ex Concil. tom. xi, col. 946.

nus in eo, quo nunc pollet, permaneat monachali ordine. Ipsi quoque monaci de suis sibi adhibeant pastorem. Ordinatio vero tam monachorum quam clericorum in arbitrio abbatis et conventus sit. Decernimus etiam, ut nulli omnino hominum eamdem insulam, causa placitandi, vel aliquid perscrutandi aut corrigendi, intrare licet. Si quis autem id molitus fuerit contraire, aut possessiones eiusdem Ecclesiae auferre, retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ex authoritate Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, sanctaeque Dei genitricis Mariae, ac Ss. apostolorum Petri et Pauli, omniumque sanctorum, perpetuae sit addicetus maledictioni, nisi resipuerit. Omnibus vero eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: amen: nostraque stipulatio inconclusa permaneat (1).

XIV.

Privilegium monasterio Mosomiensi, quo, confirmatis eius bonis omnibus, sub protectione sedis apostolicae recipitur (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Illoc monasterium sub apostolicae sedis protectione. — Bona ei ab Adalberone concessa confirmantur, — cum caeteris omnibus, quae prius habebat. — Anathema contra violatores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, carissimo in Domino fratri Adalberoni sanctae Remensis Ecclesiae dignissimo archipraesuli, perpetuum in Domino saltem.

Si Ecclesias longe lateque diffusas divino nutu in sancta religione crescere cognoscimus, Deo omnipotenti laudibus exultare, gratiasque inges referre debemus. Quapropter eoguovimus tua industria stabilitum in Mosomo castro, quod

(1) Datum est hoc diploma anno 971 eodem quo suam privilegi paginam eidem monasterio concessit Edgarus rex, regni scilicet sui anno duodecimo. (2) Ex tomo xi Concil., col. 947, ubi de Concilio apud montem S. Mariae in Pago Fardanensi.

Abbas ex monachis eligendus.

Monachi elegant, qui suos ordinel.

Anathema in perturbatores monasterii.

Proemium.

Hoc monasterium sub Apostolicae Sedis protectione.

Bona ei ab Adalberone concessa confirmantur,

Cum cæteris omnibus, quae prius habebat.

Anathema contra violatores.

est super flumen Mosae, in veneratione Dei Genitricis Mariae, monasterium monachorum religione decusatum (1), tuisque proprietatibus, Ecclesiaeque tuae terris, et ecclesiis dotatum, quod sub pagina B. Petri apostolorum principis decreti, nostrique, te orante suscepimus. Insuper Locellum, qui a Stephano viro illustri atque eius coniuge Freduide, Tin nomine constitutus, sanctoque Remigio suppositus fuit, quem eidem monasterio Mosomo, qui per se ob exigitatem rerum stare non poterat, contulisti, collatis rebus in compensatione B. Remigio, consentientibus fratribus. Ut autem cognoscat universa Ecclesia, nos unanimiter assentire, a te collata vel conferenda, seu a quibuslibet, in terris cultis, et incultis, vineis, pratis, ecclesiis, mancipiis utrinque sexus, aquis, aquarum recursibus, in omnibus ad supradictum monasterium pertinentibus, B. Petri apostolorum principis et nostri firmamus decreto: quatenus sine favore oblatrantium locus quietus et inviolabilis ingiter permaneat. Si quis interea, quod non eredimus, temerario ausu contra ea, quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, ire tentaverit, vel haec quae a nobis ob laudem Dei, pro stabilitate iam dicti monasterii, statuta sunt, frangere et in quoquā transgredi; sciat se auctoritate B. Petri, cuius quamquam immeriti vices agimus, anathematis vinculo innodatum, et eum diabolo et Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandum. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicientis præceptionem, benedictionis gratiam, et delictorum suorum indulgentiam consequatur, et vitae aeternae particeps efficiatur.

Scriptum per manū Stephani scribārii S. R. E. in mense aprili. Data per manus Andreæ episcopi, ix kalend. maii, anno pontificatus domini nostri sanctis-

(1) Forte decoratum.

simi Ioannis tertii decimi papae septimo, imperii autem D. Ottonis Maioris Angusti xi, Iunioris II, v, in mense aprili, indictione xv.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 972,
pontif. Ioannis anno viii.

XV.

Privilegium monasterio S. Remigii, cuius bona omnia confirmantur, ac iura: iniuncta anathematis poena contra molestiam vimque ultam eidem inferentes (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Adalberonis preces. — Confirmatio bonorum omnium monasterii. — Molestiam, vimque ultam eidem inferre cuiquam sub anathematis poena interdicitur. — Nec alienare quidem eius bona, nisi ad meliorem commutationem. — Abbatia S. Timothei eidem subiectur hospitii causa. — Anathema contra inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino fratri Adalberoni, sauctae Remensis Ecclesiae dignissimo archipraesuli, perpetuam salutem.

Convenit apostolatui nostro, pro universis Dei Ecclesiis, ne damna rerum suarum sustineant, sed magis semper in melius augeantur, et crescant, curam habere. Igitur quia fraternalis tuae dilectio nos postulavit, quatenus monasterium, quod corpore beati Remigii nobilitatur (2), privilegio sanetae nostrae sedis apostolicae muniremus, quo ad Dei omnipotentis laudem, et eiusdem beati Remigii honorificentiam, nullius hominis avaritia et temeritate valeat in quoquam violari, et minui, sed potius augeatur, et crescat; quapropter per interventum tuae dilectionis, archimonasterio, quod in Francia situm est non longe a civitate Remensi, eni praesesse videris, confirmamus et corroboramus hoc nostrae auctoritatis privilegio omnes possessiones, omnesque res mobiles et immobiles, quae dici et nominari possunt; de terris, vineis, servis, et ancillis colonis et colonabus, aedi-

Exordium.

Adalberonis
preces.

Confirmatio
bonorum om-
nium monaste-
rii.

(1) Ex Concil. tom. xi, col. 898. (2) In hoc monasterio colitur corpus S. Remigii.

ciis et habitationibus, thesauris et ornamentiis, et quibuslibet pecuniis. Statuentes sub divini iudicij obtestatione, et anathematis validis interdictionibus, ut nunquam, neque ullus rex, neque archiepiscopus vel episcopus vel etiam quorumlibet hominum magna, parvaque persona, praesumat eidem archimonasterio ad dannum

sive molestiam incumbere, sive de rebus et possessionibus ipsius auferre, et alienare. Promulgamus autem, et hoc auctoritate B. Petri apostolorum principis, et per huius nostri apostoliei privilegi constitutionem, ut omnia quae a te vel a quibuslibet christifidelibus eidem archimonasterio donata sunt vel in futurum donata fuerint, firma stabilitate ad ius et dominium ipsius permaneant: nec licentia sit cuiquam homini, vel conferre (1) vel alienare quid ex omnibus quae ad illud pertinent, nisi ad communem utilitatem roborandam iustitiae, et gratiam competentis commutationis. Insuper abbatiam sancti Timothei quam eidem sancto Remigio ad usum hospitalitatis tua largita est industria, quatenus cum tuorum tum etiam successorum, atque monachorum, ad hospitium necessaria, rata benevolentia non deficiant, abbas loci provideat, atque ad communem utilitatem distribuat: ita dumtaxat, ne archiepiscopalnis affluentia in suis nimium, non prout ferre locus possit, excedat. Si quis autem, quod non optamus, nefatio ausu, contra huius nostri apostolici privilegii paginam sciens agere praesumpserit, sciat se Dei, et sancti Petri apostolorum principis, nostraque humilitatis iudicio excommunicatum, immo anathematizatum cum diabolo et omnibus impiis, quibus praeparatus est cruciatus aeternus. Qui vero pio intuitu haec observare et custodire studuerit, a misericordissimo Domino Deo nostro benedictionis gratiam et aeternae vitae gloriam inter sanctos et electos consequi mereatur,

Scripta per manus Stephani scrinarii
(1) Leg. auferre

Molestiam
vixque ullam
eidem inferre
cuiquam sub
anathematis
peccata interdi-
citur;

Nec alienare
quidem eius
bona, nisi ad
meliorem com-
mutationem.

Abbatia S. Ti-
mothei eidem
subiecta bo-
spitiis causa.

Anathema
contra inob-
servantes.

sanctae romanae Ecclesiae, in mense aprilis, indiet. xv. Datum per manum Andreæ episcopi viii kalendas maii, anno pontificatus domini nostri Ioannis sanctissimi et tertii decimi papac viii, imperii autem domini Ottonis Maioris Augusti xi, Iunioris vero v, in mense iv, indictione quintadecima.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 972,
pontif. Ioannis anno viii.

XVI.

*Monasterium Sancti Salvatoris Papiensis
ab Adelaidâ imperatrice erectum, et
dotatum, protectioni, non autem iuris-
dictioni episcopi Papiensis committi-
tur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Fundatio monasterii prope Ticinensem civit. ab Adelaide sub S. Benedicti regula; et dotatio. — Eiusdem imperatricis preces Ioanni PP. porrectae. — Exemplio monasterii a iurisdictione cuiuscumque episcopi et sacerdotis, ac praesertim Ticinensis; — Qui monasterium non adeat nisi rogatus. — 6. Clausulae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Petro venerabili episcopo sanctae Tieimensis Ecclesiae, salutem.

Cum pie desiderium voluntatis et laudandae devotionis intentio sacerdotalibus sit semper studiis adiuvanda, cura est sollicitudini adhibenda ut ea quae pro quiete religiosae congregationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quaedam valeat praesumptio perturbare: scilicet si eum hoc quod rationis exigit utilitas oportet definiri, ita quod definitum fuerit non debet violari. Et quia praecellentissima filia nostra Adheleis Augusta divini amoris fervore succensa, non longe a moenibus Ticinensis civitatis monasterium in propriis constituit, sanctosque ac venerabiles coenobitas ibidem undecumque potuit colligere curavit: qui in sanctae conversationis proposito secundum beatissimi Benedicti normam regularem sub abbatte

Exordium.

Fundatio mo-
nasterii prope
Ticinensem ci-
vit. ob Ade-
laide sub S.
Benedicti re-
gula; et dota-
tio.

(1) Nuper erut. ex Archiv. Vatic.

viventes incessanter Dominum maiestatis exorare tam pro requie prioris viri sui gloriosae memoriae Lotharii regis, quamque pro statu imperatoris clementissimi filii nostri Ottonis invictissimi Augusti, simul etiam communis filii et eorum ac nostri item Ottonis Augusti saeque animae mercede; praedictumque monasterium liberaliter possessionibus dotaverit, necessariisque omnibus iuxta id quod sibi pie visum est pro habitantum sustentatione cumulaverit, bene fratrum reverendissime tua sanctitas novit; eni ne voluntas unquam duceretur in irritum, et ea quae pro quiete monachorum disposita fuerant turbarentur, queaque contulit in iure eidem monasterio apostolica petiti auctoritate firmari; haec quoque suae petitioni subiungente, ut eidem monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis quaedam pariter privilegia largiremur: sciens quippe eam apostolicae sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quae eius fuerint deereto disposita, nullus deinceps usurpationis molestiam quatiantur: unde quia effectum et imperialis voluntas et tam pia pro servorum Dei quiete solicitude expostulabat; iuxta petitionem eiusdem praecellentissimae filiae nostrae Augustae prefato eidem monasterio in honorem Domini Salvatoris constituto sanctae sedis apostolicae privilegia grataanter indulgemus: ubi omnia quae amplectenda voluntatis eins studium deposebat, apostolicae auctoritatis annisu firmata sunt. Statuentes inter alia, ut nullus episcoporum vicinarumque Ecclesiarum quilibet sacerdos in idem monasterium sibi ius ecclesiasticum aliquo modo vindicet ac defensum forte a parte monasterii scilicet a fratribus pro negotio aliquo ecclesiastico fuerit invitatus. Et quoniam, fratrum dilectissime, locus ipse, ubi praedictum monasterium extrectum est ad dioecesim sanctae Ticinensis Ecclesiae, cui tua fraternitas Deo auctore praest, hactenus pertinuisse dignoscitur: ne sub hac occasione

Eisdem im-
peratricis pre-
cess Ioanni PP.
orrectae.

Exemptio mo-
nasterii a ini-
dictione cu-
m invenimus
piscopi et sa-
cerdotis, ne
present in T-
cinensis;

in eodem monasterio alicuius potestatis praerogativam tibi aliquando usurpare prae sumas; ex beati Petri apostolorum principis nostraenque humilitatis auctoritate modis omnibus interdicimus. Postulatus vero a parte monasterii scilicet, a fratribus, visitationem tuam illis respectu divini amoris devote exhibe: non autem petitus monasterii secreta ullatenus adire prae sumas, ne per adventus tui praesentiam in servorum Dei recessibus popularis occasio preebeat. Haec namque omnia, quae tibi in praesenti de saepedicto monasterio interdicimus, cunctis etiam, qui in eo quo es ordine locoque successerint, sub intermissione divini iudicii, beati quoque Petri apostoli nostraenque humilitatis auctoritate, sibi aeternaliter interdicta cognoscant. Tu vero, frater, ea quae a nobis statuta sunt, sacerdotali sicut detet studio, inviolata conserva, nec ea patiaris in aliquo temerari: scilicet in custodiendis eis fraternitas tua se semper exhibeat quatenus et omnem inquietudinis occasionem de loco venerabili excludat et aliis similia operari persuadeat: dum se in custodiendam voluntatem nostram solicitam ut decet exhibuerit et devotam. Huius autem censurae cautionem dupli tenore scribi decrevimus; statuentes ut una inter tuae Ecclesiae scrinia, alia vero ab abbe servetur monasterii. Scriptum per manus Stephani serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis, indictione decimaquinta.

Script. mense aprilis anno Domini 972,
Pontif. Ioannis anno viii.

BENEDICTUS VI

(1) PAPA CXXXVI

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXII.

Benedictus sextus, natione romanus, ex patre Hildebrando, post Ioannem XIII

(1) Legendus annotator Baronii, quare Dono Benedictus PP. praeficiatur.

Qui mona-
sterium non adeat
nisi rogatus.

Classulae.

summus pontifex electus, ordinatur post diem 28 novemboris anni 972. Sedit in pontificatu anno I, menses vi (1). Fuit autem temporibus Zimiscis in Oriente, in Occidente vero Ottonis I et Ottonis II eius filii impp. Benedictus comprehensus a quodam Theodorae filio, et in castellum S. Angeli retrusus, ibi strangulatus est propter Bonifacium Diaconum, quem truserunt vivente eo PP. (2) mense eir-eiter maio anni 974. Eius eadaver in basilica B. Petri tumulatum est.

I.

Monasterium Montisserrati ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione liberum declaratur: variisque donatur privilegiis (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium abbati iurisdictione subiicitur sine ullius alterius interventu; eiusdem bona confirmantur. — Eius immunitas a cuiuscunque personae potestate. — Etiam successoribus pontificibus vim eius rebus inferre sub anathemate interdicitur. — Abbatis electio ad monachos spectare decernitur. — Si episcopus electum gratis consecrare noluerit, liberum ei sit a quoilibet ordinationem suscipere. — Anathema contra inobser-vantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Caesario abbati venerabilis coenobii Sanctae Ceciliae Montis-serrati, et cunctae tuae congregationi, successoribusque tuis perpetuum in Domino salutem.

Quoniam concedenda sunt quae rationabilibus desideriis pertinere noseuntur; nostra apostolica auctoritas ad roborandam piam fidelium devotionem in praestandis privilegiis debet minimie abnegari. Igitur excellentia tua et laudabilis manus-tudo postulavit a nobis, quatenus apostolica auctoritate per hoc privilegium concede-remus, et confirmaremus tibi tuisque sne-

(1) Ut legitor in II et III Vignolii catalogis, in enim et IV mendose habetur d. vi. (2) Sic habet II Vignolii catalogus. (3) Ex Archivio monasterii Montisserrati edidit Baluzius in Appendix Marcae Hispan.

cessoribus in perpetuum supradictum mo-nasterium cum omnibus suis adiacentis et pertinentiis, cum finibus, terminisque suis. Et ideo tuis piis desideriis faventes, nostra apostolica auctoritate decernimus idipsum praefatum Sanetae Ceciliae mo-nasterium cum omnibus suis amodo tibi tuisque in finem saeculi, ut nullius alte-rius iuri et ditioni submittatur nisi sub tua tuorumque successorum in perpetuum. Confirmamus namque tibi ac successori-bus tuis praedictum monasterium cum suis terminis et adiacentis et cum omni-bus quae inferius continentur. Ita sane nt nullus rex, archiepiscopus, episcopus, comes, vel vice-comes, seu aliqua magna parvaque persona sub iure et dominio suo praedictum monasterium permettere audeat, et non habeat potestatem vel li-quentiam in alienare enmdem locum, vel sub alterius monasterii dominatione sub-mittere: sed semper liberum et solidum retineat snae ac romanae Ecclesiae potes-tati, et nullus mortalium, qui ibi sunt modo vel erunt, invadere vel usurpare praesumat, aut fratres ibidem servientes inquietare: ita ut nullus unquam regum, nullus episcoporum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitu-tus audeat moleste causis eiusdem mo-nasterii incumbere, nec homines illorum per ullam causam distingere. Et ipsum monasterium, villas, et alodes, decimas, et primitias, quas dudum habuit, et inan-tea adquisierit, et ecclesias cum omnibus eorum pertinentiis, ut superius legitur, in perpetuum per huiusmodi privilegii seriem stabilimus tibi tuisque successo-ribus detinendum ac Dei cum timore regendum et dispensandum. Et haec omnia, ut supra iussimus, tota in perpetuum persistant. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione, ut nullus unquam no-strorum successorum pontificium praesumat aliquam vim aut invasionem in rebus ipsius monasterii facere. Post obitum vero abbatis nemo ibi abbatem constituat nisi

Monasterium
abbatis iurisdi-
ctione subiici-
tur sine ullius
alterius inter-
ventu;

Eiusdem bona
confirmantur.

Eius immuni-
tas a cuius-
cunque per-
sonae pote-
state.

Eciam succe-
soribus Ponti-
ficibus vim e-
ius rebus infer-
re sub anathe-
matis interdi-
citur.

Abbatis ele-
ctio ad moa-
chos spectare
decerbitur.

Si episcopus
electum gratis
consecrare oo-
luerit, liberum
ei sit a quo-
libuerit ordi-
nationem su-
scipere.

Anathema
contra iob-
servatores.

quem consensus et voluntas communis fratrum ex ipsa congregatione elegerit secundum Dei timorem et sancti Benedicti regulam, si ibi dignus inventus fuerit; nullumque praemium sive donum pro consecratione illius aliisque accipere contendat. Et si cum gratis episcopus ordinare noluerit, ad cuius dioecesim ipse pertinet locus, vel a nostra matre Ecclesia romana vel a quocumque voluerit episcopo per nostram auctoritatem libere ordinetur. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii fuerit, gratiae omnipotentis Dei et apostolorum Petri et Pauli particeps nostra benedictione fruatur. Qui vero, quod non optamus, contemptor et transgressor huius nostri privilegii fuerit, iram omnipotentis Dei incurrat, et a corpore et sanguine Christi extraneus fiat, et a nostra apostolica auctoritate, quousque digne satisfecerit, excommunicatus maneat a sanctae Ecclesiae collegio sequestratus, sociatus illis qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus; et anathematis vinculo innodatus cum diabolo et omnibus impiis aeterni incendi baratro deputetur. Scriptum per manum Petri diaconi sanctae romanae Ecclesiae et cancellarii sacri palatii in mense decembrio die xvi, inductione xv (1).

Script. die 16 decembbris anno Domini 972,
pontif. Benedicti anno I.

II.

*Salisburgeensem episcopum, eiusque suc-
cessores vicarios apostolicos in Norica
et Pannonia creat (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Non solum Petro, sed in Petro eius quoque successoribus data potestas. — Pontifices romani suos vicarios per provincias constituerunt. — Salisbur-

(1) *Lege* 1. Emendandus est hic character. Indictio enim xv mense decembbris indicat annum 971, quo non Benedictus VI, sed Ioannes XIII romanae sedi praeerat. (2) Ex Concil. tom. xi, col. 931.

genses archiep. vicarii sedis apostolicae. — Interdictio ne quis praeter eos pallium sibi usurpet, episcopos ordinet etc. — Anathema contra refragantes. — Confirmatio similium decretorum summ. pontif. — Revocatio huiusmodi privilegiorum ab episcopis obtentorum. — Necessitas graduum dignatum in Ecclesia.

Benedictus divina favente gratia atque totius populi Romani electione apostolicus, Friderico Salisburgensis Ecclesiae archipraesuli una cum suis fratribus, videlicet Noricae provinciae episcopis, mansuram in Christo felicitatem.

Protoplasto generis humani, atque eius semine serpentina suasione in gemina cadente morte, multa Deus misericordia ductus medicina misit in hunc mundum, patriarchas scilicet iustos, prophetas veridicos, legiferum cum lege (a): et his omnibus mundum salvare non valentibus novissime filium suum humana carne induitum ad redemptionem generis humani ad terras transmittere dignatus est. Eo itaque inter homines conversante, duodecim elegit apostolos, quos ad seminandum verbum Dei in corda fidelium per universum transmisit orbem (b): quorum atque totius Ecclesiae sanctum constituit Petrum principem, cui gregem commisit ecclesiasticum, tertio ei dicens: Pasce oves meas (c): cui etiam ligandi, atque solvendi tradidit potestatem dicens: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis: quodecumque solveris super terram, erit solutum et in coelis (d): et non solum sancto talis concessa est Petro potentia, sed etiam suis successoribus eius vicem in Ecclesia tenentibus, eadem ligandi, atque solvendi a Deo tradita est potestas. Sancti itaque Petri apostoli successores per loca, et prout opus erat atque decuit, constituerunt archiepiscopos, qui eorum vicem tenerent in Ecclesiis; quia ipsi universas regere non poterant Ecclesiis. Nos quoque vicem B. Petri apostoli, prout hominibus istius temporis possibile est, in Ecclesia tenentes, statuta illorum antecessorum nostrorum

Proemium.

Noe solum
Petro, sed in
Petro eius quo-
que successo-
ribus data po-
testas

Pontifices Ra-
madi suos vi-
carios per pro-
vincias consti-
tuerunt.

(a) Ioan. 21; Matth. 16. (b) Marc. 5; Luc. 6;
Marc. 16. (c) Ioan. 21. (d) Matth. 18.

*Salisburgenses
archiep. vica-
rii Sedis Apo-
stolicae.*

*Interdictio ne-
quis praeter
eos pallium
sibi usurpet,
episcopos or-
dinat etc.*

*Anathema
contra refras-
gantes.*

*Confirmatio
suum de-
cretorum
Summ. Pontif.*

*Revocatio
huiusmodi pri-
vilegiorum ab
episcopis ob-
tentorum.*

*Necessitas gra-
duum dignitu-
tum in Eccles-
ia.*

confirmare, quantum possumus, libenter desideramus.

Concedimus itaque vicem apostolicam Friderico Salsburgensis Ecclesiae antistiti, eiusque successoribus, in tota Norica provincia, et in tota Pannonia superiori videlicet et inferiori, quomodo sui antecessores eamdem potestatem a nostris habuere antecessoribus: ita scilicet, ut nulli

liceat in praefatis provinciis sibi usurpare pallium, nec episcopos ordinare, nec nullum officium quod ad archiepiscopum pertinere debet, praeter praefatum archiepiscopum, eiusque successores. Quicumque autem hinc refragari, vel contendere voluerit decreto, quod nos vice B. Petri apostoli fungentes, consensu nostrorum episcoporum, ac totius cleri romanac Ecclesiae, decrevimus; sciat se B. Petro eiusque vicario esse contrarium, atque fore anathema usque ad satisfactionem, sive sit episcopus, aut presbyter, sive clericus cuiuscumque ordinis, sive laicus cuiuscumque fuerit dignitatis: quia sancta sanctorum antecessorum nostrorum solvere nolumus, neque valemus. Sed quomodo illi consensi suorum episcoporum ac totius cleri constituerunt, siat ex eorum pariter, et nostro decreto firmum atque perpetuum. Quicunque autem episcopi per amicos sive clam per aliquam fraudem aliquando eiusdem dignitatis petierint, sive petierunt privilegium, alios suspendimus ab ea dignitate: quia illicitum indicamus, ut aliquis episcopus, sine totius suae provinciae atque suffraganeorum suorum consensi, pallium sive aliquod archiepiscopatus privilegium a romano pontifice acquirere praesumat (1).

(1) Ad constituendam decreti huius epocham legge Historiae Salisburgensis per Iosephum Mezger, Salisburgi 1692, fol. libri iv, caput xxii, ubi de gestis Friderici I Salisburgensis: *post quietos primi regiminis annos, dum Adalbertus Patricio prae-
set, Pilgrinus eius successor ann. 971, electus, negotium denuo facessisse dicitur, antiquam liten et cramben recoquens. Sed Benedictus sextus papa sequenti anno Romae promotus, pro Friderico de-
cretum fecit, eique, ac eius successoribus amplissimam archipresulit et legati potestatem in tota*

*Confirmatio privilegiorum Vizeliacensi mo-
nasterio ab antecessoribus pontificibus
concessorum, et constitutio ne decimae
ab Augustodunensibus episcopis eidem
debitae ullo modo diminuantur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Eldradi abbatis preces. — Ne-
mini cuiuscumque dignitatis quisque sit
liceat monasterio huic molestiam ullam
inferre. — Romani pontifices successuri
ne quid ab eodem alienent. — Annus
census apostolicae sedi debitus. — Abbas
a monachis eligendus. — Monasterii om-
nimoda exemptione a quocumque onere pro
ordinatione monachorum vel abbatis. —
Episcopo non vocato missas solemnes ibi-
dem agere, aliamve solemnitatem interdi-
citur. — De numero monachorum. —
Confirmatio decimarum ab Augustodunen-
sibus episcopis monasterio debitis, et ana-
thema contra non solventes, imminuentes,
etc. — Privatio dignitatis et anathema
contra inobsvrantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Eldrado re-
ligioso abbati Vizeliacensis coenobii, omnique con-
gregationi eiusdem monasterii in perpetuum.

Exordium. — Quotiens illa tribui a nobis optantur,
quae rationi incantanter convenient, animo nos deceat libenti concedere, et
potentium desideriis congruum impertiri
suffragium: atque ideo quia postulasti a
nobis quatenus privilegium sedis apostolicae monasterio Vizeliaco, cui preeesse
dignosceris, quod constat olim a Gerardo

*Norica provincia, nominatim in Pannonia tam
superiori, quam inferiori, qualem eius anteces-
sores habuisseut, abrogato eius alteri in his pro-
vinciis pallii usu, confirmavit. Nos tamen cum in
Benedicti vita dixerimus, hanc pontificem post
diem 28 novembris ordinatum esse pontificem,
datum potius credimus hoc diploma anno 975,
etsi Mezgerus velit anni initio: sin vero dicat hic
auctor, Fridericu[m] archiepiscopu[m] Ioanni decimo-
tercio PP. supplices dedisse literas, Benedictum
vero concessisse, quod antecessor morte pree-
ventus non potuerat; nos incredile putamus uno
mense allatum in Germaniam factae de Benedicto
electionis nuncium, scriptas a Friderico archie-
piscopo literas, datumque ab eodem pontifice
privilegium. (1) Ex Dacherii spicil., tom. m, ubi
de Historia Vizeliacensis monasterii.*

nobilissimo et christianissimo, nec non et Berta uxore eius in honore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, et veneratio ne beatissimae semper virginis Mariae Genitricis eiusdem Domini nostri Iesu Christi, constructum in regno scilicet Burgundiae, in pago Avalensi, quodque a praefatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi pia devotione et testamenti pagina collatum est, facere deberemus:

Eldredi abbatis preces.

inelinati precibus tuis, libenter fieri decrevimus: per quod nimur apostolicae sedis privilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli regum, nulli antistitum, nulli comitum, nulli cuiquam alii liceat ipsum monasterium perturbare, vel ea quae ibi a iam dictis fundatoribus vel ab aliis fidelibus oblata sunt vel in futurum offerri contigerit, sub ciuiuslibet causae, occasionisve specie, minuere vel auferre, sive suis usibus applicare, sed sine inquietudine in sustentatione eiusdem monasterii, et usibus abbatum et monachorum sub regula sancti patris Benedicti ibi Deo militantium volumus ea et praeципimus possideri: ea videlicet conditio ne, ut nullus successorum nostrorum pontificium in hae sancta sede, cui auctore Deo servimus, unquam vel usquam quiddam ex eisdem rebus cuiquam beneficare, commutare, aut sub censu quolibet concedere per futura tempora patiat ur, sed censum tantummodo in testamento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam haereditatem romanam fecerunt Ecclesiam, etiam delegatum, unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipientes per paternitatis suffragium eidem monasterio sollicitudine pastorali vigilanter contra omnes infestantes impendere studeant.

*Nemias, cuius-
cumque digni-
tatis quisque
sit, liceat mo-
nasterio hunc
molestatiam ol-
lam iuferre.*

*Romani Ponti-
fices succe-
sori ne quid
ob eodem alie-
nent.*

*Abonus creans
Apostolicæ
Sedi debitus.*

*Abbas a mona-
chis eligen-
dus*

Item constituimus, ut obeunte abate praedicti monasterii, non aliis ibi quaecumque obrepotionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secundum timorem Dei et institutionem regulae sancti Benedicti elegerit et huius apostolicae sedis pontifex praeviderit ordi-

nandum, aut suggestione monachorum consenserit ordinatum.

Hoc quoque capitulo praesenti subiungimus, ut locum avaritiae secludamus, nullum de regibus, nullum de episcopis vel sacerdotibus, vel de quibuscumque fidelibus, per se, suppositamve personam de ordinatione eiusdem abbatis vel clericorum, vel presbyterorum, vel de largitione chrismatis, aut consecratione basilicae, vel de quibuscumque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quicquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare praesumerit, ne hac occasione, ea quae a fidelibus pio loco offeruntur, consumantur. Neque episcopus civitatis ipsius parochiae, nisi ab abate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem coenobio indicat, ne servorum Dei quies quoquomodo populari conuentu perturbari valeat, neque paratas, ant mansionaticos exinde praesumat exigere. Susceptionem autem fidelium et religiosorum virorum atque beneficentiam, quam iubet Apostolus enetis exhibendam pro possibilitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri denegamus, verum etiam suademus, sed et modus in numero congregatiōnis adeo conservetur, ut nec pluralitas penuriam, nec paucitas inhabitantium destitutionem loci indicere valeat. De caetero notum fieri volumus, quia devenerunt ad nos deprecatoriae litterae Gerardii episcopi Augnstdunensis Ecclesiae, pro decimis quatuor ecclesiis, S. videlicet Petri, et Sancti Christophori, Sanctique Germani, neenon Sancti Leodegarrii, quas ipse praedictus abbas ab eodem episcopo impetraverat. Sicuti antecessores eius ab episcopis ipsius sedis per succendentia tempora ordinatis fecisse noscuntur, ut sub confirmatione nostri privilegii corroboraremus, quod et fecimus excommunicantes, ut nullus Augnstdunensis Ecclesiae episcopus aliquam calumniam abbati eiusdem loci sive mo-

*Monasterii
omniāmodū ex-
emptū a quo-
cumque onere
pro ordina-
tione monacho-
rum vel abba-
tis.*

*Episcopo nou-
vato missas
solemnē ibi-
dem agere a-
llianē sole-
nitatem inter-
dicuntur.*

*De nomero
monachorum.*

*Confirmatio
decimarum ab
Augnstdunen-
sis episco-
pis monaste-
rio debitor.,
et anathema
coutra non
solventes, im-
minentes,
etc.*

Privatio dignitatis et anathema contra inobseruantes.

nachis de ipsis inferat Ecclesiis, sive de decimis, tam ipse quam aliqua emissa persona valeat minuere aut in aliam transferre parochiam. Si quis vero regnor, episcoporum, sacerdotum, abbatum, indicium, comitum, aut saecularium personarum contra hanc nostrae institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate potestatis honorisve sui dignitate caret, remique se coram divino iudicio cognoscet, et nisi ea, quae a se male acta sunt delleverit, a sacra-tissimo corpore Domini nostri Iesu Christi alienis fiat, atque aeterno examini distrietae ultioiis subiaceat. Cunctis autem eisdem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic frumentum bona actionis recipient, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Stephani Nolani episcopi, et serinarii S. R. E. in mense novembri, indiet. II. Datum IV kal. decemb. per manum Ioannis episcopi bibliothecarii sanetae sedis apostolicae. Anno I pontificatus domini Benedicti sanctissimi VI papae, imperante domino Ottone a Deo coronato Magno imperatore, anno VI, indiet. II (1).

Dat. die 28 novembris anno Domini 973,
Pontif. Benedicti anno I.

IV.

Monasterium S. Petri Rodensis sub tuitione sedis apostolicae recipitur, confirmatisque eius bonis omnibus, liberum ab omni iurisdictione declaratur, multisque augetur privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub defensione S. R. E. recipitur — Et a qualibet iuris-

(1) Quamvis hoc diploma idem fere sit, iisdemque constet verbis ac illud a Ioanne VIII concessum, quod supra retulimus, transcribendum tamen hic quoque putavimus, cum ex eo potissimum stabilieretur pontificatus Benedicti VI epocha, prout ipse quoque nota Pagius in eius vita, §.

(2) Ex chartulario S. Petri Rodensis edidit Baluzius in appendice Mareae Hispan.

dictione liberum declaratur. — Confirmatio bonorum ad idem spectantium. — Immunitas monasterii ab omni alia iurisdictione. — Abbatis electio ad monachos spectare decernitur, qui eligere debeant unum de gremio. — Electus si ab episcopo gralis ordinari non possit, facultas datur ordinationem ab alio prout libenter accipiendo. — Anathema contra haec inobseruantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Hildesindo religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Petri Apostoli fundati in comitatu Petralatense in monte, quem dicit Rodas, subtils castrum Verdariae, et parte in eodem venerabili monasterio successoribus abbatibus in perpetuum.

Quoniam concedenda sunt, quae rationabilibus desideriis pertinere noscuntur, nostri apostolatus auctoritas ad roborandum piam fidelium devotionem in praestandis privilegiis debet minime abnegari. Igitur excellentiae tuae laudabilis mansuetudo postulavit a nobis, quatenus apostolica auctoritate per hoc privilegium concederemus et confirmaremus tibi tuisque successoribus in perpetuum supradictum monasterium cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis, cum finibus terminisque suis. Et ideo tuis pii desideriis faventes, nostra apostolica auctoritate decernimus id ipsum praefatum Sancti Petri apostoli monasterium cum omnibus suis amodo et usque in finem saeculi sub patrocinio et defensione sanctae romanae et apostolicae matris Ecclesiae perpetim permanendum et sub tutione sanctae nostrae, cui Deo auctore deserimus, Ecclesiae constitutum nullius alterius iuri et ditioni submittatur nisi sub tua tuorumque successorum in perpetuum. Confirmamus namque tibi tuisque successoribus praedictum monasterium cum suis terminis, et adiacentiis, et cum omnibus quae inferius continentur, id est, ab ipsa meda, quae est infra portum Fraxani, et ipso vaso usque in locum quem dicunt Tres-Freres, a parte videlicet orientis usque in medium mare; atque inde vadit ad ipsum locum, quem vocant Molimum de Balasco, indeque perverit ad ipsa Tamari, quae inde pergit usque ad

Exordium.

Monasterium
sub defensione
S. R. E.
recipitur;

Et a qualibet
iurisdictione
liberum decla-
rator.

Confirmatio
bonorum ad
idem specia-
tum.

ipsam Petramfitam, et pervenit ad ipsam Matellam de Gomesindo, atque inde descendit per ipsam serram usque in ipso fitorio de Monte Pininello, et vadit ascendendo usque in firmitatem ipsius montis, atque descendendo pergit per ipsam viam usque in locum, quem vocant Sorberello, et descendendo pervenit in ipsam Clusam et ad ipsum casalem de Frinalo. Inde vero ascendit per iam dictam viam ad ipsum casalem de Salvatore et ad ipsum collum Trederici de vinea vetula, et pervenit usque in summitatem montis, qui ibidem est. Inde vero vadit per ipsam Serram usque in collum de Hermeneardo, et pervenit ad fontem sive ad collum de Filmara, et inde ad collum Sancti Genesii; sieque ascendendo et descendendo vadit per summitatem de ipsa serra quem vocant Calmi, et pervenit subtus ipsum castrum quem vocant Pinna-Nigra usque in ipsas vineas quae sunt de Palatio: et vadit subter ipsam silvam, quae est ad meridiem, subtus castrum Virdariae, usque subtus ipsam rocham, quam dicunt Fitorio, et ascendit ad vallem de Fulcimania, atque pervenit subtus fontes de Bevotis in valle de Frinone. Inde vero vadit per ipsas rochas usque in montem de Infesta, et descendit a parte occidentis per ipsam viam publicam usque in Rocham Ventosam et in ipsam usque locum qui vocatur de valle Budiga; et ascendit ad ipsam crucem, sieque descendit usque in viam de iamdicta cruce per ipsam vallem usque in reigo de Budiga. Inde descendit in collum de Terrario. Et pervenit in summitem montis, quem dicunt Rocha-Morena. Deinde a parte eireii descendendo et ascendendo pervenit in summitem de Wardia Maurisca et pergit per summam serram usque in parada de Durando, et pervenit per summam serram usque in redelix de Sancto Genesio, et ascendit per summam serram in ipsum pugium, qui est super ipsum Rovescarium, et descendit per ipsam serram ad iamdictam Medam, quae est intus

in mare. Item infra hos terminos confirmamus tibi tuisque successoribus ecclesiam Sanctae Crucis cum decimis et primitiis, et Sancti Iohannis cum decimis et primitiis et oblationibus atque alodibus ad ipsas Ecclesias pertinentibns, et ecclesiam Sancti Baudilii in valle Tabelaria, et ecclesiam Sancti Stephani, quae est in valle Subiradellos, et ecclesiam Sancti Fructuosi, et ecclesiam Sancti Vincentii, quae est in valle Lanciani cum decimis et primitiis suis, et ecclesiam Sancti Genesii, et ecclesiam Sancti Petri eum ipso castro Miralias, et ipsum castrum Virdariae cum ipso castellare et cum ipso fitorio, et cum Pinna-Nigra, cum omnibus rochis, terris, et silvis quae infra hos terminos sunt, excepto ipsam silvam de Saneto Romane, sicut resonat in charta, quam fecerunt Gauzfredus comes et episcopus Suniarius ad iamdictum coenobium. Item confirmamus ad ipsum coenobium in perpetuum stagnum de Castilione cum ipso gradu de mare et ipsis insulis, sicut resonat in praecepto Ludovici regis sive in carta, quam fecerunt Gauzfredus comes et Suniarius episcopus ad monasterium iamdictum, et quantum habet ipsum monasterium in villa Castellione, et in villa Palarioli, quem vocant Furtianum superiorem, et Furtianellum minorem, et villarem Ilde-sindi cum ipsis stagnis et piscatoriis, et omnia quae habet in terminio de ipso Faro et villae Saecari et Villae Novae, et villare Stagniolo cum ipsis stagnis et suis villarunculis, et quantum habet in villa Petralata, et in villa Oleastri et in villa Sancti Clementis, et in villare Dodolfini, in comitatu Impuritano, et quantum habet in villa Militiano, quem vocant S. Petrum, et in villa Armentaria cum ipsa ecclesia Sancti Martini, in villa Mueroni, et in villa Columbi, et in villa Chaniano cum ecclesia Sancti Martini, et in villa Suufrana, et in villa Dalmalia, et in villa Torricella, et in villa Rimbouri mortei. Et in comitatu Bisuldu-

nensi, quantum habet in villa Lertio vel in Molendinos vel in Tapiolas, quas vocant Figarias. Et in comitatu Gerundensi, ipsum mansum qui est infra muros eiusdem civitatis, et villam Palatioli cum ecclesia Sancti Genesii, et ecclesiam Sanctae Mariae in Blandas, et ecclesiam Sancti Iuliani, et ecclesiam Sancti Gangini, et villam Felgari cum ecclesia Sancti Cypriani, et ecclesiam Sanctae Instae, cum decimis et primitiis et oblationibus ad easdem ecclesias pertinentibus, et ipsum pinum, qui fuit de Borrello, et alaudia de Soccorronio. Et in comitatu Barchinensi, et in Vallensi, in monte Signio, et in valle Jordaria, quantum ibidem habet. Et in villa Larona, et in Agello et in terminio de Olerdula in Penades alaudem, qui fuit de Guiliselo, et in comitatu Ausona, quantum habet in villa Berga, cum ipsa ecclesia Sanctae Ceciliae, cum suo alaude, et alaudem quem habet in terminio de Castro Cardona, et in Correzano ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Petri cum suo alaude. Et in comitatu Paliarensi, iuxta civitatem Linnianam ecclesiam Sancti Andree, et omnia quae habet in eodem comitatu. Et in comitatu Cerdaniae in villa Alzela ecclesiam Sancti Petri et Sanctae Columbae cum decimis et primitiis et alaudibus oblationibusque ad eam pertinentibus, et quantum habet in villa Exi, villam villellam in confluentibus suis. Et in comitatu Funiliotensi ecclesiam Sancti Andree in valle Poziliano, et quantum ibidem habet. Et iuxta muros Narbonae mansum unum. Et in comitatu Rossilionensi ecclesiam Sancti Salvatoris cum villare Miliani, et villam Lupiani, et ecclesiam Sanctae Columbae cum decimis et primitiis, et villam coniunctam cum suis molendinis, et villam Pollestris cum ecclesia Sancti Martini cum decimis et primitiis atque alaudibus, et villam Torrilias cum ecclesia Sancti Petri cum primitiis, et oblationibus. Et in comitatu valle Asperi alaudem de Campellos, et de valle Crosa et villam

de rivo Ilugario cum ecclesia Sancti Michaelis cum decimis et primitiis. Decimas et primitias et oblationes de iamdictis ecclesiis, et monasterium supradictum, et loca et alodia cum omnibus finibus, limitibus, terminis, et adiacentiis, quantum hodie ipsum monasterium infra hos comitatus superius scriptos habet, et auxiliante Deo adquisitur erit, iuris sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus. Ecclesiae, a praesenti secunda inductione ipsum monasterium, villas, et alaudes, et ecclesias, cum omnibus eorum pertinentiis, ut supra legitur, in perpetuum per huic privilegii seriem stabilimus tibi tuisque successoribus detinendum et cum Dei timore regendum, et dispensandum, ita ut nullus unquam regum, nullus episcoporum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus audeat moleste causis eiusdem monasterii incombere, et haec omnia, ut supra iussimus, in perpetuum persistant, statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione et anathematis interdictione ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum praesumat aliquam vim aut invasionem in rebus ipsius monasterii facere. Post obitum vero abbatis nemo ibi abbatem constituat nisi quem consensus et communis voluntas fratrum ex ipsa congregacione elegerit secundum Deum et sancti Benedicti regulam, nullumque praemium sive donum pro consecratione illius aliquis accipere contendat. Et si eum gratis episcopus ordinare noluerit ad eius dioecesum ipse pertinet locus, vel a nostra romana matre Ecclesia vel a quocumque volnerit episcopo per nostram anctoritatem libere ordinetur. Si quis autem, quod non oportet, nefario ansu praesumpserit haec quae a nobis ad honoriscentiam Domini nostri Iesu Christi pro stabilitate iamdicti monasterii statuta sunt, transgredi, sciat se anathematis vinculo innotatum, et cum diabolo et omnibus impiis aeterni incendiis atrocissimo supplicio deputatum. At vero

Immunitas
monasterii ab
omni alia iuris-
dictione.

Abbatis electio
ad monachos
spectare decer-
tior, qui eli-
gere debeat
unum de gre-
mio.

Electus si ab
episcopo gra-
tis ordinari
non possit,
facultas datur
ordinatioem
ab alio propt
libuerit acci-
piendi.

Anathema
contra hanc
inobseruantes.

qui pio intuitu cunctos et observator eorum extiterit, omnimodae benedictionis gratiam omniumque peccatorum suorum absolutionem, et coelestis vitae beatitudinem cum sanctis et electis a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manum Stephani notarii regionarii, et serinarii nostrae apostolicae matris Ecclesiae in mense aprilio et inductione secunda. Bene valete.

Script. mense aprilis anno Domini 974,
pontif. Benedicti anno II.

DONUS II

PAPA CXXXVII

Anno aerae Christi comm. DCCCCCLXXIV.

Benedicto sexto in carcere strangulato, Bonifacius Ferrutii filius papa ordinatus est, et post unum mensem expulsus: post quem pontificiam sedem obtinuit Donus patria romanus, sedisque usque ad inuenit annum 975 (non enim sequendi videtur Vignolii catalogi, qui Dono annum I, menses VI assignant; cum ex diplomate monasterio Gemblacensi a Benedicto VII concesso sub die 25 martii eiusdem anni 985, infra referendo, constet, Benedictum Doni successorem antea eam diem fuisse ordinatum), Donus itaque obiit mense circiter ianuario vel februario anni 975, et sepultus est in basilica B. Petri. Vacavit sedes circa mensem.

BENEDICTUS VII

PAPA CXXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCCLXXV.

Benedictus septimus, natione romanus, ex patre David, Sutrinus antea episcopus, inthronizatus, et coronatus est romanus

pontifex ante diem 25 mensis martii anni 975. Sedit annos IX, menses fere IV (1) temporibus Basili et Constantini Romani inn. F. in Oriente, in Occidente vero Ottonis II imp.; obiit die 10 iulii anni 984, et sepultus est in basilica S. Crneis.

I.

Cella romana, nunc ecclesia Sanctorum Quatuor Coronatorum, Trevirensibus archiepiscopis conceditur in hospitium in perpetuum (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Causae concessionis. — Theodorici archiepiscopi pietas, et in Ecclesiam suam merita. — Concessio cellae Ss. Quatuor Coronat. — Trevirenses archiepiscopi vicarii sedis apostolicae in Gallia et Germania. — Concessio pertinentiarum omnium eiusdem cellae. — Anathema contra violatores decreti huius. — Fausta observantibus apprecatio.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, carissimus nobis in Christo fratribus, universis episcopis, ac totius dignitatis et ordinis catholicis viris, praesentibus scilicet et futuris, perpetuan salutem.

Quia licet indigni, divinae tamen dignationis gratia disponente, B. Petri apostolorum principis sacratissimam sedem, pastoralemque in curam dominici gregis ministerium suscepimus iuxta apostolicam doctrinam, sicut malis terrori, ne desideria pravitatis sua perficiant nos oportet existere, ita sanctae Dei universalis Ecclesiae filios in religionis piaque devotionis profectu paternae gratiae benedictione favere: maximeque eos, qui in sanctam romanam Ecclesiam, beatumque Petrum apostolorum principem caeteris devotiores probantur; quatenus eis, pia sui devotione, et in praesenti benignitatis conferat consolationem, et in futuro aeternam ipso intercedente remunerationem. Unde om-

Proemium.

Cause con-
cessionis.

(1) Quamvis catalogi fere omnes annos IX tantummodo Benedicto VII adscribant, cum tamen ex eius epitaphio constet eum ad Deum obiisse die 10 mensis iulii, ambigendum non est menses fere IV esse superaddendos, ut patet computanti.

(2) Ex Brower. annal., tom. I, pag. 476.

Theodorici
archiepiscopi
pietas, et in
Ecclesiam
aum. merita.

nium tam praesentium quam futurorum sanctitatem et industriam nosse volumus, de sancta fratris nostri Theodorici, sanctae Trevirensis Ecclesiae archiepiscopi, primatisque nostra praedecessorumque nostrorum ab exordio christianitatis per B. Petrum constitutione, totius Galliae ac Germaniae, in eundem apostolorum principem devotione, qui in sua sede, Ecclesiam Christi gloriosins gubernando multa monasteriorum, quae usque in sua tempora manserunt deserta, restituendo, beatorum apostolorum limina caeteris saepius, nullo longioris viae periculo, seu labore territus, liberalissime visitando, nobis usque eo complacuit, ut eidem Theodorico, et ipsius Ecclesiae possidenda in perpetuum aliqua conferre iustum duceremus; quatenus, ut praefati sumus, pro tanta sui devotione, a nobis gratiam et benedictionem in praesenti et in futuro a Deo beatisque apostolis cunctuplicatam in caelstibus recipere gloriam. Quapropter omnium tam praesentium quam futurorum notum fieri volumus industriae, nos cum auctoritate B. Petri apostolorum principis, gratuitoque sacerdotum, clericorum, totiusque romanac plebis assensu, eidem sanctae Trevirensi Ecclesiae cellam Quatuor Coronatorum condonasse in perpetuum possidendam, cum omnibus appendicis suis, aquis scilicet, aquarumque deversibus, pratis, pasuis, vineis, silvis, cultis et incultis, curtilibus et mansis.

*Concessio cel-
lae Ss. Qua-
tor Coronat.*

Trevirenses
archiepiscopi
vicarii Sedis
Apostolicae in
Gallia et Ger-
mania.

Quae omnia eidem fratri nostro Theodorico sanctae Trevirensis Ecclesiae archiepiscopo, vicarioque nostro carissimo in partibus totius Galliae et Germaniae, ac per eum cunctis successoribus in perpetuum possidenda, tenenda, ac ordinanda, per huius nostrae apostolicae praeceptio- nis seriem tribuimus, quaecumque eadem cella ex diversis fidelium donationibus autentice secundum legem romanam pos- sidet, vel iam possidere debet, data vide- lieat, et usque in finem saeculi quoquo pacto danda, seu per violentiam inimico- rum eidem cellae ablata, seu per incu-

riam commorantium in eadem cella per- dita, ex integro, et ad integrum eidem fratri nostro Theodorico sanctae Trevirensis Ecclesiae archiepiscopo, dignissimoque nostro vicario in partibus totius Galliae et Germaniae, universisque successoribus suis per eum a praesenti die, indictione que tertia B. Petri apostolorum principis nostraque permittimus auctoritate. Contra quam si quis hominum quolibet modo agere praesumpserit, et quod inste, ac canonice a nobis decretum est, in aliquo infringere tentaverit, sciat se ex Dei omnipotentis et praedicti beatissimi apostolorum principis omniumque sanctorum, ac deinde nostra auctoritate damnandum, anathematizandum, et cum omnibus impiis aceroно supplicio deponentandum. Qui vero hoc ipsum nostrum privilegium ob servare, custodire, adimplere fideliter stu- duerit, benedictionis gratiam, et misericordiae plenitudinem in coelestibus castris, inter electorum numerum efficaciter a Do- mino Deo consequi mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii, et serinarii sanctae sedis apostolicae, meuse ianuario, indictione III. Data xv kal. febr. per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno, Deo propitio, pontificatus domini nostri Benedicti sanctissimi VII papae primo. Imperante domino piissimo im- peratore Augusto Ottone, a Deo coronato, Magno, anno VIII, indictione tertia.

Dat. die 28 ianuarii anno Domini 975, pontif. Benedicti anno I, prout iacet (1).

(1) Ut primum hoc legimus diploma in Ero- wero, haec animus, et valde dubitantibus de suppositione dubium augebat legisse nos in Sam- marthan. Gall. Christ., tom. I, ubi de archiep. Trevirensibus et in Bucelino German. Sacr., part. I, Theodoricum archiepiscopum, de quo hic sermo, vita functum anno 970, quo quidem tempore ro- manae sedi praeerat Ioannes XIII. A Broweri tamen partibus standum putavimus legentes Theodoricum obisse anno pontificatus sui tertio decimo, cum certum caeteroqui sit pseudo-synode ab Ottone I imperatore ceacta Romae anno 965, et in qua Ioannes XII PP. depositus est, inter- fuisse Henricum Trevirensem Theoderici decesso- rem; quare cum iste anno tantum 964, vel 63

Anathema
contra viola-
tores dace-
tibus.

Fausta obser-
vantibus ap-
precalio.

II.

Lauriacensis Ecclesia in finibus Hungarorum ab omni Salzburgensis archiepiscopi iurisdictione eximitur. Utrumque dioecesum assignantur termini: confirmatisque praedecessorum pontificum privilegiis, Piligrinus Lauriacensis archiepiscopus pallio donatur, et vicarius apostolicae sedis in Pannonia, ceterisque sibi subiectis regionibus constitutus (1).

SUMMARIUM

Procemium. — Symmachus PP. metropolicum ius Laureacensi Ecclesiae concessit. — Causa concessionis. — Laureacensis Ecclesia ab omni Saltzburgensis eiusque praesulum subiectione eximitur; — Et honore metropolico donatur. — Utriusque autem Ecclesiae limites definitur iuxta Agapeti papae decreta. — Avariae et Moraviae episcopi septem ad archiepiscopalem dignitatem sublimantur; — Ita tamen ut qui prior est in ordinatione prior sit in ordine. — Sub canonicis censuris Saltzburgensi et Laureacensi interdicitor episcopis, ut neuler alterius dioecesim invadat.

archiepiscopalem dignitatem suscepit, eius obitus anno 977, vel 78 foret consignandus prout constat ex Tritemio in chronicis monasterii Hirsaugiensis quem ad verbum sequuntur est Browerus. Advertas insuper velimus Bucelinum in Theodorico archiep. notare, huins tempore ecclesiasticam *disciplinam exaruisse, et licentiam creuisse*, quod utique innuisse voluit de canonice Trevirensis Ecclesiae ex regularibus saeculares circa annum 973 effectis. Nota tamen errorum inesse in data, scriptorum fortasse incuria, et si vis interpolationis accusa. Ut enim conveniat annus Ottonis II imperatoris octavus cum Benedicti VII primo et quidem in mense ianuario anni 973, quo in cursu erat tertia indictione; Benedicti PP. ordinatio initio mensis ianuarii eiusdem anni tribuenda foret quod statutae a nobis Chronologiae repugnat. Otto enim II anno 967 in Christi nativitate a Joanne PP. XII coronatus est imperator, et Benedictus VII, mense martio anni 973 inthronizatus. Quare ut bene inter se omnia convenient, mensem immutandum legendumque potius putamus xv kal. iunii, vel iulii, ne diploma tenacitate quadam ianuario mense dare volentes, Ottonis imp. *annum VIII in IX et inductionem tertiam in quartam* commotenus. (1) Ex antiquo codice miss. Bibliothecae Cesareae depropmsit Lambecius, retulitque comment., lib. II, cap. viii.

Bull. Rom. Vol. I. — 56

— Piligrinus fit Laureacensis archiepiscopus, et pallio donatur; — Eique in provinciis sibi subiectis vices apostolicae sedis delegantur.

Bilectissimis nobis in Christo (1) filiis Hordberto sanctae Moguntinae Ecclesiae et Diuterico S. Treverensis Ecclesiae, atque Aliberto S. Magdeburgensis Ecclesiae, parique modo Geroni S. Coloniensis Ecclesiae, atque Friderico S. Bayanensis Ecclesiae, sed et Adalaldo S. Bremensis Ecclesite archiepiscopis, pariterque domino nostro Ottoui glorioissimo imperatori Augusto, atque nepoti suo Henrico praeminentissimo duci Bavariorum, ceterisque omnibus episcopis et abbatibus, ducebusque atque comitibus Gallie atque Germaniae Benedictus divina gratia praeditus, apostolicae sedis pontifex, servus autem servorum Dei, in Domino salutem.

Oportet iustis supplicantum petitionibus nos semper faciles, et humiles exhibere, et praeципue cum fraternis religiosorum consaeerdotum precibus sollicitamur, qui passim ab omni mundi termino tenorem et regulam, atque proprii officii vigorem ab hac universalis S. romana matre Ecclesia eiusque sortiantur ministero, vicario seilicet beati principis apostolorum, cuius, quamvis indigni, eiusdem tamen gratia et dono potestati nos successimus, et ordini, cui voce dominica dicitur: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Quapropter dignum aestimavimus assensum praebere congruis postulationibus reverendissimi archiepiscopi Piligrimi, quas per probabiles personas nobis intimavit, responsarium suorum, duorum videlicet presbyterorum, quatenus sibi pallium, et metropolitanum honorem cathedrae suaec sanctae Lauriacensis Ecclesiae restitueremus conlinio Ungarorum adiacenti; quod omnino nos eidem Ecclesiae debere, testantur antiquissima secum ad portata privilegiorum testimonia, in quibus continebatur, quod aetate pontificatus beati Symmachii, huius aliae sedis apostolicae praesulis, praefta sancta Lauriacensis haberetur Ecclesia metropolis: et in quantum tam exinde, quam etiam de passionibus beatorum martyrum, qui illic plares in tempore perse-

(1) *Legendum omnino fratribus.*

Procemium.

Symmachus
PP. metropol-
icum ius Lau-
riacensi Ec-
clesiae con-
cessit.

Causa concessio-
nioni.

cutionis pro fide Christi variis sunt tormentis multat, colligere possumus, ex omnibus ecclesiarum dioecesibus Panniae, haec antiquitate, et archiepiscopii dignitate esse primitiva creditur: quae iam multis retroactis temporibus ex vicinorum frequenti populatione barbarorum deserta, et in solitudinem redacta, nullum christiana professionis habitatorem meminit, usque dum invictissimus Augustus, et pater patriae, genitor quippe p̄i imperatoris nostri (quem adhuc superesse et diu dominari mundus exoptat) bellico trophaeo eorum vires retulit. Hunc autem, quam ob rem vocibus exultantibus in laudem omnipotentis Dei erumpimus, non solum saepedicta sancta Lauriacensis Ecclesia hostium cessante terrore, cum accolis suis pace et tranquillitate potitur, verum etiam ipsi dudum inimici, illum, quem persecuti sunt more gentili, iam iam Christum baptizati profitentur, et sacerdotes modo habere desiderant, ac prout scire rudes poterunt, venerantur, et ecclesias quasdam in sua terra, quas patres incendio delerunt, posteri restaurare videntur. Hae ergo suadente ratione quod praenominati sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopi postulatio antiqua apostolica auctoritate commendatur, et præterea, quod cum iustum esset, pariterque utile etiam visum est, ut ad fructificandas Deo gentes ex novitiis cultoribus fidei Ungorum atque Maravorum, sive etiam aliis multis Sclavorum snae parochiae finitimi, illic ordinatis episcopis, secundum quod antiquitus dispositi erant, eis hunc constitueremus archiepiscopum. Quoniam autem Saltzburgensis Ecclesia metropolis abusa est subiectione sanctae Lauriacensis Ecclesiae pontificii, oblitterata et attentata sua dignitate ex devastatione barbarorum, quam propterea perceptis apostolicis privilegiis nequaquam patiuntur privari, cum et priora sint Saltzburgensis, et ideo auctoritativa, quae conditio testimonii etiam apud saecularia indicia viget, et praevalet. Nos vero in huiusmodi

constitutione omnem calumniam, atque contentionis occasionem, Domino adiuvente, facile propulsamus, parochiis ab invicem certis limitibus sequestratis, et tamen apostolicis sanctionibus ubique stabilitis, quas nostrum est semper defendere, et secundum evangelicam sententiam nihil exsolvere, sed adimplere. Unde ergo auctoritate, et potestate beati Petri principis apostolorum, atque exemplo pontificum scilicet praedecessorum nostrorum eamdem sanetam Lauriacensem Ecclesiam, eiusque rectores iam archiepiscopos amodo perpetim ab omni Saltzburgensis Ecclesiae, eiusque praesulum subiectione, ac ditione absolvimus, et honore metropolitano sublimamus, et sicut modernis temporibus sanctae memoriae Agapitus papa terminos earundem parochiarum ad invicem distinxit, sic et ipsi definimus, ita quoque ut sancta Saltzburgensis Ecclesia superioris Panniae episcopos habeat suffraganeos, quibus usque hue sibi pontifices praesesse videbantur cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in inferiori usi sunt Paunonia (1). Sancta autem Lauriacensis Ecclesia in inferioris Panniae atque Messiae regiones, quarum provinciae sunt Avaria, atque Maravia in quibus septem episcoporum parochiae antiquis temporibus continebantur, siue antistites archiepiscopalem deinceps potestatem cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in superiori usi sunt Pannonia. Quibus utique in praecepsis insuper iniungimus, ut iuxta beati Gregorii papae decretum Anglorum archiepiscopis directum alter illorum qui prior sit in ordinatione, ipse etiam, quoad vivat, prioratum teneat et in ordine. Penitus enim determinatis utriusque Ecclesiae dioecesibus, omniisque exclusa altercandi occasione, canonica sub distinctione interdicimus, ut neuter earundem Ecclesiarum archiepiscopus invadere alterius parochiam praesumat, vel quibusunque muriis aut disceptationibus super distini-

(1) Vide in Agapeto II.

Lauriacensis
Ecclesia ab
omni Saltz-
burgensis eins-
que praesu-
lum subiectio-
ne eximitur,

Et honore me-
tropolitico do-
natur.

Utriusque au-
tem Ecclesiae
limites defi-
nitiorum iuxta
Agapeti Papae
decreta.

Avariae et Ma-
ravie epi-co-
pi septem ad
archiepiscopala-
tem dignita-
tem subliman-
tur;

Ita tamen ut
qui prior est
in ordinatione
prior sit in
ordine.

Sub canonice-
bus curulis Saltz-
burgensi et
Lauriacensi
interdicto epi-
scopis, ut
neuter ulterius
dioecesim in-
vadat.

Piligrimus fit
Laureacensis
archiepiscopus, et pallio
donatur;

Eisque in pro-
vinciis sibi
subjectis vices
Apostolicæ
Sedis delega-
tur.

tis a nobis modo rebus alter alterum sollicitare audeat. His igitur sedatis, venerabilem confratrem nostrum Piligrinum archiepiscopum canonicis literis munitum sedi sanctae Lauriacensis Ecclesiae in thronizavimus, palliumque ei secundum antiquum eiusdem Ecclesiae suæ usum direximus atque in provinciis Avariae et Maraviae regionumque inferioris Pannoniae sive Moesiae, et in contiguis sibi Sclavorum nationibus circumquaque manentium, nostram apostolicam auctoritatem et vicem exercere committimus atque delegamus, quatenus illic more antecessorum suorum sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscoporum habeat potestatem presbyteros atque episcopos ordinare, atque constitutere, et ex praeditis gentibus sub sancta prædicatione parare Domino plebem perfectam (1).

(1) Joseph Mezgerus totus est in evertenda diplomatis huius sinceritate, ideoque cap. xxii, lib. in Hist. Salisburg., supracit. nonnullas assertiones ad probandam eius suspicionem. Nos tempus ne teramus in iis infrafundis, auctoritatibus innixi clarissimorum virorum Lambeccii, Wolfgangi Lazii, Bruschii, ac Wigulei Hund a Sulzemos (qui in sua Historia metropolis Salisburgensis, cur. Christophoro Gewoldo Ratisponae 1719 fol., et quidem tom. i, nonnulla ex eiusmodi privilegio refert) fatemur quidem ab utrisque referri alius atque diversis verbis, quod scriptorum incuria, vel exemplariorum diversitate factum quisquam putaverit; sed hoc sufficiens argumentum nobis non est ut falsitatem, vel suspicionem eo in monumento credamus, cum praesertim advertamus, Mezgerum totis viribus cenatum esse multis in locis Historiae suae Salisburgensis Ecclesiae supremum dominium supra Laureacenses archiepiscopos firmare. Lambeccii auctoritatem sequimur, quem optimum Codicem sequotum post matrum examen, ut mos ei auctori semper fuit, non dubitandum.

Quod ad concessi privilegii tempus spectat, idem Lambecius observat, has literas anno 977 datas, ex eo constare, quod eodem anno Otto II imperator diploma emiserit, cuius epitomen recitat, et post Lambecium Wiguleus Hund, quo metropolitanam Laureacensis Ecclesiae dignitatem confirmavit, quodque dicitur: *Datum ut nonas octob. anno Domini MCCCCLXXVII, indict. vi, anno regni domini Ottouis imperatoris Augusti XVII etc.* Qui annus XVII est annus regni germanici, quod suscepserat annus MCCCCLXII.

III.

Confirmatio bonorum, possessionum et privilegiorum monasterii Sancti Petri Rodensis, quod sub iure S. R. E. esse declaratur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium Rodense sub iure S. R. E. — Confirmatio bonorum. — Concessio habitatoribus regionis illius ut hoc monasterium venerari possint loco S. Petri Romae. — Damatio temeratorum huius privilegii.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Hildesindo episcopo, et omnibus monachis monasterio Sancti Petri Rodensis degentibus salutem, et pacem, et apostolicam benedictionem.

Quoniam gratissimum satisque condignum indicamus famulantibus famulitum impendere, atque donantibus praemia largiri; idcirco quia monasterium Sancti Petri Rodensis, quod inter haereditario possideendum accepistis, nunc autem sub iure et dominatione alii principis apostolorum Petri, et nostrae venerabilis romanae sedis perpetuo habiturum, et vobis conspicimus esse traditum: quo circa versa vice auctoritate apostolica concedimus, et confirmamus tibi huiusque successoribus in perpetuum coenobium Sancti Petri apostoli Rodensis cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis et terminis suis in tali ratione, ut sub tuitione Beati Petri apostoli et nostra consistat in perpetuum. Concedimus insuper, et absque ulla reservatione donamus eidem monasterio omnia praedia, vel alodia, quae danda sunt, vel data ab hodierno die, et deinceps a fidelibus viris vestris regionibus beato Petro apostolo nostra urbis Romae sedis, ut in iure et dominatione persistant coenobii Rodensis in perpetuum habenda ab urbe Narbona usque in finibus Hispaniae. Notum ergo nunc sit omnibus hominibus regionis vestrae, quod sub tuitione et regimine beati Petri apostoli, et nostra gubernatione vel

Proemium.

Monasterium
Rodense sub
iure S. R. E.

Confirmatio
bonorum.

(1) Ex chartulario S. Petri Rodensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispanicae.

Concessio habitatoribus regionis illius ut hec monasterium venerari possint loco S. Petri Romae.

Damnatio temperorum huic privilegii.

defensione ille locus consistat. Idecirco omnes fideles vestrae regionis sub testimonio Christi admonemus, ut omnia, quae ad praefatum locum pertinent ad utilitatem monasterii et habitantium in eo restituant, et in vice beati Petri apostoli Romae summa cum diligentia illum locum venerentur et diligant. Et si quis causa orationis ad nostram sedem apostolicam pervenire non poterit, summo studio illius locum venerari concedimus ei. Si quis autem, vel ex praediis, vel aliquid loci illius, vel omnia quae ad iamdictum locum pertinent, occultaverit, vel temuerit sine consensu fratrum, aut scierit quod aliquis absconde teneat, sub testimonio Christi ex apostolica auctoritate commonemus, ut ab hodierno die non teneant iniuste, nec abscondant, sed reddere, et manifestare praescripto monasterio festinent. Et redditum vel manifestata iure perpetuo una cum illis, quae per hanc nostram apostolicam sanctionem, et per alia divalia decretata statuimus atque decrevimus, usque in finem mundi illibata et incouessa permanenda decrevimus. Si quis autem, quod non eredimus, huic concessionis vel donationis temperator aut contemptor extiterit, aeternis condemnationibus subiaceat innodatus, et sanctos Dei Petrum et Paulum principes apostolorum sibi in praesenti et futura vita sentiat contrarios, atque in inferno inferiori concrematus cum diabolo et omnibus deficiat impiis. Huius vero apostolicalis decreti nostri paginam propriis manibus roborantes, in manus Iudeiendi episcopi, atque abbatis ipsius loci, et fratrum cum illo comitantium tradimus annuente Christo Iesu Domino nostro parentem, atque fideliter possilendam. Qui ergo nostrae concessionis vel donationis adiutor atque defensor extiterit, apostolicam benedictionem et peccatorum absolutionem ab ipso clavigero summo se obtinere sciat. Scriptum per manus Stephani notarii atque scribentiarum in sede beati Petri apostoli, Romae, anno trabeacion-

nis (1) Domini DCCCCLXXVIII, indictione VII, in mense aprili.

Script. in mense aprili anno Domini 979,
Pontif. Bened. anno V.

IV.

Monasterium Bisuldunense sub sedis apostolicae protectione recipitur, confirmatisque bonis omnibus ac possessionibus, nouilla eidem conceduntur privilegia (2).

SUMMARIUM

Hoc monasterium fundatum fuit a Mirone episcopo Gerundensi, et comite Bisuldunensi, eiusque fratribus Olibano et Seniofrido comitibus. — Confirmatio bonorum et possessionum. — Receptio sub tutela sedis apostolicae. — Quae sedi apostolicae in iis regionibus oblati fuerint, possideat abbas, qui censum pro iis annualim solvit. — Obeunte abbatे, libera sit penes monachos successoris electio. — Abbas, eiusque clerici a nemine praeter romano pontifice excommunicari possunt. — Cuiquam ad monasterium orationis causa patet aditus. — Clericorum correctio penes abbatem sit.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gansberto abbati monasterii Bisulduno, quod est situatum infra castrum Bisulduni, ad Rumenam Fluviani, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis salus, pax et benedictio, quad mundum permaneat. Amen.

Cum constet Dominum Denm nostrum honorem sanctae universalis Ecclesiae in cessanter a propagantibus beatae fidei augmentare, necesse est accipientibus ab illo totius curae regimini: et idecirco ego Benedictus papa cum coetu episcoporum presbyterorumque, cum omni caterva clericorum in romana sede degentium, sub norma beatissimi Petri Deo militantium, in nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio roboramus illud donum quod dilectus filius noster Miro episcopus Gerundensis per paginam donationis romanae Ecclesiae tradidit pro remedio

(1) *Forte* incarnationis, prout in caeteris subjectis diplomatis. (2) Ex mss. Colberino transcripsit Ehm. Martenne, reuultique tom. II Vet. Se ist. collect.

Hoc monasterium fundatum fuit a Mirone episcopo Gerundensi, et comite Bisuldunensi.

duncosi, eius-
qua fratribus
Olibano et Se-
niorido comi-
tibus.

Confirmatio
honorum et
possessionum.

Receptio sub
tutela Sedis
Apostolicae.

Quae Sedi A-
postolicae ia-
ius regimuribus
oblata fuerit,
possidet ab-
bas, qui cen-
suum pro iis
annuatim sol-
vit.

Obeante abba-
te, libera sit
penes monas-
chos successo-
ris electio.

Abbas eiusque
clericis a ne-
mini praeter
Roma. Pon-
tificem excom-
municari pos-
sint.

animae suae, suorumque parentum, vi-
deficit ecclesiam S. Petri Bisulduno enim
omnibus ecclesiis, et praediis, et villis, et
dominicaturis ab eo datis, seu ab aliquibus
fidelibus in futurum concessis, adi-
pisci potuerit, nostro in hoc praesenti
privilegio in perpetuum confirmamus, et
in omni libertate disponimus: statuentes
etiam ut ordo monasterii, qui secundum
Deum, et regulam B. Benedicti ab eodem
episcopo institutis esse dignoscitur, sem-
per inviolabiliter sub regimine proprii
abbatis observetur. Praeterea quaecumque
bona idem monasterium in futurum do-
natione, et pontificum concessione, regum
vel principum oblatione, multorumque fi-
delium, dante Deo, poterint (1) adipisci,
amodo firma vobis sub tutela B. Petri, et
nostra illibata in sempiternum permaneant.
Concedimus, si quis (2) de illis regioni-
bus alodia vel aliqua oblatio mercedis
sanctae romanae Ecclesiae relinquitur,
praefatum monasterium per nostrum be-
neficium possidat in sempiternum, et ab-
bas qui praest, vel qui praeferit in eodem
monasterio, per singulos annos quinque
solidos S. Petro Romae persolvat in cen-
sum, et si minime annuatim venire non
possunt, ad quartum annum viginti soli-
dos persolvant. Statuimus etiam, ut quando
abbas ipsius monasterii obierit, neque a
regibus, neque a comitibus, neque a qua-
cumque persona ibidem abbas constitua-
tur; sed a cunctis ibidem degentibus ser-
vis Dei iuxta patris Benedicti regulam
eligantur abbates, qui a romano pontifice
vel a suo mandatore benedictionem su-
scipient. Confirmamus igitur, et stabili-
mus, ut nullus archiepiscopus, nullus epi-
scopus in ipsum monasterium, sive suas
ecclesias a praedicto episcopo datas, ne-
que clericos in eis stantes, in eodem mo-
nasterio neque abbatem, monachos, et
conversos snos andeat et praesumat sen-
tentiam excommunicationis inferre, vel a
nullo possint interdicti vel excommunicari
nisi a romano pontifice.

(1) *Forsitan* poterit. (2) *Lega* si quae.

Item etiam concedimus, ut si quis causa
orationis ad praedictum monasterium ve-
nerit, habeat licentiam introducendi, et
omne officium audiendi, nisi forte quis
reatu suo proprio fuerit excommunicatus.
Concedimus quoque ipsius loci abbatii
correctionem cunctorum suorum clericorum,
ut nullus episcopus, nulla ecclesia-
stica vel laica persona dominationem ibi
habeat; sed quidquid ecclesiasticum est,
per manus ipsius abbatis, et super regi-
mine ipsius cuncto subsistant tempore.
Oleum vero seu sanctum chrisma bapti-
zantium, consecrationes altarium, a quo-
enique vulnerit catholico episcopo su-
sciat. Cimiterium de omni villa Bisul-
duni, et de omnibus circumstantibus
villis, sicut a supradicto episcopo consti-
tutum est, confirmamus, et roboramus...

Datum VIII idus maias, imperante
domino nostro Ottone, a Deo coronato
Magno et pacifice anno XII, et indictione
VII, anno dominicae incarnationis nongen-
tesimo septuagesimo nono.

Dat. die 8 maii anno Domini 979,
pontif. Bened. anno V.

V.

*Confirmatio monasterii Sancti Walarici
ordinis Benedictini in comitatu Leu-
onaensi, quod sub S. R. E. ditione re-
cipitur, nonnullisque donatur privile-
giis (1).*

SUMMARIUM

Monasterium in solitudinem iam redactum
restauravit Hugo Leuonaensis comes in
suo comitatu. — Monasterium sub apo-
stolicae sedis tuitione recipitur, et a qua-
libet alterius personae iurisdictione libe-
rum declaratur. — Episcopus, nisi ab
abbate invitatus, nec missarum solemnia
ibidem peragere possit. — Anathema ob-
secrationesque contra inobservantes.

(1) Ex veteri exemplo edidit Mabillonius in ap-
pendice tomii 5 Annal. Benedict.

*Quiquom ad
monasterium
orationis cau-
sa pateat adi-
tus.*

*Clericorum
enrectio pe-
nes abbatem
sit.*

Benedictus servus servorum Dei, dilectissimo nostro filio Restoldo religioso abbatii, vel omni congregatiōni in monasterio Sancti Walariei, quam Hugo gloriōsimus comes, nosterque spiritualis filius in regula Beati Benedicti noviter congregavit, vestrisque successoribus in perpetuum.

Cum magna nobis solitudine insistit cura pro universis Dei Ecclesiis, ac piis locis vigilandum, ne aliquam necessitatē iacturam sustineant, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur; igitur quia per interventum Hugonis gloriōsi comitis rationabiliter postulastis a nobis, quatenus pro suo magno amore, atque dilectione confirmaremus vobis praedictum monasterium Sancti Walariei cum omnibus rebus mobilibus, cumque et immobilibus, quibus a praefato Hugone gloriōsissimo comite concessa esse noscuntur, vel a caeteris christianis in perpetuum concessa atque largita esse videntur, vel cum omnibus ad ipsum monasterium generaliter, et nunc pertinentibus, sicut est. Igitur privilegiis sedis apostolicae infulis decoretur, ut sub iurisdictione sanctae nostrae Ecclesiae matris permanendum, nullus alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittendum (1). Pro qua re piis desideriis faventes, nostra auctoritate id, quod exposeitur, effectui mancipamus. Et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio ditionem quamlibet habere vel auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus; ita ut nisi ab abbatte ipsius monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem quispiam praesumat celebrare omni modo: nec licentia sit, ut dictum est, ex eius vel omnibus eidem monasterio Sancti Walariei pertinentibus sito in comitatu Witmāu cuiquam magnae personae, parvaeque auferre. Ut profecto iuxta id quod subiectos idem ut in monasterio apostolici constituti, atque privilegii consistit inconvenisse dotandum permaneat (2). Si quis autem, quod non optamus, nefario

Monasterium
in soliditudinem
iam redactum
restauravit
Hugo Leuco-
naensis comes
in suo coniunctu-

Monasterium
sub Apostoli-
cae Sedi tui-
tione recipi-
tur, et a qua-
libet alterius
personae iuri-
dictione li-
berum deele-
ratur.

Episcopus, ni-
si ab abbatte
invitatus, nec
missarum so-
lemnia ibidem
peragere pos-
sit.

(1) *Lege* submittatur. (2) Aliquid deficit hac in periodo.

ausu praesumpserit haec quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragare, ant in quoquam transgredi tentaverit, reum se et atri anathematis vineculo innodatum esse, et diabolo, et eius atrocissimis pompis atque eum India traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendiī supplicio concremandū deputamus a Domino. Qui vero pio intuitu custos et observator extiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro consequi mereatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Scriptum per manus Bonizzonis notarii regionarii, et scriptoris (1) sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilī, indictione nona. Bene valete. Datum kalend. aprilis per manū Stephani episcopi, et bibliothecarii S. R. E. anno pontificatus domini Benedicti sanctissimi VII papae in sede beati Petri apostoli vii. Imperante domino Ottone a Deo coronato Magno imperatore anno xiiii, in mense et indictione nona feliciter. Amen.

Dat. mense septembri anno Domini 981,
pontif. Benedicti anno vii.

VI.

*Confirmatio donationis factae a Rodgario
comite Carcassonensi monasterio Sancti
Saturnini ea in civitate posito (2).*

SUMMARIUM

Rodgarius cum uxore et Benedicto abbatte Romam accedit confirmationem huiusmodi petiturus. — Corpus s. Hilarii episcopi Carcassonen. in monasterio S. Saturnini humatum. — Confirmatio bonorum monasterii. — Et praecepit rerum a Rodgario comite donatarum, quae omnia libera a cuiuscumque iurisdictione declarantur. — Abbatis electio penes monachos. — Apprecatio observantibus. — Anathema contra inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei.

Notum sit omnibus christianis, quia venerunt Rodgarius comes cum coniuge

(1) *Alias* scrinarii. (2) Ex apographo edidit Mabill. annal. Bened. tom. iv, pag. 687.

Anathema o
secrationesq
contra ino
servantes,

Rodgarie
cum uxore
Benedicto

bate Romanum
accedit con-
firmationem
huiusmodi pe-
titur.

Corpus S. Hil-
iarii episcopi
Carcassone-
in monasterio
S. Saturnini
humatum.

Confirmatio
bonorum mo-
nasterii,

Et praeceps
rerum a Rod-
gario comite
donatarum,
quae omnia
libera a cuius-
cumque iuris-
dictione decla-
rantur.

Abbatis electio
penes mona-
chos.

Apprecatio ob-
servantibus.

Anathema
contra inob-
servantes.

sua nomine Adhalaire, simulque cum eis
venit Benedictus abbas ad limina aposto-
lorum beati Petri et Pauli ante nostram
praesentiam; petieruntque, ut confirmar-
emus eis per nostram apostolicam aucto-
ritatem monasterium, quod est consecra-
tum in honore sancti Saturnini, ubi B.
Hilarius humatus quiescit: ut non sit li-
cetum ab hac hora in antea, neque comiti,
neque vicecomiti, neque episopis, neque
ullae magnae parvaeque personae, ho-
mini neque foeminae, supradictum mo-
nasterium aliquid de suis rebus auferre
vel alienare praesumat, quidquid modo
habet, et in antea aquisitum erit in
perpetuum: sed semper sint in stipendia
monachorum, et in eleemosynis pauperum
ea, quae concessa sunt vel donata in
praefato monasterio a praefato Rodgario,
et sua coninge; idest villa, quae dicitur
Corneliana, cum ecclesia S. Petri et ee-
clesias quae in vico Limoso, et Gardia
cum ecclesia S. Petri; et Malehindus, et
Salsingus, et caetera loca, quae praefato
monasterio pertinent, vel pertinere debent.
Post vero obitum Benedicti abbatis, nemo
ibidem abbatem constitutus, nisi quem
consensu et communiori voluntate fra-
trum, qui ibidem Deo serviant, vel in
antea sunt servituri, elegerint. Haec om-
nia, quae supra scripta sunt, concedimus
tibi Benedicto abbatu, tuisque successo-
ribus in perpetuum pro omnipotentiis Dei
amore, et Sancti Petri, nostraque ani-
mae redemptione; item et pro amore
Rodgarii comitis Carcassone, et coniugis
ipsius, nec non Raymundi dilecti filii
mei, ut illorum sit merces in perpetuum.
At vero qui custos et observator fuerit
huius nostri apostolici praecepsi, et con-
firmatione christiana benedictionem a
Patre et Filio et Spiritu Sancto in omni-
bus consequatur, et vitae aeternae parti-
eeps effici mercatur in saecula saeculo-
rum. Et qui observare noluerit, anathem-
atis vinculo sit innodatus, et a regno
Dei alienus permaneat. Scriptum per ma-

num Stephani notarii, et seriniarii san-
ctae romanae Ecclesiae. Bene valete (1).

VII.

*Renovatio privilegiorum, et confirmatio
iurium omnium monasterii Vulturnen-
sis (2). Alia bius argumenti privi-
legia notata lege in Ioanne XII, con-
stit. Cum magna etc., dat. anno 962.*

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Ioanni
venerabili abbati ex monasterio Christi mar-
tyris Vincentii, et per te in eodem venera-
bili monasterio tuis successoribus in perpe-
tuum.

Cum magna nobis solicitudine cura in-
sistit pro universis Dei Ecclesiis, ac plus
locis vigilandum etc. *Caetera ut in ballis
supracitatis.*

Scriptum per manum Ioannis serinia-
rii sanctae romanae Ecclesiae in mense
octobrio die ix, indictione xi.

† Bene valete. †

Datum vi nonas octobris per manus
Stephani episcopi et bibliothecarii sau-
ctae sedis apostolice anno Deo propitio
pontificatus domini nostri Benedicti summi
pontificis et universalis septimi papae
in sanctissima sede B. Petri apostoli octavo,
per indictionem praefatam xi.

Dat. die 10 octobris anno Domini 982,
pontif. Bened. anno viii.

VIII.

*Confirmatio bonorum monasterii S. Sal-
vatoris in pago Gemblacensi, quod li-
berum ab episcopi cuiuslibet ditione
declaratur, et in apostolicae sedis pro-
tectione recipitur (5).*

(1) Datum putamus hoc diploma circa finem anni
981. Charta enim Rodgarii comitis, quae hic con-
firmatur, data dicitur *mense augusto anno xxvii*,
regnante Lenthario rege, qui rex unctus ab Ar-
taldo Remorum archiep. pridie idus novembris
anno 934, mense augusto anni 981, xxvii regni
sui annum numerabat. (2) Ex Chronico Vulturn.
inter Rer. Ital. Script. tom. i, par. ii, pag. 464.
(3) Ex mss. Codice Ambrosiano deprompsit, re-
tulitque Lambecius commentar. de Biblioth. Caes.,
lib. 2, cap. 7.

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis et monachorum preces. — Iisdem et monasterio bona omnia praesentia et futura confirmantur. — Abbatis electio libera penes monachos sit. — Electus nemini praeter apostolicam sedem submittatur, et ideo monasterium ab omni episcopi cuiuslibet iurisdictione liberum declaratur, eni sola sit abbatem benedicens facultas. — Anathema contra bona a monasterio auferentes, vel contra paginam hanc attentantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, ac Sancti Petri, noviter ibi constituti, suisque successoribus in perpetuum.

Exordium cura pro universis Dei Ecclesiis ac pii locis invigilandi, ne aliqua necessitate iacturam sustineant, sed magis propriæ utilitatis stipendia consequantur; ideo convenit nos tota pastoralis mentis integritate eorundem venerabilium locorum maxime integritatem et stabilitatem procurare, et sedulo eorum utilitatibus subsidia illie conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore, etiam ad laudem atque gloriam eius divinae maiestatis venerabilibus nos certum est contulisse locis, sit acceptabile, nobisque ab eius loeupletissima misericordia digna huinsmodi pii operis in sidereis conferatur areibus remuneratio. Igitur, quia postulastis a nobis, quatenus pro Dei omnipotentis amore, ac domini Ottonis, praecellentissimi imperatoris, nostrisque dilecti filii, concederemus, atque confirmaremus vobis predictum monasterium in honore sancti Salvatoris, ac sancti Petri constructum cum omnibus rebus mobilibus atque immobilibus, quae sub eodem monasterio adiacere ac pertinere videntur, tam mansis, quam etiam castris, villis, atque casalibus, tam quae praesenes sunt, quam quae etiam usque in finem esse debebunt, positae in loco, qui vocatur Gemblaus: concedimus atque confirmamus apostolica auctoritate, ut de

Abbatis et monachorum preces.

Iisdem et monasterio bona omnia presertim et futura confirmantur.

alio monasterio abbas ibi non constituantur, sed ipsi servi Dei secundum regulam sancti Benedicti viventes ex sua propria congregatione potestatem eligendi abbatis habeant, abbasque privilegiis sedis apostolicae insulis decoretur, ut sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, constitutus, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submitatur. Et ideo cuiuslibet Ecclesiae episcopum in praefato monasterio ditionis quamlibet habere auctoritatem prohibemus, nisi tamen benedicendi habeat licentiam, statuentes apostolica censura atque auctoritate beati Petri apostolorum principis sub divini iudicij obtestatione ac validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, vel alia parva magna persona aliquid de rebus vel possessionibus, ad idem pertinentibus monasterium, auferre vel alienare prae sumat. Si quis autem, quod non credimus, nefario ausu, parva magna persona, contra hoc nostrum apostolicum privilegium agere temptaverit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, ac a regno Dei alienum, ac cum omnibus impiis aeterno incendii supplicio condemnatum: at vero, qui observator extiterit praecepti, gratiam ac misericordiam vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo multipliciter consequatur. Scriptum per manum Bonifacii notarii regionarii, ac serinarii sanctae romanæ Ecclesiae in meuse martio, indictione undecima. Bene valete. Datum viii kal. aprilis per manus Stephani episcopi ac bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno pontificatus domini nostri Benedicti sanctissimi septimi papae nono, imperante domino nostro Ottone a Deo coronato Magno, ac pacifice imperatore, anno decimo sexto, in mense ac indictione quibus supra.

Dat. die 25 martii anno Domini 983,
pontif. Benedicti anno ix.

Abbatis electio libera pecces monachos sit.

Electus nemini praeter Apostolicam Sedem submittatur, et ideo monasterium ab omni episcopi cuiuslibet iurisdictione liberum declaratur, cui sola sit abbatem benedicens facultas.

Anathema contra bona a monasterio auferentes, vel contra paginam hanc attentantes.

IX.

Confirmatio canonum apostolicorum contra simoniacas ordinationes (1). Nonnulla similia lege in Gregorio PP. I, constit. VIII, dat. anno 595.

SUMMARIUM

1. Synodus romana sub Benedicto VII (2). — Decretum synodi, ne liceat quemcumque ordinem per acceptionem pecuniarum dare. — 2. Exemplum unctionis divinae in Hierosolymam propter turpe lucrum in sacrificiis. — 3. Aliud exemplum Christi efficientis de templo columbas et oves inibi vendentes. — Adhortatio ad episcopos de adimplendis statutis apostolicis. — Qui sine pretio ab episcopis ordinari nequeunt, Romam accendant. — 4. Quae vero post ordinationem gratis donantur, accipi possunt. — 5. Divina ultius contra inobser- vantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei.

Synodus Ro-
mana sub Be-
nedicto VII.

4. Notum esse volumus omnibus catholicis et orthodoxis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, regibus, et principibus, ducibusque et comitibus, vel universis in toto orbe terrarum Christo famulantibus, qualiter synodus aggregata est in ecclesia Beati Petri apostolorum principis, ante sacratissimum eius corpus, una cum domino Ottone serenissimo imperatore Augnsto, spiritali filio nostro, cum nostris suffraganeis, archiepiscopis, et episcopis, presbyteris, et diaconibus, vel cuncto clero saeculae catholicae et apostolicae Ecclesiae. Et ibidem perfecta sunt capitula de sacris canonibus, qualiter non liceret episcopo de sacris ordinibus aliquod praemium accipere: et auxiliante Deo: et annuente ipso apostolorum principe beatissimo Petro, in eodem loco interdictum est primitus a nostro proprio ore, et postea a cuncis venerabilibus archiepiscopis et episcopis in eodem sa-

eratissimo loco residentibus; quod ab ista hora in antea, ab ostiario usque ad sacerdotium, nullum pretium exinde acceptum esse sicuti in decretis sanctorum Patrum continetur. Si quis (episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, et sub pretio redegerit gratiam, quae non potest vendi, ordinaveritque) per pecunias episcopum, aut presbyterum aut diaconum, vel quemlibet ex his qui commiserantur in clero, aut promoverit per pecunias dispensatorem, aut defensorem, vel quemquam cui subiectus est regulae, pro suo turpissimi Ineri commodo; is, cui hoc attentanti probatum fuerit, proprii gradus periculo subiacebit (1). Et qui ordinatus est, nihil ex haec ordinatione vel promotione, quae est per negotiationem facta, proficiat: sed sit alienus a dignitate, vel sollicitudine, quam pecunias quaesivit. Si quis vero mediator tam turpibus et nefandis datis vel acceptis extiterit, siquidem clericus fuerit, deponatur; si vero laicus, aut monachus, anathematizetur (2). Item in eisdem decretis; si per pecuniam hanc obtineat dignitatem, deficiatur et ipse et ordinator eius, et a communione modis omnibus abscedatur, sicut Simon Magnus a Petro.

2. Verum etiam propter illam pessimam emptionem Hierosolyma capta est: qui ipsi sacerdotes iniui, qui debuerant esse observatores legis, et praedicatores, ipsi primi facti fuerant praevericatores. Denique invenerant sibi quoddam ingenium, ut persuaderent filii Israël, de longinquō venientibus, ut victimas secum non deferrent, sed munera: offerentibusque sibi, non sicut praeceptum erat a Domino, immolabant; sed ad hoc sibi reservabant, ut aliis venderent, et ad hoc sibi pretium muneris multiplicarent.

5. Nam idem Dominus et Salvator noster Jesus Christus, non per prophetas neque per apostolos, aut per doctores

Decretum sy-
nodi, ne liceat
quamcumque
ordinem per
acceptionem
pecuniarum
dare.

Exemplum ul-
tionis divinae
in Hierosoly-
mam propter
turpe lucrum
in sacrificiis.

(1) Concil. Chaledon, can. 2. Hinc ex archetypo restituit Coletus, Concil. tom. xi, col. 975.

(2) Can. Apost. 50.

Aliud exemplum Christi eiciens de templo columbas et oves iobi vendentes.

aliquos, sed per se ipsum flagellum defuniculis fecit; et eiecit omnes de templo, boves quoque et oves; et nummulariorum effudit aes, et mensas subvertit (a). Et his qui columbas vendebant, dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere dominum Patris mei domum negotiationis. Domus autem a Salomone ita condita fuerat, ut domus Dei vocaretur, essetque, sicut ipse sapientissimus rex. Sed domus negotiationis facta est, quando in ea boves et oves, et columbae vendebantur. Unde nos, carissimi fratres et dilectissimi filii, solicite vigilare oportet, qui pastoralem curam in nostris ovibus exercendam suscepimus, ne eas Inpinis dentibus lacerandas tradamus, et ad ultimum nosmetipsi, qui pastores vocamur, in die tremendi examinis, apud pium et benignum indicem lupi rapaces inveniamur. Pro

Adhortatio ad episcopos de adimplendis statutis apostolicis;

Qui sine pretio ab episcopis ordinari nequeunt, Romanum accedant.

Pro quibus vestram sanctam fraternitatem rogando, obsecrando, monendo, et arguendo mandamus, ut omni occasione postposita, diligent studio, sollicitudine maxima ea quae vobis agenda transmisimus, implere studeatis. Nam si quislibet presbyterorum, aut diaconorum, gratis donum Spiritus Sancti ab archiepiscopo, sive a metropolitano suo accipere non potuerit; studeat venire ad sanctam matrem romanam Ecclesiam catholicam, atque apostolicam, et in eadem episcopalem benedictionem accipiat sine omni simoniaca haeresi.

Quae vero post ordinacionem gratia donantur, accipi possunt.

4. His autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito neque exactus, aut petitus, post acceptas chartas, et pallium, offerre aliquid cuiilibet ex clero gratiae tantummodo causa voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblationem nullam culpe maculam ingerit, quae ex accipientis ambitu non processit.

Divisa ultio contra inobedientes.

5. Quicumque de sanctis ordinibus hanc nostram viderit epistolam, et verba vel exempla sanctorum Patrum non observaverit, sciat se non esse communicatum inter discipulos Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, sed damnatum

(a) Ioan. 2.

inter impios, et inter eos qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus (a): hi vero qui legitime illam custodierint, et pio intuitu observaverint, recipient partem cum Abraham, Isaiae, et Iacob in regno coelorum, una cum eodem Domino et Salvatore nostro Iesu Christo, qui nunc et semper vivit et regnat Deus in euncta saecula saeculorum.

Hanc itaque nostram epistolam iubemus atque praecipimus, ut per manum charissimi confratris nostri Mironis episcopi, cunctis aliis archiepiscopis deportetur, ut idem ipse per suum laborem et certamen dignam exinde mercedem recipiat, et fructum afferat, in pœnitentia (1 et 2).

JOANNES XIV

PAPA XXXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCCCLXXXIV.

Post Benedicti septimi obitum et breve admodum inter pontificium electus est romanus pontifex Petrus episcopus et eivis Papiensis, Othonis quondam II imperatoris archicancellarius, qui in pontificatu vocatus est Ioannes XIV. Sedit

An. C. 984

(a) Job. 1. (t) Nonnulli legunt in patientia. (2) De huiusmodi concilio haec nota Baluzius: Tempus illius concilii non est adnotatum in Codice Cuxanensis non masterii. Fervorum eius publicandi cura delegetur Mironi episcopo, Gerundensi nimis, isque circa annum 975 ad eam cathedram vocatus ab Iazigo Varbonensi archiepiscopo consecratus sit iussu Benedicti papæ, par est existimare synodum illam esse revocandam ad annum 983, quo romunum concilium a Benedicto VII celebratum est ad discutiendam causam Giseleri episcopi Magdeburgensis, qui malis, ut aliqui aiebant, artibus ad eam sedem pervenerat. Quae res dare potuit occasionem decernendi poenas adversus eos, qui pecuniam pro ordinatione aut accipiunt, aut tribuunt. Eo autem anno Otonem II extitisse Romæ, ne fine anni illuc sis salis constat.

menses viii (1). Post hoc vero tempus eum supradictus Bonifacius Ferrueii filius reversus Constantinopoli, ubi fuerat, comprehendit, ac depositit, et in castellum S. Angeli in custodia misit, et ibi custodire eum fecit, ubi infirmitatem et famis inopiam per iv menses acriter sustinuit, ac mortuus est, occisus (prout legitur in II Vignolii catalogo). Ioannis depositio assignanda est martio mensi circiter inueniti anni 985, mors vero mensi augusto diei autem 20.

Schisma decimum septimum.

Post Benedictum VI in carcere strangulatum, Bonifacium VII papam vi ordinatum vidimus, sed post mensem basilica Vaticana pretiosis rebus omnibus spoliata, Constantinopolim profugisse, ubi degentem Benedictus VII in synodo romana a se celebrata excommunicationis sententia percussit. In iniuritate sua tabescens et servescens Bonifacium Constantinopoli reversus Ioannem XIV, ut diximus, comprehendit, et in castello S. Angeli relegatum, fame, et ut perhibent, veneno enecuit, eiusque sedem invasit martio circiter inuenit anni 985. Non multo post repentina morte interierit, et in tanto eum odio habuerunt sui, ut post mortem eum caederent, et lanceis vulnerarent, atque per pedes traherent, undato corpore, usque in campum ante Caballum Constantini (nempe equestrem statuam aeneam imp. M. Aurelii, quae in area Capitolina nunc spectatur) ibi proiecerunt eum, atque dimiserunt. Ubi mane venientes clerici, et videntes eum ita turpiter et cum dedecore iacentem, caesum et laceratum, collegerunt et sepelierunt.

Quo facto, Ioannes Roberti filius electus est romanus pontifex, quem cum ab eruditis viris sollem electum nominari le-

(1) Sic legitur in uno ex tribus Vignolii Catalogis, sex aliis Critic. Baron. praefixis, qui tamen terminum Ioannis pontificatus praetigunt diei depositionis eius, non obitus, qui fuit post menses iv, quare Augustodunensis utrumque includens tempus, recte Ioanni adscribit annum 1.

gerimus, non ordinatum putamus, praesertim eum eum obiisse constet paulo post eodem anno 985.

IOANNES XV

PAPA CXL

Anno aerae Christi comm. DCCCCCLXXXV.

Ioannes decimus quintus, natione romanus, ex patre Leone presbytero, de regione Albae Gallinae, ordinatus est romanus pontifex mense circiter decembri anno vero 985, post Bonifacii VII interitum et mortem Ioannis filii Roberti. Sedit annos x, menses vi, dies x (1): fuit autem temporibus Basilii et Constantini R. I. F. in Oriente, in Occidente vero Othonis III, imperatorum. Ex tempore Ioannis pontificatus adscripto dicendum est eum obiisse inuenire circiter mense aprilii anni 996, de quo nulla inter antecores dissensio. Sepultus est in basilica S. Petri in oratorio S. Mariae. Vacavit sedes ad ii menses.

I.

*Confirmatio bonorum et possessionum
Cuxanensis monasterii (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Preces abbatis. — Confirmatio monasterii, eiusque bonorum. — Enumeratio bonorum. — Terminii describuntur. — Cuique personae monasterio molestiam inferre interdicitur. — Sed illud maneat sub dictione S. R. E. — Maledictio, et anathematizatio contra inobseruantes statuta privilegii huius.

(1) Ut habetur in uno ex tribus Vignolii Catalogis: sed mense iv legendum putamus; ne eum ultra Gregorii V successoris initia pontificem regnasse dicamus, ut ex tempore eidem Gregorio adscribendo. Hoc quoque tempus statuunt Ioannis pontificatus ex Critic. Baron. praef. Catalogi, et Chronicone Vulturnense: Fossaenovum vero cum Godefrido Viterbiensi d. x omittunt. (2) Ex chartulario monast. Cuxanens. edidit Baluzius in appendice Mareae Hispanicae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto nobis in Christo filio Garino abbatii sacri monasterii Sancti Michaelis Archangeli, et Beati Germani, quod situm est in valle Confluenti, et in loco, qui dicitur Coxianus, ac successoribus tnis regularibus abbatibus eiusdem monasterii in perpetuum.

Præmium. Cum magna nobis solicitudinis cura instet ad vigilandum pro universis Ecclesiis Dei, ne aliqua earum necessitatis iacturam imposternum patiatur dignum duximus pietatis intuitu loca ad omnipotentis Dei honorem bene ordinata apostolie privilegii auctoritate muniri, et cum omnibus quae ad se pertinent rebus confirmari. Igitur quia interventu Olibae laudabilis et magnificie eomitis postulasti a nobis, quatenus reconfirmaremus tibi, tuisque successoribus regularibus abbatibus praedictum monasterium, quod suus frater bona memoriae comes Seniofredus pro amore cœlestis patriæ renovavit, deditavit, et anxit, aggregatis monachis ad laudem et servitium cœlestis regis, et honorem praedictorum sanctorum, vide licet archangeli Michaelis, et Germani confessoris, inclinati tuis, eiusque precibus, id ipsum venerabile monasterium super ripam Litterani fluminis constitutum cum omnibus finibus et terminis suis, omnibusque rebus mobilibus et immobilibus generaliter et in integrum sibi pertinentibus ad usum et stipendium regularium fratrum ibidem et in posterum Deo servientium reconfirmamus, corroboramus et praesenti protectione sub continua immunitate stabilimus: sicut a decessoribus nostris sanctis pontificebus, atque christianissimis Francorum regibus videtur confirmatum, corroboratum. In primis villam Cotoleti, et villam Tanrianiani cum ecclesia Sancti Fruetnosi, et omnibus rebus sibi pertinentibus. Item villam quae dicitur Cortis, et omnia posita inter hos affines in circuitu monasterii, idest, ab orientali parte finis per summitem Serræ, qua pergitur ad ingum de Clerano, et itur ad montem qui dici-

Preces abbatis.

Confirmatio monasterii eusque benorum.

Enumeratio bonorum.

Termisi describuntur.

tur Lacartar, et sic ducitur per ipsum usque in montem qui dicitur Canegonis, et deinde ad meridiem descenditur per serram super locum, qui dicitur Miliaras, et pervenitur ad Cruncem super villam, quae dicitur Cortis. Deinde tenditur usque ad rupem, sive cherum Clarinti, et venitur per summitem de serra usque in rivum Merdarum, et ducitur usque in flumen Tede. Et a parte Cirei, hoc est ab occidentali fronte, venitur in stratum publicam, quam dicitur Duas Sorores, et venitur usque in Liderarum per ipsam viam publicam. Deinde a parte aquilonali sub Sancto Felice tenditur et pervenitur usque in alodem Sanetae Mariae. Item alibi ecclesiam Sancti Martini cum villa de Cleirano cum finibus et adiacentiis suis. Item villam Castellani cum duabus ecclesiis ibi fundatis, hoc est, Sancti Andreæ et Beatae Mariae semper virginis, cum alode suo, et cum decimis et primis suis, et cum omni ornatu earum; ipsa villa posita est intra fines, sive ad frontationes idest ex una parte in terminum de Molegio, vel in ipsa Petrafixa, et ex alia parte in ipsa archa de Casalono, et vadit per comam, qua pergitur ad flumen Tede. De tertia parte habet ipsos casales de Mangone. Item a quarta terminum de Canoa, vel Petrafita et venitur usque in flumen Tede. Et ultra ipsum flumen quantum tenebat Seniofredus comes in die obitus sui. Et villam Torrentis cum finibus et terminis, sive adiacentiis suis, sicut per scriptam idem monasterium habere videtur. Villam Teresagi ex integro, et alodem de Molegio, quantum ipsi monasterio pertinet. Item, quantum pertinet de alode de Mosedo, et quantum ei pertinet de alode de Arbululos, et planicolas, et inter rivos et in villa Moseto, et in villa Felgaria per fines et terminos suos, item in villa Sacriniano ecclesiam Sancti Michaelis cum omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu namque Feniliotensi confirmamus omnes res ipsi monasterio pertinente-

tes. In valle Confluenti omnes res sibi pertinentes, cum finibus, et terminis suis. Item in comitatu Cerdaniensi villa Orux cum villis et villarunculis suis, et cum omnibus adiacentiis earum, et alodem de Anglos cum ipso mercato, et cum finibus et terminis suis. Villam Lagunam cum ecclesia Sancti Vincentii, et cum finibus et terminis suis. Vallem Balagarii cum ecclesia Sancti Thomae, et cum villis et villarunculis suis et cum omnibus terminis suis. Et villam Larem, Mazuecas, et Talaz, et Ozemas cum ecclesia Sancti Stephani, et Saltonem cum ecclesia Sancti Mauriti, et parrochiam Sancti Petri de Inforcato, et ecclesiam Salvatoris de Sponna cum decimis et primitiis suis, et villam Vulcaria cum finibus suis, Aragolizam cum alode, et ecclesiam Sancti Iacobi, Bulvir cum ecclesia Sanctae Ceciliae, et cum ipso Poio parrochiam Sancti Thomae quae est in Ventegola, cum decimis et primitiis suis. Item omnes res ipsi monasterio pertinentes in comitatu Cerdaniensi cum finibus suis. Et in comitatu Bergedano alodem de Spogiola et Montenigro, et omnes alodes ipsi monasterio pertinentes. Et in valle Confluente villam Folianum, Secundianum, Cornelianum, Vernetum, Cirasagum, Arianum, Anger-Henne. Et in villa Evulo Iuiuls, Campilias, Flazanum, Saora, Foliolum, Torrendum, et Pinum, Poreinianum, et Ascaronem, et omnes alias res eiusdem vestri monasterii positas in valle Confluente. Et in comitatu Feniliotensi ecclesiam S. Crucis cum castello et omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu Rossilionensi alodem de Petra Calcis, Sancti Felicis, Miliarum, Insula, Tnvarium, Vallem Ventuosam, Corbariam, Nifragum, Poium Buscanum. Et in termino de valle Asperi, et valle confluentibus ipsum alodem de Vallmagna cum fines et terminos suos. In comitatu Bisuldunensi alodem de Centeno eum finibus et terminis suis, vel in aliis locis posita. Item in comitatu Ausionensi alodem de Saliforas, et alimm

alodem, qui fuit Oddonis. Haec igitur omnia, quae istis, sive aliis vocabulis nuncupantur, et omnes res in quocumque loco positas, quae dici vel nominari possunt, et quae nunc usque eidem monasterio pertinent, et in ante per aliquod conquisitum usque in finem saeculi per litteras sive sine litteris pertinere debent, tibi praedicto filio nostro Garino abbatи successoribusque tuis omnimodo concedimus, et per hanc nostram protectionem pereanter confirmamus, cum terris, vienis, campis, pratis, pascuis, silvis, ecclesiis, villis, casis, aedificiis, enltis et incultis, aquis et aquimolis, decimis, primitiis, et universis usibus, et redditibus, cum servis et ancillis, alditionibus et aldeabus, et cum omnibus, quae diei et nominari possunt: statuentes Dei et nostra auctoritate, imo et protestantes, ut nullus rex, nullus episcopus, nullus dux, nullus comes, vicecomes, nullaque hominum magna vel parva persona audeat tibi et successoribus tuis violentiam. aut contrarietatem aliquam facere de universis rebus, quae supra leguntur, pertinentibus ipsi monasterio Beati Michaelis, et Sancti Germani, neque alicui eorum licet homines vestros liberos aut servos sine voluntate vestra molestare sive in servitum trahere, sed amodo, et usque in finem saeculi isdem vester locus cum omnibus, quae sibi nunc pertinent, et in ante pertinere debent, quiete et pacifice maneat sub ditione sanctae romanae matris Ecclesiae, cuius iuris est, ad regularem et monasticam tranquillitatem, omnium hominum penitus et ubique contradictione remota. Si quis autem, quod non eredimus, huic nostro apostolico privilegio in aliquo contrarius esse praesumpserit, nisi ex toto resipuerit, sciat se maledictum, reprobatum, atque anathematizatum, et a societate fidelium Christi, et sanctae Dei Ecclesiae separatum, et cum omnibus impiis sine fine damnandum, et perpetuo iacependio cum Inda traditore concremandum, ex auctoritate Dei

Cuique perso-
nae monaste-
rio molestiam
inferre inter-
dicator;

Sed illud me-
neat sub ditia-
ne S. R. E.

Maledictio, et
anathema-
tizatio contra
inobedientes
statuta privi-
legii huius.

omnipotentis, et beati Petri apostolorum principis, nostroque apostolico iudicio. Qui vero, haec quae a nobis decreta sunt, custodire, et diligenter observare studuerit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino per nostram, et omnium sanctorum interventionem consequi meatur, et gaudia perpetuae beatitudinis angelicis iunctus agminibus valeat feliciter obtainere. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii, et scrinarii sanctae sedis apostolicae in mense decembrio, inductione xiv. Bene valete.

Scriptum in mense decembri anno Domini 985,
pontif. Ioannis anno 1.

II.

Privilegium, quo cornobium S. Gregorii ad Rhenum a Gebhardo II Constantiensi episcopo constructum sub protectione S. R. E. suscipitur, multisque augetur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Facti series.—Monasterium hoc construxit Gebhardus Constantiensis episcopus anno 983. — Sub tuitione S. R. E. suscipitur. — Immunitas eius in bonis. — Libertas monachorum in electione abbatum. — Si episcopus Constantiensis schismaticus, vel haereticus sit, monachi ordines sacros a quo libuerit accipiant episcopo. — Excommunicatione contra quid auferentes, alienantes etc. a dicto monasterio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, in nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris videlicet et Filii et Spiritus Sancti.

Facti series. Notum esse volumus omnibus Christi fidelibus, qualiter Gebhardus secundus amabilis episcopus sanctae Constantiensis Ecclesiae, dilectissimus confrater noster, orationis causa Romanum veniens ad limina apostolorum principum Petri et Pauli et ante nostram praesentiam, retulit nobis, quatenus ipse Dei nutu compulsus ecclesiam coenobitarum construxisset super

(1) Edidit Jacobus Manlius in Chronico Constantiensi inter Rer. German. Scriptores vi, ed. Pistorio.

ripam fluminis, quod dicitur Rhenus, ad honorem beati Gregorii confessoris Christi, in quo loco regulam sancti Benedicti abbatis, et monachorum fratrum luculentissime ordinaret; ubi devotissime de suis propriis praediis, quae a suis parentibus illi evenerunt, et partem de rebus S. suae Ecclesiae devotissime obtulit, ad sustentationem et stipendum illorum videlicet monachorum, qui in ipso sancto monasterio sedulo Christi laudes persolvere die noctuque non cessant: de quibus nostrae humilitatis supplicans clementiam, ut praedictus locus ipse sub tuitione et defensione sancti Petri nostri nostrorumque successorum pontificum in perpetuum maneat: ita tamen ut nullus rex aut dux, neque marchio, nec etiam episcopus, qui per tempora in ipso episcopio fuerit, aut illa persona audeant de omnibus, quae ibidem ab ipso iam dicto Gebhardo episcopo concessa sunt, alienare, aut quoquo modo de ipso sancto monasterio extrahere, sed tuta et stabilia, atque firma usque in futura tempora concedimus permanenda, sed et hoc apostolica preeceptione, rogante supradicto confratre nostro, interdicimus in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne aliquis eidem monasterio praeficiatur, nisi quem communis consensu fratres ibidem Christo sedulo servientes elegerint, electumque episcopus benedictionis titulo confirmare procuret. Et hoc ipsum de advocati electione decerni placuit: si vero, quod absit, aliquando contigerit, ut episcopus eiusdem sanctae Ecclesiae haereticus vel schismaticus existat, fratres supradicti monasterii ex auctoritate sedis apostolicae habeant potestatem ecclesiasticos ordines requirendi ubiquecumque catholicum novirint esse episcopum, nec ille iniquus de hoc aliquam eis iniuriam inferre praesumat; nam si quis aliquis homo, cuiuscumque sit ordinis vel potestatis, quod non credimus, in aliquo disrumpere tenaverit ea, quae ab ipso iam dicto confratre nostro in praedicto monasterio con-

Monasterium
hoc constru-
xit Gebhardus
Constantiensis
episcopus anno
983.

Sub tuitione
S. R. E. sus-
cipitur.

Immunitas ei-
us in bonis.

Libertas mo-
nachorum in
electione ab-
batum.

Si episcopus
Constantiensis
schismaticus,
vel haereticus
sit, monachi
ordines sacros
a quo libuerit
accipiant epi-
scopo.

Excommunica-
tio contra
quid auferen-
tes, alienantes
etc. a dicto
monasterio.

cessa sunt, et a iure et ditione ipsius monasterii auferre voluerit, nisi resipiseat, excommunicatus a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi consistat, et anathematizatus a sanctis Patribus omnibus et a nobis, nec in exitu vitae communicet, sed etiam mortuo nomen eius inter missarum solemnia nullo modo recitetur. Qui vero pio intuitu cunctos et procurator huius nostri praecepti extiterit, benedictionis gratiam, vitamque ab ipso Domino Deo et Salvatore Iesu Christo mereatur in saecula saeculorum, amen. Scriptum per manus Ioannis notarii et regionarii et scriparii sacri Lateranensis palatii, in mense aprilii et indictione secunda: datum vero septimo kalendas maias, per manus Gregorii episcopi saecula Portuensis Ecclesiae et bibliothecarii sedis apostolicae, anno pontificatus domini nostri Ioannis sanctissimi papae quarti.

Dat. die 25 aprilis anno Dom. 989,
Pontif. Ioann. anno iv.

III.

Confirmatio bonorum et possessionum monasterii S. Petri Rodensis, quo l sub apostolicae sedis protectione recipitur et nonnullis donatur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium Rodense sub protectione sedis apostolicae recipitur; et eximitur a quacumque alia iurisdictione. — Confirmatio bonorum. — Monasterium cum bonis et pertinentiis sub iure S. R. E. recipitur. — Cuique regum, episcoporum, etiam rom. pontificum viam aliquam eidem inferre interdicitur. — Abbatis electio libera penes monachos. — Anathema contra privilegii huius temeratores, et inob-servantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Hildesindo religioso episcopo atque abbatii venerabilis monasterii Sancti Petri apostoli, fundato in comitatu Petralensi, in monte qui dicitur Rodas, subitus eastrum Virilaria, et per te in eodem venerabili monasterio quisque successoribus abbatis in perpetuum.

(1) Ex chartulario huiusc monasterii edidit Baluzius in Appendice Marcae Hispanicae.

Quoniam concedenda sunt, quae rationabilibus desideriis pertinere noscuntur; nostri apostolatus auctoritas ad corroborandam piam fidelium devotionem in praestandis privilegiis debet minime abnegari. Igitur excellentiae tuae laudabilis mansuetudo postulavit a nobis, quatenus apostolica auctoritate per hoc privilegium concederemus et confirmaremus tibi tuisque successoribus in perpetuum superdictum monasterium cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis, cum finibus, terminisque suis. Et ideo tuis piis desideriis faventes, nostra apostolica auctoritate decernimus ipsum praefatum coenobium Sancti Petri apostoli cum omnia sua amodo, et usque in finem saeculi sub patrocinio et defensione sanctae romanae et apostolicae matris Ecclesiae perpetim permanendum, ut sub tuitione sanctae nostrae cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, constitutum nullius alterius iuri et ditioni submittatur, nisi sub tua tuorumque successorum in perpetuum. Confirmamus namque tibi et successoribus tuis praedictum monasterium cum his terminis et adiacentiis, et cum omnibus, quae inferius continentur, id est, ab ipsa Petra quae dicitur Meda, quae est infra portum Fraxani et ipso raso usque in locum quem dicunt Tres-fratres, a parte videbile orientis usque in medium mare, atque inde vadit ad ipsum locum, quem vocant Molinum de Balaseo, indeque pervenit ad ipsam Tamariz, et inde pergit usque ad ipsam Petramfietam, et pervenit ad ipsam matellam de Gomesindo, atque inde ascendit per ipsam serram usque in ipso fitorio de monte Pininello, et vadit ascendendo usque in summittatem ipsius montis Pininelli, atque descendendo pergit per ipsam viam usque in locum, quem vocant Sorborello, et descendendo pervenit in ipsa clusa, et ad ipsum casale de Friulani. Inde vero ascendit per iamdictam viam ad ipsum casalem de Salvatore et ad ipsum colum, et reddit de vinea vetula, et perve-

Proemium.

Monasterium
Rodense sub
protectione
Sedis Aposto-
licae recipitur:
et eximitur a
quacumque alia
iurisdictione.

Confirmatio
bonorum.

nit usque in summite[m] montis, qui ibidem est, qui vocatur Casralio. Inde vero vadit per ipsam serram usque in collum de Ermenardo, et pervenit ad fontem sive ad collum de Filmera, et inde ad collum Sancti Genesii. Sieque ascendendo et descendendo vadit per summite[m] de ipsa serra quam vocant Calmi, et pervenit subtus ipsum castrum, quem vocant Pinna-nigra, usque in ipsas vineas, quae sunt de palatio, et vadit subtus ipsam silvam, quae est ad meridiem subtus castrum Viridaria, et usque subtus ipsam rocham, quam dicunt Fitorio, et ascendit ad vallem de Fulcimania, atque pervenit subtus fontes de Devolas in valle de Fruione. Inde vero vadit per ipsas rochas usque in montem de Inserto, et descendit a parte occidentis per ipsam viam publicam usque in rocham Ventosam, et in ipsum usque locum, qui vocatur collum de valle Budica, et ascendit in summite[m] de ipsa Cruce; sieque descendit usque in viam de iamdicta Cruce per ipsam vallem usque in rivum de Budica. Inde ascendit usque ad collum de Terrario, et pervenit in summite[m] montis, quem dicunt rocha Morena. Deinde a parte circi descendendo et ascendendo pervenit in summite[m] de ipsa Wardia Maurescha, et pergit per summam serram usque in Parada de Durando, et pervenit per ipsam serram usque in Reiderietz de Sancto Genesio, et ascendit per summam serram in ipso poio, qui est supra ipsum Rovesealium, et descendit per ipsam serram in iamdictam Medam, quae est intus in mare. Item infra hos terminos confirmamus tibi tuisque successoribus ecclesiam Sanctae Crucis cum decimis et primitiis, et Sancti Iohannis cum decimis et primitiis, et oblationibus atque alodibus, et omnibus rebus ad ipsas ecclesias pertinentibus, et ecclesiam Sancti Baudilii in valle Tabellaria, et ecclesiam Sancti Stephani, quae est in valle Subiradellos, et ecclesiam Sancti Frumentosi, et ecclesiam Sancti Vincentii, quae

est in villa Lanciano, cum decimis et primitiis et cum omniibus rebus ad eamdem ecclesiam pertinentibus, et ecclesiam Sancti Genesii, et ecclesiam Sancti Petri cum ipso castro Miralias, et ipsum castrum Virdaria cum ipso castellare, et cum ipso Pitorio, et cum Pinna-nigra, cum omnes rochas et terras et silvas, quae infra hos terminos sunt, excepto ipsam silvam de Sancto Romano, sicut resonat in charta, quam fecerunt Gauzfredus comes, et filius suus Sunnarius quondam episcopus ad iamdictum coenobium. Item confirmamus in perpetuum ad ipsum coenobium stagnum de Castiglione cum ipso gradu de mare et cum ipsas insulas, sicut resonat in praecetto Ludovici regis, sive in charta, quam fecerunt Gauzfredus comes memoratus, et Sunnarius quondam episcopus ad monasterium praedictum, et quantum habet ipsum monasterium in villa Castilione, vel infra eius terminos, et in villa Palaeoli quem vocant Fortianum, et in villam Fortianum superiorem, et Furtianellum minorem, vel infra eorum terminos, quantum ibidem habet, et Domino propitiante adquisitur est, et ipsum farum totum ab integro cum finibus et terminis suis; qui affrontat de parte orientis in termino de villa, quae dicitur Saccaro, sive in termino de villa, quae dicitur Furtiano, et de meridie in termino de iamdicta villa Furtiano, situm in ipsa valle, et de occiduo in termino de villa, quae dicitur villare Hildesindi, sive in rivo, quem dicunt Manivolo, situm in alode S. Pauli, qui est subtus S. Martini Sambucae; de parte vero Circi in medio rivolo Manivolo, sive in termino de villa, quam dicunt Timim, et in villarem Hildesindi, vel infra eius terminos, quantum ibidem habet, vel habere debet, et Domino annuente adquisitur est cum ipsis stagnos et piscatorias, et in villa Saccari, et villae novae, vel infra eorum terminos. Similiter et villarem Stagniolum cum ipsis stagnos, et suis villarunculis, et

quantum habet in villa Petralta, et in villa Oleastri, et in villa Sancti Clementis, et in villare Dudulum, et in villa Noves et in villa Spedolia, et in villare, quem vocant Solartila, et in villa Indaica, et in villa Pavo, et in villa Palatio, et in valle de Rodas, vel infra eorum terminos. Similiter, et in comitatu Impuritano in villa Militiano, quem vocant Sanctum Petrum, et in villa Armentaria cum ipsa sortione de ecclesia Sancti Martini, et in villa Chaniano cum ipsa ecclesia Sancti Martini, et cum ipso stagno, et in villa Savrana et in villa Dalmalia, vel infra eorum terminos, quantum modo ibidem habet, et Domino auxiliante adquisiturns est. Et in comitatu Bisaldunensi quantum habet in villa Lertio, vel in villa Molendinos, vel in Tapiolas, quas vocant Figarias, infra eorum terminos, et ipsum aludem, quem vocant Hortos, cum ipsa ecclesia Sancti Christophori, cum decimis et primitiis suis atque alandibus et omnibus rebus ad ipsam ecclesiam pertinentibus, et in comitatu Gerundensi ipsum mansum, qui est infra muros eiusdem civitatis et ipsum alaudem Campinum de Burrelo, qui est infra terminos de villa aludem de Securunio, et aludem de Burdulis. Et in comitatu Barcinonensi, et in Valensi, et in moate Signio, et in valle Tordaria et in villa Laurona, et in Agello, et in termino de Olerdula, et in Penedes aludem, quae fuit de Guidisculo. Et in comitatu Ausona quantum habet in villa Berga cum ipsa ecclesia Sanctae Caeciliae, et villam Nidum malum, et iuxta castrum Balrenno, et ecclesiam Sanctae Caeciliae cum suo alode. Et in comitatu Pallarensi iuxta civitatem Liminiana ecclesiam Sancti Andreæ, et omnia quae habet in eodem comitatu. Et in comitatu Cerlaniae quantum habet in villa Exi et in caeteris villulis. Et in valle Confluenti villam Villallam cum terminis suis. Et in comitatu Funiliensi ecclesiam Sancti Andreæ in valle Pidiliano, cum alode qui ibidem est.

Et iuxta muros civitatis Narbonae manus duos. Et in comitatu Rossillionensi ecclesiam Sancti Salvatoris cum alode, qui ibidem est, vel in villare Emiliani, et in villa Apiani, vel infra eorum terminos, et ecclesiam Sanctae Columbae cum decimis et primitiis, et villam coniunctam cum suis molendinis, et villam Pollestres cum ecclesia Sancti Martini, et decimis et primitiis et oblationibus, atque alodibus. Et in villa Torrilias ecclesiam Sancti Petri cum alode qui ibidem est. Et in villa Bigarauas ecclesiam Sancti Andreæ cum decimis et primitiis, et alodem qui ibidem est. Et in comitatu valle Asperi aludem de Campellis, et de valle Crosa, et villam, quae dicitur Rivo de Hugarios, cum finibus et terminis suis, et cum ipsa ecclesia Sancti Michaelis cum decimis et primitiis suis. Decimas et primitias et oblationes de iamdietis ecclesiis ad monasterium suprascriptum, et loca, et alodia cum omnibus finibus, terminis, limitibus, et adjacentiis, eorumque pertinentiis, quantum hodie ipsum monasterium infra hos comitatus superiorius scriptos habet, et auxiliante Deo adquisiturns est, iuris sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus Ecclesiae, a praesenti tertia indictione ipsum monasterium, villas, et alaudes et ecclesias cum omnibus eorum pertinentiis, ut supra legitur, in perpetuum per huius privilegii seriem stabilius tibi tuisque successoribus detinendum et de eo cum timore regendum et dispensandum, ita ut nullus unquam regum, nullus episcoporum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus audeat moleste (1) causas eiusdem monasterii incumbere, sed haec omnia, ut supra iussimus, ita in perpetuum persistant. Statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdictione, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum praesumat aliquam viam aut invasionem in rebus ipsius monasterii

(1) *Addit super.*

Monasterium
cum bonis et
pertinentiis
sub iure S. R.
E. recipitur.

Cuique regum,
episcoporum,
etiam Rom.
Pontificum
vim aliquam
eisdem inferro
interdictetur.

Abbas elec-
tio libera pe-
nes monachos.

facere. Post vero obitum abbatis nemo ibi abbatem constitutus, nisi quem consensus, et communis voluntas fratrum ex ipsa congregazione elegere secundum Denim, et sancti Benedicti regulam, nullumque praemium sive donum pro consecratione illius aliquis accipere contendat, et si enim episcopus ordinare noluerit, ad cuius diocesim ipse pertinet locus, vel a nostra romana matre Ecclesia vel a quounque voluerit episcopo per nostram auctoritatem libere ordinetur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad honorificentiam Domini nostri Iesu Christi pro stabilitate iam dictimonasterii statuta sunt, transgredi, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et omnibus impiis aeterni incendii atrocissimo supplicio deputatum. At vero qui pio intuitu caustos et observator horum extiterit, omnimodam benedictionis gratiam omnimumque suorum peccatorum absolutionem, et coelestis vitae beatitudinem cum sauitis et electis a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum, amen.

Scriptum per manum Stephani notarii et regionarii, et seruarii nostrarae apostolicae sedis in mense februario et indictione III. Bene valete.

Script. mense februario anno Domini 990,
pontif. Ioannis anno V.

IV.

Privilegium Portuensi Ecclesiae a Ioanne XV PP. concessum (I).

SUMMARIUM

Exordium. — Concessio terrae districtus a Lateranensi palatio ad Portuensem urbem pro constitutione fossae ad aquae cursum.
— **Concessio aquae a flumine tollendae.**
— **Territorium Portuense iuris S. R. Ecclesiae.** — Census sex denariorum annuus ab episcopis Portuen. R. E. personis.

(I) Ex Vatic. regist. edidit Ughell. Ital. Sac. tom. I.

venius pro huiusmodi concessione. — Declaratio ne cuiilibet sub anathematis poena licet, fossatum, vel aquam a Portuensi Ecclesia auferre, alienare etc. — Anathema contra attentatores. — Insuper et poena lib. 10 auri episcopo persolvenda.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Gregorio fratri et coepiscopo S. Portuensis Ecclesiae, et per te in eodem venerabili episcopio, tuisque successoribus in perpetuum possidenda.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruent desideriis, oportet ut devotioni in nobis pectoris humiliter acquisitae in privilegiis concedendas minime deuegetur nostra clementia, et ideo petitionem nos vobis per hanc praesentem nostri privilegii paginam concedimus, atque offerimus, simulque et confirmamus in suprascripto venerabili episcopio pro omnipotenti Dei amore, nostraeque animae redemptione, ac nostrorum omnium venia delictorum, vide licet terram nostri sacri Lateraaensis palatii ad fossatum faciendum, sicut incipit per longitudinem a flumine recto iuxta murum Portuensis civitatis ante eius oleum portam, quae dicitur Maior, et exinde pergit usque in lacum Traianum, et ab ipso Traiano remante per alind fossatum usque in supralectum flumen. Itemque licentiam a nostra apostolica maiestate vobis concedimus tollendi aquam ex ipso Iuvio, et per litus eius mittendi in eodem fossato quantum vobis, vestrisque successoribus pluerit, et opus fuerit omni tempore ad utilitatem iamdicti lacus, qui dicitur Traiani, ad pisces congregandum, et exinde decurrente aqua ipsa per fossatum usque in praedicto flumine, et quicquid in ipso fossato, sive aqua facere volueritis, licentiam, et potestatem vobis concedimus faciendi posito territorio Portuensi iuris sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus Ecclesiae, vestrisque successoribus ad tenendum emissâ praeceptione concedere et confirmare deberemus; inclinati precibus tuis, per huius praecepti seriem supradis-

Exordium.

Concessio ter-
ræ distric-
tuæ a Lateranensi
psal-
to ad Portu-
ensem ur-
ben pro con-
stitutione fos-
sae ad aquæ
cursum.

Concessio a-
quaæ a flumine
tollendæ.

Territorium
Portuense iur-
is S. R. E.

etiam terram ad fossatum faciendum, et aquam in praedicto fluvio omni tempore per ipsum fossatum decidentem in Traniatum, et exinde ducentem per fossatum seu aquam pertinentibus, ut superius legitur, a praesenti quinta indictione vobis, vestrisque successoribus ad ius et potestatem ipsius S. Matris Portuensis Ecclesiae concedimus, et in perpetuum confirmamus detinendum, ita sane, ut a vobis vestrisque successoribus singulis quibus annis pensione nomine nostrae Ecclesiae denarios num. sex recipiamus, statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdicto, nt nulli unquam nostrorum successorum pontificum, aut quibuslibet intervenientibus potestatibus, vel iudicibus, aut comitibus, sive castaldis, qui in ipsa civitate Portuense pro tempore dominatum tenuerit, de quoquinque fuerit ordine, vel aliae quaelibet magna, parvaeque personae praedictum fossatum, sive aquam fluminis exinde eurrentem, a iure et ditione supradicti episcopii auferre vel alienare liceat, sed potius in usu, et utilitate iam dicti episcopii supradicta permaneant. Si quis autem, quod non credimus, tam impius, tam iniquus temerario ausu in quoquam, vel in parte contra hoc nostrum apostolicum privilegium venire tentaverit, et in omnibus non observaverit, et enstodierit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore D. N. Iesu Christi, et cum omnibus impiis aeterno incendio deputatum, et insuper ad poenam vitae praesentis legalem compositorum auri purissimi lib. 10 ad episcopum, qui in eodem venerabili episcopio per tempora fuerit. Porro qui custos et observator in omnibus fuerit huiusmodi nostri apostolici privilegii, benedictionis gratiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur. Scriptum per manus Stephani scribarii sacri palatii in mense iunio, et indict. suprascripta. Bene valete. Data 7

Census sex de-
nariorum an-
nuos ab epi-
scopis Por-
tuens. R. E.
persolvendus
pro huismodi
concessione.

Declaratio ne
cuilibet, sub
anathematis
poena, liceat
fossatum vel
aquam a Por-
tuensi Ecclesia
auferre, alien-
nare etc.

Anathema con-
tra attentato-
res.

Insuper et pa-
na lib. 10
ouri episcopis
persolvenda.

kal. iulii per manus Ioannis episc. Nepe-
sinae Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae
sedis apostolicae, annus pontificatus do-
mini nostri Ioannis sanct. XV papae VII,
et indict. suprascripta v. Decernimus
ergo, etc. Si qua igitur, etc. Cunctis au-
tem, etc. Amen.

Dat. die 25 iunii anno Domini 992,
pontif. Ioann. anno vii.

V.

Canonizatio S. Udalrici episcopi civitatis Augustanae.

SUMMARIUM

Lectus fuit liber *Vita Udalrici* coram Papa et aliis. — 1. Et etiam miraculorum. — 2. Pa-
pae decretum de canonizatione. — 3. Con-
traventimentum poena. — Observantium be-
nedictio. — Papae subscriptio. — Episco-
porum et cardinalium subscriptio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, archie-
piscopis, episcopis et abbatibus in Gallia et
Germania commemorantibus, salutem in Domino,
ac apostolicam benedictionem.

Cum conventus esset factus in palatio Lateraneusi pridie kalendas februarias, residente Ioanne sanctissimo papa, cum episcopis et presbyteris, astantibus diaconiis, et cuncto clero, surgens reverendiss. Luitholphus, Augustae episcopus, inquit: Domine sanctissime praesul, si vobis placet, et omnibus episcopis, et presbyteris hic residentibus, libellus quem praemaniibus habeo coram vobis legatur, de vita et miraculis venerabilis Udalrici sanctae Augustanae Ecclesiae dudum episcopi, et quid libitum vobis fuerit, de-
cernatur. Quia Spiritus Sancti testatur praesentia, et congregatio sacerdotum certum esse, quod legimus, quia nec potest veritas nostra mentiri, cuius in Evangelio ista est sententia: Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi et ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, nec huic tam brevi numero Spi-
ritus Sanctus deest; quanto magis cum nunc interesse credamus, quando in unum

Lectus fuit li-
ber *Vita Udal-
rici*, coram
Papa et aliis.

conveuit turba sanctorum? Sanctum namque est pro debita veneratione colleginm.

1. Cumque perfecta esset vita praedi-
cti sanctissimi episcopi, ventum est ad
miracula, quae sive in corpore, sive ex-
tra corpus gesta sunt, videlicet caecos
illuminasse, daemones ab obsessis corpo-
ribus effugasse, paralyticos curasse, et
quamplurima alia signa gessisse, quae
nequaquam calamo et atramento illustrata
sunt.

2. Quae omnia lepida satis urbanitate
exposita recepinis, et communii consilio
decrevimus, memoria (1) illius, idest
Udalrici episcopi, affectu piissimo, et de-
votione fidelissima venerandam. Quoniam
sie adoramus et colimus reliquias mar-
tyrum et confessorum, ut eum cuius
martyres et confessores sunt, adoremus:
honoramus servos, ut honor redundet in
Dominum, qui dixit: Qui vos recipit, me
recipit. Ac proinde nos, qui fiduciam
nostrae iustitiae non habemus, illorum
precibus et meritis apud clementissimum
Deum ingiter adiuuemur; quia divina sa-
luberrima praecepta, et sanctorum cano-
num ac venerabilium Patrum instabant
efficaciter documenta omnium Ecclesiarum,
pio considerationis intuitu, imo apostolici
moderaminis amisu, utilitatum commu-
nitatem atque firmitatis perficere integri-
tatem, quatenus memoria Udalrici iam
praelati venerabilis episcopi divino cultui
dicata existat, et in laudibus Dei devo-
tissime persolvendis semper valeat pro-
ficere.

3. Si quis interea (quod non eredimus)
temerario ausu contra ea, quae hac no-
stra authoritate pie ac firmiter per hoc
privilegium consultata sunt, contraire
tentaverit, vel haec, quae a nobis in lau-
dem Dei, et pro reverentia dicti episcopi
statuta sunt, refragari, aut in quoquam
transgredi, sciat se auctoritate B. Petri
principis apostolorum, cuius immeriti vi-
ces agimus, anathematis vinculo inmoda-
tum.

(1) *Lege memoriae.*

**Papae decre-
tom de cano-
niastione.**

**Controvien-
tioni posse.**

At vero qui pio intuitu observator ex-
titerit, benedictionis gratiam a misericor-
dissimo Domino Deo nostro multipliciter
consequatur, et aeternae vitae particeps
efficiatur.

Scriptum est per manum Stephani no-
tarii regionarii, et serinarii sanctae ro-
manae Ecclesiae, in mense februario, in
dictione sexta, anno nonagesimo nona
gesimo tertio.

Ego IOANNES S. Rom. cath. et apost
Eccles. epise. huie decreto a nobis pro
mulgato consensi, et subscripsi.

Ioannes episcopus S. Anagninae Ecclesiae
consensi.

Benedictus episcopus S. Pipernensis Ec-
clesiae consensi.

Dominicus episc. S. Ferentinae Ecclesiae
consensi.

Crescentius epise. S. Silvae Candidae Ec-
clesiae consensi.

Amiso epise. S. Cerensis Ecclesiae con-
sensi.

Bonizo archipresb. et cardinalis S. Luciae
consensi.

Benedictus presbyter et card. S. Stephani
consensi.

Leo presbyter et card. S. Nerci consensi.
Ioannes presbyter et cardinalis S. Da-
masi consensi.

Leo presbyter et cardinalis S. Sixti con-
sensi.

Ioannes presb. et card. Ss. Apostolorum
consensi.

Ioannes presbyter et cardinalis Ss. Qua-
taor Coronatorum consensi.

Ioannes presbyter et card. S. Clementis
consensi.

Crescentius presbyter et card. S. Cal-
listi consensi.

Benedictus archidiaconus.

Ioannes diaconus et oblationarius.

Benedictus diaconus.

Ioannes diaconus.

Hi omnes consenserunt, et subscri-
pserunt.

Dat. 3 nonas februarii, per manum
Ioannis episcopi S. Nepesinae Ecclesiae,

**Observantium
benedictio.**

**Papse subscri-
ptio.**

**Episcoporum
et cardinalium
subscriptio.**

et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno pontificatus domini nostri Ioannis sanctissimi XV papae octavo, mense dicto, et indictione sexta.

Dat. die 3 februarii anno Domini 993,
pontif. Ioan. anno viii.

VI.

Confirmatio fundationis et bonorum monasterii S. Adalberti Breunoviensis, cui nonnulla quoque concedantur privilegia (1).

SUMMARIUM

Monasterium fundatum a S. Adalberto Pragensi episcopo, cui postea maiorem ecclesiam Boleslaus dux Bohemiae construxit anno 1045. — Eiusdem Adalberti processus pro obtinendo privilegio. — Usus chirotecum et sandaliorum pro abbatibus monasterii huius. — Monasterium S. Adalberti caput monasteriorum omnium in Bohemia. — Abbatii Breunoviensi primus locus post Pragensem episcopum designatur. — Eius electio penes monachos. — Consecratio vero ad episcopum Pragensem spectare decernitur et sine ullo pretio. — Anathema in contemptores etc.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, etc. (2)

Cum igitur monasterium vestrum introducatu Bohemiae primum, et novella sit plantatio, sicut a venerabili fratre nostro Adalberto Pragensi episcopo, fundatore eiusdem, praesente (3), intelleximus: et dignum existat, ut idem monasterium, quod per Domini misericordem providentiam florere coepit, a sede apostolica honore-

(1) Ex ms. cod. Norimbergensi edidit Jo. Petrus de Ludewig, tom. vi, Reliquiarum mss. omnis aevi diplomaticum, etc., num. xxix. (2) Desiderari hic nonnulla, prout initium quoque bullae, nemo non videt; nos non supplivimus, ne quid de nostro alieno labore adieceremus. (3) Vides, lector, hinc effingi non inanem pro Baronio apolemiam, qui a nonnullis accusatur nimiae fidei, quasi, deceptus a scriptore vitae s. Adalberti, dixerit sanctum praesulem anno 990 Romam reversum altero iterum quinquennio in coenobio S. Bonifacii detinuisse; asserunt illi s. Adalbertum anno 995 Pragae ad latus Boleslai principis stetisse, cum tamen hic legamus Ioannem PP. fateri illum hoc anno Romae praesentem.

tur, ipsius fratris nostri Adalberti, Pragensis episcopi, precibus inclinati, vobis uti in Christo filii abbatii, et aliis, qui pro tempore monasterio praefuerint, ut chirotecis, manipulariis, scandalis, balteisque uti possitis, auctoritate praesentum indulgemus, et at Ecclesia vestra dignior, seu maior aliis monasteriis habebatur, decrevimus, ipsam caput esse et magistrum in correctionem, ac reformacionem regularis disciplinae super omnia claustra ordinis sancti Benedicti, post haec in Bohemia construenda, primumque locum post Pragensem episcopum, tibi Anastasio abbatii, tuisque successoribus canonice succedentibus, super omnes et in omnibus concedimus habitum. Post obitum vero abbatis nemo ibidem abbatem instituat, nisi quem ipsa congregatio communiter et concordi assensu elegerit. Et tunc Pragensi episcopo si catholicus fuerit, licet auctoritate nostra ipsum electum charitatis officio consecrare, simoniae serupulo hinc inde quolibet penitus excluso. Nulli ergo hominum licet hanc paginam nostrae concessionis seu confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc at templare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum noverit se incursum, atque cum Iuda, qui suspensus medius crepuit, et cum omnibus reprobis aeternae damnationi perpetuo subiacere. Qui vero custodierint, et observare voluerint, quae praemissa et conscripta sunt in praefato privilegio, a misericordissimo Domino Deo nostro defectorum suorum veniam, et vitam consequi mereantur aeternam. Datum et actum Romae ii kalendas iunii anno incarnationis dominiceae MCCCCXCVI, pontificatus nostri (1) mense octavo.

Dat. die 31 maii anno Domini 993,
pontif. Ioannis anno viii.

(1) *Lege anno: et si vis, omitte utrumque; illud enim mense additum putamus.*

Eiusdem Adalberti processus pro obtinendo privilegio.

Usus chirotecum et sandaliorum pro abbatibus monasterii huius

Monasteriorum S. Adalberti caput monasteriorum omnium in Bohemia.

Abbatii Breunoviensi primus locus post Pragensem episcopum designatur.

Eius electio penes monachos.

Consecratio vero ad episcopum Pragensem spectare decertatur et siue ullo pretio.

Anathema in contemptores etc.

Monasterium fundatum a S. Adalberto Pragensi episcopo, cui postea maiorem ecclesiam Boleslaus dux Bohemiae construxit anno 1045.

VII.

Salernitana Ecclesia in archiepiscopali dignitate confirmatur, iusque conceditur archiepiscopis suffragancos sibi episcopos ordinandi (1).

SUMMARIUM

Gansae concessionis. — Grimoaldus in archiepiscopali confirmatur dignitate. — Salernitani archiepiscopi ius ordinandi episcopos sibi subiectos. — Ecclesiae huius archiepiscopatus subiectae. — Usus pallii. — Anathema contra inob-servantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo nobis fratri, meritoq[ue] honorabilis Grimoaldo Salernitanus sedis archiepiscopo.

Quia vestri accepti beneficij memores esse debemus, et reverentiam fraternitatis vestrae erga nos et sanctam romanam et apostolicam Ecclesiam praecepue exuberasse cognovimus, ideoque merito ac iuste recompensationem charitatis vestrae respondere vobis statim. quatenus liqueat omnibus Christi fidelibus immenso honore honorandum fore qui vicarium B. Petri apostolorum principis diligenter honoraverit. Consensu ac voluntate nostrorum fratrum concedimus et confirmamus te Grimoaldum consacratorem nostrum in ordine archiepiscopatus, sicuti quondam Amato, cui primitus vestrae sedis archiepiscopatus Salernitanus a nostra sede nostrorum pontificum (2) donatus fuit; ita vos nostra auctoritate quiete valeatis possidere, ac vigilantis custodire: tali sumque ordine, ut fati sumus, id fieri deere-vimus, ut tu et successores tui in perpetuum habeatis licentiam et potestatem ordinandi episcopos et consecrandi in his subiectis vobis locis, hoc est Pestanensi episcopatu cum parochiis et adiacentiis suis, nec non episcopum Acheruntinum, simul etiam et episcopum Nolanum, episcopum Bisinianensem, et episcopatum Maluttanensem, atque episcopatum Gassentiae cum omnibus parochiis, et adia-

Causae con-
cessionis.

Grimoaldus in
archiepiscopali
confirmatur
dignitate.

Salernitani or-
chiepiscopi ins
ordinandi
episcopos sibi
subiectos.

Ecclesiae huius
archiepiscopatu
tui subiectae.

(1) Ab exemplari transcripsit Ford. Ughellius Ital. Sac. tom. vii. (1) *Idde privilegio, vel quid simile.*

centiis eorum, sicut in vestro anteriori usu pallii continetur, et ut in ecclesia S. Dei Genitricis Mariae, et B. Matthaei apostoli et evangelistae, cuius sacratissimum corpus possidetis, atque vobis vestrisque successoribus concessum est. Post discessum siquidem tuoi successores tui perveniant ad apostolicam sedem, et usum pallii consecrationemque decretaliter suscipiant, et si successores nostri consecrare noluerint, licentia sit vestrae sanctae Ecclesiae ab episcopis nostris suffraganeis consecrari, et non babeant potestatem successores nostri in cunctis vestris episcopatibus, quos vobis subiecerunt, deinceps in perpetuum aliquem episcopum consecrare, quod iam vobis concessum est. Quicumque autem hanc nostrae concessionem praeeptionis violare presumperit, perpetuo anathematis vinculo religetur, et haec nostra concessio stabilis et firma in perpetuum maneat. Scripta per manus Benedicti notarii et serinarii sanctae romanae Ecclesiae, mense martii, indictione vii. Bene valete. Datum octavo kal. april. per manum Gregorii episcopi sanctae Portuensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno Deo propitio pontificatus D. Ioannis XV papa viii (1), mense martio, indictione vii.

Dat. die 25 martii anno Domini 994,
Pontif. Ioannis anno ix.

Usus pallii.

Anathema
contra inob-
servantes.

GREGORIUS V

PAPA CXLI

Anno aerae Christi comm. DCCCCXCVI.

¶

Gregorius quintus, antea Bruuno, ex re-
gio Othonis Magni imp. sanguine, patre
Othono Franconiae, seni Francorum duce
(qui filius erat Conradi Lotharingiae du-
cis, et Luidgarde eiusdem Othonis Ma-
gni filiae ex Editha), auctea clericus in ea-
pella Othonis Germaniae regis (qui postea

An. C. 996

(1) *Lege ix.*

foit imperator), ordinatus est circa diem 20 maii anno 996. Sedit annos ii, menses fere ix (1), imperantibus in Oriente Basilio et Constantino, in Occidente vero Othono III, qui ab eodem Gregorio coronatus est imperator. Obiit die 18 februario anni 999, et sepultus est in basilica S. Petri prope altare S. Andreae. Vacavit sedes mensem i, dies xv.

Schisma decimum octavum.

Anno 997 mense circiter maio Crescentii romani patritii, qui iam anno 990 tyrannidem Romae exercebat, ope Gregorium papam Roma expulit, et pontificiam sedem invasit Ioannes Placentinus episcopus, natione graecus Calabitanus, conditione servus, astu callidissimus, et vulpina callens versatia (ut a chronographo Magdeburgensi dicitur), dictus Ioannes XVI, quem Gregorius fugiens Ticini concilio habito cum Crescentio anathemate perenlit. Postquam per x menses B. Petri apostoli sedem, Antichristi membrum vere effectus, fornicando potius polluisset, quam venerando insedisset, ab imp. Othono III coecatus et truncatus, deponitur, quo etiam tempore Crescentius decollatus cum xii suis ante urbem suspensus est. Quo facto, paee Ecclesiae Dei restituta, Gregorius papa Romam rediit.

I.

Confirmatio indultorum ac privilegiorum omnium Amiatino monasterio in comitatu Clusino posito ab imperatoribus, regibus, ac summis pontificibus concessorum (2).

SUMMARIUM

Causa concessionis. — Winizonis abbatis preces. — Monasterium Clusinum sub iurisdictione sedis apostolicae recipitur. — Nec missarum solemnia non vocatis inibi celebrare liceat. — Cuiuscunque personae molestiam ullam eidem inferre interdicitur.

(1) Non audiendi Vignolii catalogi, cum ex infrappositis bullis constet Gregorium plusquam ann. i, m. v. sedisse. (2) Ughell. Ital. Sac. tom. m.

— Confirmatio bonorum ad hoc monasterium spectantium. — Item et privilegiorum quae haecenus eidem concessa sunt — Ordinationes a quo libererit accipiunt monachi. — Iterata concessio exemptionis — Et libertatis a quaenam pte vi, molestia, danio etc. — Monachis iniungit Gregorius preces dicendas pro sua et Othonis imp. anima. — Abbatis electio monachis libera. — Anathema contra inobservantes. — Fausta observantibus approbatio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Christo Domino filio Winizoni venerabili abbatи Sancti Salvatoris sito in comitate Clusino, territorio mente Amiatо, tibi videlicet, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabiliter et congrue a fidelibus petuntur ob devotionem pii Conditoris nostri, oportet nos in privilegiis praestansdis nostram nullo modo denegare munificentiam. Igitur quia vestra dilectio nostrae sublimitatis apostolatern humiliter rogavit, quatenus praedictum monasterium Sancti Salvatoris institutum in supranno minato comitatu et territorio privilegiis apostolicis sedis decoretur, at sub dictione iuris sanctae nostrae, cui Donino auctore praesidemus, Ecclesiae institutum nullius alterius Ecccl. siae iuri vel dictui submittatur. Pro qua re vestris pii desideriis per hanc nostram auctoritatem, quod postulatis libenter concedimus. Et ideo cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio quamlibet iurisdictionem, vel potestatem, sive auctoritatem praefectoris sedis apostolicae pontificem habere prohibemus, itaut nisi ab abbatе monasterii eiusdem fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem omnimodo celebrare prae sumat. Hac denique nostra apostolica auctoritate constituius, ut nulla alia magna, seu parva persona eidem venerabili monasterio, sive inferius in servis vide licet, vel in famulis, aut etiam in servis, vel ancillis, nec non etiam in liberis, vel in enenitis rebus ad id pertinentibus, videlicet in casis, et possessionibus, quo-

Causa concessionis.

Winizonis abbatis preces.

Monasterium Clusinum sub iurisdictione Sedis Apostolicae recipitur;

Nec missarum solemnia non vocatis inibi celebrare licent.

Cuiuscunque personae molestiam ullam eidem inferre interdicitor.

** Confirmatio bonorum ad hoc monasterium spectantium.*

Item et privilegiorum quae hactenus eidem concessa sunt.

Ordinationes a quo libuerit accipiunt monachi.

Iterata concessio exemptionis.

Et libertatis a quacumque vi, molestia, danno etc.

quonodo aliquam molestiam inferre praesumat. Pariterque concedimus et confirmamus eidem sancto monasterio primitias, vel decimas de suis hominibus, sive de praecentalibus, atque sacrum baptismum licet celebrari in ecclesia Sancti Benedicti, et in ecclesia S. Mariae in Lamulo, sicut concessum est a patribus regum per praecetti paginam, quieqnid ibidem contineri videtur, vel siquid ab antecessoribus nostris pontificibus sanetis, scilicet Stephano, Hadriano, Ioanne, Formoso, vel ab aliis antecessoribus nostris pontificibus eidem monasterio concessum est, totum hoc in integrum apostolica auctoritate, vobis, vestrisque successoribus concedimus et confirmamus. Chrisma quoque et oleum sanctum a quacumque Ecclesia voluerit, vel potuerit, licenter accipiat, statuentes apostolica censura praecipimus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castellus, vel aliquibus magna, seu parva persona, ullum disstrictum in aliquibus castris ipsius manum habere, vel indicare, seu aliquod placitum tenere audeat, nisi ab ipsis monasterii abbate invitatus fuerit. Hoc quoque apostolicae auctoritate praecipiens sanctimus, ut neque episcopus, vel alius quisquam de ordine clericorum, ecclesias, parochias, cellas, vel praedia, vel quacumque loca, seu res praefati monasterii auferre, aut abalienare quovis modo praesumat, aut quilibet controversiam, sive injuriam, seu aliquam damni iacturam in rebus, possessionibusve, vel in ulla utensilibus, sive ornamentis, praedicto monasterio inferre audeat. Haec omnia, quae superius memorata sunt, videlicet decimas, primitias, oblationes ad saepedictum monasterium pertinentes, nec non et baptismum, et chrisma, et oleum tibi dilecto filio Wizunori abbatii, tuisque successoribus in perpetuum a praesenti nona inductione per hanc nostri privilegii paginam apostolica auctoritate confirmamus, atque concedimus secundum praedictum modum, ob hoc praecipue, ut in eodem monaste-

rio pro stabilitate regni gloriosissimi imperatoris nostri Othonis tertii, et pro nostra anima, nostrorumque antecessorum, seu successorum pontificum devota sine intermissione fiat oratio. Denique statuimus, ut dum abbas de hoc saeculo migraverit, neque rex, neque dux, neque marchio, neque episcopus, neque comes, neque ulla alia persona ibidem abbatem ordinare praesumat, sed congregatis in unum cunctis eiusdem monasterii fratribus, ex communii consensu, Dei providentia, qui dignus hoc honore visus fuerit, ex propria congregacione abbatem ibidem ordinare. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra ea, quae ab haec nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire tentaverit, vel haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgreli praesumpserit; seiat se auctoritate Dei et beati Petri apostoli, et trecentorum decem et octo Patrum sanctorum anathematis vinculo innotatum, cum diabolo et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendiis supplicio concremandum, nisi quod male peccavit, digne correxerit. At vero, qui pro intuitu cunctos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, ac confirmationis, benedictionis gratiam a misericordissimo iudice Domino nostro, vitamque aeternam cum omnibus electis Dei consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Petri regionarii, notarii, et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense maio, inductione suprascripta noua. Bene valete. Data 6 kal. iunii per manus Ioannis episcopi sanetae Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanetae apostolicae sellis, et indiet. **ix**, pontif. D. Gregorii summi pontificis et universalis PP. anno primo, imper. D. Othone a Deo coronato magnoque anno primo, mense maio, et indiet. suprascripta.

Monachis iniungit Gregorius preces dicendas pro sua et Othonis imp. anima.

Abbatis electio monachis libera.

Anathema contra inob-servantes.

Fausta obser-vantibus appre-catio.

Subscriptis

Theobaldus episcopus S. Belitrensis Ecclesiae.
 Petrus episcopus S. Praenestin. Eccles.
 Azzo episc. S. Ostiensis Ecclesiae.
 Abbo archidiaconus sanctae romanae Ecclesiae.
 Crescentius ablationarius sanctae romanae Ecclesiae.
 Amico vir vener., presbyter, et card. sanctae rom. Ecclesiae.
 Dat. die 27 maii anno Domini 996,
 pontif. Gregorii anno I.

II.

Confirmatio bonorum Stabulensis et Malmundariensis monasteriorum; et iuris eligendi abbatis primum ex Stabuleasi, deinde ex Malmundariensi coenobio (1).

SUMMARIUM

Abbatis Werenfidi postulatio. — Haec monasteria constructa fuerunt a S. Remaclo Tungrensi episcopo per munificentiam Sigiberti Austrasiorum regis. — Confirmatio bonorum. — Alternativa in electione abbatis, ita tamen ut prius ex Stabulensi monasterio eligatur. — Anathema contra inobserantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Veronfrido religioso abbati salutem et apostolicam benedictionem.

Tum summae apostolicae dignitatis apex in hoc divini (2) roboratus nitore dinoscitur praefulgere, si in adquirendis Dei laudibus sui impensis studebit laboris exhibere certamen. Ob hoc debitos eiusdem apostolieae pastoralis compellit sollicitudinis cura, quaeque ad stabilienda piorum pertinere dignoscuntur locorum, ubertim promulgare, et apostolicae institutionis censura confirmare. Ignitur quia postulasti, frater, a nobis quantum monasteria a venerabili patre Remaclo in honore sancti Petri construeta, id est, Stabulans et Malmundarium, sita

(1) Ex Archiv. Stabulensi dicit Marteneus veter. script. collect. tom. II. (2) *Lege divino.*

saltu Arduennensi, privilegio nostrae auctoritatis muniremus. Et quia insta visa est nobis petitio tua, assensum tibi praebemus per huius nostri privilegii constitutum, et roboramus apostolica auctoritate, atque decernimus secundum antiquorum edictum regum, id est, Sigiberti, Chlodovei et Dagoberti, qui et eorum constructores fuere monasteriorum, nec non et imperatorum Karoli, Ludowici et Ottonis augustorum, ut loca determinata, vel villae, aut possessiones, quae ab ipsis imperatoribus ipsi sancto sunt traditae, et per eum utrisque Ecclesiis divisae usibus deserviant monachorum, nullique licet advocato, vel in placitis aut in ecclesiis, ea infringere, quod perentimus aeterno anathemate. Praeterea sancimus, sicut ab ipsis imperatoribus est diffinitum, ut utrumque in unum e duobus monasteriis confluentibus monachis habeatur sine simulatione, sine exceptione personae, sine respectu pecuniae secundum sancti Benedicti regulam abbatem eligendi liberrimam optionem, ea tamen praeponderante ratione, Malmundariensem pace, ut quia beatus Remaculus utriusque monasterii constructor, et Tungrensum antea episcopus et pastor, maluit in altero eorum, id est Stabulensium locum sepulturae sibi eligere, ipsis primam electionis obtineant viam, si apud eos melior meritis, et probabilior iuveniatur. Si autem non illuc, sed Malmundarii reperiatur, utrique loco praeferendus, ab eo potius quam ab exteriori assumptus intromittatur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ansu praesumpserit, his quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dictorum monasteriorum statuta sunt refragare, aut haec in quoquam transgredi, sciat se anathemate innodatum, atque cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi tartari incendiis concremandum. At vero si pio intuitu observator, et cunctos duxit furevit, huius nostri apostolici constituti, ad cultum Dei respicientis, misericordiam

S. Remaclo
Tungrensi e-
pisoco per
munificentiam
Sigiberti Au-
strasiorum re-
gis.

*Confirmatio
bonorum*

Alternativa in
electione ab-
batis, ita tam-
en ut prius
ex Stabulensi
monasterio e-
ligatur

Anathema
contra inob-
servantes.

a misericorde Deo nostro multipliciter consequatur, et beatae vitae possessor effici mereatur.

Scriptum per manum Ioannis notarii regionarii atramentarii sanctae romanae Ecclesiae anno dominicae incarnationis DCCCCXCVI, iudictione IX, mense iunio, die II. Bene valete.

Scriptum die 2 iunii anno Domini 996,
pontif. Gregorii anno I.

III.

Confirmatio privilegiorum Ravennatensis Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Causae concessionis. — Ioannis archiepiscopi postulatio pro confirmatione privilegiorum suae Ecclesiae. — Confirmatio bonorum. — Monasterium S. Hilarii in Galicata. — Descriptio finium monasterii huic. — Omnimoda archiepiscoporum in eo iurisdictio. — Massa fiscalia, eiusdem fines. — Cornu-Cervinum. — Monasteria S. Thomae apost. et S. Euphemia martyris in civitate Arimin. — Reliqua omnia bona in comitatibus Hadriani, Ferrarien, et Comacien. — Eorundem locorum exemptione a quolibet datio etc. — Confirmatio aliorum bonorum, quae hic enumerantur. — Exemptione quoque Ravennatis cleri a vectigalibus. — Molestiam ullam supradictis bonis, vel vini inferre omnibus omnino interdicitur. — Anathema contra transgredientes. — Poenitentia xxx libr. auri. — Bona pro observantibus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sautissimo confratri nostro Ioanni archiepiscopo sanctae Ravennatis Ecclesiae, et per eandem sanctam Ravennatam Ecclesiam eius successoribus archiepiscopis in perpetuum.

Causae concessionis.

Quoniam omnium sanctorum Dei ecclesiasticorum status a beatorum apostolorum principis Petri doctrinis provelbitur, et ad eius soleimne lapsae, quae sunt, resolidantur, oportet merito sanctam Ravennatam Ecclesiam minorationem suae

(1) Ex antiqua tabula Ravennate in collectione Bullarum mss. Cornehi Margarini in archivio secreto edidit auctor Dissertationis Comacensi in appendice Actorum veterum.

dioecescos facientem suarum dignitatum copia carentem, ita cito restituiri, ut nomen etiam metropoleos non amittat. Cognoscentes igitur ipsam in omnibus cassatam convenit ad eiusdem relevationis statum auxiliatricem nostram porrigerere dexteram, quatenus B. Petri apostoli fonte potata, Christo iuvante, suis reintegretur honoribus. Et ideo omnium Ss. Dei Ecclesiarum cultores comperiant, atque fidèles, eo quod Ioannes archiepiscopus eiusdem S. Ravennatis Ecclesiae suggestit apostolicae almitati nostrae, quatenus confirmaremus ei praecpta, quae sunt edita in praedicta S. Ravennati Ecclesia, et ei ab antecessoribus nostris pontificibus suis praedecessoribus largita sunt atque concessa. Cuius precibus, divino amore, beatique Apollinaris pontificis et martyris Christi successori, amabilius inclinati confirmamus ei, ac stabilimus in perpetuum, absque aliqua diminutione, secundum priscam consuetudinem praedictae S. Ravennatis Ecclesiae. Quapropter confirmamus tibi iam dicto Ioanni archiepiscopo Ravennati, et per te in praedictam Ecclesiam Ravennatem tuis successoribus in perpetuum, itaque confirmamus atque corroboramus monasterium in honorem B. Hilarii costructum in territorio quod vocatur Galicata, cum certis affinibus suis sicutum, cum rebus videlicet omnibus et (1) omnibus suis et cum omni iudiciali potestate, quae est exhibenda in praescripti territorii incolis, videlicet, ab uno latere praedicti territorii Galicati, massa Balneo, quae est iuris S. Petri, et comitatus Bobiensis, ab alio latere inga Alpium finis Tusciae, a tertio latere comitatus Populiensis, atque a quarto latere Fagentella pereurrente et fluvio Rap... quatenus tu ipse Ioannes archiepiscopus tuique successores in perpetuum habeatis potestatem... idem monasterium S. Hilarii... cum supradicti territorii potestate, et publica functione, prout vobis melius secundum quod... ordinandi et disponendi, nostra,

(1) *Lege iuribus et hominibus.*

Ioannis archiepiscopi postulatio pro confirmatione privilegiorum suae Ecclesiae.

Confirmatio bonorum.

Monasterium S. Hilarii in Galicata

Descriptio finium monasterii huic

Omnimoda archiepiscoporum in eo iurisdictio.

Massa fiscalia,
eiusdem fines.

Cornu-Cervi-
num.

Monasteria S.
Thomae apost.
et S. Euphe-
miae martyris
in civitate A-
rimini.

Reliquia omnia
bona in comi-
tibus Ha-
driani, Ferr-
arien. et Co-
maclen.

nostrorumque omnium successorum remota contradictione. Insuper etiam concedimus atque confirmamus, et corroboramus tibi, et per te in praedictam Ravennateusem Ecclesiam, tuisque successoribus in perpetuum massam, quae vocatur Fiscalia, cum omni iudicali potestate, et publica functione, et cum certis affiniibus suis, ab uno scilicet latere Ariell... transverso, quae vocatur... ab alio latere Deonorum pereurrentem in Padum; a tertio latere Padum pereurrentem usque ad diuidium fundi, qui vocatur Latus, atque a quarto latere... pereurrentem usque ad fundum, qui vocatur Ustuladum. Confirmamus quoque omnem iudicariam potestatem in loco et plebe, quae vocatur Cornu-Cervinum cum certis affiniibus suis, tibi, et per te in eandem S. Ravennatem Ecclesiam tuis successoribus in perpetuum. Insuper confirmamus, et corroboramus tibi Ioanni archiepiscopo monasteria duo posita intra civitatem Ariminensem, unum fundatum in honorem S. Thomae apostoli, alterum in honorem S. Eupheniae martyris, cum omni integritate eorum, tam intra eandem civitatem, quam extra... quae eadem monasteria per donationis paginam vestra Ecclesia tenere videtur... eiusdem Ecclesiae diacono Martini ducis, et Hengleradae comitissae.... et praecepit imperatorum tam eadem monasteria, quam et alia loca de iure praedicti diaconi, eidem sanctae vestrae Ecclesiae confirmata in perpetuum, nec non omnes residentes et colonos praefatae Ravennatis Ecclesiae, tam in comitatu Hadriensi, quam in Ferrariense et Comaclense commorantes, ut immunes (1) bulla publica et angaria maneat functione; sed ingiter tibi, tuisque successoribus archipresulibus in perpetuum omnem functionem et angaria exigant, et quod eis ab actoribus S. Ravennatis Ecclesiae fuerit (2) immunitum, verum etiam concedimus et confirmamus vobis... gentes et commorantes in castro... ut

(1) *Forte* a bulla. (2) *Lege* iniunctum.

nullam publicam functionem faciat excep-
to vobis, vestrisque successoribus, ea
videlicet ratione praefixa, ut nullus dux, comes, vicecomes, castaldo..... magna
parvaque persona praefatis colonis et
residentibus aliquam publicam functionem
aut angariam... aut exigant. Sed securi
et quieti in omnibus sub vestra unitione
et potestate, ut praedictum est, existant.
Similiter etiam sancimus, ut S. Ravennas
Ecclesia enī suis subiectis ecclesiis, si-
cūt beatissima romana, cui, Deo auctore,
deservimus, Ecclesia, nisi per centum eur-
ricula annorum res ipsius excludantur
nullatenus. Praeterea a flumine Punctari
cum palude Argentae, et omnibus perti-
nentibus, piscariis, terris, aquationibus,
venationibus, utrasque ripas (1) enī
aedificiis in praedicto flumine sitis, usque
ad portum maris, nec non portum Volan-
nae, usque ad locum, qui dicitur Cervia
cum omnibus litoribus suis, sylvis, qua-
libusque instrumentis ibi conditis, vobis,
vestrisque successoribus in perpetuum
confirmamus. Res etiam omnes, lapides
et petras tam supra terram, quam sub
terra, extra opus in publicis aedificiis
positas vestrae Ravennati Ecclesiae largi-
munt, prout vos vestrique successores ad
eiusdem Ecclesiae utilitatem praeviderint
exercendas et operandas. Denique con-
cedimus et confirmamus ut ab aliquo
sacerdote Ravennae degente, aut ex fa-
milia eiusdem S. Ravennatis Ecclesiae
per totam Emiliam atque Pentapolim
nullum teloneum, tam portaticum, sive
siliquaticum exigatur, aut exposcere prae-
sumatur. Statuentes atque promulgantes
coram Deo et terribili eius futuro ex-
amine... per huius nostri apostolici privi-
legii sancimus, et beati Petri apostolorum
principis auctoritate decernimus; tam apo-
stolicae sedis obtestamur futuros pontifi-
ces, quamque qui ecclesiasticas ministra-
verint functiones, vel etiam magnas par-
vasque personas (2) et quispiam cuius-
cumque sit dignitatis praedita de omnibus

(1) *Lege* cum cunctis. (2) *Forte* ne quisquam.

Eorundem lo-
corum exem-
pto a quoli-
bet datio etc.

Confirmatio
aliorum hono-
rum, quae lec-
tum erantur.

Exemptio quo-
que Ravennat-
is cleri a ve-
rtigibus.

Molestiam el-
lam supradictis
hōis, vel vim
infere omni-
bus omnino
interdicitur.

Anathema
contra trans-
gredientes,

Poenaque xxv
libr. atri.

Bona pro ob-
servantibus.

suprascriptis capitulis, quae a nobis con-
cessa sunt, vel confirmata, quoquo modo
licentiam habeant, saepius nominata loca,
in uno adunata, atque specialiter aposto-
liche exarationis (1) coniuncta, disiungere,
vel uno ab altero alienare. Si quis inte-
rea, quod non credimus, temerario ausu
contra ea, quae ab hac nostra auctoritate
pie et firmiter per hoc nostrum privile-
gium disposita sunt, contraire tentaverit,
aut in quoquam transgredi, sciat se au-
toritate B. Petri apostoli anathematis
vinculo innodatum, et cum Iuda traditore
aeterni incendii supplicio sit deputatus.

Insuper sciat se compositurum auri obrizi
lib. xxx. S. Ravennati Ecclesiae. At vero,
qui pio intuitu observator in omnibus
exiterit, custodiens huins nostri privile-
gii constituta ad cultum Dei respicieens,
benedictionis gratiam a misericordissimo
D. Deo nostro multipliciter, et vitae ae-
ternae particeps fieri mereatur, et cum
sanetis omnibus sanctis catus permaneat. Scrip-
tum per manus Petri regionarii notarii
et scriinarii S. Romanae Ecclesiae in
mense ianuario, et in inductione x (2).
Bene valete. Datum v kalend. februario
per manus Ioannis episcopi S. Albanen-
sis Ecclesiae, et bibliothecarii S. aposto-
liche sedis, anno pontificatus D. Gregorii
papae primo, imperii autem D. tertii Ot-
tonis imperatoris Augusti anno primo in
mense ianuario.

Dat. die 28 ianuarii anno Domini 997,
Pontif. Gregorii anno 1.

IV.

*Placentina Ecclesia a Ioanne XVI anti-
papa Ravennensi ablata et metropoli-
tana dicta, eadem Ravennensi resti-
tuitur, cui quoque subiicitur Ecclesia
Monteferetana cum bonis omnibus et
pertinentiis (3).*

(1) *Dicit fortasse pagina, vel quid simile.* (2) Ex
statuta a nobis Gregori pontificis electionis die con-
stat legendum esse *indict.* x prout iacet: non vero
xi: bene enim convenienter omnia, ut videre est in
datis aliquarum bullarum, quas hic referimus.
(3) Ex Concil. tom. xi, col. 1010.

SUMMARIUM

Exordinm. — Ecclesiae schismata haereses
nunenpantur. — Placentina Ecclesia Ra-
vennati subiicitur. — Ioannis Ravennatis
archiep. preces pro subiicienda sibi Monte-
feretana Ecclesia; — Quae subiicitur cum
omnibus pertinentiis etc. — Eius episcopi
electio et consecratio ad Ravennates ar-
chiepiscopos sine ullis intervento perso-
nae pertinere declaratur. — Anathema con-
tra violatores decreti huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio
Ioanni sanctae Ravennatis Ecclesiae archiepiscopo
venerando, tuisque successoribus archiepiscopis in
perpetuum.

Divinae remunerationis praemia, et ho-
nare actionis nostrae labores ab aeterna
manu optate fructificare sperantes, di-
gnum duximus omni divinae servitutis ob-
sequio hilari mente impendere famulatum
maxime in restaurandis ecclesiis, quas
ab antecessoribus nostris ad divini usum
servitii dicatas conspexitus. Quapropter
considerantes etiam universas haereses in
S. catholica Ecclesia miserabiliter ortas,
dignas resecari. S. Ravennat. Ecclesiae,
tibi Ioanni eiusdem Ecclesiae venerando
archipraesuli, tuisque successoribus in
perpetuum, paterno amore subvenimus.
Placentinam Ecclesiam iniuste tibi a meo
antecessore ablatam, et contra canones
sub nomine archiepiscopatus locatam tibi
tuisque successoribus refutantes in per-
petuum. Insuper etiam a nostro aposto-
lati postulasti, quatensis pro omnipoten-
tis Dei amore mercedeque animae nostrae,
nee non pro statu regni Domini invictis-
simi tertii Ottonis imperatoris Augusti,
episcopatum Monteferetanum cum omni
integritate sua ex nostro dono sub iure
S. Ravennatis Ecclesiae donando, et epi-
scopum consecrandi a modo in antea cui
volueritis, tibi tuisque successoribus, no-
strae apostolicae auctoritatis privilegio
muniremus in perpetuum. Propterea tuis
flexi precibus, ad honorem S. Ravenna-
tis Ecclesiae, et stabilitatem eiusdem ve-
nerandi loci ipsum iam satum venerabi-
lem episcopatum Monteferetanum cum
omni integritate sua, scilicet ecclesiis, ca-

Exordinm.

Ecclesiæ schi-
smata haereses
nunenpantur.

Placentina Ec-
clesia Ra-
vennati subiicitur.

Ioannis Ra-
vennatis ar-
chiep. preces
pro subiicien-
da sibi Mon-
teferetana
Ecclesia;

*Quae subiecte
cum omnibus
pertinentiis
etc.*

pellis, casis, casalibus, curtibus, mansis, colonis, abbatis, cellis, fundis seu terris, vineis, pratis, pasuis, etiam famulis utriusque sexus, et cum omnibus ad ius notati episcopii legaliter pertinentibus, salvum et in enetis quietum consistere sub iure sanctae Ravennatis sedis tuitione, sine cuiuslibet quaeunque contradictione. Ita scilicet confirmantes, decernimus, ut episcopus, qui in eodem episcopio pro tempore fuerit a te vel a tuis successoribus ordinatus, sine omni contradictione subiectionem impendat, et ut alii suffraganei in omnibus secundum Ecclesiae tuae profectum obediant. Insuper namque sub divini indicii obtestatione interminantes iubemus atque praecipimus, ut nullus imperator, vel rex, dux, aut marchio, de praefata consecratione in aliquo te tuosque successores laedere praesumat, sed a praesenti decima indictione in antea usque in perpetuum quaecumque eligere volueritis, per nostram concessionem ecclesiastico more in praefato episcopatu episcopum consecrare debeatis, remota omnium hominum contradictione. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut si quicunque homo, cuiuslibet potestatis existens, praesumpserit ausu temerario contra hoc apostolicae confirmationis privilegium agere, aut a iure S. Ravennatis Ecclesiae praefatum episcopatum, donum et consecrationem subripere tentaverit, nisi resipuerit, et his monitis nostris acquieverit, auctoritate Dei et nostra non solum anathematis vineulis innotetur, sed a regno Dei alienus existat. Qui autem verus custos et observator extiterit, benedictionis gratiam a Domino consequi mereatur.

Eius electio et consecratio ad Ravennates archiepiscopos sine ullius interventu personae pertinere declaratur.

Anathema contra violatores decreti huic.

Scriptum manu Petri serinarii, notarii, et regionarii S. R. E. in mense iulio, indictione supradieta x. Dat. non. iul. per

manus Ioannis episcopi S. Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae apostolice sedis.

Dat. die 7. iulii anno Domini 997,
pontif. Gregorii anno II.

V.

Confirmatio abbatiae S. Ambrosii et Ss. martyrum Gervasii et Protasii Mediolanen. (1).

SUMMARIUM

Premium. — Confirmatio abbatiae S. Ambrosii — Cum bonis omnibus, ecclesiis, pertinentiis etc. — Enumeratio bonorum. — Anafema contra attentatores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Postquam B. Petro apostolorum principi, Dominus ac Redemptor noster Jesus Christus, ex utero Virginis pro nostra redemptione, ut erat Deus verus ante saecula, verus homo in fine saeculorum apparere dignatus est, ligandi et solvendi in celo et in terra potestatem tribuit, etiam ianuas regni ecclestis reserandas concessit, supra soliditatem fidei suam sanctam stabilire dignatus est Ecclesiam secundum illius veridicam vocem dicentis: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praeverebunt adversus eam, et tibi dabo claves regni coelorum; et quocunque ligaveris super terram, ligatum erit et in celo (a). Postquam, et huius vicarii, sincerissime Deo famulantes, carentes nebularum densitatibus, tantam dignius perceperunt potestatem, et universi curam sunt sortiti regiminis, inter quos et nostram parvitudinem Dei omnipotentis misericordia connumerare dignata est. Ob hoc universitatim credentium innotescere voluimus, quoniam abbatiam in honore celeberrimi Christi confessoris Ambrosii, nec non venerabilium martyrum Protasii et Gervasii constitutam, ubi eorum sacra corpora reconduntur,

Primum.

*Confirmatio abbatiae S.
Ambrosii;*

(1) Ex Mediolanen. archiv. edidit Iohannes Petrus Puricellus inter Ambros. Basit. ac monasterii Cisterne. monumenta. (a) Matth. xvi. 19.

Cum bonis omnibus, ecclesiis, pertinentiis etc.

Enumeratio bonorum

Anathema contra attempatores.

per huius nostrae auctoritatis privilegiorum integerime corroboramus cum omnibus ecclesiis, oraculis, curribus, massaritiis, districtis ad ipsam respicientibus: seilicet Basiliano, Monte, Feliciano, Leveniano, Ceresola, Lemonta, Capiate, Oleoducto, Campilioni, Auticiae, Colonia, Verederio, Cavenaeo, villa Alba, Cugniano, atque eum universis ad praefatam abbatiam spectantibus: eo seilicet ordine ut monachi ipsius coenobii simul cum abbe, qui nunc sunt, vel qui pro tempore fuerint, practaxatas ecclesias, oracula, eurtes, massaritios, servos, ancillas, alditiones, et alidianas, sine alicuius maioris minoris personae contradictione habeant, teneant et possideant: atque in eorum usum ac sumptum, prout melius providerint, distribuant, nostra apostolica auctoritate concedentes. Si quis vero, quod non credimus, diabolico suasu contra huius nostrae apostolicae concessionis firmitatem in posterum agere temptaverit, et praelibati monasterii coenobitas in aliquo, quod ei concessimus, inquietaverit; sit anathema, horrendum a trecentis decem et octo Partibus, et ex consensu fraudis Iudee Ananiaeque adaequetur flammis: et a Patre, Filio, Sanctoque Spiritu, nec non a B. apostolo Petro maledictus, in praesens et in futurum rei criminis astrietus semper maneat; atque a catholica Ecclesia sit eliminatus, donec praeponitatae abbatiae monachos eorumque Patrem digna satisfactione placare studuerit.

Datum quarto kalen. maias per manus Ioannis episcopi sanctae Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis: anno Deo propitio pontificatus domini Gregorii summi pontificis et universalis quinti papae in sacratissima sede B. Petri apostoli secundo: imperante domino Ottone tertio a Deo coronato magno et pacifice imperatore anno secundo, in mense et indiet. suprascripta undecima.

Scriptum per manus Petri notarii et scribarii sanctae Romanae Ecclesiae in

mense aprilis, indiet. undecima. ¶ Bene valete.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 998,
pontif. Gregorii anno II.

VI.

Gregorius PP. Ravennatem Ecclesiam multis iterum ornat privilegiis, multisque donationibus auget (1). Simile privilegium legimus paulo ante.

SUMMARIUM

Exordium. — Pallium Gerberto archiep. — Cum habitu corporis, mentis quoque bona convenire debent. — Urbis Ravennae districtus Gerberto conceditur. — Irritatio diplomatum haic concessionis contrariorum. — Donatio Comaelensis comitatus. — Confirmatio privilegii nuper concessi Ioanni archiep. — Donatio aliorum nonnullorum praediiorum. — Regiensis Ecclesiae. — Caesenatis. — Confirmatio privilegiorum omnium Ravennati Ecclesiae per reges, imperatores, principes, pontifices etc. usque adhuc concessorum. — Anathema in attentatores. — Fausta observantibus approbatio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Gerberto sanctae Ravennae Ecclesiae archiepiscopo, ac nostro spirituali filio, et in eadem Ecclesia cunctisque successoribus tuis archiepiscopis in perpetuum.

Quoniam apostolicae sedis benevolentia et antiquae sedis consuetudini zelo provocata fraternitatem tuam Ecclesiae Ravennati praefecimus, insignia praesulum eiusdem Ecclesiae dignum duximus tibi conferenda cum usu pallii, quo uti debes certis temporibus, certisque modis sicut antecessores tuos usos fuisse cognoscis, hoc te nihilominus admonentes, ut sicut a nobis huius decoris usu ac sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum, atque aetnum probitate susceptum in Christo sacerdotium adorare contendas, sic enim alterno eris decore conspicuus, si enim habitu corporis, mentis quoque bona concordant, ut foris compositus, intus autem directus, Deo

Exordium.

Pallium Gerberto archiep.

Cum habitu corporis, mentis quoque bona convenire debent.

(1) Ex vetustissimo exempl. inter mss. Archiv. Vaticani edidit Ughelli. Ital. Sac. tom. II.

Urbis Raven.
districtus Ger-
berto conce-
ditur.

Irritatio diplo-
mat. huic con-
cessioni con-
trariorum.

Donatio Co-
macensis co-
mitatus.

Confirmatio
privilegiorum
super concessi-
onem Ioanni archi-
episcopo.

Donatio alio-
rum nonnullorum
praedi-
orum

cum propheta vere dicere possis: Provi-
deo Deo in conspectu meo semper ut
sit a dextris mihi, ne unquam commo-
vear (a). Ut autem charitatem in nobis
fundatae dulcedinis recognoscas, ex gra-
tuita largitate nostra post mortem praedilectae imperatricis Augustae donamus
tibi tuaeque Ecclesiae districtum Ravenni,
urbis, Ripam integrum, monetam, telo-
neum, mercatum, muros, et omnes por-
tas civitatis. Si vero alia privilegia ali-
quibus facta apparerint sanctae Ecclesiae
omnixia et huic nostro privilegio
contraria, auctoritate Dei et sancti Petri
ad nihilum reddenda illa diudicamus, et
hoe quod facimus, stabilimus et inta-
etum permanendum iubemus. Donamus
tibi tuaeque Ecclesiae sanctae Comaclen-
sem comitatum post mortem Adeledae
imperatricis Augustae, ut tu tuaeque sancta
Ecclesia tuique successores illum cum
omnibus et inibi pertinentibus libere te-
neant, et ordinem in perpetuum quod
benefactum est, ut bene reservemus, et
in melius corroboremus. Privilegium quod
tuo praedecessori Ioanni cum Montefel-
retrano, et Cervien. Ecclesiis, et cum omni-
bus quae sibi largiti sumus ex nostra
benevolentia, tibi tuaeque sanctae Ra-
venni. Ecclesiae, tuisque successoribus
confirmamus, et incorrupta semper esse
decernimus; idest monasterium Sancti
Thomae apostoli, et Sanctae Euphemiae
martyris cum omni integritate eorum,
et cum omnibus possessionibus et rebus
eorum cultis et incultis, tam in civitate
Arimini positis, quam extra, scilicet in
comitatu Pesaurien. Arimin, et Monte
Feretrano collatis. Quae omnia per cen-
tum iam curricula annorum vestra Eccle-
sia et vestri antecessores tenuerunt, et
vos Dei gratia tenetis quiete, idest ca-
stellum quod vocatur Ligalizzi cum omni
pertinentia sua, et curte de Saneto Her-
mete cum praedicta ecclesia, et cum ca-
salibus et appendiciis suis, scilicet, et
castellum quod vocatur Galola cum omni

(a) Psalm. xv. 18.

pertinentia sua, necnon et castrum quod
vocatur Grandariolo cum omnibus rebus,
et possessionibus suis, et castellum quod
vocatur Monte Corlino cum omni inte-
gritate sua, nec non et integrum castel-
lum quod vocatur Crucis cum omnibus
rebus et possessionibus suis, et ut pa-
ternitas bonitatis nostrae filiationem tuae
devotionis summo affectu, affluenter in
Christo emutriat, auctoritate Dei omnipot-
entis, et sancti Petri principis apostolo-
rum, hoc nostro privilegio praeceptum de
regiense episcopatu cum omnibus sibi
adiacentiis a venerabili Othono Augusto
tibi tuaeque Ecclesiae tuisque successo-
ribus attributum confirmamus, stabilimus,
et inconvulsum permanendum praecepi-
mus, ut teneas, defendas, regas, et ad Dei
honorem tam tui successores fibere or-
dinis; confirmamus etiam tibi, tuaeque
Ecclesiae in perpetuum donamus Caese-
nam cum omnibus sibi pertinentibus, et
per potestatem apostolicam iubemus, ut
de subtus strata atque ad mare nullus
andeat districtum, aut venationem ullam
exercere nisi eni tu aut tui successores
inserint, sed absque omnium hominum
inquietudine ad honorem et utilitatem
tuam potestate omnia ibi facias atque
praecepias; omnia etiam privilegia iam
pridem a praedecessoribus nostris tuae
Ecclesiae collata, omniaque praecepta aut
a regibus aut imperatoribus pro Dei re-
spectu attributa, hoc nostro privilegio in
voluntate Dei et auctoritate sancti Petri
confirmamus, corroboramus et in aeter-
num valere volumus et praecepiimus. Si
quis igitur contra haec, quae per hoc no-
strum privilegium pie et firmiter dispo-
sita sunt, temerario ausu ire tentaverit,
sciat se auctoritate Petri principis apo-
stolorum, cuius immerito vicem agimus,
anathematis iaculo innodatum et cum
diabolo et Iuda traditore aeterni suppli-
cii incendio concremandum, sieque irre-
mediabiliter involvendum, ne unquam a
nexibus anathematis sit absolutus. At vero
qui observator in omnibus extiterit cu-

Reginensis Ec-
clesiae;

Caesenatis.

Confirmatio
privilegiorum
omnium Ra-
vennati Eccle-
siae per reges,
imperatores,
principes,
Pontifices etc.
usque adhuc
concessorum.
Anathema io-
attentatores.

Fausta obser-
vantibus ap-
precatio.

stodiendi huius nostri apostolici constituti auctoritatem ad cultum Dei nostri resipientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequatur.

Scriptum per manum Petri notarii, et serinarii S. Romanae Ecclesiae in mense aprilis et inductione undecima. Bene valete.

Datum iv kal. maii per manum episcopi S. Albanensis Ecclesiae et bibliothecarii sanetac apostolicae sedis, anno pontificatus domini Gregorii suum pontificis et universalis pape in sacratissima sede beati Petri apostoli anno secundo, imperante domino Othono tertio a Deo coronato Magno et pacifice imperatore anno secundo, in mense, et inductione undecima.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 998,
pontif. Gregorii anno ii.

VII.

Confirmatio bonorum Beneventanae Ecclesiae, cuius episcopis conceditur uas palli in perpetuum A.

SUMMARIUM

Exordium. — Alphani archiep. preees. — Confirmatio privilegii a Ioanne PP. concessi. — Ecclesiae Beneventano archiep. subiectae. — Item ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano. — Item Sipontina, cum earum pertinentiis. — Alphanus clericus Alphano archiepiscopo successor declarator.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Alphano dilectissimo et reverendissimo sanctae Beneventanae Ecclesiae archiepiscopo in Domino salutem.

Exordium. Cum summae et apostolicae dignitatis apex in hoc divini profectus nitore dignoseatur praefulgere, et in exercendis Dei laudibus sui studeat laboris exhibere certamen, ob hoc debita nos eiusdem apostolicae pastoralis compulit solicitudinis cura quaeque ad stabilitatem piorum locorum pronuntiare, et apostolicae in-

(1) Ex biblioteca Benev. fascic. t. num. B, edit. Ughelli Ital. Sac. tom. viii.

sstitutionis censura confirmare. Igitur quia postulasti a nobis, venerande archiepiscopo, quatenus integrum archiepiscopatum sanctae Beneventanae Ecclesiae, cui

Alphani ar-
chiep. preees.

Deo favente preees, concederemus tibi tuisque successoribus in perpetuum, ac euneta, quae a predecessore nostro domino Ioanne sanctissimo papa, precatu domini Ottonis invictissimi imperatoris

Confirmatio
privilegii a
Ioanne PP.
concessi.

per privilegium concessa sunt tuo predecessori Landolpho archiepiscopo eiusdem sedis confirmaremus: piis tuis desideriis faventes, haec nostra auctoritate, id quod a nobis exposcitur per interventum domini Ottonis imperatoris effectui mancipiamus, concedentes tibi tuisque successoribus in praedicta dioecesi in locis, in quibus olim fuerunt, in perpetuum episcopos consecrare, qui vestras subiaceant ditioni, id est Termulanae, Bibinae, Quintodecimi, Ariami, Triventi, Larini, Lucceriae, S. Agathae, Abbellini, Asculi, Vulturiae, Thelesiae, Alisrae, Sessulae.

Ecclesiae Be-
neventano ar-
chiep. subie-
ctae.

Confirmantesque tibi tuisque successoribus ecclesiam S. Michaelis in Monte Gargano, cum ipsa Sipontina Ecclesia, et cum omnibus earum pertinentiis, et omnibus praedictis cum ecclesiis, familiis utriusque sexus, et massis, et euneta, quae videntur esse pertinentia ipsarum Ecclesiarum. Concedimus autem Alphano clero vestro nepoti integrum ipsum archiepiscopatum post decessum tuum habendum, cum omnibus suis pertinentiis,

Item ecclesia
S. Michaelis
in Monte Gar-
gano.

sunt sunt civitates, sive quaecumque castra possessa dum ab antecessoribus tuis episcopis (1). Siquidem censes super apostolica censura sub divini iudicij obtestatione.....

Item Sipon-
tina cum earum
pertinentiis.

*Reliqua usque ad eadem hanc legi possunt in fine diploma-
tis.....* manum Antonii no-
tarii serinarii sanctae romanae et aposto-
licae Ecclesiae in mense aprilis, et in-
ductione undecima.

Alphonus ele-
ctricus Alphano
archiep. suc-
cessor decla-
ratur.

Dat. mense aprilis anno Domini 998,
pontif. Gregorii anno i.

(1) Alphanus hic non tantum successor, sed nunc dicitur, coadjutor declaratus fuit archiepiscopi Alphani

VIII.

Confirmatio monasterii S. Genesii in dioecesi Bisuldunensi, eiusque exemptio ab omni ecclesiastica et saeculari iurisdictione (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Bernardi Bisuldunensis comitis preces pro impetrando privilegio. — Monasterium hoc a praedicto comite Bernardo constructum. — Immunitas monasterii ab alterius Ecclesiae iure. — Donationes Bernardi comitis. — Confirmatio eorumdem bonorum et receptio sub tuitione sedis apostolicae — De causis diindicandis. — Census altari S. Petri persolvendus. — Solitae clausulae pro libertate monasterii. — Anathema contra monasterii perturbatores et haec decretal inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Proemium.

reditae nobis speculationis impellimur cura, et ardore christiana religiosis, et studio divini cultus permovemur pro venerabilium locorum percogitare stabilitatem atque Deo servientium securitatem, ut hoc proveniente pio labore, et animae Christo dicatae, quae se illi diebus vitae eorum decreverunt, perseverent imperturbatae, nec non, et illa maneat fine tenus firma, quae a christianis in Dei laude constituta sunt. Igitur omnibus episcopis, ducibus, marchionibus, comitibus sanetae Dei Ecclesiae fidelibus, praesentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus, quia dilectus et spiritalis filius noster Bernardus Bisuldunensis gloriosus comes suggestus nostro apostolatui quod venerabile monasterium in honore ac nomine sancti Genesii et sancti Michaelis Archangeli nostrae apostolicae confirmationis et auctoritatis more canonico privilegio muniremus. Cuius salubribus moti precibus, omniumque Ecclesiarum Dei status haberi volentes, et uniuseniusque sacri loci ius aliquo modo violari nolentes, decernimus huius apostolicae autoritatis privilegio a praesenti undecima indictione sancimus

(1) Ex Archivo Regio Barcinonensi edidit Balduinus in appendice Marecae Hispanicae.

Bull. Rom. Vol. I.

60

ob honorem ipsius beati Genesii et sancti Michaelis archangeli, et stabilitatem eiusdem venerandi loci, ipsum iam datum venerabile monasterium, quem (1) ipse praedictus Bernardus noster in Christo spiritalis filius pro omnipotentis Dei amore, mercedeque animae suea de suo proprio, suoque comitatu moderno tempore in antea construxit more canonico, et sub iure sancti Petri constituit, nullius alterius ecclesiae iuri vel dictioribus submisit, donante vel imperpetuum in praefato monasterio concedente de suis propriis quoque comitatu Bisuldunensi rebus. In primis videlicet, ecclesiam Sancti Vincentii cum decimis et primitiis, vel cimiteriis suis, quae est prope castrum Bisulduni, et ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Iohannis cum omnibus alodiis et proprietatibus suis, quae est prope moenia Bisulduni, et una cum ipsa proprietate quam ipsum factum monasterium Sancti Genesii et Sancti Michaelis habere videtur in burgo Bisulduno, et in Casellas, et in Berrechar, et in Geffano, et in Porciolas, et in Furvellos, vel in omnibus locis, et ecclesiam Sancti Martini de Iuenniano cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, et ecclesiam Sanctae Mariae quae est in Faxis cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, et ecclesiam Saneti Fructuosi quae est in Ursiniano cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, item et ecclesiam Sancti Silvestri quae est in Mauro cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, similiter et ipsum aludem de Sancto Raphaele sicuti per fines et terminos designantur pariter; et ipsum aludem de Sancto Raphaele, qui est in Adano, et qui est in Evoro, sicuti per fines et terminos designantur; aludem de praedicto Sancto Raphaele qui est in Carravia, sicuti per fines et terminos designatur; nec non et ipsum aludem de villa Mariallo cum finibus et terminis suis, sicuti ad iura pertinet Sancti Raphaelis, et

(1) *Lege quod.*

Monasterium
hoc a praedi-
cto comite
Bernardo con-
structum.

Immunitas
monasterii
ab alterius Ec-
clesiae iure.

Donationes
Bernardi co-
mitis.

Bernardi Bi-
suldunensis
comitis preces
pro impetrando
privilegio.

ipsam ecclesiam Sancti Quintini cum silvis et eum omni sua pertinentia vel adiacentia, et ecclesiam Sancti Cornelii, quae est in Gorno cum omni sua pertinentia vel adiacentia; et ipsum alodium praedicti Bernardi comitis, quem habere videtur in Ribellas eum easis, vineis, terris, et silvis, pratis, pascuis vel paschaliis suis, sive caeteris alodibus ad ipsum monasterium vel ad ipsas ecclesias pertinentibus. Has vero supradictas omnes ecclesias cum alodibus et proprietatibus eorum omnia infra comitatum Bisuldunensem constitutas, sicut ipse factus Bernardus comes donavit iam fato monasterio, et caetera, quae enarrare longum esset, quae ubique donavit vel in ante donare potest, sive easis, casalibus, curtibus, mansis, ecclesiis, cellis, fundis, seu terris, vineis, seu pratis, et pascuis vel paschaliis suis, et cum omnibus ad ins notati monasterii pertinentibus, salvum et in eunctis quietum consistere more canonico sub nostrae apostolicae sedis tutione, ita scilicet confirmantes decernimus, ut nullus imperatorum, vel regum, neque ulla alia magna vel parva persona in praefato monasterio neque pro placito neque pro districto neque pro homicidio ibi abpnam ditionem habere praesumat; sed rem per iudicium censatorum canonice diudicent, et decernant, semper in illorum consistat voluntate et potestate; licet eos sub quiete et pace vivere, et secundum canonieam regulam soli Domino Deo servire. Omni tempore sint omnes immunes, et alieni ab omni publica functione vel turpi servitio, ita ut nullus audeat eos molestare aut inquietare, nisi solammodo binos solidos omni anno ad altare sancti Petri pro pensione persolvant. Promulgantes nempe, et hoc auctoritate beati Petri apostolorum principis coram Deo et terribili eius in futuro examine per hoc nostri apostolatus privilegium atque constitutionem sancimus atque decernimus, ut nullus unquam praesumat quispiam aliis,

eniuscumque sit dignitatis praeditus potestate, vel etiam quaecumque magna parvaque persona, in eodem monasterio, vel eius eansis incumbere, aut de rebus et possessionibus, vel quicquid de iis, quae eis pertinere videntur, quoquomodo auferre aut alienare, sed loca quae a praedicto Bernardo Bisuldunense comite in eodem monasterio concessa sunt vel concessa erunt, nec non alias locorum possessiones, quae a caeteris christianis in eodem sancto loco in postmodum illi concessae fuerint, firma stabilitate in iure monasterii ipsius existenda, atque in perpetuo permanenda statuimus. Nec licentia sit, ut dictum est, quod ex eis vel omnibus eidem monasterio pertinentibus cuiquam maguae parvaeque personae auferre, ut profecto iuxta id, quod subiectus idem venerabilis locus apostolici constituti atque privilegii consistit, ineoncusse dotandus permaneat. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt refragare, aut in quoquam transgredi, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Salvatoris Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concremandum deputatus: vermis qui non moritur, et ignis qui non extinguitur unquam, nec velit nec valeat parcere. At vero, qui pio intuitu observator, et in omnibus extiterit custodiens huius nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicieant, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps offici mereatur in saecula saeculorum. Amen. Scriptum per manus Petri notarii et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis, indictione undecima. Bene valete.

Script. in mense aprilis anno Domini 998,
pontif. Gregorii anno II.

Solitae clausulae pro libertate monasteriorum.

*Confirmatio
coram domino ho-
norum et re-
cepio sub tu-
tione sedis A-
postolicae.*

*De causis di-
videndis.*

*Census altari
S. Petri per-
solvendus*

Anathema con-
tra monasterii
perturbatores
et haec dece-
ta inobservan-
tes.

IX.

Abbatia S. Mariae et Beati Petri Montis Maioris dicta, privilegiis donatur, confirmatisque bonis omnibus, sub tutione sedis apostolicae recipitur, libera que ab omni alia iurisdictione declaratur (1).

SUMMARIUM

Confirmatio oblationum monasterio factarum. — Donatio castri Bidumi, post mortem vero possessorum. — Census a monachis altari S. Petri Romae solvendus. — Immunitas a quacumque molestia. — Item et ab ordinarii iurisdictione. — Electio abbatis penes monachos. — Poenae contra inobsvrantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benivola compassionē succurrere, et poscentium animis alaeri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim luci potissimum praemium a conditore omnium Deo promeremur, cum venerabilia loca ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur ob hoc universitati patet credentium, quoniam abbatiam in honore sanctae Dei Genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae et Sancti Petri in Monte Maioris constitutam per huius nostrae auctoritatis privilegium integerrime corroboramus et confirmamus in perpetuo, cum omnibus videlicet ecclesiis, oraculis, curnibus, massarieis ad ipsam respicienibus quae ab aliquibus fidelissimis christianis eidem sancto monasterio concessa sunt, vel quae etiam per aliqua munimina ad eundem plium locum pertinere videntur, eo scilicet ordine, ut monachi ipsius coenobii simul cum abate, qui pro tempore fuerit, practaxatas ecclesias, oracula, cortes, massarios, servos, ancillas, alditiones et aldianas, sine alienis maioris vel minoris personae contradictione habebant, teneant, et possideant, atque in eorum usum ac sumtum, prout melius

(1) Ex chartulario S. Michaelis ad Mosan edidit Balutius Miscellan. lib. iv.

praeviderint, distribuant, nostra apostolica auctoritate concedente. Insuper etiam ex nostro dono nostra apostolica auctoritate in usa et salario praefati venerabilis monasterii in perpetuum concedimus et confirmamus castrum videlicet in integrum, qui vocatur Biduino, cum territorio ibidem pertinente, et cum omnibus adiacentiis vel pertinentiis suis, quae Ismido per donationis chartulam Domino Deo, et sancto Petro sub iure nostrae romanae Ecclesiae donavit, ea videlicet ratione, ut post diem obitus sui, et de tres filiis suis nominative, Bermundus scilicet, Falandus et Lotgerius, totum ipsum castrum nostrum in potestate de monachis ex supradictis tres filiis suis medietatem de supra dicto castro teneant et possideant. Mortuo vero uno, portionem illius ad monasterium revertat, et ita prosequentibus, quando aliis (1) obierint, similiter portio (2) illorum in sancto monasterio revertatur. Censu vero pro iure sancti Petri, sicut ipse Ismido constituit, infra quinque annos tres libras olibani monachi ad altare Sancti Petri persolvant. Hec omnia supradicta loca cum omnibus eorum pertinentiis per huius nostri privilegii auctoritatem monachis ipsius monasterii tenenda et possidenda concedimus in perpetuo, ita ut nullus dux, neque nullus (3) episcopus, neque princeps, neque marchio, neque quaelibet magna parvaque persona de praefatis omnibus rebus, quae inibi pertinere videntur, audeant molestare, vel inquietare, nec non sub divini iudicii promulgatione, et confirmatione, et anathematis interdictione corroborantes decernimus, ut nullus episcopus seu quilibet sacerdotum in eodem venerabili coenobio pro aliqua ordinatione sive consecratione presbyterorum, vel diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbe eiusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat; sed liceat monachis ipsius loci cuimcumque voluerint ordinari.

(1) *Lege alii.* (2) *Faciasset portio.* (3) *Lege nullus.*

Donatio castri
Biduini, post
mortem vero
possessorum.

Census a mo-
nachis altari
S. Petri Ro-
mae solvendus

Immunitas a
quacumque
molestia.

Item et ab or-
dinarii ori-
dictione.

Electio abbatis penes monachos.

tionis gradum suscipere ubique voluerint. Abbates namque qui consecrati erunt de ipsa congregatione cum consilio fratrum communiter elegantur, et ad eum consecrandum quemcumque voluerint episcopum advocent. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire aut agere temptaverit, sciat se domini nostri apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodandum, et cum diabolo, et eius atrocis (1) pompis atque cum Iuda traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concremandum, simulque in voragine tartaroque chaos demersum cum impiis deficiendum. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam, et vitam aeternam a Domino consequatur. Scriptum per manum Petri notarii et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis et inductione undecima.

Script. mense aprilis anno Domini 998,
pontif. Gregorii anno II.

SILVESTER II

PAPA CXLI

Anno aerae Christi comm. DCCCCXCIX.

An. C. 999

Gerbertus, natione Aquitanus, monachus in Aquitania, mox abbas Bobiensis in Italia, qui a Rhemensi archiepiscopato, quem invaserat, Ioannis XV auctoritate depositus fuerat, postmodum a Gregorio Ravennatensis archiepiscopus dietus, in thronizatus est romanus pontifex die dominica 2 mensis aprilis anno 999, dictusque Silvester huius nominis II. Sedit annos IV, mensem I, dies IX (2) temporibus Basili et Constantini in Oriente, Othonis III in Occidente imperatorum.

(1) Sociis restituit Balutius, metius vero atrocissimis. (2) Unanimi fere catalogorum, chronorumque consensu.

Obiit die 14 maii anno 1003, et postridie sepultus est Laterani. Vacavit sedes dies XXXIII (1).

I.

Abbatibus Fuldensibus ins primatus cum facultate synodos habendi confirmatur, eisque more episcoporum ad sedem apostolicam appellandi licentia tribuitur (2). (Alia huic monasterio concessa privilegia leg. in Io. XIII const. Desiderium etc., dat. anno 968 in Agapeto II, Ioan. VIII, Stephano II, et Zachariae const. Quoniam semper etc., dat. anno 754).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio privilegiorum a summis pontif. concessionum. — Abbes Fuldenses a sola sede apostolica consecranti. — Ius primatiale et synodos vocationis. — Nemini licet inconsulto abbate saera habere ad monasterii principale altare. — Monasterium soli apostolicae sedi subiectum. — Abbes ab hac solum iudicandi. — Ius appellandi ad sedem apostolicam. — Usus sandaliorum et dalmaticarum. — Dona et decimae monasterio omnino debitae. — Anathema contra inobservantes.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino filio Erkanaldo monasterii Salvatoris Domini nostri Iesu Christi venerabilis abbatii, et per eum ipsius successoribus in perpetuum.

Pontificii nostri cura nos urget sanctorum omnium Dei Ecclesiarum utilitatibus favere, ac secundum quod unaquaque in proprio statu mansura sit, congruum eis impertire suffragium. Quo circa, dilectissime fili, omnia quae a praedecessoribus nostris iure ac rationabiliter postulasse visi sunt praedecessores tui, tibi tuisque successoribus perpetuo confirmamus. Monasterium ergo Fuldense, quo Saneti Bonifacii vocabulo viget constitutum in loco qui dicitur Boconia, erga ripam fluminis Fulda, cum omnibus cellis, ecclesiis, cmitibus ac cunctis ad

Exordium.

Confirmatio
privilegiorum
a Summis Poo-
tif. concesso-
rum.

(1) Sic legitur in viii ex Critic. Baron. praef. catalogis. (2) Ex authent. edidit Frid. Schannat inter orobat. dioec. et monarch. Fulden.

Albates Ful- se pertinentibus, tibi nostri privilegii
deoses a sola praeceptione concedimus, largimur, ac con-
Sede Aposto- firmamus, ea scilicet ratione, ut nullus
lica consecra- inde futurus abbas consecrationem un-
di. quam accipere praesummat, nisi ab hac
nostra apostolica sede: inter omnia vero

Ius primatale totius Germaniae coenobia primum or-
et synodos dinem sedendi, sive indicandi, et concilium
vocaodi. habendi, tibi tuisque successoribus

Nemini licet, tribuimus: nulli etiam archiepiscoporum,
inconsulto ab- patriarcharum, episcoporum, vel quoquo-
bate, sacra ha- modo in clero constituto temere, nisi a
bera ad mona- vobis accepta licentia, super principale
sterni principe- altare monasterii vestri missarum solem-
pale altare. nia celebrare licet: nulla etiam persona

Monasterium principis, neque totum, neque partem ve-
soli Apostoli- stri monasterii alieni mortalium ulla ra-
cae Sedi sub- tione subdere, vel sub beneficii nomine
iectum. dare praesummat, sed omni tempore soli
sanctae nostrae romanae Ecclesiae libera
securaque deserviat: si, quod absit, ali-

Abbes ab hac quis in eodem monasterio constitutus ab-
solum iudican- bas aliquo crimine infamis fuerit, consti-
di. tuimus, ac apostolica auctoritate indissolu-
biliter manere sancimus, ut pulsationis
discrimen nullum sentiat, donec nostra
apostolica sedes iudicii censuram ei im-

Ius appallodi ponat: licet antem tibi, tuisque successoribus in perpetuum episcoporum more,
ad Sedem A- nostro dono nostraque munificentia apo-
postolicam. stolicam sedem ad vestri defensionem ap-
pellare, ac contra omnes aemulos vestros
romanae maiestatis scuto vos defensare.
Haec denique universa inter totius orbis

Uos sandalio- coenobia vestram Fulensem abbatiam
rum et dalmati- specialissimo dilectionis affectu perpetuo
habere volumus, ac firmiter corroboramus;
usum insuper sandalorum ac dalmatica-
rum secundum quod ab antecessoribus
nostris vobis concessum est, concedimus
et confirmamus. Prohibemus autem eiusus-
libet Ecclesiae sacerdotem vel episco-
pum in idem Fulensem monasterium quam-
libet ditionem habere praeter sedem apo-
stolicam: dona vero et oblationes deci-
masque fidelium absque ullius personae
contradictione firmitate perpetua vobis
permaneant. Igitur quicunque huius no-

stri privilegii observator extiterit, omni
benedictione repleatur: qui vero quoquo-
modo hanc nostram praeceptionem violare
praesumpserit, iram Dei incurrens in ex-
rema die iudicii amaranata anathematice
perditus lucis claritatem nesciat.

Scriptum per manus Antonii notarii et
serinarii sanctae romanae Ecclesiae.

Bene valete.

Datum ii kal. Ianuarii per manum
Iohannis sanctae Albanensis Ecclesiae epi-
scopi, et bibliothecarii sanctae sedis apo-
stolicae anno Deo propitio pontificatus
domini Silvestri iunioris papae I, impe-
rante domino Ottone III, pacifice imperii
eius anno iii, indictione xiii (1).

Dat. die 31 decembris anno Domini 999,
Pontif. Silvestri anno i.

Anathema
contra inob-
servantes.

II.

*Silvester PP. sacram coronam Stephano
Hungarorum duci mittit, quem regio
quoque nomine coherestat; variisque
concessis privilegiis, Strigoniensem Ec-
clesiam regni metropolim instituit (2).*

SUMMARIUM

Legati Stephani ducis. — Haec legatio Sil-
vestro nocturno visu divinitus obiecta. —
Pietas Stephani ducis. — Stephanus se,
nomenque S. Petro obtulit. — Diadema,
nomenque regum ei conceditur. — Strigo-
niensis metropolis. — Hungariae regnum
et gens tota sub protectione romanae Ec-
clesiae recipitur; et possidendum Stephano
R. eiusque legitimis successoribus conve-
ditur. — Stephani successores sedi apo-
stolicae obedientiam praestare teneantur.
— Rom. Ecclesia subiectos non habet ut
servos, sed ut filios. — Hungariae regibus
erucem ante se, ceu apostolatus insigne
gestare conceditur, ecclesiisque tum ere-
ctis, tum erigendis episcopos ordinare. —
Fausta pontificis apprecio.

(1) xii legendum monet Schannat, et quidem
recte. (2) Ex archivo Traguriensis Ecclesiae de-
promptum ab Antonio Varantio Dalmata edidit
Melchior Inchofer Annal. Eccles. regni Hungar. ad
ann. 1000.

Silvester episcopus servus servorum Dei, Stephano
duci Hungarorum salutem et apostolicam benedi-
ctionem.

*Legati Stephano
ducis.*

Legati nobilitatis tuae, in primis vero
charissimus confrater noster Astrius, ve-
nerabilis Colocensis episcopus, tanto maiori
cor nostrum laetitia affecerunt, ac minori
officium suum labore confeerunt, quanto
divinitus praemoniti cupidissimo animo
illorum adventum de ignota nobis gente
praestolabamur. Faelix legatio, quae cae-
lesti praeventa nuntio, atque angelico per-
tractata ministerio, prius Dei conclusa
est decreto, quam a nobis audita fuisse.

Vere non volentis, neque currentis, sed
secundum Apostolum, misericordia est Dei (a):
qui teste Daniele mutat tempora et ae-
tates: transfert regna atque constituit (b):
revelat profunda, et abseondita, et novit
in tenebris constituta, quia lux cum eo
est, quae, sicut docet Ioannes, illuminat
omnem hominem venientem in hunc mun-
dum (c). Primum ergo gratias agimus
Deo Patri, et Domino nostro Iesu Christo,
qui temporibus nostris invenit sibi David
filium Geysae, hominem secundum cor-
suum, et luce irradiatum caelesti, suscep-
tavit illum pascere Israel populum suum,
electam gentem Ungarorum. Deinde lau-
damus pietatem sublimitatis tuae in Deum,
et reverentiam erga sedem apostolicam,

*Pietas Stephano
ducis;*

*Stephanus se-
regnumque S.
Petro obtulit.*

cui divina paciente misericordia nullo me-
ritorum nostrorum suffragio praesidemus.
Tum vero largitatem liberalitatis, qua B.
Petro apostolorum principi, regnum, ac
gentem, eni dux es, cunctaque tua ac
te ipsum per eosdem legatos et literas
perpetuum obtulisse digno praeconio com-
mendamus. Hoc enim facto egregio aperte
testatus es, etre vera talem te merito esse
demonstrasti, quallem ut nos te declarare
dignaremur, studiose expetivisti. Sed par-
cimus. Neque enim necesse est, ut quem
tot ac talia preeclara pro Christo gesta
facinora voce publica clamant, quenque
Deus ipse commendat, amplius commen-

(a) Rom. ix. 16. (b) Daniel. ii. 21. 22.
(c) Ioan. i. 9.

davimus. Quare, gloriose fili, cuncta a
nobis et sede apostolica postulata, diadema,
nomenque regium, Strigoniensem metro-
polim et reliquos episcopatus, omnipotens
Dei ac beatorum Petri et Pauli apo-
stolorum, eius autoritate praemonente,
atque ita iubente eodem omnipotente Deo,
cum apostolica et nostra benedictione li-
benter concessimus, concedimus, et im-
pertinur. Regnum quoque a munificentia
tua S. Petro oblatum, teque una ac gen-
tem, et nationem Ungaricam praesentem
et futuram, sub protectione S. romanae
Ecclesiae acceptantes, prudentiae tuae,
haeredibus ac legitimis successoribus tuis
habendum, tenendum, regendum, gubernan-
dum, ac possidendum reddimus et
conferimus. Qui quidem haeredes, ac suc-
cessores tui quicunque, posteaquam
per optimates legitime electi fuerint, te-
neantur similiter nobis et successoribus
nostris per se vel per legatos debitam
obedientiam, ac reverentiam exhibere, se-
que sauctae romanae Ecclesiae, quae sub-
iectos non habet ut servos, sed ut fi-
lios suscepit universos, subditos esse ostendere,
atque in catholica fide, Christique
Domini ac Salvatoris nostri religione fir-
miter perseverare, eandemque promovere.
Et quia nobilitas tua apostolorum gloriam
aemulando, apostolicum munus Christum
praedicando, eiusque fidem propagando
gerere non est dignata, nostrisque et
sacerdotii vices supplere studuit, atque
apostolorum principem pree caeteris sin-
gulariter honorare; idcirco et nos singu-
lari insuper privilegio excellentiam tuam
tuorumque meritorum intuitu haeredes,
ac successores tuos legitimos, qui, sicut
dictum est, electi, atque a sede aposto-
lica approbati fuerint, nunc et perpetuis
futuris temporibus condecorare cunctos,
ut postquam tu, et illi corona, quam mit-
timus, rite iuxta formulam legatis tuis
traditam coronatus, vel coronati extiteris,
gestare facere possis et valeas, atque illi
possint valeantque: et secundum quod

*Diadema, po-
meaque regium
ei conceditur.
Strigoniensis
metropolis.*

*Hungariae re-
gnum et gens
tota sub pro-
tectione Ro-
manae Ecclesiae
recipitur;
et possiden-
dum Stephano
R. eiusque le-
gitimi successo-
ribus conce-
ditur.*

*Stephani suc-
cessores Sedi
Apostolicae ob-
edientiam
prestare te-
neantur.*

*Rom. Ecclesia
subjectos non
habet ut ser-
vos, sed ut
filios.*

*Hungariae re-
gibus crucem
aote se, eeu
apostolatus in-
signe gestare
conceditur,
Ecclesiisque
tum erectis,
tum erigendis
episcopos or-
diuare.*

Fausta Pontificis apprecatio. divina gratia te et illos docuerit Ecclesias regni tui praesentes et futuras, nostra ac successorum nostrorum vice disponere atque ordinare, apostolica auctoritate similiter concessimus, volumus, et rogamus, sicut in aliis litteris, quas in communione ad te, optimatesque regni, et cunctum fidelium populum per nuncium nostrum, quem ad te dirigimus, deferendis plenius haec omnia explicata continentur. Oramus omnipotentem Deum, qui te de interno Matris tuae vocavit nomine tuo ad regnum, et coronam, quique diadema, quod duci Ponionorm consecutum per nos fuerat, tibi dandum mandavit, augeat incrementa frumenti iustitiae suae; novellas plantas regni tui rore suae benedictionis perfundat largiter: regnum tuum tibi, teque regno servet incolumem; ab hostibus visibilibus et invisibilibus protegat; ac post terreni regni molestias in caelesti regno corona adornet aeterna. Data Romae vi kal. april., indictione decimatercia (1).

Dat. die 27 martij anno Domini 1000,
pontif. Silvestri anno 4.

III.

Silvester PP. II utrumque monasterium Stabulense et Malmundariense sub sua suscepit protectione, mandatque, ut in abbatis electione ex Stabulensi si dignus reperiatur, assumatur (2). Bona monasteriorum horum confirmavit Gregorius V, constit., Tum summae etc., dat. anno 996.

SUMMARIUM

Exordium. — Hotgeri Leodiensis episcopi preces. — Utrumque monasterium sub

(1) Celeberrimo huic monumento bulle nomen addere non auserimus: illud tamen hic referendum putavimus: magnum siquidem apostolicae romanorum pontificum solicitudinis ad propagandam orthodoxam religionem documentum, illustre filialis regum Hungarorum erga romanam Ecclesiam observantiae, quae non assimilis caeteris in regnis regibusque semper fuit. (2) Ex archiv. monasterii Stabulensis edidit Edmundus Martenne inter vetera monum. huius monast. veter. script. et monument. tom. II.

protectione sedis apostolicae recipitur. — S. Demacelus Stabulensis monasterii fundator in eodem condit voluit. — Ex eodem eligendus abbas. — Si ibidem dignior non reperiatur, ex Malmundariensi.

Silvester summus et universalis papa, et B. Petri viarius, servus servorum Dei, venerabilis Stabulensis et Malmundariensis abbatii Ravengero et omnibus in Christo pia vivere voluntibus veram in Domino Iesu dilectionem ac mutuam fraternali charitatis unanimitatem.

Cum constat post primorum nostrorum parentum praevaricationem in liberi arbitrii abusionem genus humanum, ei sententiae addictum, ut et homo capitibus aliorum secundum psalmographi vocem superponatur, ad compescendos scilicet humanae voluptatis illicitos appetitus, et legibus non modo forensibus, verum etiam ecclesiasticis cohabeamus regulis ac rationibus; eousque progressa est auctoritatum institutio, ut sancta sanctorum loca, quae devotione fidem fundata, cultui divino mancipata, plura a diversis stipendiis eximia sunt adepta, non solum regalia, sed imperialia ad immunitatem sui expostulent praecelta; verum etiam auctoritatis nostrae ad stabilitatem sui desiderent privilegia. Quapropter ro-gatu venerabilis Hotgeri Leodiensis episcopi abbatiam Stabulensem vel Malmundariensem antiquorum regum et imperatorum ministracione nobiliter constructam, et semper tam nostrorum praedecessorum auctoritate, quam regia immunitate defensam, sub eadem immunitatis nostrae tutione suscipimus. Abbatem semper habent, ea tamen praeponderante ratione, Malmundariensem pacem, ut quia beatus Remaclus utrinque monasterii constructor, et Tangrensum antea episcopus et pastor, maluit in altero eorum, idest Stabulensem, locum sepulturae sibi deligere, ipsi primam electionis obtineant vicem, si apud eos melior meritis et instructior litteris inveniatur. Si autem non illie, sed Malmundarii melior reperiatur, utriusque

Exordium.

Hotgeri Leodiensis episcopi preces

Utrumque monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

S. Demacelus Stabulensis monasterii fundator in eodem condit voluit.

Ex eodem eligendus abbas. Si ibid. dignior non reperiatur, ex Malmundarii.

loco praeficiendus potius, quam externis
assumptus intromittatur (1).

IV.

Confirmatio S. Urgellensis Ecclesiae, bonorumque, et iurum ad eamdem spectantium (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmatio bonorum eiusdem Ecclesiae. — Immunitas a quacumque saeculari potestate. — Solitae clausulae.

Silvester episcopus servus servorum Dei, reverendissimo Sallae sanctae Urgellensis Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Proemium. Desiderium, quod religiosorum praepositorum ordinatione et sanctorum locorum stabilitate permanere monstratur, sine aliqua est Deo auctore dilatatione sustentandum, et quotiens in suae utilitatis commodis nostrorum assensus, et sanctae apostolicae auctoritatis exposcit praeisdium, ultra benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis areibus conscribatur. Et ideo quia postulasti a nobis, ut praefatum episcopatum sanctae Urgellensis Ecclesiae apostolicae auctoritatis serie muniremus, et omnia ei pertinentia, quae iuste et legaliter habere vel tenere videtur, perenni irre ibidem inviolabiliter permanenda confirmaremus, propterea usus flexi precibus per huius nostrae auctoritatis privilegiorum statuentes decernimus, ut cuncta loca urbana vel rustica, idest, cortes, mansos, salas, castella, casales, vineas, terras, diversaque praedia, enita vel inculta, cum decimis et primitiis suis, colonis vel colonabus

(1) Contextus ipse privilegii huius et praeципue inscriptio a ceteris omnibus valde diversa non parvam legenti suspicionem pariet. Nos exploratae relatoris fidei standum putavimus. Datum dicit circa annum 1000. (2) Ex chartulario Ecclesiae Urgellensis edidit Balutius in appendice Marcae Hispanicae.

suis, et ancillis, et aliis suis, quae ab aliquibus fidelissimis christianis eidem episcopio concessa sunt, sive in comitatu Cerdaniensi pagus Libianensis, Bergitanensis, Paliamensis, Ribacurensis, Iestaibensis, Cardosensis, Anabiensis, Turbiensis, et locum Sanctae Deodatae cum finibus suis; castrum quoque Sanaugia cum finibus suis, Calbieiano, Feners, Submonte, Letone, Clopedera, cum silvis et finibus earum. In pago Ausonensi Castellato et Turrizella cum finibus suis. In Marsano ipsum alaudem, qui fuit de Guisado episcopo. In Gerundense villa Adeiz cum omni alode vel ipsa parrochia; item in Urgello villam, quam dicunt Basearam cum finibus suis, et ipsam parrochiam de Alasse, et ipsam villam de Boxedera, Noelone, Sarlina, Sallellas, cum fevo et alode comitale. In villa Sancti Stephani fevo et alode comitale. In valle Audorra omnes alodes comitales, et ipsam villam de Montanieollo vel de Cubilare cum finibus eorum. Castrum de Cartobite cum finibus suis, et villam de Salente cum finibus suis, et ipsum fevum de Archavelle etiam, et monasterium Sancti Petri in Schalas cum omnibus suis pertinentiis. Et ipsam turrem, quae fuit de Marchuz, atque aliam turrem in fines Celsona, quae fuit de Bellone, sive tertiam partem telonei cum pertinentiis mercati, vel omnia, quae per aliqua minima ad eundem pium locum pertinere videntur, et quod amodo, et in antea tuncque successores legaliter adquisituri fueritis, cum magna securitate pacifice et quiete habere vel tenere et possidere debeatis in perpetuum, ita ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus index, neque ulla magna parvaque persona aliquam vim aut invasionem in eodem episcopio neque in suis pertinentiis unquam facere praesumat. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire tentaverit, sciat se Domini nostri, apostolo-

Immunitas a
quacumque
saeculari po-
testate.

Solitae clau-
sulae.

rumque principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concurremandum, simulque et in voragine tartarea demersum cum impiis deficiat. Qui vero custos et observator huins nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam et vitam aeternam a Domino consequatur. Scriptum per manus Petri notarii et scribani sanctae romanac Ecclesiae in mense maio, indictione quartadecima.

Script. mense maio anno Domini 1001,
pontif. Silvestri anno III.

V.

Confirmatio S. Gerundensis Ecclesiae, bonorumque et iurium omnium ad eamdem spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio bonorum eiusdem Ecclesiae, quae enumerantur.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Odoni, episcopo Sanctae Gerundensis Ecclesiae, quisque successoribus in perpetuum.

Desiderium. quod religiosorum praepositorum ordinatione, et sanctorum locorum stabilitate permanere monstratur, sine aliqua est Deo auctore dilatione sustentandum, et quotiens in suae utilitatis commodis nostrorum assensum, et sanctae apostolicae auctoritatis exposcitur praesidium, ultiro benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus conseribatur. Et ideo quia postulasti a nobis, ut praefatum episcopatum Sanctae Mariae Gerundensis Ecclesiae apostolicae auctoritatis protectione muniremus, et omnia ei pertinentia perenni iure ibidem inviolabiliter permanenda confirmaremus, videlicet quantum habere vi-

(1) Ex archivo episcopi Gerundensis edidit idem Baluzius ibidem.

*Confirmatio
bonorum eius-
dem Ecclesiae,
quae enumera-
rantur.*

detor infra mores civitatis Gerundae vel in eius comitatu, una cum ecclesia S. Felicis martyris, et Sancti Narcissi, quae est iuxta portam civitatis Gerundae, cum omnibus eorum pertinentiis, et ecclesiam Sanctae Mariae, quam dicunt episcopalem, simulque cum ipso alande, vel fiseus quem dicunt Fontanetus, et fonte Edeta, et Apiliares, et Ventinaco, et muro, et morello de Palatiolo, et ipsam fontem. Haec omnia cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et servitium fiscale, et ipsum alandem, quem dicunt Parietes Rufini cum terminis et adjacentiis suis, et omnes ecclesias parochiales vel appendicis, qui sunt in omni comitatu Gerundae et cum decimis, et primitiis, et oblationibus fidelium, et alandes, quae ad ipsas ecclesias pertinent vel habere videntur, et tertiam partem de ipsa moneta de civitate Gerunda, sicut cum censu de ipsis Iudeis, atque tertiam partem de ipso teloneo de ipsis mercatis, de praedicta civitate, vel de eius comitatu, et tertiam partem de ipsis pasquariis de praedicto comitatu. Et in comitatu Bisaldunensi ipsum alandem quem dicunt Bascara, et ipsum alandem de Crispiana, cum eorum terminis et adjacentiis. Et cellam Sancti Laurentii, quae est super castrum Bebeta, quem almodum Fredolo per praecpta regalia detinet. Et ecclesiam Sancti Martini, quae est in locum quem dicunt Calidas, cum omnibus quae habere videuntur. Et omnes ecclesias parochiales vel appendicis, quae in praedicto comitatu Bisaldunensi sunt, qui sunt de praedicta sede vel esse debent, cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et alandes, quae ad ipsas ecclesias pertinent, cum tertia parte de teloneo, et mercatos suos, et ipsos pasquarios. Et in civitate Empurias omnia quantum ibi praedicta sedes habet, cum ipso censu de ipso mari. Et in comitatu praedicto Empuriensi ipsum alandem, quem dicunt Uliano cum terminis et adjacentiis suis, et cum servitio fiscale, et ecclesias, quae ibi sunt

fundatae cum decimis, et primitiis, et oblationibus, quae ad eas ecclesias pertinent. Et ecclesiam Sancti Iohannis, quae est in Bederga cum decimis, primitiis, et oblationibus. Et omnes ecclesias parochiales cum earum appendiciis, quae in praedicto comitatu Emporitanense sunt una cum decimis, et primitiis, et oblationibus, quae sunt de ipsis ecclesiis. Et in Petralata ecclesiam Sancti Martini cum decimis, et primitiis et oblationibus suis. Et in comitatu Petralatensi ecclesiam Sanctae Mariae cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et alaudibus suis. Et omnes ecclesias parochiales cum earum appendiciis, quae sunt in comitatu praedicto Petralatensi cum earum decimis, et primitiis, et oblationibus, et alaudibus. Et tertiam partem de teloneo de ipsis mereatis, et tertiam partem de ipsis passariis. Et ut absque iugo seu ditione cuiuscumque personae eum stabilire nostri privilegii pagina corroboraremus. Propterea tuis flexi precibus, per huius nostrae auctoritatis privilegium statuentes decernimus ut cuncta loca etc., ita ut nullus index, nullus marchio etc. Qui vero custos etc. (*Omnia ut supra in privilegio Urgellensi*).

Scriptum per manum Petri notarii, serinarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense decembri, indictione prima. Bene valete.

Script. mense decembri anno Domini 1002,
Pontif. Silvestri anno iv.

VI.

*Confirmatio privilegiorum a Nicola PP. I
et Ioanne VIII (1) Vizeliacensi mona-
sterio concessorum (2).*

SUMMARIUM

Postulatio Roberti abbatis. — Confirmatio privilegiorum a praedecessoribus pontificibus concessorum. — Libertas et immunitas monasterii. — Cuiquam quidquam

(1) Haec vide suis locis. (2) Edidit Dacherius in Spicil., tom. iii, Hist. Vezelaci lib. i.

bonorum ab eodem alienare quovis titulo interdicitur. — Libera abbatis electio pene monachos. — Nullum dandum vel recipiendum pretium pro ordinationibus. — Omnimoda monasterii exemptio ab episcopi jurisdictione. — De recipiendis monachis. — Anathema in refragantes.

Silvester episcopus servus servorum Dei, Roberto religioso abbatи sancti Vizeliacensis coenobii, omnię congregatiōnē eiusdem monasterii in perpetuum.

Quotiens illa a nobis tribui sperantur, quae rationi incunctanter convenient; animo nos deet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertire suffragium: atque ideo, quia postulasti a nobis quatenus privilegium sedis apostolice monasterio Vizeliaco, enī præsesse dinosceris, quod constat olim a Gerardo nobilissimo et christianissimo viro, nec non et Bertha uxore eius, in honore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, et veneratione beatissimae Mariae Genitricis eiusdem Domini nostri, constructum in regno Burgundiae in parochia Augustodunensi, in pago Avalensi; quodque a praefatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi liberali devotione, et testamenti pagina collatum est, facere debemus, veluti a praedecessoribus nostris piae memoriae Nicolao papa atque Ioanne iamdudum factum fuisse; inclinati precibus tuis libenter fieri decrevimus; per quod apostolicae auctoritatis privilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli imperatorum, nulli unquam regum, nulli antistitum, nulli quacunq; praedito dignitate, nulli enī quam alii de omnibus rebus mobilibus et immobilibus, quae eidem monasterio a iam dictis fundatoribus, vel ab aliis quibuscumque personis collatae, et concessae, vel in futurum a quolibet de proprio fuerint iure donatae, sub cuiuslibet causae occasionis specie liceat minuere, vel auferre, neque suis usibus applicare: sed cuncta, quae ibi oblata sunt, vel offerri contigerit a praesenti xiv indictionis tempore illibata, et sine inquietudine, in sustentatione iam

Postulatio Ro-
berti abbatis.

Confirmatio
privilegiorum
a praedeces-
soribus Ponti-
ficibus con-
cessorum.

Liberitas et im-
munitas mo-
nasterii.

Cuiquam quidquam bonorum ab eodem alienare quavis titulo interdicatur. dicti monasterii, et usibus abbatum et monachorum sub regula patris Benedicti ibi Deo militantium, volumus atque praecipimus possideri; ea videlicet conditione, ut nullus successorum nostrorum pontificum in hac sancta sede, cui Deo auctore servimus, unquam vel usquam quidam de eisdem rebus cuiquam beneficere, commutare, aut sub censu quolibet concedere per futura tempora patiatur. Sed censum tantummodo in testamento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam sedem romanam haeredem fecerunt, etiam delegatum: unam videlicet libram argenti annis singularis successores nostri accipientes piae paternitatis suffragium eidem monasterio, et tibi, successoribusque tuis ac monachis sub iam dicti patris regula ibidem decentibus, sollicitudine pastorali vigilanter contra omnes infestantes impendere studeant. Item constituimus, ut obeunte abbe dicti monasterii non aliis ibi quamcumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secundum timorem Dei et institutionem regulae B. Benedicti elegerit, et huius apostolicae sedis pontifex providerit, ordinandum. Unde constituimus, et apostolica auctoritate censemus, atque per hoc nostrum apostolicum privilegium confirmamus, ut nullus rex, aut pontifex, vel abbas, aut comes, vel qualisunque magna parvaque persona avaritiae cupiditate corruptus, aut diabolica suggestione deceptus andeat vel presumat contra tuum honorem, o venerabilis Roberte abbas, qualicunque modo insurgere, vel in tuo loco aut de tuo honore molestias tibi inferre, vel de omnibus rebus monasterii, quae tibi tuisque predecessoribus a nobis nostrisque antecessoribus per paginam privilegii concessa atque firmata sunt, aliquas invasiones, vel rapinas sive violentias inferre; si non vult auctoritate Dei, et sancti Petri, et nostra apostolica excommunicatione, a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi, et ab in-

gressu Ecclesiae noverit se esse disiunctum.

Hoc quoque capitulo praesenti subiungimus, ut locum avaritiae seculdamus, nulli unquam licet de regibus, nulli de episcopis vel sacerdotibus vel de quibuscumque fidelibus, per se suppositam personam, de ordinatione eiusdem abbatis, aut clericorum vel presbyterorum, aut de largitione chrismatis, vel de consecratione basilicae, vel de quibuscumque eausis ad idem monasterium pertinentibus audere in qualibet specie, exenii loco quicquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare; neque episcopus civitatis, ipsius parochiae, nisi ab abbe ipsius monasterii invitatus ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem coenobio indicat, ne servorum Dei quies quoque modo populari conventu valeat perturbari, neque mansionaticos exinde prae sumat exigere. Susceptionem autem fiduum, aut religiosorum virorum, atque beneficentiam, quam iubet Apostolus euntes exhibendam, pro possibilitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri denegamus, verum etiam suademos. Si quis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, indieum, comitum, aut saecularium personarum contra hanc nostrae institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se eoram divino iudicio cognoscet, et nisi ea, quae a se male acta sunt defleverit, a sacratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi alienus fiat atque aeterno examini districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iuxta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi quatenus et hie fructum bonae actionis recipient, et apud districtum indicem prae mia aeternae pacis inveniant (1).

(1) Desunt chronologici characteres.

Nullum dan dum vel recipiendum pretium pro ordinationibus

Omnimoda monasterii exemptione ab episcopi jurisdictione.

De recipiendis monachis.

Anathema in refragantes.

VII.

*Arnulphi Rhemensis archiepiscopi restitu-
tio in iura Rhemensis Ecclesiae, a qua
fuerat depositus (1).*

SUMMARIUM

Proemium. — Arnulphus non iniuria depo-
situs. — Eins tamen depositio inconsulta
romana sede facta. — Restitutio per pon-
tificem. — Prout etiam iurium omnium. —
Arnulpho crimen nullum opponi depositio-
nis causa interdicitur. — Bona Rhemensis
Ecclesiae in integrum eidem redduntur. —
Anathema contra violatores decreti huius.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilecto
in Christo filio Arnulpho Sanctae Rhemensis
Ecclesiae archiepiscopo.

Apostolici culminis est non solum
proemium. peccantibus consulere, verum etiam la-
psos erigere, et propriis privatos gra-
dibus reparatae dignitatis insignibus in-
formare, ut Petro solvendi libera sit po-
testas, et romanae gloriae ubique fulgeat
dignitas. Quapropter tibi Arnulpho Rhe-
mensi archiepiscopo, quibusdam excessi-
bus pontificali honore privato, subvenire
dignum duximus, ut quia tua abdicatio
romano assensu caruit, romanae pietatis
munere credaris posse reparari. Est enim
Petro ea summa facultas, ad quam nulla
mortalium aequiparare valeat felicitas. Con-
cedimus ergo per huius privilegii nostri
statuta, tibi baenlo et anulo redditis, ar-
chiepiscopali officio fungi, et omnibus in-
signibus, quaecumque ad sanctae metro-
polim Rhemensis Ecclesiae pertinent, so-
lito more perfungi. Pallio solemnitatis
statutis utaris, benedictionem regum Fran-
cornm et tibi subiectorum episcoporum
obtingas, et omne magisterium, quod tui
antecessores habuisse visi sunt, nostra au-
thoritate apostolica geras. Praecipimus
etiam, ut nullus mortalium in synodo,
aut in quaecumque parte, abdicationis tuae

*Arnulphus non
iniuria depo-
situs.*

*Eius tamen de-
positio inconsulta
Romanaa
Sede facta.*

*Restitutio per
Pontificem.*

*Prout etiam
iurium om-
nium.*

*Arnulpho cri-
men ullum*

(1) Ex codice S. Remigii Rhemensis a Sirmondo
descript. primum edidit Coletus, Concil. tom. xi.

crimen tibi quoquo modo opponere praesu-
mat, vel haec occasione in improprietate
contra te verba exardecscat; sed nostra te ubi-
que authoritas munit, etiamsi conscientiae
reatus accenrrat. Confirmamus insuper
tibi et concedimus archiepiscopatum Rhe-
mensem in integrum eum omnibus episco-
patibus sibi subiectis, seu cum omnibus
monasteriis, pleribus, titulis et capellis,
atque curtibus, castellis, villis, casalibus,
et cum omnibus rebus ad Ecclesiam Rhe-
mensem pertinentibus, salvo et inviola-
bili testamento B. Remigii Francorum apo-
stoli. Statuentes apostolica censura sub
divini obtestatione iudicii, et anathematis
interdictione, ut nulli nunquam nostrorum
successorum pontificum, vel alicui libet
magno parvaque personae hoc nostrum
privilegium infringere liceat. Si quis vero,
quod absit, hoc romanum decretum vio-
lare tentaverit, anathema sit (1).

*oppozi depo-
sitionis causa
interdicatur.*

*Bona Rhemen-
sis Ecclesiae
in integrum
eidem reddun-
tur.*

*Anathema
contra viola-
tores decreti
huius.*

(1) Lubet hic adnotata a Gabriele Cossartio sub-
iicere: *Iam restitutum a Gregorio V Silvestri
decessore Arnulphum supra diximus ex Aymoino
in Vita S. Abbonis cap. xii, quo fit, ut existimem,
hunc non Silvestri, sed Gregorii epistolam esse;
et librarii sive incititia, sive incuria, mendum hoc
irreppisse. Quod si quis eam asserere Silvestro per-
tinaciter velit, hoc dicat: vobis Silvestrum hoc
iudicio sic Arnulphum restituere, ut eum ob cri-
mina deiectum esse declararet: idque publico
monumento testatum relinqueret: hoc enim facit,
dum et reatus conscientiae meminit et quibus-
dam excessibus pontificali honore privatum as-
serit. Intererat enim Silvestri, qui ante pontifi-
catum Gerbertus dictus, et Rhemensi primus, ac
deinde Ravennensi archiepiscopatu potitus, non
videri iusontem Arnulphum, ne calunnia ipsum
olim oppressisse dicretur. Eius ergo condanna-
tionem abrogare se diebat, non quod fuerit iniusta
per se, sed quod Romano assensu caruerit. Quae
conjectura si lacum aliquem habeat, censeri de-
bet prior Arnulphi per Gregorium V restitutio,
non supremo iudicio facta, sed legitimo iudicio
praemissa. Altera haec Cossartii conjectura cum
temporibus illis accommodata magis visa nobis sit,
suprascriptum decretum inter Silvestri bullas re-
posuimus. Sequatur lector quam maluerit sen-
tentiam: decretum sive Gregorio, sive Silvestro
tribuat, nihil nostra interest, dummodo supposi-
tionis illud non arguat.*

IOANNES XVII

PAPA CXLI

Anno aerae Christi comm. MIII.

Ioannes decimus septimus, natione romanus, qui dicebatur Siccō, ordinatus est romanus pontifex die dominica 15 mensis iunii anno 1003, dictus est Ioannes XVII, ne confunderetur cum nuper expresso Ioanne antipapa, sub eius nominе eo numero notato (1) extabant sparsoe toto orbe pro occasionum diversitate epistolae ac bullae. Sedit in pontificatu menses v, dies xxv(2). Quare obiisse dicendus est die 7 mensis decembris eiusdem anni 1005. Sepultus est autem in basilica Lateranensi. Vacavit sedes dies xix.

—

IOANNES XVIII

PAPA CXLIV

Anno aerae Christi comm. MIII.

Ioannes decimus octavus, natione romanus, qui dicebatur Fasanus, de regione secus porta Metrovi (3), ordinatus est romanus pontifex die dominica 26 mensis decembris anno 1005. Sedit annos v, menses v (4), imperantibus in Oriente Basilio et Constantino imp.; in Occidente vero Henrico II, nondum coronato. Obiit circa finem mensis maii anni 1009, et sepultus est in basilica Vaticana (5).

(1) Ut asserit Papebrochius in Conatu chronicohistorico. (2) Ita habetur in tribus Vignolii catalogis. (3) Addit u Vignolii catalogus. (4) Ut ostendit Pagius. (5) Supradict. viii ex Critic. Baron. praef. catalogis scribit vacasse sedem d. xix, quamvis hoc in tanta temporum obscuritate asseri vix possit

I.

Privilegium confirmationis et exemptionis pro monasterio S. Florentii Salmuriensis in dioecesi Andegavensi (1).

SUMMARIUM

Monasterium hoc a Carolo Magno constructum, ac privilegiis munatum fuit in Glonna. — Confirmatio privilegiorum huiusmodi. — Monasterium idem a Theobaldo comite restauratum in Salmuro. Eius exemptio a quacumque potestate. — Anathema contra illud sibi usurpantes, vel coementes, et contra molestiam aliquam ei inferentes. — Concessio privilegiorum. — Enumeratio et confirmatio bonorum.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Roberto venerabili abbatи monasterii S. Florentii confessoris Christi, siti in loco qui dicitur Salmurus, eiusdemque successoribus, cunctisque in eodem loco commorantibus fratribus perpetuum vale.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benivola compassione succurrere, et promptum animi impertiri assensum. Tunc enim luci potissimum praemium apud conditorem omnium Deum reponitur, quando venerabilia loca opportune ad statum rectitudinis sunt perducta.

Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium S. Florentii confessoris Christi, situm in loco qui dicitur Salmurus, in territorio Andegavensi, privilegiis sedis apostolicae decoraretur; libenti animo petitioni tuae adsensum damus. Quia vero ipsum monasterium olim a Carolo imperatore nobiliter constructum fuerat in loco vocabulo Glonna, ubi S. Florentius post dintinam vitam spiritum caelo reddidit, et praeceptis imperialibus atque privilegiis eum amplissimis possessionibus corroboratum, atque ditatum est. Similiter a Ludovico cognomento Pio eius filio omnis fiscalis exactionis, vel cuiuscunque legalis seni officiariae pensionis, simul etiam synodalis debiti omnium ecclesiarum, quae ipsi monasterio subiacent im-

Monasterium
hoc a Carolo
Magno con-
structum, ac
privilegiis mu-
natum fuit in
Glonna.

(1) In historia monasterii huius edidit Martenne ex mss. in collectione Veter. Script., tom. v.

**Confirmatio
privilegiorum
huiusmodi.**

**Monasterium
idem a Theobaldo
comite
restauratur in
Salmuro.**

**Eius exemptio
a quacumque
potestate.**

**Anathema
contra illud
sibi usurpan-
tes, vel coe-
meutes, et
contra mole-
stiam aliquam
ei inferentes**

**Concessio pri-
vilegiorum.**

munitate ditatum, nos eidem antiquo mo- nasterio faventes precibus domnae Bertae reginae, ac filiorum eius Theobaldi et Odonis, apostolica auctoritate in perpetuum confirmamus atque constabilimus, ut si quis harum rerum temerator extiterit, seu possessiones, ecclesias, terras, vel aquas eiusdem loci violare tentaverit, sub anathematis interdictione damnatus sit.

De illo novo coenobio, quod post vastationem Normannicam constructum est a nobilissimo comite Theobaldo, in loco qui dicitur Salmurus in abbatia Sanctae Dei Genitricis Mariae, et Sancti Ioannis Baptistae, quae a Carolo filio Ludovici collata fuerat eidem S. Florentio, postulantibus supradictis filiis nostris, statuimus apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, ne aliorum quorumlibet dominio subiiciatur, aut inferiori potestati subdatur, sed in perpetuum per succedentes heredes Theobaldi, atque Odonis regatur, atque defendatur. Si quis autem eorum ipsum locum cuicunque extraneae personae transfuderit, seu quacumque persona eundem locum ab eis expetere aut coemere tentaverit, cum Iuda proditore in extremo iudicio anathema sit.

Alligamus etiam eodem anathemate eos, qui aliquid de his, quae ad praesens idem locus possidet, vel deinceps acquisierit, auferre tentaverit, seu novas leges addere, nisi quantum constitutum est ab archiepiscopo Arduino et comite Odone filio Theobaldi. Statuimus etiam ut, si decreto episcoporum pagus ille excommunicationis sententiam exceperit, liceat eidem coenobio missas et reliqua sacra celebrare, neque ab episcopis propter hoc aliquod praeindictum sustinere cogatur. Quod si abbatii ipsius loci aliqua calumnia, vel crimen impingatur, liceat cum sub duabus, aut tribus episcopis cansam dicere, neque irreverenter sine iudicio illorum debeat molestari. Sint itaque servi Dei monachi ibidem habitantes quieti ab omni molestia cupidorum, et liceat eis propria bona disponere, Deo favente, ac nostra

apostolica auctoritate confirmante, ut nulla unquam persona cuiuscumque dignitatis aliquid de rebus vel possessionibus, quae ad eos pertinent, quoquomodo auferre, vel alienare praesumat. Haec autem sunt Fiscens Lentiliacus cum Ecclesia in honore S. Mariae, et capellis S. Hilarii, ac S. Vincentii, et omnibus, quae in castro sitiæ sunt, vel quicquid amplius ad ipsum pertinet. Item villa, quae dicitur Distriacus cum ecclesia S. Juliani martyris; alia quoque villa, quae dicitur Ulonis cum ecclesia S. Vincentii, et capella, quae dicitur Maniacus cum terris quae ad eos pertinent. Possessio etiam quae dicitur Capriniacus, cum ecclesia S. Georgii, et capellis quae vocantur vulgo S. Helerus, et Savoia cum terris quae ad eas pertinent. Villa quoque vocabulo Cadvernus cum Dameziaco, et ecclesia ibidem sita. Possessio quoque cum castello Carnonis, et S. Andreae sanctique Lamberti cum terris ad eas pertinentibus; ecclesia Sancti Petri cum capella S. Ioannis. Item alia villa quae dicitur Alonna, cum ecclesiis in honore S. Ioannis et Docelini, cum terris ad eas pertinentibus: alia quoque villa nomine Mironio, cum ecclesia in honore S. Caesarii, et terris, quae ad eam pertinent. Haec omnia auctoritate B. Petri apostolorum principis coram Deo ac terribili futuro iudicio per huius apostolici nostri privilegii confirmationem eidem loco sancimus, atque decernimus, et quae- cumque a fidelibus eidem loco deinceps collata fuerint, ut si quis nefarius contradicere, invadere, aut calumniare praesumpserit, anathematis vinculo innodatus a christianorum societate in perpetuum separetur. At vero qui pio intuitu obser- vator, ac in omnibus extiterit custodiens huins nostri apostolici constituti, benedictionis gratiam a misericordissimo Do- mino Deo nostro multipliciter consequatur, ac vitae aeternae particeps effici- mereatur.

Scriptum per manus Georgii notarii,

**Enumeratio
et confirmatio
bororum**

ac serinarii sanctae romanae Ecclesiae
in mense aprili, indictione secunda.

Script. mense aprili, anno Domini 1004,
Pontif. Ioannis anno I.

II.

Monasterium Fructuariense S. Benigni Ip-
poregiensis dioecesis sub protectione apo-
stolicae sedis recipitur, liberumque ab
omni ecclesiastica vel saeculari iurisdi-
cione declaratur (1).

SUMMARIUM

Wilhelmi abbatis postulatio. — Monasterium sub patrocinio sedis apostolicae recipitur.

— Eiusdem immunitas a cuinseumque personae iurisdictione. — Confirmatio privilegiorum.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Wilhelmo
abbi salutem.

Quoniam concedenda sunt, quae rationabilibus desideriis pertinere noscuntur; nostri apostolatus auctoritas ad roborandam piam devotionem sancta loca constructum, in praestandis privilegiis debet minime abnegari. Igitur innundum in Dei caritate, tuae petitionis votum, quia per venerabilem Walterium Edouorum pontificem a nobis postulare studuit, quatenus monasterium, quod ad laudem et gloriam Christi Domini nostri, et eius Virginis Mariae, et sancti martyris Benigni honorem constrnere, iam summo coepisti desiderio, in comitatu Opporiensi inter duos fluvios, Oreum videlicet, atque Amalon, situm in loco qui dicitur Fructuaria, privilegiis sanctae romanae et apostolicae sedis omnimode decoretur, firmissimae stabilitatis corroboratione, et sub tutione, ac patrocinio S. universalis, cui Dei auctoritate deservimus, Ecclesiae, iam ex hoc constitutum, alterius nunquam iuri et ditioni submittatur; ideoque tam iustis faventes desideriis, hac nostra decernimus apostolica auctoritate idipsum

Wilhelmi ab-
batis postula-
tio.

(1) Ex vet. Codice Vatic.

praefatum Christi Genitricis ac sancti Benigni quod constrnere niteris monasterium, amodo et usque in finem saeculi sub patrocinio et tutione sanctae romanae et apostolicae matris Ecclesiae cum omnibus, quae ad illud pertinent permanendum: statuimus namque sub divini iudicij obtestatione, et beati Petri apostolorum principis, nostraque humilitatis interdictione, ut nullus unquam imperatorum, regum, episcoporum, ducum, marchionum, comitum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus, molestare, causis vel ordinationibus eiusdem monasterii violenter incumbere, aut in possessionibus vel ornamentis, quae ibi a fidelibus collata, vel conferenda abbatii, fratribusque inibi secundum regularem institutionem, ut modo, Deo servientibus, temeraria praesumptione huius nostri privilegii notitiam praesumat auferre, aut decimae redditum ab eis exigere, seu de dominicatis terris haec tenus exultis, pratis, vineis, seu quibuslibet rebus, vel animabilibus, sive de omnibus incultis, quae ipsorum industria sunt, vel fuerint exulta, sive in ipso loco Fructuariae, ubi situm videtur ipsum monasterium, vel ubicunque ipsi aliquid ex iam dicti monasterii iure possidere visi fuerint; contestamurque etiam etc. Sancientes, quod tam Guntardi iudicatum, quam episcopale decreturn plurimorum iam pontificum ad corroboranda, quae in eiusdem iudicati chartula continentur, subscriptione firmatum ex auctoritate omnipotentis Dei qui beato Petro apostolorum primo claves regni caelorum tradidit, et eiusdem primi pastoris, ac nostra ipsis vice quamvis indigne gerentibus, praesentis privilegii pagina, confirmamus atque roboramus. Si quis autem etc., 4 nonas decembris 1006,

Dat. die 2 decembris anno Domini 1006,
Pontif. Ioannis anno III.

Monasterium
sub patrocinio
Sedis Aposto-
lcae recipitur.

Eiusdem im-
munitas a cu-
inseumque
personae iu-
risdictione

confirmatio
privilegiorum.

III.

Confirmatio erectionis Bambergensis episcopatus, cui nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Proemium.—Henricus Germaniae rex Bambergam episcopatum constituit. — Cum Wirzburgensi episcopo convenit de disseminatione nonnullorum praediorum; eiusdem episcopi consensu. — Henricus rex Romanum nuncios mittit. — Confirmatio donationum per eundem regem huic Ecclesiae factarum. — Haec bona per episcopos omnino administrantur. — Molestiam ullam Ecclesiae vel eius bonisullo modo inferre eucumque personae omnino interdicitur. — Episcopi omnimoda exceptio a saeculari potestate. — Metropolitano tamen subiector. — Poenae contra violatores.

Icanaes episcopus servus servorum Dei

Proemium

Officii nostri est omnium sanctarum Dei Ecclesiarnm omnia generaliter considerare et maxime carum, quae specialiter sub iure ac dominio nostro romanae Ecclesiae consistunt: si, quod est incommodum, abolere ne pro gravi incommoditate sua neglectae vilescant, vel qualibet naeta occasione, debita solemnitate careant. Propterea omnibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, praesentibus seilicet et futuris, notum esse volumus, quia dilectus et spiritualis noster filius Heinricus, gloriosissimus atque invictissimus rex, divina inspirante clementia de propriis haereditariis rebus, pro sua suorumque parentum anima episcopatum in loco, qui dicitur Babenger, perfectae fidei, et charitatis devotione in honorem beatissimi Petri apostolorum principis esse constituit, commutatione facta iure ac legaliter eum Henrico Wirzburgensi episcopo de aliqua parte parochiae sui episcopatus. Unde etiam predictus episcopus nobis suas literas misit, ut suo consensu privilegio nostrae apostolicae auctoritatis episcopatus noviter factus fundaretur.

Henricus Germaniae rex Bambergam episcopatum constituit

Cum Wirzburgensi episcopo convenit de disseminatione nonnullorum praediorum; eiusdem episcopi consensu.

(1) Ex Concil., tom. xi, in Concil. Francofurtensi.

Pro qua ratione Henriens secundus gloriosissimus rex nuncios suos ad nos dixit, qui nobis haec omnia dicerent, et nos pro hac sede confirmanda interpellarent, eniis sanctissimam imitationem paterna, praecordiali dilectione intuentes, omnes res quas B. Petro apostolorum principi in loco praenominato legitima ratione collectas contulit, nostrae auctoritatis privilegio confirmare decernimus, ea videlicet ratione ut episcopus eius loci, et qui in perpetuum sui fuerint successores, ea secura tranquillitate possideant, et liberam habeant potestatem res et proprietates eiusdem Ecclesiae ordinare atque componere vel etiam augmentare; dissipare vero, atque confundere nullam habeant potestatem.

Nostra quoque auctoritate sancimus, ut in terminis et rebus eiusdem Ecclesiae, nulla sit infestatio tyrannorum vel aliorum quoruilibet pravorum hominum, sive sint in civitate ipsa Babenberch, sive in castellis et villis, servis et ancillis, tributariis, decimis, forestibus, sylvis, piseationibus, venationibus, molendinis, campis, pratis, pascuis, terris cultis et incultis, et quidquid modo illuc pertinet, vel in futurum acquiri possit, per nostrae auctoritatis privilegiorum corroboratum, in secura quiete permaneat. Nullus ibi comes aut index legem facere praesumat nisi quam per concessionem gloriosissimi regis Heinrici vel successorum eius, episcopus loci eiusdem deligeret. Nulla aliena potestas ibi per violentiam irruat, sit ille episcopus liber, et ab omni potestate extranea securus, romano tantummodo Mundiburdio subditus: quatenus episcopus eo melius cum canonis suis servitio Dei possit insistere, et primi constructoris eiusdem loci, et recuperatoris integrer memoriam habere. Sit tamen idem suo metropolitano subiectus, atque obediens. Quicumque haec praeepta servaverit, divinam remunerationem et apostolicam benedictionem accipiat. Qui autem contemptor et violator extiterit, per-

Henricus rex Romanum nuncios mittit.

Confirmatio donationum per eundem regem huic Ecclesiae sanctarum.

Haec bona per episcopos omnino administrantur.

Molestiam ullam Ecclesiae vel eius bonisullo modo inferre eucumque personae omnino interdicitor.

Episcopi omnimoda exceptio a saeculari potestate;

Metropolitane tamen subiector.

Poenae contra violatores.

petui anathematis damnationi subiaceat, nisi resipiscens ad satisfactionem perveriat. Scriptum per manus Petri notarii, et serinarii S. R. E. in mense iunio, indict. v.

Script. mense iunio anno Domini 1007,
Pontif. Ioannis anno IV.

IV.

Guarino Lusatensi abbatii, eiusque successoribus in monasterio Lusato superioritatis ius conceditur in quatuor monasteriis, rebusque eisdem pertinentibus in perpetuum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasteria in quibus conceditur ius superioritatis Lusatensis abbatibus. — Bonorum ad ea spectantium confirmatio. — Abbates qui tunc temporis supradicti monasteriis praerant. — Jurisdictio abbatis Lusatensis in eorum bonis. — Eadem bona quoquomodo auferre, alienare, etc. interdicitur. — Monasteriorum omnimoda exemptio ab ecclesiastico iure. — Monachorum inibi dignitiam correctio ad abbatem Lusatensis spectare decernitur. — Abbatis vero electio ad monachos. — Pro eiusdem successoribus nihil pretii dandum vel accipiendo. — Si quid petitum fuerit, ab apostolica sede consecrationem accipiat. — Monasteria huiusmodi praeter abbatem soli apostolicae sedi subiecta. — Anathema in contemptores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei carissimo ac spirituali in Domino Iesu Christo filio Guarino sanctissimo abbatii tuisque, successoribus in monasterio nostro Lusato Deo rite servientibus in perpetuum.

Summam gerentes curam ac solitudinem venerabilium locorum, quantum ex divino adiutorio nobis possilitas datur, de eorum perseverantia studere debemus. Tali namque studio et clementia divina placatur, et stabilitas Ecclesiarum Dei continuatur tam pro animabus romanæ sedis pontificum sive regum caeterorumque principum, seu cunctis pro-

(1) Ex Archivo monasterii huius et ex Codice 957 Bibliothecae Colbertinae edidit Balazius in appendice Marcae Hispanicae.

tengentibus, Christo sanctaeque Ecclesiae inhaerentes instituta subicere non renueremus, ut in futuro perpetuam habeamus salutem et indeficientem mercedem; tradimus et corroboramus religiositatì tuae regimen abbatiarum nostrarum quinque, videlicet Sancti Petri Lesatensis (1) comitatu Tolosanensi, monasterium Sancti Hilarii in comitatu Carcasense, verum etiam monasterium Sancti Michaelis archangeli siti in valle Confluenti, imo monasterium Sancti Petri, qui dicitur Garnensis, simulque monasterium Sanctae Mariae (2) Electensi in comitatu Redensi, cunctaque praedicta monasteria in integrum confirmantes corroborantesque tibi, et per te eidem sacro monasterio, omnes res omniaque iura, quae eis a primordio fundationis eorum et usque nunc quolibet modo pertinere probantur, idest generaliter terras, vineas, casales, fundos praedia, iura, castella, munitiones, casas, moenia, hortos, molendinos, piscarias, colonias, mansos, servos et ancillas, peculia et supellectilia (3) iamdieta monasteria cum omni integritate et undique inibi pertinentia, tuisque successoribus concedimus atque confirmamus, denique tuo consensu nostrae auctoritatis horum abbatum, qui in praefato monasterio ordinati sunt, cum summa securitate cum Dei timore pertueantur ac defendant, scilicet Benedictus abbas monasterii Sancti Petri Lesatensis, Sancti Hilarii et Sanctae Mariae Electensis et abbas Hugo Sancti Petri Garnensis et Sancti Michaelis archangeli abbas Gilfredus possessor; ita ut sub tua ditione ac defensione semper persistant a praesenti sexta inductione diebus vitae vestrae vestrisque successoribus usque in finem saeculi detinendum. Unde nos quod iustum est cognoscentes vestraeque piae petitioni liberalitate paterna faventes, tam praescripta monasteria, quam omnes res ad ipsa undecunque pertinentes, ipsa eorumque omnia

(1) Adde in. (2) Lega Electensis. (3) Adde ad

Monasteria in quibus conceditur ius superioritatis Lusatensis abbatibus.

Bonorum ad ea spectantium confirmatio

Abbas qui tunc temporis supradicti monasteriis praerant.

Jurisdictio abbatis Lusatensis in eorum bonis.

Eadem bona quoquoniam adferre, alienare etc. interdicitur.

Monasterio-
rum omnimoda
exemptio ab ec-
clesiastico iure.

Monachorum
inibi degen-
tium correctio-
ad abbatem
Lusaten. spec-
etare decen-
tor.

Abbatis vero
electio ad mo-
nachos.

Pro eiusdem
consecratione
nihil preli-
dandum vel ac-
cipendum.
Si quid peti-
tum fuerit, ad
Apostolicam
Sedem conse-
crationem ac-
cipiat.

quae episcoporum reliquorumque saecularium hominum potestate, lice remota, sub tuo usq; dum huius lucis saeculi fini videberis, et postmodum successorum tuorum abbatum iure perenni persistere decimus et ut de his, quae abit (1) regibus, principibus cunctisque Deum timetibus ibi concessa sunt, nulla qualibet occasione vel alienius scriptoris titulo omnino immittitur (2): quatenus in Dei laudes conversantes, pro incolunitate nostra et elementissimi imperatoris aetotius Ecclesiae Iberius Dominum valeant deprecari. Nullus etiam episcoporum aut quilibet..... sanctissimarum Ecclesiarum quilibet sacerdos in eadem monasteria ius sibi ecclesiasticum aliquo modo vendicet, aut defendat, nisi forte a patre monasterii vel fratribus pro negotio aliquo ecclesiastico fuerit invitatus. Si vero, quod non obtamus, monachi in praelibatis monasteriorum vel abbates constituti tepidi in Dei amore aut praevaricatores regulae conspiciantur existere, a te tuisque successoribus abbatis corrigendos instituimus. Abbatis vero eidem monasterio non aliud, sed quem dignum moribus atque aptum disciplinae monachicae communi consensu congregatio tota possecerit, ordinari, et eum, sicut sanctorum Patrum dicta referunt, sine mundo et corruptibili munere consecrare monemus, ac praeceipimus, ne tantae cupiditatis errore animae, quae Deo salvandae sunt, pereant per rapacitatis avaritiam, luridus eas serpens venenis inficiat, quae Spiritus Sancti gratia irrigante debuerant salvari.

Si autem pro tanta talique consecratione contra priorum sanctorum dogmata aliquod donum vel praemium qualibet occasione petitum fuerit et aliter fieri nequiventerit, tunc electo abbati fuerit et licetum sine ullius mortalis impedimentoo apostolica consecratione et benedictione, cuius ipsa monasteria prostrata sunt, fideliter petere et sine dubio feliciter consecrare, immo ut nullo cuiuscumque sit

(1) Fortasse habita a. (2) Lege imminuantur.

dignitatis potestati virorum vel etiam mulierum audiat ibi praesacratissime monasteria de omnibus rebus sibi pertinentibus molestari, aut iniuste inquietari, vel disvestiri: quatenus omnipotenti Deo ibide famulantibus quiete et inviolabiliter semper licet monasticae conversationis vitam perducere. Hanc autem scriptorum paginam omni in futuro tempore a te vel post te abbatibus ordinati (1) in praedicta monasteria succedentibus firma statuimus iubataque servari, ut vestra monasteria iuvante Deo illorum tantummodo sit inter contemptu et coenobia illa nulli alterius Ecclesiae subiaceant, alienis canonicea iussionis aut laicorum vel mulierum ditione deserviens, prae sola sancta matre romana Ecclesia; sed remotis vexationibus a cunctis gravaminibus divini opus sub te degentes fratres cum summa devotione perficiant. Si quis autem, quod non obtamus, huius nostri fuerit ausus decreti paginam contraire; vel de caetero molestari (2), maledictionibus damnaticis sub anathematis innotetur et Indae percussatur maledictione traditoris. Nam observantes ex meritis atque precibus apostolorum vitae futurae praemii (3) praezellantur. Scriptum per manum Benedicti sanctae romanae Ecclesiae (4) in mense iunio, inductione VI feliciter. Bene valete.

Script. mense junio, anno Domini 1008,
Pontif. Ioannis anno V.

Monasteria
huiusmodi
praeter abba-
tem soli Apo-
stolicae Sedi
subiecta.

Anathema in
contemptores.

SERGIUS IV

PAPA CXLV

Anno aerae Christi comm. M^lX.

Sergius, natione romans, ex patre An. C. 1009
Martino, antea Petrus episcopus Alba-
nensis, Osporei dictus (5), inthronizatus,

(1) Lege ordinatis. (2) Molestari. (3) Prae-
miis. (4) Adde notarii regionarii et scrinarii.
(5) Ut habent Vignolii catalogi.

et coronatus est summus pontifex anno 1009, mense iunio. Sedit annos III (1). Fuit autem temporibus Basili et Constantini in Oriente imp. et Henrici II regis in Occidente. Obiit anno 1012, mense et die incertis, certe tamen post mensem iunium: quod si standum sit Menologio Benedictino, assignanda eius mors erit diei 18 mensis augusti, quo die ibidem eius memoria legitur (2): quare annis III, eius pontificatui ascriptis, menses fere II essent adiiciendi (3); sepultus est Sergius in basilica Lateranensi, vacavitque sedes ad mensem novembrem.

I.

Hilario abbatii monasterii S. Vincentii Vulturnen. omnia bona, immunitates, ac privilegia haec tenus concessa confirmantur (4).

SUMMARIUM

Exordium. — Hilarii abbatis preces. — Monasteria Vulturnensi subiecta — Eadem confirmantur. — Abbatibus quem maluerint episcopum ad ecclesiarum consecrationem et presbyterorum ordinationem vocandi facultas conceditur. — Presbyterorum et monachorum exemptio ab episcopali iurisdictione. — Abbas quem maluerit ad monasticam vitam excipiat. — Sola apostolica sedes ius habet in hoc monasterio. — Molestiam ullam, vim, rapinam, etc. contra illud exercere sub excommunicationis poena interdictum. — Donations quaelibet eidem factae vel facienda ab eo auferri nullo modo possint. — Abbatis electio penes monachos. — Illi vero totale sit in monachos ius. — Anathema contra attentatores.

Sergius episcopus servus servorum Dei, Hilario venerabili abbatii ex monasterio Christi martyris Vincentii et per te in eodem venerabili monasterio tuisque successoribus in perpetuum.

(1) Sic habetur in *rex dietis catalogis*, in II vero adiiciuntur d. xv. (2) Inquit Mabillonius in indice Sanctorum praetermissorum saeculi VI Benedictini, part. I. (3) Hinc factum puto, ut in III Vignolfi catalogo anni IV notentur numero quidem rotundo, rotunditate tamen nimium maxima. (4) Ex lib. v. Chron. Vulturnen. edit. tom. I, part. II, Ber. Ital. Script.

Cum magna nobis solicitudine cura insistit pro universis Dei Ecclesiis ac piis locis vigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propria utilitate stipendia consequantur Ideo convenit nos pastorali tota mentis integritate eorundem venerabilium locorum maxime stabilitatis integritatem procurare, et sedule eorum utilitati subsidia conferre, ut Deo nostro omnipotenti id quod pro eius sancti nominis honore etiam ad landem atque gloriam eius divitiae maiestatis venerabilium nostrorum etiam contulere locis, sitque accepabile nobis, quod ad eius locum plenissima misericordia dignum huiusmodi operis pii in sidereis arcibus conferatur remuneracionem. Igitur quia petistis a nobis quatenus monasterium B. Vincentii martyris situm supra fluvium, quod dicitur Vulturnum, territorio Beneventano, partibus Samniae, una cum suis pertinentiis et monasteriis, videlicet monasterium B. Petri apostoli positum iuxta fluvium Sabbati, territorio Beneventano, sed et monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae in loco qui dicitur loco Sano. Ita monasterium Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, quod positum est in Alife, nec non et monasterium in honorem Sanctae Mariae, aedificatum videlicet in territorio Marsicano loco Apinianie (*reliqua ut in superioribus*), concedamus ut sub iurisdictione sanctae nostre, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, vobis attinendum nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate quod exposcitur mancipamus. Et ideo concedimus vobis, vestrisque successoribus abbatibus licentiam apostolicae sedis nostrae, ut quilibet christianitatem indigentibus in praefato venerabili monasterio qualis episcopus vobis ad invitandum ire volueritis, habendi potestatem omnimodo concedimus ad ecclesias confirmandas, seu abbatem consecrandum. Etiam similiter ordinationem de subdiaconibus et

Exordium

Hilarii abbatis
precesMonasteria
Vulturnensi
subiectaEadem confron-
tantur.abbatis
quem maluer-
int episco-
pum ad ecclie-
siarum conse-
crationem et
presbytero-
rum ordina-
tionem vocan-
di facultas
conceditur.

Presbyterorum et monachorum exemptione ab episcopali iurisdictione.

Abbas quem maluerit ad monasticam vitam excipiat

Sola apostolica Sedes ius habet in hoc monasterio.

Molestiam nullam, vim, rapinam, etc. contra illud exercere sub excommunicacionis poena iusterdictur.

Doationes qualibet eidem factae vel facieodae ab eo auferri nullo modo possint.

diaconibus, sen presbyteris per tempora faciendum et de omnem gradum ecclesiasticum ibidem in tempore adimplendum. Protestamus etiam, nullus episcopus exinde debeat subdiaconum aut diaconum, seu presbyterum vel monachum nullo modo indicare vel excommunicare.

Volumus etiam, et apostolica iniungimus auctoritate vobis, vestrisque successoribus abbatibus, qui ibidem in tempore praordinatus fuerit, de qualisunque Ecclesiae sacerdos vel clerici venerit ad habitandum aut in conversatione fratrum sive monachiem suscipiendi habitum se contulerit, statim recipiendi. Chrisma vero, et oleum sanctum a quali episcopo vobis voluntas fuerit impetrandi, liceat semper, et secundum, ut diximus, sub apostolicam nostram potestatem et omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato

venerabili monasterio iurisdictionem quilibet habere hanc auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus, ita ut nisi ab abate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnitatem quispiam celebrare praesumat. Statuentes apostolica insuper censura sub divini iudicii obtestationibus et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam praesumat quispiam alias cuiuscumque dignitatis praeditus potestate, vel etiam in eodem venerabili monasterio, vel eius causis incunbore, aut de rebus et possessionibus, vel ecclesiis subiectis vel quicquid de his exinde inesse videtur, quoquomodo auferre aut alienare propter quamlibet malitiam, aut iacturae molestiam ibidem, sive pacis sive barbarici temporis quoquo modo inferendum, dum praefatum perenniter, ut dictum est, tam pacis, quam barbarici temporis firma stabilitate decernimus sub iurisdictione sanctae Ecclesiae nostrae permanentem.

Promulgantes namque et hac auctoritate beatorum apostolorum principis coram Deo et terribili eius examine futuro per huius nostri apostolici privilegii, atque constituti paginam sancimus atque

decernimus, ut loca quae abbatibus eiuslibet, quae vobis in eodem praefato venerabili monasterio Sancti Vincentii martyris commutata vel etiam concessa sunt, nec non et alias locorum possessiones, quae a regibus ac dueibus, vel castaldeis, et universis christianis in eodem sancto loco largita atque oblata sunt, aut in posterum illie concessa fuerint, firma stabilitate iuri ipsius praefati venerabilis monasterii existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus. Nec licentia sit, ut dictum est, et eius vel omnibus eidem monasterio pertinentibus, cuiquam magnae parvaeque personae auferre, aut praefato iuxta id quod subiectum eisdem venerabilibus locis apostolicis constitutis atque privilegiis consistat inconveniens permaneat, et liceat eosdem monachos de sua congregatione abbatem semper eligere. Et liceat ipsum abbatem, qui fuerit, suos iudicare monachos, non solum virile monasterium, sed etiam muliere monasterium sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare aut in quoquam transilire voluerit, anathematis vincllo innodatus sit, et cum diabolo et angelis eius atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandus deputetur. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit custodiens huius nostri privilegii constitutum ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a Dominino Deo nostro misericordissimo multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps fieri mereatur. Bene valete. Scriptum per manus Benedicti notarii regionarii et sciriarii sanctae romanae Ecclesiae in mense februario, indictione x. Bene valete.

Data quinto kal. martii per manus Petri Domini gratia episcopi sanctae Praenestinae Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis. Anno Deo propitio pos-

Abbatia electione penes monachos.

Illi vero totale sit in monachos ius.

Anathema contra alienatores.

tificatus domini nostri Sergii sanetissimi quarti papae sedenti anno tertio, indictione supra scripta decima.

Dat. die 25 februarii anno Domini 1011,
pontif. Sergii anno III.

II.

Confirmatio iurium metropolitanae Ecclesiae Salernitanae, et privilegiorum eiusdem a summis pontificibus concessorum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmatio metropoliei iuris. — Ecclesiae quae Salernitanae sunt suffraganeae. Pestana, Consana, Acherontina, Besinianensis, Maluttanensis, Cosentina. — Salernitani archiepiscopi a sede apostolica pallium petere teneantur. — Suffraganeorum ordinatio ad ipsos spectare decernitur. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Sergius servus servorum Dei, dilectissimo nobis fratri meritoque honorabili Michaeli Salernitanae Ecclesiae archiepiscopo.

Quia vestri accepti beneficij memores esse debemus, et reverentiam fraternitatis vestrae erga nos, et S. Romanam Ecclesiam praecipue exuberasse cognovimus; ideo merito ac iure recompensatione charitatis vestrae rependere vobis statuimus, quatenus liqueat omnibus Christi fidelibus, immenso honore honorandum fore, qui vicarium B. Petri apostolorum principis diligenter honoraverit, consensu ac voluntate nostrorum fratrum concedimus et confirmamus te Michaeli confratrem nostrum in ordine archiep. sicuti quondam Amato, cui primitus vestrae sedis archiepiscopatus Salernitanae a nostris antecessoribus datus fuit; ita ut nostra auctoritate quietus valeas possidere, ac vigilantis custodire; tali namque ordine, ut fati sumus, id fieri decrevimus, ut tu et successores tui in perpetuum habeatis licentiam et potestatem ordinandi, consecrandique episcopos in his subiectis

(1) Ex archiep. tabulario edidit Ughelli. Ital. Sac. tom. vii.

vobis locis, hoc est Pestanae cum parochiis et adiacentiis suis, super episcopatum Consanum cum parochiis et adiacentiis suis, nec non et episcopatum Acherontinum, simul etiam archiepiscopatum Bisinianensem, et episcopatum Maluttanensem, atque episcopatum Cusentiae cum omnibus parochiis et adiacentiis eorum, sicut in vestro anteriori usu pallii continetur, ut in ecclesia S. Dei Genitricis Mariae, et B. Matthaei apostoli et evangelistae, cuius sacratissimum corpus possidetis, atque vobis, vestrisque successoribus concessum est. Post discessum siquidem tuum successores tui perveniant ad apostolicam sedem, ut usum pallii, consecrationemque decretaliter suscipiant; et si successores consecerare noluerint, licentia sit vestrae sanetae Ecclesiae ab episcopis vestris suffraganeis consecrari, et non habeant potestatem successores nostri in cunctis vestris episcopatibus, quos vobis subiecerunt, deinceps in perpetuum aliquem episcopum consecrare, quod iam vobis concessum est. Quicumque autem hanc nostrae concessionem praceptionis violare praesumerit, perpetuo anathematis vinculo religetur, et haec nostra concessio stabilis et firma in perpetuum maneat. Scriptum per manus Ioannis serinarii S. romanae Ecclesiae in mense iunio, indictione x; dat. 13 kal. iulii per manum Gregorii episcopi et bibliothecarii s. sedis apostolice, anno Deo propitio pontificatus domini Sergii IV papae in sacratissima sede beati Petri apostolica III, indict. x, mense iunio, die sexta decima.

Dat. die 16 iunii anno Domini 1011,
pontif. Sergii anno III.

III.

Confirmatio bonorum omnium ad Cuganense monasterium pertinentium (1).

(1) Ex Archiv. monasterii huius edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan. num. cxiv.

SUMMARIUM

Exordium. — Olivae abbatis preces. — Bona cum pertinentiis omnibus confirmantur. — **Enumeratio bonorum cum eorumdem terminis.** — Donationes Seniofredi comitis et Lotarii regis. — Bona in valle Confluente. — In comitatu Cerdaniensi. — In comitatu Urgellitano. — In comitatu Rossilionensi. — In comitatu Feniolitensi. — In comitatu Telosano. — In provincia Narbonensi. — In comitatu Bisuldunensi. — In comitatu Barchinonensi. — In comitatu Vallenisi. — In comitatu Ausonensi. — Haec omnia bona cum pertinentiis omnibus eidein confirmantur. — Abbatis electio solis monachis reservatur sine ullius personae interpolatione. — Monachi a quo maluerint episcopo ordinationem accipiant. — Abbas a nullo episcopo, nec ordinario quidem possit excommunicari. — Humilitas ibidem pro inquisitis. — Omnimoda monasterii exemptione a cuiuscumque personae molestia. — Anathema contra violatores decreti huius.

Sergius episcopus servus servorum Dei, Olivae religioso abbatii monasterii S. Michaelis Archangelii Sanctique Germani confessoris Christi, quod est situm in valle Confluente iuxta fluvium Literani in locum quem vocant Cuxanus. tibi tecumque manentibus, et per te tuis illorumque successoribus, salus et pax, et apostolica benedictio quoad mundus permaneat. Amen.

Cum constet Dominum Deum nostrum honorem sanctae universalis Ecclesiae incessanter a propagatoribus beatae fidei augmentare, necesse est ab illo totius iure regiminis ei concedere censura iusti moderaminis liberalitatem, malorumque procul ab ea pellere pervasionem, quocirca quoniama convenit apostolicae pietati benigna petitibus succurrere compassione, ideo nos tuis iustis (etenim sicut sunt a nobis adindicatae, nam iuste fiunt) annuentes precibus, omnes proprietates sive possessiones ipsius loci, fines vel limites cum adjacentiis praecipuorum praediorum, cum omnibus ecclesiis, parochiis, villis, fundis, casis, casalibus, terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, garrieis, arcis, torculariis, aquis, aquarum ductibus, viis, molendinis, molendinariis cum suis ca-

putaquis et suis piseatoriis, cultum et incultum, et quaecunque gloriosissimus archangelus Michael ex collationibus fili delinn in coenobio Coxiano retinere videtur, nostro confirmamus privilegio. Concedimus itaque praedicto monasterio, quod in circuitu eius habetur, alaudem cum finibus et suis terminis, ex latere uno pergentem per summitatem serrae de Bovaria ad iovum de Clerano, et ad montem, qui dicitur Lavarias, et per Lavarias usque in Flauidinum, et inde itur in locum vocatum Stella, et usque in summitatem montis Canigonis. Et a meridiana fronte montis Canigonis descendit per serram pogii Aquiloni ad rupem vulgo nuncupatam Cherum Clerinti, et descendit per summitatem serrae usque ad pogium Parabarii, et usque in rivum Merdarium, et deducitur usque in flumen Tede. Et a septentrionali parte venitur in strata publica, quam dicunt Ducas Sorores, et per ipsa via publica usque in Literanum; et inde sub Sancto Felice tenditur usque in alaudem Sanctae Mariae, et terminatur in Petralixa. Deinde tenditur per ipsa comella, ubi rupes magna, in qua ob dinoscendum terminum ipsius alaudis a bouae memoriae Seniofredu co-mite crux excisa est. Et exinde itur in Bovaria subteriore, et per summitatem serrae usque in Bovaria superiore. Alaudem itaque Tauriniani cum ecclesia Sancti Fructuosi cum decimis et primitiis, et villam cum omnibus rebus ad se pertinentibus. Simili modo villam Clerani cum ecclesia Sancti Martini, cum decimis et primitiis, et alaudem cum finibus et terminis. Itemque alaudem Avallaneti, et alaudem de Arboça cum finibus et terminis suis, et vallem Leche cum ecclesia Sancti Salvatoris cum decimis et primitiis. Quae vallis terminatur de uno latere in ipsa Portella, de alio in suprascripta Stella, de tertio in monte Stabello, de quarto in monte Caprario, de quinto in Cabum convivium, de sexto in montem Cogollem, de septimo in villa Senarii. Hanc deni-

Enumeratio
bonorum cum
eorumdem ter-
minis.

Exordium

**Olivae abbatis
preces.**

**Bona cum per-
tentientiis om-
nibus confir-
mantur.**

Donationes
Seniofredi co-
mitis et Lo-
tarii regis.

que vallem his terminationibus introclu-
sam iuxta definitionem Seniofredi comi-
tis, quondam et praceptionem Lentharii
regis, ac restorationem filii nostri Wi-
fredi comitis absque ullius inquietudine
vobis concedimus. Villam insuper Curtis
cum finibus et terminis suis, et alandem
de Foliolus, quem vobis commutavit co-
mes Gnifredus praescriptus cum omnibus
rebus, quae inibi possidere erat solitus,
scilicet cum fevo et cum sylvis ad ean-
dem villam pertinentibus, et alium alau-
dem, quem in eadem villa, et in eius fi-
nes et terminos habetis. Itemque ecclesi-
am Sancti Vincentii, et aludem ipsius
loci cum finibus et terminis suis, et alodem
Verneti. Quodcumque autem habet
in eadem valle per plurima loca simili
modo constituimus; id est alandem de Fa-
lliano, et alaudem de Bonohonine; quem
vobis contulit per scripturam seriem, et
in villa Pini, et in villa Mentedo, et in
aliis pluribus locis, et villa Ciresago,
atque in villa Arriano, quantum Senio-
fredus comes ibidem habuit per qualicun-
que voce, vel caeteri homines contulerunt
eidem monasterio, et aludem de Canolia,
atque villam Castellani, cum duabus ec-
clesiis ibidem fundatis, scilicet Sancti
Andree, ac Beatae semper virginis Ma-
riae, cum decimis et primitiis et alodibus
ad easdem ecclesias pertinentibus. Eadem
itaque villa habet affrontationes, sive ter-
minos de una parte in Petrafixa, quae
sita est in terminio de villa Mollegio, de
alia parte in area de Casalono, et vadit
per comam, qua pergitur ad flumen Ted.
de tertia parte in ipsos casales de Men-
gono, de quarta terminum de Canova vel
Petrafixa, et inde usque in flumen Ted.
Et ultra ipsum flumen, quantum tenebat
Seniofredus comes in die obitus sui,
villam Torrentis cum finibus et terminis
suis, villam Insulae pari modo, villare et
casalonos, cum suis limitibus, aludem de
Molegio, et de valle Mosset. Item in Pla-
nocolos, et Stagnilos et in Terradas, et in
Marceval et in Erboçolo, et in eccllesia

Sanetae Enlaliae portionem, quam habere
debitis, et in decimis, primitiis ad ean-
dem pertinentibus. Villam Taresagi inte-
gram cum eccllesia ibidem sita cum deci-
mis et primitiis, et omnibus rebus eidem
pertinentibus. Aludem de villa Ropidaria,
et aludem, quod vocant Wleraria. Et in
eadem valle Confluenta, in valle Seeu-
diano et in villa Ortos, et Iuliolos, et in
Flacano, et in Sodanias, et Marazanos,
et in Poreimianos, et in Agner, et in Emne,
in Evulo, et in Oreliano, et in Cirlano,
et in Tubiro, et in Vitesano villa Cana-
bellas, et Erola, et Planos, et Capridios,
et Tovegal cum eccllesia Sancti Adriani
cum decimis et primitiis ad eam per-
tinentibus, villam Talantii cum eccllesia
Sancti Stephani cum decimis et primitiis
suis, Mazunculas et Uncinias, aludem
Exalatam cum Sancti Petri eccllesia, vil-
lare Intervallos, villam Tobes, et villam
Aquas, et villam Pratis, vallem Balagarii
cum finibus et terminis suis, ecclesiam
Sancti Thomae cum suis alodibus, et
cum decimis et primitiis ad eam per-
tinentibus, villam vocitatem Lar cum ec-
clesia Sancti Andree cum decimis et primi-
tiis, et aludem cum terminis et limitibus.
In villa Saltone ecclesiam Sancti Mauri-
tii cum decimis et primitiis eidem per-
tinentibus. Et in eadem villa aludem et
locum, quem vocant Aligionem, silvam,
et paseua pecoribus apta, ecclesiam San-
cti Petri quam dicunt lforeats cum de-
cimis et primitiis suis, et villare Rivo-
frigido cum sylvis et pecorum paseuis.
Villam Lacunam cum eccllesia Sancti Vin-
centii cum decimis et primitiis, et om-
nibus rebus ad Ecclesiam, seu ad villam
pertinentibus cum terminis et finibus.
Ecclesiam Sancti Valentini cum decimis
et primitiis, quae sita est in villa Sponda.
Aludem de Angulos cum mercati teloneo,
cum villulis et villarunculis, et vallem
Ursariam. Hi autem sunt termini de An-
gulos. De una parte in rivo vel in villa
Furnicaria; de alia in villa, quae vocant
Crucem, vel in summitate montis, quem

Bona in valle
Confluente.

In comitatu
Cerdaniensi.

vocant Scalibatum, et per summitatem ipsius montis iur in villam Quilianum, et inde pervenitur usque in Melum. De tertia vero parte in campo Raso. De quarta in campo Regis, vel in pugio Elperico. Item villarunculum, quem vocant Odelonem de Chero ramatum. In comitatu vero Cerdaniense, Vil Vulcariam, et in Avizuno, et in Odelone, et in Egat, et in Turba, et in Ernas et in Aleone, et in Salagosa, et in Baiande, et in Estavar, et in Gningia superiore, et in villare Nervice, et in curte Floridio, et in Edors, et in Unzes, et in Callegas, et in villam Ixi, et in villam Lubinti. Et in eodem comitatu villam Eragolisam cum ecclesia Sancti Iacobi, cum decimis et primitiis, et omnibus rebus ad se pertinentibus, aludem de Encig, et de Lora, et in Araone, et in Exenegia, et in villa Sancti Martini, et Isavals, et in Sancta Eulalia, et in valle Cheiro. Item in Palleriolos parochia Sancti Thomae, quae est in Ventaiola, cum decimis et primitiis; et in eadem villa aludem villam Vulvirri cum ecclesia Sanctae Ceciliae cum decimis et primitiis; et eiusdem villae aludem cum servis et anellis, et omnibus rebus ad eundem locum pertinentibus, cum terminis et finibus tam Ecclesia, quam alodes: ecclesiam Sanctae Eugeniae cum decimis et primitiis, et cum alode de Sagano: aludem in villa Alli, et vineas in termino de Isogal. Et in villa Curtes, et in Iuncarias, et in Cerconeda, et in Aranser. Aludem in villa Palazolo, et in Anauga, et Olecia, et in Palazio, et in villa Coma, et in villa Borro, et in Chixanos, et in Estol, in villa Adacio: in ecclesia Sancti Laurentii partem, quam dedit Wisadus, et nepos eius Willelmus; aludem in villa Senovastre; villam Brrizellam cum finibus et terminis suis; in villa Pratis aludem, villam Orue, et villam Rivi cum finibus et terminis, et adiacentiis suis, ecclesiam de villa Tarteria cum decimis et primitiis suis. Ecclesiam Sancti Andreae in villa Baltarga, et ibidem aludem. In villa Te-

lone ecclesiam Sancti Vincentii, quae sita est in puio, cum alode suo, et in eadem villa aludem alium. Et in Valle Baritana, in villa Monteliano aludem cum eius finibus et adiacentiis; et in villa Bar aludem cum eius finibus in plurimis locis: et in comitatu Urgellitano, in villa Cabrils aludem, qui fuit de Undisco monacho. Quaeunque antem habet idem coenobium in praedictis comitatibus seu locis, statuimus atque decernimus iure perpetuo possidenda, et absque ullius inquietudine tenenda. In comitatu vero Cerdaniae villam, quam vocant Rivo Torto, cum finibus et terminis suis: similiter villam de Montenigro cum ecclesia Sancti Stephani cum decimis et primitiis suis: sed et in comitatu Bergitano villam Spigolam cum ecclesia Sancti Clementis cum decimis et primitiis, et omnibus ad se pertinentibus rebus, et aludem de Cleirano, atque in Petrafurno, et in Herenna, et in Viver de Castroserras aludem, qui fuit de Oniam monachus: et in Wardia aludem et ecclesiam Sanctae Mariae cum suis rebus, et aludem in villa Crosilios: item in valle Confluente, in villa Astoer, et in Aspirano, et in Penedes aludem. In villa Fenestret, et in Saorla, et in Vincano, et in Vilella, et in Rigerdano, et in Vallils et in Arenianes, et in Ghuvianas in his omnibus locis alodes, et villare Erzillano aludem, qui fuit de Durando presbytero, vallem Stabiam cum ecclesia Sancti Andreae cum decimis et primitiis suis: in eadem valle villas cum terminis et finibus, sylvis et montibus: item vallem magnam cum ecclesia Sancti Vincentii cum decimis et primitiis, cum terminis et finibus, sylvis et collibus ad eandem vallem pertinentibus: aludem de Bula cum terminis et finibus, et aludem de Insula, seu de Rangollella atque de Nisiago, et de villa de Miliaros, et de Sancto Felice superiore, seu de Sancto Felice subteriore: item aludem de Valletorta, et de Locas, et de Curbaria: et in locum, quem vocant Insulas, terras et vineas; et aludem de

In comitatu
Urgellitano.

valle Ventosa: et in pugio Buscano, et in valle Asperi alodem de Vernedas et in Molledd, et alodem de Crodos, et de Salvaticos, et de villa Paladolo: et in comitatu Rosselionense, in villa Tiviro alodem eum finibus et terminis, et alodem de fonte Centuria, et de Reliano, et in villare Milano alodem, qui fuit de Bonifilio, itemque alodem Basoni cum ecclesia Sancti Vincentii cum decimis et primitiis, cunctisque rebus ad se pertinentibus eum finibus et terminis suis: et alaudem de Caneanet, alaudem de Petracalce cum terminis et adiacentiis suis, et in villam Turillas, et in Sancto Laurentio, et in Iudegas, et in Caldarios, et alodem da Berchal: item in comitatu Feniolitense, in valle Sauriniani villam, quae nuncupant Valletam ad integrum cum finibus et adiacentiis suis, cum ecclesia Sancti Michaelis et ecclesia Sancti Petri, quae est in Tabernullas cum suo alode, et alias alodes in eadem villa, itemque ecclesiam Sanctae Felicitatis, quae sita est in Castellione cum suis alodibus, in villa Favarios, et in Regulella, et in Tirliano, et in Cassanias, et in Pleucios: alodem etiam de villa Sacaria, et de Palmas, et de Campo Ursino, et de Petrolas, et de Carbones et de Uxone, et de Coma calida, et Porcilianos, et de villa Pratis, et de Pricilianos, et de Cabannas, et de Virano: et in valle Sanctae Mariae alodem, sed et vallem Sanctae Crucis cum finibus et terminis ad integrum, quemadmodum determinavit Seniofredus comes per scripturam donationis cum ecclesiis ibidem sitis, Sanctae videlicet Crucis, et Archangeli Michaelis, et Beati Ioannis, quae sita est in Valle Alba, cum decimis et primitiis: sed et omnibus rebus ad eam pertinentibus. Castrum etiam Sancti Laurentii cum eadem ecclesia, sed et cuncta ad eandem vallem pertinentia: alodem de villa Attendido; et in Chonosolo, et in Buliae, et in Conredo; et in comitatu Redensi, in villa Brevazello alodem: in comitatu Tolosano ecclesiam

In comitatu
Rosselionensi.In comitatu
Feniolitensi.In comitatu
Tolosano.

Sanetae Mariae, quae sita est inter duas aquas, cum decimis et primitiis, et cum omnibus alodibus ad eandem ecclesiam pertinentibus, eum aquis, et piscatoriis, et vernetis; alodem de Algares subteriores, et in Algares superiores medietatem ecclesiae Sancti Juliani, et medietatem de omnibus, quae ad eam pertinent, et alodem et boscos: et in villa Texonarias ecclesiam Sancti Martini cum decimis et primitiis, cunctisque rebus ad eam pertinentibus: sed alodem et boscos, et alodem de Corte Villiea, et in villare Fagia alodem, et in villa Bexago alodem et molendum, et in Artennago ecclesiam Sancti Quintini cum decimis et primitiis, et alodem in eodem loco, et in Ambliago alodem et molendum cum caputaquis et piscatoriis, et in Viliago alodem et molendum, et in Miliarias ecclesiam Sancti Saturnini cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, et ibidem alodem: et in provincia Narbonense alodem de villare Aldrado: et in comitatu Bisullonense villam Centens cum finibus et terminis suis, et alodem de Maliano, et ecclesiam Sancti Michaelis de Ortomodario cum decimis et primitiis, et cum eandem villam, et in Cantens alodem, qui fuit Odonis et alodem de Maneval, et alodem de Monte Canuto, et de Sallellas, et in comitatu Impurdano, alodem de Castellione, et ecclesiam de Fluviano cum suis terminis et pertinentiis: in comitatu Barcinonensi in Laharia alodem, qui fuit de Abbarich, et in eadem civitate alodem, terras et vineas. Et in Orta, et in Romanet, et in Fenestrellas, alodes: et in Balneolos alodem: in comitatu Vallensi, in Mogoda, et in Galleches, et in Tenes, et in Olineto, et in Palaciolo, et in Petrasiita, et in Aspieell alodes: et in civitate Minorissa alodes, qui fuerunt Aude-sindi monachi. Et in comitatu Ausonae alodem de villare Pauli: qui est iuxta castrum Salliforas, et alodes de Cheros: et in Sancto Hippolyto in villa Palazol alodem. Hac igitur quaecunque diximus

In provincia
Narbonensi.In comitatu
Bisullonensi.In comitatu
Barcinonensi.In comitatu
Vallensi.In comitatu
Ausonae.

Hæc omnia bona cum pertinentiis omnibus eidem confirmantur.

Abbas elec-
tio s. lls mon-
achis reser-
vatur s. ne ul-
ius personae
interpositione.

Monachi a quo
maluerint epि-
scopo ordina-
tionem acci-
piunt.

Abbas a nullo
episcopo, nec
ordinario qui-
dem, possit
excommuni-
carri.

Immutitas ibi-
dem pro in-
quisitus.

Omnimoda
monasterii ex-
emptio a cu-
m inomque
personae mo-
lestia.

vel quæ non diximus praedia, villas sci-
lieet, ecclesiæ, parochias, fundos, casas,
casales, terras cultas et incultas, campos,
sylvas, vineas, prata, pecorum pascua, areas,
toreularia, aquas, aquarum ductus, vias,
molendinos, molendinares cum suis caput-
aquis et piscatoriis, et cum salinis et
clibanis piecis, omnia acquisita vel aequi-
renda ad Sancti Michaelis coenobium, in
valle Confluenti situm, pertinentia cum
servos, et mancipia, auctoritate illi ser-
vatur apostolica a nobis. Statuimus au-
tem, ut quando abbas ipsius monasterii
obierit, neque a regibus, neque a comiti-
bus, neque a qualicunque persona cupi-
ditatis pecuniae causa, neque pro quali-
cunque favoris inanis gloria ibidem con-
stituantur abbates, sed a cunctis ibidem
degentibus servis Dei secundum Deum
inxta Benedicti patris regulam elegantur
abbates. Damus quoque licentiam ipsius
loci abbatibus ubiunque vel a qualibuscum-
cunque voluerint episcopis suos clericos
ordinandi, et a qualicunque sede eis pla-
cuerit chrismam accipendi: et ut a nullo
episcopo, nec ab illo, cuius situm est nec
ab alio possit excommunicari, vel aliqua
ad eundem monasterium pertinens ecclæ-
sia. Statuimus etiam ut quis penitens a
liminibus exclusus ecclæsiae, quandiu ibi
steterit, habeat licentiam introeundi, et
omne divinum officium audiendi. Concedi-
mus quoque abbatu vel monachis, et
omnibus clericis ad monasterium perti-
nentibus licentiam, nisi voluerint sponte-
nance vel rogati, ad synodum non eundi.
Confirmamus igitur, et stabilimus amodo,
ut nullus rex, nullus princeps, nullus
marchio, nullus comes, nullus index, nullus
episcopus, nec nulla magna, parvaque
persona aliquam vim vel invasionem in
eodem coenobio aut in suis pertinentiis
facere praesumat. Pro quo et sub divini
iudicij obtestatione, et anathematis inter-
dictione promulgantes decernimus, ut non
audeat aliqua persona, vel praesumat
contra hoc nostrum privilegium in aliqui-
bus agere iniuste, neque quis illud tentet

frangere. Si quis autem, quod non cre-
dimus, parvi pendens privilegiam no-
strum tentaverit, de parte Dei omnipot-
tentis sanctique eius apostoli Petri, et
nostra, qui eius fungimur vice, perpetuis,
nisi resipuerit, anathematis vinculis ob-
ligamus. Si quis autem sancti coenobii
huius adiutor existens, illum, in quo po-
tuerit, elegerit, ditaverit, et amaverit, hie
Dei omnipotentis interventu apostolica re-
pletus benedictione crescere se gaudeat
in virtutem de virtute.

Scriptum per manum Benedicti notarii
regionarii, et serinarii sanctæ romanae
Ecclæsiae in meuse novembri, indictione
decima.

Bene valete.

Script. mense novembri anno Domini 1011,
pontif. Sergii anno III.

IV.

Simile privilegium pro monasterio Rivipollensi (1).

SUMMARIUM

Confirmatio bonorum monasterii huius. —
Quæ hic enumerantur cum terminis. —
Supradicta bona omnia confirmantur. —
Abbas a sellis monachis elegantur. — Or-
dinaciones et chrisma a quo maluerint
episcopo monachi possint accipere. — Ab-
bas nec ab ordinario loci possit excom-
municari. — Abbas et monachi ad syno-
dos ire non cogantur. — Monasterii omni-
moda exceptio a cuiuscumque vi, mole-
stia, inrisidictione, etc. — Anathema con-
tra inobseruantes.

Sergius episcopus servus servorum Dei, Olivæ religioso
abbatu Sanctæ Mariæ Bonitæ nostræ monasterii
quod situm est in comitatu Ansone in valle Rivipol-
lensis inter duo flumina, tibi tecumque manenti-
bus, et per te tuis illorumque successoribus, salus,
et pax, et apostolica beneficio, quoad mundus per-
maneat. Amen.

Cum etc. (*ut in superiori: deinde*): et
quaecumque beata gloriosa virgo Maria ex
collationibus fidelium in coenobio Rivipol-
lensis retinere videtur, nostro apostolico

(1) Ex Archiv. monasterii huius edidit Baluzius
loc. cit.

Anathema
contra viola-
tores decreti
huius.

Confirmatio
bonorum mo-
nasterii huius.

Quae hic em-
merantur cum
terminis.

confirmamus privilegio. Concedimus itaque praedicto monasterio, quod in circuitu eius habetur, aludem ex latere uno pergentem, quod discurrevit per Tamarice, et infundit in Tezer, ab alio latere per aquaeductum, qui discurrevit ultra villam Molas cum eadem villa Molas, et infundit in Tezer, deinde ascendit per torrentem ultra Engordans, et ascendit per Fornellos usque in serram super sylvam de Ordina, et pervenit in pugo super Vilarzellum, ab ipso Vilarzello pervenit usque in pogium Calvellum, deinde pervenit in serra super Guausago minore, et infundit in rivum Sancti Laurentii usque in flumen Freber, deinde ascendit per rivolum qui discurrevit ad villa Balbos, et pervenit ad villam Stamariz, et infundit in Tezer, et affrontat in villam Archamala, et inde in pugium Salomonis usque in villa Molas cum suis terminibus, quacumque auctoritate habet in eadem valle per plurima loca. Simili modo constituimus de valle de Tentarios, villa Aramancias, Stuiola maior, ipsa Grivolosa, et alios per plurima loca. Piscationes quoque aquarum de Tezer a Rihamala usque ad Spata, et de Freter de ipsa corba usque in Tezer. Mercati vero praefati loci teloneum et omnem iustitiam ibi peragendam ab integro concedimus. Parrochiam de ipsa valle ecclesiam Sancti Petri cum caeteris ecclesiis sibi subditis, sicut Gotmarus episcopus ibidem concessit, vel successores eius Idalcherius et Georgius episcopi cum decimis atque primitiis absque tributo. Aludem quod dicitur Matamala cum ecclesia Sanctae Mariae, et ecclesia de pugio Machonosio cum decimis et primitiis. Et habet affrontationes ex latere uno in pugo Transvadoni, pergit per ipsum rivulum usque ad alium, qui pergit per ipsa loca, et iniungit in torrentes, qui discurrent de serra Vinilos usque ad Cinetum contra Tremolosa, et pergit per serram usque ad Portellam de Villalonga, et descendit in torrentem, descendit per Lobaria, et iniungit in pugio Transvadoni.

Et in eadem valle Matamala aludem, qui fuit Radulphi episcopi, et parrochiam de vineolas cum decimis et primitiis, quas Georgius episcopus concessit sancto Salvatori absque tributo, sicut in ipsa dote resonat; et aludem ipsum, quem dicunt Campmanandati cum terminis et aiacentiis, totam videlicet villam. Et in Gausago aludem, qui fuit de Guisallo, et Senifredo cum ecclesia cum terminis et aiacentiis. Et aludem, qui fuit de Ioanne cum domo, terris et vineis, et ipsum boscum Libertini. Et in villa Stamariz ipsum aludem cum terminis vel aiacentiis. Et in villa Amove ipsum aludem, qui fuit de Tellemar, vel de eius haeredes cum terminis, et aludem, quem tenet Petrus presbyter. Et in ipsa silva, quae dicunt Guvalosa cum terminis et aiacentiis. Et in Salton aludem cum boseos, quos dedit dictus dominus Oliba, et boscum qui fuit de Sperandeo, et de Ortes cum terminis vel adiacentiis. Et aludem de Sasitos, et ipsas condaminas de Archamala, et aludem de Balbos, et aludem de Monseliols, et aludem de Guidmondi cum terris, vineis, silvis, cum ecclesia, et decimis et primitiis, cum finibus et terminis suis absque tributo. Aludem vero qui dicitur Salselles cum ecclesia Sancti Petri, cum decimis et primitiis, cum finibus et terminis suis absque tributo. In pago Berguitano locum Brositano aludem sicut in illorum iudicio resonat, et parochia Sanctae Mariae cum ecclesiis sibi subditis, idest, palatum Rodgarium, et ipsa Pera, cum decimis et primitiis absque tributo. Ecclesiam S. Vincentii, quae est in Atbiols cum alode et decimis et primitiis. Et in locum, qui dicitur Suburbano aludem cum ecclesiis in villa, quae dicitur Guargalam. In locum qui dicitur Pontus, aludem cum ecclesiis, quas dedit Guifredus comes Sanctae Mariae, et alium aludem de Gargalam cum ecclesiis et decimis et primitiis, et terminis, et aludem de Nabars cum terminibus, et aludem de Nureo, et aludem de

Montesclau, et alodes Torrentis profundi, et alodes de Folennaria, et alodes ad Calcem de castro Balzarens, et alodes de Begna, et de Anzano, et alodes de la Doixosa, qui fuerunt Bonifilii, et Lobatoni vel de caeteris. Et ipsam vallem Marles cum villas et molendinos, et ecclesiam Sanctae Mariae cum decimis et primitiis et alodibus cum suis terminis, vel adiacentiis. Et alodes de Gaminacos, et ecclesia de Monteclauso, et alaudes de Benemide, et alodes de Serra, qui fuit Delanti, et alodes de Spurigia, et de Callers, et ipse valles de Boscedano cum villis, vel illorum terminos, et alodes de Palam. In civitate Minorissa alodem, idest casas, terras, vineas, et alodes, qui fuerunt de aliis hominibus: in Monteserrato alodem cum ecclesia Sancti Petri et Sancti Martini, et in cacumine Montis-serrati ecclesiam Sanctae Mariae, et Sancti Asiseli, cum terris et vineis, et molendinis, et sylvis, atque garricis, et alodem, qui dicitur Evolosa, cum terris, vineis, molendinis, silvis, atque garricis: et civitate Barchinona casas, cum curtibus, puteis, hortis, terris, vineis, quae sunt infra civitatem, et terminos eius, et alaude de Gamma cum ecclesia, et decimis, et primitiis, et terminibus, et enolosa cum suis pertinentiis. In comitatu, qui dicitur Valles, casas cum curtes, hortos, terras, et vineas, et alodem de Digno, vel Engelfredo, et alodem de Cannobellas, et alodem Mationa: in comitatu Ansona alodem palatii, et alodem, qui dicitur Olico, et Danielis villarem, alodem Saniliare, et alodem de Elzedelo cum terminibus, et boscos Rocae Felicis, alodem Planezas. Et in comitatu Ausona alios alodes in multis locis, idest, ipsa Devesa, et in Wistiliano casas, terras, vineas quamplurimas, et alodium, qui fuit de Borello comite de Paliares Miralie cum suis terminis, et ipsos alodes, quos dedit Gualdus ad Sanctam Mariam, sicut ille tenebat, et pro donatione scribere fecit; et alodem, quod Guilelmus dedit in

Albedano cum terris, casas, et vineas, cultas vel incultas, et alodem de Serra, qui fuit de Gafredo, et alodem de Iuniolosa, et alodem de Galinde campos, qui fuit de Guiscrafredus clericus, et alodes de Lociana, qui fuerunt Guilelmo filio Ermemiri, et alodem de Guisado cum molendinis, et alodes de Oval, quos dedit Guandamuros, et Honestus, et Oliba clerici, vel cuncti homines, et alodes de Ionna, et alodes de rivo de Peras, et alodes de Saturano cum suis terminis, et alodem de valle Oriola cum suis terminis. In comitatu Cerdaniease, valle Lilitense villa Armonedo cum decimis et primitiis, cum alode, qui dicitur Lilledo, et Genebredo, pogium de Meranegas, et Marola. In locum, qui dicitur Guarexer, ipso alode cum ecclesia, decimis et primitiis. In Cerdania alodem, qui dicitur Alozoz cum ecclesia, decimis et primitiis, alodem de Bor. Et in eadem Cerdania alodes de Arreguall, et de Nassobell et de Monteliano, et de Bar, et Adoll. Et in Labertells alodem cum molendinis, et alodem de Villa-vetere cum ipsis ecclesiis, et alodem de Evall, et de Bellieh, et de Engils, et de Masolio, et de Sancta Eulalia, et de Engils, et de Ger, et de Palaciol, et de Villa-Lobs, et de Oligua, et de Anama, et de Saleiپ, et de Equaleges, et de Ur, et de Centaflorida, et de Angastuna, et de Estavar, et de Salagosa de Sed, et de Palaciolo, et de Valfameliaca, et de Ezer, et de Esna, et de Psanezas, et de Saltegual, et de Miella, et de Ventolano, et de Closellos, et de Obzello, et de Campacionos, Macana, et de Meramors, et de Urriols, et de Cols cum pasturas, et Armonendum iamdictum cum ipsis boscos, et calino, et ipsas pasturas, et ecclesiam Sancti Romani cum terminibus, et alodes de puio Malello, qui ibidem est, et Gomses, et Scurrigeres, et in eadem Cerdania in pluribus locis casas, curtes cum vineis et terris. Et in comitatu Urgellitanense alodem, qui dicitur Exeduli cum ecclesia Sancti Michaelis.

Et in castro Cardona alodem, quem dicunt Pradis, et eaeteris aliis, et alodes de Scorbario cum ecclesiis et suis terminibus, et alodes de Codinello cum ecclesia Sancti Cneuphatis cum suis terminibus, et alodes de Lagno et Castrobono, in eodem comitatu alias terras et vineas. In valle Confluenti alodem, qui dicitur Evol cum ipsa Salices et pasturas. Et in eadem valle in multis locis vineas, et alodem de Sodames, et alodes de Winedeo, et de Macanos, et alodem de Sagamano cum ecclesia Sancti Clementis cum suis alodibus, et in Soliano alodem, et in Corneliano terras et vineas, et in Arriano casas, terras et vineas, et alodem de Monsedo, et Vitamarias, et alodem de Fenestedo: in loco, qui dicitur Bulla, terras et vineas, cum casas et decimis et primitiis: in Ventolano casas, terras et vineas: in Campaionos casas, terras et vineas: et in Rippas terras, casas et vineas: in Maeana casas, vineas, terras. Et in comitatu Rossolianense alodem de Tasson, et masos de Petra-calce. Et in Valle-Speri alodem de Etaloris, et alodem de Hermis. In comitatu Palarieusi alodes, qui sunt in Bastureins cum ecclesiis, vel suis alodibus. In comitatu Bisuldunensi alodes, qui fuerunt de Corbo, et Argilagarios, Valle-Alta, Iuviniano, cum casis, vineis et terris: in locum, qui dicitur Iudaicas, ecclesia S. Petri enim casas, terras et vineas, cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et suis terminis, vel adiacentiis: et in Venedas cum casis et terris, et alodem de Fulgosa, et de Secundella, et in Aqualia, et alodem de Bag, qui fuit de Ramardo, et Porriasis, et alodem de Baclarder cum boscis, pasturis, et molendinis, et alodem de Brania, et ipsam tertiam partem de villa Palazol cum terminis et finibus suis: et alodes de Basso, et de Viguilar et de Rivotcano, et de Villalonga, et de Pineda, et alode de Bagonos: in comitatu Gerundensi in villa, quam dicunt Celiano, ipso alode, et alode de Emulano: in co-

mitatu Cerdaniae ipsum alodem, quod fuit Gualdaldi vicecomitis, cum ecclesiis superpositis, quae ibi sunt, sive in locum, quem vocant in Valle-Vetere ecclesiam Sancti Martini et Sancti Saturnini cum finibus et terminis, decimis et primitiis. Item in valle Asperi villam, quam dicunt Hermas, cum finibus et terminis suis ac sylvis: in Roveraso casas, cum terris et vineis et crmis: item in Berguitao in villa Donequa: in comitatu Empuradense alodem de Stagno Salso: et in Petralatense alodem de Castilione, et de Vallemala cum terminibus. Haec igitur quaecumque diximus, vel quaecumque non diximus praedicti adquisita, vel adquirenda ad Sanctae Dei Genitricis coenobium in valle Rivipollentis situm pertinentia, auctoritate illi firmantur a nobis apostolica. Statuimus antem, ut quando abbas ipsius monasterii obierit, neque a regibus, neque a comitibus, neque a qualicunque persona pro cupiditate pecuniae causa, neque pro qualibet favoris manis gloria ibidem constituantur abbates, sed a eundem ibi degentibus servis Dei secundum Deum, et iuxta Benedicti patris regulam eligantur abbates. Damus quoque licentiam ipsius loci abbatii ubique vel a qualibuscumque episcopissimos clericos ordinandi, a qualicunque ei sede placuerit chrismam accipiendi, et ut a nullo episcopo, nec ab illo in cuius situm est monasterium episcopio, nec ab alio possit excommunicari, vel aliqua ad eundem monasterium pertinens ecclesia. Statuimus etiam, ut quisquis poenitens a limitibus exclusus Ecclesiae quandiu ibi steterit, habeat licentiam introeundi et omne divinum officium audiendi. Concedimus quoque abbatii vel monachis, et omnibus clericis ad monasterium pertinentibus, licentiam nisi voluerint sponte vel rogati, ad synodus non eundi. Confirmamus igitur, et stabilimus amodo, ut nullus rex, nullus princeps, nullus marchio, nullus comes, nullus index, neque ultra magna parvaque persona aliquam vim

Supradicta ho-
ni omnia con-
firmantur.

Abbas a solis
monachis eli-
gantur.

Ordinationes
et chrisma a
quo maluerint
episcopo mo-
nachii possint
accipere.

Abbas nec ab
ordinario loci
possit excom-
municari.

Abbas et mo-
nachii ad sy-
nodos ire non
coegerunt.

Monasterii
omnimoda ex-
emptio a cu-
m in semo que vi-
molesia uris-
dictio nee.

Anathema
contra inob-
servantes.

vel invasionem in eodeam coenobio aut in suis pertinentiis facere praesumat; pro quo, et sub divini indicii obtestatione, et anathematis interdictione promulgantes decernimus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, neque aliqua magna, ut diximus, parvaque persona audeat vel praesumat contra hoc nostrum privilegium in aliquibus agere iniuste, neque quis illum frangere tentet. Si quis autem, quod non credimus, nec timens Deum, et nostrum parvipendens privilegium, quod coneedimus, verbo factove disruptum pere tentaverit, hunc, quisquis ille fuerit, de parte Dei omnipotentis, sanctique eius apostoli Petri, et nostra, qui eius fungimur vice, perpetnis, nisi resipuerit, anathematis vinculis obligamus. Si quis autem huius sancti coenobii adiutor existens, illum, in quo potuerit, elegerit, et amaverit, hic Dei omnipotentis interventu apostolica repletus benedictione crescere se gandeat in virtutem de virtute: sitque portio eius paradisus, haereditas illius Dominus Christus, pax et consolatio eius; ubi semper gaudium, et dolor nullus. Scriptum per manum Benedicti notarii regionarii, et scrinarii sanetae romanae Ecclesiae in mense novembri, indictione decima. Bene valete. Script. mense novembri anno Domini 1011,
pontif. Sergii anno III.

V.

*Confirmatio fundationis monasterij S. Petri Feniliotensis, et bonorum ad illud spe-
ctantium (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Bernardus comes Feniliotensis fundator monasterii. — Bona a Bernardo comite donata confirmantur. — Enumeratio bonorum. — Monasterium cum rebus omnibus sub annuamine sedis apostolicae recipitur. — Omnimoda exceptio ab aliena iurisdictione. — Ordinationes a quoque maluerint clerici accipiunt. — Anathema contra inobobservantes.

(1) Ex Archiv. Ecclesiae Narbonen. edidit Baluzius loc. cit.

Sergius episcopus servus servorum Dei.

Si dominus excellentissimae speculatio-
nis sanctissimae matris nostre Ecclesiae
impellimur earam satagere, et ob stu-
dium divini cultus pro religione sacro-
rum locorum promovemur praecogitare
illorum sublimitatem atque stabilitatem,
ut soli Deo servitum valeant habitantes
in ea impendere; hoc nobis decet pio
labore assuecere, ut animae Christo di-
catae, quae se in diebus vitae illorum
servituti contradiderunt, perseverent sub
eius militia imperturbatae, nec non et
illa illie maneant per auctoritatem no-
strae sedis apostolicae, auctoritate nobis
concessa, sub eius videlicet, cuius nos
fruimur vice, fide tenus firma, quae votive
a christianis in Dei laudibus contra-
dicta sunt. Igitur omnibus episcopis, du-
cibus, comitibus et sanetae Dei Ecclesiae
primatibus, praesentibus scilicet atque
futuris fidelibus, notum esse volumus,
quia dilectus et specialis filius noster Ber-
nardus gloriosus comes suggestit aposto-
latui nostro quod in comitatu Fenilio-
tensi vellet secundum institutionem ca-
nonicae auctoritatis monasterium con-
struere in quodam venerabili loco, qui
est consecratus in honore sancti Petri
apostoli, deprecans ut idem monasterium
nostrae apostolicae praeceptionis munire-
mus privilegio. Cuius petitionem salubrius
ob amorem Dei adimplere studentes de-
cernimus per huius nostri privilegii di-
ginitatem, ut omnia quae antiquitus cu-
m in semo que generis in eodem votive con-
tradicta sunt loco, sive praedia, sive in
decimis, sive in priuitiis, sive in cae-
teris redhibitionibus ecclesiasticis, peren-
niter persistere iubemus ibidem manci-
pata alodia, vel quae praefatus comes in
eodem subrogat loco, vel quae moderno
videtur ad eundem locum tempore per-
tinere, per hanc nostri privilegii aucto-
ritatem in praenominato subrogamus loco;
quorum nomina sunt haec. Ecclesiam
Sanctae Mariae de Valle, et ecclesiam
Sancti Andreæ, et ecclesiam Sancti Mar-

Exordium.

Bernardus co-
mes Fenilio-
tensis fundator
monasterii.

Bona a Ber-
nardo comite
donata confir-
mantur.

Enumeratio
bonorum.

tini de villa Prinianas, et ecclesiam Sancti Iacobi, cum decimis et primitiis, et alodiis, et redhibitionibus illarum, haec tenus et alodium de villa Archanis cum terminis et finibus suis, nempe ad alodium, quod Wadallus de eodem loco abbas in villa S. Felicis acquisivit sive per parentes, sive per qualemunque vocem: similiter et alodium de villa Regulella, et quod Pontius frater iamdicti abbatis ibidem votive subrogavit. Haec omnia praedia supra nominata a fidelibus ibi collata, vel quae deinceps fuerint aquisita cum eodem monasterio sub sanctae romanae Ecclesiae et nostrae sedis apostolicae recipimus munimine; hoc statuentes ut deinceps nulla unquam subrogata persona praefatam ecclesiam atque monasterium cum suis omnibus supra taxatis sub iure alterius Ecclesiae eam subiugare praesumat, neque placitos publicos, sive per homicidia, vel pro cuiuscumque culpa valeat peragere, vel functionem sive temporale servitium ex eodem monasterio exigere; sed liceat praefato abbatii et successoribus suis sub nostrae institutionis servitio quiete vivere, nec lieentia sit cuiquam magnae parvaeque personae ex eius rebus omnibusque ad eum pertinentibus exinde auferre, sed omnia in eodem loco per nostri privilegii auctoritatem perenniter maneant dotata. Concedimus etiam praefato albati et successoribus suis chrisma de quaenque sede eius plauerit recipi, vel clericos eorum ordinandi. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis in eodem sancto loco concessa sunt, et a nobis pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragare, aut in quoquam praesumpserit transgredi, sciat se nostri anathematis vineculo innodatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concrenandum. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huius nostri privilegii statuta,

benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur et vitae aeternae effici mercatur particeps in saecula saeculorum. Amen. Scriptum per manum Benedicti notarii regionarii, et sermarii sanctae romanae Ecclesiae in mense novembri, inductione decima. Bene valete.

Script. mense novembri anno Domini 1011,
ponit. Sergii anno III.

VI.

Simile privilegium pro monasterio Canigoniensi (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Guifredi Canigonensis comitis preces pro fundatione monasterii huius. — Monasterii exemptio ab omni cuiusque personae potestate. — Bona omnia cum pertinentiis aut iuribus confirmantur. — Abbas a monachis tantum eligendus. — Vim ultimam coenobio huie inferre interdicitur. — Anathema in attentatores.

Sergius episcopus servus servorum Dei.

Quoniam divina annuente pietate sedula mos in nostris praedecessoribus existit, prospera sive adversa omnium hominum diligentius vigilare, et in necessitatibus subvenire, quo malum in animo resecare possimus, bonum vero apostolicis benedictionibus corroborare: quapropter nos, qui eorum gestamus insulam, illorum utique volumus vestigia sequi: ut omnes videlicet homines sub nostris temporibus a Deo constituti gaudent, et Deo auxiliante perenniter nomen tantae dignitatis decus, et commoda ferant. Ideo quia Christo distribuente Petri principis apostolorum vicem gestamus, hoc, quod facimus, inconvulsu manere volumus; ut nulla laicalis persona seu episcoporum vel clericorum nostris obstet praeceps aut contradicat, ne in multis maledictionibus incurrat. Igitur quia postulasti a nobis, Guifrede dilecte comes,

Exordium.

Guifredi Canigonensis comitis preces

Monasterium
cum rebus omnibus sub munimine Sedis
Apostolicae recipitur.

Omnimoda exceptio ab aliena iurisdictione.
Monasterium cum suis omnibus supra taxatis sub iure alterius Ecclesiae eam subiugare praesumat, neque placitos publicos, sive per homicidia, vel pro cuiuscumque culpa valeat peragere, vel functionem sive temporale servitium ex eodem monasterio exigere; sed liceat praefato abbatii et successoribus suis sub nostrae institutionis servitio quiete vivere, nec lieentia sit cuiquam magnae parvaeque personae ex eius rebus omnibusque ad eum pertinentibus exinde auferre, sed omnia in eodem loco per nostri privilegii auctoritatem perenniter maneant dotata. Concedimus etiam praefato albati et successoribus suis chrisma de quaenque sede eius plauerit recipi, vel clericos eorum ordinandi. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis in eodem sancto loco concessa sunt, et a nobis pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragare, aut in quoquam praesumpserit transgredi, sciat se nostri anathematis vineculo innodatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concrenendum. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huius nostri privilegii statuta,

Ordinationes
a quounque
maluerint elec-
tri accipiant.

Anathema
contra inob-
servantes.

(1) Ex Archivo monasterii huius edidit Batuzius loc. cit.

pro fundatione
monasterii
huius.

Monasterii ex-
emptio ab
omni eiusque
personae po-
testate.

Bona omnia
cum pertinen-
tis aut iuri-
bus confirmantur.

Abbas a mo-
nachis tantum
eligendus.

Vim ad eum
coenobium habe-
re inferre inter-
dictator.

quatenus ecclesiam Sancti Martini tibi concederemus, ut pro tuorum peccatorum, sive tuorum parentum, remissione in ea monasterium faceres, et de tuis si quidem praediis illi sanctae Ecclesiae concederes, haec, carissime fili, petitio nobis bona videtur, et annuente summo rege illam praefatam Ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis tibi concedimus, et apostolica auctoritate confirmamus, et eam in perpetuum inconvulsam manere sanctius. Concedimus etiam praelibatae Ecclesiae, ut nunquam obnoxia sit servituti alterius, sed semper sit libera et apostolicis privilegiis exaltata, per se in aevum maneat sublimata. Quas autem possesiones aut praedia seu cointinua cum suis omnibus pertinentiis rebusque cunctis usque huc adquisitis, vel quas in perpetuum adquisierit, idest praedia, villas scilicet, ecclesias cum illarum pertinentiis, parochias, fundos, casas, casales, costales, terras cultas vel incultas, campos, silvas, vineas, prata, pecorum pascha, areas, toreularia, aquas, aquarum ductus, vias, molendinos, molendarios cum suis caputaque et piseatoriis, cum salinis et elibanis piecis omnia adquisita vel adquirenda Sancti Martini coenobio in valle Confluenti in monte Canigonensi in pace tenere et possidere sine alienius inquietudinis damno decrevimus. Statuimus autem, ut quando abbas ipsius monasterii obherit, neque a regibus, neque a comitiis, neque a qualicunque persona cupiditatis pecuniae causa, neque pro qualicunque favoris inauis gloria ibidem constiuantur abbates; sed a cunctis ibidem degentibus servis Dei secundum Deum iuxta Benedicti patris regulam elegantur abbates. Confirmamus ergo, et stabilimus anno, ut nullus rex, nullus princeps, nullus marchio, nullus comes, nullus index, nullus episcopus, nullus abbas aliquam vim vel invasionem ac subiugationem in eodem coenobio, aut in suis omnibus pertinentiis facere praesuniat. Pro quo sub divini iudicii ob-

testatione, et anathematis interdictione promulgantes decernimus, ut nulla unquam magna parvaque persona ullo ingenio, eniusecumque sit ordinis, huius nostri apostolice privilegii ausus sit framgere. Si quis autem, quod non credimus, parvi pendens privilegium nostrum disrumpere tentaverit, de parte Dei omnipotentis, sanctique eius apostoli Petri, et nostra, qui eius fungimur vicem, perpetuis, nisi resipuerit, anathematis vinculis obligamus. Si quis autem sancti coenobii huius adjutor existens illum, in quo potuerit, elegerit, ditaverit, et amaverit, hic Dei omnipotentis interventu apostolica repletus benedictione scandere se gaudeant in virtute de virtute. Scriptum per manus Benedicti notarii regionarii, et seriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense novembri, indictione decima. Bene valete.

Script. mense novembri anno Domini 1011,
pontif. Sergii anno III.

VII.

Monasterium Arulense sub protectione sedis apostolice recipitur, et a cuiuscumque personae, etiam episcopi ordinarii iurisdictione eximitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis. — Gauzberti abbatis postulatio. — Confirmatio bonorum ad monasterium spectantium, quae hic enumerantur. — Quae conceduntur per praesens privilegium. — Decretum, ne alia ecclesia per exteram personam infra hos terminos extrahatur; ne in dictis ecclesiis quispiam nec ab episcopo constituantur ad ministrandum — praeter eos, quos abbates elegerint. — Confirmatio cacteriorum bonorum. — Bona omnia supradicta sub tutione sedis apostolice recipiuntur. — Omnimoda exemptio monasterii eiusque bonorum ab episcopali iurisdictione. — Invalidatio venditionum et commutationum de eis factarum. — Abbatis electio penes monachos. — Ordinationes a quo libuerit episcopo acci-

(1) Ex Archiv. monasterii huius edidit Baluzius loc. cit.

Anathema in
attentatores.

piendae. — Anathema contra inobserantes. — Annus census a monasterio sedi apost. debitus.

Sergius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Domino filio Ganzberto religioso abbati venerabilis monasterii Sanctae ac perpetuae Virginis Mariae Dominae nostrae, quod situm est in Asperensi vale, atque comitatu, tibi quisque successoribus in perpetuum.

Tunc summae apostolicae dignitatis apex in hoc divini prospectus nitore dinoecitur praefulgere, cum in exercendis Dei laudibus sui impensis studebit laboris exercere certamen. Ob hoc debitos nos Ecclesiae apostolicae pastoralis compulit sollicitudinis cura quaque ad stabilitatem piorum pertinere dinoecitur locorum ubertim promulgari et apostolicae institutionis censura confirmari, et cum solo apostolo Petro legamus, omnium tam clericorum, quam laicorum esse eam divinitus a Domino concessam, illius vicarium sua vice praesenti saeculi dispositione, et tutare omnia, atque in omnibus prosperis seu in adversis subvenire auctoritate apostolica. Nos ergo, qui eius, quamvis immeriti, vicem gerimus, suffragante Deo, monasterium praefatae perpetuae Virginis Mariae amodo deinceps tenere, defendere, atque protegere sub nostro iure nostroque patrocinio disposuimus, et ut privilegii sedis apostolicae infula decoretur, sub iure et ditione, sicut diximus, sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae constitutum, nullias Ecclesiae alterius iurisdictionibus submittatur. Pro qua re vestris propriis desideriis obtemperare satagimus. Postulastis enim a nobis quatenus per nostri privilegii auctoritatem concederemus et confirmaremus praefato monasterio, scilicet cellulam et praedia cum mansionibus vel possessionibus ad eundem locum pertinentibus. Confirmamus etiam in praefatum monasterium cellulam scilicet Albaniani cum ecclesiis duas ibidem constitutas, ecclesiam namque Sancti Petri, nempe et Sancti Michaelis Archangeli cum decimis et primis

tiis, et oblationibus fidelium, sicut in dotibus earum scripta reperiuntur. Terminos vero concedimus, vel confirmamus huic cellulae, sicut in vestro regale praecetto resonat. Mansos vero de villa Ollarias cum fundis et possessionibus suis, alaudem etiam de Custodia cum ecclesia Sanctae Mariae, sive ecclesiam Sancti Laurentii sibi subiectam cum decimis et primitiis et oblationibus fidelium. In Giro vero praedia ad eundem locum pertinencia. In primitus in villa Pratis mansos, cum fundis, agris, vinalibus, molendinariis, vel caputaquis, piscatoriis, cultum vel incultum a eundem locum a fidelibus antiquitus subrogatum, et villare Cumquatus cum vineis et terris et piscatoriis, simul cum ipso alande de Maures, vel de Maniaches, vel de Madaloth cum terris et vineis, cultum vel incultum, et mansos de Bennato. Confirmamus etiam pascua gregibus vestris, etiam calmen de Vesias, sicut in praecceptis regalibus vobis constat esse concessum. Vallem etiam Riviterrarii, quam obtinuitis ex curia comitali, simul cum valle vetere Riviterrarii, quam obtinuitis superiori et subteriori, cum ecclesia Sancti Martini Curtio Savini cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium, cellulam Sancti Petri, et ecclesiam Sanctae Columbac, et ecclesiam Sancti Stephani cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium simul cum ipsis decimis de Frexeno, et alaudem castelli Curvi, et villam Cleranos, vel de Bonaboseo, et mansos de Beeda, vel de Arrelas, Balnea quoque, et villare Cotalet, simul cum totam illam veterem vallem ad eundem monasterium pertinentem, sicut per praeculta regalia vel per donationes fidelium vobis antiquitus concessum fuit, vel moderno votive concessum est. Alandum siquidem Palandani cum terris et vineis et mansis et molendinis, vel caputaquis. Et in Rivo-nigro (1) mansos duos, cum terris et vineis ad eorumdem mansos pertinentibus. Eccle-

(1) In alio exemplari legitur *in villa Tolteto*.

Exordium.

Causae concessionis.

Gauzberti abbatis postulatio

Confirmatio bonorum ad monasterium spectacionis, quae hic emeratur.

Quae conceduntur per praesens privilegium.

Decretum, ne alia ecclesia per extera personam infra hos terminos extratur; ne in dictis ecclesiis quisquam nec ab episcopo constitutus ad ministrandum,

Praeter eos, quos abbates elegentur.

siam montis Aurioli cum decimis et primitiis et redhibitionibus, atque oblationibus fidelium, simul cum ipso alaude de praefata villa Montis Aurioli. Praedictam vero ecclesiam Sancti Michaelis archangeli cum decimis et primitiis et redhibitionibus, atque oblationibus fidelium; confirmamus illi terminum ex parte una de parrochia Sancti Frnetuosi de Castro-Camelos, de alia vero parte in termino parrochiae Sancti Ioannis de villa Ulmos, de tertia denique parte termino Sancti Martini parrochiae de Laurisione, de quarta siquidem parte in vinea comunale simul cum ipso decimo de Poucione, vel de Illiardis sorore sua. Alaudem vero de villa Moletto, vel Moletello simul cum ecclesia Sancti Michaelis archangeli. Per nostri vero privilegii dignitatem damus praefatae Ecclesiae termina de una parte in valle Magna Ferraria, idest, in colle de Lebraria, de alia vero parte in termino de parrochia Sancti Petri, qui dicitur Serra, vel de Aquabula, de tertia quoque parte in termino de Givennago, de quarta siquidem parte in parrochia Sancti Saturnini. Quantum infra istis terminibus fundatum esse videtur, tam cultum quam incultum, et praenominatis possessionibus decimas et primitias cum oblationibus fidelium his praelibatis parrochiis ad possidendum perenniter contradimus. Praecipimus etiam auctoritate apostolica, ut nullus episcopus, omnisque generis persona, infra iamdieta termina de his duabus praenominatis parrochiis novellam sibi ecclesiam construere praesumat, nec clericos alias eligere ad eorum functiones peragendas, nec alias ecclesias erigendas ad ministerium audiendum, ne ulla persona clericorum eis sacrum ministerium exerceat his, qui praedicta termina vindicentur habitare, nisi tantummodo hi, qui per manus abbatis praefati coenobii fuerint subrogati in his supra nominatis duabus parrochiis. Qui aliter praesumpserit, nostra auctoritatis sententia excommunicationis vinculo feriatur. Enim

vero et confirmamus in praefato monasterio alios omnes alodos, qui a fidelibus Dei in praefabato monasterio collati reperiuntur, scilicet villam Tordarias, cum finibus suis, et villam Fulloniam cum ecclesia Sancti Martini cum decimis et primitiis suis, et oblationes fidelium. Neque et villare, qui vocatur Kasti, cum ecclesia Sancti Ioannis cum decimis et primitiis et finibus suis. Plane quidem, et alandem de villa Cassamolas. Ecclesiam quoque Sanctae Mariae, quae dicitur Panessiares sub tuttione domini Bernardi comitis et abbatis praedicti monasterii ad construendum et ordinandum cum dona fidelium, quae ibi fuerint subrogata sine aliqua minoratione vel deterioratione. Stabilimus simul cum omnia ipsa, quae deinceps videtur augmentare vel inexte acquirere omnia in omnibus, quicquid praefatum coenobium videatur habere, vel deinceps acquirere, sub nostrae defensione celsitudinis recipimus omnimodo: insuper censura apostolica statuentes sub divini iudicij obtestatione, ut nullus Ecclesiae episcopus in praefabato monasterio ditionem quamlibet, aut excommunicationem praesumat inferre, nec in eorum ecclesiis, neque in eorum possessionibus. Inbenius insuper, ut omnes nocivae ecclesiasticae venditiones, vel commutations, quae ab abbatibus, vel episcopis olim de eodem monasterio factae sunt, ex auctoritate nostra omnino vacuae et invalidae persistant: quia scriptum est, quia quod semel offertur Deo, auferre minime liceat. Damus etiam potestatem monachis ipsius loci secundum regulam sancti Benedicti ex eorum propria congregacione, vel unde aptum esse perspexerint, abbatem eligendi, et synodus nec ipsis nec clericis eorum non custodiri, chrisma unde eis placuerit recipiendi, et clericos eorum, in quaunque sede elegerint ordinandi, et ut omnis poenitens, quandiu ibi steterit, licentiam habeat ecclesiam introeundi, vel quod ibidem dictum fuerit audiendi. Haec

Confirmatio eacterorum bonorum

Bona omnia supradicta sub tuttione Sedis Apostolicae recipiuntur

Omnimoda exemptione monasterii eiusque bonorum ab episcopali iurisdictione.

Invalidatio venditionum et commutations de eis factarum.

Abbas electio penes monachos.

Ordinationes a quo libererit episcopo acceptae.

Anathema contra inob-servantes.

Aonus census a monasterio Sedi Apost. debilis.

igitur quaecunque supradiximus auctoritate illi confirmantur a nobis apostolica. Si quis autem, quod fieri non credimus, temerario ausu contra huins nostri privilegii statuta, quod concedimus, disruptum pere tentaverit, nisi resipuerit, auctoritate Dei omnipotentis et sancti Petri apostolorum principis atque nostra, qui eius fungimur vice, anathematis vinculis indissolubiliter innodandum, et a regno Dei se sentiat alienatum. Praedictum vero monasterium nobis tributarium eligimus per singulos annos duos bizantios. Qui autem praelictum monasterium sanctae nostrae sedis tributarium, in quo potuerit, elegere, et nostri privilegii observator extiterit, pax super illum sit et misericordia benedictionis in omnibus rebus locupletatus gratia sciat se adepturum gaudia sempiterna.

Scriptum per manum Benedicti notarii regionarii, et seriniarii sanctae nostrae romanae ecclesiae in mense et inductione decima. Bene valete.

Script. mense decembri anno Domini 1011,
pontif. Sergii anno III.

BENEDICTUS VIII

PAPA CXLVI

Anno aerae Christi comm. MXII.

An. C. 1012

Benedictus octavus, natione tusenlanus, ex patre Gregorio comite tusculano, dictus antea Ioannes episcopus Portuensis, non multo post Sergii mortem inthronizatus est, ut apparet ex infrascriptis documentis. Sedit in pontificatu annos XI, menses XI, dies XXI (1). Fuit autem temporibus Basillii et Constantini imp. in Oriente, in Occidente vero Henrici II, quem ipse Romae coronavit anno 1014. Obiit anno 1024, mense circiter aug-

(1) Sic habet n^o Vignoli catalogus, quo cum conveniunt nonnulli catalogi Criticae Baronianaæ praefixa, in quorum VII legitur numero fortasse rotundo: *Sed. annos XII.*

sto, vel septembri (non enim videtur recessendum ab eo quod diximus in Ser- gio IV) eius obitum diei 18 augusti 1012 dandum, iuxta Menologium Benedictinum, ex quo tempore manifestum est computanti XII fere annos fluxisse ad Benedicti mortem, mensi circiter septem- bri inenni assignandam, praesertim si pauci dies vacationi sedis tribuantur.

Schisma decimum nonum.

Cum Benedictus Gregorio eidam in electione praevaluisset, potentiori tamen cedere deberet, ad Henricum regem per- rexit in Saxoniam cum omni paratu apo- stolico, expulsionem suam omnibus lamentando innotescens. Quare Henrico rege ad vindicandam iniuriam apostoliceae sedi illatam properante, Gregorius pseu- dopapa schismaticus perterritus, relata urbe, aufugit. Benedictus vero pontifex, quem rex praeuisserat, eamdem Petri ca- thedram recepit.

I.

Monasterio Riripullensi conceditur, ut in eius ecclesia cantetur Alleluia et hymnus Angelicus in festivitate Hypapanti (sive in festo Purificationis beatae Mariae) etiamsi ea inciderit post Septuagesi- man (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Olibae abbatis Rivipull. preces ad Benedictum PP. Romae cum esset li- mina apostolorum visitaturus.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilectissimus in Christo filii ad festivitatem Hypapanti Domini in coenobio Sanctae Dei Genitricis convenientibus salu- tem et apostolicam benedictionem.

Quoniam omnis universalis Ecclesiae nobis, quamvis immeritis, commissa se- cundum Deum credimus fore regimina, idecirco iustis nos quorumcunque fidelium convenit annuere votis, et ab inde cunctis emanare profectum, unde totius acceptum religionis constat exordium. Qua-

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan. num. clxx.

Exordium

Olibae abbatis propter innotescimus caritati vestrae, quoniam adiens nos dilectissimus filius noster Ripoll. preces ad Bededictum pp. Romae cum esset limina Apostolorum visitatur.

Oliba coenobii Ripollensis abbas zelo divino, et beatae Virginis Mariae duetus amore, suppliciter petuit, ut, si praedicta festivitas evenerit postquam dimissa fuerit Alleluia, illa eadem die cantetur cum Gloria in excelsis Deo in solo praefato monasterio, sibi daretur licentia. Cuius precibus nobis annuere libuit, concedimusque illi et suis in perpetuum successoribus Alleluia, si iam abstiterit, hymnum quoque Angeli, cum est canendum. Quicumque igitur gaudiis huius festivitatis in suprascripto loco studuerit interesse, sciat se donandum munere protectionis divinae, et argumento benedictionis nostrae adinvante Iesu Christo benignissimo Salvatore (1).

II.

Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Bambergensis (2).

SUMMARIUM

Laudata S. Henrici pietate, postulatam confirmationem omnimode concedit. — Et contraventores anathemate percutit.

Benedictus servus servorum Dei, dilectissimo sibi in Christo semper Domino et serenissimo regi Henrico a Deo coronato, quoque spirituali filio Eberhardo quoque confratri, et episcopo suo, sanctae videlicet Babenbergensis Ecclesiae venerabili episcopo aeternam in Domino salutem et apostolicam benedictionem.

Inter omnia, quae divinae providentiae consilio disponuntur, ad laudem respicit Creatoris quod et a summis viris Deoque devotis intuitu pietatis, et spe aeternae retributionis venerabilia loca eorum sumptibus sublimantur, rectissimeque ordinantur, possessionum suarum beneficii cumulantur, et in meliorem statum Christo auxiliante commutantur. Unde, dilectissime fili, in omnibus, quae te ad lau-

Laudata S.
Henrici pietate,
postulatam
confirmationem
omnimo-
de concedit;

dem et gloriam Redemptoris nostri devote et misericorditer fecisse manifestum est, nihil perfectius nihilque melius ad promerendum regnum Coelorum agere potuisti, quam quod illam tibi fecisti haeredem, a quo accepturus es aeternam hereditatem: quodque sancta Babenbergensis Ecclesia ad episcopalis dignitatis fastigium per te sublimata, illie tibi beatissimam Dei Genitricem semperque Virginem Mariam, beatissimosque Petrum et Paulum una cum sanctis martyribus Kiliano et Georgio elegistis, in patrocinium; qui, Christo proprio, compensata viceissitudine adipisciendi regni coelestis perpetuum praestabunt auxilium.

Pro tanto igitur Deo eiusque sanctis collato servitio, imprimis ipsi gratias debitasque laudes referimus, qui sibi tam sanctum opus faciendum inspiravit; et ut id votum tuum perficeres, largiflua pietate adiuvare dispositi deinde, quomodo Sancta romana Ecclesia, quae bene fundata est supra firmam petram, hoc semper verae charitatis habuit indicium, ut de exteriorum gauderet Ecclesiarum projectu; competit nostro apostolico moderamini ut nos qui eidem, Deo auctore, deservimus, sancto tuo studio plenissime congaudeamus, sperantes tui operis habere portionem: si, quod tuum est per laborem, nostrum facimus per charitatem. Quapropter, quoniam petisti a nobis una cum confratre nostro Eberardo, eiusdem sanctae Babenbergensis Ecclesiae Deo digno episcopo, ut omnia quae privilegiorum auctoritate sibi suaque Ecclesiae a praedecessoribus nostris, videlicet domino Ioanne et Sergio summis pontificibus collata sunt, nostra quoque auctoritatis privilegio confirmaremus: considerantes nos quidem vestrae devotionis affectum piaque voluntatis propositum, libertissime petitionibus vestris assensum praebere decernimus.

Quocirca statuentes, atque promulgantes coram Deo et terribili futuro eius examine per huius nostri apostolici privile-

(1) Baluzius hanc concessionem refert ad annum 1012, aut circiter, ut iisdem verbis utar. (2) Ex Bolland. Act. Sanct. mens. iulii, d. xiv.

gii seriem et constitutionem sancimus, et beatae Dei Genitricis semperque Virginis Mariae nec non et beatorum apostolorum Petri et Pauli, sanctorumque martyrum Kiliani et Georgii, caeterorumque omnium sanctorum auctoritate in quorum nomine praenominata Ecclesia dedicata est, decernimus atque obtestamur, tam apostolicae sedis pontifices, quam qui ecclesiasticas administraverunt actiones, cunctosque christianitatis titulo insignitos, ut nullus habeat licentiam de iis omnibus, quae eidem Ecclesiae a praedecessoribus nostris per privilegia concessa sunt, vel a nobis data sunt, aut ab aliquibus fidelibus viris ac mulieribus praefatae Ecclesiae tradita sunt, vel in futuris temporibus contradentur tam in familiis, quam in terris, seu in aliquibus possessionibus, evelendi, destruendi, molestandi, vel alienandi.

Et contraven-
tore anath-
mate perculit.

Si quis vero, quod non credimus, temerario ausu, contra ea, quae haec nostra stabili et inconvulta infermitate, pie et fideliter per hoc nostrum privilegium disposita sunt contraire tentaverit, et haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate praescriptae Ecclesiae statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgredi; sciat se auctoritate beati Petri principis apostolorum omnium, nostraque, cuius immitterit vicem agimus, anathematis vinculis innodatum, et cum diabolo eiusque atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, aeterni incendiis supplicio concremandum, nisi resipuerit, et eidem Ecclesiae digna emendatione satisfecerit. At vero qui devota intentione observator in omnibus extiterit huins nostri apostolici privilegii ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo et Domino multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Sancta Trinitas charitatem vestram illibatam custodiat, dilectissime frater.

Scriptum per manum Herhardi seriarii S. R. E. in mense iunio, ind. xi.

Datum xii kal. februarii per manum Benedicti Portuensis episcopi, et bibliothecarii sanctae romanae Ecclesiae, anno, Deo proprio, pontificatus Domini nostri Benedicti summi pontificis et universalis VIII papae primo in mense supradicto.

Dat. die 21 ianuarii anno Domini 1013,
pontif. Bened. anno I.

III.

Farfensis coenobii iurium omnium ac bonorum confirmatio (1).

SUMMARIUM

Confirmantur praeter alia bona nonnulla in Massa a duobus monachis monasterio concessa. — Eadem iuris S. Rom. Ecclesiae esse declarantur; conceduntur tamen monachis sine ullo censu. — Ea auferre aut a monasterio alienare omnibus interdictur. — Anathema contra violatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Domino si in Guidoni coangelico abbati monasterii, quod dicitur in Pharpha de loco Acataino, tuisque successoribus in perpetuum.

(2). Igitur quia postulastis a nobis, quatenus ex nostra largitate, nostroque dono concederemus vestrae religioni in fundo Massa ecclesiam Sanctae Mariae in loco qui dicitur Formellus, cum omni ornatus ipsius, atque vineis et terris, sicut olim detinuerunt duo presbyteri Benedicti propriis vocitati nominibus, qui modo vindicentur esse vestri monachi, cum introitu et exitu suo, et omnibus sibi generaliter et in omnibus pertinentibus: concedimus vobis insuper in supradicto fundo Massa casales tres ex integro, scilicet casale de Petrocio, et casale Leonis Sabinensis, et casale Petri de Leone Ferrario, cum casis, vineis, terris, campis, pratis, paseuis, sylvis et arboribus, pomiferis, fructiferis vel infractiferis diversi generis, cultum vel incultum, vacuum, vel plenum. Aflines vero, et termini eorum, sicut nunc sunt, et ab origine fuerunt, quemadmodum in

Confirmantur,
praeter alia
bona, nonnulla
in Massa a
duobus mona-
chis monaste-
rio concessa

(1) In Chronico Farfensi e mss. Codice Caracciolo inter Rer. Ital. Script. tom. 2, p. 2. (2) Initium hic desiderari suspicatus non fuerit nemo.

Eadem iur^s
S. R. E. esse
declarantur;
conceduntur
tamen mona-
chis sine olla
censu.

Ed auferre aut
a monasterio
alienare omni-
bus interdici-
tur.

Anathema
contra vi-
tores.

vestrae acquisitionis continetur chartula,
et sicut haeredes supradictorum hominum
ad laborandum suis modo detinere viden-
tur manibus. Omnia iuris sanctae romanae,
cui Deo auctore praesidemus atque
deservimus. Ecclesiae, vobis ad tenendum
emissa praecceptione concedimus a praes-
enti inductione xi, vobis, vestrisque suc-
cessoribus absque redditu vel censu per-
petualiter detinendum. Statuentes aposto-
lica censura, et auctoritate beati Petri
apostolorum principis, sub divinis obte-
stationibus, et anathematis interdictioni-
bus, ut nulli unquam successorum nostro-
rum paparum, vel aliae cuilibet magnae
parvaeque personae per nominata loca a
potestate et ditione vestra, vestrorumque
successorum, ac vestri monasterii, auferre
vel alienare quoquomodo liceat. Si quis
autem temerario ausu magna parvaeque
persona contra hoc privilegium agere
praesumpserit, sciat, se a Deo alienum,
et cum omnibus impiis aeterno incendio
ac supplicio condemnatum. At vero, qui
pio intuitu custos et observator huius no-
stri privilegii extiterit, gratiam atque mi-
sericordiam, vitamque aeternam a miseri-
cordissimo Domino Deo nostro consequi
mtereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Benedicti regio-
narii, notarii et seriniarii sanctae romanae
Ecclesiae in manu apostolica, inductione
suprascripta xi. Bene valete.

Datum viii kalend. maii per manus
Benedicti Domini gratia episcopi Sanetae
Sylvae Candidae Ecclesiae, et bibliothecarii
sanctae apostolicae sedis anno Deo
proprio pontificatus D. N. Benedicti san-
ctissimi VIII papae primo.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 1013,
pontif. Bened. anno I.

IV.

*Confirmatio bonorum S. Urgellensis Ec-
clesiae, divinique iuris imprecatio ea
occupantibus (1).*

(1) Ex chartulario Ecclesiae huius edidit Balu-
zius in appendice Marcae Hispan. num. clxix.

SUMMARIUM

Exordium. — Ermengaudo archiepiscopalis
dignitas confirmatur cum bonis omnibus
ad Urgellitanam Ecclesiam spectantibus.
— Enumeratio bonorum, quae eidem con-
firmantur. — Confirmatio donationum a
Francorum regibus huic Ecclesiae factarum
datorumque inde diplomatum. — Item
et privilegiorum a summis rom. pontifi-
cibus concessorum. — Quidquam ab eadem
Ecclesia auferre, alienare, per vim
extorquere etc. omnibus omnino interdic-
tur. — Secus facientes Dei ultioris iram
punitientem experiantur. — Et nisi resipi-
scant excommunicationis sententiam in-
currant. — Simili poena plectuntur qui
consensum praebuerint. — Nomina episco-
porum, qui huic privilegio subscrivuntur.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, reverentis-
simus, ac spirituali filio Ermengando sanetae Oriel-
lensis Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in
perpetuum.

Apostolatus nostri sollicitudo omnium
Ecclesiarm utilitatibus nos monet pro-
spicere, et ne funditus corruant, opem
perpetuae sustentationis impertire. Quapropter
cunctis archiepiscopis, ducibus, marchionibus, comitibus, vicecomitibus,
eunetisque sanetae Dei Ecclesiae filiis,
manifestum fieri volumus, quoniam una
cum enasco nostro clero episcoporum, car-
inalium, presbyterorum, diaconorum,
subdiaconorumque confirmamus atque
concedimus huic supradicto Ermengaudo
episcopo suum videlicet iam praefatum
episcopatum sanctae Oriellensis Ecclesiae
ex integro cum omnibus suis aedificiis,
castellis, villis, fundis et casibus, in quo
sunt, ecclesiis, vineis quoque et terris, et
campis, pratis, pascuis et sylvis, arbori-
bus pomiferis et impomiferis, fructiferis
vel infructiferis diversi generis, paludibus,
et pantanis, salicetis, puteis, fontibus,
rivi, molendinis, piseationibus, seu etiam
et venationibus, aquis, aquarumque de-
cursibus, montibus et collibus, plagis et
planicieis, cavertinibus, adiacentiisque eorum,
cultum vel incultum, nec non et perti-
nentiam eiusdem episcopii, scilicet Cerda-
niensis pagus, Libienensis, Bergitanensis,
Paliarensis quoque, atque Ribacuricensis,

Exordium.

Ermengaudo
archiepisco-
palis dignitas
confirmatur
cum bonis om-
nibus ad Ur-
gellitanam Ec-
clesiam spe-
cantibus.

Enumeration
bonorum, quae
eidem con-
firmantur.

Iestabiensis, atque Cardosensis, Anabiensis ac Tirkensis, et locus Sanctae Deodatae cum finibus suis: castrum etiam, quem dicunt Turres cum finibus suis, et Bescaram cum finibus suis, cum ipso alaude, quem dicunt Sor, et ipsos villares, quae dicunt Letone et Colpedera cum finibus suis, Hocolone et Sardina cum finibus suis, et ipso villare, quem dicunt Boscedera, Calbitiano cum finibus suis, et Fenneris cum finibus suis, et Lenztirdo cum finibus suis, et Subinonte cum finibus suis, et ipsos alaudes de valle Andozza, qui fuerunt de Siniefredo comite, et ipso fevo de Archavello, et ipso alaude de Salellas cum ipso fevo de Sancto Stephano, et ipsas villas, quae dicunt Montaneo, Lello et Cubilare cum illorum terminos, vel fines, et ipsa villa, quae dicunt Salento cum finibus suis, castrum etiam Sangnia cum finibus suis, et ipsa villa, quae dicunt Tosten cum finibus suis, quam Barellus comes in hunc episcopatum pro sua olim donavit anima, et a suo filio Ermengaudo postea huic episcopatu confirmata. Confirmamus etiam id ipsa villa cum finibus suis ad locum vocitatum sanctae Oriellensis Ecclesiae de illa hora in antea, quam Raimundus comes reddidit in potestate Domino Deo eiusque praecelsae Genetricis, et in manu memorato Ermengaudo episcopo propter remedium animae suae, et uxoris suae Ermesindae, et pro remedium animae genitoris sui, et fratri sui Ermengaudi, et ipso alode, quem dicunt Castellione cum Guardiola et cum ipso solane cum illorum terminum vel fines, et ipso castro, quem dicunt Castelletto cum suis terminos vel fines, et ipso alaude, quem dicunt Turri-zela cum finibus suis, et ipsam haereditatem, quam saepedicto Ermengando episcopo dedit ad iam praefatae sanctae sedis Oriellensis, qui illum advenit per successionis sui genitori, in tab videlicet ratione dum vixerit Arnaldus frater eius teneat et possideat, et post obitum vero suum remaneat ad sanctae praedictae se-

dis: alaudem, qui est ad ipsa spungia similiter. Confirmamus etiam ei tertiam partem telonei eiusdem episcopii mercati cum pertinentiis vel cum omnibus ad ipsum episcopium, et suis omnibus locis ubicumque generaliter et ex integro pertinentibus situm supradictum episcopatum a territorio Oriellensis, Cerdaniensis, Bergitanensis, Paliarense, atque Ribaeureensis. Item et confirmamus tibi inisque successoribus de ipsius supradicti episcopii locis et pertinentiis, primitiis et decimis, nec non et integrum stabilimus ut nulla quaelibet persona clericis vestri episcopii consistentibus iniuste ad distinctionem aut ad iusta lex deportare laicali persona praesumetur. Nam quia supradictum episcopium cum omnibus rebus ubicunque sibi pertinentibus Francorum regibus per praeceptum domini et praestantissimi regis Karoli Franciae regionis, et per scriptiōnem nominis eius concessit, et firmavit sigillo regale seu per concessionē, et donatione regis Ludovici proles Karoli, et per confirmationem regis praeceptis signansque sigillo proprio domini regis Karoli Ludovici prolis nec non et per privilegia itaque beati apostolorum principis Petri, et domino Agapito papa et aliorum apostolieorum, qui hic fuerunt funeti, et obligationem illorum tenerint, praecedentes episcopi sub iugo et servitio inviolatae Dei Genetricis. Sed ita et nos apostolica auctoritate firmamus ut amodo et in amea quicquid vos vestri que successores legaliter adquisituri fueritis faturis temporibus ex praesenti anno incarnationis Domini nostri Iesu Christi M^{CM}XIII, indictione XI, inclinati precibus vestris per vestra regalia praecepta, et huius privilegii seriem in perpetuum vobis vestrisque successoribus confirmamus et stabilimus detinendum, possidendum et cum timore Dei dispensandum atque regendum; ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus index, neque ulla magna parvaque persona aliquam vim aut invasionem in eodem episcopio neque

Confirmatio
donationum a
Francorum re-
gibus hinc Ec-
clesiae facta-
rum, datorum-
que inde di-
plomatū;

Item et pri-
vilegiorum a
Summis Rom.
Pontificibus
concessorum.

Quidquam ab
eadem Eccl-
esia auferre,
alienare, per
vim extorque-

re etc. omnibus omnino interdicatur.

Secus facientes Diuinitatis iram punientem experiantur.

Et nisi resipiscunt excommunicationis sententiam incurvantur.

Sic in poena plectantur qui consensum praebuerint.

in suis pertinentiis unquam facere prae-sumat. Pro quo, et sub divini iudicii ob-testatione, et anathematis interdictione promulgantes decretum, ut nulli nostro-rum successorum pontificum ut supra posuimus, neque ultra magna parvaque per-sona andeat neque praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium in ali-quis agere iniuste, neque frangere ten-tet. Ergo qui ad sanctae huius Ecclesiae aliquid rapit, aufert, vel fraudat, invadit, retentat, devastat, aut nefaria calliditate suppresserit, pro homicida teneatur, atque rens in eospctu insti iudicii Dei depu-tetur, et ut sacrilegus influetur, et nisi per puram probatamque atque publicam poenitentiam, et per Ecclesiae satisfac-tionem episcoporum manus impositionem insta canonicas sanctiones reconciliatus non fuerit, regnum Dei non possideat, et non solum a regno Dei sit alienus, sed etiam a lignib[us] sanctae Dei Eccle-siae sit electus. Taliu[m] seelerum patro-nes, nisi per satisfactionem, nec vivus nec mortuus comunicare non andean-tur, et insuper anathematis vinculo dam-nentur, Deo et sanctis suis (1) efficiantur, et ab Ecclesiae catholicae communione pellantur. Quorum nos sequentes exem-pla omnes tales praesumptores a ligni-bus sanctae Dei Ecclesiae anathematizamus, apostolica auctoritate pellimus, et damnamus, atque sacrilegos esse iudica-mus, et non solum facientes, sed et con-sentientes eis; quia non solem qui fa-ciunt, iudicantur rei, sed etiam qui facien-tibus consentiunt. Pari enim poena, et agentes, et consentientes comprehendit. Si quis autem, quod non eredimus, in ali-quis frangere tentaverit, sciat, se nisi resipuerit, auctoritate Dei, et sancti Petri apostoli, atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculis indis-solubiliter esse innodandum, et a regno Dei alienandum, et cum diabolo et eius atrocissimis pompis atque cum Iuda tra-ditore Domini nostri Iesu Christi incen-

(1) Deest *odibiles*, vel quid simile.

dio concremandum, et in voragine tar-tareoque chaos demersus cum impiis de-ficiat. Qui vero custos et observator exti-terit, benedictionis gratiam, et coelestis retributionis a iusto indice Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps esse mereatur. Amen. Scriptum per manum Benedicti notarii, regionarii et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense decembri inductione xi. Giselbertus gratia Dei episcopus Se-nensis, Sigefredus Parmensis Ecclesiae Dei providentia episcopali insula redimi-tus. Ego Pontius ac si indignus sub-mann Dei omnipotentis Aratensis episco-pus confirmo, et consigno hanc paginam, ut in Dei nomine firma permaneat om-nique tempore. Petrus episcopus Pabien-sis subscrispsi. Sigelredus sanctae Placen-tiae Ecclesiae custos consentiens subser-ipsi. Leo episcopus ac si indignus Ver-cellensis Ecclesiae custos subscrispsi. Hot-kerns Leodiensis episcopus subscrispsi. Petrus episcopus. Arnulphus archiepisco-pus Mediolanensis Ecclesiae custos sub-seripsi. Ego Benedictus Dei gratia episco-pus Sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae interfui et subseripsi. Aimericus episco-pus Ribaeurensis subscrispsi. Petrus Ma-galonensis episcopus. Borrellus ac si in-dignus episcopus. Bonifacius Taurinus episcopus subscrispsi.

Bene valete.

Script. mense decembri anno 1013,
pontif. Benedicti anno II.

V.

Conformatio bonorum monasterii Novali-vensis iuxta Bremetum translati, postea Bremetense dicti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Henricus imperator pro hoc monasterio PP. supplicat. — Historia fun-dationis et translationis monasterii. — Om-ninoda eiusdem exemptio ab aliena juris-

(1) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. iv, ubi de episco-pis Tauriensiibus.

Nomina epi-scoporum, qui huic privile-gio subser-psere.

dictione. — Confirmatio donationum eidem a fundatore, caeterisque factarum. — Alia quoque bona confirmantur.

Benedictus servus servorum Dei, dilecto filio Gottifredo abbatи venerabilis monasterii B. Petri apostolorum principis fundati in Bremetensi territorio inter Padum et Ticinum, suisque successoribus in perpetuum.

Si semper sunt concedenda quae piis desideriis congruunt; quanto potissimum non sunt deneganda ea, quae pro divini cultus stabilitate petuntur, etc. (*ut in superioribus similibus privilegiis*). Igitur quia per interventa I. charissimi nostri Adalberti gratia Dei marchionis gloriosissimi, ac imp. Henrici postulatum fratrum eiusdem Bremetensis monasterii..... quatenus ad ipsum monasterium, quod prius ad Dei honorem ac S. Petri apostolorum principis tempore regis Theodorici ab Abbone patritio fuit prope Alpes in loco Novalesio nuncupato aedificatum, et postmodum imminentе Saracenorum persecutione studio Adalberti Deo devoti marchionis translatum est, collecta congregatione fratrum regularium ad oppidum, quod Bremetum dicitur, privilegiis nostrae sanctae sedis apostolicae robaturum. Quorum piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, id quod postulatum est, concedimus. Et ideo omnibus eniuslibet Ecclesiae sacerdotibus quilibet ditionem habere vel missarum solemnia ibidem celebrare prohibemus, nisi ab abbe ipsius loci invitatus fuerit, sed nee aliquam ordinationem vel consecrationem illuc facere praesumat. Confirmamus etiam eidem monasterio B. Petri apostoli omnes res et possessiones, quae ab initio fundationis suae apud Novalesium supradictus vir excellentissimus et christianissimus Abbo per testamenti pagiam sive citra viventis tradidit et delegavit, quasque praedictus Adalbertus marchio cum uxore sua deinceps apud Bremetum translatum donavit. Ecclesiam vero, quae est constructa in honorem S. Dei Genitricis Virginis Mariæ in Pollicino cum omnibus suis pertinentiis, cellam quoquę vocabulo S. Andreæ in civitate Tanrensi cum omnibus suis pertinentiis, praedicto monasterio confirmamus etc. Insper cellam, quam a Paganis vocant cum omnibus suis pertinentiis, sicut per praecepta ei delegatum est; quin etiam Gabiani corteum cum universo territorio, quae est in Stupunico, Vallicella, Mariadiago, Loretto, Roxaria, et Abrusiateo monasteriolo Gorgiano: quae omnia cum praedicta corte, ac suis pertinentiis iam dicto monasterio per praecipuum concessum est. Pollentiū quoque cellam, quae ab eiusdem monasterii fratribus noviter constructa est, et Colonia corteum, et Mancianum castrum cum omnibus suis pertinentiis, quae Oldo marchio pro remedio animae sue matris eidem monasterio cum sua coniuge per cartam offensionis concessit. Cavallarium etiam eam corte magna, et omnibus aliis suis appenditiis, sicut ab Arduino marchione pro remedio animae sue matris eidem coenobio largitum est. Castrum vero S. Georgii, et Casali, curtem cellulam in honorem S. Petri constructam in valle, quae dicitur Ignaria cum omni sua integritate. Cellam quoque S. Petri principis apostolorum, et S. Michaelis archangeli, et ecclesiam in honorem S. Stephani sacras cum castro, quod vocatur Rodo, et aliud nomine Virilunum, cum omnibus suis pertinentiis cum portis, ripaticis, etc. Si quis autem etc. (*Caetera quae nos brevitas causa non supplimus, ex aliis huiusmodi privilegiis adiunge*). Scriptum per manus Leonis notarii regionarii, et scribentis S. R. E. in mense februario, et indict. 12 anno proprio pontificatus domini Benedicti summi pontificis et universalis octavi papae in sacerissima sede B. Petri apostoli secundo, imperante domino Henrico a Deo coronato Magno imperatore anno primo in mense et indictione suprascripta duodecima. Bene valete.

Dat. mense februario anno Domini 1014,
pontif. Bened. anno n.

Exordium.
Henriens imperator pro hoc monasterio PP. supplicat.

Historia foundationis et translationis monasterii.

Omnimoda eiusdem exemplio ab alio iurisdictione.

Confirmatio donationum eidem a fundatore, caeterisque factarum.

Alia quoque bona confirmantur.

VI.

Privilegium Paterbornensi Ecclesiae concessum, quo bona omnia ab imperatoribus ac praecipue a S. Henrico, regibus, ducibus, caeterisque omnibus eidem donata, confirmantur (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Meinwerci episcopi preces. — Donationes ab imperatoribus, regibus, ducibus etc. huic Ecclesiae factae confirmantur. — Ac praecipue quae S. Henricus imperator eidem donavit. — Item, quae dedit Meinwercus episcopus. — Anathema contra violatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Domino filio Meinwerco venerabili episcopo Patherbrunnensis Ecclesiae, suis successoribus in perpetuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum, et sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua nostra, Deo anctore, dilatione perficiendum; et quotiens in quibusdam eius utilitatibus et commodis nostrum assensum, et solitae apostolicae auctoritatis exposcit praesidium, id nostro benignitatis iunctu nos convenit subvenire, et rati pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc ipsis venerabilibus locis salus et indemnitas, et nobis quoque luci potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus praeseribatur. Igitur, quod postulastis a nobis, quatenus confirmaremus, et apostolica auctoritate corroboraremus Ecclesiae tibiique, et successoribus tuis in perpetuum, quaeque pro redemptione animarum suarum ab imperatoribus, sive regibus, ducibus, comitibus, vel ab omnibus magnis parvisque personis oblata sunt, sive communitata; seu omnia, quae tu duetus amore Dei de propriis tuis haereditatibus eidem tuae venerabili sponsae contulisti perpetualiter; inclinati precibus tuis, per huius privilegii seriem confirmamus et corroboramus Ecclesiae tuae, tibi, quisque sue-

Meinwerci episcopi preces.

Donationes ab imperatoribus, regibus, ducibus etc. huic Ecclesiae factae confirmantur:

(1) Ex Leibnit. Script. Rer. Brunswic. tom. I, pag. 526.

cessoribus omnia praedia culta vel inculta, nec non omnia, quae et pro redemptione animarum suarum ab imperatoribus, maximeque a christianissimo et serenissimo filio nostro dilectissimo ac sanctissimo imperatore Heinrico oblata sunt, sive in comitatibus, seu ubicunque fuerint; nec non omnia, quae a regibus, ducibus, eomitiibus, magnisque, parvisque personis iam dictae Ecclesiae oblata sunt. Similique modo confirmamus ea omnia loca, quae tu ipse pro redemptione animae tuae et parentum tuorum iam dictae tuae sponsae de propriis haereditatibus contulisti: nec non ea, quae ab aliquibus communitata sunt. Statuentes apostolica censura sub anathematis interdictione, ut nulli unquam magnae parvaeque personae licent contra hoc nostrum apostolicum privilegium insurgere vel contraire. Si quis autem, quod nou optauimus, temerario ansu contra huius nostrae apostolicae praceptionis seriem pie a nobis promulgatam venire, agere tentaverit, sciat se Domini nostri, apostolorum principis Petri anathematis vinculo innotatum, et eam diabolo, et eius atrocissimis pompis atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi in aeternum ignem cremandum, simulque et in voragine tartareoque chaos demersus cum impiis deliciat. Qui vero pio intuitu custodes et observatores huius nostrae salutiferae praceptionis extiterint, benedictionis gratiam caelestesque retributiones, ac aeterna gaudia ab ipso indice Domino Deo nostro consequi mereantur. Scriptum per manum Benedicti notarii et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense martio, indictione xii.

Script. mense martio anno Domini 1014,
Pontif. Bened. anno II.

VII.

Castrum Bucinianum, de manibus occupatum recuperatum, sacro Farfensi monasterio cum iurisdictione civili et criminali restituitur (1).

(1) Extract. ex Archiv. Vatic.

Ac praecipue quae S. Henricus imperator eidem donavit.

Item quae dedit Meinwercus episcopus.

Anathema contra violatores.

SUMMARIUM

Exordium — Causae concessionis. — Concessio aliorum bonorum castro Bucciniano adjacentium. — Huiusmodi castrum antea iurisdictionis S. Romanæ Ecclesiae. — Monachi teneantur continue orare pro romanis pontificibus. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Item poena centum librarum auri.

Benedictus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.**Causae conces-**
sionis.**Concessio a-**
liorum bono-
rum castro
Bucciniano ad-
acentium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevoli compassione succurrere, et poscentiom animis alaci devotione impartiri assensum. Tunc euim luci potissimum praemium apud conditorem omnium reponitur Deum. quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statutum perducta. Igitur notam esse voluntatis omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae presentibus scilicet atque futuris, qualiter nos divino amore illustrati ob reverentiam sanctae Dei Genitricis semperque virginis Mariae, et petitionem gloriosissimi filii nostri imperatoris Henrici monasterio Dominae nostrae Dei Genitricis virginis Mariae, quod dicitur in Farfa, castellum, quod appellator Buccinianum, quod nuper perditum habebat, reaquisivimus, ad opus et utilitatem praedicti monasterii perpetualiter permansurum, situm in Sabinensi comitatu. Deinde praedicti monasterii venerabilis Hugo abbas nostram adiit clementiam instantissimis precibus deposcens, quatenus pro Dei amore et remedio eiusdem venerabilis monasterii ex nostra apostolica largitate concedere dignaremur placitum et dictum de Massa de Bucciniano, quae est ante castellum idem cum omnibus pertinentiis eidem Massae pertinentibus vel adiacentibus. Cuius precibus annuentes, eidem venerabili monasterio supradictaque abbati suisque successoribus, nec non et sanctae congregationi servorum Dei ibidem degentium, praedictae Massae de Bucciniano districtum et placi-

tum cum omnibus suis pertinentiis vel adiacentiis ex largitate beati Petri principis apostolorum et sanctae apostolicae sedis, cuius ius esse dignoscitur, nostraque apostolica auctoritate concedimus atque confirmamus perpetualliter mansum, scilicet ut monachii praedicti venerabilis coenobii in omni tempore pro nobis delectent ad Deum fundere preces; et gloriosissima virgo Maria, eni famulari videntur, dum eos conspexerit nostro invamine quietos, suis sedulis precibus apud Deum siliumque suum sua miseratione nos commendare studeat. Si quis autem, quod non credimus, temerarius extiterit, et contra hoc nostrum apostolicum privilegium venire, aut in quoniam dirumpere praesumpserit, et siue superius a nobis statutum est, ita permanere non dimiserit, sciat se, nisi resipuerit, auctoritate Dei omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienum. Insuper et compositorum se sciat auri optimi libras centum, medietatem in sacrosaneto palatio Lateranensi, et medietatem in sacrosaneto monasterio. Scriptum per manus Petri scriarii, notarii, atque regionarii sanctae romanae Ecclesiae in mense augusto, inductione duodecima. Bene valete. Datum decimoquinto kalendas augusti per manum Domini gratia Bosonis episcopi et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis, anno Deo proprio pontificatus domini Benedicti summi pontificis et universalis papae octavi in sacratissima sede beati Petri apostoli tertio, imperante domino Henrico a Deo coronato Magno et pacifice imperatore, anno eius primo, in mense et inductione suprascripta duodecima.

Dat. die 48 iulii anno Domini 1014.
Pontif. Bened. anno II.

Huiusmodi ca-
strum ante
iurisdictionis
S. Romanae
Ecclesiae.

Monachi te-
neantur con-
tinuæ orare
pro Romanis
Pontificibus.

Anathema
contra vi-
latores privi-
legii
huius.

Item poena
centum libra-
rum auri.

VIII.

Beatus Simeon monachus et eremita in coenobio Padolinorensi agri Mantuani Sanctorum Confessorum Canoni adscriptus (1).

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Bonifacius gratia Dei marchioni inclito salutem carissimam cum benedictione apostolica.

Requisistis iudicium nostrum, sicut dignum fuerat, utrum in honore Simeonis nuper sanctificati, quod opera probant, et innumera ac diversa miracula testificant, licet vobis ecclesiam constitutere, et eius venerabile corpus honorifice collocare ibidem. De quo respondemus: si ita coruscat miraculis, ut vester homo nobis asseruit, aedificate ecclesiam, collocate in ea eundem, iuxta quem altare consecrari rogate, in quo reliquiae antiquorum sanctorum cum singularissimo corpore Domini nostri Iesu Christi, et sic deum divina ministeria celebrentur. Tractate eum ut sanctum, ut Sanctus sanctorum reddat vobis mercedem sancti, sicut ipse dixit: Qui recipit prophetam in nomine prophetae mercedem prophetae accipiet (2). Ipse inspectator est rerum et cordium, et ipse illi dignam recompensationem remuneret, et vobis pro tanto desiderio gratiam suam indulget (3).

IX.

:*firmatio bonorum monasterii S. Stephani Balneolensis Bisuldunen. dioecesis (4).*

SUMMARIUM

Exordium. — Bonifilii abbatis preces. — Confirmantur bona omnia monasterii. — Enumeratio bonorum. — Bona in comitatu

(1) Ex Codice Canonizat. Sanctorum edit. Romae 1729. (2) Matth. x. 41. (3) Mabil. Annal. Benedict., tom. iv, pag. 232, post narratum Simeonis obitum subsecutum vii kal. augusti anno 1016, eum a Benedicto paulo post obitum sanctorum catalogo adscriptum dicit. (4) Ex Archiv. monast. huins edidit Baluzius loc. cit. num. clxxiv.

Bisuldunen. — In comitatu Gerundensi. — In comitatu Barcinonensi. — In comitatu Cerdaniensi. — Haec omnia monasterio Balneolensi confirmantur. — Abbatis electio ad monachos sine interventu alterius personae spectare declaratur. — Clericis ordinationes et chrisma a quo maluerint episcopo accipere liberum sit; monasteria et ecclesiae ei subiectae, ordinarii iurisdictioni non subiectant. — Abbas et monachi ad synodus accedant si voluerint. — Vim, molestiamve ullam monasterio vel eius bonis inferre omnino interdicunt. Validatio privilegii huius. — Anathema in eius violatores. — Exemptio a solutione cuiuscunq[ue] datii.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in domino Bonifilio religioso presbytero et monacho, atque coangelico abbati venerabilis monasterii Sancti Christi protomartyris et levitae Stephani, quod situm est in comitatu Bisuldunense in valle Sterria, in capite ipsius stagni, loco qui dicitur Balneolus, tibi tecumque manentibus, et per te tuis illorumque successoribus, salus et pax, et apostolica benedictio quoad mundus permanet.

Cum constet Dominum Deum nostrum honorem sanctae universalis Ecclesiae incessanter a propagatoribus beatae fidei augmentare, necesse accipientibus ab illo totius iura regiminis, ei concedere censura iusti moderaminis firmam liberalitatem, malorumque procul ab ea pelgere pervasionem. Quocirca quoniam convenit apostolicae pietati benigna potentibus succurrere compassione, ideo nos tuis iustis (etenim sic sunt a nobis adjudicatae, nam iuste sunt) annuentes precibus, omnes proprietates sive possessiones ipsius loci, fines vel limites, cum adiacentius praecipuorum praedium, cum omnibus ecclesiis, parochiis, villis, fundis, easis, casalibus, terris, vineis, campis, pratis, pasenis, sylvis, garriis, areis, torculariis, aquis, aquarum ductibus, vineis, molendinis eum suis caputaqueis, et suis piscatoriis, cultum vel incultum et quaecunque beato protomartyri et levitae Stephano ex collationibus regum olim in coenobio Balneolas retinere videtur, nostro apostolico

Exordium.

Bonifilii abbatis preces.

Confirmantur bona omnia monasterii.

An. C. 1017
Enumeratio
bonorum.

Bona in comi-
tatu Bisoldu-
neosi.

confirmamus privilegio. Concedimus itaque praedicto monasterio, quod in circuitu eius habetur, videlicet quantum habere dinoscitur in eomitatu Bisoldunense: paroquia autem de ipsa valle, ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Benedicti cum decimis et primitiis absque tributo una cum oblationibus fidelium, cum terminis et adiacentiis eorum: ecclesiam Sancti Petri cum ipsa villa Agemal cum terminis et decimis, atque primitiis suis; ecclesiam Sancti Romani cum ipso cimiterio, cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium, et ipsam medietatem de ipsis decimas de Figerolas, et medietatem de ipsis primitias, et de ipsa Salisparsa, et de Ermetanos, et de Agelaga, cum ipsis domos, terras et vineas, molendinis, quae in ipsa parochia sunt et vel ad ipsum coenobium pertinent: villam Leonem cum terminis et adiacentiis suis, et cum ipso stagno, et cum ipsa fonte, et cum ipsis piscatorias, villam Centul cum terminis et adiacentiis suis: Savarres cum terminis et adiacentiis suis, Starola et Figerolas cum terminis et adiacentiis suis: Ermentanos et Agelaga cum terminis et adiacentiis suis et cum ipsis boscos, Neserga, et Freseaned cum terminis ed adiacentiis suis, villa Lafare, et villare Paterni cum terminis et adiacentiis suis: Agemal, et Millanicas atque villa Alba cum terminis et adiacentiis suis. In parochia de Porqueres domos, terras, vineas cum eorum terminis, vel adiacentiis suis, et cum ipsis decimas, quae Sanctus Stephanus ibi tenet. Valle Mala, quae dicunt Merdant, cum decimis et finibus et terminis suis. Solerols cum terminis et adiacentiis, et cum eorum decimis. In villa, quae dicunt Adiliano, et Sirinano, et Albuciano, et casales, domos, terras, vineas cultas et incultas, et boschos, et molinis, Usal cum ipsis boschos cum terminis et adiacentiis suis. In villa Vendat domos, terras, vineas cultas et incultas. In valle Miliarias ecclesias Sancti Petri de Sancta Maria de

Romzilia, et Sancti Andreæ in Roviliis, cum decimas et primitias, et oblationes fidelium, in eorum videlicet parochia domos, terras, vineas, silvas cum eorum terminis et adiacentiis suis. In Falgons, vel in eius terminis domos, terras, vineas et boschos cum eorum terminis et adiacentiis suis. In Sancti Nazarii domos, terras, vineas, silvas cum eorum terminis vel adiacentiis suis. In Biserga domos, terras, vineas, silvas cum eorum terminis et adiacentiis suis. In pugo Arivilso domos, terras, vineas, silvas, cultum et erenum cum eorum terminis et adiacentiis suis. In Calvas terras cultas vel incultas. In valle Sanetae Patae, in locum, quem dicunt S. Vincentii de Salente, vel in loco, quem dicunt Corbos, ecclesiam Sancti Vincentii, atque parochia cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium, cum domos, terras, vineas, molendinis, silvas cum eius terminis, vel fines de ipsa parochia: mercati vero praefati loci teloneum, et omnem iustitiam ibidem perageundam ab integro concedimus. In Samer domos, terras, vineas, cultum vel incultum, et cum eius silvas cum terminis et affrontationes. In monte Sancti Iuliani ipsa ecclesia cum decimas et primitias et oblationes fidelium, cum domos, terras, vineas et silvas, cum eorum terminis, vel adiacentiis suis. In Camedello domos, terras, vineas, cultas et incultas, et molennariis. In Baso domos, terras, et ipsa ecclesiola Herma. In Agelager domos, terras, vineas, silvas, cultum et erenum, cum terminis et adiacentiis suis. In Logordano, et in Malano terras, cum oliberes, et ipsis condaminas de Boscholos, et ipsa vinea de Valle Alta. In Bruger ipso manso, qui fuit de Seniofredo Marhot cum terras cultas vel incultas. In Morzano domos, terras cultas vel incultas, et vineas cum terminis earum. In Cisteriano, quae dicunt Villavert, ecclesia Sanctae Mariae cum ipsa parochia, cum decimis et primitiis suis, et cum oblationes fidelium

enim domos, terras, et vineas cultas vel incolatas, et cum ipsis molinis, cum terminis et adiacentius suis de ipsa parrochia. In villa Ollers, vel in villa de Amelio, et in villa Vendut domos, terras, vineas, cultum et eremum, et olibarias in Vidicas, vel infra eius terminos, domos, terras, vineas, cultum et eremum. In Turres domos, terras, et vineas, cultum et eremum. In villa de Almires, vel infra eius terminos, domos, terras, vineas, cultum et eremum, silvas et olibarias. In Cantens domos, terras, vineas, cultum et eremum, et olibarias. In Sancti Felici de Ledono domos, terras, vineas, cultum et eremum. In parrochia de Sancta Columba domos, terras, vineas, cultum et eremum. In villa Abundanti domos, terras, vel infra eius terminos, cultum et eremum. In Maneval, vel infra eius terminos, domos, terras, vineas, olibarias, cultum et eremum. In villa Fedanti vinea una. In Orfanos vel infra eius terminos, domos, terras, vineas, cultum et eremum, molinis et molinariis cum caput aquis, hortis, hortalibus, enim olibariis, et ipso alode cum ipsis molinos, et enim ipsis caputaquis, cum eorum terminis, cum eorum adfron-
tationes, quod Bonfilius dedit, sicut in scripturis sancti Stephani resonat. In villa Galdinarios domos, terras et vineas, vel infra eius terminos, cultum et eremum. In Pareds terras et vineas. In Ordios domos, terras, vineas, cultum et eremum vel infra eius terminos. In pugo alto, quem dicit Murriano, domos, terras, vineas, silvas, cultum et eremum. In comitatu Germindense in Matamors, vel infra eius terminos, domos, terras, vineas, cultum et eremum, molinis, et molinariis, silvis, et ipso stagno cum ipsis pratis. In Germudella terras cultas vel incolatas, et boschos. In Costa Rabida et in Bonecurto terras, vineas et boschos, et vinea de Cona. In Biert vel in Graloners domos, terras, vineas et silvas. In Monte Calbo vel in Canneto domos,

In comitatu
Germindensi.

terrass, cultum et eremum. In Borgoniano, et in Curtes, vel in Cañellas, vel infra eorum termines domos, terras, vineas, cultum et eremum, molinos et molinariis cum caputaquis. In Parazol, et in Pulgaz domos, terras, vineas, vel infra eorum termines. In villa Trader, vel infra eius termines. In Lendenago vel infra eius termines, et ipso maso de Biancheto, quem donavit ad Sancto Stephano, domos, terras, vineas, cultum et eremum. In Tomedo, et in Mediniano, et in Exchers, et in rio de Llutos, vel in ipsa Cros, vel infra eorum termines domos, terras, vineas, cultum et eremum, et molinos et molinarios, cum caputaquis. In Celrano, in Bibiano, in Riorano, in Pubol vel infra eorum termines domos, terras, vineas, cultum et eremum, et ipsas vineas, quae Seridredus de Aquaviva donavit ad Sancto Stephano. In locum, quem dicunt Mazanes ipsum alodem, qui fuit de Aurichio iudice. In comitatu Barcinonense, in Valles ipsos alodes, quae Bella foemina dimisit ad Sancto Stephano, sicut in suo iudicio resonat. In parrochia de Sancto Felice, quem dicit de Buada, vel intra eius termines in locum quem dicunt Torrentilio, vel infra eius termines, in locum quem dicunt Torrente, vel infra eius terminos, ipsas committationes, quas Crustarius fecit. Apud Ricolfo domos, terras cultas et eremas, clausas arboribus, et ipsas vineas, quae Sanctus Stephannus debet habere. In Segalars, quae Seniofreo Witartenet, et ipsa vinea de Susanna cum suo termino, cum eremo et culto, sicut in scriptura Sancti Stephani resonat. In Petralta et infra eius terminos, in Serra infra eius terminos, in Doeniano vel infra eius terminos, sicut in scriptura, quam Rannus clericus fecit a Sancto Stephano resonat, domos, terras, vineas, hortos, cultum et eremum. In Iafar vel infra eius termines, in Tonnano, vel infra eius termines. In Ciurana, vel infra eius termines, in villa Dur vel infra eius termines, in Venta-

In comitatu
Barcinonensi.

ione vel infra eius termines, in villa Moncorono vel infra eius termines, in Armantera vel infra eius termines, domos, terras, vineas, garrieis, pratis, pascauis, molinis, molinariis cum caputauquis, cultum et eremum. In Castellione domos, terras cultas vel incultas. In Fontanedo, quem dicunt Vallemala, ecclesiam Sancti Martini cum ipsa rocha, cum decimis et primitiis cum oblationes fidelium, cum domos et terras et vineas, cultum et eremum, et cum ipsis boschis; et affrontat ipse alodus de parte Orientis in ipso Cher, sive in alode, qui fuit de Sunnario comite, et pervenit per eaucamina montium, seu in collo de Gode, et pervenit in alode de ipso feo, et pervenit ad aloda de Bettone Malachana; et de meridie in ipsa serra ad fonte de Harr, sive in eremo de Bettone, vel in alode, qui fuit de Ajo foemina, seu in ipsa rocha; ab occiduo in rio, quem dicunt Budiga, vel in villare de Melandre; et de eirei in ipso rio, qui discurrit de ipsas fontes, et inlaterat per ipsum salutum, et pervenit per Molocunilo, sive in alode de Ioanne presbytero, et pervenit usque in collo de Colaria sive in ipsa area. Et alio alode, qui fuit de Sexmundo presbytero, sive alias vineas, quae in aliis locis sunt. Et in Sancti Silvestri manso cum terras et vineas, et cum ipsis eremos, et cum decimas de ipso maso. Et in Derehdlos maso cum terras et vineas, et cum ipsis eremos, qui ibidem sunt. In comitatu Cerdaniensi maso uno cum terras. Et in Purermano maso uno cum terras. Et in Arriano domos, terras et vineas cum terminis et adiacentiis suis. Et in Bulla domos, terras et vineas, et in ipso maso cum ipsas terras et ipsas vineas, quod Landrieus cum uxore sua dedit ad Sancto Stephano cum terminis et adiacentiis suis. In Olmera terras cultas vel incultas. Et in Lampage campo uno. Et in Bages, et in Merresa terras et vineas, cultum et eremum cum terminis et adiacentiis suis. Haec igitur

quaecumque discussa, vel quae non dividimus praedicta acquisita vel acquirenda ad Sancti protomartyris et levitae Stephani coenobium, in valle Sterria situm, pertinentia, auctoritate illi firmantur a nobis apostolica. Statuimus autem, ut quando abbas ipsius monasterii obierit, neque a regibus, neque a comitibus, neque a qualicunque persona pro cupiditatis pecuniae causa, neque pro qualicunque favoris inanis gloria ibidem constituant abbates, sed a cunctis ibi degentibus servis Dei secundum Deum iuxta Benedicti patris regulam eligantur abbates. Damus quoque licentiam ipsius loci abbati ubiunque vel a qualibuscumque voluerit episcopis suos clericos ordinandi, a qualicunque sede ei placuerit christam accipiendi, et ut a nullo episcopo, nec ab illo in eniis situm est monasterium episcopio, nec ab alio possit excommunicari, vel aliqua ad eundem monasterium pertinens Ecclesia. Statuimus etiam, ut quis poenitens a liminibus exclusus Ecclesiae, quandiu ibi steterit, habeat licentiam introeundi, et omne divinum officium audiendi. Concedimus quoque albati, vel monachis, et omnibus clericis ad monasterium pertinentibus licentiam, nisi voluerint spontanee vel rogati, ad synodum non eundi. Confirmamus igitur, et stabilimus amodo ut nullus rex, nullus princeps, nullus marchio, nullus comes, nullus index, nullus episcopus, neque illa magna parvaque persona aliquam vim, vel invasionem in eodem coenobio, aut in suis pertinentiis facere praesumat. Pro quo et sub divini iudicij obstestatione, et anathematis interdictione promulgantes decernimus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, neque aliqua magna, sicut diximus, parvaque persona audeat, vel praesumat, contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquibus agere iniuste, neque quis illud frangere tentet. Si quis autem, quod non credimus, nec timens Deum, et nostrum parvi pendens

Hæc omnia monasterio Balneoleos confirmantur.

*Abbatis elec-
tio ad mon-
achos sine
intervenienti
terius perso-
nae spectare
declaratur.*

*Clericis ordi-
nationes et
chrisma a quo
maluerint epi-
scopo accipere
liberum sit;
monasteria et
ecclesiae ei
subiectae, or-
dinarii juris-
dictioni non
subiectantur.*

*Abbas et mo-
nachi ad sy-
nodum acci-
dant, si volu-
erint.*

*Vim mole-
stantiam ullam
monasterio vel
eius bonis in-
feriorum omnino
interdicuntur.*

*Validatione pri-
vilegii habent.*

*Anathema in
eius violato-
tores.*

privilegium, quod concedimus, verbo factove disrumpere tentaverit, hunc, quisquis ille fuerit, de parte Dei omnipotentis, sancti eius apostoli Petri, et nostra, qui eius fungimur vice, perpetuis, nisi resipuerit, anathematis vinculis obligamus; sitque portio eius infernus, haereditas illius diabolus, pars et consolatio eius ubi nunquam laetitia, sed semper est fletus; veniatque, nisi, ut diximus, poenitnerit, super illum quicquid maledictionis excogitari vel dici potest. Si quis autem huius sancti coenobii adiutor existens illum, in quo potuerit, elegerit et amaverit, hic Dei omnipotentis interventu apostolica repletus benedictione crescere se gaudeat in virtutem de virtute; sitque portio eius paradisus, haereditas illius Dominus Christus, pars et consolatio eius, ubi semper gaudium et dolor est

Exemptio
solutione cu-
muscumque da-
tor.

nullus. Interdicimus etiam universi generis potestatibus, ut nulli licet ex iamdicto monasterio accipere pascuarios, vel exigere traginas, aut distingere placitos nullius hominis ad monasterium pertinentis, cuinuscumque sit culpae, si supradictis maledictionibus non vult subiacere, quas Deus omnipotens et ab adiutoribus huius nostri privilegii semper avertat, et disrumpere cupientes severus inducat. Scriptum per manus Benedicti notarii regionarii, et scribentiarii sanetac romanae Ecclesiae in mense iannario, indictione quindecima. Bene valete.

Script. mense ianuario anno Domini 1017,
pontif. Bened. anno V.

X.

Simile privilegium pro monasterio Sancti Petri Campirotundi in eodem comitatu Bisuldunensi (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmantur bona omnia monasterii. — Enumerantur huiusmodi bona.

— Bona in comitatu Rossilionensi. — In

(1) Ex Archiv. monasterii huius edidit Baluzius loc. cit. num. CLXXV

comitatu Petralensi. — In Gerundensi. — In Cerdaniensi. — Haec omnia coenobio Campirotundi confirmantur. — Abbes eligantur a monachis sine interventu alicuius personae. — Clerici ordinationes et chrisma accipiunt a quo maluerint episcopo. — Monasterii, ecclesiarumque ei subiectarum exceptio ab ordinarii iurisdictione. — Liberum monachis sit ad synodus enndi, necne. — Molestiam ullam huic monasterio in bonis vel alio quovis inferre omnino interdicitur. — Validatio privilegi huius. — Anathema in eius violatores. — Exemptio monasterii a datio-

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Domino Bonifilio religioso abbati venerabilis monasterii Sancli Petri Campi rotundi, quod est situm in comitatu Bisuldunense, in valle Laudarense, inter duo flumina, tibi tecumque manentibus, et per te tuis illorumque successoribus, salus et pax, et apostolica benedictio, quoad muadus permanet. Amen.

Cum constet Dominum Deum nostrum Proemium. honorem sanctae universalis Ecclesiae incessanter a propagatoribus beatae fidei augmentare, necesse est accipientibus ab illo totius iura regiminis ei concedere censura iusti moderaminis firmam liberalitatem, malorumque procul ab ea pelare pervasionem. Quocirca quoniam convenit apostoliceae pictati benigna petentibus succurrere compassione, ideo nos tuis iustis, etenim sic sunt a nobis adiudicatae, nam iuste fiunt, annuentes precibus, omnes proprietates sive possessiones ipsius loci, fines, vel limites, cum adiacentiis praecipitorum praediorum, cum omnibus ecclesiis, parochiis, villis, fundis, casalibus, casis, terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, garricis, areis, torculariis, aquis, aquarum ductibus, viis, molendinis cum suis caputaquis, et suis piscatoriis, cultum et ineultum, et quaecumque beatus apostolus Petrus ex collationibus fidelium in coenobio Campi rotundi retinere videtur, nostro apostolico confirmamus privilegio. Concedimus itaque praedicto monasterio aludem, quod in circuitu eius habetur vel habere dimicetur, pescationes quoque aquarum Te-

Confirmantur
bona omnia
monasterii.

Enumerantur
huiusmodi bo-
na.

zen de septem casas usque ad ipsos Kalkers, et in Rivo torto de Mullione usque in Tezer. Parrochiam autem de ipsa valle, ecclesiam Sanctae Mariae cum decimis, atque primitiis, et oblationibus fidelium absque tributo. Parrochiam autem Sancti Christophori Crescentarii cum ipso alode et cum ipso cimiterio cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium absque tributo. Alodem, quod dicitur Milandras, et alodem de Frescanet, et alodem de Paradella, et de Rescat, et in villa Longa et in Castellars, cum terminis et adiacentiis. Alodem, quem dicunt Pugna Francorum, et alodem quem dicunt Grado, et alodem, qui est in Borloso, et alodem, qui est in Arza, cum terminis et adiacentiis suis, et alodem, quem dicunt Reget cum ipsa Massana, et aludem, quem dicunt Vallestir, et aludem, quem dicunt Albet cum ipsa aqua et cum ipso boscho, et aludem, quem dicunt Oliba et Malo Pertuso cum terminis et adiacentiis illorum. Et aludem, quem dicunt Genobrel, et Aquabella, et Pinnarias, et Habbinarios, et aludem, quem dicunt Carrera, cum terminis et adiacentiis illorum. Et aludem, qui est in parochia de Tortelliano, et in parochia de Agelager cum terminis et adiacentiis suis. Et aludem, qui est in parochia de Monteacuto, id est Palatio, cum ipso boscho et molino Beteret. Et aludem, quem dicunt Artisees cum ipso boscho, et in Capriol, et in Manro et in Palatio ipsos molendinos, et in molino vetere, et in Wado malo cum suo caputaquis et cum suo deeruso, et suos superpositos. Et in ipso..... masso cum terminis et adiacentiis suis. Et in Boscols ipsum aludem cum terminis et adiacentiis suis. Et in parochia Sancti Fellicis in Lutuno ipsa villa cum ipso alode de Luders, et de Seltavella cum ipso bosco, et cum ipsos olibarios cum terminis et adiacentiis illorum. Et in parochia Sancti Matthaei aludem, qui est in villa Damires et in Stella cum terminis et adiacentiis illorum, et ipsa valle

de Romaniano cum eius alode, et cum ipsa ecclesia cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium, cum terminis et adiacentiis illorum absque tributo. Et in Pontons ipsum aludem cum terminis et adiacentiis illorum. Et in Parietes ipsum aludem cum terminis et adiacentiis illorum. Et in S. Earalia ipsos masos cum eius alodes cum terminis et adiacentiis illorum. Et in valle Biania ipsos solarios cum eius ecclesia, et cum decimis et primitiis, et cum eius cimiterio, et oblationes fidelium absque tributo. Et in Cubilisco vel in valle Biania ipsos masos cum eius aludem cum terminis et adiacentiis illorum. Et in Bago vel in serra ipsos masos cum eius alode et cum eius decimis. Et in comitatu Rossilionense, vel in valle Asperi, vel in Palaldano ipsos masos cum eius alode cum terminis et adiacentiis illorum. Et in Miralias ipsa villa cum eius alode, et cum ipsos boscos cum terminis et adiacentiis illorum, et ipsa villa de Avellanetello cum eius alode, et cum eius decimis. Et in comitatu Rosolionense vel in villa Malleolas ipsos masos cum eius alode cum terminis et adiacentiis illorum. Et in villa Torrillas ipsas salinas, cum ipsas vineas et cum eius alode cum terminis et adiacentiis illorum. Et in comitatu Petralatensi ipsos masos de villa Sacar, et in Olibes ipsos masos cum eorum alodes, et in Terrers ipsas vineas cum terminis et adiacentiis illorum. Et in comitatu Gerundense ipsos masos de Flassano cum eius alode cum terminis et adiacentiis illorum. Et in comitatu Bergadanensi ipsos masos, quos dedit Wilfredus comes, et alium, quem dedit Oliba comes, et alium, quem dedit Bonifilius, qui fuit quondam. Item in Cospe, et in Ardariz, et in Gardilans, cum eorum alodes cum terminis et adiacentiis illorum. Et in comitatu Cerdania, vel in villa Alone, vel in Volpellage, vel in Ezer ipsos masos cum alodes, et cum eius furnos, cum terminis et adiacentiis illorum. Et in co-

Bona in comi-
tatu Rossi-
lionensi.

In comitatu
Petralatensi.

In Gerundensi.

In Cerdanien-
si.

mitatu Rosolianense, vel in valle Conflente ipsa villa de Pino cum ipsa ecclesia, et cum eius alode, et cum eius cimiterio, et cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium cum terminis et adiacentiis illorum. Et in villa Saorra, et in villa Trolano, et in villa Vernet, et in villa Vlatesano, et in Ascaione, et in Parcianos, et in Evulo, et in Marignanos, et in Campestres, ipsos masos cum eorum alodes, et cum eorum vineas cum terminis et adiacentiis illorum. Et in Massaneto ipsa villa de Novorios, et ipsa villa de Maia coniuncta, et cum ipsas casas de Lavaiol, et in villare Bellone, et ipsa villa de Olibeta cum eius ecclesia cum decimis et primitiis, et oblationes fidelium cum eorum alodes, et in Tapiés cum ipsos boscos cum terminis et adiacentiis illorum.

Haec omnia coenobio Campi Rotundi confirmator.

Abbas elegantur a monachis sine interventione alienius personae.

Clerici ordinantes et christiana accipiunt a quo maluerint episcopos.

Monasteri eccles arcana que ei subiectarum exceptio ab ordinarii iurisdictione.

Liberum monachis sit ad synodus eundi, necne.

tane vel rogati, ad synodum non eundi. Confirmamus igitur, et stabilimus amodo, ut nullus rex, nullus princeps, nullus marchio, nullus comes, nullus index, nullus episcopus, neque ulla magna parvaque persona, aliquam vim, vel invasionem in eodem coenobio, aut in suis pertinentiis facere praesumat. Pro quo et sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdictione promulgantes decernimus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, neque aliqua magna, sicut diximus, parvaque persona audeat, vel praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquibus agere iniuste, neque quis illum frangere tentet. Si quis autem, quod non credimus, neque timens Deum, et nostri parvipendens privilegium, quod concedimus, verbo factove disrumpere tentaverit, hunc, quisquis ille fuerit, de parte Dei omnipotentis sanctique eius apostoli Petri, et nostra, qui eius fungimur vice, perpetui, nisi resipuerit anathematis vinculis obligamus; sitque portio eius infernus, haereditas illius diabolus, pars, et consolatio eius ubi nunquam laetitia, sed semper est fletus; veniatque, nisi, ut diximus, poenitnerit, super illum quicquid maledictionis exegitari vel dici potest. Si quis autem huius sancti coenobii adiutor existens, illum in quo potuerit, elegerit, et amaverit, hic Dei omnipotentis interventu apostolica repletus benedictione crescere se gandeat in virtutem de virtute, sitque eius portio paradisus, haereditas illius Dominus Christus, pars et consolatio eius ubi semper gaudium, et dolor est nullus. Interdicimus etiam universi generis protestatibus, ut nulli licet ex iam dicto monasterio accipere pascuarios, vel exigere traginas, aut distringere placitos nullius hominis ad monasterium pertinentis, cuiuscumque sit culpe, si supradictis maledictionibus non vult subiacere, quas Deus omnipotens, et ab adiutoribus huius nostri privilegii semper avertit, et super disrumpere cupientes severus inducat.

Molestiam ullam huic monasterio in bonis vel alio quovis inferre omnino interdicitor.

Validatio privilegii huius.

Anathema in causa violatores.

Exemptio monasterii a damnatione.

Scriptum per manus Benedicti notarii regionarii, et scribentis sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, inductione quintadecima.

Script. mense ianuario anno Domini 1017,
pontif. Bened. anno v.

XI.

Ecclesia Bisuldunensis nuper constructa a Bernardo comite Bisuldunensi sub protectione sedis apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Bernardus Bisuldunensis comes papæ pro obtinendo privilegio supplex. — Decretum exemptionis huius Ecclesiae ab aliena iurisdictione. — Enumeratione bonorum ad eam spectantium, quae eidem confirmantur. — Fines assignantur. — Causarum omnium in terris huiusmodi dijudicatio ad solum episcopum spectare statuitur. — Census annuus altari S. Petri Gerundensibus episcopis debitus. — Clerici Bisuldunenses et Ecclesiarum sibi subiectarum chrisma accipiant a Gerundensi antistite. — Harum Ecclesiarum clerus in solemnioribus festivitatibus ad ecclesiam S. Vincentii Bisuldunen. accedere teneantur. — Decreta haec in perpetuum valida permaneant. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Episcopi, qui consensere.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Christo filio Adalberto S. Salvatoris, et S. Genesii ac S. Michaelis rectori, quorū ecclesia est aedificata iuxta castrum Bisulduni tibi tuisque successoribus cunctis in perpetuum.

Desiderium, quod ad religiosum propositum, et sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua, Deo auctore, perficiendum est dilatione: et quotiens in eiusdem eius utilitatis commodum nostrum assensum et sanctae apostolicae auctoritatis exposcit præsidium, ultra benignitatis intuitu nos convenit subvenire..... pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc ipsis venerabilibus locis salus et indemnitas

(1) Ex Archivo regio Barcinonensi edidit Baluzius, loc. cit., num. **clxxvi.**

proficiatur. et nobis quoque lucri potissimum praemium a conditore omnium Deo in sydereis areibus adscribatur. Quapropter omnibus hominibus notum esse volumus tam præsentibus, quam futuris; quoniam dilectus filius noster inclytas Bisuldunensis comes Bernardus cum filio suo Guillermo Ilexis genibus pedes nostros osculando sanctam romanam curiam deprecatus est, ut præfatam ecclesiam Sancti Salvatoris, ac Sancti Genesii, nec non Sancti Michaelis archangeli sub sola tuitione ac defensione beati Petri apostoli, siue vicarii recipieremus, et nostraे apostolicae confirmationis et auctoritatis privilegio muniremus. Ea propter, dilecte fili Adalberte, tibi tuisque successoribus decernimus huius apostolicae auctoritatis privilegio a præsentī decima quinta inductione, sancimus ob honorem ipsius sancti Salvatoris, et sancti Genesii ac sancti Michaelis archangeli, et stabilitatem eiusdem loci, quem ipse prædictus Bernardus cum avunculo suo Mirone pro omnipotentis Dei amore, mercede que animae suae de suo proprio comitatu moderno tempore construxit, ut nullius alterius Ecclesiae iuri vel ditioni subsit.

In primis ecclesiam Sancti Vincentii cum decimis et primitiis, et cimiteriis suis eis torrentem, et ultra torrentem, seu cum oblationibus suis, et cum ecclesiis suis suffraganeis, videlicet Sancti Martini de Iuviniano, et Sanctae Mariae de Faxis, et Sancti Fructuosi de Ursiniano, et Sancti Silvestri de Mor, sicut terminis assignantur in dote consecrationis eius, quam conspectui nostro obtulit Bernardus spiritualis filius noster iamdictus. Primus terminus est iam dictae Sancti Vincentii ecclesiae cum suffraganeis suis ab oriente in Portello, de meridie in flumine de Tezer, et in Turno, de occidente in Lidercha, et in monte Augustino, de Circio in podio regali, et in monte Frigido super Paleriam, et in monte Calvo super Ligordanum. Et ecclesiam Sanctae Mariæ, et Sancti Ioannis cum omnibus alo-

Bernardus Bisuldunensis comes Papæ pro obtinendo privilegio supplex.

Decretum exemptionis huius Ecclesiae ab aliena iurisdictione.

Enumeratione bonorum ad eam spectantium, quae eidem confirmantur.

Fines assignantur.

diis et proprietatibus suis, quae est in prope moenia Bisulchini una cum ipsa proprietate, quam praefata ecclesia Sancti Salvatoris, et Sancti Genesii, ac S. Michaelis habere videtur in burgo Bisulduni, et in circuitu et in omnibus aliis locis. Has vero supradictas omnes ecclesiias cum omnibus alodiis et proprietatibus suis, sicuti fatus Bernardus ipse comes donavit cum avunculo suo Mirone in praedieta ecclesia, vel donabit, et cetera quae ubique donavit aut donabit, sive casis, casalibus, curtis, mansis, ecclesiis, fundis, terris, seu vineis, pratis, paseuis, et cum omnibus ad ius Ecclesiae notatae pertinentibus, salvam et in cunctis quietam consistere sub nostrae apostolicae sedis tutione, ita confirmantes decernimus, ut nullus imperatorum, vel regum, neque ulla persona clerialis vel laicalis, parva aut magna in praefatis ecclesiis, neque in parochianis earum pro pace et tregua seu pro re ecclesiastica, sieut iam dieti termini assiguantur, aliquam ditionem habere praesumat; sed rem per indicium Adalberti eiusdem loci rectoris vel successorum omnium suorum, qui in iam dicta ecclesia Sancti Salvatoris ac Sancti Genesii seu Sancti Michaelis modo et in futuro in perpetuum commorabuntur, diuident et discernant, et semper in eorum consistat voluntate et potestate. Liceat eos quiete, et pace vivere tam illos, quam sacerdotes, seu clericos atque laicos eorum, et sint omnes immunes et alieni ab omni publica functione vel turpi servitio, itaut nullus audeat eos molestare, aut inquietare, nisi solummodo binos solidos omni anno ad altare Sancti Petri pro pensione persolvant, et Mironi Gerundensi episcopo, et omnibus eius successoribus hospitium annuatim de septem equitaturis, et totidem sociis tantum, et ipse Miro, et omnes successores eius episcopi dent iamdicto Adalberto et successoribus eius in praefata ecclesia Sancti Salvatoris et Sancti Genesii, ac Sancti Michaelis commorantibus

crismam sine aliquo servitio, et habitatores eiusdem Ecclesiae doneat eam Saneto Vincentio, et aliis ecclesiis sibi subditis. In praecipuis quoque festivitatibus, Pascha, videlicet et Pentecosten, et Sancti Genesii ac Sancti Michaelis archangeli, et omnium sanctorum, atque Natalis Domini, omnes elerici sancti Vincentii cum universis parochianis suis veniant plenissime ad missam maiorem ad iamdictam ecclesiam S. Salvatoris, ac Sancti Genesii, atque Sancti Michaelis in perpetuum cum eorum oblationibus. Stucentes apostolica censura sub divini iudicij ohtestatione, et anathematis interdictione, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel aliae cuilibet magnae parvaeque personae, haec, quae a nobis modo decreta sunt, atque constituta, quempiam in quounque convellere, sed potius firma stabilitate inconvulsa perpetuis temporibus permanere definimus. Si quis autem temerario ansu contra huiusmodi nostrae apostolicae praceptionis seriem pie a nobis promulgatam venire, agere vel infringere tentaverit, sciat se, nisi resipuerit, Domini nostri, et apostolorum principis Petri anathematis vinculo inmodum, et cum diabolo et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore in aeternum ignem concrematum, simulque in voragine eum impii deficiat. Qui vero pio intuitu custos et obediens atque observator huius nostrae salutiferae praceptionis extiterit, benedictionis gratiam, et coelestis retributio-
nis aeterna gaudia a insto indice Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum, amen. Scriptum per manum Benedicti notarii, regionarii, et scriinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, indictione quinta decima.

Petrus Ecclesiae Sutrinae episcopus his omnibus consensit et subscriptis. Episcopi qui consensere.

Robertus episcopus.

Ioannes Hortanus episcopus subscriptis. Benedictus Cerensis episcopus.

Hanc Ecclesiarum clerorum in solemnioribus festivitatibus ad ecclesiam S. Vincentii Bisulchenon. accedereteneatur.

Decreta haec in perpetuum valida permaneant.

Anathema contra violatores privilegiorum.

Censorum omnium in terris huicmodi di- judicatio ad solum episco- sum spectare statuitur.

Cessos annuus altari S. Petri a Gerundensi- bus episcopis debitus.

Clerici Bisul- dunenses et Ecclesiarum sibi subiectarum chrisma accipient a Gerundensi antistite.

Petrus episcopus sanctae Pipemensis Ecclesiae.

Ego Benedictus episcopus Portuensis.

Datum vii kal. februarii per manum Bosonis Dei gratia episcopi, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis.

Bene valete.

Dat. die 26 iannarii anno Domini 1017,
pontif. Bened. anno v.

XII.

Erectio eiusdem Bisuldunensis Ecclesiae in episcopatum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Bernardi et Guifredi fratris comitum preces pro huiusmodi erectione. — Guifredus episcopus constituitur. — Consécratio futurorum episcoporum solis summis pontificibus reservatur. — Episcopi post consecrationem libram auri in signum obedientiae Ecclesiae Rom. offerre teneantur. — Inhibitio episcopo ne arma contra Christianos sumat. — Decreti huius confirmatio. — Anathema contra violatores. — Nonina episcoporum, qui huic decreto subscripsere.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Guifredo a nobis consecrato episcopo, tibi tuisque successoribus in perpetuum.

Desiderium, quod ad religiosum propositum, et sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua est, Deo auctore, dilatione perficiendum, et quantum in quibusdam eius variationibus commodis nostrum assensum, et sanctae apostolicae auctoritatis exposeitur praesidium, ulti benignitatis intuitu nos convenit subvenire..... pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc ipsis venerabilibus locis salus et indemnitas proficiatur, et nobis quoque Iheri potissimum praemium a conditore omnium Deo in sydereis arcibus prescribatur. Quapropter notum esse volumus omnibus tam praesentibus, quin futuris, quoniam Bernardus comes cum filio suo Guillermo, et per hos Guifredi et

dus comes frater eius suum desiderium demonstrantes hi omnes derelicti simul sub sola intitione et defensione beati Petri apostoli, suique vicarii a piae memoriae patre Oliba comite nobilissimo, apostolorum adierunt limina, nostramque praeäsentiam, petentes suppliciter, ut licet sibi nostro consensu nostroque iudicio, sub quo solo erant positi, pro redēptione animarum parentum suorum, et suorum venia delictorum episcopatum in propria haereditate perficere in uno ex his tribus locis, quo eis magis placuerit, sive in monasterio Sancti Ioannis Rivipollensis, seu in monasterio Sancti Salvatoris et Genesii ac Michaelis archangeli, quod est infra muros Bisulduni, et licet eis nostra constitutione ex suis donis et propriis hereditatibus episcopatum ditare, quibas ibidem servientes vivere, et quiete Deo servire possint, episcopumque in eo consecrari a nobis flexis genibus suis cum osculo pedum nostrorum petierunt: et quia necessarium cognoscimus ad tale vel simile opus timentes Dominum nostra exortatione inclinare, non desiderantes hos vel similes a suo bono proposito removere, eorum saeratissimis petitionibus contraire indignum duximus, sed potius eorum desideriis aumannentes in uno ex tribus predictis locis, quos sibi magis placuerit, episcopatum fieri, et ditari decrevimus, et in perpetuum episcopatum esse censemus, teque Guifredum episcopum in eadem eorum petitione consecravimus, eo scilicet ordine, ut licentiam et potestatem habeas tu tuique successores episcopi per totam illam terram, quam praedicti fratres venerabili episcopatu obtulerint vel habere videtur ex proprio dono, haereditate, vel alii christiani in posterum pro redēptione suae animae daturi sunt, consecrandi ecclesiās et consignandi infantes, clericos et sacerdotes benedicendi et omne episcopale opus peragendi. Consecrationem vero successorum tuorum nobis nostrisque successo-

Guifredus epi-
scopus consti-
tuitur.

Consecratio
futurorum epi-
scoporum so-

**Hic summis
Pontificibus
reservatur**

**Episcopi post
consecratio-
nem libram au-
ri in signum
obedientiae
Ecclesiae Rom.
offerre ten-
antur.**

**Iohibitio epi-
scopo ne ar-
ma contra
christianos su-
mat.**

**Decreti huic
confirmatio.**

**Anathema
contra viola-
tores.**

**Nomina epi-
scoporum, qui
huic decreto
subscripsere.**

ribus reservamus in perpetuum; pro qua saceratione nobis et successoribus nostris a successoribus vestris nihil offerri iudicamus statuta sanctorum Patrum sequentes. Sed ne appareat in coaspectu nostro vel successorum nostrorum vacans, qui consecrandus erit, non pro consecratione, ut diximus, sed pro debita obedientia, et ut subiectum se semper nostrae Ecclesiae ostendat, post sacerationem suam unam libram auri offerri invenimus. Similique modo praecepimus, ut contra christianos arma movere nulla ratione praesumas, nec aliqua magna vel parva persona ad hoc vos cogere tentet. Statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione et anathematis interdictione, ut nulli usurpam nostrorum successorum pontificium vel alii cuilibet magnae parvaeque personae hacte quae a nobis modo decreta et constituta sunt, in quoquam convellere sed potius firma stabilitate inconvulta perpetuis permanere temporibus diffimimus. Si quis autem temerario ausu contra hec nostrae apostolicae praeceptionis seriem pie a nobis promulgata venire, agere, vel effringere tentaverit, sciat se, nisi resipuerit, Domini nostri et apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et eius atrocissimis pompis atque cum Iuda traditore Domini Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concendum, simulque et in voragine tartareoque chaos demersus eum impiis deficiat. Qui vero pio intuitu cunctos et obediens, atque observator huic nostrae salutiferae praeceptionis extiterit, benedictionis gratiam et coelestis retributio- nis aeterna gaudia a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. amen. Scriptum per manum Benedicti notarii regionarii et scriinarii sanctae romanæ Ecclesiae in mense januario, indictione quinta decima. Petrus Ecclesiae Sutrinae episcopus his omnibus consensit, et subscripsit. Linoltus episcopus. Robertus episcopus. Ioannes

Hortanus episcopus. Benedictus Carensis episcopus. Petrus episcopus sanctae Pibernensis Ecclesiae. Ego Benedictus episcopus Portuensis. Ioannes episcopus Fundanae Ecclesiae.

Datum vii kalend. februarii per manum Bosonis Dei gratia episcopi et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis.

Dat. die 26 Ianuarii anno Domini 1017,
pontif. Bened. anno v.

XIII.

*Farfensi coenobio monasterium S. Lau-
rentii in Mteri comitatu Campanino
conceditur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Termini monasterii S. Laurentii. — Monasterium huiusmodi cum pertinentiis omnibus iuris S. R. Ecclesiae conceditur monast. Farfensi. — Monastica disciplina ibidem servanda. — Quotidianae laudes Deo dicendae. — Monasterio Farfensi molestiam ullam inferre omnibus omnino interdicitur. — Anathema contra attentatores. — Poena insuper pecuniaria.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Hungari religioso presbytero et monacho atque spirituali abbatи venerabilis monasterii Sanctae Dei Genitricis super virginis Mariae Dominae nostrae, sibi a latere montis, qui municipium Aventianum, super Omvium, qui dicitur Pharpha, tuisque successoribus abbatibus, vestræque almae congregationi pereniter, in perpetuum.

Quoties illa a nobis tribui sperantur, quae rationi incunctanter convenient, animo nos decet libenti concedere, et pe- tentium desideriis congruum impertiri suffragium. Atque ideo quia petitis a nobis, quatenus omnipotentis Domini amore mercedeque animæ nostræ conce- deremus, et confirmaremus tibi, tuisque successoribus in perpetuum monasterium, quod est in honore sancti martyris le- vitæ Laurentii, situm in Macri comitatu Campanino, cum easis, hortis, vineis, ter- ris, campis, pratis, pascois et silvis, sicut

Exordium

(1) In chronico Farfensi ms. Codice Caraccio-
tano inter Rer. Ital. Script. tom. II, p. II.

Termini monasterii Laurentii s. fontana Palumbae, a secundo latere rigagines quae pergunt in viam publicam et ad Cerrum Januarium; a tertio latere alia via publica quae dicit ad Balenum novum; a quarto latere alia via et rigagines, quae vadunt ad Acerifolium et exinde pergnit in Arciones et veniunt in viam supradicti fontis Palumbae, qui est primus finis, sed et caetera alia quanta cumque per diversa loca et ubicumque prope et longe Petiolum reiacere et ad

Monasterium huinsmodi cum pertinetia omnia, iuris S. R. E., conceditur monast. Farfensi.

fines inferius continere videntur. Videbilet a primo latere via, quae venit a fontana Palumbae, a secundo latere rigagines quae pergunt in viam publicam et ad Cerrum Januarium; a tertio latere alia via publica quae dicit ad Balenum novum; a quarto latere alia via et rigagines, quae vadunt ad Acerifolium et exinde pergnit in Arciones et veniunt in viam supradicti fontis Palumbae, qui est primus finis, sed et caetera alia quanta cumque per diversa loca et ubicumque prope et longe Petiolum reiacere et ad

Monastica disciplina ibidem servanda

fines inferius continere videntur: omnia iuris sanctae nostrae romanac, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, vobis ad tenendum, emissa praecceptione, concedere et confirmare debebemos. Inclinati autem precibus vestris, per huius praecetti seriem supradictum monasterium Sancti Laurentii in integrum, cum omnibus ad illud pertinentibus, ut superius legitur, a praesenti xv indictione et usque in perpetuum, ea videbilet ratione concedimus detinendum vobis, ut servos Dei monachos, qui in eodem monasterio sunt, vel quos aggregare potueritis sub castitate et modestia, atque regulari et monachica disciplina, Dei cum timore, ut pater familias, sovendo, gubernando, atque regendo et dispensando, vel in praefata ecclesia luminariorum coniunctiones et quotidianas laudes Deo omnipotenti omni tempore referre faciatis.

Quotidianas laudes Deo dicendae.

Monasterio Farfensi molestiam ullam inferre omnibus omnino interdicatur.

Unde nostra apostolica auctoritate constituius et confirmamus vobis, ut nullus episcopus, marchio, comes, vice-comes, sive castaldus, aut alia quelibet magna persona, vel parva vos vel vestrum monasterium de iam suprascripto praelibato monasterio molestare, aut disvestire audiat. Et qui facere hoc praesumpserit, sciat se auctoritate Domini nostri Iesu Christi et beatorum apostolorum Petri et Pauli et nostra maledictum et excommunicatum et anathematum (1); insuper compositorum centum aureos mancosos,

Anathema contra attentatores.

Poenitentia insuper pecuniaria.

(1) *Lege anathematizatum.*

mediatatem Cameræ nostræ et medietatem saepe dicto vestro monasterio. Qui vero pio intuitu custos et obediens, atque observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam et cœlestis retributionis aeterna gaudia a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mercatur in saecula saeculorum, amen.

Scriptum per manus Petri notarii et regionarii et serinarii sanetæ romanae Ecclesiae in mense iunii (1), indictione xv. Data ix kal. iunii per manus Dei gratia Bosonis episcopi et bibliothecarii sanetæ apostolicae sedis. Bene valete.

Dat. die 24 maii anno Domini 1017,
Pontif. Benedicti anno v.

XIV.

Confirmatio bonorum et iurium omnium S. Portuensis Ecclesiae (2). Simile privilegium leg. in Ioanne XV, constit.
Quoniam semper etc., dat. anno 992.

SUMMARIUM

Proœmium. — Benedicti ep. postulatio. — Locus cathedralis Ecclesiae Portuensis. — Confirmatio bonorum ad eam pertinentium; quae hic enumerantur. — Episcopis Portuensibus conceditur ius succedendi in omnibus bonis eorum qui, eis subiecti, ab intestato obierint. — Eidem Ecclesiae conceditur totus castaldatus Portuensis cum iure pro episcopo nominandi castaldeum; qui teneatur praestare inrammentum fidelitatis rom. pontificibus et comiti pontificii palati pro iis quae propria sacri ipsius palati fuerint. — Ipse comes alium castaldeum praeter nominatum ab episcop. Portuensi constitutio non possit. — Ipse secus si fecerit, quique huius Ecclesiae donata abstulerint, quatuor lib. auri componant. — Contumaces excommunicationem incurant. — Episcopi Portuenses duos piscatores, duosque curiales nominent, qui ab ipsis tantum dependant. — Confirmatio aliorum bonorum. — Ordinationes presbyterorum, diaconorum, subdiaconorum, et consecrationes ecclesiaram et altarium in tota regione Transtiberina ad eosdem episcopos spectare declaratur;

(1) *Lege maii.* (2) Edidit Ughellius Ital. Sac. tom. i, ubi de episcopis Portuensibus.

exceptis tamen dignitatibus S. Palati Lateranensis. — Assignatio finium regionis Transtyberinae. — Excipiuntur ecclesiae S. Mariae vulgo Transtyberini, S. Grisogoni, S. Ceciliae, monasterii S. Pancratii, et Ss. Cosmae et Damiani. — Alia bona. — Nemini licet molendinas construere in flumine iuxta urbem Portuen. absque episcopi consensu. — Qui honorum Ecclesiae huius invasor, aut iurium violator extiterit, componenti episcop. lib. 20 teneatur; et excommunicationis sententiae subiaceat. — Censurae contra privilegii huius temperatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo in Christo confratri nostro Benedicto episcopo sanctae Portuensis Ecclesiae, susque successoribus in perpetuum.

Proemium,

Benedicti ep. postulatio.

Lucus cathedralis Ecclesiae Portuensis

Confirmatio bonorum ad eam pertinentium; quae hic emerantur.

Quoties illa a nobis tribui sperantur, quae rationi inennanter convenient, animo nos decet libenti concedere et pententium desideriis congruum impetrari suffragium. Igitur quia vestra dilectio apostolatum (1) humiliter postulavit, quatenus concederemus et confirmaremus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum episcopatum supradictum cum pertinentiis suis; inclinati precibus vestris, per huius praecetti seriem concedimus et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum praedictum episcopium Sancti Portuen. Ecclesiae, quod positum esse videtur foris praedictam civitatem Portuen, cui vocabulum est S. Hyppolyti, cum vineis et hortis in circuitu eiusdem ecclesiae: pariter et clausuras et vineam unam integrum sitam in Cardeto, et insinuia clausuras duas cum vineis et terris infra se omnia posita in insula Maiore, imo et ecclesiam S. Mariae, pariterque ecclesiam S. Laurentii cum episcopio et cum cellis et hortis, atque vineis, clausuras quinque, in una quidem est ecclesia S. Petri et S. Georgii, et Theodori; in alia vero est ecclesia S. Viti, sicuti a muro et a lluvio Tyberis atque limitibus circumdatur; tercia super ripam fluminis; quarta iuxta S. Laurentium usque in Traianum: quinta iuxta S. Laurentium et usque in praedictum Traianum: nec

¶ Adde nostrum.

non clausuram de vinea in loco, qui vocatur Scarao, et aliam petiam, quae appellatur Clusura, et vineae petiam unam in turie Cocuzzina et aliam in Monlon, verum et fundum unum in integrum, qui dicitur Bacatum cum appendice sua, quae vocatur Scriptula, in qua sunt cisternae antiquae positae iuxta eamdem civitatem Portuensem, sicuti incipit a primo latere ab arbore, quae dicitur Tramarice, dirigitur in columnella, quae in campo stare videtur millario secundo distante ab eadem civitate; et deinde per gente recto itinere per Salarium et usque ad attegiam piscatoriam et exinde remeante ad mare per buccina et circumfunte littus maris usque ad Sanctam Nympham, et usque ad lacum Miccinam cum locis, qui dicuntur Troneeta, usque ad balnearia et usque ad locum, qui portus Traiani vocatur et usque ad palatium quod vocatur Praegesta, et usque ad civitatem ipsam vetustissimam cum lacu Traiani, neenon et castellum aliud minus in integrum cum omnibus ad illud pertinentibus, et in civitate Constantiniana omnia, quae ibidem per dictum episcopium haberi dignoscitur una cum ecclesia Bb. Petri et Pauli destrueta cum cryptis, ubi animalia ipsius Ecclesiae manere videntur, extendentibus se usque S. Mariam, quae ponitur in arveum cisterna, et usque ad domum, quae vocatur Balneum Veneris, et usque ad viam publicam infra ipsum castellum atque cannetum de ipsa civitate: scilicet monasterium S. Agnetis cum salariis et vineis, quae infra se habere videtur; porro et fundum in integrum, qui vocatur Pallius cum casis, vineis, terris et pasenis, extendentem se usque ad furnum antiquum, qui est juris supradicti episcopii, et in eodem fundo monumentum antiquum esse videtur possum via Portuense millario ab urbe Roma plus, vel minus decimo. Itemque insulam minorem cum vineis et casis, seu terris, cum loco, qui vocatur Scarao, qui olim fuit Portus Traiani,

cohaerente eidem fundo Baccani, et cum omnibus ad eum pertinentibus, pariterque et fundum in integrum, qui vocatur Iudeorum, et fundum qui vocatur Gualdus cum omnibus eorum pertinentibus, positum iuxta praedictam civitatem antiquam, etiam et filum Salirae in integrum situm in 7 filis. Item et in Baccano, et in genecula fila novem, omnia fila salinarum, quae ad vestrum episcopium pertinere noscuntur, seu et fundum in integrum, qui vocatur Gualdus maior cum ecclesia S. Aureae, et monumento suo et terra semitaritia, quae appellatur Planura, in qua cisternae videntur esse positae infra fluvium; et terram quae vocatur Arcionum; nec non confirmamus vobis curtem in integrum, quae dicitur Galeria, in qua est ecclesia S. Mariae cum caminatis, seu orticlineis, atque diversis cubieulis et omnibus suis aedificiis, quae infra se et circa se habere dimoscitur cum omnibus finibus, terminis, limitibusque suis, terris, casalibus, sylvis, atque pantanis eum ponte, et ipsum vicum, qui vocatur Galeria, usque ad flumen, una cum campis, pratis, pascuis, salicetis, arboribus fructiferis et infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis perennibus cum locis ad aquimolam faciendam, vel cum omnibus ad praedictam curtem, quae vocatur Galeria, pertinentibus. Simulque pratum in integrum cultum et assolatum situm in campo qui vocatur Meruel constitutum via Portuense milliario ab urbe Roma plus minus duodecimo, sicuti affines incipiunt a tota curte, a primo latere prata Caraci, quae vocatur Merul, et vadit per montem, quem olim detinuit Ioannes de Miccina, et haeredes Stephani Numenclatoris, et exinde ducitur per casale, quem olim detinuit Ioannes de Miccina, et haeredes Stephani Numenclatoris, et exinde ducitur per casale, quem olim detinuit Ioannes de Sergio, et transiit aliam viam Carrariam, et venit in casale, quod detinent haeredes quidam Fran-

conis Transtyberim, sicut per affines marmoreos designatur, exinde vadit in casale monasterii Sanctorum Cosmae et Damiani et pergit per fossatum antiquum, qui verno tempore ducit aquam in rivum, qui vocatur Galeria, pergentem ad molam de sylva et revolventem per viam Carrariam usque ad vallem medianam de monte, qui vocatur Sunvel, et pergentem usque ad casale, qui stat in lintiscino, et usque in caput de valle concludentem totum campum usque in pediem, quae vocatur Ticli, et piscinam galiardam concludentem ipsam pediem ubi sunt fila 50 pergentem iuxta fila, quae sunt monasterii de Miranda, usque in stagnum maius, et per ripam stagni in Borduziam, et a pede filorum usque in Baccanum, et usque in terra de praedicti episcopij et usque in formam, quae vocatur Arcionum, et per ipsam formam usque in rivum, qui vocatur Galeria, et ultra Galeriam per formam, usque in praedictum primum affinem de prata Caraci. Infra hos vero fines, loca et vocabula sunt haec: S. Caesarius, Paluus, Sorbillianus, Pantanum maius, Closa vetus, Medianum, Ruginosus mons, Cannaparins, Celsa, Limes maior, Stagnellum malelitum, Siocli, Piscina galiarda, Olibastrum, Stagnellum peregrinum cum omnibus eorum pertinentibus. Nec non et confirmamus vobis vestrisque successoribus perpetualiter quatuor in integrum principales uncias, quae est tertia pars de toto stagno maiore Portuense cum omni piscatione, redditione, et datione sua, vel cum omnibus ad ipsas quatuor uncias stagni in integrum pertinentibus, sicuti a praedecessoribus nostris in sanctam ecclesiam Portuensem concessum est; omnia iam superius dicta posita sunt in territorio Portuense. Itemque concedimus et confirmamus vobis, vestrisque successoribus turrem in integrum, quae vocatur de Albo, cum casis et vineis, hortis, terris, campis, pascuis, sylvis, pantanis, ac rivis cultis et incolitis, vacuis,

Episcopis Portuensibus conceditur ius succedendi in omnibus bonis eorum qui, ris subiecti, ab intestato obierint.

et plenis et cum omnibus turrem generaliter in integrum pertinentibus, sicuti affines eius designant, a primo latere rivus, qui vocatur Galeria, et a secundo latere fluvius, qui vocatur Tyberis, et a tertio latere pulverinula, et a quarto latere forma, quae vocatur Arcionum. Concedimus etiam ipsis hominibus, qui pro tempore habitaturi sunt in praedicta turre, ita ut nullius potestati, nullius ditioni sint subditi, aut alicui homini serviant, aut honorem faciant nisi episcopo, qui iam in dicto episcopio fuerit; nec non et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum omnes res et facultates mobiles et immobiles de illis hominibus, qui sine haerede, et intestati ac subito praeoccupati iudicio mortui fuerint, et minime per se ordinare ex eorum facultatibus possunt in tota Portuense civitate, seu in Transtyberim, vel in insula Licaonia, sive ubique vestri episcopii iura esse videntur. Ipsam sanctam matrem Ecclesiam Portuensem constituimus, atque confirmamus habere haereditatem illorum, qui per tempora in iam dicto episcopio ordinati fuerint, quomodo eis placuerit ordinandi et disponendi, habet licentiam, ne in aeternum pereant, scilicet in quantum potuerint eorum semper orationibus adiuentur. Insuper concedimus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum ex iure sacri nostri palatii Lateranensis, quod ad publicum nostrum pertinet, totum Castaldum in integrum Portuensem, vel quicquid usque hactenus vestri castaldiones de tota Portuensi civitate, sive de portis, vel de navibus, nec non de tota Burdnaria, vel quicquid extra vel infra, ubiquecumque illis pertinuit de iam dicto ministerio, vobis vestrisque successoribus perpetuis temporibus tribuimus possidendum, ita ut qualemcumque hominem ibidem constitutere volueritis castaldum aut mandatarium, vestrae potestati consistat, et quidquid ex ipso ministerio acquisierit, vel habere potuerit, vobis ve-

strisque successoribus deferatur, quicquid vobis placuerit exinde faciendi, tamen si nostro comiti nostrorum successoribus placuerit de illo, quod ad nostrum palatum pertinet, fidelitatem iuret. Ipsi namque comites, qui per tempora ibidem fuerint, nullomodo alium castaldum vel mandatarium audeant ordinare, vel constitutere praeter illos, quos vos vel vestri successores ordinatis vel constitutis, qui si fecerint, vel de iam dicto castaldatico aliquid violenter abstulerint, vel qui a nobis vobis vestrisque successoribus tradita sunt frangere aut contraire voluerint, unusquisque 4 lib. auri persolvat, mediocritatem episcopatui et medietatem in nostro palatio, et quod ab eis in nostrum castaldionem, vel in mandatarium fuerit ordinatum, evacuetur. Si vero contumax extiterit, usque ad veram satisfactionem excommunicatus existat. Itemque concedimus et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum de civitate Portuense duos piscares, et duos curiales, quales vos vel successores eligere volueritis de ipsis hominibus, qui ibidem fuerint, aut invenire potuerint. Vestrae itaque religiositati haec omnia in perpetuum concedimus et confirmamus, ipsi namque duo piscares, et duo curiales ulterius nullam dationem aut servitium faciant; nec ad placitum distingantur ab aliquo, qui pro tempore in ipsa civitate Portuensi dominatum tenuerit, scilicet tuae, tuorumque successorum illos submittimus potestati. Item confirmamus vobis, vestrisque successoribus casale unum in integrum, quod vocatur Genesianum et Malianum cum Insula Modica ultra rivum in ipso loco positum cum omnibus sibi pertinentibus, positum via Portuense iuxta Malianum iuris monasterii Sancti Pancratii, etiam et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum totam insulam, quae vocatur Lycania, in qua est ecclesia B. Ioannis Baptista, et ecclesia S. Adalberti cum casis et oratoriis infra eadem curte cum

Ipse comes alium castal- dum praeter nominatum ab episcop. Portu. constituere non pos- sit.

Ipse secus si fecerit, quic- que hoc Ec- clesiae donata abstulerint, quatuor lib. componant.

Contumaces excommunicati- tionem incur- raut.

Episcopi Portuenses duos piscares, duosque cu- riales nomi- nent, qui ob ipsis tentum dependant.

Confirmatio aliorum bono- rum.

hortis et aquimolis, et pertinentiis suis infra hanc urbem Romanam, sitam sicuti extenditur ab uno capite usque in aliud caput ipsius insulae, ubi flumen dividitur; parimodo concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum omnem ordinationem episcopalem, tam de presbyteris, quam diaconibus, vel diaconissis, seu subdiaconibus, ecclesiis, vel altaribus, quae in tota Transtyberim necessaria fuerit, faciendam nisi cardinalis diaconis, vel subdiaconus, vel acolytus sacri palatii Lateranensis efficiatur. Seilicet omnia tibi, tuisque successoribus, vel quibus episcopis a vobis invitali fuerint, ordinandi, benedicendi, consecrandive concedimus potestatem, et ne parochia vestra ab aliquo pervadatur episcopo, fecimus per hoc nostrum privilegium intimare tnaeque Ecclesiae confirmare curamus, incipiente quoque primo termino a facto ponte, ubi unda dividitur, per murum videlicet Transtyberinæ urbis, per septimianam portam, per portam S. Paneratii, per silicem vero ipsius portæ, usque ad pontem marmoreum, qui est super arronem et ducente per ipsam silicem usque ad paritorium: inque revolvente per paludes usque in mare, indeque veniente per mare usque ad duo milliaria ultra Farum, et usque in fontem maiorem, inque remeante per medium flumen maius venit usque ad ramum fræti pontis, qui est iuxta marmoratum, inque ad medium pontem S. Mariae, et ad medium pontem ubi Iudei habitare videntur, et reddit per medium pontem praedictum fractum, ubi iam de unda diximus, qui est primus astinus absque Transtyberinis catholicis ecclesiis S. Mariae, videlicet in Transtyberi, S. Grisogoni et S. Ceciliae, vel monasterio S. Paneratii et Ss. Cosmae et Damiani; tamen in praedictis ecclesiis et monasteriis quicquid ibidem ab episcopis necesse fuerit faciendi, Portuensi episcopo vel ab ipso invitatis tribuimus potestatem. Itemque concedimus et confirmamus in iam

dicio episcopio plehem S. Mariae et S. Apollinaris in mola rupta, et plebem S. Stephani in panchi, et plebem S. Mariae in Apruniana, vel omnes Ecclesias exiguae vel magnas cuiuslibet nominis, quae infra iam dictos astines sunt, vel esse possunt, absque illis, quas iam diximus Transtyberim sitis. Interea sancientes iubemus, sicuti a nostris praedecessoribus iussum est, ut in flumine toto, qui iuxta urbem Portuensem decurrit, nullus aleat molendina, aut pontem post iussionem tuam, vel successorum tuorum episcoporum iuxta priscam consuetudinem quoquomodo constituere, et eum vel a vobis, vel ab aliis, quibus tamen vos faciendum iniunxeritis, constitutum aut factum fuerit ipsa molendina, vel pons vestro arbitrio dispensentur: per pontem vero civitatis ipsius, si factus fuerit, enim plaustro onusto vino, vel vienam nemo audeat neque hinc illuc, neque inde luc penitus transmeare. Iterum sancientes iubemus, ut nullus presbyter, vel cuiuslibet ordinis clericus aliquis de toto praefato episcopatu audeat ad placitum constringere, aut ad contentionem finiendam compellere, aut aliquod servitium ab eis requirere, praeter episcopum Portuensem, in cuius parochia sunt. Quicunque vero praesumptor, sive dux, sive comes, vel vicecomes, aut cubicularius, vel a nostra apostolica sede missus, aut qualiscumque interveniens potestas, quae de ipsa civitate Portuense dominatum tenuerint, de quoenamque fuerint ordine, praedicta omnia immobilia loca, aut prænominatum Castaldaticum, vel duos pisatores et duos curiales, vel omnes praedictos clericos a iure et potestate, atque ditione praefati episcopi auferre vel minuere voluerit, vel parochiam infringere tentaverit, aut homines in praedieta turre habitantes, vel ubicumque proprietas episcopi mansionata fuerit, ad publicum servitium revocaverit, sciat se compositurum episcopo ipsi, qui pro tempore fuerit, auri purissimi lib. 20.

Nemini licet
molendina
construere in
flumine iuxta
urbem Portu-
ensem. absque
episcopi co-
scensu.

*Ordinationes
presbytero-
rum, diacono-
rum, subdia-
conorum et
consecratio-
nes ecclesia-
rum et alta-
rium in tota
regione Tran-
styberina ad
eosdem spi-
scopos spe-
ctore declara-
tur: exceptis
tamen digni-
tatis S. Pa-
latii Latera-
nensis.*

*Assignatio fi-
dium regionis
Transtyberi-
nae.*

*Excipitator
ecclesiae S.
Mariae vulgo
Transtyberin,
S. Grisogoni,
S. Caecilia,
monasterii S.
Paneratii, et
Ss. Cosmae et
Damiani.*

Alia bona.

*Qui bonorum
Ecclesiae glu-
ciosi invasor,
aut irrum vi-
lator extiterit,
componere e-
piscopo lib. 20
teneatur: et
excommunicatio-
nis senten-
tiae subiaceat.*

Censurae contra privilegi buios temeratores.

Insuper anathemati subiaceat. Statuentes quippe apostolica censura, autoritate beati Petri apostolorum principis, sub divini iudicij obtestatione, et anathematis interdictionibus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, vel alia quaelibet magna parvaque persona ea, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate vel augmentatione praedicti episcopii statuta sunt, refragare, aut in quoquam transgredi, aut aliquid exinde minnere audeat; scilicet, sicut superius a nobis statutum, vel concessum est, ita perennibus ac perpetuis temporibus sine aliqua minnitione permittat in aeternum permanere. Si quis antem, quod non optamus, temerario ausu, contra hoc nostrum privilegium venire, aut in quoquam ire praesumpserit, et sicut superius a nobis statutum est, ita firmiter permanere non dimiserit et in omnibus non observaverit, sciat se nisi resipuerit, auctoritate Dei omnipotentis et beati Petri apostolorum principis, atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienatum, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et omnibus pompis eius aeterno incendio concremandum. Qui vero pio intentu custos et observator huius nostri apostolici privilegii in omnibus extiterit, benedictionis gratiam, vitamque aeternam a iusto indice Domino Deo nostro et ab omnibus sanctis eius consequi mercatur in saecula saeculorum, amen. Scriptum per manum Georgii notarii regionarii atque scrinarii sanctae apostolicae sedis, in mense iulio, indictione prima. Datum kal. augusti per manum Domini gratia Bosonis episcopi et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis. Bene valete.

Dat. die 1 augusti anno Domini 4018,
pontif. Bened. anno vi vel vn.

XV.

Decretum excommunicationis contra invasores bonorum Cluniacensis monasterii, nisi satisficerint (1).

SUMMARIUM

Monasterium Cluniacense a quo fuerit constructum; ab omnibus liberum omnino declaratum et a summis quoque pontificibus privilegiis ornatum. — Quare tanta bona data ei sint. — Causae decreti huius. — Quae religiosorum locorum cura pontificibus inesse debeat. — Nomina eorum, qui secula perpetravunt in monasterium et eius bona. — Alii etiam non absimiles persecutores. — Eos exhortatur ad respicendum. — Cluniacense monasterium specialiter spectat ad sedem apostolicam. — Adhortatio supradicta ut respicant; ablata restituant; et congrue de ablatis satisfaciant infra mensem.

Benedictus per divinam gratiam sanctae Romanae Ecclesiae presul, et episcopus, omnibus fratribus et coepiscopis per Burgundiam, Aquitaniam, et Provinciam constitutis, Burchardo scilicet archiepiscopo Langdunensi, eiusdem nominis archiepiscopo Vienensis, Walterio archiepiscopo Besouensi, Walterio summam religionis episcopo Augustodunensi, Stephano episcopo Averensi, Fredeloni episcopo Antieni, Gaafredo episcopo Cabilonensi, Lamberto episcopo Lingonensi, Gansimo episcopo Matisconensi, Vicenzi episcopo Vaentiniensi, Harmanno episcopo Vivariensi, Pontio archiepiscopo Arelatensi, Aribaldo episcopo Uzeliensis, Olofrico episcopo Tricassiniensi, Geraldo episcopo Vapicensi, Petro episcopo Vassieni, Eldeherlo episcopo Avinionensi, Stephano episcopo Carpentoratensi, Almerado episcopo Riegensi, salutationem et benedictionem, ex parte Dei omnipotentis, et beati Petri apostolorum principis, et mea qui praesulatum, licet indignus, tenere videor apostolicae sedis.

1. Liquidum est, Cluniacense monasterium olim a Willelmo nobilissimo Aquitanorum principe in pago Matisconensi constructum, ipso agente cum apostolicae sedis pontifice et romanorum imperatore, regibus quoque Francorum et Burgundiorum, quod ita sit ab omni subiectione cuiuslibet personae, sive regis, sive episcopi, sive comitis liberum, ut aliquid debeat nulli nisi Deo et sancto Petro et sedis apostolicae summo praesuli. Quae libertas a cunctis antecessoribus nostris,

(1) Ex tom. xi Concil., col. 1083.

Monasterium Cluniacense e quo fuerit constructum; ab omnibus liberum omnino declaratum et a Summis quoque Pontificibus privilegiis ornatum.

Quare tanta
bona date si
cint.

Causae decreti
buius.

qui a conditione ipsius loci in hac sancta romana Ecclesie fuerunt usque ad nos, scriptis privilegiis, et a praelibatis principibus, datis praecoptis, tam de ipso loco, quam de omnibus ad se pertinentibus in Burgundia, Aquitania, Provincia constitutis, videlicet monasteriis, cellis, terris, cultis et incultis, corroborata et confirmata est: eo voto et desiderio, ut sacerdolum deserentes, et in eodem loco, sub regulari disciplina Christi servitio ex toto semet emancipantes, absque ullius impedimento libentius Deo adhaerenter et de ibidem Deo et S. Petro a fidelibus oblati, hospitalitati et egenorum curae inservirent. Quod hactenus, Deo propitiante, et apostolica auctoritate suffragante, bonitate insuper circum se manentium adminiculante, in quantum potuerunt, devote fecerunt.

2. Nunc vero, sicut in praesentia Deo devoti domini Roberti regis Francorum, principumque eius et optimatum, qui cum eo venerunt ad limina apostolorum et reclamatoria legatione dilectissimi filii nostri Odilonis eiusdem loci abbatis, percepimus, ita malorum contra eos exardescens insurrexit et convaluit cupiditas et insania: scilicet terras ipsorum, quam pauperum sibi commissorum depraedando; ut multiplicibus angustiis et afflictionibus tribulati, nullomodo, sicut nunc usque fecerunt, convenienter Deo debitum obsequium valeant solvere, nec solitam eum supervenientium hospitum et pauperum possint exercere.

3. Igitur quia in eodem loco ingerationes et missarum celebrationes et eleemosinae sunt pro statu sanctae Dei Ecclesiae et omnium fidelium vivorum et defunctorum salute et requie; ipsius dispendium, commune omnium nostrorum est detrimentum; et licet omnes boni fidèles de eorum angustia et perturbatione debeant compassionem habere et summo eum studio servos Christi iuvare, ut absque ullo impedimento queant in sancto proposito persistere; ego tamen, ad quem

post Denm et S. Petrum cura et providentia saepe dicti loci specialiter pertinent, iuvamen et solatium auctoritatis apostolicae non desistam subministrare.

4. Sunt autem crudeliores saepe nominati loci habitatorum persecutores Hildinus omnis bonitatis inimicus, qui non solum in hoc illos irritat, quod sua suorumque eis tollit; sed etiam quod suam nequitiam in illos retorquere cupidus, facit circum se manentibus intelligere, omnem iustitiam de male a se commis- sis eis velle se facere: et ita eos in ipso placito et concordatione semper fallit et eludit, ut pro iustitia deteriori ab eo iniuriam suscipiant. Est et Wielardus de Belioeo, qui eis tollit Ecclesiam de Tresslo cum omnibus appendiciis suis. Bernardus quoque de Retortorio, Hugo de Monte Pavonis, et uxor eius Arilina, qui eis tollunt potestatem de Lasiaeo cum omnibus ad se pertinentibus, sicut divae memoriae omnes Leotaldus primus, deinde Milo religiosus miles, per testamentum literarum olim contulerunt Sancto Petro, et prafato loco: Falco nepos Sterii clerici, et frater eius, omnesque consorts illorum, qui eis tollunt potestatem de Oiadellis cum omnibus appendiciis suis. Warulfus de Branceduna, et frater eius Walterius Maticensis p[ro]positus, qui eis contrarii sunt de precaria, quam tenebat de Sancto Petro beatae recordationis Leobaldus episcopus, eorum videlicet avunculus; et de alia terra, quam idem p[ro]p[ter]eum ante mortem suam, ipsam precariam restituens, ex sua parte donaverat Sancto Petro. Durandus de Caudiae, Arminus de Caudiae, Girardus de Centurpennis, qui eis contrarius est de Villa-Fontanedo. Robertus de Issevee, qui tollit eis plautas, quas Bernardus Dolin interfectus dederat Sancto Petro. Sed et illi, qui eis contrarii sunt de potestate sarrianis: nec non et illi, qui de praedationes et iniurias consuetudines faciunt, et requirunt in potestate Valentiola et in potestate Tudolleta et in podio Odo-

Quae religiosorum locorum cura Pontificibus ienesse debeat.

Nomina eorum, qui secta perperarunt in monasterium et eius bona.

Alii etiam non absimiles persecutores.

lensis et in caeteris potestatibus, villulis et terris ad praefatum locum pertinentibus. Sunt etiam alii quam innumerabiles, quorum nomina longissimum esset schedulae inseri.

5. Hos supra nominatos et omnes persecutores, depraedatores et invasores terrarum, et substantiarum ad saepe dictum locum pertinentium, more antecessorum nostrorum praefati loci ad nos specialiter pertinentis euram et providentiam habentes, ex parte Dei et sancti Petri, et nostra, vocamus ad resipiscendum: et monemus, ut contrarietates et iniustas querelas, quibus servos Dei inquietant et conturbant, quancutis deponant. Terras etiam iniuste pervasas et substantias depraedatas, cum omni integritate, iuxta rationem quam cum eis invenire potuerint, restituant. Sed de iniuria, quam sine causa illis intulerunt, congrue satisfaciant infra spatum, quod estat hinc usque in festivitatem S. Michaelis. Quod si fecerint, habeant gratiam et benedictionem et absolutionem Dei et S. Petri et nostram. Si autem, infra praefixum a nobis terminum monitioni et vocationi nostrae non adsenserint, sed contemptores, et inobedientes extiterint in sua malitia perseverantes; cauterio ecclesiastici examinis, quasi putrida membra a corpore Christi prescindantur, sintque a liminibus sanctae Ecclesiae procul repulsi et a consortio fidelium alienati et excommunicati, sint maledicti stantes et ambulantes, vigilantes et dormientes, ingredientes et egredientes: sint maledicti manducantes et bibentes: sit maledictus cibis eorum et potus: sit maledictus fructus ventris eorum, et fructus terrae eorum, sustineantque plagas Herodianas, quousque disrumpantur viscera eorum et cum Dathan et Abiron de terra viventium perdit, cum diabolo et angelis eius perpetualliter damnati, maneant in poenis infernalibus sine fine cruciandi. Fiant etiam filii eorum orphani, et uxores eorum viduae; nutantes transferantur filii eorum

Eos exhortatur ad resipiscendum.

Cloniacense monasterium specialiter spectat ad Secundum Apostolicam.

Adhortatio ad supradictos ut resipiscant; ablati restituant; et congrue de ablatis satisfaciat infra mensem.

Ni fecerint, diro auctoritate sicut subiecti.

et mendicent. Eiificantur de habitationibus suis, omnibusque maledictionibus, quae in veteri vel novo Testamento contineri videntur, maledicti et anathematizati subiaceant, quousque resipiscant, et nostrae vocationi et monitioni congrue satisfaciant.

6. Vobis etiam fratribus meis et coepiscopis supra nominatis mando et praeceptio authoritate apostolica, ut hanc meam confirmetis sententiam, et similiter illos excommunicetis: omnibusque presbiteris et caeteris sacri ordinis ministris vobiscommissis, excommunicare praecepitiatis. Si quis autem vestrum, quod minime credo futurum, non obedierit huic nostrae issioni, de contemptu inobedientiae uoverit se habitum rationem ante tribunal Christi. Ipse namque dixit: Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit (*a*). Sed et seniori quam reverendo domino Willermo comiti, nec non praecepitae bonitatis et dulcedinis domino Hugoni comiti: dominoque Rinaldo comiti filio supranominati domini Willeni; bonae quoque in lolis, ac totius affectu dilectionis amplectendo domino Ottone comiti; omni etiam reverentia et veneratione dignissimae domnie Alleidae comitissae, cognome neato Blavidae, nurisque eius domiae Gerbergie comitissae: sed et illustribus viris domino W. vico comiti et fratri eius domino Willelmo, domino quoque Olalrico: et domino Ansaldo, et caeteris principibus et optimatibus totius Burgundiae, Aquitaniae, et Provinciae, qui auxilio esse possunt habitatoribus saepe nominati loci, apostolicae benedictionis et absolutionis munus mittimus: ipsisque omnium suorum peccaminum veniam implorantibus, in cunctis nefactis, quae a nobis et a caeteris fidelibus in hac sineta romana Ecclesia quotidie fiunt, ex parte Dei, sanctique Petri, et nostra, partem et societatem damus: eo obentu, ut semper adiutores, et defensores praedicti loci omniumque ad se

(*a*) *Luc. 10, 16.*

Episcopis, ad quos haec sententia dirigatur, eius confirmatione praecepitur.

Adhortatio ad Adelaidem, caeterosque illius provinciae comites ut Cloniacensi monasterio in omnibus favent.

pertinentium, de omnibus sibi contrariis existant. Quod si neglexerint, non solum tanto beneficio privabuntur, sed insuper de potestate ob defensionem fidelium a Deo sibi data in die ultimi examinis sine dubio rationem reddent. Data kalen. septembris etc. (1).

IOANNES XIX

PAPA CXLVII

Anno aerae Christi comm. MXXIV.

Ioannes Benedicti VIII germanus frater, cui in pontificatu successit paucis post eius obitum diebus ante mensem octobrem anno 1024, ex laicali ordine ad pontificiam dignitatem assumptus, sed annos IX, et dies IX (2). Fuit autem temporibus imperatorum Basili et Constantini, quorum primus anno 1023 mortuus est, alter anno 1028, et Romani in Oriente; in Occidente vero Conradi II, qui ab eodem Ioanne imperator dictus et coronatus est. Obiit mense octobri anni 1055, et sepultus est in basilica S. Petri inter portam Argenteam et Romanam, Vacavit sedes dies n (3).

I.

Privilegium S. Sylviae Candidae Ecclesiae, quo eis bona omnia confirmantur, eiusque episcopis per ampla in Ecclesia S. Petri Romae et civitate Leonina iurisdictio conceditur (4).

SUMMARIUM

Exordium. — Petri episcopi postulatio. — Ei confirmatur episcopatus Sylvae Candidae cum bonis et pertinentiis omnibus.

(1) Hanc epistolam nec ante annum 1018, nec post 1021 datam fuse probat Pagius Critie, ann. 1018 num. x et seq. cui lectorem nos mittimus.

(2) Concordantibus cum Pago i et iii. Vignolii catalogis, ac pariter v ex Critiae Baroniane praefixis. (3) Ut habet viii catalogus eidem critiae prefixus. (4) Ex regist. Vat. Gregor. IX de promulg. edidit Ughell. Ital. sac., tom. 1.

— Enumeratio bonorum. — Nemini episcoporum licet ecclesias monasteriorum civitatis Leoninae de urbe ad hunc episcopatum pertinentium consecrare praeter ipsum episcopum. — Eadem conceditur, ordinationes facere die sabbati, et missam celebrare super altare confessionis S. Petri, omniaque ibidem oblata accipere (1). — Item in dominica Palmarum ab ecclesia S. Mariae Transtyberim ad idem altare maius veniendo cum processione missam celebrare — Item in die Coenae Domini et in officio Parasceve. — Omniaque munera, quae ibi offeruntur dictis diebus, accipere. — Eadem conceditur ius ungendi et beneficiendi imperatores nuper electos. —

(1) Ut hic scias, lector, quae fuerint dona in confessione B. Petri poni solita a fidelibus quasi specie census, atque ea, quae fidelium observantia et obsequium erga apostolorum principem affectebat. accipe fragmentum Cincii Camerarii ex libro De Censibus, quod mihi tradidit vir el. Joseph Blanchini congreg. Oratorii de literaria re publica benemerentissimus, patruo quo non assimiliz. Haec sunt quae D. Papa est recepturus ab illis, qui emunt, confessionem B. Petri secundum tenorem praeteritorum ementium. In primis singularis (*sic*) hebdomadis **xxi** libras cerae in quoque mense, unam aquariciam olei et unam libram olibani. Scientium quod in Nativitate Domini et in Pascha praedictae cerae duplicantur (*sic*) quantitatem et olibanum similiter. In die sabbati de Albis **x** librae cerae pro Agnis. In Purificatione B. Mariae **x** librae pro candelis et **iv** den. Proven. Vastaetariis. In Annunciatione tautundem. In die Iovis sancti **iii** den. pondus balsami camerario pro chlorimate et unam aquariciam olei et duodecim ampullas vitreas, sex maiores et sex minorum et sex fanones. Accoliti debent habere in dominica Palmarum **ii** sol. Prov. et **iv** aquaricias Claretii cum camerario et cancellario quando vadit ad vesperas debet habere par facilarum **ii** librum et ad Missam **ii** lib., praeterea calices, crucis turribula, bacilia aurea sive argentea et etiam omne aureum aliquid (*sic*) et argenteum laboratum, camisos, stolas, manipulos, corporalia super calices manutergia de Alemania et pallia super sex lib... quae ad altare offeruntur sicut et inveni in scripto... habere debet in festo S. Georgii usque ad Pentecostes singulis diebus **xii** denarios Papie, pro implendis fontibus apud S. Ioannem Lateranum. In die Iovis sancti et die Veneris sancti episcopus S. Rufinae recipit ins, quod consuevit habere. Scilicet arcam et altare ex quo pulsatur ad missam usquendum finitur officium et ex quo pulsatur ad missam usque ad finem missae, salvo iure cantorum quod debent in altari cum eodem episcopo et in salbato sancto ex quo pulsatur ad officium matutinale.

Item et vicibus papae in ecclesia S. Petri et civitate Leonina fungendi, si ille fuerit impeditus. — Item et ecclesiis consecrandi, clericos et diaconos in d. Leonina civitate ordinandi. — Ecclesiae Sylvae Candidae confirmantur alia bona iuxta Romanam posita. — Anathema contra huiusmodi statuta inobservantes. — Nomina episcoporum, qui huic privilegio subscripserunt. — Iterata sententia anathematis contra molestiam Ecclesiae huic inferentes, vel praesentem paginam ullo modo temerantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Domini gratia episcopo Sylvae Candidae Ecclesiae, et per te eidem venerabili episcopio, successoribusque tuis episcopis in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lueri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum promerebimur, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia dilectio tuae filiationis postulavit, quatenus concederemus et confirmaremus tibi, tuoque venerabili episcopio ea quae a praedecessoribus nostris pontificibus ob restaurationem et restitutionem saeculi loci ipsius, et remedium animarum suarum et suorum successorum in praefatum usum tui episcopii concessa sunt, atque confirmaverunt;

Petri episcop postulatio.

Et confirmator episcopatus Sylvae Candidae cum bonis et pertinentiis eis.

Uniqueratio bonorum.

nos simili clementia praemoniti, et inclinati precibus vestris, per huius nostri apostolice privilegii seriem concedimus et confirmamus tibi supradicto filio dilecto Petro episcopo supradictum tuum episcopatum in integrum cum omni integritate sua, cum universis plebis, titulis, clericis, capellis, massis, curtibus, fundis, et easalibus, villis, vineis, terris; vel omnia quae sub iure et dominio eiusdem episcopatus adiacere vel pertinere dignoscuntur. In primis videlicet massam in integrum, quae appellatur Caesarea cum fundis et colonis suis, qui dicuntur Furculae Tandiliani Martiviani. Item coloniam de Salaro, et de Cortina, et de Gradulsi,

coloniam de Valle, et de Fontana, et de Sancto, et coloniam de Coriliano, et de Lauro, simulque coloniam de Casanova, coloniam de Tribano, et de Masopane, et coloniam de Castanea enpa, et de Calvallis, coloniam de Caesano, sive quibus aliis vocabulis nunenpantur, cum omnibus suis vineis, casalibus et appendieciis; et cum omnibus finibus, et terminis, limitibus, scilicet terris, campis, pratis, paucis, sylvis, saliciis, arboribus pomiferis, fructiferis et infruitiferis, diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis perennibus, aedificiis parietinis, arenariis adiunctis adiacentibusque suis: et ecclesiam Sancti Andreae apostoli infra ipsam massam aedicatam, una cum colonis, atque massaritis, tributariis, et angarialibus masculis, et foeminiis, filiis et filiabus, ac nepotibus ibidem residentibus, aut exinde provenientibus ubique inventi fuerint, et cum omni censu et dationibus atque functionibus, nec non et angariis, pertinentibus, positis in territorio Nepesino miliarum ab urbe Romae viginti ex corpore patrimonii Tusciae iuris S. nostrae Romanae, cui (Deo auctore) praesidemus Ecclesiae, et inter affines ab uno latere terra monasterii S. Stephani minoris a Sancto Petro, et secundo latere sylva et terra, quae sint (1) de Ioanne Grammatico, et a tertio latere pastoritia Donica, et a quarto latere massa Clauiana. Itemque concedimus et confirmamus vobis fundum in integrum, qui vocatur Buxus, in quo basilica Sanctarum Rustinae et Secundae constructa esse videtur, et fundum in integrum qui vocatur Artronum, et montem Iordanum, cum casis, vineis et terris, sylvis, enlatum et incultum, una cum servis et ancillis, atque colonis ibidem residentibus utriusque sexus et aetatis, vel cum omnibus eorum pertinentibus, situ et territorio Sylvae Candidae, et inter affines a primo latere terra supradicta s. episcopii, a secundo latere rivus, qui vocatur Galeria, a tertio latere

(1) Probabiliter: sunt.

Bibaro, a quarto latere Criptulae; nec non fundum in integrum, qui dicitur mons Aureus cum omnibus suis pertinentiis; ab uno latere mons, qui vocatur Iordanus, a secundo latere Criptulae, a tertio latere casale, quod vocatur Palmira, a quarto latere fundus qui dicitur Lauret, et a quinto latere terra et monasterii S. Martini, seu fundum qui appellatur mons Grandul, cum omnibus ad eum pertinentibus, inter affines, ab uno latere fundus Aquilin, a secundo latere fundus Palmi, a tertio latere fundus Montis Aurei, et a quarto latere fundus Criptulae et Bibariolae, atque fundum qui dicitur Oripo, cum omnibus ad eum pertinentibus, inter affines, ab uno latere bona monasterii S. Martini, et a secundo latere fundus, qui vocatur Insula Sancta, et a tertio latere curtis Sancti Petri, et fundus Montis Granduli, et a quarto latere Insula de Curte S. Petri. Verum etiam fundus, qui vocatur Criptulus et Palmis, cum omnibus eorum pertinentiis, ab uno latere, fundus Fulisanus, et a secundo latere fundus Lauret, et a tertio latere terra Sancti Martini, et a quarto latere fundus Seriani in imo; fundus Iliodori cum omnibus pertinentibus suis, ab uno latere terra monasterii S. Martini, a secundo latere Castagnetol, et a tertio latere Insula Sancta; denique et ipsum fundum Insulam Sanctam cum omnibus ad eum pertinentibus, ab uno latere casale, quod vocatur Bruce, a secundo latere mons Donicus, et a tertio latere Musanus, et a quarto latere Sanctus Laurentius de Panti; pari modo fundum Sancti Basilii cum omnibus ad eum pertinentibus, ab uno latere casale Sancti Petri, qui appellatur Pauli, a secundo latere vallis, quae vocatur Intensonosa, et a tertio latere Barbarol, a quarto latere monasterium S. Stephani. Porro fundum Panori cum omnibus suis pertinentibus, ab uno latere fundus Apurnianus, a secundo latere Silva Candida, et a tertio latere Musanellus, et a quarto latere Camiliar, et a quinto la-

tere turris Aureliana, et silex S. Stephani cum salinaria; atque fundum Laureti, ab uno latere terra S. Petri, a secundo latere terra S. Martini, a tertio latere mons Iliodori, a quarto latere fundus Oripis seu casale quod vocatur Pauli, et fundum Serianum; cum omnibus eorum pertinentiis, ab uno latere terra S. Martini, a secundo latere Silva Candida, a tertio latere Insula Sancta, et a quarta latere sylva S. Petri; nec non casale, quod dicitur Castagnolum, ab uno latere Sancti Quatuor Fratres, a secundo fundus Orbanula, a tertio Musan, a quarto Masanell, atque sylva, quae vocatur Magia, cum omnibus pertinentibus suis, ab uno latere rivus de Galesia, a secundo latere monasterium Veneris, quod vocatur Huppla Ancilla Dei. Omnes vero illos fundos et casalia cum terris, campis, pratis, pascais, sylvis, cultis ei incultis, positis in territorio Sylvae Candidae, milliaria ab urbe Romae plus minus duodecim. Verum etiam aquinolam molentem in integrum in vicino, qui vocatur Galeria, cum omnibus sibi pertinentibus, et terra simitaritia, quae vocatur Pastina, longe ab uno latere Gualdus Donicus, a secundo terra Sancti Petri, quae appellatur campus Massano, a tertio latere mons Actionus, a quarto mons Pauninus constitutus iuxta supradictum episcopium, sive alium aquinolam in ipso rivo cum omnibus sibi pertinentibus, iuris ipsius episcopii. Itemque concedimus et confirmamus vobis omnes plebes et ecclesias parochiasque cum omnibus eorum pertinentibus, vel adiacentiis, scilicet plebem S. Mariae in Silva Candida, cum titulis suis, titulum Sanctorum Ioannis et Pauli in Latino, et titulum Sancti Angeli in Musano, titulum Sancti Donati in Maiorata, atque plebem Sancti Gregorii in ipso loco; titulum Sancti Anastasii in Musano, et plebem Sancti Angeli in Ruscindo cum terris suis, simulque plebem S. Ioannis in Nono cum terris et titulis suis, titulum Sancti Martiani in ipso burgo cum terris suis, titulum Sancti Audreae cum titulis

suis, neenon titulum Sanctae Mariae cum terris suis, titulum Sancti Nicolai, qui est in Castello de monte Depini, titulum Sanctae Mariae, qui appellatur Insirgus cum terris suis, titulum Sancti Paneratii cum terris et titulis suis, titulum Sanctae Mariae in Insula cum terris suis, plebem Sanctae Mariae Lutiae cum terris, insulam Sancti Ioannis cum titulo et terra sua, titulum S. Gregorii in ipso loco: similiter plebem Sancti Pauli in Formello, cum terris, vineis et hortis, et olivetis, atque titulis suis, titulum Sancti Silvestri in Columna, cum terris et vineis suis, titulum Sancti Angeli in Mutiano cum terris et hortis suis, titulum S. Martini cum terris suis, titulum Sancti Genesii in Dalmatica cum terris suis, titulum S. Laurentii in Formello cum terris et hortis suis, titulum Sancti Ioannis in ipso loco cum terra sua, titulum S. Petri cum terra sua, titulum S. Angeli in Laureto, titulum S. Valentini in Criptullo; item plebem S. Cornelii in Crapario; et per huius privilegii nostri et decreti paginam in perpetuum confirmamus sancto praedicto vestro episcopio Sylvae Candidae cum terris, vineis et olivetis et titulis sois, titulum S. Paneratii cum terris suis, titulum Sanctae Mariae cum terris et prato suo, titulum S. Valentini cum terris et oliveto suo, atque prato, titulum S. Donati cum terris suis, titulum Sanctae Mariae cum terris suis, titulum S. Laurentii cum terris suis, titulum Sancti Anastasii in Cannetalo cum terris et vineis suis, titulum Sancti Viti cum terris suis, plebem Sancti Pauli cum terris, vineis et iuribus suis, titulum S. Silvestri et Sancti Angeli cum terris, vineis et olivetis et iuribus suis, titulum Sanctae Mariae cum terris et vineis, titulum Sanctae Christinae cum terris, vineis et sylvis suis, titulum Sancti Georgii, titulum Sancti Martini cum terris et vineis suis, titulum Sancti Cassiani cum terris et vineis, et familiis tribus, titulum Sancti Anastasii cum terris et vineis, titulum S. Iustinae cum terris et vineis, ti-

tulum Sancti Angeli cum terris suis, titulum Sancti Gregorii cum terris et vineis suis; similiter plebem Sancti Martelli in quartodecimo cum terris et vineis, et oliveto maiore, atque titulis suis, titulum S. Mariae in Serofano cum terris et vineis, titulum S. Stephani in Matera, titulum S. Mariae in Matera, titulum S. Blasii in Serofano, titulum S. Ioannis in ipso Serofano, et Sanctae Eugeniae cum terris et vineis; simulque plebem Sanctae Mariae in Molmula cum terris et vineis et titulo suo, et Sancti Angeli cum terris et vineis. Confirmamus etiam vobis casalia et colonias, atque castellum in integrum, qui appellatur Dalmachia, Baleno, Stabla, Masaviliana, vel si qui aliis vocabilis nuncupantur, una cum familiis masculis et foeminis, seu colonis, per singula loca pertinentibus, cum casis, vineis, terris, sylvis et pratis, aquis perennibus, vel cum omnibus ad supradieta casalia et colonias, atque castellum pertinentibus positum in territorio Nepesino milliarium ab urbe Roma plus minus viginti, inter affines ab uno latere via, quae est inter militiam de turre de Crapacorio, et terram de Pastoritia Sancti Petri, ab alio latere terra de monte Arsitio, et Focapran, qui vocatur Coluñella, et terra de turre Crapacorio, quae appellatur Matera, et a quarto latere terra S. Laurentii, quae appellatur Salicara, et rivus qui pergit per Bussetum et Maleon. Itemque concedimus et confirmamus vobis in perpetuum ecclesiam Sanctarum Russinae et Secundae sitam Romae iuxta palatum nostrum cum omnibus ad eam pertinentibus. Etiam concedimus et confirmamus vobis in perpetuum ecclesiam S. Mariae cum omnibus suis pertinentibus infra hanc civitatem Romanam, non longe a monte qui Augustus dicitur, pariter concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum, sicuti a memorato sanctissimo papa, sive a certis praedecessoribus nostris pontificibus concessa et confirmata fuerunt, videlicet mo-

rum civitatis Leoninae de urbe ad hunc episcopum pertinens et omni anno die Paraceseve supra ipsum altare maius S. Petri totum officium reverenter, ut decet vos, vestrosque successores facere volumus, in quibus tribus missis, scilicet in missa Palmarum, seu in missa Coenae Domini, et in officio Paraceseve, quicquid auri, vel argenti, pallii seu cerea, vel aliarum rerum supra iam dicto saero altari Sancti Petri, sive in confessione positum, aut iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora, qua ipsa Missa, et officium inchoata fuerint et expleta, per nostros custodes in vestram, vestrorumque successorum similiter, remota omni contradictione, deveniat potestatem, in quibus quinque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit aliquem diaconorum nostrorum ministrare ob honorem Sancti Petri vestram reverentiam volumus: parentatum autem eiusdem ecclesiae Sancti Petri, et supradictorum suorum monasteriorum, et cuncta ecclesiastica iudicia ipsorum, seu totius civitatis Leoninae vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus.

Eidem conceditur ordinantes facere die sabbati, et missam celebrare super altari confessio- nis S. Petri, omniaque ibidem oblatas accipere.

Item in dominica Palmarum ab ecclesia S. Mariae Transtiberim ad idem altare maius veniendo cum processione missam celebrare.

nasteria quinque Sancti Stephani maioris, et minoris, Sanctorumque Ioannis et Pauli, et Beati Martini, atque Teclae, constituta iuxta magnam ecclesiam S. Petri, ant certis ecclesiis, quae sunt constitutae in tota civitate Leonina, et si necessarium fuerit eas consecrare, nullus aliis episcopus ad tale ministerium, vel consecrationem accedere praesumat, nisi vos, vestrique successores episcopi Sanctae Sylviae Candidae Ecclesiae in perpetuum. Concedimus autem et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum sanctum diem sabbati ad baptismi sacramentum celebrandum, et totum officium faciendum in ecclesia B. Petri apostoli, et supra magnum altare, in quo toto venueritis per vestros curatores, in vestram, vestrorumque successorum, remota omni contradictione, deveniat potestatem, in quibus quinque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit aliquem diaconorum nostrorum ministrare ob honorem Sancti Petri vestram reverentiam volumus: parentatum autem eiusdem ecclesiae Sancti Petri, et supradictorum suorum monasteriorum, et cuncta ecclesiastica iudicia ipsorum, seu totius civitatis Leoninae vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus. Similique modo ad iniungendum et consecrandum imperatorem primum vestram, et vestrorum successorum episcoporum firmitatem convocamus, ut quibus regnum, portus ecclesiae Sancti Petri et civitatis Leoninae commissum est, ab his primum sit benedictus. Nec non cuncta sacra officia, seu ministeria, quae nos et successores nostri facere debemus, si aegritudine, vel aliqua cura impediti facere non possumus, tam in supradicta ecclesia S. Petri et monasteriis suis, quam per totam civitatem Leoninam, per vos vestrosque successores fieri apostolica auctoritate decernimus. Consecrationem vero altarium ecclesiae, et aliorum monasteriorum, nec non consecrationem ecclesiarum, altarium sanctorum, clericorum, seu diaconistarum totius civitatis Leoninae vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sicut praelibatum est, concedimus et confirma-

Gloriam in excelsis Deo dicere, sanctum Crismon confidere, et quod ad episcopum pertinet, agere volumus, et omni anno die Paraceseve supra ipsum altare maius S. Petri totum officium reverenter, ut decet vos, vestrosque successores facere volumus, in quibus tribus missis, scilicet in missa Palmarum, seu in missa Coenae Domini, et in officio Paraceseve, quicquid auri, vel argenti, pallii seu cerea, vel aliarum rerum supra iam dicto saero altari Sancti Petri, sive in confessione positum, aut iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora, qua ipsa Missa, et officium inchoata fuerint et expleta, per nostros custodes in vestram, vestrorumque successorum similiter, remota omni contradictione, deveniat potestatem, in quibus quinque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit aliquem diaconorum nostrorum ministrare ob honorem Sancti Petri vestram reverentiam volumus: parentatum autem eiusdem ecclesiae Sancti Petri, et supradictorum suorum monasteriorum, et cuncta ecclesiastica iudicia ipsorum, seu totius civitatis Leoninae vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus. Similique modo ad iniungendum et consecrandum imperatorem primum vestram, et vestrorum successorum episcoporum firmitatem convocamus, ut quibus regnum, portus ecclesiae Sancti Petri et civitatis Leoninae commissum est, ab his primum sit benedictus. Nec non cuncta sacra officia, seu ministeria, quae nos et successores nostri facere debemus, si aegritudine, vel aliqua cura impediti facere non possumus, tam in supradicta ecclesia S. Petri et monasteriis suis, quam per totam civitatem Leoninam, per vos vestrosque successores fieri apostolica auctoritate decernimus. Consecrationem vero altarium ecclesiae, et aliorum monasteriorum, nec non consecrationem ecclesiarum, altarium sanctorum, clericorum, seu diaconistarum totius civitatis Leoninae vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sicut praelibatum est, concedimus et confirma-

Item in die Coena Domini et in officio Paraceseve.

Omniaque munera quae ibi offeruntur dictis diebus accipere.

Eidem conceditor ius un- gendi et be- nedicendi im- peratores nu- per electos.

Item et vicibus Papae in ec- clesia S. Petri et civi- tate Leonina fungendi, si ille fuerit ma- peditus.

Item et ec- clesia conse- crandi, cleri- cos et diaco- nos in d Leo- nina civitae ordinandi.

mus. Superque ~~etiam~~ ecclesiae Suctae Russinæ et Secundæ, cui Deo authore praesidetis, vobis vestrisque successoribus in perpetuum concedimus, et confirmamus etiam ecclesiam Sancti Adalberti et Paulini enim ecclesia Sancti Benedicti, et omni sua integritate et pertinentiis. Et sicut ad manum vestram hodie tenetis posita infra hanc civitatem Romanam in Insula Licaonia, ut sit vobis vestrisque successoribus, eum volueritis, episcopale domicilium, et congruum receptaculum, opportunumque habitaculum, quemadmodum intervidetur Portuensem Ecclesiam Sanctum Ioannem inter Duos Pontes. Presbyteros vero et clericos, qui pro tempore in eadem ecclesia Sancti Adalberti, Paulini et Benedicti fuerint, ita subiectos vobis esse volumus, ut proprios filios Ecclesiae vestrae, et ab omni iure illos subtrahimus, tuae paternitati tamen eos committentes, ut solummodo vestrum iudicium expetant, vestro dominio famulentur, et per omnia vestris rationalib[us] obsecundent mandatis, ut quomodo vobis placet eos ordinare, secundum decet, regere, informare et emendare, nostra apostolica auctoritate in perpetuum liceat. Praedictis vero omnibus locis et familiis cum omnibus eorum pertinentibus, sicut superius missa sunt, a praesenti decima indictione, tibi, tuisque successoribus in eodem venerabili episcopio in perpetuum donamus, largimur, concedimus et confirmamus, atque stabilimus perenniter in usum et utilitatem ipsius venerabilis episcopii et episcoporum, qui per tempora tenerint ipsam Ecclesiam. Statuentes quippe apostolica censura sub divini iudicii obtestatione et anathematis interdictione, at nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel qui publicas functi fuerint actiones, vel alia qualibet magna parvaque persona audiat vel praesumat aliquid de omnibus, quae supra continentur, contra hoc nostrum pontificale privilegium agere vel alienare, aut auferre, scilicet potius firma

atque stabilia perpetuis temporibus, si- enti a nobis statuta et confirmata sunt, decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum privilegium in quoq[ue]nam transgressor esse praesum- pserit, vel frangere ansus fuerit, et in omnibus obediens et observator esse no- fuerit, sciat se auctoritate Dei omnipot- entis et domini nostri apostolorum prin- cipis Petri, cuis licet immeriti, Dei tam- men dignatione gerimus vices, anathematis vinculo innotatum, et a regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et omnibus impiis so- ciis in inferno. Qui vero p[ro]prio intuitu custos et observator huins nostri apostolici pri- vilegii extiterit, meritis atque precibus beati Petri apostolorum principis, et san- etarum martyrum Russinæ et Secundæ in aethereis arcibus praemia et benedictionis gratiam atque misericordiam a iusto Iudice Domino Deo nostro vitam percipere et invenire mereatur* in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manum Georgii notarii regionarii, atque scriptoris sanctae roma- nae Ecclesiae in mense decembri, et in- dictione suprascripta x.

Thebaldus Bellistren. Ecclesiae episcopus. Theobaldus episcopus sanctae Alban. Ec- clesiae.

Dominicus sanctae Lavican. Ecclesiae episcop.

Petrus Praenest. Ecl. epis.

Petrus episcop. S. Ostiensis Ecl.

Stephanus presbyter tituli Sanctae Ce- ciliae.

Benedictus archidiaconus.

Ugo diaconus.

Petrus card. tit. S. Damasi.

Crescentius diaconus.

Ioannes subdiaconus.

Ioannes card. tit. S. Marci.

Ioannes Domini gratia diaconus.

Ioannes subdiaconus de Mira.

Ioannes presbyter tituli Sancti Callixti in Transtyberim.

Nomina epi- scoporum, qui huic privilegio subscrive- ront.

Ecclesiae Syl-
vae Candide
coconfirmato-
ria bona iuxta
Romam posita.

Anathema
contra huins-
modi statuta
inobservantes.

Crescentius diaconus.

Rodulphus indignus presbyter et abbas ex monasterio Sancti Laurentii, qui ponitur in clausura.

Ioannes presbyter card. tit. S. Grisogoni. Franco diaconus.

Raynerius diaconus.

Datum XVI kalend. ianuarii per manus Benedicti episcopi Portuensis et vice Peregrini Coloniens. archiepiscopi, bibliothecarii sanctae apostolicae sedis; anno pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis XIX papae in sacratissima sede B. Petri apostoli tertio, mense decemb., indictione X. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praedictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel iniustis vexationibus fatigare: scilicet, omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicae auctoritate. Si quae igitur in futurum ecclesiastica, saecularis vel alia persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui erat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscet et a sacerdatis corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipient, et apud districtum Indicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Dat. die 17 decembris anno Domini 1026,
pontif. Ioannis anno III.

Iterata sententia anathematis contra molestiam Ecclesiae huic inferentes, vel praesentem paginam ullo modo temerantes.

II.

Insula Gradensis cum omni iure ad Gradensem patriarcham spectanti, Popponi Aquileiensi conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Alii praedecessores summi pontifices similia privilegia concederunt. — Aquileiensis Ecclesia caput et metropolis Ecclesiarum Italiae declaratur; et secunda post romanam sedem. Pallium quoque conceditur in perpetuum adhibendum statutis festis diebus. — Confirmatio Ecclesiarum omnium, parochiarum et bonorum ad Aquileiam. Eccl. pertinentium. — Conceditur quoque insula Gradus suppresso ibidem patriarchatus titulo. — Omnibus episcopis ordinationes facere in districtu patriarchatus sine patriarchae consensu interdicitur. — Anathema contra privilegi huius transgressores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Popponi sanctae Aquileiensis Ecclesiae patriarchae perpetuam salutem.

Cum magna nobis solitudine insistit Exordium cura pro universis Ecclesiis Dei ac piis locis vigilandi, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur; ideo convenit, nos tota mentis aviditate eorundem veterum locorum stabilitatem ac integratatem maxime proeurrare et sedulo eorum utilitatem ac subsidia illie contrahere, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore et laude, atque gloria eius divinae maiestatis nostrarum rerum confirmare veteribus locis, sit acceptabile (2). Nobiscum ab eins locupletissima misericordia digna huiusmodi pii in sidereis censeri amor areibus remuneratione. Igitur quia postulantis a nobis, quatenus patriarchatum Sanctae Aquileiensis Ecclesiae cum omni suo honore atque suis pertinentiis totum in unum vobis conferamus, sicut olim a B. Petro principe apostolorum, nec non Eugenio atque Gregorio, caeterisque praedecessoribus nostris huius apostolicae sedis epi-

(1) Ex authent. exemplari edidit Ughell. Ital. Sac., t. v. (2) Note barbariem stylis.

*Alii praede-
cessores Sum-
mi Pontificis
suntia privi-
legia conces-
serunt.*

*Aquileiensis
Ecclesia caput
et metropolis
Ecclesiarum
Italiae decla-
ratur; et se-
cunda post
Romanam Se-
dem, Pallium
quoque con-
ceditur in per-
petuum adhi-
bendum statu-
tis festis die-
bus.*

*Confirmatio
ecclesiarum
omnium, pa-
rochiarum et
bonorum ad
Aquileien. Ec-
clesiam perti-
nentium.*

*Conceditur
quoque insula
Gradus, sup-
presso ibidem
patriarchatus
titulo.*

scopis decretum est. inefiniti namque precebus vestris apostolica auctoritate concedimus et per huius nostri privilegii paginam confirmamus vobis, vestrisque successoribus, patriarchatum sanctae Aquileiae Ecclesiae fore caput et metropolitum super omnes Italiae ecclesias: quoniam ante omnes constitutam et in fide Christi fundatam fuisse cognoscimus: atque volumus S. Aquileensem in cunctis fidei rebus peculiarem et vicariam, et secundam esse post hanc aliam romanam sedem, sicuti olim a B. Petro apostolo concessum fuisse videatur. Insuper vobis vestrisque successoribus apostolica auctoritate pallium concedimus, quo vos ad missarum solemnia celebranda uti volumus in Natali Domini ac solemnitate Epiphaniae et in quatuor S. Mariae festivitatibus et in eiusdem dedicatione Ecclesiae, et in die Natalitii sui, et in Coena Domini, et in die S. Paschae, et in Ascensione Domini, et in die S. Pentecostes, et in Nativitate S. Ioannis Baptistae, atque in festivitatibus omnium apostolorum et in festivitate omnium sanctorum et in caeteris omnibus praecipuis festivitatibus, nec non in consecratione episcoporum. De rationali autem idipsum praecepimus, ut in eaeteris festivitatibus utamini quemadmodum et de pallio. Insuper autem vobis vestrisque successoribus apostolica auctoritate universos episcopos S. Aquileiensi Ecclesiae pertinentes nec non monasteria.... atque etiam parochias cunctas eidem patriarchatus pertinentes cum omnibus pleibus, titulis, ecclesiis seu capellis, castellis, villis, terris cultis et incolitis, seu decimationibus eorum cum exitibus vel redditibus eorum, seu cum omnibus utensilibus eorum et appenditiis quaesitis, vel acquirendis, quae dici vel nominari possunt. Nec non confirmamus vobis vestrisque successoribus insulam, quae Gradus vocatur, cum omnibus suis pertinentiis, quae barbarico impetu ab eadem Aquileiensi Ecclesia subtracta fuerant, et falso patriarchali nomine uteba-

tur, de qua multi antecessores vestri, temporibus meorum antecessorum et multorum imperatorum per multas synodos proclamaverunt, ad quas aemulus tuus multoties synodali sententia et imperiali praecerto vocatus venire renuit, unde interventu etiam et petitione dilecti filii nostri Conradi imperatoris Augusti, synodus congregavimus, in qua multi nobrates et Longobardi et Theutonici episcopi et abbates interfuerunt, ad quam ipse canonice vocatus venire distulit. Unde iudicio omnium episcoporum qui aderant, restituta est tibi eadem insula cum omnibus suis pertinentiis, ut secundum Deum et votum vestrum eam ordinare vobis licet, vel omnia, quae sub iure ac dominio patriarchatus praefati adiacere, vel pertinere noscuntur, quemadmodum beatissimus Petrus apostolus olim suo discipulo Marco evangelistae einsque sequaci eleganti viro Hermagorae contradidit. Statuentes igitur apostolica censura sub divini iudicii ostentatione et anathematis interdictu interdicimus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontifex, nullusque episcopus, nullaque magna parvaque persona in totis finibus vestri patriarchatus, vel episcoporum vestrorum dominio pertinentium, ordinationem quamlibet facere presumat, nisi vestro uestrorumque successorum fuerit consensu, quatenus ecclesiarum ordines cum Dei adiutorio sedule acercent. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu huius nostri apostolici privilegii transgressor extiterit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis et apostolorum principis Petri et Pauli, et nostra, qui eorum fungimur vice, anathematis vinculo esse innodatum et a regno Dei esse alienum; qui vero huius nostrae epistolae institutionis in omnibus observator extiterit, benedictionis gratiam, vitamque aeternam et absolutionem omnium peccatorum suorum consequi mereatur a Deo, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Iohannis cardinalis

*Omnibus epi-
scopis ordina-
tiones facere
in districtu
patriarchatus
sine patriar-
chae consensu
interdicitor.*

*Anathema
contra privi-
legii huius
transgressores.*

et cancellarii vice Petri diaconi mense septembbris, indictione decima (1).

Datum per manus Bosonis episcopi et bibliothecarii S. R. E. in mense et indictione suprascripta in sacratissima sede beati Petri apostoli anno IV, Deo propitio, pontificatus B. Ioannis summi pontificis et universalis xix papae.

Dat. mense septembri anno Domini 1027,
pontif. Ioann. anno IV.

III.

Privilegium Popponi Aquileiensis patriarchae concessum irritatur, et Gradensis Ecclesia Venetiae ac Histriae metropolis confirmatur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Lis orta inter Gradensem et Aquileensem patriarchas. — Series facti. — Popponis melanda gesta in insula Gradus. — Popponis astutia in subripiendo apostolicae sedis privilegio. — Nuncius ad utrumque patriarcham missus. — Synodus congregata ad huiusmodi causam dignos-

(1) Loco indictione x repondentiam esse indictionem xi recte docet *Pagius in Critic. ad Iacob. Baron.*, tom. iv, pag. 425; anno enim 1026, et quidem mense septembri, quo incursa erat indicio x, annum pontificatus ut non iv numerabat Ioannes PP. Quare ut bene *annus iv* Ioannis cum indictione conveniat, legendum est *indictione xi*. Nota insuper, teste Dandulo, callide et per fallaciam a Ioanne allatum diploma Popponem impetrasse. Cum enim inter Venetos gravis discordia orta usque adhuc perducta esset, ut dux et frater eius Ursus patriarcha Gradensis, relictis propriis sedibus, in Histria exulare cogerentur: Poppo, arrepta occasione, Gradum invasit, et quas loco, absente Urso, praesidio esse vellet, occupat, spoliatimque, suis munitionibus reliquit. Hinc missis legatis, a Ioanne pontifice relatum privilegium obtinuit, quod idem papa ex consensu synodi irritavit, ut mox legemus. *Hud quoque advertendum est.* allatum monumentum suspicione non carcere interpolationis. Idem enim pontifex in sequenti constitutione irritationis diplomatis expresse declarat prout ibidem legere est, se Gradum Popponi concessisse, *sicut iuste et canonice per antiqua privilegia vobis et Ecclesiae vestrae pertinere dignoscitur*: quae tamen verba in hoc exemplari desiderantur. (2) Ex Codice Trivisaneo edidit Nicolaus Coletus in nov. edit. Ital. Sac. Ughell. tom. I, col. 1110.

scendam. — Summi pontifices, qui privilegia Gradensi patriarchatui dederunt. — Synodi sententia. — Confirmatio eiusdem patriarchatus cum inribus omnibus et privilegiis. — Anathema contra inobseruantes. — Subscriptio episcoporum.

Ioannes episcopus servus servorum Dei.

Exordium.

Si mortalibus inevitabiliter non immiseret accidens ex prothoplasti parentis vitio deficere, nulla penitus ratio cogaret acta eorumdem servanda futuris saeculis bona ad exemplum, vel improba ad cautelam stilo inextricabili commendare, ae minus idoneum foret auctores praesentes inspicere, et acta exequi exarata. Sed quia, ut praemissum est, primi parentis piaenulo instantia cacterorum deficere ecepit; provide corum invenit humanitas, ne seemm deperirent gesta propria ad informationem sequentium saeculorum, vel ad evitatem, si obscura fuerint, debere adnotari, ut ipsa adnotatio immemores aetates superans significaret, quid ntile, quidve gestum fuisset inutile, et lucida indagatione verum a falso in tempore opportuno secerneret. Quod si est in saecularibus negotiis id servari sancitum, cautus et diligentius in ecclesiasticis est observandum, qui tantum tempestatem saeculi horrent, quanto quiete perpetua ardunt: tanto inquietudinem refugunt mortalium, quanto soli viventi Deo in saecula saeculorum placere desiderant. Cuius rei gratia omnibus S. Dei Ecclesiae filiis notum esse volumus, quod inter Ursinem patriarcham Gradensem et Popponem Foroiuliensem patriarcham, proli dolor! nostris temporibus zabolventilante communotum est, et ad quod usque perduetur. Conspirante namque Veneticorum populo contra dominum suum ducem et praelibatum patriarcham fratrem suum, isterque posthabitis dignitatibus et euris, quae ad se pertinebant, alias se receptarunt: donec sopitis saecularibus insolentius, ad sua repedare quivissent, sicut postea reprobavit evenitus. Interea vero antiquo zelo accensus

Lis orta inter
Gradensem et
Aquileensem
patriarchas.

Series facti.

hostis Foroiuliensis patriarcha Poppe Gradus civitatem adit, petens se recipi a civibus adintorem confratris sui patriarchae Gradensis et amici sui ducis. Cui cum nollent acquiescere, per Deum et octo suorum sacramenta firmavit, sicut referente Ursone patriarcha et quanplurimis Venetiorum nobilibus, ac tum provincialium episcopis, didicimus, quod ad salvam faciendam duci et fratri suo patriarchae civitatem intraret. Ubi postquam intratum est, oblitus sacramentorum, Gentilium more, ut de saecularibus audiivimus, quicquid in ecclesia inventum est, unca manu depraedatum est, duorum monasteriorum sanctimoniales stupratae ac violatae a suis sunt, neque monachis pepereit. Quin etiam defunctorum corpora quietem desiderantia e propriis tumulis auferens ad civitatem suam inhonora transstulit, reliquias minus tamen quam desiderabat similiter secum devexit: altaria confregit, thesauros abstulit: civitatem aliquibus patronis Gradensem licet destitutam, munitionem suis reliquit. Cui non sufficiens, hoc apposuit iniurias super iniurias, nos suis legatis petit, poseens confirmationem omnium locorum suorum a nobis, et nominatim Gradensis insulae: quibus cum responderem non sibi inste et canonice, ac per antiqua privilegia pertinere; dixerunt: non aliter ea petit Dominus noster sibi confirmari, nisi quemadmodum per privilegia vestrorum antecessorum suis antecessoribus et Ecclesiae suae confirmata est: et sibi iuste et canonice pertinere videtur, ac ipse probare potest et promittit. His auditis nec arbitrantes eum audere illudere apostolicae sedi, et magis quia novimus pro hac ratione Ursone patriarcham a bo. mem. domino Benedicto papa Romam vocatum, fassum se venire non posse sub excusatione imperialis timoris, licet legatos suos mitteret, petitionibus suis condescendentibus privilegium sibi dare filio nostro Petru diacono et cancellario praeceperimus. Sed et de insula Gradensi inseri iussimus,

*Popponis ne-
funda gesta in
insula Gradus*

*Popponis os-
tata in subri-
prendo aposto-
licae Sedis
privilegii.*

sicuti audietis. *Praeterea confirmamus vobis insulam Gradeasem cum pertinentiis, sicut iuste et canonice per antiqua privilegia vobis et Ecclesiae vestrae pertinere dignoscitur, et sicut ut ipse iuste probare omni tempore potes et promittis, ita ut secundum Deum tibi eam ordinare liceat.* Quod totum in contrarium accidit, quia nec inste sibi pertinere convictum est, qui vocatus ad satisfaciendum de hoc Gradensi patriarchae, sicut promisit, venire distulit, nec secundum Deum dicetam ordinavit insulam, neque antiqua per privilegia eam sibi pertinere, ut promiserat, ostendit. Privilegium, quod scriptum est sub praefata conditione manu nostra corroboratum, per suos remissum est nuncios. Post eorum reversionem nondum expleto triduo nuncius patriarchae Gradensis supervenit, flebilem nobis repreäsentans epistolam, quam cum legissemus, magno moerore affecti sumus; sed recuperata spe ex eo, quod probare omni tempore iustitiam se habere promisit, nuncium nostrum Gregorium: fide probatum et omni eloquentia insignem ad utrumque misimus cum epistolis paternae vocantibus eos ad nostram synodum: sed Poppe visis literis commotus.... sicut Gregorius retulit, quod nec etiam caput inclinaret, sed potius tenorem privilegii denegaret. Et quia perditam Gradensem insulam haberet, querebatur, nec posse se venire ad nostram synodum nulla ratione interveniente profitebatur; sed de tenore privilegii in eodem loco vincetus est mendacem esse, quia exemplar demonstratum est a Gregorio, cui revertenti innxit se Urso patriarcha, nos vocatus adiens. Quod cum cognovisset Poppe Foroiuliensis patriarcha, monachum quemdam legatum ad nos misit, nulla probabili ratione nec iusta defensione, ut promiserat, minitum. Quem cum retinere, auditio adventu Ursonis patriarchae voluisse, fugam arripuit. Veniens autem ante nos patriarcha Gradensis triduo flebiliter questus est. Postea vero congrega-

*Nuncios ad
utrumque pa-
triarcham mis-
sus.*

*Synodus con-
gregata ad ha-
bendam can-
sam digna-
scendam.*

*Sommi Ponti-
fices, qui privi-
legia Gradensi
patriarchatu*m*
dederunt.*

*Synodi sen-
tentia.*

*Confirmatio
eisdem po-
triarchatu*m*
cum iuribus
omnibus et
privilegiis.*

gata synodo in ecclesia B. Sylvestri infra nostrum palatum, residentibus nobiscum venerabilibus episcopis Petro Pipernensi, Benedicto Portuensi, Dominico Lavicanensi, Bosone Tiburtinensi, Reginorio Nepiensi, Benedicto Cerensi, Dodone Nucerensi, Petro Praenestinensi, Ioanne Bledensi, Ioanne Ortensi, Azo, Amato, seu Benedicto episcopis ac diaconibus, Benedicto archidiacono, Crescentio diacono, Petro diacono archicancellario, Crescentio et Rainero diaconibus, et cardinalibus Stephano, Petro, Ioanne et alio Ioanne, seu cacteris tam episcopis quam presbyteris, nec non diaconibus, quorum subtus manus ascriptae esse subcernuntur; omnes res per ordinem relatae sunt, atque privilegia antecessorum nostrorum, scilicet, sanctissimi Pelagii, Gregorii et Honorii, Stephani et Gregorii, Leonis, Sergii et Leonis, Benedicti, Adriani, Bonifacii, Romani, Theodori, Anastasii, Ioannis, Sylvestri et Sergii ostensa, quorum imitantes, quam plurima de eadem Gradensi sede instituta, talem definitiōnem promeruit, ut privilegium confirmationis iudicio nostrorum episcoporum sibi, suisque successoribus de eiusdem sedi stabilitate perpetualiter faceremus. Quod et fecimus statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, ut nullus unquam in tempore praedictum Ursone patriarcham et successores eius de praedicto patriarchatu Gradensi, sive de rebus ac possessionibus eius inquietare aut molestare praesumat; sed potius saepius nominatum patriarcham Gradensem cum sua integritate quietum remota omni contradictione ipsi sive successores perpetuis possideant temporibus, ita etiam ut absque suo suorumque successorum voluntario consensu nulli electionem suorum suffraganeorum facere liceat. Et quidquid ab eis iuxta normam canoniam pro commissae sibi Ecclesiae cura prolatum fuerit, tam a suffraganeis sibi episcopis, quam a clero et populo custodiri praecepimus. Qui vero haec, quae a nobis

pio intuitu promulgata sunt, infringere, aut in aliquo transgredi praesumperit, omnipotens Dei incurat, et nostro anathemate confossum pereat, sed et cum diabolo perpetuo damnatus gemat. Qui autem custos et observator huius nostri apostolici privilegii extiterit, gratiam mereatur SS. Trinitatis et nostra benedictione fruatur, ac in saecula saeculorum laetetur.

Scriptum per manus Gregorii seriniarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense decembri, indictione octava (1). Bene valete. Ego Benedictus episcopus Portuensis interfui et ss.

Ego Bosus episcopus Sanctae Tiburtinae Ecclesiae ss.

Ego Petius episcopus Hostiensis ss.

Ego Dominicus episcopus Lavicanensis Ecclesiae ss.

Ego Benedictus S. Cerensis Eccl. episcopus ss.

Ego Ioannes episcopus S. Ortanae Ecclesiae ss.

Ego Raynerius S. Nepesinae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Petrus episcopus Pipernensis Eccl. ss.

Ego Benedictus episcopus de Porta Latina ss.

Ego Dodo episcopus Nucerensis ss.

Ego Azo episcopus Camerinensis ss.

Ego Ioannes episcopus S. Bledanae Ecclesiae ss.

Ego Almatius ss.

Ego Leo S. Fieocensis Ecclesiae episcopus ss.

Ego Monaldus episcopus Ariminensis ex iussione D. Io. papae ss.

Ego Berardus S. Fugiliensis Ecclesiae episcopus ex iussione D. Io. papae ss.

(1) Datum videtur ex indictione VIII hoc synodale decreto anno Christi 1024, verum in praescripta indictione mendum inesse oportet: siquidem privilegium Popponi concessum est indictione decima, seu mavis undecima, ut vult Pagius. Fortasse, pro octava reponenda est indictione XIII adeo ut coacta sit synodus, ac emanarit sententia labente iam anno 1029. Haec subdit Nicolaus Colletus istem verbi usus in adnotat. ad huiusmodi synodum relatam Concil., tom. XI.

*Anathema
contra inobser-
vantes.*

*Subscriptio
episcoporum*

*Et diaconorum
S. R. E.*

Ego Benedictus archidiaconus et vicedominus ss.
Ego Petrus diaconus S. R. E. et cancellarius saeri palatii ss.
Ego Crescentius diaconus ss.
Ego Riginerius diaconus ss.
Ego Stephanus cardinalis interfui.
Ego Ioannes cardinalis tit. S. Marelli interfui.
Ego Ioannes cardinalis S. Marii interfui.
Script. mense decembri anno Domini 1029,
pontif. Ioannis anno vi.

IV.

Sanctum Martialem primum Lemovicensem episcopum Apostoli nomine appellandum esse declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Martialis a S. Petro apostolo baptizatus. — In praecipuis Christi actionibus praesens ei fuit. — Praesens quoque confessioni S. Thome apostoli. — Spiritum Sanctum cum apostolis accepit. — A S. Petro apostolo ad praedicandam in Gallias missus. — Verbum Dei praedicans miraculis confirmavit. — Quare S. Petrus dicatur quoque confessor, quare apostolus, martyr, et princeps apostolorum. — S. Martialis dicendus apostolus cum S. Matthia, Luca et Barnaba. — S. Gregorius Angliae apostolus. — Romani pontifices quoque apostolici nominentur. — Qui dicendi sint apostoli. — S. Martialem dicendum esse apostolum definit Ioannes PP. — Altare dicatum S. Martiali Romae in basilica S. Petri. — Eius festus dies celebratur die 1 iulii (2).

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Ierdane episcopo et eius clero, cunctisque episcopis Galliarum, salutem carissimam cum benedictione apostolica.

Ad pastoralem quidem sollicitudinem pertinet, cum aliquid controversiae in Ecclesia oritur, antequam vires recipiat, lictuastro severae linguae extirpare radiebus,

(1) Ex Concil. tom. xi, col. 1448. (2) Hanc epistolam datam post annum 1024, et ante 1051, ex eo deducitur, quod in synodo Parisiensi habita anno 1024 contendetur adhuc, an S. Martialis confessor, vel apostolus esset appellandus. In Lemovicensi vero habita anno 1051, et quidam secundum, mentio fit de allata Ioannis PP. episcopi.

*S. Martialis a
S. Petro apo-
stolo bapti-
zatus.*

*In praecipuis
Christi action-
ibus praesens
ei fuit.*

*Praesens quo-
que confessio-
ni S. Thomae
apostoli.*

*Spiritu[m] San-
ctum cum a-
postolis ace-
pit.*

*A S. Petro
apostolo ad
praedicandum
in Gallias mis-
sus.*

*Verbum Dei
praedicans mi-
raculis con-
firmavit.*

*Quare S. Pe-
terius dicatur
quoque con-
fessor.*

et ea superserere tam divinis, quam sanctissimis exemplis, quae messem Dei faciant et laetificent. Cum enim talia suscepimus, propalabunt subiecta. Beatissimus quidem Martialis, sicut in gestis eius repurimus, docente Christo in mundo, et praecipiente, a Petro apostolorum principe baptizatus est, et tanto Sancti Spiritus igne inflammatus, ut ex eo derelictis parentibus, soli ipsi filio Dei servire eligeret, et hunc magistrum et Dominum, Petro apostolo confirmante, cuius sanguine cretus erat, desideraret: quod et factum est. Nam in resuscitatione Lazari praesens aderat: in coeda interfuit, in lavatione pedum ministravit. Post passionem vero, quando putabant se Spiritum videre, palpare manus et latus Thomam vidiit. Quando apostolis dictum est: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, etc.; acceperit Spiritum Sanctum;... quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt (a) audiuit; Ascendentem in caelum vidi; Spiritum Sanctum in igne linguis descendente et vidi et accepit, omnibusque luguis (1) effusus. Deinde principi apostolorum adhaesit, utpote carne propinquus, et baptismate filius, a quo, praecipiente Christo, ad praedicandum provincias Gallicarum est destinatus, ubi infinitum populum a cultu idolorum removens, Christo sua doctrina dedicavit; quan piam sanctamque, tam gravitate et pietate morum, quam resurrectione mortuorum, recuratione electorum, cœcorum illuminatione, et omnium mirabilium perpetratione confirmabat.

Huic modo quidam vestrorum, ut audiimus, detrahere praesumant, quasi nihil sit ei commune cum apostolis, sed confessoriis. Hi vero non loqui, sed insinuare videntur: quia gravati fascibus peccatorum, in caelis indecere contendunt. Petrum denique nostrum, cui claves caelorum ei concessae sunt, confessori dicitur.

(a) Matth. 28, Ioann. 20. (1) Forcè linguis.

fessor, quare apostolus, martyr et princeps apostolorum.

S. Martialis dicendus apostolus cum S. Matthia, Luca et Barnaba.

S. Gregorius Angliae apostolus.

Romani Pontifices quare apostolici nominantur.

Qui dicendi sunt apostoli.

S. Martialem dicendum esse apostolum definit Ioannes PP.

mus, quia Christum confessus est, dicens: Tu es Christus filius Dei vivi (*a*); et apostolus dicimus, quia ab ipso Domino ad praedicationem est missus; martyrem nominamus, quia praedicando Christum, martyrio vitam finivit. Principem apostolorum credimus, quia apostolos constituit, sicut est Marcus baptimate filius, et Matthias sorte electus, Lucas discipulus apostoli Pauli, et Barnabas, et quamplures. An forte nolunt hos recipi inter apostolos, eo quod ab apostolis sint electi et missi, qui Martialem eo quod non sit de duodeno numero, apostolica dignitate nolunt clarum videri?

Non putant alios apostolos, nisi illos duodecim: et ubi est quod dicit apostolus Paulus Philippensibus? Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem, cooperatorem, et communitionem meum, vestrum autem apostolum, et ministerium necessitatis meae, mittere ad vos (*b*). Silam quoque et Iudam ab apostolis apostolos nominaatos invenimus. Anglorum enim Ecclesia usque haetenus beatissimum Gregorium, quem nos confessorem dicimus, proprium suum apostolum nominat; romani pontifices, quia vice apostoli funguntur, apostolici nominantur. Cum igitur apostoli nomen non sit numeri, sed suffragii: quicunque revelante Deo ad praedicandum mittitur, et sua pia exhortatione et exemplo commissum sibi divinitus populum a potestate diaboli liberat, non incongrue apostolus dici potest, quia apostolus missus dicitur. Nos vero, in firma petra aedificati, hunc, de quo loquimur, Martialem, utrum inter confessores ac inter apostolos Iesus Christus Dei filius, cui corporaliter adhaesit, et eius gloriam videt, et benedictione est usus, annumeret, apostolum nominari posse definimus, et aequa apostolica officia in divinis mysteriis exhiberi sibi censemus; nec de illius beatitudine dubitare quemquam posse considerimus, qui sibi respondentem nomine saeris operibus apo-

(*a*) Matth. 16. (*b*) Phlm. 2.

stolicam dignitatem snbtrahere invidiose conatur. Ut autem reverentia et celebritas tanti apostoli in toto terrarum orbe excelsins recolatur, aedificatum et dedicatum est a nobis in eius honorem pulcherrimum altare in basilica S. Petri apostoli Romae ad meridianam templi partem, in idus maii, ubi quotidie ipsius Sancti memoria devotissime veneratur, et praeceps in die natalitiae eius, quod est pridie kal. iulias, quotannis dulcius recolitur.

Altare dicatum S. Martiali Romae in basilica S. Petri.

Eius festus dies celebratur die 1 iulii

V.

Canonice Pisani bona et privilegia omnia auctoritate apostolica confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio bonorum. — Censurae contra eos, qui aliquid ex praedictis bonis abstulerint. — Confirmatio quoque praedii Pediani. — Item et censurae contra huinsmodi praedium auferre tentantes. — Confirmatio placiti eiusdem. — Nomina canoniconorum tunc temporis. — Subscriptio PP.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimus filius nostris spiritualibus canonice Sanctae Dei Genitricis, semperque Virginis Mariae, vobis vestrisque successoribus in perpetuum.

Nostro quidem ordini congruit, ut maximam euram exhibeamus erga omnipotentis Dei Ecclesias, et semper nostra mens per vigil existat in illos, quos agnoscimus esse Iesu Christi Domini cultores. Igitur notum sit omoibus hominibus tam praesentibus, quam futuris, quia canonici Pisaniensis Ecclesiae devote supplicarunt nostrum apostolatum per Ioannem prefatae Ecclesiae diaconum, ut confirmaremus illis et omnibus successoribus omnia, quae nunc refinent ex parte canonica, ubi constituti sunt propter divinum opus perficiendum. Nos autem divino spiramine compuneti inclinavimus mentes nostras

Exordium.

(1) Ex Tabulario Pisano edidit Ughellius Ital. Sac. tom. III.

Confirmatio bonorum.

Ceosurae contra eos, qui aliquid ex praedictis bonis abstulerint.

Confirmatio quoque praedicti Pediani.

Item et censurae contra huiusmodi praedium auferre tentatores.

Confirmatio placiti cuiusdam.

Nomina canonorum tuorum temporis.

ad peragendam voluntatem prænominati diaconi, et eacterorum Deo servientium canoniconum. Confirmamus itaque illi quiequid nunc ad præsens retinent, sive quae per subsequentia tempora in prædicta canonica acquirere possunt, idest decimationem, vineas et terras, necon et reliqua prædia. Quicumque autem ex his omnibus a iam dictis canoniceis auferre tentaverit, sciat se incurrire in laqueum aeternae gehennæ. Insuper ex auctoritate omnipotentis Dei, et B. Petri apostoli, et nostra sciat se esse excommunicatum, et maledictum, et a communione, et ab Ecclesia separatum, atque cum Iuda et diabolo condemnatum. Similiter siue superius missum est per nostram apostolicam auctoritatem, confirmamus eis prædium, quod vocatur Pedianum, et reliqua omnia, quae sibi absque tenimento canonice acquisierunt, seu quae in antea acquirere possunt. Si quis autem prædium a canonica S. Mariæ auferre voluerit, anathematis vinculo perpetualiter se sciat esse condemnatum. Placitum quoque, quod peregerunt prædicti canonici cum archipresbytero Bonizone, iubemus per apostolicam auctoritatem, ut nullus dux, sive marchio, episcopus, comes, vicecomes, vel magna, parvaque hominis persona audeat illud requirere, vel recapitare. Quia tamen ad nostri apostolatus præsentiam relatum est in conspectu Bonizonis archipresbyteri quiequid ipse per studium suae malignitatis in eos deliquit, qui autem illud placitum requirere præsumpsit, perpetuae maledictioni subiaeatur. Constitutum et peractum est hoc præceptum a nobis in persona canoniconum S. Mariae, qui sunt: Petrus Domini gratia archipresbyter. Petrus decanus et cantor. Ioannes archidiaconus, Ioannes presb. et primicerius. Andreas presbyter. Albizo presbyter et custos. Dominiens presbyter. Amalphredus presbyter. Ursus presbyter. Bonizo presbyter. Ioannes presbyter. Leo presbyter. Teudo presbyter. Winizo pres-

byter. Albertus presb. Ioannes diaconus. Petrus diaconus. Albericus diaconus. Dominicus diaconus. Leo clericus. Bonus filius clericus. Orbertus clericus. Ut autem verius credatur, et ab omnibus conservetur perpetualliter, nostris propriis artielis confirmavimus hoc privilegium, insuper nostram papalem bullam subter imponi iussimus.

Ioannes divina præenente clementia sanctae catholice Ecclesiae apostolicus praesul.

Datum et scriptum per manus Petri cancellarii sacri Lateranensis palatii in mense maio, anno Domini 1032,

Dat. mense maio, anno Domini 1032,
pontif. Ioannis anno viii.

Subscriptio PP.

VI.

Hugo Antissiodorensis episcopus absoluitur (2).

SUMMARIUM

Magnum nefas in pontifice potestatem dissolvendi criminia negare. — Petrus Christum negans non amisit dignitatem. — Hugo Antissiodorensis absolvitur.

Ioannes gratia Dei romanae sedis episcopus universis in erbe terrarum Ecclesiae filii.

Nullum in Ecclesia catholica maius potest esse nefas, quam existimare alienius naevum criminis, præcipue poenitentis, quod non queat dissolvere concessa Petro a Domino clavis. Debemus enim ante oculos mentis revocare lapsum ipsius primi pastoris, qui dum magistrum negavit, protinus ut poenituit, non solum gradum, vel dignitatem apostolici culminus non amisit, sed potius sui ovilis custodiam Christus illi postmodum evidenter assignavit. Quod nil aliud, ut credimus, quam lapsorum medicina fuit. Proinde fratri nostro Hugoni Antissiodo-

*Magnum nefas
in Pontifice
potestatem
dissolvendi
criminia ne-
gare.*

*Petrus Chri-
stum negans
non amisit di-
gnitatem.*

(1) Hic quoque male adnotatur v indicio, quae sub Ioannis pontificatu non cecidit, quare *indictio*, fortasse xv legenda videtur: ut congrue Scriptorum errorem emendemus. (2) Ex tom. vii Concil. col. 1130.

rensi praesuli, Deo et nobis sua peccata confitenti, seseque culpabilem reddenti, plenariam a Deo pollicente promittimus consequi indulgentiae veniam secundum sponzionem eiusdem, qua dixit: Non veni vocare iustos sed peccatores ad poenitentiam. Ideoque nobis debet effici carissimus: Quia Dei timore correptus, appetet humillimus, et quia in talibus requiescit Deus (1).

VII.

Cluniacensi monasterio donationes regum et principum, bona quoquonodo confirmantur: et omnimoda conceditur libertas in regimine monasterii, sacerorum ordinum susceptione, ac praesertim in abbatis electione (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Odilonis abbatis instantia. — Donationes omnes, ac bona quoquonodo ad monast. spectantia eidem confirmantur. — Omnimoda conceditur exemptio ab episcopali subordinatione, etiam quoad ordinum susceptionem: et ab incursu censurarum, quamvis ab episcopo positarum. — Quod si quis querelam habuerit, iudicium sedis apost. quaerere teneatur. — Alia privilegia. — Abbas a solis monachis eligatur. — A quo maluerit episcopo consecrandus. — Confirmatur diploma.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo filio Odiloni abbatii monasterii, quod dicitur Cluniacum, in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli consecratum, in comitatu Matisconensi situm, et pro te canetis successoribus tuis abbatibus in perpetuum.

Exordium. — Cum omnium fidelium petitionibus et necessitatibus subvenire debeat apostolicae charitatis gratia, multo magis his est impertienda eius beneficiorum clementia,

(1) De hac Hugonis absolutione mentionem ullam non legimus penes Rerum Gallicarum scriptores. Gabriel vero Cossartius idcirco Hugonem a PP. absoluvi voluisse dicit, *quia cum et episcopus Autissiod. et Comes eubilicensis esset, bella suscep- rat conferatque, ex quo episcopus ordinatus fuerat.* De anno ne verbum quidem invenimus. (2) Ex notis Andreae Duchesni ad Biblioth. Cluniac. col. 156.

quos singulariter proprios, et specialiter filios se gaudet habere sancta romana Ecclesia mater, et suae utilitatis gratia, et praecedentium Patrum auctoritate egregia; quorum etiam desideriis et votis eo plenis parere debet auctoritatis apostolicae sublimitas, qua certus constat eos non nisi illa desiderare et expetere, quae sunt ad honestatem sanctae pietatis, et utilitatem verae religionis. Et quoties in suae necessitatis commodis nostrum assensum, et solita apostolicae auctoritatis studuerint humiliiter requirere praesidium, ultra benignitatis intuitu nos convenit sulvenire, et rite pro integra securitate solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus contribuantur. Et ideo quia postulantis a nobis, ut praefatum monasterium apostolicae auctoritatis serie muniremus, et omnia eius pertinentia perenni iure ibidem inviolabiliter permanuendo confirmaremus, et absque omni iugo seu ditione cuiuscunquam personae constabilire nostri privilegii pagina studeremus: propterea tuis flexus precibus ob interventum domini invictissimi et pii Enrici... imperatoris Angusti, eiusque remedium animae, per huius nostrae auctoritatis privilegium statuentes decernimus, ut cuncta loca et monasteria ad praedictum Clun. coenobium pertinencia, quae ab aliquibus fidelissimis christianis regibus, episcopis, ducibus, seu principibus eidem loco sunt concessa, et ab antecessoribus tuis abbatibus adquisita,

Bernone videlicet, Odone, Eymardo, et beatae recordationis sancto Maiolo praecessore tuo, vel quaecunque ad eumdem locum pertinere videntur, absque ullius contradictione cum magna securitate quietus debeas possidere, et per te universi successores tui in perpetuum. Neconon sub divini iudicij promulgatione et confirmatione, et anathematis interdictione corroborantes decernimus, ut nullus episcopus, seu quilibet sacerdotum in eodem venerabili coenobio pro aliqua

Odilonis abba-
tis instantia.Donationes
omnes, ac bo-
na quoquono-
do ad monast.
spectantia ei-
dem con-
firmantur.Omnimoda
conceditur ex-
emptio ab e-
piscopali sub-
ordinatione,
etiam quoad
ordinum su-
ceptionem: et

**sb incursu
censurorum,
quamvis ab
episcopo po-
situm.**

**Quod si quis
querelam ha-
buerit, iudi-
cium Sedis
Apost. que-
reto teoratur.**

Alia privilegia.

ordinatione, sive consecratione Ecclesiae presbyterorum vel diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbatore eiusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat. Sed licet monachis ipsis loci, cuiuscumque voluerint, ordinationis gradum suscipere, ubiunque tamen tuisque successoribus placuerit. Interdicimus autem sub simili anathematis promulgatione, ut isdem locus sub nullius cuiuscumque episcopi, vel sacerdotis deprimatur interdictionis titulo, seu excommunicationis, vel anathematis vinculo. Non enim patitur sanctae sedis apostolicae auctoritas, ut ullius cuiuscumque personae obligatione proscindatur a se cuiilibet concessa liberalis libertas: neque ipsius loci fratres ubiunque possit, cuiuscumque episcopi maledictionis vel excommunicationis vinculo teneantur astricati. In honestum enim nobis videtur, ut sine nostro iudicio, a quoquam anathematizetur sanctae sedis apostolicae filius, veluti cuiuscumque subiectae Ecclesiae discipulus. Si qua vero competens ratio adversus eos quemquam moverit, et hoc aliter determinari, vel dissimili nequiviverit, iudicium apostolicum, quod nulli praecaudicum practendere patitur, super hoc patienter praestoletur, et humiliter requiratur. Decernimus etiam, et illius, eni vice quamvis indigni fungimur auctoritate, sanemus, ut isdem locus omnibus ad se ob salutem confugientibus sit misericordiae sinus, sit totius pietatis et salutis portus. Obtineat in eo locum iustus, nec repellatur poenitere volens iniquus. Praebeatur innocentibus charitas mutuae fraternitatis, nec negetur offensis spes salutis, et indulgentiae pietatis, et si aliquis eni scumque obligatus anathemate eundem locum expetierit, sive pro corporis sepultura, seu alterius suae utilitatis et salutis gratia, minime a venia et optata misericordia excludatur, sed oleo medicamentis salutaris foventus benigniter colligatur. Quia et instum sic est, ut in domo pietatis, et iusto praebeatur dilectio sanctae fraternita-

tis, et ad veniam confugienti peccatori non negetur medicamentum indulgentiae et salutis. Sit autem omnibus ibi advenientibus causa salutis hic, et in perpetuum divinae miserationis et pietatis refugium, et apostolicae benedictionis et absolutionis praesolum. Decernimus praeterea, et omnino constitimus ut praedicti loci obemite abbatem non ibi aliis etiamcumque personae violentiae constituantur ordinandus, sed ab ipsa congregatione loci, secundum timorem Dei et institutionem legislatoris Beati Iusti, pater, qui sibi praesse debeat, eligatur, atque ad eum ordinandum qualicumque illi placuerit episcopus advocetur. Quiscumque vero terras nunc tenes, et quas tu tuique successores adquirere potueritis, in perpetuum possidendas concedimus vobis. Si quis temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire, aut agere tentaverit, sciat se Domini nostri, et apostolorum principis Petri anathematis vinculo inconditum, et cum diabolo eiusque atrocissimis pompis, atque eum Iude traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concremandum, simulque in voraginem tartareumque chaos demersum cum impiis deficiendum. Qui vero custos et observator huius nostri privilegi extiterit, benedictionis gratiam, et vitam aeternam a Domino consequatur etc. (1).

(1) Allatum diploma, cuius tamen veritatis fides tota penes ipsum Duchesnum sit (de fide quidem D'chesnum non dubitaverimus profecto, sed ab aliquo ante eum interpolatum diploma suspicimur) datum ante annum 1054 probat historia Ecclesie Langlacen. Cum enim ut asserit Sammaritanus Gall. Christ. nov. edit., Burchardus archiepiscopus obierit anno praecedenti, statim eius successor designatus est S. Odilo abbas a Ioanne PP., ut constat ex epistola Ioannis eiusdem relata a Dacherio Spicilegii tom. II. Ex eius verbis illis *taceat iam curta, et lingua loquatur,* non obscurè infertur praecessisse iam alias Ioannis ad Odilonem, et huius ad Ioannem literas: quo fit ut allatum diploma datum putemus ante mortem Burchardi archiepiscopi: non enim gratias fuisse Ioannes PP. illum prosequutus, quem inobedientiae redarguerat.

**Abbas a solis
moachis eli-
gatur.**

**A quo malue-
rit episcopo
consecrandos.**

**Confirmator
diploma.**

BENEDICTUS IX

PAPA CXLVIII

Anno aerae Christi comm. XXXIII.

Benedictus nonus Alberici comitis Tusculani filius, ac Benedicti VIII et Ioannis XIX nepos, ordinatus est summus pontifex mense octobri anno 1053. A pontificia sede semel, iterumque disiectus est a contraria Tusculano comiti factione, quae plurimum vigebat: quare tres pontificiae sedis invasores eodem tempore extiterunt, nempe Benedictus IX per immensam auri viii populo distributam ordinatus; Silvester III, antea Ioannes episcopus Sabinensis dictus, post alteram Benedicti expulsionem in pontificiam sedem intrusus circa initium mensis ianuarii anni 1044, quam post menses fere III, a Benedicti partibus stante Conrado imperatore, Romae tunc temporis agente, dimittere coactus est; Gregorius VI qui sedenti, ne dicam dignitatem, a Benedicto papa pecunia recepit. Benedictus enim pontificatus cessit persuasione viri sanctissimi Bartholomaei abbatis Cryptae Ferratae: quod tamen sanctissime factum, summaque cum apostolicae sedis utilitate, simonia primum, mox ambitione foedavit, scilicet dignitatem, ut diximus, Gregorio pene vendendo, ac post annos aliquod mortuo Clemente II legitimo Gregorii successore, remissam cathedram invadendo. Sedit itaque Benedictus papa ante abdicationem annos fere XI, ac post reassumptam a Clementis II obitu dignitatem menses VIII. Fuit autem temporibus Conradi II et Eurici regis eius successoris impp. in Occidente, in Oriente vero imperantibus Romano, hinc Michaeli Papaligone, mox Michaeli Calaphate, ac deinde Constantino Monomacho. Adhuc in vivis erat in pontificatu sedente S. Leone IX, qui pro eius conversione oravit, antequam spiritum Deo redderet: nec post illud tempus ulla de eo mentio fit apud scriptores.

I.

Confirmatio bonorum omnium ab Athone Florentino episcopo canonice cathedralis illius Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia ab Athone concessa confirmantur. — Canonici Florentini sub protectione sedis apostolicae positi. — Enumeratio bonorum, quae confirmantur. — Interdictio ne quis molestiam ullam canonice inferat in huiusmodi bonis. — Anathema contra violatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo Rotundo sanctae Florentinae Ecclesie praeposito, aliisque canonicis et successoribus in perpetuum.

Si iustis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, procul dubio apostolica praecepta servamus. Quapropter inclinati precibus tuis, fili carissime, confirmamus atque corroboramus tibi, tuisque successoribus canonicis quidquid in pagina concessionis et confirmationis, quam videtur vobis fecisse episcopus nobis praesentibus, scriptum esse constat, donec tam in ipsa vestra canonica ita in modo servetur regula, quam scilicet canonice tuendam et defendendam per eandem paginam ipse videtur episcopus nostrae, nostrorumque successorum apostolicae auctoritati tuendam et defendendam commisit atque supposuit, utque ea et vos securi ab omni laesione permanere valeatis desiderio; hac itaque petitione tua inclinati, ut diximus, te praepositum tuosque successores canonice vitam ducturos, sub nostrae apostolicae defensionis munimine suscipimus, cum et bona omnia, curtes et terras, quae vestra et habet et habitura est canonica, videlicet et iuxta Florentinam urbem pratum Regis cum mansis et territoriis omnibus, quae modo in Florentina Curte habet et retinet praedicta vestra canonica, curtem S. Andreac cum omnibus sibi pertinentibus, curtem de Quinto, curtem de Cintoria totam, sicut ipsi tenere et habere videmini, et illam

(1) Ex Ughell. Ital Sac. tom. iii.

Exordium.

Bona omnia
ab Athone
concessa con-
firmantur.

Canonici Flo-
rentini sub
protectione
Sedis Apo-
stolicae positi.

Enumeratio
bonorum, quae
confirmantur.

partem, quam Petrus primicerius contra canonica instituta usurpare visus est, plebem de Exine cum curte et mansis et omnibus territoriis, et decimationibus, quaecumque ad eandem plebem, vel curtem pertinere videntur. Insuper totam, quod Thezo filius Lepisti pro salute animae suae in ecclesia S. Ioannis contulit, vel in eadem canonica. Terra S. Proculi in praedicta plebe; curtem, quae est infra plebem S. Petri sita; Valeam, cum omnibus adiacentiis et pertinentiis suis, nec non et ubicumque in eodem episcopatu aliquid tunc vel retinere videtur ipsa canonica, et quicquid Gerardus archipresbyter pro beneficio ab ipsa Florentina Ecclesia tenuit, tam in decimationibus, quam in mansis, et in praediis, nec non et quaecumque Stephanus abbas ex beneficio tenuit. Similiter et quaecumque primicerii beneficia fuerunt; atque plebem S. Hippolyti sitam Elsaes, itemque eamcum et horum, qui est iuxta ecclesiam S. Reparatae. Quae omnia sicut iam a Gerardo vestro episcopo vobis concessa sunt, et confirmata, ita nos tibi tuisque successoribus confirmamus, et stabilimus in perpetuum eum omnibus vestris mobilibus rebus, seseque moventibus, quas modo habetis, vel vobis aliquae pertinent, et in antea Domino inste et legaliter acquirere potueritis, sive ab eiusdem civitatis episcopo, sive ab aliis hominibus publicis et privatis. Praecipientes igitur iubemus, et apostolica auctoritate confirmamus, ut neque episcopus eiusdem civitatis, neque ulla parva vel magna persona habeat de vestris rebus iustis vel legaliter vobis pertinentibus nondum canonice vixeritis disvestire, molestare, inquietare, vel aliquam minorationem vobis inferre. Quod si quis temerarius ansus fuerit, nisi infra quadraginta dierum spatium emendaverit, anathematizatus vinculo obligetur, et a regno Dei alienatus usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos nostrae sanctionis extiterit, benedictionem et gratiam omnipot-

tentis Dei, et beati Petri apostolorum principis et nostram habeat. Bene valete etc. (1).

II.

Privilegium episcopis, et Ecclesiae Sylvae Candidae concessum a Benedicto PP. IX (2). Lege superius non absimile privilegium in Ioanne XIX, constit. Convenit apostolico etc. Dat. die 17 decembris, pontif. anno III.

SUMMARIUM

Proemium. — Petri episcopi postulatio. — Bona omnia S. Sylvae Candidae Ecclesiae confirmantur. — Petri episcopi diligentia in munienda et exornanda ecclesia S. Rutinae. — Eiusdem Ecclesiae exemptio ab omni ecclasiastico et laicali datio. — Confirmatio predii Avion cum pertinentiis omnibus. — Omnia suprad. bona eidem Ecclesiae confirmantur. — Alia bona. — Confirmatio bonorum intra urbem positorum. — Decessorum pontificum concessiones confirmantur. — Ecclasiastici utrinque sexus immunes a laicali quocumque iure, datio, placito etc. declarantur. — Eorum causae a solis episcopis Sylvae Candidae dijudicandae. — Episcopi huius Ecclesiae in bonis obueniuntur absque haerede et testamento succedant. — Ecclesiae Galeriae iuxta Castellum tertiam partem de suis bonis episcopis huiusmodi reddere teneantur. — Concessio aliorum honorum in Galeria. — Concessio Ecclesiae Ss. Rutinae et Secundae iuxta palatum apostolicum; nec non aliorum locorum. — Concessio ecclesiae S. Martinae Romae. — Ecclesia S. Benedicti Romae insula Licinia episcopis Sylvae Candidae conceditur in hospitium: prout Portuenses ep. habent ecclesiam S. Ioannis inter duos Pontes. — Omnimoda iurisdictio in ecclasiasticos ecclesiarum S. Benedicti et Ss. Adalberti et Paulini. — Aliorum bonorum confirmatio. — Confirmatio concessionum praedecessorum pontificum. — Concessio Ecclesiarum in civitate Leonina positarum cum omnimoda iurisdictione super Ecclesias et clerus. — Concessio conferendi baptismum in die sabbati in ecclesia S. Petri, et sacra

(1) Datum oportet hoc privilegium ante annum 1057, quo Atho aliud diploma scripsit in confirmationem donationis a se factae. (2) Ex registris Gregorii IX edidit Ughell. Ital. Sac. tom. I.

Interdictio ne quis molestiam ullam canonice inferat in buiis modi bonis.

Anathema contra violatores.

ibidem peragendi in altari maiori cum condonatione oblationum omnium. — Ius consecrandi et inthronizandi romanum pontificem — Similiter et imperatorem — Et casu aegritudinis papae, faciendo ea omnia, quae PP. in ecclesia S. Petri, et civitate Leonina facere solet. — Consecrandi altaria et monasteria S. Petri et ecclesias, monasteria, presbyteros, aliosque clericos civitatis Leoninae. — Stipendium statutis nonnullis diebus episcopis S. C. dandum. — Episcopi Sylvae Candidae perpetui bibliothecarii sedis apostolicae. — Anathema contra privilegii huius violatores. — Nomina episcoporum, qui huic privilegio subscripsérunt.

Benedictus servus servorum Dei, Petro venerabili episcopo Sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae, tuisque successoribus in perpetuum.

Proemium. Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benivela compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum; ex hoc enim luci potissimum praemium apud conditorem omnium Deum promerrebimur: quoniam venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perduncta. Igitur quia postulavit a nobis prudentia tua quatenus concederemus, et confirmaremus tibi episcopatum supradictum cum omnibus suis pertinentiis, quae per diversa loca reiacere videntur, vel quae ab aliquibus iniuste retenta, vel invasa esse noseuntur; inclinati piis precibus tuis, in primis, quae carius vobis videtur, episcopalem dignitatem tibi concedimus, adiutori Spiritu Sancto, et modis, quibus possumus, apostolica auctoritate confirmamus, et honore Iesu Christi Domini nostri confirmamus tibi, tuisque successoribus fundum in integrum, qui vocatur Buxus, in quo basilica Sanetarum Rufinae et Secundae construeta esse videtur ad episcopalem sedem, quam etiam tuo studio, muro, et fossato vallasti et circumdedisti, atque populo atque sacerdotibus bene sufficienter replevisti. Nos etiam omnes vestrie potestati et successorum tuorum submitimus, ut nunquam successorum nostro-

Petri episcopi postulatio.

Bona emoa
S. Sylvae Can-
didae Eccle-
siae con-
firmator.

Petri episcopi
diligentia in
monienda et
exornanda ec-
clesia S. Ru-
finae.

Eisdem Ec-
clesiae exem-
plio ab om-

rum pontificum, vel aliae personae pro glandatico, herbarie, nec alio fodro, distractu, vel placito, pro aliqua datione, vel aliquo ingenio illos constringere, vel aliquo modo dare audeat, scilicet, ut diximus, in potestate tua et successorum tuorum, remota omnium hominum contradictione, in perpetuum maueat, et quater vobis placuerit eamdem ecclesiam per vos, vestrosque successores, et aedificare, seu fabricare quam tu fecisti. Itemque concedimus, et confirmamus fundamentum in integrum, qui vocatur Avion, et montem Iordanis, eum easis, vineis et terris, sylvis et incultis, una cum servis et ancillis atque colonis ibidem residentibus utrinque sexus et aetatis, vel cum omnibus eorum pertinentiis positi territorio Sylvae Candidae inter affines, a primo latere terra supradicti episcopii, a secundo latere rivus, qui vocatur Guleria, a tertio latere Ulbasol, a quarto latere Criptule, nec non fundum qui vocatur Mons Aurens cum omnibus suis pertinentiis, ab uno latere mons, qui vocatur Iordanis, ab alio latere Criptule, a tertio latere fundus, qui vocatur Palmi, et a quarto latere fundus Lauretae, et a quinto latere terra monasterii Sancti Martini: seu fundus qui vocatur mons Grunduli cum omnibus ad eum pertinentibus, et inter affines, ab uno latere fundus Montis Aurei, et ab alio latere fundus Criptule et Ulbarolo, et tertio latere fundus Palmi, atque fundus, qui dicitur Oripo, cum omnibus suis pertinentiis, inter affines ab uno latere terra monasterii Sancti Martini, ab alio latere fundus Insula Sancta, a tertio latere curtis S. Petri, et fundus montis Grundoli, et a quarto latere terra de curte S. Petri. Item fundus, qui vocatur Criptule, et Palmi cum omnibus eorum pertinentiis, a primo latere fundus Tulisan, a secundo latere fundus Lauretae, a tertio latere terra Sancti Martini, et a quarto latere fundus Seconum omnino fundus Isidori cum omnibus pertinentiis suis, ab

ni ecclesia-
stico et locali
dato.

Confirmatio
predii Avio,
cum pertineo-
tum omnibus.

uno latere terra Sancti Martini, ab alio latere Castrangotol, a tertio latere Mensa Saneta: denique, et ipsum fundum Mensam Sanetam cum omnibus ad eam pertinentibus, ab uno latere easale quod vocatur Bucee, a secundo latere mons, qui vocatur Domponico, a tertio latere Musana, et a quarto latere S. Laurentius de Pant: pari modo fundum S. Basilidis cum omnibus ad eum pertinentibus, ab uno latere casale Ss. Petri et Pauli; ab alio latere vallis, quae appellatur Intentionara, a tertio latere Vivarolm, et a quarto latere monasterium S. Stephani: porro fundum Panzii cum omnibus suis pertinentibus, ab uno latere fundus Aprenianum, ab alio latere Sylva Candida, a tertio latere Musanell, et a quarto latere Canullan, et a quinto latere tena Aurelian et sylva S. Stephani cum via Salinaria: simulque fundum Lauretum cum omnibus pertinentibus suis, ab uno latere terra S. Petri, ab alio latere terra S. Martini, a tertio latere mons Ilodori, a quarto latere fundus Oripo, seu casale Pauli, et fundus Serianus cum omnibus eorum pertinentiis, ab uno latere tena S. Martini, a secundo latere Sylva Candida, a tertio Mensa Saneta, et a quarto latere sylva S. Petri, neenon easale, quod dicitur Castagnetolo: ab uno latere Sancti Quatuor Fratres, a secundo fundus Orbanula, a tertio Musana, et a quarto latere Massanellus, atque sylvam, quae appellatur Magna, cum omnibus sibi pertinentibus, ab uno latere rivus de Galera, ab alio latere mons, qui appellatur Stupha ancilia Dei. Omnes namque fundos nominatos et casalia cum terris, campis, pratis, pasenis, sylvis cultis et inenltis positis territorio Sylvae Candidae millaria ab urbe romana plus minus duodecim, etiam aquimolum molentem in rivo, qui vocatur Galeria, cum omnibus sibi pertinentibus: et terra semitaritia, quae appellatur Pastinum Longum, ab uno latere Gualdsidineo, ab alio latere S. Petri, quae appellatur campo Mastali, a tertio

latere fundus montis Arcionis, et a quarto latere mons Paurum constitutus iuxta idem episcopium, sive alium aquimolum in ipso rivo cum omnibus sibi pertinentibus inris eiusdem episcopii. Super his autem sequuti antecessores nostros, concedimus et confirmamus vobis massam iterum, quae appellatur Cesana, cum fundis et colonis, qui dicuntur Fureulo, Taudidiana, Martiniana: item colonia de Solaro, et de Cortina, et de Gradolfo: coloniam de Valle, et de Fontana, et de Saneto: coloniam de Castagna Cupa, et de Calbello: coloniam de Besano, sive quibus aliis vocabulis nuncupatur, cum omnibus casis, vineis, casalibus, sen appenditiis suis, etiam haec omnia simul cum finibus, terminis, limitibusque suis, terris, campis, pratis, pasenis, sylvis, arboribus pomiferis, fructiferis et infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis perennibus, aedificiis, parietinis, cultis, arenariis cum adjacentibus suis, cum ecclesia Sancti Andreae apostoli infra ipsam massam aedificatam una cum colonis, massaritis, et angariibus masculis et foeminis, filiis, filiabus, ac nepotibus eorum ibidem residentibus aut exinde pertinentibus, ubique inventi fuerint, eum omni censu, atque functionibus, et dationibus, angariis, vel quicquid de eadem massa, quae appellatur Cesana in integrum nostrae sanctae romanae Ecclesiae, secundum solitam consuetudinem persolvi debet, et eum omnibus quae ad praedictam massam Cesanam generaliter, et in integrum pertinent, positam in territorio Nepesino millario ab urbe Roma 20 ex corpore patrimonii Thosciae, iuris sanctae nostrae romanae Ecclesiae cui, Deo auctore, deservimus, et inter affines ab uno latere terrae monasterii Sancti Stephani minoris ad Sanctum Petrum: ab alio latere, sylva, et terra, quae fuit de Ioanne Grammatico, a tertio latere pastoritia Dompmea, et a quarto latere massa Clauiana. Confirmamus etiam vobis easalia et colonias, atque castellum in integrum, qui

Alia bona.

Omnia suprad.
bona eadem
Ecclesiae con-
firmantur

appellatur Dalmachia cum fundis et easalibus, videlicet Artiei, Dalmachia, Balneo, Stabla, Massa Iuliana, vel quibuscumque aliis vocabulis nuncupantur, una cum familiis masculis et foeminis, seu colonis per singula pertinentibus, cum cassis, vineis, terris, sylvis, pratis, aquarumque decursibus, vel cum omnibus ad praedicta easalia et colonias, atque castellum pertinentibus, posita in territorio Nepesino, millario ab urbe Romae plus minus vigesimo, inter affines: ab uno latere viam, quae dicit inter militiam de Corte de Capraeorio, et terram de pastoritio S. Petri, ab alio latere terram de monte Arsitio et Focazan, qui appellatur Columnella, a tertio latere terra de curte Capraeorio, qui appellatur Matera, et a quarto latere terra Sancti Laurentii, quae appellatur Silicara, et rivum, quiducit per Buxitum, et Madulannum. Practerea concedimus et confirmamus vobis, et per vos in eodem vestro episcopio in perpetuum, videlicet terras et vineas in integrum, quarum vocabula sunt: Campomastali, sylva de Campo Monti, et Lacesello, et cum omnibus finibus, terminis, limitibusque suis, vineis, campis, pratis, sylvis, pascuis, aedificiis, parietinis, attigiis adiunctis, adiacentibusque suis, vel cum omnibus ad eos pertinentibus generaliter et in integrum posita omnia territorio Sylvae Candidae, inter affines, ab uno latere terra praedicti episcopii, ab alio latere terra Gratiani, quae appellatur mons Arcioni, seu Maioratu usque in rivum de Campo Monti, et a tertio latere incipit ab ipso rivo usque in vallem de Arenula et Buxetum, atque inde per Novelletum usque in viam antiquam, in qua iacet pilum marmoreum, et usque in Cesa de calarieulo, et a quarto latere cava de Castagneto, usque in rivum, qui vocatur Galera, et usque in sylvam tui episcopii. Concedimus etiam, et confirmamus tibi tuisque successoribus omnem illam terram, et sylvam quam olim Caolidus invaserat, et antecessori tuo Gui-

doni episcopo per scriptum refutaverat, quarum vocabula sunt haec, vallis de Ioanne Ecco, et mons Vespuleti, vallis de Giusule, et mons qui vocatur Puzoli, affines eius ab uno latere Galeria, a secundo latere Vadus, qui vocatur de Perenna et inde per viam, et per limitem usque in Tres Puteos, qui sunt in cilio montis, qui vocatur Puzal, et per ipsum cilium montis, et per limitum usque in viam publicam Silicinam antique, et Amarum, qui est iuxta eundem silicem, et inde per limitem et per viam, et Lueernaria, quae sunt in eodem limite, et per ipsum limitem usque in finibus, ubi finitur sylva praelibati episcopii, et sylva monasterii Sancti Martini usque ad Sanctum Petrum, et easale, quae vocatur de Rusina, et in eodem loco columnella fixa stare videntur, et a tertio latere limes maior, et via publica, qui dicit usque in fundum, qui vocatur Mensa Sanetarum, quae est iuri dicti episcopii, et a quarto latere mons et sylva, quae vocatur Balaria, quam tenet ipse tuus episcopatus, posita iuxta Bucege, et iuxta easale, quod vocatur de Rusina. Item concedimus et confirmamus vobis fundum in integrum, qui vocatur Maurorum cum omnibus finibus, limitibusque suis positis in territorio Sylvae Candidae, via Cornelii, millario ab urbe plus minus duodecimo, et inter affines ab uno latere, via, quae dicit ad Mensam Sanetam, ab alio latere mons, qui vocatur de Ovea, et Caput Poncinum, a tertio latere via, quae pergit ad Salinum, et a quarto latere iuxta ipsam viam Castagnetulum et mons Armatus, atque Fiearola omnia de supradicto episcopio: item fundus, qui vocatur Campus Troiani, et fundus qui vocatur Bur sicella, et fundus Gradilia, et fundus, qui vocatur mons de Sorbo omnia integre cum suis finibus, et pertinentibus positis via Aurelia, millario ab urbe Roma plus minus duodecimo. Item sex in integrum uneias fundi, qui vocatur Aetianiano, et montem qui vocatur de Domi-

nico, cum omnibus eorum pertinentiis, posita via Aurelia millario ab urbe Roma plus minus tertiodecimo, inter aſſines ab uno latere massa Margarita, et Casandria iuris sanctorum Basiliſis, Tripodis, et Magdalene, quae est praedicti vestri episcopii, a ſecundo fundus, et fundus Agellus, qui ſunt de eodem veftro epifcopatu, a tertio latere fundus Vereeundi, qui est iuris monasterii S. Martini ad Sanctum Petrum, et a quarto latere alias ſex uncias de praedicto fundo Articiano. Itemque fundos octo, Lapmian. Pathi. Margarit. ſui eorum Graecorum, Casanell. Casapupulis, Savinuli, qui et Sammbuenlus vocatur, ſibi invicem cohaerentes, posita eadem via Aurelia millario ab urbe Roma plus minus dnodecimo, territorio Sancti Basiliſis, inter aſſines ab uno latere fundus Attichian., ab alio latere fundus Casandria: a tertio latere fundus, qui appellator Patriciorum, vel ſi qui alii aſſines ſunt: nee non fundus in integrum, qui vocatur Iudeorum, cum finibus, et limitibus ſuis, vel cum omnibus ſibi pertinentibus poſitis praedicto territorio Sylvae Candidae. Praeterea concedimus et confirmamus vobis easale unum in integrum, quod vocatur Urbanum, ſive quibus aliis vocabulis nunenpent, in quo ſunt terrae, campi, prata, pæſua vel cum omnibus ſibi pertinentibus, poſitum territorio Subtrinensi, aſſines eius ſienti ſunt, vel fuerint, ab origine. Itemque confirmamus vobis, et Ecclesiae, cui praesidetis, in ipsam viam Appiam territorio Velletrano constitutam, maſſam videlicet urbanam cum Capuano et Caesariano cum fundis ad eandem maſſam pertinentibus, cum omni iure instructo, instrumentaque finibus terminisque ſuis, in qua est ecclesia S. Felicis, ſicut in scriptis vestrīs habetur, et ſicut etiam in tabulis lapideis, qui ante forebasilicae Sanctorum martyrum Rufinae et Secundae in muro poſitae viidentur, legitur integrater. Praeterea concedimus et confirmamus vobis infra hanc

civitatem Romae terram, ubi olim fuſt domus maior, cum omnibus ſibi pertinentibus, posita in loco, qui vocatur Diburu, inter aſſines ab uno latere terra, in qua fuſt domus de Marcezia coniuge Stephanii Senesealei, ab alio latere terra, in qua fuſt domus de Butio de Simeone, a tertio latere via publica, et a quarto latere Avus maior, et via quae dicit ad monasterium S. Ciriaci. Super his autem non novum facientes, ſcilicet, quod antecessores nostros sacrosanctis Albanensi, Ostiensi, et Portuensi, et aliis Ecclesiis feciffe cognoscimus, a praesenti ſexta indictione, per huius noſtræ apostolice praceptionis paginam statuimus, et statuendo per auctoritatem apostolorum principis confirmamus, ut presbyteri, diaconi, monachi, mansionarii, clerici cuiuscumque ordinis ſint vel dignitatis, sanctimoniales, ſen diaconistæ omnes immunes ſint a laicali ſervitio, iudicio, et publica datione in Galeria intra castellum, vel de foris habitantes, ita ut si imperator, aut marchio, ſive missi eorum, aut ſuccessores noſtri illuc venerimur, nullo modo in iam dietis personis per publicos ministeriales expensa colligatur, neque aliquo modo eis iniuria irrogetur; ſed pro amore altissimi Dei, a cuius ſorte clerici nunquamptor competenter honorent, liceat illis tantummodo vobis, vestrisque ſuccessoribus episcopis, et vicedominis, ſeu ministris nostris in cunctis reddere rationem, et vestrum expectare iudicium, ut Deus honoretur, et vos ſuccessoresque vestrī, vestrorum ſacerdotum ordinum ſervitio et obedientia non defraudemini, maneantque ſub iudicio et districtu veftro ſecundum tenorem huins noſtri apostoli praecepti, omnium hominum contradictione remota, ita ut nullus comes, vicecomes, caſtaldus, eubicularius, nullaque per ſona audiat eos ad ſervitium, vel ad angarium ducere, vel ad districtum, ſive ad placitum protrahere, ſive mansiones eorum hofpitari vel invadere, vel faederare praecummat, ſed tantummodo ex iuſſione ve-

Coſfirmatio
boorum iuxta
urbem poſito-
rum.

Deceſſorum
Pontificum
coaſſeſſiones
cofirmantur.

Ecclesiastici
ntriusque ſe-
xus immunes
a laicisli quo-
cumque iure,
datio, etc. de-
claraſtūr.

Eorum cauſe
a ſolis epi-
ſcopis Sylvæ
Caſtide di-
in dicande.

**Episcopi hu-
ius Ecc. in
bonis obe-
sum-
tium absque
haerede et te-
stamento suc-
cedant.**

**Ecclesias Ga-
leriae iuxta
Castellum ter-
tiam partem
de suis bonis
episcopis hu-
iusmodi red-
dara tepean-
tur.**

**Concessio a-
liorum boun-
rum in Gole-
ria.**

**Concessio Ec-
clesiae Ss. Ru-
finae et Secun-
dae iuxta pa-
latium aposto-
licum, nec
non aliorum
locorum.**

stra, et prompta voluntate illorum negotia, ut dignum est, moderentur, disponantur, indicentur, et finiantur: nec non si quis christianorum ibidem obierit absque haerede et testamento, legibus succedere sibi Ecclesia, cui Deo auctore praesidetis, et vos, et vestros successores apostolica auctoritate iubemus. Tertia autem reddi vobis vestrisque successoribus a cunctis ecclesiis vel sacerdotibus et clericis Galeriae absque omni diminutione censemus. Simili modo concedimus et confirmamus vobis terrena domus, ubi officiales comanebant, cum omnibus suis pertinentiis posita in Galeria, secus ecclesiam B. Nicolai confessoris Christi, quem tu ipse consecrasti ante hortum Castelli, quod denique domus plus conveniens esse videtur praedictae ecclesiae Sancti Nicolai vobis et clericis vestris, quamquam in ea laicæ et saeculares personæ maneat ad patrandam libidinem, et saecularia facinora; quoniam iustum non est, ut dominus Iupanaris et turpis luci Ecclesiae adhaereat, de qua etiam domo per Benedictum oblationarium vos investire fecimus. Itemque concedimus, et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum ecclesiam Sanctorum martyrum Rufinae et Secundae, positam iuxta palatum nostrum, et locum, qui vocatur Cellarium, sive Lardirium, in integrum cum diversis criptis, parietibus, vel aedificiis eorum; nec non vineis, horritis, cum arboribus olivarum, et caeteras arbores pomorum, sive diversis criptis, et parietinas, ac terras, quemadmodum determinare videntur incipientes iuxta nostrum palatum, quod Senta dicitur, et inde post vestiarium recte ad supradictam vestram basilicam Ulpiam, et inde iuxta parietem serinarii nostri per terram, ubi columnæ iacere videntur recte in via, et per ipsam viam descendenter ad limitem, qui est in terram vestram, et terram presbyterorum monasterii S. Paneratii, et ipso limite revolvente per Eilium supradictum, et parietis iuxta terram

praedictorum presbyterorum, ubi olivæ stare videntur recte in parva turricella muri huius aliae Romæ, una cum ipsa turricella, et muro, seu turrae Saracennæ cum criptis et parietinis sub se et iuxta se, vel alias turres, quae extensa sunt ab una parte iuxta terram vestram, et pantum cum eodem ipso integro pantano saliente ad viam publicam, quae ducit ad ecclesiam Sancti Ioannis Baptistæ, sive ad palatum nostrum, et inde revertente iuxta terram, quae fuit Elperini et Azoni germanorum fratrum, et vineam ecclesiae Sancti Nicolai, sive terram inaereditum de Maio Capuano, sive horticellum, qui fuit quondam Angeli, sive dominum terrineam, quae est iuxta aliam viam publicam dueens ad nostrum memoratum Lateranense palatum. Itemque confirmamus vobis ecclesiam Sanctæ Martinae cum omni sua integritate et pertinentia, positam Romæ prope montem, qui dicitur Augustus. Necnon ecclesiam Sanctorum Adalberti et Paulini eum ecclesia Sancti Benedicti, et omni sua integritate et pertinentia, et sicut ad manus vestras hodie tenetis positam infra hanc civitatem Romam in insula Lycaonia, ut sit vobis vestrisque successoribus, cum volueritis episcopale domicilium, et congruum receptaculum, opportunumque habitaculum, quemadmodum habere videtur Portuensis ecclesia S. Ioannis inter Duos Pontes; presbyteros, atque clericos, qui pro tempore in eadem ecclesia Sanctorum Adalberti et Paulini et Benedicti fuerint, ita subiectos vobis esse volumns, ut proprios filios Ecclesiae vestrae, et ab omni irre illo subtrahimus tuae paternitati tantum eos committentes, ut solummodo vestrum indicium expectent, vestro dominio famulentur, et per omnia vestris rationabilibus obsecudent mandatis; ut quoquo modo vobis placet ordinare secundum Deum, regere et informare et emendare nostra apostolica auctoritate in perpetuum licet. Simulque concedimus et confirmamus vobis omnes

**Concessio ec-
clesiae S. Mar-
tinæ Romæ.**

**Ecclesia S. Be-
nicti Roma
insula Licen-
nia episcopis
Sylvae Candi-
dae conceditur
in hospitium,
prout Portuen-
ses ep. habent
ecclesiam S.
Ioannis inter-
Duos Pontes;**

**Omnimoda in-
ruditio in
ecclesiasticos
ecclesiarum S.
Benedicti et
Ss. Adalberti
et Paulini.**

**Aliorum bo-
norum confir-
matio.**

plebes, ecclesias, parrochias, cum eorum pertinentiis vel adiacentiis, scilicet plebem S. Mariae in Sylva Candida cum titulis suis, titulum Sanctorum Ioannis et Pauli in Lueano, et titulum Sancti Angeli in Muansso, titulum S. Donati in Maiorata, atque plebem S. Gregorii in ipso loco, titulum S. Anastasii in Musano, et plebem S. Angeli in Duseitulo, cum terris suis, simulque plebem S. Ioannis in Nono, cum terris et titulis suis; titulum S. Marciani in ipso burgo cum terris suis, titulum S. Andreae cum titulis suis, nec non titulum S. Mariae, titulum S. Nicolai, qui est in castello de monte Destini, titulum S. Mariae cum terris suis; praeterea plebem S. Paneratii, cum terris et titulis suis, titulum S. Mariae in Insula, cum terris suis; plebem S. Luciae in Insula cum terris suis; similiter plebem S. Ioannis in Insula cum titulo et territorio suo; titulum Sancti Gregorii in ipso loco, simulque plebem S. Pauli in Formello cum terris, vineis, hortis, olivetis, atque titulis suis; titulum S. Silvestri in columna cum terris et vineis suis; titulum S. Angeli in Olibano cum terris et hortis suis; titulum Sancti Marciani cum terris suis; titulum S. Genesii in Dalmachia cum terris suis; titulum S. Laurentii in Formello cum titulis et hortis suis; titulum S. Mariae cum territorio suo; titulum Salvatoris cum terris suis; titulum S. Ioannis in ipso loco cum territorio suo; titulum Sancti Petri cum terra sua; titulum S. Angeli in Laureto; titulum S. Valentini in Criptule; item plebem S. Cornelii in Capricornio. Per huins privilegii vestri (1) et deereti paginam in perpetuum confirmamus praedicto vestro episcopio cum terris, vineis et olivetis et titulis suis; titulum Sancti Paneratii cum terris suis; titulum S. Mariae cum terris et prato suo; titulum Sancti Valentini, cum terris et oliveto suo, atque prato; titulum S. Donati cum terris suis, titulum San-

(1) *Lege nostri.*

ctae Mariae cum terris suis, titulum S. Laurentii cum terris suis; titulum S. Anastasii, cum terris et vineis suis; plebem S. Titi non longe a Civitella cum vineis, terris, et titulis suis; plebem Sancti Pauli in Formello cum vineis, terris, et titulis suis; titulum Sancti Silvestri, et Sancti Angeli cum terris et vineis, et plebem Sancti Donati in collina, cum terris, vineis, et olivetis, et titulis suis; titulum S. Mariae cum terris, et vineis; titulum Sanctae Christinae, cum terris, vineis, et sylvis suis, titulum S. Gregorii cum terris, et vineis; titulum S. Martini cum terris, et vineis; titulum S. Casiani cum terris, et vineis, et familiis tribus; titulum S. Anastasii cum terris, et vineis, et titulum S. Iustinae cum terris, et vineis; titulum S. Augeli cum terris suis; titulum S. Gregorii cum terris suis, et vineis; simulque plebem Sancti Marelli in quarto decimo cum terris et vineis et oliveto, atque titulis, vel cum omnibus suis pertinentiis; titulum S. Angeli cum terris et vineis, denique plebem S. Petri in Buzano cum terris, et vineis, et oliveto suo maiore atque sylvis; et titulum Sancti Ioannis, et Sancti Stephani, atque Sanctae Mariae in Pentpertusa (1); titulum S. Mariae in Sepefano cum terris, vineis; titulum S. Stephani in Matera; titulum S. Mariae in Matera; titulum S. Blasii in Serofano; titulum Sancti Ioannis in ipso Serofano, et Sanctae Eugeniae in Matera; titulum S. Laurentii in Serofano cum omnibus terris et vineis; titulum Sanctae Eugeniae cum terris et vineis: simulque plebem Sanctae Mariae in Olibula cum terris et vineis et titulo suo, et Sancti Angeli cum terris, et vineis. Pariterque concedimus et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuo, sicuti a sanetissimo Sergio papa, sive a ceteris praedecessoribus nostris pontificebus concessa et confirmata fuerunt; videlicet monasteria quinque, Sancti Stephani maioris, et minoris, Sancto-

(1) *Forte Petrapertusa.*

Concessio eccl
esiarum in
civitate Leo
nina posita
rum cum omni
moda iuris
dictione super
Ecclesias et
clerum.

rumque Ioannis, et Pauli; et Beati Martini atque Teclae, constituta iuxta magnam ecclesiam Sancti Petri, aut in ceteris ecclesiis, quae sunt constitutae in tota civitate Leonina; et si necessarium fuerit consecrare, nullus alius episcopus ad tale ministerium, vel consecrationem accedere praesumat, nisi vos vestrique successores episcopi sanctae Sylviae Candide Ecclesiae in perpetuum. Concedimus autem, et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum sanctum diem sabati ad Baptismi sacramentum celebrandum et totum officium faciendum in ecclesia Beati Petri apostoli, et supra magnum altare, in quo toto venerabili altare, seu in confessione, quicquid auri, vel argenti, pallii vel ceracis, sive aliarum rerum positum, vel oblatum, vel iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora videlicet diei tertia, qua ingredi ecclesiam ad ordinandum, et peragendum dictum officium vos volumus, et usquequo sanctae dominicae diei missam expleveritis per vestros custodes in vestram, vestrorumque successorum, remota omni contradictione, veniat potestatem; et quia ad tempus praedecessoris nostri domini Ioannis (1) in predicta ecclesia Sancti Petri, a qua pene omnes Ecclesiae doctrinam acceperunt, sicut a magistra et domina, dies Dominica Palmarum, et dies Coenae Domini, et Parasceve irreverenter celebrantur, ut nec processio cum palmis in ipsa die dominica ibi fieret, nec in die Coenae Domini Gloria in excelsis Deo diceretur, et in Parasceve non tam reverenter, ut deebat, officium ibi siebat; condolimus, et meliorare hoc cupientes per vos, vestrosque successores statuimus, sicut statutum, et concessum, et confirmatum vobis est ab eodem praedecessore nostro, ut omni anno die Dominica Palmarum cum processione ab ecclesia Sanctae Mariæ in Termis exeat, et venientes ad

(1) Confirmatio concessionis Ioannis XIX PP.
Vide sup.

Concessio con
frendi bapti
simum in die
sabbati in ec
clesia S. Petri
et sacra ibi
dem peragendi
in altari maiori
cum condona
tione obla
tionum om
nium

magnum altare Sancti Petri missam celebretis. Similiter, et omni anno die Coenae Domini per vos vestrosque successores missam super altare Sancti Petri celebrare, Gloria in excelsis Deo dicere, sanctum Chrisma confidere, et quae ad episcopum pertinent, agere volumus. Seu omni anno die Parasceve supra ipsum altare maius Sancti Petri totum officium reverenter, ut vos debet, vestrosque successores, faciatis, in quibus tribus missis, prima in missa Palmarum, seu in missa Coenae Domini in officio Parasceve, quicquid auri vel argenti, pallii, seu ceracis vel aliarum rerum supra iam dieto altare S. Petri, sive in confessione positum, aut iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora, quia ipsae missae, et officia inchoata fuerint, et expleta per vestros custodes in vestram, vestrumque successorum, similiter remota omni contradictione, deveniat potestatem, in quibus quaque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit, aliquem diaconorum nostrorum ministrare ob honorem S. Petri et vestram reverentiam volumus: parentatum autem eiusdem ecclesiae S. Petri, et supradictorum suorum monasteriorum, et mansiōnariorum omnium mansionum Sancti Petri, seu totius civitatis Leoninae vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus; intronizare et incathedrare pontificem romanum in apostolica sede vobis, qui quotidiani in servitio S. Petri, committimus, nec non ad benedicendum cum aliis vos specialiter convocamus, similique modo ad ungendum, et consecrandum imperatorem, primum vestram, vestrorumque successorum episcoporum fraternitatem convocamus, ut quibus regimen totius ecclesiae S. Petri, et civitatis Leoninae confimissum est, ab his primum sit benedictus; nec non cuncta saera officia seu ministeria, quae nos, et successores nostri facere debemus, si aegritudine vel aliqua enra impediti facere non possumus tam in supradicta ve-

Ius consecran
di et intron
izandi Ro
manum Pon
tificem;

Similiter et
imperatorem;

Et casu aegri
tudinis Pa
pae, faciendi
et omnia que
PP. in ecclasia
S. Petri et

civitate Leonina facere solet;

Consecrandi altaris et monasteria S. Petri et ecclesias, monasteriorum, nec non consecrationem ecclesiarum, altarium, sacerdotum, clericorum, seu diaconistarum totius civitatis Leoninae, vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sicut praedictum est, concedimus et confirmamus. Quaeque autem usualiter vobis a ministerialibus altaris maioris competunt, hoc scripto vobis, vestrisque successoribus confirmamus. Idem in sabbato sancto pro coena solidos duodecim denar., quales per tempora concurrerint percipiendos, et quinque in uno quoque sabbato Quatuor Tempora, et duos cum candela olei, et cereis per unamquamque festivitatem, in quibus ibidem pernoctare debetis. Idem in festivitate S. Petri, et octavis in dominica Gaudete, in festis S. Andreae, in Epiphania, in Ascensione, in Pentecoste, in festis sanctae Rufinae triginta libras cerea, et duo congiaria de oleo, et duas libras de olbano. Candelas vero pendentes cum claustrariis, et cincindellas ad sufficieniam, sicut semper fuit. In secunda feria Paschae, quoniam secundum antiquum morem ad statuilem, ubi de equo descendimus, nos nostrosque successores recipitis, chirothecas, quibus etiam ad missam uti soliti simus. Ad memoriam servitii nostri, qui semper pure S. R. Ecclesiae fecisti nobisque et antecessoribus nostris non solum te, sed omnes tuos successores episcopos bibliothecarios sedis nostrae esse perpetuo apostolica auctoritate censemus, ut merito, qui in apostolica Ecclesia desudatis, in apostolicis scriptis fideles testes semper existatis.

Praedicta vero omnia, sicut superius dicta sunt a praedicta vii indictione, una cum sex partibus filorum salinarum positis in pedicea nova invicem sibi cohaerentibus iuxta filos haeredum Ioannis We, seu Petri card., vobis, vestrisque successoribus

episcopis, vestraeque etiam ecclesiae Sanctae Rufinae et Secundae in perpetuum donamus, largimur, concedimus et confirmamus, atque stabilimus in uso et utili ipsius venerabilis episcopii, et omnium episcoporum suorum, qui per tempora tenerint praedictam ecclesiam, statuentes quippe apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel qui publica functi fuerint actione, vel alia qualibet magna parvaque persona de omnibus, quae superius continentur, contra hoc nostrum pontificale privilegium agere, vel alienare, aut auferre, aut diminuere audeat, vel praesumat; sed potius firma et stabilia perpetuis temporibus, sicuti a nobis constituta et confirmata sunt, decrevimus permanenda. Si quis autem, quod non optimus, temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquo contrarie, et transgressor esse praesumpserit vel frangere ausus fuerit, et in omnibus obediens et observator esse noluerit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis Domini nostri, et apostolorum principis Petri, cui licet immeriti Dei tamen dignatione gerimus vicem, anathematis vinculo inundatum, et a regno Dei alienum, atque cum India traditore Domini nostri Iesu Christi, et omnibus impiis sociis sit in inferno. Qui vero pio intuitu custos et observator huius nostri apostolici privilegii extiterit, meritis atque precibus B. Petri apostolorum principis, et Ss. martyrum Rufinae et Secundae in aethereis arcibus praemia, et benedictionis gratiam, atque misericordiam a iusto iudice Domino Deo nostro vitaque aeternam percipere et invenire mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Sergii scrinarii, et notarii sacri palati meuse novembris indictione vi. Bene valete. Benedictus S. Fallaritanae, et Castellanae episcopus. Ego Gregorius S. Romanae Ecclesiae (1)

(1) Forte a S. Romana Ecclesia.

Anathema
contra privilegii huius violatores.

Episcopis Sylvae Candidae
perpetui bibliothecarii
Sedis Apostolicae.

Nomina episcoporum, qui
hunc privilegio
subscripserunt.

designatus in regimine S Tudertinae Ecclesiae. Ego Leo diaconus S. R. E. Benedictus oblationarins. Benedictus cardinalis tituli Equitii. Bonizo presbyter, et vicedominus S. Rufinae, et designatus gratia Dei episcopus Tuscanen. Ego Crescentius subdiaconus de Ioanne de Romano. Decernimus etc. Si quae igitur etc. Cunctis etc. Amen.

Script. mense novemb. anno Domini 1037,
pontif. Bened. anno v.

III.

Consecrationem abbatis saec Cassinensis coenobii ad summum pontificem tantummodo spectare decernitur, eiusdemque coenobii bona confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Richerii abbatis preces. — Abbas per monachos ex eorum coetus eligendus. — Si minus consecratus et consecrator anathemate perentiantur. — Omnimoda exemptione monachorum a quacumque iurisdictione. — Anathema contra privilegii huius violatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, charissimo nebis in Domino Iesu Christo filio Richerico venerabili et religioso abbatii a nobis consecrato et ordinato sacratissimi monasterii Beati Benedicti confessoris Christi, siti in monte qui vocatur Castrum Gasini, suaque almae congregationi perpetuam in Domina sa-
Intem.

Si petita apostolica suffragia universis Ecclesiis cogente ministerio, quo vide-
mur praediti, impetriri debemus, quae specialiter ad nostrum solummodo apostolatum respiciunt, tanto citius pleniusque, quanto opportuue his indigere cognoscimus, adipisci dehent, ut nulla indemnitas venerabilibus locis provenire possit sub tuitione apostolica receptis, quae nostro brachio repugnante non submoveantur. Harum denique nostrarum solitudinum recompensatorem Deum credere, quem in eisdem locis quiete laudari

(1) Extract. ex Archiv. Vatic.

optamus. Nam tanto inibi degentium lan-
des et preces erant acceptabiles quanto
mentes eorum ab omni perturbatione
nobis suffragantibus fuerint alienae. Ig-
tur, quia postulasti a nobis, quatenus
monasterium Sancti Benedicti in monte
Casino situm, cuius abbatis consecratio-
nem imper ex dono piissimorum Henrici
et Conradi imperatorum romanorum su-
seepimus et per nos et nostros succe-
sores in perpetuum, more antecesso-
rum nostrorum privilegio muniremus, et
sub interdictione anathematis loca sua
defenderemus et confirmaremus; inclinati
precibus tuis praedictum monasterium tibi
a nobis consecrato, successoribusque tuis
a nobis et a nostris successoribus in per-
petuum nulla pravitate symoniaca interve-
niente consecrandis concedimus et con-
firmamus cum omnibus ecclesiis, cellis,
castellis etc. Post vero obitum tuum
nemo inibi constitutus abbatem, nisi quem
conventus, et voluntas communis fratrum
ex ipsa congregatio elegerit: et electus
ad nos vel successores nostros consecran-
dus gratis, et sine pretio veniat: quod si
aliunde venerit, vel ab aliquo alio archie-
piscopo vel episcopo consecrari maluerit,
tunc consecrator et consecratus anathema-
sint. Insuper apostolica censura sub di-
vini iudicii obtestatione praecipimus, ut
nullus episcopus praesumat in iamdicto
monasterio, vel in ecclesiis sibi subiectis
sacerdotem excommunicare, vel ad syno-
dum provocare etc. Si quis autem, quod
non optamus, nefario ausu praesumpserit
haec, quae a nobis ad laudem Dei pro-
stabilitate iamdicti monasterii statuta sunt,
refragari, aut in quounque transgredi,
sciat se, nisi resipuerit, anathematis vineu-
lis innodatum, et a regno Dei alienum, et
cum diabolo, et eius atrocissimis poenis,
atque Iuda traditore Domini nostri Iesu
Christi in aeternis incendiis et suppliis
concremandus sit deputatus. At vero qui
pro intuitu conservator, et in omnibus
custodiens extiterit huius apostolici insti-
tuti, et ad cultum Dei respicientis bene-

Richerii abba-
tis preces.

Abbas per mo-
nachos ex eo-
rum coetus el-
ligendus.

Sic minus con-
secratus et
consecrator a-
nathemate per-
entiantur.

Omnimoda e-
xemptione mo-
nachorum a
quacumque iu-
risdictione.

Anathema
contra privi-
legii huius vi-
olatores.

dictione gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro per intercessionem beati Petri apostolorum principis, et beati confessoris Christi Benedicti multipliciter consequatur, et vitae eternae particeps esse mereatur. Scriptum per manum Stephani protoscrinarii sanctae sedis apostolicae mense iunio indictione sexta. Bene valete. Datum kalendis iulii per manum Bosonis episcopi sanctae Tiburtinae Ecclesiae et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno ab incarnatione Domini millesimo trigesimo-octavo, pontificatus vero domini Benedicti octavi (1) papae sedente anno sexto (2) imperii vero domini Conradi imperatoris Romanorum duodecimo. Indictione sexta, mense iulii, die vigesimali (3).

Dat. die prima iulii anno Domini 1038,
pontif. Benedicti anno v.

IV.

Canonizatio beati Simeonis Syracusani, eiusque festivitatis institutio (4).

Proemium. — Fama sanctimoniae S. Simeonis; et miracula ad eius sepulturam. — Popponis Trevir. archiepiscopi literae supplices ad Bened. PP. — Constituitur ut S. Simeonis festus dies ab omnibus feriatus habeatur. — Eius nomen in martyrologio reponendum. — Confirmatio decreti huius.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, sacerdotibus, et universo clero, cunctisque populis tam regni Teutonici, quam etiam quarumcumque nationum vel linguarum, salutem carissimam cum benedictione apostolica.

Divinae maiestatis incenarrabilis auctoritas semper incenarrabilia faciens, sicut in sanctis suis mirabilis praedicatur, ita et operibus declaratur, dans eis virtutem et fortitudinem eurare omnem langorem, et omnem infirmitatem. Quod donativum

(1) Lege noni. (2) Lege quinto. (3) Si indictione vi eum annis pontificatus Benedicti et imperii Conradi conseratur, facile de bene a nobis correctis scriptorum iudicis constabit. (4) Transcript. ex Archiv. Vatic.

ipse Deus spiritualium donorum distributor et auctor militibus suis, quorum non est numerus, in hoc etiam mortali corpore, dum in saeculo degerent, propterea concessit, ut et iidem ipsi super spe divinae retributionis habentes Sancti Spiritus fidele pignus, fiducialius ac fortius inniterentur, et gentes divina mysteria intuentes, omni superstitione postposita, ad viam christiana veritatis ex intimo cordis converterentur: alios vero, quorum similiter incomprehensibilis est multitudo, post vincula tantum earnis his, quibus virtutem donavit atque magnificavit, ut corporeis exuviis in sepulchro positis, et membris in favillas resolutis, sentientibus atque videntibus mirabilia fides incularetur, et cumularetur, eos illie feliciter vivere, ubi vera est, et aeterna vita, ad quam nemini accedere licet, nisi vitae temporalis oblectamenta exosus ad illam tota semper mentis intentione suspireret, si quando mereatur de peregrinatione ad patriam, de exilio ad postliminium revocari. Igitur quoniam crebris nunciiorum iudiciis, crebrisque literarum characteribus clamor magnus strepensque rumor ex Treviranis partibus usque Romanam pervolavit esse inibi viri eiusdem Simeonis admirabile corpus, signis et prodigiis, virtutibus et miraculis radians, ut sol meridie sereno aere, terram strictius osculati Dominum benediximus todo corde, tota mente, totis viribus, qui nostris temporibus dignanter intra sanctam suum corpus Ecclesiam hoc praecipuum membrum divino lumine accedit, ut sit lucerna ardens posita super candelabrum, quae luceat omnibus, qui sunt in domo Domini. Itaque conventi atque pulsati a charissimo fratre nostro domino Poppone eiusdem Treveris archiepiscopo, ut quod nobis visum fuisset de celebratione eiusdem sanctissimi viri, salubri definitione nostrae apostolicae auctoritatis statueremus, atque decernebremus, omnibus, quos in salutatione prae-notavimus, notum his literis facimus, quid ex ea re ceuauerimus. Nam collecta

Fama sanctimoniae S. Simeonis; et miracula ad eius sepulturam.

Popponis Trevir. archiepiscopi literae supplices ad Bened. PP.

Constitutor ut
S. Simeonis
festus dies ab
omnibus serio-
tus habeatur.

Eius nomen in
martyrologio
reponendum.

Confirmatio
decreti huius.

romani nostri cleri splendida fraternitate, cum partus sacerdissimae Virginis anno recursu per hunc orbem radiaret, concordi deliberatione determinavimus, et alta sententiae radice fundavimus eumdem virum Dei Simeonem, quem Dominus commendat, atque probat significatione tantarum virtutum, sanctitatis, et gratiae plenae ab omnibus populis, tribubus, et linguis saeculum procul dubio esse nominandum, eiusque natalem singulis annis recurrentem passim solemniter observandum, et ferialiter celebrandum, et venerandum ad instar diei festi. Nomen quoque ipsius Martyrologio cum sanctorum nominibus suo loco inserendum; cui sententiae hoc etiam subdimus, ut quisquis huius nostrae constitutionis tenerarius contemplor et cervicosus refragator extiterit, primo se noverit Dominum graviter offendere, deinde sancti illius patrocinia, inimico omnium sanctorum, quorum contubernio gratulatur, nostramque de caetero apostolicam nullatenus debere benedictionem sperare: conservatoribus ea multipliciter donatis in omnia saecula saeculorum, amen (1).

(1) Franciscus Pagius in vita Benedicti PP. IX, § vi, Papebrochius in Actis Bollandianis die prima iunii, et Mabillonius saeculo. vi Benedic. part. i in vita S. Simeonis, allatas literas datas volunt anno Domini 1042, pontif. Benedicti anno x (inchoato mense octobris ann. 1041), innixi inscriptione cuiam ab eodem Papebrochio relatae, et ad autographum emendatae: *A uno dominicae incarnationis XLII, indictione X, Benedicti papae IX, regisque tertii Henrici, Couradi regis filii II. Canonizatus est beatus Simeon Trevirensis IV feria, xv kal. decemb. piissimo archipraesule Poppone, anno ordinationis suaee XXVI, iussu et literis noni Benedicti papae, est congregatio canonorum ibidem ordita.* Sed pace tantorum auctorum dictum sit, ex hac ipsa inscriptione evincitur datam fuisse relatione epistolam anno antecedenti 1041. Si enim pro huiusmodi canonizatione habitus est conventus cleri Trevirensis die 47 novembbris, et post receptas Benedicti PP. literas, qui haec scribi potuerant *cum partus sacerdissimae Virginis etc.... radiaret?* prout in illis legitur, nempe vel die festo Natalis Domini, vel prope illum. Die 8 septembbris sanctis adscriptum Simeonem dicit Papebrochius in notula marginali ad cal-

V.

Confirmatio bonorum omnium ab Ildebrando, Lamberto, et Athone Florentinis episcopis monasterio S. Miniatis concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Oberti abbatis preces. — Monast. sub tuitione sedis apost. recipitur. — Cilibet cuiuscumque dignitatis personae molestiam ullam monasterio, vel eius bonis inferre interdicitur sub anathematis poena.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Oberto abbati monasterii S. Miniatis Florentini, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Valde bonum videtur si postulantibus Exordium.

a nostra apostolica sede tuitionem priorum locorum libenter concedamus; tu autem, fili charissime, quia postulasti a nobis, quatenus munimen, ac defensionem apostolicam monasterio S. Miniatis, cui praesesse meruisti, dignatione solita pro nostro praeccepto daremus. Nos autem idecirco (2) sanctum piumque iudicamus, non negare debemus, sed voluntate promptissima largiri. Ideo inclinati precibus tuis concedimus tam tibi quam etiam tuis successoribus tuitionem apostolicam; adiudicamus omnes homines ibidem monasterio adversantes, aut laesiones, violentiam facientes in rebus ipsius monasterii, facultates, vel factrorum praecedentia tempora, ut nullus rex, nullus imperator, nullus praesul, nullus dux, nullus marchio, nullus comes, nullus vicecomes, et

cem bullae posita: sed maior in hoc inest error; nemo enim dixerit, niense septembri Virginis partum radiare. Nec obstat inverisimile videri distulisse Popponem ad annum ea peragere, quae tanto studio procuraverat. Dilationis enim causa esse potuit, aedificatio ecclesiae, quam ille B. Simeoni diecavit, in qua habitum fuisse cleri conventum coniicere possumus. Quod si difficultatem aliquam nostra patitur conjectura, profecto minor ea est, quam nobis parit ipsa inscriptio, qua sententiam suam firmare studet Papebrochius.

(1) Ex Tabul. Florent. edidit Ughell. Ital. Sac. tom. iii. (2) Deest fortasse quod.

Monast. sub
tuitione Srdis
Apost. recipi-
tur.

Cilibet cuius-
cumque digni-
tatis personae
molestiam el-
lam monaste-
rio, vel eius
bonis inferre
interdicitor
sub anathe-
matis poena.

parva nulla persona aliquid tale andeat praesumere, scilicet in rebus, quas episcopi Florentini, videlicet Ildebrandus, Lambertus, et Atho ipsi monasterio concesserint, aut alii homines pro sua anima tribuerint, vel quae tu ipse ibidem acquisivisti, et modo acquirere poteris, statuentes apostolica censura ut si quis publica vel privata persona, magna vel parva, in his omnibus rebus tam mobilibus, quam immobilibus, tuisque successoribus molestare, inquietare, aut de vestris manibns rumpere temptaverit, sit anathematis vinenlo innodatus, et nostra apostolica maledictione damnatus, donec satisfactionem talium faciat commissorum. Qui vero custos roborationis huius nostrae tritionis, defensionis, confirmationisque extiterit, benedictionem et gratiam a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scripta per manum Sergii notarii et (1) sacri nostri palatii, mense aprile, indictione xi. Valete.

Script. mense aprilis anno Domini 1044,
pontif. Benedicti anno xi.

VI.

*Annulatio et irritatio cuiuscumque bullae
ius concedentis Popponi Aquileiensis pa-
triarchae in Gradus insula (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Ecclesiastici ordines non temerandi. — Popponis Aquileiensis fraudes, et nefanda gesta. — Conditionata concessio ei facta. — Conditio nunquam purificata. — Synodus romana sub Ioanne XIX, ad examinandam controversiam Popponem inter et Ursone gradensem. — Summi pontif. qui privilegia gradensi Ecclesiae concesserunt. — Quae fecerit Ioannes PP. in d. controversia. — Popponis contumacia, et refragatio. — Maioraque scelera. — Legati missi ab Ursone patriarcha et duce Venetiarum. — Bona gradensis patriarchatus propria. — Synodus Romae habita pro confirmatione dd. bonorum graden. Ecclesiae. — Episcopi, qui synodo interfuerunt. — Gradensem Ecclesiam perpetuo patriarchalem futuram decernitur. — Om-
(1) Adde *scrinarii*. (2) Ex Cod. Trivisaneo edidit Nicolaus Coletus Ital. Sac. tom. v, col. 1115.

nimoda Ecclesiae eiusdem ac bonorum libertas ab omni alieno iure. — Privilegium Popponi patriarchae concessum omnino irritatur. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Episcopi qui huic privilegio subscriperunt.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Ursoni gradensi patriarchae perpetuam in Dominino Iesu Christo salutem.

Sicut plurimum gaudemus in Domino, et in dono gratiae ipsius gloriamur, si sancta Ecclesia per bona opera erexit magnifice, et dilatatur amplissime; ita nimis afflictionis et tribulacionis de eius oppressione, super quam cerebro lamentationum sermo perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis a quibus substantari, atque honorari debuerat, tantis eam oppressiibus concuti, ideoque necessarium est, ut remotis talium tergiversationibus, quibus venenosa malitia revelari et obscurari bonitas et veritas solet, adminiculum non modicum lamentantibus inste impendatur, atque ab apostolica sede suffragetur, quos per divinam gratiam Christi auxilio dignum est adiunvari; neve totius Ecclesiae perturbatione imprudens praecedat intentio, et ea, quae a sanctis praedecessoribus nostris, et reliquis sanctis dum fuerant prohibita, denso reviviscant. Sedis namque nostrae consideratione compellimus ea, quae ad notionem nostram emendando pervenerunt, propter Deum non relinquere, sed digna emendatione corrigere. Etsi saeneularisius (1) officiis ordo snus, et tradita a maioribus disciplina servanda est, quis ferat ecclesiasticos ordines temerari ac praeumptione confundi? aut ita negligere, et emendanda non ope in ferendo postponere? Quapropter omnibus sanctae Dei Ecclesiae filiis votum esse volumus, quod detestabile nefas tempore nostri decessoris Ioannis papae a Poppone Foroinliensi praesule diabolo suadente actum est adversum Ursone gradensis Ecclesiae novae Aquileiae patriarcham; praedictus

(1) Sic in edit. Mainardiana; forsitan *Et si secularibus*.

Proemium.

Ecclesiastici
ordines non
temerandi,

Popponis A-
quileiensis
fraudes et no-
fenda gesta.

quidem Popo Gradensem civitatem adiens, fraudulenter eam invasit, invasamque gentilium more depopulavit, ecclesias violavit, altaria fregit, thesauros abstulit, monasteria destruxit, et de tantis non erubescens flagitiis, insuper hanc apostolicam sedem suis petuit simulationibus, poseens ab ea per suos nuncios sibi privilegium fieri nominatim de Gradensi insula, quam promiserat iuste et canonice, ac per antiqua privilegia ostendere ad se pertinere, unde privilegium sub tali consecutus est tenore: ut si quando de ea aliqua oriretur quaestio, sic iuste absque ulla occasione ad se pertinere comprobaret, quemadmodum promiserat. Quod totum in contrarium accedit; quia cum Urso Gradensis Ecclesiae patriarcha, primum per suos nuncios, deinde per semetipsum hanc apostolicam peteret sedem ad conquerendum de snae sedis invasione, idem Popo vocatus ad satisfaciendum, sicut promisit, non solum venire distulit, verum etiam praedictam insulam per antiqua privilegia iuste, et secundum Deum sibi pertinere, ut promiserat ostendere minime potuit; quin etiam tenorem privilegii negavit. Et quoniam ex his, quae promisit, nihil ostendere valuit, privilegium, quod sub praefata conditione consecutus est, suo tenore iuste evacuatnum, ac regulariter ad nihilum est redactum.

Synodus Romana sub Ioanne XIX, ad examinadum controversiam Popponem inter et Ursone Gradensem.

Sonumi Pontif. qui privilegii Gradensi Ecclesiae concesserunt.

Quae fecerit Ioannes PP. in d. controversia.

struit privilegium, ut nullus unquam in tempore praedictum Ursonem patriarcham, ac successores suos de praedicto patriarchatu Graden. sicut de rebus ac possessionibus eius inquietare, aut molestare praesumat, sed potius cum sua integritate quietus, remota omniū contradictione, ipse, sive successores eandem patriarchalem sedem cum omnibus suis pertinentiis perpetuis possideant temporibus. Popponi vero epistolam direxit, ut cuncta ablata sub Trium Personarum sacramento Gradensi patriarchae restitueret. Quod non solum non adimplevit, sed etiam contra divinum ius, et sanctorum Patrum sanctita quibusdam inhoneste sibi suffragantibus privilegium fraudulenter impetravit de stabilitate suae Ecclesiae, et Gradensis patriarchatus subiectione. Qui ad cunulum suae damnationis addens quoque iniuriam super iniuriam, nostro etiam tempore iterum Gradeum civitatem furtum ingrediens, cunctis abominabile in ea commisit flagitium, totam videlet civitatem cum ecclesiis incendit, altaria confregit, thesauros abstulit, et quiequid ab igne remansit, paganorum ritu secum detulit. Pro tanto denique repetito sacrilegio Gradensis patriarcha apud apostolicam sedem eodem mittente invasore, per suas litteras lamentatus est. Sed antequam a nobis de tanto coareceretur ansu, divino iudicio sine confessione et viatico ab hac luce subtractus est. Tandem Urso Gradensis patriarcha, una cum Dominico Contareno dilecto filio nostro duce Veneticorum, sive Dalmaticorum, et populo Venetiae, nobis per suos supplieavit legatos: videlicet Benedictum vener. abbatem SS. Trinitatis et Sancti Michaelis Archangeli de Brundalo, Ioannem Stornatum, Gregorium clericum, quatenus omnia sibi suaque sedi subiecta nostra restituerentur auctoritate, et privilegium, quod Popo de Gradensis Ecclesiae subiectione contra divinam auctoritatem acquisivit, evacueremus: quin etiam privilegia nostrorumdecessorum

Popponis constitutio et refragatio,

Maioraque sceleris.

Legati missi ab Ursone patriarcha et duce Venetis.

Bona Gradensis patriarchatus propria.

palam ostensa de statu suaee Ecclesiae renovaremus, atque confirmaremus, sive de rebus, atque possessionibus sui patriarchatus, quatenus, quae infra Venetiae, vel Italici regni ditionem, seu in comitatu Istriensi consistere noseuntur, videlicet omnia, quae Rivoalto, in Mathamaueo, in Equilio, in Piuento, in civitate Nova, in confinio suaee iamdictae civitatis Gradensis, seu Ursiano, vel Gaiazzo, in Zemulis partim in territorio Aquileio, et in Marino termino, in Istria, in Tergeste, Iustinopoli, Pirano, item in civitate Nova, Parentio,.... Pola, atque in castello S. Georgii, et in reliquis locis tam infra, quam extra, seu in Bononia, vel Romania, Ravenna, Arimino, Pensauro, sive in quibuscumque locis Italici regni, seu Venetiae habere, ac possidere sui antecessores vissint, ipsi suique successores absque cuiusquam contrarietate, seu refragatione retinere et possidere quisivissent. Quorum petitionibus zelo domus Dei ealefacti libenter audentes, et, ut iustum est, decernentes, in romana Ecclesia S. synodus congregavimus, residentibus nobiscum venerabilibus episcopis, presbyteris, diaconibus cardinalibus, subdiaconibus nostris abbatibus, et quorum aliquorum nomina haec sunt.

Synodus Romae habita pro confirmatione dd. bonorum Gradens. Ecclesie.
Episcopi, qui synodo inter fuerunt.

Ioannes Lavicanensis nepos noster episcopus.
Tedaldus Albanensis episcopus.
Ioannes Portuensis episcopus.
Ioannes Praenestrinus episcopus.
Benedictus Ostiensis episcopus.
Amatus Vellitrensis episcopus.
Bonizo Tuscanensis episcopus.
Honestus Foropoliensis episcopus.
Adam Forosempriensis episcopus.
Crescentius S. Ruffinae Eccl. episcopus.
Vido Humanensis episcopus.
Andreas Perusinus episcopus.
Ubertus Sasenates Eccl. episcopus.
Arduinus Feretrannus episcopus.
Tendaldus S. Mariani episcopus.
Ioannes S. Sabin. Eccl. episcopus.
Thenderius Urbinensis.

Theudaldus.
Ubertus.
Benedictus archidiaconus S. R. E. et vicecomes dominus.
Ugo.
Petrus, cancellarius noster.
Leo
Romanus
Crescentius } diacones nostri.
Petrus, qui et Mancio dicitur
Iohannes archieaconius, et archipresbyter canoniceae S. Io. ante portam Latinam.
Iohannes cardinalis presb. tit. S. Ceciliae.
Io. cardinalis tit. S. Martini.
Io. card. tit. S. Damasi.
Ubertus card. tit. S. Anastasiae.
Martinus card. tit. S. Savinae.
Teudaldus primicerius.
Benedictus oblationarius S. R. E.
Benedictus presbyter et card. tit. S. Silvestri.
Petrus card. tit. S. Grisogoni.
Iohannes, Addmarius, Etrozo, Sieo, subdiacones.
Benedictus abbas monasterii S. Gregorii, quod dicitur Clivus Seanri.
Bartholomeus ven. abbas S. Mariae Grotta Ferrata.
Benedictus abbas monasterii S. Mariae, quae vocatur S. Petri ad Vinea.
Leo abbas S. Pauli apostoli.
Georgius abbas S. Laurentii foris murum.
Iohannes abbas S. Sabae.
Petrus abbas S. Mariae in Aventino.
Iohannes abbas S. Rosilii Foropopuliensis.
Bonizzo abbas monasterii S. Petri Perusii.
Felix abbas S. Basillii.
Simeon abbas S. Mariae in Pallara.
Et cacteri nobiscum residentes in gremio S. R. E., quorum deliberatione hoc apostolatus nostri privilegium fieri decrevimus. Tibi fratri nostro venerab. Urso S. Gradensis Ecclesiae patriarchae, ad quem nunc nostrum convertimus sermonem praecepit ob iustitiam, quam te, tuamque Ecclesiam petere videnter novimus, per quod apostolorum principis

Gradensem
Ecclesiam
perpetuo pa-
triarchalem
futrem decer-
ditar.

Omnimoda
Ecclesiae eius-
dem ac bono-
rum libertas
ab omni alieno
iure.

Privilegium
Popponi pa-
triarchae con-
cessum omni-
no irritatur.

Anathema
contra viola-
tores privilegii
huius.

Petri, et nostra, eniū vicem gerimus, auctoritate, antecessorum nostrorum privilegia imitando predictam Gradensem Ecclesiam perpetua stabilitate patriarchatum esse sancimus; tibique illic praesidenti, tuisque successoribus totam metropolitae, atque patriarchae officium libere peragendum concedimus, et de omnibus vestris possessionibus praecipiendo interdicimus; ut nullus patriarcha, archiepiscopus, praepositus, decanus, vicecomes, aut exactor alieius rei, nec ullus index publicus, vel quilibet ex indieiali potestate vim aliquam, vel invasionem inferre presumat, aut aliquo modo molestiam ingenerere tibi Ursoni patriarchae, tuisque successoribus, sive in ecclesiis; et pleibus, sen in familiis, in colonis, servis, vel maucipiis, ac reliquis, quae super eiusdem Ecclesiae terris manent. Sed omni iure, et tenore (1) Gradensis Ecclesiae a patriarchis nunc et semper ibidem praesidentibus libere, quae paelibavimus, absque ullius infestatione retineantur, ac perpetuo iure possideantur. Privilegium vero, quod Poppono Foroinliensis praesule subiectione Gradensis patriarchatus fraudulenter ab hac sede consecutus est, quia nulla id canonica munitione auctoritate decernimus, residentium nobiscum venerabilium fratrum auctorali censura corrumpendo penitus omnino corrumplimus, et evanquamus. Si quis ergo nostrorum successorum vel aliorum aliquorum hominum contra huius nostrae concessionis ac confirmationis privilegium agere praesumpserit, aut praesumentibus consenserit, vel fautor extiterit, et non potius observare in integrum studuerit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis, et caelorum regni clavigeri, nostraque anathematis vinculo esse innotatum, et a regno Dei alienatum, atque cum diabolo veluti transgressor sanctorum Patrum sine fine damnatum. Qui vero custos et observator huius nostri privi-

(1) Lege tempore.

legii extiterit, benedictionem et gratiam a iusto iudice Domino nostro Iesu Christo habie, et in aeternum consequi mereatur.

Scriptum per manus Sergii serimiarii, et notarii sacri nostri Lateranensis palatii, mense aprilii, indiet. xii. Bene valete. Ego Ioannes S. Lavicanensis Eccl. episc.

Episcopi qui
huic privilegio
subscrip-
runt.

interfui, et subse. Ego Tedaldus Albanensis Eccles. episc.

interfui, et subscrispi. Ego Ioannes S. Portuensis Eccles. episc.

interfui, et ss. Ego Ioannes Praenestinensis Eccl. episc.

interfui, et ss. Ego Benedictus Ostiensis episcopus interfui, et ss.

Ego Amatus Vellitrensis episcopus interfui, et ss.

Ego Bonizo Tuscanensis episcopus interfui, et ss.

Ego Honestus Foropoliensis episcopus interfui, et ss.

Ego Adam Forosempriensis episcopus interfui, et ss.

Ego Crescentius S. Rufinae Ecclesiae interfui, et ss.

Ego Vido Humanensis episcopus interfui, et ss.

Ego Andreas Perusinus episcopus interfui, et ss.

Ego Ubertus Sasenates Ecclesiae episc.

interfui, et ss. Ego Arduinus Feretranus episcop. interfui, et ss.

Ego Teudaldus S. Marianen. episcopus interfui, et ss.

Ego Ioannes S. Sabinensis Ecclesiae episcopus interfui, et ss.

Ego Thendericus Urbinensis episcopus interfui, et ss.

Ego Benedictus archidiaconus S. R. E. et vicecomes interfui, et ss.

Ego Ioannes archicanonicus et archipresbyter interfui, et ss.

Script. mense aprilis, anno Domini 1044,
pontif. Bened. anno xi.

GREGORIUS VI

PAPA CXLIX

Anno aerae Christi comm. *MXLIV.*

Abdicato, ut diximus, a Benedicto IX pontificatu, Ioannes natione romanus, archipresbyter S. Ioannis ante Portam Latinam, Gratianus nomine, ad pontificiam sedem electus est, Gregorius VI postea dictus, ac sine ulla scriptorum contrarieitate ab omnibus verus, legitimusque pontifex reputatus. Pontificatum iniit inueniente circiter mense maio anno 1044, quem temuit annis II et VIII fere mensibus: (1) post quod tempus in Sutri concilio celebrato anno 1046, iuxta Natalem Domini, agnoscens se non posse iuste honorem tanti sacerdotii administrare, ex pontificali Sella exiliit, et semetipsum pontificali indumento exnuens, postulata venia, summi sacerdotii dignitatem depositum. Non multo post in Germaniam ductus ab imperatore Henrico, ibi defunctus est.

I.

Privilegium, quo suburbano Perronae monasterio Sancti Quintini de Monte bona omnia confirmantur, ac praecepit cella quedam in pago Veromandensi, in honorem SS. Trinitatis, ac S. Quintini martyris constructa, privilegioque donata ab Henrico Galliarum rege (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Cuiquam laicæ vel ecclesiastice personæ, quacunque sit dignitate praedita, hanc abbatiam possidere, vel aliquam in eius bonis iurisdictionem sibi usurpare interdicitur. — De abbatis electione et monachorum regula. — Enumeratione bonorum, quae in monasterio confirmantur. — Anathema contra privilegii huius statuta inobservantes.

(1) Ut pluribus probat author Criticae Baroniane in fine anni 1044. (2) Ex Chartario monasterii huius edidit Mabillon. in appendice, tom. IV Annal. Benedict.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Guerano (1) abbatii sancti Quintini Montis, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Si iustis petitionibus praestabiles voto

Exordium.

piorum assensum praebemus, voluntati Dei nos militare credimus. Ergo notum sit universis catholicae matris Ecclesiae filii, quod misit ad nos filius noster, Henricus scilicet rex Francorum, paternitatem nostram humiliter obsecrans, ut quondam cellam in pago Viromandensi sitam, in honore Sanctæ Trinitatis, ac Sancti Quintini martyris constructam apostolicæ auctoritatis praesidio muniremus; quam suggestribus Rotberti militis bonac memoriae filii, qui eamdem abbatialam inre beneficii possident, ad sacrae religionis cultum venerabilem erigere conatus est, ac regiae potestatis praecepto corroborari visus est. Quorum petitioni congaudentes ecclesiastici vigoris manus erexitur, et ex ea, qua fulgium, apostolica auctoritate praecepimus, ut præfatam abbatiam nemo unquam saecularium possideat, neque ex rebus eiusdem Ecclesiae quicquam sibi aliquis usurpet, non rex, non comes, non episcopas, neque quilibet princeps quacunque potestate praeditus, villam, aut mansum, vel campum, sive consuetudines, seu distinctiones terrae prætitulatae abbatiae appendentis in dominium sibi subripiat, nisi forte tuendi, ac defendendi causa, et hoc non nisi eiusdem loci regularis abbatis fiat permissione. Si quis vero pro hac alipiscenda pecuniam vel quodlibet munus regi, aut cuiilibet principi dederit sive promiserit, subinferendæ maledictioni subiacebit. Sit igitur eidem Ecclesiae abbas secundum regulam S. Benedicti constitutus, et monachi regulari distinctione subiecti, quos de rebus eiusdem Ecclesiae aliquod dispendium perpeti cum omni imperio prohibemus. Res vero eiusdem Ecclesiac sunt: in pago Viromandensi villa una, quae dicitur Aisioleurt (2), et in ipso pago

(1) Lege *H'aleranpo*. (2) Aizecourt.

Cuiquam laicæ vel ecclesiastice personæ, quacunque sit dignitate praedita, hanc abbatiam possidere, vel aliquam in eius bonis iurisdictionem sibi usurpare interdicitur.

De abbatis electione et monachorum regula.

Enumeratione bonorum, quae monasterio confirmantur.

in villa Curtieula (1) nuncupata, mansi septem: in Hadoniscurte mansus unus: in Dutiaco medietas ecclesiae, molendinus de Bellisasis (2) cum aqua, et suis adiacentiis: in suburbio Perronae viginti septem curilli cum molendino, et vineis; in Perronella Ecclesia cum hospitibus. In Tegerihamo (3) mansi duo: in villa Sanctae Radegundis mansi tres. Villa, quae Vivarius (4) dicitur cum suis appenditiis. In Alania (5) mansi duo. In Dodonico (6) moleudinus unus cum tertia parte prati. In pago Svesionico, in villa, quae Alamanus vocatur, mansi duo cum alodio Witberti. In Wadoniscurte mansi duo. Deinde ea, quae a praedicto Rotberto ad restorationem saepedictae abbatiae sunt hæc: alodium de Bailos (7); item alodium de Tiliaeo; similiter alodium de Ostricur (8) cum ecclesia, et alodium Barderi. Seaincourt (9) quinque hospites cum terra. Et silva Frigilencr (10) cum appenditiis suis. Salicellus cum silva. Curellis (11) deinde cum omnibus appenditiis suis. Ecclesia de Buriaco (12). Item Ecclesia de Sterpiniaco (13) cum aqua piseatoria, et aqua de Sebodiscula (14). Ecclesia de Asciniaco (15). Pois Huberti. In Frisia mansus unus cum aqua; in villa Atheis (16) molendinus unus cum tribus hospitibus. Apud Limacum mansi duo. In Guitardi curte mansus unus. In Habelinicurte (17) mansus unus. Haec itaque, et his similia, et si qua alia eadem Domino opitulante adquirere sibi potuerit, apostolica fulta auctoritate licenter et sine aliqua contradictione possidebit. Si quis vero contra huius apostolici privilegii tutelam aliquid sinistri molitus fuerit, et ex his, quae dicta sunt, aliqua pervertere voluerit, hunc cum auxilio Domini nostri Iesu Christi, et adjutorio beatæ Mariae semper Virginis Genitricis eiusdem Do-

Anathema contra prius legii huius statuta inobseruantes.

(1) Courcelles. (2) Belles-Aises. (3) Etincham. (4) Viver. (5) Alaine. (6) Dovin. (7) Barleu. (8) Estricourt. (9) Esquincourt. (10) Frigicourt. (11) Courcelles. (12) Buires. (13) Esterpigny. (14) Sebotectuse. (15) Avigny. (16) Athies. (17) Ablincourt.

mini nostri Iesu Christi, faventibus nobis omnium coelestium virtutum beatissimis spiritibus, et annuentibus sanctorum patriarcharum et prophetarum agminibus, et auctoritate beatissimi Petri apostolorum principis cum omnibus apostolis et discipulis Domini, martyrum etiam, sive confessorum, ac virginum ad hoc suffragantibus meritis cum assensu comprovinciarum pontificum, et huius sanctae sedis suffraganeis episcopis, excommunicamus, et anathematizamus, et a liminis sanctae Dei Ecclesiae sequestrantes ab omni christianorum societate separamus, ut sub huius anathematis vinculo perennaliter innodatus sit anathema maranatha constrictus vineulis huius nostrae praecepcionis. Qui autem eidem monasterio bene egerit, benedictione nostra redundet pro eo, quod nostrum praeceptum conservavit illaenum. Scriptum per manus Ioannis primiscribii nostri Lateranensis palatii indictione XIV. Bene valete.

Datum (1) iv kal. martii per manum Petri diaconi bibliothecarii, et cancellarii sacri Lateranensis palatii, anno primo domini Gregorii universalis papae, indictione XIV.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 1044,
pontif. Gregorii anno 1.

II.

Ecclesia S. Donnum iuxta fluvium Arnum Praeposito et canonicis Florentinae Ecclesiae conceditur in perpetuum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Praepositi canoniconum Florentinae Ecclesiae petitio. — Gregorii PP. concessio. — Pensio annua per canonicos eosdem palatio apostolico persolvenda. — Omnibus contra hoc donum agere sub anathematis, ac trium librarium auri poena interdicitur.

(1) Sie exprimitur in ipsa diplomatis data, in qua irrepsisse errorem constat, si advertamus indictionem XIV in annum 1045 incidisse, qui fuit in Gregorii pontif., quare vel dicendum *indictione XIII Gregorii papae anno primo*, vel *indictione XIV, et Gregorii anno III*; hoc secundum potius Historiae accommodatus. (2) Ughell. Ital. Sac. tom. III.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Ro-
lando Florentinae Canonicae praeposito, tuis-
que successoribus perpetuam in Domino salu-
tem.

Exordium.

Oportet bene merentibus digna repen-
dere beneficia, et illos accumulare donis
quorum devota constat esse servitus. Tu
autem, fili charissime, quia parum aliquid
decrevisti a nobis exposcere, libenter et
ipsi deerevimus annuere; etenim multam
laboris, multumque ponderis iamiam su-
stinuisti pro nobis, adeo ut non parvis,
sed magnis etiam moneribus dignus in-
veniari. Tua vero petitio est, ut ecclesia
Sancti Donnini posita in comitatu Floren-
tino iuxta fluvium Arnum, in episcopatu
S. Ioannis, in territorio plebis Sancti Mar-
tini in Brozzo iuris nostrae S. R. E. cum
omnibus eiusdem pertinentiis, ubicumque
inveniri possunt, concedatur ab aposto-
latu nostro vobis vestrisque successoribus
canonicis in vestra canonica servitutis in
perpetuum. Quod scilicet satis nobis vi-
deatur parum, quia non potest esse ser-
vitus adaequata. Concedimus igitur tam
vobis, quam vestrae canonicae vestrisque
successoribus canonicis in eadem canonica
servitutis ecclesiola ipsam Sancti Don-
nini cum omnibus suis pertinentiis, suis-
que redditibus ubicumque ei lege et ra-
tione competere possunt, ita tamen ut
singulis quibusque annis pensionem exinde
nostro palatio inferatis solidum auri unum,
statuentes apostolica censura, ne ullus
nostrorum successorum pontificem, aut
ulla magna, parvaque persona contra hoc
nostrum parvum donum agere praesumat.
Quod si fecerit, non solum anathemati-
subiaceat nostro, sed etiam damnum trium
librarum auri persolvat, cuius dimidium
nostro palatio inferatur, reliquum vero
vobis debeatur. Si quis vero huins nostrae
praeceptionis cautus observator extiterit,
benedictione nostra largius redundet. Scrip-
ta per manum Ioannis serinarii, et no-
tarii nostri Lateranensis palatii. Bene
valete.

Datum XII kal. martii per manus Petri

diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae
apostolice sedis, anno pontificatus D. Gre-
gorii papae sexti primo, indictione XIV (1).

Dat. die 18 februarii anno Domini 1045,
pontif. Gregorii anno I.

III.

*Confirmatio privilegiorum, bonorum, et
iurium monasterii Sancti Petri Pe-
rusin. (2).*

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmatio bonorum ad mo-
nasterium huiusmodi pertinentium, cum
decreto omnimodae exemptionis ab externa
inquietudine quacumque. — Enumeratio
bonorum. — Confirmatio futurarum
quoque donationum. — Omnimoda libertas
ab omni laicali, vel ecclesiastica iurisdi-
ctione. — Soli apostolice sedi ins in mo-
nasterium reservatur. — Abbates ne quid
vendere aut alienare de monasterii bonis
nisi ad eiusdem utilitatem possint, decer-
nitur. — Abbatis electio penes monachos;
consecratio vero ad rom. pontificem spe-
ctare declaratur. — Irritatio bullarum om-
nium, quae monast. damno sint. — Li-
bertas ab episcopi ordinarii iurisdictione. —
Anathematis, ac 20 libraram auri poena
contra privilegii huius violatores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, reve-
rentissimo in Domino nostro spirituali filio
Bonizoni religioso presbytero et monacho,
atque coangelico abbati venerabilis monaste-
rii Beati Petri apostolorum principis, quod
situm est prope civitatem, quae dicitur Pe-
rusia, fundatum in loco, qui vocatur Capra-
rius, tuisque successoribus abbatibus perpe-
tuam in Domino Iesu Christo salutem.

Quoniam, si quid ad honorem Dei or-
dimamus, mereudem inde in futuro nos
recepturos ab ipso non dubitamus; idecirco
nos, quibus Ecclesiarum Dei regimen com-
missum est, ecclesiae Beati Petri apostoli
providentes, in posterum de rebus suis,
quae iure competere sibi videntur, privi-
legium nostrae auctoritatis constituere, ra-
tum duximus; arbitramur etenim ad fu-

(1) Lege XIII, ut bene cum anno primo Gregorii
pontif. conveniat. (2) Transcript. ex Archiv.
Vatic.

Praepositi ca-
nonicorum
Florentinae
Ecclesiae pe-
trolia.

Gregorii PP.
concessio.

Pension annua
per canonicos
eodem palat-
io apostolico
perservanda.

Omnibus
contra hoc
donum agere
sunt anathema-
ta, ac trium
librarum auri
ponna inter-
deatur.

turae utilitatis fructum plurimum valere, quod contra infestationem tyrannorum, et quorumlibet pravorum hominum iure vindentur habere. Igitur auctoritate apostolica constituimus defensionis privilegium de omnibus rebus praedicti monasterii quatenus praedictae res quiete maneant, et monachi Deo servientes secure eas possideant, hoc est ipsum praedictum monasterium undique circumdatum, et reaedificatum in integrum cum cellis, et caeteris ecclesiis suis, seu curtibus, et fundis, et casalibus: videlicet monasterium Sancti Sergii, quod nuncupatur Canellicum, situm Romae regione quarta in Suburra, cum ecclesia Sanctae Eufemiae iuxta se positam, et cum omnibus suis pertinentiis intus et foris: et plebem Sancti Constantii, et Sancti Rufini, et Sancti Martini cum omnibus eorum pertinentiis: et ecclesiam Sancti Iustini, et medietatem Sancti Iuliani in casale: et ecclesiam Sancti Andreae in Ripula; et ecclesiam Sancti Benedicti in Albutiano: et ecclesiam Sancti Benedicti, quae posita est in Agilione: et ecclesiam Sancti Benedicti in Petra Valliola: nec non ecclesiam Sanctae Mariae in praedicto Agilione, et caetera omnia, quae ibidem habere videtur: simulque ecclesiam Sancti Marci positam sub Papiano: et ecclesiam Sancti Sylvestri in Murcella: et ecclesiam Sancti Andreae apostoli in Colle: et ecclesiam Sancti Angeli in Aliano, et unanimentem ecclesiae Sancti Petri in Cesiano: et ecclesiam Sancti Sylvestri in Petriolo: et ecclesiam Sancti Sixti in Coloniola: et ecclesiam Sancti Petri in comitatu Assisino, in loco, qui vocatur Petroniano: pariterque ecclesiam Sancti Petri apud Montem in ipso comitatu: et medietatem ecclesiae Sancti Donati de Valle Pontis iuxta Civitellam, cum omnibus eorum pertinentiis et adiacentiis; nec non curtem de Petroniano, et de Petriolo, et quartam partem de castello de Ranuccerulo cum omnibus eorum pertinentiis, et curtem de Casale

cum sua pertinentia. Confirmamus etiam ipsi monasterio Sancti Petri massas duas, unam, quae vocatur Casalini, et alteram, quae vocatur Posulo, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus cultis et incultis, silvis et arboribus pomiferis, et fructiferis, et infructiferis, aquimolis, aquarum decursibus, vel cum omnibus adiacentiis, ac pertinentiis earum territorio Perusino positis. Immo autem concedimus et confirmamus vobis ecclesiam Sanctae Mariae in Petriniano, et ecclesiam Sancti Clementis in Ripa fluminis, positam cum omnibus earum pertinentiis ac adiacentiis, caeterasque terras cultas et incultas, servos quoque, et ancillas, vel omne, quod dici et nominari potest, eidem venerabili monasterio pertinentes, sive quidquid in futuro a regibus et ducibus, vel a qualibet persona fidelium ibidem concessum et oblatum fuerit, nostra auctoritate liberum et securum ab omni extranea potestate permaneat. Unde volumus, ut nullus rex, nullus marchio, nullus princeps, nullus dux, nullus archiepiscopus, nullus episcopus, nullus comes, nec vicecomes, neque ulla magna parvaque persona in eis, quae supra dicta sunt, potestatem exerceat, aut vim facere praesumat; vel contra hoc nostrum privilegium aliquid adversitatis agere audeat. Et omnes episcopos, caeterosque clericos in praefato monasterio, et in omnibus suis ditionem quamlibet habere, ac auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus; nec missarum solemnitatem ibidem quispiam praesumat celebrare, nisi a vobis vestrisque successoribus abbatibus fuerit invitatus. Romano autem pontifici praedictus locus sit semper subiectus, eique serviens obediatur, et sub nullo alterius iure vel potestate consistat. Abbates vero eiusdem loci moderandi, atque ordinandi ea, quae necessaria fuerint, habeant potestatem, et non audeant confundere, seu dissipare, neenon vendere, sen quolibet modo alienare ea, quae monasterii esse videntur, nisi ad utilitatem et hono-

*Confirmatio
bonorum ad
monasterium
huiusmodi
pertinetium,
cum decreto
omnimodae e-
xemptionis ab
externa io-
quietudine
quacumque.*

*Enumeratio
dd. bonorum*

*Confirmatio
futurorum
quoque dona-
tionum.*

*Omnimoda li-
bertas ab omni
laicali, vel
ecclesiastica
iurisdictione.*

*Soli Apostoli-
cae Sedis ius
in monasteri-
rum reserva-
tur.*

*Abbas ne
quid vendere
aut alienare
de monasterii
bonis, nisi ad
eisdem utili-
tatem, possint
decrenatur.*

reum eiusdem venerabilis monasterii, et nostri apostolatus. Statuimus autem, cum abbas ipsius monasterii obierit, neque a regibus, neque ab archiepiscopis, sive ab episcopis, neque a marchionibus, vel comitibus, neque a qualibet persona hominum aliqua cupiditatis causa ibidem eligitur, neque consecretur abbas, sed qualis a cuncta congregacione monachorum ibidem degentium eligetur et communis consilio, a nobis nostrisque successoribus pontificibus consecretur. Iuhemus insuper, ut omnes nocivae Ecclesiae vestri monasterii bullae omnino vacuae et inanies consistant. Damus quoque licentiam vobis vestrisque successoribus abbatibus ordinandi vestros clericos a qualcumque volueritis episcopo, et christma accipiendi. Similiter volumus, ut nullus episcopus, vel ipse, in cuius parochia situm est idem venerabile monasterium, aliquem vestrorum clericorum servientium tam in eodem monasterio, quam in caeteris vestris cellis, audeat excommunicare, vel ad synodum provocare. Quandoquidem vero ad nostram synodum sive pro aliqua nostra utilitate vocati fueritis, remota contradictione omnium clericorum ac laicorum, venire non reensem. Quapropter sub obtestatione divini iudicij et anathematis interdictu promulgantes decernimus, ut nullus nostrorum successorum pontificum, vel aliqua magna parvaque persona hominum audeat vel praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium aliquid iniuste agere. Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum privilegium venire tentaverit, nisi resipuerit, anctoritate beati Petri apostolorum principis anathematis vinculo sit innodatus, et a regno Dei alienus, et cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi in inferno consistat sociatus. Insuper autem nostro palatio viginti libras auri purissimi coactus exolvat. At qui pro intuitu custos et observator extiterit huius apostolici privilegii, benedictionis gratiam a nostra sede, coelestis regni gaudia a

misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manus Ioannis seriniarii, et notarii nostri palati, mense maio, indictione tertiadecima. Bene valete.

Script. mense maio anno Domini 1045,
Pontif. Gregorii anno II.

IV.

Confirmatio privilegiorum a summis pontificibus concessorum Farfensi monasterio (1).

SUMMARIUM

Alberici abbatis preces. — Libernum abbatis sit quem voluerit episcopum, ad ecclesias consecrandas et monachos ordinibus initiandos vocare. — Poena contra inobserantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, abbati Almerico, omnibusque fratribus sibi subiectis monasterii Farfae, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum sit omnibus episcopis, dueibus, marchionibus, comitibus, maioribus et minoribus in orbe romano degentibus, quod abbas Farfae coenobii, scilicet Almericus, deprecatus est nostram celsitudinem ac charitatem cum grege sibi commisso, quatenus quae ordinaverunt atque constituerunt sancti antiqui pontifices in Farfensi coenobio Beatae Mariae semper Virginis, confirmaremus. Itaque ea confirmamus et corroboramus, videlicet ut a qualcumque episcopo placuerit abbati vel monachis eiusdem monasterii, sacras suas ecclesias, ac monachos ordinari suos, nostra licentia praecepteque fiat; et ut verius credatur, nostro sigillo in perpetuum corroboramus. Si quis autem hinc nostro praecepto contrarius extiterit, vel violaverit, x libras auri in apostolicae aulae thesauris, et x in Beatae Mariae Virginis persolvat. Et hoc constituius non tantum in comitatu Abinensi, sed et in Marelia, et in omnibus cellis supra-

Alberici abbatis preces.

Liberum abbati sit quem voluerit episcopum ad ecclesias consecrandas et monachos ordinibus initiandos vocare.

Poena contra inobserantes.

(1) Ex chronico Farfensi inter Rer. Ital. Script. tom. II, p. II.

Abbatis elec-
tio pecces mo-
nachos; con-
secratio vero
ad Rom. Po-
tificem specula-
re declaratur.

Irritatio bul-
larum om-
nium, quae
moest. dam-
no sicut.

Libertas ab
episcopi ordi-
narii jurisdi-
ctioe.

Anathematis,
ac 20 libra-
rum auri poe-
na contra pri-
vilegii huius
violatores.

dieto coenobio subiectis, vel ubicumque aliquam possidet possessionem ecclesiasticam: clerici quoque degentes in ecclesiis eiusdem coenobii haec libertate utentes, sacros ordines similiter recipient a qualcumque episcopo abbatii placenter Farfensi; verantamen hoc iubemus, quatenus hi ordines fiant a bonis et catholicis episcopis. Bene valete (1).

CLEMENTS II

PAPA CL

Anno aerae Christi comm. MCLVI.

Clemens secundus, natione Theutonicus, antea Suidigerus uoniine, Bambergensis episcopus, in ipso Natalis Domini die inthronizatus est summius pontifex anno 1046, paulo post factam a Gregorio VI abdicationem. Sedit in pontificatu menses ix, dies xxvi (2), imperantibus in Oriente Constantino Monomacho, in Occidente vero Henrico III, quem Clemens Romae imperatorem cum coninge sua in thronizationis die coronavit. Obiit ex Germania rednx, dum adhuc esset in itinere, die 9 octobris 1047, eiusque corpus Bambergam translatum in metropolitana ecclesia tumulatum est. Post eius mortem iterum romanam sedem invasit, ut superius diximus, Benedictus.

I.

Iuxta pontificum decreta, Ecclesiae Fuldensis exemptionibus confirmatis, eius abbatibus ad sui defensionem, episcoporum more sedem apostolicam appellandi facultas tribuitur (3).

(1) Vir. cl. Ludovicus Moratorius datum vult hoc privilegium *circa annum 1045*. (2) In catalogos Vignolii scriptorum potius incuria mendum irrepsit, quam compilatorum errore: prout etiam in catalogos Criticae Baronianeae praefatos, in quorum n^o scribitur m. ix, d. xvii, inclusu forfasse obitus quoque die. (3) Ex authenticis edit. Frid. Schannat, inter probat. dioec. et hierarch. Fuld. n. xxii.

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio pontificiorum diplomatum: — Item bonorum omnium ad hocce monasterium spectantium. — Abbatis Fuldenses consecrationem ab ap. Sede accipere teneantur. — Monasterium Fuldense monasteriorum omnium Germaniae et Galliae primum et caput declaratur. — Nemini etiam episcopo licet inconsulto abbate super maiori altare monasterii sacra facere. — Monast. soli ap. Sedi sit subiectum. — Abbas ab ea solum iudicetur. — Ius appellationis ad Sedem ap. — Anathema contra inobservantes.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino Reingo venerabili abbati, pontificii nostri perpetuam in Domino salutem.

Cura nos urget sacrarum omnium Dei Ecclesiarum utilitatibus favere, ac secundum quod unaquaque in proprio statu mansura sit, congruum eis impertire suffragium: quo circa, dilectissime fili, omnia, quae a praedecessoribus nostris iuste ac rationabiliter vestri postulasse visi sunt praecessores, tibi tuisque successoribus perpetuo confirmamus: monasterium ergo Fuldense, quod Sancti Bonifacii vocabulo viget, constructum in loco, qui dicitur Boecnia, erga ripam Iliniuis, quod dicitur Fulda, cum omnibus villis, curtibus, distinctionibus, seu omnibus ad se pertinentibus, tibi nostri privilegii praeceptione concedimus, largimur, ac confirmamus, ea scilicet ratione, ut nullus inde futurus abbas consecrationem unquam accipere praesumat, nisi ab haec nostra apostolica sede: inter omnia vero Galliae, seu Germaniae totius coenobia primum honorem in sessione, sive in judiciali sententia, seu in omnibus conciliis, ac ordinibus, tibi, tuisque successoribus attribuimus habendum: nulli etiam episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum, vel quoquo modo in clero constituto temere, aut proterve nisi a vobis accepta licentia super principale altare vestri monasterii missarum solennia celebrare licet: nullius certe persona principis neque totum neque partem vestri monasterii ali-

Exordium.

Confirmatio
pontificiorum
diplomatū:

Item bonorum
omnium ad
hocce mona-
sterium spe-
ctantium.

Abbatis Ful-
denses con-
secrationem
ab Ap. Sede
accipere te-
neantur.

Monasterium
Fuldense mo-
nasteriorum
omnium Ger-
maniae et Gal-
liae primum
et caput de-
claratur.

Nemini etiam episcopo licet inconsulto abbato super maiore altari monasterii sacra fecere. Monaster. soli Ap. Sedi sit subiectum.

Abbas ab ea solum indicetur.

Ius appellationis ad Se- dem Ap.

Anathema contra iacob- servantes.

eni mortalium vita ratione subdere, vel sub beneficii nomine dare praesumiat, sed omni tempore soli sanctae nostrae romanae Ecclesiae libera securaqne de- serviat: si, quod absit, aliquis in eodem monasterio constitutus abbas aliquo cri- mine infamis fuerit, constituimus, ac apo- stolica auctoritate indissolvibiter manere

sancimus, ut pulsationis discrimen nullum sentiat, donec nostra apostolica sedes iudicii censuram ei imponat: liceat tibi, tuisque successoribus in perpetuum epi- scoporum more, nostro dono, nostraque munificentia apostolicam sedem ad ve- stram defensionem appellare, ac contra omnes aemulos romanae maiestatis seuto- vos defendere: haec denique universa inter totius orbis coenobia vestram Ful- densem Ecclesiam specialissimo dilectio- nis affectu perpetuam habituram conee- dimus ac firmiter corroboramus. Igitur quicunque huius nostri privilegii obser- vator extiterit, omni benedictione replea- tur: qui autem quoquomodo hanc no- stram praeceptionem violare praesumpse- rit, nisi resipiseat, individuae Trinitatis iram incurrat, sancti Petri apostolorum principis maledictione redundet, trecento- rum et octo Patrum concilio dampnatur:

atque in extremo die iudicii amara- nata anathemate praeditus huius claritu- dinem nesciat; sed exteriores tenebras enim diabolo, ac consentaneis eius per- tualiter gemat.

Scriptum hoc privilegium per manus Ioannis serinarii ac notarii nostri sacri palatii †. Data pridie kalend. ianuarias per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis. Anno Domini nostri Iesu Christi M XL VI, domini Clementis secundi papae i, indict. xv.

Dat. die 31 decembris anno Domini 1046,
pontif. Clementis anno i.

II.

Decretum ut in posterum Ravennati episcopo secundus post romanum pontificem locus in concilio, absente imperatore, tribua- tur (1).

SUMMARIUM

Proemium ab episcoporum vana ambitione petitum. — Synodus romana i sub Cle- mente II PP. — Antiqua controversia inter Ravennatem et Mediolanensem archiepp. et patriarcham Aquileiensem de iure praee- dendendi. — Quae evenerint hac super re in dicta synodo. — Mois servandi locum ad imperatorem spectantem in conciliis. — Synodus sub Symmacho PP., in qua Medio- lanensis archiep. praecessit. — Ius praee- dendendi Ravennati archiep. adiudicatum. — Mediolanensi et Aquileiensi AA. huius- modi controversiam amplius excitare interdicitur. — Poenae, si quid in contrarium attentaverint. — Sella Ravennatis archiep. a dextris PP. semper futura stabilitur, imperatore absente.

Clemens episcopus servus servorum Dei, omni- bus sanctae Ecclesiae filiis perpetuam in Chri- sto salutem.

Quod propulsis ab apostolica sede his qui in ovile saeratissimum apostolorum principi Petro a Christo Domino commen- datum non ingressi fuere per ostium, sed aliunde subrepserunt, ut potefures et latrones, prospicientes suis commodis potius, quam gregis humilitati (2), non est nostris me- ritis adscribendum, sed divinae benignitati, qui elegit ea, quae non sunt, tanquam sint, ut ea quae sunt evaenentur. De multis autem, quae in ipso nostri pontificeatus primordio acta sunt in synodo, quam et pro communis utilitate maturavimus, et circa nonas ianuarias celebrantes, unum propitiante Domino nobis concessum est illuc determinare, quod multoties ventilatum a retro pontificibus praedecessoribus nostris, aut vix, aut nullo fine sopitum est, illud videlicet in synodo sedendi in regnum quod emerserat, inter Ravennatem et Mediola- nensem archiepiscopos, unde et in ipso

Proemium ab episcoporum vana ambitione petitum.

Synodus Ro- mana I sub Clemente II PP.

Antiqua con- troversia inter Ravennatem et Mediolanensem archiepp. et patriarcham Aquileiensem de iure praee- dendendi.

(1) Ex Concil. tom. xi, col. 1543. (2) Forte legendum utilitati.

**Quo evenient
rint hac super
re in dicta
synodo.**

**Mos servandi
locum ad im-
peratorem
spectantem in
conclavi.**

**Synodus sub
Symmacho
PP., in qua
Mediolanensis
archiep. pra-
cessit.**

nostro synodo Aquileiensis patriarcha missitabat: quis enim sibi iuxta nos dextri lateris locum vindicabat, et cui iure deberetur nobis incertum erat. Contigit autem prima die synodi non interesse Mediolanensem archiepiscopum a primordio, sed iam die inclinato, cum patriarcha a dexteris nostris sederet, interposita tamen Sella carissimi filii nostri imperatoris Henrici, iamiam advenire putabatur, quia eo loci erat electus quoque Ravennatis Ecclesiae a sinistris ut sederet; quo Mediolanense archiepiscopo in medium veniente, dextrum quia locum petierat, hinc acclamatum est ab electo Ravennate sibi debere illum; simili modo a patriarcha Aquileiensi: et ita minus rei alteratio inter sece orta est. Placuit autem universae synodo trium partium dissencionem eoram differri, statimque prolatus quidam catalogus nominum eorum archiepiscoporum qui interfuerant synodo Symmachii papae, ubi praescriptus erat Mediolanensis episcopus, quo contra ostensum est privilegium Ravennatis Ecclesiae, continens qualiter illa inscriptio nominum non aliquo iure, non aliqua plenitudine, sed potius gratia humilitatis evenerit; quod scilicet archiepiscopus Ravennatus permisit praescribi sibi illo tantummodo easu archiepiscopum Mediolanensem: et, ne propterea quivis error in posterum gigneretur, placuisse papae Ioanni successori illius Symmacii, ipsum privilegium fieri, hoc autem propterea, nt quis videretur esse maior, quamvis non dextra papae romani semper iure deberetur archiepiscopo Ravennati: addendum tamen ei esse, soli imperatori, si praesens adesset, et sic ad sinistram eum transmigrare debere. Quibus duorum alteratorum ostensis, caeteri quoque alteratori idest patriarchae ostensum est privilegium a Ioanne IX papa actum similiter de sessione ad dexteram partem. His auditis, universa synodus interrogata est. Primo autem omnium romani episcopi, clerusque romanus, quibus authoritas est maior, et ipsa res nota erat: deinde retribuimus. Cumque ordine Ioan-

nes episcopus Portuensis, et Petrus diaconus nostrae apostolicae sedis cancellarius, privilegium Ravennatis Ecclesiae vice sua universae partes laudarent; Poppo quoque Brixiensis episcopus hoc idem fecit, eiusque vocem tota synodus est conseuta: quo igitur in unum placitum vox omnium conueniens noster quoque assensus pari ratione accommodatus est. Ut vero, quod actum est, omnibus innovescat, placuit nostris apostolicis literis annotari, et tum praesentibus quam futuris intimari, ut tanto firius valeat, quanto constat de nostro ore audiri verum, ne posthac iterum vel archiepiscopo Mediolanensi vel patriarchae Aquileiensi de sessione dextri lateris nostri licet excitare quamlibet controversiam: interdicimus nostra apostolica autoritate, hoc est de caetero licere. Quod si forte fuerit praesumptum, pro temeratione interdicti nostri non modo banum S. Petri nostrae sedi persolvat, verum nostrae quoque excommunicationis et anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Ravennatensis archiepiscopi iubemus semper esse a dextris nostris, nostrorumque successorum, secundum antiquae constitutionis autoritatem, nisi forte imperator affuerit, et tune etiam ipsum sinistrum locum tenere, per hanc nostrae authoritatis firmitatem huius nostrae narrationi subiectam. Scriptum per manum Ioannis scriptarii, et notarii sacri nostri palatii (1).

**Ius praecedendi
di Ravennati
archiep. adiudi-
catum.**

**Mediolanensi
et Aquileiensi
arch. huismodi
controversiam
ampius
excitare inter-
dicuntur**

**Poenae, si
quid in con-
trarium atten-
taverint.**

**Sella Ravenna-
tis archiep.
a dextris PP.
semper futura
stabilitur, im-
peratore ab-
sente.**

III.

*Confirmatio translationis Ioannis episcopi a
P' s' tua ad Salernitanam Ecclesiam, cui
pallium antecessorum more conceditur (2).*

SUMMARIUM

Quid requiratur ad translationem episcoporum. — Ioannis episcopi electio Romae diligenter discussa. — Ioannis dotes. — Confirmatio electionis, et translationis. — Pallium Ioanni conceditur. — Adhortatio

(1) Celebratum est hoc Concilium anno 1046, pontificatus Clemens primo, et quidem mense Ianuario, ut asserit Clemens PP. in exordio diplomatici huius. (2) Ex tom. xi Cone., col. 151.

sumpto themate ex materia eiusdem pallii.
— Quod sit episcoporum munus. — De
Crucis gestatione. — Ecclesiae suffraga-
neae Salernitani archiepiscopatus. — Sa-
lernitani archiep. pro pallio habendo ac
pro consecratione Romam accedere te-
nentur. — Suffraganeorei vero episco-
porum consecratio ad ipsos archiep. spe-
ctare decernitur. — Anathema in atten-
tores etc.

Gemens episcopus servus servorum Dei, dilecto
in Christo fratri Ianni amodo Salernitano
archiepiscopo, perpetuam in Domino salatem.

*Quid requira-
tur ad transla-
tionem epi-
scoporum.*
Quotiens ita contigit, ut exigente neces-
sitate, et maxima utilitate transmutandus
est quisquam episcopus de propria sede
ad aliam; diligentissime perquirenda est
persona, utrum necessario sit transmu-
tanda, ut sie maior utilitas oriatur, sicut
maior sedes assumitur. Te vero, frater
carissime, quem unanimitas cleri et populi
Salernitanae Ecclesiae, una cum gloriosissi-
mo principe Guaimario de sede Pestana
acepit, et in summum pontificem elegit,
diligerenter discussimus, ne tuae ambitionis
causa, et non majoris utilitatis necessitate
electus fuisses, ant forte per simoniacam
haeresim.

*Ioannis epi-
scopi electio
Romae dili-
genter discus-
sa.*
Ioannis doce.
*Confirmatio
electionis, et
translationis.*
Quod ita ab omnibus est abnegatum,
ut nullius audiretur ore prolatum. Siqui-
dem Salerni manentes, et hoc ab omnibus
perquirente, cum te audiremus ab omnibus
landari, et ab omnibus videremus amari,
Dominum benediximus, qui tantam con-
cordiam in tanta hominum diversitate
super te potuit elicere, ut nullus videretur
discrepare. Eteam circa te idem amor in
omnibus, eadem intentio, commune omni-
bus desiderium. Quapropter annuentes
petitioni votoque eorum omnium, et maxi-
me praedicti gloriosi principis Guimarii,
te, frater, sicut et de sede propria ad suam
transtulerunt, poscentibus tuorum meritis
morum, non rapina tuae avaritiae id af-
fectante, apostolica assentione per hoc
nostrae auctoritatis privilegium incardina-
mus, et inthronizamus eidem Salernitanae
sedi, in qua fungaris archiepiscopi decore
et honore. Nam in te nobis complacuit,

quidquid de te fama dispergit, videlicet
sanctitas, castitas, benignitas, et omnia,
quaes Deo placabilia sunt.

Unde in nomine Patris et Filii et Spi-
ritus Sancti archiepiscopali pallio nostra

Pallium Iohanni
coceditur.

apostolica manu dilectionem vestram insi-
gnivimus: quo utaris toties in anno quoties
praedecessores tuos eo usos fuisse constat.
In quo, quia de vellere ovis est, intellige
te ovium pastorem: et quia eo circumcinc-
geris, et etiam circa humeros portas, co-
gnoscas, et nudiique circumspicias, ne
aliqua erret, et in morsus incidat luporum.
Quod si aliquando, quod absit, contigerit,
eum habeas in humeros ad caulam repor-
tare, et pristinae societati coadunare. Quod
vero ante et retro crux Domini habetur,
illud apostolicum semper docet ante oculos
tuae mentis habere; mihi mundus cruci-
fixus est, et ego mundo (a). Confirmamus
etiam tibi ipsum ex integro archiepiso-
patum Salernitanum, cum omnibus adia-
centibus parrochiis suis. Et insuper licen-
tiam damus, et potestatem ordinandi, et
consecrandi episcopos in his subiectis vobis
locis, hoc est: Pestanensem episcopatum:
cum parrochiis, et adiacentibus suis: epi-
scopatum Consanum, et episcopatum Nola-
num: et episcopatum Malvitanum (1): nec
non et episcopatum Acerentinum (2), simul-
que, et episcopatum Bisiniacensem: atque
episcopatum Cusentiae (3) cum omnibus
parrochiis, et adiacentibus eorum. Pro
pallio vero, quod supradiximus, post di-
sessum quidem tuum successores tui
perveniant ad apostolicam sedem, et usum
pallii consecrationemque decretaliter reci-
piant. Et non habeant potestatem succe-
sores nostri in cunctis praedictis episcopatu-
bus, quos vobis apostolica auctoritate
concessimus, deinceps episcopos conse-
cerare, quemadmodum vobis concessum
est. Si quis autem nefario ansu, quod non
optamus, huic nostrae concessioni aliquo
modo contraire voluerit, et omnia supra-

Adhortatio,
sumpto the-
mata ex ma-
teria eiusdem
pallii.

Quod sit epi-
scoporum mu-
nus.

De crucis ge-
statione.

Ecclesiae suf-
fraganeae Saler-
nitani archie-
piscopatus.

Salernitanus
archiep. pro
pallio habendo
ac pro con-
secratione Ro-
mane occedere
tenetur.

Suffraganeo-
rum vero epi-
scoporum con-
secratio ad
ipsos archiep.
spectare de-
cernitur.

Anathema in
attentatores
etc.

(a) Galath. 6. (1) Forte *Malvitium* vel *Amal-
fitium*. (2) *Lego Acheruntinum*. (3) *Alias Co-
sentiae*.

scripta, a nobis firmata, violare praesun-
pserit, perpetuo anathematis vineculo reli-
getor. Et ut haec nostra concessio firma
in perpetuum maneat, bulla nostra et
sigillo eam signari praecipimus. At qui pio
intuitu cunctos et observator huius nostri
privilegii extiterit, benedictionis gratiam,
et caelestem retributionem a iusto iudice
Domino Deo nostro consequi mereatur in
saecula saeculorum. Amen.

Scriptum est per manus Ioannis scri-
narii et notarii sacri Lateranensis palatii
etc. Datum xii kalendas martii per manus
Petri diaconi, et bibliothecarii, et cancellarii
sanctae apostolieae sedis, anno do-
mini Clementis II papae primo, indi-
catione xv.

Dat. die 18 februarii anno Domini 1046,
pontif. Clem. anno I.

IV.

*Privilegium confirmationis bonorum om-
niū ad monasterium S. Michaelis Ar-
changeli Bambergensis dioecesis spectan-
tium (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Generalis Ecclesia in Petro apo-
stolo. — Adelhemii abbatis preces. — Con-
firmantur bona omnia ad monasterium
huiusmodi pertinentia. — Henricus imper-
ator monasterii huius fundator. — Cuim-
cumque dignitatis et gradus personis eadem
bona quoquomodo auferre etc. omnino
interdicuntur.

**Clemens episcopus servus servorum Dei, Adelhe-
mo abbatii monasterii S. Michaelis Archangeli
Babenbergae positi perpetuam in Domino sa-
ltem.**

Omne aedificium, quo profundiore nititur
fundamento, eo ampliore roboretur
firmamento. Fundamentum autem aliud
nemo potest ponere praeter id, quod pos-
sum est, quod est Christus Deus noster,
super quo primus aedificatus est Petrus,
eui ipse dixit: Tu es Petrus et super hauc
petram aedificabo Ecclesiam meam (a).
Ecclesia vero cum sit una, particulariter

(1) In Chronologia monast. Germaniae edidit
Gaspar Bruschius pag. 516. (a) Matth. xvi. 18.

tamen divisa, Ecclesias alias veluti filias
nomen matris habentes habet. Generalis
igitur Ecclesia in Petro, speciales illae
constitutae sunt in multis pro labore dif-
ficultatis, quieuid tamen est Ecclesiarum
ubique terrarum, semper respicit ad apo-
stolicum firmamentum et fundamentum.
Quapropter, fili carissime, alba reveren-
dissime, iuste et rationabiliter visum est
tuae experientiae postulare a nostra (ubi
indigne sedemus) apostolica sede scutum
firmissimum, robur validissimum vestro
monasterio pro bonis, quae modo habet
et in perpetuum habiturum est. Quod
quidem voluntate promptissima concedi-
mus, et toto animo annuimus. Praesedimus
etiam sanctissimae Babenbergensi quamvis
indigna pastoralitate, et ipsi vestro mona-
sterio dilectionem non modicam exhibi-
mus, invitante et quodammodo compellente
nos exemplo beatissimae memoriae
domini Henrici, serenissimi imperatoris
eiusdem Ecclesiae conditoris. Et promovit
nos divina dignatio absque ullo nostro me-
rito, et propterea nostro repugnante animo
in columen (1) apostolicum, in fastigium
omnium Ecclesiarum, ubi est totius chri-
stianitatis fundamentum, quod tibi bene
visum est, et nobis bene esse videtur,
scilicet ut omne bonum vestri monasterii
praesens et futurum sie nostra apostolica
auctoritate roboretur, ut a nemine mitti-
letur. Statnimus igitur apostolica censura
sub divini iudicii obtestatione, ut nulli
unquam duei, marchioni, comiti, vicecomiti,
castaldioni, nec praeterea ipsius loci
in posterum episcopo, extra canonicam
auctoritatem, nullique personae horum
liceat auferre de bonis, quae ipsi mona-
sterio S. Archangeli Michaelis per pre-
dictum sanctissimum imperatorem Hen-
ricum collata sunt, et ab aliis christifi-
libus, et etiam quae sunt in perpetuum
conferenda, ut quicunque id tentaverit,
sciat se excommunicationis vineculo liga-
tum, et etiam anathematis lancea prae-
faturum nostrae apostolieae potestatis vigore,

(1) Forsitan culmen.

Generalis Ec-
clesia in Petro
apostolo.

Adelhemii ab-
batis preces.

Confirmantur
bona omnia ad
monasterium
huiusmodi
pertinentia.

Henricus im-
perator mona-
sterii huius
fundator.

Cuiuscumque
dignitatis et
gradus perso-
nis eadem
bona quoquomo-
do auferre etc.
omino inter-
dicitur.

donee, quod iniuste abstulit, iuste restituat. Qui vero defensor et observator extiterit eorum bonorum, ille benedicatur ab eo, qui est benedictus in saecula saeculorum. Bene valete. Data **xiii** kal. maii per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Clementis papae secundi primo, inductione **xv**.

Dat. die 19 aprilis anno Domini 1047,
Pontif. Clementis anno 1.

V.

Ecclesiae Bambergensis privilegia et immunitates confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Romanae Ecclesiae dignitas. — Henricus imperator Bambergensis Ecclesiae fundator. — Decretum immunitatis. — Confirmatio bonorum. — Violatoribus mala. — Observatoribus bona omnia precatur.

Clemens episcopus servus servorum Dei, sacra-tissimae nostrae Babenbergensi Ecclesiae in filiis et filiabus eius, clero videlicet ac populo perpetuam in Domino salutem.

Dispensatio saeculorum venit de Principe coelorum, qui antequam saecula efficerentur, praescivit qualiter disponebantur: inde fit, ut non possit non impleri, quod ab aeterno illius oculo potuit praevideri. Tanti numinis nutus te suam charissimam filiam Babenberg nobis in sponsam legitimam desponsavit, et arte regere, quantum in nobis fuit, sua propitiacione donavit. Certe nulli marito circa uxorem fides purior et amor ardenter, quam circa te nobis. Nec umquam vel in mentem venit te destituere, et alii adhaerere; sed nescio quo divino consilio actum est, ut matre tuae, omniumque Ecclesiarum consociarer, et aliquantum tamen non omnino a te separarer. Ecce enim cum illud caput mundi, illa romana sedes haeretico morbo laboraret et carissimi filii nostri domini Heinrici impera-

Romanae Ecclesiae dignitas.

toris Augusti praesentia ad hoc instaret, ut eiusmodi aegritudinem propulsaret, explosionis tribus illis, quibus idem nomen papatus rapina dederat, inter tot agmina sanctorum, qui aderant, patrum dignatio caelestis gratiae nostram indigenissimam medioeritatem, cunctis nisi bus refragantem, voluit elegi, et altissimi apostolorum principis vice fungi.

Avulsum me tunc a tuo gratissimo latere, sponsa dulcissima, quis dolor apprehenderit, qui moeror confecerit, quo pacto exprimam, nescio; cum nobis omnem modum videretur transgredi. Plus honoris est, plus decoris, plus, inquam, virium matri, quam filiae, utpote cui omne genu terrenum flectitur: pro cuius arbitrio ianna caeli aperitur et clauditur; adversus quam nec portae praevalent inferorum. Non tam tamtae dominationis cupidio ostio nostrae mentis irrepit, cordisque cervicem libenter inflexit. Satis nobis erat tecum activam, bene contemplativam quoquo modo ducebamus vitam, praesertim cum perfectus amor nec speciem alterius unquam, nec intueretur opulentiam. Testem invocamus aciem divinam non commentari nos apologiam: ille enim secreta cordis rimatur, cui nulla nox obtenebratur. Pro teste quoque utinam ipsa conscientia, ubi sua est sollicitudo continua. Interiorem pupillam nec terrarum spaciose, nec tot retundunt opposita; quin amicam meam, sponsam meam, columbam meam, sororem meam diligentiori cura circumspiciam et undique munitam faciam. Concessum nobis est divinitus, non nostris meritis, iam diximus, ius illud apostolicum, quo et coelis imperatur et terris. Unde dignum duximus et accommodum decrevimus, ut de profectu nostro tu quoque proficias et inde tibi amplius consulas, unde nobis illa potestas ampliatur.

Piissimae recordationis dominus Heinricus imperator Augustus te fundavit, te etiam in altum culmen erexit. Quo supplice inexpugnabili muro et propugna-

(1) Ex Actis Sanctorum ad diem xiv iuli.

Henricus imperator Bambergensis Ecclesiae fundator.

culis apostolici munimini adversus omnes impias manus praevalentes bene circumvallata es, per praedecessores nostros, Ioannem seclie XIV, papam, et Benedictum. Quod etiam idem nos facere cupientes, ut triplici tutione circumcineta per virtutem S. Trinitatis nihil umquam patiaris laesione, nihil umquam ab aliquo molestatione, secura semper et quieta manens, in filiis et filiabus tuis, semper Deo devote obediebas: secura semper et quieta manens, statuimus per hoc nostri magisterii privilegium, ut de bonis illis omnibus, quae tibi sponsa charissima, virgo castissima, Ecclesia speciosissima Bambergi, summa liberalitas eiusdem orthodoxi imperatoris, de summa devotione procedens, pio affectu constituit et nomine tenus illa per concubinum convenientissimum et acceptissimum a Wirzeburgensi, Eistettensi episcopis canonico et rationabili iudicio permutevit: vel quorumque post eum fidelium religiosa pietas obtulit et oblatura est usque in perpetuum, sive sint mobilia, sive immobilia, nullus imperator, nullus rex, dux, marchio, comes, vicecomes; praeterea non archieписcopus, non episcopus, non abbas, nec ulla hominum persona audeat, tentet, presumat quidquam vel violentia, vel fraude, vel furto detrahere, minuere, mutilare.

Quod si quis diabolico instinetu pulsatus crudeli temeritate admittere non perhoruerit et admissum citius emendare neglexerit; huiusmodi hominem, quicumque sit, de communione sacrosancti corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi et a particípio totius christianitatis non solum excludimus, sed etiam propulsamus: quin etiam apostolice anathematis acutissima lancea eum transverbaramus, ut pro malefactis male perditis mortem gemat aeternam, associatus in gehenna inferioris inferni daemonum principi, mortis inventori et etiam Iudea saerilego et proditori, undique circumcinctus draconibus tartareis in ultionem

saeuentibus, nec in ultimo tremendi diei iudicio ad vitam resurgat: sed crudelissimum corpus resumens, duplii contritione conteratur, infelicissimo et miserissimo genere vivendi mortem quaerens et non inveniens.

Qui vero pio intuitu proprias manus ab huiusmodi temeritate subtraxerit et si ita res exegerit, adversum omnes insurgentes et quidquam auferre conantes, ea bona defendenter, ad tunu tuorumque opus, sanctissima Babenberch; illa scilet, ut praedictum est, quae tibi collata sunt, vel de caetero in aeternum tibi conferenda sunt, talis ab illo benedicatur, qui super cherubim sedet et glorietur, pro eo, quod hoc nostrae apostolicae auctoritatis privilegium studuit observare illaesum, suoque robore solidatum, quod nimis consilio et voluntate, nec non alacri promptaque animo charissimi filii nostri, iam superius memorati, domini Heinriei imperatoris Augusti de nostra apostolica sede tibi transmissum, eidem gratulare. Etenim, ut te plantavit conditor tuus ille, primus Heinricus Caesar Augustus, sic est secundus vestigia eius secentus, et ut pari nomine, parique dignitate, sic pari devotione te rigavit, tibi incrementum dedit, et adbue, dum usque vixerit, Deo miserante et inspirante, dabit. In quo te, duleissima sponsa, optamus in saecula saeculorum crescere, pollere, vivere, dicentes: Bene valete.

Observatori-
bus bona omnia prelator.

Decretum im-
munitatis.

Confirmatio
bonorum.

Violatoribus
malo;

DAMASUS II

PAPA CLI

Anno aerae Christi comm. **XLVIII.**

Cum post mensem a Clementis II obitu invasam a se apostolicam sedem menses VIII, anteaetiae abdicationis immemor, tenuisset Benedictus, die dominica 17 iulii anno 1048 in apostolicam sedem inthronizatus est Damasus II, natione

An. C. 1048

Noriens, antea Poppe dictus, Brixensis episcopus. Post xxiii (1) ab electione sua diem, cum decessisset apud Praeneste die 8 augusti 1048, ad S. Laurentium extra urbem sepultus est. Vaeavit sedes menses vi (2).

S. LEO IX

PAPA CLII

Anno aerae Christi comm. XLIX.

Leo nonus, antea Bruno Tullensis episcopus, natione Thentoniens, die 2 februario 1049 eligitur, et post sex dies, dominica seilieet i quadragesimae, summus pontifex coronatur. Sedit in pontificatu annos v, menses ii, die viii, imperantibus in Oriente Constantino Monomacho, in Occidente vero Henrico III imp. Obiit die 19 aprilis anno 1054, aetatis vero suae quinquagesimo. Corpus primo iuxta sepulcrum S. Gregorii papae in ecclesia S. Petri conditum, deinde propter miracula sub proprio altari, Pauli V pontif. max. iussu, in novum templum processionali pompa delatum, sub ara solemni ritu collocatum est anno 1606. Vaeavit sedes fere per annum.

I.

Privilegium libertatis Ecclesiae cuiusdam in vico, qui dicitur Villa ad fluvium Blesam (5).

SUMMARIUM

Causa dati privilegii. — Cappellanus huius Ecclesiae a monachis deputandus. — Leonis PP. subscriptio. — Subscriptiones archiep., episcoporum, aliorumque qui praesentes fuerunt.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

(1) In hoc convenientiū iv Vignolii catalogi, ceterique fere omnes. (2) Pene nulla inter catalogos discrepantia. (3) Ex Chartario Dervensi edit Mabill. loc. cit., nnn. LXII.

Causa dati privilegii.

Ego Dei clementia Leo humillimus papa volo, ut agnoseant fideles universi sanctae huīus Leuchorum sedis, q̄rliter abbas Milo ex Sancti Bercharii monasterio meam adierit praesentiam petens, ut euidam altari suae Ecclesiae libertatem pro Dei amore, eius servitium ille disponebat ordinare, traderem. Est autem ecclesia illa super Blesam fluvium in vico, qui dicitur Villa, in qua monachos ad serviendum Deo decernebat instituere. Quod ostendens meis et huius Dei Ecclesiae filiis, clericis, seu laicis, censuerunt, ut eius petitioni p̄aeberem assensum; quatinus ipse abbas et congregatio, ac successores eorum pro mea parvitate, sive successoribus meis semper precentur Domini misericordiam. Qaorum consilium amplectens, concessimus omnem libertatem praedictae Ecclesiae, ut inibi habitantes monachi absque ulla emptione altare Sancti Mauricii ad honorem dicatum perpetualiter possideant. Propter quod cappellanus, qui curam animarum Villae habuerit, synodus atque concilium praevideat, censumque persolvat: quando vero aliis successerit oblatus a monachis absque ulla servitute locum tenebit. Si quis ergo praesumpserit haec ullo modo transgreedi quae praedicto indulsimus locello, seiat se anathematis innodatum vineculo; qui vero illis largitatem fecerit aliquam, a piissimo Domino nostro Iesu Christo multiplicia consequatur et vitae aeternae particeps effici mereatur. Ut autem hoc opus pietatis nostrae consistat semper iuviolabile, manu mea ae dominorum pontificum cum clericis ac laicis, qui adfuerunt, censi esse roborandum.

Ego Leo, sanctae catholicae et apostolice Ecclesiae praesul, Tulli confirmavi. Signum Halinardi Lugdinensis archiepiscopi. Sig. Eurardi Treverorum archiepiscopi. Ioannis Portuensis episcop. Alberonis Mettensis episcopi. Widonis Leuchorum primicerii. Stephani archidiaconi. Rodulfi archidiae. Lamberti archidiaconi. Widrici archidiae. Ulrici archidiaconi.

Cappellanus huius Ecclesiae a monachis deputandus.

Leonis PP. subscriptio.

Subscriptiones archiep., episcoporum, aliorumque qui praesentes fuerunt.

diaconi. Walteri decani, Warnerii decani. Duranni presbyteri. Alberonis Roterti. Milonis abbatis Dervensis. Alberti prioris. Hungonis. Wandalgeri. Ego Petrus sanetae romanae Ecclesiae diaconus, bibliothecarius et cancellarius, subscripsi. Ego Ioannes, subdiaconus scholae cantorum, subscripsi (1).

II.

Monasterium Septimianum in dioecesi Florentina situm ab episcopali iurisdictione liberum declaratur, multisque auctoribus privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Petro abbati monasterium ipsum cum omnibus pertinentiis confirmatur. — Monasterium ab episcopi iurisdictione eximitur. — Monachisque facultas datur ordinationes a quolibet episcopo suscipiendi; item mortuos sepeliendi. — Abbatique consecrationem a summo pontifice suscipere liceat. — Cuicunque personae contra praesentem praceptionem agere sub anathematis vinculo interdicatur.

Leo episcopus servus servorum Dei, Petro abbati monasterii Sancti Salvatoris in Septimo, tuisque successoribus abbatibus perpetuam benedictionem et salutem.

Exordium. — Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevolam compassionem succurrere et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Propterea inclinati precibus vestris, per linius nostrae praceptionis seriem confirmamus et corroboramus tibi monasterium ipsum Sancti Salvatoris cum omnibus bonis eius mobilibus et immobilibus, seseque inventibus, quaecumque ad eum iuste et legaliter pertinent. Nec non etiam censemus, ut securum ipsum monasterium ab omni laesione sit et sine molestia sit episcopi; et ut ordinationes presbyterorum, vel caeterorum graduum in eodem mo-

(1) Huius privilegii epoca revocanda est ad annum 1049, quo potissimum tempore Leo PP. Tulli adhuc erat, ut ipse asserit in sua subscriptione. (2) Ughell. Ital. Sac. tom. iii.

nasterio a quolibet catholico episcopo tribuitur: et ut eleemosynae tam vivorum, quam mortuorum sine calunnia episcopi eidem monasterio tribuantur: ut de possessione monasterii decima a vobis accipiat: et quicumque se ad monasterium sepeliri petierit, a monachis sepeliatur: et ut praeter ab apostolico, ne iudicetur, nec ad synodum abbas vocetur, sicut nec ab alio consecrationem accipiat. Statuentes apostolica censura, ut nullus nostrorum successorum pontificum, nullus marcho, nullus dux, nullus comes, nullus episcopus, nulla praeterea persona hominum magna vel parva, contra hanc nostram praceptionem agere presumat. Quod quicunque fecerit, anathematis vinculo scriatur. Qui vero custos et observator huius nostrae praceptionis fuerit, benedictionem a Domino Deo consequatur.

Datum xiv kalend. maii per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Leonis noni papae primo, indict. ii.

Dat. die 18 aprilis anno Domini 1049,
pontif. Leonis anno i.

III.

Exemptio canonicorum Veronensis Ecclesiae, eorumque bonorum ab omni laicali et ecclesiastica iurisdictione (1).

SUMMARIUM

Petro abbati monasterium ipsum cum omnibus pertinentiis confirmatur. — Proemium. — Decretum pro libertate et pacifica possessione huiusmodi bonorum. — Archipresbyter et archidiaconus a capitulo eligendus. — Qui tamen de bonis canonicae nullo modo ex se disponere possint. — Illos si uno tempore mori contigerit, ad praepositum omnimoda auctoritas devolvatur. — Dirum anathema in statuta haec inobservantes.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilectissimus in Christo filiis Totoni archipresbytero, Amelrico archidiacono et Arduino praeposito, omnibusque canoniciis S. Veronaensis Ecclesiae, tam praesentibus, quam futuris, perpetuam in Domino salutem.

(1) Ex Archiv. Canonicae edidit Ughell. Ital. Sac. tom. v.

Monachisque
facultas datur
ordinationes a
quolibet episcopo suscipiendi; item
mortuos sepeliendi;

Abbatique
consecratio-
nem a Summo
Pontifice su-
scipere liceat.

Cuicunque
personae con-
tra praese-
tam praece-
ptionem agere
sub anathema-
tis vinculo
interdicatur.

Proemium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevolia compassione succurrere et potentium desideriis congruum impetrari suffragium. Quapropter ex parte omnipotentis Dei Patris et Fili et Spiritus Sancti, et B. Mariae semper Virginis, beatorumque apostolorum Petri et Pauli, caeterorumque sanctorum, quorum nomina in libro vitae adscripta sunt, necnon ex auctoritate sanctorum canonum omnibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ducebus, marchionibus, comitibus, seu cunctis, magnis parvisque personis praecipimus, ut vestras personas seu praedia, ac beneficia, omnemque vestram iustam possessionem et investituram beneficiorum praedictae canonicae, quam usque nunc tenuistis, nulli liceat laedere, divestire, inquietare, vel investituram ex illius manibus accipiat. Similiter praecipimus de omnibus rebus vestrae canonicae tam de curtis, quamque et de castellis, seu villis, xenodochiis, factitis, incensis, libellariis, decimis, servis et ancillis, terris, vineis, pratis, salicetis, montibus, planiciis, tam infra civitatem quam extra civitatem, quae a fidelibus vobis sunt collatae, vel fuerint, ut nulla magna parva que persona se intromittat: sed liceat vobis quieto eas tenere ordine sicut per mercedem meorum antecessorum pontificum, seu imperatorum et regum hactenus tenuistis, eo videlicet ordine, qui in vestrarum chartularum paginis continetur. Et de nulla alia Ecclesia super vos archipresbyterum, vel archidiaconum praeferatur, vel aliquis ex clero sine electione cunctorum fratrum vestrae societatis ordinetur. Quod ob hoc dico, quia spero vestram Ecclesiam nunquam caritatem clericis, qui ad hos honores sint utiles. Si vero archipresbyter et archidiaconus de supradictis Ecclesiae bonis sine voluntate et laudatione fratrum dare temptaverint, omnimodo interdicimus ne scandalum in Ecclesia fiat. Si autem, quod absit, archipresbyter et archidiaconus uno tempore mortui fuerint, liceat pra-

posito frui officio illorum de investituris, donec archipresbyter vel archidiaconus ordinatus fuerit. Si enim ab aliquo aliiquid inventionis scriptum repertum fuerit ad destruendam rectitudinem ordinum, aut haereditatem vestram, vel ea quae supra diximus; praecipimus, ut omnimodo destruatur et numquam compareat. Si vero, quod absit, aliquis contra hoc nostrae auctoritatis scriptum agere temptaverit, vel vos in his, quae supradiximus, offendierit, si infra annum non emenda verit, illius irritus fiat conatus et illum vivum terra dignitat sicut Dathan et Abiron in seditione Chorae, lepra Naaman Syri super eum veniat; et maledictio maranatha, et omnes illae plague et maledictiones, quibus Dens Pharaonem et Egyptum percussit, et quae sunt scriptae in quinque libris Moysis, et Iudei traditori sociatus, cum Anania et Saphira poenam luat aeternam, et nostro seu nostrorum successorum subiaceat iudicio.

Dat. non. maii mensis per manum Petri diaconi, bibliothecarii et cancellarii sanetae apostolicae sedis anno **D. Leonis** papae i, indiet. ii.

Dat. die 7 mai anno Domini 1049,
Pontif. Leonis anno i.

IV.

Confirmatio bonorum et privilegiorum omnium ad Cluniacense monasterium spectantium, quod solius apostolicae sedis iuri subiectum declaratur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Bona omnia ad Cluniacense monasterium spectantia confirmantur. — Confirmantur quoque privilegia omnia pontificia. — Omnimoda monast. libertas ab ecclesiastica vel laicali potestate. — Abbatis electio per monachos facienda. — Consecratio vero per illum episcopum, quem monachi elegerint. — Idem decretu de monachorum ordinationibus alta-

(1) Ex Biblioth. Cluniacensi edidit Nicol. Coleatus, Concil. tom. xii.

Decretum pro libertate et pacifica possessione huiusmodi bonorum.

Archipresbyter et archidiaconus a capitulo eligendus:

Qui tamen de bonis canonicae nullo modo ex se disponere possint.

Hos si uno tempore mori contigerit ad

praepositum omnimoda ancestoritas devolvatur.

Dirum anathema in statuta haec inobserantes.

rium et ecclesiarum consecrationibus. — Cluniacense monasterium iuri tantum sedis apost. subiectum declaratur. — Idem de chrismate per quemlibuerit episcopum recipiendo. — Anathema contra eos, qui huiusmodi praerogativas violare ullo modo tentaverint.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Christo filio Hugoni abbatii Cluniacensis monasterii nostri in honorem beatorum apostolorum Petri et Pauli fundati, tuisque successoribus abbatibus perpetuam in Domino salutem.

Convenit apostolico moderanini pia religione pollutibus benivola compassione succurrere et potentium desideriis congruum impertiri suffragium; ex hoc enim lueri potissimum praemium a conditore omnium Deo, in sydereis arcibus promrebimur, si venerabilia loca nostro tempore aut ad meliorem fuerint statum perdueta, aut, ne unquam in aliquo minuantur, corroborata. Quapropter inclinati precibus tuis, dilectissime fili, ipsi monasterio nostro Cluniacensi, cui Deo auctore praesesse videris, per hoc nostrae apostolicae authoritatis privilegium, sicut et fecerunt privilegiis suis antecessores nostri, confirmamus atque corroboramus quicquid rerum et facultatum modo habet et usque in perpetuum est habiturum: ne ab aliqua humana temeritate aliquid unquam exinde mittletur; sed in sua integritate omnia custodiente Deo permaneant in usum et salarium fratrum ibidem nunc servientium et per saecula servitorum. In qua apostolicae munitionis tutione locum etiam ipsum antiqua, et per praedecessores nostros ei concessa libertate donamus, non nova facientes, sed vetera confirmantes. Ne scilicet ullus mortalium, sive sit imperator, sive rex, sive dux, seu marchio, vel archiepiscopus, vel episcopus, aut aliqua alia humana potestas, super idem Cluniacense monasterium aliquam in aliquo potestatem exercere praesumat. Nec post solutionem tui corporis aliquem ibi preferre, et ordinare audeat: sed in arbitrio semper et electione fra-

trum consistat, quemcumque de sua congregazione secundum Deum, et regulam sancti Benedicti sibi preferre et impone nre abbatem voluerint: cuins consecratio non a constituto episcopo, sed a quolibet, quicumque ipsi congregationi placuerit, expetatur, non aliquo pretio redimenda, sed gratis accipienda. Quod etiam de omnibus ecclesiasticorum gradum ordinatio nibus, et altarium, sive ecclesiarum consecrationibus praecepimus et confirmamus: ut liceat vobis vestrisque successoribus, a quocumque ea velitis episcopo gratis exposcere, nullusque audeat vobis contradicere. Quam praerogativam a praedecessoribus nostris monasterio vestro concessam, et a nobis merito confirmatam, idecirco eidem contribuere decrevimus; ut sicut haetenus sub apostolico tantum iure et ditione constituit, ita amodo semper consistat, nec ahorsum respiciat: quatinus sub apostolicae defensionis umbraculo positum, semper erescat, semper augescat, nullam pravorum hominum tyram니dem, nullam humanam potestatem metuens, ut quotidiana Deo obsequia devote, ut solent, et quiete ibi agantur; nec agentes in aliquo per aliquem solicitentur, molestentur, inquieteantur. In qua praerogativa etiam chrismati libera receptio, a quoquo velitis episcopo, consistit. Quae omnia, sicut praemissimus, quemadmodum a praedecessoribus nostris sancta reperimus, ita quoque nos stabilire et confirmare deerevimus. Statuentes apostolicae censura, sub divini iudicij obtestatione, ut nulla unquam magna parvaque persona, spirituali vel saeculari dignitate praedita, omnive dignitate privata, contra hoc nostrae apostolicae authoritatis privilegium venire, aut in quoquam illud infringere pertinet. Quod quicunque ausu temerario, impiaque prae sumptione contra Deum et sanctum Petrum, contra quam suam fecerit, in tunc tantum se noverit nostrae apostolicae maledictionis aculeo transpunctum, nostrae excommunicationis telo perfossum, nostri etiam

Consecratio vero per illum episcopum, quem monachi elegirint.

Idem decre tum de monachorum ordinationibus, altarium et ecclesiarum consecrationibus.

Cluniacense monasterium iuri tantum Sedis Apost. subiectum declaratur.

Idem de chrismate per quemlibuerit episcopum recipiendo

Anathema contra eos qui huiusmodi praerogativas violare ullo modo tentaverint.

apostolici anathematis gladio transverberratum; nec ipsi per dignam satisfactionem saluti pristinae reparandum. Qui vero se ab hoc observaverit, et inviolatum hoc nostrum privilegium permanere laudaverit, hic benedictionem, gratiam, et omne bonum a retributore omnium honorum Deo, et in praesenti saeculo consequatur, et in futuro. Datum iv idus iunii, per manus Petri diaconi, bibliothecarii ac cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno Domini Leonis IX papae primo, inductione ii.

Dat. die 10 iunii anno Domini 1049,
Pontif. Leonis anno i.

V.

*Confirmatio privilegiorum Clemente PP. II
Nivellensi Ecclesiae concessorum (1).*

SUMMARIUM

S. Henrici imperatoris in illud munificentia. — Abbatiae advocatus iuxta abbatissae votum. — Decretum, ne in eius altari quisquam celebret, nisi sit episcopus ordinarius loci, vel eius hebdomadariorum. — Anathema in violatores libertatum, aut honorum monasterii.

Leo servorum Dei servus, omnibus Christi fidelibus apostolicam benedictionem.

Noverint tam posteri quam praesentes, quod abbatissa Nivelleensis, Rikela nomine, una cum Godscaleo eiusdem loci praeposito, obtulit mihi quoddam praeceptum domini Clementis papae, qui me in apostolica sede praecessit, quod ab illo datum nostrae auctoritatis ad stipulatione confirmari rogavit. Illud autem praeceptum hoc modo se habet:

Iuxta confinium, quo Lotharingi iunguntur Francigenis, est abbatia quaelam sita, Nivella scilicet S. Gertrudis virginis, terrarum quidem affluens copiis, sed misserrime perditæ, rubie indomitæ gentis (2).

Cui oppressioni pie condoluit Henricus imperator, et condolendo vehementer

S. Henr. imperatoris in illud munificentia.

(1) Edidit Aubertus Miraeus oper. diplomatic. tom. I, Notit. Eccles. Belgij cap. xxxviii. (2) Hoc privilegium inventum non fuit a Cœquelinis.

ter subvenit, restituens servituti Virginis ipsum burgum vel villam praedictam eum omnibus utensilibus suis, cum mercato, teloneo, moneta, maceria, eum campis et molendinis, cum terris cultis et incolitis, pratis, silvis, pascuis et cum omni familia ibidem manente, eum haereditate omnium in ea residentium.

Nullus vel comes vel advocatus habetur, nisi quem abbatissa elegerit; nec hic requirat placitum, vel aliquod iudicium, nisi invitatus per abbatissam vel praepositum. Hoc primatum regni definitum consilio imperialis firmavit praeceptio, et consiguavit sigillo, unde et nos movit debita eiusdem Ecclesiae miseratio, et imperialis dilectio monuit, ut quod firmavit praecepto, firmetur et hoc nostro privilegio.

Ubi nostra apostolica auctoritate intendimus, ne quis alius sacerdos in illo altari missam audeat celebrare, nisi soli episcopi et soli hebdomadariorum, qui ibi pro tempore sunt deputandi.

Quisquis igitur tantae perditionis fuerit, qui hanc libertatem Ecclesiae iniuste infringere praesumpserit, vel de cœteris rebns Ecclesiae sanctimonialium usui deputatis usurpando sibi vindicaverit, vel praebendam earum in peius vertendo mutaverit, detrimentum illo modo ingesserit, nec satisfaciendo resipuerit, apostolicam incurrat maledictionem et excommunicationem.

Datum vi kal. augnsti per manus Petri diaconi bibliothecarii sanctae et apostolicae sedis, anno domini Leonis IX primo, inductione secunda.

Dat. die 27 iulii anno Domini 1049,
Pontif. Leonis anno i.

VI.

Pririlegium libertatis et omnimodae exemptionis a quacunque laicali et ecclesiastica potestate pro monasterio S. Mauriti Agaunensis (1).

(1) Ex Chartulario Agaunensi edidit S. Guicheron Biblioth. Sebusianaæ centuria n, cap. xli.

Abbatiae ad-
vocatus iuxta
abbatissas vo-
tum.

Decretum ne
in eius altari
quisquam ce-
lebret, nisi sit
episcopus or-
dinarius loci,
vel eius heb-
domadariorum.

Anathema in
violatores li-
bertatem ant
bonorum mo-
nasterii.

SUMMARIUM

Exordium. — Agaunense monasterium, — Eiusque status, cum Leo PP. ad illud divertit. — Charta, qua canonici huius coenobii interdicuntur quidquam in vita vel in morte distribuere praeter paelati sui voluntatem. — Henrici imperatoris sollicitudo pro conservatione loci huius. — Praeses per canonicos eligendus. — Bonorum exemptio ab externae potestatis vi, iure etc. — Si quem ex canonici ab intestato mori contigerit absque parentibus, eius bona per fratres distribuantur. — Cuiuscumque paelato potestatem ullam inibi exercere sub censuris prohibetur. — Monasterium liberum ab omni ecclesiastica potestate declaratur. — Anathema contra quid in contrarium attentantes. — Leonis PP. subscriptio. — Episcoporum subscriptiones.

In nomine Dei aeterni et Salvatoris nostri Iesu Christi, Leo humillimus servus servorum Dei et in apostolici culminis aree non meritis propriis, sed aetherei clavigeri aliquorumque apostolorum principis Petri, divina opitulante gratia sublimatus. Dominus Noster Iesus Christus, ut a primi parentis piaculi cautione humanum genns liberaret, de caelis ad terras descendit, et proprio suo eruore redemptum B. Petro pascendum commisit; quod misterium (1) successionis serie ad nos usque quamvis indignos pervenit. Quapropter omnes christianos ad sanctam matrem Ecclesiam et apostolicam sedem concurrere eo modo, ut conditor effectum devotionis consequatur, et piae constructionis oraculis in privilegiis largiendis non denegetur auxilium. Cunctis igitur universalis Ecclesiae filiis notum esse volamus, quia dum in illius partibus orbis naufragantem Ecclesiam relevando Gallias tenderemus, ad eum locum, cui Agarenum nomen est, pervenimus, quem pretiosi martyres Mauricius et eius commilitones suo sanguine profuderunt; ubi tri-duo commorati, quamquam patrocinis sanctorum divitem locum, et apostolicis decoratum, omni tamen thesauro et beneficiorum plenitudine destitutum, prout

(1) Forte ministerium.

Bull. Rom. Vol. I.

potinimus, consolavimus, eorumdemque martyrum festa celebravimus; ibi etiam adstantibus nobis Petro archidiacono nostro, et Alinardo Lugdunensi, et Hugone Vesuntiensi, et Friderico Genevensi, et Aymone Sedunensi, qui nunc eidem paelest Ecclesiae, relata est nobis praemissis reliquis luctuosa miseriarum sarcina illius loci canonici non illata, privilegi tamen auctoritate ante prohibita, quod non licet canonici in fine vitae propria bona distribuere, neque viventibus de ecclesiasticis rebus praeter paelati sui voluntatem quidquam ordinare. Nos autem huius mandatum facimus paelicis episcopis, et maxime eidem episcopo Aymoni, videlicet illis paelato, ut imperatori Henrico nobis apud Coloniam obviatio intimarent, paecepimus, quatenus eius consilio et iuvamine sedaremus ruinas tantae violentiae; quorum non solum tunc, sed multoties, andita lacrymabili querimonia, miseratus paelicus ille piissimus imperator Henricus postulavit a nobis, ut idem monasterium Agaunensem, in quo ipse Aymo sub canonorum regula abbas esse dignoscitur, privilegio cum sedis apostolicae insulis decoraremus; et sub sancta, cui Deo auctore paeſideamus, Ecclesia constitutum, paelitorum regum post statuta et privilegia eiusdem monasterii, nostri quoque pontificatus honore coornaremus, ut nullo tempore corrumperentur; ut neque super canonicos illos paelatus aliquis sine eorum communni consilio vel electione mittatur, neque ex communibz Ecclesiae rebus post congruam dispositionem eorum quidquam tractetur, nec aliquis paelati violentia in eorum diripienda bona propria temere paeſumendo paevaleat, sed omnia privilegii auctoritate, propria vel communia bona eorum decretis ordinentur. Etsi forte eorum aliquis paeſocutus fuerit morte, fratres (si defuerint parentes) ita eius bona Ecclesiae, familiae, et pauperibus distribuant, ut non verint oportere. Et ne paelatus aliquis

Eiusque status, cum Leo PP. ad illud divertit.

Charta, qua canonici bu-
ius coenobii interdicuntur
quidquam in vita vel in
morte distribuere, praeter
paefati sui voluntatem.

Henrici impe-
ratoris soli-
citudi pro con-
servatione loci
huius.

Praeses per
canonicos eli-
gendus.

Bonorum ex-
emptio ab
externae pote-
statis vi, iure
etc.

Si quem ex
canonicis ab
intestate mori
contigerit
absque paren-
tibus, eius bo-
na per fratres
distribuantur.

Unicunque
praelato pos-
test ubi illam
inibi exercere
sub censuris
prohibetur.

potestatem aliquam inibi exercendo vo-
cem laetitiae eorum perturbet, sub ana-
thematis vinculo colligamus. Et in epi-
scopatu Lansanensi quamdam curtem no-
mine Auronum, quondam eis sublatam
violentia praelatorum, restituimus cum
ecclesiis et reliquis appenditiis, ut ad
mensam fratrum semper deserviat. Pro-
pterea piis Francorum precibus aures ac-
commodantes, praedicti monasterii con-
gregationi divinis mandatis inhaerent,
sedisque apostolicae regulam servant, per
huius praeceptionis nostrae auctoritatem,
id quod exposcent, effectu mancipamus.
Ideo cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in
praefatum monasterium, vel in ecclesiis,
in eius curtibus sitis, et ex sibi datis elec-
mosynis ordinatis nullum pontificum pri-
oratus permittimus habiturum; sed et il-
lum, qui civitatem Sedunum praeponit
Valesiam habuerit, quamlibet ditionem
sen potestatem vendicare in ea auctorita-
tate sedis apostolicae prohibemus: ita ut
nisi a praelato Ecclesiae vel a fratribus
invitatus nec ad missarum ibidem cele-
branda mysteria quispiam praesumat ac-
cedere, vel suam dominationem exercere,
nee ulla conciliabula praetendere, aut de
eleemosynis sancto monasterio collatis
participare; neque decimas illie S. Sigis-
mundo, vel ab aliis collatas quisquam tentet
auferre, eo quod sub tuitione apostolici
privilegii consistunt, et inconcusse cu-
eta secundum conditoris eius desideria
permanere eunctis temporibus constitui-
mus per huius nostri decreti paginam;
atque interdicimus omnibus praeilibus,
vel cuiuscumque dignitatis honore praedi-
tis, sub anathematis vinculo constringi-
mus, quicumque huius seriem institu-
tions subverterit, vel ipsarum scripturarum
sanctiones de donariis ac libertatis ho-
nore praeditis, quae a regibus, vel aliis
fidelibus constitutae sunt, et praefato mo-
nasterio sub privilegiis induluae, qnolibet
modo vel tempore volnerit corrumpere.
Leo Deo auctore in hac serie privilegii
ob amorem Dei, et sanctorum martyrum

Monasterium
Stabul. ali-
omni ecclesia-
sticis potestate
dicitur.

Anathema
contra quid in
contrarium at-
tentantes.

Leonis pp
subscriptio.

honorem a me facta relegens subscripti,
et episcopos hos subtus adnotare iussi.
Petrus peccator iussus a domino papa
subscripti. Gregorius peccator iussus a
domino papa subscripti. Hugo peccator
iussus a domino papa subscripti. Her-
mannus peccator iussus a domino papa
subscripti (1).

Episcoporum
subscriptiones.

VII.

*Confirmatio donationum Stabulensi mo-
nasterio a prima sui fundatione fa-
tarum (2).*

SUMMARIUM

Exordium. — Theodorici abbatis preces. — Confirmatio donationum Sigeberti regis, — Caeterarumque regum et imperatorum; — Item et aliarum omnium cuiusque generis personarum. — Monasterium Stabul. liberum ab omni vectigali, alioque onere, mole-
stia, vi, etc. declaratur. — Anathema contra inobserverntes. — Abbatis electio penes monachos utriusque monasterii: — Qui tamen ex Stabulensi semper eligendus si dignior ibi sit. — Si vero dignior Mal-
mundarum sit, ex hoc monast. assumatur. — Anathema in transgressores decreti
huius.

Leo episcopus servus servorum Dei, Theodorico reli-
gio abbati venerabilis monasterii Sancti Petri, San-
ctique Renaci, Stabulao positi, suisque successori-
bus in perpetuum.

Tunc summiae apostolicae dignitatis apex Exordium,
in hoc divini prospectus amore dinosci-
tur praefulgere, si in adquirendis Dei
laudibus sui impensis studeat laboris
exhibere certamen. Ob hoc nos debita
eiusdem apostolicae pastoralis compellit
sollicitudinis cura, ut quae ad stabilienda
piorum pertinere dinoscuntur locorum,

(1) Samuel Guichenon ad calcem diplomatis haec
subdit: — *Leo IX anno 1049 electus fuit, et eo
ipso anno concilium Moguntiae conveavit, et cuncta
Agapium pertransivit. Ideo huius bullae data anni
1049 esse debet: quamvis Trithemius in annal.
Conci. illius celebrationem, et Alpinum transitum
ad annum 1050 referat contra Hermanni Ocalati
scriptoris testimonium.* (2) Ex authentico edidit
Mabillonius in append. tom. iv Annal. Benedict.
num. x, et Miraeus op. Diplom. tom. 1, Diplom.
Belgic. e. xxxiii.

Theoderici
abbatis process.Confirmatio
donationum
Sigeberti regisCaelerarum-
que regum et
imperatorum;Item et alie-
rum omnium
cuiosque gene-
ris persona-
rum.

ubertim promulgare, et apostolicae institutionis censura debeamus confirmare. Igitur quia postulasti, frater, a nobis, quantum monasteria a venerabili patre Remaglo constructa, idest Stabulaus et Malmundarium, sita in salin Ardennensi in honore Sancti Petri apostolorum principis, privilegio nostrae auctoritatis muniremus; et quia iusta visa est nobis petitio tua, assensum tibi per huius nostri privilegii constitutum praebemus, et roboramus apostolica auctoritate secundum praecepta regum et imperatorum in praesentia nostra relecta. Ratum itaque deernimus quidquid dedit primus constructor locorum Sigebertus videlicet rex Francorum, qui Germiniacum in pago Remensi, et molendina duo sub uno tecto, super Suppia; et vineam cum vinitore in Bethereo: et telonea, quae ad portum Vetraria sunt super fluvios Taunaco et Itta: et porsum qui dicitur Sellis et vogatiuni super flumen Ligerim ipsi adhuc viventi sancto Remaculo tradidit. Eadem quoque firmitate vigoramus acta et instituta regum Clodovei, Dagoberti, Childecki, Theoderici, qui eadem praeceptis suis confirmaverunt, aliaque per plura addiderunt: nec non imperatorum Karoli, Ludovici, Lotharii et trium Ottonum, Henrici etiam primi et secundi et tertii Augstrom, qui constructores et defensores fuere locorum ipsorum, et quidquid de terminis et immunitate lengae in eorum praeceptis continetur, stabile esse iudicamus; concambia etiam, quae faciunt de Luchesenges et Astelebrunna, sive etiam quae a christianis hominibus pro salute animarum suarum ad ipsa monasteria collata sunt, et condonata a Freterico comite Ferieras et Cances a Freterico duce, Sprimont, allodium cum ecclesia, et quaecumque ab initio constructionis locorum usque in praesens eorum manet possessio, et in posterum concedenda sunt, ut firma stabilitate perpetuoque iure inconvulta permaneant, decernimus et confirmamus. Nullum habeant advo-

catum nisi unum et alterum ab ipso, qui interque bannum advocatiae ab imperatore accipiat, nec secundum praedictorum praecepta imperatorum quisquam eorum presumat, aut in villis vel possessionibus, quae ad ipsa monasteria resipere videntur, placita tenere, mansuras aut praearias facere, redditiones vel frede exigere, palefredos sumere, vel cuiquam violentiam inferre sine permisso abbatis et voluntate, nullique personae eniusecumque dignitatis sit vel ordinis ipsam abbatiam liceat unquam in beneficium vel concambium accipere. Quod si quis (quod absit) haec omnia temptaverit infirmare, beati Petri nostraque auctoritate eum aeterno persecutus anathemat. Praeterea sancimus, sicut ab ipsis imperatoribus est diffinitum, ut defuncto per successionem abbate, utrumque in unum ex duabus monasteriis confluentibus monachis, habeant sine simulatione, sine acceptione personae, sine respectu pecuniae, secundum Sancti Benedicti regulam, abbatis eligendi liberrimam optionem, ea tamen perponderante ratione cum Malmundariensem pace, ut quia beatus Remaglus utrinque monasterii constructor, et Tongrensum antea episcopus et pastor maluit in altero eorum, id est Stabulaus, locum sepulturae sibi eligere, ipsi primam electionis obtineant viam, si apud eos melior meritis, et probabilior inventiatur; si autem non illie, sed Malmundarii melior reperiatur, utrique loco praeferiendus ab eo potius, quam ab externis assumptionis intromittatur. Si quis autem (quod non optamus) nefario ausu praeumpserit his, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dictorum monasteriorum statuta sunt, refragari, aut haec in quoquam transgredi, hunc a limibus sanctae Matris Ecclesiae segregamus, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et cum diabolo et angelis eius aeternis incendiis concremandum deputamus. At vero qui pio intuitu observator et custos extiterit huius nostri

Monasterium
Stabul. Liberum ab omni
vectigali, alio-
que onere, mo-
lestia, vi etc.
declaratur.Anathema
contra inob-
servantes.Abbatis ele-
ctio penes mo-
nachos utrius-
que monaste-
rii.Qui tamen ex
Stabulensi
semper ei gen-
dus, si dignior
ibi sitSi vero dicitur
Abbatis utrius-
sit ex hoc mon-
ast. assu-
mator.Anathema in
transgressores
decreti huius.

apostolici constituti ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam et misericordiam a misericorde Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Bene valete.

Data Maguntiae ^{III} nonas septembris, per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Leonis noni papae primo, inductione tertia.

Dat. die 3 septembris anno Domini 1049,
pontif. Leonis anno 1.

VIII.

Privilegium, quo canonici Ecclesiae Viridunensis omnes eorum possessiones confirmantur (1).

SUMMARIUM

Causae concessionis. — Confirmatio et corroboratio praebendarum omnium ad canonicos S. Mariae Viridun. spectantium. — Enumeratio rerum dictas praebendas constituentium. — Anathema in violatores privilegii huinius.

Leo, episcopus servus servorum Dei, Rotmistro primicerio canonicae Sanctae Mariae principalis Ecclesiae Viridunensis, atque Warwundo decano, et per eos caeteris canonici tam presentibus quam futuris, perpetuan in Domino salutem.

Officii nostri est miseriis et calamitatibus condescendere, et auxilium, quod valemus impendere: quia, si in nobis, unde procedere debet exemplum pietatis, pietas non invenitur, in quo inveniri debeat, nescitur. Redeuntibus igitur nobis a Remense synodo, contigit Viriduni hospitari, et non laetari, sed potius lacrymari. Respeximus enim crandele urbis excidium, quale nullus possit non dolere hominum. Etenim tyrannorum ingressa civitatem saevitia, totam diruit per dira incendia, qui ignis nec ipsi ecclesiae Sanctae Mariae pepereit, sed passim et ubique dominans conflagravit: ex qua conflagratione inopinato superveniente, instrumenta etiam cartarum vestrarum praef-

Causae concedentes.

bendarum consumpta sunt, itaut nullum remaneret. Quapropter lacrymabiliter omnes ad vestigia nostra prostrati, nostrae apostolicae auctoritatis privilegiorum vobis postulastis fieri de eisdem praebendas, usibus, et salariis vestris, ab antiquis temporibus concessis. Igitur inclinati precibus vestris, per hoc nostrae apostolicae sanctionis privilegium confirmanus et corroboramus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum easdem praebendas, sub iure ipsius beatissimae Dei Genitricis a fidelibus constitutas ad cotidiana divinorum officiorum servitia. Rerum verum earumdem praebendarum nomina petistis etiam huius privilegio inseri, cum nullum privilegium antecessorum nostrorum vobis remanserit, ubi videantur haberi. Sunt autem ista cum bannis, et centanis: Lemnia cum ecclesia ad Oschera et duobus mansis et omnibus appenditiis suis; ecclesia ad Domnum-Agericum cum terris; Nuvilleniacum cum ecclesia, molendino, et omnibus appenditiis; Usionis curtem ad Pusionem quinque mansos et dimidium cum banno, et silva Superiacum-minorem cum ecclesia, et silvis, et omnibus appenditiis; Bellavilla cum banno, centana, molendinis; Malberti-monte, ad Ex. dimidiis mansus cum molendino et prato; Mons cum banno, centana, ecclesia, molendinis, et omnibus appenditiis; Agerici-villa cum banno centana; Berthinea-villa; Porario; Pieta-villa; Profundo-rivo, et ecclesiis, et mole idinis, omnibusque appenditiis: Moaldi-villa cum banno, centana, ecclesia, omnibusque appenditiis: ad Monaldi-villam mansus **i**; inter Haldi-curtem et villare mansos **iv**; ad Maroam mansi **ii**; ad Apletium molen-dimum **i**; ad Grossum rubrum medietas unius ecclesiae; inter Erpeiam-curtem et soli **vii** mansi cum banno, et centana; ad Gislahadi-villam mansi **ii** cum banno, centana, et molendino. Ad Frasnidum ecclesia **i**; ad Alnidum **i**, ad Donnum-Eli-gium **i**; Udesvillare mansus **i** cum dimidio molendi; ad Ramisvachum mansus **i** cum banno, centana, et aliis terris, vineis, et

(1) Ex Archetypo Ecclesiae Viridun. edidit Mabillon. in appendice supplementi librorum De Re diplomatica.

Confirmatio
et corroboratio
praebendarum
omnium
ad canonicos
S. Mariae Viridun. spectantium.

Enumeratione
rerum dictas
praebendas
constituentium.

sylvis: Laumerengie cum ecclesia, et omnibus appenditiis; aquae-ductus cum ecclesia, silvis, et omnibus appenditiis; Standonis villa cum silvis, et omnibus appenditiis; Miseriaeum cum ecclesia, molendino; Sampmonte, ac Losoni-corte; Araneeins cum silva et prato; Frunisiacum cum Warch, et ecclesia, omnibusque appenditiis; Domnus-Lupus cum ecclesia et molendinis; ad Sasleium mans. i, ad Todennam iv partes unius ecclesiae, cum terris, silva et prato; ad Wammam quartam partem unius ecclesiae cum tribus quartariis terrae, cum silva et prato; ad Milieum septem quartarios terrae, cum silva et prato; ad Salmoreum medietatem unius ecclesiae; Linicum cum ecclesia et dimidio moleudino; Fontanecum ecclesia et molendino; Haraldi-mons enni ecclesia et omnibus appenditiis; Wardersaltis cum ecclesia et omnibus appenditiis; Merla cum ecclesia, molendino et omnibus appenditiis; Superiacum-maius et Subterior-villa cum ecclesia, molendinis, et omnibus appenditiis; Consauradum cum ecclesia, molendinis et omnibus appenditiis; ad Braibannum septem quartarios terrae cum vinea et silva; Moslavilla cum ecclesia, molendino, et omnibus appenditiis; Flabasium cum ecclesia. Handi mons cum silvis; ad Iunchereum mans. i cum banno, et centana; Ansellisartum cum ecclesia, et omnibus appenditiis; Postvillare cum ecclesia, molendino, et omnibus appenditiis; Moreuum cum ecclesia, et omnibus appenditiis; ad Areium quantum ibi habet cum portu, et piscariae; Beslarie cum duabus ecclesiis; ad Haudiscurtem mansi iii; ad Balareias mans. i, medietas silvae Sancti Martini, et praebendae fratrum, advocationes et altaria de ecclesiis nostris; molendinum super Braceolum in media civitate; Iunchereum ante castellum Ramerudis; ad Ais vero mansi iv cum i quarto, silva, banno, centana, vineis et molendino; quae omnia Dado piae memoriae episcopus Virdunensis Ecclesiae ea conditione cum communi consilio comitis

Haganonis, aliorumque suorum fidelium fratribus habenda dedit; ut quicunque homo sive mulier de omni Virdunensi episcopatu, cuiuscumque beneficii, vel de quacumque lege esset, qui in eadem potestate permanere vellet, fratribus perpetuiter esset, et de suo capite unum modium vini persolvisset. Si vero filii, aut filiae ex eis procreati ad alias redire voluerent potestates, a villico eiusdem potestatis prosequuntur, semper persolvissent summam census praenotati; quod ut firmius in perpetuum stare possit, precati sunt eadem lege conditionis a nobis sibi privilegio firmari, sicut praedictus episcopus, quando dederat, facere studuit. Quae omnia superius seriatim notata non solum vobis confirmamus et corroboramus, sed etiam quacumque a fidelibus christianis vobis vestrisque successoribus amodo fuerint contributa: statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, ut nulla hominum persona, magna vel parva, cuiuscumque sit dignitatis vel ordinis, cuiuscumque sit sexus et aetatis, contra hoe nostri apostolici privilegii venire pertinet.

Quod qui ausus fuerit, nostri anathematis gladio usque ad dignam satisfaciendum sit perennus; qui vero illud observaverit, illaesus et omni parte inconcussus divinae benedictionis gratiam mereatur, et aeternae vitae particeps efficiatur.

Anathema in
violatores pri-
vilegii huius.

LEO PAPA.

GLORIA DOMINI PLENA EST TERRA.

BENE VALETE.

Data vii kal. nov. per manus Petri diaconi bibliothecarii et canecellarii sanctae apostoliceae sedis, anno domini Leonis noni papae i, indict. iii (1).

Dat. die 26 octobris anno Domini 1049,
pontif. Leonis anno i.

(1) Appensam dicit Mabillonius plumbeam bullam cum hac inscriptione: LEONIS PAPAE.

IX.

Confirmatio fundationis et advocatiae monasterii S. Crucis in Werdea; nec non decreta nonnulla ad eius regulam et stabilitatem ordinata (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Series facti. — Manegoldus, eiusque successores advocati perpetui monasterii S. Crucis. — De advocatis, qui digne non administraverint, quae lex. — De electione abbatissae. — Qui possint in eius ecclesiae maiori altari missas celebrare. — Episcops ordinarius solas clericorum et monialium ordinationes, gratis tamen, facere possit. — Census a monasterio sedi apostolicae debitus. — Ligni S. Crucis ibi deposita portio semper ibidem permaneat. — Anathema contra rerum monasterii proprietarum et privilegiū huius temperatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, Gunderardae dilectae in Christo filiae a nobis ordinatae et consecratae noviter, facta a patre tuo Manegoldo S. Crucis monasterio, tibique successuris perenniter abbatissis, perpetuam in Domino salutem.

Proemium. — Sacrae devotionis labor, quia semper divino labore invatur, semper optato sine terminatur. Ideo, filia, tui patris ampla in Deo devotio laudabilem fructum produxit; cum pro portione sanctae et vivificiae Crucis, in qua Dominus noster Iesus Christus salus nostra peperit, decenter auro et gemmis ornata, tunc ab autoatore Constantinopoleos nomine Romano dono data, cum ad eum missum esset ab imperatore Chuonrado (2), ut filiam suam nuptum traderet eius filio, fundavit Ecclesiam in petra, quia non aedificavit super arenam; ut incumbentibus ventis, venientibus fluviis, descendenter pluviis, quod aedificasset (3) rueret; sed firmiter fundatum perenniter permaneret.

Series facti. — 2. Ut vero votum suae constructionis Deo solveret secundum illum, qui dixit: Vovete, et redite Domino Deo vestro emnes, qui in cirenlū eius assertis munera: nos a Maguntina synodo Romam versus redeentes, ad ipsum Dei templum venire

(1) Edidit Jacobus Gretserus Horti S. Crucis, par. iii. — (2) Lege Chuonrado. — (3) Deest non.

invitavit, quod a nobis iii non. decemb. merito honore dedicatum, sic tandem iuri S. R. E. et beatissimo Petro apostolo prompto donavit et obtulit animo, teque filiam suam, quam iam Deo in monastica conversatione et habitu saeraverat, eiusdem, rogavit a nobis, fieri abbatissam loci. Id, auspice Deo, fecimus, attentes in te, quantum homini est possibile, timorem Dei, cordis compunctionem, mentis humilitatem, mortis gravitatem, in adolescentibus membris praetendentem iam senectutem: et constituentes eundem locum esse in perpetuum ancillarum Dei monasterium, ubi tu de te et sororibus tuis primas Deo primitias offeras religionis, merita castitatis, omnisque bonitatis.

3. Hoc tamen nomine nostrae apostolicae sedi parens tuus eamdem fecit oblationem, ut, dum ipse vivit, ipsius loci advocatiam habeat; similiter et post mortem ipsius, quem nunc habet, filius. Qui filius, si haeredem habuerit, ipse quoque advocatus sit. Si vero vel ipsi Manegoldo, vel eius filio nemo filius superstes extiterit, tunc licet abbatissae ipsique congregacioni advocatum sibi secundum Deum eligere, petendum tamen ab apostolica sede.

4. Lex vero omnium advocatorum post Mauegoldum talis erit: ut quisquis eorum digne non administraverit advocationis officium, licet abbatissae ipsique congregacioni de eo apud papam conqueri. Qui, si vocatus ab eo fuerit, et monasterio satisficerit, advocationem suam retineat. Quod si venire distulerit, aut si venerit, et non satisficerit, tunc licet abbatissae ipsique congregacioni ex consensu papae talem sibi advocatum eligere, qui secundum Deum sit. Post obitum vero tuum, de ipsa congregacione, quae melior sit, eligatur, si idonea inventa fuerit, eaque donum et consecrationem abbatiae a papa recipiat: alioqui de alia congregacione idonea eligatur, a papa similiter donanda et consecranda.

5. Decernimus praeterea, ut in altari maior, quod nos ipsi consecravimus, nul-

Manegoldus
eiusque suc-
cessores ad-
vocati perpe-
tui monasterii
S. Crucis.

De advocatis,
qui digne non
administrave-
rint, quae lex.

De electione
abbatis.

Qui possint in
eius ecclesiae

maiori altari
missas ele-
brare.

Episcopus or-
dinarius solas
clericorum et
monialium or-
dinationes,
gratis tamen,
facere possit.

Census a mo-
nasterio Sedi
Apostolicae
debitus.

Ligni S. Cru-
cis ibi reposita
portionem semper
ibidem perma-
neat.

Anathema
contra rerum
monasterii
propriarum et
privilegiis hu-
ius temerato-
res

Ius audeat missam celebrare, nisi sit episco-
pus, vel abbas, tresque sacerdotes hebdo-
madarii ad hoc officium deputati, eorumque
successores. Episcopus quoque, in cuius
parochia locus est, nihil sibi in eo vendi-
care audeat, praeter ordinationem facere
clericorum et monialium, si tamen gratis
fecerit. Si autem, ordinationes expertent
ab alio quoemque velint episcopo.

6. Ut vero locus ipse in quadragesi-
mali tempore solvat Papae annuam pen-
sionem, statuit idem Manegoldus pensio-
nem ipsam esse anabolagium, idest, famo-
num, stolaum enim auro, manipulum, et
cingulum. Nos vero, quia locus ipse con-
ditus est propter eam, quae supradicta
est, sanctae et vivilicet Crucis portionem;
eamdem inibi semper manere volumus,
copimus et optamus, et a nemine auferri:
statuentes apostolica censura sub divini
iudicij obtestatione, ut nullus imperator,
nullus rex, nullus episcopus, nulla pot-
esta, nulla praeterea magna parvaque per-
sona, eamdem vivifici ligni portionem ab
ipso monasterio audeat auferre quolibet
modo, vel aliquid facere contra omnia,
quae superius scripta sunt; sed nec etiam
aliquid diminuere de bonis eiusdem mo-
nasterii, quae modo habet, et usque in
aeternum habebit, quelibet farto, quel-
raptu, quel alienationis modo. Id qui
praesumpserit, donec digne satisficerit,
anathema sit. Qui vero pio intuitu custos
et observator huius nostri privilegi exti-
terit, a Domino Deo benedictionem con-
sequatur, et aeternae vitae particeps effi-
ciatur. †

Datae in non. decemb. per manus Petri
diaconi bibliothecarii et cancellarii sa-
crae apostolicae sedis. Anno domini Leo-
nis IX papae i, indictione iii (1).

Dat. die 3 novembris anno Domini 1049,
pontif. Leonis anno i.

(1) Gretserus in fine notarum in hanc bullam
ei subiectam asserit crucem inclusam genuino circulo;
cuius peripheriae inscriptum legitur: Mis-
ericordia Domini plena est terra: in ipso circulo:
Leo P.; caetera vero antiquitate consumpta reor;
sic enim restituendam putamus inscriptionem, Leo
PP. IX, ut in aliis sigillis notandum vidimus.

*Diploma de concessione decimae obla-
tionum, basilicae Vaticanae facta a
Leone PP. (2).*

SUMMARIUM

Oblationes, quae qualibet decima die in al-
tari S. Petri vel in confessione ponentur,
eadem omnino proprias fore decernuntur. —
Vasa vero, indumenta et oruamenta, quae
ibidem offerentur, in salarium clericorum
inibi ministrantium servanda. — Oblationes
vero vigiliarum et diei festi S. Petri totae
ad peragenda solemnia. — Donatio decimae
tributorum omnium regnorum, provincia-
rum etc. — Censura contra violatores do-
nationis huius. — Leonis PP. subscriptio.

1. Beate Petre apostole, ego Leo episco-
pus servus tuus, et omnium servorum
Dei, de tuis donis aliquam tibi offero
partiem, quam mihi fuit visum dignum
et iustum eniris, quibus eiremndor, au-
ferre, et tibi offerre quasi meam, enim sit
tua. Quidquid enim est, quod in iuribus
nostris sit, licet sit parum ad conferentiam
praeteritorum, quae nostri antecessores
habuerunt; id tamen, quantumcumque sit,
dignum tecum indicavi sortiendum. Eece
enim de oblationibus fidelium, quae tibi
offeruntur in altari tuo, sub quo sacrum
et venerabile corpus tuum requiescit, et
etiam in confessione ipsius altaris, deci-
mam partem tibi, quamvis tuum totum
sit, humili devotione, et tota cordis pro-
sternatione offerimus, donamus, concedi-
mus, et etiam corroboramus atque con-
firmamus ad constructionem et resarc-
tionem ipsius tui sacri templi, in aedi-
fandis parietibus, picturis, tignis, tectis,
imbricibus, et praeterea luminariorum con-
cinnationibus assiduis olei et cerae, nec
non lampadibus vitreis et acindulis,
atque thymiamate, caeterisque omnibus
utensilibus, quae ad usum et necessita-
tem atque decorum totius ipsius Ecclesiae
pertinent. Decimam vero ipsam semper
volumus esse decimam diem; nt oblatio,
quae tibi debetur, separata sit a caeteris

Oblationes,
quae qualibet
decima die in
altari S. Petri
vel in confes-
sione ponen-
tur eadem
omnino pro-
prietas fore de-
cernuntur.

(1) Ex archivo basili. Vatic. edidit Baronius ad
annum 1049.

oblationibus, et nullum aliqua confusione patiatur errorem.

2. Super hoc etiam, si qua vasa, si quae ornamenta vel indumenta ecclesiastica super ipsum sacrum et venerabile altare tuum oblata fuerint ad cultum Dei divinis officiis et mysteriis necessaria: conferimus ea omnia ipsi tuae Ecclesiae, ibi perpetuo permannsura in usum et salarium, Deo et tibi illie servientium et servitorum.

3. Addendum quoque eredimus illud oblationis munus, ut quidquid scilicet per fidèles ad ipsum tuum altare et ad ipsam confessionem offeratur in vigiliis natalis tui, et in ipsa tui natalis die, beate Petre apostole, totum sit speciale tuum pro luminaribus, et caeteris diversis necessitatibus, ad ipsa tua solemnia agenda pertinentibus.

4. Nec illud praetermittendm censuimus, et quotiescumque, de quibuscumque regnis, vel oris tributa sive ad altare tuum offeruntur, sive ad apostolici pedes ponuntur, sive quocummodo apostolicae sedi, cui Deo authore praesidemus, persolvuntur: decima pars eorum semper tibi, beate Petre apostole, debeatur ad reformationem Ecclesiae tuae, et caetera, quae superins diximus.

5. Ut vero haec omnia observentur illibate, tam a successoribus nostris, in sede tua, o beate Petre, usque in finem saeculi sessuris, quam etiam eunetis hominibus tam magnis quam parvis, tam divitibus quam pauperibus, mediocribus, diversi sexus et aetatis; statuimus apostolica censura, qua licet indigni fungimur, sub divini iudicii obtestatione et terribilis anathematis interpositione, ut scilicet qui cumque contra hoc nostrae humilitatis donum tibi de tuo, beate Petre apostole, fideliter ac pure collatum, venire tentaverit, et intemeratum non iustificaverit, non solum segregatus sit a communione fidelium in hæc temporali vita, sed in alia quoque damnatus sit perpetuis poenis, et gehennalibus tormentis. A contrario

Vasa vero, et
indumenta, et
ornamenta,
quæ ibidem
offerentur, in
salariorum inibi
ministrantium
servanda.

Oblationes vero
vigilarum at
dei festi S.
Petri totae ad
persigenda so-
lemnitas.

Donatio deci-
mae tributo-
rum omniuum
regorum,
provinciarum
etc.

Censura nostra
violatores do-
nationis bovin.

etiam, quicumque devotus custos, et canthus observator nostræ oblationis extiterit, divinis benedictionibus angeatur, et hic per te, beate Petre apostole, a peccatorum vinculis absolvatur, et illuc quoque per te intra ianuam regni cœlestis admittatur.

Hoc igitur nostræ devotionis privilegium, ut verius credatur, et certius habeatur, subscriptione nostra roboravimus, et roboratum nostro sigillari sigillo iussimus, ad laudem et gloriam Domini nostri Iesu Christi, apud quem, beate Petre apostole, semper esto memor nostri, et omnium ovim, quas suas ipse pascendas tibi commisit, et per nos miseratus pascit, et paset adhuc per alios in saecula saeculorum.

+ Ego Leo episcopus servus tuus, beate Petre apostole, donum, quod tibi de tuo feci, manu propria roboravi (1).

Leonis PP.
subscriptione.

Bona a se suisque consanguineis, caeterisque ecclesiae Ss. Martini et Laurentii, in Hesse positae, in Alsatia, oblata confirmat Leo, eiusque dedicationis diem celebrari præcipit die 25 novembris (2).

SUMMARIUM

Exordium a gestis utrinque Sancti desumptum. — In Hesse familiae sepulchrum Leonis IX PP. — Confirmantur donationes omnes hunc Ecclesiae factae vel in posterum facienda. — Ipse Leo Tullensis ep. enim esset, altare in hac ecclesia consecravit. — Decretum ne quis praeter archiep., episcop., vel hebdomadarius Ecclesiae eo super altari missam celebrare possit — Nisi habito prius a monialibus ei abbatissa consensu. — Dedicationis dies celebranda

(1) Desiderantur notæ chronologicae; sed nos cum Baronio anno 4049 damus; quod magis donendum, nondum ex antiquitatis tenebris erui potuit sigillum, quod hic appossum dicit Leo: simile tamen illi putamus, quod Fridericus Schannat in Vindiciis Hist. et Probat. Monarch. Fuldenst. concessu, et cuius ethipon apponemus.

(2) Ex apographo edidit Mabilouius loc. cit., num. Lxi.

quotannis 25 novemb. — Enumeratio bonorum ad huiusmodi Ecclesiam spectantium. — Lex ab Hugone comite facta in favorem Ecclesiae, confirmatur. — Confirmantur itidem bona omnia supradicta, liberaque ab omni molestia fore, declarantur. — Anathema in attentates.

Leo episcopus servus servorum Dei, Ecclesiae in loco, qui dicitur Hesse posita, in honore Sanctae Bei Genitricis Mariae, et in memoria Sanctorum Martini confessoris et Laurentii levitae gloriosi, et igne purgatorio assuti martyris dedicatae, et per eam Sebergae (1) abbatissae nepti nostrae, et post eam successuris inibi Dei aueillis in perpetuum.

Martinus hic panper et modicus, quo caelum divites ingrediamur, duleiter monet, ut sibi suisque amicabiliter serviamus. Assatus et piceis Laurentias, quemadmodum ipse dieit, suavem gloriam promeruit: ita et nos sibi, suoque Domino nostro Iesu Christo vult per multos labores inservire, ut sic digni officiamur operari sua mercede. Hae unius leni mansuetudine, et alterius aspersa impulsione commoniti, quod solemus, et debemus, etiam huic Ecclesiae confirmationem nostri privilegii gratis concedimus pro sanctorum debita veneratione, et parentum nostrorum inibi in Christo quiescentium memoriali ac praecordiali devotione. Tegit enim martyr patruelles nostros comites Mathilridum, et bonae memoriae Gerhardum, eiusque uxorem devotam famulam Deo Canisam, et cordis nostri dum vixit, dulce solamen fratrem nostrum Hugonem. Et quia sonus mitis confessor, cuiuscumque sanctorum sibi vendieavit corpora, non se elonget eorum precibus exigentibus, vel alienet ab animarum apud Deum obtainenda venia, ut sub eius protectione vixerunt, tutione propitia per eum aeterna promereantur gaudia. Confirmamusque eidem loco illa, quae nominati eidem, vel alii parentes nostri contulerunt bona, et quaecumque concessit iam illis, vel in perpetuum concessura est quaelibet Deo fidelis persona. Et ut noverint omnes, quantum honorem hinc loco semper optaverimus, iustis precibus domnae Mathil-

(1) Forte Gerbergae.

Esordium
gestis utrius-
que Sancti de-
sumptum.

In Hesse fa-
milia sepul-
chrum Louis
IX PP.

Confirmantur
donaciones
anno hunc
Ecclesiae factae
vel in posterum
ficiendae.

Ipse Leo Tul-
ensis ep cum
esset, altare
in hac ecclesia

dis et filii eius Henrici nostri quondam nepotis altare in ipsa ecclesia tria nos

consecravit.

Decretum ne quis, praeter archip., epi-

scop., vel heb-

domadarum Ecclesie, eo super altari

nossam celebra possit, nisi habito pri-

us et munilibus et abbatissa consensu.

Dedicationis dies celebra da quotannis 25 novembris.

Enumeratio bonorum ad huiusmodi Ecclesiam spectantium.

Mathildis dilectae uxoris fratri nostri Hugonis praedicti, et filii eius Henrici: Moneta apud Nesse cum totius mereati utilitate; quarta pars ecclesiae de Tessellogen cum conductu et omni integritate; ecclesia de Belnoyre tota cum conductu, et omni integritate: de hac Ecclesia quinque solidi omni anno persolventur. Ecclesia Elbersmyter tota cum conductu et omni integritate: de hac etiam quinque solidi omni anno persolventur: ecclesia Bettelingen tota cum conductu et villa ex toto, et omni integritate. De hac etiam omni anno duo solidi persolventur. Apud Rodesheim tres partes decimae ecclesiae inferioris, et ipsa ecclesia cum conductu et omnibus ibidem ad christianitatem pertinentibus: de Decreim omni anno sex carrae vini ad cellarium monialium dantur; et in festo Sancti Martini decem solidi ibi persolventur absque aliis beneficiis, quae inibi sunt posita. Apud villas Bosseringen, Schaembach, Oib, Richenhosem, prata, agriculturae non modicae: de familia antem Ecclesiae, ac suaem catholicae fidei, et honestae religionis, pater noster Hugo, iustus in eisdem bonis advocatus et haeres, hanc constituit concordiam, ut invicem se in legali matrimonio secundum suam conditionem, coniungendi liberam habeant licentiam: ita ut si ex illa coniunctione numerosa proles procreata fuerit, aequaliter dividatur Ecclesiae et haeredi; si autem non procreatum fuerit, inde nisi unum cuiusque sexus mancipium, pro speciali sua reverentia habeat Ecclesia; quod et nos confirmamus, atque in perpetuum taliter permanere stabilimus; necon et omnia ad ipsam Ecclesiam pertinentia, stabilia, et firma, et nullo modo violanda, haec nostrae praeceptionis pagina corroboramus, et nihil horum, neque imperator, neque rex, neque dux, neque marchio, neque comes, neque vicecomes, neque advocatus, neque aliquis haeres, et neque archiepiscopus, neque episcopus vel aliquis ecclesiastici ordinis, seu mundanae conditionis magna

parvaque persona infringere, vel minuere, aut invadere praesumat. Si autem aliquis praesumpserit, liberam habeat licentiam adeundi auctoritatem apostolicam. Violatorem ergo huius praeepti Martinus pins, nisi resipuerit, non defendat, Laurentius laesus in illum iratus insurgat, sitque omnibus sociis ingratus, atque divinum anathema sustineat; conservatorem vero divina gratia circumveniat, et apostolica benedictio conservet, et muniat (1).

Anathema in
attentatores.

XII.

Ecclesia Ss. Adalberti et Paulini Romae in insula Lycaonia episcopo Portuensi confirmatur, cuius dioecesis fines praescribuntur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ioannes Portuensis antea Tuscanensis. — Qua diligentia inquiret sacerdotem romana Ecclesia de translationibus episcoporum. — Confirmatio bonorum Portuensis Ecclesiae, quae hic enumerantur, cum finium assignatione. — Portuensis Ecclesia haeres illorum, quos in sua dioecesi sine haerede et ab intestato mori contingat. — Ius nominandi castaldeum Portuensem episcopis concedeatur. — Pocua in huiusmodi comitem, si castalde mollestiae fuerit. — Ministri ab episcopo statuendi. — Confirmatio casalis Genesiani. — Item et totius insulae Lycaoniae. — Synodus romana in ecclesia S. Salvatoris ad examinandam controversiam inter episcopos Sylvae Candidae et Portuensem de huiusmodi insula. — Quae ea in synodo super hoc acta sint. — Tandem insula Lycaonia Portuensi Ecclesiae adjudicata est, cum ecclesia Ss. Adalberti et Paulini, omnibusque rebus ad eam pertinentibus. Perpetuum silentium super hoc Sylvae Candidae episcopis interdicatur. — Insulae termini. — Omnimoda iurisdictione in insula et tota Transyberina regione Portuensis ep. conceditur. — Excepta ordinatione diaconorum, subdiaconorum et acolytorum S. Palatii Lateranensis. — Designatio finium regionis Transyberinae Portuensi episcopis subiectae. — Excipiuntur aliquae Ecclesiae inibi existentes.

(1) Mabill., annal. lib. LIX, n. LXII, huius Cartae epocham revocat ad annum 1049. (2) Ex registro Greg. PP. IX edidit Ughellius, Ital. Sac., tom. I.

Lex ab Hugone
rem te facta in
favorem Ecclesie,
confirmatur.

Confirmatur
itidem bona
omnia supra-
dicta, libera-
que ab omni
mollestia fore,
declarantur.

— Confirmatio aliorum bonorum S. Portuen. Ecclesiae. — Iurisdictio omnimoda super flumen, quod iuxta portum fluit. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis servitium aliquod, placitum, etc. exigere ab hominibus in dioec. Portuen. degentibus interdicitor. — Spiritualis et temporalis poena contra inobservantem. — Solitae clausulae. — Nomina episcoporum, qui synodo interfuerunt, et huic privilegio subscrivit.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilectissimo nobis in Christo fratri et episcopo nostro Ioanni Portuensis Ecclesiae assistiti, suisque successoribus in perpetuum in Domino salutem.

Exordium.
Ioannes For-
tuensis antea
Tuscanensis.

Qua diligentis
inquirere so-
lebat Romana
Ecclesia de
translatis sibi
episcoporum.

Confirmatio
bonorum Por-
tuensis Ecclesiae,
que hic
enumerantur,
cum fisiis
assignatione.

Supplicantium desideriis annuendum nobis esse, et ratio et benignitas poscit, quia quod rationabile est, impendere benigne quidem non negare. Quapropter quia transmigrationem fecisti de sede Tuscanensi ad eamdem sedem Portuensem, dignum duximus in synodo prius de hoc ventilare, utrum iuste facta fuerit vel iniuste, quod et facimus residentes in synodo, et ecclesia Salvatoris. Cumque ibi diligenter esset examinatum, qua ratione de episcopatu ad episcopatum transieris, inventum est, tam necessitatis quam utilitatis causa hoc factum fuisse, et indicatum est hoc fieri potuisse. Quae etiam fuerit necessitas, quae utilitas, satis patenter est expressa necessitas, quia iam romana Ecclesia in filiis, quos ipsa iactaverat, defecerat, quorum tu pars superstes eras; congrua utilitas vero, sive pro rebus ipsis Ecclesiae, quae tibi notae erant prae aliis, sive pro consiliis dandis, sive etiam pro mediatione romanae Ecclesiae, et imperatorum, quorum tu saepe mediator fuisti. Hac igitur re inclinati, decrevimus petitioni tuae satisfacere, scilicet ut tibi tuisque successoribus ipsum Portuensem episcopatum confirmemus, quia utique libenter facimus. Et primum ipsum episcopatum Portuensis Ecclesiae, quae posita esse videtur foris praedictam Portuensem civitatem, cui vocabulum est S. Hyppoliti, cum vineis et hortis, seu clausulis vineatis, et olivetis in crenitu eiusdem ecclesiae: pariter et clausuram de

vinea una in integrum sitam in Cardetum et in Finilia, clausuras duas cum vineis et terris in Bria. Omnia haec posita in Insula maiore, immo et ecclesiam S. Mariae, et aliam ecclesiam S. Laurentii cum cellis et hortis atque vineis, clausuras quinque. In una quidem ecclesia est Ss. Gregorii et Theodori, et in alia ecclesia S. Viti, sicuti a muro et fluvio Tiberis atque limitibus circumdatur, tercia est in ripa fluminis, quarta iuxta S. Maria, quinta iuxta S. Laurentium usque in Traianum, nec non et clausuram de vinea in locum qui vocatur Scarao, et aliam petiam unam in terra Cucuzuba, et aliam in Montone; verum etiam et fundum in integrum, qui dicitur Baecanum, cum appendice sua, quae vocatur Criptula, in quo sunt eisternae antiquae positae iuxta eamdem civitatem Portuensem, sicuti incipit a primo latere, ab arbore, quae vocatur Tamarix, et dirigitur in Columella, quae in campo stare videtur millio in distante ab eadem civitate, et deinde pergentem recto itinere per Salariam, et usque ad attigiam piscatoriam, et deinde redeunt ad mare per Buccinam, et circumcurrent littus maris ad S. Nympham, et usque ad foecum Micinam cum locis, qui dicuntur Vineera, usque ad Balnearia, atque locum qui vocatur Portus Traiani: nec non et castellum aliud minus in integrum cum omni sua pertinentia, et in civitate Constantiniiana omnia quae ipse idem habere dignoscitur, una cum ecclesia Bb. apostolorum Petri et Pauli cum cryptis, ubi animalia ipsius Ecclesiae manere videntur, et deinde usque ad S. Mariam, quae ponitur in arcu cum crypta, et domum, quae vocatur Balneum Veneris, et usque ad viam publicam infra ipsum castellum, atque Cannetum de ista civitate: nec non monasterium S. Agnetis cum salariis et vineis, quae incessum habere videtur: porro et fundum in integrum, qui vocatur Polmus, cum casis, vineis et terris et pascuis, extendentem se usque ad furnum antiquum iuris praedicti episcopii,

et in eodem fundo monumentum antiquum esse videtur via Portuensi, millario ab urbe Romae plus minus decimo. Itemque et Insulam maiorem in integrum cum hortis et vineis seu terris in locum, qui vocatur Searaio, qui olim fuit Portus Traiani, inhaerentem eidem fundo Baceani, et cum omnibus ad eum pertinentibus: pariterque et fundum, qui vocatur Iudeorum, et fundum, qui vocatur Gualdus, cum omnibus eorum pertinentibus, positus iuxta praedictam civitatem, et filium salinae in integrum extensem in una fila. Item et in Baceano et in Genestula et in fila novem, omnia fila Salinarum, quae ad vestrum episcopum pertinere noseuntur: seu et fundum in integrum, qui vocatur Gualdus maior, cum ecclesia S. Aureae, et monumento suo, et terra semitaritia, quae appellatur Planura, in qua cisternae esse videntur, posita inter fluvium, formam Arcionum. Nec non et confirmamus vobis curtem in integrum, quae dicitur Galeria, in qua est ecclesia S. Mariae, cum caminatis seu trilineis atque diversis cubieulis, omnibusque suis aedificiis, quae infra se habere dignoscitur, cum omnibus finibus, terminis limitibusque suis, terris, casalibus, sylvis atque pantanis eum ponte, et ipsum rivum, qui vocatur Galeria, usque ad flumen cum locis ad acquimolam faciendam, vel cum omnibus, ut superius dictum est, sibi generaliter: et in integrum cultum et assolatum, situm in campo, qui vocatur Meruli, constitutum via Portuense, millario ab urbe Roma plus minus duodecimo, sicuti affines incipiunt a toto curte, a prima latere prata Caraci, qui vocantur Meruli, et deinde usque ad montem, quem olim detinuit Ioannes de Mincia, et haeredes Stephani Numenelatoris, et deinceps ultra viam per casale, quod olim detinuit Ioannes de Sergio, et transit aliam viam Carrariam, et venit in casale, quod detinent haeredes Franconis Transtyberim, sicuti per fines marmoreos designatur, et deinde per casale Ss. martyrum Cosmae et Damiani, et transit per

fossatum antiquum, quod verno tempore dueit aquam in via Galeriae, et ascendit per ipsum rivum usque in mola de Sylva, et revolvit per viam Carrariam usque in vallem medium de monte, qui vocatur Zunili, et usque in Stafili, qui stat in Lintistino, et usque in caput de Valle Stabla, et per fossatum ipsius vallis pergit a pede filii salinarum, concludente totum campum usque in pedicam, quae vocatur Viscoli, et piscina Galiarda concludente ipsam pedicam, quae sunt fila triginta, et pergente iuxta fila, quae stant monasteria de Miranda usque in stagnum Maius, et per ripam stagni usque in Burdunaria, et a pede filii usque in Baceani, et terra de supradicto episcopio, et formam usque in rivum, qui vocatur Galeria, et pantanum de Ricorle usque in primum affinem de Pratis Ceraei. Infra hoc vero fines, loca et vocabula sunt haec: S. Caesareus, Palmis, Sortilimum, Clusa Vetere, Pantanum Maius, Medianum, mons Ruginosus, mons de Zumilis, mons Canaparius, Celsa, Limes Major, Stagnellum Maledictum, Tioeli, Piscina Galiarda, Olivastrum, Stagnellum Peregrinum cum omnibus eorum pertinentiis. Nec non et confirmamus vobis perpetuauerit quatuor in integrum principales uncias de toto Stagno Maiore Portuense, cum omni piseatione, redditione, et statione sua, vel cum omnibus ad ipsas quatuor uncias pertinentibus, sicut a predecessoribus nostris supradictae Ecclesiae Portuensi concessum est. Verum etiam concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus turrem in integrum, quae vocatur de Albo, cum easis, vineis, hortis, terris, campis, pratis, pasuis et sylvis, pantanis et rivi, cultis et incultis, vacuis, plenis, et cum omnibus ad ipsam turrem generaliter et in integrum pertinentibus, sicut affines eiusdem designant, a primo latere rivus, qui vocatur Galeria, a secundo latere fluvius Tiberis, a tertio latere Pulverinula, et a quarto latere forma, quae vocatur Arcionum. Concedimus etiam ipsis hominibus, qui per tempora habita-

turi sunt infra turrem, ut nullius potestati, nullius ditioni subditi sint, nec alii eum serviant, aut hostem faciant, nisi episcopo, qui in dicto episcopio fuerit. Nec non et confirmamus tibi usque successoribus in perpetuum omnes res, et facultates mobiles et immobiles de illis hominibus, qui sine haerede, et intestato mori continet.

Portuensis Ecclesia haeres illorum, quos in sua dioecesi sine haerede et ab intestato mori continet.

Ius nominandi casteldeum Portuensem episcopis conceditur.

Poena in huiusmodi comitem, si casteldeo molestiae facit.

turi sunt infra turrem, ut nullius potestati, nullius ditioni subditi sint, nec alii eum serviant, aut hostem faciant, nisi episcopo, qui in dicto episcopio fuerit. Nec non et confirmamus tibi usque successoribus in perpetuum omnes res, et facultates mobiles et immobiles de illis hominibus, qui sine haerede, et intestato mori continet.

Ius nominandi casteldeum Portuensem episcopis conceditur.

Poena in huiusmodi comitem, si casteldeo molestiae facit.

aurei persolvat, medietatem nostro palatio, et medietatem vestro episcopatu; et quod ab eis in castaldiones ordinatum fuerit, evanetur. Si vero exinde contumax extiterit, usque ad vestram satisfactionem excommunicatus existat. Itemque concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum de civitate Portuensi piscatores, duos curiales, qualescumque de eis eligere volueritis in perpetuum, ita ut alterius nullam dationem, nullumque servitium faciant, neque ad placitum adstringantur ab aliqua persona; scilicet tibi usque successoribus hanc commitmentum potestatem. Item confirmamus tibi usque successoribus casale unum in integrum, qui vocatur Genesianum, quod et Mallianum vocatur, cum insula Modice ultra rivum in ipso loco posita, cum omnibus ad eum pertinentibus, posita vii Portuense iuxta Mallianum, iuris monasterii S. Pancratii. Etiam confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum totam insulam, quae vocatur Licania, ubi est ecclesia S. Iohannis Baptistae et S. Adalberti, ubi querimoniam posuisti in synodo quam celebravimus in ecclesia Salvatoris, quare contra Crescentium S. Sylvae Candidae Ecclesiae episcopum, qui eamdem Ecclesiam suo episcopatu vendicabat; cum vero ambae partes ante praesentiam nostram, et totius synodi statuisse, placuit, ut si scripturam exinde haberes, in medium videundam legendamque proferres. Statim attulisti privilegium, quod antecessori tuo Benedicto episcopo, qui diebatur de Pontio, Benedictus VIII antecessor noster fecit de integritate totius episcopatus. Quod cum lectum esset, nominatum ibi inventa est ecclesia illa, quam sicut in querimonia tua dixisti, ipse tuus antecessor dicaverat tempore Othonis III imperatoris, a quo aedificata fuit in honorem S. Adalberti, qui suo tempore martyrium pro Christi nomine suscepit. At episcopus ille rogavit sibi a nobis dari inducias ad certum terminum, ut afferre vobis posset iustitiam, quam se

Ministri ab episcopo statuenda.

Confirmatio casalis Genesiani.

Item et totius insulae Licaniae.

Synodus Romana in ecclesia S. Salvatoris ad examinandam controversiam inter episcopos Sylvae Candidae, et Portuensem de huiusmodi insula.

*Quae ea in sy-
nodo super
hoc acta sunt*

habere dicebat. Nos vero, quia synodus ea die terminabatur, concessimus; eumque terminus advenisset, tu ad nos humiliiter et solus, ille autem magna hominum multitudo freuis, ad nos venire despexit; residentes tamen nos cum iudicibus nostris, ad eum legatum, ut ad nos veniret, direximus, scilicet non nisi eum suis redemptis adiutoribus venire se dixit; quo dicto, eum tota sua multitudo recessit. Scilicet nos ad eius contumaciam non respiacentes, ex consilio iudicium archidiaconum nostrum Hugonem usque ad dominum eius misimus, ut sequenti die ad nos veniret, sicut episcopus enim episcopo rationem habiturus; cumque die altera simili modo resideremus expectantes eum, non venit, scilicet epistolas quasdam veniam praferentes misit, cumque nihil rationis diceret, ut amplius expectari deberet, lantibus omnibus iudicibus, frater Alinardus Lugdunensis archiepiscopus canoniam et distinctivam protulit sententiam: primam de contumacibus puniendis: secundam de ecclesiis, quae sunt intra limites episcopatus, quomodo ad eum pertincent. Qua prolatâ sententia, a nobis et ab omnibus lata, confirmata fuit. Quapropter tam tibi quam tuis successoribus eaudem ecclesiam per hoc nostrum privilegium concedimus, confirmamus, quenam tam illi episcopo quam successoribus eius perpetuo interdicta de eadem ecclesia, sita in praedicta insula cum curribus et oratoriis infra easdem curtes, et cum omnibus ad eas generaliter et in integrum pertinentibus, cum hortis et aquimolis suis, sita infra hanc urbem Romanam, sicuti extenditur ab uno capite, ubi dividitur flumen, et usque in aliud caput ipsius insulae, ubi adunatur. Pari modo concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum omnem ordinationem episcopalem tam de presbyteris quam de diaconis vel diaconistis sive subdiaconis, consecrationem ecclesiarum vel altarium, quam in tota Transtyberi necessere fuerit facienda, nisi

forte cardinales, diaconi vel subdiaconi ant acolyti saecu Lateranensis palatielli efficiantur, scilicet omnia tuis p[ro]p[ri]e successoribus, vel quibus episcopis, a vobis invitati fuerint, ordinandi, benedicendi et consecrandi concedimus potestatem. Et ne parochia vestra ab aliquo pervadatur episcopo, fines eius per hoc nostrum privilegium insinuare, tuncque Ecclesiae confirmare emamus, incipiente primo termino a fracto ponte, ubi unda ducitur per murum Transtyberinæ civitatis per portam Septimianam, per portam S. Pancratii, per Silicem vero ipsius portæ usque ad pontem marmoreum, qui est super Annonem, et duicit per ipsam Silicem usque ad Paritorium, inde revolvit per paludes usque in mare, indeq[ue] per mare duo millaria ultra Pharam, usque in foecum maiorem, inde autem per flumen maius usque Romanam in fracto ponte iuxta Marmoratam per pontem S. Mariae usque ad pontem Indaeorum per medium flumen, et reete ad medium pontem fractum, ubi de ruda diximus, qui est primus affinis, absque transtyberini catholice ecclesiis S. Mariae in Transtyberim, S. Grisogoni et S. Caecliae, vel monast. S. Pancratii et monasteriorum Ss. Cosmae et Damiani; tamen in praedictas ecclesias quicquid ab episcopis necesse fuerit faciendi, Portuensibus episcopis ab ipsis invitatis tribuimus potestatem. Itemque concedimus et confirmamus in iam dicto episcopatu plebem S. Mariae et S. Apollinaris in Mola Rupta, et plebem S. Stephani in Pansi, et plebem S. Mariae in Apuniana, vel omnes ecclesiias exiguae vel magnas cu[m]slibet nominis, quae infra iam dictos affines fuerint vel esse possint, absque illis quas iam diximus, trans Tyberim sitis. Interea sancientes inuenimus, sicuti a nostris antecessoribus iussum est, ut in flumine, quod iuxta Portuensem urbem decurrit, nullus andeat molendina, aut pontem praeter iussionem tuam, vel successorum tuorum episcoporum iuxta priscam consuetudinem quomodo constituere, et cum vel a vobis,

*Excepta ordi-
natione diaco-
norum et eco-
lytorum S. Pa-
latii Lateranen-
sis.*

*Designatio bi-
nium regionis
Transtyberinæ
Portuens. episcopis
subiec-
tas.*

*Excipiantur
aliquae eccl[esi]as
in bi exis-
tentis.*

*Confirmatio
aliorum bonorum
S. Portuens Eccl[esi]ae.*

*Tandem insula
Liconia Portuensi ecclesiae adiudicata
est, eum eccl[esi]a Ss. Adalberti at
Paulini, omnibusque rebus ad eam perti-
nentibus. Perpetuum silentium super hoc
Sylvae Candide episcopis interdicatur.*

Insula termini.

*Omnimoda in-
residio in insula et tota
Transtyberina
regione Portuensibus ep. conceditur.*

*Omnimoda in-
residio in insula et tota
Transtyberina
regione Portuensibus ep. conceditur.*

*Jurisdictio om-
nimoda super
flumen, quod
iuxta portum
fuit.*

vel ab aliis quibus tamen faciendis vos iniunxeritis, constitutum aut factum fuerit, ipsa molendina, vel pons vestro arbitrio dispensentur: de ponte vero, si factus fuerit, cum plaustro onusto vietum vel vinum nemo andeat hinc illuc, neque inde hue penitus transmeare. Iterum saecientes iubemus, ut nullus presbyter vel cuiuslibet ordinis cleriens de toto episcopatu audeat ad placitum constringere, aut ad finiendas contentiones compellere, aut aliquod servitium ab eis exigere, praeterquam Portuenses episcopi, in eius paroecia snt. Quicumque vero praesuceptor, sive dux, sive comes, vel vicecomes, aut cubicularius, vel a nostra apostolica sede missus ant qualisunque interveniens potestas de ipsa civitate Portuense dominatum tenuerit, de quocumque fuerit ordine, praedicta omnia immobilia loca, aut praeonomiatum castaldeum, vel duos pisatores, et duos curiales, vel omnes praedictos clericos a iure et potestate atque ditione praefati episcopi auferre vel minuere voluerit, vel parochiam infringere tentaverit, aut homines in praedicta turre habitantes, vel ubiquecumque proprietas episcopi in usionata fuerit, ad publicum servitium revocaverit, sciat se compositurum ipsi episcopatu aucti purissimi libr., et insuper anathemati subiaceat. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione, ut nullus unquam successorum nostrorum pontificum, vel alia quaelibet magna parvaque persona, ea, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate et augumento praedicti episcopatus statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgredi, aut aliquid deinde minuere audeat, scilicet sicut superius a nobis statutum vel concessum est, ita perennis, ac perpetuis temporibus sine aliqua minutione permittat in aeternum permanere. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hoc nostrum privilegium venire, aut in quoquam dirumpere praesumpserit, et sicut a nobis superius statuta sunt, firmam manere non dimiserit, et in aliquo offendit,

derit, sciat se, nisi resipuerit, anctoritate D. i omnipotentis, et B. Petri apostolorum principis atque nostra, qui eius fungimur vice, anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienum atque eum Iuda traditore D. N. Iesu Christi cum diabolo et omnibus pompis eius aeternum incendium concremandum. Qui vero pio intuitu eustos et observator huius nostri privilegi extiterit, benedictionis gratiam vitamque aeternam a insto Iudice Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen. Bene valete. Datum x kal. mii per manum Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Leonis IX papae (1), indict. ii (2). Ego Eberardus Treverorum archiepiscopus quamvis indignus interfui, et subscripsi. Ego Alinardus Lugdunensis archiepiscopus hoc decretum lansus, manu propria subscripsi. Ego W. episcopus subscripsi. Ego Roprandus episcopus scripsi. Ego Canibertus episcopus Taurin. subscripsi. Ego Cadalus Parmensis episcopus scripsi. Ego Oppizo Pisensis episcopus scripsi. Ego Guido Vultervensis episcopus scripsi. Ego Hencicus Spoletanus episcopus scripsi. Ego Arnulfus episcopus scripsi. Ego Martinus Pistorien. episcopus scripsi. Ego Petrus Clusiensis episcopus scripsi. Ego Dux episcopus interfui. Ego Tuderius Arbinensis episcopus interfui. Ego Benedictus episcopus Forosemprenien. interfui.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum licet etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen.

Dat. die 22 aprilis anno Domini 1050,
pontif. Leonis anno ii.

XIII.

Canonizatio beati Gerardi Tullensis episcopi, eiusque festivitatis institutio (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Gerardi Tullensis sanctimonia;
— Et fructus praedicationis evangeliae;

(1) Lege ii. (2) Indict. iii, ut infra notabimus.
(3) Transcript. ex Archiv. Vatic.

Nomina episcoporum, qui fuerunt, et huic privilegio subscripsere.

Omnibus cu-
juscumque di-
gnitatis per-
sonis servitum
aliquid, pla-
citorum etc. exi-
gere ab omni-
bus in dioce-
si Portuen. de-
geatibus inter-
dicitur.

Spiritualis et
temporalis
poena contra
inobedientes

Solitae clau-
sule.

— Castitas; — Amor in Deum et charitatis ardor; — Charitas in pauperes; — Miracula. — Apparitio sancti Gerardi cuiusdam Albizoni monacho. — Synodi consensus de sancto Gerardo canonizando. — Eius festus dies statuitur die 23 aprilis.

Leo episcopus servus servorum Dei, enetis catholicae Ecclesiae filii in Christo salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Virtus divinae operationis in omnibus est mirabilis, maxime tamen in sanctis suis, quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui (a); quos etiam vocavit, et sanctificavit, antequam saecula fierent, antequam ipsi extarentur. Et quia ipse Dominus in Evangelio dicit: Pater natus usque modo operatur, et ego operor (b); verum procul dubio esse quotidie ostendit, quando dicit, scilicet, eos sanctificandos, quos vocavit, eos vocandos, quos praedestinavit sola gratuitae miserationis bonitate, nec humani generis merito: quia naturaliter omnes sumus filii irae, et filii gehennae (c). Cur autem haec dicere coepimus, continuo patet facimus: quia sicut nemo accedit lucernam, et ponit eam sub modio, sed super candelabrum statuit, ut luceat omnibus, qui in domo sunt; sic et Dominus noster Jesus Christus agit, illos glorificando miraculis in mundo, quos secum vivere et gloriari facit in caelo, ut quia per adoptionem facti sunt filii Dei praeveniente gratia, pateat, eos haeredes esse regni, quod promisit Deus diligentibus se. Paulo igitur ante nos in episcopatu Tullensi (unde natus Omnipotens, et omnia suo arbitrio disponentis, non ullis nostrorum meritorum profectibus ad apostolicam sedem translati sumus) fuit episcopus nomine Gerardus, qui duo talenta, intellectum et operationem a caelesti Patrefamilias accipiens, divinam legem, quam medullitus intellexit, sic opere adimplere studuit, ut fieret dignus accipere illam desiderabilem a Deo salutationem: Euge, serve bone et fidelis, quia super panea

Gerardi Tullen-
sis sanctimo-
nia;

(a) Rom. viii. 29. (b) Ioan. v. 4. (c) Matth. v. 13.

fueristi fidelis, super multa te constitutum; intra in gaudium Domini tui (a). Sic enim Domini sui talenta erogavit, sic animas lucratus est verba salutis praedicando, ut geminatam Domino suo pecuniam presentaret, et sibi aeterna beneficia cumularet. Lumbos sibi praecinxit castitatem servando; lucernas in manibus portavit, exempla homiae operationis aliis praebendo; expectavit Dominum suum a nuptiis sanctae Ecclesiae non dormiendo, sed vigiliando, prima, secunda, tertia vigilia anxius ad eius aspectum secundum illud, quod quotidie psalmebat: sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (b); item: sitiuit anima mea ad te, quam multipliciter tibi caro mea (c). At quia sic semper animo suspicrabat ad Deum eius virtute comitatus, angelicam ducens vitam, quotidie Christum in pauperibus ad mensam suscipiens, quotidie piis actibus insistens, nec docendo, nec agendo, nisi quod sanatum, et Deo gratum esset, multis effalsit miraculorum prodigiis, sanctitati eius testimonium perhibentibus. Unde adhuc plures testes existunt, quod et idem post mortem carnis cum Christo Domino nostro spiritu vivens et glorians, saepe operatus est, et saepe adhuc operatur curans diversos languores, diversaque infirmitates. Quamvis autem venerabile Corpus eius multis, ut diximus, hactenus coruscari miraculis, et ipse in numero sanctorum divino sit deputatus indicio; nondum tamen in catalogo sanctorum sortitus est humana corroboratione numerum; quod Dei miseratrix elementia nobis servis suis reliquit agendum, ubi ad culmen condescendimus apostolicum. Residentibus ergo nobis Romae in synodo in ecclesia Salvatoris cum multis coepiscopis nostris circa sexto nonas maias, relatum est auribus nostris ab Udone Tullensti praeposito eadem nocte ipsum dominum Gerardum in visione apparnisse eiusdem venerabili monacho nomine Albizoni,

(a) Matth. 23, 21. (b) Psalm. xli. 2. (c) Psalm. xlii. 2.

Et fructus
praedicationis
evangelicae;

Castitas;

Amor in Deum
et charitatis
ardor;Charitas in
pauperes;

Miracula;

Apparitio
sancti Gerardi
eiusdem Albiz-
oni monacho.

qui synodo intererat, quem ipse Udo nimiris precibus constrinxerat exorare, divinum ostendere sibi, cuius meriti esset apud Deum ipse dominus Gerardus, qui tot miraculorum radiis coruscabat. Videbatur ergo illi ipsum assistere sibi, quem nunquam corporaliter viderat, nec etiam nomen eius audierat, et dicere, se ipsum Gerardum esse, pro quo Deum decreverat exorare. Ad quod ille gavisus sedulo sciitari coepit, an esset apud Deum in numero sanctorum; cui laeto vultu respondit, procul dubio se esse cum Deo, dignumque ac iustum fore, eos honorari in terris ab hominibus, qui honorantur in caelis ante Deum ab angelorum agminibus. Quam visionem ipsi ore proprio divulgavimus in synodo, exponentes ipsius domini Gerardi vitam, venerabilem conversationem, mirabilem miraculorum multitudinem, efficaciam divinae virtutis ad corpus eius exuberantem, et sequenter sanctam synodus interrogavimus, si deberet ut sanctus venerari, et sanctus deinceps nominari. Ad quod cuneti tam archiepiscopi quam episcopi, tam abbates quam clerici ac laici, quorum ntrorumque magna intererat multitudo, quasi uno ore clamaverunt, ipsum dominum Gerardum virum esse sanctum a Deo inter sanctos numeratum, et ab hominibus inter sanctos numerandum et venerandum, pro eo quod vivens in carne testantibus miraculis, ut vir sanctus extitit, et carne extitus, qualis in mundo fuerit, in caelesti beatitudine positus mundo quotidie eisdem miraculis innotescet. Decrevimus igitur, sic sancta annuente ac laudante synodo, ut ex hoc sanctus habeatur, et sanctus colatur nouo kalendas maias tam Leuchae, sicut sanctus Mansuetus et sanctus Aper, quam ubique terrarum, sicut caeteri sancti, cuius Sancti venerabile corpus per nos ipsos eupimus transferre, et digno honore digno loco in altare proprio collocare ad laudem et gloriam Domini nostri Iesu Christi, qui ideo factus est pro nobis Homo, ut non solum solveret nos a peccatis, sed etiam conferret nobis pra-

mium aeternae beatitudinis, et mansionem in caelis; ubi ipse cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen (1).

XIV.

Monasterium S. Mariae in insula Gorgonea sub iure et ditione S. R. E. esse declaratur, confirmatisque eius bonis omnibus, variis donatur privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Bono abbl. i, ac successoribus monasteriorum cum insula Gorgonea confirmatur. — Abbas eligendus a monachis.

— Immunitas monasterii, honorumque ad ipsum spectantium. — Anathema contra inobservantes. — Abbas a romano pontifice consecrationem accipiat.

Leo episcopus servus servorum Dei, Ecclesiae Sanctae Dei Genitricis ac Virginis Mariae in insula Gorgona, ubi etiam corpus beati Gorgonii requiescit, et per eam tibi Bono abbati, tuisque successoribus in perpetuum.

(1) Clarissimus vir archiepiscop. Ancyranus in suo Codice Canonizationum, non uno in loco a nobis citato, subdit nomina episcoporum et abbatum, qui interfuerunt synodo Romae habitae a Leone PP. IX, sed quin ipse fateatur, se huiusmodi subscriptiones hauisse ex duplice editione bullae huius a Mabillonio facta, eo nos lectorem remittimus. Quod vero de tempore datae bullae notat, transcribendum putamus ad emendandum potissimum errorem, qui in clausulam diplomatis in hac eadem synodo dati Ioanni Portuensis Ecclesiae episcopo, et ab Ughellio relati, irrepsit: *Synodus, ubi haec acta sunt, Romae post Leonis redditum ex Gallia habita est circa nonas maias A. D. 1050, non certe A. D. 1049, quo Leo per mensem maium Romae non fuit, sed Ticini, ubi synodus celebravit hebdomada festi Pentecostes, quod eo anno 1049 incidit in diem xiv maii, ex Pugio Iuniore in breviario tom. II..... Mabillonius ipse, qui saeculo V Benedictino, pag. 893, bullam nostram datam putaverat A. D. 1049, postea in Annalibus tom. IV, pag. 511, eam revocavit ad annum 1050. Nos omnia perlegere, conferre et examinare voluimus, ac nonnisi laude dignissimam auctoris nostri diligentiam advertimus. Leo postmodum (sequitur illustrissimus praesul) die xxx octobris viusden annu corpus S. Gerardi elevavit, quod se elevaturum in bulla praevidicerat.*

(2) Ughell. Ital. Sac. tom. III.

Synodi consensus de sancto Gerardo canonizando.

Eius festus dies statuitur die 25 aprilis.

Ex. admiss.

Bona abbatii,
ac successoribus monasteriorum cum insula Gorgonea
confirmatur.

Abbas eligendus a monachis.

Immunitas monasteriorumque ad ipsum spectantem.

Anathema contra inobedientes.

Convenit apostolico moderamini recte potentium adimplere desiderium, et iustis supplicationibus impetrari suffragium, et quia postulasti a nobis, fili charissime, quatenus concederemus et confirmaremus, sen corroboraremus tibi, tuisque successoribus per nostri privilegii paginam monasterium in honorem sanctae Mariae Matris Domini dedicatum, et in insula Gorgona positum, quae insula, sicut in sancti Petri privilegiis legitur, sub irre et ditione sanctae matris nostrae romanae consistit Ecclesiae; igitur inclinati precibus tuis concedimus et confirmamus, seu corroboramus tibi tuisque in perpetuum successoribus per huius nostri privilegii paginam ipsum monasterium, cum predicta insula, ut semper sint monachorum habitacula, ne fiat spelunca latronum, quae prius fuit dominus orationis. Abbas siquidem in eodem coenobio nunquam ordinetur pro pretio, sed qui secundum regulam sancti Benedicti cum fratribus consilio invenitur melior in ipso monasterio: et quaecumque a viris religiosis et Deum timentibus in usum, et sumptum monachorum inibi Deo servientium concessa vel in perpetuum concedenda sunt, sive ex hac parte maris, sive ex alia, per hanc nostram praeceptionem et confirmationem confiemamus et corroboramus tibi tuisque successoribus in perpetuum. Statuentes apostolica censura, ut nullus imperator, nullus rex, nullus dux, nullus marchio, nullus comes, nullus vicecomes, nullus castaldo, et praeterea nullus episcopus, vel cuiuslibet ordinis sen dignitatis magna parva persona contra hanc nostram praeceptionis, concessionis, et corroboracionis paginam audeat pertentare. Qui vero huius nostri privilegii violator extiterit, anathematis et excommunicationis vinculis sit alligatus, et cum Iuda proditore Christi, nisi resipuerit, sit aeternae damnationi traditus. Et qui observator fuerit, ab omnipotente Deo benedicatur, et spiritualibus gaudiis repleatur. Statuimus etiam, ut a

romano pontifice abbas huius monasterii accipiat consecrationis benedictionem.

Datum 17 kalend. novembris per manus Federici diaconi sanctae romanae Ecclesiae bibliothecarii et cancellarii vice domini Hermanni archiecanellarii, et Coloniensis archiepiscopi, anno D. Leonis IX PP. II, indict. IV.

Dat. die 16 octobris anno Domini 1050,
pontif. Leonis anno II.

XV.

Confirmatio bonorum et possessionum monasterii Ss. Bertarii et Ataleni in comitatu Sautensi creti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Ss. Bertarii et Ataleni a Raynardo comite Sautensi fundatum. — Confirmatio donationum monasterio ab eodem Raynardo, caeterisque factarum. — Interdicitur, ne unquam locus iste a monacali regula auferatur. — Nomina bonorum, quae dedit Raynardus comes. — Haec ecclesia ab eodem Leone consecrata, quam Tullensis episcopus esset. — Fontaniaci castelli domini pro tempore perpetui monasterii huius advocati constitutuntur. — Si proles Raynardi defecerit, loci haereses advocatiam suscipiat; pro qua moniales quotannis cereua unum illi persolvere in censum teneantur. — Abbatissa eligenda de stirpe Raynardi. — Si nulla superstes fuerit haeres Raynardi electio ad Tullensem episcopum devolvatur. — Si quis contra haec decreta quidquam tentaverit, advocatus regem audeat pro reparatione obtinenda. — Si vero advocatus molestiam ullam monasterio attulerit, et monitus non resipuerit, advocatio privatus censeatur: novusque advocatus ab episcopo eligatur. — Duplex privilegii huius exemplar. — Omibus cuiuscumque gradus personis in contrarium quidquam tentare interdicitur sub anathematis poena.

Leo servus servorum Dei, ecclesiae Beatorum martyrum Bertarii et Ataleni, quae dicitur Brederici villa, posita in comitatu Santensi, et per eam sanctimonialibus ibidem perpetuo famulaturis, perpetuam in Domino salutem.

Ad apostolatus nostri curam procul dubio creditur pertinere, ut venerabilia

(1) Ex Tabulis monasterii huius edidit Mabill. in Appendice Anual. Bened. tom. IV, num. Lxv.

Exordium.

Abbas a Romano Pontifice consecrationem accepit.

Monasterium
Ss. Bertharii
et Ataleoi a
Raynardo co-
mite Santeosi
fundatum.

loca nostris apostolicis sicut munita et nobis proficiat ad salutis argumentum, quod eis proficit ad tutaminis fulcimentum. Quapropter aequum et salutare vi-

sum fuit nobis, ut praedictam Ecclesiam a Raynardo comite suisque progenitoribus conditam, apostolicae auctoritatis sententia muniremus, eamque in monastico ordine permanere decerneremus. Ea igitur auctoritate, qua in terris, licet indigni, vice tamen fungimur beatissimi Petri apostoli, confirmamus et roboramus per hanc nostri privilegii paginam eidem sancto et venerabili loco omnia, quae ab eodem Raynardo comite eiusque parentibus et aliis quibuscumque fidelibus Christi concessa et concedenda sunt in perpetuum; prohibentes nostra apostolica auctoritate, ne unquam a monastico ordine locus ipse auferatur, sed semper sub regula sancti Benedicti permaneat, et nominatim, quae ipse Raynardus comes huic loco pro remedio animae sua contulit, quarum quidem potestatum nomina hic subscrivi fecimus: integrum videlicet Bel-

derici villa cum ecclesia et omni integritate sua: Romaldi villam cum omni integritate: Salsuris cum omni integritate: Pantevillare cum omni integritate: allodium de domino Barolo: Ligisdienitem cum integritate: allodium de Unzoniscurte. Post quorum donorum firmissimam contradictionem, sicut ipse praedictus comes iam expetierat, eam a nobis, dum in solo episcopatu Tullensi praeuiimus, consecrari, immo et consecrata est; ita et modo in apostolatus culmine divina praevante clementia misericorditer sublimati constituimus, idem illic ad laudem Dei, ac sanctorum venerationem, deinceps congregationem sanitimonialium venerabiliter stabiliri et sub beatae Dei Genitricis ac Virginis Mariae, sanctique protomartyris Stephani Tullensis Ecclesiae confirmari, eo tenore, ut quicunque de eius corporis posteritate Fonteniacum castellum iusta haereditate possederit, advocatiam ipsius loci habeat so-

lide. Quod si forsitan ad eius successoris progeniem nemo superstes remanserit, ad propinquorem et natum aiores, qui de stirpe ipsius Raynardi descenderit, aut ex eius haereditate idem locus est imcepitus, praedicta advocatione perveniat; et annuatim in inventione Sancti Stephani debitum censum instituta congregatio ipsius loci pro subiectione persolvat, scilicet cereum unum duodecim denariis Tullensibus appretiatum. Donum igitur abbatiae in manu episcopi Tullensis semper consistat, et quaecumque de eiusdem praefati comitis stirpe in eodem coenobio idonea inventa fuerit, provisionem loci sub nomine abbatissae suscipiat; sin autem inibi nequiverit reperiri, de loco sancti Romarici aliqua de eius progenie digna ad abbatissam sumatur; et si etiam in his utrisque coenobiis nulla poterit inveniri, potestatem episcopus habeat, aut de eisdem locis, aut de aliis infra Tullensem episcopatum aliam dignam personam perquirere et in loco illo secundum Deum praelicere. Si quis ergo, quod absit et quod fieri minime ereditus, ab hae nostra publica sanctione discordare pertentaverit et praestito alienius pretium commento non secundum Dominum praelationem loci statuerint, aut locum destruere, vel de appenditiis imminuere voluerit, habeat advocatus liberam potestatem adeundi regem, et ibi causas monasterii sagaciter exponat et huius nostrae apostolicae praeceptionis disruptionem; et ut reformetur summopere studeat. Si vero advocatus de facultatibus monasterii vi aut malo ingenio quippiam diminuere voluerit, aut etiam hanc nostram apostolicam confirmationem infringere: communitus bis ac tertio a praesule, si cum iustitia culpam emendare voluerit, advocatus sibi permaneat: at si contra episcopi admonitionem vel excommunicationem incorrigibilis permanserit, ad vocatio careat, et praesul alium advocatum requirat qui fideliter loci defensionem provideat. Et ne aliquid de

Si priores Raynardi defecerint, loci heredes ad vocacionem suscipiant; pro quo moniales quoniam tunc unum illi persolvere et conservare tenentur.

Abbatissi obliganda de stirpe Raynardi.

Si nulli superstes fuerint haeres Raynardi, electio ad Tullensem episcopum devolvatur.

Si quis contra haec doceta quidquam tentaverit, ad vocatus regem adevat pro reparatione bastinenda.

Si vero advocatus indestitutum ullum monasterium tulerit, et communitus non consenserit, et vocatio proposita censu et iustitia usque ad vocatum et precepto ejus gestur.

Confirmatio
donationum
monasterio ab
eodem Ray-
nardo caeteris
que facturum.

Interdicuntur,
ne unquam lo-
cus iste a mo-
nachali regula
auferatur.

Nomina bono-
rum, quae de-
dit Raynardus
comes.

Haec ecclesia
ab eodem Leo-
ne coosercata,
quum Tullen-
sis episcopus
esset.

Fontanaci ca-
stellii domini
pro tempore
perpetui mo-
nasterii huic
advocati co-
stituuntur.

appenditiis Ecclesiae usurpare praesummat, statuimus ut in festivitate sanctorum martyrum Bertarii et Ataleni ibidem detur ei servitium, videlicet modius unus frumenti, modius unus vini; et si vini defecerit, tres solidi monetae ipsius pagi, et porcius duorum annorum. Hinc vero de rebus vel iustitiae abbatiae nullo modo se praesummat, nisi forte ab abbatissa in adiutorium vocatus fuerit: et tunc pro sua praesentia et adiutorio tertiam eiusdem abbatiae acceperiat parte. Ut autem huins rei confirmatio canticus in perpetuum firmiusque servetur, nonnisi magnis precibus Lanbhardis filiae ipsius iam saepedicti Raynardi comitis et diligentissimorum consilio, fidelium scilicet Richuimi et Cunonis, atque Rhindrici seu Theobaldi, utriusque locorum, videlicet sanctae Tullensis Ecclesiae, alterum in dicto coenobio, sua, prout visum est, similia privilegia assignavimus, quorum cantissimum privilegio, nec episcopi Tullensis laedatur auctoritas, nec Ecclesiae ancillarum Dei aliqua proveniat ab episcopo iniusta incommoditas:

Duplex privilegium huins exemplar.

statuentes apostolica censura sub divini iudicij obtestatione, ut nullus imperatorum, nullus rex, nullus dux, nullus marchio, nullus comes, nullus vice-comes, nullus advocatus, nullus archiepiscopus, nullus episcopus, et praeterea nulla hominum persona cuiuscumque sexus et aetatis, contra hauc nostrae apostolicae auctoritatis confirmationem et constitutionem venire pertinet. Quod quiunque fecerit, nostro apostolico anathemate usque ad satisfactionem dignam pereussus existat; qui vero se custodierit et observaverit ad confirmationem et constitutionem, nostra benedictio accumuletur, et vitae aeternae particeps efficiatur. Data octavo idus decembris per manus Udonis Tullensis primicerii, cancellarii et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Leonis IX papae II, indictione IV.

Sub anathematis poena.

Dat. die 6 decembris anno Domini 1050,
pontif. Leonis anno II.

Omnibus cuiuscumque gradus personis in costrarium quidam tentare interdicitor

XVI.
Confirmatio sacri Remensis concilii, et festivitatis S. Remigii institutio pro die prima octobris (1).

SUMMARIUM

Leo PP. gesta a se in suo itinere narrat, ac paesertim in Remensi concilio. — S. Remigius Francorum apostolus. — Repositio eius corporis facta per Leonem PP. — Indictio festivitatis pro die 1 octobris.

Leo episcopus servus servorum Dei, fratribus et filiis catholicis per universum regnum Francorum constitutus, salutem et apostolicam benedictionem.

Compertum caritati vestrae credimus, quod post consecrationem nostram, illam videlicet, qua benignitas Dei humilitatem nostram sanctae Romanae Ecclesiae praesesse voluit, Germaniam, Galliamque visitavimus; ac Remorum urbem adeuntes, maximo voto ac summa devotione ecclesiam Beati Remigii (ut longe ante desideravimus) Deo annuente, et eiusmodi sanctissimi viri patrocinantibus meritis cum magna gloria dedicavimus, atque post consecrationem ecclesiae in eadem synodus celebrantes, plurima ad utilitatem christiana religionis necessaria consilio coepiscoporum suorum (2), assensu etiam et laude cleri et populi, quorum immensa multitudo ad tantae devotionis celebritatem confluxerat, statuendo confirmavimus. Quae omnia capitulis digesta inter canones haberi precepimus, et postea in omnibus synodis, quas habuimus, idipsum confirmare curavimus, et quoniam beatissimum Remigium gentis Francorum praedicatorem et apostolum scimus, venerari et honorare illum, quem Dominus in celo mirificavit, possumus, debemus: praesertim cum semper in nostro pectore inde ipsius amor ferventius ardeat, quod pretiosissimum corpus ipsius sanctissimi viri propriis manibus transferentes, in locum sibi preparatum,

(1) Ex Concilio Remensi in Collect. Conc. tom. xi, col. 1414. (2) Forte nostrorum.

Leo PP. gesta a se in suo itinere narrat, ac paesertim in Remensi concilio.

S. Remigius Francorum apostolus.

Repositio eius corporis facta per Leonem PP.

miraque pulchritudine exquisiti operis decoratum reposimus. Unde vestram admonere volumus dilectionem, ut sicut nos in eius obsequiis perpendendis gratulamur, ita et vos causa nostri amoris, maximeque ex debito paterni honoris solemnitatem eius, quae est kalendis octobris, celebrem habeatis. Quia etsi alius non est apostolus, tamen vobis est, nam primitiae eius vos estis in Domino. Hunc itaque honorem patri et apostolo vestro exhibete, ut iuxta promissum Domini longaevi super terram vivere, et eiusdem patris precibus aeternae beatitudinis felicitatem mereamini possidere. Valete (1).

XVII.

Bisuntina S. Stephani Ecclesia, a Leone IX PP. consecrata, apostolico munitur privilegio, septemque presbyteri in eadem instituuntur, quibus dalmaticae et sandaliorum usus ad missarum solemnia conceditur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Hugonis archiep. postulatio. — Brachium S. Stephani protomartyris in ecclesia metropolitana Bisuntin. et sub altare a Leone PP. reconditum. — Confirmatio bonorum Bisuntin. Ecclesiae. — Decretum, ut super illo altari nonnisi semel quotidie immoletur; et ab eo tantum e septem fratribus, quos archiepiscopus elegerit. — Illi vero dalmaticae usus ad celebrandum conceditur, et sandaliorum: quibus utantur diaconus et subdiaconus: statutis tantum hic diebus. — Eins loci exemptio a qualibet saeculari potestate. — Anathema in refragantes.

Leo episcopus servus servorum Dei, Hugoni sanctae Crispolitanae Ecclesiae archiepiscopo, suisque successoribus in perpetuum.

Gratias agamus Deo et Domino nostro Iesu Christo, qui nullis nostris pree-

(1) Datam putamus hanc bullam anno Domini 1050: Remense enim concilium habitum est mense octobri superioris anni, postquam Leo PP. a Leucoruim urbe digressus, iterque Remos arripiens, S. Remigii ecclesiam dedicasset. (2) Edidit P. Fr. Chifflet in Appendice ad Itist. Abbatiae Trenorciensis.

dentibus meritis, tamen ad apostolicae sedis culmen nos evexit. Unde ad apostolatus nostri curam videtur omnium Ecclesiarum solicitudinem gerere, honoreisque eorum augmentare. Et quoniam postulasti a romana sede, frater carissime, ut bona, quae Omnipotentis clementia tuis temporibus fecerat Ecclesiae tibi divinitus commissae, nostra apostolica munirentur auctoritate, placuit nobis tuae petitioni pro voto consentire. Praesertim eum idem sacer locus, eni Deo disponente videris praesidere, tanta resplendent dignitate, ut nou solum archiepiscopalis sedis sublimatus sis auctoritate, verum etiam multorum Patrum apostolicorum virorum roboratus privilegiis, servata aequitatis suae reverentia, permaneat insignis. Ad hoc etiam nos maioris tituli invitati exultatio, quod memoratus locus decoretur protomartyris Stephani patrocinio, cuius servat brachii pignus inestimabile, munus exoptabile. Et, ut verius fateamur, propriis oculis conspicimus eiusdem sacratissimi pignoris os quassatum ictibus lapidantium Indaeorum, dum illud recondidimus infra altare, quod consecravimus te praesente, astantibus confectribus nostris coepiscopis, Halinardo Lugdunensi archiepiscopo, Georgio Colociensis Ecclesiae Ungrorum archiepiscopo, Necon Subtriensi episcopo Kilino, Genevensi Friderico, Widone Calablonensi, Waltero Matisensi: abbatum quoque, honestorumque clericorum reverenda sanctitate, laicorum praesente infinita multitudine. Quique in honore tuarum precum addidisti, ut quoniam altare per manus nostras fuerat consecratum, ab apostolica sede aliquam conqueretur dignitatem. Inclinati ergo tuis iustis precibus, assensum pietatis tibi praebere non distulimus. Confirmamus igitur praedictae Ecclesiae per hanc nostrae preeceptionis paginam bona omnia, quae vel tua industria, vel quorumlibet fideliuum data sibi sunt devotione pia. Statutum denique ad honorem nostri pro-

Hugonis ar-
chiep. postu-
latio.Brachium S.
Stephani pro-
tomartyris in
ecclesia me-
tropolitana
Bisuntina et
sub altare a
Leone PP. re-
conditum.Confirmatio
bonorum Bi-
suntin. Eccle-
siae.Decretum, ut
super illo el-

tari nonnisi semel quotidie immoletur; et ab eo tantum ex septem fratribus, quoniam archiepiscopus elegantur.

Alii vero dalmaticae usus ad celebrandum conceduntur, et sandaliorum: quibus utantur diaconi et subdiaconi statutis tantum diebus.

Eius loci exceptio a qualibet saeculari potestate

Anathema in refragantes.

tomartyris, ut super sanctum praedictum altare non immoletur nisi semel quotidie: et nullus praesumat supra id ad sacrificandum, nisi quem archiepiscopus loci ad hoc destinaverit cum consensu fratrum. Seilicet septem ex fratribus illus congregationis melioris vitae elegantur, qui cardinales vocentur, quorum unus sit eiusdem decanus; ut sicut est maior in congregacione, ita prior polleat in dignitate.

Horum itaque quicunque ibi celebraverit missam, induat dalmaticam, et tunc deum audeat missam celebrare cum omni reverentia et religione. Sandaliis quoque utantur tam ipse sacerdos quam diaconus neenon subdiaconus in festivitatibus Domini et Salvatoris nostri, et beatae Dei Genitricis et sancti Michaelis archangeli, et natalis apostolorum et sanctorum martyrum Stephani, Vincentii, Agapiti (enius caput recondidimus cum brachio in eodem altari) et beatorum Ferreoli et Ferrutii, et in festivitate omnium sanctorum et dedicatione eiusdem loci. Sic etiam denegamus omnibus episcopis et abbatis, nisi forte invitati fuerint ab eiusdem loci fratribus. Statuentes apostolica censura, ut nullius ecclesiastici ordinis persona horum quicquam infringere audeat parte aliqua. Confirmamus vero nostro apostolico tutamine, ut nullus imperator, seu rex, dux, comes, sed neque archiepiscopus, episcopus, vel aliqua cuiuslibet ordinis potestas, contra hoc scutum apostolice defensionis ire audeat, vel de bonis Ecclesiae, quae ad praebendam fratrum pertinent, quicquam imminuere, vel in beneficium alicui dare. Si quid vero horum, quae possederit, a quoquam dictum fuerit litigiosum, nulli prius per vadere lieeat, quam negotii ipsius determinatio judicialiter sit exacta. Si quis autem contra hoc apostolicum munimen ausu temerario venire tentaverit, nostri anathematis iaculo feriatur, nisi resipuerit. Qui autem custodierit immutilatum, nostrae apostolicae benedictionis mereatur cumulum. Datum iii idus Ianuarii per

manus Widonis Tullenensis prineicerii, et sanctae apostolicae sedis cancellarii et bibliothecarii. Anno domini Leonis IX papae ii, inductione iv (1).

Dat. die 21 ianuarii anno Domini 1051,
Pontif. Leonis anno ii.

XVIII.

Confirmatio bonorum et privilegiorum omnium Corbeiensis monasterii a summis pontificibus concessorum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Fulonis abbatis preces. — Confirmantur pontificia omnia diplomata. — Libera bonorum administratio et dispositio penes abbates; super illa nullam habeat potestatem episcopus Ambianensis. — Omnimoda monasterii ab ordinarii, eiusque officialium in jurisdictione exemptio. — Episcopus vero teneatur singulis annis sacramenta ad libitum monachorum ibidem ministrare absque ullo pretio. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis quid contra monasterium attentare interdicitur. — Abbatis electio penes monachos. — Ius appellandi ad sedem apostolicaem. — Usus dalmaticae et sandaliorum; cum onere mittendi quotannis Romanam relationem status monasterii. — Anathema contra privilegii huius violatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, Fuloni abbatii Corbeiensis monasterii, siti in pago Amianensi, perpetuam in Domino salatem.

Convenit apostolico moderamini, pia religione pollutibus benevolia compassionem succurrere, et petentium desideriis congruum impetriri suffragium. Et ideo, quia postulasti a nobis, quatenus exempla antecessorum nostrorum sequentes, privilegio nostrae apostolicae auctoritatis monasterium vestrum, eiusque bona, tam praesentia, quam futura muniremus, et etiam praerogativa ipsi monasterio collatam ab epi-

Exordium.

Fulonis abbatis preces.

(1) In fine adiacet symbolum, monogramma et butta plumbca, ut in aliis eiusdem pontificis diplomatis, prout asserit Chiffletius; ectypum tamen quod non apposuerit, dolemus; quod a cl. viro Friderico Schannat adstruimus soleti diligentia in calce ultimi privilegi pontificis huius incidi curavimus. (2) Ex Dacher. Spicileg., tom. vi. Miscell. epist. num. viii.

scopis Ambianensibus et archiepiscopis Remensis, nec non apostolicis viris antecessoribus nostris corroboraremus; inclinati precibus tuis, per hanc nostrae apostolicae autoritatis censuram confirmamus et corroboramus quidquid invenitur in privilegiis antecessorum nostrorum Benedicti, Nicolai, Christophori: ut scilicet praefatum vestrum monasterium rerum

*Cooperantur
pontificia omnia diplomata.*

Liberi hominum admissio et dispositio peces abbates; super illa nullius habebat potestatem episcopos Ambianensis.

Omnimoda monasterii ab ordinarii, eiusque officia- lium iurisdictione excep- pto.

Episcopus vero teconatur singulis annis sacramenta ad libitum monachorum ibidem missistrare absque alio prelio.

oleum consecratum singulis annis, nec aliquod propterea minus exposcere.

Constituentes etiam, ut nullus per Galliarum Germaniarumque provincias, sive laicus sit, sive clericus, in ecclesiis, agris, vel famulis, aliquam suam voluntatem exercat praeter voluntatem abbatis et fratrum, etiam si rex sit, dux, marchio, archiepiscopus, vel episcopus.

Sicutius praeterea inter se abbatem eligere fratres secundum Deum, nec aliquem principem hoc audere agere, nec ipsum abbatem, postquam electus fuerit, nisi in probabili criminis deprehendatur, deiici: sed canonice examinetur et diuidetur. Quam nostram sanctionem si quis violaverit, admoneatur satisfactionis ab Ambianensi episcopo; sin vero non obdierit etiam a Remensi archiepiscopo, quod si nee hunc audierit, liceat fratribus monasterii rominam sedem appellare: et romanus pontifex non differat eundem violatorem ore proprio anathematizare.

Ultimo, quia ad apostolicam sedem tam devotus, fili carissime, venisti, placuit munificentiae nostrae usum tibi dalmaticae et sandaliorum concedere: ea tamen ratione, ut non negligas annis singulis nunciam ad apostolicam sedem dirigere, tuique conveniens monasterii notificare: ut vos valeamus, si necesse fuerit, adiuvare. Stantentes apostolica censura, ne quis unquam mortalium sive sit rex, sive comes, sive archiepiscopus, vel episcopus, aliave parva magna persona, contra hoc nostrum privilegium venire attentet. Quod qui fecerit, adusque dignam satisfactionem vinculo anathematis innodatus sit. Qui vero illibatum custodierit, a Domino Deo benedicatur, et aeternae vitae particeps efficiatur. Amen. Data 14 kal. maias per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii S. apostolicae sedis, anno domini Leonis IX papae III, indictione IV.

Dat. die 18 aprilis anno Domini 1051,
pontif. Leonis anno III.

Omnibus cuiuscumque dignitatis personis quid contra monasterium attentare interdicitur.

Abbas electio- peos mona- chos.

Ius appellandi ad Sedem Apostolicam.

Usus dalmati- cae et sanda- liorum: com- unere mittendi quotannis Ro- manam relatio- nem status mo- nasterii.

Anathema contra privi- legio huius vio- latores.

XIX.

*Confirmatio privilegiorum et exemptionum
monasterii S. Clementis Casauriensis (!).*

SUMMARIUM

Procemium. — Immunitas a quacumque iurisdictione. — Anathema contra inobserantes.

Leo episcopus servus servorum Dei, Dominico venerabili abbatii ecclesiae Sanctae et Individuae Trinitatis, quae est in insula Piscaria, quae etiam Casa Aurea vocatur, ubi corpus beati Clementis papae et martyris requiescit, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolatui nostro digne petentibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alaci devotione imperiti sulfragium; ex hoc enim luci potissimum praemium a conditore omnium Deo procul dubio promerebimur, dum pli petitionibus annuentes, ea, quae distorta vel iniuste sublata sunt, nostro pio fuerint sine dubio moderamine restituta, atque directa. Quapropter tibi, frater carissime, quem magis bona Ecclesiae tuae in quantum possibilis tua obtinet, angere, quam minuere, vel destruere novimus, caritativa, ut oportet, dilectione in reeta tua pulsatione aperimus ostium misericordiae apostolicae, confirmantes, et corroborantes per sanctum summae nostrae sedis privilegium, sine omni laesione, vel aliqua perturbatione obtinere Ecclesiam tuam omnia, quae usque modo possedit, vel modi possidet, vel possessura est imposterum. Unde ex apostolica apostolorum principis Petri, et nostra, eius vicem gerimus, auctoritate praecipimus, atque interdicimus, ut nullis sub nostri apostolici regiminis iure degentium, scilicet imperator, rex, dux, marchio, archiepiscopus, episcopus, comes vel vicecomes, aut aliquis exactorum alienius rei, tam laicorum, quam ecclesiasticorum, aut magna, aut parva cuiuscunq; conditionis persona invadere, distrahere, violare, aut perturbare praesuntat prefatae bona Ecclesiae in cellis et castellis, in villis et pra-

Procemium.

**Immunitas a
quacumque in-
risdictione.**

(!) Ex Chronico Casauriensi inter Rer. Ital. Script. tom. II, p. II.

dijis, vel possessionibus, et quae ubique in pagis, vel territoriis quibuslibet per scripta legalia, vel per praecepta possidet regalia. Si quis autem contra huius nostrae praeceptionis privilegii... praesumpserit, aut praeumentibus consenserit, aut fautor extiterit, et non potius observare in integrum studuerit, et nostram apostolicam hauc praeceptionem, interdictionem transgredi praesumpserit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis, caelorum regni clavigeri, nostroque anathematis vinculo innodatum et a regno Dei alienatum, atque cum diabolo et eius atrocissimi pompis transgressor, sanctorum Patrum canonica traditione deputatum. Quoniam scriptum est, terminos patrum nostrorum, nulla auctoritate iuritiae temeritatis transgredi praesumi: et quia opportunitatis exigit ratio propter vos et transgressores canonicae correctionis debere fraeno constringi; illius insuper spirituali iaculo perdat animam, cuius temporali gladio Malchus amisit anienlam. Qui antem obseruator extiterit, ditetur dono apostolicae benedictionis etc. Bene valete.

Datum x kal. iulii per manum Federici diaconi et bibliothecarii, ac cancellarii sanctae apostolicae sedis, vice domini Hermanni Coloniensis archiepiscopi, et archicancellarii, anno D. Leonis IX papa III, indictione IV.

Dat. die 22 iunii anno Domini 1051,
pontif. Leonis anno III.

XX.

*Salernitanae Ecclesiae metropolitici iuris
confirmatio (!).*

SUMMARIUM

Munus sacerdotale oneris magis, quam honoris. — Qua solicitudine debeant qui praesunt credito sibi gregi prodesse — Ne ipsis illius poenae applicentur. — Oblationes omnes Salernitanae Ecclesiae factae, vel in posterum faciendae confirmantur. — Episcopi Salernitanae Ecclesiae suffraganei. — Quorum consecrationem

(!) Ex tom. xi Concil., col. 1557.

Anathema
contra inob-
servantes.

að Salernitanos archiep. spectare declaratur. — Anathema contra violatores statutorum per hoc privilegium.

Leo episcopus servus servorum Dei, sanctae et venerabili Salernitanae Ecclesiae, quae est beatae et semper Virginis Dei Genitricis Mariae, ubi etiam gloriosum Matthei apostoli et evangelistae corpus cum beato martyre Fortunato requiescit, et per eam confratri nostro Ioanni eiusdem Ecclesiae archiepiscopo in perpetuum.

Officium sacerdotale assumere, si interiori vigilantiae perpendamus, oneris est magis quam honoris: quippe cui propria eurare non sufficiat, nisi et sahbriter gresserit aliena. Nam ad hoc pastoralis regiminis curam aggreditur, ut aliorum in se sollicitudinem pia provisione suscipiat, ut in eorum se custodia vigilanter disponat, ne nostra forte desidia invidus hostis rabida, quod absit, quempiam fauce deglutiatur, et eorum ad nostram non immerito applicetur poenam perditio, qui commissos solicitam custodire cautelam negligimus.

Exhibeamus ergo quod dicimus, et quibus divini dispensatione consilii praesesset nos contigit, prodesse, quantum possumus, festinemus: ut dum creditor rationem nobiscum positurus advenerit, lucrum nos fecisse reperiatur, et sua, sicut promisit, remuneratione laetificet. Et quoniam ad praeiens Ecclesiam istam nullis bonis nostris honorare, ditare, vel, ut oportet, adangere possumus: sna sibi confirmare, et indescissa vel imminuta pia devotione eensemus conservare. Unde fratris Joannis archiepiscopi petitioni libentissime annuentes, hoc apostolatus nostri privilegium fieri decrevimus, statuentes apostolica censura, ut quicumque imperatores, reges, principes, aut qui nunc clare principatur Gaimarius, ad hanc domum Domini coulavit bona, vel omnia a quibuscumque Christi fidelibus concessa vel in perpetuum sunt concedenda, rata semper et inviolata permaneant.

Confirmamus etiam tibi ipsum ex integrō archiepiscopatum Salernitanum cum

Munus sacerdotiale oneris magis, quam honoris.

Quae sollicitudina debet qui praesunt credito sibi gregi prodesse.

Ne ipsis illius poena applicentur.

Obligationes omnes Salernitanae Ecclesiae factae vel in posterum facientes confirmantur.

Episcopi Salernitanae Ec-

sibi adiacentibus parochiis suis. Et insuper licentiam et potestatem damus ordinandi et consecrandi in his subiectis nobis locis, hoc est Pestaneusem episcopatum cum parochiis et adiacentiis suis, et Nolanum et Consanum cum parochiis et adiacentiis suis, nec non Malvitatum, et Cusentinum, simulque episcopatum Bisinianensem, atque episcopatum Achereatinum cum omnibus parochiis et adiacentiis eorum. Nec non licet tibi ordinare episcopos super congruentia loca, secundum regulam sanctorum Patrum in ipsa integritate Salernitani archiepiscopatus. Et non habent potestatem successores nostri in cunctis praedictis episcopatibus, quos vobis apostolica auctoritate concessimus, deinceps in perpetuum episcopos consecrare, quemadmodum vobis concessum est.

Si quis autem contra huius nostrae praceptionis privilegii agere praesumpsit, aut praesumentibus consenserit, aut fautor extiterit, et non potius observare illud in integrum studuerit, sed nostram apostolicam hanc praceptionis interdictionem transgredi praesumpserit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis caelorum regni elavigeri, nostraque, anathematis vinculo esse inuodatum, et a regno Dei alienatum, atque eum diabolo et eius atrocissimis pompis, transgressorem sanctorum Patrum, canonica traditione deputatum. Quoniam scriptum est: Terminos patrum nostrorum nulla anetoritate illicitae temeritatis transgredi praesumi (a). Et quia opportunitatis exigit ratio, protertos ac transgressores ex canonicae correctionis fraeno debere constringi, illius insuper speciali (1) iaculo perdat animam, cuius temporali gladio Malchus amisit auriculam. Qui vero huius nostri privilegii constitutionem atque confirmationem observaverit, a Domino Deo benedicatur, et aeterni regni, beato interveniente Mattheo evangelista, particeps effici mereatur.

(a) Proverb. 22. 28. (1) Forte spirituali.

Quorum consecratioem ad Salernitanos archiep. spectare declaratur.

Anathema contra violatores statutorum per hoc Privilegium.

Datum xi kal. augusti per manus Frederici diaconi S. apostolicae sedis bibliothecarii et cancellarii, et domini Hermanni Coloniensis archiepiscopi, et archicancellarii, anno domini Leonis IX papae tertio, indictione iv.

Dat. die 22 iulii anno Domini 1051,
pontif. Leonis anno iii.

XXI.

Monasterium Amiatinum, in dioecesi Clusina positum, ab omni ecclesiastica vel saeculari potestate eximitur, suisque in bonis ac privilegiis confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Amiatinum ab omni etiam episcopali iurisdictione eximitur; — Ab omni pariter laicali potestate, molestia, etc. — Eius bona omnia confirmantur; et privilegio eidem a regibus et summis pontificibus concessa. — Censura apostolica contra molestiam eidem inferentes, bona eiusdem alienantes, vel auferentes, vel injuriam ullam inferentes. — Electionem abbatis ad monachos sine interventu alicuius personae spectare statutur. — Solitae clausulae execrationis et appreciationis.

Leo episcopus servus servorum Dei, Theuzoni venerabili abbatи Sancti Salvatoris, sito in comitatu Clusino territorio moate Amiato, tibи tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Exordium.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabiliter et congrue a fidelibus pertinentur ob devotionem pii conditoris nostri, oportet nos in privilegiis praestandis nostram nullo modo denegare munificentiam; igitur quia vestra dilectio a nostrae sublimitatis apostolatu humiliter rogavit, quatenus praedictum monasterium Sancti Salvatoris, constitutum in supranominato comitatu et territorio, privilegiis apostolicae sedis decoretur, ut sub ditione iuris sanctae nostrae, cui Dominio auctore praesidemus, Ecclesiae constitutum, nullius alterius Ecclesiae iuri vel ditioni submit-

(1) Ughell. Ital. Sac. tom. iii.

tatur: quare vestris piis desideriis per hanc nostram auctoritatem id quod postulatis, libenter concedimus. Et ideo cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio quamlibet iurisdictionem vel potestatem sive auctoritatem praeter sedis apostolicae pontificem habere prohibemus; ita ut nisi ab abbe monasterii eiusdem fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem omnino celebrare presumat. Hoc denique haec nostra apostolica auctoritate constituimus, ut nulla alia magna seu parva persona eidem venerabili monasterio, sive in servis Dei, vel in famulis, aut etiam in servis vel ancillis, nec non et in liberis, vel in cunctis rebus ad id pertinentibus, videlicet in casis et possessionibus, quoquo modo aliquam molestiam inferre praesumat. Pariterque concedimus et confirmamus eidem sancto monasterio primitias vel decimas de suis hominibus, sive de praceptalibus; atque sacrum baptismum laicenter celebrare, et in ecclesia Sancti Benedicti et Sauetae Mariae, sicuti ei concessum est a partibus regum per pracepti paginae, vel quidquid ibidem contineri videtur, vel si quid ab antecessoribus nostris pontificibus sanetis, videlicet Stephano, Adriano, Ioanne, Formoso, vel ab aliis antecessoribus pontificibus eidem monasterio concessum est, totum hoc integrum apostolica auctoritate vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus. Chrisma quoque et oleum sanctum a quacumque Ecclesia voluerit, vel potuerit, libenter accipiat. Statuentes apostolica censura praecepimus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castaldus, vel aliquavis magna seu parva persona ullum districtum in aliquibus locis ipsius monasterii habere, vel iudicare, seu aliquid placitum tenere audeat, nisi ab ipsius monasterii abbe invitatus fuerit.

Hac quoque apostolica auctoritate praecipiendo sancimus, ut neque episcopus, vel alias quisquam de ordine clericorum ecclesias, parochias, cellas, vel praedia,

Monasterium Amiatinum ab omni etiam episcopali iurisdictione eximitor,

Ab omni pariter laicali potestate, molestia, etc.

Eius bona omnia confirmantur; et privilegium eidem a regibus et summis Pontificibus concessa.

Censura apostolica contra molestiam eidem inferentes, bona eiusdem alienantes, vel auferentes, vel in injuriam ullam inferentes.

vel quaecumque loca, seu res praefati monasterii auferre, aut alienare quoquo modo praesumant, aut quamlibet controversiam sive iniuriam, seu aliquam domi iacturam in rebus, possessionibus, vel in nullis utensilibus sive ornamentis praedito monasterio inferre audeat. Haec omnia, quae superius memorata sunt, videbilec decimas, primitias, oblationes ad saepedictum monasterium pertineant; nec non et baptismum, chrisma et oleum tibi dilecto filio nostro Theuzoni abbati, tnisque successoribus in perpetuum a praesenti quarta indictione per hanc nostri privilegii paginam apostolica auctoritate confirmamus, atque concedimus secundum praedictum modum. Denique statuimus, cum dictus abbas de hoc saeculo migraverit, neque rex, neque dux, neque marchio, neque episcopus, neque comes, neque ulla alia persona ibidem abbatem ordinare praesumat, sed congregatis in unum cunctis eiusdem monasterii fratribus, ac communione consensu Dei providentia, qui dignus hoc honore visus fuerit, ex propria congregatione abbatem ibi ordinent. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra ea, quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium statuta sunt, contraire tentaverit, vel hac, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragari, aut quoquo modo transgreedi praesumpserit, sciat se auctoritate beati Petri apostoli anathematis vinculo inmodatum. et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendiis supplicio eremandum, nisi quod male peccavit, digne correxerit. At vero qui pio intuitu custos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, hic confirmationis benedictionis gratiam a misericordissimo iudice Domino nostro, vitamque aeternam cum omnibus electis Dei consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Datum 8 id. augusti, per manus Pe-

*Electionem
abbatis ad mo-
nachos sine
interventu ali-
cuins personae
spectores sta-
toitar.*

*Solitudo clau-
solae exercita-
tionis et ap-
precationis.*

tri diaconi bibliothecarii et cancellarii S. apostolicae sedis, anno domini Leonis noni papae tertio, ind. iv.

Dat. die 6 augusti, anno Domini 1051,
Pontif. Leonis anno iii.

XXII.

*Contra invadentes domos episcoporum de-
functorum, et eorum bona diripientes.*

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Abusus invadendi domos defunctorum episcoporum, et diripiendi bona eorumdem; — 2. Qui uti admodum perniciosus cohibendus est; — 3 et 4. Sic prohibetur sub excommunicationis et anathematis poena.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis omnibus Auximanis, clero et populo salutem et apostolicam benedictionem.

Quia auctore Deo sic nobis unius Ecclesiae cura specialiter est commissa, ut per dignitatem apostolicae sedis etiam caeterarum Ecclesiarum generalis sit provisio delegata, nostro competere videtur officio, non solum quae haec tenus adversus easdem Ecclesias temerariis ausibus sunt usurpata, corrigere, sed etiam, ne rursus eadem praesumantur, in posterum providere.

§ 1. Perversam autem, et prorsus execrabilem quarundam plebium consuetudinem fama vulgate cognovimus, ut videlicet suo defuncto episcopo, domum episcopi hostiliter irrumpentes invadant, facultates eius praedonum more diripiunt, praediorum domus ineendant, vites insuper et arbusta bestiali immaniores feritate succidant.

§ 2. Quod nimis, nisi ecclesiastici vigoris fuerit censura correctum, hand dubium quin regionibus illis repentina furoris immineat gladius. Si enim honore parentes primum dicunt in reprobatione mandatum, si maledicentes patri vel matri, muletari morte praecipit; cuius animadversionis sententia digni sunt, qui non carnales genitores persequi ge-

*Abusus inva-
dendi domus
defunctorum
episcoporum,
et diripiendi
bona eorum-
dem;*

*Qui uti admo-
dum pernicio-
sus cohiben-
dus est.*

stidunt, sed ipsam matrem suam Ecclesiam, in qua ex aqua et Spiritu Sancto regenerati sunt, ut viperinum genus dissipare contendunt? Etsi enim sacerdos quilibet ex debito humanae conditionis obiit, sed Christus, qui animarum nostrorum episcopus est, ex virtute divinitatis in aeternum vivit. Sicut enim Paulus dicit: Plures facti sunt sacerdotes secundum legem, eo quod morte prohibentur permanere. Iesus autem, eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium (a). Denique in honore convincitur, qui mortali episcopo vivente, terrena pressus formidine, ab Ecclesiae se laesione cohibuit; defuncto autem eo, ad iniuriam Christi qui immortalis Ecclesiae sponsus est, fel odii, et virus malitia, quod eatenus occultabat, effundit. Et fortasse episcopus in vita sua aliquem laesit; sed Christus, qui Ecclesiae custos relictus est, quid peccavit? Si ergo illi, qui nocuit, malum pro malo non redditur; cui (1) aeterno Pontifici qui nobis bona pro malis reddidit, reverentia non habetur? Verumtamen si Ecclesiae praedo Dei filium immortalem procul dubio pontificem videret, si cum ubique praesentem omnia nosse, ac posse consideraret, coram eius oculis admittere tam impium, tam sacrilegum facinus non auderet. Sed vere in illo completetur, quod per Psalmistam dicitur: Dixit insipiens in corde suo: non est Deus (b). Porro si illi qui bona sua Ecclesiae conferunt, proprii reatus absolutionem feliei commercio promerentur: subsequenter autem illi, qui ecclesiasticas facultates barbarie feritate deripiunt, in aeternae damnationis voraginem cadunt: qui nimurum novo et incomparabili criminis genere sie iudaicam perfidiam superant, ut non modo gentilium errorem, sed et haereticorum pravitatem detestabiliores excedant; a quibus videlicet Christus iterum crucifigatur, et Corpus eius, quod est Ecclesia, crudeliter laceratur.

(a) Hebr. vii. 23. (b) Psalm. xiii. 2. (1) Forte cur.

§ 5. Deprimatur ergo ausus illicitus, Sie probibe-
et nefarius diaboliceae instigationis cohie-
beatur excessus, abstineat manus audax
ab ecclesiastico patrimonio, ne victus
panperum pereat, ne quod ex oblatione
fidelium iam Deo factum est sacrificium,
praeda raptorum fiat.

§ 4. Quisquis autem huius nostri de-
creti improbus temerator extiterit, ex
parte Dei omnipotentis et auctoritate beato-
rum apostolorum Petri et Pauli, ana-
themazandum esse decernimus, et ut
revera proutrum membrum excommunicationis
ferro a sanctae Ecclesiae corpore
detruaneamus. Sit igitur, nisi resipiscat,
anathema, maranatha, omnesque maledi-
ctiones Nebul super caput suum descen-
disse cognoscat.

§ 5. Observatoribus autem gloriam et
honorem et incorruptionem, quaerentibus
vitam aeternam. Amen (1).

Sub excommu-
nicationis et
anathematis
potest.

XXIII.

Confirmatio privilegiorum et iurium Pharphensis monasterii (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Romanorum pontificum mos
sua Ecclesiis privilegia confirmandi. —
Confirmatio bonorum. — Immunitas ab
episcopo in ordinationibus etc. — Confir-
matio privilegiorum. — De abbatis elec-
tione.

Leo episcopus servus servorum Dei, ecclesiae ve-
nerabili Sanctae Virginis Matris Beatae Mariae,
quae ponitur in Pharpha, et pro ea Berardo
abbati, et iuste intrantibus suis successori-
bus in perpetuum.

Initium sapientiae timor Domini :
enius timore ac debita reverentia com-
moniti pro gloriose Filio et casto, glo-
riosae Matri simul et castae honorem
libenter exhibemus pia devotione, et
suis servitoribus necessarium ac regu-
lare cupimus suffragium, ut dum nostro
adiutorio bene deservint, participes pree-

Exordium.

(1) Hanc bullam more epistolae scriptam Baro-
nius refert ad annum 1051. (2) Ex Chronicis
Pharph. inter Rer. Ital. Script. tom. II, p. II.

mii, corporis et animae suscipiamus com-
modum. Inter haec siquidem pure ad
serviendum Deo viventi, nostrae voluntatis
beneficia volumus, immo et quoniam maxime
desideramus, ut sicut inter caeteras, no-
minis fama, ita et necessariis rebus glo-
riosius exaltetur per nostram humilitatem
sancta Pharnensis Ecclesia. Argentum
enim et aurum non est nobis: quod au-
tem habemus, libenter ei, qui nobis hoc
tribuit gratis, Domino nostro, et angelorum,
ac nostrae Dominae reddimus; sci-
licet cor humile, bonam voluntatem, et
devotam, ut oportet, servitutem secundum
nostrae fragilitatis possibilitatem. Solebant
semper Ecclesiis bona sua confirmari,
immo et confirmantur adhuc per aposto-
lica summae sedis privilegia, quae Deo
largiente non refutabit ex nostra parte
humiliter suscipere specialis spirituum et
hominum Regina, Mater humilitatis, Do-
mina nostra pia et misericors ac bona Maria.
Suscipte ergo, sancta Virgo, sancta Parens,
cum Filio tuo bona tua, non a nobis
data, sed nostro tibi firmata privilegio.
Tene, quae tenes: cum benedictione Filii
tui posside, quae possides: Benedicta
quidem es inter omnes mulieres: tua tibi
nullus auferat: in bonis tuis te offendere
nulli unquam licet: et vice sua tibi, Be-
rarde in Christo fili dilecte, fideli mona-
sterii huius abbatii, hoc sacrae paginae
scriptum concedimus ad observandum,
ut simul et scriptum Ecclesiae reserves,
nec non et omne bonum tibi commissum.
Sancta itaque apostolica auctoritate omnia,
quae supradicta habet in eodem loco
Ecclesia, confirmamus et corroboramus,
sicut modo possidet, et ab initio infra
possedit et extra: videlicet, quicquid ha-
bere videtur in territorio Sabinensi, idest
ecclesiam Sancti Benedicti, et curtem
Sancti Getulii, et castellum de Tribuco,
et podium filiorum Palumbae, et alveum
Pharphae totum; et haec omnia cum om-
nibus pertinentiis suis integrum; eccl-
esiam Sancti Angeli in Tancia cum gualdo
et omnibus pertinentiis: castellum de

Buccianiano, et roccam in integrum cum
massa a papa Benedicto ipsi monasterio
concessa: castrum Pharrae, haec iterum
omnia simul cum omnibus suis pertine-
tiis et subiacentiis: terram de Ortella:
in civitate Ortana ecclesiam Sancti Theo-
dori in integrum: in Viterbio ecclesiam
Sanctae Mariae in integrum: in Tusculo
cellam Sanctae Mariae iuxta flumen Mi-
nionem cum gualdo et cum ipso moante
Gosberti, seu et ripa Adnella, et Marino
portu: in comitatu Naraiensi monasterium
Sancti Angeli, et ecclesiam Sancti Antimi
in integrum: in comitatu Perusino cel-
lam Sanctae Mariae in Diruta, et Sancti
Apollinaris, et Sancti Blaxii, et Sancti
Montani cum ecclesiis, castellis, villis, et
omnibus pertinentiis, et adiacentiis suis:
et iuxta Tiburtinam civitatem ecclesiam
Sancti Adriani in integrum: in collina
ecclesiam Sancti Andreae cum omnibus
suis pertinentiis: in urbe Roma ecclesiam
Sanctae Mariae et Sancti Salvatoris cum
criptis et muris, et campum Agonis in
integrum: in comitatu Asisino cellam
Sancti Benedicti in integrum: in comitatu
Firmano cellam Sanctae Mariae in Clenti,
et monasterium puellarum, quod dicitur
Sancti Salvatoris, et ecclesiam Sancti Be-
nedicti in ripa, et cellam Sanctae Victo-
riæ cum omnibus earum pertinentiis et
adiacentiis: in comitatu Aseulano cellas,
nam Sancti Salvatoris iuxta flumen
Asini; alteram Sanctae Mariae in Ophida
in integrum: in comitatu Teatino cellam
Sancti Stephani in integrum: in comitatu
Senogallensi curtem de Luzano: in comi-
tatu de Camerino curtem de Sala Bona:
in comitatu Auximano curtem de monte
Paulisco in integrum. Hanc ergo mai-
orem et principalem Sanctae Dei Gen-
tricis ac Virginis Mariae ecclesiam in
Pharpha, cum omnibus supradictis, et aliis
etiam cellis suis maioribus, et earum ec-
clesiis suis minoribus, cum castellis, vicis
et oppidis, terris cultis et incultis, pratis,
pascuis et vineis, silvis, aquis, aquarum-
que decursibus, piscariis et punctionibus,

Romanorum
Pontificum
mos sua Ec-
clesiis privi-
legia confir-
mandi.

Confirmatio
bonorum.

portibus maris, et litoribus, et universis, quantiscumque, qualibuscumque pertinentiis, et cum omnibus, quae a romana sede obtinet per apostolica privilegia, vel ab imperatoribus et regibus per praecepta, immotam et quietam ab omnibus esse sancimus. Et quodecumque sibi a quibuscumque fidelibus Christi concessum est, vel imposterum conceditur, si divinae pietatis respectum desiderat, nullus invadat, nullus minuat vel subtrahat. Si quis enim piam Matrem Domini scienter offendit, bonam voluntatem Filii eius unigeniti imo et primogeniti Salvatoris nostri habere omnino non poterit. Decimas et oblationes mortuorum quiete ista teneat Ecclesia. Nec ordinatio monachorum, vel presbyterorum huius monasterii vel cellarum eius, a quovis ibi fiat episcopo, nisi quem abbas invitaverit, aut si non adest, suo praecēpto eius congregatio scilicet quia ita habetur in privilegio bonae memoriae Pauli papae, ut synodum nullus hic celebret episcopus, nec alio venire constringat presbyteros ipsius abbatariae, quoniam quod ab ipso hic locus per privilegium obtinuit, nos infringere nolumus. Et consecrationes ecclesiarum a quovis quaerat abbas religioso episcopo: habeat simul et chrisma. Ad idoneum abbatem eligendum secundum sancti Benedicti regulam sit communis consensus, et impleatur petitio fratrum.

Scriptum est autem in canonibus: Invasores Ecclesiarum sine dilatione excommunicentur. Cuius rei gratia necesse est, ut omnis invasio in universa casset Ecclesia, maxime in locis, quae sibi dicata tenet beata Maria, cui qui auferit sua, tineat incenrare anathema. Magna enim excommunicatio Filii Matris Virginis est indignatio. Exaltata super choros angelorum Maria, exaltet conservantem bona sua. Pro Dominae suae reverentia princeps apostolorum Petrus ditet illum semper benedictione apostolica, annuente hoc Virginis Patris, ac Virginis Matris Dei omnipotentis gratia, Bene valete. Datum

Immunitas ab
episcopo in
ordinationibus
etc.

Confirmatio
privilegiorum.

De abbatis e-
lectione.

iii idus decembris per manus Friderici diaconi sanctae romanae Ecclesiae bibliothecarii vice domini Herimanni archiecclesiarii, et Coloniensis archiepiscopi. Anno domini Leonis IX papae iii, indictione v.

Dat. die 11 decembris anno Domini 1051,
pontif. Leonis anno iii.

XXIV.

Eiusdem argumenti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona monasterii Pharphen., quae eidem confirmantur. — Eoruendem exemptio a qualibet molestia, vi, etc. — Solitae clausulae.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Berardo abbatii monasterii, quod ponitur in Pharpha, tuisque successoribus in perpetuum, perpetuam in Domino salutem.

Cum piae petitiones nostris auribus inculcantur, decet nos assensum praehere, et talibus desideriis non resultare, quatinus sacra loca temporibus nostris proficiant et augeantur, et in nullo, quod absit, minuantur. Igitur quia petistis a nobis, quatenus ex nostra largitate nostroque dono concederemus vestrae religiositati monasterii vestri confirmationem, eiusdemque honorem, quem habet modo et habitorum est in perpetuum, videlicet fundum massam, in quo est ecclesia Sancti Valentini: ex fundo Muciani uncias tres: fundum Paternum, in quo est ecclesia Sancti Ioannis: fundum Carbonianum: fundum Septiniani: fundum Pipiliani: fundum Agelli: fundum Motellae: fundum Loriani: fundum Urhanae: fundum Bucciniani: fundum Albusciani: et alias fundos, cum domibus, vineis, olivetis, atque colonis. Confirmamus autem vobis vestrisque successoribus praenominatos fundos, vel uncias, seu ecclesias cum casis, vineis, pratibus, silvis, salictis (2), nec non aquimolis, et universis appendicibus, colonis atque

(1) Loc. cit. in notis. (2) *Lege salicetis.*

Exordium.

Bona monaste-
rii Pharphen.,
quae eidem
confirmantur.

familiis, vel omnibus ad eos generaliter et in integrum pertinentibus, sicuti primitus, et nonne ab ipso vestro monasterio possessa sunt, tam in comitatu Sabinensi, nec non et Narcensi, sive in comitatu Reatino, vel Furconiano, Asculano, Firmano, Aprutensi, et Pinensi, Romano etiam, et Tuscano, omnesque adiacentias eiusdem monasterii, atque pertinentias cum omni integritate, concedimus detinenda, tam ea, quae modo iuste possidetis, quam ea, quae in futurum largiente Domino poteritis acquirere tu et successores tui, sicuti per privilegia sanctae recordationis domini Adriani quondam papae, et Pauli, eidem venerabili monasterio confirmata sunt, permanenda. De theloniis quoque mercatorum, et pontium, et decimas de monachorum stipendia, et pauperum dari a praesenti secunda indictione tuae religiositati, tuisque successoribus abbatibus vestri monasterii in perpetuum concedimus, ex eisdem omnibus percipiendas; nec non et oblationes mortuorum. Statuentes apostolica censura ex auctoritate beati Petri apostolorum principis sub divinis obtestationibus et anathematis interdictionibus, ut nulli nunquam nostrorum successorum pontificum, vel aliae cuilibet magnae parvaeque personae, ipsa prae-nominata loca, vel quae in posterum, auxiliante Deo, vestro monasterio fuerint acquisita, sicut supra sunt instituta, a potestate et ditione vestra vestrorumque successorum ac vestri monasterii anferre vel alienare quoquomodo liceat. Si quae autem temerario ausu magna parvaque persona contra hoc nostrum privilegium agere praesumperit, sciat se anathematis vinculo esse inuodatam, et a regno Dei alienam, et eum omnibus impiis aeterno incendio ac suppicio condemnatam. At vero qui pio intuitu curator et observator huius nostri privilegii extiterit, gratiam atque misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Eorumdem
templo a qua-
libet molestia,
vi, etc.

Solitae clau-
sulas.

Scriptum per manus Petri scrinarii saecri palatii, in mense et indictione secunda; datum iv kal. martii per manus Petri diaconi bibliotherarii, et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno pontificatus domini Leonis noni papae primo, in indictione ii (1).

Dat. die 26 februarii anno Domini 1049,
pontif. Leonis anno i.

XXV.

Confirmatio privilegiorum omnium Coloniensis Ecclesiae, in qua septem presbyteri cardinales, totidemque diaconi, ac subdiaconi creantur. Hermanno vero archiepiscopo conceditur titulus cancellarii S. R. E. cum ecclesia S. Ioannis ante portam Latinam (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ratio concessionis. — Confirmatio privilegiorum. — Concessio cancellariatus S. R. E. et ecclesiae S. Ioannis ante portam Latinam. — Septem presbyteri cum dalmaticis, totidemque diacones ac subdiacones cum sandalibus in ecclesia metropolitana instituuntur. — Rectori huius Ecclesiae primus post archiep., vel eius legatum locus in dioecesaniis synodis conceditur. — Archiepiscopi electio a canonicis facienda statuitur. — Confirmantur bona omnia ad Ecclesiam Coloniensem spectantia; — Item bona, quae dedit ipse Herimannus archiep. — Anathema contra privilegii huius violatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, D. Hermanno S. Coloniensis Ecclesiae venerabili archiepiscopo, suisque successoribus illuc canonice intrantibus, salutem in perpetuum.

1. Gratias agimus Deo et Domino nostro Iesu Christo, qui nullis nos praecedentibus meritis ad apostolicae dignitatis culmen fecit ascendere, et sollicitudinem

(1) Nullum dubium, male hic notatos chronologicos characteres propter rationem suprapositam. Neque vero dixerimus utrumque privilegium datum eodem anno. Nos una posuimus ad rei potius quam temporis ordinem servandum. (2) Edidit Aubertus Miraeus Oper. Diplom. tom. II, pag. 1151 (desumpti fortasse ex Archiv. S. Severini Coloniensi, ubi asservari non est dubium).

Exordium.

Ratio concessio-

omnium Ecclesiarum gerere, earumque rectoribus pietatis assensum praebere.

2. Quia postulasti a romana sede confirmari privilegia, quae ab antecessoribus nostris sunt tuae Ecclesiae concessa, visum nobis fuit honestum, et Ecclesiae necessarium, petitioni tuae consentire.

3. Praesertim cum eccllesia haec sub nomine principis apostolorum beatissimi Petri sit consecrata, sicut mater sua, cui praesidemus divina clementia, ut quae matrem invitatur ex nomine filia, invitetur etiam aliquantis per in dignitate Ecclesiae, protegaturque sub aliis defensionis suae. Nos igitur sua, sicut et omnium Christi fidelium devotione incitati, nostra apostolica auctoritate confirmamus tibi omnia, quemadmodum in privilegiis patrum nostrorum apostolicorum virorum sunt scripta, erucem videlicet et pallium suotempore suoque loco ferendum, insigne quoque sustivi equi, quem haccum vocant nostri Romani.

4. Confirmamus quoque tibi per hanc praceptionis nostrae paginam, sanctae et apostolicae Ecclesiae cancellauram, et ecclesiam S. Ioh. evangelistae ante portam Latinam, ut te Petrus cancellarium habeat, Iohannes hospitium praebeat.

5. Concedimus etiam, atque perpetuo largimur, ut maius altare ecclesiae suae Matris Virginis honori dedicatum, et aliud ibidem apostolorum principi B. Petro ad dictum, veneranter ministrando procurent septem idonei cardinales presbyteri dalmaticis induiti, quibus etiam cum totidem diaconibus ac subdiaconibus ad hoc ministerium prudenter electis, ut sandaliis utantur, concedimus, et constituimus.

6. Postea auctoritatem, et honorem, quem Ecclesia hactenus habuit tam inter alios, quam a suis, confirmamus clypeo apostolicae protectionis, ut si quando synodus infra tuam dioecesim, aut praesente huius primae sedis archiepiscopo, aut legato ab eius latere directo fuerit aggregata, priorem quidem locam post ipsum rector eius obtineat, in proferenda sacrorum ca-

Archiepiscopi
electio a ca-
nonicis facien-
de statuuntur.Confirmantur
bona omnia ad
Ecclesiam Co-
lonensem
spectantia;Item bona,
quae dedit ip-
se Heribertus
archiep.

nonum auctoritate prior existat; ita tamen ut sicut est prior in hac probabili dignitate, ita etiam polleat prior morum probitate, vitae honestate, ut eius enuncia verit verba, eius incitetur exemplo.

7. Regiam consecrationem infra limites suae dioecesis faciendam potestatis apostolicae muninisse ei corroboramus. Habendum electionem quoque archiepiscopi secundum auctoritatem canoniam filiis Ecclesiae sancimus per hanc praeceptionis nostrae paginam.

8. Bona autem, quae usque modo tenuit, vel in aeternum cum iustitia acquirere poterit, hoc apostolico muninime laudamus et corroboramus, videlicet monasteria et ecclesias Coloniae positas, monasterium Sancti Heriberti cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam Sanetae Mariae infra urbem, ecclesiam Sancti Gerdonis cum omnibus suis pertinentiis. Caetera vero sacra loca, et infra urbem et circa, confirmamus tibi auctoritate apostolica; monetas vobis (1), teloneum, et omne ius civile sub potestate archipraesulis.

9. Abbatias autem per diversa loca, villas, viros, et castella in omnibus suis pertinentiis, servis, ancillis, terris cultis et incultis, aquis, pratis, campis, sylvis, forestis.

10. Praeterea corroboramus Ecclesiae praedia, quae ipse dedisti, videlicet monasterium Brauwellare, et castrum nomine Zoneburg cum omnibus suis pertinentiis: ita sicut neminem coarchiepiscoporum tibi subiicimus, ita sub nullo primate te agi decretivius, salva nobis in te, sicut in eacteris archiepiscopis, quae iure debentur apostolicae subiectionis auctoritate.

11. Statuentes apostolica censura, ut nullus imperator, rex, dux, marchio, comes, vicecomes, et praeterea nullus archiepiscopus, episcopus, praepositus, vel aliqua magna parva persona cuiuslibet ordinis et dignitatis, contra hanc nostrae praeceptionis et confirmationis paginam audeat praetentare.

(1) Forte quoque.

Confirmatio
privilegiorum.Coaccessio can-
cellarius S.
R. E. et ec-
clesias S. Io-
annis ante
portam Lat-
inam.Septem pres-
byteri cum
dalmaticis, to-
tidemque dia-
cones ac sub-
diacones cum
sandalis in ec-
clesia metro-
politana insti-
tuntur.Rectori huius
Ecclesiae pri-
mus post ar-
chiep sc., vel
eius legatum,
locum in dio-
cesans sy-
nodis conce-
ditur.

Anathema
contra privi-
legii huius vio-
latores.

12. Si quis, quod non optamus, temerario ausu contra huins (1) apostolicae nostrae auctoritatis scriptum pie a nobis proulgatum tentaverit, anathematis vinculis innodatus a regno Dei sit alienus, donec resipiscat. Qui vero pio intuitu cultor et observator extiterit, benedictionis gratiam, et caelestis regni gaudia a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur.

Datum nonis maii per manus Friderici diaconi, sanetae romanae Ecclesiae bibliothecarii atque cancellarii vice domini Hermanni archicancellarii et Colon. archiepiscopi.

Anno Domini millesimo quinquagesimo secundo, Leonis IX papae iv, inductione quinta.

Dat. die 7 maii anno Domini 1052,
Pontif. Leonis anno iv.

XXVI.

Confirmatio bonorum, privilegiorum et exemptionum omnium abbatiae S. Sophiae Beneventan. dioecesis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio abbatiae, et rerum omnium ad eam pertinentium. — Item et oblationum sive donationum omnium eidem a fidelibus factarum. — Abbatis electio penes monachos. — Abbatia cum omnibus ad se pertinentibus sub iure S. Rom. Ecclesiae recipitur; eximiturque ab omni subiectione Cassinen. monast. — Quicquid in contrarium actum fuerit, irritum declaratur; iuxta declarationes Beneventan. dum in controversia alias mota ab abbatis Cassin. — Confirmatio exemptionum a pontificibus, vel imperatoribus eidem concessarum. — Liberum abbati sit ordinationes a quo maluerit episcopo accipere. — Anathema in privilegiis huius violatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, Sicenolpho dilecto nostro in Christo filio et abbati venerabilis coenobii almae et coaeternae Domino Patri Sophiae intra Beneventum, in loco nuncupato Urbe-vetere constructi, et post te in eodem coenobio tuis successoribus canonice promovendis in perpetuum.

(1) Forsitan hoc. (2) Ex tom. viii Ital. Sac.

Bull. Rom. Vol. I. 78

Ad hoc in sacerdotali culmine constituti sumus, ut evellamus, nec non et destruamus, et aedificemus iuxta ac plantemus in nomine eius. Debet officium nostri exigente, optimum duximus diebus nostris, prout superna gratia concesserit obvia quaeque nobis illicita falsae ecclesie iasticae disciplinae dimittere (4), et liebis, copiam fructificandi passum sui peditare. Quamobrem post uniam ea imitatem Beneventanorum, quam pertulit iuste ob iniuriam et superbiam romanorum pontificum, et dominorum imperatorum, postqne eorum miserabilem et luctuosam satisfactionem, tibi iam dicto Sicenolpho, quem loco illius deiecti ac seelerati Gregorii, abbatis immerito dicti nec iam dicendi, ordinavimus iuxta petitionis tuae tenorem, confirmamus ex integro prefatam abbatiam S. Sophiae cum ecclesiis, curtibus, villis, casalibus, vineis, terris, servis, ac ancillis, omnibusque mobilibus vel immobilibus ad se iuste pertinentibus, tam ea, quae haetenus acquirere potuit, quam quae deinceps liberalitate, collatione, sive concessione quorumlibet religiosorum hominum poterit adipisci, atque prorsus quaecumque concessa sunt illi, corroborata piorum imperatorum vel principum praecoptis, aut chirographis. Praeterea auctoritate apostolicae sedis romanae concedimus ac confirmamus tibi tuisque successoribus in perpetuum omnes in integrum oblationes vivorum ac defunctorum, quae amodo deinceps ipsi monasterio vel ecclesiis illis subiectis a quibuscumque personis datae fuerint: liceatque ipsis monachis ex eadem congregatione eligere abbatem sibi, si inibi idoneum ad hoc officium invenerint: sin alias, undecumque possunt, dignum rectorem sibi eligant, et perpetuo maneat iam saepe fatum coenobium sub intelra, seu iure sanctae romanae Ecclesiae liberum, et immune ab omni subiectione ac iugo Cassinensis monasterii; itant nec vox calumniatorum super hoc recipiatur aliqua, sed penitus habeatur frivola et

(1) Lege falce... demeter.

Exordium.

*Confirmatio
abbatiae, et
rerum om-
nium ad eam
pertinentium.*

*Item et ob-
lationum sive
donationum
omnium eidem
a fidelibus fa-
ctarum.*

*Abbatis electio
penes mona-
chos.*

*Abbatia cum
omnibus ad se
pertinentibus
sub iure S. R.
E. re ipitur;
eximiturque
ab omni sub-
iectione Cas-
sineo monast.*

Quicquid in irrita, sitque rata controversiae illius manifeste, ac publice facta definitio a reli-
giosis principibus Iandolpho, ac Pandol-
pho, magnatibus, ac ducibus eorum, quando
prius Malepotus, deinde Ioannes, Cassi-
nenses abbates, adversus Ursum ac Gre-
gorium abbatiae Sanctae Sophiae rectores
super haec item suscepere. Obtineat ergo
et possideat semper libertatem, anteeces-
sorum nostrorum privilegiis, et imperato-
rum praeeceptis haetenus sibi concessam
et confirmatam, itaut nullus deinceps im-
peratorum, regum, ducum, vel principum,
aut marchionum, nec ulla eniuseunque
dignitatis persona contra hanc nostram
auctoritatem aut conditionem privilegio-
rum venire audeat, aut de bonis eiusdem
abbatiae per nos aut quocumque concessis,
usurpare, minuere aut alienare quicquam
quocumque modo aut ingenio praesumat,
ne sub iudicio districtrianathematis decidat.

Berardo Se-
cundo episcopo Ecclesiae et episcopatus San-
ctae Dei Genitricis Mariae et beatissimi Christi
martyris Emigidii, positae in comitatu Escu-
lano intra civitatem, cunctisque suis succes-
soribus canonice illuc intrantibus in perpe-
tuam.

Liberum abba-
ti sit ordina-
tiones a quo
maluerit epi-
scopo accipe-
re.

Anathema in
privilegiu huic
violatores.

Porro quia ab aliquibus episcopis solent
coenobia gravamina substinere, nos vero
alieui praeiudicium nec volumus nec debe-
mus facere, hoc tantum concedimus tibi
hac nostra auctoritate, ut si ab episcopo
in cuius dioecesi consistis, nequieris ec-
clesasticas ordinationes gratis et canonice
acquirere, licentiam habeas a quocumque
tibi tuisque acquirendi eas iuste. Huius
nostri privilegi statuta infringere et eas-
sare nullus aliquando quacumque arte
praesumat, ne damnationem ab initio a
sanctis Patribus promulgatam pro saerile-
giis incurrat. Nam quisquis haec pio divi-
nitatis respectu reverenter observaverit,
confidimus, quia a Sancta Trinitate bene-
dictionem habebit, et sortem nanciscetur
cum eis, qui praecepta dominica servave-
runt, et ad caelestes thesauros terrena
patrona transtulerunt.

Data XII kalendas iunii per manus Fre-
derici diaconi S. R. E. bibliothecarii, nec
non et cancellarii vice domini Hermanni
archicancellarii, et Coloniensis archiep.,
anno domini Leonis papae quarto, indict. v.

Dat. die 21 maii anno Domini 1052,
pontif. Leonis anno IV.

BULLARIUM ROMANUM

XXVII.

*Confirmatio Asculanae Ecclesiae, et bonorum
omnium ad eamdem pertinentium (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Cansae concessi privilegi. — Confirmatio bonorum omnium ad hanc Ecclesiam pertinentium. — Bona ad Asculanum episcopatum spectantia. — Omnimoda episcopi iurisdictio in tota sua dioce-
sesi et clero absque alterius episcopi interventu. — Anathema in refragantes. — Ecclesiam hanc suis in bonis, decimis, oblationibus etc. molestare omnino sub anathematis poena interdicitur.

Leo episcopus servus servorum Dei, Berardo Se-
cundo episcopo Ecclesiae et episcopatus San-
ctae Dei Genitricis Mariae et beatissimi Christi
martyris Emigidii, positae in comitatu Escu-
lano intra civitatem, cunctisque suis succes-
soribus canonice illuc intrantibus in perpe-
tuam.

Quia divinae largitate gratiae B. Petro apostolorum principi regere, dispensare,
et ab omni pravorum infestatione defensare, omnis commissa est Ecclesia, ut eius
pascitur doctrina, eius muniatur et tutela;
convenit nos, qui eius vice apostolatus
fungimur eulmine, singulis Ecclesiis instae
protectionis manus porrigit, quatenus,
quod illis ad tutaminis proleit fulcimen-
tum, nos expediat a debito, quod debemus
omnibus. Proinde rogatu D. supranominati
Berardi episcopi S. Ecclesiae Asculanae
apostolieae auctoritatis munimen con-
cedentes, et per eam praefato episcopo,
euquetisque eius successoribus canonice
inibi inthronizatis, quae ad honorem Dei
Genitricis semperque Virginis Mariae est
dedicata, nec in inferioris liberalitatis praes-
criptum, sed obstaenium, et totius pro-
tectionis clypeum privilegi munimen, con-
ferimus, ut Ecclesia, quae nomini summi
omnipotentis Regis martyrum est dedicata,
sit etiam summi militis eius filii scripto
protecta, gladioque defensa; ideoque apo-
stolica auctoritate providentes singula, quie-
quid iuste eidem deferetur Ecclesiae,

Exordium.

Causa conces-
si privilegii.

(1) Ab originali desumpt. edidit Ughell. Ital. Sacr. tom. I, ubi de episcopis Asculaniis.

**Coofirmatio
bonorum om-
nium ad hanc
Ecclesiam per
lineotium.**
**Bona ad As-
culaoum epi-
scopatum spa-
ciantia.**

confirmamus et corroboramus tibi, ut nemo exinde eum audeat disvestire vel molestare, seu aliquam inquietudinem illi inferre, idest civitatem Esculanam ex integro cum ipsa sua portione de monasterio S. Angelii, quod in ipsa civitate est construtum, et monasterium S. Mariae, in Sancto Monte positum, cum omnibus iuste sibi pertinentibus, vel quae in antea aliquorum iusta datione legaliter pertinere poterunt: castellum, quod dicitur Trione, cum monasterio Sancti Laurentii cum omnibus pertinentiis suis: curtem de Masa cum ipso poio de Valle-Lucida: curtem de Monte: curtem de Pazano, sicuti in cartula Maynardi filii Sigolfi habetur et legitur: castra, quae dicuntur Seuleula, Matrice, Spinetula: curtem de Ilica: curtem de Cariano: curtem de Core: curtem de Belenterio: curtem de Flaminiano: curtem de Api: curtem de Tarracina: curtem de Bapino: curtem de Wasto Pomarese: curtem de Saxa: curtem de Salli: curtem de Patareco: curtem de Villa Magna, et omnia quae praedicto episcopatu, tam in supradictorum castrorum, quam curtem de Montariolo intus civitatem Spoletanam: curtem de Paterno in loco, qui Ponte dicitur: curtem de Primocasu: gualdum de Laguine; in Nursia casam et curtem infra locum, ubi olim fuit civitas: curtem de Sala in eadem Nursia: gualdum de Fesso: curtem Savelli in comitatu item Esculano in loco, qui Aqua dicitur: castellum de Luco, et turrim de Fotiano, et poium de Quintodecimo: curtem de Mazzabam cum salinis suis: castellum de Murro: castrum Fundanianum: montem Purum cum forestis et sylvis, cum poio quod Clamatatorium dicitur: Plage cum castro Lusiano: Villa Magna cum poio, et castellum Cicianum: montem Calumna: Baiandum: castrum de Gualdo: curtem Agelli: castrum Lugnianum: curtem Pupilianam: curtem S. Stephani: curtem de Paterno, et castrum de Spelunca cum ipsa curte de Valeriano: curtem de Bosiano: montem Andreac: poium Silvistum, quod est ante castellum

Gusianum: nec non et castrum de Spinetulo cum curte sua, quae Francisea dicitur: curtem Fassianam: curtem Prestitulam: poium Valenterium: castellum de Ottavo: poium Gaminaldum: curtem Cervinariam: curtem Chrisianam: curtem de Vivario: curtem S. Felicis: poium de Pignole: curtem S. Martini: castrum de Corato cum poio Heliceti, et Cisimulae; curtem Popiliano: curtem Lauretanam: curtem Maltianam: castellum Castelli; in Fundania curtem Porilem: curtem Dianam: curtem de Quarto: castellum de Postmontes: curtem Capitulam: curtem Paternionis cum poio Avignonis: castellum de Callonata cum suis curtibus: curtem Ciniani cum suo castello: curtem de Casule, et castellum de Vina. Haec omnia supranominata cum plebis et ecclesiis singulis, earumque dotalibus cum servis et ancillis, villulis, massaritis, commendatiis, et colonis singulis cum alpibus et montibus, sylvis, pratis, pascuis, vineis, olivetis, cultis et ineultis, aquis, molendinis, piscariis, piseationibus, salinis, aquarumque decursibus, nec non et armentis, equorumque forestis, seu omnibus iuste sibi pertinentibus in integrum confirmamus, atque apostolica autoritate corroboramus. Decimas etiam, seu primitias, et cunetas oblationes fidelium vivorum et mortuorum, eidem episcopatu iuste et canonice pertinentes tibi iuxta canonicam institutionem Ss. Patrum concedimus. Nec non et illud statuendo decernimus, ne aliquis episcopus, alienius auctoritate vel potestate suffultus audeat absque licentia inibi iuxta praefatae episcopi ordinationes, seu constitutiones alias facere, vel iudicia disponere, seu clericos, aut presbyteros synodo qualunque distingere, vel fatigare. Statuentes igitur apostolica auctoritate, quae servanda est ab omnibus, et in omnibus, statuimus, et sub anathematice constringimus, ut nullus imperator, sive rex, nullus dux, vel marchio, comes, vicecomes, et staldus, vel quilibet publice pariter exactor, seu cuiuslibet hominis persona. cuiuscumque sit

Omnimoda e-
piscopi iuris-
dictio in tota
sua dioecesi et
clero absque
alterius epi-
scopi inter-
ventu.

Anathema in
refragantes.
Ecclesiam
hanc suis in
bonis, decimis,
oblationibus
etc. molestare
omnino, sub
anathematice
poena interdi-
citur.

ordinis, vel dignitatis, seu religionis, hanc pragmaticam privilegii sanctionem audeat refrigerare, vel in quoquam confringere: quod qui tentaverit a B. Petro apostolorum principi anathemate divino pereussus intereat, quia Dei Genitricem eique famulantes offendere non timuit, Denique hoc inspicere pro nihilo duxit; conservator vero benedictione suffultus apostolica, a Deo omnipotente vitam consequatur aeternam.

Data kal. iulii per manus Friderici diaconi S. R. Ecclesiae bibliothecarii et cancellarii vice D. Hermanni archieancellarii et Coloniensis archiepiscopi, anno D. Leonis IX papae **iv**, indic. **v**. Actum Beneventi in Dei nomine feliciter. Amen.

Dat. die prima iulii anno Domini 1052,
Pontif. Leonis anno **iv**.

XXVIII.

Confirmatio cathedralium Ecclesiarum S. Pelini de Valra, et S. Pamphili de Sulmona pro Valvensibus episcopis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Status infelix Valvensis Ecclesiae ex episcoporum incuria. — Confirmatio episcopatus et honorum ad eum pertinentium. — Limites Ecclesiae. — Ecclesiae S. Pelini et S. Pamphili eidem assignantur cum bonis omnibus ad eas pertinentibus. — Clericorum cause per episcopum examinandae. — Confirmatio chartarum omnium, etiam siquae sint deperdite. — Decretum sub censurarum poena, ut si quis de ablatis Ecclesiae bonis conscient sit, episcopo notum facere teneatur. — Valvensis Ecclesia sub iure sedis apostolicae. — Quidquam ab ea alienare, auferre, etc. sub anathematis censura omnibus omnino personis interdicitur. — Anathema contra privilegii huius violatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Dominico Valensi Ecclesiae episcopo, cuicunque successoribus tuis in eadem Ecclesia canonice promovendis in perpetuum.

Etsi iubemur cum tempus habemus, a Domino bona operari, maxime tamen ad

(1) Ex archiv. cathedralis Ecclesiae edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1, ubi de Valven. episcopis.

domesticos fidei. Unde omnibus Ecclesiis Christi pro ea, quae nobis credita est, dispensatione solitudinem nostram habemus, sic debemus invigilare longinquis, ne in aliquo absimus propinquis. Itaque ad suggestionem tuam, carissime confrater et coepiscope Dominice, quem ex coenobii disciplina ad episcopatus curam repromovimus, gaudemus, et antecessoribus nostris, atque nobis fideliter et ingenter deservire in S. R. Ecclesia cognoscimus. Sed Valvensis Ecclesiae cum Domino auctore praesides, quamvis peccatis factientibus malitia saeculariam hominum et peccatorum eius, sua, non quae Iesu Christi sunt, quaerentium supramodum desolatae et destructae, munimine apostolici privilegii contra impetus et machinationa sacilegorum obtendimus. Igitur auctoritate apostolica per hoc nostrae constitutionis privilegium concedimus et corroboramus tibi tuisque, ut dictum est, successoribus in perpetuum episcopatum Valensem cum omni sua integritate et pertinentia, sicut antiquis, et instis limitibus determinatur: scilicet a fossato Luparelli ad Portellas, sive Columnas, et a Furca de Gorza ad Stasili inter montes; hinc a castello de Furea ad serram de Cannatina, et a serra de Sigella ad serram de Monte Christi: inde a monte Generalei ad Crucem, inde a valle Araldi ad Muricem de Celici, et a terra de Cantu ad Fuream Mizula, deinde a robore Cerrei, et campo Olomeo, et a Caenite ad Columnellam de Campo Mezzo, ubi exit aqua de Sangro, et pergit ad fossatum Luparelli, quod iam dictum est. Principaliter quoque confirmamus tibi ad episcopalem sedem ecclesiam S. Pelini cum omnibus sibi iuste pertinentibus, et pariter ecclesiam S. Pamphili, cum caeteris ecclesiis et capellis, quaecumque intrapraefatos posita esse noseuntur, cum omnibus pertinentiis earum, ita ut decimatis et oblationes tam vivorum, quam etiam mortuorum, secundum auctoritatem eorum canonum, prout tibi videbitur, sicut

Status infelix
Valvensis Ec-
clesiae ex epi-
scoporum
incuria.

Confirmatio
episcopatus et
bonorum ad
eum pertinen-
tium.

Limites Eccl-
esiae.

Ecclesiae S.
Pelini et S.
Pamphili ei-
dem assignan-
tur, cum bonis
omnibus ad
eas pertinen-
tibus.

Clericorum
causae per e-
piscopum e-
xaminandae.

Confirmatio
ebariarum om-
nium, etiam
si quae sio-
deperditae.

Decretum sub
ceosurarum
poena ut si quis
de ablatis
Ecclesiae bo-
nis conscius
sit, episcopo
notom facere
teneatur.

Valvensia Ec-
clesia sub iure
Sedis Apostoli-
cae.

Quidquam ab
ea alienare,
auferre, etc.
sub anathema-
tis censura
omnibus om-
nino personis
interdictum.

Anathema
contra privi-

episcopum deceat, disponas et dispenses. Clericorum cansas et negotia ad saeculares homines, et eorum iudicia transire non consentias, sed tu ipse et successores tui audiatis, et canonice definitiatis. Et quia malorum pectorum negligentia simul et nequitia monumenta chartarum, vel privilegia antecessorum nostrorum, et si qua sunt alia instrumenta, quibus possessiones et bona ipsius episcopatus firmabantur et retinebantur, aut perdita, aut subtraeta fuisse constat, per hoc nostrae auctoritatis privilegium sancimus. ut nihil hoc praefatae Ecclesiae noceat, sed iuxta quod Otto imperator Grimualdo eiusdem Ecclesiae episcopo etiam per praeceptum edixit, ubicumque necessitas et iustitia ipsius episcopatus fuerit, sub interpositione sacramenti, per veraces homines, tam divites, quam etiam medios, quos idem episcopus denominaverit, in cuiuscumque potestate sit, ipsa iustitia inquiratur, et Ecclesiae dictae restituatur. Insuper decernimus sub interpositione districti anathematis, ut qui cumque conscient est possessionum vel bonorum, quae iure competitum praefato episcopatu, et tamen inde alienata ab improbis hominibus detinentur, episcopo aut suis manifestet, ne malis aliorum consentendo et tacendo, sacrilegus apud Dominum existat; omnes etiam chartae factae ad damnum Ecclesiae, vel quae fuerunt ipsi Ecclesiae subtractae, et detinentur ab invasoribus, apostolica auctoritate sint inane et vacuae. Hinc sanctae romanae et apostolicae sedis, cuius juris episcopatus ille specialiter esse dignoscitur, autoritate sub intermissione districti anathematis interdicimus, ne aliqua magna vel parva persona cuiuscumque conditionis et dignitatis molestare, inquietare, disvestire praesumat cum absque discussione ex omnibus rebus mobilibus vel immobilibus, sese moventibus, quae nunc possidet et deinceps iuste acquirere et possidere potuerit. Quod si quis Dei et animae suae inimicus quo-

cumque modo, vel ingenio huius apostoli privilegii temerarius praevaricator existere non timuerit, et aliquid eorum, quae hic aut confirmantur, aut infirman- tur a nobis, sibi praesumpserit contra hoc, quod nostrae auctoritatis censura hic promulgatur, perpetua anathematis sententia se gehennae cum diabolo et angelis eius irrecuperabiliter mancipandum noverit, nisi forte, dum vivit, digne Domino et Ecclesiae suae satisficerit. Qui vero divinae pietatis intuitu, et sanctae obedientiae reverentia fidelis conservator extiterit, huius benedictionem hic et in futuro promercatur, praemiumque semipaternae beatitudinis, in electorum Dei coetibus. Amen.

Datum in Benevento xii kal. iannarii per manus Federici diaconi et bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis vice D. Hermanni Coloniensis archiepiscopi et archicancellarii, anno dom. Leonis IX papae iv, indictione vi.

Dat. die 21 decembris anno Domini 1052,
pontif. Leonis anno iv.

XXIX.

Confirmatio privilegiorum omnium S. Bambergensi Ecclesiae hactenus concessorum (1).

SUMMARIUM

Series facti, seu narratio itineris Leonis IX in Germaniam, rerumque inibi gestarum. — Narratio permutationis factae inter Hartvicum Bamberg. et Henricum Herbipolen. epis. — Controversiae hinc motae et non multo post opera pontificis compositae. — Vetera omnia privilegia confirmata. — Et donationes S. Henrici imperatoris, caeterorumque fidelium roboratae. — Omnimoda episcopi iurisdictio in bonis Ecclesiae. — Quae ab omni datio, placito, molestia, etc. libera fore, declaratur. — Episcopus vero in canonice causis Moguntino subiectus tanquam metropolitanus. — Canonice huius Ecclesiae mitrae usus conceditur, qui tamen ex dignioribus elegantur. — Dies assignati ad usum mitrae. — Iis vero tantum canonice conceditur,

(1) Loc. cit.

qui Clementis II PP. sepulchro inserviunt.
— Privilegium huius roborio. — Anathema contra eius violatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, Hartwico Babenbergensi episcopo, sibique canonice in sede episcopatus successoris in perpetuum, aeternam in Domino salutem.

Cum exigente cura pastorali totius sanctae Ecclesiae Dei nobis Dei providentia commissae, in partes Germaniae venissemus, quae Orientali Franciae adiacent, prece dilectissimi filii nostri Heinrichi secundi imperatoris et tertii regis, ac suprafati dilectissimi confratris nostri episcopi Hartwieci Babenberg, veimus, et in die natalis beati Lucae evangeliastae inter missarum solemnia cum verbum Dei haberemus ad populum, praesente nominato carissimo filio Heinrico, et episcopis quamplurimis, astantibus etiam laicis, et diversis potestatibus saeculi, relecta sunt praedecessorum nostrorum privilegia, quibus idem locus fundatus et corroboratus est auctoritate romanae sanctae sedis apostolicae; relecta est ibi et conscriptio et confirmatio Wirzburgensis Henrici episcopi, qua predictam Babenbergensem Ecclesiam banno episcopali et episcopii termino acceptam, plaeita commutatione firmavit; quae sic acta est:

2. Dum Henricus in imperio primus, in regno secundus, divini ignis amore successus, de praediis, quae Dei gratia haereditario iure in suae possessionis dominium pervenerant, Dei servitium augere, construendo episcopatum, atque ordinando desideraret, quo id legitime rationabiliterque fieri potuisset, Henricum venerabilem Wirzburgensis Ecclesiae provisorem, quatenus praedictum locum, Babere nunquam patum, cum pago, Ratenzgave qui dicitur, qui ad suae dioecesis statum pertinere videbatur, de suo iure in eius ad id perficiendum transfundenderet, studiose coepit flagitare. Qui, quoniam iustae et rationabiles causas videbantur, eiusdem invictissimum regis peti-

tioneibus acquiescens, cum communis cleri sui, atque militum, nec non totius populi consilio et consensu, praefatum locum cum praedioto pago, tribus parochianis Ecclesiis cum suis adiacentiis exceptis, quarum nomina sunt haec, Wachenrode, Lonerstat, Muthusen, omni postmodum remota contradictione, suae potestati tradidit. Alterius autem pagi, qui Volevelt nominatur, in quo praefatus locus situs est, partem eidem regi concessit, quantum est de Babenberg usque ad flumen Uraha, de Uraha in Ratenzam flumen, et sie iuxta decursum eiusdem fluminis in Moin, et inde ad rivulum Wichibac: deinde ad caput eiusdem rivuli, siveque qua citissime ac proxime perveniri potest ad Uraha. Et ut haec traditio firma et inconvulta permaneret, ipse praedictus praesul Heinricus cum canonicis suis corroboravit et subscrisit.

3. Qua subscriptione relecta, cum iuxta votum omnium, quia semper iustis operibus favorem debemus et nos praedictum venerabilem locum apostolica auctoritate vellimus corroborare, ipse prae-nominatus eiusdem loci episcopus Hartwicus proclamationem suam fecit; quia locus suus a clericis Adelberonis Wirzburgensis episcopi temeraria praesumptione invasus esset. Quod nos, quia episcopi praesentes aderant, inter quos causa stebat, ibidem volentes discutere, Adelberoni episcopo, a quo iniuria illata erat, deliberationem fecimus, ut obiectio-nem hanc, si posset, reselleret; si non, iustitiae satisfaceret. Dum ille, initio cum suis omnibus, qui aderant, clericis et laicis consilio, regrediens ad anthonem, de illata iniuria se cum satisfactione ex-eusavit; et de omnibus, quae ad bannum, et episcopalem instituam et potestatem Bambergensis Ecclesiae Christi pertine-rent, ex tunc et deinceps renunciavit, exceptis his causis, quas de bonis utriusque episcopii possent legaliter definire.

4. Verum nos, sicut semper de pro-fecto gaudemus fidelium, et iustis operi-

Controversiae
huic motu et
non mollo
post opera
Pontificis
compositae.

Et donationes S. Henrici imperatoris, eae terorumque fideliūm robore.

bus debemus augmentum, eundem Babenberch locum ab antecessoribus nostris corroboratum, apostolica auctoritate viva voce corroboravimus; et eamdem corroborationem nunc etiam literis signavimus, ut eundem locum, et omnia, quae ibidem Deo sanctoque Petro a felicis memoriae Heinrico secundo rege, et primo imperatore tradita sunt, et quae in posterum iure acquiri possunt, vel inde acquisita sunt, praedia, mancipia, aurum, argentum, pallia, vasa, ornamenta, et alia utensilia, nemo audeat in perpetuum surripere, auferre, aut commutare, nisi ad utilitatem eiusdem Ecclesiae. Sed episcopus eiusdem loci, vel qui in perpetuum eiusdem fuerint successores, secura eas possideant tranquillitate, ac liberam habeant potestatem aut dominationem, omnes res et proprietates eius loci ordinare, atque componere vel argumentare; dissipare vero atque confundere, nullam habeant inde potestatem aut dominationem. Insuper pro nostra auctoritate sancimus, ut terminis eiusdem Ecclesiae nulla sit infestatio tyrannorum, vel aliorum quorumlibet hominum pravorum, sive sint in civitate ipsa Babenbere, sive in castellis, villis, servis, ancillis, tributariis, decimis, forestis, silvis, venationibus, piseationibus, molendinis, campis, pratis, pasenis, agris cultis et incolitis, aut quidquid modo illuc pertinet, aut in futurum iuste acquiri poterit, per nostrae apostolicae auctoritatis privilegium corroboratum, in secura permaneat quiete. Nullus ibi comes, aut index placitum seu distinctionem aliquam facere, vel tenere audeat, nisi quam per concessionem glorioissimi imperatoris secundi Heinrici, vel successorum eius, episcopus eiusdem loci deliberaverit; nulla in aliqua dignitate posita magna parvaque persona per violentiam irruat.

5. Sit ille episcopatus liber, romano tantum mundeburdo subditus; quatenus episcopus liberius et delectabilius cum clericis suis servitio Dei possit insistere;

et Heinrici primi imperatoris, eiusdem loci venerabilis fundatoris, nostrique ac successorum nostrorum, Heinrici quoque charissimi filii nostri secundi imperatoris, atque omnium, quibus debitores sunt, memoriam iugiter habere. Sed tamen idem episcopus suo metropolitano episcopo Moguntino in canoniciis causis tantummodo sit subiectus et obediens. Deliberatis igitur, sancitis, ac corroboratis omnibus supradictis rebus, eidem sancto loco placuit addendum insigne honoris ecclesiastici a nostra apostolica auctoritate, ducti amore et reverentia Clementis piae memoriae, praedecessoris nostri, quem Deus miro dispensationis ordine a praelatione huins loci ad sanctae romanae catholicae et apostolicae Ecclesiae apicem dignatus est avertere et mirabilis a romanis finibus defunctum corpus eius reducere, volens hanc Ecclesiam, ut aestimamus, quasi novam, tanto decoratam esse patrono, et romanam contentam, et sufficienter praeteritis et futuris Patribus manere ornata: quin etiam amore, et desiderium fratrum, qui nos in suis recepero eclesiasticis stipendiis et quotidianis, unum nostra vicissitudine regere fratrem, mitras gestare concedimus licentiam; ea scilicet ratione, ut ab episcopo provideantur digniores et honestiores presbyteri et diaconi, qui bonis moribus vel matris aetatibus, vel etiam praelationibus ipsius loci emineant, his videlicet diebus: in Natali Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi: et in Coena Domini: et in Sabbato Sancto: et in die gloriosae Resurrectionis eiusdem: et sancta Pentecoste: et in die S. Georgii, et in die Ss. Petri et Pauli: et Assumptionis beatissimae Mariae: et S. Dionysii, pro reverentia nostri paelibati praedecessoris domini Clementis papae, cuius anniversarius dies tunc ab eisdem fratribus agitur: et in anniversario die domini Heinrici imperatoris, eiusdem loci venerabilis construtoris.

His vero concedimus hanc dignitatem,

Episcopua vero in canoniciis causis Moguntino subiectus tamquam metropolitano.

Canonice bus in Ecclesiae mitrae usus conceditor qui tamen ex dignioribus eligantur.

Dies assignati ad nsum mitrae.

Omnimoda episcopi iurisdictionis in bonis Ecclesiae:

Quae ab omnidiatio, placito, molestia, etc. libera fore declaratur.

His vero tantum canonice conceditur qui Clementis II PP. sepulchro ioseviant.

Privilegii huius roboretur.

Anathema contra eius violatores.

qui tantum specialiter excubant, vel de-serviunt apud praedicti praedeceessoris nostri sepulchrum. Contentos tamen his sancimus diebus fore, nec ultra a quoniam temere usurpari, ne honor proprius apostolicae sedis vilescat. Haec vero omnia supradicta observari et custodiri in perpetuum nostra apostolica anerioritate decernimus, confirmamus et roboramus. Qui vero, quod absit, huius nostri privilegii temerarius transgressor extiterit, Dei, et beatissimae Mariae, et beatorum Petri et Pauli, omninoque sanctorum (et nostra) aeterna maledictione maledicatur, et perpetui anathematis vinculis innodetur, nisi digna satisfactione resipuerit, et canonice satisficerit. Qui vero pio corde huius observator privilegii extiterit, Dei omnipotentis, et almae Mariæ, et beatorum apostolorum Petri et Pauli benedictione ditatus, aeterni regni particeps fieri mercatur. Data per manus Friderici diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae romanae catholicae apostolicae Ecclesiae, anno dominicae incarnationis MLI, anno vero pontificatus domini Leonis noni IV.

Dat. anno Domini 1052,
pontif. Leonis anno IV.

XXX.

Concessio pallii Hartwico Bambergensi episcopo, et successoribus in perpetuum (1).

SUMMARIUM

Quae cura gregis Ecclesiarum pastoribus inesse debeat. — Concessio pallii Bambergensis episcopis ad missarum solemnia; — Salvo tamen iure archiep. Moguntini. — Assignatio dierum, quibus uti debeant pallio. — Dies festa S. Dionysii celebris statuitur in tota dioecesi Bambergensis. — Adhortatio ad Hartwicum.

Leo episcopus servus servorum Dei, Hartwico, Babenbergensis Ecclesiae venerabili episcopo, perpetua in Domino salutem.

(1) Ex Actis Bollandianis mens. iulii ad diem 14 in Vita S. Henrici imperatoris.

Si pastores ovium solem geluque pro gregis sui custodia die ac nocte ferre contenti sunt, et ut, ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata mortibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspicant, quanto sudore, quanta que debemus praevigiles esse diligentias, qui pastores animarum dicimur? Attendamus, et susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne in die divini examinis pro desidia nostra ante summum pastorem negligentiae reatus nos excruciet, nnde modo honoris reverentia sublimiores inter caeteros indicamur.

Ad missarum itaque solemnia celebra-ta fraternitatii tuae pallium transmit-timus, quod antecessoribus tuis numquam ante concessum, modo tibi primo con-cedimus rogatu dilectissimi filii nostri imperatoris Heinrici, et pro veneratione antecessoris tui piae memoriae domini papae Clementis, et pro memoria Heinrici imperatoris primi, praefatae Ecclesiae con-structoris benignissimi; quo tibi ter in anno uti permittimus, salva auctoritate domiae metropolitanae Monguntinae Ec-clesiae: scilicet in die S. Resurrectionis: et in natalitiis apostolorum Petri et Pauli: et in solemnitate S. Dionysii, eo quod tune anniversarius dies celebratur domini papae Clementis supra memorati, hanc-que diem sanctam apostolica auctoritate statuimus celebrem esse per totum epi-scopatum; cuius quoniam indumenti ho-nor modestia actum in veritate servandus est, hortamur, ut ei morum tuorum or-namenta convenient; quatenus auctore Deo, recte utroque possis esse conspi-cuus. Itaque vita tua filius tuus sit regula. In ipsa si qua fortitudo illis injecta est, dirigatur: in ea, quod imitentur, aspi-ciant: in ipsa consideranda semper proficiant, ut tuum, post Deum, videatur esse, quod bene vixerint.

Cor ergo tuum neque prospera, quae temporaliter blandiuntur, extollant; ne-que adversa deficiant, sed quidquid illud

Quae cura gregis Ecclesiarum pastoribus inesse debeat.

Concessio pallii Bambergensis episcopis ad missarum solemnia;

Salvo tamen iure archiep. Moguntiae.

Assignatio dierum, quibus uti debeant pallio.

Dies festa S. Dionysii celebris statuitur in tota dioecesi Bambergensis.

Adhortatio ad Hartwicum.

fuerit, virtute patientiae devincatur. Nullum apud te locum odia, nullum favor indiscretus inveniat; misericordem te, prout virtus patitur, pauperibus exhibeto; oppressis defensio tua subveniat, opprimentibus moderata erectio contradicat. Nullius faciem contra iustitiam acceperias, nullum quaerentem insta despicias. Custodia in te aequitatis excellat, ut nec divitem potentia sua te aliquid apud extram suadeat rationis audire, neque pauperem de se sua faciat humilitas despare; quatenns, Deo miserante, possit talis existere, qualem sacra lectio praecepit dicens: Oportet episcopum irreprehensibilem esse (a): sed his omnibus salubriter uti poteris, si magistrum charitatem habueris, quam qui secundus fuerit, a recto aliquando tramite non recedit. Ecce, frater charissime, inter multa alia ista sacerdotii, ista sunt pallii. Quae si studiose servaveris, quod deforis acceperisse ostenderis, intus habebis. Sancta Trinitas fraternitatem vestram gratia suae protectionis circumdet, atque ita in itineris sui via nos dirigat, ut post huius vitae amaritudinem ad aeternam dulcedinem pervenire mereamur. Dat. in non. ianuarii anno D. Leonis pp. noni iv, indiet. vi.

Dat. die 3 ianuarii anno Domini 1053,
pontif. Leonis anno iv.

XXXI.

De primatu Carthaginensis archiepiscopi super omnes totius Africæ principes, et auctoritate romani pontificis in convocatione conciliorum, et episcoporum depositione.

SUMMARIUM

Discordia inter christianos pessima. — Pro ea igitur tollenda ad sedem apostolicam iure recurritur. — Et licet episcopus Carthaginensis sit maior in tota Africa, — Papae tamen solius auctoritas est concilia generalia convocandi et episcopos depnendi.

(a) 1 ad Timoth. iii, 2.

Bull Rom. Vol. I

79

Leo episcopus servus servorum Dei, Thomae confratri carissimo et coepiscopo salutem.

§ 1. Cum ex venerabilium canonum auctoritate recolimus, ccv episcopos concilio interfuisse Carthaginensi, et nunc a tua fraternitate audimus quinque vix episcopos superesse in teta Africa, utique tertia huius corruptibilis mundi parte; compatimur tantae vestrae imminutioni totis visceribus animi. Cum autem ipsas christianitatis reliquias ediscimus interna et mutua dissensione discindi et dispergi, et adversus se invicem zelo et contentione principatus inflari, nil aliud nobis primo dicendum occurrit, quam illud s. Amos vatis: Paree Domine, paree obserero; quis subscitabit Iacob, quia parvulus est?

Discordia inter christianos pessima.

§ 2. Sed quamvis in tali tantoque defectu religionis plurimum doleamus, multum tamen gaudemus, quia sanctae romanæ Ecclesiae matris vestrae sententiam requiritis et expectatis super quaestzionibus vestris, et quasi rivulis ab uno fonte erumpentibus, et in suo se cursu per diversa spargentibus, ad ipsius fontis primam scaturiginem reverti debere optimum putatis, ut inde resumatis directionis vestigium, unde sumpsistis totius christianaæ religionis exordium.

Pro ea igitur tollenda ad Sedem Apostolicam iure recurretor;

§ 3. Noveris ergo procul dubio, quia post romanum pontificem primus archiepiscopus, et totius Africæ maximus metropolitanus est Carthaginensis episcopus; nee quicumque sit ille Gummitanus episcopus, aliquam licentiam consecrandi episcopos vel deponendi, seu provinciale concilium convocandi habet sine consensu Carthaginen. archiepiscopi, cuiuslibet dignitatis aut potestatis sit: exceptis his, qui ad propriam parochiam pertinent, eaetera autem, sicut et alii Africani episcopi, consilio Carthaginensis archiepiscopi aget. Unde carissimi confrates nostri et coepiscopi Petrus et Ioannes recte sentiunt de Carthaginensis Ecclesiae

Et licet episcopus Carthaginensis sit maior in tota Africa,

Papae tamen
solius auctorita-
tas est con-
cilia generalia
convocandi et
episcopos de-
ponendi

gnitate, nec consentiant errori Gummi-
tani (1) Ecclesiae.

§ 4. Hoc autem nolo vos lateat, non
debere praeter sententiam romani pon-
tificis universale concilium celebrari, aut
episcopos damnari, vel deponi; etsi, quia
licet vobis aliquos examinare, definitivam
tamen sententiam absque consultu romani
pontificis, ut dictum est, non licet dare,
quod in sanctis canonicis statutum si
quaeritis, potestis invenire. Quaenam enim
omnibus generaliter apostolis dictum sit
a Domino: Quaecumque ligaveritis in ter-
ra, ligata erunt et in caelo; et quaecum-
que solveritis in terra, soluta erunt et in
caelo; tamen non sine causa specialiter
et nominatum dictum est beato apostolorum
principi: Tu es Petrus et super hanc
petram aedificabo Ecclesiam meam, et
tibi dabo claves regni caelorum. Et in
alio loco: Confirmia fratres tuos: scilicet
quia omnium Ecclesiarum maiores, et
difficiliores causae per sanctam et princi-
palem B. Petri sedem a successoribus
eius sunt definiendae. Iam vero quia ad
interrogata etiam confratrum nostrorum
Petri et Ioannis episcoporum decrevimus
respondere, optamus, ut sanctam tuam
fraternitatem ingiter invigilantem utilita-
tibus sanctae catholicae Ecclesiae, atque
devote pro nobis orantem, Sancta et Indi-
vidua Trinitas semper conservet, caris-
sime frater. Dat. xvi calendas ianuarii.
Anno domini papae Leonis noni quinto,
indict. vii.

Dat. die 17 decembris anno Domini 1053,
pontif. Leonis anno v.

XXXII.

*Ad episcopos Venetiae et Istriae; praecepit,
primatus, ut patriarchae Gradensis et as-
ab apostolica sede concessus, in synodo
confirmatus fuerat, obedientiam prae-
beant. (De controversia inter Aquilei-
ensem et Gradensem patriarchas iam
supra vidimus in duabus constitutionibus
Ioannis XIX, et altera Benedicti IX).
(1) Forte Gummitanae.*

SUMMARIUM

Nova Aquileia, sive Gradus, totius Venetiae
et Istriae caput et metropolis. — Fines
Ecclesiae Foroiuliensis. — Obedientia ab
episcopis suffraganeis Gradensi patriarchae
praestanda. — Controversiae inter episco-
pos et patriarcham vel amicabiliter inter
partes componendae, vel ad sedem aposto-
licam deferendae.

Leo episcopus servus servorum Dei, omnibus epi-
scopis Venetiae et Istriae salutem et aposto-
licam benedictionem.

Noxerit vestra carissima nobis in Chri-
sto fraternitas, haec in praesenti indictione
sexta, carissimum confratrem nostrum Do-
minium Gradensem, immo novae Aqui-
leiae patriarcham, ad synodum nostram
Rome habitam venisse, et querimoniam
de sua et Foroiuliensi Ecclesia, quam
credimus vos non ignorare, laetitiamque
coram fecisse. Cuins tandem relectis privi-
legiis a sancta romana et apostolica sede
sibi concessis, iudicio totius sanctae sy-
nodi hoc definitum fuit: ut nova Aqui-
leia totius Venetiae et Istriae caput et me-
tropolis perpetuo haberetur, secundum
quod evidentissima praedecessorum no-
strorum adstruebant privilegia. Foroi-
uliensis vero antistes tantummodo finibus
Longobardorum esset contentus, iuxta
privilegium Gregorii II et retractationem
Tertii. Et hoc quidem extra patientiam
canonum ei pro magno concessimus, quia
quater iam vocatus a nobis, nec venit,
nee excusavit; cum Gradensis, idest no-
vae Aquileiae patriarcha quinque no-
stra synodo, etiam non vocatus, inter-
fuerit. Unde monendo mandamus et praeci-
piamus vobis ex parte Dei et sancti Petri
et nostra, ut praefato Gradensi patriar-
chae successoribusque eius, in omnibus,
secundum iura canonica, obedientes sitis,
sicut primati vestro et patriarchae esse
debitis, et sicut antecessoribus eius no-
stri perpetuo confirmarunt. Et si quid sui
iuris in urbibus vestris vel parochiis
continetur, quod suo dominatui merito
debeat subdi, nullus vestrum sibi con-
tradicere praesumat. Si quis vero vestrum

Nova Aquileia,
sive Gradus,
totius Venetiae
et Istriae caput
et metropolis.

Fines Eccle-
sie Foroiuliensis.

Obedientia ab
episcopis suf-
fraganeis Gra-
densi patriar-
chae pre-
staenda.

Controversiae inter episcopos et patriarcham vel amicabiles inter partes comprehendae, vel ad Sedem Apostolicam deferrande.

quidquam instae querimoniae adversus eum videtur habere, aut eorum vobis confratribus et comprovincialibus cansam suam proferat, et cum eo, si potuerit, pacifice diffiniat; aut in praesentiam nostram utraque pars examinanda veniat, salva sibi interim per omnia, et patriarchali reverentia, et proprietate sua. Quod si extra feceritis, sententia canonica super vos vigilabit (1).

XXXIII.

Decretum, ne possessiones omnes suas quicquam donet monasteriis, sed earum saltem medietatem Ecclesiae, ad quam pertinet (2).

SUMMARIUM

Quam perniciosa Ecclesiae unitati sit monachorum cupiditas, omnia sibi testamento legari procurantium. — Anathema in transgressores.

Leo episcopus omnibus episcopis in Christo per totam Italiam.

Relatum est auribus nostris, esse quosdam perverse agentes, qui subverttere atque dividere conantur Ecclesiae unitatem: videlicet abbates et monachi, qui non studio caritatis, sed zelo rapacitatis invigilant et docent, atque seducere non cessant saeculares homines, quos illaqueare possunt, ut res suas atque possessiones, sive in vita sive in morte, in monasteriis illorum tradant; et Ecclesiis, quibus subiecti esse videntur, et a quibus Baptismum, Poenitentiam, Eucharistiam, nec non pabulum vitae cum lacte acceperunt, vel accipiunt, nihil de bonis suis relinquant. Hanc denique formam discordiae nos animadvententes, omnibus modis inhibere volumus; et, ne amplius fiat, omnino prohibemus, considerantes non esse bonum, ut illi qui olim fuer-

(1) Ab exordio ipso decreti huius evincitur, scriptum fuisse anno 1053, quo in cursu erat indicio vi ibi adnotata. (2) Ex ms. Sirmondi edit. Nicolaus Coletus, Concil. tom. xi, inter epist. Leonis IX PP.

runt socii passionum secundum Apostolum, sint immunes a societate consolationum, et quia dignus est operarius mercede sua: ideoque praecepimus, atque iubemus, ut quicunque amodo in monasterio se converti voluerit, sive in vita sive in morte omnium rerum et possessionum, quas pro salute animae sue disponi decreverit, medietatem Ecclesiae, cui ipse pertinere digneatur, relinquit: et sic demum in monasterio, prout libitum sibi fuerit, eundi convertendique habeat licentiam. Quicumque autem huius decreti contradictor extiterit ac temerator, anathematis gladio subiaceat (1).

Anathema in transgressores.

XXXIV.

Concessio monasterii S. Crucis in Ierusalem Richerio abbatii Cassinensi, eiusque successoribus (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae unionis. — Immunatum concessio. — Abbas sub iure sedis apostolicae.

Leo episcopus servus servorum Dei, Richerio abbatii monasterii S. Benedicti, quod ponitur in Monte Casino, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Creditae speculationis impellimur cura, etiam ardore christiana religionis, et studio divini cultus promovemur pro venerabilium locorum percogitare stabilitate, atque Deo servientium securitate; ut hoc proveniente pro labore, et animae Christo dicatae, quae se illi diebus vitae suae servitras decreverunt, perseverent imperturbatae, nec non et illa maneant sine tenui firma, quae a christianis in Dei laude contracta sunt. Quia igitur constat, monasterium Ierusalem, quod etiam dicitur Sanctae Crucis, iam elapso tempore a congregacione monachorum Dei tali loco competente vacasse, et sollicito nulli praeposito in eo, aut monachis habitantem.

(1) Nullo temporis caractere adnotatur allatum decretum. (2) Edidit Bernardus de Montlaucon, Diar. Ital. c. 22.

Causae unionis.

tibus traditum; permoti proinde compas-
sione tanti pauculi, et compulsi dolore,
apostolica auctoritate providimus, mona-
sterio tibi commisso idem monasterium
sociare, quatenns a praesenti secunda in-
dictione, atque in perpetuum (*sic*) a te
tuisque successoribus cum tibi omnibus
in integro subiacentibus disponatur, at-
que cum Dei timore regatur, et vestro
conimmetum subsistat monasterio; ita ut in
eodem venerabili loco Domino Deo nostro

**Immunitatum
concessio.**

laudes exsolvere debeatis. Nullam vos ra-
tionem exinde vel ei pertinentibus, nisi
soli Deo, ac nostrae auctoritati solven-
dam statuimus. Fabrica etiam, sen lu-
minariorum concinnatio indifferenter vo-
bis sine dubio procurantibus efficiatur.
Nulla proinde in exsolvendis Deo laudib-
us, vel in luminariis concinnandis mora
proveniat: sed devota sinceritate peragere
festinate, ne per incautae desidiae cul-
pam iudicii vos futuri metus concutiat.
Potius elaborare studete, ut divina pla-
cetur vestro conatu clementia, possitque
manere hoc, quod a nobis iusta delibe-
ratione deeretum est, futuris inconvulse
perpetuisque temporibus. Consecratio tam-
en abbatis loci ipsius, a vobis secundum
Deum electi, semper expectetur a
nostra apostolica sede, sub eius existat
iure. Numerus autem monachorum ibi-
dem Domino servitorum tantus semper
existat, quantum secundum loci posse sufficiat,
quam duodecimus (*sic*), qui etiam
secundum ipsum posse habeant vietum
et vestitum, ut nulla in perpetuum divini
servitii negligentia sit. Hoc enim ad au-
gumentum (*sic*) et incrementum eiusdem
Ecclesiae fecimus, ut ex abundantia ve-
stri monasterii eius paupertas suppleatur,
et tamen nobis quam vobis vestrisque suc-
cessoribus merees aeterna reddatur. Bene
valete.

LEO PP.

MISERICORDIA DOMINI PLENA EST TERRA (I).

(I) Haec in sigillo plumbeo scripta leguntur, in
quo non adesse imagines Ss. apostolorum Petri
et Pauli, atque toco fili serici pelliceam ligulam

XXXV.

Privilegium eremo S. Petri Damiani
concessum a Leone PP. IX (I).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio eremii Petro et suc-
cessoribus; quae libera semper a cuiuscumque
personae et cuiuslibet monasterii
iurisdictione declaratur. — Plebs S. Mariae
in Vineole eidem conceditur. — Ipsa vero
eremus ab omni molestia libera fore sta-
tuitur. — Salvo tamen iure laicorum qui
eam considerunt. — Anathema in viola-
tores etc.

Leo episcopus servus servorum Dei.

Apostolicae sedis competit auctoritati,
et legaliter ordinata statuere, et Deo se-
mel oblata, ut inconvulta serventur, in
posterus providere; ne quod priorum
devota Deo pietas inchoat, sequentium
pravitas, sacrilega, quod absit, temeritate
subvertat. Quapropter eremum, quae di-
citur Oeri, in Saxena videlicet territorio
constituta, tibi, Petre Damiane, prior
eiusdem eremii, tuisque successoribus ad-
iudicamus; et ipsam eremum in suo statu
persistere, et in perpetuum valere decer-
nimus. Nec licet ulli mortalium, non
parvae, non magnae personae, ipsam quan-
doque eremum ad saeculi iura redigere,
vel alieni prorsus monasterio subiungare.
Enim vero praedictum locum per semet-
ipsum quidem fieri monasterium, si con-
gruum visum fuerit, non abnuimus: iuri
vero alterius monasterii subiecti, omni-
modis prohibemus. Non enim ignoramus,
quia huiusmodi suppositio, plerumque
loci est absque dubietate destructio.
Saneimus etiam, ut plebem S. Mariae
positam in loco, qui dicitur Vineole,
praefata eremus perpetuo iure possideat.
Sed et praedia, si nunc sunt, vel deinceps
acquisitura est, absque iniusta cuiuscumque
molestia quiete et tranquillitate

Exordium.

Confirmatio
eremii Petro
et successori-
bus, quae libe-
ra semper a
cuiuscumque
personae et
cuiuslibet mo-
nasterii iuria-
dictione de-
claratur.

Plebs S. Mariæ
in Vineole ei-
dem conces-
sitor.

adhibitam esse, asserit P. Montfaucon loc. supra-
cit. Caeterum primo sui pontificatus anno 1049
datum a Leone hoc diploma ex ipso contextue in-
citur.

(I) Edit. initio tom. in Operum Damiani.

Ipsa vero eremus ab omni molestia libera fore statuitur:

Salvo tamen iure laicorum qui eam considerunt.

Anathema in violatores etc.

detineat. Nec ulli hominum liceat in ipsam eremum per hostilem impetum violenter irrumpere, et servos Dei, qui illie habitaverint, vel expellere vel depraedationibus infestare: salvo tamen iure fidelium laicorum, qui eiusdem eremii patroni sunt, et eam pro animarum suarum remedio considerunt. Si quis autem huius nostri apostolici deeret temerator extiterit, nisi resipiseat, atque in omnibus apertus Dei inimicus contendere contemnat, anathematis se vinculis obligandum indubitanter agnoscet.

Bulla Leonis IX papae, qua Ecclesiam Fuldensem sub protectione sedis apostolicae recipit, ac cuncta eius privilegia confirmat.

Leo episcopus servus servorum Dei, Geberto pio et religioso abbati venerabilis monasterii Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, et Sancti Bonifacii, quod situm est in loco, qui vocatur Bochonia, iuxta ripam fluminis, quod vocatur Fulda, et per te eidem venerabilis monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

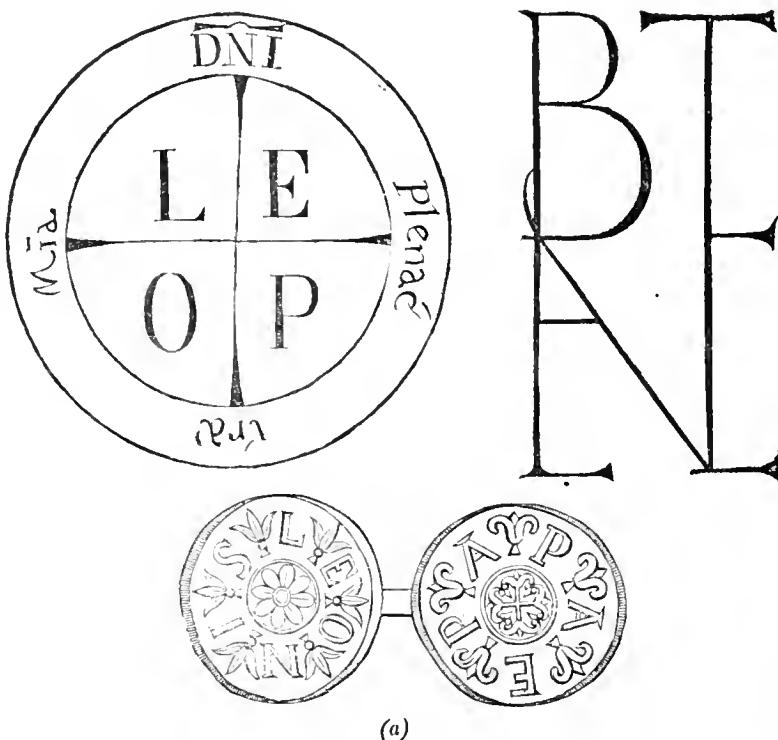
Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus, benivola compassione succurrere, et iuste et religiose penitentibus alaeri devotione assensum impetriri; ex hoc enim lucri potissimum praemium a conditore omnium Deo procul dubio promeremur, si venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perdueta. Igitur quia postulasti a nobis, decrevimus hac nostra apostolica praeceptione recondere, ac reconfirmare perpetualiter vobis vestrisque successoribus supradictum monasterium Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, et Sancti Bonifacii cum omnibus rebus mobilibus et immobilibus sibi pertinentibus, quas nunc habet, et in futuro, Deo auxiliante, habebit. Concedimus etiam atque donamus vobis, charissime ac dilectissime fili, vestrisque successoribus abbatibus in perpetuum pro magno amore et nimia dilectione, quam circa vos ha-

bemus, et habere deinceps eupimus, monasterium Sancti Andreae apostoli, quod vocatur Exailum, situm Romae juxta ecclesiam Sanctae Dei Genitricis Mariae semper Virginis, quae vocatur ad Praeceppe, cum omnibus mansionibus, caminatis, cellis, vinariis, et coquina, cum vineis, hortis, etc. etc., cum omnibus ad idem monasterium generaliter pertinentibus, tam intra, quam extra urbem sitis, quae ei iuste et legitime pertinere noscuntur. Prohibemus autem omnem eiuslibet Ecclesiae sacerdotem in idem monasterium vestrum Fuldense quamlibet ditacionem habere, vel auctoritatem praeter nostram apostolicam sedem, ita ut nisi ab abbe monasterii ipsius fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnia celebrare praesumat. Dona vero et oblationes, decimasque fidelium, absque ullius personae contradictione, firmitate perpetua ipsi monasterio vestro secundum praedecessorum nostrorum privilegia confirmamus. Decernimus etiam ne alicui personae magnae vel parvae liceat aliquam viam vel controversiam inferre eidem monasterio in rebus et familiis eiusdem; et ne foemina unquam illuc ingredi praesumat, nostra apostolica interdictum auctoritate, et ne quis unquam placitum ibi habeat, vel in certis eius locis, nec servos vel coleos ad aliquod servitium constringat, nisi cum abbas ad utilitatem sua necessitatis assensum praebuerit. Eligendi quoque sibi abbatem, quando opus fuerit, fratres inter se potestatem habeant secundum regulam sancti Benedicti. Concedimus etiam tibi, quem bene eruditum et eloquentem virum esse novimus, dilectissime fili, praedicare verbum Dei, et ut tam tu quam et successores tui ante alios abbates Galliae seu Germaniae primatum sedendi in omni loco conventuque, nostra apostolica auctoritate, obtineatis. Usum quoque dalmaticae et sandaliorum in missarum solemnibus licentia nostrae apostolicae auctoritatis concedimus, secundum quod in

praedecessorum nostrorum privilegiis continetur. Abbas vero nonnisi a nostra apostolica sede, a qua benedici debet, benedicatur, et si in aliquo crimen accusatius fuerit, de eadem nostra apostolica sede tantum iudicium expectet. Illud etiam generaliter addendum duximus, ut quiequid vobis auctoritate tam antecessorum nostrorum, quam regum et imperatorum ipsi vestro Fulldensi monasterio constat fuisse concessum, sit etiam nostra apostolica auctoritate per hoc nostrum privilegium confirmatum atque

corroboratum. Statuentes apostolica censura, ne quis unquam contra hoc nostrum privilegium quicquam andeat attentare: quod si quis praesumpserit, se nostri anathematis vinculo usque ad condignam satisfactionem insolubiliter noverit innodatum. Datum idibus iunii per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanetae apostolicae sedis, anno domini noni PP. Leonis primo, inductione secunda.

Dat. 1049, pontif. anno 1.

(a)

(a) Exemplum hoc bullae plumbeae Leonis PP. ab eruditissimo viro Friderico Schannat *in suis vindictis tab. II summa cum diligentia delineatum fuit, et ex illa fideliter deponsum.*

VICTOR II

PAPA CLIII.

Anno aerae Christi comm. *XLV.*

Victor secundus, natione theutonicus, antea Gebeardus episcopus Aistettensis, Henrici imperatoris consiliarius, coronatus est romanus pontifex die Coenae Domini **15** aprilis anni **1055**. Pontificiam sedem tenuit annos **ii**, menses **iii**, dies **xiii** (1), imperantibus in Oriente primum Michaelae Stratiotico, mox Isaacio Comneno, in Occidente vero Henrico III, imperatoribus, cui praesente ipso Victore papa morienti Henricus rex puer successit. Obiit Victor II in Tuscia die 28 iulii anno **1057**, post eius mortem vacavit sedes dies **v.**

I.

Canonici S. Ferrariensis Ecclesiae sub protectione S. R. E. suscipiuntur, confirmatisque eorum bonis omnibus ac privilegiis, a cuiuscumque personae iurisdictione, potestate ac molestia liberi declarantur (2).

SUMMARIUM

Canonici Ferrarenses sub S. R. E. protectione suscipiuntur, eisque bona omnia confirmantur. — Ut nulla ecclesiastica vel laica persona dictos canonicos in suis bonis, privilegiis et exemptionibus molestare audeat, praecipitur. — Anathema contra haec inobsvantes.

Victor episcopus servus servorum Dei, Gerardo archipresbytero, et Leoni archidiacono, reliquaque canonicae sanctae Ferrariensis Ecclesiae, suisque successoribus in perpetuum.

Si iustis servorum Dei petitionibus satisficerimus, procul dubio apostolica praecpta servamus.

Quapropter inclinati precibus vestris,

(1) Ut habetur in **iii** Vignoli catalogo, et tribus aliis ex Criticæ Baronianæ prætixis, in quibus fortasse ab inthronizatione Victoris, quae facta fuit die 16 aprilis, ad diem obitus numeratur.

(2) Ughelli. *Ital. Sac.* tom. **ii.**

filii charissimi, confirmamus, atque corroboramus vobis vestrisque successoribus canoniciis, quicquid per paginam concessionis et confirmationis iuste acquisistis vel aequitutri estis, ut quieti et securi ab omni laesione permanere valeatis. Desiderio itaque, ac petitioni vestrae, ut diximus, inclinati, vos vestrosque successores sub nostræ apostolicae defensionis munimine suscipiuntur; et bona omnia, quae iuste habet vel habitura est ipsa canonica, videlicet villam, quae dicitur Quarritana: et fundum contra Padum: et locum Cuenli: et caput Redae: et Baniolo: et Wartiationem: et fundum Pecorile, et cetera, quae iam dictæ Ecclesiae ad partem canoniconum pertinent, villas, terras, vineas, prata, agros cultos et incultos, aquas, aquarumque decursus, punctiones, venationes, seu molendina, servos et ancillas, aliiones et alidianas, seu cunctas res mobiles et immobiles, quae dici et nominari possunt, quicquid tenent, possident, habent tam de parte Ecclesiae, quam de suis suorumque parentum hereditate, vel alias: acquisitum per aliqua chartarum munimina, iuxta eam etiam videlicet rationem, ut nullus iniuriam residentibus super terras ipsorum canoniconum, colonis, colonabus facere praesumat; nec ipsos iam dictos distingere aut molestare audeat de cunctis facultatibus eorum sine voluntate et consensu ipsius Ecclesiae praesulis, praecerto confirmationis corroborare dignaremur, et sub nostra defensione duodecim homines ipsius civitatis recipemus, qui eos navigio ducent, quoconque usus eorum canoniconrum fuerit, sine omni pretio. Quorum dignis postulationibus consentientes, prout iuste et legaliter possumus, confirmamus et corroboramus haec omnia, quae supra leguntur; ut quiete et pacifice tenere ac possidere valeant, quae supra leguntur, omnium hominum contradictione remota. Praecipientes igitur imbemus, ut nullus dux, marchio, archiepiscopus, episcopus, comes, et vicecomes, nullaque magna vel

Canonici Ferrarenses sub S. R. E. protectione suscipiuntur, eisque bona omnia confirmantur.

Ut nulla ecclesiastica vel laica persona dictos canonicos

in suis bonis,
privilegiis et
exemptionibus
molestare au-
deat, praeci-
pitur.

Anathema
contra haec
inobseruantes

parva persona de cunctis praenominatis rebus tam de ecclesiasticis quam de suis eos molestet, sive in placito eos conturbet, vel colonos vel colonas distringere, seu aliquam publicam functionem solvere cogat; quod qui temerario ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatium emendaverit, anathematis vinculo obligetur, et a liminibus sanctae Ecclesiae alienetur usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos huius nostrae sanctionis exiterit, benedictionem et gratiam omnipotentis Dei, et beati Petri apostolorum principis, et nostram habeat, et in futuro aeternam retributionem percipiat. Amen. Amen. Locus + sigilli. Bene valete.

Dat. vi kal. iulii anno 1055 per manum Ildebrandi S. R. E. card. subdiaconi, Victoris papae II anno primo, in die VIII.

Dat. die 26 junii anno Domini 1055,
pontif. Victoris anno I.

II.

Confirmatio preecepti ab Henrico III dati monasterio B. Virginis ad Mulianas in comitatu Tarvisino (1).

SUMMARIUM

Confirmatio donationis Bazonis Tarvisini episcopi. — Decretum pro eorumdem quieta et pacifica possessione. — Idem de scriptis, seu privilegiis, chartis etc. — Solitae clausulae anathematis in violatores privilegii, et faustae appreciationis pro observatoribus.

Victor episcopus servus servorum Dei.

Praeceptum nostri dilectissimi filii Heinrichi Dei gratia Romanorum imperatoris Augusti recognoscentes, datum ad defensionem et firmitudinem monasterii S. et perpetuae Virginis Mariae, quod est situm in loco, qui Mulianas dicitur, pro animae suae remedio, et ob interventum Agnetis imperatricis, suae videlicet dilectissimae coniugis, nec non incrementum sui karis-

(1) Ughell. Ital. Sac. edidit Venet. tom. v, col. 514.

simi filii Heinrichi quarti regis: id ipsum praeeceptum sicut ab eius imperiali potestate datum est et confirmatum, ita nos nostra apostolica auctoritate damus, concedimus, et confirmamus. Debito summae et apostolicae sedis, cui gratia Dei non nostris meritis praesidemus, euram omnium Ecclesiarum agere debemus, quia ex hoc potissimum Iheri praemium a Deo consequimur, si venerabilia loea ad cultum Dei ordinata per nos ad meliorem statum fuerit perdueta. Et ideo notum esse volumus omnibus in Christo pie vivere volentibus, qualiter nos omnia haec bona, quae Bazo Tarvisiensis episcopus ad praeformatum monasterium tradidit, auctoritate S. Petri et nostra, ibi rata et in perpetuum illie stabilita decernimus et confirmamus. Praeterea statuimus iam dicto monasterio, ut remota omnium praevororum hominum inquietudine, inviolabiliter teneat haec bona, quae modo legaliter acquisitum erit. Scilicet in campis, in pratis, in pascuis, in silvis, aquis, aquarumque decursibus, in piscationibus, in molendinis, cultis et incultis, et omnibus usu, qui aliquando ex his provenire poterit. Insuper vero praecipientes iubemus, ut nullus archiepiscopus, episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, nec aliqua magna seu parva persona infringere praesumat scripta praedicti monasterii S. Dei Genitricis Mariae, quae modo habet vel in futuro legaliter acquisierit, aut nullo modo sine legali iudicio inquietare. Si quis autem temerario ausu contra hoc nostrae apostolicae auctoritatis privilegium agere praesumpserit, sciat se omnipotenti Dei potestate, et beati Petri apostoli, nostra apostolica auctoritate anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienatum, nisi resipuerit et ad condignam satisfactionem venerit. At vero qui observator exiterit, gratiam et misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Datum iv nonas octobris per manum Hildebrandi S. romanac Ecclesiae cardi-

Confirmatio
donationis Ba-
zonis Tarvisini
episcopi.

Decretum pro
eorumdem qui-
eta et pacifica
possessione.

Idem de scri-
ptis, seu pri-
vilegiis, char-
tis etc.

Solitae clau-
sulae anathe-
matis in viola-
tores privile-
gi, et fau-
stae appre-
ciationis pro ob-
servatoribus.

nalis subdiaconi. Anno primo domini Victoris papae II, indictione VIII (1).

Dat. die 4 octobris anno Domini 1055,
pontif. Victoris anno 1.

III.

Privilegium Cassinensi monasterio concessum, quo illud sub protectione et iure S. sedis apostolicae recipitur, abbatisbusque dalmaticae et sandaliorum usus conceditur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Cassinense monasterium, monasticae disciplinae gymnasium, a romani pontificibus privilegiis ornatum. — Friderici abbatis electionis approbatio, excluso quodam monacho abbatialis dignitatis invasore. — Bona monasterii eiusdem confirmantur. — Exemptio a datio a navibus ad romanum portum applicantibus debito. — Palatium S. Crucis in Hierusalem monachis Cassinensis conceditur in hospitium. — Abbas ab eisdem eligendus et a romano pontifice consecrandus; — Eique dalmaticae et sandaliorum usus conceditur. — Abbas Cassinensis in conciliis et conventibus episcoporum caeteris abbatis praecedat. — De abbatis electione. — Monasterium soli apostolicae sedi subiectum remota cuiuscumque laicali, vel ecclesiastica iurisdictione. — Bonorum ad Cassinense monasterium spectantium enumeratio. — Quae omnia eidem confirmantur in perpetuum quiete et pacifice possidenda, remota cuiuscumque personae molestia, iurisdictione etc. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Subscriptio duorum cardinalium S. R. E.

Victor episcopus servus servorum Dei, Friderico dilecto filio abbati venerabilis coenobii alii patris Benedicti, quod nuncupatur Mens-Casina, cunctisque successoribus eius illic canonice ad regimen promovendis, in perpetuum.

Pastoralis solicitudinis nostrae bonum si debet prospicere et proficere omnibus etiam extraneis et longinquis, multo magis domesticis et propinquis. Ipsi quippe secundo gradu post Deum admovenda est visibilis caritas, ut per eos velut quaedam

(1) Lege ix. (2) Ex authentico edidit Mabill. in Append. tom. iv Annal. Benedict. n. LXXIV.

visibilis flamma gradatim ad remotiores quoque discurrat. Piis ergo locis, et divina religione venerabilibus debitae consolationis et defensionis porrecturi manus, illius caeteris praferendum non ambigimus, quem monasticae normae constat esse principale gymnasium, et sanctae romanae et apostolicae sedi contignum, quem eives romani, patres videlicet eximii, Benedictus, Maurus et Placidus cum nonnullis aliis fundaverunt, quemque a gentibus destructum romani pontifices nihilominus sua auctoritate restruxerunt, et privilegii apostolicae sedis merito caeteris coenobii praetulerunt, atque contra quoniamlibet suspectas iniurias efficaciter munierunt; quorum nos sacrae auctoritati sicut tempore et loco succedimus, sic eorum exemplo, ut oportet, innitimus, et per huic nostrae decretalis paginæ tenorem tibi, dilectissime fili et abbati Friderice, electionem ad regimen coenobii præfati saniori consilio omnium fratrum in praesentia responsalis nostri, a Petro monacho aliquorum pravorum conspiratione electo in te translatam, collaudantes confirmamus. Unde et secundum privilegia eorumdem antecessorum nostrorum, atque consuetudinem, tibi, quem abbatem sacravimus, monasterium alii patris Benedicti, situm Monte-Casini Castri, enumetamque ipsius monasterii abbatiam integre cum cellis suis, castellis, praediis, et omnia sua pertinentia concedimus; et nostra auctoritate decernimus tam in finibus Beneventanorum, Apolorum et Calabrorum, quam etiam in finibus Marsorum, et in Marchiis, sive ubicumque longe et prope hactenus iure tibi pertinet aliquid, sive quidquid deinceps ubivis iuste acquisierit. Ad haec iustitiam, vel quodlibet debitum, quod officiales nostri sacri palati exigunt a navibus ad romanum portum applicantibus, vestri coenobii navi peculiari grataanter relaxamus; et quotiescumque Roman ad servitium sanctae romanae Ecclesiae veneritis, in sancta Hierusalem palati Sussuriani hospitium

Cassinense monasterium, monasticae disciplinae gymnasium, a romani pontificibus privilegiis ornatum.

Friderici abbatis electionis approbatio, excluso quodam monachobus abbatialis dignitatis invasore.

Bona monasterii eiusdem confirmantur.

Exemptio datio a navibus ad romanum portum applicantibus debito.

Palatium S. Crucis in Hierusalem monachis Cassinensis con-

ceditor in bus-
pitum.

Abbas ab ead m-
eligendus et a
Romano Pon-
tifice conse-
cerandus;

Eisque dalmatiae et san-
daliorum usus
conceditur.

Abbas Cassi-
densis in concilii et con-
ventibus episcoporum ce-
teris abbatis
praecedat.

De abbatis e-
lectione,

habeat; et defuncto abbatte ibidem, ve-
stra vel vestrorum successorum electione
abbas constitutatur, a romano pontifice
consecratus; conservato vobis vestrisque
successoribus privilegio, tam quod ex navi
vestra, quam quod ex ipsa destructa Ec-
clesia, ut vel sic restrueretur, proximus
decessor noster sanctus Leo firmavit ab-
bati Richerio. Usum quoque sandaliorum
et dalmaticae, quamvis iure cardinalatus
tui ab apostolica sede perceperis, a nobis
tamen tibi et loco deinceps in principali-
bus tantum festis concedimus ad hono-
rifcentiam tam venerabilis coenobii, et
ob dilectionem tui, secundum quod praefat-
us decessor tuo praefato conces-
sit (1). Praeterea corroboramus tibi, tuisque
successoribus in omni conventu episcopo-
rum et principum superiore omnibus
abbatibus sedem, et in conciliis et indi-
ciis priorem sui ordinis hominibus senten-
tiam pro reverentia tanti loci, qui primum
et summum monasticae legislatorem vi-
vum et mortuum retinere promerit, qui-
que ipsius legislationem scripto verbo et
exemplo, coenobiale propositum appeten-
tibus, in toto mundo sole elarius evibravit.
Defuncto autem abbatte ex sese ipsa con-
gregatio secundum sanius consilium sa-

(1) Dalmaticae et sandaliorum occasione, quo-
rum usus hocce in privilegio Montis Casini abba-
tibus conceditur, nonnulla de eiususque forma ac
tempore, quo usi sis sunt episcopi atque abbates,
libet disserere.

Quod vero ad dalmaticam pertinet: usum
dalmaticarum in Ecclesiam a S. Silvestro PP. pri-
mum in vectum asserit Alcuinus, lib. de Divin. Of-
fic. Quum enim antea colobis uterentur sacerdo-
tes, quae manicis carebant, culpata a nonnullis
huiusmodi brachiorum nuditate, dalmaticas indu-
xit B. Sylvester, vestem scilicet in modum crucis,
habentem in sinistra sui parte fimbrias, dextera
iis carente; inconsutilem, et cum largis manicis.
Diaconorum vero Ecclesiae romane maxime pro-
pria fuit, cum caeteris nonnisi ex iudicto summi
pontificis hae uti fas esset, qui eam interdum
transmittebant, ut vidimus in S. Gregorio Magno.

Sandalia dicuntur soleae, ait Alcuinus lib. II.
Est autem genus calcamenti, quo induuntur mi-
nistri Ecclesiae, subtlerius quidem soleae muniens
pedes a terra; superioris vero, vel operimenti ha-
bens, patet.

pientium et seniorum fratrum sibi ab-
batem eligat, et apostolice sedis pontifici
firmandam et consecrandam exhibeat: nec
aliter ibi abbas constitutatur, aut aliunde
illue intromittatur, nisi forte ex se ali-
quem tanto regimini idonem non ha-
buerit, et ob id seniori consilio extranum
sibi elegerit. Porro praeter summum apo-
stolice sedis praesulem, cuiuslibet Ec-
clesiae episcopum vel sacerdotem in praefato
monasterio, vel in cellis ipsis, di-
ctionem quamlibet sibi praesumere lac
nostra interdicimus auctoritate; ita ut nisi
ab abbatte fuerit invitatus, nec missarum
solemnia inibi audeat celebrare: sed re-
mota et propulsata qualibet oppressione
ecclesiasticarum, vel saecularium persona-
rum, sicut haec tenus mansit, a praesenti
decima iudictione hoc nostro privilegio in
perpetuum quietum et liberum ad servi-
tium et gloriam Dei maneat sub defen-
sione et iure sanctae romanae et aposto-
licae sedis, cum suis omnibus (1) ex

Monasterium
soli Apostoli-
cae Sedi sub-
iectum, remo-
ta cuimque
laicis, vel ecclasia-
stica iurisdi-
ctione.

(1) Non absimile privilegium exemptionis a quo-
libet episcopali iure, ac subiectionis apostolicae sedi,
concessum a Victorie pontifice Vindocinensi coeno-
bio asserit Mabitonius, Annal. Benedict. lib. IX,
nom. LXXX, quod ab eodem per extensem relatum
non fuisse vehementer doiemus: illud vero Goffrido
venerabilis comiti Andegavorum, et Agneti comit-
tissae coniugi eius inscriptum dicit. Eo privilegio
Victor monasterium in alodium, et patrimonium
B. Petri suscepit, decernitque, ut inter primae
sedis pontificem et venerabilis loci Vindocinensis
abbatem nulla, cuimque dignitatis vel ordinis
persona sit, media habeatur; ut legatus romanae
Ecclesiae illic quidem suscipiat, sed nullam ibi
exerceat potestatem: si quid vero corrigendum
vel statuendum iudicaverit, literis insinuare possit
papae, in cuius solius potestate ipsius monasterii
ordinatio, sive correctio universa consistit: ut
abbas, qui aludierit romanae sedis est, ad con-
cilium ullum ire cogatur, quod a romano pontifice
non fuerit celebratum: at singulis annis matrem
suam romanam Ecclesiam per se vel per nutrium
suum audeat, eique censum duodecim solidorum
suae monetae offerat. Ad hanc, ut post mortem
abbatis successor ex ipsa congregacione eligatur,
siquidem dignus praelatione illic inveniatur: alias
a cluniaco, vel maiori monasterio, vel quocumque
allo eligatur, qua in electione fratres trium abba-
tum consilio utantur, quos religiosiores in vicinis
loctis invenire potuerint. Electus porro, ne pro

Bonorum ad
Cassinense
monasteriorum
spectantium
enumeratio

quibus summatum et generaliter omnibus haec nomination et specialiter tantum iste digessimus: cella Albaneta Ciconia; cella S. Gregorii in Aquino; S. Nazarii; S. Benedicti in Clia; S. Benedicti in insula S. Silvestri; S. Urbani; S. Pauli; S. Angeli in Valle Lucii; S. Michaelis; Sanctae Mariae in Terris Albis; Sanctae Luciae apud Fractas; S. Angeli in Canneto; S. Stephani in Terracina; S. Scholastiae in Cayeta; S. Mariae in Berula; S. Nicolai in Pica; S. Mauricii in Limata; S. Petri in Esenleto; S. Benedicti in Sessa; S. Benedicti in Theano cum suis cellis; S. Benedicti in Capua cum cellis et terris circumcirea; simul et in Apulia S. Benedicti in Martia; S. Liberatoris in Teti cum cellis suis sexaginta, et terris cultis et incultis, et omnibus suis; S. Scholastiae in Pinna; S. Mariae in Murena; S. Martini in Talinii; S. Nicolai in Esceno; Cellae S. Iustae; S. Benedicti in Tronto; S. Benedicti in Trinio; S. Mariae ad Casales planos; S. Eustati, quam dedit Alferius Pantasiae; S. Benedicti in Alarino; S. Benedicti in Pectinari; item Sanctae Mariae ad Casales Planos; S. Trinitatis in Tremulis; S. Benedicti in Asculo; S. Focatis in Alesino, cum faueibus et piscaria; S. Eustasii in Aren: S. Angeli in Barreio cum cellis et castellis et terris multis; S. Mariae in Barretano; S. Georgii in Luca prope Posternam Viruvalam, quam sancto Benedicto contulerunt Heinrichus et Rolandus frater, sanctae conversationis habitum quaerentes, ex qua etiam pro novitate facti privilegium tuo consecratione Romam venire fatigetur, a Carnotensi praesule sine ulla subiectione, vel exactione ordinetur etc. Insuper ut comes Andegavensis absque ulla exactione sit illius monasterii defensor etc. etc. Diploma chronicis notis destitutum in Cluniacensi archivo asservari, testis est Mabillonius: quod vero integrum non ediderit iterum dolemus: nullum squidem privilegium adhuc legimus tantis, tam praelaris praeognans praerogativis. Ab aliquo monaco interpolatum, vel omnimode fictum si quis arguat, Mabillonii diligens inquisitio, ac non spernendum testimonium, ab inficta nota poterit vindicare.

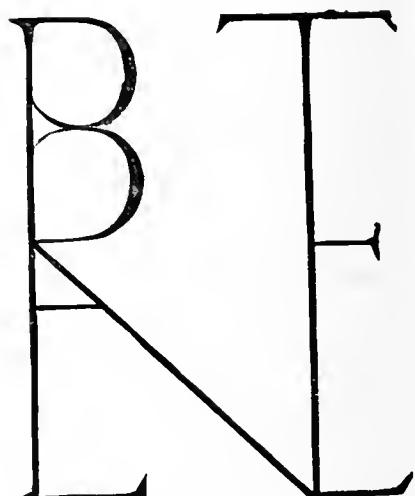
rogatu fecimus: S. Valentini in Comino; S. Salvatoris inibi; S. Benedicti in Venafro, ibidem S. Mariae, item S. Nazarii; curtem S. Felicis; S. Benedicti in Gesamo; S. Bartholomaei in Miniano. Castella autem haec: imprimis ad pedem montis S. Salvatoris, quod est S. Germani; S. Petri; Pugnari; Plumbirola; S. Stephanii; S. Georgii; S. Apollinaris; Vallis Frigida; S. Andrea; Bantra comitalis; Bantra monacisca; Iunctura S. Angeli; Turdum S. Victorii; S. Petri in Clia; Cervara; Vallis Rotunda; S. Eliae; Saracenum; Conca; Capriata; Francilone; S. Ioannis; S. Benedicti minoris; S. Iohannis in Capua; quorum aliqua olim fuere monasteria, sed a Sarracenis destructa, postmodum ad tuitionem patriae necessario facta castella: insuper Lastinianum, et alia tria castella, mons Albrici, Muccia S. Quirici cum portu decem navium, quae duo Transmundus comes filius Actonis Beato Benedicto in monte Casino legali donatione, et cartarum monumentis contulit; tertium autem castellum Frisa, quod Transmundi uxor pro anima sua simuli, ut sua maritus, modo contradidit; quod etiam post mortem uxoris prefatus comes non timuit invadere, sed Larterani in cappella Sancti Laurentii, praesente Humberto Sylvae Candidae episcopo te quoque filio nostro Friderico, nondum ad regimen electo, admonitus a nobis in ipsa confessione reatum suorum, dominica quarta post Pascha sponte refutavit. Igitur his et omnibus, quae praefato coenobio iuste pertinent nunc, et quae in futuro iuste pertinebunt, sub tutela et romana libertate hoc privilegio perpetuaueriter ad temporalem servorum Dei, praesentium scilicet atque futurorum, quietem, statutis atque confirmatis, apostolica censura sub interpositione districti anathematis et divini contestationis, indicij interminamus omnibus tam praesentibus quam futuris, ne ullus hominum cuiusque ordinis, dignitatis, conditionis, vel cuiuscunque officii, seu quaelibet vel quan-

Quae omnia
eisdem confir-
mantur in per-
petuum quiete
et pacies
possidenda,
remota cuius-
cumque per-
sonae mole-
stia, iurisdi-
ctione etc.

**Aathema
contra viola-
tores privi-
legii huius.**

tumlibet magna aut parva persona, qui buscumque rebus vel personis, praefato monasterio iuste pertinentibus, aliquam violentiam inferat, aut calumniosus existat, vel inenmbat. Si quis vero, quod non optamus, huius nostri privilegii decretalem paginam temerario ausu in aliquo infringere tentaverit, aeternae maledictionis vinculis innodatum se noverit, et perpet-

tua supplicia huiusrum cum diabolo et angelis eius, nisi forte prius resipiseus satisfecerit. At qui pietatis intuitu devotus observator extiterit, ipsius interventu alii patris Benedicti, perfectorumque sequacium sociorumque eius sempiternae benedictionis particeps, et paradisi beatus possessor efficiatur. Amen.

(a)

**Subscriptio
duorum car-
dioalium S.** (b) \dagger Humbertus dictus cardinalis episcopus sanctae Ecclesiae Silvae Candidae cognitum relegit, et subscrispsit.

R. E. (c) \dagger Heldibrandus cardinalis subdiaconus sanctae romanae Ecclesiae dando con-
sensit, et subscrispsit (1).

(1) Mabillonius hoc privilegium revocat ad annum 1035.

(a) Ex originali deprompta.

(b) } Subscriptio duorum cardinalium S. R. E.
(c) }

IV.

*Winimanno Ebredunensi bona omnia ad eam Ecclesiam spectantia confirmantur, et pallii usus ac praeseferen*ti* crucem in sua dioecesi ius conceditur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis. — Confirmatio Ebredunensis Ecclesiae Winimanno episcopo et bonorum ad eamdem sedem spectantium. — Item Ecclesiarum omnium primitiae et oblationes eidem spectare declarantur; — Pariter suffraganeorum ordinatio; — Item conciliorum convocatio. — Concessio pallii. — Quibus diebus pallio uti possit Winimannus. — Conceditur eidem ut crucem praeseferat in sua dioecesi. — Adhortatio ad Winimannum. — Anathema contra praesens decretum inob-servantes.

Victor episcopus servus servorum Dei, dilecto confratri et coepiscopo Winimanno, et per eum sanctae Ebredunensi Ecclesiae, et successori-bus ipsius canonice promovendis in perpetuum.

Exordium. Sanetae romanae et apostolicae sedis apicem ideo super gentes et super regna in principe apostolorum suorum Petro constituit universitatis Dominus, ut evellat, et destruat, et plantet, et aedificet in no-mine ipsius. Siquidem donec sancta eius Ecclesia in toto terrarum orbe diffusa temporalitatis mutabilitati subiacet, variis et continuis defectuum et profectuum suo-rum vicissitudinibus, velut luna suis men-struis, alternabitur, ut sine intermissione deprehendatur in ea, quod industrius hor-tulanus debeat evellere, vel plantare, et quod sapiens architectus destruere, vel aedificare. Unde nos nullo nostro merito, sed solo divinitatis nutu, in sanctae et universalis Ecclesiae specula praecellentes, et varios eius successus prospectantes, inter alia ipsius discrimina animadvertisimus, Ebredunensem Ecclesiam primo quidem incursione et pervasione Saracenorum, se-undo autem receptione et possessione transfigurarum et indisciplinorum, deinde

(1) Ex Chartario Ebredon. Eccl. depromptum edidit Sanmarthanus Gall. Christ. nov. edit. tom. III, instrum. ad Provin. Ebredunen. pertin. n. I.

longa oppressione pastorum suorum, immo mercenariorum, et quod peius est, simoniaca haeresi, et mutua occisione deba-chantium, prostratam miserabiliter, et cor-ruptam, quandam religione et opibus mirabiliter erectam et integrum; cuius omniimodae desolationi et defectioni praecordialiter compatientes, te, carissime con-frater et coepiscope Winimanne, praefatae Ecclesiae archiepiscopum et rectorem pro vita merito et sapientiae doctrina ordi-navimus et conservavimus secundum elec-tionem cleri et populi, ad petitionem quo-que religiosorum principum, et ad sugge-sitionem venerabilium primatum circum-acentium provinciarum. Quorum unanimis sententia extitit, ut si Ebredunensi Ec-clesiae recuperatio aliqua quaereretur, ab illa Matre, scilicet Ecclesia romana, quae prius illo B. Marcellinum praedicatorem et pontificem direxerat, praedicator et pontifex reposceretur. Itaque secundum quod tua devoto postulavit sibi privile-gium nostrae apostolicae autoritatis ad corroborationem sui archiepiscopatus, rudi et indisciplinata Ecclesia vix nomen ipsum nudum pene retinente, et parietinas suas iam demonstrante, inclinati precibus tuis, praesentis anni decima (1) indictione, hac nostra decretali pagina concedimus et confirmamus tibi Ebredunensem dioece-sim in integro, et ad archiepiscopalem se-dem, basilicam dominae nostrae Dei Ge-nitricis semperque Virginis Mariae prin-cipalem, cui omnia sua antiqua et insta-pertinentia, in baptisinalibus ecclesiis, ca-pellis, monasteriis, cimiteriis, possessio-nibus, villis, castellis, pascuis, agris, vi-neis, sylvis, aquis, aquarumve decursibus, piscariis, domibus, mancipliis, colonis, pe-culiis, et cum omnibus omnino rebus mobilibus et immobilibus, vel s^e mo-ventiibus, sibi iuste pertinentibus, tam eas, quas modo quiete et legaliter possidet, quam illas, quas deinceps collatione fide-lum, seu redditione vel emptione, aut qualibet ratione acquirere poterit. Confir-

(1) Sanmarth. emendat nona.

*Confirmatio
Ebredoensis
Ecclesie Wi-
nimanno epi-
scopo et bono-
rum ad ea-
dem Sedem
spectantium.*

Item Ecclesiastum omnium primitiae et oblationes eidem spectare declarantur;

Pariter suffraganeorum ordinatio;

Item concordatum coeveato.

Concessio pallii.

Quibus diebus pallio uti possit. Wimmanus.

Concedatur eidem ut crucem praeservat in sua diocesi.

Adhortatio ad Wimmanum.

(1) Supple sedis.

manus quoque tibi omnium Ecclesiarum totius tuae dioecesis decimas, primicias, oblationes tam vivorum quam defunctorum, iudicia clericorum, et cuncta ecclesiastica officia, ut ex dispositione tua secundum canoniam sanctiouem pendeant. Pariter quoque suffraganeorum tuorum omnium consecrationem, debitam subiectionem, et reverentiam seu obedientiam; nec non ad concilium agendum convectionem et auctoritatem secundum omnem ius, quod metropolitanis sui suffraganei canonice debent, salva in omnibus sanctae romanae et apostolicae sedis, ut dignum est, auctoritate. Praeterea huiusmodi nostri privilegii tenore concedimus et confirmamus tibi usum sacri pallii secundum antiquam consuetudinem praedecessorum tuorum, qua consueverunt eo uti in subscriptis solemnitatibus iuxta privilegia nostrorum antecessorum illis induita antiquitus, scilicet in die sancto Paschae, in die Ascensionis Domini, in die sancto Pentecostes, in Nativitate Domini nostri Iesu Christi, in Epiphania Domini, in Coena Domini, in Assumptione B. Mariae semper Virginis, in natalitiis omnium apostolorum, in festo Omnitum Sanctorum, in festivitate S. Marcellini praefatae civitatis Ebrednensis archiepiscopi, in dedicatione principalis basilicae B. Mariae semper Virginis, in consecratione episcoporum, in ordinatione presbyterorum et diaconorum, sabbatis ieiuniorum, et Quatuor Temporum, et in consecrationibus novarum et principalium basilicarum. Quin etiam ad supplementum beneficentiae apostolicae, atque archiepiscop. (1) insigne, Crucis Dominicæ vexillum, ubicumque ius in parochia tua et in parochiis suffraganeorum tuorum concedimus, et sancimus, apostolicae auctoritatis privilegio, baniari ante te. Porro pallio sacro ita te uti volumus, ut diligenter atque vigilanter perpendas, quod tuae fraternitati immineat agendum; usus illius scilicet inter alia, ut carnem tuam

Dat. anno 1056, pontif. anno II.

Anathema contra praesens decretum inobseruantes.

V.

Amplificatio privilegiorum Ecclesiae Sylvae Candidae hactenus concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio bonorum ad hanc Ecclesiam spectantium. — Item privilegiorum peragendi saera super altare S. Petri etc. — Eorumdem bonorum omnimoda exemptio ab externa iurisdictione vel molestia. — Anathema contra privilegii huius violatores.

(1) Edidit Ughellius Ital. Sac. tom. I.

Exordium.
Victor episcopus servus servorum Dei, dilecto
fratri et coepiscopo Humberto, et per eum (1)
Sanctarum virginum et martyrum Rufinae et
Secundae, quae nominatur Sylva Candida, in
perpetuum.

Officii nostri esse digneoscitur, ut ex
apice summae apostolicae sedis, cui Deo
auctore praesidemus, universitati Ecclesiarum
tanquam nostris reliquis membris
consulamus, in qua utique si pia et ne-
cessaria solicitudine debemus operam no-
stram etiam longinquis et non quaeren-
tibus nro porrigeremus, multo magis pro-
pinquis sequelae merito eam debemus
exigentibus prorogare; quia dum tempus
habemus, ad omnes debemus bonum
operari: maxime autem ad domesticos
fidei iuxta magistratum divi apostoli Pauli,
ut enim ipse attestatur: qui suorum, et
maxime domesticorum, curam si non ha-
bet, fidem negavit, et est infideli deter-
rior; ad instar siquidem visibilis ignis
invisibilis charitas paucis viciniora sibi
corripit, et inde gradatim ad longinquiora
se extendit. Qnapropter secundum sug-
gestionem tuam, noster reverendissime
confrater et coepiscope Humberte, ad
aliquam temporalem memoriae decessori
nostro domino Leoni, et ingiter in sancta
romana ed apostolica sede, etiam super
vires tuas et facultates hactenq; exhibu-
isti, per huius nostri privilegii sanctio-
nem decernentes, concedimus, et confir-
mamus tibi, et per te atque propter te,
in perpetuum reverenda Ecclesiae San-
ctarum virginum et martyrum Rufinae ac
Secundae, quae nominatur Sylva Candida,
in fundo qui vocatur Bosens, quequid
auri, argenti, pallii, seu cerae, vel
quarumcumque rerum omnino iactatum vel
positum fuerit, vel oblatum in toto altari
maiori Sancti Petri, sive in eius venera-
bili confessione, aut certe sibi suisque
successoribus oblatum ab inchoatione ma-
tutinorum quintae feriae in Coena Do-
mini, usque dum completorium peractum
fuerit, vobis in Sabbato Sancto ab hora

tertia per totam ipsam diem deinceps os-
que post expletam in crastinum missam,
qualescumque, vel quantascumque obla-
tiones praefati altaris et confessionis eius
per privilegia venerabilis Sergii, et mul-
torum antecessorum nostrorum, iam dicta
ecclesia Sanctarum Rufinae ac Secundae
permixxit, retinuit, retinet, etiam reti-
neat ad perpetuam animae nostrae mer-
cedem, nominisque nostri, et servitii tui
in sancta romana Ecclesia memoriam
illarum oblationum, quas eidem sacro-
sanctae Ecclesiae per hoc nostrum privi-
legium adiiciendo concedimus et confir-
mamus, sicut superius dictum est; scilicet
ab inchoatione matutinorum quintae
feriae in Coena Domini, usque post com-
pletorium: salva sibi per omnia et hoc
nostro privilegio eidem in perpetuum res-
ervata et confirmata concessionem et con-
firmationem omnium oblationum, quas per
privilegia antecessorum nostrorum hac-
tenus accipere, eti habere, conservetur,
videlicet in die Palmarum, in Coena Do-
mini, et in Parasceve, in Sabbato Sancto,
et in die dominica; neque enim istud
nostrum ita adiiciimus, ut illud anteces-
sorum nostrorum donum in aliquo mi-
nuamus: in qua utique concessione, et
confirmatione nil novitatis arbitramur egis-
se; scilicet exemplo reverendissimorum
praedecessorum nostrorum, et copia sanctae
romanae Ecclesiae inopiam lateralis
et maxime domesticae filiae laudabili
liberalitate secundum apostolicam institu-
tionem, supplere; sub apostolicae sedis
censura et sub divini contestatione iudi-
cii, et anathematis interpositione sta-
tuentes interdicimus, ut nullus unquam
successorum nostrorum pontificem, vel
quilibet publicarum actionum administrator,
seu alia quachibet et quantumlibet
magna parvaque persona audeat vel praesi-
sumat contra huins nostrae donationis
privilegium cogere, aut inter quiequam
alienare, auferre, aut minuere, scilicet
potius firmum et stabile in perpetuum,
sicut concessum et confirmatum est, per-

(1) Deest Ecclesiae.

Eorumdem ho-
norum omni-
moda exem-
ptio ab exter-
na iurisdictio-
ne vel mole-
stia.

Anathema
contra privi-
legi huius vin-
latorum

maneat. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu hoc nostrum apostolicae sedis statutum, in quoquam infringere praesumpserit, et coadiutor illius in aliquo extiterit, auctoritate sanctae et individuae Trinitatis, et apostolorum principis Petri, cuius licet indigni, dignatione divina vice fungimur, vinculo anathematis sit mancipatus, et a regno Dei segregatus, et diabolo et angelis eius, nisi forte resipiscens satisfaciat, indissolubiliter aggregateur. Qui vero pio respectu observator et defensor huius concessionis et confirmationis extiterit, potestate beati Petri apostolorum principis, et precibus sanctorum virginum ac Christi martyrum Rufinae et Secundae caelstis regni introitum et gratiam atque gloriam a iusto iudice Domino Deo nostro, vitamque aeternam percipere mereatur in saecula saeculorum. Amen. Scriptum per manus Gregorii notarii et serinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense maii inductione decima. Bene valete. Datum octavo idus maii per manus Aribonis diaconi anno IIII, domini papae Victoris secundi, inductione decima.

Dat. die 8 maii anno Domini 1057,
pontif. Victoris anno III.

VI.

Collegium canonorum S. Mariae in archiepiscopatu Pisano sub iure sedis apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium — Canonici Pisani sub protectione sanctae sedis recipiuntur; — Eisque bona confirmantur. — Omnibus molestiam eis inferre, bona subripere, alienare etc. interdicuntur. — Anathema contra in hoc privilegio statuta inobsvrantes.

Victor episcopus servus servorum Dei, carissimus in Christo filii nostris canonici Sanctae Dei Genitricis et perpetuae Virginis Mariae, vestrisque successoribus in perpetuum.

Iustis et rationabilibus petitionibus benevolus debetur consensus; quae enim (1) Ughell. Ital. Sac. tom. III.

Exordium.

divinae religioni nihil auferunt, in futurum autem utilitati hominum multum conferunt, profecto concedenda et expetenda sunt.

Quapropter notum esse volumus omnibus Christi fidelibus, presentibus scilicet et futuris, qualiter fratres Pisanensis Ecclesiae de canonica Sanctae Dei Genitricis Mariae, sicut praediximus, nostram adierunt clementiam rogantes, nostraque paternitati humiliter supplicant, quatenus ipsos cum bonis praedictae canonicae iure pertinentibus sub tutelam apostolicae defensionis, dato eis nostro privilegio, suscipiemus. Quorum petitioni benevolentiam ipsius apostolicae sedis, cui Deo auctore licet indigni praesidemus, annuentes, eosdem fratres sub nostram defensionem suscipimus, dato que privilegio omnia haec bona tam indecimis quam in praediis, quae eadem praescripta canonica nunc iure tenuit, vel in futurum iuste acquisitura erit, auctoritate Dei sanctique Petri concessimus et confirmavimus. Super haec vero pacem quietam et securitatem eidem praeonomiatae canonicae, bonisque suis cupientes, statuimus et confirmavimus ipsa eadem auctoritate Dei sanctique Petri et nostra, ut nulla persona parva seu magna audeat vel praesumat, vim, damnum vel molestiam ullam inferre, aut molestare, vel quicquam de bonis suis sibi absque legali iudicio aut canonicali usurpare. Quod si quis, quod non optamus, huius nostrae concessionis et confirmationis privilegium infringere praesumpserit, nostrique mandati immemor, damnum vel molestiam eis intulerit, aut de bonis praeonomiatae canonicae quicquam sibi usurpaverit, nisi resipiscat, dignamque emendae satisfactionem fecerit, vinculo anathematis innotetur; qui vero custos et observator extiterit, apostolica benedictione repleatur, et misericordiam in Domino Deo consequatur. Amen.

Canonici Pisani sub protectione sanctae Sedis recipiuntur;

Eisque bona confirmantur.

Omnibus molestiam eis inferre, bona subripere, alienare etc interdicuntur.

Anathema contra in hoc privilegio statuta inobsvrantes.

STEPHANUS IX

ALIAS DECIMUS, PAPA CLIV

Anno aerae Christi comm. MLVII.

Mortuo Victore II, romana sedes vacavit usque ad diem 2 mensis augusti anni eiusdem 1057, quo Innianus Fridericus, natione Lotharingus, Gozelonis ducis Lotharingiae filius, ac cardinalis tit. S. Chrysogoni, electus est in romanum pontificem, et vocatus Stephanus IX; sequenti autem die consecratur in basilica S. Petri. Sedit in pontificatu menses VII, dies xxvii (1), exclusa obitus die (nt computanti patebit), quae fuit 29 martij anni 1058. Eius corpus Florentiae in Tuscia, ubi debitum naturae solvit, sepulturae datum est. Vacavit sedes menses X.

Schisma vigesimum primum.

Ubi Romae innotuit, Stephanum papam Florentiae defunctum, a factiosis hominibus accepta pecunia nocturno tempore cum armatorum turbis Ioannes Viterneus episcopus, natione romanus, inthronizatus est, eumque Benedictum sui appellarunt. Pontificiam sedem tenuit menses IX, dies XX, liet in concilio Sutriano a Nicolao legitimo Stephani successore depositus; ad quem, post dies aliquot cum iis, qui apud Sutrium convererant, Romam venientem, veniam petiturn accessit, ab eoque episcopalibus et sacerdotalis officii depositionem incurrere meruit. Eum scriptores, quamvis antipapam, Benedictum tamen X dicunt.

I.

Monasterium Tollense in dioecesi Placentina sub protectione sedis apostolicae recipitur, et soli abbatii subiectum omnino declaratur (2).

(1) Non dubitaverimus asserere, errorem in omnes fere catalogos irreppisse, quibus negligentia forsitan, aut inscriba scriptorum dies XXIX inscribuntur, qua ratione, quove computo prorsus ignoramus. (2) Ex Archiv. monast. huius edidit to. Baptista Campi in Regesto privilegiorum et bularum in parte Hist. Placentinae.

SUMMARIUM

Exordium. — Quam sit contra canonicas leges, ut loca ecclesiastica in saecularium hominum dominium devenant. — Monasterium Tollense liberum ab omni episcopali iurisdictione, solique abbatii subiectum declaratur. — Monachi a solo abate corrugendi; — Abbas vero a sola apostolica sede. — Poenae contra inobserantes.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, Ariberto reverendo abbatii Tollensis coenobii, quod beatus Tobias construxisse videtur in honorem Domini Salvatoris et B. Petri apostolorum principis, quod per te ... tuisque in perpetuum successoribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis piorum patrum exemplo docemur, ut omnibus Ecclesias per totum orbem terrarum diffusis, Christi amore, qui eas nostri officii subesse voluit ministerio, prodesse debeamus; tamen haec nos ad subveniendum cogit necessitas, quod quaedam nostra monasteria in honorem Domini Salvatoris, vel B. Petri apostoli consistentia, quorundam negligentia principum in saecularium hominum dominium iniuste olim delapsa sunt, et a quibusdam episcopis contra praecedentium nostrorum praesulum decreta, leges, et iura, ipsorum omnimodo iure violata. Quapropter, sicuti nobis expostulas, Ariberte venerabilis abba, per hoc apostolicae auctoritatis privilegium tam supra praeformatum Tollense coenobium, quam omnes res ad ipsum unigue pertinentes, ut instum est, omnium marchionum, comitum, seu saecularium hominum, episcoporumque potestate remota, sub tuo, dum advixeris, et postmodum successorum tuorum vel monachorum iure perenniter deinceps consistere decernimus, ut nihil omnino de his, quae a nostris praedecessoribus, vel Italici regni regibus concessum est, ullo modo qualibet occasione, vel alienius scriptoris titulo in rebus vel in ipsius loci libertate omnino immunitur; interdicentes pro sanctae romanae Ecclesiae auctoritate episcopis, scilicet Ticinensis, Placentinae, Parmensis, atque Regiensis Ec-

Exordium.

Quam sit contra canonicas leges, ut loca ecclesiastica in saecularium hominum dominium devenant.

Monasterium Tollense liberum ab omni episcopali iurisdictione, solique abbatii subiectum declaratur.

clesiarum, in quārum dioecesi monasteriorum vel res ipsae videntur consistere, aliusque omnibus tam vicinis quam procul constitutis, ut nullatenus aliquid, quasi proprio iure, inde praesumant accipere, neque baptismales Ecclesias vel decimas earum, quas ante tenuistis, sibi vindicare.

Ecclesiarum consecrationes, aut quicquid ad sacra ministeria pertinet, a quocumque episcopo, quem tu vel tui successores postulare volueritis.... pro incolitate nostra ac excellentissimi imperatoris et totius Ecclesiae, Dominum deprecari non cesseris. Si vero, quod non optamus, monachi in ipso monasterio constituti, tepidi in Dei amore, aut prævaricatores vestrae regulæ consipientur existere, a te tuisque successoribus instituimus corrigendos. Si autem tu tique successores in alienius malae opinonis piaculo deprehensi fueritis, apud se dem apostolicam, sub cuius ditione coenobium vestrum consistit, decernimus audiendos, atque legaliter corrigendos. Quod si fortasse quisquam hoc nostrae auctoritatis præceptum, legum, vel antiquorum nostrorum præsulium decreta minuere vel immutare præsumperit, omnimodo frustretur; primum quidem sui ordinis gradu privetur, atque anathematis ultiione muletur, partem cum Iuda traditore in fine extremi exauans habeat, et per auctoritatem, quam B. Petrus in caelo et in terra ligandi atque solvendi meruit, potestate sit, ei participatione Domini corporis et sanguinis D. N. Iesu Christi, et a nostro consortio, nisi resipuerit.... quatenus et statuta haec perpetua possint definitione manere, et temeratores præsentis decreti de sua temeritate poenis multiplicibus subiacere.

Script. per manus Petri archisacerdotii S. Rom. Ecclesiae in mense octobris, indictione decimatertia (1).

Script. mense octobris anno Domini 1057,
pontif. Stephani anno 1.

(1) Errorem hic messe nemo negaverit; indictione enim XIII coepit in cursu esse mense septembri

Monachi solo
abbate corri-
gendi;

Abbas vero
sola Apostoli-
ca Sede.

Poenoae contra
inobservantes.

II.
*Concessionum, aliorumque indultorum sa-
cri coenobii Sancti Petri Perusini con-
firmatio (1).*

SUMMARIUM

Proœmium. — Enumeratio bonorum quae monasterio confirmantur. — De clericorum ordinationibus et sacro accipiendo chrismate. — Ius appellandi ad summum pontificem. — Abbatis consecratio eadem reservatur. — De oblationibus a nullo episcopo pervaendendis. — Monasterii exemptio ab omni datio. — Quibus diebus licet episcopo ibi sacra facere. — De abbatis electione. — Irritatio chartarum omnium, quae monasterio damno esse possint. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis molestiam ullam ei, vel bonis eius inferre omnino interdicitur sub anathematis poena et lib. duodecim auri. — Beneficiis benedictio.

Stephanus episcopus servus servorum Itei, venerabilis monasterio Beati Petri apostoli, sito extra, immo et iuxta civitatem Perusianam, in loco qui dicitur Caprarius, et per illud Bonizoni abbati, eiusque successoribus ibidem iuste et regulariter promovendis, in perpetuum.

Cum universalis sancta Mater Ecclesia per gloriosos terrae principes Petrum scilicet pisatorem hominum, ac Paulum doctorem gentium, præ caeteris cooperatoribus maxime sit coadunata, instruta, simul et ditata; convenit eis confirmari et detineri omnia, quae suae ditionis ac potestatis reperiuntur specialia. Quare ad huius supradicti monasterii honorem semper augendum, nunquam minuendum, concedimus hoc apostolicae defensionis privilegium, ut teneat quod habet: scilicet cellas suas, et ecclesias, curtes suas, ac plebes, fundos etiam, ac casales; plebem scilicet Sancti Constantii et Sancti Rufini, ac Sancti Martini, ecclesiam Sancti Martini in Agellione cum suis pertinentiis, curtem de Casale, et curtem Sancti Iustini, curtem de Petroni anno 1059, duos fere post annos a Stephani obitu, quem nonnisi menses fere octo in pontificatu vixisse supra vidimus. Legendum itaque putamus *indictione undecima.*

(1) Transcript. ex Archiv. Vatic.

Proœmium.

**Enumeratio
bonorum quae
monasterio
confirmantur.**

niano, ecclesiam Sancti Andreæ de Aliano cum sua pertinentia, ecclesiam Sanctæ Mariae in Pitriniano, et ecclesiam Sancti Clementis, atque medietatem Sancti Donati in Civitella, nec non et terram Ugnis Nepotis Bernonis de Monte Nigro. Insuper confirmamus eidem monasterio in perpetuum massas tres in comitatu Perusino positas; unam, quae vocatur Pusulo, aliam Filontio, et alteram, quae nuncupatur Casalini, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus cultis et incolitis omnibus, cum suis pertinentiis. Licentiam quoque damus tibi de omnibus tuis clericis tam in monasterio degentibus, quamque etiam foris in possessionibus tuis manentibus, a quocumque volueris, idoneo et canonice locato episcopo eos ordinandi, et chrisma in tuis plebibus accipere; si tamen ab episcopo, in eius dioecesi praefatum tuum monasterium situm est, nec ordinationes, nec chrisma potueris canonice et gratis obtinere aut impetrare; et de ecclesiis ordinandis eodem modo. Et nullus episcopus ad idem monasterium pertinentem excommunicare aut damnare audeat, si in causa sua nostrum ac sanctae apostolicae sedis patrocinium et examen flagitat. Romani autem pontificis donum abbatia, et abbas ipse, et consecratio abbatis sit in perpetuum: et omni remota excusatione, nisi canonica, ad synodum, quandocumque a summo pontifice vocatus fuerit, veniat.

Porro oblationes eidem monasterio collatae tam pro vivis quam pro defunctis a nullo episcoporum pervadantur, sed ex integro proficiant monasterii utilitatibus, ac fratum necessitatibus. Decimae autem eiusdem monasterii in susceptione hospitum et peregrinorum ad portam ipsius monasterii conferantur. Servitium quoque et quod vulgariter dicitur fodrum, nec imperatori, nec regi, nec marchioni, nec alicui homini licet ex eo tempore monasterio aut ex pertinentia eius requirere, nisi soli nostrae apostolicae sedi. Insuper nemo ibidem sepeliri prohibeat mortuum.

Monasterii exemptione ab omni datia.

Episcopus missas publicas, et stationes ibidem si facere voluerit, statutis temporibus id agat, scilicet secunda feria Paschæ, et beatorum apostolorum Petri et Pauli natalitiis solemnibus: sed nullis inde oblationes tollat ipse, aut aliquis clericorum eius, invito abbatte ac fratribus. Statuimus autem, si quando abbas eiusdem monasterii decesserit, ut nullus ab aliis personis ibi abbas eligatur, si potuerit ad hoc opus de congregazione idoneum fratrem eligere, sic videlicet, communis ac regulari consilio absque pretio, a romano pontifice consecrandum. Inbeamus etiam, ut omnes nocivae Ecclesiae vestri monasterii chartae omnino vacuae et inane consistant. Praeterea apostolica nostra auctoritate constitutus et confirmamus, ut nullus imperator, rex, episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, castaldo, aut alia quaelibet magna parvaque persona, praedictum abbatem suosque successores canonice intrantes de iam dicto monasterio, vel de omnibus suis rebus, et proprietatibus mobilibus et immobilibus molestare, disvestire, aut inquietare audeat; et qui praesumpserit, sciat se auctoritate Domini nostri Iesu Christi, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra maledictione anathematizari: insuper compositurus existat duodecim libras auri, medietatem nostro saero palatio, medietatem ipsi monasterio.

Qui vero hanc Ecclesiam honoraverit, et nihil inde auferens de suis pro redemptione animae aliqua ei contulerit, benedictionis gratiam a Domino Deo consequatur, et per clavigerum principem caelii ianua regni caelstis introduci mereatur. Scriptum per manus Gregorii notarii et serinarii sanctæ romanae Ecclesiae in mense novembri indictione undecima. Datum Romæ quarto nonas novembri per manus Humberti sanctæ Ecclesiae Sylvæ Gaudiæ episcopi, et bibliothecarii sanctæ romanae et apostolicae sedis,

quibus diebus
I eccl episcopo
ibi sacra fa-
cere.

De abbatis e-
lectione.

Irritatio char-
tarum omni-
um, quae mo-
nasterio dam-
no esse
possint.

Omnibus cu-
juscumque di-
greditatis per-
sonis mole-
stiam ullam
ei, vel bonis
eius inferre
omino inter-
dicuntur sub
anathematis
poena et lib.
duodecim auri.

Benefacienti-
bus beedi-
ctio.

anno primo pontificatus domini Stephani noni papae, indictione undecima.

Dat. die 2 novembris anno Domini 1057,
pontif. Stephani anno 1.

III.

Confirmatio bonorum et privilegiorum, canonieis S. Aretinae Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regiae vel episcopales donationes omnes confirmantur. — Item et illae, quae in posterum a fidelibus sicut. — Anathema contra temeratores privilegii huius.

Stephanus servus servorum Dei

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevolia compassione succurrere, et poscentium animis alaeri affectione impertiri suffragium.

Quapropter notum sit omnibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, et nostris, praesentibus scilicet et futuris, quod nos interventu Arnaldi episcopi Aretini, sequentes vestigia beatissimae memoriae domini Victoris praedecessoris nostri, confirmamus et nostra apostolica auctoritate corroboramus omnia quaecumque canonieis sanctae Aretinae Ecclesiae iuste data, et legaliter collata sunt, sive a regibus, sive a praesulibus sanctae Aretinae Ecclesiae; sive etiam ab aliquibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus pro redemptione animarum suarum concessa sunt.

Si quis vero deinceps in eadem canoniceam Beati Donati Aretini episcopi et martyris de rebus propriis aliquid conferre voluerit tam in comitatu Castello, quam in aliquibus aliis locis, nostra fulsus auctoritate licentiam dandi, et pro remedio animae sue largiendi beato Donato ad usum et sumptum fratrum canonorum, in eadem Beati Donati canonica famulantium, sine aliquius magna parvaeque personae interdicto, ipsaque

(1) Ughell. Ital. Sac. tom. I, col. 464.

donatio sive largitio ab omni fisci laesione perpetuo maneat absoluta. Quicunque vero huius nostrae confirmationis seu largitionis violator extiterit, nostra apostolica auctoritate excommunicatus, perpetui anathematis iaculo feriatur.

Scriptum per manus Gregorii notarii et camerarii sanctae apostolicae sedis, in mense novembris die 19, indictione XI.

Datum Romae 10 kalendas decembbris per manus Humberti dicti episcopi Sylvae Candidae, et bibliothecarii sanctae romanae et apostolicae sedis anno Deo propitio 1057, pontificatus domini Stephani noni primo, indict. XI.

Dat. die 22 novembris anno Domini 1057,
pontif. Stephani anno 1.

IV.

Marsorum episcopatus, in duas partes anteā dirisus, in pristinum statum restituitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae Marsorum infelix status. — Iterum unitur et in suis bonis confirmatur — Nonnulla bona hic enumerantur. — De altarium consecratione et clericorum ordinationibus faciendis tam in ipsa Marsicana Ecclesia, quam iis, quae ei per hoc privilegium restituantur. — Decretum pro eiusdem stabilitate. — Anathema contra eius violatores.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, dilecto consiliari et coepiscopo Pandulpho caeterisque successibus episcopis in S. Marsicana Ecclesia canonice promovendis, in perpetuum.

In specula sanctae et universalis Ecclesiae adhuc peregrinantis, quanto caeteris eminentiores apparemus, tanto vehementius concurrere vicissitudinibus inde debemus: sicut enim luna menstruo cursu deficit et perficit, sic in Ecclesia militanti temporibus subiecta continuas alteraciones, valle defectus et profectus incurrit, cuius defectui vel diminutioni, sicut necesse est, ut compatianur, sic procul du-

Exordium.

(1) Ex Tabulario Ecclesiae huius edidit Coletus Ital. Sac. tom. I, col. 889, et Concil. tom. XII, col. 26.

Anathema
contra temera-
tores privilegi-
huius.

Ecclesiae
Marsorum in-
felix status.

bio expedit, ut profectui vel plenitudini congratulemur. Quapropter unam Marsicanam Ecclesiam intestino et diuturno malo et plusquam civili discordia saecularium hominum miserabiliter discissam, et in duos episcopatus contra Ss. Patrum canones a Theophylacto, dicto papa (1), divisam, et postea permisso magis quam consensu, necessitate quam utilitate, a sanctissimo praedecessore nostro Leone, sicut inventa fuit, omissam: eamdemque sub b. mem. decessore nostro Victore iudicio generalis concilii, per divinam gratiam in gremio basilicae Constantianae aggregati, xiv kal. maii, in die x, divisionem illam unius dioecesis in duas partes evacuatam, et abdicatam, atque in antiquam sui statns unionem reformatam, et in perpetuum ipsam, sicut iustum fuit, dioecesim unam uni episcopo decretam, inde interventu totius synodi episcopo Actone, qui tunc partem Marsicane dioecesis iniuste occupabat, in Theatinam civitatem sublato; per huius nostri privilegii decretalem paginam deinceps tibi, beatissime et fratre et coepiscopo Pandulphe, et successoribus tuis in perpetuum concedimus, et secundum quod tibi synodaliter, sicut superius dictum fuit, indicatum est, firmum Marsicanum episcopatum cum omni sua integritate et pertinentia, inter ea, quae nominatim ecclesiae Sanetae Sabinae antiquae civitatis Marsorum ad episcopalem sedem largimur atque decernimus; nec non et reliquas ecclesias totius Marsicane dioecesis cum pertinentiis, decimis, et oblationibus earum, tam pro vivis, quam etiam pro defunctis, secundum quod sancti canones decreverunt: pariterque ecclesiam nostrae S. Dei Genitricis Virginis Mariae in Carsebolo cum decimis et oblationibus, imo cum omnibus sibi adiacentibus ecclesiis et rebus in te tibi pertinentibus, tam in castro Tupho, et Scallellis, quam..... et alto S. Mariae, et Civitellae, et Pamperano usque ad Capi-

strellum, et in tota valle Nerfacendae. Insuper auctoritate apostolica sancimus, ut quandocumque expedierit, ordinaciones clericorum, et consecrationem altarium ibidem facias, et in monasteriis, quod tui iuris est, ut sancti canones censem; et reliqua omnia, quae ad episcopum pertinent, sine cuiusquam contradictione expleas: scilicet intra iustos terminos totius parochiae Marsicane, tam illius partis, quam antea obtinebas, sive et alterius, quam tibi iniuste episcopi invaserant. Hinc apostolicae sedis auctoritate subnixi, potestatis et confirmationis privilegium indissolubiliter statuentes interdicimus, sub divini etiam contestatione iudicii, anathematis interpositione, ut nullus unquam successorum nostrorum pontificum, vel quilibet publicarum actionum administrator, seu alia quaelibet vel quantumlibet magna parvaque persona, andeat vel praesumat contra huius nostrae confirmationis privilegium agere, aut quidpiam inde alienare, auferre, aut minuere, sed potius firmum ac stabile in perpetuum sit, sicut a nobis concessum et confirmatum est. Si quis autem, quod non optinens, temerario ausu hoc nostrae apostolicae sedis statutum in quopiam alienare vel infringere praesumpserit, et contradictor illius extiterit, auctoritate S. Individuae Trinitatis, et apostolorum principis vinculo anathematis mancipatus, a regno Dei segregatus, et diabolo et angelis eius, nisi forte resipiscat, indissolubiliter aggregetur. Qui vero pio respectu observator et defensor huius concessionis et confirmationis extiterit, potestate S. Dei Genitricis et semper Virginis Mariae, et B. Petri apostolorum principis, et precibus B. Sabinae martyris, et omnium sanctorum, et coelestium multitudine angelorum, atque gloriae, a iusto Iudice D. nostro Iesu Christo vitam aeternam percipere mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manum..... notarii et

De altarium
consecratione
et clericorum
ordinationibus
Iuriis Lem
in ipsa Marsi-
cana Ecclesia,
quam iis, quae
ei per hoc pri-
vilegium re-
stituuntur.

Preretul pro
eiusdem stabilitate.

Anathema
contra eius
violatores.

Hic uitor
el io suis bonis
confirmatur.

Nouulla bona
hic enumerat-

(1) Nempe Benedicto IX.

serinarii S. R. apostoliceae sedis in mense decembri, indiet. xi.

Datum in Castro Casino v. idus decembres per manus Humberti sanctae Ecclesiae Silvae Canthidae episcopi, et bibliothecarii sanctae romanae et apostoliceae sedis, anno primo D. papae Stephani IX, indiet. xi.

Dat. die 9 decembres anno Domini 1057,
pontif. Stephanii anno I.

NICOLAUS II

PAPA CLV

Anno aerae Christi comm. MLVIII.

An. C. 1058

Gerardus, Florentinus episcopus, natione Burgundus, electus est romanus pontifex, Semis quam esset, iuxta finem anni 1058; sed nonnisi mense ianuario sequentis anni Romam venit, ubi a romano clero et populo inthronizatus post diem 8 mensis eiusdem, et Nicolaus II appellatus est. Sedit in pontificatu annos II, menses VI, dies XXV (1), temporibus Constantini Duodatis imperatoris in Oriente, et Henrici IV Germaniae regis. Obiit Florentiae die 22 mensis iulii anni 1061. Vacavit sedes menses II et dies IX.

I.

Privilegium monasterio S. Felicitatis iuxta Florentias a Nicolao PP. II concessum (2).

SUMMARIUM

Summi pontificis munus universae Ecclesiae lumen indeficiens administrandi. — Monasterium hoc readificatum, et a Nicolao PP. dedicatum, confirmatur, appræcata ei di- vina tutela. — Eique fundi omnes, et bona

(1) Ab hac electione, quæ facta fuit die 28 decembres 1058, computandos, quanvis Nicolaus annos suos a die inthronizationis in sequentibus rescriptis deduxerit. In eodem numero convenit Vignolii catalogus cum aliis duobus ex Criticæ Baronianæ præfixis. (2) Ex Concil. tom. XII, col. 31.

ad hoe donata, vel in posterum donanda apost. auct. roborantur. — Omnimoda monasterii exemptio ab omni laicali potestate, decima, vel datio. — Soli episcopo Florentino subiectum declaratur, cui nonnisi blandum dominique exigere conceditur. — Anathema in violatores privilegii huius. — Papæ subscriptio, et sigillum. — Subscriptiones episcoporum.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Jeibergae abbatis monasterii Sanctae Felicitatis iuxta Florentiam sibi sibi successaris, et in sancto proposito permanstris, in perpetuum.

Quoniam Omnipotens dignatio suo gratuito munere, nullo digno praecedente opere, ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum proprio sanguine redemptæ Ecclesiae lumen administraret indeficiens; prefecto rationabile ducimus, cooperante ipso, de quo loqui præsumimus, secundum proprias vires unicuique acceptum talentum distribuere; ne apparente ipsius maiestate, quod absit, sine acquisito lucro, velut inutilis servus videamus remeare. Quod utique per divinam misericordiam consequi posse speramus, si membris eius, adhuc per fidem in terra caelestia anhelantibus, praesidia, quæ possumus, sereno affectu suppeditare, curramus. Sic enim, sic prefecto supernum nostræ fragilitati conciliamus auxilium, et pura intra cordis hospitium manente intentione, hominum consequimur favorem honestum; cum, licet universis debitores simus gentibus fidei lumine claretibus, domesticis quoque nostris benevolentiae studio singularem curam impendimus, magistrum gentium sequentes, qui bonum opus adimpleri præcepit in omnes: ad domesticos fidei maxime (a). Monasterium itaque Sanctae Felicitatis cum omnibus sibi pertinentibus rebus quod nostra episcopaliter simplex adhuc dispensatio quorundam praedecessorum nostrorum negligenter destructum, coaptato nobilium sanctimonialium plurimarum collegio, readificare curavit ex

(a) Galat. vi. 10.

Summi Pontificis munus universae Ecclesiae lumen indeficiens administrandi.

Monasterium hoc readificatum, et a Nicolaio PP. dedicatum, confirmatur, appræcata ei di- vina tutela.

integro; nunc etiam secundum apostolice sedis, cui deservimus, valentiam, per nostras manus dedicatum, stabilitate perseveranti robora nos et confirmamus, atque ut perpetua vigeat religione, sequestra pravorum infestatione, omnipotentis Dei committimus tutelae. Cui etiam, sicut dignum nobis videtur, quia incuria Florentinorum episcoporum sua praedia nequiter sunt distracta, et saerilegorum quorundam temeritate invasa, concedimus, et apostolica auctoritate stabilimus mannos et fundos, venerabili loco pia devotione oblatos et offerendos, ubiquecumque veraci relatione eius nomini fuerint titulati, snoque irre religiosa solicitudine investiti atque investiendi.

Liberum praeterea idem reddimus monasterium, atque absolutum ab omni saeculari et mundana conditione, sive districione, ne licet alicui usus magna parvaeque personae, a nobis restituta praedia, firmi terque stabilita, decimales (*proventus scilicet*) quoque quosdam a nobis concessos aliquo ingenio evadere, aut aliqua fraude surripere, sive diminuere, fiscalem denique, seu debitam subiectionem exigere: sed maneat venerabilis locus nostra tute firmatus in sancto proposito; nullique alii sit obnoxius, nisi Florentino episcopo; qui memor nostrae devotionis, suaque fragilitatis, institiae norma servata, secundum Doctoris gentium praeceptum eisdem sanctimonialibus honorem congruum exhibendo, nil praeter blandum dominium requirat ex debito. Si autem, quod non credimus, aliquis temerarius hanc apostolicam sanctionem crudeli mente tentaverit refringere, nostramque institutionem secundum locum laelendo cassare: nisi admonitus resipnerit, ac digne emendaverit, anathematis gladio percutiatur a omnipotente Divinitate, iacentata sibi de coelo ultione in hac praesenti carne: interficiatque eum Deus spiritu oris sui, dum venerit iudicare saeculum. Qui vero nostrae reborationis pius conservator exti-

terit, in secundo adventu mereatur illam mellifluam vocem audire: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum (a). Praeterea, ut haec pagina fidem legentibus astraruat: et propria manus subscriptione, et apostolici sigilli muniri studiuimus impressione.

† SIGILLUM NICOLAI PAPÆ.

Ego Bonifacius Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Portuensis episcopus subscripsi.

Ego Petrus Lavicanensis episcopus subscripsi.

Ego Brunus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Petrus peccator monachus subscripsi.

Datum Florentiae sexto idus Ianuarii anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi 1059, per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et apostolice sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papae Nicolai II, indictione decimatertia.

Dat. die 8 Ianuarii anno Domini 1059,
Pontif. Nicolai anno 1.

II.

Privilegium concessionis decimorum priori et canonicis Ecclesiae S. Andreae de Musciano prope Florentias (I).

SUMMARIUM

Exordium. — Quare ecclesiasticis assignanda sint stipendia. — Mos frequens rom. pontif. offerendi Deo ea, quae pro stabilitate Ecclesiarum decernunt. — Concessio decimae de bonis nominorum, quae hic nominantur. — Enumeratio bonorum, ex quibus decimae recipi debent. — Praepositi et clerici huius canonicae gratis per archiepisc. Florentinum ordinandi. — Canonicae eiusdem omnino exemptio ab aliis personae vi, molestia; — Item a quocumque tributo; — Sed tantum sit apostolice sedis protectioni, et Florentini archiepiscopi iuri subiecta. — Poenae contra inobserantes. — Subscriptio PP., episcoporum et aliorum.

(a) Matth. 23. (1) Ex autographo edidit Ughelius in Append. tom. V Ital. Sac.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Dominio filio Ioanni priori Ecclesiae Sancti Andreæ, Musciani sitæ, digno praeposito, suisque confratribus canonice viventibus, eorumque successoribus ibidem canonice manentibus, in perpetuum.

Exordium

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum diffusaæ Ecclesiæ lumen administretur indeficiens; rationabile omnino ducimus, speciali regimine nostræ curæ cœmissae, Florentinae Ecclesiæ congruentem provisionem impendere ingiter: sie namque doctorem gentium valebimus salubre documentum pro viribus nostris, qui bonum impertiri omnibus inbet oportere, ad domesticos fidei maxime, cum pro nostris viribus, divino cultui locis dicatis digna provideremus obsequia, ut indefessa laudatio in eis celebretur per omnia saecula. Scilicet quia lapidei parietes non ad hoc sunt constructi, ut Domino possint promere landes, egregium profecto videtur ad divini operis perfectionem, clericorum circa venerabilia loca ordinare sedulam frequentationem.

Quare ecclesiastica assistenda sint stipendia.

Qui quidem, nisi terrenis temporaliter substantentur stipendiis idoneis, vix possunt assistere enītibus divinis, cum ipse conditor mundi secundum humanam unitam sibi materiem dignatus sit perferre sitim et esuriem ad gloriam illius, per quem sumus, et vivimus, et cuius misericordia gubernomur. Assistentium fratum magno quoque hortatu, neenon et presbyteri Ioannis, ecclesiae S. Andreæ Musciani sitæ venerandi praepositi, dignissimo rogatu, proprio quoque consilio roborati, praesentibus scilicet nostræ Curiae fidelibus, eiusdemque Ecclesiæ patrōni, Ioanne videlicet, qui dicitur Corbaechione, filio Rustici, et Ugone filio Uberti, et Sichelmo, qui dicitur Morellus, filio Anselmi, et Rolandino et Anselmo egregiis filiis Ildebrandi filii Leonis, et Segnorello et Bonomo egregiis filiis Rodolfi filii eiusdem Ildebrandi, obnoxie nostram devotionem pro peccatis suis exo-

rantibus, denique pro eiusdem Ecclesiæ maxime in futuro regimine, et etiam totius populi salute, quatenus praediorum suorum, et omnium suarum proprietatum decimationem ipsi Ecclesiæ privilegii praeceptione concederemus; quod saltem ad praesens potuimus, et in futurum inviolabiliter et aeternaliter observetur, investitoram apostolicam obtulimus. Suscipe, Domine sancte Pater omnipotens et aeternæ Deus, una cum filio tuo et Spiritu Sancto, nec non et cum B. Andrea apostolo tuo, iamdudam devotissimi papae Nicolai voluntariorum munus, ipsiusque Ecclesiæ rerum pro me amodo et usque in sempiternum singulare et integrum sine aliqua controversia aggredere dominium, quatenus in aula tuo nomine dedicata religiosus cleris tibi Domino omnipotenti laudum reddat cantica. Nunc itaque apostolico privilegio concedimus, firmamus, stabilimus et ineoncesso fundamento perenniter sancimus in iam dicta Ecclesia et canonica Beatissimi Andreæ apostoli integre omnes decimationes proprietatum supradictorum hominum, Ioannis videlicet, qui dicitur Corbaechione, Ugonis filii Uberti, et Morelli filii Anselmi, et Rolandini et Anselmi egregiorum filiorum Ildebrandi filii Leonis, et Signorelli et Bonomi egregiorum filiorum Rodolfi filii item Ildebrandi: scilicet omnium illarum proprietatum, quas praedicti homines possident, vel alii per eos, vel in antea acquisierint infra totum territorium plebis S. Iuliani sitæ Septimi, et plebis Sancti Martini sitæ Brozzi, et plebis Sancti Vincentii sitæ Pesae, et in tota valle de Greve, et in Villanova, et in tota capella S. Pauli, et in Casignano: exceptis Massiis de Cuiatalio, quorum decimas in Florentina canonica persolvere debent. Praeterea hac eadem privilegii praeceptione omnes decimas illarum proprietatum, quae olim fuerunt Benzi filii Petronis de Radda, quae sunt positae in loco Godosolæ, et in Villanova, et in S. Paulo, et in Carigniano, et per alia loca et vocabula in tota iam

Mos frequens
Rom. Pontif.
offerendi Deo
ca, quæ pro
stabilitate Ec-
clesiarum de-
ceruot.

Concessio de-
cimæ de bonis
nonnullorum,
quæ hic no-
minantur.

Enumeration
bonorum, ex
quibus decimæ
recipi debent.

dictae Ecclesiae parochia, eidem Ecclesiae firmiter concedimus; et insuper omnes decimas novalium de sylvis supradictorum hominum ubicumque laborantur vel labrabuntur infra totum ipsius Ecclesiae territorium, similiter in eadem canonica concedimus. Simili modo omnes primitias populi praedictae Ecclesiae, et integras spontaneas oblationes vivorum et defunctorum, et integra testamenta, et liberam sepulturam totius sui populi, et maxime patronorum et omnium, qui infra diocesim iam dictae Ecclesiae habitant vel habitabunt, eidem Ecclesiae perpetualiter et sine fine largimur: prorsus praedia omnia, a quibuscumque fidelibus quocumque modo iuste acquisita vel acquirenda. Electionem quoque proprii pastoris, et totam ordinationem ipsius domus, et clericorum repraesentationem ante proprium episcopum ad ordinandum, canonice eiusdem Ecclesiae libera facultate perpetualiter concedimus et stabilimus. Haec omnia concedimus clericis in ipsa aula canonice manentibus, quia olim dum simplicem episcopatus praelationem exerceeremus, saecredi Ioanni iam dicto praeposito, et suis confratribus eorumque successoribus stabilimus et concessimus. Absolvimus practerea, liberumque enndem venerabilem locum apostolica sanctione persistere iubemus, ne liceat alieni parvae magnaeque personae, clero, vel laico, ibidem canonice commorantes clericos, dehonestare et placitando infestare, vel debitum tributi vel alieuius subiectionis ab eis exigere, seu aliqua occasione, sibi a nobis aut ab aliquibus fidelibus res concessas, sive concedendas, invadere, subtrahere, diminuere. Sitque praedictus venerabilis locus sub omnipotentis Dei, nostraque, et nostrorum successorum tutione, nulliusque subiiciatur dominio, nisi Florentino episcopo. Ipseque episcopus benigne et honeste tractando, omni superflua exactione postposita, eos semper hortetur. Si quis ergo, quod non credimus, sacrilegamente, quod in conspectu episcopi Hum-

berti cardinalis Sylvae Candidae, atque Ildebrandi S. R. E. archidiaconi, nec non episcoporum Perusini et Rosellani, Rozonis quoque S. Florentinae Ecclesiae archipresbyteri, inste stabilivimus, contus fuerit infringere, decem auri libras praefatae basilicae cogatur persolvere, medietatem Florentino episcopo, et medietatem clericis in eadem Ecclesia consistentibus: descendant super eum omnes illae maledictiones, nisi almonitus satisficerit, quas in Deuteronomio descripsit sanctus Moyses, atque interficiat eum Deus spiru oris sui, sicut Dathan et Abiron, quos vivos deglutivit terra; et insuper, si clericus fuerit, sui ordinis officio privetur. Praeterea, ut haec pagina plenam fidem praesentibus seu etiam posteris astruat, propriae apostolicae manus subscriptione munimus.

EGO NICOLAUS servus servorum Dei
huius privilegii paginæ subscripsi.
Ego Ildebrandus S. R. E. archidiaconus
subscripsi.

Subscriptio
PP., episco-
rum et alio-
rum.

Ego Gerardus sanctae Rosellanae Ecclesiae episcopus interfui et subscripsi.
Ego Rozo sanctae Florentinae Ecclesiae archipresbyter.

Data ibidem 15 kal. februario per manus Humberti episcopi sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae cardinalis, apostolicae sedis bibliothecarii, anno domini MLIIV, pontificatus autem D. papae Nicolai secundi primo, indict. XII.

Dat. die 18 ianuarii anno Domini 1059,
Pontif. Nicolai anno I.

III.

Confirmatio iurium et privilegiorum monasterii Vulturensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio bonorum. — Enumeratio eorumdem. — Renovatio privilegiorum. — Immunitas a subiectione episcopi.

(1) Ex Chronico Vulturensi inter Rer. Ital. Script. tom. I, p. II.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Iohanni abbatii venerabilis monasterii Christi martyris Vincentii super ipsum fontem Vulturni fluminis constructi, et per eam cunctis successoribus eius regulariter ad regimen promovendis, in perpetuum.

Eisi omnibus solitudinem nostram, et apostolicae sedis monumentum pro tendere debemus; piis tamen locis, et praecipue religione monastica pollentibus, abundantius, quidquid pietatis et utilitatis possumus, quatenus ex pia provisione coenobitarum in futuro plenam mercedem cum eis et pro eis Deo miserante mereamus. Proinde benivola condescensione aumentes petitionibus tuis, karissime fili et abba Iohannes, per hanc apostolicae auctoritatis decretalem paginam, secundum quod tuis antecessoribus nostri fecisse noscontur, concedimus et confirmamus tibi tuisque successoribus post te regulariter promovendis in perpetuum praeformatum monasterium Beati Vincentii martyris, situm super ipsum fontem Vulturnum in territorio Beneventano in partibus Samniae, cum omnibus suis pertinentiis et cellis; videlicet monasterium Beati Petri apostoli positum iuxta flumen Sabbati: monasterium quoque Sancti Adeodati intra Beneventum, et ecclesiam Sancti Stephani: cellam Sanctae Mariae in loco Sano etc. Concedimus licentiam vobis vestrisque posteris, ad altaria consecranda et clericos in qualibet gradu ordinandos invitare, quem voluntur, episcopum. Interdicimus etiam, ne quis episcoporum ex eodem monasterio abbatem vel monachum audeat ad suam synodum provocare, vel excommunicare. Iubemus quoque, concedendo vobis cuiuscumque Ecclesiae clericum, si venerit ad conversionem, ut recipiat secundum monasticam disciplinam.... Crisma et Oleum sanctorum aequiratis a beneplacito vobis episcopo etc. Si quis autem, quod non optamus, etc. (*Omnia, ut in superioribus*).

Scriptum per manus Octavianii scribentis, S. R. E. notarii, mense martio et indictione XII. Bene valete.

Exordium.

Confirmatio bonorum.

Enumeratione eorumdem.

Renovatio privilegiorum.

Immunitas a subiectione episcopi.

Datum Spoleti VI nonas martii, anno Iesu Christi MLIX, per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, anno I pontificatus domini papae Nicolai secundi, indictione XII.

Dat. die 2 martii anno Domini 1059,
Pontif. Nicolai anno I.

IV.

Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium a Leone PP IX Cassinensi monasterio concessorum (I).

SUMMARIUM

Exordium. — Cassinense monasterium monasticae normae principale gymnasium. — Romanorum pontificum in illud munificentia. — Desiderio abbatii monasterium eum bonis omnibus ac pertinentiis confirmatur. — Exemptio a vectigali portus. — Usus sandaliorum et dalmaticae. — In concilios primus post episcopos locus abbatii Cassinensi dandus. — Abbas a monachis eligendus, et a summo pontifice confirmandus. — Monasterium vero soli apostolicae sedi sit subiectum. — Enumeratione bonorum et proprietatum ad Cassinense coenobium spectantium. — Haec omnia sub tutela romanae sedis recipiuntur. — Decretum pro quiete et libertate monasterii. — Facultas pulsandi campanas quocumque tempore, et recipiendi quemcumque clericum. — Monachorum causae ab abbate, caeterisque fratribus cognoscenda. — Chrisma, sacrosque ordines a qualibet episcopo recipiendum. — Unanimoda exemptio ab episcopali iurisdictione. — Desiderius abbas vicarius papae per Campaniam, Principatum, Apuliam et Calabriam constitutus ad reformanda monasteria iis in locis posita. — Anathema in violatores privilegii huius.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Desiderio dilecto filio abbatii venerabilis coenobii alui patris Benedicti, quod nuncupatur Mons Casinus, cunctisque successoribus eius illuc regulariter ad regimen promovendis, in perpetuum.

Pastoralis solitudinis nostrarae bonum Exordium. si debet perspicere et perficere omnibus etiam extraneis et longinquis, multo magis domesticis et propinquis. Ipsis quippe

(1) Ex Regesto Petri diaconi num. 28, fol. 17 a tergo.

Cassioense
monasterium
monasticæ
normæ princi-
piale gym-
nasium.

Romanorum
Pontificum in
illud monasti-
centia.

Desideriu-
s abba-
ti monaste-
rium cum bo-
nis omnibus ac
pertinentiis
confirmatur.

Exemptio a
vestigali por-
tus.

post Dominum secundo gradu admovenda est invisibilis caritas; ut per eos velut quaedam visibilis flamma gradatim ad remotores quoque discurrat. Piis ergo locis, et divina religione venerabilibus, debitae consolationis et defensionis portrecturi manus, illum caeteris praferendum non ambigimus, quem monasticæ normæ constat esse principale Gymnasiū, et sanctæ romanae et apostolicae sedi contiguum; quem cives romani, patres videlicet eximii Benedictus, Manrus, et Placidus cum nonnullis aliis fundacunt, quemque a gentibus destruetum, romani pontifices nihilominus sua auctoritate restruxere, et privilegiis apostolicae sedis merito caeteris coenobitis praetulerunt, atque contra quorumlibet suspectas iniurias efficaciter munierunt. Quorum nos saecula auctoritati sicut tempore et loco succedimus, sic eorum exemplo, ut oportet, inuitimur, et per hanc nostræ decretalis paginæ tenorem tibi, dilectissime fili Desideri, quem abbatem consecravimus, concedimus secundum privilegia antecessorum nostrorum atque constitutio- nes, monasterium alii patris Benedicti, situm monte Castri Casini, cunctaque ipsius monasterii abbatiam in integro cum cellis suis, castellis, praediosis, et omni sua pertinentia, et hac nostra auctoritate confirmamus, tam in finibus Beneventanorum, Apolorum, et Calabrorum, quam etiam in finibus Marsorum, et in Marchiis, sive ubiunque longe et prope haecenus iure tibi pertinet aliquid; sive quicquid deinceps ubiuis iuste acquisierit. Ad haec iusticiam, vel quodlibet debitum, quod officiales nostri sacri palatii exigunt a navibus ad romanum portum applicantibus, vestri coenobii navi peculiari relaxamus; et quotiescumque Romanum ad servitium sanctæ romanae Ecclesiae veneritis, in sancta Ierusalem palatii Susurriani hospitium habeatis; et defuncto abbe ibidem, vestra vel vestrorum successorum electione abbas constituatur, a romano pontifice

consecrandus, conservato vobis vestrisque successoribus privilegii, tam quod ex navi vestra, quam quod ex ipsa dextructa ecclesia, ut vel sic restrinetur, proximus decessor noster sanctus Leo firmavit abbatii Richerio. Usum quoque sandals et dalmaticæ quamvis iure cardinalatus tui ab apostolica sede perceperis, a nobis tamen tibi, et loco, deinceps in principaliis festis tantum concedimus ad honorificentiam tam venerabilis coenobii, et ob dilectionem tui, secundum quod praefatus decessor noster tuo praefato concessit. Praeterea corroboramus tibi tuisque successoribus in omni conuentu episcoporum et principum superiorum omnibus abbatibus sedem, et in conciliis et iudicis priorem tui ordinis hominibus sententiæ pro reverentia tanti loci, qui primum et summum monasticæ legislatorem vivum et mortuum retinere promerunt: quique ipsius legislationem scripto verbo et exemplo coenobiale propositum appetendo in toto mundo soleclaris evibravit. Desueto autem abbate, ex sese ipsi congregatio secundum sanius eous hunc sapientum et seniorum fratrum sibi abbatem elegit, et apostolicae sedis pontifici firmandum et consecrandum exhibeat. Nec aliter ibi abbas constituantur, aut aliunde illuc intromittantur, nisi forte ex se aliquem tanto regimini idoneum non habuerint, et ob id seniori consilio extraneum sibi elegerint. Porro praeter summum apostolicae sedis praesulem cuiuslibet Ecclesiae episcopum vel sacerdotem in praefato monasterio, vel in celis ipsius, ditionem quamlibet sibi præsumere haec nostra interdicimus auctoritate; ita ut, nisi ab abbe fuerit invitatus, nec missarum solemnia inibi audeat celebrare, sed remota et propulsata quamlibet oppressione ecclesiasticarum, vel saecularium personarum, sicut haecenus mansit, a praesenti duodecima indictione hoc nostro privilegio in perpetnum quietum et liberum, ad servitium et gloriam Dei maneat sub defensione et iure san-

Usus sandali-
rum et dalmatice.

In conciliis
primus post
episcopos lo-
cus abboti Cas-
sinensi dan-
dus.

Abbas a mo-
nachis eligen-
dus, et a Sum-
mo Pontifice
confirmandus

Monasterium
vero soli Apo-
stolicae Sedi
subiectum.

Enumeratio
bonorum et
proprietatum
ad Cassinense
coenobium
spectantium.

etae romanae et apostoliceae sedis cum suis omnibus. Ex quibus summatim et generaliter omnibus haec nominatum et specialiter tantum istie digessimus: in primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem ipsius montis: atque monasterium Sanctae Dei Genitricis et Virginis Mariae, qui vocatur Plumbarola, sed et castellum Sancti Petri ad pedem ipsius montis, quod ab antiquis dictum est Castrum Casini: neconon et castellum S. Angelii: castellum, qui vocatur Piniatario, et Iunctura: castellum S. Georgii, et S. Apollinaris, et S. Ambrosii, et S. Andreae: et castellum, qui vocatur Vallis Frigida: castellum, qui dicitur Bantra: et S. Petri in Hia: S. Victoris: Toroculum: Cervaru: S. Eliae: Vallem Rotundam: Rocca de Bantra cum omnibus suis pertinentiis: castellum, qui dicitur Saracenicum: et castellum S. Stephani: cellam Sanctae Mariae in Albaneta: et S. Nicolai in Ciconia: S. Benedicti in Clia: Sancti Angeli in Vallelucis, et cella S. Michaelis; in comitatu Aquineuse cellam S. Gregorii, S. Mauritii, et S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannuccio, S. Mariae in Barole, et S. Petri in Ascleto; item in Luca cellam Sancti Georgii prope Posterulam; Wiriwalami, quam S. Benedicto contulere Enrius et Rolandus fratres, sanctae conversationis habitum quaerentes: cellam S. Benedicti et S. Scholasticae in Gaeta: S. Stephani in Terracina: S. Luciae, S. Petri in Curnli: S. Silvesiri, et S. Luciae in Arpino: S. Benedicti in Colle de Insula: S. Germani in Sura: curtem S. Urbani in Comino: cellam S. Pauli ibidem: et S. Nazarii, et S. Valentini, ac S. Salvatoris: cellam S. Benedicti in Venafro: et S. Nazarii, et S. Mariae in Sala: curtem S. Benedicti minoris ibidem: castellum, quod dicitur Capriata, et Francilonis, et S. Iohannis: curtem S. Felicis: castellum, qui vocatur Conca: cellam S. Benedicti in Cesama: S. Benedicti in Teano: et S. Benedicti in Suessa: nec non et cel-

lam S. Benedicti in Capua cum ipso Gualdo de Ligure et enm omnibus suis pertinentiis: cellam S. Iohannis ancillarum Dei in eadem civitate: S. Mariae in Calvo: S. Mariae in Cingola: S. Adiutoris in Alifas: S. Caeciliae in Napoli, ecclesiam S. Crnicis in Amalfi: cellam S. Benedicti in Salerno: et cellam S. Sophiae infra civitatem Beneventanam: cellam S. Benedicti in Asculo: cellam S. Benedicti in Trani: et S. Benedicti in Bari: cellam S. Mariae ancillarum Dei in civitatem Coseniam: cellam S. Benedicti in Peetinaro: S. Mariae in Bause: S. Benedicti in Alariano: cellam S. Eustasii, quam S. Benedicto obtulit Adelpherius Pautasia: cellam S. Mariae in Murone: S. Eustasii in Petra Abundanti: S. Mariae in Barratano: S. Mariae in Canneta iuxta fluvium Trinum: S. Benedicti in Ripa-ursa cum suis omnibus pertinentiis: neconon et castellum, qui vocatur Lastinianum, et alia tria castella Montem Alberici, Mucclam, S. Quirici cum portu decem navium, quae duo Trasmundus comes filius Attonis beato Benedicto in Monte Casino legali donatione, et cartarum monumentis contulit: tertium autem castellum Frisam, quod praefati Trasmundi uxor pro anima sua, consentiente viro suo, S. Benedicto obtulit: S. Insta ibidem: cellam S. Focati in Alarino: S. Georgii in Termole: cellam S. Liberatoris in Marchia cum quadraginta cellis: S. Salvatoris in Tabe: S. Scholasticae in Pinne; S. Martini in Salina: S. Nicolai in Apruxo: S. Angeli in Maranno cum omnibus cellis suis Sanctorum Septem Fratrum: S. Laurentii et S. Benedicti in Trunto: S. Apollinaris in Firmo: S. Benedicti in Tisino: et S. Mariae in Arboscola: cellam S. Benedicti in Marsi, et S. Cosmati: cellam S. Angeli in Valle-regia cum castellis et omnibus suis pertinentiis: neconon et castella in comitatu Asculano, idest Octavus, et post montem Cinianum et Trivilianum, et Cavino, quod Rolandus in praefato monasterio cum suis nepotibus obtulere:

cellam S. Iacobi in Tremiti cum ipsis insulis: in Comino castellum, qui dicitur Vicalbo cum omnibus suis pertinentiis. His igitur et omnibus, quae praefato coenobio iuste pertinent nunc, et quae in futuro iuste pertinebunt, sub tutela, et romana libertate hoc privilegio perpetuaueriter, ad temporalem servorum Dei praesentium scilicet atque futurorum quietem, statutis atque confirmatis, apostolica censura sub interpositione districti anthematis, et divini contestatione iudicii, interminamus omnibus tam praesentibus quam futuris, ne ullus hominum cuiuscumque ordinis, dignitatis, conditionis, vel cuiuscumque officii, seu quaelibet vel quantumlibet parva aut magna persona, quibuscumque rebus vel personis praefato monasterio iuste pertinentibus, aliquam violentiam inferat aut calunniosus existat vel incumbat. Insuper quia monasticus cursus secundum praeeceptum regulae almi patris Benedicti aestivis et hiemalibus temporibus praefixus est, auctoritate apostolica concedimus, ut liceat fratribus signum pulsare in eodem monasterio et in cellis eius, tam ad diurnas quam ad nocturnas horas quandocumque voluerint. Liceat quoque ipsius monasterii et cellarum eius fratribus clericum cuiuscumque ordinis, de quocumque episcopatu fuerit, secundum traditionem sanctorum Patrum suscipere cum rebus suis ad conversandum, et monachicum habitum suscipiendum absque interdictione quorumlibet episcoporum; ut liceat eisdem subiectis monasterii eorum indicare tam monachos quam et sanctimoniales foeminas absque prohibitione et contradictione cuiuslibet saecularis potestatis, seu ecclesiastice. Et quia eupimus tam praesentium quam futurorum malignae avaritiae et nequitiae obviare, hac nostra apostolica auctoritate pariter interdieimus seditiones, quas dicunt levas, seu depravationes, ne fiant aliquo modo in cuiuscumque abbatis aut rectoris morte aut electione. Ad haec liceat vobis sacram

Hanc omnia sub tutela Romanae Sedis recipiuntur.

Decretum pro quiete et libertate monasteriorum.

Facultas polsaedi campanas quocumque tempore, et recipieendi quocumque electum.

Monachorum causae ab abbatore, caeterisque fratribus ceguae scandae.

chrisma, et ecclesiasticos ordines, et altarium consecrationes ab episcopo quolibet canonice promoto accipere, et christianismum in ecclesiis vestris agere per clericos vestros, et hymnum angelicum per dies dominicos et festivitates almissarum solemnia rite decantare. Et nullus episcopus praesumat in iamdicto monasterio venire, vel in Ecclesiis sibi subiectis sacerdotem excommunicare, vel ad synodum provocare, aut abbatem et monachos, qui illo in tempore fuerint. Porro cupientes consulere monasticae religioni, quae peccatis exigentibus passim depravatur, te tantummodo diebus vitae tuae vicarium nobis ad correctionem omnium monasteriorum et monachorum ab ipso fluvio Piscaria, sicut influit in mare, scilicet per totam Campaniam, Principatum quoque, et Apuliam, atque Calabriam, assumere decrevimus, ita ut capitulo in eis habeas, et vice nostra disciplinatos cum adiutorio episcoporum, ad quos monasteria ipsa pertinent, corrigas, et quae sunt emendanda, si potueris, secundum Dominum emendas, aut apostolicae sedis pontifici renuncias ad perpetuam animae vestrae mercedem, et monasticae religionis emendationes et conservationem; pariter quoque ad tui cardinalatus dignitatem, et sanctissimi Benedicti honorificentiam, et gratia ut monasticus ordo corrigeretur illis in partibus per te religiosum et prudentissimum successorem illius. Si quis vero, quod non optamus, huius nostri privilegii deeretalem paginam temerario ausu in aliquo infringere temptaverit, aeternae maledictionis innodatum vinculis se novet, et perpetua supplicia huiusmodi cum diabolo et angelis eius, nisi forte prius resipiscens satisfecerit. At qui pietatis intuitu devotus observator extiterit, ipsius interventu alui patris Benedicti perfectiorumque sequacium sociorumque eius, semper benevolentis participes, et paradisi beatus possessor efficiatur. Amen. Scriptum per manum Octaviani notarii,

Chrisma, sa-
craque ordi-
nes a quolibet
episco-
po recipian-
tor.

Omnimoda
exemptio ab
episcopali in-
risidictione.

Desiderius ab-
bas vicarius
Papae per
Campaniam,
Principatum,
Apuliam et
Calabriam con-
stitutus ad re-
formanda mo-
nasteria illis in
locis posita.

Anathema in
violatores pri-
legii huius.

et scribentarii sanctae romanae Ecclesiae apostolicae sedis, anno primo pontificatus domini papae Nicolai secundi, inductione duodecima. Datum Auximi octavo idus martii anno Iesu Christi millesimo quinquagesimo nono, per manum Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et bibliothecarii apostolicae sedis.

Dat. die 8 martii anno Domini 1059,
pontif. Nicolai anno 1.

V.

*Privilegium Pennensi Ecclesiae eiusque
episcopis concessum (1).*

SUMMARIUM

Proemium. — Confirmantur bona omnia hucusque acquisita et in posterum acquirenda. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis bona huiusmodi auferre, vel etiam molestare omnino interdicatur sub anathematis poena. — Poena etiam pecuniaria.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto confratri Iohanni Pennensi episcopo, et per te Ecclesiae Sanctae Mariae, et gloriosi Christi martyris aellevitiae Maximi, tuisque successoribus in perpetuum.

Officii nostri est omnibus ecclesiasticis utilitatibus providere, et iustis desideriis ac petitionibus prompto animo indulgere. Unde quia petisti a nobis, charissime confrater, ut per nostri privilegi paginam tuae Ecclesiae, et tibi tuisque successoribus, perpetualiter confirmaremus omnia quae praedictae Ecclesiae inste et legaliter competunt, petitioni tuae grataanter annuentes, per huius nostrae constitutionis decretum et apostolicae sedis edictum concedimus et confirmamus tibi, sicut

Confirmantur bona omnia hucusque acquisita et in posterum acquirenda. superius legitur, in perpetuum quicquid in praenominata Ecclesiae episcopio Beatae Mariae, et gloriosi Christi martyris et levitiae Maximi, in praesentiarum possides, quaeque in futurum quocumque modo divinis et humanis legibus cognitus acquirere poteris; scilicet ipsum episcopatum cum omnibus rebus et possessio-

(1) Ex Tabulario huius Ecclesiae edidit Ughell. Append. tom. vii Ital. Sac.

nibus suis, et pertinentiis mobilibus et immobiliibus, seseque moventibus, castris, villis, territoriis, ecclesiis cum primitiis et decimalibus, et cum omnibus, quae ibi pia devotio fidelium saeris contulit oblationibus, tam pro salute vivorum quam etiam pro mortuorum. Statuentes per hoc (1) huins sanctae sedis apostolicae, cui anniente Deo praesesse dignoscimur, inviolabilem constitutionem, ut nullus imperator, marchio, comes, vicecomes, aut alia quelibet magna, parva cuinsecumque dignitatis vel ordinis persona, contra hoc nostrum privilegium praesumat iam dictum episcopium, aut te, charissime fili, tuosque in perpetuum successores, de bonis suis disvestire, inquietare, aut aliquid ibi contra sacros canones constituere, vel ordinare. Si quis igitur ei, sicut a nostra apostolica auctoritate concessum, et concessum..... pertinere non permisit, seiat se anathematis vinculo innodatum a Patre et Filio et Spiritu Sancto, et auctoritate b. Petri principis apostolorum, nec non cum diabolo et Iuda traditore D. N. Iesu Christi eos in incendii concremari suppicio; et iusuper sciat se durum 10 auri libras, scilicet medietatem nostro sacro palatio, et medietatem praedicto episcopio. Qui vero intuitu pio observator in omnibus extiterit, custodiendo huius nostri privilegii constitutionem, ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo habeat, et vitae aeternae particeps sit, et misereatur in saecula saeculorum.

Datum Romae vi non. maii anno Dom. nostri Iesu Christi 1059, per manus Humberti S. Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi et apostolicae sedis bibliothecarii. Anno 1 pontificatus D. papae Nicolai, inductione XII.

Dat. die 2 maii anno Domini 1059,
pontif. Nicolai anno 1.

(1) Lege hanc.

Omnibus cuinsecumque dignitatis personis bona huiusmodi auferre, vel etiam molestare omnino interdictum sub anathematis poena.

Poena etiam pecuniaria.

VI.

Simile privilegium Teatinae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Æqua pontificis cura de domesticis, ac de longinquis. — Confirmatio bonorum Teatinae Ecclesiae. — Eiusque limitum assignatio. — Decretum pro eorumdem quiete ac libertate. — Anathema contra inobser-

vantes.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, dilecto confratri Actoni sanctae Teatensi Ecclesiae episcopo, universisque successoribus tuis in Ecclesia eadem eanuncie promovendis, in perpetuum.

Etsi invenimus, dom tempus habemus, opus bonum operari; maxime tamen ad domesticos filiei; unde omnibus Ecclesias Christi pro ea, quae nobis credita est, dispensatione solicitudinem nostram debentes, sic debemus invigilare longinquis, ne in aliquo absimus propinquus. Itaque ad suggestionem tuam, charissime confrater et coepiscope Acte, quem a rev. mem. domino nostro Victore ex episcopatu Marsicanu ad Teatensem promotum gaudemus, et antecessoribus nostris atque nobis fideliter et ingiter deseruire in S. romanae Ecclesiae cura cognoscimus, episcopatum Teatensem cum omni sua integritate et pertinentia, sicut antiquis et iustis limitibus determinatur, confirmamus, scilicet a Staffilo inter montes, et ipso monte de Ursa, et quomodo pergit in Corsa, et ponit terminum in aqua subtus terra usque ad aquam Sonnalam, et quomodo pergit usque in montem de Testo, et vadit per Vinac montem, et qualiter pergit usque mons Clavi, et quomodo pergit ipso fluvio de Trinio usque ad littora maris, et iuxta mare usque in Piscariam, et redit in priorem finem, quod est ipso Staffilo. Igitur statuentes apostolica auctoritate confirmamus tibi et successoribus tuis, nec non Ecclesiae tuae, civitatem Teatensem; et castellum Tribullianum; et curtem Cisternae; cur-

Æqua Pontificis cura de domesticis ac de longinquis.

Confirmatio bonorum Teatinae Ecclesiae. Eiusque limitum assignatio.

(1) Ex archiv. canoniconarum basilicæ Vatic. exscriptum edidit Ughell. Ital. Sac. tom. vi, col. 846.

temque de Patroncello; neenon castellum de Genestræ cum plebe S. Michaelis; montem quoque Filardi cum cappella Sanctæ Trinitatis; plebem Sancti Martini de Turi; et partem de Aterno cum plebe Sanctorum Langutiani et Dominiciani; et partem de Portu; ac castellum de Sancto Ioanne cum sua cappella; castellum quoque de plebe Sancti Hilarii cum eadem plebe; et castellum de Villa Magna cum plebe Sancti Michaelis; plebem etiam S. Mariae de Caramaneio; et castellum de Luce; castellum quoque de Petra; plebemque S. Iohannis de Albateco; castellum Pulveri cum sua cappella; plebem S. Stephani in Baxano; et plebem de Baulanico; et plebem S. Martini de terra Doni Tresidii; et montem Perge cum Sancto Angelo, et fedibus molendinorum; plebemque de Juliano; et plebem Sanctæ Caeciliae; ac plebem de Piro Coartio; et plebem de Oncale; plebem quoque S. Mariae in Bari; et plebem Sanctæ Mariae in Domo; et plebem de Attisa; et monasterium S. Mauri; et plebem S. Nicolai de monte Oderisi; et montem Acuto; et in Furca, et ultra Piscariam terras eidem episcopatui pertinentes. Haec omnia et multa alia praedicto episcopatui pertinentia, quae hic non sunt descripta, confirmamus, plebes scilicet, et cappellas, et castella, curtes cum omnibus suis pertinentiis et decimationibus, atque oblationibus fidelium mortuorum atque vivorum, neenon primitiis, ac omnibus dationibus episcopatui canonica auctoritate pertinentibus. Si quis autem, quod absit, de his omnibus, quae praediximus, temerario ansu, sive imperator, vel marchio, aut comes, aut aliqua persona laica, aut aliquis episcopus, sive abbas, monachus, vel presbyter infringere vel minnere aut retinere praesumpserit contra tuam Ecclesiam, vel contra tuam voluntatem et successorum tuorum; statuentes apostolica auctoritate sub divini iudicii interminatione, ut nulla unquam magna vel parva cuiuscumque dignitas

Decretum pro eorumdem quiete ac libertate.

Anathema
contra inob-
servantes.

aut ordinis persona, sicut supra praefatis sumus, te vel successores tuos de prae-nominatis bonis Ecclesiae tuae, vel de omnibus ad eam iuste pertinentibus, inquietare vel molestare andeat, nec aliquis archiepiscopus, vel epis. in sua dioecesi quicquam pro constitutione ordinare vel agere, sine tua successorumque tuorum licentia, andeant, sed contrarietate remota ecclesiastica cum suis iustitiis perpetua-liter quieta remaneat. Qui vero haec, quae a nobis pio intuitu promulgata sunt, infringere, vel in aliquo transgredi, sicut diximus, praesumpserit, omnipotentis Dei iram incurrat, et nostro anathemate con-fossus pereat, sed et cum diabolo damnatus gemat; et insuper sciat se daturum centum auri libras, medietatem sacro nostro palatio, et medietatem ipsi praedicto episcopio. Qui vero pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huiusmodi nostri privilegii constituta ad entum Dei respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo habeat, et vitae aeternae particeps esse mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Crescentii notarii, et serinarii sanctae romanae Ecclesiae mense maio die secunda, indictione duodecima. Locus signi domini Papae. Dat. Romae vi non. maii anno Domini nostri Iesu Christi Mlx per manus Humberti sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae episcopi, et apostolicae sedis bibliothecarii, anno primo pontificatus domini papae Nicolai II, indictione dnodecima.

Dat. die 2 maii anno Domini 1059,
Pontif. Nicolai anno 1.

VII.

Confirmatio fundationis abbatiae S. Petri in Urbe Agerensi, et privilegorum nonnullorum ad eiusdem libertatem concessio (1).

(1) Inter acta donationum Agerensi monast. factarum ex archiv. Eccles. huius edidit Baluzius loc. saepe cit., num. cclxx in corp.

SUMMARIUM

Exordium. — Historia erectionis huius Ecclesiae; sub protectione sedis apostolicae recipitur; et bona omnia ei confirmantur. — Eiusdem exemptio ab omni laicali et etiam ecclesiastica potestate; — Et ab omni censu. — Sedi tamen ap. per quinquennium solidos 10 solvere tenetur. — Agarensi comiti conceditur ius nominandi abbatem cum consensu clericorum Ecclesiae. — Abbatii vero nullum ius alienandi hona vel quid simile faciendi. — Spirituales et corporales poenae in transgres-sore. — Subscriptionses episcoporum et archipresbyterorum S. R. E.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, omnibus elec-tis canonice viventibus et vieturis in Ecclesia, quae est constructa ad honorem sancti Petri apostolorum principis in Agerensi Castro, salutem et apostolici benedictionem in perpetuum.

Quia in commissa nobis Ecclesiarum Exordium. Dei cura solicie nobis est vigilandum, dignum et honestissimum nobis videtur ut omnibus Dei Ecclesiis subvenire, de-fendere, auxiliari et angere non desista-mus. Quapropter ecclesiam Sancti Petri, quae est sita in prae-nominato Castro, in Intelam sancti Petri et proprietatem su-seipientes, omnibus modis studere volu-mus, nostri miniminis praesidio fultam, nostrorumque successorum, semper ma-nere quam eo quod imperrime de pot-e-state paganorum et gentilitatis errore di-vinitus liberatam per charissimum filium nostrum Arnaldum nobilissimum et reli-giosissimum virum, inimicorum Dei Aga-renorum adversarium et debellatorem, no-vimus, ac oblatam Deo et sancto Petro ab eodem et ab uxore sua Arsendi pro redemptione animarum suarum, et a Guillelmo filio eorum, et pro aeternae retri-butionis premio suscipimus in sancti Petri proprietatem et nostram; volumus auctoritate apostolica, contulimus et prae-cipimus, ut inviolabili vigore habeat quic-quid canonice et iuste sibi dare possu-mus in ecclesiasticis et mundanis rebus: ita ut nullus episcopus vel aliquis suus ministris aut quaelibet alia persona a cle-ricis ibidem deservientibus aliquod servi-

Historia ere-
ctionis huins
Ecclesiae; sub
protectione
Sedis apostoli-
cae recipitur;
et bona omnia
ei confirman-
tor.

Eiusdem
exemptio ab
omni laicali et
etiam eccl-e-
siastica pot-e-
state.

tiuum, aut redditum exigat, vel subiectio-
nem aliquam de omnibus, quae nunc
habet vel habitura est; ut nulli episcopo
liceat praefatae Ecclesiae divinum officium
prohibere, aut de clericis ibidem com-
morantibus quemquam excommunicare,
aut sui officii persolutionem perturbare,
aut aliquos causa conversionis poenitentia-
iae ad eam venientes vel divinum offi-
cium audituros, vel ibidem remansuros,
ab ea separare, aut interdicere, vel quo-
quomodo laedere, quatenus perturbatione
omni remota, in nullo impediantur cano-
nice viventes, nisi forte, quod absit, con-
tra canonica instituta in suum episcopum
aliquid faciant, unde hoc perpetui debeant.
Et volumus nos, et auctoritate apostolo-
rum principum Petri et Pauli firmiter
iubemus, ut omnes ecclesiias, cellas, et
praedia praefatae Ecclesiae, omnium, quae
modo habet et habitura est in perpetuum
quiete habeat et possideat, et nulli Ecclesiae
suae sine culpa clericorum contra iussa
cauonum diviuum officium prohibeatur,
aut excommunicetur. Statuentes aposto-
lica censura decernimus, ut nulla persona
magna sive parva nullum censum ab ea-
dem Ecclesia cum omnibus sibi per-
tinentibus exigere praesumat, vel habeat,
nisi romana Ecclesia, quae habeat, per
quinquennium censum decem solidos au-
reos. Iste Arnaldus vir prudentissimus
cum sua uxore et filio, et posteris de
sua progenie, habeat dignam subiectio-
nem, et honorem, eo quod Dei auxilio
liberaverit terram illam de potestate et
errore Agarenorum, et liceat eis ordinare
abbatem in supradicta Ecclesia secundum
suam voluntatem, quem congruum et
idoneum, et servitio Dei aptum ipse cum
clericis ecclesiae Sancti Petri canonice
elegirint. Et abbat praedictae Ecclesiae
nullo modo liceat de praediis et de ca-
stellis vendere quoquomodo, aut alienare
ad damnum Ecclesiae. Si quis igitur hu-
ius nostri privilegii temere violator exti-
terit, et monitus canonice emendare con-
tempserit, sciat se perpetui anathematis

**Et ab omni
censu.**
Sedi tamen
Ap. per quin-
quennium soli-
dos 40 solvere
tenetur.

**Agarenisi co-
muni concedi-
tur ius nomi-
nandi abbatem
cum consensu
clericorum
Ecclesiae.**

**Abbatis vero
nullum ius a-
lienandi bona
vel quid simile
faciendi.**
**Spiritualis et
corporales
poenae in
transgressores.**

vinculis innodatum, et insuper centum
librarum auri poena multandum, medie-
tatem saero nostro Lateranensi palatio,
et medietatem praefatae Ecclesiae. Qui
vero pia devotione conservator esse stu-
dnerit, et de suo aliquid praefatae Eccle-
siae dederit, vel auxilium fecerit, precibus
apostolorum principum Petri et Pauli
peccatorum suorum omnium ab omnipot-
enti Deo veniam, et aeternae beatitudinis
consequatur gloriam. Scriptum per manu-
s Octaviani scrinarii, et notarii sacri
palatii in mense aprili, et indictione XIII.
Datum Romae XVIII kal. maii anno ab
incarnatione Iesu Christi 1060, pontifi-
catus domini Nicolai papae secundi, anno
secundo.

Ego Bruno Praenestinus episcopus.

Ego Arnaldus Areinus episcopus.

Ego Cumbertus Taurinensium praesul.

Ego Anselmus Dei misericordia Lucensis
episcopus cognovi.

Ego Dodo Dei nutu Rosellanus episcopus
cognovi.

Ego Auselmus Dei gratia Castrensis.

Ego Godofredus Perusinus epise.

Ego Ioannes archipresbyter subser. Luce-
pianus archipresbyter S. Petri. Ioan-
nes S. Petri.

Albertus archipresbyter subscripti.

Datum Romae XVII kal. maii anno ab
incarnatione Iesu Christi 1060, per manus
Humberti sanctae romanae et apostolicae
sedis bibliothecarii, et sanctae Ecclesiae
Sylvae Candidae episcopi, anno secundo
pontificatus domini papae Nicolai secundi,
indictione XIII.

Dat. die 14 aprilis anno Domini 1060,
pontif. Nicolai anno II.

VIII.

*Confirmatio canonicae S. Petri in Sua-
neni civitate erectae, eiusque receptio
sub protectione sedis apostolicae, salva
tamen episcopi iurisdictione (1).*

(1) Ex archiv. metropolitanae Ecclesiae Suanen.
editit Nicolaus Coletus Ital. Sac. tom. III, col.
754.

**Subscriptiones
episcoporum
et archipresby-
terorum S. R.
E.**

SUMMARIUM

Proemium. — Huiusmodi canonica sub protectione sedis apostolicae recipitur; salvo Suanensis episcopi iure; qui vero nullam habeat, quae hic praecipiuntur, infringendi facultatem. — Enumeratio bonorum ad canonicam spectantium, et quae eidem confirmantur. — Decretum pro quiete bonorum huiusmodi. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, Vitali sanetae Suanensis Ecclesiae praeposito ad honorem B. Petri apostolorum principis dedicatae, tibique successoris regulariter promovendis, et in sancto proposito permanens in perpetuum.

Proemium.

Quoniam Omnipotentis dignatio suo gratuito munere, nullo digno praecedente opere ad hoc nostram humilitatem dignata est provehere, quatenus per nos ubique terrarum proprio sanguine redemptae Ecclesiae lumen administraretur indeficiens; profecto rationabile ducimus cooperante ipso, de quo loco praesumimus secundum proprias vires unicuique acceptum talentum distribuere, ne apparente ipsius maiestate, quod absit, sine acquisito luero veluti inutilis servus videamur remeare. Quod utique per divinam misericordiam consequi posse speramus, si membris eius adhuc per fidem inter caelestia aethelantibus praesidia, quae possumus, sereno affectu suppeditare curamus. Sic enim, sic profecto, et supernum nostrae fragilitati conciliamus auxilium, et pura intra cordis hospitium manente intentione hominum consequemur favorem honestum; cum, licet universis debitores simus gentibus fidei lumine clarentibus, matricibus tamen Ecclesiis sedulo servientibus, et divina officia eis religiose quotidie persolventibus, et apud eas canonice viventibus, benevolentiae studio maiorem curam quam ceteris subiectoribus clericis vivendi normam ostendant, impendimus. Canonicam itaque S. Petri in Suanensi urbe, quondam a Rainerio eiusdem Suanensis Ecclesiae sanctae memoriae episcopo, pia religione aedificatam, et postea a Ioanne successore eius firmatam, interveniente

Huiusmodi
canonica sub
protectione
Sedis Aposto-
licae recipitur;
salvo Suanensis
episcopi iure,

Anselmo eorum successore venerabili episcopo, qui nunc praelibatam, disponente Deo, gubernat Ecclesiam in tuitione S. Petri sub nostra nostrorumque successorum defensione cum omnibus, quae iuste habet et in futurum est habitura, salva praedicti Anselmi episcopi auctoritate et reverentia, suscipimus. Non tamen, ut sibi, quod apostolica auctoritate roboramus, licet cassare, nec alicui suorum successorum res praefatae canonicae venundare, vel aliquo pacto alienare, contrahere, vel alieni in praedicta canonica ordinato clericio aliquam violentiam iuste licet irrogare: sed ut evidenter, quae a praemonstratis eiusdem sanctae Ecclesiae episcopis praefatis canonice concessa sunt, et nos haec nostri privilegii pagina confirmamus, intelligentur, nominatum exprimuntur: plebem in Pitibano sitam cum terris, decimis, redditibus et oblationibus suis. Cartem sitam Palmulae vestram cum omnibus pertinentis, et redditibus suis, et omnes decimas vestrarum terrarum in omnibus locis ubique sunt: terras, quas dedit sibi Isso pro anima sua; terras, quas obtulit sibi Galdofus in Casanello..... Terras, quas donavit sibi Gotifredus..... nam fluvium; terras, quas tradidit... Rainerii filius in Calonico; terras, quas exhibuit sibi Bonizo in Supano; terras quas exhibuit sibi Everardus notarius; terram, quam concesserunt sibi episcopi iuxta eamdem urbem: ecclesiam Sancti Martini in Coronzano sitam cum omnibus pertinentiis suis atque redditibus: ecclesiam Sancti Georgii in Sy.... sitam cum omnibus, quae sibi pertinent: mansos tres, scilicet Corbulo clero, presbytero Dominico, et Sigizo itidem presbytero olim custos: de plebe in urbe posita omnes prorsus decimationes, his excepto, quae quibusdam militibus dudum ab episcopis in beneficio datae sunt: dimidium omnium oblationum, et eleemosynarum praelibatae plebi oblatarum et offerendarum, cum dimidia parte omnium terrarum, quas habuit Gizo pater Ioannis

qui vero nullam habeat,
quae hic praecipiuntur in-
fringendi fa-
cilitatem.

Enumeratio
bonorum ad
canonicam
spectantium,
et quae eidem
confirmatur.

episcopi, quas videlicet praenominatae Ecclesiae et canonicis cum una domo in urbe dedit, scilicet ecclesiam Sanctae Mariae in Lapegi sitam, et duos mansos in Ilci, et vineam et terram in piano Suanensi. Haec omnia, et quae saepe dictae canonicae a fidelibus oblata, vel amodo offerenda sunt, tibi, Vitalis dilecte fili, tuisque successoribus, clericisque in ea ordinatis et ordinandis, et in sancto proposito permansuris, concedimus, et concessa confirmamus: et nullus unquam episcopus, nullus imperator, nullus rex, nullus marchio, nullus comes, nullus vicecomes, nullus castaldus, nulla magna parvaque persona, ea inde audeat auferre, vel retollere, aut vos inquietare aut molestias inferre, sed quiete permittamini vivere, et Deo servire. Si quis autem temerario ausu hanc apostolicam sanctiōnem infringere tentaverit, nisi admonitus resipuerit, et emendaverit, gladio anathematis percutiatur, ut in praesenti carne pereat, et Dens, dum iudicare venerit, spiritu oris sui eum interficiat. Qui vero pius conservator extiterit, sancti Petri nostramque benedictionem, et a Domino Iesu Christo promereatur aeternam remunerationem.

Datum per manus Humberti episcopi Ecclesiae sanctae Sylvae Candidae v kalend. maias anno ab incarnatione Domini millesimo LXI, anno IIII pontificatus Nicolai papae II, indictione XIII.

Dat. die 27 aprilis anno Domini 1061,
pontif. Nicolai anno III.

IX.

Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Westmonasteriensis, quam in honorem S. Petri apostoli Edwardus rex Anglorum erexit (1).

SUMMARIUM

Regem suscipit in societatem apostolicam.
— Laudat Anglorum regum pietatem in

(1) Edidit Aeroldus abbas Rievallis in vita S. Edwardi regis: inter Hist. Anglie. Script. x, ed. Seldeno, pag. 387.

sanctum Petrum. — Concedit privilegia. — Westmonasterium sit regiae consecrationis locus etc. — Electio abbatis penes monachos, qui tamen sit de congregatione. — Immunitas ab episcopali iure. — Confirmatio donationum omnium. — Damnatio inobseruantium. — Reges Angliae Ecclesiastum regni advocati.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, gloriosissimo ac piissimo, omnique honore dignissimo, spirituali quoque filio nostro, Edwardo Anglorum regi, visitationem omnimodam, salutem mellilluam, et benedictionem apostolicam.

Omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornavit et decoravit erga beatum Petrum apostolorum principem, et nobiscum habere dilectionem, et in omnibus apostolicis consentire censuris. Literas igitur vestrae nobilitati transmittimus, et per eas societatem sanctorum apostolorum, et nostram vobis damus, orautes misericordiam illius, qui est Dominus omnium, et rex super omnia solus, ut ipse vos participem faciat ex omnibus, si qua sunt coram Deo, bonis operibus nostris: et fratres nos, ac socios in sua dilectione constitutus in omni tempore amplius, ac non minorem partem nostri obsequii vobis reconsignet in suo regno, quam nobis meti ipsi provenire optamus. Erimus etiam deinceps pro vobis sine dubio orantes assidue, ut ipse Deus vobis subiiciat hostes et inimicos, qui contra vos voluerint surgere: et confirmet vos in paterno solio et propria haereditate. At beatus Petrus sit vobis custos et adiutor semper in omni tribulatione. Claret enim, Anglorum reges pro reverentia et devotione, quam exhibuerunt beato Petro, gloria et honore floruisse, ac ipsius patrocinio famosos triumphos obtinuisse: cuins beati apostoli meritis vestro desiderio et voluntati omnipotens Deus preest effectum, et confirmet vobis paterni regni imperium, et tribuat pacis incrementum, et post praesentis vitae decursum perducat ad aeternum permanentis gloriae imperium. Renovamus ergo, et confirmamus ac augemus vobis privilegia

Regem suscipit in societatem apostolicam.

Laudat Anglorum regum pietatem in sanctum Petrum.

Concedit privilegia.

vestra, scilicet, ut absoluti sitis ab illo voto, quod timebatis, et ab omnibus aliis peccatis et iniquitatibus vestris, auctoritate illius, qui me licet indignum suae sanctae praesesse voluit Ecclesiae. Praeterea illi loco, quem sub nomine sanetae poenitentiae constituendum et meliorandum suscepistis, quoniam, ut fertur, primo antiquitus consecrationem a beato Petro accepit, eius, licet indigni, vicarii sumus, et quia regia antiquitus sedes est, ex auctoritate Dei, et sanctorum apostolorum, atque huins romanae sedis et nostra

West monasteriorum sit regiae consecrationis locus etc.

concedimus, permittimus et solidissime confirmamus, ut amplius in perpetuum regiae constitutionis et consecrationis locus sit, atque repositorium regalium insignium, et habitatio perpetua monachorum, qui nulli omnino personae nisi regiae subdantur, habeantque potestatem, secundum regulam sancti Benedicti, per successiones eligere ex se idoneos abbates; neque introduceatur per violentiam extra-nea persona, nisi quam concors congregatio esse praelegerit. Absolvimus etiam eum locum ab omni servitio et dominatione episcopali, ut nullus episcopus illuc introeat ordinatus, aut praceptoribus aliquid, nisi ex petitione et consensu abbas et monachorum. Et habeat idem locus liberum procinctum, id est ambitum et coemeterium mortuorum circa se, absque episcopali vel cuiuslibet respectu vel exceptione, et omnia, quae ad libertatem et exaltationem illius loci, ad honorem Dei pertinentia per nostram auctoritatem accedere possunt, hilari atque promptissima voluntate concedimus. Possessiones autem,

Electio abbatis penes monachos, qui tamen sit de congregatione.

quas antiqui reges, seu quicumque alii homines, vos quoque, et vestri barones, ad eundem locum contulitis et cartas, quae ex eis factae sunt, divina et nostra auctoritate roboramus, et ratas ac stabiles esse decernimus: et infractores earum, vel invasores, vel diminutores, aut dispersores, venditores etiam, aeterna maledictione cum Iuda prodiatore damnamus, ut in beata partem non habeant resurrectione;

Confirmatio donationum omniorum.

Damnatio inobseruantium.

sed a beato Petro apostolo se iusticando scient, quando sedebit eum suis coapostolis iudeans duodecim tribus Israel. Vobis vero et posteris vestris regibus committimus advocationem et tuitionem eiusdem loci, et omnium totius Angliae Ecclesiarum, ut vice nostra eum consilio episcoporum et abbatum constitutatis ubique quae iusta sunt, scientes pro hoc vos recepturos mereudem ab eo, enī regnum et imperium non desinet, nec minuetur in saeculum. Valete (1).

Reges Angliae
Ecclesiarum
regni advanceti.

X.

Canones a Nicolao papa II promulgati in concilio Romano (2) centuari et tredecimi Patroni, in quo Berengarius haeresi sua tertium abiurata, fidem catholicam tertio professus est, et de electione romani pontificis constitutio edita fuit (3).

SUMMARIUM

Exordium. — De pontificis electione per cardinales episcopos. — De non expilandis dominibus episcoporum defunctorum. — De presbyteris, vel clericis in concubinatu viventibus. — Clerici castitatem servantes omnia communia habeant in Ecclesiis. — De decimis Ecclesiae reddendis. — Ecclesiae ex laicis nullo modo per clericos obtainendae. — Contra ambitum monachorum. — Duæ Ecclesiae simul non tenendae. — De non promovendo per simoniām. — Clerici a laicis non iudicandi. — De consanguinea non ducenda in uxorem. — De laicis concubinam et uxorem habentibus. — Laici repente ad gradum ecclesiasticum non promovendi.

(1) Haec acta fuisse anno 1060 testatur Baroniūs in Annalibus, ubi suppositum refert privilegium. (2) Concilium hoc mense aprilī, tertiaque hebdomada post Pascha anni 1059 habitum fuisse, nemini dubium. Illud in editione Veneta Conciliorum legitur quidem; nos vero apponendum hic credidimus, cum hi canones toto orbe sint celeberrimi, atque ille potissimum, quo romani pontificis electio solis S. R. E. cardinalibus tribuitur. Temporis vero chronologiam pervertere non dubitavimus, ut eos canones sua potius nobilitate ac fama, quam huiusce operis exigentia a nobis positos intelligatur. (3) Ex Concil. tom. XII.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, omnibus episcopis catholicis, enotoque clero et populo charissimam et apostolicam benedictionem.

Vigilantia universalis regiminis assidue sollicitudinem omnibus debentes, saluti quoque vestrae providentes, quae in romana synodo nuper celebrata, coram centum tredecim episcopis, nobis licet immeritis praesidentibus, sunt canonice constituta, vobis notificare curamus; quia ad salutem vestram excentores eorum vos esse optamus, et apostolica auctoritate iubendo, mandamus:

I.

Primo namque, inspectore Deo, est statutum, ut electio romani pontificis in potestate cardinalium episcoporum sit: ita ut si quis apostolicae sedi sine praemissa concordi et canonica electione eorum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum, clericorum, et laicorum consensu, inthronizatur, is non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

II.

Ut moriente romano pontifice, vel eiuscumque civitatis, nullus praesumat facultates eorum invadere, sed successoribus eorum reserventur integræ.

III.

Ut nullus missam audiatur presbyteri, quem seit concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. Unde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: quicumque sacerdotum, diaconorum, subdiaconorum, post constitutum beatæ memoriae praedecessoris nostri sanctissimi papæ Leonis de castitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli præcipimus, et omnino contradicimus, ut missam non cantet, neque evangelium vel epistolam ad missam legit, neque in presbyterio ad divina officia cum iis, qui præfatae constitutioni

obedientes fuerint, maneat, neque partem ab Ecclesia suscipiat, quousque a nobis sententia super huiusmodi, Deo concedente, procedat.

IV.

Et praecipientes statuimus, ut ii praedictorum ordinum, qui eidem praedecessori nostro obedientes castitatem servaverunt, iuxta Ecclesiæ, quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosos clericos, simul manducant et dormiant: et quidquid eis ab Ecclesiæ venit, communiter habent. Et rogantes monemus, ut ad apostolicam, communem scilicet vitam summopere pervenire studeant.

V.

Deinde, ut deeimae et primitiae senoblationes vivorum et mortuorum, Ecclesiæ Dei fideliter reddantur a laicis; et in dispositione episcoporum sint. Quas qui retinuerint, a sanctæ Ecclesiæ communione separantur.

VI.

Ut per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter obtineat Ecclesiam, nec gratis, nec precio.

VII.

Ut nullus habitum monachi suscipiat, spem aut processionem habens, ut abbas fiat.

VIII.

Nec aliquis presbyter duas Ecclesiæ simul obtineat.

IX.

Ut per simoniæam haeresim nemo ordinetur vel promoveatur ad quodlibet ecclesiasticum officium.

X.

Ut cuiuslibet ordinis clericos laici non iudicent.

XI.

Ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad generationem septi-

Clerici castitatem servantes omnia communia habent in Ecclesiæ.

De decimis Ecclesiæ redditibus.

Ecclesiæ ex laicis nullo modo per clericos obtainendæ.

Contra ambitum monachorum.

Duae Ecclesiæ simul non tendendæ.

De non promovendo per simoniæam.

Clerici a laicis non iudicandii.

De consanguinitate sua non docenda in uxorem.

mam, vel quousque parentela cognoscere poterit.

XII.

Ut laicus, uxorem simul et concubinam habens, non communicet Ecclesiae.

XIII.

Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoteatur; nisi post mutatum habitum saecularem diuturna conversatione inter clericos fuerit comprobatus.

Vos ergo haec et alia sanctorum Patrum statuta fideliter et christiana reverentia observate, si vultis de sanctae romane Ecclesiae et apostolicae sedis pace et communione atque benedictione gaudere.

DECRETUM
contra simoniacos.

SUMMARIUM

Contra simoniacos iuxta canonum statuta omnino procedendum. — Gratus a simoniaciis ordinati in suo gradu permaneant.

— Quod tamen in posterum in exemplum adduci nequeat. — De caetero et simoniacus ordinans, et scienter ab eo ordinatus, privationis poenam incurant. — De papa simoniace, vel militari tumultu electo.

Dominus papa Nicolaus synodo in basilica Constantiniana praesidens, dixit: Erga simoniacos nullam misericordiam in dignitate servanda habendam esse decernimus; sed iuxta canonum sanctiones et decreta sanctorum Patrum, eos omnino damnamus, ac deponendos esse apostolica auctoritate sancimus. De iis autem, qui non per pecuniam, sed gratis sunt a simoniaciis ordinati, quia quaestio a longo tempore est diutius ventilata, omnem nondum dubietatis absolvimus, ita ut super hoc capitulo neminem deinceps ambigere

Contra simoniacos iuxta canonum statuta omnino procedendum.

permittamus. Quia igitur usque adhuc haec venenata pernicies haec tenus inolevit, ut vix quaelibet Ecclesia valeat repiriri, quae hoc morbo non sit aliqua ex parte corrupta; eos, qui usque modo gratis sunt a simoniaciis consecrati, non tam censura institiae, quam intuitu misericordiae in acceptis ordinibus manere permittimus; nisi forte alia culpa ex vita eorum contra canones eis existat.

Tanta quippe talium multitudo est, ut dum rigorem canonie vigoris super eos servare non possimus, necesse sit, ut dispensatore ad piae condescensionis studium nostros animos ad praesens inclinemus. Ita tamen auctoritate sanctorum apostolorum Petri et Pauli omnimodis interdicimus, ne aliquando quis successorum nostrorum ex hac nostra permissione regulam sibi vel alicui assumat, vel praefigat, quia hoc non auctoritas antiquorum Patrum iubendo aut concedendo promulgavit, sed temporis nimia necessitas permittendum a nobis extorsit. De caetero autem si quis hinc in posterum ab eo, quem simoniacum esse non dubitat, se consecrari permiserit; et consecrator, et consecratus non disparem damnationis sententiam subeat; sed uteque depositus poenitentiam agat, et privatus a propria dignitate persistat.

Nihilominus auctoritate apostolica decernimus, quod in aliis conventibus nostris decrevimus: ut si quis pecunia, vel gratia humana, vel populari seu militari tumultu, sine concordi et canonica electione ac benedictione cardinalium episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum, fuerit apostolicae sedi inthronizatus, non papa vel apostolicus, sed apostaticus habeatur; liceatque cardinalibus episcopis, cum religiosis et Deum timentibus clericis, invasorem, etiam cum anathemate, et humano au-

Gratus a simoniaciis ordinati in suo gradu permaneant.

Quod tamen in posterum in exemplum adduci nequeat.

De caetero et simoniacus ordinans, et scienter ab eo ordinatus, privationis poena incurant.

De Papa simoniace vel militari tumultu electo.

xilio et studio, a sede apostolica repellere, et quem dignum iudicaverint, praeponere. Quod si hoc intra urbem perficerne nequierint, nostra authoritate apostolica extra urbem congregati in loco, qui eis placuerit, eligant, quem dignio-

rem et utiliorem apostolicae sedi persperherint, concessa ei auctoritate regendi et disponendi res ad utilitatem sanctae romanae Ecclesiae, secundum quod ei melius videbitur iuxta qualitatem temporis, quasi iam omnino inthronizatus sit.

Indiculus, seu GELASI I Decretum de libris in Ecclesia catholica legendis vel reuiciendis iuxta triplex exemplar: de quo in praefatione ad hunc primum tomum.

Genuinum Gelasii I decretum antebae ineditum

Prodit ex antiquissimo codice Florentino, a CCl. IV. Luca Holstenio, cl. Emmoniale a Schelestrate moxime commendato, cuius specimen characterum, una cum cathalogo episcoporum Neapolitanae Ecclesiae, in codem ms. libro praemiso Vitis pontificum romanorum, primum repraesentavit Franciscus Blanchinus in proleg. tom. II, Anast. biblioth., p. LIX, et sequentibus.

Incipit decretum de recipiendis et abiciendis libris, quod scriptum est a Gelasio papa, cum LXX eruditissimis viris episcopis, in sede apostolica, urbe Roma.

I.

Incipit ordo Veteris Testamenti.

Genesis lib. I.

Exodi lib. I.

Levitici lib. I.

Numeri lib. I.

Deuteronomii lib. I.

Iesu Navae lib. I.

Iudicum lib. I.

Ruth lib. I.

Regum libri III.

Paralipomenon libri II.

Psalmorum CL lib. I.

Salomonis libri III.

(1) Proverbiorum lib. I.

Ecclesiastes lib. I.

Item Sapientiae lib. I.

Ecclesiasticus lib. I.

Item ordo Prophetarum.

Isaiae lib. I.

Hieremiae lib. I cum Cinoth; idest de Lamentationibus suis.

(1) Supple *Canticorum lib. I*, quae verba incaute fuerunt omessa ab antiquario.

Vulgatum Gelasii decretum

Ex Codice Furensi emendatius editum sub nomine Hormisdæ a Petro Francisco Chiffletio.
Hoc secundum ordinem damus, ut enī Fontaniniano ac nostro Florentino collatum, suas interpolationes omnes, atque additiones prodat.

Incipit decretale in urbe Roma ab Hormisda papa editum.
De Scripturis divinis quid universaliter catholica recipiat Ecclesia, vel post hanc, quid vitare debeat.

I.

Ordo de Veteri Testamento quem sancta et catolica romana suscipit et honorat ecclesia, iste est.

Geneseos liber I.

Exodi liber I.

Levitici liber I.

Numeri liber I.

Deuteronomii liber I.

Iesu Nave liber I.

Iudicum liber I.

Ruth liber I.

Regum libri IV.

Paralipomenon libri II.

Psalmorum CL liber I.

Salomonis libri III.

Proverbia, Ecclesiastes, et Canticorum.

Item Sapientiae liber I.

Ecclesiasticus liber I.

Item ordo Prophetarum.

Esaiæ liber I.

Hieremiae liber I, eum Cinoth ad Lamentationibus suis.

Idem Gelasii Decretum

Nuper cum noevis in lucem editum ex codice Palatino bibliothecae Vaticanæ n. 495, fol. 101, a Cl. V. Iusto Fontanino archiepiscopo Aneyrano, pag. 317, in Appendice Actorum veterum, de quibus facta est mentio in libro secundo operis eius, De antiquitatibus Hortæ, quodque nos su loco dedimus sub Gelasio: nunc vero deuero recognitum, et ad originales in aliquibus emendatum.

Incipit Decretalem (sic) sancti Gelasii Papæ urbis Romæ.

**Genuinum Gelasii I decretum
antehac ineditum**

Hiezechielis lib. I.
Danielis lib. I.
Oseae lib. I.
Amos liber I.
Michaeae lib. I.
Ioel lib. I.
Abdiae lib. I.
Ionae lib. I.
Nahum lib. I.
Habacuc lib. I.
Sophoniae lib. I.
Aggaei lib. I.
Zachariae lib. I.
Malachiae lib. I.

Item ordo Historiarum.

Job lib. I.
Tobiae lib. I.
Hesdrae lib. II.
Esther lib. I.
Iodith lib. I.
Machabaeorum libri II.

Gelasii decretum ex cod. Florentino

*Item ordo Scripturarum novi (1)
et veteris Testamenti, quem san-
cta et catholica romana suscepit (2)
et veneratur Ecclesia, idest:*

Evangeliorum libri IIII.
Secundum Matthaeum lib. I.
Secundum Marcum lib. I.
Secundum Lucam lib. I.
Secundum Ioannem lib. I.
Item Actuum Apostolorum lib. I.
Epistolae Pauli Apostoli n. XIV.
Ad Romanos Epistola I.
Ad Corinthios Epistolae II.
Ad Ephesios Epistola I.
Ad Thessalonicenses Epistolae II.
Ad Galatas Epistola I.
Ad Philippenses Epistola I.
(3)
Ad Thimotheum Epistolae II.
Ad Titum Epistola I.
Ad Philemonem Epistola I.
Ad Hebreos Epistola I.
Item Apocalypsis Ioannis liber I.
Item Canonicae Epistolae n. VII.
Petri Apostoli Epistolae II.
Iacobi Apostoli Epistola I.
Ioannis Apostoli Epistola I.
Alterius Ioannis presbyteri Epi-
stolae II.
Iudae(4) Zelotis Apostoli Epistola I.

BULLARIUM ROMANUM

Vulgatum Gelasii decretum
Ezechielis liber I.
Danielis liber I.
Oseae liber I.
Amos liber I.
Michaeae liber I.
Iohel liber I.
Abdiae liber I.
Ionae liber I.
Namm liber I.
Abacuc liber I.
Sophoniae liber I.
Aggaei liber I.
Zachariae lib. I.
Malachiae liber I.

Item ordo Historiarum.

Job liber I.
Tobiae liber I.
Esdræ liber II.
Esther liber I.
Iudith liber I.
Machabaeorum lib. II.

Gelasii decretum ex cod. Furensi

*Item ordo Scripturarum nosi et
aeterni Testamenti.*

Euangeliorum libri IV.
Secundum Matthaeum liber I.
Secundum Marcum liber I.
Secundum Lucam liber I.
Secundum Iohannem liber I.
Item Actuum Apostolorum lib. I.
Epistolae Pauli apostoli n. XIV.
Ad Romanos Epistola I.
Ad Corinthios Epistolæ II.
Ad Ephesios Epistola I.
Ad Thessalonicenses Epistolæ II.
Ad Galathas Epistola I.
Ad Philippenses Epistola I.
Ad Colossenses Epistola I.
Ad Timotheum Epistolæ II.
Ad Titum Epistola I.
Ad Philemonem epistola I.
Ad Hebreos Epistola I.
Item Apocalypsis Ioannis lib. I.
Item canonicae Epistolæ numero
septem.
Petri apostoli Epistolæ II.
Iacobi apostoli Epistola I.
Ioannis apostoli Epistolæ III.
Iudae Zelotis Apostoli Epistola
una.

Idem Gelasii decretum

(1) Lege aeterni.
(2) Cod. suscepit.
(3) Antiquarius oscitander omi-
nit; Ad Colossenses Epistola I.
(4) Cod. Zelotes, E pro I.

Gelasii decretum ex cod. Florentino

*Explicit canon No i Testamenti.
Item dictum est.*

II.

Post has omnes propheticas et evangelicas, atque apostolicas, quas superius de promissimus Scripturas, quibus Ecclesia catholica per gratiam Dei fundata est, etiam illud intimandum putavimus, quod quamvis universae per orbem catholicae diffusae Ecclesiae onus thalamus Christi sit; sancta tamen Romana Ecclesia nullis synodis constitutis caeteris Ecclesias praelata est; sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit: *Tu es Petrus, inquietus, et super hunc petram aedificabo Ecclesiam meam: et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni coelorum; et quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in Coelo; et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in Coelo.*

Addita (1) est etiam societas beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui non diverso, sicut hereses (2) gariunt, sed uno tempore, uno eodemque die, gloriosem mortem cum Petro in urbe Roma, sub Caesare Nerone agonizans coronatus est. Et pariter supradictam sanctam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecravit; aliisque omnibus urbibus in universo mundo sua praesentia, atque venerando triumpho pertulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli Sedes (5) Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid eiusmodi.

Secunda autem Sedes apud Alexandriam Beati Petri nomine a Marco eius discipulo atque Evangelista consecrata est. Ipseque in Egypto directus a Petro Apostolo verbum veritatis praedicavit, et gloriosum consummavit martyrium.

Tertia vero Sedes (4) Antiochiam beatissimi Petri Apostoli habet honorabilis, eo quod illic priusquam Romam venisset, habitavit; et illic primum nomen Christianorum novellae gentis exortum est

Gelasii decretum ex cod. Furensi

II.

Post has omnes propheticas et evangelicas, atque apostolicas, quas superius de promissimus Scripturas, quibus Ecclesia catholica per gratiam Dei fundata est, etiam illud intimandum putavimus, quod quamvis universae per orbem catholicae diffusae Ecclesiae unus thalamus Christi sit, sancta tamen Romana Ecclesia nullis synodis constitutis ceteris Ecclesias praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum optiminuit. *Tu es Petrus, inquietus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni coelorum: et quaecumque ligaveris super terram erunt ligata et in Coelo; et quaecumque solveris super terram erunt soluta et in Coelo.*

Addita est etiam societas beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui non diverso, sicut heresi garriunt, sed uno tempore, uno eodemque die gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Caesare Nerone agonizans coronatus est. Et pariter supradictam sanctam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecravit, aliisque omnibus urbibus in universo mundo, sua praesentia atque venerando triumpho pertulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli Sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid eiusmodi.

Secunda autem Sedes apud Alexandriam Beati Petri nomen, a Marco eius discipulo evangelista consecrata est. Ipseque a Petro Apostolo in Egypto, directus a Petro Apostolo verbum veritatis praedicavit, et gloriosum consummavit martyrium.

Tertia vero Sedes apud Antiochiam item beatissimi Apostoli Petri habetur honorabilis, eo quod illic priusquam Romam venisset, habitavit; et illic primum nomen Christianorum novellae gentis exortum est

Gelasii decretum ex cod. Vaticano

I.

Post propheticas et evangelicas, atque apostolicas Scripturas, quibus Ecclesia catholica per gratiam Dei fundata est, etiam illud intimandum putavimus, quod quamvis universae per orbem catholicae diffusae Ecclesiae unus thalamus Christi sit, sancta tamen romana Ecclesia nulla synodis constitutis ceteris Ecclesias praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum optiminuit. *Tu es Petrus, inquietus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam, et tibi dabo claves regni coelorum, et quaecumque ligaveris super terram erunt ligata et in Coelo, et quaecumque solveris super terram erunt soluta et in Coelo.*

Cui data est etiam societas beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui non diverso, sicut heresi garriunt, sed uno tempore, uno eodemque die gloriosam mortem cum Petro in urbe Roma sub Caesare Nerone agonizans coronatus est, et pariter supradictam sanctam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecravit, aliisque omnibus in universo mundo sua praesentia atque venerando triumpho pertulerunt.

Est ergo prima Petri apostoli Sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid eiusmodi.

Secunda autem Sedis apud Alexandriam Beati Petri nomen, a Marco eius discipulo evangelista consecrata est. Ipseque a Petro Apostolo in Egypto directus, verbum veritatis praedicavit, et gloriosum consummavit martyrium.

Tertia vero Sedes apud Antiochiam item beatissimi Petri Apostoli habetur honorabilis, eo quod illic priusquam Romam venisset, habitavit; et illic primum nomen Christianorum novellae gentis exortus est.

(1) Cod. mendose, *abdita*.

(2) Cod. *haeresi*.

(3) Cod. mendose, *Sedis*.

(4) Cod. *Sedis*.

Gelasii decretum ex eod. Florentino

III.

Et quamvis aliud fundamentum nullus possit ponere, praeter id, quod positum est, Christus Iesus; tamen ad aedificationem sancta idem (1) Romana Ecclesia, post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter superius enumeravimus, etiam alias suscipi non prohibet scripturas.

Sanctam Synodum Nicaenam secundum cccc et viii Patrum, mediante Maximino Constantino Augusto.

Sanctam Synodum Ephesiam, in qua Nestorius damnatus est, consensu beatissimi Caelestini Papae, mediante Cyrillo Alexandrinae Sedis Antistite, et Arcadio Episcopo ab Italia destinato (2).

Sanctam Synodum Calcidonensem, mediante Marciano Augusto, et Anatolio Constantiopolitanu Episcopo, in qua Nestorianae, et Euthicianae haereses (3), simul cum Dioscoro eiusque complicibus, damnatae sunt.

IV.

Item opuscula beati Caecilii (4) Cypriani martyris, et Chartaginensis episcopi.

Item opuscula B. Gregorii Nazianzeni episcopi.

Gelasii decretum ex eod. Furensi

III.

Et quamvis aliud fundamentum nullus potuit ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus; tamen ad aedificationem nostram eadem Romana Ecclesia, post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter superius enumeravimus, etiam has suscipi non prohibet scripturas. Id est sanctam Synodum Nicaenam secundum trecentos decem et octo Patrum, mediante Maximino Constantino Augusto; in qua Arius haereticus condemnatus est.

Sanctam Synodum Constantiopolitanam, mediante Theodosio seniore Augusto; in qua Macionius haereticus debitam damnationem exceptit.

Sanctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est, consensu beatissimi Caelestini Papae, mediante Cyrillo Alexandrinae Sedis Antistite, et Arcadio episcopo ab Italia destinato.

Sanctam Synodum Calchedonensem, mediante Marciano Augusto, et Anatolio Constantiopolitanu episcopo, in qua Nestorianae, et Eutichiiana haeresis, simul cum Dioscoro eiusque complicibus damnatae sunt. Sed et si qua sunt concilia a sanctis Patribus hactenus instituta, post istorum quatuor auctoritatem et custodienda et recipienda decrevimus.

IV.

Iam nunc subiicendum de opusculis sanctorum Patrum, quae in Ecclesia catholica recipiuntur.

Opuscula beati Cacelii Cipriani martyris, Carthaginensis episcopi, in omnibus recipienda.

Item opuscula beati Gregorii Nazianzeni episcopi.

Item opuscula beati Basili Capadociae episcopi.

Gelasii decretum ex eod. Vaticano

II.

Et quamvis aliud fundamentum nullus possit ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Iesus; tamen aedificationem sanctam idem Romanam Ecclesiam (1) post illas veteris vel novi Testamenti, quas regulariter suscipimus, etiam suscipi non prohibet scripturas. Idem sanctam Sinodum Nicanum ccc. rum x et viii Patrum, mediante Maximino Constantino Augusto.

Sanctam Senodum Efesinam (2), in qua Nestorius damnatus est, consensu Caelestini Papae, mediante Cyrillo Alexandrinae Sedis Antistite, et Arcadio ab Italia distinato.

Sanctam Sinodum Calcedonensem, mediante Marciano Augusto et Anatolio Constantiopolitanu Epo, in qua Nestorianae, Antiochiana, et Eutichiiana (3) heresim simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatae sunt.

III.

Incipiunt opuscula recipienda (4).

Item opuscula beati Cicili Cipriani martiris, et Cartaginensis epi.

Opuscula beati Gregorii Nazianzeni epi.

Item opuscula beati Basili Capadociae epi.

(1) Haec animadversione digna sunt pro tuedo canone Scripturarum in Cod. Vaticano, vel oscitantem omisso, vel a punienda manu iamdudum, ut videtur, ex limbo pagellarum absciso.

(2) Secundis curis, *Ephesinam.*

(3) *Eutichiiana*, additum secundis curis, forte ab eodem antiquario.

(4) Verba: *Incipiunt opuscula recipienda*, addita sunt secundis curis ad calcem paginae; et, *ut videtur*, a recentiori scriba.

(1) Lege item.

(2) Cod. ab Itali destinatum, mendose.

(3) Cod. haeresis.

(4) Cod. Cecili.

Gelasii decretum ex Cod. Florentino

Item opuscula B. Athanasii Alexandrini episcopi.
Item opuscula B. Iohannis Constantinopolitanii episcopi.
Item opuscula B. Theophili Alexandrini episcopi.
Item opuscula B. Cylli (1) Alexandrini episcopi.
Item opuscula B. Hilarii Pietavensis episcopi.
Item opuscula B. Ambrosii Mediolanensis episcopi.
Item opuscula B. Augustini Ypponeregi (2) Regionensis episcopi.
Item opuscula B. Hieronymi presbyteri.
Item opuscula B. Prosperti viri religiosissimi.

Item epistolam B. Papae Leonis, ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum destinata: de cuius textu quispiam si usq; ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Item opuscula atque tractatus omnium Patrum Orthodoxorum; qui in nullo a Sanctae Romanae Ecclesiae consortio deviarunt, nec ab eius fide vel praedicatione seiuicti sunt; sed ipsius communicationi, per gratiam Dei, usque in ultimum diem vitae suea fuere participes legendos decernimus (3).

Item Decretales epistolas, quas Beatissimi Papae diversis temporibus ab urbe Romana pro diversorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas esse.

Item gesta sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis Catholicorum dubitet maiora eos in agonibus fuisse perppersos? nec suis viribus, sed Dei gratia et adiutorio universa tollerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, et ab infidelibus et idiotis superflua, aut minus acta (4), quam rei ordo fuerit, esse putantur; sicut

Gelasii decretum ex Cod. Forensi

Item opuscula beati Athanasii Alexandrini episcopi.
Item opuscula beati Iohannis Constantinopolitanii episcopi.
Item opuscula beati Theophili Alexandrini episcopi.
Item opuscula beati Cyrilli Alexandrini episcopi.
Item opuscula beati Hilarii Pietavensis episcopi.
Item opuscula beati Ambrosii Mediolanensis episcopi.
Item opuscula beati Augustini Ypponeregiensis episcopi.
Item opuscula beati Hieronymi presbyteri.
Item opuscula beati Prosperti viri religiosissimi.

Item epistolam beati Papae Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum destinata: de cuius textu quispiam si usq; ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Item opuscula atque tractatus omnium Patrum Orthodoxorum, qui in nullo a scae Ecclesiae Romane consortio deviarunt, nec ab eius fide vel praedicatione seiuicti sunt; sed ipsius communicationi, per gratiam Dei, usque in ultimum diem vitae suea fuere participes, legendos decernimus.

Item decretales epistolas, quas beatissimi Papae, diversis temporibus, ab urbe Roma pro diversorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas.

Item gesta sanctorum Martyrum, quae multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ista Catholicorum dubitet, et maiora eos in agonibus fuisse perppersos? nec suis viribus, sed Dei gratia et adiutorio universa tollerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem, singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur; et ab infidelibus et idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, esse putantur. Sicut ciusdam Cirici et lulitiae (4), sicut Giorgi, aliorum-

Gelasii decretum ex Cod. Vaticano

Item opuscula beati Athanasii Alexandriae epi.
Item op. beati Iohannis Constantinopolitanae epi.
Item op. beati Theophili Alexandriae epi.

Item op. bi Helari Pietavensis (1) epi.

Item op. bi Ambrosi Mediolaensis (2) epi.

Item op. bi Augustini Ypponereginsis epi.

Item op. bi Hieronimi prbi.

Item op. Prosperti viri religiosissimi.

Item epistola bi Leonis Pap. ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum distinata, cuius textum quispianum suis, quae ad unum iota disputaverit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.

Item op. tractatus omnium Patrum Orthodoxorum, qui in nullo a scae Ecclesiae Romane consortio deviarunt, nec ab eius fide vel praedicatione seiuicti sunt, sed ipsius communicatione per gratiam Dei usque in ultimum vitae suea fuere participes, legende decernimus.

Item decretales epistolas, quas beatissimi Papae diversis temporibus ab urbe (3) Roma pro diversorum Patrum consolatione dederunt, venerabiliter suscipiendas.

Item gesta sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, et mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ista Catholicorum dubitet maiora eos in agonibus fuisse perppersos, nec suis viribus, sed Dei gratia, et adiutorio? Singulari cautella in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia et eorum, qui conscribere, nomina penitus ignoratur; et ab infidelibus et idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, esse putantur. Sicut ciusdam Cirici et lulitiae (4), sicut Giorgi, aliorum-

(1) Lege *Cyrilli*.

(2) Lege *Hipponegiensis*.

(3) Cod. *legendo decerneret*.

(4) Lege, si placet, *apta*.

(1) Sec. cur. *Pectavensis*.

(2) Sec. cur. *Mediolanensis*.

(3) Ante *Roma*, deletum habetur verbum in codice, quod legi nequit, exceptis ultimis elementis, *io.*

(4) Pr. curis *Jolitae*.

Gelasii decretum ex eod. Florentino cuiusdam Cyrici et Iulitiae; sicut Georgii, ahorumque eiusmodi passiones, quae ab haereticis perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Ecclesia omnes Martyres, et eorum gloriosos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramur.

Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis et omnium Haeremitarum, quas tamen vir Beatusimus descripsit Hieronymus, cum honore suscipimus.

Item Actus Beati Silvestri Apostolicæ Sedis Praesulis, licet eius qui conscriperit nomen ignoratur, a multis tamen in urbe Roma Cathoheis legi cognovimus, et pro antiquo usu multæ hoc imitantur Ecclesiae.

Item scriptura (1) de inventione Crucis, et aliam scripturam de inventione capituli beati Iohannis Baptiste nobelle (2) quidem relationes sunt, et nonnulli ea Cathoheis legunt; sed cum haec ad Catholicorum manus advenerint, Beati Apostoli Pauli praecedat sententia: *omnia probate; quod bonum est, tenete.*

Item Ruphinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam venerabilis Hieronymus cum in aliis de arbitrio libertate notavit, illa sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus. Et non solum de Ruphino, sed etiam de universis quos vir saepius memoratus, zelo Dei, et fidei religione reprehendit.

Item Origenis opuscula nonnulla, quae vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus. Reliqua autem, cum auctore suo, dicimus reuenda.

Gelasii decretum ex eod. Furensi esse putantur. Sicut Quirici eiusdem, et Iulittac; sicut Georgii, ahorumque eiusmodi passiones, quae ab haereticis perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Ecclesia omnes Martyres, et eorum gloriosos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramur.

Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, et omnium heremitarum, quas tamen vir beatissimus Hieronymus descripsit, cum omni honore suscipimus.

Item Actus beatissimi Silvestri Apostolicæ Sedis Praesolis, licet eius, qui conscripsit nomine ignoretur: a multis tamen in urbe Roma Cathoheis legi cognovimus; et pro antiquo usu multæ haec imitantur Ecclesiae.

Item scriptura de inventione dominicae Crucis, et aliam scripturam de inventione capituli beati Iohannis Baptiste, novellæ quidem relationes sunt, et nonnulli eas Cathoheis legunt. Sed cum haec ad Catholicorum manus pervenerint, beati apostoli Pauli praecebat sententia: *Omnia probate, et quod bonum est retinete.*

Item Rufinus vir religiosissimus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam venerabilis Hieronymus eum in aliquibus de arbitrio libertate notavit; illa sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus; et non solum de Rufino, sed etiam de universis quos vir saepius memoratus, zelo Dei et fidei religione reprehendit.

Item Origenis nonnulla opuscula, quae vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus reuenda.

Gelasii decretum ex eod. Vaticano que huiusmodi passiones quo ad haereticis perhibentur compositae. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsanandi orretur (1) occasio, in sca romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum praedicta Ecclesia omnes Martyres, et eorum gloriosos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramur.

Item vitas Patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, et omnium heremitarum, quas tamen vir beatissimus Hieronymus, cum omni honore suscipimus.

Item actus beati Silvestri Apostolicæ Sedis Praesolis, licet eius, qui conscripsit nomine ignoretur: a multis tamen in urbe Roma Cathoheis legi cognovimus, et pro antiquo usu multæ haec imitantur Ecclesiae.

Item scriptura de inventione Crucis dominicae, et aliam scripturam de inventione capituli Iohannis (2) Baptiste novelle quidem relationis et nonnulli Cathoheis legunt. Sed cum haec ad Catholicorum manus advenerint, beati apostoli Pauli praecebat sententia: *Omnia probate, quod bonum est tenete.*

Item Rufinus vir religiosus plurimos ecclesiastice operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatissimus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrio libertate notavit, illas sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus, non solum de Rufino, sed etiam de universis quos vir (3) S. sepius memoratus, zelo Dei, et fidei religione reprehendit.

Item Origenis nonnulla opuscula, quae vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus (4) reuendam.

(1) *Lege scripturam.*

(2) *Lege novellæ.*

(1) *Sec. cur. orriretur.*

(2) *Sec. cur. additur τοιοντος Iohannis.*

(3) *Ante S. nota marg. ☠*

(4) *τοιοντοντα repositum sec. cur. Prius legebatur, ni fallimur, τενυμ. recipiendam; sed cultre alteræ intermediae abrasæ occurso fugiunt, nec genuina lectio figi potest.*

Gelasii decretum ex cod. Florentino

Item Chronica Eusebii Caesariensis, atque eiusdem Historiae Ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis sueo libro tenuerit, et post in laudibus, atque excusatione Origenis schismatici unum conscripsert librum: propter rerum tamen singularium notitiam, quae ad instructionem pertinent, usquequa non dicimus rennendos.

Item Orosium virum eruditissimum collaudamus, qui valde necessaria (1) nobis adversus pagorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contexit.

Item venerabilis viri Sedulii opus Paschale, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude praeferimus.

Item Iovinci nihilominus laboriosum (2) opus non spernimus, sed miranur.

Cetera, quae ab haereticis, sive scismatibus conscripta vel praedicata sunt, nullatenus recipiat (3) Catholica et Apostolica Ecclesia Romana: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a catholice vitanda sunt, credimus esse subiecta.

V.

Incipit notitia librorum apocryphorum; idest,

In primis Ariminensem Synodum a Constantino Caesare Constantini filio congregatam, mediante TAURO Praefecto, ex tunc et nunc, in aeternum confitemur esse damnatam.

Itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur S. Clementis, libri num. viii apocryphum.

Actus nomine Andreae Apostoli apoc.

Actus nomine Thomae Apostoli apoc.

Et nomine Petri Apostoli alias apoc.

Actus nomine Philippi Apostoli apoc.

Evangelia nomine Mathiae, apoc.

(1) Lege necessariam.

(2) Lege laboriosum. V pro B saepe usurpabatur ab antiquariis.

(3) Lege recipit.

Gelasii decretum ex cod. Fureasi

Item Chronica Eusebii Caesariensis, atque eiusdem Historiae Ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis sueo libro tenuerit, et post in laudibus atque excusatione Origenis schismatici unum conscripsert librum: propter rerum tamen singularium notitiam, quae ad instructionem pertinent, usquequa non dicimus rennendos.

Item Orosium virum eruditissimum collaudamus, qui valde necessaria nobis adversus pagorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contexit.

Item venerabilis viri Sedulii Opus Paschale, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude praeferimus.

Iovenet quoque nihilominus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. Cetera, quae ab haereticis sive scismatibus conscripta vel praedicta sunt, nullatenus recipiat Catholica et Apostolica Romana Ecclesia: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a Catholice vitanda sunt, credimus esse subdenda.

V.

In primis Ariminensem Synodum, a Constantio Caesare Constantini filio congregatam, mediante TAURO Praefecto, ex tunc et nunc, in aeternum confitemur esse damnatam.

Itinerarium quoque in nomine Petri Apostoli, quod appellatur Sancti Clementis, libri numero novem, apocryphum esse scimus.

Actus nomine Andreae Apostoli, apocryphum.

Actus nomine Thomae Apostoli, libri x, apocryphi.

Actus nomine Petri Apostoli, apocryphi.

Actus nomine Philippi Apostoli, apocryphi.

Evangelia nomine Mathiae apostoli apocrypha.

Gelasii decretum ex cod. Vaticano

Chronica Eusebii Caesariensis, atque eiusdem Historiae Ecclesiasticae libros, quamvis in primo narrationis sueo libro tenuerit, et post in laudibus atque excusatione Origenis schismatici unum conscripsert librum: propter rerum tamen singularium notitiam, quae ad instructionem pertinent, usquequa non dicimus rennendos.

Item Orosium virum eruditissimum (quem) (1) collaudamus, qui valde nobis necessariam adversum paganorum calumnias ordinavit Historiam, miraque brevitate contexit.

Item venerabilis Sedulii (2) Paschale opus, quod (3) eruditis descripsit versibus insigni laude praeferimus (4).

Item Iovinci nihilominus labores opus non spernimus, sed miramus. Cetera, quae ab haereticis scismatibus conscripta, vel praedicata sunt, nullatenus recipiet Catholica et Apostolica Romana Ecclesia: e quibus pauca, quae ad memoriam venerunt, et a Catholice vitanda sunt, credimus esse subdenda.

IV.

Notitia librorum apocryphorum, qui non recipiuntur.

Arimenensium Sinodum, a Constantio Caesare Constantini Augustifilio congregatam, mediante TAURO Profecto, ex tunc et nunc, in aeternum confitemur esse damnata.

Itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur Sancti Clementis, apocryphum.

Actus nomen Andreae Apl. apg.

Actus nomen Thomae Apl. libri x apg.

Actus nom. Petri Apl. alios, apg.

Actus nom. Philippi Apl. apg.

Evangelium nomen Mathiae, apg.

(1) Quem, perperam additum secundis curis.

(2) Sec. curis Sydulii.

(3) Prim. curis erroicis, sec. vero curis, ut in textu.

(4) Pr. curis referimus, secundis vero, preferimus.

Gelasii decretum ex cod. Florentino	Gelasii decretum ex cod. Turense	Gelasii decretum ex eod. Valjeano
Evangelia nomine Barnabae, apoc.	Evangelia nomine Barnabae, apocrypha.	Evangelium nom. Petri apl. apg.
Evangelia nomine Iacobi minoris, apoc.	Evangelia nomine Iacobi minoris, apocrypha.	Evangelium nom. Iacobi minoris, apg.
Evangelia nomine Petri, apoc.	Evangelia nomine Petri Apostoli, apocrypha.	Evangelium nom. Barnabae, apg.
Evangelia nomine Thomae, quibus Manichaei utuntur, apoc.	Evangelia nomine Thomae Apostoli, quibus Manichaei utuntur, apocrypha.	Evangelium nom. Thomae, quibus Manichaei utuntur, apg.
Evangelia nomine Bartholomaei Apostoli, apoc.	Evangelia nomine Bartholomaei Apostoli, apocrypha.	Evangelium nom. Bartholomaei apl. apg.
Evangelia nomine Andreea, Ap.	Evangelia nomine Andreea Apostoli, apocrypha.	Evangelium (1), quem falsavit Lucianus, apg.
Evangelia quae falsavit Lucianus, apoc.	Evangelia quae falsavit Lucianus, apocrypha.	Evangelium, quem falsavit Eusicius, (2) et Lucius, apg.
Evangelia quae falsavit Isicius, apoc.	Evangelia quae falsavit Isicius, apocrypha.	Lib. de Infantia Salvatoris, apg.
Liber de Infantia Salvatoris, apoc.	Liber de Infantia Salvatoris, apocryphus.	Lib. de Nativitate Salvatoris et de Maria, vel obstrice, apg.
Liber de Nativitate Salvatoris, et de Maria, vel obstrice eius, apoc.	Liber de Nativitate Salvatoris, et de Maria, vel obstrice, apocryphus.	Liber, qui appellatur Pastoris, apg.
Liber qui appellatur Pastoris, apoc.	Liber, qui appellatur Pastoris, apocryphus.	Lib. omnes, quos fecit Lucius discipulus diaboli, apocryphi.
Liber omnes quas (1) fecit Lucius discipulus diaboli, apoc.	Liber, qui appellatur Fundamentum, apocryphus.	Lib. qui appellatur Fundamentum, apg.
Liber qui appellatur Fundamentum, apoc.	Liber, qui appellatur Thesaurus, apocryphus.	Lib. qui appellatur Thesaurus, apg.
Liber qui appellatur Thesaurum, apoc.	Liber de filiabus Adae, hoc est, Leptogenesis, apocryphus.	Lib. de filiabus Adae lectum geneseos, apg.
Liber de filiabus Adae Lepto Genesibus, apoc.	Liber, qui appellatur Actus Theclae et Pauli, apocryphus.	Liber, qui appellatur Actus Thecle, (5) vel Thollius, et Pauli Ap. apg.
Centone de Christo Vergilianis compaginatum versibus, apoc.	Liber, qui appellatur Nepotes, apocryphus.	Liber, qui appellatur Nopotis, apg.
Liber qui appellatur Actus Theclae et Pauli, apoc.	Liber Proverbiorum, qui est ab hereticis conscriptus, et sub nomine Sancti Xisti praesignatus, apocryphus.	Liber Proverbiorum ab Hereticis conscriptus, et sancti Xysti nomen praenotatus, apg.
Liber qui appellatur Nepotis, apoc.	Revelatio, quae appellatur Pauli Apostoli, apocrypha.	Revelatio, qui appellatur Pauli, apg.
Liber Proverbiorum ab haereticis conscriptus, et sancti Xisti nomine praesignatus, apoc.	Revelatio, quae appellatur Thomas Apostoli, apocrypha.	Revelatio, qui appellatur Thomas, apg.
Revelatio, quae appellatur Stephani, apoc.	Revelatio, quae appellatur Sancti Stephani, apocrypha.	Revelatio, qui appellatur Stephanus, apg.
Liber, qui appellatur Transitus Sanctae Mariae, apoc.	Revelatio, qui appellatur Transitus, id est, Adsumptio Sanctae Mariae, apocryphus.	Lib. qui appellatur Transitus, id est Adsumptio sciae Mariae, apg.
Liber, qui appellatur Poenitentia Adae, apoc.	Liber, qui appellatur Poenitentia Adae, apocryphus.	Lib. qui appellatur Poenitentia Ade, apg.
Liber de Vega nomine Gigante, qui post diluvium cum dracone ab hereticis pugnasse perhibetur, apoc.	Liber de Eugenio nomine Gigante, quae cum dracone post diluvium ab hereticis pugnasse fingitur, apocryphus.	Lib. (h) Eugenii a nom. gigante, qui cum dracone post diluvium ab hereticis pugnasse perhibetur, apg.

(1) *Lege libri omnes, quos.*(1) *Ante quem deletum est verbum quod legi negavit.*(2) *Et Lucius additum sec. cur.*(3) *et Tollus additum sec. cur.*(4) *Pr. cur. Evi.*

Gelasii decretum ex eod. Florentino	Gelasii decretum ex cod. Furensi	Gelasii decretum ex cod. Vaticano
Liber, qui appellatur Testamen-tum Iob, apocr.		(1) Liber, qui appellatur Testa-mentum Iob, apg. (Non historia beati Iob, sed alius ab hereticis conscriptus).
Liber, qui appellatur Poeniten-tia Originis, apocr.	Liber, qui appellatur Poeniten-tia Originis, apocryphus.	Liber, qui appellatur Penitentiae Originis, apg.
Liber, qui appellatur Poeniten-tia S. Cypriani, apocr.		Lib. qui appellatur Poenitentia sei Cipriani, apg.
Liber, qui appellatur Poeniten-tia Iamnae et Mambrae, apocr.	Liber, qui appellatur Poeniten-tia Iamnae et Mambre, apocryphus.	Lib. qui appellatur Poenitentiae Iamnae et Mambre, apg.
Liber, qui appellatur Sortes Apostolorum, apocr.	Liber, qui appellatur Sortes Sanctorum, apocryphus.	Lib. qui appellatur Sors Apo-stolorum, apg.
Liber, qui appellatur Lusa Apo-stolorum, apocr.	Liber, qui appellatur Lusa Apo-stolorum, apocryphus.	Lib. qui appellatur Lusa Apo-stolorum, apg.
Liber, qui appellatur Canones Apostolorum, apocr.	Liber, qui appellatur Canones Apostolorum, apocryphus.	
Liber Phisiologus, ab hereticis conscriptus, et B. Ambrosii no-mine persignatus, apocr.	Liber phisiologus, ab haeretici conscriptus, et beati Ambrosi nomine praesignatus, apocryphus.i	Lib. filosogus, qui ab hereticis conscriptus est, et beat† Ambrosii nomine prae signatus, apg.
Historia Eusebi Pamphili, apocr.	Historia Eusebii Pamphili, apo-crypha.	Historia Eusebi Pamphili (2), apg.
Opuscula Tertulliani, apocr.	Opuscula Tertulliani, apocr.	Opuscula Tertulliani, apg.
Opuscula Lactantii, sive Afri-canii, sive Firmiani, apocr.	Opuscula Lactantii, apocrypha.	Op. Lactanti, apg.
Opuscula Postumiani et Galli, apocr.	Opuscula Africani, apocrypha.	Op. Africani, apg.
Opuscula Montani, Priscillae et Maximilie, apocr.	Opuscula Postumioiani, apocr.	Op. Postumiani et Galli, apg.
Opuscula Fausti Manichei, apocr.	Opuscula Montani, Priscillae et Maximillae, apocrypha.	Op. Montani, Priscillae et Ma-ximillae, apg.
Opuscula Comodiani, apocr.	Opuscula Faustini Manichei, apocrypha.	Op. oamnia Fausti Manichei,
Opuscula alterius Clementis Ale-xandrinii, apocr.	Opuscula Comodiani, apocr.	Op. Comodiani, apg.
Opuscula Tassii Cypriani, apocr.	Opuscula alterius Clementis Alex-andrinii, apocrypha.	Op. alterius Clementis Alex-andriniæ, apg.
Opuscula Arnovii (I), apocr.	Opuscula Tassii Cypriani, apo-crypha.	Opuse. Tarsi Cipriani, apg.
Opuscula Tichonii, apocr.	Opuscula Arnobii, apocrypha.	Op. Arnobi, apg.
Opuscula Cassiani Presbyteri Galliarum, apocr.	Opuscula Ticonii, apocrypha.	Op. Tigoni, apg.
Opuscula Victorini Pettachio-nensis, apocr.	Opuscula Cassiani Presbyteri Gallienensis, apocrypha.	Opuscula Cassiani Pbrri Gallearum, apg.
Opuscula Fausti Regiensis Gal-liarum, apocr.	Opuscula Victorini Pictabiensis, apocrypha.	Opus Victorini Petabionensis , apg.
<i>Finis Gelasiani decreti, ex codice Florentino.</i>	Opuscula Fausti Regiensis Gal-liarum, apocrypha.	Op. Fausti Regensis Gallearum apg.
	Opuscula Frumenti Coeci, apo-crypha.	Op. (5) Frumentini Coeci, apg.
	Centones de Christo, Virgilianis compaginati, apocryphi.	Centoneni (4) de Xpo Virgilianis compaginatum versibus, apg.
	Epistola Iesu ad Agarum, apo-crypha.	Epistola Ihu ad Abgarum, apg.
	Epistola Agari ad Iesum, apo-crypha.	Epla Abgari ad Iom, apg.
	Passio Quirici, et Iulitae, apo-crypha.	Passio Cirici et Iolitae, apg.
	Passio Georgii, apocrypha.	Pass. Giorgi, apg.
	Scriptura, quae appellatur Sa-lomonis Interdictio, apocrypha.	Scriptura, quae appellatur Con-tradiccio Salomonis, apg.
		(1) Verba uncinis clensa ad-duntur secundis curis ad calcem membranae.
		(2) Primis curis <i>Pampeli</i> ; sec- vero <i>Pamphylii</i> .
		(3) Pr. curis <i>Frumenti</i> .
		(4) Lego <i>Centonem</i> .

Gelasii decretum ex cod. Florentino

Ge'asii decretum ex cod. Furensi

Philacteria omnia, quae non Angelorum, ut illi consingunt, sed Daemonum magis conscripta sunt nominibus, apocrypha.

Haec, et his similia, quae Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus, Photinus, et Bonosus, qui simili errore defecerunt, Montanus quoque cum suis obscenissimis sequacibus, Apollinaris, Valentinus, sive Manichaeus, Faustus, Africanus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Cononius, Novatius, Sabbatinus, Callistus, Donatus, Eustacius, Iovinianus, Pelagius, Iulianus Eclanensis, Caellestinus, Maximianus, Priscillianus ab Hispania, Nestorius Constantinopolitanus, Maximus Cimicus, Lampertus, Diocorus, Eutyches Petrus, et aliis Petrus; e quibus unus Alexandriam, alias Antiochiam maculavit: Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis: necon et omnes haeresares, et eorum discipulos, qui schismatica docuerunt, vel conscripserunt, quorum nomina minime retinamus; non solum repudiata, verum etiam ab omni Romana, Catholica et Apostolica Ecclesia eliminata, atque cum suis auctoribus, auctorumque sequacibus sub anathematis, et indisolubili vinculo in aeternum contitemur esse damnata.

*Explicit decretale editum ab Hor-
misda papa urbis Romanae.*

Gelasii decretum ex cod. Vaticano

Philacteria omnia, quae no*1* (1) Angelorum, ut illi consingunt, sed Daemonum magis arte conscripta sunt, a*pg.*

Haec et his similia, quae Simon Magus, Nicolaus (2), Cerinthus, Marcion, Baselides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus, Fotinus, et Bonosus, et qui simili errore defecerunt, Montanus quoque cum sois obscenissimis sequacibus Apolinaris, Valentinus, sive Manichaeus, Faustus, Africanus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Navatus, Sabasti*nus*, Caelestinus, Donatu, Eustacius, Iovianus, Pelegius, Iulianus Elane, Celestius, Maximianus, Priscillianus ab Hispania, Nestorius Constantinopolitanus, Maximus Cimicus, Lampertus, Diocorus, Eutyches Petrus, et aliis Petrus; e quibus unus Alexandria, alias Antiochiam maculavit: Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis: necon et omnes hereses, et heresorum discipuli, sive scismatici, qui docuerunt, vel conscripserunt, quorum nomina minime retenentur, non solum repudiata, verum ab omni Romana (3), vel Catholica et Apostolica Ecclesia eliminata, atque cum suis auctoribus, auctorumque sequacibus sub anathemate, insolubili vinculo in aeternum contitemur esse damnata.

Explicit Decretalis.

(1) Cod. nos, mendose.

(2) Secundis curis Nicolaus.

(3) *et vel*, additum sec. cor

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRAECIPUARUM

NUMERUS PAGINAM INDICAT. — *a* PRIMAM COLUMNAM — *b* SECUNDAM DESIGNANT

A

- Acacius, 91 *b*. Eius errores, *ibid.* Depositio, anathematizatio, 92 *a* et *b*. Cum eo non communicandum, 108 *b*. Quam benigne cum eo actum sit, 115 *a*. Eius nomen a Dipticis abolendum, 127 *b*.
- Actardus Hamnetiae Ecclesiae dinturna captitatis miseria quassatus fuit, 551 *a*. Pallium ei conceditur, *ibid.* *b*.
- Acto Episcopus Teatinus privilegium obtinet a Nicolao II PP. quo confirmantur bona Ecclesiae suae; eius limites assignantur et aliqua decretantur pro eorumdem quiete ac libertate, 655 *a*.
- Adalardus archiepiscopus Thronensis confirmationem obtinet privilegiorum Ecclesiae sibi commissae, 559 *b*, 560 *a*.
- Adalbero archiepiscopus Remensis nonnulla bona monasterio Mosomiensi donat, 428 *b*. Haec bona monasterio huic confirmantur a S. Sede, 429 *a*.
- Adalbertus (S.) episcopus Pragensis monasterium Breunoviense fundat, 461 *a*. Dignitates et privilegia Adalberto eiusque successoribus concessa, *ibid.* *b*.
- Adalarins archiepiscopus Hamburgensis obtinet a Formoso PP. adiudicationem Bremensis Ecclesiae in suffraganeam archiepiscopi Coloniensis, ea tamen conditione, ut Hamburgensi Ecclesiae suffragetur, usque dum haec episcopalem sedem instituat, 571 *a* et *b*, 572 *a*.
- Ado archiepiscopus Viennensis postulat ut confirmetur ius Viennensis Ecclesiae super quatuor Ecclesias sibi subjectas, 550 *a*. Ius hoc ei conceditur sine praerogativa Ecclesiae Darentasiensis, *ibid.* *a* et *b*.
- Agaunense monasterium a quacumque laicali et ecclesiastica potestate eximitur, 584 *a* et seq.
- Agnes imperatrix bona nonnulla monasterio S. Mariae ad Mulianas donat, 652 *a*.

- Aistulphus Italiae rex Nonantulanum monasterium construit, 241 a. Eiusdem regis preces ut Nonantulano monasterio corpus B. Silvestri concederetur, *ibid.* b.
- Aldelmus abbas Meldunesburgensis pro eius monasterio aliqua privilegia a Sergio I obtinet, 211 b.
- Aldricus episcopus Cenomanensis si fuisset accusatus et appellatus, causa eius ad Apostolicam Sedem deferenda esse declaratur, 284 a et b.
- Alphanus archiepiscopus Beneventanus obtinet a Gregorio V confirmationem bonorum Ecclesiae sibi commissae nec non usum pallii pro se et suis successoribus, 472 a.
- Amiatinum monasterium, 465 a. Sub iurisdictione Sedis Apostolicae suscipitur, *ibid.* Privilegia ei concessa, *ibid.* et 464 a. Eius bona confirmantur, *ibid.* Eius exemptione ob omni iurisdictione, *ibid.* b. Anastasius S. R. E. cardinalis contra statuta Patrum Ecclesiam suum deseruit, 292 b. Vocatus ad duo concilia non venit, 293 a. Excommunicatur, *ibid.* Eius seclera post condemnationem, *ibid.* Anastasius Thessalonicensis Sedis Apostolicae vicarius per Illyrium constituitur, 48 a. Augilberga imperatrix, 344 b. Eius testamentum favore monasterii S. Sixti à se Placentiae constructum confirmatur, 343 a.
- Angliae reges Ecclesiarum regni advocati, 639 a. Eorum pietas in S. Petrum, *ibid.* et seq.
- Anscharius archiepiscopus Ecclesiae Hamburgensis declaratur a Gregorio IV PP., 279 a. Usus pallii ei, suisque successoribus conceditur, 292 a. Monasterium Ramesloë fundat, 509 b.
- Ansegisus, archiepiscopus Senonensis vicarius Sedis Apostolicae in Gallia et Germania declaratur, 341 b.
- Anselmus abbas Nonantulanus, 241 b.
- Ansilpergia abbatissa Ss. Salvatoris et Iuliae Brixensis, 252 b.
- Anthemii (S.) Ecclesia Numentanae unita, 161 a.
- Anthimus Constantinopolitanus praesul cum suis sectatoribus excommunicatur, 148 a.
- Aquileiensis patriarchatus Gradum cum eadem omnino iurisdictione et auctoritate transfertur, 157 b. Ei conceditur iusala Gradensis cum omni iure, 341 b. Ecclesia haec caput et metropolis Ecclesiarum Italiae declaratur, ac secunda post Romanam Sedem, 342 a.
- Arelatensis Ecclesiae provinciae, dioecesim eius constituentes, assignantur, 542 a.
- Arelatense monasterium a Childeberto Francorum rege constructum fuit, 170 a.
- Vigilius papa multa privilegia ei concedit, *ibid.* b. Privilegia haec a Gregorio PP. I confirmantur ei, *ibid.*
- Aretina Ecclesia confirmationem bonorum et privilegiorum canonicis eius concessionum obtinet a Stephano IX PP., 644 a.
- Aribertus abbas Tollensis, obtinet a Stephano IX PP. nt monasterium eius sub protectione S. Sedis recipiatur et soli eius abbatii subiectum declaretur, 641 a.
- Arnulphus archiepiscopus Remensis non iniuria depositus fuit, 484, a. Eius tamen depositio inconsulta Romana Sede facta est, *ibid.* Suae Ecclesiae restituitur, *ibid.* Bona Remensis Ecclesiae in integrum ei redduntur, *ibid.* b.
- Arnustus episcopus Narbonensis petit bonorum Ecclesiae sua confirmationem a Stephano VI PP., 575 a. Haec bona a pontifice illo confirmantur cum donationibus regalibus et imperialibus, *ibid.* b.
- Atulense monasterium a comitibus Rossillionensibus constructum fuit, 418 b. Sub protectione et ditione S. Sedis accipitur, 419 a. Eius bona confirmantur, *ibid.* Declaratur immunis a quacumque saeculari vel ecclesiastica potestate, *ibid.*

- A**sculana Ecclesia a Leone IX confirmationem bonorum omnium ad eam pertinencium obtinet, 618 *b.*
- A**tho episcopus Florentinus donat bona sua episcopo Florentino et caonicis cathedralis illius, 551 *b.* Haec bona praesuli Florentino atque eius cathedrali Ecclesiae confirmantur a Benedicto IX PP., *ibid.* et *seq.*
- A**tticens metropolita Epiri cum episcopis provinciae suae de indignissima afflictione quam pertulit conqueritur apud Leonem I PP., 51 *a.*
- A**atto abbas Vulturuensis obtinet a Stephano II PP. confirmationem iurum omnium et bonorum ad eins monasterium spectanetum, 239 *b.*
- A**udax episcopus Astensis bona nonnulla eius successoribus et canonicis cathedralis Ecclesiae S. Mariae Astensis donat, 290 *a* et *b.* Haec donatio confirmator a Sergio II PP.
- A**ugustinus Anglorum episcopus obtinet usum pallii a Gregorio I PP., 172 *a.* Totius Britanniae Primas constituitur, *ibid. b.*
- A**ugustodunense xenodochium a Siagrio episcopo et Brunichilde regina construtum fuit, 175 *a.* Redditur immunis a qualibet molestia, vi etc., *ibid.*
- A**urelianus episcopus Arelatensis vicarius S. Sedis in Gallia mittitur, 152 *a.* Pallium ei conceditur, 153 *a.*
- A**usonensis Ecclesia primatum obtinet a Ioanne XIII PP. super Tarraconensem, cuius archiepiscopus ab Ausonensi ordinari debet, 423 *b*, 426 *a* et *b.*
- A**uxanius episcopus Arelatensis vicarius Sedis Apostolicae in Gallia destinatur, 149 *b.* Pallium ei conceditur, 150 *a.* Delegatur ei cognitio causae Praetestati episcopi a Vigilio PP., 151 *b.*
- A**ymardus abbas Cluniacensis obtinet ab Agapeto II PP. ut monasterium eius sub Apostolicae Sedis iurisdictione recipiatur, nec non confirmationem bonorum omnium et immunitatum eius a quacumque laicali et ecclesiastica iurisdictione, 599 *b* et *seq.*
- A**zo abbas Sublacensis bonorum, iurum, privilegiorum coenobii Sublacensis confirmationem a Nicolao I PP. obtinet, 519 *a.*

B

- B**acauda episcopus Formiensis obtinet a Gregorio I PP. unionem desolatae Minturnensis Ecclesiae Formensi, in qua requiescit corpus S. Erasmi, 159 *b*, 160 *a.*
- B**alneolense monasterium ad preces Bonifilii abbatis bonorum suorum confirmationem a Benedicto VIII PP. obtinet, 516 *b.* Multis privilegiis et exemptionibus ab eodem Pontifice donatur, 519 *b*, 520 *a.*
- B**ambergensis Ecclesia a Ioanne XVIII PP. confirmationem erectionis eius in episcopatum habet, 188 *a.* Confirmantur quoque ei bona et exemptiones, *ibid. b.*
- B**aptismus bigamiam non eluit, 48 *b.* Quo tempore dandus, 64 *a*, 104 *a.* In eo symbolum recitandum, 70 *b.* Bis illud suscipere facinus inexpiable, 74 *b.* Cum rebaptizatis quomodo agendum, 92 *b.*
- B**athildes Francorum regina Corbeiense monasterium fundat, 296 *b.*
- B**azo episcopus Tarvisinus bona nonnulla donat monasterio S. Mariae ad Mulianas, 652 *b.*
- B**enedictus episcopus Portuensis a Benedicto VIII PP. obtinet confirmationem bonorum et iurum omnium cathedralis Ecclesiae suae, 527 *b* et *seq.*
- B**enedictus (S.) regulam pro monachis scribit, 236 *b.* Monachorum dux et pater declaratur, 589 *b.*

- Benedictus abbas S. Saturnini Carcassonensis cum Rodgario rege Romam accedit, petit et obtinet a Benedicto papa VII confirmationem donationis factae a Rodgario comite Carcassonensi monasterio, 446 b, 447 a.
- Benedictus abbas Sanctae Mariae in Organo Veronensi confirmationem privilegiorum, exemptionum et iurium monasterii sui obtinet a Ioanne X PP., 581 b.
- Benedicti (S.) corpus in Floriacense monasterio humatur, 280 b.
- Benedicti (S.) regula approbat, 166 a et seq.
- Benenatus episcopus Misenates Cumanae Ecclesiae eius unitae praeficitur, 160 b.
- Beneventana Ecclesia a Ioanne XII PP. confirmationem obtinet bonorum suorum ac privilegiorum a summis Pontificibus ei concessorum, 407 b. Archiepiscopalibus sedes declaratur, 421 b. Ecclesiae ei suffraganea, 422 a et 432 b.
- Benigni (S.) monasterium Ipporeiensis dioecesis sub protectione S. Sedis recipitur, 487 a.
- Berardus episcopus Asculanus a Leone IX PP. confirmationem bonorum omnium ad suam Ecclesiam pertinentium obtinet, 618 b.
- Berardus abbas Farsensis privilegiorum et iurium monasterii sui confirmationem obtinet a Leone IX, 618 b et seq.
- Berengarius episcopus Virdunensis monasterium S. Victoris fundat et dotat, 427 a.
- Bernardus episcopus Placentinus privilegium quo Ecclesia sua sub tuitione S. Sedis recipitur, eius bona et privilegia confirmantur, obtinet a Stephano V, 565 a.
- Bernardus comes Feniliensis monasterium S. Petri fundat, 502 b.
- Bernardus comes Bisuldunensis monasterium S. Genesii fundat, 475 a.
- Bernerus abbas Humolariensis privilegium obtinet a Ioanne XII PP. quo praecepitur ut abbatiam Humolariensem neano unquam saecularium possideat, 409 a.
- Berno abbas Gigniacensis privilegia multa pro monasterio suo obtinet a Formoso III PP., 570 a.
- Bertarii (S.) Santense monasterium bonorum confirmationem et privilegia nonnulla obtinet a Leone IX PP., 602 b et seq.
- Bertarius abbas Cassinensis confirmationem honorum, ac subiectionem monasterii sui soli Apostolicae Sedi a Ioanne VIII PP. obtinet, 558 b.
- Bertulphus abbas Bobiensis petit et obtinet ab Honorio I ut monasterio suo Ss. Petri et Pauli privilegia aliqua largiantur, 177 b et seq.
- Bigami ad sacerdotium non sunt promovendi, 41 a et 48 b.
- Bisuldunense monasterium sub Apostolicae Sedis tutela recipitur, 444, a. Ei nonnulla privilegia conceduntur, 445 a et b. In episcopatum erigitur, 525 a et seq.
- Blandiniense monasterium a Sigiberto Francorum rege constitutum et dicatum, bonorum suorum confirmationem a Martino I PP. obtinet, 206 a.
- Bobiense monasterium a Columbanu Scoto fundatum sub protectione S. Sedis suscipitur, nonnullaque ei conceduntur exemptiones, 478 a. Theodorus I PP. plurima privilegia ei concedit, 184 b. Eius abbati permittitur usus anuli et mitrae, 185 a. Ab episcopo dioecesano eximitur, 185 b. A monachis eligendus declaratur, 186 b.
- Bonifacius Sedis Apostolicae vicarius per Boioariam et Alemanniam constituitur, 250 a. Confirmantur gesta ab eo, *ibid.* b et seq. Fuldense monasterium construit, 257 b.
- Bonifilius abbas Balneolensis confirmationem bonorum monasterii sui a Benedecto VIII PP. obtinet, 516 a.
- Bonizo abbas S. Petri Perusinensis Gregorium IV PP. rogat et obtinet ut monasterium suum sub Apostolicae Sedis potestate recipiat, 282 a.

- Bononiensis Ecclesia obtinet a Ioanne XIII PP. confirmationem privilegii ei concessi a Leone V PP., 414 *a.*
- Bremensis Ecclesia Hamburgensi unitur, 504 *a.* Libera a Coloniensis archiepiscopi iurisdictione declaratur, 505 *b.* In suffraganeam archiepiscopi illius adiudicatur a Formoso III, 571 *a.*
- Breunoviense monasterium ab Adalberto Pragensi fundatur, 461 *a.*
- Brouiense monasterium a Gerardo abate ad meliorem disciplinam redigitur, 585 *a.* Corpus S. Eugenii archiep. Toletani possidet, *ibid. b.* Nonnulla privilegia ei conceduntur a Stephano VII PP., *ibid.*

C

- Caesarius abbas Montiserrati obtinet a Benedicto VI ut monasterium suum ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione liberum declaretur, variisque privilegiis donetur, 452 *a et b.*
- Campirotundi monasterium confirmationem bonorum suorum a Benedicto VIII PP. obtinet, 520 *a et seq.*
- Canigonense monasterium honorum necnon privilegiorum suorum confirmationem obtinet a Sergio IV PP., 505 *b et seq.*
- Canones ecclesiastici ab omnibus sunt observandi, 101 *b.* Quando ab eis dispensandum, 196 *a et b.*
- Cantuariensis Ecclesia, 178 *b.* Primatus Britanniae ei conceditur ac confirmatur, 179 *a.*
- Caput-Trebiae monasterium a Carolomanno constructum, 556. Privilegia ei nonnulla conceduntur, 557 *a.*
- Carcassonense monasterium confirmationem donationis sibi factae a Rodgario comite obtinet a Benedicto VII, 446 *b et seq.*
- Carilefi (S.) monasterium immediate Apostolicae Sedi subiectum declaratur a Nicolao I PP., 515 *a.* Eius privilegia numerantur et confirmantur, 516 *et seq.*
- Carthaginensis Ecclesia, 625 *a.* Episcopus eius totius Africæ metropolitans, *ibid.*
- Carolus Maganus Saxones ad Christi fidem perduxit, 279 *a.*
- Carolus Calvus bona nonnulla monasterio Vedastino donat, 554 *b.* Donat alia monachis Herensibus, 557 *a.* Alia monasterio S. Medardi, 542 *a.*
- Casauriense monasterium confirmationem privilegiorum et exemptionum suarum a Leone IX PP. obtinet, 608 *a et seq.*
- Cassinense monasterium liberum ab omni iurisdictione declaratur, 558 *b.* Decretum pro libertate abbatis eius, *ibid. et 559 a.* Restituitur ei monasterium S. Crucis in Hierusalem de urbe, 627 *b.* Alia privilegia conceduntur eius abbatibus, 655 *a.* Aliam obtinet confirmationem bonorum, 650 *b.*
- Chaledonensis synodus confirmatur, 77 *a.* Eius praestantia, 142 *a et b.*
- Childebertus Francorum rex monasterium Arelatense fundat, 470 *a.*
- Clerici foenus exercere non debeat, 47 *b.* Si de propriis abundent, de Ecclesiarum redditibus communicare prohibentur, 297 *b.*
- Cluniacense monasterium immune ab omni iurisdictione declaratur, 599 *b.* Privilegiis donatur, 400 *a.* Bona eius confirmantur, *ibid. a et b.* Illa detinente excommunicantur, 552 *b.* Hoc monasterium specialiter ad S. Sedem pertinet, 555 *b.* Privilegia alia ei conceduntur, 549 *b*, 550 *a et b*, nec non 58 *a et b.*
- Coloniensis Ecclesia antiquorum privilegiorum suorum confirmationem obtinet, 615 *et seq.* Eius archiepiscopi S. R. E. cancellarii perpetui declarantur, *ibi*

- Eis conceditur Ecclesia S. Ioannis ante Portam Latinam de urbe, *ibid.* Bona ei confirmantur, *ibid.* Alia privilegia ei conceduntur, *ibid.*
- Columbanus Scotus Luxoviense monasterium fundat, 185 a. Fundat quoque Boniense, 184 b.
- Concilia in locis commodioribus celebranda, 856 et seq. Et bis in anno, 134 a.
- Concubina, quae sit, 44 b.
- Confessio auricularis et secreta, 80 a.
- Constantis imperatoris Typus, 189 a. Damnatus, *ibid.*
- Corbeiense monasterium privilegia nonnulla obtinet, 296 a et b, neenon 512 b et 578 a et b. Haec privilegia confirmantur ei, 297 a. Eximitur a iure episcopali, 298 a. Statuta nonnulla, 501 a et b. Bona eius confirmantur, 512 a.
- Confirmantur quoque ei omnia pontificia diplomata a Leone IX PP., 606 b.
- Crucis (S.) Werden. monasterium privilegia nonnulla obtinet a Leone IX PP., 590 a.
- Cum in Ecclesia Misenati unitur, 160 b.
- Cupersanense monasterium multis privilegiis donatur, 259 a et seq.
- Cuxanense monasterium confirmationem honorum suorum obtinet, 401 a, nec non 496 a. Soli Apostolicae Sedi subiicitur, 402 a et 451 b. Eius exemptiones enumerantur, *ibid.*
- Cuyananense monasterium confirmationem honorum suorum obtinet a Sergio IV PP., 495 b et seq.
- Cyrus episcopus Alexandrinus, 188 a.

D

- Daniel abbas Solemniacensis obtinet a Marino I PP. ut monasterium suum recipiatur sub tuitione Sedis Apostolicae, confirmationemque donationum Francorum regum et privilegia alia multa, 560 b, 561 a et b.
- Darentasiensis Ecclesia, sine praecidicio privilegiorum suorum, Ecclesiae Viennensi subiicitur a Nicolao I PP., 550 a et b.
- Defensores S. R. E. honore Regionariorum decorantur, 168 a. Nonnulla statuta pro eorumdem collegio, *ibid.* b.
- Desiderius rex Longobardorum cellam Godith donat Trenoriciensi monasterio, 343 b et seq.
- Diaconus cessare debet ab opere coningali, 44 b. Quales in eo esse debeant qualitates, 194 b. Quibus de causis dignitate privandus, 235 a et b.
- Dionysianum monasterium obtinet a Stephano II PP. ut in sinn eius sex diaconi constituantur, eisdemque dalmaticae usus ad missarum solemnia concedantur, dummodo monachi apostolicos legatos recipere debeant, 246 a. Proprius ei datur episcopus, 256 a. Alia privilegia ei conceduntur, *ibid.* b et 501 b.
- Dispensatio debet esse canta, 102 a.
- Dominiacus abbas Casauriensis confirmationem privilegiorum et exemptionum monasterii S. Clementis obtinet a Leone IX PP., 608 a et b.
- Donatus Novatianorum episcopus, 42 a.
- Dorobernensis Ecclesia obtinet ab Honorio I ut primatum omnium Ecclesiarum Britanniae Cantuariensis archiepiscopus obtineat, 178 b, 179 a et b.
- Drogus archiepiscopus Metensis vicarius Sedis Apostolicae in Gallia et Germania eligitur, 288 b.

E

- Ebbo archiepiscopus Remensis** mittitur a Paschali PP. ad evangelizandum in partibus septentrionalibus, 271 *a.*
- Eberardus episcopus Bambergensis** confirmationem privilegiorum Ecclesiae suae obtinet a Benedicto VIII PP., 508 *a.*
- Ebredunensis Ecclesia bonorum ac privilegiorum suorum confirmationem** obtinet a Victore II PP., 657 *a.*
- Ecclesia diversa in sinn eius** habet merita, diversaque ministeria, 40 *a.* Eius praedia non alienanda, 143 *a.* Eius redditus quomodo dividendi, 107 *a.* Non sunt alienandi, 150 *a.*
- Ecclesia Ss. XII Apostolorum** a Pelagio PP. initia fuit, 156 *a.* Absoluta a Ioanne III PP., *ibid.* Huius basilicae parochiae fines, *ibid. b.* Donaria et bona, *ibid.*
- Ecclesiae sine auctoritate romani Pontificis** non sunt dedicandae, 106 *b.*
- Edgarus Angliae rex** laudatur a Ioanne XIII PP., 416 *b.*
- Eldradus abbas Vizeliacensis** confirmationem privilegiorum suorum et constitutionem ne decimac ab Augustodunensibus episcopis ei debitae ullo modo diminuantur obtinet a Benedicto VI PP., 454 *b.* et seq.
- Eligius episcopus Noviomagensis** monasterium Solemniacense fundat, 560 *b.*
- Elnonense monasterium** a Sigeberto rege constructum fuit, 203 *b.* Bona ei confirmantur a Martino I PP., *ibid.* Privilegia nonnullae ei conceduntur ab eodem pontifice, 206 *a.*
- Epiphanins episcopus Constantinopolitanus** Sedis Apostolieae vicarius eligitur, 141 *a.*
- Episcopatus** est unus ex septem Ecclesiae ordinibus, 524 *b.*
- Episcopus non ordinandus** ubi prius non fuerit, 41 *b.* Nec sine consensu metropolitani, 87 *a.* Servum alterius ad clericatum promovere non debet, 46 *b.* Cleri et populi consensu est eligendus, 52 *b.* De Ecclesia in Ecclesiam non transire debet, 87 *a.* Pontificum adiutor esse debet, 84 *b.* Quae qualitates requirendae sunt in eius electione, 87 *b.* Ab eo non sunt dedicandae basilicae sine praeceptione Papae, 102 *b.*, 106 *b.* A sua Ecclesia recedere non debet inconsulto vicario apostolico, 150 *a.* et 151 *b.* Quibus de causis dignitate privandus, 253 *a.* Eo vivente successor designari non debet, *ibid. b.* Nec ipse alterius diœcesim invadere, 256 *a.*
- Episcoporum iudicia et causae maiores** Summo Pontifici reservata sunt, 521 *b.*, 522 *a.*
- Episcopis ante pallii receptionem** non licet consecrationem facere, 530 *b.* Eorum bona diripientes excommunicantur, 611 *b.* Controversiae inter eos si orientur amicabiliter componendae sunt, vel ad Sedem Apostolicam deferendae, 626 *a.*
- Erasmi monasterium** Romae in monte Cœlio situm Sublacensi abbatii donatur, 591 *a.*
- Erkanbaldus abbas Fuldensis**, 476 *b.*
- Ermengaudius episcopus Urgelleensis** archiepiscopalis dignitatis et bonorum omnium ad Ecclesiam suam spectantibus confirmationem a Benedicto VIII PP. obtinet, 510 *b.*
- Eudo abbas Vizeliacensis** confirmationem et renovationem privilegiorum monasterio suo concessorum obtinet a Ioanne VIII PP., 555 *a.*
- Eutychies**, 71 *a.* Eius errores in concilio damnandi, 72 *a.* et 75 *a.* Eius sectatores a R. E. traditionibus deviarunt, 141 *b.*
- Excomunicatis (cum)** nec post mortem communicandum est, 45 *a.*

F

- Farfense monasterium a Faraldo duce Spoletano bonis nonnullis donatur, 213 *a.*
 Privelegia nonnulla ei conceduntur, 214 *a* et 266 *b.* Prior vestiarii S. R. E.
 in iudicem monasterii deputatur, 234 *a.* Aliis bonis donatur a Stephano IV
 PP., 262 *a.* Alia privilegia habet a Leone IX PP., 612 *b.*
- Ferox abbas monasterium S. Mariae in Organo fundat, 158 *b.*
- Ferrariensis Ecclesia cum suis canoniciis sub protectione Sedis Apostolicae suscipi-
 tur, 651 *a.* Bona omnia illis confirmantur, *ibid. b.* Privelegia nonnulla eis con-
 ceduntur, *ibid. et 652 a.*
- Florentina Ecclesia a Benedicto IX PP. obtinet confirmationem bonorum omnium
 ab Athone Florentino episcopo canoniciis cathedralis eius concessorum, 551 *a*
 et seq.
- Floriacense monasterium a Leodebodo abbatte constructum fuit, 280 *b.* In eo a
 Capnana provincia translatum corpus S. Benedicti reverenter humatum fuit,
ibid. Bona eius confirmantur a Gregorio IV PP., 281 *a.* Nonnullis privilegiis
 ab eodem Pontifice donatur, *ibid. b.* Abbas eius primus abbatum in Gallia de-
 claratur, *ibid. et 589 b.*
- Foeminae sacris altaribus ministrare non debent, 106 *b.*
- Foroiuliensis Ecclesia Gradensi subiicitur, atque eius fines determinantur a
 Leone IX, 626 *b* et seq.
- Fridericus archiepiscopus Salisburgensis cum suis successoribus a Benedicto VI PP.
 vicarius apostoliens in Noreia et Pannonia creatur, 455 *a* et seq.
- Frotarius archiepiscopus Burdigalensis ad Ecclesiam Bituricensem transfertur, 536
a et 539 *b.*
- Fructuariense monasterium S. Benigni Ipporegiensis dioecesis sub protectione Apo-
 stolicae Sedis recipitur liberumque ab omni ecclesiastica vel saeculari iurisdictione
 declaratur, 487 *a* et *b.*
- Fulco abbas Corbeiensis a Leone IX PP. confirmationem bonorum ac privilegiorum
 omnium monasterio suo obtinet, 606 *b* et seq.
- Fuldense monasterium a Bonifacio Moguntino episcopo constructum fuit, 258 *a.*
 Soli Sedi Apostolicae subiicitur, *ibid. et 597 b, 598 a.* Sub eius defensione
 recipitor, 245 *a.* Bona ei confirmantur, 553 *b.* Nonnulla privilegia ei conce-
 duntur, 554 *a, 597 et seq.* Eius abbatii ius prioriale in Gallia et Germania
 asseritur, 447 *a.* Eius abbates a sola Apostolica Sede sunt consecrandi, 476 *b.*
 Ius habent vocandae synodi, 477 *a.* Appellantur ad Apostolicam Sedem, *ibid.*
 Utendi dalmatica et sandalis, *ibid.*
- Fuldradus abbas Dioysianus monasteria nonnulla construit facultate obtenta a
 Stephano II PP., 244 *b.*

G

- Galiatense monasterium Ravennatensi Ecclesiae subiicitur, 247 *a* et *b.*
- Ganderesheimense sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, variisque donatur privi-
 legiis ab Agapeto II PP., 598 *b* et 599 *a.*
- Garinus abbas Cuxanensis bonorum et possessionum eius confirmationem a Ioanne XV
 PP. obtinet, 151 *b, 152 a* et seq.

- Gaudentius episcopus Ausoniensis** ob illicitas ordinationes faetas, munere sacerdotali et ecclesiasticis redditibus privatnr, quarta reddituum portione ei relicta, 88 b.
- Gausbertus abbas Bisuldunensis** obtinet a Benedicto VII PP. ut monasterium eius sub Apostolice Sedis protectione recipiatur, ut bona et possessiones ei confirmantur, et nonnullis privilegiis donetur, 444 b, 445 a et b.
- Ganzbertus abbas Arulensis** a Sergio IV PP. obtinet, ut monasterium eius sub protectione Sedis Apostolicae recipiatur et a cuiuscumque personae, etiam episcopi ordinarii iurisdictione eximetur, 504 b et seq.
- Gebeardus episcopus Constantiensis** monasterium S. Gregorii ad Rhennm fundat, 434 a.
- Geilo abbas monasterii Herensis** confirmationem donationis a Carolo imperatore factae monachis Herensibus obtinet a Ioanne VIII PP., 557 a et seq.
- Geilo abbas Trenoreiensis** confirmationem privilegiorum vel regiorum vel episcopaliūm quae monasterio eius concessa erant, nec non declarationem, ut liberum illud sit ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione obtinet a Ioanne VIII PP., 558 a et seq., 545 b et seq.
- Gemblacense monasterium** confirmationem honorum suorum et privilegia nonnulla obtinet a Benedicto VII PP., 447 b et seq.
- Genavensis Ecclesia Viennensi** subiicitur a Nicolao I, 550 a et b.
- Genesii (S.) Bisuldunense** monasterium honorum suorum confirmationem et nonnulla privilegia obtinet a Gregorio V PP., 475 a et seq. A Benedicto VIII PP. sub protectione S. Sedis recipitur, 525 a et b. Ab eodem Pontifice in episcopatum erigitur, 525 a et seq.
- Gerardus (B.) episcopus Tullensis** per eius sanctimoniam laudatur, in sanctorum numero adscribitur, eiusque festivitatis dies indicatur a Leone IX PP., 600 a et seq.
- Gerardus comes Augustodunensis** monasterium Vizeliacense fundat in pago Avallenisi, 507 a. Multis privilegiis donatur a Nicolao I PP., *ibid.* b et seq. A Ioanne VIII PP. confirmationem et renovationem privilegiorum istorum obtinet, 555 a et seq.
- Gerardus abbas Broniensis** monasterium suum ad meliorem disciplinam redigit, 585 a et b.
- Gerbertus archiepiscopus Ravennatensis** obtinet a Gregorio V multa privilegia, multasque donationes Ecclesiae suae, 470 a et seq.
- Germanus patriarcha Constantinopolitanus** laudatur a Gregorio II PP. ut vir multa rerum cum ecclesiasticarum, tum civilium experientia pollens, 222 a.
- Gerundensis Ecclesia** obtinet a Formoso III PP. confirmationem honorum et possessionum ad ipsum spectantium, 568 b. Similia privilegia obtinet a Romano III PP., 576 a et b. Nec non a Silvestro II PP., 481 a et seq.
- Gherardus archiepiscopus Lauriacensis** responsiones habet a Leone VII PP. super varias consultationes eius, 592 b et seq. Ab Agapeto II PP. autem ut metropolitus homines restitnatur Ecclesiae suae obtinet, 403 a et seq.
- Gigniacense monasterium** a Bernone et eius consobrino constructum fuit, 270 a. Sub Apostolice Sedis protectione recipitur, liberum ab omni aliena iurisdictione declaratur, eiusque bona omnia confirmantur a Formoso III PP., 570 a et seq.
- Glastoniense monasterium** sub protectione Sedis Apostolicae recipitur et privilegiis nonnullis donatur a Ioanne XIII PP., 428 a et b.
- Gondefredus abbas Cuxanensis** confirmationem omnium honorum monasterio suo obtinet ab Agapeto II PP., 401 a et seq.
- Gottifredus abbas Novaliciensis** monasterio suo iuxta Bremetum translato et postea Bremetense dieto, confirmationem honorum obtinet a Benedicto VIII PP., 512 a et seq.

- Gradensis Ecclesia, 157 a. Eius dignitas, *ibid.* Metropolicum ius, *ibid.* et seq. Irritato Aquileiensi patriarchae concesso privilegio, Gradensis confirmatur patriarchatus, 545 a et seq., nec non 563 a et b. Gradus totius Venetiae et Istriæ caput et metropolis a Leone IX PP. declaratur, 626 b. Obedientia ab episcopis suffraganeis patriarchae debita, *ibid.*
- Gratiosus episcopus Numentanus, 461 a. Ecclesia S. Anthemii Ecclesiae suae unita ei gubernanda traditur a Gregorio I PP., *ibid.* b.
- Gregorius episcops Mutinensis adhibita vi episcopus ordinatur a Ioanne episcopo Ravennati, 89 a. Ei demandatur Ecclesia Mutinensis gubernanda, redditibus assignatis, *ibid.* b.
- Gregorii (S.) ad Rhenum monasterium a Gebehardo Constantiensi episcopo construtum fuit, 454 a. Sub tuitione Sedi Apostolicae suscipitur, *ibid.* Privilegia ei nonnulla conceduntur a Ioanne XV PP., *ibid.* et 453 a.
- Guarinus abbas Lusatensis sibi, eiusque successoribus ius obtinet a Ioanne XVIII PP. in quatuor monasteriis, rebusque in eisdem pertinentibus in perpetuum, 489 a et seq.
- Guifredus episcopus Bisuldunensis Ecclesiae constituitur, 525 a et b, nec non seq. Guillelmus i comes Gebennensis Cluniacense monasterium honis nonnullis ditat, 599 b. Gunderarda abbatissa S. Crucis in Werde confirmationem foundationis et advocacie monasterii sui, nee non decreta nonnulla ad eius regulam et stabilitatem obtinet a Leone IX, 590 a et seq.

II

- Hamburgensis Ecclesia, 279 a. Archiepiscopalis efficitur, et eius archiepiscopi legati perpetui Sanctae Sedis apud Danos, Slavos etc. declarantur a Gregorio IV PP., 279 b. Subiiciuntur eia Leone IV PP. provinciae ad fidem conversae ab Hansario, 291 b. Archiepiscopi eius pallio decorantur ab eodem pontifice, 292 a. Unitur ei Ecclesia Bremensis a Nicolao I PP., 504. Eius privilegia confirmantur ab eodem pontifice, *ibid.* b et seq. Ei subiicitur monasterium Ramesloae, 508 b. Huius Ecclesiae fundatio et caeteri casus narrantur, *ibid.* 509 et seq.
- Hartwicus episcopus Bambergensis pallium obtinet a Leone IX, 624 a..
- Haeretici resipiscentes quomodo sunt ab Ecclesia recipiendi, 49 a et b. Eorum errores sunt manifestandi ut vitari possint, *ibid.* b. Societas vero eorum est vittanda, 157 b et 192 a. Nihil habent commune cum patribus, *ibid.*
- Helenensis Ecclesia (iam Rossilionensis) obtinet a Romano III PP. ut bona eius omnia confirmantur, liberaque ob omni eniuscumque personae molestia sub anathematis poena futura decernentur, 574 b et seq.
- Helias patriarcha Aquileiensis obtinet a Pelagio II, ut castrum Gradense fiat Venetiarum et Istriæ metropolis, 157 b et seq.
- Helnonense monasterium a Sigiberto rege constructum, 205 b.
- Herense monasterium bonorum ac privilegiorum suorum confirmationem obtinet a Ioanne VIII PP., 557 a et seq.
- Hermanus episcopus Coloniensis titulum obtinet a Leone IX PP. cancellarii S. R. E. cum Ecclesia S. Ioannis ante Portam Latinam, 615 b. Bona nonnulla largitur Ecclesiae suae, 616 a et seq.
- Hermes invasor Ecclesiae Narbonensis temerarius invasor declaratur, 82 a. Quomodo cum eo actum sit, *ibid.* et b.
- Heroldus archiepiscopus Salisburgensis deponitur et excommunicatur, 414 b et seq.

- Heripolensis Ecclesia episcopalnis sedes declaratur a Zacharia PP., 252 *b* et *seq.*
- Hilarius abbas Volturnensis monasterio suo S. Vincentii confirmationem bonorum omnium, immunitatum, privilegiorum obtinet a Sergio IV PP., 491 *a.*
- Hildebrandus episcopus Sylvae Candidae concessionem seu confirmationem bonorum omnium ad Ecclesiam suam spectantium obtinet a Sergio III PP., 579 *b* et *seq.*
- Hildesindus abbas Rodensis obtinet a Benedicto VI PP. ut monasterium suum S. Petri sub tuitione Sedis Apostolicae recipiatur, confirmatisque omnibus bonis, liberum ab omni iurisdictione declaratur et multis privilegiis augetur, 456 *a* et *b* et *seq.* Similem confirmationem, similiaque privilegia habet quoque a Ioanne XV PP., 435 *a, b* et *seq.*
- Hinemarus archiepiscopus Rhemensis non damnandus nisi a Romano Pontifice declaratur a Benedicto III PP., 590 *a.* Confirmationem privilegiorum Ecclesiae suae obtinet ab eodem pontifice, *ibid.*
- Honoratus abbas monasterii Sublacensis obtinet a Gregorio I PP., ut monasterii eius seu sacri specus bona iura confirmantur ac regula a S. Benedicto exarata approbetur et promulgetur, 166 *a, b* et *seq.*
- Honorius archiepiscopus Cantuariensis Britanniae primas ab Honorio I PP. declaratur, 179 *a.*
- Hudamars abbas confirmationem privilegiorum quae Marinus II Fulensi suo monasterio concesserat, obtinet ab Augusto II PP., 597 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Hugo episcopus Antissiodorensis absolvitur a Ioanne XIX PP., 548 *b.*
- Hugo abbas Cluniacensis obtinet a Leone IX PP. ut monasterium suum confirmationem bonorum ac privilegiorum habeat, nec non solius Sedis Apostolicae iuri subiectum declaretur, 582 *b* et *seq.*
- Hugo abbas Farfensis obtinet a Benedicto VIII PP. ut coenobio suo concedatur monasterium S. Laurentii in Maeri comitatu Campanino, 526 *b* et *seq.*
- Hugo abbas S. Martini Turoensis obtinet decretum a Leone VII PP. ne foeminae ingrediantur coenobiū suum nisi orationis causa, 588 *a* et *seq.*
- Hugo comes Leuconensis in comitatu suo monasterium S. Walarini in solitudinem iam redactum restaurat, 445 *b* et *seq.*
- Humbertus episcopus Sylvae Candidae, 658 *b* et *seq.*
- Humolariensis abbatia decretum obtinet pro sua immunitate a Ioanne XII PP., 409 *a* et *b.*
- Hungariae regnum suū protectione romanae Ecclesiae recipitur a Silvestro II PP., 478 *a.* Eius reges obedientiam Sedi Apostolicae praestare tenentur, *ibid. b.*

I

- Illyrici provinciae sub iure Apostolicae Sedis declarantur a Ioanne VIII PP., 547 *b* et *seq.*
- Imagines sanctorum quare fidelibus proponantur, 221 *a.*
- Imperatoris munus in conciliis quale sit, 222 *b.*
- Ingoaldus abbas Farfensis confirmationem bonorum oblationumque factarum coenobio suo, nec non legatorum obeuntium concessionem obtinet a Paschali PP., 266 *a, b* et *seq.*
- Interamnum urbs, 502 *b.* Eius dominii fines, 505 *a.* Omnia bona ei confirmantur a Benedicto VIII PP., nonnullis additis privilegiis, *ibid. b.*

- Ioannes archiepiscopus Ravennatensis confirmationem privilegiorum Ecclesiae suaē obtinet a Gregorio V PP., 466 *a, b et seq.*
- Ioannes archiepiscopus Salernitaṇs confirmationem metropolitici iuris Ecclesiae suaē obtinet a Leone IX, 608 *b et seq.*
- Ioannes episcopus Ravennatensis orat Gregorium V PP. ut subiiciat sibi Montefefetranam Ecclesiam, illamque habet ab illo cum omnibus pertinentiis, 468 *b. 469 a.*
- Ioannes episcopus Pennensis privilegia aliqua obtinet a Nicolao II PP., 654 *a et b.*
- Ioannes episcopus Papiensis Ecclesiae suac confirmationem privilegiorum a S. Hormisda PP. concessorum obtinet a Ioanne VIII PP., 551 *b et seq.*
- Ioannes episcopus Pestanus ad Ecclesiam Salernitanam translationis eius confirmationem nec non pallium obtinet a Clemente II PP., 575 *b et seq.*
- Ioannes episcopus Philadelphiae vicarius Sedis Apostolicae in Oriente declaratur a Martino I PP. cum potestate constituendi episcopos et presbyteros, lapsosque ad fidem redeuntes in pristino dignitatis gradu collocandi, 195 *b et seq.*
- Ioannes episcopus Velitrinus unionem desolatae ab hostibus Trium Tabernarum Ecclesiae cum sua obtinet a Gregorio I PP., 161 *a.*
- Ioannes episcopus Tarragonensis vicarius Sedis Apostolicae in provinciis Hispaniarum eligitur ab Hormisda I PP., 154 *b et 155 a.*
- Ioannes abbas Vulturnensis renovationem privilegiorum et confirmationem iurium monasterio suo obtinet a Benedicto VIII PP., 447 *b.*
- Ioannis (S.) et Stephanii Ravennatense monasterium in civitate Classe positum concessionem nonnullorum privilegiorum obtinet a Gregorio I PP., 168 *b, 169 a et seq.*
- Iosue abbas Vulturnensis confirmationem bonorum monasterio suo obtinet a Paschali PP., et ut illud sub apostolica protectione recipiatur et liberum ab omni euiscumque personae inrisdictione declaretur, 269 *a et b et seq.*
- Iustinae (S.) Patavinensis monasterium intuitu Lotharii primi imperatoris confirmationem bonorum et iurium obtinet a Gregorio IV PP., 277 *a et b et seq.*

L

- Laiei per saltum ad sacerdotium transferendi, 155 *a et b, 154 b, 164 b.*
- Landulphus episcopus Beneventanus obtinet a Ioanne XII PP. confirmationem bonorum et privilegiorum a summis pontificibus Ecclesiae suaē concessorum, 407 *b et seq.*
- Laureacensis episcopatus in pristinum gradum restituitur ab Eugenio II PP., 272 *b, 275 a et b.* Metropoliticum ius ei conceditur ab Agapeto II PP., 403 *b et seq.*
- A Salishurgensis Ecclesiae irre eximitur a Benedicto VII PP., 441 *b et seq.*
- Laurentii (S.) monasterium in Maeri comitatū Campanino, rogatu Hugonis Farfensis abbatis, coenobio suo conceditur, 526 *b.*
- Leo Isaurus imperator einsque haeresis de sacris imaginibus, 218 *a et seq.*
- Leo abbas Sublacensis donationem monasterii S. Erasmi Romae in Monte Caelio, aliorumque bonorum obtinet a Leone VII PP., 591 *a et seq.*
- Leo abbas Vulturnensis confirmationem iurium et bonorum omnium ad monasterium suum spectantium obtinet a Marino II sen. Martino III PP., 595 *a et seq.*
- Leodebodus abbas monasterium Floriacense in pago Aurelianense construit, 280 *b.*
- Leontius abbas obtinet a Paulo I PP. constitutum seu diploma de ecclesia et mo-

- nasterio ab eodem Pontifice erectis in paternis aedibus sub titulo Ss. Stephani papae et martyris nec non Silvestri pontificis et confessoris, 248 *a* et *seq.*
- Londoniensis** Ecclesia hisce privilegiis donatur a Gregorio I PP., ut scilicet episcopus eius a synodo propria debeat consecrari et honoris pallium accipere a S. Sede, 172 *a*, ut primatum habeat per Britanniam, *ibid. b*.
- Ludovicus** abbas monasterio Dionysiano confirmationem privilegiorum obtinet a Benedicto III PP., 501 *b* et 502 *a*.
- Lusatense** monasterium superioritatis ius a Ioanne XVIII PP. in aliis monasteriis, quac subiiciuntur ei, nec non confirmationem bonorum, exemptiones, privilegiaque multa ab eodem Pontifice obtinet, 489 *a* et *b* et *seq.*
- Luxoviense** monasterium a Columbano Scoto constructum privilegium immunitatis et exemptionis ab episcopali iurisdictione obtinet a Ioanne IV PP., 182 *b* et *seq.*

M

- Macedonius** Antiochenus falso sibi episcopatus nomen affingit, 196 *b*. Eius electio facta ab haereticis improbatur a Martino I PP., *ibid.*
- Maginarius** abbas monasterii Dionysiani obtinet ab Hadriano I PP. ut coenobio suo confirmetur privilegia a summis Pontificibus ei concessa et ut proprium habeat episcopum, 255 *b* et *seq.*
- Magdeburgense** monasterium in episcopatum erigitur a Ioanne XIII PP., 415 *a*. Variis privilegiis donatur ab eodem Pontifice, *ibid.* et *b*.
- Mamertus** episcopus Viennensis extra suos fines Deensibus episcopum dat, 856. Cognitio cause eius synodo quotannis convocanda in Galliae provinciis committitur, 84 *a*.
- Mariae (S.) Astensis** Ecclesia bonis nonnullis donatur ab Audace episcopo suo, 290 *a* et *b*.
- Mariae (S.) Angustodunense** monasterium a Brunichilde et Theodorico rege Siagri episcopi opera constructum fuit, 174 *b*. Variis privilegiis donatur a Gregorio I PP., 175 *a* et *b*.
- Mariae (S.) in Organo Veronense** monasterium obtinet a Pelagio PP. II confirmationem bonorum suorum, ut a Veronensis episcopi *iurisdictione* eximatur et soli Aquileensi patriarchae sit subiectum, 158 *a* et *b*.
- Mariae (S.) ad Mulianas** monasterium bonorum et privilegiorum suorum confirmationem obtinet a Leone IX, 652 *a* et *b*.
- Marinianus** archiepiscopus Ravennatensis confirmationem bonorum, possessionum et privilegiorum ab imperatoribus et summis Pontificibus Ecclesiae suae confessorum, nec non pallium sibi et successoribus suis obtinet a Gregorio I PP., 162 *a* et *seq.* Ab eodem autem Pontifice privilegia nonnulla pro monasterio Ss. Ioannis et Stephani in civitate Classe dioecesis eius posito, 168 *b* et *seq.*
- Marsicana** Ecclesia confirmationem bonorum et privilegia varia obtinet a Stephano IX PP., 644 *b* et *seq.*
- Martialis (S.)** episcopus Lemovicensis a S. Petro baptizatus fuit, 546 *b*. Eius fides et merita, *ibid.* Quare dicendus cum S. Matthia, Luca et Barnaba apostolus, 547 *a*.
- Martini (S.) Thronensis** monasterium constructum ab eodem sancto viro, et variis privilegiis, exemptionibusque donatur a Deodato papa, 208 *a* et *b*, nec non 209 *a* et *b*. A Leone autem VII PP. decretum obtinet ne foeminae ingrediantur illud nisi orationis causa, 588 *a* et *b*, nec non 589 *a*.

- Matrimonii vineulum indissoluble, 78 *a*. Non celebrandum ubi spiritualis affinitas intercedit, 393 *b*.
- Maximianus episcopus Syraeusanus vicarius Apostolicae Sedis per Siciliam a Gregorio I PP. constituitur, 160 *b*.
- Medardi (S.) monasterium confirmationem honorum et privilegiorum suorum obtinet a Ioanne VIII PP., 542 *a* et *b*, nec non 543 *a* et *b*.
- Meinwerens episcopus Paterbonensis privilegium obtinet a Benedicto VIII, quo bona omnia ab imperatoribus ac praecipue a S. Enrico, regibus, dueibus caeterisque omnibus Ecclesiae suae donata confirmantur, 514 *a* et *b*.
- Meldunesburgense monasterium privilegiis nonnullis donatur a Sergio I PP., 211 *b* et 212 *a* et *b*, nec non 215 *a*.
- Mesburgense monasterium in episcopatum erigitur a Ioanne VIII PP. et Magdeburgensi subiicitur ab eodem Pontifice, 415 *a*.
- Metropolitanis sua iura sunt servanda, 52 *a*. Ab episcopis sunt illi eligendi *ibid. b*.
- Michael archiepiscopus Salernitanus confirmationem iurium, privilegiorum metropolitanae Ecclesiae suae iam a summis Pontificibus concessionum obtinet a Sergio IV PP., 495 *a* et *b*.
- Milo abbas S. Iustinae Patavinae confirmationem bonorum et iurum intuitu Lotharii orini coenobio suo obtinet a Gregorio IV PP., 277 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Miniatis S. Florentini monasterium confirmationem honorum omnium ab Ildebrando, Lamberto et Athone Florentinis episcopis ei concessionum obtinet a Benedicto IX PP., 563 *a* et *seq.*
- Minturniensis Ecclesia Formiensi unitur a Gregorio I PP., 159 *b* et *seq.*
- Miro episcopus Gerundensis monasterium Bisuldunense fundat adiuvante illo Olibano et Seniofrido eius fratribus et comitibus Bisuldunensibus, 444 *b* et *seq.*
- Moguntina Ecclesia metropolis creatur a Zacharia PP., et ab eodem Pontifice assignatur ei provincia, 257 *a* et *b*.
- Monachi invito abbate non sunt ordinandi, nec ad honores promovendi, 471. Pro eorum libertate decreta nonnulla donat Gregorius I PP., *ibid.*
- Monothelitarum haeresis refellitur a Martino I PP. in saera Lateranensi synodo ab eodem Pontifice convocata ad illam condemnandam, 187 *b* et *seq.*
- Monteferetana Ecclesia Ravennati subiicitur a Gregorio V PP. cum omnibus bonis et pertinentiis suis, 468 *b* et *seq.*
- Montis Maioris monasterium confirmationem honorum et privilegia plurima obtinet a Gregorio V PP., 475 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Montisserati monasterium ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione liberum declaratur, variisque privilegiis donatur a Benedicto VI PP., 452 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Mosoniense monasterium bonis donatur ab Alberone Remensi episcopo, 559 *b*. Haec bona confirmantur ei a S. Sede, 360 *a*. Tandem privilegium obtinet a Ioanne XIII PP. quo, confirmatis eius bonis, sub protectione Selis Apostolicae recipitur, 428 *b*, 429 *a*.
- Mutinensis Ecclesia Gregorio episcopo gubernanda demandatur, 89 *b*.

N

Narbonensis Ecclesia confirmationem bonorum et privilegia nonnulla obtinet a Stephano VI PP., 573 *a* et *b*, nec non *seq.*

- Nestorii error de incarnatione Verbi, eiusque anathematizatio, 67 *b* et 76 *a*. Quare
damnatus, *ibid.* Eius errores de B. Virgine et de Christo confutati, 158 *b* et *seq.*
Nicetus episcopus Aquileiensis responsiones nonnullas habet a Leone I PP. circa
aliqua quae magnam difficultatem dijudicationis videbantur afferre, 78 *a* et
b, nec non *seq.*
Nivellensis Ecclesia confirmationem privilegiorum sibi a Clemente II PP. concesso-
rum obtinet a Leone IX PP., 584 *a* et *b*.
Nonantulanum monasterium ab Aistulpho Italiae rege constructum fuit, 241 *a*. Eius
abatti conceditur corpus S. Silvestri, ut in suo coenobio illud condat, Eccle-
siamque ei dedicat, *ibid.* Monasterio varia privilegia conceduntur a Stephano II
PP., *ibid.*
Novalicense monasterium iuxta Bremetum translatum, et postea Bremetense dictum,
confirmationem bonorum suorum obtinet a Benedicto VIII PP., 545 *a* et *b*,
nec non *seq.*

O

Obertus abbas coenobio suo S. Miniatis Florentini confirmationem bonorum om-
nium ei concessionum ab Ildebrando, Lamberto et Athone Florentinis episcopis
obtinet a Benedicto IX PP., 563 *a* et *b*, nec non *seq.*

Odilo abbas obtinet a Ioanne XIX PP. confirmationem donationum regum et prin-
cipum, nec non bonorum omnium monasterio suo Cluniacensi, addita libertate
ab eodem Pontifice in regimine monasterii, in saerorum ordinum susceptione,
ac praesertim in abbatis electione, 549 *a* et *b*, nec non *seq.*

Odo episcopus Gerundensis Ecclesiae sua bonorum et iurium omnium confirmatio-
nem obtinet a Silvestro II PP., 481 *a* et *b*, nec non *seq.*

Odo abbas obtinet a Leone VII PP. privilegium quo monasterio suo Floriacensi
confirmantur bona, iura, et immunitates omnes, 589 *a* et *b*, nec non *seq.*

Oliva abbas confirmationem bonorum omnium ad Cuyanense eius monasterium per-
tinentium obtinet a Sergio IV PP., 495 *a* et *b*.

Oratio Dominica an sit adhibenda in benedictione ciborum, 595 *a* et *b*.

Ordines sacris statutis temporibus sunt conferendi, 104 *a*.

Ordinatio quali rata esse possit, 45 *b* et 44 *a*. Illicite ordinati a sacris ministeriis sunt
removendi, 88 *b*. Ordinatio per acceptationem pecuniarum non est danda, 449
a et *b*.

Ordinantes contra statuta canonum ordinationis ius amittunt, 41 *a* et *b*.

Ovetensis Ecclesia Gallaeciae metropolitana efficitur a Ioanne VIII PP., 555 *b* et
556 *a*.

P

Pallii usus non concedendus nisi metropolitis vel eorum accedente consensu, 555 *b*.
Eius usus ad vitam, *ibid.* Quibus diebus utendum eo, *ibid.*

Pandulphus episcopus Marsicanus decretum obtinet a Stephano IV PP. quo epi-
scopatus eius in duas partes antea divisus in pristinum statum restitutor,
644 *b* et *seq.*

Papiensis Ecclesia privilegiornm sibi a S. Hormisda PP. concessionum confirmatio-
nem obtinet a Ioanne VIII PP., 551 *b*. Eius episcopis conceditur ab eodem
Pontifice usus pallii, crucis et equi albi in Dominica Palmarum, secundoque

- festo Paschali, 552 b. Eins cleris ins habet ab eodem Pontifice eligendi episcopum de suo gremio sede vacante, *ibid.*
- Paterbonensis Ecclesia privilegium obtinet a Benedicto VIII PP. quo bona omnia ab imperatoribus ac praecipue a S. Henrico, regibus, ducibus, caeterisque omnibus ei donata confirmantur, 514 a et b.
- Paulus episcopus Thessalonicensis Romanam vocatur ut se ab obiectis expurget, 200 a. Apocrisarios Apostolicae Sedis corruptit, *ibid.* Peccatum suum non confitetur, ideoque anathematizatur a Martino I PP., 201 a et b. Deponitur ab eodem Pontifice, 202 a et b.
- Pauli Samosateni error de Christo damnatur a Leone I PP., 56 a.
- Pauli (S.) basilica ad viam Ostiensem privilegium obtinet a Gregorio I PP. quo bona nonnulla ei assignantur pro luminaribus, 175 b, 176 a.
- Pennensis Ecclesia confirmationem bonorum omnium suorum obtinet a Nicolao II PP., 654 a et b.
- Pelagii errores, 95 b, 96 a et b, 97 a et b, 98. Eiusdem errores confutantur, 98 a.
- Perisinense monasterium sub Apostolicae Sedis protectione recipitur, 282 a.
- Pestanensis Ecclesiae ad Salernitanam translatio conceditur a Gregorio V PP., 462 a.
- Petronacius archiepiscopus Ravennatensis privilegium obtinet a Paschali PP., quo privilegia omnia a summis Pontificibus vel imperatoribus suaee Ecclesiae concessa et bona omnia eidem oblata confirmantur, 267 b et seq.
- Petrus (S.) quare dicatur confessor, apostolus, martyr et princeps apostolorum, 546 b. Primatus eius merces fidei illius, 48 a et 55 b. Eius fides de Incarnatione exposita, 71 b et 72 a. Christum negans non amisit dignitatem, 548 b.
- Petrus episcopus Sylvae Candidae privilegium obtinet a Ioanne XIX PP., quo bona omnia Ecclesiae suaee confirmantur et sibi suisque successoribus per ampla in Ecclesia S. Petri Romae et civitate Leonina iurisdictione conceditur, 556 a et b, nec non seq. A Benedicto autem VIII PP. non absimile privilegium iterum obtinet, 555 a et b, nec non seq.
- Petrus episcopus Papiensis sub protectione non autem iurisdictione sua, iubente Ioanne XIII PP., recipit monasterium S. Salvatoris Papiensis ab Adelayda imperatrice erectum et dotatum, 450 b et 451 a et b.
- Petrus Fullo episcopus Antiochenus pestiferis doctrinis imbutus, 89 b. Eius haeresis priores haereses trascendit, 90 a. Deponitur et damnatur a S. Simplicio PP., *ibid.* Ut sectator Manichaei, Pauli Samasateni, Nestorii et Sabellii ab eodem Pontifice anathematizatur, 90 b et 91 a.
- Petrus abbas Septimianus obtinet a Leone IX PP. ut monasterium suum in dioecesi Florentina situm ab episcopali iurisdictione liberum declaretur, multisque augeatur privilegiis, 581 a et b.
- Petrus abbas Sublacensis obtinet a Gregorio IV PP. ut confirmetur monasterio suo castrum Sublacum cum omnimoda iurisdictione sicut in caeteris eiusdem monasterii castris, 275 a et b, nec non seq.
- Petrus subdiaconus vicarius Sedis Apostolicae intra Siciliam declaratur a Gregorio I PP., 159 a et b.
- Petri (S.) Perusianensis monasterium privilegium obtinet a Gregorio IV PP., sub Apostolicae Sedis potestate recipitur, et confirmatis bonis omnibus ei oblatis, a cuiuscumque personae, etiam dioecesani episcopi iurisdictione eximitur, 282 a et b nec non seq. A Gregorio deinde VI PP. confirmationem omnium privilegiorum, bonorum, iurium suorum obtinet, 570 b et seq. A Stephano IX PP.

- tandem concessionum, aliorumque indultorum confirmationem habet, 642 *b* et *seq.*
- S. Petri monasterium Rodense sub protectione S. Sedis recipitur, 436 *a* et *seq.*
Photini error de Christo, 56 *a*.
- Pietaviensis Ecclesia pro snornm honorum indemnitate decretum obtinet a Ioanne VIII PP., 534 *a* et *b*.
- Piligrinus archiepiscopus Laureacensis pallio donatur et vicarius Sedis Apostolicae in Pannonia declaratur a Benedicto VII PP., 441 *a* et *b* et *seq.*
- Pisana Ecclesia obtinet a Ioanne XIX PP. ut auctoritate illius apostolica canonicis suis confirmetur bona et privilegia omnia, 547 *b* et *seq.*
- Pontifices potestatem habent datam a Domino, 193 *a*. Sunt custodes canonum, 196 *a*. Quae eorum arma sint contra minas principum, 225 *b*. Quam curam de Ecclesiis habere debeant, 284 *a*. Pontifex romanus omnium Ecclesiarum caput et princeps, 295 *b*. Pontificum cura pro sacerorum locornm stabilitate, 351 *b*. Pontifices romani quare dicantur apostolici, 547 *a*. Ad eos tantummodo spectat concilia generalia convocare et episcopos deponere, 626 *a*.
- Poppo patriarcha Aquileiensis obtinet a Ioanne XIX PP. insulam Gradensem cum omni iure, 541 *b*.
- Portuensis Ecclesia bona nonnulla habet a Ioanne XV PP., 158 *b*. Territorium eius iuris S. R. E. declaratur ab eodem Pontifice, *ibid.* et *seq.* Bona haec et iura ei confirmantur a Benedicto VIII PP., 527 *b* et *seq.*; nec non a Ioanne XIX PP., 545 *a* et *seq.*; item a Leone IX. 595 *a*. Ab eodem denique pontifice confirmatur ei insula Lycaonia nonnullis additis privilegiis, *ibid.* et *seq.*
- Potentius legatus in Africam a S. Leone Magno PP. mittitur, 25 *a*.
- Placentina Ecclesia privilegium obtinet a Stephano V PP. quo sub tuitione S. Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia, iura, privilegia pontificia, imperialia vel regia confirmantur, 365 *b* et *seq.* A Gregorio V PP. autem illa Ravennatensi ablata et metropolitana dicta a Ioanne XVI antipapa, eidem restituitur, ac denuo subiicitur, 468 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Pragensis Ecclesia Ss. Viti et Wenceslai in sedem episcopalem erigitur a Ioanne XIII PP., 425 *a*.
- Priscillianus haereses omnes renovat, 54 *b*. Errores eius enumerantur, 55 et *seq.* Refelluntur, *ibid.*
- Privilegia Ecclesiarum non sunt mutanda, 81 *a*. Sua cuique sunt servanda, 154 *a*.
- Probatus abbas Fariensis privilegia nonnulla obtinet ab Hadriano I PP., 254 *a* et *b*, 255 *a* et *b*.

R

- Raimboldus abbas Vulturnensis monasterio suo S. Vincentii confirmationem iurium et bonorum obtinet a Stephano VII PP., 585 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Ramesloë monasterium ab Anschario constructum fuit, 509 *b*. Hamburgensi Ecclesiae subiicitur, 510 *a*.
- Ravennatensis Ecclesia confirmationem bonorum, possessionum et privilegiorum ab imperatoribus et summis Pontificibus ei concessorum, nec non usum pallii in perpetuum archiepiscopis eius ad quos spectat consecrationem episcoporum per Omiliane obtinet a Gregorio I PP., 461 *b* et *seq.* Privilegia haec omnia ei concessa et bona ei oblata confirmantur a Paschali PP., 261 *b* et *seq.*; nec non a Gregorio V PP., 466 *a* et *seq.* Ei datur ius in Placentinam et Montefes-

- retranam Ecclesias ab eodem Pontifice, 468 *a et seq.*; nec non Comaelensis comitatus, cum aliis bonis, 471 *a et seq.* Eius archiepiscopus secundus post Romanum Pontificem locus in conciliis, absente imperatore, ei assignatur a Clemente II PP., 571 *b et seq.*
- Ravennatense monasterium privilegia aliqua obtinet a Gregorio I PP., 169 *a et seq.* Raymundus episcopus Tolosanus confirmationem privilegiorum et metropolici iuris Ecclesiae suae obtinet a Ioanne XI PP., 586 *b et seq.*
- Raynardus comes Santensis monasterium Ss. Bertharii et Atalani fundat, dotat, 602 *b et seq.*
- Remachus (S.) Tungrensis episcopus monasteria Stabulense et Malmundariense fundat, 465 *a.*
- Remensis Ecclesia confirmationem obtinet privilegiorum suorum a Benedicto III PP., 294 *a et b*, nec non *seq.* Ei debetur obedientia ab episcopis Belgii, 511 *a.* Eius primatus, *ibid. b.*
- Remense concilium sub Leone IX PP. habitum ab eodem Pontifice confirmatur, 604 *b et seq.*
- Remigius episcopus Remensis vicarius Sedis Apostolicae in Gallia eligitur a S. Hor-misda PP., 452 *a.*
- Remigii (S.) Remense monasterium corpore B. Remigii nobilitatum, privilegium obtinet a Ioanne XIII PP. quo bona eius et iura ei confirmantur, iniuncta anathematis poena contra molestiam et vim ullam ei inferentes, 429 *b et seq.*
- Restoldus abbas monasterio suo S. Valarici ordinis Benedictini in comitatu Leu-conensi confirmationem obtinet a Benedicto VII PP. et ut illud sub R. E. ditione recipiatur, nonnullisque privilegiis donetur, 445 *b et seq.*
- Riculfus episcopus Ecclesiae suae Helensi (iam Rossilionensis) privilegium obtinet a Romano PP. quo bona eius omnia confirmantur, et libera ab omni cuiuscumque personae molestia sub anathematis poena futura decernuntur, 574 *a et seq.*
- Rituum diversitas populi scandalum parit, 592 *b et seq.*
- Rivipullense monasterium confirmationem bonorum ac privilegiorum suorum omnium obtinet primum ab Agapeto II PP., 404 *a et seq.*; deinde a Sergio IV PP., ad-ditis nonnullis aliis privilegiis, 498 *b et seq.*
- Robertus abbas privilegium obtinet a Ioanne XVIII PP. quo monasterium eius S. Florentii Salmuriensis confirmatur et exemptum declaratur ab omni quacumque potestate, 485 *b et seq.*
- Rodense monasterium sub iure S. R. E. confirmatis eius bonis suscipitur a Benedicto VI PP., 456 *b et seq.* Privilegia et bona confirmantur ei primum a Benedicto VII PP., 445 *a et seq.*, deinde a Ioanne XV PP., 455 *b et seq.*
- Rodgarius comes Carcassonensis monasterium S. Saturnini fundat, 446 *b et seq.*
- Rossilionensis Ecclesia — *Vide* Helenensis Ecclesia.
- Rostagnus archiepiscopus Arelatensis legatus Sedis Apostolicae in Galliae et Germaniae partibus declaratur a Ioanne VIII PP., et pallium accipit ab eodem Pontifice, 548 *b et seq.*
- Rotbaldus episcopus Sessonensis sine Apostolicae Sedi censura damnatus fuit, 524 *a et b.* Irritantur ea quae ab episcopis Galliae contra eum acta fuerant, eiusque Ecclesia pristino gradu restituitur, 525 *b.* Absolvitur a vinculis quibus ab episcopis Galliae fuerat vinclitus ne Ecclesiae praesesset, *ibid.* Ei imponitur ut sit paratus coram Sede Apostolica expurgare se ab obiectis, 527 *b.*
- Rusticus episcopus Narbonensis adhortatur a Leone Magno PP. ne Ecclesiam

suam solitudinis petendae causa deserat, et responsiones nonnullas habet ab eodem Pontifice ad sua consulta, 42 b et seq.

S

- Sacerdotes veteris Testamenti quid figuraverint in eorum coningibus, 40 a. In novo foedere debent esse unius uxoris viri et virginis, *ibid.* Cessare debent ab opere coniugali, 44 b. Iuxta canonum statuta sunt ordinandi, 152 b et seq.
- Sacraenta a malis ministris administrata sunt rata, 128 b. Ab eis non maculantur, 129 a.
- Salernitana Ecclesia in archiepiscopali dignitate confirmatur a Ioanne XV PP., 462 a. Pallium et ius conceditur eius archiepiscopis sibi episcopos suffraganeos ordinandi, *ibid.* Ecclesiae ei subiectae enumerantur, *ibid.* et b. Privilegia haec omnia confirmantur ei a Sergio IV PP., 493 a et b; a Clemente II PP., 576 a et b; ac tandem additis aliis a Leone IX PP., 609 a et seq.
- Salisburgensis Ecclesia assignationem limitum habet ab Agapeto II PP., 405 et 406 a. Episcopi eius Sedis Apostolicae vicarii in Norica et Pannonia declarantur a Benedicto VI PP., 454 a.
- Salla Urgellensis episcopus confirmationem bonorum et iurium ad Ecclesiam suam spectantium obtinet a Silvestro II PP., et ut illa sit immunis a quacumque saeculari potestate, 480 a et b, nec non seq.
- Salmuriense monasterium privilegiorum suorum ac bonorum confirmationen obtinet a Ioanne XVIII PP., 485 b et 486 a.
- Salvatoris (S.) et Iuliae Brixense monasterium ab episcoporum iurisdictione exemptum declaratur a Paulo I PP., 252 b et 253 a.
- Salvatoris (S.) Papiense monasterium protectioni non autem iurisdictioni episcopi Papiensis committitar a Ioanne XIII PP., 450 b, 451 a et b.
- Santense monasterium Ss. Bertarii et Ataleni fundatur et dotatur, 602 b et seq. Confirmantur ei bona a Leone IX PP., 602 b et seq.
- Sapaudus episcopus Arelatensis vicarius Sedis Apostolicae in Gallia eligitur a Pelagio I PP., 154 b. Ab eodem Pontifice pallio decoratur, 155 a et b.
- Saturninini (S.) Carcassonense monasterium corpore S. Hilarii episcopi insigne confirmationem bonorum ac praeципue rerum a Rodgario comite ei donatorum, quae omnia libera a cuiuscumque iurisdictione declarentur obtinet a Benedicto VII PP., 446 b, 447 a.
- Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum curam habet, 48 a. Ad eum causae maiores sunt devolvendae, 85 b et 149 b, 150 a. Sacerdotalis dignitatis mater, et disciplinae ecclesiasticae magistra, 61 b et 62 a. Ab ea non datur appellatio, 109 a et 113 a. Et ipsa non iudicatur, 109 a et 113 a. Eius ius approbandi concilia, 113 a. Damnandi quoque potestas deviantes a fide catholica, 109 b. Reprobando denique male acta et bene gesta confirmandi concilia, *ibid.* et seq. Ex divina ordinatione habet principatum in Ecclesia universa, 126 b. Omnim Ecclesiarum curare debet reintegrationem, 141 b. De eius fide perverse disputantes vel infideliter dubitantes excommunicantur, 147 b. Eius privilegia sunt conservanda, 148 b, et 180 a et b. Nihil concedit contra patrum et canonum statuta, 254 a. Eius auctoritas in iudicandis episcoporum causis, 285 a et b. Omnia ad eum deferenda sunt, 287 b. Ea inconsulta episcoporum causas agere non licet, 324 b, 325 a et b. Probat et reprobat per epistolas decretales, *ibid.* Ipsa de omnibus Ecclesiis

- indicat, 526 *a*. Non indiget consensu synodi, nt damnare possit quempiam episcoporum, *ibid.* Ei a Christo data sunt privilegia, *ibid.* et *b*. Per Petrum apostolatus et episcopatus sumpsit exordium, *ibid.* Quare curam gerat pro canonum observantia caeteris in provinciis, 592 *b* et 595 *a*.
- Septimianum monasterium in dioecesi Florentina situm ab episcopali inrisdictione liberum declaratur, multisque augetur privilegiis a Leone IX PP., 581 *a* et *b*.
- Sergius Constantinopolitanus inter capita Monothelitarum, 188 *a*.
- Servi sine dominorum consensu non sunt ordinandi, 104 *b*.
- Sigibertus Francorum rex Helonense monasterium fundat, 205 *a*. Fundat quoque monasterium Blandinense, 206 *b*.
- Silvestri (S.) corpus conceditur abbatи Nonantulani monasterii, 241 *b*.
- Silvestri (S.) de Urbe monasterium a Paulo I PP. in paternis suis aedibus erigitur, et ab illo multis privilegiis donatur, 248 *a* et *b*, nec non *seq.*
- Simeon (B.) Siracusanus sanctorum numero adscriptus a Benedicto IX PP., 562 *a* et *b*, nec non 563 *a*.
- Simeon (B.) monachus Padolinorensis sanctorum canoni adscriptus a Benedicto VIII PP., 516 *a*.
- Simonia prima haeresis in Ecclesia, 164 *b* et 549 *b*.
- Sixti (S.) Placentinum monasterium sub tuitione Sedis Apostolicae recipitur a Ioanne VIII PP. confirmatis eius bonis, 544 *b* et *seq.* Ab Hadriano deinde III PP. omnium honorum et privilegiorum a summis Pontificibus, imperatoribus, et Angilberga Augusta sibi concessorum confirmationem obtinet, 565 *b* et *seq.*
- Solemnacense monasterium enim bonis ac rebus omnibus sub tuitione Sedis Apostolicae recipitur, confirmatisque Francorum regum donationibus ac chartis, multis aliis privilegiis exornatur a Marino I PP., 560 *b* et 561 *a* et *b*.
- Sophiae (S.) monasterium Beneventanae dioecesis confirmationem honorum, privilegiorum et exemptionum omnium obtinet a Leone IX PP., 617 *a* et *seq.*
- Stabulense monasterium confirmationem honorum, et iuris eligendi abbatis primum ex se, deinde ex Stabulensi coenobio obtinet a Gregorio V PP., 465 *a* et *seq.* Confirmationem denuo donationum istarum, et aliarum a prima sua fundatione factarum obtinet a Leone IX PP., 586 *b* et *seq.*
- Statuta pro collegio Regionariorum, 468 *b*.
- Stephanus Hungariae rex sacra corona donatur a Silvestro II PP., et se, regnumque suum apostolorum principi votet et consecrat, 477 *b* et *seq.*
- Stephani (S.) papae et martyris nec non S. Silvestri PP. Ecclesia ac monasterium constitutum obtinent a Paulo I PP., 248 *a* et *seq.*
- Striganensis Ecclesia Hungariae regni metropolis instituitur et declaratur a Silvestro II PP., 477 *b* et *seq.*
- Sturmio abbas Fulensis confirmationem privilegiorum, libertatum cum rebus, locis ac hominibus ad illud quoquo modo pertinentibus obtinet a Stephano II PP., 245 *b* et *seq.*
- Sublacense monasterium confirmationem honorum et iurium, nec non approbationem et promulgationem regulae a S. Benedicto exaratae obtinet a Gregorio I PP., 166 *a* et *seq.* Castrum Sublaci cum omnimoda iurisdictione sicut in caeteris eius castris confirmatur ei a Gregorio IV, 274 *b* et *seq.* Conceditur ei a Leone VII PP. monasterium S. Erasmi Romae in Monte Coelio additis aliis bonis, 591 *a* et *seq.*
- Suessionensis synodus n*i* confirmatur primum a Benedicto III PP., 294 et *seq.* Deinde a Nicolao I PP., 510 *b* et *seq.*

Sylvae Candidae Ecclesia concessionem seu confirmationem bonorum omnium ad se pertinentium obtinet a Sergio III PP., quibus viii, inoestiamque ullam irrogare sub anathematis poena cuique interdictatur, 579 *b* et seq. A Ioanne deinde XIX PP. privilegium obtinet, quo eius bona confirmantur, eiusque episcopis per ampla in ecclesia S. Petri Romae et civitate Leonina iurisdictione conceditur, 555 *a* et seq. A Benedicto IX PP. episcopis eius conceditur in hospitium ecclesia S. Benedicti Romae, 557 *b*. Episcopi eius declarantur ab eodem Pontifice perpetui Sedis Apostolicae bibliothecarii, 560 *a*.

T

- Teatina Ecclesia privilegia nonnulla obtinet a Nicolao II PP., 655 *a* et seq. Thalassia abbatissa S. Mariae Augustodunensis privilegia et exemptiones nonnullas obtinet a Gregorio I PP., 174 *a* et seq. Theodoricus episcopus Metensis monasterium S. Vincentii fundat, 425 *b* et seq. Theodorus episcopus Pharanitanus unus ex Monothelitis damnatur a Martino I PP., 188 *a* et seq. Theodoricus abbas Stabulensis confirmationem donationum monasterio eius a prima sua fundatione factarum obtinet a Leone IX PP., 586 *b* et seq. Thessalonicensis episcopus perpetuus Sedis Apostolicae vicarius declaratur a Leone Magno PP., 50 *b*. Theuzo abbas Amiatinus exemptionem ab omni ecclesiastica vel saeculari potestate, nec non confirmationem bonorum ac privilegiorum obtinet a Leone IX PP., 670 *a* et seq. Thomas abbas Farfensis confirmationem bonorum monasterio suo a duce Spoletano collatorum obtinet a Ioanne VI PP., 215 *b* et seq. Tollense monasterium sub Apostolicae Sedis protectione recipitur a Stephano IX PP., 641 *b* et seq. Tolosana Ecclesia confirmationem privilegiorum et metropolici sui iuris obtinet a Ioanne XI PP., 586 *b* et seq. Translatio episcopi ab una ad aliam Ecclesiam quibus de causis sit facienda, 576 *a* et seq. Trasulphus abbas Corbeiensis confirmationem privilegiorum monasterii sui obtinet a Nicolao I PP., 512 *b* et seq. Trenorciense monasterium confirmationem privilegiorum vel regiorum, vel episcopaliū ei concessorum, ac insuper declarationem ut liberum sit ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione obtinet a Ioanne VIII PP., 558 *a* et seq. Ab eodem deinde Pontifice confirmationem quoque obtinet cellac Godith a Desiderio Longobardorum rege ei donatae, 545 *b* et seq. Trevirensis Ecclesia ut vetusta et excellens laudatur a Ioanne XIII PP., 419 *b*. Ab eodem Pontifice confirmationem obtinet privilegiorum suorum, 420 *a*. Eius archiepiscopi Galliae Germaniaeque primates declarantur, *ibid. b*. Eisdem conceditur Ecclesia Ss. Quatuor Coronatorum de urbe a Benedicto VII PP., 459 *b* et seq. Tricassina synodus habita anno DCCCLXXVIII sub Ioanne VIII PP. quaelibet inutilia, et plurima quaelibet inutilia resecat, et plurima necessaria statuit ecclesiastica iura, 546 *a* et *b*, nec non seq. Trium Tabernarum Ecclesia Veletrinae unitur a Gregorio I PP., 161 *a*. Theuderii (S.) Viennense monasterium privilegium obtinet a Formoso III PP., quo

- confirmatis bonis eius omnibus, sub protectione Sanctae Sedis recipitur, 567 *a*
et b, nec non *seq.*
- Turolth monasterium ab Hamburgensi Ecclesia disiungitur a Nicolao I PP., 505
a et seq.
- Turoneusis Ecclesia privilegiorum suorum confirmationem obtinet a Ioanne VIII PP.,
559 b et seq.

U

Uldarius canonizatur a Ioanne XV PP., 439 *b*.

Urgellensis Ecclesia confirmationem bonorum, privilegiorum omnium, et privilegia
multa pro episcopis suis obtinet ab Agapeto II PP., 402 *b et seq.* A Bene-
dicio VIII PP. autem archiepiscopali dignitate exornatur, 510 *b*.

Usura christianis illicita declaratur a Leone Magno PP., 47 *b*.

V et W

Valentina Ecclesia Viennensi suffraganea declaratur, 550 *a*.

Vaticana basilica diploma obtinet a Leone IX PP. de concesione decimae oblationis
ei facta ab eodem Summo Pontifice, 591 *b et seq.*

Vedastinum monasterium confirmationem donationum ei factarum a Carolo Calvo
imperatore obtinet a Ioanne VIII PP., 554 *b et seq.*

Vicarii Sedis Apostolicae ius habent supra metropolitanos, 48 *b et 49 a*. Episcoporum
causae per eos adhibito eacterorum consensu sunt disentiendae, 149 *b*.
Constituuntur ut conservetur pax in Ecclesiis, 155 *b*. Quae eorum sint facultates, 193 *a et 289 a*. Obedientia eisdem praestanda, *ibid.* Appellationes ad
Sedem Apostolicam prius ab eis cognoscendae, *ibid.* Sine eorum licentia episcopi a propria dioecesi dicere non licet, 551 *a*.

Victoris (S.) monasterium a Berengario episcopo Virdunense fundatur et donatur, 427 *a*.
Viduae non sunt velandae, 104 *b*. Propositum castitatis non servantes peccant,
105 *b et 150 b*.

Viennensis Ecclesia assignationem limitum habet a Leone Magno, 75 *b*. Quatuor
civitates subiiciuntur ei ab eodem Pontifice, *ibid.* Confirmatur ei provinceia a
Leone I PP. constituta a S. Symmacho PP., 151 *a et b*.

Vigilius episcopus Arelatensis a Gregorio I PP. declaratur Sedis Apostolicae vicarius
in regno Childeberti junioris Austriorum regis, 163 *b*. Pallio decoratur,
165 *a*. Confirmationem privilegiorum Arelatensi monasterio obtinet ab eodem
Pontifice, 170 *a et b*.

Vincentii (S.) martyris monasteriorum ordinis S. Benedicti Metensis dioecesis confirmationem
erectorum sua et bonorum suorum obtinet a Ioanne XIII PP.,
425 *b et seq.*

Virdunensis Ecclesia obtinet a Leone IX PP. privilegium quo canonieis eius omnes
possessiones eorum confirmantur, 588 *a et seq.*

Virgines quando velandae, 104 *a*. Si continentiam sint professae, nubere non pos-
sunt, 150 *b*.

Vitonis (S.) Virdunense monasterium confirmationem institutionis suae, bonorum ac
privilegiorum omnium obtinet a Ioanne XIII PP., 426 *b et seq.*

Vizeliaeense monasterium confirmationem fundationis suae et privilegia multa obti-
net a Nicolao II PP., 506 *b et seq.* A Benedicto autem VI PP. confirmantur

ei haec privilegia nec non alia omnia ab antecessoribus pontificibus concessa,
454 *b* et seq.

Vulturnense monasterium confirmationem inrium omnium et bonorum suorum obtinet a Stephano II PP., 258 *a* et seq. A Paschali deinde PP. sub apostolica protectione rescipitur et liberum ab omni cuiuscunq[ue] personae inrisdictione declaratur, 269 *a* et seq. Et a Marino II seu Martino III PP. confirmantur ei iura et bona omnia, 594 *a* et seq. A Sergio tandem IV PP. omnia bona, immunitates, ac privilegia ei concessa confirmantur ei, 491 *a* et seq.

Walariei (S.) Leuconaense monasterium sub tuitione Sedis Apostolicae recipitur et privilegiis multis exornatur a Benedicto VII PP., 445 *b* et seq.

Werinharius abbas Fulensis sibi suisque successoribus inter alia privilegia ius primatiale obtinet a Ioanne XIII PP., 417 *a* et seq.

Westmonasteriensis Ecclesia regum Angliae consecrationis locus declaratur et privilegiis exornatur a Nicolao II PP., 659 *a* et seq.

Willelmus abbas Fructuariensis obtinet a Ioanne XIII PP. ut monasterium suum S. Benigni Ipporegiensis dioecesis sub protectione Apostolicae Sedis recipiatnr, liberumque ab omni ecclesiastica et saeculari iurisdictione declaretur, 487 *a* et seq.

Windisgradas abbatissa Ganderesheimensis obtinet ab Agapeto II PP. ut monasterium suum sub protectione S. Sedis recipiatur, variisque donetur privilegiis, 398 *b* et seq.

Winimannus archiepiscopus Ebredunensis sibi et successoribus suis obtinet pallium a Victore II PP., 657 *a* et seq.

Winizo abbas monasterii Amiatini in comitatu Clusino positi, coenobio suo confirmationem indultorum ac privilegiorum ab imperatoribus, regibus ac summis Pontificibus concessorum obtinet a Gregorio V PP., 463 *a* et seq.

Wintoniensis Ecclesia iubetur a Ioanne XIII PP. expellere clericos ab episcopatu eius et introducere monachos, 416 *b* et seq.

Wirtburgensis Ecclesia. *Vide* Heripoliensis.

Wisadus episcopus Urgellensis confirmationem bonorum et privilegiorum Ecclesiae suae, nec non privilegia multa sibi, suisque successoribus obtinet a Agapeto II PP., 402 *b* et seq.

Z

Zeno Hispalensis episcopus vicarius Apostolicae Sedis in omnibus Hispaniarum Ecclesiis constituitur a S. Simplicio I PP., 88 *a* et *b*.

Y

Yrolphus archiepiscopus Laureacensis, episcopatu eius pristinum in gradum restituto, ab Eugenio II PP. pallio donatur et vicarius Sedis Apostolicae in regionibns Hanniac, seu Avariae, Moraviae et Pannoniae provinciis declaratur ab eodem Pontifice, 272 *b* et seq.

INDEX ALPHABETICUS PONTIFICUM

QUORUM BULLAE HOC IN TOMO CONTINENTUR

Adeodatus	Pag.	208	Ioannes Decimus octavus	Pag.	485
Agapetus Secundus	"	597	Ioannes Decimus nonus	"	555
Anastasius Secundus Iunior	"	126	Leo Primus	"	58
Benedictus Tertius	"	295	Leo Tertius	"	237
Benedictus Sextus	"	455	Leo Quartus	"	291
Benedictus Septimus	"	459	Leo Septimus	"	588
Benedictus Octavus	"	507	Leo Nonus	"	580
Benedictus Nonus	"	531	Marinus Primus	"	561
Christophorus	"	577	Marinus III seu Martinus III	"	595
Eugenius Secundus	"	275	Martinus Primus	"	187
Felix Tertius	"	91	Nicolaus Primus	"	304
Formosus Tertius	"	567	Nicolaus Secundus	"	646
Gelasius Primus	"	95	Pasehalis Primus	"	266
Gregorius Primus	"	159	Paulus Primus	"	247
Gregorius Secundus	"	216	Pelagius Primus	"	154
Gregorius Tertius	"	250	Pelagius Secundus	"	157
Gregorius Quartus	"	274	Romanus	"	574
Gregorius Quintus	"	465	Sergius Primus	"	211
Gregorius Sextus	"	568	Sergius Secundus	"	289
Hadrianus Primus	"	254	Sergius Tertius	"	579
Hadrianus Secundus	"	550	Sergius Quartus	"	490
Hadrianus Tertius	"	565	Simplicius Primus	"	88
Hilarus	"	80	Symmachus	"	129
Honorius Primus	"	177	Silvester Secundus	"	476
Hormisda	"	152	Stephanus II, aliis III	"	328
Ioannes Tertius	"	155	Stephanus Quartus	"	262
Ioannes Quartus	"	179	Stephanus Quintus	"	365
Ioannes Sextus	"	215	Stephanus Sextus	"	575
Ioannes Octavus	"	555	Stephanus Septimus	"	585
Ioannes Decimus	"	581	Stephanus Nonus	"	641
Ioannes Undecimus	"	586	Theodorus Primus	"	184
Ioannes Duodecimus	"	407	Victor Secundus	"	651
Ioannes Decimus tertius	"	412	Vigilius	"	146
Ioannes Decimus quintus	"	451	Zacharias	"	232

INDEX CHRONOLOGICUS

PONTIFICUM OMNIUM

*Quorum Bullae, Privilegia et Diplomata in hoc primo volumine continentur
vel desiderantur.*

S. Petrus	Anno	40	S. Melchiades	Anno	510
S. Linus	»	65	S. Silvester	»	514
S. Clemens	»	67	S. Marcus	»	555
S. Cletus	»	77	S. Iulius Primus	»	557
S. Anacletus	»	85	S. Liberius	»	552
S. Evaristus	»	96	S. Felix Secundus	»	558
S. Alexander	»	108	S. Damasus Primus	»	566
S. Sixtus	»	117	S. Syricius	»	585
S. Telesphorus	»	127	S. Anastasius	»	599
S. Hyginus	»	158	S. Innocentius	»	401
S. Pius	»	142	S. Zosimus	»	417
S. Anicetus	»	150	S. Bonifacius	»	418
S. Soter	»	162	S. Coelestinus Primus	»	422
S. Eleutherius	»	171	S. Sixtus Tertius	»	452
Victor Primus	»	183	S. Leo Primus	»	440
S. Zephyrinus	»	197	S. Hilarius	»	461
S. Calixtus Primus	»	217	S. Simplicianus	»	468
S. Urbanus Primus	»	222	S. Felix Tertius	»	485
S. Pontianus	»	250	S. Gelasius Primus	»	492
S. Antherus	»	255	S. Anastasius II dictus Iunior	»	496
S. Fabianus	»	256	S. Symmachus	»	498
S. Cornelius	»	250	S. Hormisdas	»	514
S. Lucius Primus	»	252	S. Ioannes Primus	»	525
S. Stephanus Primus	»	254	S. Felix Quartus	»	526
S. Sixtus Secundus	»	257	Bonifacius Secundus	»	550
S. Dionysius	»	259	Ioannes Secundus	»	552
S. Felix Primus	»	269	S. Agapetus Primus	»	555
S. Eutychianus	»	275	S. Silverius	»	556
S. Caius	»	285	Vigilius	»	558
S. Marcellinus	»	295	Pelagius Primus	»	555
S. Marcellus Primus	»	504	Ioannes Tertius	»	560
S. Eusebius	»	510	Benedictus Primus	»	574

BULLARIUM ROMANUM

Pelagius Secundus	Anno	578	Hadrianus Tertius	Anno	884
S. Gregorius Primus	»	590	Stephanus Quintus	»	885
Sabinianus Primus	»	604	Formosus Tertius	»	891
Bonifacius Tertius	»	607	Bonifacius Sextus	»	896
Bonifacius Quartus	»	608	Stephanus VI aliis VII	»	896
S. Deusdedit	»	615	Romanus	»	897
Bonifacius Quintus	»	619	Theodorus Secundus	»	897
Honorius Primus	»	625	Ioannes Nonus	»	898
S. Everinus Primus	»	640	Benedictus Quartus	»	900
Ioannes Quartus	»	640	Leo Quintus	»	905
Theodorus Primus	»	642	Christophorus	»	905
Martinus Primus	»	649	Sergius Tertius	»	904
S. Eugenius Primus	»	654	Anastasius Tertius	»	911
S. Vitalianus Primus	»	657	Lando	»	913
Adeodatus	»	672	Ioannes Decimus	»	914
Donus	»	676	Leo Sextus	»	928
S. Agatho Primus	»	678	Stephanus VII aliis VIII	»	929
S. Leo Secundus	»	682	Ioannes Undecimus	»	951
Benedictus Secundus	»	684	Leo Septimus	»	955
Ioannes Quintus	»	685	Stephanus Octavus	»	959
Conon	»	686	Marinus II sen Martinus III	»	942
Sergius Primus	»	687	Agapetus Secundus	»	946
Ioannes Sextus	»	701	Ioannes Duodecimus	»	956
Ioannes Septimus	»	703	Benedictus Quintus	»	964
Sisinnius	»	708	Ioannes Decimus tertius	»	965
Constantinus	»	708	Benedictus Sextus	»	972
S. Gregorius Secundus	»	715	Donus Secundus	»	974
Gregorius Tertius	»	751	Benedictus Septimus	»	975
S. Zacharias	»	741	Ioannes Decimus quartus	»	984
Stephanus Secundus	»	752	Ioannes Decimus quintus	»	985
S. Paulus Primus	»	758	Gregorius Quintus	»	996
Stephanus III aliis IV	»	738	Silvester Secundus	»	999
S. Hadrianus Primus	»	772	Ioannes Decimus septimus	»	1005
Leo Tertius	»	795	Ioannes Decimus octavus	»	1005
Stephanus IV aliis V	»	816	Sergius Quartus	»	1009
Paschalis	»	817	Benedictus Octavus	»	1012
Eugenius Secundus	»	824	Ioannes Decimus nonus	»	1024
Valentinus Primus	»	827	Benedictus nonus	»	1033
Gregorius Quartus	»	827	Gregorius Sextus	»	1044
Sergius Secundus	»	844	Clemens Secundus	»	1046
S. Leo Quartus	»	847	Damasus Secundus	»	1048
Benedictus Tertius	»	855	S. Leo Nonus	»	1049
Nicolaus Primus	»	858	Victor Secundus	»	1055
Hadrianus Secundus	»	867	Stephanus Nonus	»	1057
Ioannes Octavus	»	872	Nicolaus Secundus	»	1058
Marinus Primus	»	882			

INDEX INITIALIS

BULLARUM OMNIUM, QUÆ IN HOC TOMO HABENTUR,

ordine alphabetico dispositæ.

A

- Accepimus vestri, pag. 224.
Ad apostolatus nostri, 602.
Ad hoc divinae, 550.
Ad hoc in sacerdotali culmine, 617.
Ad hoc nos divina provvisio, 541.
Administrationem vicium nostrarum, 152.
Admonet nos, 153.
Ad pastoralem quidem, 546.
Æquitatis nos admonet, 208.
Aquitum esse, 261.
Anastasius presbyter, 292.
Apostolatus nostri solicitude, 510.
Apostoliceae Sedis, 259, 628.
Apostolici culminis est, 484.
Arbitramur tuam sanctimoniam, 571.
Auditus nefandorum, 569.

B

- Barbaricis hactenus, 95.
Beate Petre, 591.
Benedicta Trinitas, 153.
Bonii patresfamilias, 557.

C

- Catholica sanctorum Patrum, 250.
Compertum charitati vestrae, 604.
Conditor universitatis, 588.
Convenit apostolatui nostro, 429, 608.

- Convenit apostolico moderamini, 157,
312, 337, 370, 373, 379, 586, 589,
599, 402, 404, 427, 475, 485, 515,
556, 555, 581, 582, 585, 602, 606,
629, 644.
Convenit enim, 560.
Creditae nobis, 473.
Creditae speculationis, 591, 627.
Cum certum sit, 172, 421.
Cum constat, 479.
Cum constet, 444, 494, 498, 516, 520.
Cum conventus esset factus, 459.
Cum de ordinationibus, 59.
Cum divina simus, 290.
Cum ego Ioannes, 414.
Cum exigente cura, 622.
Cum ex venerabilium, 625.
Cum in exarandis, 425.
Cum igitur monasterium, 461.
Cum magna nobis, 158, 259, 262, 401,
410, 446, 447, 448, 452, 491, 541.
Cum magna solitudine, 266.
Cum maxima nobis, 254.
Cum omnis Ecclesia, 162.
Cum omnium fidelium, 549.
Cum piae desideriis, 267.
Cum piae desiderium voluntatis, 170, 450.
Cum piae petitiones, 614.
Cum piae voluntatis, 519.
Cum religiosissimum, 271.
Cum Romanae Sedis, 293, 578.
Cum semper sint, 245.

Cum summac, 72.
Cum universalis, 642.
Cura nobis, 246.
Cura nos urget, 573.

D

Decessorum exempla, 328.
Decet enim, 559.
De quotidiano, 205, 206.
Desiderio salutis, 275.
Desiderium, quod, 417, 480, 481, 514,
 525, 525.
Dilectionem et fraternitatem, 425.
Dispensatio saeculorum, 578.
Divinae maiestatis, 562.
Divinae remunerationis, 468.
Divinis praeceptionibus, 269.
Divinis praeeceptis, 61, 284.
Divino quia, 354.
Doctoris omnium, 250.
Domino cooperante, 255.
Dominus ac Deus noster, 198.
Dominus Papa, 662.

E

Ea, quae religiose, 211.
Ecclesiasticis utilitatibus, 168.
Ego quoque, 108.
Epistolas fraternitatis tuae, 45.
Etsi imbemur, 620, 635.
Etsi meminerimus, 85.
Etsi omnibus, 650.
Et temporis necessias, 159.
Et temporis qualitas, 160.
Exigit manifestata, 216.
Ex largitate, 556.
Exordium pontificatus, 126.

F

Fecit dilectio tua, 155.
Fidelis sermo, 194.
Frequenter quidem, 74.

G

Gratias agamus Deo, 605.
Gratias agimus Deo, 615.
Gratia vobis, 187.

H

Honestum nimis, 302.
Hortatur nos, 130.

I

Igitur de divino, 247.
Igitur quia, 509.
In consortium, 49.
Initium sapientiae, 612.
In nomine Dei aeterni, 585.
In nomine Domini, 258.
In nomine sanctae, 580.
In specula S. universalis Ecclesiae, 644.
Inter ea, 158.
later diversa, 248.
Inter omnia, 508.
Iohannes episcopus, 381.
Iustis et rationabilibus, 640.
Iustum est, benivolas aures, 425.

L

Lectis dilectionis vestrae, 73.
Lectis fraternitatis tuae, 66.
Lectis literis dilectionis, 135.
Legati nobilitatis tuae, 478.
Licet fraternitati vestrae, 151.
Licet omnia, 175.
Literas vestrae, 218.
Literis clementiac vestrae, 146.
Liquidum est, 552.

M

Magna indignatione, 79.
Majorum nostrorum, 154.
Mandata caelestia, 160.
Martinus hic pauper, 593.
Miramur vos, 547.
Movemur ratione institiae, 80.
Molarum transgressionum, 91.
Multo gaudio, 141.

N

Necessaria rerum, 101.
Nostro quidem, 547.

Notum cupimus, 385.
 Notum esse volumus, 449, 454.
 Notum sit, 528, 548, 446, 572.
 Noverint tam posteri, 584.
 Noverit cunctorum, 428.
 Noverit vestra, 626.
 Nullum in Ecclesia, 548.

O

Occasio specialium, 65.
 Omnis admonitio, 48.
 Omne aedificium, 577.
 Omnem quidem, 77.
 Omnibus quidem, 544, 563.
 Omni Dei Ecclesiae, 552.
 Omnipotenti Deo, 256, 659.
 Omnium fidelium, 279.
 Oportet, bene merentibus, 570.
 Oportet, iustis supplicantium, 441.
 Optasseimus quidem, 75.
 Optaveram euidem, 288.
 O quam bona est charitas, 165, 548.
 Officii nostri, 488, 588, 659, 654.
 Officium sacerdotale, 609.

P

Pastoralis solicitudinis, 511, 655, 650.
 Petitionem vestram, 556.
 Petitiones tuas, 405.
 Pia solicitudine, 583.
 Piae postulatio voluntatis, 165.
 Plurimorum relatu, 88.
 Pontificali discretioni, 257.
 Pontificii nostri cura, 476.
 Postquam B. Petro, 469.
 Post propheticas, 122.
 Postquam enim, 545.
 Postquam hostilis impietas 161, et iterum
ibidem.
 Postquam literas 86.
 Praeceptum nostri, 632.
 Praesulum auctoritas, 110.
 Probabilium Sacrorumque, 294.
 Protoplasto generis humani, 453.

Q

Quaecumque ad laudem, 242.
 Qualiter contra Sedis Apostolicae, 86.

Qualiter Dominus, 257.
 Qualiter in Africanis regionibus, 92.
 Quam laudabiliter, 54.
 Quam sit necessarium, 468, 171.
 Quamvis ea, 72.
 Quamvis piorum Patrum, 641.
 Quamvis singulorum, 521.
 Quando ad ea, 175, 174, 175, 507, 558.
 Quanta fraternitati tuae, 50.
 Quamquam notitiam, 81.
 Quamquam priscae, 180, 182, 184.
 Quanto nos piorum, 567.
 Quantum pro Divina potentia, 150.
 Questi estis, 501.
 Quia auctore Deo, 611.
 Quia Burdegalensem, 540.
 Quia divinae largitate, 618.
 Quia igitur, 535.
 Quia in commissa nobis, 656.
 Quia iuste, 277.
 Quia, licet indigni, 419, 459.
 Quia vestri accepti, 462, 495.
 Quicumque dona, 238.
 Quisquis Dominum, 504, 508.
 Quod propulsis, 574.
 Quod reverenter, 550.
 Quoniam apostolica, 546.
 Quoniam apostolicae, 291, 470.
 Quoniam concedenda sunt, 452, 456,
 455, 487.
 Quoniam divina annuente, 505.
 Quoniam ex apostolica, 280.
 Quoniam gratissimum, 445.
 Quoniam Omnipotentis dignatio, 64
 648, 658.
 Quoniam omnis, 507.
 Quoniam omnium, 466.
 Quoniam pestiferis doctrinis, 89.
 Quoniam pia solitudine, 595.
 Quoniam primitivam Ecclesiam, 156.
 Quoniam semper, 258, 244, 252, 333,
 558, 598, 416, 458, 465, 610.
 Quoniam si quid, 282, 570.
 Quotiens illa, 542, 555, 575, 454,
 482.
 Quotiens ad profectum, 412.
 Quotiens ita contigit, 576.

Quoties illa a nobis, 526, 528.
Quotiens laudi vestrae, 227.

R

Regressus ad nos, 78.
Regum corda, 515.
Relatio nos vestrae dilectionis, 88.
Relatum est auribus nostris, 627.
Religiosa elementissimi principis, 71.
Requisistis indicium nostrum, 516.
Residentibus nobiscum, 241.

S

Sacrae devotionis labor, 590.
Sanetæ Romanæ et Apostolicæ Sedis, 657.
Sanetitati ac dilectioni, 415.
Salubre nimis, 215.
Sedis Apostolicae instituta, 151.
Si consacerdotum, 565.
Sicut nos, 149.
Sicut per donum, 568, 576.
Sicut plurimum gaudemus, 564.
Si domus excellentissimae, 502.
Si Ecclesias longe, 428.
Si instituta ecclasiastica, 592.
Si instis petitionibus, 409, 568.
Si instis servorum Dei, 551, 651.
Si mortalibñs, 545.
Si pastores ovinm, 624.
Si petita apostolica suffragia, 561.
Si secundum, 551.
Si semper concedenda sunt, 418

Si semper ea, 166, 275.
Si semper sunt concedenda, 178, 513.
Si quis esset intuitus, 89.
Si utilitatibus, 554.
Solicitis admodum nobis, 84.
Solicitudinem omnium, 554.
Solicitudinem nimiam, 217.
Solicitudini meæ, 67.
Suggestionis vestrae, 559.
Summam gerentes, 597, 489.
Supernæ miserationis, 551.
Supplicantium desideriis, 595.
Susceptis sanctissimae, 252.
Susceptis vestrae dilectionis, 178.
Suscientes plena, 152, 143.

T

Tanta est, 145.
Te narrante, 562.
Tum Summae Apostolicae, 256, 465, 505
Tunc Summae, 586.

V

Valde bonum videtur, 563.
Valde mirati sumus, 111.
Valde necessarium, 159.
Vestrae omnium, 541.
Vigilantia universalis, 661.
Virtus divinae operationis, 600.
Universitatis opifex, 203.
Ut nobis gratulationem, 46.

INDEX RUBRICARUM

BULLARUM ET PRIVILEGIORUM OMNIUM

Quae in hoc primo volumine continentur

S. LEO PRIMUS.

- I. De sacris ordinationibus, de Donato et
Donatistis, pag. 58.
II. Adhortatio ad Rusticum Narbonensem,
ne suam Ecclesiam solitudinis peten-
dae causam deserat: et ad eiusdem
consulta, responsiones, 42.
III. Adversus ordinantes servos et biga-
mos: nec non contra clericos foe-
neratores, 46.
IV. Anastasius Thessalonicensis vicarius
Apostolicae Sedis per Illyricum con-
stitutus: multaque disseruntur de
iure vicarii apost. metropolitanos
ordinandi, 48.
V. Italiae episcopos certiores reddit Leo,
quid a se contra Manichaeos actuun-
sit: hortaturque, ut eos investigent,
ne populos corrumpant, 49.
VI. Nonnullas dubitationes a Thessalonici-
ensi episcopo Apostolicae Sedis vi-
cario propositas diluit, 50.
VII. Refutatio haeresum Priscillianista-
rum, 54.
VIII. De baptismo in die Paschatis et
Pentecostes conferendo, 61.
IX. De rebus Ecclesiae non alienandis, 65.
X. Quod omnis cuiuslibet ordinis clericus,
qui catholicam deserens, haereticae
se communioni miscerit, si ad Ec-
clesiam reversus fuerit, in eo gradu,
- in quo erat, sine promotione rema-
neat, 66.
XI. Expositio verae doctrinae ab Eccle-
sia catholica receptae de Christi
Domini incarnatione, 66.
XII. Adhortatio ad Ephesinam synodum,
ut Eutychetis errores damnet, cuius
causam legati mittuntur: ei tamen,
si resipiscat, communionem non esse
denegandam, 71.
XIII. Adhortatio ad Faustum, et caeteros
archimandritas C. P., et detestatio
actorum synodi Ephesinae, quae ir-
rita et nulla declarantur, 72.
XIV. Sententia super antiqua quaestione
iurisdictionis inter Arelatensem et
Viennensem Ecclesias: et ultrarum-
que limitum assignatio, 75.
XV. Decernit eos, qui e captivitate re-
vertuntur, si se baptizatos probabili-
ter ignorent, non debere baptismum
prohiberi: ab haereticis vero bapti-
zatos per manus impositionem esse
ab Ecclesia recipiendos, 74.
XVI. De Nestorio et Eutychete, corumque
haeresibus in concilio, ad quod Leo
legatos suos, fideique professionem
miserat, damnatis, 75.
XVIII. Confirmatio sanctae Chalcedonen-
sis synodi in iis, quae ad fidei causam
pertinent: et damnatio dogmatum

- Eutychetis et Dioscori, eorumque sectatorum, 76.
- XVIII.** De mulieribus, quae, tempore captivitatis coniugum suorum, aliis nupserunt, prioribus, si de captivitate redeant, copulandis: et de baptizatis ab haereticis sola Spiritus Sancti invocatione firmandis, 77.
- XIX.** De baptismo extra diem Paschatis et Pentecostes non conferendo: et de peccatis a conscientibus publice non recitandis, 79.

S. HILARUS.

- I.** Compositio controversiae inter Ingenium et Auxanum episcopos: statutumque, ut Comiensis civitas et Nieause castellum ad unius episcopi regimen revertantur, 80.
- II.** De Hermis invasoris Narbonensis Ecclesiae temerario ausu; de conciliis celebrandis; de licentia per episcopos a metropolitano petenda, ut in aliam provinciam proficisci possint: et de bonis ecclesiasticis non alienandis, 81.
- III.** De Mamerto episcopo, qui extra suos fines Deensibus episcopum ordinarerat: ac insuper statutum, ut in Galliae provinciis concilia quotannis Leontii episcopi opera convocentur, 83.
- IV.** In idem argumentum, 84.
- V.** Mamerti episcopi causa synodo examinanda committitur, 86.

- VI.** Dispensat eum episcopo contra Nicenos canones electo; praecipiens, ne deinceps huiusmodi electiones hant: Iraenum ad propriam Ecclesiam reverti, et Barcinonensisibus de suo clero antistitem eligi iubet, 86.

S. SIMPLICIUS PRIMUS.

- I.** Hispalensis episcopus vicarius Apostolicae Sedis in omnibus Hispaniarum Ecclesiis constituitur, 88.

- II.** Gaudentius Ausiniensis episcopus, ob illicitas ordinationes factas, munere sacerdotali et ecclesiasticis redditibus privatur, quarta reddituum portione ei relieta, 88.
- III.** Reprehendit Ioannem, quod Gregorium, adhibita vi, episcopum ordinasset: qui, ut Mutinensem Ecclesiam, nullam causam cum Ioanne habiturus, gubernet, praecipit, 89.
- IV.** Depositio, et anathematizatio Petri Fullonis Antiocheni episcopi, 89.

S. FELIX TERTIUS.

- I.** Acacius munere sacerdotali et fidelium communione privatur, 91.
- II.** Quomodo, qui rebaptizati sunt, ad Ecclesiam catholicam admitti debant, 92

S. GELASIUS PRIMUS.

- I.** Tria praecipua Pelagianae haeresis capita refelluntur: primum scilicet, parvulos sine originali peccato nasci: secundum, hos pro solo peccato originali damnari: tertium, gratiam ad salutem non esse necessariam, illamque secundum hominum merita conferri, 93.
- II.** Nonnulla ecclesiastica instituta expnnuntur, 101.
- III.** Commonitorium ad Fanustum Magistrum fungentem legationis officio Constantinopoli, 107.
- IV.** Ecclesiae facultates ab episcopis clericis et pauperibus distribui debere: dioecesis et bona Ecclesiae ab episcopis per triginta annos possessa eis non auferenda, 110.
- V.** De auctoritate Summi Romani Pontificis in damnandis a fide catholica deviantibus, reprobandisque male actis concilii, et bene gestis confirmandis, 111.
- VI.** Decretum, a Gelasio papa in secunda synodo Romana factum, quo ordinem

liborum, quem Romana Ecclesia susciperet, aut detestaretur, vel dubios tantum haberet, digessit, 122.

S. ANASTASIUS II.

- I. Precatur imperatorem, ut Acatii nomen aboleatur, unitatem Ecclesiae euret, et Apostolicae Sedis mandatis obtemperet: docetque eos, qui ab Acatio baptizati, vel sacris fuere initiauti, vera suscepisse sacramenta, 126.

S. SYMMACHUS.

- I. Responsiones ad Caesarii consultationes, 130.
II. Confirmatio divisionis provinciae inter Vienensem et Arelatensem Ecclesias, a Leone papa constitutae, 151.

S. HORMISDA.

- I. Remigio Rhemorum episcopo vicaria Sedis Apostolicae praefectura in Gallia delegatur, 152.
II. De sacerdotibus iuxta statuta canonum ordinandis, et de concilio per singulos annos celebrando, 152.
III. Ioanni Tarragonensi episcopo vices Apostolicae Sedis ad custodiam canonum in provinciis Hispaniarum committuntur, 154.
IV. Archimandritas Syriae solatur: hortaturque, ut in fide catholica perseverent, 155.
V. Divinitatis et incarnationis mysterium exponitur, 158.
VI. Epiphanio episcopo Constantinopolitano vicaria Sedis Apostolicae praefectura delegatur, ac examen committitur petitionis Iustini imp. ut damnato Acacii nomine, et erroris auctoribus anathematizatis, caeterorum nomina in Diptychis retinerentur, 141.

- VII. Salustius Apostolicae Sedis vicarius constituitur per Beticam et Lusitaniam, 145.

S. AGAPETUS PRIMUS.

- I. De praediis iuris Ecclesiae nullo titulo alienandis, 145.

VIGILIUS.

- I. Iustiniani fidem laudat, simulque Antonium Constantinopolitanum, aliosque Acephalos anathematizat, ac synodorum statuta confirmat, 146.
II. Vices Apostolicae Sedis Auxanio in Gallia delegat, et pallii usum concedit, admonens, ut pro imperatore Deum oret, pacemque inter ipsum et Childebertum regem conservare studeat, 149.
III. Auxanum vicarium Sedis Apostolicae constitutum esse nunciat: huius munieris partes explicat, omnesque Auxanio obtemperare iubet, 150.
IV. Auxanio Arelatensi delegatur cognitio causae Praetestati epicopi, 151.
V. Aureliano Arelatensi vices Apostolicae Sedis in Gallia delegantur, palliique usus conceditur, 152.
VI. In idem argumentum, 153.

PELAGIUS PRIMUS.

- I. Sapundo Arelatensi vices Apostolicae Sedis in Gallia delegat, palliique usum impertitur, 154.

IOANNES TERTIUS.

- I. Exemplum Bullae papae Ioannis tertii, ubi dicit, se basilicam Duodecim Apostolorum initiatam per Pelagium praedecessorem suum, et morte praeventum non absolutam, consummasse: titulumque cardinalis eam constituisse, et assignat eidem basilice parochiae fines, et eam diversis donariis donat de sno vestiario, 155.

PELAGIUS SECUNDUS.

- I. Patriarchatus Aquileiensis Gradum cum eadem omnino iurisdictione et dignitate trans fertur, 157.

II. Confirmatio erectionis monasterii S. Mariae in Organo in dioecesi Veronensi, quod tamen Apostolicae Sedis, et patriarchatus Aquileiensis iuri submititur, 158.

S. GREGORIUS PRIMUS.

- I** Suas intra Siciliam vices Petro subdiacono commissas declarat; ut provinciae illius episcopi semel per annum conveniant, statuit: ipsos, quid in concilio cavendum, quid agendum sit, monet, 159.
- II.** Unio desolatae Minturnensis Ecclesiae Formensi, 159.
- III.** Maximianus Syracusanus episcopus, vicarius Sedis Apostolicae per Siciliam constituitur, reservatis tamen maioribus causis, 160.
- IV.** Unio Cumanae et Misenatis Ecclesiarum, quibus Benenatus episcopus praeficitur, 160.
- V.** Unio desolatae ab hostibus Trium Tabernarum Ecclesiae cum Velitrania, 161.
- VI.** Unio Sancti Anthemii Ecclesiae et Numentanae, 161.
- VII.** Confirmatio honorum, possessionum et privilegiorum ab imperatoribus et Summis Pontificibus Ravennati Ecclesiae concessorum, cuius archiepiscopis usus pallii conceditur in perpetuum, 161.
- VIII.** Vigilio Arelatensi vices Apostolicae Sedis in regno Childeberti Iunioris Austriorum regis concedit: nonnullaque monet de simoniaea labe prohibenda, ac pallii usu, 163.
- IX.** Concessio privilegiorum monasterio Saneti Cassiani (in Massiliensi civitate), 165.
- X.** Monasterii Sublacensis, sive Sacri Specus, bona et iura enumerat et confirmat: ac regulam a sancto Benedicto exaratam approbat et promulgat, 166.
- XI.** Defensores septem honore Regioniorum decorandos statuit, 168.

XII. Concessio privilegiorum monasterio Sanctorum Iohannis et Stephani, in civitate Classe Ravennatis dioecesis posito, 168.

XIII. Confirmatio privilegiorum per Vigilium Papam Arelatensi monasterio concessorum, 170.

XIV. Decreta nonnulla pro monachorum libertate, 170.

XV. Coneessio pallii Augustino Anglorum episcopo, qui Britanniae totius primas instituitur, 172.

XVI. Privilegium xenodochii Augustodunensis, 172.

XVII. Privilegium monasterii S. Mariae in urbe Augustodunensi, 174.

XVIII. Simile privilegium pro Ecclesia S. Martini in suburbano Augustodunensi, 175.

XIX. Privilegium a S. Gregorio PP. basilice S. Pauli ad Viam Hostensem concessum, 175.

HONORIUS I.

- I.** Monasterium Bobiense sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 177.
- II.** Privilegium, quo Ecclesiae Dorobernensi conceditur, ut primatum omnium Ecclesiarum Britanniae Cantuarieensis archiepiscopus obtineat, 178.

IOANNES IV.

- I.** Privilegium immunitatis et exemptionis ab episcopali iurisdictione pro sanctimonialibus cuiusdam coenobii B. Mariae in Gallia, quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 180.
- II.** Simile privilegium pro monasterio Lanxoviensi, 182.

THEODORUS I.

- I.** Bobiensis coenobii initia per beatum Columbanum, eiusque insignes pro-

gressus enumerat: eidemque privilegia elargitur, 184.

MARTINUS I.

- I. Damnet haeresim Monothelitarum, et acta synodi exponit; monens, ut in fide catholica persistant, 187.
- II. Ioannem Philadelphiae episcopum constituit in Oriente vicarium cum potestate constitnendi episcopos, presbyteros, lapsosque ad fidem redentes in pristino dignitatis gradu collocandi: improbat Macedonii et Petri electionem ab haereticis factam: mittit acta concilio publicanda, 193.
- III. Paulus Thessalonicensis episcopus, cum non modo ut promiserat, non resipuerit, verum eo auctore Apostolicae Sedis apocesisarii in haeresim fuerint inducti, anathematizatur et deponitur, 198.
- IV. De Pauli anathematizati fugienda haeresi, 205.
- V. Privilegium coenobio Ehuonensi, cuius bona omnia confirmantur, et monachorum regimen sine aliquius interventu personae abbatii committitur, 205.
- VI. Simile privilegium coenobio Blandiniensi, 206.

ADEODATUS.

- I. De privilegio, quod concessum est abbati monasterii Sancti Martini Tironensis, 209.

SERGIUS I.

- I. Privilegium monasterio Sanctorum Petri et Pauli Melduni, seu etiam Melunesburgense dicto, 211.

IOANNES SEXTUS.

- I. Farfensis monasterii primordia et bona a duce Spoletano eidem collata recenset et confirmat, 215.

S. GREGORIUS II.

- I. Bonifacium episcopum conseratum, legatumque Sedis Apostolice declaratum, mittit ad catholicam Fidem infidelibus praedicandam, 216.
- II. In idem argumentum, 217.
- III. Ad Leonem Isaurum imperatorem de scris imaginibus, 218.
- IV. Ad Leonem Isaurum imperatorem; in idem argumentum, 224.
- V. Privilegium donariorum a S. Gregorio Secundo datorum pro luminaribus ad corpus apostolorum, 227.

GREGORIUS TERTIUS.

- I. Adhortatio ad episcopos per Boioariam, et Alemauniam constitutos, ut Bonifacio archiepiscopo, vicario Sedis Apostolice, debitam praestent obedientiam, 250.
- II. Confirmatio gestorum ab eodem Bonifacio archiepiscopo in provincia Boioaria: et commissio nonnullarum rerum ad presbyterorum et episcoporum ordinationem spectantium, 250.

S. ZACHARIAS.

- I. Confirmat tres episcopatus a Bonifacio episcopo institutos: factaque potestate congregandae synodi in ditione Carolomanni, eiusdem Bonifacii consultationibus respondet, 252.
- II. Episcopales sedes a Bonifacio in Germania constitutae confirmantur: et praescribuntur aliqua ad easdem pertinentia, 253.
- III. Sancti Benedicti Regula, a Gregorio PP. Primo approbata, confirmatur: festumque sanctorum Scholasticæ et Mani constituitur, 256.
- IV. Moguntina Ecclesia metropolis creatur: eidemque assignatur provin- ciæ, 257.
- V. Monasterium Fuldense, a Bonifacio Moguntino episcopo constructum,

in immediatam Sanctae Sedis Apostolicae protectionem recipitur; nec non ab omni alia iurisdictione liberum declaratur, 257.

STEPHANUS SECUNDUS.

- I. Confirmatio iurium omnium et bonorum ad Vulturense monasterium spectantium, 259.
- II. Anselmo abbatи monasterii Nonantulae, construendo ab Aistulfo rege, conceditur corpus S. Silvestri, ut illud in coenobio recondat: monasteriumque amplissimo donatur privilegio, 241.
- III. Sequitur Stephani II PP. privilegium Nonantulanum monasterio concessum, quo, confirmatis bonis omnibus ad hanc abbatiam spectantibus, eadem ab omni cuiuscunque personae iure et potestate libera declaratur, 242.
- IV. Confirmatio privilegiorum ac libertatum monasterii Fuldensis cum rebus, locis, ac hominibus ad illud quoquo modo pertinentibus, 245.
- V. Fuldrado abbatи et successoribus licentia conceditur monasteria aedificandi in Francia, quae sub protectione et iurisdictione Sedis Apostolicae fore declarantur, multisque donantur privilegiis, 244.
- VI. Alind privilegium Fuldrado abbatи Dionysiano, 245.

SANCTUS PAULUS I.

- I. Diploma pro immunitate monasterii Sancti Hilari Galatensis sub Ravennate Ecclesia positi, 247.
- II. Constitutum seu diploma de Ecclesia et monasterio, a Paulo PP. erexit in paternis aedibus sub titulo Ss. Stephanii Papae et martyris, nec non Silvestri Pontificis et confessoris, 248.
- III. Monasterium monialium Ss. Salvatoris et Iuliae Brixiensis ab episco-

porum iurisdictione exemptum fore et esse declaratur, 252.

S. HADRIANUS PRIMUS.

- I. Deputatio prioris vestiarii S. R. E. in indicem pro causis monasterii Farfensis, 254.
- II. Monasterio Dionysiano, confirmatis Summorum Pontificum privilegiis, proprius conceditur abbas, 255.

LEO TERTIUS.

- I. Cantuariensi Ecclesiae primatus super omnes Angliae totius Ecclesias restituitur, 257.
- II. Divitiam, humanaquam vindictam adversus usurpantes bona et iura monasterii Sancti Pauli de Urbe, atque alienantes, contestatur, 258.
- III. Donatio nonnullorum bonorum facta per Leonem PP. III, ac Carolum primum Magnum imperatorem monasterio Sancti Anastasii ad Aquas Salvias, nrito monasterio Sancti Pauli, 258.
- IV. Privilium S. Benedicto de Cuperzano, 259.
- V. Confirmatio translationis sedis episcopalnis Ratisponensis ex monasterio S. Emeramoni ad ecclesiam S. Stephanii, illiusque omnimodae exemptionis promulgatio, 261.

STEPHANUS QUARTUS.

- I. Confirmatio omnium bonorum monasterii S. Mariae Farfen. etc., 262.

PASCHALIS.

- I. Bonorum saeri Farfensis coenobii confirmatio, oblationumque ac legatorum obeuntium concessio, 266.
- II. Privilium Ravennati Ecclesiae, quo privilegia omnia, a summis Pontificibus vel imperatoribus eidem

concessa, et bona omnia oblata confirmantur, 267.

Confirmatio bonorum monasterii Vulturnensis, quod sub apostolica protectione recipitur, et liberum ab omni cuiuscumque personae iurisdictione declaratur, 269.

- I. Decretum missionis Ebonis archiepiscopi Remensis, et Halitgarii ad evangelizandum gentibus in partibus Septentrionalibus, 271.

EUGENIUS SECUNDUS.

aureacensi episcopatu pristinum in gradum restituto, Yrolphus archiepiscopus pallio donatur, eique in regionibus Huniae, seu Avariae, Moraviae et Pannoniae provinciis vices apostolicae committuntur, 272.

GREGORIUS QUARTUS.

Sublacensi monasterio castrum Sublacum omnimoda iurisdictione, sicut in caeteris, confirmatur, 274.

Confirmatio bonorum et iurium Sanctae Iustinae Patavinae intuitu Lotharii primi imperatoris, 277.

Confirmatio sanctae sedis Hamburgensis in ultima Saxoniae parte trans Albiam; cui Ecclesiae Ansscharius praeficitur archiepiscopus; datoque ei pallio, sibi subiectis gentibus Apostolicae Sedis legatus constitutus, 279.

IV. Floriacense monasterium liberum ab omni saeculari, vel ecclesiastica iurisdictione declaratur; variisque donatur privilegiis, 280.

V. Privilegium, quo monasterium S. Petri prope Perusiam sub Apostolicae Sedis potestate recipitur; confirmatisque boois omnibus ei oblatis, a cuiuscumque personae, etiam dioecesani episcopi iurisdictione eximitur, 282.

VI. De mutua inter episcopos servanda

concordia multa disserens, iubet, ut si Aldricus Cenomanensis fuerit accusatus, et appellaverit, causa ad Apostolicam Sedem deferatur: multaque de Apostolicae Sedis privilegiis commemorat, 284.

SERGIUS SECUNDUS.

- I. Drogo Metensis archiepiscopus, vicarius Apostolicae Sedis in Gallia et Germania dicitur, 288.
- II. Confirmatio honorum et privilegiorum ab Audace et Ehilulpho Asten. episcopis, canonicis cathedralis Ecclesiae S. Mariae Asten. concessorum, 290.

S. LEO QUARTUS.

- I. Privilegium pro Ecclesia Hamburgensi, 291.
- II. Excommunicatio et depositio Anastasii S. R. E cardinalis tituli S. Marcelli, quia parochiam suam per quinque annum deserens, in exteris regionibus sine Pontificis licentia latitasset, 292.

BENEDICTUS TERTIUS.

- I. Confirmatio synodi Suessionensis cum privilegiis Ecclesiae et archiepiscopi Rhemensis, 294.
- II. Confirmatio privilegiorum Corbeiæ, 295.
- III. Confirmatio privilegiorum monasterii S. Dionysii in Francia, 301.
- IV. Privilegiorum Interamneusibus, quo eisdem bona omnia confirmantur, 302.

NICOLAUS PRIMUS.

- I. Unio Biemensis Ecclesiae et Hamburgensis, ita tamen ut metropolitana dignitas penes Hamburgum remaneat, 304.
- II. Confirmatio fundationis monasterii

- Vizeliacensis in pago Avalensi, dioecesis Augustoduneensis; quod multis donatur privilegiis, 506.
- III. Confirmatio monasterii Ramesloæ, eiusque subiectio archiepiscopis Hamburgensibus, 508.
- IV. Confirmatio synodi Suessionensis anni 853 cum privilegio Hinclmari archiepiscopi, et Ecclesiae Rhemensis, 510.
- V. Privilegium monasterii Corbeiensis, 512.
- VI. Monasterium Sancti Carilefi esse immune, et Apostolicae Sedi immediate subiectum declaratur, 515.
- VII. Sacri Sublaicensis coenobii bonorum et iurium confirmatio, 519.
- VIII. Ostendit, Rothaldum iniuste ab episcopis Galliarum absque Sedis Apostolicae consensu depositum fuisse, eumque suae Ecclesiae restituit. Multa praeterea de deeretalium epistolarum auctoritate commemorat: et de sententia in episcopis nonnisi a Rom. Pont. ferenda, 520.
- IX. Rothaldi Sessonem. episcopi absolutio, et restitutio in suam Ecclesiam, 527.
- X. Rothaldum suae Ecclesiae tamquam innocentem restituit; et omnes, qui sibi contradixerint, aut rem aliquam Suessionensi Ecclesiae usurpaverint, excommunicat, 529.
- XI. Confirmatio primatus et privilegiorum Viennensis Ecclesiae, 530.

HADRIANUS SECUNDUS.

- I. Concessio pallii Actardo Hamneticae Ecclesiae episcopo, 531.
- II. Confirmatio et renovatio sententiae depositionis et excommunicationis in synodo Romana latae a Leone IV Pontifice contra Anastasium presbyterum S. R. E. tituli S. Marcelli, 532.

JOANNES OCTAVUS.

- I. Privilegium, quo monasterium Fuldense cum universis cellis, ecclesiis, decimis, curtibus, aliisque rebus ad idem pertinentibus, exemptum ac liberum iterato declaratur, 533.
- II. Confirmatio donationum, a Carolo Calvo imperatore factarum monasterio S. Vedasti, Atrebateni nuncepato, 534.
- III. Ovetensis Ecclesia Gallaciae metropolitana efficitur, 535.
- IV. Frotarii Burdigalensis archiepiscopi translatio ad Ecclesiam Bituricensem, 536.
- V. Confirmatio donationis, a Carolo imperatore factae monachis Herensibus S. Filiberti de Abbatia, S. Porciani vulgo nuncepata, 537.
- VI. Confirmatio privilegiorum vel regiorum, vel episcopali, quae Trenorensi monasterio concessa sunt: ac insuper declaratio, ut liberum sit ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione, 538.
- VII. Ut Frothario Burdigalensi archiepiscopo, cui tamdiu Bituricensis Ecclesia committitur quamdiu pagani Burdigalensem dioecesim obtineant, obedient, 539.
- VIII. Eiusdem argumenti, 540.
- IX. In idem argumentum, 541.
- X. Apostolicae Sedis vices in Gallia et Germania Ansegiso Senonensi archiepiscopo committuntur, 541.
- XI. Confirmatio donationis et partitionis bonorum, ab imperatore Carolo Calvo factarum monasterio et monachis Sancti Medardi, 542.
- XII. Confirmatio cellae Godith, a Desiderio Longobardorum rege donatae monasterio Trenorensi: ac privilegiorum eidem cellae et monasterio a Carolo Calvo imperatore cessorum, 543.
- XIII. Confirmatio testamenti Angilbergae imperatricis, ac bonorum omnium,

- quibus illa per huiusmodi testamentum monasterium S. Sixti, a se Placentiae constructum, redditibus dotavit, 544.
- XIV. Privilegium monasterio Floriaeensi concessum in synodo Tricassina: quo eidem bona omnia propria, ac privilegia a Carolo Calvo imperatore concessa confirmantur: monachisque abbatem de gremio monasterii eligendi conceditur facultas, 546.
- XV. Episeopos et caeteros clericos graecos, qui Bulgariae regiones invadentes, illicitas ibi ordinationes fecerunt, excommunicatos declarat; dignitatem etiam privandos, nisi intra triginta dies ex omni Bulgariae regione decesserint, 547.
- XVI. Excommunicat eos, qui sibi equos, et argenteum vas furati fuerant, nisi intra tres dies restituant, 548.
- XVII. Rostagnum Arelatensem archiepiscopum, legatum Sedis Apostolicae declarat in Galliae et Germaniae partibus, 548.
- XVIII. In idem argumentum, 550.
- XIX. Confirmatio privilegiorum, a S. Hormisda PP. Papensi Ecclesiae eoncessorum, 551.
- XX. Privilegium Ecclesiae Pietaviensi ne quis eius bona invadat, et diripiatur, et ut ablata restituantur, 554.
- XXI. Praeceptum, ne quispiam monasterio Saneti Augentii quiequam detrimenti afferat, 554.
- XXII. Confirmatio et renovatio privilegiorum a Nieolao PP. I Vizeliacensi monasterio eoncessorum, 555.
- XXIII. Monasterio Caput-Trebiae, a Carolomanno eonstrueto, monasterium S. Sixti ad Angilbergae imperatricis preces a Ioanne PP. confirmatur, 556.
- XXIV. Hadericum abbatem monasterii Ss. Gervasii et Protasii atque Simpliciani Mediolani, et xenodochii Ss. Cosmae et Damiani Romae sub tate Sedis Apostolicae recipit: et excommunicat omnes, qui illi, vel eius Ecclesiis molestiam ullam intulerint, 557.
- XXV. Monasterium Cassinense, et monasterium Sanetae Scholastiae libera ab omni iurisdictione declarantur: confirmatisque bonis omnibus, soli Apostolicae Sedi subiicitur, 558.
- XXVI. Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Turonensis, 559.
- MARINUS PRIMUS.
- I. Monasterium Solemniacense eum bonis ac rebus omnibus sub tuitione Sedis Apostolicae recipitur: confirmatisque Francorum regum donationibus, ac chartis, multa alia eoneeduntur privilegia, 560.
- II. Privilegium monasterio S. Savinonis in dioecesi Laudeusi: eiusque bonis confirmatis, in abbatii eoneeditur ad Sedem Apostolicam appellandi, 561.
- HADRIANUS TERTIUS.
- I. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum a Summis Pontificebus, imperatoribus, et Angilberga Augusta monasterio S. Sixti Placentiae eoncessorum, 565.
- STEPHANUS V.
- I. Privilegium, quo Placentina Ecclesia sub tuitione S. Sedis Apostolicae reeipitur: eiusque bona omnia, iura, privilegia pontificia, imperialia, vel regia confirmantur, 565.
- FORMOSUS III.
- I. Privilegium monasterio S. Teuderii Viennae, eoncessum, quo confirmatis eius bonis omnibus, abbas, et monachi cum pertinentiis singulis sub protectione Sedis Apostolicae recipiuntur, 567.

- II. Confirmatio bonorum et possessio-
num, ad Sanctam Gerundensem Ec-
clesiam spectantium, 568.
- III. Decretum, quo in civitate Dorobernia
metropolis et prima sedes sit totius
regni Anglorum, 569.
- IV. Monasterium Gigniacense in dioecesi
Lugduensi sub Apostolicae Sedis
protectione recipitur: liberum ab
omni aliena iurisdictione declaratur,
eiusque bona omnia cum pertinen-
tis confirmantur, 570.
- V. Adiudicatio Bremensis Ecclesiae in
suffraganeam archiepiscopi Colonien-
sis, ea tamen conditione, ut Ham-
burgensi Ecclesiae suffragetur, us-
que dum haec archiepiscopalem
sedem instituerit, 571.

STEPHANUS SEXTUS.

- Privilegium Narbonensi Ecclesiae con-
cessum, quo bona omnia ad eam
pertinentia confirmantur, et a cuius-
cumque saecularis personae iurisdi-
ctione libera declarantur, 572.
- II. Privilegium monasterio Vizeliacensi,
omnique congregatiōni eiusdem mo-
nasterii in perpetuum, 574.

ROMANUS.

- I. Privilegīum, quo Rossilionensis Ecclē-
siae (nunc Helenensis dictae) bona
omnūia confirmantur: liberaque ab
omni cuiuscumque personae mole-
stia sub anathematis poena futura de-
cernuntur, 574.
- II. Simile privilegium pro bonis ad Ge-
rundensem Ecclesiam pertinenti-
bus, 576.

CHRISTOPHORUS.

- I. Confirmatio bonorum omnium, dona-
tionum, ac privilegiorum, Corbeiensi
monasterio a regibus, imperatoribus
ac Summis Pontificibus concesso-
rum, 578.

SERGIUS TERTIUS.

- I. Concessio, seu confirmatio bonorum
omnium, ad Ecclesiam Silvae Can-
didae pertinentium; quibus vim,
molestiamq̄e ullam irrogare sub
anathematis poena cuique interdic-
tur, 579.

IOANNES X.

- I. Confirmatio privilegiorum, exemptio-
num et iurium monasterii Sanctae
Mariae in Organo Veronae, 581.

STEPHANUS SEPTIMUS.

- I. Confirmatio fundationis abbatiae Bro-
niensis in comitatu Namurcensi, 583.
- II. Confirmatio iurium et bonorum mo-
nasterii Sancti Vincentii Volturnen-
sis, 583.

IOANNES XI.

- I. Confirmatio privilegiorum, et metro-
polici iuris Sanctae Toletanae Ec-
clesiae, 586.

LEO SEPTIMUS.

- I. Decretum ne foeminae ingrediantur
coenobium S. Martini Turonensis,
nisi orationis causa, 588.
- II. Privilegium monasterio Floriacensi
concessum, quo eius bona, iura,
et immunitates omnes confirman-
tur, 589.
- III. Donatio monasterii Sancti Erasmi
Romae in monte Coelio, aliorumque
bonorum Sublacensi coenobio, 591.
- IV. Ad Gherardi Lauriacensis Ecclesiae
archiepiscopi consultationes respon-
det Leo PP.; variosque abusus, qui
adversus veterum ritnum puritatem
obrepserant apud Gallos et Germa-
nos, emendari iubet, 592.

MARINUS II SEU MARTINUS III.

- I. Confirmatio iurium et bonorum omnium, ad monasterium S. Vincentii Vulturnen. spectantium, 595.

AGAPETUS II.

- I. Confirmatio privilegiorum, quae Marinus II papa Fuldensi monasterio concessit, 597.
- II. Monasterium Gandereshiemense, in Saxonia constructum, sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, variisque donatur privilegiis, 598.
- III. Cluniacense monasterium in pago Matisconensi, a Guillelmo I Gebennensi duce auctam, sub Apostolicae Sedis iure recipitur: confirmatisque bonis omnibus, ac donationibus, immune a quacumque laice, vel ecclesiastica iurisdictione constituitur, 599.
- IV. Confirmatio monasterii Cuxanensis, bonorumque omnium ad illud spectantium, 401.
- V. Confirmatio honorum et privilegiorum omnium S. Urgellensis Ecclesiae, eius episcopi multis aliis privilegiis donantur, 402.
- VI. Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium Rivipullensis monasterii, 403.
- VII. Assignatio limitum Salisburgensis metropolis, et Lauriacensis; quarum haec metropolitae restituitur dignitati, confirmatis privilegiis omnibus, quae eidem hactenus concessa sunt, 403.

IOANNES XII.

- I. Confirmatio honorum S. Beneventanae Ecclesiae, et privilegiorum a Summis Pontificibus eidem concessorum, 407.
- II. Privilgium, quo praecipitur, ut abbatiam Humolariensem nemo unquam

Bull. Rom. Vol. I.

90

sacerdalarium possideat, neque ex rebus eiusdem quidquam sibi usurpet, 408.

- III. Confirmatio honorum, iurium, ac privilegiorum Vulturnensis monasterii, 409.

IOANNES XIII.

- I. Erectio Magdeburgensis monasterii in aschepiscopatum, et Mersburgensis in episcopatum; quorum Ecclesiarum variis utraque donatur privilegiis, 412.
- II. Confirmatio privilegii, a Leone V Papa Bononiensi Ecclesiae concessi, 414.
- III. Heroldus Salisburgensis archiepiscopus in concilio Ravennatensi deponitur et excommunicatur; Fridericus vero eius loeo archiepiscopus creatur, 414.
- IV. De expellendis clericis ab episcopatu Wintoniensi, et introduceendis monachis, 416.
- V. Abbatii Fuldensi, eiusque successoribus inter alia privilegia ius primatiale conceditur, 417.
- VI. Monasterium Arulense, in comitatu Helenensi constructum, sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; confirmatisque bonis omnibus ad illud spectantibus, liberum ab omni saeculari vel ecclesiastica potestate declaratur, 418.
- VII. Confirmatio privilegiorum S. Trevrensis Ecclesiae, cuius antistes Galliae Germaniaeque primas declaratur, 419.
- VIII. Beneventana sedes archiepiscopatus titulo insignitur in concilio Romano (celebrato anno 960), 421.
- IX. Confirmatio erectionis et bonorum monasterii S. Vincentii martyris ordinis S. Benedicti Meten. dioecesis, 423.
- X. Erectio Ecclesiae Pragensis Ss. Viti et Venceslai martyrum in sedem episcopalem; et Ecclesiae S. Georgii

177

- martyris in abbatiam sub regula S. Benedicti, 425.
- XI.** Declaratio, quod Ausonensis Ecclesia primatum gerat super Tarracouensem; cuius archiepiscopus ab Ausonensi ordinari debeat, 425.
- XII.** Confirmatio institutionis monasterii S. Vitois dioecesis Virdunensis, a Berengario huins Ecclesiae episcopo constructi, 426.
- XIII.** Privilegium pro Glastoniensi monasterio Dorobernen. dioecesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, et ab alia eiusque iurisdictione liberum declaratur, 428.
- XIV.** Privilegium monasterio Mosomiensi; quo, confirmatis eius bonis omnibus, sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 428.
- XV.** Privilegium monasterio S. Remigii, cuius bona omnia confirmantur, ac iura: iniuncta anathematis poena contra molestiam vimque ullam eidem inferentes, 429.
- XVI.** Monasterium Sancti Salvatoris Papiensis, ab Adelayda imperatrice eretur et donatum, protectioni, non autem iurisdictioni episcopi Papiensis committitur, 450.

BENEDICTUS SEXTUS.

- I.** Monasterium Montisserati ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione liberum declaratur: variisque donatur privilegiis, 452.
- II.** Salisburgensem episcopum eiusque successores, vicarios apostolicos in Norica et Pannonia creat, 455.
- III.** Confirmatio privilegiorum, Vizeliaicensi monasterio ab antecessoribus Pontificibus concessionum: et constitutio, ne decimae ab Augustodunensibus episcopis eidem debitae ullo modo diminuantur, 454.
- IV.** Monasterium S. Petri Rodensis sub tutiencia Sedis Apostolicae recipitur: confirmatisque eius bonis omnibus,

liberum ab omni iurisdictione declaratur, multisque augetur privilegiis, 456.

BENEDICTUS SEPTIMUS.

- I.** Cella romana, nunc ecclesia Sanctorum Quatuor Coronatorum, Treviensibus archiepiscopis conceditur in ospitium in perpetuum, 459.
- II.** Lauriacensis Ecclesia in finibus Hungarorum ab omni Salzburgensis archiepiscopi iurisdictione eximitur: utrumque dioecesum assignantur termini: confirmatisque praefecessorum Pontificum privilegiis, Piligrinus Lanreacensis archiepiscopus pallio donatur, et vicarius Apostolicae Sedis in Pannonia, eaeterisque sibi subiectis regionibus constituitur, 441.
- III.** Confirmatio bonorum, possessionum et privilegiorum monasterii Sancti Petri Rodensis, quod sub iure S. R. E. esse declaratur, 443.
- IV.** Monasterium Bisoldunense sub Sedis Apostolicae protectione recipitur: confirmatisque bonis omnibus, ac possessionibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia, 444.
- V.** Confirmatio monasterii Sancti Walacri ordinis Benedictini in comitatu Leuconensi, quod sub S. R. E. ditione recipitur, nonnullisque donatur privilegiis, 445.
- VI.** Confirmatio donationis factae a Rodgario comite Carcassonensi monasterio Sancti Saturnini, ea in civitate posito, 446.
- VII.** Renovatio privilegiorum, et confirmatio iurum omnium monasterii Vulturnensis, 447.
- VIII.** Confirmatio bonorum monasterii S. Salvatoris in pago Gemblacensi, quod liberum ab episcopi eiuslibet ditione declaratur, et in Apostolicae Sedis protectione recipitur, 447.
- IX.** Confirmatio canonum apostolicorum contra simoniacas ordinationes, 449.

IOANNES XV.

- I. Confirmatio bonorum et possessionum Cuxanensis monasterii, 451.
- II. Privilgium, quo coenobium S. Gregorii ad Rhenum, a Gebehardo II Constantiensi episcopo constructum, sub protectione S. R. E. suscipitur, multisque augetur privilegiis, 454.
- III. Confirmatio bonorum et possessionum monasterii S. Petri Rodensis, quod sub Apostoliceae Sedis protectione recipitur, et nonnullis donatur privilegiis, 455.
- IV. Privilgium Portueusi Ecclesiae a Ioanne XV PP. concessum, 458.
- V. Canonizatio S. Udalrici episcopi civitatis Augustanae, 459.
- VI. Confirmatio fundationis et bonorum monasterii S. Adalberti Breunovien. cui nonnulla quoque conendumur privilegia, 461.
- VII. Salernitana Ecclesia in archiepiscopali dignitate confirmatur: iusque conceditur archiepiscopis suffraganeos sibi episcopos ordinandi, 462.

GREGORIUS V.

- I. Confirmatio indultorum ac privilegiorum omnium Amiatino monasterio in comitatu Clusino posito, ab imperatoribus, regibus, ac Summis Pontificibus concessorum, 465.
- II. Confirmatio bonorum Stabulensis, et Malmundarieus monasteriorum: et iuris eligendi abbatis primum ex Stabulensi, deinde ex Malmundariensi coenobio, 465.
- III. Confirmatio privilegiorum Ravennatensis Ecclesiae, 466.
- IV. Placentina Ecclesia a Ioanne XVI antipapa Ravennatensi ablata, et metropolitana dieta, eidem Ravennatensi restituitur: cui quoque subiicitur Ecclesia Monteferetiana cum bonis omnibus et pertinentiis, 468.
- V. Confirmatio abbatiae S. Ambrosii et

- Ss. martyrum Gervasii et Protasii Mediolanen, 469.
- VI. Gregorius PP. Ravennatensem Ecclesiam multis iterum ornat privilegiis, multisqne donationibus auget, 470.
- VII. Confirmatio bonorum Beneventanae Ecclesiae, cuius episcopis conceditur usus pallii ia perpetuum, 472.
- VIII. Confirmatio monasterii S. Genesii in dioecesi Bisuldunensi, einsque exemptio ab omni ecclesiastica et saeculari iurisdictione, 473.
- IX. Abbatia S. Mariae et Beati Petri, Montis Maioris dieta, privilegiis donatur: confirmatisque bonis omnibus, sub iurisdictione Sedis Apostolicae recipitur, liberaque ab omni alia iurisdictione declaratur, 475.

SILVESTER II.

- I. Abbatibus Fuldensibus ius primatus eum facultate synodos habendi confirmatur; eisque more episcoporum ad Sedium Apostolicam appellandi licentia tribuitur, 476.
- II. Silvester PP. saecram coronam Stephano Hungarorum duci mittit, quem regio quoque nomine eohonestat; variisque concessis privilegiis, Strigoniensem Ecclesiam regni metropolim instituit, 477.
- III. Silvester PP. II utrumque monasterium Stabulense et Malmundariense sub sua suscipit protectione: mandatque, nt in abbatis electione ex Stabulensi, si dignus reperiatur, assumatur, 479.
- IV. Confirmatio S. Urgellensis Ecclesiae, bonorumque et iurium ad eamdem spectantium, 480.
- V. Confirmatio S. Gerundensis Ecclesiae, bonorumque et iurium omnium ad eamdem spectantium, 481.
- VI. Confirmatio privilegiorum a Nicolaio PP. I et Ioanne VIII Vizelicensi monasterio concessorum, 482.

- VII. Arnulphi Remensis archiepiscopi restitutio in iura Rheinensis Ecclesiae, a qua fuerat depositus, 484.

IOANNES XVIII.

- I. Privilegium confirmationis et exemptionis pro monasterio S. Florentii Salmuriensis in dioecesi Andegavensi, 485.
- II. Monasterium Fructuariense S. Benigni Ipporegiensis dioecesis sub protectione Apostolicae Sedis recipitur: liberumque ab omni ecclesiastica, vel saeculari iurisdictione declaratur, 487.
- III. Confirmatio erectionis Bambergensis episcopatus, cui nonnulla conceduntur privilegia, 488.
- IV. Guarino Lusatensi abbatи, eiusque successoribus in monasterio Lusato superioritatis ius conceditur in quatuor monasteriis, rebusque eisdem pertinentibus in perpetuum, 489.

SERGIUS QUARTUS.

- I. Hilario abbatи monasterii S. Vincentii Vulturnen. omnia bona, immunitates, ac privilegia hactenus concessa confirmantur, 491.
- II. Confirmatio iurium metropolitanae Ecclesiae Salernitanae, et privilegiorum eidem a Summis Pontificibus concessorum, 493.
- III. Confirmatio bonorum omnium ad Cuyanense monasterium pertinentium, 495.
- IV. Simile privilegium pro monasterio Rivipullensi, 498.
- V. Confirmatio foundationis monasterii S. Petri Feniliotensis, et bonorum ad illud spectantium, 502.
- VI. Simile privilegium pro monasterio Canigonensi, 505.
- VII. Monasterium Arulense sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, et a cuiuscumque personae, etiam

episcopi ordinarii, iurisdictione existitur, 504.

BENEDICTUS OCTAVUS.

- I. Monasterio Rivipullensi conceditur, ut in eius Ecclesia cantetur Alleluia, et hymnus angelicus in festivitate Hypapanti (sive in festo Purificationis Beatae Mariae) etiamsi ea incidenterit post Septuagesimam, 507.
- II. Confirmatio privilegiorum Eccl. Bambergen., 508.
- III. Farfensi coenobio iurium omnium ac honorum confirmatio, 509.
- IV. Confirmatio bonorum S. Urgellensis Ecclesiae, divinique indicij imprecatio ea occupantibus, 510.
- V. Confirmatio bonorum monasterii Novalicensis iuxta Bremetum translati, postea Bremetense dicti, 512.
- VI. Privilegium Paterbonensi Ecclesiae concessum, quo bona omnia ab imperatoribus, ac praecipue a S. Henrico, regibus, ducibus, caeterisque omnibus eidem donata, confirmantur, 514.
- VII. Castrum Buccinianum, de manibus occupantium reenperatum, sacro Farfensi monasterio cum iurisdictione civili et criminali restituitur, 514.
- VIII. Beatus Simeon monachus et eremita in coenobio Padolinorensi agri Mantuani sanctorum confessorum canoni adscribitur, 516.
- IX. Confirmatio bonorum monasterii S. Stephani Balneolensis Bisuldunensis dioecesis, 516.
- X. Simile privilegium pro monasterio Sancti Petri Campirotundi in eodem comitatu Bisuldunensi, 520.
- XI. Ecclesia Bisuldunensis super constructa a Bernardo comite Bisuldunensi sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 525.
- XII. Erectio eiusdem Bisuldunensis Ecclesiae in episcopatum, 525.

- XIII. Farfensi coenobio monasterium S. Laurentii in Maeri comitatu Campanino conceditur, 526.
 XIV. Confirmatio bonorum et iurum omnium S. Portuensis Ecclesiae, 527.
 XV. Decretum excommunicationis contra invasores honorum Cluniacensis monasterii, nisi satisfecerint, 532.

IOANNES XIX.

- I. Privilegium S. Sylvae Candidae Ecclesiae, quo eis bona omnia confirmantur, eiusque episcopis per ampla in Ecclesia S. Petri Romae et civitate Leonina iurisdictio conceditur, 533.
 II. Insula Gradensis cum omni iure ad Gradensem patriarcham spectanti, Popponi Aquileiensi conceditur, 541.
 III. Privilegium, Popponi Aquileiensi patriarchae concessum, irritatur, et Gradensis Ecclesia Venetiae ac Histriae metropolis confirmatur, 545.
 IV. Sanctum Martialem primum Lemovicensem episcopum apostoli nomine appellandum esse declaratur, 546.
 V. Canonicis Pisani bona et privilegia omnia auctoritate apostolica confirmantur, 547.
 VI. Hugo Antissiodorensis episcopus absolvitur, 548.
 VII. Cluniaciensi monasterio donationes regum et principum, bonaque omnia confirmantur; et omnimoda conceditur libertas in regime monasterii, sacerorum ordinum ac susceptione, praesertim in abbatis electione, 549.

BENEDICTUS NONUS.

- I. Confirmatio bonorum omnium, ab Athone Florentino episcopo canonicis cathedralis illius Ecclesiae concessionum, 551.
 II. Privilegium episcopis et Ecclesiae Sylvae Candidae concessum a Benedicto PP. IX, 552.

- III. Consecrationem abbatis saec Cassinensis coenobii ad Summum Pontificem tantummodo spectare decernitur, eiusdemque coenobii bona confirmantur, 561.
 IV. Canonizatio beati Simeonis Syracusani, eiusque festivitatis institutio, 562.
 V. Confirmatio bonorum omnium ab Ildebrando, Lamberto, et Athone, Florentinis episcopis, monasterio Sancti Miniatis concessorum, 565.
 VI. Annulatio et irritatio cuiuscumque bullae ius concedentis Popponi Aquileiensi patriarchae in Gradus insula, 564.

GREGORIUS VI.

- I. Privilegium, quo suburbano Perronae monasterio Sancti Quintini de Monte bona omnia confirmantur, ac praecipue cella quaedam in pago Vermandensi, in honorem SS. Trinitatis ac S. Quintini martyris constructa privilegioque donata ab Henrico Galliarum rege, 568.
 II. Ecclesia S. Donini iuxta fluvium Arnum praeposito et canonicis Florentinae Ecclesiae conceditur in perpetuum, 569.
 III. Confirmatio privilegiorum, bonorum et iurum monasterii Sancti Petri Perusini, 570.
 IV. Confirmatio privilegiorum a Summis Pontificibus concessionum Farfensi monasterio, 572.

CLEMENS SECUNDUS.

- I. Iuxta Pontificum decreta, Ecclesiae Fuldensis exemptionibus confirmatis, eius abbatibus ad sui defensionem, episcoporum more Sedem Apostolicam appellandi facultas tribuitur, 575.
 II. Decretum, ut in posterum Ravennati episcopo secundus post Romanum Pontificem locus in concilio, absente imperatore, tribuatur, 574.

- III. Confirmatio translationis Ioannis episcopi a Pestana ad Salernitanam Ecclesiam, cui pallium antecessorum more conceditur, 575.
- IV. Privilegium confirmationis bonorum omnium, ad monasterium S. Michaelis archangelis Bambergensis dioecesis spectantium, 577.
- V. Ecclesiae Bambergensis privilegia et immunitates confirmantur, 578.

S. LEO NONUS.

- I. Privilegium libertatis Ecclesiae eiusdem in Vieo, qui dicitur Villa ad flumen Blesam, 580.
- II. Monasterium Septimianum, in dioecesi Florentina situm, ab episcopali iurisdictione liberum declaratur: multisque augetur privilegiis, 581.
- III. Exemptio canonorum Veronensis Ecclesiae, eorumque honorum ab omni laicali et ecclesiastica iurisdictione, 581.
- IV. Confirmatio bonorum et privilegiorum omnium ad Cluniacense monasterium spectantium, quod solius Apostolicae Sedis iuri subiectum declaratur, 582.
- V. Confirmatio privilegiorum a Clemente PP. II Nivellensi Ecclesiae concessorum, 584.
- VI. Privilegium libertatis et omnimodae exemptionis a quacumque laicali et ecclesiastica potestate pro monasterio S. Mauritii Agaunensis, 584.
- VII. Confirmatio donationum Stabulensi monasterio a prima sui fundatione factarum, 586.
- VIII. Privilegium, quo canonicis Ecclesiae Virdunensis omnes eorum possessiones confirmantur, 588.
- IX. Confirmatio foundationis et advocatiae monasterii S. Crucis in Werdea: nec non decreta nonnulla ad eius regulam et stabilitatem ordinata, 590.
- X. Diploma de concessione decimae oblationum, basilicæ Vaticanæ facta a Leone PP., 591.

- XI. Bona a se, suisque consanguineis, caeterisque, Ecclesiae Ss. Martini et Laurentii, in Hesse positae, in Alsatia, oblata confirmat Leo; eiusque dedicationis diem celebrari praecepit die 23 novembris, 592.
- XII. Ecclesia Ss. Adalberti et Paulini Romae in insula Lycaonia episcopo Portuensi confirmatur, eius dioecesis fines praescribuntur, 594.
- XIII. Canonizatio Beati Gerardi Tullensis episcopi, eiusque festivitatis institutio, 599.
- XIV. Monasterium S. Mariae in insula Gorgonea sub iure et ditione S. R. E. esse declaratur; confirmatisque eius bonis omnibus, variis donatur privilegiis, 601.
- XV. Confirmatio bonorum et possessorum monasterii Ss. Bertarii et Ataleni, in comitatu Santensi erecti, 602.
- XVI. Confirmatio sacri Remensis concilii et festivitatis S. Rhemigii institutio pro die prima octobris, 604.
- XVII. Bisuntina S. Stephani Ecclesia, a Leone IX PP. consecrata, apostolico munitur privilegio, septemque presbyteri in eadem instituuntur, quibus dalmaticae et sandaliorum usus ad missarum solemnia conceditur, 605.
- XVIII. Confirmatio bonorum et privilegiorum omnium Corbeiensis monasterii, a summis Pontificibus concessorum, 606.
- XIX. Confirmatio privilegiorum et exemptionum monasterii S. Clementis Casauriensis, 608.
- XX. Salernitanæ Ecclesiae metropolitici iuris confirmatio, 608.
- XXI. Monasterium Amiatinum, in dioecesi Clusina positum, ab omni ecclesiastica vel saeculari potestate eximitur, suisque in bonis ac privilegiis confirmatur, 610.
- XXII. Contra invadentes domos episcoporum defunctorum, et eorum bona diripientes, 611.

- XXIII.** Confirmatio privilegiorum et iuriū Farfensis monasterii, 612.
- XXIV.** Eiusdem argumenti, 614.
- XXV.** Confirmatio privilegiorum omnium Coloniensis Ecclesiae, in qua septem presbyteri cardinales, totidemque diaconi, ac subdiaconi creatur. Hermanno vero archiepiscopo conceditur titulus cancellarii S. R. E. cum ecclesia S. Ioannis a Portam Latinam, 615.
- XXVI.** Confirmatio bonorum, privilegiorum et exemptionum omnium abbatiæ S. Sophiæ Beneventanae dioecesis, 617.
- XXVII.** Confirmatio Asculanae Ecclesiae, et bonorum omnium ad eamdem pertinentium, 618.
- XXVIII.** Confirmatio cathedræ eccliarum S. Pelini de Valva, et S. Pamphili de Sulmona pro Valvensibus episcopis, 620.
- XXIX.** Confirmatio privilegiorum omnium sanctae Bergensi Ecclesiae hactenus concessorum, 621.
- XXX.** Concessio pallii Hartwico Bambergensi episcopo et successoribus in perpetuum, 624.
- XXXI.** De primatu Carthaginensis archiepiscopi super omnes totius Africæ praesules: et auctoritate Romani Pontificis in convocatione conciliorum et episcoporum depositione, 625.
- XXXII.** Ad episcopos Venetiae et Istriæ; præcipit ut patriarchæ Gradensi, cuius primatus, ab Apostolica Sede concessus, in synodo confirmatus fuerat, obedientiam præbeant etc., 626.
- XXXIII.** Decretum, ne possessiones omnes suas quisquam donet monasteriis; sed earam saltem medietatem Ecclesiae, ad quam pertinet, 627.
- XXXIV.** Concessio monasterii S. Crucis in Ierusalem Richerio abbati Cassinensi, eiusque successoribus, 627.
- XXXV.** Privilegium eremo S. Petri Damiani concessum a Leone PP. IX, 628.

- XXXVI.** Bulla Leonis IX Papæ, qua Ecclesiæ Fulensem sub protectione Sedis Apostolicae recipit, ac encontra eius privilegia confirmat, 629.

VICTOR SECUNDUS.

- I.** Canonici S. Ferrariensis Ecclesiae sub protectione S. R. E. suscipiuntur; confirmatisque eorum bonis omnibus ac privilegiis, a cuiuscumque personæ iurisdictione, potestate ac molestia liberi declarantur, 631.
- II.** Confirmatio præcepti, ab Henrico III dati monasterio B. Virginis ad Mulinianas in comitatu Tarvisino, 632.
- III.** Privilegium, Cassinensi monasterio concessum, quo illud sub protectione et iure S. Sedis Apostolicae recipitur, abbatibusque dalmaticæ et sandaliorum usus conceditur, 633.
- IV.** Winimanno Ebrednnensi bona omnia ad eam Ecclesiam spectantia confirmantur, et pallii usus ac præseferendi crucem in sua dioecesi ins conceditur, 637.
- V.** Amplificatio privilegiorum Ecclesiae Sylvae Candidæ hactenus concessorum, 638.
- VI.** Collegium canonicorum S. Mariae in archiepiscopatu Pisano sub iure Sedis Apostolicae recipitur, 640.

STEPHANUS NONUS.

- I.** Monasterium Tollense in dioecesi Placentina sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, et soli abbati subiectum omnino declaratur, 641.
- II.** Concessionum, aliorumque indultorum sacri coenobii Sancti Petri Perusini confirmatio, 642.
- III.** Confirmatio bonorum et privilegiorum canonicis S. Aretinae Ecclesiae concessorum, 644.
- IV.** Marsorum episcopatus, in duas partes ante divisus, in pristinum statum restituitur, 644.

NICOLAUS SECUNDUS.

- I. Privilegium monasterio S. Felicitatis iuxta Florentias a Nicolao PP. II concessum, 646.
- II. Privilegium concessionis decimarum priori et canonicis Ecclesiae S. Andreæ de Musciano prope Florentias, 647.
- III. Confirmatio iurium et privilegiorum monasterii Vulturnensis, 649.
- IV. Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium, a Leone PP. IX Cassinensi monasterio concessorum, 650.
- V. Privilegium Pennensi Ecclesiae, eiusque episcopis concessum, 654.
- VI. Simile privilegium Teatinæ Ecclesiae, 655.
- VII. Confirmatio fundationis abbatiae S.

- Petri in urbe Agerensi, et privilegiorum nonnullorum ad eiusdem libertatem concessio, 656.
 - VIII. Confirmatio canonicae S. Petri in Suanensi civitate erectae, eiusque receptio sub protectione Sedis Apostolicae: salva tamen episcopi iurisdictione, 657.
 - IX. Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Westmisteriensis, quam in honorem S. Petri apostoli Eduardus rex Anglorum erexit, 659.
 - X. Canones, a Nicolao PP. II promulgati in concilio Romano centum et tresdecim Patram, in quo Berengarius haeresi sua tertium abiurata, fidem catholicam tertio professus est; et de electione romani pontificis ^{agm} substitutio edita fuit, 660.
-